zu N. Inv. 783

I

783

Tractatus Canticorum Avicenne
cum Commento Averrois
in Medicinis

In nomine domini Cuius boni-
tate vobis karissimis socijs et
scolaribus meis debitor sum
ad erudiendum in moribus et
sciencijs. quia prius vobis tra-
didi compendium moralium
in quo continentur sententie philoso-
phorum et theologorum atque vo-
bis tradidi breuiter summas libro-
rum aristotelis maiores phisice et pre-
cipue naturalium Nunc autem secundum pro-
missionem vobis a me factam vo-
lo impertiri utiliora et meliora
artis medicine cum experimentis
et secretis que vel quas maio-
res medici et philosophi habuerunt ipsos
igitur adiuuante me in cuius nomine
hoc opus aggrediar // Capitulum
primum De vtilitate medicine et
de quibus considerandum est de me-
dicina

Ergo in primis quod dicimus
medicina est sciencia qua sani-
tas et infirmitas cognoscitur et
perdita expulsa sanitate recupera-
tur Nec est intencio artis me-
dicine. ut per conseruacionem sanitatis
et expulsionem egritudinis vita
perpetuetur hominis. quia hoc est
impossibile. sed ut vita hominis
producatur usque ad statum produ-
usque ad tempus determinatum Quod-
libet enim indiuiduum sortitur termi-
nalem sui esse ex sua complexione
vt volt aristoteles et auicenna Et
specialiter de homine valet hoc the-
ologi vt scriptum est posuisti ter-
minos eius qui preteriri non pote-
runt Sed quia plures homines pro-
pter inordinatum regimen ad ter-
minum perueniunt sibi a natura de-
putatum. ars ipsa medicinalis
consulit. quod ad ipsum vel saltem
propinquius quo fieri potest ad ipsum
perueniatur. non quod ultra
ipsum vita protendatur. quia hoc
est impossibile Non enim est me-
dicus magister nature sed minister
Ministrat enim nature quod est
necessarium ad sanitatem conser-
uandam aut ad egritudinem non
letalem expellendam vel alleui-
andam Unde patet fatuitas isto-
rum qui calumniantur medicinam
eo quod multi moriuntur quos
visitant medici quia ipsi sunt incura-
biles Attamen illi idem proximi eius
adueniunt desperato medicus

impertirentur omnia bona sua si
ipsi de infirmitate eorum se intro-
mitterent. et sic eorum sanitas reddit
testimonium eis quod false medicinam
calumniati sunt Cum per nos sani-
tas et egritudo non cognoscuntur
et per consequens nec sanitas conseruatur nec
egritudo repellitur nisi precedenti-
bus significacionibus sanitatis et egritu-
dinis. atque significaciones non cogno-
scuntur nisi per causas Cause autem
sunt significaciones aut virtutes aut
membra membra autem constant
ex humoribus tamquam ex principijs
mediatis. et humores constant ex
elementis. et ideo de elementis
et de humoribus atque membris et
virtutibus Rursus quia sex res
non naturales valde operantur
ad sanitatem vel egritudinem et
sunt iste Aer nos circumdans
2o cibus et potus et alia que cor-
pus ingrediuntur. 3o motus et qui-
es 4o sompnus et vigilia 5o
euacuacio et retencio 6o acciden-
cia animi scilicet gaudium et tristicia
et similia Erit etiam de hijs
rebus determinandum Et quia me-
dicina diuiditur in practicam et
speculatiuam. erunt primo uni-
uersales regule curacionum et hec perti-
nent ad primam particulam 2o par-
ticulares tradiciones curacionum que se
tenent ex parte speculatiue artis Na-
turales curaciones egritudinum
in particulari que se tenent ex par-
te medicine practice particula
requirunt specialem Item quia
medicine simplices vel etiam com-
posite amminiculantur ad custo-
diam sanitatis et ad curatio-
nem egritudinis. erit 2a par-
ticula de medicinis simplicibus
et 3a particula erit de medi-
cina practica Nam propter abbre-
uiacionem operis nolo specialem
particulam facere de compositis
medicinis Sed in 3a ipsa parti-
cula compositas medicinas tradam
egritudines curandum sufficien-
ter domino concedente.

Capitulum 2m de elementis et de
complexionibus

Elementa sunt quatuor. scilicet terra
et aqua aer et ignis quo-
rum duo sunt grauia scilicet terra et
aqua. duo vero leuia scilicet aer

et ignis. Est terra frigida et sicca. Aqua frigida et humida. Aer calidus et humidus. Ignis calidus et siccus. Iuvamentum terre in corporibus humanis est ut ipsum corpus figatur. Nam si terra non esset in corpore humano, ipsum subito evanesceret a calore sicut glacies. Et propterea in corpore ea membra que plus habent de terra sunt magis fixa sicut ossa, et que minus habent de terra sunt minus fixa ut caro et musculi. Item ipsa est iuvativa ad figurationem stabilem. Nam aqua licet facile acquirat figurationem, non tamen retinet eam nisi temperetur cum terra. Permiscetur igitur terra cum aqua ut facilem et etiam stabilem acquirat corpus hominis figuram. Unde etiam constat iuvamentum aque in corpore humano. Est etiam aliud iuvamentum aque. Nam cum corpus etiam indigeat membris mollibus, mollicies autem ab aqua fit, iuvat ipsa aqua ad generationem mollium membrorum. Iuvamentum autem aeris est ut corpus rarefiat et alleviatur. Nam corpus quod est in vera soliditate sicut lapides et corpora mineralia non est aptum vite. Etiam iuvat ipse ad corporis alleviationem, quia est elementum naturaliter leve. Iuvamentum ignis est ut maturet et subtiliet, perforet et penetret et aeri introitum prebeat. Nam aer per se non posset intrare corpus solidum nisi ab igne perforaretur et rarefieret. Est etiam aliud eius iuvamentum ut elementa prohibeat a ppe^les ele^{tis} scilicet ab excessivis qualitatibus et reducat ad complexionem. Non enim elementa possunt manere in mixto formaliter sed tantum virtualiter. Ista igitur duo corpora, ignis et aer, iuvant ad subtilitatem, agilitatem seu mobilitatem. Unde illi omnes qui habundant igne et aere sunt velores et mobiles et agiles. Terra autem et aqua iuvant ad stabilitatem et quietem. Unde illi omnes qui habundant terra et aqua sunt tardi ad omne opus faciendum et morosi in actibus suis. Complexio complexio que venit de mixtione elementorum. Quia non est simplex prima contrarietas qualitatum, sed complexio ex ipsarum primarum qualitatum ad invicem complexio, ita quod unum illorum tangat unum in altero, sicut potest videri de commixtione corporali vini et aque. Ubi unum in vinis tangat unum in alterius. Accidit talem diversam complexionem: alia est equalis, alia inequalis. Equalis dicitur ista que est temperatissima. Non enim est dare equalem complexionem ad pondus vel quod nulla primarum qualitatum alteram superet nec superetur, quia tale corpus non esset grave nec leve. Temperatissimam complexionem inter omnia animalia et inter omnia mixta habet homo. Sed huius equalitatis seu temperantie est maxima latitudo, quia aliam complexionem habent habitantes in terris calidis, aliam in terris frigidis. Item in eadem terra alie sunt calidiores, alie frigidiores, alie humidiores, alie sicciores. Etiam secundum etatem variantur complexiones. Et quod plus est, in eodem corpore alia membra et alia aliam et aliam sortiuntur complexionem ut post videbitur. Inequalis autem complexio dividitur in 16 complexiones. Nam complexiones aut sunt cum materia aut sine materia. Si sine materia habentur 8o modis, scilicet quatuor simplicibus qualitatibus primis et quatuor compositis. Verbigratia aut enim est corpus calidus aut frigidus aut siccus aut humidus, ita quod superet tantum una qualitas, aut calidus et humidus aut frigidus et siccus, ita quod superent due qualitates. Has 8o complexiones simplices cum materia erunt in universo 16 complexiones. Etiam adiuncta eis complexione equali erunt 17 complexiones. Exemplum caliditatis et siccitatis sine materia tu invenies in colericis pueris et macilentis. Exemplum autem caliditatis et siccitatis cum materia tu invenies in ictericis, ppe gelsucht.

Capitulum tercium. De complexionibus membrorum

Notum enim dictum est. Alia membra et alia, alius et altius complexionis sunt. Aliqua enim sunt calidiora, et alia frigidiora, alia humidiora, alia sicciora. Calidius enim quod est in corpore humano est cor et spiritus qui in corde generatur, et est spiritus quidam fumus valde subtilis et de subtilissimo sanguine in corde generatus, qui demergit per artherias et totum corpus calefacit et vivificat, et iste est causa pulsus arteriarum. Unde constat quod cor in corpore est quasi ignis in clibano. Nam sicut ignis clibanum calefacit, clibanus autem per se calorem non habet, sic cor corpus calefacit quod per se calorem non haberet. Post cor et spiritum in corde est calidius sanguis propter eius vicinitatem ad cor. Post sanguinem est calidius membrum epar, quia epar est sanguis coagulatus. Post epar calidius membrum est caro. Ipsa enim habet minus de calore propter nervos et palos sibi intextos. Post calidius membrum est musculus. Nam musculus minus habet de calore propter intextum ligamentorum et cordarum. Post musculum calidius membrum est splen, eo quod multum habet de fece sanguinis. Et post sunt renes quia non est in eis multus sanguis. Postea calidius membrum sunt arterie, et hoc propter decursum sanguinis et spiritum in eis. Postea vene que tamen minus habent de calore eo quod solum sanguis est in eis. Postremo cutis. Vel e contra frigidius vero quod in corpore est, est flegma, postea pili, deinde os, post ea cartilago, postea ligamentum, post ea corda, postea panniculus, deinde nervus, postea mucha, postea cerebrum, deinde adeps, postea pinguedo, postea cutis. Humidius vero quod est in corpore primum flegma, postea sanguis, post pinguedo, post adeps, post cerebrum, post mucha, post caro mamillarum et testiculorum, post pulmo, post epar, deinde renes, postea musculus, deinde cutis. Et hic est ordo quem Galienus posuit. Et res sicciores in corpore sunt primo pili. Ipsi enim sunt congelati de fumo aliquid humiditatis resoluto. Postea est os, nam ipsum generatur ex sanguine, et est positum in medio carnis, ut humores naturales exiret, et ideo ossa multa vincunt multa animalia. Pili vero medullam animalium vincunt propter summam eorum siccitatem. Post os in siccitate est cartilago vel knustel. Postea ligamentum, post corda, post panniculus, post arterie, postea vene, postea nervi motivi, postea cor, postea nervi sensitivi. Motivi enim nervi frigidiores et sicciores exeunt sunt temperamento. Nervi autem sensitivi frigidiores quidem sed non multum sunt temperamento sicciores, ac fortasse sunt eis propinque. Hic etiam in frigiditate sunt ab ea valde remoti. Postea est cutis.

Capitulum quartum de complexionibus etatum

Etates sunt hominis quatuor. Prima dicitur etas adolescentie et durat fere usque ad xxx annos. 2a etas est etas consistentie, et durat usque ad xxxv vel xl annos. 3a est etas senectutis, et durat fere usque ad lx annos. 4a etas est senii et durat usque ad finem. In prima etate homo crescit et roboratur. In etate 2a nec homo crescit nec roboratur, sed quasi in eodem statu permanet quem habuit circiter triginta annos seu in fine prime etatis. In tercia etate vires minuuntur, sed non manifeste. In quarta etate manifeste vires hominis minuuntur. Unde vocatur etiam ista etas decrepita, quia manifeste vires decrescunt. Dividitur prima etas in etatem infantium, et est quando puer nondum scit loqui. Et 2a etas est adolescentie ab ortu dentium quousque dentes renovantur. 3a etas est adolescentie repletione generande per dentes quousque spermatizet. Et est ulterius quousque barba crescat. Quinta est ulterius quousque desinat crescere. Complexio adolescentium est calida et humida et sanguinea. Complexio consistentium est calida et sicca scilicet colerica. Complexio senum a senectute est frigida et humida scilicet flegmatica. Complexio senium a senio est frigida et sicca scilicet melancolica. Sed humiditate complexionis innate

tu debes intelligere humiditatem
senectutis in comparatione ad senium
quia humidior est senex a senec-
tute · a sene dicto a senio Si aut
comparaveris eum ad consistentem ipse
nota est siccior eo Pro quo nota quod calor
naturalis radicalis manet in humi-
do naturali et continue agit in
ipsum consumendo usque ad tunc humidi-
te, sicut exemplum potes videre in incen-
dio lampadis ut declaratur sunt
in naturali philosophia Unde constat quod pri-
ma etas est humida et sicca · 3 se-
nex 4 siccissima · et quia in prima
etate humidet humiditas, ideo tunc
sunt ossa mollia et carnes molles
atque tunc accidunt multiplices flu-
xus flegmatici Et quia secunda
etas est sicca · igitur tunc sunt
ossa duriora atque carnes duriores
et plures colerici et sanguinei Et
quia 3 et precipue 4 etas est valde
sicca igitur sunt ossa durissima
et cutis aspera Dicuntur autem
tur senes a senio catharrali possit
aliquis videri quia ipsi essent
humidiores Sed non est verum
quia catharros est de humiditate
extranea et madefaciente et non
de humiditate naturali Unde iterum
constat quod in prima etate dica-
tur aquositas et aereitas In 2a
dominatur igneitas In 3 autem
et in 4 maxime dominatur ter-
reitas Et dicit Galienus quod in
prima etate caliditas infantium
et iuvenum est equalis in radi-
ce nisi quod caliditas puerorum
est obtusior propter humectationem
humiditatis Caliditas autem
iuvenum est acutior propter siccitatis
incrementum Et alibi de signis
complexionis corporis et mem-
brorum patet in libro

Capitulum quartum de humoribus

Secundum numerum elementorum mundi
est numerus humorum qui sunt
elementa corporis humani et sunt
hii Sanguis qui est calidus et
humidus et correspondet aeri qui e-
tiam est calidus et humidus Co-
lera rubea que est calida et sicca
et correspondet igni qui etiam talis
est in primis qualitatibus Colera
nigra sive melancolia que est
frigida et sicca et correspondet terre
que etiam est talis · flegma quod
est frigidum et humidum et correspondet
aque Horum humorum generatio talis
est Nam cibo masticato et in stoma-
cho recepto generatur per digestionem
stomachi quedam humiditas ad si-
militudinem tisane albe que voca-
tur chilus et signum huius est sepe
acceptionem cibi aliquis vomu-
erit videbit enim cibum conver-
satum et ipsum esse plenum al-
ba humiditate Ista humiditas di-
cta chilus est in omni humorum pri-
ca epar per venas graciles
que vocantur breviginum et iste vene
miseraice coniungunt epar stomacho
atque per eas attrahitur chilus
iste ad epar Chilus autem in
epate recepto mutatur in san-
guinem vel etiam quatuor sunt
dicti humores · s. flegma colera
rubea · colera nigra · melanco-
lia et quia humores alii ha-
bundant saltem colera et me-
lancolia natura requirit dividat
eos a sanguine Creatus ipse
sit cibus conveniens ad nutriendum
corpus superfluam coleram de-
stinat ad cistim fellis ad pelliculam
fellis Superfluam autem coleram
nigram mittit ad splenem flegma-
ti autem quia natura non fecit spe-
ciale receptaculum ut cum sangui-
ne currat ad humectandum membra
sicca et sit ipsum convertatur in
sanguinem Nam per successionem
temporis mutatur in sanguinem
flegma quippe est sanguis
diminutus Post flegma sanguis
ille purificatus quod omnes emittitur
ab epate et ad singula mem-
bra dirigitur et diffundi-
tur et inde ipsa membra nutri-
unt Ex hoc notatur quod quatuor
sunt digestiones Prima in o-
re · 2 in stomacho · 3 in epa-
te · 4 in omnibus membris
Ea autem digestio fiat in ore patet
ex eo quod cibus masticatus non
habet eundem saporem nec odorem
quem prius habuit Et illi quod
tamen ponunt tres esse digestiones
Primam ponunt in stomacho
2am in epate · 3am in aliis
membris omnibus Et debes
scire quod quelibet istarum habet
superfluitates suas
Verbi gratia superfluitas prime

digestionis est fex que transmitti-
tur ad intestina, et de ista fere in-
testina ad hoc se nutriunt, et resi-
duam partem inutilem adustam
amaricatam et exiccatam per posterio-
rem expellit. Superfluitas 2e dige-
stionis que est in epate sunt co-
lera rubea que recipitur a cisti fellis, et
colera nigra que recipitur a sple-
ne, et in se cistis fellis et splen
nutriunt, residuum autem a se eiciunt
ut postea dicetur ubi videbitur
de nutrimento membrorum. Item
adhuc est alia superfluitas huius
digestionis, scilicet aquositas, et illa at-
trahitur a renibus, 2m extrahunt
nutrimentum suum, et residuum quo
non indigent mittunt ad vesicam
2m istam vesica quod invenit a-
ptum ad nutrimentum suum inde se
nutrit 2m se convertit, residuum
autem expellit. In tercia autem di-
gestione etiam est superfluitas a-
quositatis ut patet in fleubotomia
et cum hoc fumi seu vapores qui
expelluntur per residationes 2m
sensibiles evaporationes, quod patet
per fetorem multorum corporum.
Et debes scire quod sanguis non
esset sanguis nec esset aptum ad
nutrimentum corporis, nisi depura-
retur de duabus coleris, sicut
mustum non esset vinum nisi de-
puraretur a spumositate et a fece.
Colera autem est sicut spuma
sanguinis et est superflue decocta
melancolia autem est fex sangui-
nis, et ideo est obscura, nigra et gra-
vis. Illos tres humores cognosce
conservare in cisti fellis et in splene.
Et quia multa membra nutri-
untur de duabus coleris, et ideo
aliqua pars earum transit cum
sanguine, quod autem superfluum est
ex eis mittitur ad membra
predicta. Et quia isti humores
quatuor naturales qui sunt
in debita qualitate et quantitate
corpus est sanum. Si autem alter
alterum supergreditur vel unus
vel plures et hoc in qualitate
vel in quantitate. Aut humores
varij innaturales qui faciunt corpus
egrotare. Verbi gracia cum fre-
quenter utitur rebus acutis et copiose
iste augmentat coleram, et pre-
cipue in qualitate. Non mutat

dolorem capitis fluxum ventris
vel alios morbos calidos. Inde
etiam quandoque generatur colera in
naturis que vocatur eruginosa
et est similis erugini eris, et illa
est mortalis, et non apparet nisi
in vomitu vel secessu. Item ex in-
ordinata dieta generatur color prassi-
nus et est similis succo prassij et est viridis
valde. Item generatur colera vi-
tellina et est similis vitello ovi
Similiter ex inordinata dieta ge-
neratur dieta [sic] vel salsu-
ginea aut acetosum aut insipidum
et est omnino humidum malum cog-
noscitur etiam ex sapore oris
Item excellentem humorem sapor
oris indicat. Verbi gracia si ha-
bundaverit colera rubea, erit
sapor oris amarus. Si habunda-
verit melancolia vel flegma
simul et melancolia erit sapor ace-
tosus. Et si habundaverit colera
et flegma erit sapor salsus.
Patet quod corpus est valde custo-
diendum et regendum, sic ut humo-
res quatuor in statu naturali perma-
neant. Capitulum sextum de membris

Membrum est membris
illud quod constituitur ex
humorum commixtione. Membrorum
alia sunt simplicia, alia com-
posita. Simplicia sunt que
sunt omogenia id est partium eiusdem
racionis, sicut os caro nervus
quelibet enim pars ossis est os
quelibet pars carnis est caro
et quelibet pars nervi est nervus
et dicuntur etiam ista membra similia.
Sed membra composita que eti-
am dicuntur officialia sunt ea
que sunt composita ex simplici-
bus membris et sunt etero-
genia id est partium diversarum racionum
ut facies manus pes brachium.
Non enim quelibet pars manus
est manus 2m se. Nunc enim in
summa dicendum est de nutrimento
membrorum. Oportet enim nutrimentum
esse ut sint sustentacio totius
corporis. Et quia dictum est in
his de motibus animalibus, quod non
possunt membra animalia moveri
nisi haberent aliquod quod esset
et fixum et durum in hoc
id est spondiles dorsi que sunt
fundamentum corporis. Quia

iax ipm ... alia membra
mouet Et quia non esset quis
motus animalis nisi dorsum esset
aliqualiter flexibile natura con
stituit ipsum dorsum ex mul
tis ossibus adinuicem iunctis
mediantibus ligamentis subtilibus
Et a superiori parte dorsi oriuntur
coste ad constitucionem pectoris
Est enim pectus sicut clipeus cor
dis et sunt superiores coste
integre seu iuncte in parte
anteriori usque pectus ad stomacum Deinde
magis ac magis abbreuiant
usque ad renes propter ventrem qui
quandoque magis extenditur propter
cibum et etiam propter motum corpo
ris et in parte inferiori dorsi ra
magnificat os quod est inflexibi
le quatinus ipsum aptum sit su
stinere vertebrum id est os coxe quod
est os simplex Deinde est tibia
coxa est id os magnum ... plus
oblongum quod vocat canile pro
ea sunt ossa pedes et pedifa
rum Item ad constitucionem bra
chiorum natura ordinauit duo ossa
in dorso supra costas que di
cuntur spatule in quarum ca
pitellis sunt grauitates in qui
bus recipiuntur adiutoria brachiorum
id est duo ossa brachiorum inter cu
bitum et scapulam Post cubi
tos om singulis brachiis sunt
duo ossa Unum paruum scilicet et ad
magnum recte sicut inter tibia
et ossa pedis Deinde sunt ossa
vole manus et digitorum Illud
super spondiles dorsi sunt spon
diles colli et super illas spon
diles craneum locatur quod
est sicut clipeus cerebri et
est ipm craneum compositum seu
iunctum ex pluribus partibus in
fractis propter hoc ut euaporationes
cerebri possint exire Deinde
est mandibula ad dentes supe
riores et inferiores ad cibi masti
cationem Et illud craneum habet
foramina ubi aures debent
constitui et ubi aer intrat
ad odorandum Item in oculis
ubi exeunt nerui obtici Item
ad frontem sunt multa ossa
cartilaginosa subtilia ubi pur
gatur cerebrum precipue in nido
Item spondilia colli et dorsi
habent foramen proporcionatum foramini
cranei quatinus ibi intrat nucha
Et quia a nucha oriuntur nerui sunt
perforati spondiles ideo ut per foramina
ista transeant nerui Et quia ossa
non possunt sibi bene iungi sine le
sione eorum cum essent in motu
nisi mediante aliquo corpore
medio inter mollitiem et duriciem
ideo natura ordinauit cartilagines
quibus mediantibus iunguntur sibi
ossa Sed tres quedam membra prin
cipalia in quibus stat essentia
indiuidui scilicet cerebrum cor epar Et
est enim membrum principale ad con
seruacionem speciei genitalia quibus
mediantibus homo sibi simile generat
Alia autem membra istis famulan
tur Et cerebri locus est in craneo
quod circumdatum est duabus pellibus
et ab ipso cerebro oritur nucha
id est medulla spine dorsi habet etiam
cerebrum quatuor ventriculos
duos a parte anteriori unum a par
te posteriori et unum in medio sui
In quibus generantur spiritus qui de
currentes per neruos sensum et mo
tum toti corpori prebent Et tu de
bes cognoscere quod cerebrum est sicut
radix arboris a quo oriuntur ner
ui qui ramificantur continue et con
tinue usque ad neruos capillares
et per hos neruos descendunt spiritus
qui prebent virtutem sensus et
motus sensibilem Et tu debes sci
re quod aliqui nerui sunt motiui
tantum aliqui sensitiui tantum aliqui
motiui et sensitiui simul Item
quia nucha est de substantia cerebri
ab ipsa etiam oriuntur nerui qui
transeunt per foramina spondilium
dorsi Etiam per nervum qualis sunt
diafragma et pannicolus costa
rum unde oriuntur ab istis ner
uis Dic ergo quod fundamentum sensus
et motus est cerebrum et quod neruum
et pannicoli eius deseruiunt Cor
est principium vite et habet duos ven
triculos Dextrum scilicet ad quem intrat
vena magna a epate Unde
sibi sanguis infunditur et tunc
in sinistro ventriculo sanguis
digeritur et subtiliatur atque in
spiritus vitales transmutatur qui
diffunduntur per totum corpus
in arteriis et ei prebent vitam
Et a sinistro ventriculo oriuntur

arterie que continue et continue
ramificantur ad totum corpus
ut ipsum respirat vitam Unde
constat quod cor etiam sicut radix
et arterie sunt sicut stipites
et rami Dicitur etiam patet quod arterie
deserviunt cordi Et cor est situm
in pulmone Ut pulmo continue
attrahendo aerem frigidum
refrigeret calorem cordis et
ipsum cor aliquantulum declinet ver-
sus latus sinistrum, et canna
per quam transit aer ad pulmo-
nem trachea arteria Et quia
si aliquid de cibo vel potu intra-
ret in istam cannam homo suf-
focaretur, natura ordinavit unam
parvam eminentiam supra superiores
fauces et ad quantitatem et formam
articuli extremi medii digiti
que vocatur uvula et illa obstruit
cannam ut quando homo transglutit ci-
bum vel potum ne transgredia-
tur in illam Unde si casu ali-
quid bibendo quantitatem modicam
instillaretur in cannam de neces-
sitate homo cogitur tussire ut
hoc expellatur Et est pulmo ra-
re et mollis substantie ut aer
possit in illum ingredi Dicitur
etiam patet quod pulmo cordi de-
servit. Secundum membrum principale
est epar in cuius concavitate est
vena magna que vocatur porta
per quam attrahitur chilus a
stomacho et in parte eius annexa
est vena que dicitur vena ventre
habens quod ramificatur ad totum
corpus et per venam istam dige-
rit sanguinem ad totum corpus
Unde patet quod epar est sicut radix
et vena epatis est sicut truncus
vel stipes a quo ramificantur
omnes vene per totum corpus
Unde patet quod vene deserviunt epa-
ti sicut etiam stomachus deser-
vit epati Et est differentia inter ve-
nas epatis et cordis Primo
quia vene epatis non pulsant
sed vene cordis pulsant. Secundo quia
est una tunica venarum epatis sed
arteriarum est duplex tunica Et nota
quod a vena epatis ramificantur quedam
vene que terminantur in ano
que dicuntur emoroyde Cistis fel-
lis habet duos meatus Unus est ad
epar ut inde attrahat coleram.

Alter meatus est ad fundum sto-
machi ad intestina ut ea pungat
et virtutem expulsivam excitet Splen
quod est in parte sinistra et est adiu-
tivum stomacho et habet duos meatus
Unum ad epar ut inde attrahat fe-
cem sanguinis id est melancoliam seu co-
leram nigram Alium habet ad ori-
ficium stomachi ut ipsum similiter aceto-
sitate pungat et virtutem appeti-
tivam intrinsecam excitet Appeti-
tus stomachi cibi et potus exci-
tatur per res acetosas Unde con-
stat splenem et fel deservire epi-
Dem sunt duo renes iuxta spi-
nam dorsi etiam epati deser-
vientes et quilibet eorum etiam
habet duos meatus Unum ad epar
ut inde trahat aquositatem
sanguinis que non valet ad
nutriendum corpus Alius meatus
mittit ad vesicam ut illuc uri-
na transmittatur Item vesica in
orificio suo est nervosa ut pos-
sit se constringere ad urine
retentionem et se aperire ad eius
emissionem Ex quo patet quod pre-
dicta vesica deservit epati Te-
sticuli autem qui deserviunt ad con-
servationem speciei habent etiam du-
os meatus Unus est ad cor ut
inde attrahat sanguinem purissimum
et spiritus ut inde generetur sper-
ma Alter meatus est ad ven-
trem ut per ipsum eiciatur sperma
Vesica autem deservit tam vesice
quam testiculis quia per ipsam
emittitur urina et etiam sperma
Sic igitur ymaginare sicut exten-
sionem ossium corporis hu-
manum esse extensionem venarum et
arteriarum, et similiter esse exten-
sos nervos et hec a tribus mem-
bris principalibus scilicet cerebro cor-
de et epate in quibus consistit
essentia individui Deus autem
gloriosus propter decorem alias
ad replendum concavitates inter
nervos venas et arterias pro-
duxit carnem Sic igitur fina-
liter caro est propter repletionem
concavitatum Et est aliqua caro
simplex et est aliqua caro com-
posita ex carne et ligamentis
que vocatur musculus propter ma-
teriam Postea sequitur a corde li-
gamenta quibus perficitur motus

Nam musculi constringendo se contrahunt per cordam, et corda post se trahit membrum cui coniuncta est. Et cum musculus laxatur, remittit etiam cordam, et per consequens etiam membrum cui illa coniuncta est. Nexa sunt ligamenta quibus ossa ossibus coniunguntur. Item quia caro est rara et vene alique, nervi aliqui et arterie alique transeunt manifeste inter ossa, non posset manere salvum individuum propter successus caliditatis et frigiditatis aeris et aque, et propter obviantia, id est lapides, ligna et huiusmodi, que qualitercumque tactu ipsum offenderent. Natura induxit cutem ut ipsa defendat a supradictis nocumentis. Item quia extrema articulorum digitorum manuum et pedum frequenter contanguntur ad dura et mollia propter continuam administrationem corporis, ne cito offenderentur, natura sic ordinavit ungues ad protegendum predictos articulos ne offenderentur. Item quia cerebrum hominis est magnum et frigidum, ne ipsum cito propter frigiditatem aeris offenderetur, natura in capite ordinavit [illegible] e fumis flatus ab humoribus resolutis. Stomachus est corpus concavum cuius superior meatus terminatur ad faucem oris, et ille meatus vocatur meri vel ysophagus, et orificium stomachi incipit circa foveam pectoris. Et ab eius fundo oriuntur intestina, et omnia sunt sibi ibidem continua, et sunt quedam graciliora et superiora, et quedam grossiora et sunt inferiora. Et de gracilibus unum vocatur ylius vel ileon, et eius situs est circa umbilicum, et ab eo dicitur yliaca passio. Et infimum quod terminatur in ano vocatur colon, et inde dicitur colica passio. Et attrahunt sibi cibum stomachus per ysophagum, et feces exeunt per intestina, et per venas miseraycas transmittit chilum epati. Et est una membrana dividens concavitatem duo transiens in extremitatem pectoris que vocatur dyafragma, et eius

iuvamentum est dividere membra spiritualia, scilicet cor et pulmonem, a membris nutritivis, a stomacho et epate et aliis intestinis. Pectus enim super dyafragma est vacuum, et oportet esse vacuum ut pulmo possit dilatari et constringi. Et etiam propter hoc ut pectus posset elevari et dimitti, ne cor ab alio membro patiatur angustias, et etiam propter hoc quod pectus posset elevari et dimitti pro aeris inspiratione et expiratione. Unde constat quod ysophagus perforat dyafragma. Nexa est zirbus, et est rethe animale cuius iuvamentum est calefacere stomachum et intestina. Et membranarum omnium iuvamentum est ut contineat carnes in suo situ, ut et figat per dyafragma. De cuius iuvamento iam dictum est. Et ut membra insensibilia in sui substantia per eas sentiunt, sicut epar, ren et splen. Unde eius membra non sentiunt in sui substantia, sed si fuerit ventositas in eis vel apostemata ut fiat ipsarum distensio membranarum, sentiunt propter predictam distensionem earundem membranarum. Et inter membranas alias ista que tegit costas intus vocatur pleura, et inde dicitur pleuresis, et est apostema generatum inter costas quod distendit pleuram et facit dolorem vehementem. Sed membrana que tegit ventrem intus syphac, et eius iuvamentum est retinere intestina ne defluant. Unde quando id syphac rumpitur inferius, descendunt intestina ad ostium, id est ad bursam testiculorum, et faciunt herniam. Si autem syphac ruptum fuerit in illa parte ut super pectinem, id est super locum ubi sunt pubes, et intestina exeunt ibidem. Et nota quod stomachus pro digestione confortanda habet epar a dextro latere et splenem a sinistro, et zirbum a parte anteriori, et eius orificium ut dictum est incipit in fovea pectoris, et fundus est prope per duos digitos super umbilicum. Sed hec tu poteris intelligere quando

dolor est in stomacho vel non. hoc
sciunt inspiciendo sit dictum de anatho-
mia membrorum et ipsorum iuvamentis
Sufficiat enim traditio ista ad sani-
tatis conservationem et morbi curationem
Qui autem profundius scrutari voluerit
et amplius cognoscere recurrat ad libros Avi-
cenne et Galieni et ad librum Ari-
stotelis de animalibus. et secundum illorum
traditionem sufficiat conspectum suo
omne mortuum. et omnia ibi conspecta
videat secundum verba sanctis et prelatis
sed meis temporibus sufficiat vide-
re intestina in porco et alia inte-
riora et membra et ramificatio-
nes arteriarum venarum et nervo-
rum. non quantum ad omnes ramos
sed quantum ad modum ramificandi
et secundum tale exemplar poteritis
ymaginari anathomiam hominis
Nam ut videbitis in processu
domino concedente in tantum rebus hoc
sufficeret ad egritudinem cognoscendam
quantum si vidissetis anathomiam
hominis singulis partibus subiectam
Nam autem de virtutibus corporis
Dicto de membris dicendum est
de virtutibus. membra enim
deserviunt ipsis virtutibus et ope-
rantur secundum potentias earum. et
hee virtutes noscuntur per opera-
tiones. sicut potentie noscun-
tur per actus. ut dictum est in
libro de anima. Sunt autem
tres virtutes scilicet naturalis vitalis et a-
nimalis. et istarum virtutum sunt
tria membra. tanquam radices
seu minere ex quibus hee vir-
tutes proveniunt. et sunt illa tria
epar cor et cerebrum Ita quod e-
par est radix seu minera virtutis
naturalis Cor est seu radix seu
minera virtutis vitalis Et ce-
rebrum est radix et minera virtutis
animalis. Et tu debes scire quod
secundum Aristotelem omnes iste virtutes
procedunt a corde licet manife-
stantur virtutes animales primo
appareant in cerebro. et manifesta-
tio virtutis naturalis primo appa-
reat in epate et manifestatio
virtutis vitalis appareat in corde
Sed Galienus non vult hoc sed
vult quod tria membra sunt tres
radices trium virtutum predictarum cum
primo Et Aristoteles dicit verius
quam Galienus Virtutum quedam ad

curandam egritudinem vel ad con-
servationem sanitatis. tali diver-
sitas opinionum non impedit
Igitur est relinquenda Virtutum
naturalium. alia est ad conservationem
speciei alia ad conservationem indivi-
dui Et ea que est ad conservationem
speciei est adhuc duplex Nam
alia est spermatis generativa et alia
est virtutis formativa Unde
constat quod membra deservientes
hiis duabus partibus virtutis
scilicet generative spermatis et forma-
tive sunt testiculi In eis ne-
pe sperma de sanguine subtilissi-
mo generatur. et ubique virtutis sper-
matis attribuuntur virtus formati-
va qua formantur lineamenta mem-
brorum et diverse essentie illorum
Sperma enim in se est homogeneum
sicut etiam menstrua mulieris. ita
quod ex hiis non possent fieri diver-
se essentie membrorum scilicet ossis
cartilaginis nervi etc. et etiam dicta
lineamentorum figuratio nisi in sper-
mate masculi esset virtus forma-
tiva sicut artifex in sua domo
qui format debite corporalia
sua Et debes scire quod ista vir-
tus sicut alie virtutes pro-
cedit a corde secundum sententiam Ari-
stotelis nisi quod ipsa primo manife-
statur in testiculis Virtus autem
naturalis que est ad conserva-
tionem individui etiam dividitur in
duas partes una est enim admi-
strata seu ministrans alia
nutritiva. alia crescitiva Nu-
tritiva est que continue corpus
restaurat. et quod ab ea reso-
lutum est recuperat per administra-
tionem sibi et potius Sed virtus
crescitiva secundum dyametros addit
corpori. et hoc secundum rationem propor-
tionem Sed virtus naturalis administrans
dividitur in quatuor partes Nam
alia est attractiva. alia rete-
ntiva. alia digestiva. alia expulsiva
Exempla harum virtutum sume
in stomacho ab eius operibus
Stomachus siquidem cibum
attrahit et cibum attractum re-
tinet. tam diu quousque digerit
et per retentionem digerit digestione
completa feces superfluas ex-
pellit Similiter intellige in e-
pate et in omnibus membris

has esse virtutes scilicet attractiva et cetera
Et nota quod digestiva virtutis partes est
assimilativa et adhesiva. Etiam sunt
virtutes que in quolibet membro
cibum ibi assimilant et ipsum assi-
milatum membro adherere faciunt
ita ut de cibo in carne fiat ca-
ro et de nervis fiat nervus et de osse
fiat os et cetera. Amplius iste virtutes
ministrantes operantur median-
tibus primis qualitatibus activis et prin-
cipaliter siccitate et humiditate frigi-
ditas autem non iuvat ad operandum
nisi per accidens frigiditas impedit motum
seu operationes et propter hoc est
quod membra infrigidata et conge-
lata non possunt moveri. et si
totum corpus fuerit infrigidatum
ut fit in morte penitus extinguitur
omnis potentia ad movendum. Unde con-
stat quod tam actum et potentiam ad opera-
tiones virtutum et motus mem-
brorum conservat calor naturalis
Virtus vero vitalis est que prestat
corpori calorem naturalem et per consequens
vitam. Vita enim constat in ca-
lido naturali et humido radicali
ut alias dictum est in philosophia na-
turali. et quia fons caloris
est in corde. constat cor esse
fundamentum vite in animali
Virtus vero animalis est qua ipsum
animal distinguitur ab vegetabilibus manan-
tibus. Ista est que dat sensum et
motum et eius fundamentum
secundum Galienum est cerebrum et in-
strumenta deservientia huic virtuti
sunt nervi. Virtus vero sensi-
tiva dividitur. Unde alia est
que operatur per organa exte-
riora ut patet per visum gustum
auditum tactum et olfactum. Alia
est que operatur per interiora
membra ut patet per ventri-
culos cerebri nam sensus communis
et fantasia vigent in primis
duobus ventriculis cerebri
Sed virtus cogitativa seu yma-
ginativa et estimativa viget
in medio ventriculo. Sed virtus
memorativa et conservativa in
posteriori ventriculo cerebri. Et
tu debes scire quod sicut ex hu-
morum grossitie generantur mem-
bra que sunt grossa. sic ex
eorum subtilitate generantur va-
pores subtiles. qui dicuntur

spiritus. et isti sunt subiectum istarum
trium dictarum virtutum. nam pri-
mi in epate geniti subtiles dicuntur
spiritus naturales et ipsi defluunt
per venas ad omnia membra
et tribuunt eis virtutes naturales.
Sed secundi subtiles in corde ge-
niti dicuntur spiritus vitales
et currunt per omnes arterias
ad totum corpus atque tribuunt
ei calorem et vitam. Sed tertii
subtiles geniti in cerebro dicuntur
spiritus animales. ipsi quidem de-
currunt per nervos ad membra
omnia et prebent eis sensum
et motum saltem hiis que a-
pta sunt sentire vel moveri.
Unde sicut sunt tria membra
principalia scilicet cerebrum cor et epar
Sic sunt tres virtutes in ani-
mali scilicet virtus animalis vitalis
et naturalis. et illarum virtutum sub-
iecta sive vehicula sunt tria
genera spirituum. qui ab istis virtutibus
denominantur. scilicet spiritus animalis
spiritus vitalis et spiritus naturalis.
Unde dicit medicus secundum preceptum
Galieni in tetrapactica sua in
ingressu ad infirmum velle atten-
te considerare illa tria membra
atque illa tres virtutes et hoc fit
propter cognitionem operationem illarum.
Et secundum Aristotelem omnes prece-
dicti spiritus generantur in cor-
de nisi quod in epate propter qualitatem
epatis alterantur ibi fiunt
naturales spiritus et hic propter qualita-
tem et virtutem cerebri. Sed secundum
Galienum illi tres spiritus sunt
eque primi sicut dictum est supra
de virtutibus secundum traditionem
Galieni et cetera.

Sanitas est bona disposi-
tio corporis qua membra
possunt facere omnes opera-
tiones suas incolumes. Unde
constat quod per contrarium egritudo
est mala dispositio corporis qua
membra non possunt facere ope-
rationes suas incolumes. Sunt
namque tres dispositiones corporis

humani scilicet sanitas egritudo et neutrum. Corporis quidem sanum in nullo impeditur, quia omnia eius membra perficiunt operationes suas naturales exercere, oculus videre, aures audire, lingua gustare, stomachus appetere et digerere, epar sanguinem bonum formare, vesica urinam debite expellere, cor pulsare, cerebrum ymaginari, pes ambulare etc. Sed corpus egrum est cuius membra impediuntur ut non possent suas operationes naturales exercere, ut patet si stomachus cibum non appetit aut appetitum non digerit, oculus videre non potest et auris non audire etc. Sed neutrum est corpus quod nec est simpliciter sanum nec simpliciter egrum ut patet si oculi aliorum caligant aut aures aliorum tinniunt aliis membris existentibus sanis, vel si corpus uno tempore egrotat et alio tempore est sanum, et frequenter aut vicissim nunc subiaceret egritudini nunc sanitati, tale non egrum potest dici simpliciter sanum nec simpliciter egrum sed neutrum. Egritudinum alia simplex, alia composita, et alia communis. Simplex egritudo est est similium membrorum et est distemperantia in primis qualitatibus scilicet caliditate frigiditate humiditate et siccitate, quando enim aliqua primarum qualitatum excedit proportionem et cursum nature est corpus egrotare. Composita egritudo est compositorum scilicet membrorum officialium et habet fieri in quantitate continua vel discreta. Continua quantitate ut si rectum curvaretur, vel si planum asperetur, aut si concavum ... obstrueret aut si fieret opilatio foraminum etc. Exemplum de quantitate discreta, ut si esset digitus superfluus, vel esset aliquis diminutus, vel si lapis generetur in renibus vel in vesica. Omnes enim tales dispositiones distant a naturali dispositione. Communis vocatur solutio continuitatis que ipsi accidit tam simplicibus quam compositis. Exemplum eius est fractura ossis vel vulneratio vel apostema. Et tu debes scire quod quelibet egritudo habet quatuor tempora scilicet principium

augmentum statum et declinationem. Principium egritudinis est quando incipiunt membra impediri ne suas possint exercere naturales operationes. Status autem dicitur proximum ultimatum est impedimentum operationum membrorum et permanet tota egritudo in eodem statu. Sed declinatio dicitur quando membra incipiunt resumere vires ad exercendum naturales suas operationes sicut fit in convalescentia quousque perveniatur ad perfectam sanitatem. Et ista tempora diversificantur in acutis et aliis egritudinibus. In egritudinibus siquidem acutis ista tempora sunt valde brevia. Sed in egritudinibus cronicis sunt tempora valde longa. Et dicuntur egritudines acute que sunt valde fortes et breves et ille sequuntur motum lune et illarum tempora quandoque sunt in una et eadem die, quandoque in duabus, quandoque in tribus, et ultra mensem se non extendunt, quia in uno mense complet unam circulationem suam. Sed cronice dicuntur egritudines que sunt longe et sequuntur motum solis, et illarum tempora extendunt se quandoque ad duos menses vel tres, quandoque quartale anni aut ad dimidium annum vel integrum annum aut adhuc ulterius, quia revolutio solis est in uno anno semel etc.

Egritudines sanari non possunt nec sanitas conservari non potest nisi causis intellectis earum. Sunt autem tria genera causarum. Nam quedam est causa antecedens, quedam primitiva, quedam coniuncta. Causa antecedens est que intrinseca non tamen immediate aliquam dispositionem a[d]ducit. Sicut harum causarum sit prime. Repletio enim prima corporis est causa antecedens febris, non enim statim quando est repletio corporis est febris, sed postquam humores in venis putrescunt, sicut est complexio vel humor vel dispositio. Sed causa primitiva est causa extrinseca sicut est calor solis vel ignis

vel alterius rei abluarum et tunc
comestio algorum et frigorum et
similium Causa quarta est causa in
trinseca et coniuncta alicuius disposi
tionis Exemplum huius rei sicut si dicamus quod
+ figitur repletio non est causa im
mediate febris sed causa antecedens ad febrem
et ipsa ducat ad putredinem Sed
putredo humorum in vasis est causa
quarta febris quia existente pu
trefactione adest febris In putre
factione enim rei semper adest calor
extraneus qualis apparet in febri
citante Sed causa primitiva febris
comestio alliorum et aliarum rerum
calidarum. huiusmodi enim res calide
solent quandoque generare calorem
extraneum. sed calorem putredinis, si
militer calefactio balnei superflua
vel pugnatio vel que etiam fit
a re extranea potest esse causa febris
Dico igitur breviter quod repletio
est causa antecedens ad febrem et est
causa coniuncta et intrinseca Sed pu
tredo est causa quarta et coniuncta
et intrinseca ad febrem Et cale
factio superflua a rebus extrinsecis
est causa primitiva febris Similiter
ymaginare de causis sanitatis
Item causarum alie dicuntur vitatiue
alie non vitatiue Vitatiue sunt
que cum abscisse sunt adhuc per
manet infirmitatis affectio ut
si medicina cauterisante a mem
bro per aliquod tempus abstulis
adhuc remaneret adustio Sed causa
non vitatiua est que ablata au
fertur infirmitatis affectio, ut su
blata putredine in febre que est
causa febris sublata est et ipsa fe
bris Item causarum dispositionem egri
tudinis et sanitatis alie sunt
necessarie alie non necessarie Necessarie
sunt que nullo modo possunt vitari
sicut aer cibus et potus Non
necessarie sunt que possunt vitari
sicut est ebrietas fornicatio
et unctio et cetera Causarum neces
sariarum quinque sunt genera
scilicet aer nos circumdans, 2o cibus
et potus, 3o motus et quies, 4o
sompnus et vigilia, 5o evacua
tio et retentio, 6o accidentia
anime. De hiis singillatim est dicendum
et primo de aere. Capitulum 3m de
Quantum necessarius aere
sit aer ad vitam humanam

conservationem. ostendit ipsa inspira
tio et expiratio aeris Continuus
etiam causat dispositionem sanitatis
et egritudinis subitas et qualitates
aeris. ostendit mala dispositio
eius. quoniam generat infirmitates et
pestilentias hominum Per contrarium
aeris bona dispositio conservat
vel restituit sanitatem Item lon
gitudo et brevitas vite hoc idem
ostendit in diversis locis habitan
tibus. homines enim habitantes in aere
bono longioris vite sunt quam ho
mines habitantes in aere ma
lo ceteris paribus quo ad sanitatem
regimentur ut cibus potus sompnus
et vigilia etc. Sunt autem due cau
se respirationis aeris Una est
ut frigiditate ipsius calor spiritus
cordis temperetur ne perveniat us
que ad ignitionem et sui extinctionem
seu consumptionem et per consequens
mortificationem viz in suspensis
Alia causa est ut fumi inutiles
et nocivi in corde geniti per expi
rationem a corde separentur. Et primo
aer inspiratus postquam calefactus
est in pulmone et corde iam
inutilis est ventilationi caloris et
ideo statim expellitur et cum eo
fumi nocivi et inutiles expellan
tur. tunc iterum statim alter
aer inspiratur frigidus et recens
et sic continuatur respiratio et
inspiratio propter duas causas iam
assignatas usque ad finem vite
Et tu debes scire quod non solum
aer qui per inspirationem vadit ad
pulmonem et cor causat dispo
sitionem sanitatis et egritudinis
sed etiam aer nos circumdans
quod patet ex eo quod aer calidus
nos sudare facit et cutem rubi
ficat per attractionem sanguinis
ad superficiem corporis. et si su
perfluit caliditas eius hoc quod
iam attractum est resolvit et
per cutem et propter famem cu
mat et generat coleram. et re
solvit spiritus debilitat digestionem
quoniam calor ab interioribus ubi
est locus digestionis ad exteriora
trahitur Item diminuit uri
nam propter augmentum sudorum
et inde est quod homines minus
mingunt in estate quam in hye
me. quoniam in hyeme homines

non ita sudant sicut in estate et
quia aer calidus trahit de interio
ribus aliorum decoctionis calorem
naturalem igitur homines non
ita appetunt comedere nec ita pos
sunt digerere in aere calido sicut
in aere frigido Sed aer frigidus
operatur contrarium aeri calido quia
tempore constringit poros cutis
et per antiperistasim pellit calorem
naturalem ad interiora corporis
quare tunc fortificatur digestio
et magnificatur appetitus cibi
minuitur sudor et augetur uri
na Et tu debes considerare ae
rem bonum in eius substantia et qua
litate Bonus enim aer debet esse
clarus ita quod in nocte minute stel
le videantur et quod non sit eis
aliquid admixtum de nebulis
seu vaporibus malis quales sunt
vapores mortuorum metallorum aut
maris vapores putridi aquarum
stagnalium et debet esse aer bonus
temperatus in qualitatibus primis
ita quod non sit nimis calidus nec
sit nimis frigidus nec nimis hu
midus nec nimis siccus Talis enim
aer in substantia et qualitatibus primis
etiam est conservativus sanitatis
Aer vero malus per oppositum se
habet Est enim in substantia corruptus
propter admixtionem vaporum ma
lorum sicut contingit in pesti
lencijs aut habet aliquam primarum
qualitatum in [illegible] ultra
ut potest quod aut est nimis calidus
aut nimis frigidus aut humidus
vel siccus Talis enim aer cor
ruptus in substantia aut excessivus
in aliqua primarum qualitatum
generat morbos diversos Calidus
et siccus aer generat morbos co
lericos frigidus et humidus ge
nerat morbos flegmaticos fri
gidus et siccus generat morbos
melancolicos Calidus et hu
midus generat morbos sangui
neos Item aer variatur
secundum quatuor tempora anni et
secundum diversitatem situum locorum
et secundum cursus ventorum Nam
tempus vernale quod incipit
ab introitu florum et frondium
usque ad medium maij est tempe
ratum et sanguineum et sanum
Sed estas est calida sicca et colerica
et durat quousque folia arborum
incipiunt defluere Autumnus
autem est tempus frigidum siccum
et melancolicum et durat usque
ad plenum defluxum foliorum
Hyemps que incipit post finem
defluxus foliorum arborum est
tempus frigidum et humidum
et flegmaticum Et ventus bo
realis ille infrigidat et exsiccat
et est sanus confortativus di
gestionis Sed ventus austra
lis est calidus et humidus no
civus digestionis impeditivus Ventus
autem orientalis inter alios est
temperatior Post eum tunc ventus
occidentalis Locus vallis habet
aerem putridum et malum
quia non potest bene aventari
per ventorum flatum impedi
entibus montibus Melior autem
est aer in montibus nisi in parte
qua essent fumi minerales vel
mare quod a se evaporat va
pores putridos et fetidos In
plano autem ubi flarent boni ven
ti et bone aque essent nec aque
putride essent in ultimo esset aer
convenientior Et tu debes tibi
fabricare habitationem ut sol ma
ne meridie et vespere semper
posset irradiare in illam ad eva
porandum eam a malis vaporibus
Nam in habitaculo illo quo sol
non irradiat tu semper experi
eris fetorem extraneum propter
admixtionem vaporum sicut patet
in cellarijs Et debes ordi
nare fenestras in tua habita
tione versus partem Borea
lem ut tempore estivali pos
sis habere flatum boree quia
tunc ipse confortat digestionem
et minuit sudorem Item aer
turbulentus tristificat animum
clarus autem letificat Iam
quartum de effectibus motus
et quietis corporalibus

Motus corporalis calefacit
et hic attestatur ambulatio
et cursus hominis et manua
lis operatio artificum Et
motus remissus temperate cale
facit Sed non resolvit vir
tutem corpoream seu virtutes
naturales nec sudare facit
Motus autem fortior fortius

calefacit. et si diu durauit facit
sudorem et debilitat virtutes
et postea infrigidat partes. quia
per sudores et euaporationes ef-
fundit calorem naturalem. quo
diminuto frigiditas augetur. et
motus non consequitur effectum
suum propter impedimentum in contrarium
quam sit motus seu operatio ma
Pistatores et fullones quorum
motus seu operatio est semper
circa aquam minus calefiunt
per motum eo quod per aquam circa
quam mouentur infrigidantur.
Dum proprium motus consequitur
debitum effectum qui fit circa ignem
sicut patet de motu fabrorum quorum
motus iuuat ad calefactionem per
approximationem ignis. Ex hoc patet
quod motus fabrorum magis ca-
lefacit quam motus sutorum. Simi-
liter poteris cognoscere de compara-
tione caliditatis acquisitatis a
motibus in aliis mechanicis.
Et quia motus calefacit et
resoluit. motus humiditates
corporis igitur etiam exsiccat.
Quies autem cum sit contraria
motui contraria eius operatur.
Ipsa enim infrigidat et hume-
ctat et quanto fuerit diuturnior
aut frequentior aut intensior
tanto magis hos effectus ope-
ratur. Capitulum quintum de somno
et vigilia quantum ad ipsorum
effectum Dequitur

Vigilie calefaciunt et exsiccant
exterius sicut motus et resol-
uunt virtutes et proprie virtutem
animalem si fuerint nimis lon-
ge aut nimis frequentes. Et
quia resoluunt humiditates cor-
poreas igitur prouocant appetitum
comedendi quia calefaciunt et
iuuant digestionem. Sompnus autem
per contrarium operatur. Ipse
enim infrigidat et humectat
recte sicut quies et iuuat ad
digestionem quia in ipso calor
redit ad interiora. Et sompnus
magis facit sudare quam vigilie
et hoc quando in corpore materia
fuerit superflua que est mobi-
lis digestioni. Cum ergo multum su-
dat in sompno per superfluam
materiam in se infecti vel tali e-
uenena aut flebothomia aut

purgatio et cum diminutio nutrimenti.
Et hic debes scire quod sompnus
occultat calorem naturalem et
manifestat frigiditatem. cuius
signum est quod indigemus ma-
ioribus et pluribus indumentis
et cooperimentis in sompnis quam
in vigiliis. Capitulum vij^m de
effectibus accidentium anime

Accidentia anime sunt pre-
dicta timor gaudium tristi-
cia verecundia sollicitudo. et si
qua sunt similia. ipsa enim etiam
immutant corpus. Et licet acciden-
tia fiunt mediantibus spiriti-
bus et sanguine et calore. Illa
enim accidentia que mouent
ad fugam sicut est timor et
tristicia faciunt spiritus et san-
guinem redire ad cor. Sed ista
que mouent ad resistendum vel
exultandum ut ira et gaudium fa-
ciunt spiritum et sanguinem mo-
uere ad exteriora. Ira sequitur
calefacit. Ipsa enim ira est accen-
sio sanguinis circa cor. Tristi-
cia autem infrigidat quia per
eam spiritus mouentur ad interio-
ra et coangustantur et suffocan-
tur intantum quod sepe extinguuntur
et moriuntur tristes. qui est pu-
sillanimis. Timor efficit simi-
lia tristicie. Sic etiam sollici-
tudo facit cum infrigidat et
spiritus coangustat in interiori-
bus et sanguinem intantum quod se-
pe corpus solliciti marcescit
et reducitur in complexionem
melancolicam. Gaudium autem ca-
lefacit si fuerit modestum. quia
facit calorem et sanguinem tran-
sire ad membra exteriora et
cor dilatatur et pulsus magni-
ficatur. Verum si nimis diu
durauerit extenuantur seu eua-
cuantur spiritus cordis et
calor naturalis et per consequens
infrigidat. Unde plures pu-
sillanimes per gaudium mortui
sunt. Sicut contingit pauperi-
bus qui promouentur ad altas
seu ad dignitates precipuas bonas
et ad potentates et seculares quo-
rum spiritus cordis propter con-
tinuum gaudium extenuantur. Cum
ipsorum corda infrigidantur
et moriuntur. Ira autem ...

mortificat quia ipsa non ex-
tinguit calorem sed potius au-
get. Verecundia aut in principio
infrigidat et est similis timori
ipsa siquidem sicut timor facit
calorem spiritus et sanguinem re-
dire ad cor. Unde in principio
palescit verecundus recte sicut
in timore. sed in fine ipsa ca-
lefacit. quia facit spiritus et san-
guinem redire ad exteriora. et
ideo tunc ipse verecundus rubifi-
catur in facie. nisi enim hoc fieret
non esset verecundia sed timor
ymaginacio etiam facit magnas
impressiones corporibus et
complexionibus intantum quod si mu-
lier fortiter ymaginari fuit
speciem alicuius tempore concep-
tionis ipse puer accipit dispositionem
rei ymaginate. Unde quedam
regina ethiopie propter ymagi-
nacionem viri albi depicti su-
pra lectum suum tempore con-
ceptionis concepit et peperit filium
album quod est contra naturam
dicte ethiopie. Sic ymagina-
cio casus facit casum. Atque in-
tenta visio pulcritudinis cadentium
tem facit. Sic aliquis conside-
rans alterius dolorem si for-
titer ymaginatur sentit inse
dolorem. Atque per fortem y-
maginacionem aliquis sentit congre-
lacionem vel stuporem dencium
ex hoc quod aliquis videt quod ali-
quis comedit res acetosas vel
acras. Sic contingit quando ali-
quis audit stridorem dencium
alterius vel collisionem dua-
rum rerum ad idem quod propter
fortem ymaginacionem sentit su-
orum dencium ymagin lesionem.

Capitulum viij^m. De eo quod come-
ditur et bibitur

Quod enim comeditur et bi-
bitur tribus modis operatur
in ipso corpore. aut enim corpus
operatur a sui qualitate aut ope-
ratur a sui substancia vel materia aut
operatur a tota sui specie i. a
forma specifica sive speciali. Qui qua-
litate operatur quod aut calefa-
cit aut infrigidat humectat
et exiccat. Qui substancia vel materia
operatur quod mutatur in
humores et in membra sicut nutri-

mentum quod semper calefacit
corpus eo quod facit augmentacionem
in sanguine licet contingit postea in-
frigidet. Propterea quod cibus fuit
nature frigide ut de sanguine
generato de lactuca vel lactucis.
Sed a sui tota specie seu a proprie-
tate specifica operatur. quod nec
operatur sui qualitate nec opera-
tur sui substancia vel materia. sed a quadam
proprietate specifica i. a proprietate que specie
consequitur sicut corallus qui in
sanat dolorem stomachi et na-
pellus dicitur genus fungorum quod
interficit. Sicut enim homo a pro-
prietate specifica potest ridere. quod nullum
aliud animal potest facere. quia non
habet talem formam specificam. et ca-
nis latrare potest magnes
attrahere ferrum. lapis agathes
calamum attrahere vel quadam
quod stipulam. Sic aliquae res
venenose et aliquae medicina-
les comeste vel bibite ope-
rantur in corpore a tota specie
i. a proprietate specifica seu a forma
specifica. Eorum autem que in
corpore operantur sui qualitate
aut calefaciunt aut infrigidant
aut humectant aut exiccant
aut plura simul faciunt ut puta
quod calefaciunt et humectant eius.
Et ideo hic dicitur esse quedam me-
dicine calide quedam frigide humi-
de vel sicce. Et dicuntur calide
vel frigide. non quod tales sint
in actu sed in potencia. quousque
reducantur per calorem naturalem
in actum. Exempla. Unde est ca-
lidum. Unde si tu intromiseris
manum tuam in ipsum manifeste
est frigidum. sed quia ipsum bi-
bitum calefacit a calore stoma-
chi. tunc ipsum fit calidum in
actu et in effectu. Sed per contrarium
poma acetosa si calefacta fue-
rint circa ignem. sunt actu
calida. Contra si fuerint come-
sta et a calore naturali alterata
ipsum infrigidant et sanguinem
frigidum generant. Et propter hoc
quod dicitur. medicina cali-
da vel frigida humida vel
sicca. tu non debes intelligere
quod sit talis in actu sed in po-
tencia respectu corporis med.
Et dicitur calida que corpus

nimis calefaciunt ultra naturalem com-
plexionem, ut patet de alleis sepe
comestis. Et dicitur secunda quod
remittit caliditatem nostre com-
plexionis si fuerit sepe reiterata
ut patet de esu lactis vel lactuce.
Et attende hic quod dictum est quod
potentia medicinarum non redu-
citur ad actum nisi per calorem
nostri corporis agentem precipue
stomachi quando reducitur ad actum
et amplius. quoniam alie res come-
ste aliis sunt calidiores vel fri-
gidiores humidiores vel sicci-
ores. Sed igitur nominandi gradus
talium rerum et sunt quatuor
gradus istarum. Primus gra-
dus est quando res agit in corpus
non tamen transmutat ipsum a com-
plexione sua ita ut sentiatur
caliditas vel frigiditas. verbi gratia
sicut est comestio carnium gal-
linarum vel mutonum. Secundus
gradus est quando res comeste vel
bibite agunt in corpora aut
calefaciunt aut infrigidant ultra
hoc quod naturalis complexio se osten-
dit non tamen ex hoc provenit in ope-
rationibus nocumentum, sicut
est comestio electuarium seu cau-
liorum quorundam. Tercius gra-
dus est quando res comeste vel
bibite nimis calefaciunt vel in-
frigidant quod in operationibus
manifeste provenit nocumen-
tum. verbi gratia sicut est allearum
sepe comestium aut cepe nimis
calefaciunt stomachum et totum
corpus quod destruitur appetitus
comedendi et digestio, et frigi-
ditate sequitur vomitus colericus. Quar-
tus gradus est quando res co-
meste vel bibite non solum
impediunt operationes naturales
sed etiam hic interficiunt hominem.
verbi gratia sicut opium quod sua
frigiditate extinguit spiritus
et moritur homo. Et tu debes
scire quod cibus vel potus so-
lum mutatur in substantiam corporis.
Sed medicina aut venenum quod a
tota sui specie interficit non
mutatur in corpus sed tamen alte-
ratur a principio. quousque
illarum potentie reducan-
tur ad actum. Sed medicine pure
et venena non digerunt

nec nutriunt. Sed tamen aliqui ci-
bi medicinales qui nutriunt
et cum alterant corpus, ut
sunt semina arborum et car-
nes carte cum cepe aut huius-
modi. Preterea ciborum alius est sub-
tilis nutrimenti et boni. Alius
est spissi nutrimenti et mali et
pauci. Exemplum primi ut est bro-
dium gallinarum vel ipsa ca-
ro. Exemplum secundi ut est caro
salita vel caseus.

Capitulum viii^m de aqua

Aqua est unum elementorum
et ipsa est de hiis que in-
grediuntur corpora nostra ut
fiat pars corporum mediatum. non
quod simplex aqua nutriat. Nam
ut aliqui dicunt aqua sim-
plex non nutrit. quoniam ipsa in
grossatione non patitur ut fiat
sanguis. Sed ipsa commixta cum
cibo nutrit et alijs grossis pene-
trationem prebet. Cibus enim grossus
per se non potest bene penetrare
strictos meatus corporis nisi
per aquam subtiliaretur. Est
autem aqua ista bona que est
subtilis et clara non habens
admixtionem alicuius rei extra-
nee et que dicitur in dulcis in ore
que postquam fuerit potata non
facit stomachi inflationem nec
sitim, nec diu manet in ypocon-
driis, sed cito descendit, et est le-
vis in pondere nec facit rugitum
ventris. Et debes scire quod a-
qua ex pondere cognoscitur, ea
enim que est levioris ponderis
est melior, ut si tu sumas duo
vasa vel duas bombaces et intin-
xeris in duas aquas, deinde
expresseris, tunc id totum quod
est levius indicabit tibi aquam
meliorem. Et aque vero que
veniunt de locis altioribus
sunt meliores et subtiliores.
Aqua autem limosa et aqua
paludosa et aque puteorum sunt
grosse et faciunt opilationes
et similiter aque pluviales. Pre-
dicte tamen inter predictas sunt melio-
res et sunt etiam constrictive.
Et inter aquas pluviales ista
est melior que fit cum cho-
ruscationibus multis et toni-
truis. illa enim est subtilior

Item aque quibus sunt res mineralis admixte sunt insane sicut sulphur alumen et que currunt per alias venas minerales s. plumbi ferri stanni etc. Aque tamen que currunt per venas ferri confortant intestina et aque salse sunt insane. Et huiusmodi fere per decoctionem et sublimatio maliciam aquarum emendat. Nam per decoctionem partes aque rarificantur et subtiliantur ita quod terrestreitas per aliquot tempus que sunt aque admixta ad fundum residet similiter per sublimationem sive per distillationem partes subtiliores aque ascendunt et per nasum allembici distillantur terrestreitate in vase inferiori distillationis remanente. Plura etiam dicenda de aqua sicut etiam multa restant dicenda de cibo de quibus dicetur ubi determinabitur. Causam nonam de hiis que evacuantur et retinentur.

Retinentur quoque evacuanda preter naturam. Utpote in ventris constrictione et in stranguria et in retentione menstruorum ultra solitum cursum nature et in restrictione emoroydarum in illis in quibus fluere consueverunt etc. Et per contrarium aliqua evacuantur contra solitum cursum nature que deberent retineri utpote in lienteria que est fluxus ventris repens et in vomitu et in diabetis que est fluxus immoderatus urine et in lacrimacione oculorum et in superfluo fluxu sanguinis narium et sic dicitur de multis aliis de quibus postea dicetur in specialibus hinc causas suas. Evacuatio et retentio et libera evacuatio etc. Tamen sunt cause dispositionum sanitatis et egritudinis. Nam quando retinentur retinenda et evacuantur evacuanda est homo sanus. Et per contrarium quando evacuantur retinenda aut retinentur evacuanda fit homo insanus. Et superflue retentionis est aut fortitudo virtutis retentive aut debilitas virtutis expulsive aut tarditas virtutis digestive. Quia tunc tamen diutius tamen diu retinet quousque compleatur digestio aut oppilatio in viis per quas fit evacuatio. Ut in colica opilatione intestinum inferiorum ut ita ut stercora vel superflua non possint evacuari. Et in lapide vesice hic idem patet. Qui opilat orificium vesice ne urina possit evacuari etc. Sunt etiam plures alie cause superflue retentionis de quibus nunc supersedendum est quod de eis in 3o tractatu compositius dicetur. Sed causa superflue evacuationis aut est debilitas retentive aut fortitudo expulsive aut velocitas digestionis aut largitas meatuum per quos fit evacuatio et alie cause postea etiam dicende erunt et qualiter in infirmitatum cause sunt evacuatio et retentio. Et hic in 3o tractatu. Capitulum x.

De effectibus rerum naturalium non necessariarum.

Dicto de causalitate sex rerum naturalium et necessariarum scilicet aeris motus quiete etc. Nunc dicendum est de effectibus rerum seu causis rerum non naturalium et non necessariarum quales sunt res obviantes corpori exterius quales res sunt fomentis balneum emplastra seu fomenta unguenta. Tales enim res corpori obviantes et ipsum immutant ut si obviant res calide calefaciunt frigide frigefaciunt humide taliter humectant sicce siccant. Que autem operantur in corporibus humanis hic faciunt duobus modis. Aut enim propter suam subtilitatem intrant in poros corporis aut non intrant sed simpliciter alterant. Exemplum primi sicut pipe ul alead confectum et positum exterius super quamcumque partem corporis ingreditur propter suam subtilitatem poros et tunc adurit et excitat. Exemplum 2i ut de rerosa que supposita cuti non ingreditur poros propter suam grossitiem sed sua frigiditate infrigidat et siccitate exsiccat

Unde patet quod unguenta emplastra et alia corporea observantia quia sua extrinsecus corpora alterant sine pororum ingressu. Sed subtilia unguenta et emplastra et huiusmodi ingrediuntur poros et rubificant cutem. Et balneum sua caliditate calefacit et sua humiditate humectat. Verumtamen si diu duraverit exsiccat et debilitat eo quod multum de humiditate corporis consumit per sudores et evaporationes. Igitur qui querit humectare vel impinguare corpus non debet diu morari in balneo precipue ubi sudat scilicet in loco eminentiori balnei. Sed in loco inferiori ubi non sudat poterit morari diutius semper circa se aquam tepidam sumendo ut aer circa se semper sit humidus. Balneum etiam ieiuno ventre calde exsiccat et corpus macrum facit et ideo tale magis competit pinguibus. Sed balneum post prandium impinguat quia corpus calefacit et cibum illico trahit ad omnia membra. Verumtamen ipsum facit opilationes quia corpori hueerit largos meatus et propter hoc errant qui bibunt in balneo ut provocent in se sudorem quia potus ita crudus trahitur ad epar et cito efficit opilationes et precipue aqua potata nocet quia tunc calor stomachi tunc est obtusus eo quod caliditas balnei trahit calorem naturalem ad exteriora. Unde non potest frangere frigiditatem et aliam maliciam aque. Et Item (?) Rome errant valde mulieres que in balneo solent comedere fructus et bibere copiose; tales enim incurrunt debilitatem stomachi et ypocondriorum caliditatem propter opilationes. Et bonum est balneato sano ut post balneum expectet cum potatione usque ad accidentalis caloris acquisiti a balneo recessum ad vitandum capitis dolorem et opilationes epatis. Sed manu lento sibi epatico prodesset cum comedere et bibere statim quia per caliditatem accidentalem a balneo acquisitam nutrimentum trahatur ad totum corpus. Cumque si balneum invenit nutrimentum humile iuvat ad digestionem eo quod calor naturalis iuvatur a calore balnei. Et si invenit multos humores paratos ad fluxum vel ad putrefactionem iuvat ad fluxum et ad putredinem et ideo valde caute videndum est et per experimentum ad discernendum quibus balneum prodest quibus vero nocet. Et ea que dicta sunt intellige de communibus balneis. Balnea autem naturalia sunt sicut terme et balnea medicinalia sicut sunt balnea aquarum in quibus coquuntur sulphur vel herbe ut alie res medicinales agunt in corpus secundum qualitatem rerum ibi decoctarum. Nigra intus est vis sulphuris. Sulphur autem est calidum et siccum. Ideo terme calefaciunt et exsiccant. Similiter intellige de balneis artificialibus et medicinalibus. Ex hiis omnibus iam dictis possunt intelligi cause calefacientes et infrigidantes humectantes et exsiccantes. Postremo videndum est de causis doloris et delinitionis. Et secundum Galienum causa solutio continuitatis est causa doloris. Et dicit quod caliditas vel frigiditas non faciunt dolorem nisi inquantum solvunt continuitatem. Sed alii dicunt quod etiam caliditas frigiditas et siccitas sunt cause doloris, numquam vero humiditas facit dolorem. Ex hoc patet quod causa delinitiva est reductio caloris naturalis corporis ad temperamentum. Verbigracia si fueris infrigidatus nimis tu debes esse in aqua tepida, et si fueris calefactus nimis tu debes esse in aqua frigida, aqua taliter reducitur corpus ad temperamentum. Et tu debes scire quod tribus modis tollitur dolor scilicet aut per remotionem causarum doloris aut per somnifera sicut papaver aut alia similia aut per narcotica et stupefactiva id est ea que auferunt sensum

et mortificant membra sicut ius-
quiamus mandragora et opium
primo .a. vere tollitur dolor, 2o
modo vere tollitur, 3o .a. vn-
de sunt cauenda est mixta in capi-
tulis descriptis. Capitulum xim
De significationibus in genera-
li dispositionum sanitatis et
egritudinis corporis humani
et membrorum eius

Dicto de egritudinibus et
de earum causis. Dicendum
est pertractare de significationi-
bus et que etiam dicuntur alio
nomine accidentia. Accidunt enim
infirmo et signant medico. Vn-
de citrinitas faciei et totius corpo-
ris accidit corpori infirmi et
signat medico quod talis homo
patitur ycteriam. Significatio-
num alie sunt sanitatis, alie
infirmitatis. Item alie sunt
significationes sanitatis vel egri-
tudinis alicuius vel aliquorum
membrorum, et alie sunt super
totum corpus. Significationes
sanitatis totius corporis sunt
integritas omnium operationum et
omnium membrorum. Et potest quod
homo possit bene dormire, bene
videre, bene audire, bene spi-
rare, bene appetere, bene ci-
bum digerere etc. Significa-
tiones egritudinis totius cor-
poris sunt imbecillitas opera-
tionum omnium membrorum vel sal-
tem principalium, ut in tisana
in qua visus indicat aliqua
ante oculos volare seu appa-
rere, que tamen non sunt, in qua
etiam aures tinniunt, ideo
diminuitur appetitus cibi, de-
struitur pulsus cordis minuitur
etc. Significationes disposi-
tionum membrorum singularium
similiter patet ex suis operatio-
nibus et dispositionibus. Rur-
sus significationum alie sunt
per sensum proprie, alie autem
per intellectum seu per estimationem.
Significationes proprie per sensum
sunt que ad sensum apparent
et illorum aliqua perpenduntur
secundum visum sicut citrinitas cor-
poris sit ycteriam. Alie per
auditum ut rugitus ventris
sit per ventositatem et indigestionem.

Alie proveniunt per tactum ut cali-
ditas plurimitiva circa pectus si-
gnificat Tertianam. Alie proveniunt
per gustum ut amaritudo signi-
ficat domini in colera. Alie proveniunt
per olfactum ut fetor significat putre-
dinem. Significationes percepte
per intellectum sunt que ad sensum
non apparent actu per intellectum
nomen dicitur opio seu esti-
matio sicut de lapide renum
gravis significativa dolorem dor-
si in sua profunditate ubi est locus
renum. Et ideo oportet medicum sol-
licite egrotum interrogare, quia
quia aliqua significationes sibi
ad sensum patent, aliqua autem sibi
manifestantur indicio patientis.
Unde vere est medico ut ipse
perfecte sciat omnia membrorum iuua-
menta seu operationes. Et an
omnia que intercedunt ad infirmi
curationem illud auxilia, debet
accipere significationes trium mem-
brorum principalium, que sunt
cerebrum cor et epar in qui-
bus consistit esse et vita animalis.
Que si sunt omnia sana nullus
est timor. Si unum infirmum si-
cut aliquod illorum fuerit infir-
mum iam aliquis timor appro-
pinquat. Et si duo fuerint infir-
ma timor maior est habendus.
Si autem omnia fuerint infirma
maxime timendum est. Capitulum
xiim de significationibus dispo-
sitionum sanitatis et egritu-
dinis trium principalium mem-
brorum.

Cerebrum id est
est sanum. Quod potest recte
inter res discernere, ut potest
quod indicet petrum esse petrum
et petrum non esse equum. Ita
quod non indicet aliud esse quod
non est, vel non esse quod est,
et quod possit recte ymaginari
et recte rememorari. Et cere-
brum infirmum si habet per contrarium
si quod minuitur res ut potest
quod indicet aliud ante oculos
esse quod non est, aliquid yma-
ginatur vana et inutilia. Item
quod indicat sonos extra qui
non sunt, aut quod estimat in
minimum esse animum vel equi-
tatem quod rememorari non potest
et de pluribus aliis impeditur.

operacionum cerebri. et quanto iste
ultima actiones ultimantur. tanto
maior est cerebri infirmitas
Et significationes sanitatis cordis
sunt pulsus consuetus secundum naturalem
cursum. ita quod non varietur a
statu naturali. et cum hic levius
inspiratio et expiratio Et per
contrarium pulsus naturalis muta-
tus signat infirmitatem cordis et
quanto magis distat pulsus a con-
sueto et naturali cursu tanto est
maior eius infirmitas Simi-
liter intelligendum est de difficul-
tate inspirandi. quod quanto maior
fuerit. tanto magis cor angusti-
atur Sanitas autem epatis sig-
nificatur per egestionem et urinam
Nam si egestio et urina sunt
naturales. i. incedentes per naturalem
cursum. tunc epar est sanum
Si autem recedunt a cursu na-
turali tunc epar est infirmum.
et quanto magis recedunt a cursu
naturali egestio et urina tan-
to est maior infirmitas epatis
ut puta quod est duricies et dolor
iuxta ypocundriam dextram De
signis vero dispositionum illorum et
aliorum membrorum declara-
bitur adhuc melius infra a parti-
cula // Iam secundum de signi-
ficacionibus complexionum singula-
rum membrorum
Caput calidum cognoscitur a
calore rubeo sanguineo
et a nigredine pilorum et si
cum hic conveniat siccitas. tunc
crispantur pili vel capilli. et ac-
celerat calvicium. et talibus ut
frequenter accidit fluxus capitis
subtilis citrini quod inde deflu-
it et est valde pungens Talibus etiam
accidunt multe vigilie Cali-
ditas enim facit vigilare et ma-
xime si cum ea conveniat sicci-
tas Talium etiam sunt aeli
velocis motus. et multipli-
cantur eorum cogitationes.
Unde frequenter agunt sine pre-
meditacione Si autem cum cali-
ditate conveniat humiditas tunc
caput est magis carnosum. pili
sunt minus tortuosi seu crispi
et cogitaciones et eorum accelera-
cio minuuntur. nec cito calvescunt
atque cito minus vigilant tales

Si autem cerebrum fuerit frigidum
hic designatur ex albedine pi-
lorum et faciei. et si frigiditati
conveniat siccitas. tunc est caput
macilentum. et si humiditas tunc
est caput pingue. et habentes ca-
pita frigida sunt sompnolenti
et maxime si conveniat cum ea
humiditas. et sunt tarde tales
cogitacionis. et frequenter obtusi
ingenii et eorum oculi tarde mo-
ventur. et ad omnia opera tar-
de moventur. etiam sunt tardi
Ex hiis dispositionibus tu potes
intelligere complexiones temperati cere-
bri Disposicio cordis calida
signatur a magnitudine pectoris
et a pilis illud contingentibus Similiter
signatur ex pulsus. secundum docere sig-
nificationum. pulsus supra predeterminata
Et animositas signat calorem cor-
dis et iracundia. sunt per contrarium
timor et pusillanimitas signant
cordis frigiditatem. et paruitas
pectoris. et si conveniat siccitas
cum caliditate augentur acci-
dencia ista caliditatis Si autem
conveniat humiditas tunc diminu-
untur. et per contrarium est de
frigiditate eius enim accidencia
diminuuntur per siccitatem et au-
gentur per humiditatem Epatis
autem caliditas designatur per
venarum largitatem seu ma-
gnitudinem et per unguium digito-
rum magnitudinem atque per pilorum
multitudinem in toto corpore
Si conveniat humiditas tunc
adest carnositas Si autem conveniat
siccitas tunc aderit macies
Et frigiditas autem epatis signatur
per contrarium ipsa enim operantur
venarum parvitatem atque pilorum
paucitatem. et carnis mollitiem
maxime si conveniat humiditas
Testiculi calidi signantur per multi-
tudinem pilorum et per fervorem
appetitus ad luxuriandum Sed
testiculi frigidi habent signa
contraria ut puta paucitatem
pilorum remissum desiderium
ad fornicandum Stomachus
calidi naturaliter fortis est in appe-
titu cibi et potus et in dige-
stione retencione et expulsione Sed
si fuerit calidus ultra naturalem
cursum. tunc minus appetit

potum . nec tamen appetit cibum
nec bene digerit . nec bene expel-
lit ut in febre Sed stomachus
frigidus nec appetit fortiter cibum
nec potum nec digerit bene nec
cito sed tarde. Capitulum xiiii De
significationibus humorum dominii

Significationes dominii san-
guinis sunt multa carno-
sitas rubor cutis proprie faciei
et rugae pilorum et frequens
fluxus sanguinis per nares
aut per inferiora et morbi san-
guinei frequentes sicut syno-
chus vel synocha et variole
rubee et frequentia apostemata ru-
bea atque tumor et magnitudo
venarum et magnitudo pulsus
atque rubor et spissitudo urine
atque modestia morum Non enim
sunt nimis veloces in agen-
dis in quibus sanguis domina-
tur nec nimis tardi sed medio-
criter se habent inter veloci-
tatem et tarditatem nec sunt
nimis timidi et audaces nec
sunt nimis capaces ingenii nec
nimis tardi ingenii tales sed
tenent medium naturaliter Signi-
ficationes vero dominii colere sunt
macies corporis nigredo pilo-
rum vel color citrinus et
ipsorum crispitudo . nam humiditas
cerebri crispitudinem impediret
Item color citrinus faciei et
cutis corporis atque citrinus color
et viridis et vomitus colericus
atque colericus secessus et amari-
tudo oris Item illi in quibus
dominatur colera rubea propter
eius calliditatem sunt veloces
in agendis atque velocis capacitatis
ipsi etiam velocis ire et auda-
ces . ideo si enim hic fuit cerebrum
[illegible] sicut ita sunt festini
et veloces in agendis et frequen-
ter precipitant facta sua agendo
preter rationis iudicium Item
egritudines colerice sicut mania
et variole acute et pustule nigre
propter adustionem et cetere con-
similes talibus frequenter accidunt
si non in debito regimine se con-
servaverint Et sunt fortis
appetitus cibus et potus et si
colera in his habundant au-
gmentabitur eis sitis Signi-
ficationes vero flegmatis sunt multa
corpulentia cum mollicie carnis
et albedo faciei et totius corporis
et multum sputum multi quam flu-
xus corporis Vomitus aut se-
cessus flegmaticus et albedo pi-
lorum Corpus in quibus do-
minatur flegma ipsi sunt tar-
di in agendis ebetis ingenii .
et quia deficit in eis calliditas
non sunt iracundi nec audaces
nec sunt multi desiderii cibi
vel potus eo quod calor naturalis
in eis obtusus est Significa-
tiones vero melancolie seu colere
nigre sunt macies corporis
propter siccitatem colere nigre
albedo et raritas pilorum
nisi preesserit adustio . tunc
enim habent pilos nigros et spissos
et accidunt egritudines melan-
colice talibus sicut mania de
causa frigida . quartana et apo-
stemata dura etiam Item ta-
les sunt tardi ingenii et propter
siccitatem sunt promptiores ad
iram quam flegmatici et etiam
iram diutius retinent quia siccum
difficilius recipit impressionem
et difficilius eam dimittit quam
humidum et propter hoc si ipsi pro-
vocati fuerint ad iram fiunt
audaces Ipsi etiam sunt tar-
di in agendis et hoc propter frigiditatem
Item quia fumus colere nigre
ascendit in cerebrum et perturbat
eius claritatem ipsi habent
malas et invariabiles cogitationes
Et propter acetositatem melancolie
cuius proprium est appetitum exci-
tare ipsi nec frequenter sunt for-
tis appetitus cibi licet minus
bene digerant et eis frequenter
accidit eructuatio acetosa propter
acetositatem colere nigre
Capitulum xv . m De significatio-
ne pulsus

Pulsus est motus cordis
et arteriarum diastole et
sistole ad temperationem caloris
per attractionem aeris factus
Cum tu visitas infirmum ali-
quem tu debes eius brachium
sinistrum super brachium tuum
sinistrum ponere ne ille manum
propter debilitatem teneat et im-
pediatur . tunc pulsus iudicium

Et notandum est si volueris bene di
scernere signa pulsus infirmi
quod tu prius cognoveris pulsum
eiusdem sani ut scias quantum a
naturali statu recesserit Nam
ex hoc tu scias quantum iste a sa
nitate ad egritudinem a vita
ad mortem appropinquat seu de
clinat Nam sicut alia et alia
est complexio humana sic alius et ali
us est pulsus secundum debilitatem
et fortitudinem Amplius Aliquo
rum pulsus est ita profundus
propter carnositatem brachii
quod vix vel nullo modo potes perci
pere eum Unde talibus oportet
te digitos magis comprimere
et si sic repertus non fuerit pul
sus ad brachium dextrum re
currere Rursus pulsus compo
situs est ex duobus motibus
scilicet elevationis et depressionis
ut dictum est in diffinitione ca
data vel ex duabus quietibus
interceptis inter duos motus
Nam potest esse motus de
contractio in centrum quando intendat
quietes media ut dictum est
octavo prohemii Et sciendum quod
cognoscitur pulsus non solum a mo
tibus sed etiam a quietibus Ca
ve igitur cum tu vis pulsare
digitorum ad inventionem cuiusque
pulsum alicuius sani quod non
fuerit fortis motus aut bal
neatus aut crapulatus aut alia
passus que pulsum variat
tunc tu incipiens pulsum
pulsare omnes digitos tuos
et considera utrum sit latus
et altus seu fortis plenus
et profundus Et considera vel hec
tempora quietum et a tali statu
quem declinavit pulsus tunc in
firmatur ita quod 4 non tangit
tres digitos est debilis ille
secundum duos est debilior si
tantum unum est adhuc debilior Et
si nullum digitum tangit seu
pulsat tunc est in precinctu
mortis Item si est magnifi
catus ultra naturalem statum est
in aliquo gradu debilitatis
Item si magis magnificatur
est in maiori gradu debili
tatis Similiter sume iudi
cium a quietibus Nam si quies

est brevior quam pulsum est aliquan
tulum debilis et si multum fuerit
brevior tanto est debilior et si
quies est ita brevis quod vix appa
ret sicut est in pulsu vermiculari
ubi non apparet quies manifesta
sed apparet sub digitis quasi ver
mes ubi demorant tunc talis
est in signum mortis Similiter
in ordinatione motus et quietum
ut puta quod duo pulsus veloces
primi et post longa quies vel
si fiat una plaga magna post
ea altera minor post iterum
alia minor ita quod etiam quietes
secundum diminutionem pulsuum dimin
uuntur desperatio est habenda
quia virtus cordis semper su
per modum est debilitata Sed
si fuerit econtra quod prima esset
parva 2a maior 3a vero ma
ior et cetera sed bona fiducia
Nam per talem pulsum signatur
virtutem infirmi Et
brevis quanto maior fuerit re
cessus a statu naturali tanto
est maior egritudo seu debi
litas virtutum Et quia pul
satio est per calorem natura
lem Unde est quod complexio
calida habet maiorem pulsum
et complexio frigida minorem
Propter quod sanguineus habet
maiorem pulsum Colericus
autem minorem propter siccitatem
sed frequentiorem et breviores
breviores quietes Porro flegma
ticus minorem habet propter hu
miditatem quod est in calore
Postremo autem melancolicus
habet minimum Unde etiam est
quod omnia calefacientia augmen
tant pulsum Sicut motus
balneum forte vinum allea
rea et gaudium modestum Et
per contrarium ea que infrigidant
ipsum minorant sicut potus
aque frigide timor et tristi
cia quies et sompnus etc
Unde caute debes videre
ne erres Et si tu nescieris
statum pulsus hominis sani
saltem intelligas eum per
estimationem etatis principaliter
Amplius Similiter pulsuum causa
et causas diversitatis si quis
voluerit videre recurrat

ad alios libros ubi copiosius
traduntur ista que nunc re[illegible]
ad curandum egritudinem et ad con-
servandum sanitatem magis aut
afferunt contemplanti delecta-
cionem. Digestiones vero propter egre-
tudinem simplicem a pulsu in suis
capitulis dicentur deo concre-
dente. Capitulum xvi^m de signi-
ficacionibus urine

Urina est colamentum san-
guinis et aliorum humorum
in epate generata. Regimen enim in
epate chilus a stomacho altius
fuerit decoctus tunc virtute
discretiva aquositas a sangui-
ne et ab aliis humoribus separa-
tur recte sicut aquositas a
substancia lactis in formacione casei
ipsa enim est inutilis nutricioni
et transmittitur per renes ad ve-
sicam et tandem per virgam
emittitur. Unde constat signum
urine et precipue super regio-
nes epatis renum et vesice ac sup-
dorum in humorum quorum ipsa
est colamentum secundum glosam com-
pa et inlitorum locorum supp-
bia in iudicio urini et respon-
di qui de singulis accidentibus cau-
sis et morbis merentur divi-
nacionem. Et debet urina recipi
digestione completa ut puta in
aurora vel ortu diei in vitro
rotundo et claro atque debet permitti
stare in quiete in loco calido
ne per frigiditatem ingrossa-
tur et ut ypostasis sive fex ad
fundum resideat aliter tu non
poteris iudicare bene ex ea. Et
cum tu volueris eam respicere
vide ne succuciendo eam ad manus
per motum turbes atque quod locus
inspectionis non sit tenebrosus
nec etiam nimis luminosus. Sumi-
tur autem urine significacio a
calore a substancia a quantitate ab
ypostasi et a contentis in ipsa
urina. Calor sanus urine
est ille qui est in urina quando
homo est bene sanus et est
in homine temperate complexionis co-
lor aureus. Debet ypostasis sa-
na est que in fundo iacet
cuius partes sunt bene conti-
nuate et est superius acuta in-
ferius rotunda et albi coloris

vel est velud alba iacens in fundo
bene continuata in partibus suis
ita quod non sint hinc inde partes
nebule divulse. Substancia autem
urine sana est quod sit medioc-
inter ultimam subtilitatem et
grossiciem quatenus non sit ita
subtilis quod visus tuus eam pe-
netrat sicut aquam nec sit ita
grossa quod obsistet visui tuo
ne eam penetrare possit. Quan-
titas urine est sana secundum quan-
titatem comestionis et potacio-
nis ita quod non sit nimis multa
sicut contingit in dyarpetica passi-
ant quod non sit nimis pauca ut
contingit in stranguria. Signi-
ficacio sane urine ex parte contento-
rum est quod nichil sit extraneum
ibi contentum ut puta nec lapis
nec arena nec tenuia longa consimi-
lia quod sit absoluta ab omni re
extranea et quanto a sanitatis
statu scilicet in colore substancia quantitate
et absolucione a rebus extraneis
fuerit elongata tanto ipsa est
deterior. Et tu debes scire quod
calor tingit urinam. Unde quan-
to maior calor fuit tanto
magis de rubedine aut ad ob-
scuram rubedinem accedit et
per contrarium frigiditas impedit
decoctionem urine igitur quan-
to maior fuerit frigiditas tan-
to magis dealbatur ipsa. Signi-
ficaciones humorum in urina sic
accipiuntur. Nam si sanguis do-
minatur erit urina rubea et
aliquantulum grossa. Rubea propter
humiditatem colore sanguinis.
Grossa propter habundanciam humi-
ditatis eius. Caliditas est est
causa rubedinis et humiditas in
grossiciei et intellige grossiciem
secundum hoc quod ipsa non est valde
perspicua et pervia nec visui pervia.
Sed si dominatur colera tunc uri-
na est rubea et hoc propter calidi-
tatem colere et est subtilis in substancia
propter colere siccitatem. Siccitas
enim est causa subtilitatis et
intellige per subtilitatem te-
nuitatem intantum quod ipsa urina
est perspicua valde et visui pervia.
Si autem dominatur flegma
tunc urina est grossa in su-
bstancia et est alba grossa

propter humiditatem. alba propter fri-
giditatem nam ut dictum est
sicut calor est causa rubedinis sic
frigiditas est causa albedinis. Sed
si dominatur melancolia sive cola
nigra tunc vrina est alba et
subtilis in substantia. Alba propter frigi-
ditatem. subtilis in substantia et propri-
cia propter siccitatem colere nigre
Et tu debes intelligere illas fri-
ciones humorum in vrina. sicut
se habere solent tempore sanitatis se-
cus enim est tempore infirmitatis. Vrina
vero rubea et turbida significat inflam-
acionem humorum. qualis est in
febre proprie colere et sanguinis
Unde cum tibi talis ostenditur pro-
nosticare illum habere febrem et ca-
lorem superfluum et proprie in epa-
te stomacho et corde. at habere
dolorem capitis. si valde forte ca-
put fuerit. at ipsum pronosticare
habere defectum appetitus cibi et au-
gmentum appetitus bibendi et oris
insipiditatem et amaritudinem
Unde debes iniungere quod nulla
calida ei dentur. Quia est talis
vrina sicut sunt piper zinziber
allium forte vinum et consilia
et quod ei administranda sunt frigida
sicut poma acetosa decocta. or-
deum cum herbis acetosis. tisa-
na i. aqua ordei et consimilia Et
tu debes valde cavere in pronosti-
catione ne iudices iam dicta
in vrina frigida actu. quia fri-
giditas actualis ingrossat vri-
nam que fuit subtilis ante infri-
gidationem. Unde si fuit ista gros-
sa per frigiditatem et redueris ad
subtilitatem sive clarificare. tunc
pone eam ad aquam calidam. et per
clarificationem mutabis eam. Resi-
dere vrina vero alba et grossa
cum qua nebula est diuulsa sicut
flegma crudum in stomacho et in
epate. Unde sequitur defectus
appetitus cibi et potus et dolor
in stomacho. quare tale flegma
est purgandum. et est iniungenda
dieta calida in cibo et potu me-
dicus huius talem vrinam Si autem
vrina fuit alba et clara uel eti-
am aliquantulum grossa et in ne-
bula apparuerint athomi albi
sicut essent athomi rasure de
albo panno lineo. tunc talis

patitur guttam vel di gicht de
causa frigida. quare sentit dolo-
rem dorsi. et fortasse etiam alia-
rum iuncturarum Et si vrina fue-
rit alba sicut aqua et in fundo grossa
significat lapidem vesice Si vero fuit
vrina rubea clara et in nebula
et in fundo fuerint athomi ru-
bei significat guttam de causa calida
et talis patitur proprie in pedi-
bus Si autem fuerit vrina rubea
habens in fundo paruos capillos
uel rubeam et grossam arenam
ista significat lapidem renum habere
quare patitur talis in dorso in
loco renum et in vesica vrine Si vero
vrina in se habet nebulam. que habet
figuram circuli. sicut esset circulus
de luna crementa significat mu-
lierem pregnantem Si vero vrina
mulieris in fundo fuerit tenebrosa
tunc patitur defectum menstruorum
Unde aliquando etiam tempore magni
fluxus menstruorum etiam apparet
tenebrositas in vrina Igitur tunc
est te dicere quod talis mulier non
habet naturalem fluxum sed quod est ni-
mius. quod nimis perrumpit mulieres
enim proprie vrine sunt valde fal-
laces et proprie de impregnatione
Et quia medici frequenter tem-
ptantur per vrinas. tunc convenit
dicere in genere. ita quod non descen-
das ad speciem uel ad individuum
aut ut dicas plura sub disiunctione
et non kathegorice. ut
per hoc tibi caveas a detractione
quia sepius homines querunt
ludificationes ex vrinis. De quibus
in physice est medicum recte ludere
Etiam si adhuc hodie esset vivens
ypocras et Galienus non possent
satisfacere insaciabilium multorum
licet plerique derisores homi-
nibus applaudere querentes omnia
videantur iudicare ex vrinis
et hic multo contingit. ut qui
volunt illudere medicos pri-
mum ipsi illuduntur a derisoribus
suis et fatuis Si autem in vrina
apparuerit furfures i. frusta
parua. sicut sunt frusta fur-
furum significat dissolucionem membro-
rum solidorum. Si autem appa-
ruerit super arenam pingue-
do sicut est tela aranee significat
dissolucionem pinguedinis renum

Et si in urina apparuerit sanies
in fundo sicut exitum apostematis
epatis renum vel vesice Et
loco doloris apparuit crudit sub do-
lorem membrorum apostematum
Alie autem significationes urine patebunt
postea ipsum in capitulis particula-
ribus curandarum egritudinum

ita hominis stat
in calido et humi-
do Calor siqui-
dem naturalis
radicatus est
in humido radi-
cali sive nati-
uo unde cum ex-
sit ex seminati-
bus viri et mu-
lieris ex sanguine menstruo
habent calor naturalis a prin-
cipio nativitatis vel forte a prin-
cipio conceptionis incipit agere
in humidum radicale quod est
suum subiectum sive nutrimentum
et sic agit in ipsum quousque
humiditas tota consumatur
et sic seipsum extinguit que ex-
tinctio est mors naturalis Et
illam naturalem extinctionem pre-
cedat extinctio violenta puta
in suspensis et in aqua submer-
sis intoxicatis aut qualibet alia
morte violenta peremptis Con-
simili sicut in lapide ubi calor
flamme agit in humiditatem licnii
et tam diu agit in eam quous-
que istam ex toto consumat et
ipsa extinguitur nisi preveni-
at extinctio violenta qualis
fit per infusionem superflui olei
aut per eius nimiam feculentiam
aut eius exsufflationem Et
non est intentionis presen-
tis preservare a terminis ho-
minem sed a morte casuali et
a lege instituta Sed principaliter con-
servare calidum naturale in
suo humido radicali et preser-
vare ipsum a violenta extin-
ctione multorum rerum illud
sine quibus vita humana stare
non potest sicut sunt aer ci-
bus et potus motus et quies sompnus
et vigilia evacuatio et reten-
cio accidentia animi et etiam
genus vestimentorum quod no-
stra corpora contingit Et quia
humidum corporis est resolubile
a calore intrinseco et extrinseco
igitur necesse est ut videatur de
regimine quo humidum radicale
diu in sua dispositione naturali
conservetur Quare duplex est
intentio conservandi sanitatem
Una est ne humiditas radicalis
congeletur seu infrigidetur su-
bito et per ipsum subito extingua-
tur Alia intentio est ipsum
corpus conservare a putrefactione
sive a calore febrili Nam febris
violenter seu vehementer exiccat
humiditatem radicalem Conservare
autem humiditatis radicalis ab
infrigidatione seu congelatione fit
precipue si homo se preservat
a superfluo nutrimento et etiam
ab aliis rebus infrigidantibus
de quibus postea dicetur Exem-
plum sicut in lampade Nam si
lignum lucernis sit super oleum
tunc humiditas olei nimis infun-
dit humiditatem ligni Et ergo
humiditas ligni non potest ministrare
fomentum flamme quia lampas
cito extinguitur Similiter si tu sum-
pseris nimis de nutrimento tunc
humiditas nutrimenti superflua
radicalis non potest prebere fomen-
tum calori naturali sed potius
eam extinguit Sed preservatio
humiditatis a subitanea exiccati-
one fit per administrationem debi-
ti nutrimenti in debita quantitate
quia modica aut nulla nutri-
menti humiditas facit calorem
subito consumere humiditatem
naturalem Unde sicut sicut
lignum in lampade ita quod pe-
nitus nullum oleum infundatur
tunc per calorem ligni iste su-
bito inflammatur atque subito
consumitur quia humiditas ra-
dicalis ligni a calore consu-
mitur propter privationem nutrimenti
scilicet olei similiter autem ab homine
carens nutrimento et ipse non
durabit fortasse ultra quin-
denam quia calor naturalis

humidum radicale consumit Sed tu
modicum nutrimentum illi adiunge-
as tunc humiditas nutrimenti in-
fundens humiditatem radicalem
diutius conservat eius vitam
Et sic tu secundum nature exigenciam
de nutrimento plus adiunxeris diutius
conservabitur eius vita Preservatur
autem corpus hominis a putrefactio-
ne humidorum cavendo ab hiis que
faciunt alienum calorem sicut allea
piper et consimilia et ab hiis que
faciunt opilaciones sicut pira ca-
stanea et similia atque superflua
replecione que est causa opilacionis
Sic igitur constat intencio con-
servandi sanitatem esse ut hu-
midum radicale conservetur in bona
disposicione scilicet ut non sit super-
fluum vel diminutum aut congelatum
et quod custodiatur corpus a pu-
tredine etc.

Capitulum 2m de regimine infantium

Lac quemadmodum infanti e-
lac ipse matris quia isto
consuevit uti dum adhuc esset in
ventre Sed si forte propter super-
biam aliqua mulier non velit
lactare puerum suum eligatur
sibi nutrix que sit infra xx-
hom annum que sit boni coloris
in facie et sit carnosa non pin-
guis Atque quod non sit multum
tempus elapsum post suum par-
tum Nam postquam longum
tempus elapsum fuerat a partu
habet mulier lac grossum quod
non est conveniens nutrimento sed post par-
tum habet lac subtile et sit ista
mulier bonorum morum Nam
mali mores nutricis contrarium
sic econtrario contrarie mala faciunt mo-
res malos Unde sequitur quod
contrarie pueri imitarentur ad ma-
liciam propter maliciam complexionis
mulieris nutrientis Et debet
nutrix servare ordinem in di-
eta ne nimis superhabundanter tribu-
at sibi lac et neque nimis pa-
rum Ex tali enim inordinati-
one etiam adultus debilita-
retur homo Quando enim nutri-
ces tribuunt puero de lacte ut in-
fans frequenter evomit et per
consequens incurrit debilitatem et do-
lorem stomachi Quod scitur ex reddi-
cione sentitur quod lac in stomacho

arescit et hoc propter indigestionem
Unde bonum est quod tunc minu-
atur lactatio Et quando est lac
nimis acutum quare puer in-
currit alcola id est ulceraciones faucis
et lingue ita quod iam non potest
bene sugere lac et bonum est
tunc si potest fieri ut eligatur
alia nutrix saltem ad aliquos
dies et precipue nutrix sibi zucca-
rum rosaceum in modica quanti-
tate in os quia stipticitas rosa-
rum solidat ulcera et dolorem
lenit dulcedo et lenitas zuccari
Et debet uti nutrix bono nutrimento
quia ex bono nutrimento bonum
lac generatur et ex malo malum
Atque debet puer frequenter balneari
et moveri cum cunabulo bal-
nea enim ipsum calefaciunt et iuvant
digestionem Similiter modulatio
seu decantacio letificat ipsum
leticia autem calefacit et abducit ab
eo fletum Valde enim custodiendus
est infans a fletu et eiulatu Nam
eiulans vel vagiens frequenter
solet incurrere inflacionem umbi-
lici vel herniam Preterea cu-
stodiendus est puer ab horribili-
bus et timorosis Nam timor et
horror infrigidant et complexionem
melancolicam inducunt Unde fa-
tuissime faciunt iste mulieres
que clamant in voce aliqua ter-
ribilia ut puerum terreant
Nam ex hoc puer veniet ad
tam malam disposicionem
ita quod etiam timet umbram
et ex talibus pueri consuetudinibus
contingit quod etiam adultus ali-
quantulum non potest a se abicere
timorem Debet etiam cum inci-
pit ambulare ad bonos mores
manu duci et tunc ut dicit
Avicenna completo vi° anno
debet scolis applicari ubi nec nimis
rigide debet regi nec penitus sue
voluntati dimitti sed secundum quod
fuerit utile a pedagogo debet
dirigi De aliis vero que circa
puerum sunt facienda sicut quantum
ad excitacionem assellaciones et calli-
et circa debitam ligaturam et
huiusmodi mulieres experte sufficienter
sciunt igitur de talibus amplius
non est dicendum propter longitudinem

Capitulum 3m de exercicio corporali

Dicto de regimine infantium
dicendum est de regimine adole-
scentium. et primo de exercitio quod
est motus corporalis usque ad cale-
factionem corporis et frequentiam
anhelitus, sicut est ambulatio
vel luctatio cursus vel equitatio
etc. Hoc enim exercitium de proprietate
requiritur ad regimen bonum ado-
lescentium. quia ipsum confortat
naturalem calorem et iuvat ad
expulsionem superfluitatum tercie
digestionis. scilicet per egressum urine sud-
oris et insensibilis evaporationis
Et quia calefacit corpus igitur
iuvat digestionem. et transmittit spiritus
ad omnia membra atque per ipsum
membra principalia. et secunda
alia confortantur. Vnde enim
cibus corporaliter convertitur in sub-
stantiam corporis quantum ad invitum
in malum quod est superfluitas
alimenti. Verum superfluitas
non potest omnino expelli. hic
omnes laxative medicine sunt
venenose. et evacuando superflui-
tates corporis etiam evacuat
de humiditate naturali atque de spiritibus
Vnde dicit ypocras quod medicina
laxativa inebriat et per eius ipsa
vitam abreviat. quare corpori-
bus sanis fugiendum est a me-
dicina laxativa. Exercitium autem eva-
cuando malum nichil evacuat
de bono. quare ipsum amplecten-
dum est sanis corporibus eo
amplius quam medicina laxativa
quia ipsum evacuat malum sine
nocumento amplius et perfectius
quam medicina laxativa. Et re-
linquentes ipsum incurrunt obtu-
sitatem caloris naturalis et mul-
tiplicationem superfluitatum sing-
ulis digestionis. et frequenter in-
currunt ethicam vel gelsucht
propter debilitatem virtutum. et
membrorum principalium. et propterea
quia vel spiritus non transmittantur
ad omnia membra exteriora et ex-
teriora. // Capitulum quintum de exer-
citio in particulari

Exercitiorum alia sunt neces-
sitatis. alia voluntatis. Exer-
citia necessitatis sunt. que sunt
propter effectum operis necessarii ad
lucrandos victus sicut sunt exer-
citia laboratorum ut fossorum cu-
sitorum et mechanicorum. Exer-
citia voluntatis sunt que vo-
luntarie assumuntur propter sa-
nitatem corporis. sicut est de-
ambulatio saltatio luctatio equita-
tio etc. De primo exercitio
non est cura medico. sed de se-
cundo. Exercitiorum. alia sunt
fortia. alia debilia. alia media
fortia sunt que fortiter corpus
immutant. ut saltatio inquietatio
luctatio. Debilia sunt que cor-
pus parum immutant. ut vectio
in navi piscatoris. vel vectio car-
di in curru. aut motus lentus
aut deambulatio. Media autem
sunt que aliquid participant de
utroque extremorum ut mediocris
deambulatio scilicet que est media
inter cursum et lentam deam-
bulationem. aut lenta equitatio
precipue in equo ambulante. Di-
lenim sensibiliter aliter quod motus cale-
facit. Vnde constat quod forte
exercitium fortiter calefacit. de-
bile debiliter et mediocre medi-
ocriter calefacit. Item exercitiorum
aliqua sunt totius corporis
sicut equitatio deambulatio vectio
et sic de consimilibus. alia sunt
exercitia membrorum particularium
ut exercitium pedum est ipsos hinc
inde flectere extendere et retra-
here. Et exercitium manuum et bra-
chiorum est plaudere manibus
et ad omnem dimensionem positionis
movere. Exercitium pectoris est
cantare vel vociferare. Exercitium
oculorum est videre intra res mi-
nimas non grossas. Sed exercitium
aurium est audire voces sonos
subtiles, non grossos et obtu-
sos. i. graves. Et tu debes tibi
cavere ab exercitio ubi quando tu es
ieiunus et famelicus. quia tunc
exercitium debilitat. Sed hora debita
ad exercitandum est. postquam cibus de-
scendit de stomacho et appropinquat
hora comedendi. Vnde homo
magis debitus non ad exercitandum
tempore hyemali est hora vespera-
rum. In estate autem hora exer-
citandi est per meridiem. Hora
autem dimittendi exercitium est
ut ipsum dimittatur ante fati-
gationem corporis. et antequam homo
fortiter sudat. Nam cum quod

sentit se hoc alleviare ex motu
est bonum exercitare. Quod minime
contingeret post fortem sudorem
Et tu debes scire quod si aliquod
membrum est aggravatum propter
fluxum humorum quod sibi tunc
non appetit exercitium particulare
suum. Verbi gratia ut habenti podagram vel
guttam pedum non competit
exercitium pedum. sed melius est sue
pedes quiescere Et habenti obtal-
miam non convenit exercitium
videndi res minutas vel grossas
melius est enim tunc oculos quiescere
a visione et manere obtalmicum
in loco obscuro Potest tamen tali-
bus competere exercitium vie et
precipue debile sicut est vectio
in navi vel in curru etc.
Iam quartum de scitatione balnei
Iuvamenta balnei sunt quia
provocat sompnum et indigestos hu-
mores digerit et alleviat o-
mnia membra atque consumit reli-
quias humorum per sudores et
evaporationes Sed impedimenta
balnei sunt quod quando humores
sunt in fluxu facit eos magis
fluere et propter hoc non valet ha-
benti febres balneum. et intellige
de fluxu ad aliquod membrum
sive ad aliqua membra Nam
si esset fluxus per inferiora, iu-
vat ad restrictionem pro eo quod tra-
hit humores ad contrarium
Nam in tali fluxu per posteriora
humores tendunt ad interiora
intestinorum Sed balneum trahit
ad exteriora per sudores et eva-
porationes Est enim nobis bal-
neum consuetum calidum et humidum
Unde ratione sue caliditatis sangui-
nem attrahit. et propter hoc post bal-
neum sunt homines boni colo-
ratione aut humiditatis humectat
et propter hoc valet ethicis et pthisicis
Unde qui querit se humectare
debet sibi cavere a multo calore
quia aliter quod vult resolvere et se
marcefaceret caveat a multa
humiditate Fricationum vero que
fiunt in balneo alie sunt le-
ves alie fortes Leves sunt
quales fiunt volis manuum
vel etiam cum unguibus sine
aliqua asperitate et cum ungui-
bus. fricatio fortis illa valde

resolvit eo quod attrahit motus
enim fortis calefacit et aperit po-
ros attrahit sanguinem et eum re-
solvit. et propter hoc in tali fricatio-
ne cutis valde rubescit. fricatio
vero levis leviter calefacit. sangui-
nem ad exteriora attrahit et parum
vel nichil ex eo resolvit. quare
prima fricatio valet pinguibus
ita vero macilentis Balneum vero
[illegible] valet ad dissolutionem
ventositatum que sunt in ventre
in pectore vel in capite vel in
splene quare habentibus in partibus
predictis punctiones a ventosi-
tate proficit et ipsum quanto fuerit
calidius tanto magis calefacit
et resolvit. et quamvis humores
indigestos digerat et quia ca-
liditas resolvit de humore
caliditatis sanguinis et minus
humectat et ipsum in consuetis
facit dolorem capitis quia fa-
cit resolutionem humorum qui
ascendentes caput ipsum offen-
dunt Et si fuerit nimis cali-
dum propter nimiam resolutionem de-
bilitat cor Et si velis multum
humectare. tunc tu debes stu-
dere adhuc quod caliditas sit re-
missa Hora vero balneandi
melior est post prandium post duas
vel tres horas. quia tunc
ipsum iuvat ad digestionem et super-
fluitatum expulsionem Immediate
autem post prandium facit oppilationem
epatis et splenis quia sui
caliditate ipsum balneum attra-
hit cibum indigestum Balne-
um vero ieiuno ventre valde
resolvit et marcefacit. atque
extenuat. quare ipsum non est
conveniens nisi forte pinguibus
Et omnino abstinendum est a potu
in balneo et in introitu balnei
quia tunc cum sint pori aper-
ti frigiditas ipsius potus at-
tingit ad cor et ad alia membra
principalia Unde tales possent
incurrere ethicam Et pari ratio-
ne abstinendum a potu in exitu
a balneo. quousque fuerit seda-
ta caliditas accidentalis a
balneo assumpta. Postea est co-
medendum et bibendum Etiam ca-
vendum est ne aliquis se inf-
rigidet aqua frigida aut se

aut se exponat aeri frigido, quia
quando calefactus fuerit in balneo quia
tunc pori sunt aperti, cito frigi-
ditas penetrat usque ad cor. Balne-
um vero aque frigide in estate
prodest iuvenibus seu adolescenti-
bus quia per ipsum calor naturalis
confortatur. Nam sicut calor na-
turalis debilitatur propter aerem ca-
lidum poros aperientem et sudorem
facientem, sic econtrario propter frigidi-
tatem aque confortatur, et hoc
propter constrictionem pororum et
propter prohibitionem sudoris. Sed in
tali balneo cavendum est a duobus:
primo ut ne iuvenis se nimium
infrigidet, secundo ut ne postea su-
det.

Capitulum vi^m de regimine cibi et potus

Cibi et potus boni sufficienter
generant humores bonos
et per contrarium prave sufficienter cibi
et potus et prave qualitates ge-
nerant humores malos. Qua-
propter volens custodire sanitatem
caveat sibi a cibis et potibus corru-
ptis et malis. Ergo etiam caven-
dum est ab oleribus alleis cepi-
ria aut medicine prius sumi. Et
si aliquis usus fuerit cibo me-
dicinali aliquo et ex hoc incurrit
nocumentum, utatur postea cibo con-
trario. Verbi gratia si aliquis incurreret
vomitum colericum propter frequentem
comestionem persicorum, sed persica
uti cucumere et melone, quia
istis persicis generantur. Et qui vo-
luerit uti alio malo vel nocivo
quia forte aliud cibum non habet
vel vehementer ipsum appetit, in-
nuis debet ipsum temperare cum ali-
quo quod eius temperet maliciam
seu nocumentum eius removeat
et propter hoc sunt inventa diversa
condimenta ciborum et salsamenta
que se vincant saltem in parte
et si non in toto a nocumento cibi.
Verbi gratia pisces sunt valde frigi-
di et frigiditas eorum frangitur
cum condimento piperis vel zin-
ziberis, et quia carnes bovine
propter sui grossitiem faciunt opi-
lationes, comeduntur ipse cum
raphano vel cum salsamento
de pruetro aut petrosilino et
de consimilibus que sunt diu-
retica aut de opilativa. Amp-

lius est detrimentum quam per una pare-
nti diversis ferculis et comestionem
diu prolongare. Racio primi est quia
aliqui cibi sunt faciles digestionis
et aliqui difficiles, et propter hoc co-
miscetur cibus digestus cum indige-
sto. Unde fiunt crudi humores. Ra-
cio secundi quia quando ultimi cibi sumuntur
sumitur iam priores sunt corrupti, et sic
commiscentur crudi cum corruptis.
Summopere cavendum est ne stomachus
impleatur cibis et potibus usque
ad nauseam faciendam vel usque
ad distensionem stomachi et ypo-
condriorum vel usque ad frequentiam
anhelitus, vel usque ad eructua-
tionem fetidam. Nam ex hoc ge-
nerantur morbi repletionales gra-
ves. Igitur qui vult custodire
sanitatem continuam, sed semper ali-
quali fame relinquere bonum. Nam
modica fame relicta per cibum
omnem per parvam moram evane-
scit. Similiter nullus sed satisfa-
cere siti in uno haustu, sed qua-
libet vice cum adhuc subest appe-
titus bibendi, sed sepius manum
ab ore retrahere. Ex hoc enim
generatur bona consuetudo in
homine ex qua sensus eius semper
manent sobrii et clari. Et an-
cumma custodiendum est a potatione
sobria quia qui bibunt frequenter
sobrie et sero multum bibunt
statim incurrunt capitis debilita-
tem atque omnium sensuum ebetudi-
nem capitis vertiginem, tre-
morem manuum et pedum. Et
frequenter tales periuntur apople-
xia et etiam paralisim incurrunt.
Qui autem bibunt cervisiam for-
tem pondo modo consueverunt
incurrere guttam rosaceam et le-
pram et pruritum et scabiem.
Etiam cavendum est a potu inter
prandium et cenam, et precipue a
potu vini, quia cum vinum sit sub-
tile penetrativum ducit secum cibum
indigestum ad epar. Sed si quis
tamen valde sitiret bibat de
aqua quod sufficiat. Qui etiam
sanitatem volunt esse a nocumento
vini in mensa sed ipsum lympha-
re, et quanto fortius est tanto
plus lymphetur, et quanto debi-
lius tanto minus, et quanto ma-
gis sitit tanto magis lymphet.

et quanto minus est sitis tanto minus
potus administretur. De limpha in-
super valde convenit senitati et pre-
cipue flegmaticis, id scolericis et
aliis omnibus complexionibus vel coro-
natis si biberint statim mendicata
, tunc peius est. Qui sciunt se suffi-
cienter bibisse in comparatione ad
ea que comesta sunt, quod de-
foris vadant cum sit dormiturus
Debent etiam cibi esse actu
calidi in hyeme et frigidi in
estate. Et est tamen bis comedendum
in die. Si aliquis non potest bene
digerere tales poterit secundum vires
modicum comedere. Iterum est cu-
randa fames, quia ipsa replet
stomachum malis humoribus
Et tu debes scire quod aliqui habent
fortes stomachos et illis non
conveniunt subtiles cibi, quia in eis
aduruntur. Igitur eis conveniunt
cibi grossi. Et aliqui e contrario
habent debiles stomachos unde
ipsi non possunt digerere grossos
cibos, igitur talibus conveniunt
cibi subtiles. Nec est dormiendum
statim post prandium quia ca-
put repletur vaporibus. Unde
generatur catharrus et coriza
sed est lento incessu deambulan-
dum, quousque cibus descendat
ad fundum stomachi. Credo et
in sumendo cibos talis sit, ut
primo sumatur cibus mollior
vel subtilior, quia si primo
sumeretur cibus grossus qui tar-
de digeritur, tunc postquam cibus
subtilis esset digestus propter grossum
non haberet exitum et ideo natare-
ret in stomacho et fieret cam̄
Si tamen quis pateretur fluxum
ventris deberet primus uti
cibo grosso vel stiptico ut si
concluderetur via cibo subtili-
ori descenderet ante sui di-
gestionem. De natura vero ciborum
dicetur in 2a particula. Preterea
scire debes, quod aliqui propter
consuetudinem longam ex bonis
cibis offenduntur et malis cibis
eis proveniunt. Unde tales sunt
permittendi sue consuetudini. Ve-
rumtamen si in eis generantur ma-
li humores isti purgentur et
si possibile tibi fuerit ut a tali
mala consuetudine illos abducas

hoc facto successive et non repen-
te, quia omnis repentina mu-
tatio noceret. Corpora quorum semper
reficiuntur carnibus et sunt in o-
cio et quiete indigent flobothomia
ne sanguis propter sui multitudinem
congeletur et putrefiat et membra
descendat aut venas rumpat aut
aliquem alium morbum sanguinis
adducat, et hoc poterit fieri bis
vel ter vel quater in anno etc.
Capitulum VII de regimine somni et vigilie
Somnus debet esse nocturnus non
somnus diurnus ille offen-
dit, quia non completur. Unde
multis malis includitur, et pre-
cipue cavendum est ne statim post
cibum dormiatur, quia somnus
ille replet cerebrum malis hu-
moribus seu vaporibus unde
generatur catharrus et coriza
Unde si quis voluerit dormire
de die, expectet tamdiu deambu-
let quousque cibus de stomacho
descendat, et hoc fit circiter duas
vel tres horas. Talis autem somnus
magis proficit melancolicis et cole-
ricis, quia ipsos humectat, minus
autem proficit flegmaticis et san-
guineis, quia ipsi a natura humidi
sunt. Et debet servari comparatio
nocturni somni ad diurnum, ita
quod non fiat nimius ut quanto dor-
mitio fuerit in die plus, tanto mi-
nus dormiatur in nocte. Sufficit
enim in die naturali somnus octo hore
, quia superflua multitudo somni
faceret subeth et litargiam
Et ut somnus nocturnus sit pro-
fundus et dulcis, debet se respe-
ctum ponere, et debet dormire
postquam cibus descendit de stomacho
Nam qui tarde aut multum cena-
verat habet somnum superficialem, ita
quod nec perfecte dormit nec vigilat
et volvit se de latere ad latus
propter distensionem stomachi. Et
debet somnus incipi super dextrum
latus, quia in eius incumbendo
iacet epar quod facilius trahit
cibum a stomacho, quam si iaceret
in latere sinistro. Quia enim faci-
lius firmius trahuntur deorsum
quam sursum. Tunc post primum
somnum debet homo se vertere ad
sinistrum latus ut splen facilius
attrahat sibi fecem sanguinis

1 colleram nigram seu miliam et
postremo sompnus debet finiri in late-
re dextro. Et qui incipit sompnum su-
per ventrem iacendo, ille iuvat di-
gestionem, et hoc est verum si lateris fue-
rit calefactus, et qui voluit iuvare
digestionem ponat velatas manus
vel brachia super stomachum quia
talis situs calefacit. Et studendum
est quod caput alte iaceat et inferio-
ra magis deorsum tendant, talis
enim situs iuvat ad digestionem. Insu-
per cavendum est ne dormiatur su-
per dorsum quia talis dormitio
adducit sodam et litargiam et
apoplexiam. Ratio est illa quia
superfluitas quod descendit de cere-
bro non potest descendere ad
fauces quatenus homo ipsam per
screatum eiceret, sed descendit
ad occipicium seu ad puppim cere-
bri et ibi replet ventriculum ubi
generatur spiritus animalis qui prebet
sensum et motum toti corpori
et opilat etiam nervos ne spiritus
animales possint defluere per totum
corpus etc.

Capitulum viii^m de regimine senium

Cum senes sint frigidi et
sicci indigent regimine ca-
lefaciente et humectante in cibo
et potu atque sompno temperato et
balneo et exercicio, propter hoc ea
sunt tribuenda eis que sunt
secundum intencionem. Et que sint ta-
lia postea videbitur in 2a particula.
Et sunt eorum cibi condiendi
cum zinzibere et cynamomo
vel si placet gariofilis et muscatis
et similibus, ita dumtaxat quod
condimentum perducat ad calefa-
cionem et non ad excitacionem.
Et propter hoc non est tribuen-
dum caro salita aut pisces pre-
cipue saliti. Et eorum vinum de-
bet esse rubeum clarum et boni
odoris quia tale est calefactivum
et bene nutritivum. Et album et
debile non est eis dandum nisi
forte per flabrum(?). Album autem
et clarum et boni odoris et quod
non esset dulce, esset eis quando
dulce enim et precipue turbidum
est eis nocumentum quia ipsum
est opilativum. Item quia senes
propter frigiditatem frequenter con-
traxerunt incurrere opilaciones

tribuenda sunt eis in salsamentis
et in cibis et dyaceticis(?) ut carvi
semen feniculi semen petroselini
et similia, et hoc fiat non ad excita-
cionem sed ad modestiam calefacti-
onem et desopilationem. Postea
si consueverunt comedere allium
et porrum bene possunt hiis uti
quia eorum complexiones cum sint
frigida a talibus calefiunt. Item
ipsi debent uti sompno longiori
quam adolescentes et debent diucius
permanere in lecto ad quiescen-
dum quia maiori indigent hu-
mectatione quam illi. Item si se-
nes sunt constricti debent uti
cibis lenitivis et laxativis quia
tales sunt brodium olerum per vina-
bulinomem(?) et potagium(?) ...(?)
vermiz(?) et medulla cerevum(?), et debent
ipsi uti exercicio temperato etc.

Capitulum ix^m de regimine diversarum com-
plexionum

Colerici enim complexionati
cum sint calidi et sicci indigent
nutrimentis multis et humectantibus
et etiam aliis rebus infrigidantibus
humectantibus sed sompno ocio quie-
te etc., et hoc propter ne calor
naturalis cito humidum radicale
consumat, et propter hoc etiam a-
liqua infrigidativa eis conveniunt
nutrimenta sicut lactuca cucu-
meres melones et huiusmodi. San-
guineus enim sit calidus et humi-
dus et carnosus pluribus
indiget nutrimentis atque magis
indiget humectantibus causis ne
humiditas superfluitatibus augmen-
tata obruat calorem naturalem.
Flegmaticus enim sit frigidus
et humidus magis indiget
nutrimentis quam sanguineus
quia habet hic calorem valde
obtusum et ideo indiget causis
calefacientibus et cibis et poti-
bus bonum sanguinem gene-
rantibus. Et cibus eorum debet ten-
dere ad siccitatem ne humiditate
superflue augmentata cito extin-
guatur calor naturalis. Item
ipsi frequenter debent uti salsa-
mentis et brodiis directis(?), eo
quod in eis frequenter sunt opilati-
ones ratione frigiditatis et digesti-
onis. Melancolici enim sint fri-
gidi et sicci indigent cibis et
potibus calefacientibus et humectantibus

et precipue eis que sunt boni nutrimenti. Rursus ipsi indigent maiori nutrimento quam sanguinei vel flegmatici quia ipsi sunt sitiores et macilentiores quam illi. Unde etiam quia melancolia que in eis dominatur eorum stomachos pungit et fortem excitat appetitum comedendi. Unde tamen quia frigidi sunt et non bene digerunt. Quia propter oportet esse eorum nutrimentum boni chimi id est boni humoris et ut competenter calefiat cum condimentis calidis sicut est zinzibere mustarde pipere et ceteris. Attendendum tamen est ut huiusmodi condimentum proveniat tantum ad calefactionem et non ad exiccationem.

Capitulum xiii De regimine quatuor temporum anni

In vere humores qui prius erant propter frigiditatem hyemis in profunditate corporis constricti propter calorem veris iterum se diffundunt per totum corpus et attrahuntur ad exteriora corporis. Unde fiunt [illegible] et ceteri morbi sanguinei. Quare tunc est cibus diminuendus et potus atque facienda est fleubothomia et etiam tunc sunt sumende purgationes ita si peccat colera digestis colera. si flegma flegma. si melancolia melancolia. et huiusmodi facienda sunt circa medium veris quia antequam calor estualis insistat. Istud etiam tempus est sanguineis magis nocivum eo quod est eis magis simile et affine. Estas autem cum sit calida et sicca debilitat calorem naturalem per evaporationes et resudationes. Quare autem erit magis nutrimentum minuendum. et qui consueverunt incurrere terrianam vel alios morbos colericos debent premittere in vere purgationes colere rubee. Preterea isto tempore cavendum est a forti vino et a cibis medicinalibus calidis sicut sunt cibi bene piperati et aliis speciebus calidis conditi. Et tunc utendum est infrigidativis sicut sunt cerusa pruna et consimilia et hoc precipue a colericis. Cavendum tamen est ne per nimium

fleg (margin note)

usum talium frigidorum stomachus nimis infrigidetur. Preterea quia nimius usus fructuum consuevit facere sanguinem aquosum paratum ad putrefactionem et febrem. Isto tempore etiam circa meridiem aut etiam versus noctem si sitis multa affuerit competit potare aquam. Insuper hoc tempus est magis accusativum coleris propter affinitatem complexionis. In autumno calor naturalis incipit confortari propter frigiditatem autumnalem. Igitur iam copiosius est comedendum quam in estate. Et tunc utendum est humectativis nutrimentis eo quod humores sunt adusti et corpus exiccatum propter precedentem calorem estualem. Et quia illud tempus est frigidum et siccum, melancolicis est magis contrarium. Et tunc cavendum est a nimio usu fructuum quia cito generant febrem propter iam assignatam causam. Hyems enim est valde frigida et propter hoc calor naturalis valde confortatur propter quod etiam homines habent maiorem appetitum comedendi hyeme. est tunc magis nutrimentum. Unde quia tunc humores magis constringuntur in profundis meatibus corporis, igitur negocia multa cito fiunt oppilationes, ex quibus generantur multi morbi. Utendum tunc est cibis medicinalibus calidis ac salsamentis calidis et diureticis, atque quia hoc tempus est frigidum et humidum igitur flegmaticis magis nocivum et adversum.

Capitulum xiiii De regimine iter agentium

Iter agentes cautelam debent habere ne propter humorum superhabundantiam vindantur aliter ne propter cibum et potum et maxime potum aque offendantur et non propter calorem nimium vel propter frigus nimis intensum impediuntur. Propter quod expedit ut ante acceptum iter si sanguinis superhabundantie fleubothomie

atque crapula minuatur. Et si quis
aliorum humorum superhabundave-
rit, cum medicina ad illum apta
purgetur. Etiam iter agens
debet cibo et potu modeste sic
repletus superflua itineranti no-
cet. Nec debet itinerans statim post
cibum ambulare, nam ex hoc sto-
machus gravatur et digestio impe-
ditur. Et quod maxime con-
suevit dampnum adducere itinera-
ti est aqua mala. Igitur expe-
dit eam rectificare aut per di-
stillationem in allembico aut
per distillationem de uno vase
in alterum more licinii facto
de lana vel de panno lineo
et ad talem rectificationem per di-
stillationem lane confert. Si ad
aquam ponatur lutum, libe-
ratur ab omni immunditia que
est distillandi, quia lutum tra-
hit secum immunditiam aque ad
fundum. Amplius cavendum est ab
aliis generibus aliorum potuum ma-
lis, signanter potus plus no-
cet quam malus cibus, quia ipse
propter sui subtilitatem cito va-
dit ad membra principalia.
In estate vero iter agens debet
caput suum custodire cum omni
diligentia a fervore solis diu
super caput irradiantis, quia ve-
nit generare febrem ephimeram
et hoc propter nimiam calefactionem
spirituum animalium. Et debet se cu-
stodire a multo potu, quia
si aqua multa potatur cum
pori sint aperti, tunc ipsa
facit nocumentum eo quod cito pe-
netrat membra principalia. Et
si multa potatio fuerit vini
fortis, tunc ipsum inflammabit
et augebit calorem extraneum atque
sudorem. Et si fuerit vinum a-
cre multum potatum, ipsum mor-
dicat stomachum et nervos. Et
propter si fuerit necessitas multa
bibendi, laventur os et fauces
cum aqua frigida aut bibatur
aqua cum aceto, quia ipsi si-
tim valde extinguunt. Verumtamen
debes scire quod potatio aque nimia
nocet colericis habentibus fortem stomachum,
pirea magis nocet sanguineis, pi-
ca magis infirmis propter sterilitatem
maxime aut nocet flegmaticis.

Et ergo per experimentum cogno-
scere debes cum inveniet aquam
bibere an non. Rursus post
lassitudinem et multam calefa-
ctionem cum ad hospicium vene-
ris caveas ne satisfacias appe-
titui bibendo copiose atque co-
medendo infrigidativa sicut re-
cussa et pruna et huiusmodi, quia
ex hiis sequitur aggravatio sto-
machi. Una aliquis cogitur ta-
lis taliter se replens assumpta
evomere. In hyeme vero iter
agens se sibi custodire debet
a frigiditate congelante et mor-
tificante. Aliqui quippe propter im-
mensitatem frigoris homines
moriuntur in via. Alii autem
stupefiunt membra extrema propter
congelationem et mortificationem.
Custoditur iter agens per coope-
rimenta sufficientia atque per custo-
diam anhelitus. Sepe quidam
habentes coopertoria sufficien-
tia inventi sunt mortui, qui non
custodierunt anhelitum suum.
Per anhelitum enim aer frigi-
dus transit ad cor et extinguit
spiritus vitales. Quare ex-
pedit ut in immenso frigore
pileus aut aliquis pannus
teneatur ante os sicut vete-
pendium vel aliquod simile, qua-
tenus aer alteretur antequam vadat
ad cor. A nocumento autem fri-
goris in extremis custoditur iter
agens, si ipse deponit cal-
ceos strictos et induit am-
plos. Constrictio siquidem cal-
ceorum cito facit pervenire ad
pedes congelationem atque stu-
porem. Et caveat sibi iter
agens si est in curru ne pedes
dependeant et precipue ne
eos exponat aeri. Cum si sen-
serit pedes suos velle dormi-
re, tunc currui vel equo insi-
dens velociter descendat et
ad horam currat quousque
pedes calefiunt. Amplius si pe-
des iam stupidi fiunt, caveat
ne ipsos aque calide imponat
quia ipsa generaret magnum
dolorem, quia ipsa per anti-
peristasim infrigidaret sicut tu
poteris manu tua per frigus
stupefacta. Et pedes sponge fricandi

sunt. ut sic sanguis attrahatur
et per fricationem ipsi calefiant
Et si fuerint denigrati postquam
ordinarie modo predicto fuerint
calefacti tunc ponantur ad aquam
frigidam. et tunc flebotoma scar-
pellentur quousque sanguis congle-
latus exeat Qui si hoc modo cu-
rati non fuerint sed incipiunt
putrescere apponenda sunt un-
guenta et alia medicamina vl-
cerum curativa quibus si curati
non fuerint auxiliis necesse est par-
tem mortificatam vel putrefactam
ferro amputare Et nota quod aliqui
sicos pedes stupidos per congela-
tionem ponunt ad aquam fri-
gidam. que non est vehemen-
tis frigiditatis et inveniunt re-
medium quia ipsa partes ante
frigidum calefacit ut tandem or-
dinarie poterint sustinere aquam
tepidam et deinde calidiorem
Capitulum xiii. in de signis pro-
sticis futurarum infirmitatum
et de cautelis ad evadendum
infirmitates illas &c

Qui frequenter habet tremorem
cordis. timeat sibi de
morte subitanea. quia ipse ipse
est flebotomandus et purgan-
dus et eius cor est confortan-
dum Quibus oculis aut appa-
rent catharacte eius. fortiter
est ut cum dilatentur pupille
et peius fiunt cum oculis ma-
nentibus claris. quare ipsi
sunt flebotomandi et pur-
gandi. atque est eis abstinentia
iniungenda Similiter quibus
albi in oculos athomi vel pa-
rva animalia volare videntur
cum tamen ibi non sint. timeat
descensum aque ad oculos et cae-
citatem. igitur similiter isti sicut
precedentes regendi sunt. ut
preserventur a futuris malis
Qui deficit in appetitu come-
dendi. timeat de variis egri-
tudinibus repletionalibus. talis
ergo minuat comestionem et stoma-
chum purget. et cum hoc si fuit
rubicundus in facie atque vene
albe inflate flebotomet. Cui
oculi sunt rubei et facies ru-
bea. atque tinniunt aures timeat
de obtalmia vel squinantia vel

de dolore dentium. igitur absti-
neat a potu et crapula et precipue
a potu forti inebriante et fleu-
bothomet cephalicam. potiat
quod ventosas infra kadirem colli
cum scarificatione Cui tremunt
manus et precipue sobrie. vel stu-
pescit vinum latus vel aliquod
membrum lateris et iubet in fa-
cie vt appetit comedere signum
est quod talis est bonus potator et
futurum est sibi ut moriatur
morte subitanea. sed per apoplexiam
tali igitur iniungendum est ut so-
brie vivat ac fugiat ebrietatem
et precipue ut sobrie non bibat
nec sero multum potet. taliter
enim iste preservabitur a futuris
malis. ideo et hoc ipse augmentet
appetitum comedendi Nam habeas
tibi hic pro regula Omnis qui e-
fortis potator. debilis come-
stor. consuetudo frequenter bibendi
multum minuit appetitum come-
dendi Mulier que non patitur
temporalibus debitis fluxum men-
struorum si est frequens consueta
expectat morfeam scilicet dolorem
capitis vertiginem et epilensiam
guttam et quandoque sinthesim
i. extenuationem matrie. quare ipsa
preservanda est per fleubotho-
miam purgationem atque per medicinas
menstruorum provocativas sicut sunt
licorelarum. calamentum diptamum
&c Amplius omnis habitudo cor-
poris ex natura sua existens in ul-
timo sanitatis est prosima sive
mali. igitur festinandum est
ad preservationem eius secundum exi-
gentiam habitudinis illius. et hoc
clarius videbitur in 3a particula
ubi describuntur singuli morbi
particulares et eorum cure

Intentio circa egritudines
infirmorum curandas. c-
irca tria versatur. scilicet circa
nutrimentum. circa me-
dicinas et 3o circa inci-
sionem Et in primo ca-
pitulo dicendum erit
de nutrimento et consequenter
de medicinis erit dicendum

De 2° aut' intelligitur dicitur quod
hoc est opus cruentorum Aliquod
est nutrimentum multe quantitatis
et pauce qualitatis et econverso Ali-
quod est nutrimentum multe quali-
tatis et pauce quantitatis Multam
quantitatem vero multam extensio-
nem parvam Multam qualitatem
vero multam potentiam ad genera-
tionem multi sanguinis et spiritus
Nigra Olera et fructus sunt
multe quantitatis et pauce quali-
tatis .i. parum nutriunt scilicet pau-
re generationis sanguinis et spi-
rituum Sed ova et testiculi gal-
lorum sunt pauce quantitatis
et multe qualitatis multum
enim nutriunt multum de san-
guine et spiritibus generant
Et sic medicus semper inspicere
virtutem infirmi ita quod si fu-
erit virtus debilis confortet
eam cum nutrimentis pauce quan-
titatis et multe qualitatis Si
autem sint virtus fortis nu-
triatur cum cibis multe quan-
titatis et pauce qualitatis Unde
oportet te scire quod infirmis
aliquando cibus minuitur aliquando
augmentatur aliquando equatur .i.
mediocres distrahuntur Aliquando
autem ex toto abstrahuntur Mi-
nuitur infirmis nutrimentum
quando medicus intendit quod calor
naturalis non occupet se mul-
tum circa digestionem nutrimenti sed
quod magis se occupet circa ma-
teriam morbi timet tamen de ca-
su virtutis et ideo ne deficiat
virtus nutrimenti diminutione
extinguetur qualiter prudentes
faciunt homines qui etiam si
periti in arte medicine dum
sentiunt in corde suo aliquod no-
cumentum diminuunt sibi nutri-
mentum et sic evadunt infirmi-
tatem Augetur autem nutrimen-
tum precipue in qualitate quando
multa necessitas exigit ut virtus
naturalis confortetur et si fu-
erit virtus appetitiva fortis et
fuerit necesse ut materia mor-
bi maturetur tunc augetur
nutrimentum in quantitate non
in qualitate Equatur vero nu-
trimentum quando morbus cronicus est
et indiget virtus tamen de conforte

quantum materia morbi de matura-
tione Sed omnis cibus infirmo
denegatur quando morbus est acu-
tus et precipue quando est in sta-
tu quia tunc natura maxime
operatur et occupatur circa ma-
teriam morbi ad expellendum
Nam si tunc daretur cibus
occuparetur natura circa eius
digestionem et permitteretur ma-
turatio morbi ideo natura
hoc docet non esse faciendum
quoniam in talibus casibus inf-
irmus penitus non appetit sed ma-
gis abhorret nutrimentum et si
quando per rudes homines incita-
tur ad comedendum tunc pecca-
ta magis aggravantur Sed tu debes
tibi valde bene cavere ut si e-
gritudo acuta fuerit quinque
vel septem vel plurium dierum
ne abstrahendo eis cibum
per tot dies eos interficiatis
sicut fecerunt quidam quos repre-
hendit Galienus in commento
super librum de regimine
acutorum et ideo tutius est sa-
pe declinare ad partem tuti-
orem Melius enim est ut ali-
quem talium cibes infirmum
etiam si hoc impediat digestio-
nem morbi quam ut attenuando
dietam interficias De nutri-
mentis autem convenientibus et de modo
nutriendi specialiter in quibus-
dam egritudinibus videbitur
in 3a particula.
Capitulum 2m de intentione medi-
cinarum circa egritudinem et
sanitatem

Medicina alia est calida alia
frigida alia sicca alia
humida et oportet medicum dirige-
re intentionem ad medicine
qualitatem et quantitatem Ad
qualitatem oportet nempe
ut eligat medicinam habentem
contrariam qualitatem qualitati
morbi quoniam contraria contrariis
curantur Ut si complexio
morbi est calida eligat me-
dicinam frigidam Et si fri-
gida eligat medicinam cali-
dam Si sicca humidam et e contrario
Quantitas autem medicine in du-
obus consideratur scilicet in quantitate
extensiva et intensiva Quantitas

extensiua et intensiua comprehenditur
secundum paruam distensionem siue
distanciam. Sed intensiua quantitas
attenditur secundum gradus qualitatis.
Verbi gracia: Vna olla plena
cum aqua calida est multe quantitatis
extensiue. Sed una pruna
candens est paruae quantitatis extensiue,
sed magne quantitatis intensiue.
Ita quod si compareris
prunam ad aquam predictam tu
videbis quod caliditas candentis est
paruae quantitatis extensiue, et est
magne quantitatis et intensiue.
Caliditas enim aque est magis
extensa quam caliditas prune. Sed
caliditas prune est magis intensa
quam caliditas aque. Similiter
inuenitur in medicinis
quod caliditas piperis relata
ad caliditatem radicis petrosilini
inuenitur minoris quantitatis
extensiue, sed maioris
quantitatis intensiue. Plus
enim calefacit unum granum piperis
intensiue quam una magna
radix petrosilini. Sed ista scilicet
radix plus calefacit extensiue.
Plures enim partes calefacit
res magna quam res parua. Ideo
oportet medicum intendere in
electione quantitatis ad duo scilicet
ad pondus medicine et ad gradum
eius. Aliqua enim medicina
est calida in primo gradu, alia
in 2°, alia in 3° et alia in 4°
gradu. Similiter intelligendum
est de aliis qualitatibus. Calida
enim in primo gradu modicum
calefacit. In 2° magis
calefacit. In 3° adhuc magis
et in 4° gradu maxime. Si
complexio morbi frigida fuerit
parua eligatur medicina in primo
gradu. Si fuerit multum
frigida eligatur medicina
calida in 3° gradu vel in 4to
gradu. Vbi enim complexio morbi
multum distat a naturali statu
sanitatis necessaria est forcior
medicina. At ubi fuerit
parua distancia complexionis
morbi a temperamento seu a statu
sanitatis exigitur debilior
medicina. Ad pondus etiam
est respiciendum. Nam si medicina
debet agere in partes
remotas oportet eam esse maiorem,
quia si super eandem debet
agere in partes longinquas
dicitur enim medicine quantitas re-
soluitur et debilitatur antequam
ueniat ad partes remotas eius
virtutis. Sed in hoc semper est attendenda
virtus naturalis ita ut
virtus medicine non vincat illam,
quia si vinceret eam
interficeret hominem. Amplius.
Si nescis quantum multum distat
complexio morbi a temperamento examinabis
prius cum medicina
primi gradus, quod si non profecerit,
eligas eam que in 2°
gradu est, et si nichil sic profecerit,
elige in 3° gradu vel
in quarto. Que autem medicine
sint calide vel frigide humide
vel sicce primo 2° 3° vel 4to
gradu patebit in 2a particula.
Capitulum 3m de euacuatione in
generali

Oportet volentem curare
morbum obuiare et remouere
causam morbi, quia cessante
causa cessat effectus. Vt si
peccat simplex qualitas vel composita,
fiat alteracio per contrariam
medicinam. Si autem aliud superhabundauit
sicut sanguis aut
aliquis alius humor aut saniës
vel lapis aut aliud ad expellendum
tunc euacuatio aut fit per
contrarium vel ad contrarium membrum
seu per contrarium membrum
quandoque fit per idem membrum
per quod natura consueuit euacuare.
Exemplum primi: ut si fuerit
punctura in latere dextro
sub costis et hoc propter sanguinem
tunc flebotomia de parte
contraria scilicet de brachio sinistro.
Exemplum 2i: quando purgamus
saniem pectoris cum medicinis
incisiuis et expulsiuis
per tussim, vel quando calculum
cum medicinis expellimus per
verectum. Nam hec sanies pectoris
et calculi vesice possunt
per alias regiones euacuari.
Sed adhuc ut euacuetur humor de
parte contraria attendende sunt
quatuor res. Prima est quod
non sit influxus, quia tunc
humor retrahitur ab illo

membro ad quod est fluxus
et hec est in principio morbi. Nam
postquam fluxus completus est tunc
non potest contrahi ad contrarium
sed evacuatur tunc per ipsum me-
brum vel per vicinius mem-
brum per quod fieri potest et hoc
est cum egritudo est in statu. Ve-
rumtamen in principio morbi fiat
evacuacio per membrum e contrario po-
situm. Sed postquam morbus confirma-
tus est fiat evacuacio per idem
vel vicinius membrum. Unde si a-
liquis passus est in capite in
per diem vel per duos evacua
sanguinem de basilica sinistri
brachii. Si autem morbus dura-
bit viii vel ix dies tunc eva-
cua de basilica dextri brachii.
Contra regulam quod si materia est veneno-
sa que debet evacuari cavendum
est ne trahatur per membrum no-
bile. Verbi gratia si fuerit apostema
pestilenciale vel venenosum sub
ascella brachii sinistri cavenda
flebothomia brachii dextri
quia humor venenosus trahe-
retur per cor. Unde tunc debet
quis qui est in fluxu evacuare
per brachium sinistrum. Contra
regulam. Et etiam cavendum est
ne ad duos contrarios fiat
evacuacio. Verbi gratia si quis habet
apostema in inguine non debet
trahere sanguinem de sophena
et cum hoc de basilica brachii.
Sed postquam si fluxerit sanguis hu-
dans educeretur evacuacio per
ennes larum frequenter. Contra
regulam. Et hic etiam est evacu-
andum a confinio membro minime
distante ut materia gutte
pedum non potes evacuare vel
minuere per venam frontis et
illorum per confinium curatur fluxus
ventris per vomitum et econtrario vomi-
tus vel fluxus ventris. Cum
autem evacuandum sit per illud
membrum vel per contrarium ma-
gis elucidabitur in particularibus
cum dicetur de singularibus
egritudinum curationibus.
Nunc autem de evacuatione per
medicinas laxativas.

In purgandis attendenda sunt
etas virtus regio tempus qua-
litas medicine et eius quantitas

atque regio per quam facienda est eva-
cuatio. Etas attendenda est. Infan-
tes namque purgandi non sunt
et pueri precipue per medicinas
fortes quia de facili interficien-
tur. Similiter illi qui sunt de-
crepite etatis ut pote qui iam
sunt valde extenuati in corpo-
re purgandi non sunt. Sed
adolescentes et ab adolescencia
usque ad quinquaginta vel sexagin-
ta annos purgari possunt. Et si
necessitas exigeret ut pueri vel
infantes purgentur hoc fieret
cum sterore muris dissoluto
in lacte. Pueri tamen possunt solvi
cum urina gallorum. Urina pullo-
rum aut cum urina pullula
aloe. Virtus etiam est atten-
denda. Nam debilis nullo modo pur-
getur nisi cum debilissimo le-
nitivo seu laxativo, qualia sunt
ius galli antiqui et cassia
fistula et consimilia. Nam si
eis tribuerentur medicine dissolu-
tive fortes similiter interficerentur. Unde
medicus debet ponderare virtutem
infirmi atque fortitudinem me-
dicine atque debet considerare quod
virtus hominis sit fortior quam
fortitudo medicine. Etiam re-
gio considerandus est. Nam in
regione calida sunt medicine
laxative minuende. Et in regi-
one frigida augmentande. Tempus
abstinendum est a medicinis laxati-
vis et precipue dissolutivis in
tempore magni fervoris atque
in tempore magni frigoris. Un-
de dixit Ypocras. Sub cane et an-
te canem molestie sunt purgati-
ones. Similiter si necessitas ma-
gis cogerit ut in talibus tem-
poribus purgares oportet te al-
terare aerem infirmo ita
ut cum infrigides tempore esti-
vali et cum calefacies tempore
hyemali. Unde constat quod in
temporibus in quibus nec nimia
est caliditas nec frigiditas est
convenientior purgatio. Item
eligenda est medicine quali-
tas. Aliqua enim purgat co-
leram rubeam, aliqua fle-
gma, aliqua melancoliam. Igi-
tur debes eligere medicinam
convenientem ad humorem purgandum

Que aut medicine humores hos
uel alios purgant patebit in se
cunda particula Etiam est eli
genda quantitas Nam si fuerit
nimis mag laxabit superflue
et d valde debilitabit virtutes Si
autem fuerit quantitas nimis p
ua non mouebit et debilitabit
Et si humor fuerit colericus in
stomacho bonum est eum euacua
ri per vomitum Si aut fuerit
in epate et intestinalis inferio
ribus melius est eum purgari per
inferiora Et tu debes premittere
digestionem humoris ante purgati
onem si morbus dat tibi inducias
medicinas et hec per brodia quoniam
et sirupos Si aut non indu
at te morbus tunc festina
ad solucionem Melior vero hora
ad dandum medicinam laxatiuam
est quando stomachus est vacuus
et hec est hora matutinalis Et si
necessitas te urget poteris dare
quamcumque hora et precipue quando
cibus descendit de stomacho
Et debes scire quod multa pericula
sequuntur purgationem sicut sunt
singultus vertigo sitis vigi
lie superfluus fluxus dolor ca
pitis debilitas visus debi
litas cordis defectio virtutum et
dissinteria et alia plurima de qua
periculis tu euades per electionem
medicinarum conuenientium electionem
videbimus deo dante in secunda
particula // Capitulum quartum
De euacuatione fleubothomie
Fleubothomia est facienda
propter duas causas scilicet aut propter
multitudinem sanguinis aut propter
eius maliciam aut etiam propter
vtrumque Sed consideranda est
virtus Virtus namque si fuerit
debilis non est fleubothomandum
quoniam sanguis est thesaurus
vite Et propter etiam pue
ris et infantibus atque homi
nibus decrepite etatis non est
fleubothomandum Tempus cauendum
est ne ad vnam duarum re
rum precipitetur per fleubotomiam
Vna est ebullicio colere et al
tera est [illegible] sanguinis
Nam cum sanguis sit humidus
tempus siccitatem colere et cum
sit calidus tempus frigiditatem

flegmaticus Propterea colericus et fle
gmaticus minus valet fleubothomia
quia in istis timetur ebullicio co
lere In istis vero timetur [illegible]
tas sanguinis Sunt preterea ali
qui qui incurrunt sincopim et
debilitatem virium ex fleubotho
mia igitur illi sunt prohiben
di a fleubothomia Illi autem ma
xime sunt necesse fleubothomare
qui solent incurrere egritudines
sanguineas et qui iam inciderunt
in eas Nam qui parati sunt in
cidere egritudines sanguineas
preseruantur per fleubothomiam atque
debitum regimen Et qui iam
inciderunt in eas per fleubotho
miam restituuntur sanitati Rur
sus vero est fleubothomandus in
febribus in die passionis atque
in principio morborum egritudinis
non est fleubothomandum labora
toribus et etiam hominibus multum
sudantibus fleubothomia non con
uenit nisi urgeat magna ne
cessitas In tempore estatis etiam
fleubothomia non conuenit quoniam
tunc est virtus debilis propter nimi
am calefactionem et multas re
sudationes et etiam tunc timen
dum est de ebullicione colere Sed
si necessitas exigerit tunc fleu
bothomare volens faciat aerem
suum frigidum per dispositionem
graminum et extensionem fron
dium atque per frequentem aque
aspersionem super pauimentum
vel eligat sibi tunc habitationem
sub terra sicut in aliquo ce
lario Et in hyeme non com
petit fleubothomare quoniam tunc
propter frigiditatem aeris san
guis grossus et humores grossi
in profundo corporis manent
igitur tunc extrahitur sanguis
subtilis et bonus et manet
interius sanguis grossus et alii
humores Similiter si nocte fiat
tunc fleubothomare moretur fleu
bothomatus in stuba calida Et
nota quod fleubothomie plures ex
trahunt sanguinem subtilem
et quia paruum faciunt foramen
impeditur multa exalatio
spirituum Sed vires minus per
talem debilitantur et est talis
eligenda in estate fleubothomia

autem magna) extrahit san-
guinem grossum. Similiter maior
copia sanguinis exhalatur per eum
et est securior tempore hyemali.
Et quando videris sanguinem in prin-
cipio exire subalbidum, statim
claude statim venam quia flegmati-
cus est, et plures producens fleu-
bothomiam ad sanguinis crudita-
tem. Et nota quod fleubothomia
est naturalis evacuatio. cum
sanguine etiam exeunt alii hu-
mores. Unde super cruorem
aliquando apparet rufinitas que
est propter multa colere admixti-
onem, et quandoque desuper ap-
paret livor et hic est propter mul-
tam colere nigre admixtionem.
Aliquando apparet desuper albe-
do obscura. quandoque est albedo
sepi bonum (?), et est propter multi
flegmatis admixtionem et indi-
gestionem et cruditatem san-
guinis. Aliquando autem est sanguis
rubeus in superficie. et hoc est propter
eius puritatem, et nigredo que
apparet in fundo est propter colam
nigram. et ista materia gravius
est et ad fundum tendit. Et
aquositas est superfluitas terre
digestionis. et est naturaliter coloris
urine. que si multa fuerit si-
gnificat indigestionem et debilita-
tem virtutis expulsive per sudorem
et evaporationem et licet frequen-
ter contingunt propter crapulam
quare talibus iniungendum est
ut abstineant ab ista. Amplius
de ordine articuli est utilis
evacuatio procedat particularem et
propter hoc fleubothomia precedere
debet purgationem si aliud
ab illa prohibeat sicut est cru-
ditas sanguinis cuius signum est
urina alba, pulsus parvus
et tardus, albedo et tumor fa-
ciei atque alia signa flegmatice
complexionis. Item ratione dicta prece-
dere fleubothomia purgationem vento-
sas. Vene autem consuete fleu-
bothomari sunt. Cinades (?) fleubothomatur
propter pustulas faciei rubeas et
propter guttam rosaceam. Cephalica
fleubothomatur propter evacuationem
capitis. Mediana propter evacuati-
onem pectoris et pulmonis. Ba-
silica seu epatica in dextro bra-
chio propter evacuationem epatis et infe-
riorum membrorum. Et in sinistro
brachio basilica fleubothomatur
propter evacuationem splenis. Et fleu-
bothomatur etiam cephalica inter
pollicem et indicem, et ipsa ma-
gis debilitat et minus evacuat
quam ut fleubothometur super bra-
chium. Et fleubothomatur etiam
salvatella que est ramus ba-
silice et hec inter auricularem
digitum et anularem et ad idem
valet ad quod valet basilica
et etiam minus evacuat et ma-
gis debilitat in manu quam su-
pra brachium. Et tu non de-
bes recedere usus hominibus
qui dicunt fleubothomiam cepha-
lice esse valde periculosam. Ita
fleubothomia eius est securior fleu-
bothomia basilice vel mediane
quia ista vena basilica est ab
arteriis et nervis. Sub basi-
lica namque est arteria quam
tu partim invenies esse unam
et contingit fleubothomatorem aliquando mi-
nus prospicere fleubothomiam, ita
ut etiam perforet arteriam, quod
est valde periculosum. cum quia san-
guis ille difficulter stringitur.
Signum autem vulnerationis ar-
terie est quod sanguis est valde
subtilis et exit saltando. Et tunc
mox est restringendus et hoc
cum lana vel pilis leporis
qui si non suffecerint ligetur
desuper stercus porcinum tritum
in modica quantitate vel extra-
tum et inter digitos constrictum.
Et sub mediana transit nervus
et contingit aliquando fleubothomatore
ita profundare fleubothomiam ita
quod vulnerat nervum. et tunc con-
tingit paralisis brachii et do-
lor vehemens ad aliquot
dies. Et fleubothomatur saphena
que est vena inter pollicem
pedis et sequentem digitum
ad provocandum fluxum menstru-
orum, et contra vertiginem et
eadem vena fleubothomatur sub ta-
lo in parte domestica pedis
vel sub genu intus. Et scia-
tica que est vena inter minorem
digitum et sequentem fleubothomatur
contra sciaticam doloris et femoris.
Et non debes fleubothomare

venas que sunt valde tumide
in pedibus vel in manibus, quia ex
eis non exit sanguis nisi paucissimus.
Docere etiam debes quod est duplex
hora ad flebothomandum. Alia enim
est necessitatis. Alia voluntatis. Cu-
ius enim necessitas requirit potes fle-
bothomare. Sed si non urget neces-
sitas, tunc flebothomia [illegible], ca-
vendo ne sit luna in aliquo
signo desinente membro quod
est flebothomandum et quod luna non
sit in coniunctione cum sole vel in
oppositione. [illegible] nomine
dum poteris flebothomare talia non
curando. Tempus conveniens est a
[illegible] flebothomie et caveas
tibi a multa evacuatione una vi-
ce. Nam si necessitas requirit mul-
tum evacuare facias et hic per
plures vices

Capitulum xxiii de ventosis

Ventose extrahunt sanguinem
subtilem cuti propinquum et
vicinum, propter quod oportet respon-
dere flebothomiam quia ventose profunda
[illegible] mundant. Ventose in
occipitio et super colla proficiunt
albugini et debilitati oculo-
rum, sed ipse debilitant memoriam.
Unde melius est eas dimittere
et si non excusat necessitas, tunc
ponantur sub radice colli ad
locum [illegible] super spatulas.
Ventosa sub mento prodest
dolori dentium et valet contra
pustulas rubeas faciei et mun-
dificat totam faciem. Vento-
se inter scapulas proficiunt infir-
mitati pectoris et dolori [illegible]
[illegible] generant cordis tremorem.
Ventose super nates sub [illegible]
[illegible] propinque et valent ad
debilitatem capitis et ad debili-
tatem intestinorum, et valet mu-
lieribus [illegible] menstrua [illegible].
Ventose super renes
valent ad provocandum menstrua
et sunt etiam minutioni propin-
que. Ventosa super poplitem va-
let dolori genuum propter calidos
humores. Et ventosa sub ta-
lo valet cuius pes est inflatus et
rubicundus et hic quod talis cui di-
caverit, quia in principio qui
ubi ventosaret attraheret san-
guinem illuc et facit inflatum

maiorem. Ventose aliorum lo-
corum dimittantur, quia in eis
aut est parva aut nulla utilitas
nisi necesse esset magis [illegible] eva-
cuare. Et sanguisuge mundificant
sicut ventose. Similiter bonum est
ab eis abstinere, quia multe
ex eis sunt venenose. Item qui
voluerit eis uti eligat eas que
habent virgulas virides super dor-
sum, et caveat sibi ab eis que
sunt nigre supra dorsum et
precipue si habuerint maculas ru-
beas supra ventrem.

Capitulum xxiiii de sedatione doloris

Sedatur autem dolor per cause
abscisionem, aut per stupe-
factionem. Absciditur per huius-
modi evacuationem per flebothomiam aut per
embrocationem, aut per fomentationem
vel unctionem vel per lenitam
impressionem. Exemplum primi ut do-
lori lateris medemur per flebo-
thomiam basilice. Exemplum secundi ut
dolori intestinorum succurramus
cum medicina laxativa porre-
cta per os aut immissa per clistere.
Exemplum tertii ut in dolore ventosi
lateris succurramus cum fomen-
tatione decoctionis avene.
Exemplum quarti ut in dolore stomachi
propter repletionem cibi [illegible]
dolentem lento gressu prede-
re quousque cibus de stomacho
descendat. Sedatur etiam dolor
per stupefactiva que dicuntur
narcotica et talia sunt mor-
tificativa doloris naturalis propter
quod aufferunt sensum. Sunt
enim res frigide in quarto gradu
ut sunt papaver, opium et ma-
dragora. Similiter sedatio per
talia narcotica est sedatio
blanditiva et non proprie sana-
tiva. Nam consuevit dolor semper
revenire desinente seu defici-
ente virtute medicine narcotice.
[illegible] in tali dolore sedatio-
ne sunt multa valde [illegible]
a [illegible] sibi medici cavere
ut si aliquod predictorum ve-
lit ponere super aliquod mem-
brum extrinsecum, et si fuit hu-
mor venenosus, interficit me-
brum illud et solet humorem [illegible]
[illegible] ad aliquod membrum principale
et sic poterit interficere. Item

si fuerit humor frigidus tunc
narcotica extrinsecus applicata ingros-
sat ipsum et permittit tardat maturatio-
nem eius. Et si dabitur per
interiora debilitat cor et maxime
percellit cerebrum et sensus communes
et intellectum. Et ideo quod etiam nar-
cotica dicuntur mortificantia quia
faciunt hominem apparere qui est ebri-
us. Et ideo magnum est possibile a
narcoticis abstinendum nisi in
tali casu quod furere posset est quod
ponantur super dolentem. Capitulum
ultimum de curatione egritudi-
num complicatarum

Egritudines quandoque plures si-
mul associate quarum una a-
ut dependet ab altera aut non de-
pendet ab altera. Exemplum primi
ut est tussis et catarrus. Exemplum secun-
di ut est tussis et arena renum.
Egritudinum ubi una ab altera
dependet curatio est ut incipi-
atur ab ea que est causa al-
terius. Nam ut dictum est su-
pra est obviandum causa morbi. Et quia
una egritudo est causa alterius
ideo oportet ut ab ea que est causa
incipiatur cura. Secundum autem
quod egritudinum a se invicem non
dependentium curatio est ut inci-
piatur ab ea que est periculosior
ut si aliquis patitur pleuresim
et arenam incipiatur a pleuresi
que est morbus periculosior.
Et nota quod quandoque accidens mor-
bi vincit malitiam morbi et
accidens egritudinis est periculo-
sius quam morbus principalis
ut dolor in colica quandoque est
peior quam ipsa colica. Nam do-
lor prosternit virtutes et interim
poterit intendi quod ipse dolens
moritur. Sed dolor est accidens
morbi non morbus et oportet
quod obvietur dolori et dimittatur
cura morbi quousque inveni-
mus medicinam ad evacuandam materiam
que est causa morbi. Allevia-
tur autem dolor colice vel cuius-
cumque alterius morbi secundum mo-
dos dictos in precedenti capitulo.
Et in hoc terminatur prima particula
que est de utilibus regulis
ad conservandam sanitatem ha-
bitam et ad recuperandam deper-
ditam. Sit deus benedictus
in secula seculorum qui nos hucusque
perduxit. Particula 2a de medicinis
simplicibus

Tractatus primus de medicinis
simplicibus. Capitulum primum de de-
scriptione medicine simplicis
et de eius divisione etc.

Medicina sim-
plex est que
non est cum
alia medicina
per manum ar-
tificis iuncta
sed posita sic
est cutha me-
ta vel rosa etc.
Est tamen me-
dicina simplex
a natura sua
ex elementis composita certe
sicut et alia elementata ut pu-
te sicut animalia vegetabilia et
mineralia. Propter quod me-
dicinarum simplicium alia invenitur
subtilis substantie alia grosse sub-
stantie alia mediocris substantie. Medici-
na subtilis substantie est cuius partes
faciliter dividuntur atque virtu-
tes resolvuntur a calore natura-
li obviante sicut est camomilla.
Sed medicina grosse substantie est
cuius partes non faciliter dividu-
ntur ut eius virtus faciliter a calo-
re naturali obviante sic est
acacia communis. Sed medicina
mediocris substantie est que medium
tenet inter subtilem et grossam
ut est [illegible]. Et in medicinis
grossis dominatur terreitas. In
subtilibus aut aer aut ignis
et in mediocribus aqua. Terra
terra est grossius elementum. Aer
autem et ignis sunt subtilia
et aqua tenet medium inter
subtile et grossum. Et quia
in simplicibus medicinis alia
elementa superant alia elementa
ideo quod alia est calida et sicca
ut pote in qua superatur ignis.
Alia est calida et humida
et proportionatur aeri. Alia est
frigida et sicca et proportionatur
terre. Exempla autem videbuntur.
Et dicuntur ab istis
qualitatibus virtutes prime me-
dicinarum scilicet calefacere infri-
gidare humectare exsiccare

Et ab hiis qualitatibus et etiam a substantia elementorum et per prius a substantia medicine que est eius subtilitas vel grossicies vel medium, aut a proprietate specifica [illegible] virtutes secunde que sunt laxativa, urinam provocare, petram per extenuationem [illegible] de quibus omnibus dicetur infra. Et quia sapor significat super actionem elementorum in medicinis simplicibus, ideo etiam erit de causis et nominibus saporum etc. Capitulum secundum de nominibus et causis saporum.

Novem sunt species sive differentie saporum. Est quidam sapor dulcis et unctuosus, salsus, amarus, acutus, stipticus, ponticus, acetosus, insipidus. Unde sapor dulcis ut in melle, unctuosus ut in oleo vel in alia pinguedine, salsus ut in sale, amarus ut in colera vel in cinere, acutus ut in pipere vel in alleo, stipticus ut in piris vel in cotoniis non maturatis, ponticus ut in glandibus. Et non differunt stipticus et ponticus nisi secundum magis et minus. Quod enim magis constringit linguam est stipticum, et quod minus hoc est ponticum. Acetosus sapor ut in malagranato. Insipidus sapor proprie loquendo non est sapor sed privatio omnium saporum ut in fructibus quibusdam [illegible] et de aqua simplici, que etiam saporem non habet. Dulcis sapor est a calore mediocri, unde dulce est maxime propinquum complexioni humane. Unctuosus autem sapor est ab aqua et aere et propinquus valde dulci, nunquam tamen assimilatur complexioni humane sicut dulce. Salsum est a subtili terreo adusto commixto humido aqueo, quod patet per experimentum illius qui sciunt parare sales. Amarus sapor est a terreo grosso adusto et aliquo humido aqueo ut potest videri in preparatione salis alkali. Acutus sapor est propter multas partes igneas adurentes et subtili terreo, et propter hoc acutum est valde penetrativum. Unde patet quinque predicte differentie saporum attribuuntur caliditati. Et debes scire quod amaritudo secundum Avicennam non est solum a calido sed etiam a frigido, ut patet de fructibus immaturis et etiam in opio. Sapor ponticus et stipticus proveniunt ex frigiditate ut patet de fructibus immaturis, quos calor solis nondum digessit. Acetosus etiam est a frigiditate, unde [illegible] etiam aliqua est ibi caliditas, et ideo in eo quod infrigidat etiam incidit et subtiliat. Insipidus etiam contingit propter multam aquositatem vel propter grossiciem terre non adustae, quare ipse consequitur frigiditatem. Unde constat illas quatuor species saporis attinere frigiditati.

Capitulum tertium de primis, secundis et tertiis virtutibus medicinarum simplicium.

Prime virtutes dicuntur que consequuntur primas qualitates ut sunt calefacere, infrigidare, humectare, exsiccare. Secunde virtutes sunt que racione consequuntur primas qualitates, quarum respectus non est ad unum singulare membrum seu singularem locum, sicut est virtus indurativa et mollificativa, aperitiva, constrictiva. Tertie virtutes sunt que tertio consequuntur primas qualitates vel totam speciem, quarum respectus etiam est ad aliquod membrum singulare, sicut est virtus provocativa urine vel virtus productiva menstruorum. Circa primas virtutes medicinarum notantur quatuor gradus. Est enim aliqua medicina que alterat corpus non tamen sensibiliter sed secundum estimationem, et est in primo gradu. Est etiam alia que alterat corpus et fit hoc sensibiliter, non tamen est fortis permutatio sive alteratio, et est in secundo gradu. Est etiam alia medicina que iam fortius alterat corpus, non tamen talis alteratio provenit usque ad corruptionem vite, et talis dicitur medicina in tertio gradu. Est etiam alia medicina que fortissime alterat et etiam corrumpit vitam, et est medicina in quarto gradu. Et quilibet gradus habet tres mansiones, scilicet principium, medium et finem. Extra [illegible] virtutis 2a, 4a et 3a, 4a sunt virtutes [illegible]

mollificativa indurativa opilativa
aperitiva lavativa mundificativa ra-
rificativa condensativa aperitiva o-
rificiorum venarum constrictiva ca-
rnis adustiva putrefactiva di-
minutiva carnis augmentativa car-
nis attractiva custoditiva liberativa
sedativa doloris narcotiva sub-
tiliativa multiplicativa sperme
provocativa menstruum generativa
lactis et excitativa spermatis
et virtutis conferens capiti et
pulmoni et oculis et dentibus et stie
et renibus et podagre etc.
Iam quam de virtutibus secundis
in speciali

Maturative medicine sunt que
miscent virtute calori naturali
et hinc aliqualem dispositionem
qua pori exterius clauduntur ita quod
confortetur calor naturalis interius
nunc est humorem maturare et sa-
niem producere ut sunt lanam
laudanum anetum buta resina
altea semen lini et similia Mol-
lificative medicine sunt que
etiam calefaciunt non fortiter tamen
nec fortiter excitant Nam si for-
titer calefacerent et excitarent
resolveretur subtile et induraretur
grossum sicut contingit luto
in forti calore solis et sunt hec
Camomilla absinthium eupato-
rium mellilotum etc. Conglu-
tinativa medicina est que sua
dispositione mundificat vulnera
atque sua stipticitate reprimat car-
nem et conglutinat labia vul-
nerum ut sunt folia cipressi sar-
cocolla bolus aloe cortex thu-
ris mirra litargirum gutta et si-
milia Aperitive et attenuative
medicine sunt que hinc virtute
incisivam et mundificativam et propter
hoc humorem opilantem incidunt
et dividunt et expellunt et propterea
quedam aperiunt venas intus
et extra et sunt ea que hinc
amaritudinem acetositatem et pon-
ticitatem admixtam ut sunt amig-
dale amare Quedam aperiunt
tantum intus et hoc per largitatem in-
troitus viarum et exterius operari
non possunt et per vicinam an-
gustia sicut est absinthium
et medicine aperitive hee scolo-
pendrie semen urtice capparis

gariofilata cynamomum hysopus
et similia Opilative autem medi-
cine sunt que sunt terrestres et
grosse et hec similiter intelligendum
est quam si sunt terrestres et grosse
atque viscosi faciunt opilationes sicut
est panis azimus lacticini casei
glandes castanee pere nespule
etc. Rarificativa medicina
est calefactiva nec est nimis cali-
da nec est valde excitativa et habet
mediocrem grossitiem sicut est
camomilla et altea et oleum e-
narum et oleum vetus Inspis-
sativa medicina est contraria ra-
rificative ipsa enim aggregat
et constringit vias et poros
minutos sicut sunt aqua fri-
gida pruina tormentilla acatia
nimeis Apertiva orificiorum
venarum est calida sicca et grossa
sicut cilamen allium et cepe
Medicina constrictiva orificio-
rum venarum est frigida sicca
et grossa et propter suam frigidi-
tatem adunat et densat corpora
sicut est balaustia galla psi-
dia acacia et psilatum Adusti-
va medicina est calida fortiter
et est subtilis grosse et adunat et
aperiat cutem sicut est cantari-
da et flammula Putrefactiva me-
dicina est que pungit sicut
equaliter acute seu serpens seu sti-
pes et sic adimat ita quod albeat
sicut est auripigmentum et etiam al-
lumen Diminutiva medicina car-
nis est illa que diminuit id
quod exterius est in superficie
vulnerum sicut est alumen cal-
natum vel calcantum Cicatriza-
tiva seu consolidativa medicina
est que aggregat carnem et con-
stringit et auget et siccat humi-
ditates ulcerum sicut est alu-
men et galla et os combustum
absinthium Repletive medicine
ulcerum profundorum sunt que post
mundificationem mundificat vul-
nera sicut sunt thus masto-
lagia litargia cerusa etc.
Repercussiva medicina est que
humorem repellit ad intra et
est grosse substantie et viscosus fri-
gide sicut psillium solatrum et
cetera Attractiva medicina est
que attrahit humores et ipsa est

calida, sicut allium cepe et similia
aut attrahit a proprietate specifica sicut
scamonea serapinum atque omnes medicine
laxative. Medicina custoditiva et libe-
rativa est ista que vitam dat seu
a morte liberat, vel que liberat a
venenis. Et ipsa est duplex. Aut
enim intimit venenum racione sue
qualitatis, ut si venenum est frigidum
extinguetur medicina calida et econverso.
Vel ipsa medicina talis intimit ve-
nenum racione proprietatis specifice, et
oportet quod talis medicina sit medicina
inter venenum et complexionem corporis.
Unde si ipsa superavit virtutem infir-
mi morietur ipse. Si autem superave-
rit virtutem veneni, et non vir-
tutem corporis salvabitur ipse
infirmus. Quales autem medicine
sunt venenum intimentes fortea
videbitur in loco suo domino con-
cedente. Medicina sedativa do-
loris est duplex, quedam enim sedat
dolorem propter hoc quod aliquis re-
solvit id ex quo dolorem efficit
et talem oportet esse medicinam
temperatam in calore aut cali-
dam in primo gradu atque subtilem
in substancia, sicut oleum anetinum.
Alia est medicina sedativa dolo-
ris que aufert sensum sicut sunt
medicine narcotice, ut est ius-
quiamus, mandragora, opium, que
eciam dicuntur medicine inebriati-
ve, quia faciunt homines habere
accidencia ebriorum, et iste si sumun-
tur in nimia quantitate subito
interficiunt. Subtiliativa medicina
est calida et ingrossativa est
frigida. ¶ Tamen hoc de vir-
tutibus istorum medicinarum.
Lac generatur in mamillis ex
sanguine. Sanguis enim a vir-
tute specifica mamillarum mutatur
in albedinem et convertitur in lac.
Et iste sanguis proprie venit
a matrice ad mamillas. Un-
de quando est multus fluxus men-
struorum minuitur lac et quando
sanguis fuerit grossus et flegmaticus
impeditur eius fluxus ad ma-
millas igitur tunc deficit
lac. Qui ergo tunc volt augmen-
tare lac, debet uti duabus
rebus scilicet cibis lac provocantibus
et cibis generantibus. Est itaque
lactis medicina provocativa que
calefacit temperate, ut est quando
subtiliat ita quod vel sit calida in pri-
mo gradu vel in 2o, et quod non ha-
beat virtutem exsiccativam mani-
festam, talis nempe subtiliat
sanguinem et cursum eius facit
ut ad mamillas perveniat. Sunt
autem tales medicine feniculum
anetum, rutha, apium, et hoc intellige
de herbis virentibus et succosis.
Et cibi convenientes nutrimento
menstrui facientes etiam gene-
rant lac, et ita quod sunt temperata
virtutis sicut est lac. Et quia
vero vel magis medicis interro-
gatur de talibus non est michi
cura plus dicere de istis. Me-
dicina provocativa menstruorum
est duplex. Una est que sumitur
per os. Alia est que subicitur.
Medicina enim per os sumpta
menstruorum provocativa oportet esse
calidam et siccam, talis enim
subtiliat humorem grossum et
aperiat vias seu meatus sangui-
nis ut oportet esse attractivam
sicut est calamentum origanum
pulegium satureia etc. Sed me-
dicina que subicitur debet esse
attractiva quia matrix non habet
virtutem attractivam sanguinis et
tales sunt sicut scamonea aloe
colloquintida etc. Et me-
dicinas constrictivas menstruorum
oportet esse frigidas, grossas et
stipticas. De medicinis autem au-
gmentativis vel diminutivis
sperma non est mea cura dicere
quia viri honesti et modesti
de talibus non interrogant, ut
etiam medicus bonus et virtu-
osus curat de talibus respondere.
Medicina autem provocativa urine
talis est qualis medicina pro-
vocativa menstruorum scilicet calida et
sicca, talis enim subtiliat humo-
rem grossum et iuvat ad hoc
ut facilius separetur aquositas
a sanguine. Unde omnis me-
dicina provocativa menstruorum etiam
est provocativa urine. Medicina
tussis est duplex. Alia enim est
tussis provocativa, alia vero est
tussis sedativa. Tussis provoca-
tiva est calida et subtiliat, propter
quod subtiliat grossos humores
et facit eos aptiores expulsioni

per screatum et tussim Et sunt ta
les salvie liquiricie semen viti
ce et similia · tales etiam medicine
deopilant splen renes et epar
vrinam ad deopilationem splenis
sunt exhibende cum aceto et ad
mundificationem pectoris et pulmonis
debent administrari cum mellicrato
vel aque ordei vel syrupo aceto
cum vino dulci Sed medicina
tussis sedativa est infrigidativa
et incrassativa Medicina con
ferens ad frangendum lapidem
in renibus et vesica est calefa
ctiva sine exsiccatione et incisi
va · nec debet esse nimis calida quia
aliter exsiccaret subtile et mate
riam terrestrem et petrosam augmen
taret lapidem Que autem me
dicine frangentes lapidem ta
les s. radix saxifragie · folium mon
tani lapis iudaicus vitrum adu
stum et consimiles

Tractatus secundus de medicinis
simplicibus in singulari Capitulum
primum de Aloe

Aloe est vna
de medicinis
sublimiori
bus atque meli
oribus inter
alias medi
cinas laxa
tivas Nam
ab infirmitatibus
futuris pro
ptex coleram
et flegma · conservat · et aia vit
lificat atque corpus incolume cu
stodit Vnde dicit Iohannes Mesue
Qui assiduat acceptionem eius
diebus continuis · non videbit in
corpore eius nocumentum et in
instrumentis suis eius egritu
dinem que fere non sit ab illis
sanari · et preservat a putrefa
ctione et specie mixtum cum
mirra Sunt plures species
aloe nobis tamen due sunt note
et hic in partibus nostris vsi
tate s. succotrinum et epaticum Succo
trinum tamen est magis laxativum quam
epaticum Sed epaticum est magis
membrorum confortativum Et est
aloe tarde solutivum · ita quod ali
quando vix laxat post viginti ho
ras et precipue si fuerit antiquum

tunc enim tardius et minus laxat
et ipsum purgat coleram et flegma
a stomacho epate et intestinis
Item quod valet contra sitim et
contra vrinam et stomachi ple
thoriam Item purgat partes s.
caput pedes et alia membra sua
tur multa quantitate · et ipsum est
calidum et siccum in 2o gradu
Ipsum etiam aperit venas atque fa
cit fluere sanguinem per anum
quare ab eo abstinendum est in
tempore magni feruoris et fri
goris · precipue hiis qui consue
uerunt pati fluxum emoroydar
um Tamen scire debes quod hic in par
tibus nostris aloe non est ita
forte quod faceret fluere emoroy
das · quia fortasse est nimis ad
vstum Vnde si contingeret venire
illuc vbi est recens et molle
posses emendare eius maliciam
ipsum dissoluendo in aqua vel
vino · atque postea exsiccando ipsum
Dosis eius est in pillulis ab aureo
semis vsque ad dragmas duas et
in infusionibus ab aureo vno us
que ad dragmas tres Et si vo
lueris ipsum ministrare in pillulis
conteras ipsum ut fiat pulvis et
infunde vnam vel tres guttas
de vino et forma in pustiam
et ex illa pasta forma pillas
ad quantitatem ciceris et exhibe
as quinque vel sex hora matutina
vel de vespere in introitu le
cti et precipue in die ieiunii Et
si volueris eas facere confortati
vas stomachi adde pulverem
predictarum mirre mastic
pulverisati vel mecem draganga
ti vel bdellii Cum Aloe mix
ta cum sanguine draconis et
mirra sanat vlcera putrida
mala et exsiccat ea sine mor
dicatione Vt dicit Iohannes Mesue

Capitulum 2m de absinthio

Absinthii sunt plures species
Sed in usu medicine non est a
liud quam quod apud nos nascitur
Dicit Serapio Ex virtutibus absin
thii prima est calida in primo gra
du et sicca in 2o Et virtus eius
secunda est virtus que abster
git et fortificat Et virtus eius
3a est que expellit humores
colericos a stomacho per secessum

et provocat urinam et humores
colericos in venis expellit per
urinam. Dyascorides. virtus absin-
thii est stiptica et calida 7 indi-
digestiva superfluitatum colericarum
et curat ictericos et fit cum eo
emplastrum super ypocondria et
confert dolori splenis 7 epa-
tis et emplastrum stomachi
cum eo prodest dolori eius. Et
qui habent fastidium cibi 7 de-
coquunt ipsum cum aqua vel vi-
no cum duabus partibus vini
et una aque et tamen dulcorat
ipsum cum melle despumato 7 mun-
do atque bibunt aliquos dies ma-
ne provocatur sibi iterum appe-
titus cibi confortabitur stomachus
deoppilabitur epar et splen ex-
pellentur humores colerici per
urinam atque provocabitur urina.
Capitulum 3m de abrotano
Abrotanum secundum Dyascoridem est calidum
in 2o gradu 7 hec est virtus eius
prima. 2a est quod abstergit re-
solvit et madit. Et 3a est quod
qui ipsum teritur et immiscetur
cum oleo atque inungitur cor-
pus febricitantis an accessionem
paroxismi aufert rigorem febris.
Dyascorides. semen eius quando coquitur
crudum et bibitur eius
decoctio aut infunditur ita
crudum in aqua bibitur quod
ipsa aqua una cum semine
confert coartationem anhelitus
que hominem cogit stare aut
sedere erectum et confert si-
militer sciatice et stranguirie
7 retentioni menstruorum. Et
quando sumitur in potu cum vino
medicamen bonum potionibus
mortiferis et fit cum eo thi
et cum oleo mixto ungentum
quo fit inunctio ad rigores
febrium frigidarum. Et quando ster-
nitur planta eius sub lecto
aut fit inde suffumigium fuga-
tur inde animalia venenosa. Et
quando miscetur tritum cum farina
ordei et resolvit exitus apostemata.
Et quando bibitur tritum vel coctum
cum sua amaritudine interfi-
cit lumbricos. Et quando immisce-
tur cum oleo et ungitur caput
prodest vertigini et egritudinibus
frigidis capitis. Et quando cum
eo inungitur stomachus frigidus
calefacit ipsum. Et quando miscetur
cum oleo antiquo aut oleo ra-
phanino facit nasci pilos qui ce-
ciderunt ex defectu et totum
est secundum Galienum.
Capitulum 4m de acoro
Acorus est calidus et siccus
in 3o gradu secundum Dyascoridem 7 hec
est eius virtus prima. virtus eius
2a est quod abstergit et subtiliat
id quod generatur in tunica oculi
et vocatur cornea. Dyascorides. Virtus
radicis acori est calida et quando
radix ipsa decoquitur atque sumitur
in potu provocat ipsam urinam
et confert doloribus lateris et
pulmonis pectoris et epatis et
circumcisionibus et attractionibus
nervorum et resolvit duritiem
splenis et confert difficultati uri-
ne et morsibus venenosis et suc-
cus eius abstergit obscuritatem
visus. Sindaxit. dixit quod acorus
est bonus gravitati lingue.
Heben Mesue dicit proprietas a-
cori est subtiliator albugine
oculi et abstergit eam.
Capitulum 5m de amoniaco
Armoniacum est gummi cuiusdam
plante. Dyascorides. virtus eius pri-
ma est virtus que calefacit
et excitat 7 hec in 3o gradu. 2a
virtus est que mollit resolvit
et attrahit. 3a virtus est que
resolvit duricies que sunt in
iuncturis et resolvit duritiem
splenis et resolvit scrophulas.
Dyascorides. virtus amoniaci est virtus
mollificativa attractiva cale-
factiva resolutiva duricierum
et extuarum. et quando bibitur la-
xat ventrem et expellit ventum.
et quando bibitur de ipso dragma
una cum aceto resolvit dura-
tiem splenis et curat dolorem
intestinorum et sciatice. et quando
miscetur cum melle et cum oleo
laurino vel miscetur cum aqua
ordei et bibitur confert usi-
nati et coartationi anhelitus que
cogit hominem stare erectum
et epilensie. et humiditatibus que
sunt in pectore et provocat uri-
nam. Et quando dissolvitur in
aceto et ponitur super splenem
et epar resolvit duricies eorum

et quando fit emplastrum cum eo cum pane
et melle resolvit humores put-
refactos in vulneribus etc.
Capitulum xi^m de acacia
Acacia est spina nascens
in babilonia proferens fructum
cuius succus exprimitur et postea exsic-
catur et tunc etiam dicitur acacia
Et de ista arbore stillat gummi
arabicum loco huius acacie ponitur
medici in preciosis maius ligustica
Et sunt ligustica pira parvella
que nascuntur in spinis agresti-
bus et dicitur vulgariter slehen ista li-
gustica ante maturitatem suam
accepta viridia conteruntur et expri-
mitur succus qui exsiccatur sub
tecto in loco ventoso vel in sole
et ponitur loco acacie Et est
substancia eius terrea et est frigi-
da et sicca in primo gradu et
est stiptica et confert herisipi-
le id est apostemati calido et formice
que sunt pustule deambula-
tive et stringit fluxum ventris
Capitulum xii^m de acetosa
Acetosa id est acedula Acetosa
plures habet species sed una species
habet saporem acetosum est nobis
communis et bene nota Complexio
eius est prima quod est frigida
et sicca in primo gradu et 2°
virtus est quod resolvit et mordicat
et semen eius habet stipticitatem
manifestam adeo quod curat ulcera
intestinorum et fluxum ventris
Dindaxat confert emorroidibus
et ebriosis D. Omnes species
acetose quando coquuntur et come-
duntur molliunt ventrem Et
semen eius bibitum cum aqua
et vino et similiter flos confe-
runt ulcerationi intestinorum et
fluxui antiquo et nausee et pun-
cture scorpionis Et quando ex ra-
dice istarum specierum acetose de-
cocta cum aceto fit emplastrum aut
sine aceto curat scabiem vel
rerosam et impetiginem et ex-
coriata que accidit in radicibus
excoriatas ungentis et ob hoc
antequam fiat emplastrum predictum
quod fiat inunctio cum nitro et
aceto super locum in sole vel
in loco calido et quando decoctio sua
radicis predicte ponitur supra
pruritum qui fit in corpore aut

sinus acetose miscetur cum aqua
fit balneum et sedat ipsum et con-
ficitur cum aceto et fit emplastrum cum
ea hoc resolvit duriciem splenis
et quando coquitur in vino et fit cum
eo collucio oris frequenter confert
dolori dentium et quando vinum in quo
radix decoquitur sumitur in potu
curat ictericiam et frangit lapi-
dem vesice et provocat menstrua
et aqua decoctionis radicis huius
sedat dolorem aurium Capitulum xiii^m
De avena
Avena est calida et sicca et in
primo gradu et virtus eius est
quod resolvit apostemata dura et confert
fistulis que fiunt iuxta oculos D.
quando fit cum ea emplastrum sed de fari-
na eius scabiem curat et resolvit
apostemata dura Avena quando deco-
quitur et cum ea decocta et cali-
da coste patientur vel etiam ypo-
condria tollit dolorem qui fit
ibi ex ventositate etc.
Capitulum xix^m de altea
Galienus virtus seminis altee
prima et quod desiccat similiter
eius radix Et virtus eius secunda
est virtus que abstergit et matu-
rat et stringit et radix et se-
men sunt magis abstersiva quam
eius flos et folia Et virtus eius
tercia est quod phlebotomatas apostemata et
sedat dolorem et maturat dum
est recens et semen et radix
eius curat morpheam Etiam
semen eius frangit lapidem re-
num D. herba hec quando coquitur
in vino vel quando teritur sola et
non decoquitur confert exitures
et apostematibus que accidunt post
aures et scrophulas et confert
apostematibus calidis mamillarum et
apostematibus calidis ani et tempo-
rum morbum quoniam resolvit et
maturat et aperit apostemata Et
radix eius quando coquitur et bi-
bitur cum vino confert stran-
gurie et lapidi et suffocationibus
dinis renibus et fracture et ul-
ceribus intestinorum et tussi
et conquassationibus nervorum et
quando coquitur cum aceto et fit
cum eo collutio oris sedat do-
lorem dentium et semen eius
recens aut siccum quando teritur
et coquitur cum aceto et fit cum

eo linitus in sole exsiccatur mor-
pheam, et cum miscetur cum oleo
et aceto et ponitur super locum
confert morsibus venenosis et
confert similiter ulceribus intesti-
norum et fluxui sanguinis et flu-
xui ventris

Capitulum xiii De agarico

Agaricus est de medicina
magni iuvamenti et oritur
iuxta arbores putridas et corro-
sas, secundum modum generationis fun-
gorum, et eligitur ex illo quod est
albus et levis. In sapore agarici
est dulcedo quae primo obviat
gustui, ultimo vero apparet
amaritudo. Et virtus eius prima
est quae calefacit et exsiccat
in 2o gradu. Et virtus 2a est quae
incidit et resolvit res grossas.
Et 3a virtus est quae aperit opila-
tiones quae sunt in epate et in
renibus, et provocat urinam quae
accidit ab opilatione epatis et
confert epilensiae, et curat ri-
gores febrium quae consistunt
ab humoribus grossis, et confert
morsibus venenosorum animalium
quando locus cum eo emplastratur
et est medicina laxativa. D.
Agaricus stipticus et sedativus
confert punctionibus et humiditatibus
pectoris, renum et ani, et quando
bibitur de eo pondus dra-
gmae unius confert dolori epa-
tis et asmati et stranguriae et
dolori renum et ytericiae et do-
lori matricis cum suffocatione
et constrictione corporis et confert
dolori stomachi et eructationibus
acetosis et cum bibitur ante
accessionem febrium aufert ri-
gorem. Podagras et archangelus (?)
eius proprietas est purgare fle-
gma grossum et etiam me-
lancoliam. Paulus: purgat hu-
mores nocivos et maxime co-
leram nigram. Rasis: Inveni
vel ab antiquis quod purgat hu-
mores nocivos. Hunain in li(bro)
thiriaci expellit humores (?). Ae-
nus (?) et a cerebro cum proprietate
inenarrabili quae est in eo. Abix (?)
Agaricus purgat coleram et fle-
gma simul et fortificat medi-
cinas magnas cum miscetur cum
eis et facit eas venire ad ex-
trema corporis. Et est contrarium me-
dicinis mortiferis cum bibitur
aut miscetur cum aliquibus
ex medicinis compositis venenosis. Jo-
hannes Mesue: Agaricus quem
sapientes laudaverunt est habens
quinque proprietates, scilicet ut sit albus
et levis et faciliter frangibilis
et porosus et rarus valde et
in principio creat dulcedinem de-
inde subsequitur amaritudo et
vigoratur eius operatio si ad-
datur ei 3a ipsius salgemme
et fiant ex eis confectiones cum sirupo
acetoso. Et dixit Hunain mel-
licratum iuvamentum ei et vigorat ope-
rationem eius. Et dixit Iudeus
cum oximelle similiter magi-
stratur eius operatio. Et si ad
acetum sibi additur ut zinzi-
ber vigoratur operatio ipsius et
non debet nimium triturari nec
nimium decoqui. Item Iohannes
Mesue: solutione educit flegma
grossum et coleram rubeam. Et
dixit G. solutione educit utramque
coleram et flegma et humores
viscosos et putridos. Et eius pro-
prietas est mundificare cerebrum
et nervos et membra spiritualia (?) et
lacertos, et educere materias quae
sunt in nucha et spondilibus eius, et
mundificare pulmonem et pectus
ab humiditatibus viscosis et putridis
et mundificare stomachum et epar
et splenem et renes et matrices
mulierum et abducere materias a
iuncturis. Propter quod dicunt
Democritus agaricum medicinam
familiae quia ad omnia prin-
cipalia (?) corporis commoditatem se habet.
Et valet ad omnes dolores inte-
riores corporis, et est medicina
mirabilis ad zedam (?) antiquam
et epilensiam et vertiginem et ipse
confert maniae et melancoliae
et egritudinibus nervorum et apo-
stematibus cerebri et est ex me-
dicinis bonis asmati et difficul-
tati anhelitus et ulceribus pul-
monis et pectoris, et sanat do-
lores stomachi et vesicae. Et
est medicina magna omnium opila-
tionum et egritudinum quarum causa
est opilatio sicut est ytericia
pueri (?) et ydropisis et grossities
splenis, et confert dolori epatis

iuuamento manifesto et splenis
dimulit et renum curat appetitum et p-
uocat urinam et menstrua et mundifi-
cat matricem et usus eius aufferet
feditatem corporis cutis acquirens
et colorem bonum et est ex medicinis se-
dantibus vermes et confert sciatice
et doloribus iuncturarum et eius quod
iuuamentum ad febres antiquas et
epydimiorum est magnum et ipse cum
eo quod elicit ex corticibus dosis eius cocti
tenuiter est a dragma una usque ad ii.
et in decoctionibus a .3. ii usque ad
v. conseruatur autem per annos quatuor

Cap. xi de amigdal'

Amigdalarum sunt due species, una
est dulcis, alia amara. Et sunt
ambe calide et humide in primo gradu
Heben Mesue. Quando dulces ami-
gdale comeduntur cum cortice suo
constringit gingiuas et sedant quod
accidit mo... propter suam ponticitatem
et acetositate, et qui comedun-
tur cum zucaro descendunt cito a
stomacho, et quando fuerit torrefacte sunt
meliores stomacho et gummi a-
migdalarum dulcium aministratur sicut
gummi arabicum et ... De a-
migdal amaris. Et virtus earum pri-
ma est calida et virtus 2a est quod abster-
gunt lentigines et iuuat ad ex-
creandos humores grossos et visco-
sos a pectore et pulmone, et aperiunt
opilationes que sunt in epate ap-
tione mirabili, et curant dolorem
qui fit sub costis et in splene et
in renibus et similes eorum. Et
virtus totius arboris est sicut virtus
fructuum suorum et ideo accipe de ra-
dice huius arboris decoquim et
ponitur super lentigines et de-
let eas. D. amigdale amare
radix decocta et trita delet ma-
culas faciei. Et similiter amigda-
le amare quando comeduntur sedant
dolorem et molliunt ventrem et
prouocant sompnum et urinam quando co-
meduntur quinque amigdale in ie-
iunio. Gummi vero huius arboris
quando bibitur sputo sanguinis. Et
quando miscetur cum aceto et linitur
inde impetigo curat eam et quando
bibitur cum vino mixto cum aqua
confert tussi antique et quando bi-
bitur cum rob vel sucro valente ad
propositum confert contra lapidem. Et
debes scire quod etiam amigdale
dulces comeste prohibent ebrietatem
et post multi vini potationem come-
ste prohibent ascensum vaporum ad
caput. Cap. xii de aceto

Acetum secundum G. est subtilis sube
et est compositum ex caliditate
et frigiditate, nisi quoniam caliditas
est amplior in eo quam frigiditas et
desiccat in 2o gradu quando fuit anti-
quum et ipsum confert coleram et de-
bilitat visum et destruit flegma
et valet in egritudinibus acutis et
non secundum naturam melancolie. et est
nocuum mulieribus eo quod ledit ma-
trices earum. D. acetum est bonum
stomacho et purgat appetitum et co-
quitur cum cibis et queit ... mens-
truis superfluitatum ad ventrem, et quando
in eo infunditur lana aut spon-
gia curat apostemata in principio eorum
et stringit matricem egressam et
anum exeuntem et stringit gin-
giuam sanguinolentam, et confert
ulceribus fraudulentis et herisi-
pile et forte et scabiei et impeti-
gini, et quando cum eo abluuntur ul-
cera fraudulenta et putrida p-
libus augmentata eorum, et quando
miscetur cum puluere sulphuris et
apponitur tepidum super podagram
confert. Et quando infunditur spongia
in eo, que prius fuit intincta in
oleo rosaceo et apponitur fronti
confert sode ex calore solis.
Et fumus eius per cannam de-
latus in aurem confert grauitati
auditus et tinnitui aurium. Etiam
idem fumus dimissus ad ven-
trem vel receptus moro ita ut
faciat sudare confert ydropisi.
Et quando acetum distillatur in au-
rem occidit vermes qui sunt
in ea, et sedat pruritum corporis.
Et si proicitur calidum super
morsus venenosorum animalium
que occidunt sua frigiditate et
confert potantibus medicinas mor-
tiferas. quando bibitur calidum. et
prohibet nocumentum earum, et confert
coagulatori sanguinis et lactis in
ventre. et quando bibitur cum sale
obuiat nocumento fungorum. Et
si quis bibit sanguisugas, et post
ea bibit acetum remouet eas a
gutture et confert tussi antique
et quando bibitur calidum confert
asmati, et quando fit gargarisma

cum eo abstergit cicatricem humorum
venenorum ad guttur et confert squi-
nantie et casui uvule. et fit col-
lirio sicut cum eo calido confert
dolori dentium etc.

Capitulum xiii. de anagallis

Anagallis est planta que expan-
sa super faciem terre habens ra-
musculos quadrangulatos et producens
semen in theca. Et eius sunt due
species. Una est producens florem
celestini coloris et est femina.
alia est producens florem rubei co-
loris et est masculus. G. Ana-
gallis virtus est que calefacit et
exsiccat fere in 2º gradu sine mor-
dicatione. Et virtus 2a est quod
abstergit abstersione forti et
attrahit. Et 3a est quod extrahit
sagittas et spinas et aliqua cor-
pora infixa. D. Ambe species
huius herbe sunt aquatice et
prohibent herisipilam et extrahunt
sagittam infixam corpori et re-
primunt ulcera fraudulenta. et fit
cum succo huius herbe gargarismus
et extrahit flegma de cerebro
et dolorem sedat dentium. Et tan-
dem quando fit ex eo sternutatio in parte
opposita dentis dolentis aufert
dolorem eius. et quando bibitur cum
vino confert morsui venenosorum
et dolori renum et epatis. Et succus
eius immissus oculis confert obscu-
ritati visus etc.

Capitulum xiiii de aristologia

Aristologia est duplex scilicet lon-
ga et est masculus et rotun-
da et est femina. et habet rotunda
folia similia foliis edere. sed
longiora habet folia. D. Aristo-
logia dicitur ab aristos greco
id est melior et logos id est puerpera eo quod
multum puerperis convenit. G.
quod est in usu ex aristologia in o-
pere medicine est radix eius et
sapor eius est amarus et acutus
parum. Et rotunda est subtilior
et fortior in omnibus operationibus
suis. Virtus eius prima est
virtus que calefacit et exsiccat fere
in 2º gradu. Et 2a virtus est que
abstergit et resolvit. Et 3a vir-
tus est que facit nasci carnem
in ulceribus matricis et aliis ulce-
ribus. D. Aristologia longa
quando de ipsa bibitur pondus dragme

cum mundificat puerperas a super-
fluitatibus matricum earum et pro-
vocat menstrua et ducit fetum. Ha-
bet facere rotunda et competit asmati et sin-
gultui et rigoribus febrium et oppila-
tionibus splenis et doloribus lateris
quando bibitur cum aqua. Et quando
fit emplastrum cum herba eius extra-
hit infixa corpori et frusta ossium
et aufert putredinem ab ulceribus
sordidis et fraudulentis et mun-
dificat sorditiem eorum. Et quando
miscetur cum yreos et melle re-
plet ulcera profunda et abstergit
mundificat dentes sua virtute.

Capitulum xv. de ambra

Ambra generatur in mari si-
milis profundo modo quo ge-
nerantur fungi in terra et est cali-
da et sicca in 2º gradu. Heben
mesue est calida et sicca et forti-
ficat cerebrum et corroborat ipsum
et sensus hominis et cor. et confert
senibus et frigidis de complexi-
one valde etc.

Capitulum xvi. de asa

Asa ut dicit Galienus fortiter
calefacit. Alcanus recepit asam
multum bonam in egritudinibus
humorum flegmaticorum. Et non com-
patitur ei aliquid in calefaciendo et
inducendo febrem. et datur ex
ea egro in quantitate fabe in ma-
ne et tantum in sero cum vino le-
ni. omnia inflammabilia corporis
eius statim. Abix dicit impo-
tenti corporis frigiditatem. et est ca-
lida in primo gradu. Mesue
que asa fetens est subtilior
et calidior quam asa odorifera.

Capitulum xvii. de aniso

Anisum semen G. est calidum
et siccum in 3º gradu. et 2a
virtus est quod resolvit. Et 3a
virtus est quod provocat urinam et
expellit inflationes ventris et
confert ydropisi. et abscindit sitim
que fit ab humiditatibus salsis
quando sumitur in potu. et abscindit
humiditates albas a matrice
fluentes et provocat lac. et exci-
tat libidinem. et quando attrahitur
odoratu suffumigatio vapores eius
sedat soda qui assatu fuit.
resolvit ventositates avicennis etc.

Asarum est // Capitulum xviii. de azaro
calidum. et siccum in 3º gradu

prouocat urinam et menstrua. confert hydropisi et sciatice. Heben mesue. Quando asarum ponitur ad mustum et obturatur os vasis ita ut in illo bulliat non circa ignem sed naturali bullitione ita quod fiat vinum asaratum sicut fit vinum enulatum. Et si datur ydropico iuvamentum magnum est sibi. Et similiter curat ictericiam et confert febribus antiquis. nam aperit opilationes epatis et splenis. et confert ictericie eius et prouocat urinam et menstrua. Et ideo quando asarum ponitur in collirijs attenuat cicatricem que dicitur cornea et clarificat visum. Et ad curandum omnem febrem inueteratam sumatur manipulus parvus de asaro et coquatur in duobus cyathis vini vel cerevisie vel ad consumptionem medie partis. vini deinde coletur et colatura tribuatur in accessu paroxismi. et hoc bis vel ter facias. vel si necesse fuerit quater vel quinquies quia si materia fuit valde grossa indiget longiori operatione medicine. Capitulum xix. de amomo.

Amomum est planta. Amomum aromaticum. Et id quod defertur ex armenia hoc est melius. Et est calidum et siccum in 3° gradu. G. Virtus amomi est similis virtuti acori. nisi quia acorus est magis desiccativus. et amomum plus maturativum. D. virtus eius est calefactiva et inducit sompnum. Et hoc de proprietate eius. Et decoctio eius potata prodest ei qui habet epar infirmum. Capitulum xx. de apio.

Apium ut dicit G. sunt sex species. et prima virtus eius est quia calefacit. et 2a virtus est que subtiliat et incidit. Et 3^{a} virtus est que provocat urinam et menstrua. et resolvit ventositates. et precipue semen eius. Et ipsum est calidum et siccum in 3° gradu. Quando comeditur crudum vel coctum provocat urinam. G. in hac dieta apium est magis conferens stomacho cum speciebus. Costa in libro auxiliorum apium excitat libidinem et propter hanc causam prohibetur nutricibus lactantibus pueros. Humanum in libro de theriaca proprietates seminis fe apy montanum est quod laxat ventrem in colica. Mezehas. Radices omnium conferunt stomacho.

Capitulum xxi. de ameos.

Ameos est calidum et siccum in 3° gradu. ut dicit G. Et hoc est eius virtus prima. Secunda virtus est quia abstergit subtiliat et resolvit. Et 3^{a} virtus est que provocat urinam et menstrua. D. Ameos quando bibitur cum vino confert tussientibus ex frigiditate et ventositate et stranguirie. Heben Mesue. Confert frigiditati stomachi et epatis. et aperit opilationes et sedat nauseam et desiccat humiditates stomachi. et est bonum humiditati que est in pectore. et mundificat vias renum et vesicam. et extrahit lapides ex eis per urinam. sunt fracti. Et quando fit linimentum cum eo stringit morpheam.

Capitulum xxii. de alleo.

Alleum est duplex scilicet domesticum et silvestre. quod vocatur scordeon. G. virtus eius est calida et sicca in 3° gradu. et virtus 2a est virtus que resolvit et abstergit et incarnat. Et 3a est virtus que mundificat membra interiora et calefacit ea. et provocat menstrua et urinam. et quando sumitur in potu curat attritiones lacertorum et tremorem et dolorem lumborum qui accidit ex opilatione causa frigiditatis. et conglutinat plagas magnas quando ponitur super eas. et mundificat eas si affuerint ibi sordes et incarnat. Cortex scatulenta quando desiccatur et pulverisatur super ea. Ypocras. Alleum commovet in eo qui comederit ipsum omnem dolorem qui sibi accidit. et melius quod in eo est hoc provocat urinam. D. allei virtus. virtus est calida. sedativa inflationum que fuerit in ventre. desiccativa stomachi. inducens sitim. ulcerat cutem quando comeditur. expellit ascarida et lumbricos. provocat urinam et confert morsui canis rabidi. si comeditur crudum teratur ab aqua. Et quando comeditur crudum et assatum seu aliter coctum clarificat vocem. et sedat tussim antiquam. Et inficit

pediculos et lendes. qui assidua-
tur cibus eius. et qui miscetur cum
melle curat impetiginem et ulce-
ra capitis humida et furfures
capitis et morpheam et scabiem
et ulcerata. Et quod sumitur alleum
et post aqua bibitur corrupta in
cognita non nocet aqua illa
potanti. Et qui alleum coquitur
cum tota virga, et sedet mulier
super istam decoctionem provocat
ei menstrua. Virtus scordeon est
sicut virtus allei. Ruffus. Allea
calefaciunt multum. humores grossos
et viscosos. et est nocivum visui
quia advenit turbitas oculorum. et
generat humiditates et conturbat
et est nocivum auribus et capiti et
pulmoni et renibus. Si est in
aliquo corpore dolor irritat
et commovet. sed coctum et recens
est melius ad purgandum urinam
et movet ventrem et expellit lu-
bricos. Heben Mesue. Alleum est
sicut tyriaca ad omne genus vene-
ni. et ad dolorem de causa frigi-
da. Castor. Alleum confert stran-
gurie et difficultati urine.

Capitulum xxiii de Antimonio

Antimonium frigidum et siccum est desicca-
tivum stipticum et congluti-
nativum infrigidativum. aufert car-
nem superfluam que est in ul-
ceribus consolidat et maturat
ea. et mundificat sordities ocu-
lorum. et aufert sordiciem ul-
cerum oculi etc.

Capitulum xxiiii de auripigmento

Auripigmenti due sunt species
sed rubeum et citrinum. Et
citrinum est in eisdem mineris in
quibus est auripigmentum rubeum.
Et auripigmentum ab aliquibus
vocatur arsenicum. B. Virtus
arsenici prima est calida adu-
stiva. Et secunda virtus est que ab-
radit pilos et combinat cu-
tem qui facit morcam super ea.
et propter hanc causam ingreditur
in unguenta abstersiva et reso-
lutiva. D. Assatur auripigmentum
in hunc modum. Ponatur in
olla terrea nova super prunas
quousque mutavit colorem. et
tunc deponitur. Virtus eius
est calefactiva congelativa (?) carnis
abstersiva mordificatione forti

et aufert carnem superfluam
in ulceribus et abradit pilos et
secundum adustionem fortem. Sed arsenici
pigmenti rubei virtus est sicut
virtus citrini et assatur et adurit
sicut illud. Capitulum xxv de ar-
gento vivo

Argentum vivum frigidum et humidum est occidens
qui bibitur. D. occidit qui bibi-
tur sua gravitate quia corrodit
omne cui obviat ex membris in-
terioribus et qui bibitur lac post
ipsum in multa quantitate et vomi-
tur. confert nocumento illius. He-
ben Mesue. Argentum vivum quod
miscetur cum oleo rosaceo occi-
dit pediculos et lendes et curat
scabiem. Albugarek. Firmo
argenti vivi est valde nocivus
nam assiduato eius destruit ner-
vos et inducit paralisim et aufert
sensum et motum et corrumpit
sensus et nocet auditui et visui
et facit fetere os et expellit
omnia venenosa. Rasis. Arge-
ntum vivum confert scabiei et oc-
cidit pediculos. Sed sublimatum
ex eo est putrefactivum et adurit
sicut ignis. et destruit carnem
superfluam malam que fit in ul-
ceribus et fistulis. Et occidit
mures et omne animal quodcunque
sumpserit ipsum sublimatum. Et
argentum vivum sublimatum et mix-
tum cum aliqua pinguedine val-
de prodest scabiei scandulente

Capitulum xxvi de alumine

Aluminis sunt multe species
sed tres species sunt quarum
usus est medicinalis scilicet alumen ia-
menum et rotundum et humidum et
clarum quod est nobis commune.
D. Virtus omnium istarum specierum
est stiptica calefactiva abstergit
obtusitatem visus presertim si fuerit
dissolutum in aqua feniculi
vel etiam fontali. Et ipsum
ponitur cum testa super car-
bones et exit humiditas eius
et tandem manet siccitas. inter
digitos pulverisabilis. que si asper-
gitur super carnem superfluam
in ulcere aufert eam. et pro-
hibent ulceri magnificari. Et
stringit aliquantum et prohibet quam in
gingive putrescunt. hic cum isto
pulvere fricantur gingive et post

hic supponitur salui salive intinctum in melle et hic fit bis in die
s. mane et vespere et curantur etiam gingivas laxas et humidas
et sanguinolentas stringit et consolidat et sanguinem abstinendo pre
qui ipsas tangitur cum pulvere predicto et confert scabiei ulcerate
cum tergitur cum aqua et desuper linitur et similiter confert pruritui
et qui inde linitur caput occidit pediculos et lendes et confert combustionibus ignis et linitur etiam ex eo assella et
pecten et aufferet fetorem oris
et confert dolori aurium qui in ipsis
distillatur Et qui sumpserit ex alumine non combusto ad quantitatem
ebuli in vino vel in aqua prohibet fluxum menstruorum
Capitulum xxvii de argento
Argentum ut dicit Aaramasri
infrigidat et exiccat Et limatura eius aut ipsum sumptum
in foliis confert cordiace Alcain
scoria argenti est bona scabiei et pruritui Dyascoria eius
est bona in ulceribus et propter hoc
ingreditur in unguenta frigida
Scoria argenti ingreditur in
unguenta desiccativa
Capitulum xxviii de auro limato
Aurum limatum vel foliatum
confert cordiace melancolie
et debilitati cordis Et qui cum
eo cauterizatur non facit vesicas cauterizatio eius et est melioris et velocioris curationis Et
dixerunt antiqui quod accipiatur
annulus aureus vel argenteus
et ponitur in igne et cauterizatur cum eo ante columbarum
veniunt cito et libenter ad turrem suam et ad locum sui Et
dixit Alkindi utrum sit in
annulo vel alibi natura eius
talis et si cauterizentur cum eo
Capitulum xxix de borrace
6 Borrax ut dixit
Abozarci est calidum
et humidum aptum
in digestione et multum calidum quod
est regens Et cum
semine eius confert lentiginibus
faciei et pustulis que fiunt
in facie Rasis Semen borraginis
mollificat et calefacit et augmentum efficit in spermate et confert
tussi Aliqui qui non potuerunt
urinare biberunt a. vel .v. grana
seminis huius et potaverunt, postea urinaverunt valde bene
Capitulum xxx de bedegnar in teutonico
celwzen stawden
Bedegnar est spina alba
que producit rosas in campestribus et aliqui consueverunt
id nominare vesiculum pilosum
quod nascitur super aliquem fructum illius spine Et virtutes
radicis huius prima est virtus
desiccativa 2a virtus est que constringit et confortat Et tercia
virtus est que confert fluxui
ventris Et qui semen huius
spine quod est similis utero
bibitur confert sputo sanguinis
aut dolori stomachi et fluxui antiquo et provocat urinam
Capitulum xxxi de barba hircina
Barba hircina est herba
et exprimitur succus eius
et induratur et vocatur ypoquistidos Et virtus eius est
frigida parum et est sicca in 3o
gradu Et 2a virtus est que conglutinat Et 3a virtus est quando
fit cum ea emplastrum confert exituris putridis Et ypoquistidos videlicet
de confert ad stringendum et
confortandum membra Et virtus
floris eius est stiptica et ypoquistidos et bibitus cum vino confert sputo sanguinis et convenit
ulceribus intestinorum quando
accipitur de eo bis in die Et
dixit Gorrat ypoquistidos in pactas
est quod stringit ventrem et fluxum sanguinis Plinius est
virtus similis virtuti balaustie
et est medicina fortis in omnibus
egritudinibus fluxuum quoniam ipsum
desiccat et fortificat membra
Capitulum xxxii de bdellio
Bdellium est arbor nigrum
pinnae et est ipsum stipticum
et frigidum stringit ventrem
et fortificat stomachum bene
Capitulum xxxiii de balsamo
Balsamum est oleum nigrum
fructus nascentis in India
et lignum eius vocatur xilobalsamum

et gummi eius vocatur opobalsamum
D. Virtus balsami est bona ca
lida multum abstergit tenebrositatem
tem visus et aufferet frigiditatem
matricis et provocat urinam Et
fortius quod in balsamo est o
leum eius et post ipsum granum deinde
lignum eius Grana vero eius que
bibuntur conferunt peripneumoniae et a
postemati calido in pulmone et
tussi et sciatice epilensie et spa
lanonibus et anhelosis et non
potentibus anhelare nisi sedeant
etc. Capitulum 3 m de balaustia
ungarice apfel pluod vel

Balaustia est flos mali grana
nati B. Virtus est eius prima
est frigida et sicca et 2a eius virtus
est que incrassat et restringit
Et 3a virtus est quae consolidat
et confert sputo sanguinis et ul
ceribus intestinorum et ei quod
fluit ad ventrem et ad intestina
Capitulum 3 9m de bethonica

Bethonica est herba habens
virgam subtilem cuius lon
gitudo est unius brachii aut plus
et est quadrangulata et habet folia
ut quercus et sunt boni odoris
in instive sunt B. Virtus eius p
rima est quod incidit et abstergit et
3a virtus est quod incidit humores
grossos et frangit lapidem re
num et mundificat et abstergit
pulmonem et epar et provocat
menstrua et quando sumitur in potu
confert sciatice et eructuationi
acetose D. Radix eius quando su
mitur in potu facit evomere
flegma potenter Et quando bibi
tur ex foliis eius dragma una
cum vino confert malitiae me
dicinarum mortiferarum et pro
vocat urinam et laxat ventrem
et quando sumitur in potu cum aqua
curat epylenticos et dolorem
epatis et quando bibitur de ea
dragma una cum aceto et mel
le curat dolorem splenis et
intestina   Kramzen
Capitulum 3 6 de citrus vel pome

Citrum est tempe
ratum in comple
xione Et cortex e
ius infrigidat et
extinguit colerum
et sitim et semen
eius bibitum valet contra medi
cinas mortiferas et laxat ven
trem Et si fit collutio oris cum
cortice citri facit odorem bonum
Et nota quod cortex est temperate
complexionis, sed semen excitat in 2o
Et succus eius infrigidat et
excitat in 2o gradu Capitulum
3 viii de capillis veneris vel
Jungfrawenhar

Elixatura capilli veneris
ut volt D. bibita confert
dispnatis et dolori splenis et
stranguriae et frangit lapidem
B. Virtus eius prima caliditatis
media seu mediocris. Virtus
2a est subtiliativa et facit sce
dere grossos humores etc.
Capitulum 3 8 de cera

Cera secundum B. est mollificativa
appositum replens ulcera re
pletione mediocri et non forti
et quando formantur ex ea grana
in modum granorum milii et bibun
tur de eis decem grana vel
ad ulcera intestinorum Et super
fluitates et sordes quas a
pes portant extra domicilia
sua et reperitur in alveariis
apium resolvit et mollificat
et attrahit et quando fit emplastrum
cum ea extrahit infixa cor
pori et quando fit suffumigium cum
ea et attrahitur fumus eius
per os confert tussi antique
Capitulum 3 9 de cassiafistula

Cassiafistula est calida et hu
mida et bibita cum aqua
laxat ventrem dosis eius est
a drachmis tribus usque ad 15 et
est resolutiva valde debilis
Cum mulier tempore partus
parere non potest si de cortice
cassiefistule contritae detur
ei ad potandum 3 vel 4 dragme
statim cito mulier parit pro
lem Capitulum 4 de camomilla

Camomilla secundum B. est ca
lida et sicca in 1o gradu
Et virtus eius 2a est quod resol
vit et fluere facit menstrua
Et 3a virtus eius est quod
confert lassitudini plus omni
alia medicina et sedat dolo
rem et mollificat membra du
ra et maxime competit fe
bribus tertianis precipue siti

digiōne m̄e. D. qn̄ mulieres
sedent in decoctione camomille
provocant eis menstrua et ex-
pellitur fetus ab eis in hora
partus et provocat urinam et fa-
cit mingi lapidem, et expellit
ictericiam et curat dolorem epatis
sive fiat sessio in decoctione
eius sive potetur eius decocti-
o. et qn̄ fit emplastrum cum ea cra-
ditat scabiem vel veritatula dem
Cam. x.i. de caulibus
[C]aulium sunt multa genera
sed apud nos sunt tantum
duo usitata genera. Unum est ad ni-
gredinem declinans. alterum est
album et ponit in se capita
magna. et dicitur vor laubisch kraut
Primum genus calefacit et laxat
ventrem dummodo non fuerit ni-
mis decoctum. quia valde bene
coctum stringit ventrem. Se-
cundum est declinans parum ad
frigiditatem et generat sangui-
nem flegmaticum et est dure dige-
stionis. Unde non competit ha-
bentibus debiles stomachos
Cam. x.2. de Cypero vel wrefels(?)
seyden
[C]yperus eius prima est calida
in primo gradu, et sicca in
2o gradu. Virtus eius 2a est
quod abstergat et fortificat. Et 3a
virtus est que aperit opilati-
ones epatis et renum et fellis
et mundificat venas subtiles
et grossas ab humoribus grossis
et coleris et fortificat stoma-
chum et epar. et sucus eius re-
cens bibitus provocat urinam, et
confert ictericie que fit ab o-
pilatione epatis et febribus in-
fantum. Sed illius qui ea utitur
multum gravatur eius stomachus
propter fortem stipticitatem. Et pro-
prietas eius est purgare coleram
et est eius operatio fortior in
hac operatione absinthii etc. mel-
Cam. x.3. de carie vel vermi-
[C]aries ligni corrosi et est
farina de ligno corroso ex-
iens. pulverisata super ulcera
humida exsiccat ea atque mundifi-
cat. Et ipsa cito curat putredi-
nem et fetorem que consueve-
runt fieri inter pedicas(?) pedum
Cam. x.x. de Cicere

[C]icer est calidum et humidum in
primo gradu. et eius decoctio
potata provocat urinam et confert
lapidi renum. Et dicit Albucasis
quod cicer laxat ventrem et pro-
vocat urinam et confert dolori lum-
borum. chesemuge dt(?) Cum cice-
ra nutriunt pulmonem plus omni-
bus, et ideo qui habet ulcera pulmo-
nis coquat farinam eorum cum
lacte et bibat frequenter
Cam. x.4. de Corallo
[C]orallus est siccus et frigidus
in primo gradu. et est duplex
s. albus et rubeus. et rubei vir-
tus est maior. Corallus rubeus
tritus et potatus cum aqua con-
fert spuentibus sanguinem et di-
sinterie, et resolvit tumorem sple-
nis et confert maxime dolen-
tibus in stomacho. Et qn̄ pulvis
eius ponitur oculis lacrimantibus
abstergit lacrimas et desiccat
exitatione forti et afferunt
etiam corallia isti cor.
Cam. x.6. de Citoniis
[C]itonia sunt frigida et sicca
in primo gradu. D. arbor
citoniorum malorum s. folia et flos
et fructus sunt stiptica. Cito-
nia sunt bona stomacho et
qn̄ assantur prosunt antiquo
et ulceribus intestino-
rum et sputo sanguinis et co-
lice passioni humane. Citonia
provocant urinam parum quia
stringunt ventrem. helven(?) Me-
sue. Qui sugit citonia post po-
tum vini s. postquam masticavit
ea impedit per hoc ascensum va-
poris in caput et nimius usus
eorum generat colicam et
dolorem nervorum et ideo usus
eius cocti simpliciter confert colere
que generatur in stomacho
Cam. x.9. de cerasis
Dixit G. quod ex eis sunt
[D]ulcia pontica et acetosa
et dulcia descendunt cito a sto-
macho et nutrimentum quod inferunt
est parvum. Et pontica faciunt
contrarium. Acetosa vero desiccant
plus quam pontica et ipsa auferunt
sitim. D. qn̄ recepta consumun-
tur humida molliunt ventrem
et sicca retinent ipsum. Nuclei
receptorum valent contra lapidem

renum et vesice. Succum arborum recen-
tium dissolutum cum vino et aqua
curat tussim antiquam et acuit vi-
sum et provocat appetitum cibi. Et
qui bibunt cum vino solo confert
lapidi renum. Capitulum 48 de co-
cula vel Cesten kraut et est per
se et dispositum sicut tormentilla

Cocula est calida et sicca in 2o
gradu. D. qui teritur flos
eius et miscetur cum ceta resol-
vit apostemata dura et flegmatica. Et
dicunt quidam qui potaverit bibit
ex ea in balneo postquam egreditur
de stufa balnei meliorabit colorem
eius et facit eum vomere

Capitulum 49 de croco saffran

Crocus est calidus et siccus in
2o gradu. D. virtus croci
est maturativa lenitiva et stipti-
ca, prohibet urine et ipse melio-
rat colorem et aufert ebrieta-
tem qui bibitur cum rob i. cum
succo aliquo ad propositum valen-
te et prohibet necessitatem humiditatum
ad oculum qui liniuntur cum eo. Et se-
dat herisipilam qui fit unguentum
cum eo et confert apostematibus
calidis aurium. Et dicit qui sumi-
tur de eo in potu aureorum cum
cum aqua interficit. Constan-
tinus: proprietas croci est quod leti-
ficat cor adeo quod accidit nimi-
etas eius et quantitas eius ad
hoc 3a ta Rasis fuit quedam
mulier que laboravit diebus
aliquibus in partu et dedi sibi
in potu dragmas duas croci
et peperit statim. Et expertus
sum postea hoc sepe et semper
fuit ita. Et crocus inebriat
inebriatione forti qui ponitur
in vino et letificat adeo do-
nec faciat insaniam ex excellenti
letitia. Heben mesue: Crocus
digerit cibum et fortificat e-
patem et non laudatur quia mi-
nuit appetitum comedendi pro-
vocat urinam et meliorat colo-
rem. Et aliqui consueverunt
modicum dare de croco in ace-
to modico in vino coclearia
mulieri laboranti in partu
et proferunt

Capitulum 50 de canapis hanff

Canapus est calidus et siccus
in 2o gradu. D. Semen
eius comeditur et exsiccat sper-
ma et nimius usus eius facit
sodam capitis. Canapis qui coqui-
tur et ponitur super apostemata fle-
gmatica et super glandulas
resolvit magis et hic intellige non
solum de semine sed etiam de
foliis et stipite et hic fortioris o-
perationis. Et canapus agrestis
wilder hanf resolvit et infla-
mationes qualescunque qui fomen-
tatur cum eo

Capitulum 51 de cucurbita kurbs

Cucurbita est frigida et hu-
mida in 2o gradu. B. Cucur-
bita est melior malicie quam ob
fructus estivi et ex hoc quia bene
digeritur et ita bene digeritur et
nisi cito descendat de stomacho
corruptio eius est mala valde.
D. confert apostematibus calidis
et podagre qui supponitur sive sic-
ca sive succus eius

Capitulum 52 de cyclamine

Cyclamen alio nomine dicitur
Arthanita porcinus et ipsum est
calidum et siccum in 3o gradu. Dy-
ascorides: qui datur de radice
eius cum ydromelle purgat ut-
rumque flegma et chymos eorum
et qui bibuntur de eo aurei 3o
cum dulci vino aut cum melli-
crato curat ytericiam. Et tamen
quod datur ytericia quod constituatur
in domo et cooperiatur multis
pannis ut sudet. Nam tunc
apparebit sudor eius croceus.
Et miscetur cum melle et fit in-
de stimulatorium ad purgandum
cerebrum et attrahit multas
humiditates et bibitur in eo la-
na et fit inde suppositorium et
laxat ventrem et qui emplastra-
tur cum eo venter laxat
ventrem et expellit fetum et
succus eius conficitur cum melle
et fit inde collirium et confert
aque descendenti ad oculum
et debilitati visus

De cynamomo c. 53

Cynamomum est calidum et
siccum in 3o gradu. Hali:
Cynamomum aromatizat stomachum
et confert frigiditati stomachi
et epatis et facit dormire sompnum
et aperit opilaciones et purgat
menstrua et abstergit obscuritatem

visus et expectat humiditates que sunt in capite et stomacho Et de proprietate eius est quod usus comestionis eius confert obscuritati visus que accidit ab humiditate D[icit] confert tussi cathareo ydropisi et dolori renis et stranguirie

Capitulum [illegible] de cimino vel welscher kumel

Ciminum est calidum et siccum in 2o gradu D[icit] Virtus eius est calida desiccativa et stiptica et confert tussientibus et inflacionibus ventris et quando ipsum bibitur cum aqua et aceto confert asmaticis Et provocat urinam et expellit ventositates et aufert inflaciones corporis. De Caraui

Caraui est calidum et siccum in 2o gradu D[icit] Semen huius provocat urinam et calefacit et est bonum stomacho et facit digerere cibum Rasis Caraui confert cordiace. De Cubebis capitulum [illegible] Cubeben

Cubebe sunt calide et sicce in 2o gradu et sunt aperitiva opilacionum que sunt in toto corpore et provocant urinam et mundificant renes a lapide qui generatur in eis Paulus Cubeba est bona gutture et stringit ventrem et frequenter comeste cubebe tollunt raucedinem

De Celidonia capitulum [illegible] vel goltkraut

Celidonia est calida et sicca in 3o gradu Et quando dicitur ex radice eius yctericis que est propter opilacionem epatis cum vino albo et aniso confert et quando masticatur confert multum dolori dentium. D[icit] quando hec planta teritur et exprimitur succus eius et miscetur cum melle et coquitur in vase ereo prestat acuit visum et accipiuntur radices et folia cum ramis suis et floribus in principio estatis et teritur in vinum et exprimitur succus et mittitur in umbra donec coaguletur et inspissetur et fiunt inde trocisci Trocisci sunt provocativi in quantitate et [illegible] membrorum [illegible] et quando datur in potu de radice eius cum aniso

et vino teneat forcia et quando masticatur tenet dolorem dentium sumptum

Capitulum [illegible] de Calamento

Calamentum est calidum et siccum in 3o gradu Item calamentum cum [illegible] super [illegible] habitis [illegible] dolore est medicina magna quia attrahit a profundo et calefacit iuncturas omnes Nam ipsum adiuvat citam adustione mam[illegible] et quando sumitur in potu provocat menstrua. et quando etiam sumitur in potu est ex medicinis magis conferentibus leprosis non solum resolvendo humores resolutione forti, sed etiam incidit et subtiliat humores grossos incisione et subtiliatione forti et confert asmaticis et dolori lateris et tussientibus et tollit passiones et rigores febrium Et sumptum cum vino est quietens ad resistendum venenis mortiferis et mundificat urinam Et accipitur viride seu coctum et teritur et bibitur cum melle et sale et occidit vermes qui dicuntur lumbrici et ascarides Et quando succus eius distillatur in aurem occidit vermes qui generantur in ea cum auxilio Dei. hec dyascorides

De centaurea capitulum [illegible]

Centaurea sunt due species Una prima est maior secundum quod lux flores sublucentes. Apud nos est minus. et est calida et sicca in 3o gradu Centaurea est ex nobilibus et melioribus medicinis ad opilaciones epatis et est conferens magnifice duricie splenis quando apponitur extra aut sumitur in potu D[icit] quando fit emplastrum cum ea conglutinat vulnera et mundificat vulnera antiqua et incarnat et consolidat ea et quando coquitur et sumitur in potu decoctio. laxat coleram et flegma grossum et fit cum ea clistere ad sciaticam et laxat multum quod educit sanguinem et aufert dolorem eius et quando miscetur cum melle abstergit obscuritatem visus Capitulum [illegible]

De Coriandro
Coriandrum est unum semen gal-
licum. et est siccum et calidum
in primo gradu. D. tz greum
qui ponit quod ipsum est frigidum
et dicit quod qui fit emplastrum cum melle
et oleo quod ipsum est cura sire. et co-
riandrum quando conficitur cum roro-
sa et litargirio et aceto et oleo ro-
saceo et ponitur super apostemata ca-
lida acuta multum confert. et quando
de ipso bibitur multum excitat se-
sum et interficit. et ideo oportet
cavere a nimio potu eius et eius
usu nimio. Allexander. Coriandrum
prohibet fumositates ascendere in
caput. et propter hoc ponitur in ci-
bum epilenticorum quia epilenti-
corum sunt vapores ascenden-
tes in caput

De Camphora ca. lxi.
Camphora est frigida et sicca
in 3o gradu. et ipsa est gum-
mi arboris. et quando miscetur cum ea
quantitas parva cum medicinis que
stringunt ventrem stringunt
velocius. Rasis confert ad sodam
et egritudines calidas que sunt
in capite et in toto corpore. Et
Camphora stringit ventrem
et facit accelerare canos. Heben
Mesue confert tabesitis cum aqua
rosacea et fortificat membra
eorum et sensus eorum

De Cicuta capitulum lxii.
Cicuta est frigida et sicca in 3o
gradu. D. hec radix occidit
sua frigiditate. sed si bibatur pa-
rum vinum calidum remedia-
tur nocumento eius. Et accipiatur
corona huius plante cum toto se-
mine antequam desiccetur et teratur
et exprimatur succus et siccatur
in sole et administratur in colli-
riis que fiunt ad sedandos do-
lores oculorum et est optima
in hoc. Capitulum lxiii de cepe

Cepe est calidum et siccum
in 4o gradu. Cepe aperit
orificia venarum que sunt in
ano quando suppositorium fit cum
eo et provocat menstrua. et quando
dissolvitur in aceto et linitur
inde morphea aufert eam
et succus eius confert aque
descendenti ad oculum et obscuri-
tati visus. et quando comeditur generat
ventositatem et inflammationem. et ef-
ficit dolorem capitis et facit
multos fumos ascendere ad ca-
put. D. quando succus eius miscetur cum
aceto et linitur inde morphea
in sole curat eam. et quando succus eius
distillatur in aurem confert debi-
litati auditus et tinnitui aurium et aque
que ceciderit in ea. et quando linitur
cum ea allopicia facit in ea na-
sci capillos. et quando coquitur post
venerem. et facit dormire quando co-
meditur. Et debes scire quod cum
succo eius inungitur frequenter
impetigo et curat hoc sepe curate.
Capitulum lxiiii. De catapucia que vocatur
spurtkhar et habet folia ut salix

Catapucia est calida et sicca
in 4o gradu. D. hec planta
est tota plena lacte sicut alia
lactericia. Et quando sumitur ex se-
mine eius viii vel ix grana et fi-
unt inde pillule. et postea bi-
bitur aqua frigida purgat fle-
gma et coleram. et huius autem
et lac eius quando sumitur in potu
sicut sudor lac lacteriorum
facit hoc idem. et quando coquuntur
folia huius cum oleribus non
aliis cibis facit hoc idem

De cimino ca. lxv.
Ciminus est calidus et siccus in 4o
gradu et secundum diversitatem lig-
norum arbores habent virtutum diver-
sitatem. et causa diversitatis vel
siccitatis dominatur huius ter-
restreitas. Gerardus de hiis fecit tra-
ctatum sicut in 2a particula. Sed
scire debemus quod ille comederint
valde iuvat. Laxativum de minore
sumptum in brodio vel in vino.
Et fit dosis eius drama cum dimi-
dia. et attractioni corum seu
consilio. Etiam prodest laxativum
si ipsum calidum fuerit infusum
spongia et loco attrahendo appli-
citum. De Galanga c. lxvi.

Galanga virtus eius prima est
infrigidativa. et etiam est virtus
conglutinativa. Inde est quod ipsa
bene valet ad ulcera ubi est
calor et rubor in principio quia
infrigidat et consolidat. quia
ipsa est lapis ungenti albi.
Capitulum lxvii. de cote ipse. interstem

Diascorides. Cos quando acuitur
spuitur ipsum ferrum aliquod

et lenitur quod aggregatur semper cum allopicia facit in ea nasci pilos et confert apostematibus mamillarum et testiculorum et quod suffumigatur in pu tu cum aceto confert doloribus sple nis et epilentie. De calce cum hec calx

Dyascorides. Virtus calcis est inflamativa et mordicativa adustiva caliditate et si misceatur cum axungia aut cum oleo fit maturativa consolidativa mollificativa resolutiva incarnativa Et oppinio quod calx non extincta est fortior quam extincta et quod calx abluitur sepe cum aqua fit sine mordicatione. De dactilo cum hec ex datelkem

Dactilus calefacit et excitat in primo gradu et generat sanguinem grossum et nutritiuo ad coleram et malius illius ... est calida et calidi Illi autem qui non sunt calide complexionis et non sunt debite nature si utuntur ex eis impinguiuntur ab eis. De dyagaganto cum hec

Dyagaganton est frigidum et siccum in 2o gradu et est gummi cuiusdam arboris. D. Virtus eius est conglutinativa est similis virtuti arabici et ipsum amministratur in collirijs oculorum et in medicinis tussis et asperitatis canne pulmonis et absisionis vocis et super catharri ad renes quod sit cum eo confectio cum melle et ponitur sub lingua et transglutitur quod de ipsa dissolvitur aut datur de eo dragma una ... infunditur in vinum dulce coctum et tunc etiam valet ad dolorem renum et ad ulcera vesice. Albix laxat ventrem confert tussi et ulceribus pulmonis ia sedat et De dauco cum hec ... dat posterius

Daucus habet tres species et est calidus et siccus in 2o gradu D. Semen cuiuslibet specierum dauci quod bibitur calefacit et provocat urinam et menstrua et sedat tussim ... et tussim antiquam. De dyptamno cum hec

Dyptamnum est calidum et siccum in 2o gradu. Et operatio eius est sicut operatio polegii domestici nisi quia est fortior virtus eius. Et est alia species que vocatur pseudo dyptamnum et facit omnia que facit dyptamnum. provocat urinam et menstrua ... provocat. Capitulum XIII De epatica

Epatica est frigida et sicca in primo gradu. S. habet virtutem abstersivam desiccativam infrigidativam et prohibet impetiginem et apostemata calida quod fit emplastrum cum ea et confricat cum melle et confert ictericie et prohibet fluxum humorum ad membra est enim frigida et stiptica. Capitulum ... De endivia

Endivia est frigida et humida in primo gradu Et eius sunt plures species D. omnes ille sunt ... agrestes et domestica sunt stiptice et infrigidative sunt bone stomacho que quando coquuntur et comeduntur conferunt debilitati stomachi. et quod fit emplastrum cum aliqua ex eis sola aut cum ordeo bene decocto sedat inflamationem stomachi et fit cum eis emplastrum ad cardiacam passionem, confert podagre et apostematibus calidis ... et quod fit emplastrum cum ea et ordeo confert herisipile Et quod aqua eius miscetur cum cerusa et aceto fit unguentum utile ubi est infrigidatio et quod in radice eius est ... inficitur acus et illa humiditas que adheret acui ... super bonum pili palpebre facit eam adherere. Galienus et helen ... hec est ex melioribus medicinis distemperantie caloris ... de epatica. Sequitur Capitulum ... De eruca

Eruca est calida et humida in 2o gradu D. provocat urinam et facit digerere cibum et mollit ventrem et semen eius amministratur adinventum ciborum. Quando quis aliquid assumit cum lacte

uel aceto et faciunt gargarismos et ser-
uant et ipsa quidem reseruat car-
nem a putredine. Cap. 1.6.
De epythimo

Epythimum est calidum et siccum
in 3o gradu. D. qui bibunt
de eo dragmas quatuor cum melle
et madido sale et aceto purgat
coleram et melancoliam et est gene-
rans melancolie et vertiginis. sed
ipsum facit nauseam. Et ista dosis
esset nimis fortis. Unde heben
Mesue dosis eius infusi a 3
una usque ad quatuor et sicci eius
a dragma una usque ad duas. quod
fecit propter hoc
De elleboro Cap. 1.7m

Elleborus est duplex scilicet albus
et niger. Et est albus calidus
in 3o gradu. Iohannes Mesue
albus fortiter et difficulter mo-
uere facit cum accidentibus timore
et confert ad egritudines vetustas
ex eo curat scabiem et impeti-
ginem et lentigines et confert
utilibus fistulis et ulceribus sca-
dentibus. Semper nigrum autem
debere preeminere commendat ho-
mines et precipue rectificatum secundum
artem et non conuenit nisi robu-
stis corporibus et ... et tempore
veris est datum quando oportet
et cui facit attrahere ...
... et mollitiem humores
laudabiles et complexionem bonam
hec enim eius proprietas sicut prius
dixit. educit enim facilitate co-
leram grossam et flegma cum
colera nigra. et est ex rebus
sollempnibus et magnificandis cere-
brum et instrumenta sensuum
et neruos et vasorum et vesicam
et matricem. et confert melancolie
manifeste egritudinibus cordis
sicut est zoda epilentica. ma-
nia vertigo epilensia et para-
lisis. et aqua que descendit
ad oculum. et est sicut tyriaca
ad lepram et cancrum et species
expertes. Et secundum quod se comme-
dunt. et ponitur in collirijs
et confortat visum. Et si di-
stillatur acetum decoctionis
eius in aure confert tinni-
tui et sibilo et corroborat
auditum et colluitur os ex aceto
et confert doloribus dentium

et confert egritudinibus splenis
et febribus longis. et quartane
colerice. et egritudinibus diffici-
libus medicandis et purgat urinam
et menstrua. et scabies cum
aceto super cutem fedam remo-
uet feditatem eius et pannum
Item nigrum elleborum albus cor-
poribus nostri temporis molestum
est. immo est eis sicut venenum
nigrum aut ... est usque ad
tempora nostra tollerabilis est licet
adhuc sit difficilis. Preparatur
autem sic. perforatur radix ra-
phani. et intromittantur fustes elle-
bori ad unum diem uel ad duos
et tunc partes raphani comedantur
simul colata facta substantia
ellebori. Similiter per infundi vini
dulci et in aliquo succo aut
in ce gallorum aut carnium. et
... uel per se aut cum succo
ellebori. Damus autem et piper
anisum petroselinum ...
calamentum origanum. cum ad-
misceantur ... opera-
tionem eius. Similiter epithimum
et polipodium. Confectio palladij
quam scripsit ... ...
mentum ... ad egritudines
melancolicas et coleram rubeam
et lepre. Recipe ... et dra-
gmas xii. ellebori nigri ...
dy ... 3. v. epithimi ...
ana dragmas vii. agarici
lapidis lazuli ... collogi-
tide ana 3 dragmas. dosis
earum est a dragma una usque
ad aureos duos. et sunt ...
et ... Et tu debes recordari
quod aloe rectificat omnes medicinas
laxatiuas. Dosis ellebori nigri
est aureus 6 usque ad dragmam
unam uel duas. Item ... ...
ponderis 4or granorum ...
Et debes scire quod ... ...
infixus fistule ... ...
alios uel tres dies remanet ea
De enula Cap. 1.8.

Enula est calida et humida
in 2o gradu. D. qui bibit
decoctionem eius purgat urinam
et menstrua. et quando teritur
radix eius et miscetur cum melle
et fit inde looch et ... ...
confert tussi et ... an-
helitus. et ... neruorum

folium vero eius cum coquuntur in
vino et fit emplastrum cum eo con
fert sciatice Bin mesue exiit ypo
cratis Esula aufert iram et
trastiriam et fortificat os stomachi
et mundificat pectus et expellit
superfluitates que sunt in venis
per urinam et menstrua et pre
terimus emulatum Capitulum 1 c. de
euforbia

Euforbium est calidum et siccum in
4o gradu Iohannes Mesue
Euforbium excedit omnia genera
gummorum calefaciendo et subtili
ando, et est medicina valde violenta
et perducens ad angustias et sinco
pim et sudorem Et est inimicum
cordi epati et stomacho propter ve
hementiam virtutis sue Solu
tione educit flegma viscosum
et grossum a locis profundis mu
dificatis iuncturarum varietates
ab humoribus grossis, difficilis
eradicacionis, ut est et res silis
adhuc, et ex rebus mundificantibus
venas et consumentibus humiditates
imbibitas in eis et dissolvitur
in oleo aquis calido et confert
egritudinibus nervorum frigidis
, sicut est paralisis stupor tortu
ra nervorum et spasmus et est
innale ad id et ingrossat super
epar et splenem et confert do
loribus eorum frigidis et fricatur
pulvis eius cum aceto super mor
pheam fricatione forti et delet
eam. Et est ex rebus que faciunt
supervenire in fortitudine Et
est medicina bona litargie et a
pluvioni, et propter inventio ex eo
et cum olo de sperma in capite
et est ex medicinis educentibus
aliqua citrinam Et dicit d.
Antecessores ex ea unum interfecit
, et dicit Ru. permiscetur cum am
mellis et aliquibus rebus o
doriferis, Mastix autem et spica
sunt ex omnibus rectificantibus
omnium medicinarum ex quarum
acuitate timetur Similiter et aloe
Dosis eius est acura una usque
ad tres. conservatur autem quadri
ennio Recens vero sui ami
et pinguosum et est sicut vetus
Unde oportet quod per annum a p
mo detur. De Esula capitulum
lxxx.m

Esula
Esula est calida et sicca
in primo gradu Io. Mesue
Melior pars plante eius est
cortex radicis ipsius, et lac eius
fortius est et acuius et melior
radix ipsius est huius proprietatis
quia bonas formas cortex est
subtilior et lavior et faciliter
frangitur et est huius deraube
dine ad, super quam peregit
medicinis eius Recens vero est
mala nigra aut est primcipa
, et sumit que est citra in lacti
tinarum Et melius est collectio
nis radicis eius est primum ve
ris, et lac eius fumo ipsius No
cet cordi epati et stomacho et
dirumpit venas et exterrat
viscera et dere... inflam
mationes facientes cadenia
in febrem Unde oportet quod recti
ficetur Rectificatur autem sic
secundum Iudeum Infunditur lacti
dulci aut acetoso 2e maneatur
lac mutatur, et exiccetur, re
primitur enim sic a sua malicia
Iohannes Mesue Solutione
educit flegma vehementer
et aquam citrinam et humores
melancolicos 4 iuncturis et est
ex medicinis magnis ydropicis
Re esule preparate medo su
pra dicto partes 4or mucilagi
norum citoniorum partes 4or, aloes
partes 1e, conficiatur cum succo feni
culi endivie Dosis earum est
a ʒ 1 et semis usque ad ʒ 3. Et
qui de ex lacte eius faciunt obla
tas et solvunt cum eis Et qui
dam cum carne citoniorum et ma
stice et lacte eius faciunt solu
tivum bo. Dosis cortic. et radi
cis eius est a grano duobus
usque ad 1. Et lactis eius est
a ... 1 usque ad 3.
De Eupatorio capitulum 8 1

Eupatorium est calidum et siccum
in primo gradu G. ista
herba aperit opilationes que
sunt in epate et fortificant
epar, Serapion est bonum fe
bribus antiquis. De Ere ca
8 2m

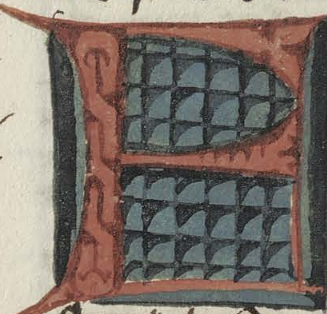
Aliqui consueverunt coquere
cibos suos in vasis de ere
factis, tales sunt periculi me
rere elephantiam et cancrum

et dolorem epatis et splenis et
iliam et maxime comedentes
ex eis res acres et bibentes ex eis
vina dulcia. et qui comedit cibum
qui stetit in eis die una et nocte
est multo peius. Et qui ponit ex
eis cum super pisces assatos ca-
lidos fuit venenum mortiferum. D.
Virtus eris adusti est stiptica et
desiccat et resolvit et subtiliat et
restringit et mundificat ulcera
et incarnat et consolidat ea et
abstergit obscuritatem visus et
diminuit carnem superfluam nec
sinit eam augeri. similiter auget
ulcera fraudulenta et corrosi-
va in corpore. Aduritur autem
sic accipiatur sulphur et sal
equali pondere et pone ad fun-
dum olle laminam cupream et de-
super spergitur de illo pulvere
ad spissitudinem calami. deinde
superponatur alia lamina. et iterum
superspergatur pulvis ut prius. De-
inde iterum superpone aliam laminam
et sic fac usque plus non habes
de laminis et pone ad forna-
cem figulorum. et tantum diu ibi
maneat quousque figulus extra-
hat alias ollas. Et tu debes
vas tuum lutare superius supposi-
to cacabo. Deinde extrahe pul-
verem seu massam totam et
contere et lava ex pulveribus
aquis et utere cum eo. Et flos
eris est stipticus. diminuit car-
nem superfluam. et resolvit apostemata
et abstergit obscuritatem visus
cum mordicatione multa. et flos
eris aggregatur in superficie cupri
ubi ipsum funditur et separa-
tur a lapidibus suis in mon-
tanis superspersa aqua a superfi-
cie illius.

De lapide ematites cam. 8. zm

Ematites est lapis cuius co-
lor est rubeus. D. calefacit
caliditate parva. subtiliat et ab-
stergit maculas oculi et aufert
grossitiem palpebrarum et teri-
tur cum lacte mulieris et confert
obtalmie et lacrimis et bibi-
tur cum vino et urine sanguinee. et
fluxui nimio menstruorum. G.
qui fricatur super cotem cum aqua
et bibitur confert sputo sangui-
nis incarnato maxime. et pulvis
eius consolidat ulcera oculi et
curat ea optimo modo sicut

De fermento cam. 8. em

Frumentum est ca-
lidum et siccum
in primo gradu.
G. tamen vult quod est
temperatum in humi-
ditate et siccitate.
farina frumenti
mixta cum succo
iusquiami confert
fluxui humidarum ad oculos et hu-
moralibus. Simeteon. farina fructi
qui seminatur in pultibus confert
sputo sanguinis et ulceribus pul-
monis et pectoris et tussi et
asperitati canne. D. qui coquitur
furfur frumenti cum aceto et fit
inde emplastrum aufert scabiem
et est emplastrum iuvativum in apostematibus
calidis in principio eorum. et
qui coquitur cum ruta et fit inde
emplastrum confert apostematibus ma-
millarum que fiunt a coagulatione
lactis. Amilum i. amidum fit de
frumento. hoc sic fit in estate
lava frumentum quinquies vel sexies
in die. et frequenter effunde aquam
et tenens fac quousque ipsum sint
valde bene mollificata. Deinde cal-
ca cum pedibus ita quod tota me-
dulla maneat in aqua. pelliculas
vero supernatantes reice. Deinde
exicca in sole et habebis amilum.
D. Amilum confert humoribus
qui currunt ad oculos. et quando
bibitur abscindit sanguinem qui
venit a pectore. et lenit asperi-
tatem gutturis. et qui miscetur
cum lacte in aliquo cibo facit
hiudem. G. emplastrum quod fit ex
pane fermentati attrahit et resol-
vit quia in pane est sal et fer-
mentum. quod in fermento est virtus
que attrahit ab interioribus et
resolvit. G. fermentum est com-
positum ex duobus contrariis
una est frigida propter acetositatem
et alia calida a sole et farina
et a calore putrificante. Hecten
anesive fructum pastore qui infun-
ditur in aqua et colatur post
duas horas et ponitur cum scam-
put semis dispodia et scrupulo
uno de zuccaro cum quantitate
medie uncie aque et datur

in potu infantibus febricitantibus
cum siti sedat febres eorum et se-
dat sitim // Capitulum . 8 . v . m
De filice

Filex est calida et sicca in primo
gradu . D . qui bibitur ex eius ra-
dice pondus 3 or aureorum cum
mellicrato occidit ascarides
G . filex interficit vermes cucur-
bitinos qui potantur de ea aurei
4or cum aqua mellis / et per ean-
dem virtutem interficit fetum
et expellit mortuum / et desiccat ul-
cera qui ponitur super ea exsicca-
tione forti sine morsicatione
Capitulum . 8 . vi m de fu i valeri-
ana vel baldrian G

Fu est calida et sicca in primo
gradu . D . virtus radicis eius
est provocare urinam qui bibitur
sicca / hoc idem facit decoctio eius
et confert dolori capitis et late-
ris et provocat menstrua // Capitulum
8 . 1 . de fumo terre vel ertrauch

Fumus terre est calidus et siccus
in 2o gradu . D . radix eius
non comeditur cruda sed cocta
/ et preparatur cum aqua et sale
et tunc fortificat stomachum et pro-
vocat urinam Helen ....
....tas .... eius est ad stoma-
chum et ad scabiem et pruritum
et laxandi coleram adustam et
mundificandi sanguinem et provocat
urinam Et qui vult eum sumere
eligat illum qui est frigidior
et amarior et recens Et qui
vult sumere de succo eius non
decoquat eum Dosis succi eius
est aliquando vincia semis usque ad 2 .
/ et dosis decoctionis eius est a
3 . xiii usque ad xv . et pulveris
eius a 3 . tribus usque ad . v .
Capitulum . 8 . 8 . de faba

Faba est frigida et sicca in
primo gradu . D . generat
inflationem et ventositatem et
est tarde digestionis / et generan-
tur ex ea humores mali / et est
bona ad tussim / et facit augmen-
tum in carne Et qui coquuntur
cum aceto et aqua / et comeduntur
cum cortice sua abstinet fluxum
qui fit ab ulceribus intestinorum
Et fabe recentes sunt deterio-
res quam sicce et plus inflative
Serapio in libro suo de agricultura

et faba inducit cogitationes et
sollicitudines et propter hoc vetat visi-
ones sompniorum quia generat ven-
tositatem multam Costas dicit
comedit fabas inveniet timo-
res et cogitationes
De fenicibus ca . 8 . 9 . m

Fenix est calida et sicca in
2o gradu . D . quae ex fi-
cubus sunt recentes et ma-
ture sunt male stomacho et
laxant ventrem . et ipse provocant
sudorem et abstinduit sitim et
sedant calorem Sed sicce sunt ci-
bus et inducunt sitim et ventrem
molliunt . et ipse sunt convenientes gut-
turi et canne pulmonis et ve-
sice et renibus et asmaticis et
discoloratis propter aliquas egritu-
dines antiquas et epilenticis
et ipse coquuntur cum ysopo / et bibi-
tur earum decoctio et purgant
pectus a superfluitatibus et confe-
runt tussi antique et dolori
antiquo pulmonis . et qui terun-
tur cum nitro et ceciramo laxant
ventrem // Capitulum 9m de fu-
mo

Fumi diversificatur secundum // diversitatem corporum a qui-
bus solvuntur Nam ex materia
que est calidior et acutior ge-
neratur fumus qui est calidior
et acutior secundum naturam ignis . et
a materia que declinat ad dulce-
dinem que est parum mordica-
tiva generatur fumus qui est ei
similis / et fumus aliquis administ-
ratur aliquando cum pulveribus medi-
cinis oculorum humidum exsiccat
et ulcera et omnis fumus de-
siccat . h . B . / De feniculo
capitulum 9 . 1 . fenchel

Feniculus est calidus et siccus
in 2o gradu / et est duplex
scilicet domesticus et agrestis . D .
feniculus qui sumitur in cibo
augmentum efficit in lacte / et
semen eius similiter hoc facit
qui sumitur in potu / et quando
sumitur cum ordeo / et qui bibi-
tur decoctio sumitatum eius pro-
vocat urinam / et ideo confert
dolori renum et vesice et datur
ex eo in potu cum vino ad
morsus serpentum / et de-
coctio eius provocat menstrua
/ et qui sumitur in potu cum aqua

frigida in febribus sedat nau-
seam et inflacionem stomachi Ra-
dix vero eius que teritur et fit em-
plastrum cum ea mixta cum melle
curat morsum canis et quod expri-
mitur succus ex foliis et ex summita-
tibus eius et desiccatur in sole
est conveniens in colliriis oculorum
et acuit visum et est magni iu-
vamenti // De fungis capitulum
q. 2m [illegible]

Fungorum secundum D. sunt due species
Una est apta esui alia non
quia occidit Et hec species quibus occi-
dunt sunt multe Aut quia na-
scuntur in locis putridis aut iux-
ta cavernas animalium venenosorum, aut
iuxta plantas seu arbores ma-
las et mortiferas aut quia sunt
mali et mortiferi in specie sua et
cognoscuntur per hoc quia reperi-
tur in eis humiditas viscosa et
quod franguntur et corrumpuntur in loco
et nigrescunt cum corrumpuntur cito
Alia vero species ponitur in fercu-
lis et cibis aliis et est multum
delectabilis cibus Attamen pessi-
mus est malus Accidit enim ex
eis suffocatio et colica passio et ideo
quia nutriunt nutrimento superfluo
nisi quia sunt difficilis digestionis
et egrediuntur cum stercore integre
sine mutatione D. in libro de di-
eta quod boni ex eis non sunt no-
cui et sunt frigidi. Licet si quis
ex eis utatur nimis generantur hu-
mores malos et ex eis sunt
species male mortifere Erat
vidi hominem qui ab eis passus
est anxietatem et coartacionem an-
helitus et sincopim et sudorem
frigidum et tunc evasit quia bi-
bit pulegium decoctum cum baurach
et evomuit fungos illos ex
quibus congesti erant in stomacho
suo grossi humores Et dixit in
libro de cibariis quod ipsi generant
grossos chimos viscosos et
frigidos. D. Nocumentum fun-
gorum removetur si datur in
potu nitrum vel lixivium cum aceto
et sale et decocto satureie et
origani et stercus gallinarum cum
aceto mixto cum melle et fiat
inde lecth Avicenna Nocumentum
fungorum [illegible] ma-
xima // Capitulum q. 3m de ferro

Squama ferri laxat ventrem
Erugo ferri est stiptica et quod
fit cum ea nasale stringit fluxum
antiquum matricis et quod linitur cum
ea super podagram confert et
facit oriri pilos in allopicia an-
tiqua Et aqua in qua extinguitur
ferrum candens aut vinum confert
fluxui ventris et ulceracionibus intesti-
norum et dissinterie et tumori sple-
nis et colice passioni et fluxui qui
fit a stomacho Nam roborat
stomachum relaxatum et debilita-
tum maxime a colera. G. quod
teris scoriam ferri in aceto et
postea coquis fit medicina que
desiccat saniem antiquam que
fluit ab auribus. Sequitur
de glande capitulum q. 4m

Glans est frigida
et sicca in primo
gradu Et stip-
tica est secundum G.
quod curat nimium
fluxum sangui-
nis menstruorum
et sputum san-
guinis et con-
fert ulceracionibus
intestinorum et fluxui ventris
et similiter hoc facit cortex ar-
boris interior et folium eius congluti-
nat plagas recentes quando
apponuntur et quod apponitur folium
sicut et tribulatur sanat ulcera
putrida et vulnera. D. Arbor
glandis est valde stiptica et id
in quo est maior stipticitas est
pellicula que est inter corticem
exteriorem et lignum et similiter pel-
licula que est inter fructum et cor-
ticem. De gramine capitulum q. 5m Gratia

Gramen reperitur B. licet ca-
mos habet nodos et fo-
lia eius sunt oblonga acute summi-
tatis G. Virtus graminis est con-
glutinare vulnera recentia cum
sunt sanguinolenta et coquitur
et bibitur aqua eius et frangit
lapidem D. semen eius pro-
vocat urinam et ipsum est frigidum
et siccum in primo existens gra-
du // De gummi cerasarii ca. q. 6.

Gummi cerasarii quod dissolvitur
in vino mixto aqua curat tussim
antiquam et meliorat colorem
faciei et acuit visum et purgat

appetitum cibi et qui bibitur cum
vino solo confert valde lapidi re-
num // De Galla capitulum .9.1.
Galla est frigida et sicca in
2o gradu .D. que recipitur
ex arbore sua recens et matura
parva rotunda nodosa non per-
forata et gravis Et est alia que
est levis perforata . sed melior est
non maturata et parva Omnes
species gallarum sunt stiptice
stipticitate forti . unde qui tere-
bre et pulverisantur super carnem
superfluam delent eam et con-
ferunt ad ulcera corrosiva . et
siccant humiditatem que currit
ad gingivas et qui accipi .i. d
quod est intra gallam et ponitur
in locum corrosum dentis et de-
coctio gallarum qui fit sessio in
ea confert exitum ani et curat
sui humiditatem eius antiquo
et qui pulverisantur et dantur
in potu in aqua aut vino con-
ferunt fluxibus ulcera intesti-
norum et fluxui antiquo 7 sunt
guttes in cibis eorum et ure quo-
que contusione sunt ad stipticita-
tem et retinendum et ad desicca-
dum // De Gummi arabico
capitulum .9.8.m
Gummi arabicum est frigidum
et siccum in 2o gradu G.
frangit virtutem medicinarum
acutarum . et si ponitur super co-
bustiones ignis non sinit locum
vesicari Bedigoras . lenit a-
speritatem pectoris et stringit
ventrem Abubecir . retinet
ventrem et confortat intestina
. et confert ulceribus pulmonis
Abix . conglutinat intestinum
in quo est tenasmon . et con-
solidat ossa fracta qui fit emplastrum
cum eo et sedat tussim qui te-
netur in ore et deglutitur
quod inde dissolvitur Et Isaac
coctio eius ad tussim et ad reti-
nendum ventrem est amica unde
. et qui miscetur cum aliis me-
dicinis e amicus seminis
De Genciana capitulum .9.9.m
Genciana e calida et sicca
in 2o gradu .D. virtus radi-
cis eius est calefactiva et qui
datur ex ea in potu quantitas
tria ver.3 cum pipere et ruta

et vino resistit morsui veneno-
so . et qui bibitur ex suco eius
3.i.m confert doloribus lateris
et casui et attritioni musculi et con-
rupcioni eorum et doloribus epatis
et stomachi et ipsa delet mor-
pheam Abix Ego non vidi
medicinam meliorem ista in mor-
su canis rabidi qui datur ex
ea quantitas die 3.i. trita et cri-
brata cum 3.i. vini et cum 3.2.
pulvis cancri fluvialis ac-
storum in principio egritudinis
antequam timeatur aqua Et her-
minus planta graeca est venenis
mortiferis et aufert nocumenta
animalium malitiam m
De Galanga c. 100.m
Galanga est calida et sicca
in 3o gradu Desiccat confert
flegmatice et humiditati que gre-
verat in stomacho . et facit ci-
bum digerere . et confert cordi
. et facit odorem oris bonum
et calefacit renes haben me-
sue . frangit ventositates . 7
est contra habentem colicam a ven-
tositate 7 fluxum excitatores a
retosas // De Gariofilis ne-
Gariofilus est ca- // olepin
lidus et siccus in 3o gradu
Avicenna . ingreditur in medici-
nas que acuunt visum . remo-
vent namque obscuritatem vi-
sus Arkalitei Rasis confert
stomacho et epati et confortat
cor et stringit ventrem et
digerit cibum optima digestione
De yperion capitulum m
Ipericon est calidum et
siccum in 3o gra. D.
qui fit nasale cum eo
provocat menstrua . et qui
bibitur ex semine eius
cum vino curat quar-
tanam . et qui bibitur
eodem modo quatuor die-
bus continuis curat sciaticam
. et qui fit emplastrum cum foliis
et semine curat combustionem
ignis . De Ysopo capitulum
Ysopus est calida et sicca in
3o gradu .D. virtus eius
est calefactiva qui ipsa coquitur
cum aqua et ficubus et melle
et ruta et datur in potu confert
apostemati pulmonis et asmati

et tussi antique et catarro qui
descendit de capite ad guttur
et pectus, et confert stricture
anhelitus et difficultati eius in
quo homo cogitur stare erectus
et occidit lumbricos, et quod fit
looch cum eo et melle etiam
facit hoc, et quod bibitur decoctio
eius cum oximelle purgat flegma
grossum, et comeditur cum ficu-
bus recentibus ad molliendum ven-
trem, et quod conficitur cum uvis
et vecos est fortioris laxati-
onis et meliorat colorem, et
fit cum eo emplastrum cum ficubus
et mittitur ad splenem et ydropisim
et quod bibitur cum vino resol-
vit apostema durum // De yringo
dimer dystel

Yringi sunt calidi et sicci in
primo gradu. D. habet virtutem
calefactivam. Volo dicere radix
eius quod bibitur provocat menstrua
et urinam et dissolvit tussiones
et inflationes ventris, et quod
bibitur cum vino, confert dolori
epatis et morsui venenosorum ani-
malium mitigandum, et bibitur
de eo pondus ʒ. i. aut plus
quod potetur cum semine dau-
ci // De iuniperis etc.

Iuniperus est calidus et siccus
in primo gradu, et eius sunt
due species nobis note. Una
que producit grana iuniperi.
Alia vocatur savina, vulgariter sa-
debaum. D. Utrique species
calefaciunt et subtiliant et pro-
vocant urinam, et quod fit fu-
migatio cum eis expellunt ani-
malia venenosa et reptilia. Et
virtus granorum iuniperi est tem-
perati equalis adeo quod possi-
bile est quod comedantur nisi quod
si quis comederit multum indu-
cerent zodam et calefactiones
corporis et mordicationes stoma-
chi // De iusquiamo capitulum
vulgariter pilsen

Iusquiamus est frigidus et siccus
in 3o gradu, et eius sunt
tres species. Una habet semen
nigrum, et semen urgentem
ad rubedinem. Alia habet semen
subrussum et florem citrinum
et iste ambe species sunt male
quia faciunt maniam et subeth

Non utatur igitur aliquis eis
quia non est nocumentum in eis. Sed
accidunt iusquiamo non habente
semen album et flores albos est
congruus usui medicine. D. Unus
iusquiamus qui exprimitur a semine
solo ingreditur in speciebus i. in colli-
riis sedantibus dolores oculorum et
est conveniens cursui humiditatum
antiquarum calidarum et dolori
matricis et fit cum eo emplastrum cum
farina, et est conveniens apostematibus
calidis que fiunt in anelis vel
in pedibus, aut in quocumque
loco fiat apostema calidum. et se-
men eius facit hoc, et cum hoc est
bonum tussi et catarro, et cursui
humiditatum ad oculum, et emplastra
que fiunt ex foliis eius conferunt
ad dolores sedandos, et fit emplastrum
cum eis, aut etiam ex foliis re-
centibus et sedat dolorem
De kamedreos capitulum quod est
quercus terre

Kamedreos est calidum et siccum
in secundo gradu. D. Quod
bibitur decoctio eius confert
conquassationibus nervorum et du-
ritiei splenis et stranguirie
et incepcioni ydropisis et pro-
vocat menstrua et expellit
fetum, et quod bibitur cum aceto
resolvit duritiem splenis et renum
De kamepitheos

Kamepitheos est calidus et
siccus in 2o gradu. D. Con-
fert super omnes medicinas
contra urinam, ubi omnibus ha-
bentibus oppilationes in epate. D.
Quod bibitur de foliis huius
herbe i. diebus continuis cum vi-
no curat urinam. Et quod bi-
bitur cum ydromelle xx die-
bus curat sciaticam // Sequitur
capitulum de lentibus

Lens secundum D.
est media inter
caliditatem
et frigiditatem
et siccitatem in
2o gradu. D.
Quod lentes
comeduntur
assidue accidit
ex eis obscu-
ritas visus
et sunt dure

digestionis male stomacho. qui comme-
duntur bene cum cortice suo, et qui
excoriatur et coquitur bene. pre-
ita illa aqua prima stringit
ventrem. sed aqua eius secunda laxat
Et accidunt ex usu eius sompnia ma-
la et oppilationes et pulmonis Et ceterum
quod coquuntur in aceto conferunt for-
ti, et si non coquitur sit tunc laxati-
Et qui extrahuntur ex eis 3o gra-
et tritolinantur conferunt relaxa-
tioni stomachi et stringunt Et
qui insistuntur in melle replent
ulcera putrida, et auferunt scaru-
dulcorium ulcerum, et mundificant
sordes eorum Et qui coquuntur in
aceto dissolvunt scrophulas et
apostemata dura Et qui fit emplastrum
cum eis et cum farina ordei
confert podagre calide
Capitulum de laudano
Laudanum est genus gummi
calidum et siccum in primo
gradu. Dicit. Electum ex laudano
est illud quod est boni odoris
coloris vergentis sub molli-
tactu, et qui malaxatur adhe-
ret manibus, et non est in eo pu-
luis. et assimilatur resine pice
Dicit. mollificat et resoluit grosso-
ssitudine temperata et maturat, et
confert egritudinibus matricis et
fortificat eam. Dicit. fit inde suf-
fumigatio ad expellendum secundi-
nam, et ponitur in confectio-
nibus nasalibus, et confert dura-
ciebus matricis etc.
De lupinis capitulum
Lupini sunt calidi et sicci
in primo gradu. Dicit. utrum
eius prima est que desiccat
sine mordicatione Virtus
2a est abstersiua resolutiua
mundificatiua aperitiua Virtus
tertia est que occidit lumbricos
qui fit ex eis emplastrum extrinsecus
et qui comeduntur cum melle
et bibuntur cum vino admix-
to aqua Et emplastrum ex farina
lupinorum confert sciatice
De lacca capitulum
Lacca est gummi arboris que
nascitur in terris armenorum
et est calida et sicca in 2o gradu
Dicit. habet virtutem extenuandi et
marcefaciendi pinguedines, et
bibuntur de ea 3. 3. vel xxx

cum aqua, et bibunt de ea reple-
netici epilentici et asmatici
et qui bibitur cum mellicrato
purgat menstrua, et ipsa abster-
git maculas que fiunt in oculis
abstersione forti veloci. et cu-
rat debilitatem visus. qui misce-
tur cum vino et fit inde collyri-
um Dicit. et similiter miscere. habet
odorem bonum ostendit in su-
mingiis et habet virtutem que facere
facit fieri pingues multum et
aperit opilationes fortificat
viscera et est bona doloribus epatis
et ydropisi De lilio capitulum
Lilium est calidum et siccum in
2o gradu Et eius sunt species
multe, sed nobis note sunt 3es
species s. album lilium. et celestini
coloris lilium et dicitur yrios, et
aliud quod est croceum et vocatur
yreos, lilium album ostenditur
ad preparatum, et fit ex floribus
eius oleum, et ipsum mollit du-
ritiem matricis Et qui fit em-
plastrum cum foliis huius herbe con-
fert morsibus venenosis Et
qui coquuntur et suppeditantur, con-
ferunt combustioni ignis Et
radix eius coquitur cum oleo
rosaceo, et ostenditur curat com-
bustiones ignis, et mollit du-
ritiem matricis et purgat men-
strua, et maturat ulcera, et
qui teritur et miscetur cum melle
curat incisiones nervorum et
tussiones et concussiones ossium
et abstergit impetiginem et sca-
biem ulcerosam et furfures
capitis et ulcera humida Et
qui abluuntur facies cum ea
mundificat ipsam, et aufert
rugas eius Semen vero eius
bibitur contra nocumenta ve-
nenorum et confert Aqua di-
stillationis floris potata alle-
uiat partum Simile ista res
crocea que inuenitur in flore
potata alleuiat partum Et
radix contrita atque cum oleo
decocta, confert apostematibus
flegmaticis et duris Et dicit
Dicit. quod folia et semen teruntur
simul tritura multa et mi-
scetur cum vino et fit inde
emplastrum quod confert heri-
sipile Dicit lilium celeste i. yreos

D. calefacit et subtiliat et confert tussi et subtiliat humiditates pectoris que sunt difficilis excreationis et quando bibuntur ʒ. i. cum mellicrato purgat flegma grossum et coleram et curat tussiones ventosas, et quando bibitur cum aceto confert morsibus venenosis et splenetitis et spasmo et confert horroribus et opilationibus febrium, et quando bibitur cum vino provocat menstrua. Sed Johannes Mesue ponit eius dosim esse a ʒ. 2. usque ad 6. D. quando fit nasale cum eo cum melle expellit fetum et conquitur cum aqua et fit emplastrum cum eo quod confert apostematibus duris et scrophulis et mollit ea et replet fistulas quando teritur et ponitur in eis

Bedigorar. Pencilus radicis ysreos est qui purgat aquam citrinam. Heben Mesue quando fit collirium cum farina radicis yreos aufert ungulam oculi. Et quando fit suppositorium cum succo dipsus tribus diebus aufert corisam et emigraneam et podagram si deo placuerit. Et rectificatio eius est quod accipiatur cum aqua et melle cocto, et sic valet ad opilationem epatis et ad ydropisim. Et dosis eius est in decoctione ab aureis duobus usque ad 3s vel 4or et sicce contrite a. ʒ. i. usque ad 2. cum melle trite. Sed alius crocum est. D. quando coquitur, et fit cum decoctione eius gargarismus collutio confert dolori dentium. Et quando coquuntur folia eius cum vino, et fit inde emplastrum confert apostematibus flegmaticis et exitu ras innaturales. quorum humiditas non diu ad saniem venit repleuit omnia ea

De aloes ligno

Lignum aloes est calidum et siccum in 2o gradu. D. ipsum defertur ab india et a terris circulum, et in confert multum humidis egritudinem in epate et ad dissenteriam et sedat dolorem lateris. Et ex fumigio et datur ex eo circa. i. et removet putredinem a stomacho et fortificat ipsum, et quando bibitur cum aqua confert doloribus lateris et epatis, et ulceribus intestinorum, et tussionibus ventosis

De lenticula Creten Kraut

Lenticula est humida et frigida in 2o gradu. D. quando fit emplastrum cum ea sola confert herisipile et apostematibus calidis et podagre et confert crepaturae intestinali inferiorum ut

De lactuca vel ladich

Lactuca est frigida et humida in 2o gradu, et est duplex scilicet domestica et silvestris. D. lactuca agrestis est similis domestice nisi quod habet stipitem maiorem, et folia eius sunt albiora subtiliora et aspiora et sapor eius amarus est. et habet lac. Domestica lactuca est bona stomacho et infrigidat ventrem facit dormire et provocat lac, et quando ipsa decoquitur est magis nutritiva. Et quando comeditur sicut evellitur sine ablutione confert illis qui generantur de stomacho suo et assiduis tussionibus et obtenebrat visum. Et quando emplastrum cum ea fit confert apostematibus duris. Sed semen eius bibitur contra fluxum ventris et extinguit libidinem et pollutionem seminis in sompnis. G. lactuca est melioris nutrimenti et melioris chimi omnibus aliis oleribus quia ipsa generat sanguinem bonum. Et ego etiam comedebam lactucas quando eram iuvenis, et quia in stomacho meo generabatur colera et sic infrigidavi meipsum, et nunc etiam postquam senui comedo eas lactucas ideo quia non reperio aliquam herbam cum qua possem vincere vigilias sicut cum ipsa lactuca. De lauro et eius

Laurus habet folia et fructus et corticem radicis que calefaciunt et exsiccant in 3o gradu et apud nos non habemus nisi grana lauri. D. Grana lauri sunt calidiora foliis et conferunt ulceribus pulmonis et strictura anhelitus et tussi et asmati, quod cogit homo stare et mesui humiditatem ad pectus

Et qui sumitur in potu cum vino
confert punturis scorpionis et au-
fert morpheam

Lapis lazuli melior est ille cuius
color est celestis multum et stelle
eius sine asperitate et admixtione
alterius lapidis. G. Ille lapis in-
fragidat palpebras quae depilant
propter aliquos humores acutos et re-
movet quod non augentur pili nec
multiplicantur, et oportet quod teratur
multum et commisceatur in pulvere
cynaris in hoc lapide. qui suspen-
ditur super infantes removet
ab eis timores, et si teratur cum
aceto et liniatur super morpheam
curat eam Johannes Mesue curat me-
lancoliam et humores adustos per
secessum quia abluitur et non totum
educit per vomitum et per ventrem
humores grossos et viscidos et
confert ad egritudines cerebri
et cordis. sicut est epylepsia
mania et melancolia et confert
tremori cordis et preservat a
lepra, et curat melancolicos et sin-
copim et mundificat pectus et
pulmonem et confert asmati ab
humoribus grossis et egritudinibus
splenis, et suppositus educit men-
strua, et datur pueris febres
febres melancolicas, lavatur autem
sic teratur bene deinde fundatur
super ipsum aqua dulcis et la-
vetur sic terendo cum pistello
et mortario. et fiat id tercies
semper renovando aquam
postea abluatur aliquotiens
cum aqua rosacea. Pulvis
huius lapidis datur ad biben-
dum cum suco buglosse depu-
rato et vino subtili et antiquo
et est solemne medicamen ad
egritudines melancolicas dosis
eius est adragma una usque ad
2 semis. De lapide judaico
et habet formam glandis etc.

Lapis iudaicus fri D con-
fert stranguirie et lapidi re-
num et vesice, et propter hanc causam
nominant eum homines dissolu-
tivum lapidis. Heben Mesue, de-
bilitat appetitum et frangit la-
pidem renum. De litargiro etc.

Litargirum ut dicit D. glat
est stipticum et mollificativum
conglutinativum, et implet ulcera
profunda carnee et aufert car-
nem superfluam que sit in eis
et consolidat ea, et extendant
cutem rugosam et abstergit sor-
des eius et lentigines et impe-
tiginem et similia etc.

Mellilotum est ca-
lidum et siccum
in 2o gradu
et vocatur ali-
o nomine corona
regia, et habet
florem colores
crocei G. virtus
eius prima est
calida plus quam
frigida, 2a virtus eius est que
maturat, et 3a virtus eius est
que resolvit. De milio solis
merhyrs

Milium solis est calidum et siccum
in 2o gradu D. virtus seminis
eius est quod qui potatur cum vino
albo frangit lapidem et provocat
urinam. Pulvis ex semine
eius bibuntur 3.2. cum
vino albo conferunt lapidi re-
num. De milio etc.

Milium est frigidum et siccum in
primo gradu et ipsum est pau-
ci nutrimenti et ipsum constringit
ventrem. De mirabolanis citrinis

Mirabolanorum sunt quinque species
scilicet citrini et nigri kebuli et
semi heben mesue species cit-
rinorum est purgare coleram ruben-
team stomachi. Et dosis eorum infu-
sorum ac decoctorum est a 3.1.
usque ad 3.2o et siccorum tritorum
est a. 3. 3bus usque ad. 1. heben
mesue proprietas nigrorum qui
dicuntur indi est fortificare sto-
machum et purgare melancoliam Et
dosis eorum est in decoctione a
in infusione a. 3. 7. usque ad 17
et siccorum a 3. 2. usque ad. 7.
heben mesue kebuli de sua
proprietate purgant melancoliam pur-
gatione debili Et dosis eo-
rum infusorum est a 3. 7. usque
ad 3. 3. heben mesue mira-
bolani semi sunt ex speciebus
citrinorum. quando qui inguntur ingrassiat
stomachum et minus est iuvamentum
in eis quam in kebulis Alkindi
dicit vero mirabolanum sunt ca-
lidi et stiptici expellunt stercora

ventris et corroborant sensus omnes
et medicam et sensum, et confert
lepre et emorroidibus antiquis
et zade et ydropisi et inducunt
nauseam et vomitum faciunt. De
malogranato · malgranat eppfel

Malogranata sunt frigida et sicca
in primo gradu scilicet acetosa
nam dulcia illa inferunt calidi
tatem stomacho. Rufus. Malogra
nata acetosa confert cordiace
et dysenterie et abscindunt libi
dinem. Heben Mesue. De spe te
gin malogranati est quod aqua eius
confert inflammationi que est in
capite propter nimium potum vini, et
succus eius confert colere stomachi
et stringit ventrem, et provocat
appetitum cibi, et confert pregnanti
bus mulieribus. De malua vel
papell:

Malva est frigida et humida
in primo gradu et ipsa domestica
stica. D. domestica est conve
nientior cibus quam agrestis. Sed
ipsa est mala stomacho, mollit
ventrem et augmentum efficit
in lacte. Heben Mesue. Est mala
stomacho sed confert vesice
et semen eius est magis iuva
mentum et est bonum asperitati
pectoris pulmonis et vesice.
Et emplastrum ex eius foliis decoc
tis in oleo rosaceo confert
apostematibus vesice et renum. Et
quando fit emplastrum cum ea in apo
stematibus calidis sedat et cu
rat ea optime. De men · cam

Men est calidum et siccum in
2° gradu. D. Cuidam tera
tur et dissolvitur in aqua et bi
bitur et aufert dolorem renum
et vesice accidentem propter conclu
sionem superfluitatum in eis, et
fit cum eo emplastrum pectini infan
tium et provocat urinam valde
bene. De mastice vel ma

Mastix est calidus et stiptic
siccus in 2° gradu. D. Ma
stix confert sputo sanguinis quando
bibitur et etiam tussi antique
et est bonum stomacho et movet
eructuationem. De musto

Mustus est calidus et siccus
in 2° gradu. Helen. For
tificat cor et omnia interiora in
bria quando bibitur aut ponitur

extrinsecus in emplastrum, et dicunt ali
qui quod comisceatur in medicinis
oculi et abstergit albuginem.
De melle

Mel est calidum et siccum in 2°
gradu. Sed G. volt quod computat
in 3° D. Mel bonum est illud quod
est dulce et in quo est acuitas ali
quantula in gustu, et secundum odorem
bonum et color eius est vergens
ad rubedinem, neque est nimis li
quidum, et ipsum est abstersivum
et aperitivum oppilationum venarum
et resolvit humiditates, et ideo
prodest ulceribus fraudulentis
et profundis. Coquitur cum ace
to / bulliens et linitur cum eo impe
tigo et curat eam, et quando miscetur
cum sale trito et distillatur
tepidum in aurem sedat tinnitum.
Et quando fit linimentum cum eo occi
dit pediculos et lendes, et mel
abstergit tenebrositatem visus
quando fit collirium cum eo . 14 . diebus
continuis. Et quando fit cum eo gar
garisma confert apostematibus gut
turis et faucium et squinancie pro
vocat urinam et confert tussi.
Et quando fit looch cum eo aut
bibitur confert illi qui come
dit fungos mortiferos, et confert
morsui canis rabidi. Et mel
cuius spuma non est ablata facit
tussim et laxat ventrem. De
melone magno vocati erdapfel

Melon est frigidus et humidus
in 2° gradu. Rasis est forte
humectationis et extinctionis, et
confert febribus adurentibus
et illi in cuius corpore est quod
generatur flegma humidum ad re
sistendum colere acute existente in
stomacho et capite et venis. Sed
est tarde valde digestionis.
De mirra

Mirra est calida et sicca in 3°
gradu. Datur ex ea quantitas
falle et aqua antequam veniat ri
gor febris duabus horis re
movet eum. Et quando tenetur sub
lingua et paritur quod ex ea
resolvitur mollit asperitatem
canne pulmonis, et clarificat
vocem, et ipsa occidit lumbricos.
Et quando tenetur in ore meliorat
odorem oris. Et quando miscetur cum
opio et castoreo, curat famem

aureum et fit linimentum cum ea dissoluta in aceto abstergit impetiginem. Et quando inspergitur cum laudano vino et oleo anetino retinet capillos cadentes et linitur nares cum ea, et aufert catharrum antiquum, et ipsa replet ulcera oculi et abstergit albuginem ipsius et confert obscuritati visus et asperitati palpebrarum. De maiorana ca.

Maiorana est calida et sicca in 3o gradu D. Decoctio eius in potu confert ydropisi in principio eius et stranguirie et torsionibus. Rasis propter caliditatem eius et aromaticitatem et subtilitatem confert egritudinibus omnibus frigidis et confortat cerebrum et alia membra etc. De mandragora ca.

Mandragora est frigida et sicca in 3o gradu et ipsa inducit subeth et insensibilitatem. De menta vulgariter mynez

Menta est calida et sicca in 2o gradu. Aben Calafat stomachum et confortat ipsum et sedat nauseam flegmaticam, et facit eructuare et facit digerere. Et de proprietate eius est sedare vomitum flegmaticum, quando bibitur cum sua [illegible], vel eius decoctio etc.

De nesenon vulgariter kellerhals

Nesenon est calidum et siccum in 4o gradu D. Folia huius plante laxant flegma et coleram. De [illegible] proprietas eius est quod laxat melancoliam et aquam citrinam [illegible] faciunt alie species [illegible] lib. venenosorum pondus 3e [illegible] ex eo occidit, propterea [illegible] dissipat humiditatem epatis. De nenufare vulgariter [illegible]

Nenufar est frigidum et humidum in primo gradu D. Cum bibitur de radice eius sicca cum vino confert fluxui antiquo et ulceribus intestinorum, et resolvit apostemata splenis, et fit emplastrum cum ea in dolore stomachi et vesice. Et bibitur ex ea et aufert pollutiones seminis. Rasis Nenufar inducit

sompnum et sedat dolorem. Oleum nenufarinum est fortius oleo violaceo. De muscato ca.

Nux muscata est calida et sicca in 2o gradu. Aufert fumositates a stomacho et digerit cibum, expellit ventositates, corroborat stomachum et epar, et confert lentigini faciei et serpigini, extenuat splenem et mollit apostemata dura epatis. De nuce avellana vulgariter eyn welschnus

Nux avellana est calida et sicca in 2o gradu D. Nuces comeste sunt [illegible] nocive stomacho generant coleram nocent tussientibus, quando comeduntur cum ficubus et ruta ante medicinam mortiferam sunt tyriaca optima contra ipsam, et quando nux teritur sicut est cum cortice suo et ponitur super umbilicum confert tussientibus et cortex eius quando adcuritur et inspergitur cum oleo et linitur inde capita infirmorum facit crescere capillos pulcros et facit oculos pilos in allopicia. Nuces vero humide sunt minus nocive stomacho aliis et sunt dulciores et delectabiliores aliis. De nigella vulgariter katen

Nigella est calida et sicca in 3o gradu G. Nigella curat coricam quando assatur et odoratur et resolvit inflationes resolutione forti quando accipitur intus et interficit lumbricos, quando comeditur confert asmatici et provocat menstrua quando retinetur causat humores [illegible]. De nasturcio vulgariter kresse

Nasturcium est calidum et siccum in 4o gradu G. Nasturcium sedat dolorem sciatice et dolorem capitis et qualibet egritudinem in qua oportet calefacere, et inspergitur semen eius in medicinis asmaticis quia ipsum incidit humores grossos, et dicit [illegible] quod nasturcium desiccatum efficit virtus eius sicut seminis eius, et dum est recens, propter humiditatem aquosam que in eo est habet virtutem debiliorem semine eius D. Quando fit emplastrum cum eo et melle resolvit duriciem [illegible] et quando coquitur cum lacte

capitis et datur in potu. Unguent
dolorem oris stomachi. Et quando
aliquod membrum patitur dolorem
antiquum sicut est dolor podagre
et sciatice et inungitur melle et
pulverisatur desuper pulvis semi-
nis nasturcii confert optime. De
nitro capitulum

Nitri sunt multe species. D.
Dioscorides: virtus est desiccativa.
Quando bibitur ex eo subtiliat et in-
cidit humores grossos et viscosos
et ipsum ingreditur in commixtione
unguentorum ad scabiem ulcerosam
et pruritum et morpheam. Et
quando dissolvitur in aqua aut vino
et distillatur in aurem sedat dolo-
rem eius et ventositates que sunt
in ea et sibilus, et confert humidi-
tatibus fluentibus ab ea. Et quando
dissolvitur in aceto mundificat
sordes que sunt in ea. Et quando
bibitur cum aceto confert suf-
focationi que accidit ex fungis
venenosis. De oleo

Oleum est tempe-
rate calidum et
humidum. Hoc est pri-
mum. D. Oleum
quod fit ex oli-
vis novis non
bene maturis
est oleum ex-
pressu[m] et est
conveniens sanis, et specialiter illud quod
ex eo est novum sine permixtione
boni odoris. Et oleum vetus
olivarum maturarum competit in me-
dicinis. Et omnes species olei
sunt calide, lenientes corpus
et prohibent frigus advenientis
corpori, et faciunt ipsum habile ad
motum et molliunt ventrem
et debilitant virtutem medicina-
rum vomitivarum, et dantur in
potu contra medicinas mortificantes
et evomuntur cum eis, et fit hoc
assidue. Et quando bibuntur ex eo
ʒ. 9 cum tantidem de aqua ordei
vel aqua calida laxant ven-
trem. Et quando coquitur cum ruta
et bibuntur ex eo ʒ. 9 confert
torsionibus ventris et expellit
lumbricos. Et quando fit cum eo cli-
stere, confert colice que est ab a-
postemate intestini et opilationi
que fit a stercore duro. Et

antiquum est ex eo calidius et plus
resolutivum, et si non habes oleum
vetus et indiges eo coque ipsum
donec fiat sicut mel et utere eo
quotidie quando placet. Capitulum
De orobo

Orobus est calidus et siccus in pri-
mo gradu. D. Fit farina de
eo in hunc modum. Accipe de
orobo et proice super eum a-
quam et dimitte sic multo
tempore quousque, scilicet aqua im-
bibitur. Deinde fac bullire do-
nec coquatur. Separetur ab eo
cortex desiccata et mole et cribra.
Ista farina laxat ventrem et
provocat urinam et meliorat
colorem corporis. Sed si ex ea
comeditur aut bibitur nimis
facit torsiones et commixtionem sangui-
nis. Et quando conficitur cum vino et
fit inde emplastrum confert morsu-
ram canis rabidi et morsui hominis.
Et quando coquitur cum aceto et po-
nitur super pectinem confert
stranguirie et sedat corrosionem.

Ordeum est frigidum et siccum
in 2o gradu. D. Ipsum est mi-
noris nutrimenti quam triticum. Et aqua
ordei est innata ad expellen-
dum caliditatem, et confert a-
speritati canne pulmonis et ul-
ceribus eius. Et quando miscetur cum
aceto forti et ponitur in scabi-
em ulcerosam curat eam. Et fa-
rina ordei stringit ventrem
et sedat dolorem epatis calidi.
De ozimo gariofilato

Ozimum est calidum et siccum
in 2o gradu. Ysaac Bena-
cam: confert stomacho frigido
et facit digerere cibum grossum
et confert capiti et cordi, et au-
fert tristitiam et sollicitudines
et odoriferas facit emunctiones
et aperit opilationes cerebri
et confert cardiace que est a
flegmate et melancolia. Et quando
comeditur aut odoratur confert
opilationi narium. De oli-

Olibanum est calidum secundo
et siccum in gradu 1o. D.
Olibanum est calidum et stipti-
cum et clarificat et abstergit
obscuritatem visus et replet
ulcera profunda et incarnat
ea, et consolidat vulnera recentia.

cum suo sanguine Et qui bibit
confert sputo sanguinis, et vomitui
quo sanguis fluit eidem fluxui
confert, et qui bibunt de eo sa-
ni parum meliorat eos Sed nimis
cum vino biberint inducit ma-
niam De Opopanace i. gu-
mmi eius

Opopanax est calidum et siccum
in 3o gradu Virtus huius gum-
mi est abstersiva subtiliativa
et mollificativa, et id quod datur
ex ea in potu cum mellicrato
et cum vino confert rigoribus
febrium periodicarum et spasmoni-
bus nervorum et doloribus et tor-
sionibus ventris et tussi et di-
stillationi urine et stranguiriei et
vesice Ipsi Mesue dissolutione
educit flegma grossum et vi-
scosum a partibus remotis et iunctu-
ris corporis et bibitur cum aqua
mellis calida Et confert gutta-
tim mingentibus et provocat uri-
nam et menstrua et facit abor-
sus et est medicamen bonum pro
hanoni inceis, et est medicamen
expertum rigoris febrium, et ipse
bibitum cum aceto ante horam pa-
roxismi et linitum in spina dorsi
cum succo apii et oleo anetino
Et dosis eius est a ʒ. i. usque
ad ʒ. ii. De opio

Opium est frigidum et siccum
in 4o gradu, et est succus
papaveris nigri Et fit autem in hunc
modum Accipe primum despicaverat ro-
rem qui cecidit super plantas fi-
unt scissure in capitibus papaveris
cum cultello non profunde ne
transfigatur cortex eius deinde lac
egressum ex scissuris colligitur
et tandem hoc ingrossatur et
sic dicitur opium vel gummi papa-
veris .D. quando sumitur de opio
parva quantitas sicut granum oro-
bi sedat dolorem et facit dormi-
re et maturat et confert tussi
et fluxui antiquo, et qui sumit
ex eo quantitas magis facit su-
beth et postea occidit et qui mi-
scetur cum oleo rosaceo et lini-
tur inde caput confert zode
Et qui miscetur cum oleo rosa-
ceo et mirra et croco et di-
stillatur in aurem confert dolo-
ri eius Et qui miscetur cum vitello
ovi et asaro tosto confert apostematibus
calidis oculorum et cum dissolvitur
in aceto confert herisipile et ex-
tinguit calidum Et fit ex eo suppos-
torium et imponitur ano et facit dor-
mire Et opium est basis seu fun-
damentum magnarum medicinarum
s. opiatarum Et creatur cum eo dos
morbi debilitatis calida atque cum eo se-
dantur omnes dolores Verum in
eius exhibitione est huiusque timor
et summa cautela adhibenda quia
ipsum stupefacit et inebriat ad
sensus debilitat cor valde et cere-
brum quoniam est unum de venenis
proprie nocentibus membris predictis
Et qui Mesidemo dixit quod iuva-
mentum eius est solum in adorman-
do faciens dormire Aliis vero
omnibus modis usus eius est
malus Et Herasistratus vitabat
ipsum, et valet ad duo ad tal-
ima et in egritudine aurium
Et alius dixit quod ipsum esset obscu-
ratum et induceret cecitatem
Sed Serapio correxit eos dicens Nam
dixit quod omnes erraverunt Nam
aliud quod per experimentationem
de ipso verificatum sit est ad veri-
tatem ipsius Nam opium ipsum
verificat experientiam Serp.
De Pyoma vel premi

yoma est calida
et sicca in primo
gradu .D. quod
bibitur de ra-
dice eius quantitas
unius amigdale
a mulieribus que
non purgantur
in partu, mun-
dificat eas per
menstrua, et
qui bibitur cum vino confert
dolori ventris et iliacis, et
dolori vesice et renum Et qui
coquitur cum vino et bibitur
stringit ventrem Et qui bibi-
tur ex granis eius rubeis 10
vel 12 confert fluxui menstruorum
et datur ad comedendum in potu
pueris confert multum Et in in-
ceptione generationis lapidis G.
provocat urinam et mundificat
epar et renes qui sunt in eis
opilationes Et dosis ad hoc est
quantitas amigdale cum mellicrato

et quod teritur et cribratur subti-
liter et suspenditur super pu-
eros epilenticos curat eos. et
quod coquitur cum vino aliquo
pontico stringit ventrem. De
pino / kyenbom

Pinus est arbor calida et sicca
in primo gradu. D. Cortex
arboris pini confert patientibus
tenasmon et quod teritur et pul-
verisatur super locum. Et fit cum
eo suffumigium matricis et expellit
fetum et secundinam. et quando
bibitur stringit ventrem et mo-
vet urinam. De papavere ru-
beo et aliis speciebus papaveris

Papaveris sunt plures species.
Unum est papaver rubeum
simplex. domesticum scilicet et silvestre
Item est papaver nigrum et [illegible]
album. et ex eo etiam domesticum
et silvestre. Papaver rubeum
simplex B. calefacit et desiccat
aperit et attrahit et educit
flegma quod masticatur et succus
eius mundificat cerebrum quod fit
cum eo caputpurgium sive est ster-
nutatio et mundificat ulcera
sordida. Sed alie species papaveris
scilicet domestici infrigidant. et propter
hoc faciunt dormire dormitio-
ne forti. Vero infrigidant in 4o
gradu et mortificant. Et inde
dices sicut quod papaver in partibus
nostris non est narcoticum scilicet stu-
pefactivum vel mortificativum. Sed illud
est tale quod generatur in plagis
calidis scilicet in partibus ultrama-
rinis. De piris

Pira sunt frigida et sicca
in primo gradu. D. Sunt
ex eis multe species. et omnia
sunt stiptica. Et decoctio eorum
bibitur, propterea sunt desiccativa
et stringunt ventrem. Et quando
comeduntur ieiuno stomacho
nocent. Silvestria vero sunt sti-
pticiora domesticis. helen pi-
ra sunt nutribiliora quam cito-
nia. Cavendum est a multipli-
ci comestione pirorum et precipue
magis stipticorum. quoniam propter
suam stipticitatem et grossitiem
faciunt opilationes. et postquam
febres vel apostemata vel alios
morbos consequentes generant ex
opilatione. De polio

Polium montanum est calidum in
et siccum in 2o gradu. Et sunt
eius due species. D. Virtus am-
barum similis est. quod quando decoctio
eorum bibitur, confert mor-
sibus venenosis et ictericie et y-
dropisi. et quando bibitur cum aceto
confert apostematibus splenis. facit
tamen sodam et est malum stomacho
et laxat ventrem et provocat menstrua

Prassium est ca- De p[rassio]
lidum et siccum in 2o gradu
D. Folia eius quando pistantur et
coquuntur in aqua cum semine
suo. et potatur ista decoctio cum
melle. confert habentibus ulcera
in pulmone et asmati et tussi
et administratur et radix recens
sicca et eradicat superfluitates
a pectore. et utuntur eo mulieres
ad provocandum menstrua et ad educen-
dam secundinam. nocet tamen reni-
bus et vesice. De psilio

Psilium est frigidum et siccum
in 2o gradu. D. habet virtutem
infrigidativam quod fit emplastrum cum
eo. et oleo rosaceo et aceto et
aqua. confert dolori intrinsecarum
et aufert lacrimas oculorum. et
confert obtalmie calide et dolo-
ri capitis. et hoc quando eius mucilla-
go fuerit super caput vel oculos
emplastrata. et infunditur die vel
nocte in aqua. Deinde additur
eis parum mellis et bibitur ex-
tinguit febres maxime acutas
febrium et sitim et solvit ventrem

De plantagine vel wegerich

Plantago est calida et sicca in
2o gradu et est simplex. B. Vir-
tus seminis eius est quod abster-
git propter suam subtilitatem. et
confert ulceribus corrosivis om-
nibus et putredini eorum. et ubi
est aliqua inflammatio extinguit
eam. et mundificat fistulas et ul-
cera a[ppellata?] antiqua. Et semen
et folia et radix sunt aperitiva
opilationum epatis et renum propter
abstersionem que est in eis. nisi
quia semen est fortius in hac
parte. Et quando folia eius desiccan-
tur fit virtus eius subtilior
et minus frigida. quoniam superflui-
tas aquosa que est in ea resol-
vitur et destruitur. Et debes
scire quod est sollemnis medicina

semen eius frequenter bibitum con-
arenam seu lapidem renum. D. co-
medunt plantaginem lentibus et
deopilant carnosam et confert eis
et sumpta confert epilenticis et a-
smaticis. Et qui cum succo foliorum
eius fit collirium oculis confert ulce-
ribus que sunt in eo. De persicis

Persica sunt frigida et humida
in secundo gradu. D. ex ma-
turis persicis sunt bona stoma-
cho et molliunt ventrem. Immatura
vero stringunt et que desiccantur
stringunt fortius. Aben. Cum teru-
ntur folia eius et flos et exprimitur
succus et bibitur, necat ascarides.
Et qui succo foliorum eius unguitur
in aurem, occidit vermes qui sunt
in ea. De polipodio vel Brumpereth

Polipodium est calidum et siccum in
3o gradu. Mesehab: proprietas po-
lipodii est quod purgat melancoliam
leniter. Qui bibitur simplex cum
zuccaro aut quod miscetur cum ali-
quibus decoctionibus aut confectionibus.
Et dosis eius simplicis cum zucca-
ro sit ʒ. ii. et decocte cum aliis
medicinis ʒ. x. Inquit Amech:
ius (?) inter gallorum et gallinarum sit
solutivum bonum et simplex cum aqua
sit solutivum quemcumque. De pice

Pix est duplex scilicet humida et sicca.
Utraque in 3o gradu. B. Pix
humida confert asmaticis et spu-
entibus sanguinem quando de ipsa sumi-
tur in potu uncia una et semis
cum melle. Et pix sicca quando
miscetur cum cera aufert impe-
tiginem et maturat omnia apostemata
dura quando ponitur in emplastris
et incarnat loca corrosionum incar-
natione forti. De portulaca

Portulaca est frigida et humida
in 3o gradu. D. virtus eius
est stiptica et frigida et confert
apostematibus oculorum et aliis apo-
stematibus acutis et inflammationi
que est in stomacho et in intestinis
et confert inordinationi renum et
vesice et febribus et sputo sangui-
nis a pectore et ulceribus inte-
stinorum et miscetur cum oleo ro-
sarum et infunditur super caput et
confert ad soldam. De pipere

Piper est calidum et siccum in 4o
gradu. Et est quoddam album
quod est immaturum et aliud nigrum.

D. Virtus piperis est calefactiva,
attractiva, provocativa urine, re-
solutiva, abstersiva obscuritatis vi-
sus. Et qui sumitur in potu aut fit
linimentum cum eo cum aliquo un-
guento, confert febribus rigoribus
febrium periodicarum et confert
morsibus venenosis et expellit fe-
tum et administratum in looch et in
solutivis que sunt contra tussim
et dolori pectoris. Et qui sumitur
in potu maxime cum granis
lauri, confert torsionibus ventris
et qui masticatur cum staphisagria et
cum passulis montanis facit
descendere flegma de capite
et ipsum sedat dolorem et confortat
virtutem digestivam et ingreditur
in confectionibus specierum quibus utu-
ntur sani in condimentis aliorum
ad provocandum appetitum. Et qui
miscetur cum pice resolvit scro-
phulas. Et qui miscetur cum nitro
abstergit morpheam. Et qui mi-
scetur cum aceto et fit emplastrum cum
eo, resolvit apostemata splenis. Et
si sumitur in potu facit idem. Aben
prohibet torsiones et ventosita-
tes que sunt in stomacho et in inte-
stinis et incidit flegma visco-
sum quod aggregatur in pecto-
re et pulmone et intestinis. De
piretro vel Perchtram

Piretrum est calidum et siccum in
4o gradu. D. pungit linguam
que gustat punctione forti et
attrahit flegma. Et cum quo co-
quuntur cum aceto et fit cum eo
collutio oris confert dolori den-
tium et confert membris super que fri-
gus vincit et conservat corpus
a nimio frigore aeris ne no-
ceat ei. Et amissioni sensus
et motus. Et est eius iuvamen-
tum magnum in liturgia (?) et paralisi
et rigoribus febrium. De porro

Porrum est calidum et siccum
in 4o gradu. Rufus: pro-
vocat menstrua et mundificat pe-
ctus et aufert ebullitiones
arteriarum (?) et mollit ventrem.
Et proprietas eius est quod de-
struit dentes et gingivas. D.
Qui assuescit plus eius indu-
cit obscuritatem visus et est
malum stomacho. Et qui fit em-
plastrum cum eo et sale mundificat

viscera sordida. De plumbo

Galienus. Substantia plumbi est calida multum et virtus eius prima est que infrigidat et humectat. et virtus eius 2a est quando accipitur mortarium et pistellum et ponitur in eo oleum omphacinum aut rosaceum. et teritur fortitudine fricationis. et utitur hoc oleo in medicatione apostematum calidorum que fiunt in inguina et in ore et ano cum ulceribus. aut in medicatione emorroidarum. confert apostematibus mammillarum. Et est medicina conferens multum. et si habet filii nervum amisceat ad seminis que descendit ad pedes aut ad iuncturas. aut ad partes alias. aut apostemata calida et mala. et si tu amisceas hanc medicinam in apostematibus in quibus est cancer facit opilationem incurabilem. et similiter potest fieri cum aliquo suco frigido sicut cum oleo. et est medicina conferens multum.

Capitulum de Reysi kers

Reysi est calidum et siccum in primo gradu. D. quando sani egunt pulsibus eius propter punctiones quas habent in ventre aut propter fluxum multorum humorum super quos vincit colera aut aliquid alia a simili causa coque eisi quousque dissoluatur et da in potu. D. est punici [illegible] et stringit ventrem. De rosa

Rosa est frigida et sicca in primo gradu. G. virtus eius prima est que infrigidat et desiccat. Et semen eius est plus desiccativum. Et virtus eius 2a est quod confert apostematibus sanguineis. Et rosa extracta est magis stiptica quam recens. Et sumpta in aqua rosacea prohibet fluxum ad oculum. Alkalcari. Aqua rosacea confert sincopi quando bibitur de ea aliquis haustus. Aben. Odoratio rose confert colericis humidis calorem et dolorem in capite a colera et prohibet superfluitates calidas et acutas. et confert doloribus a calida causa factis. Rasis expertus est quendam ex amicis meis qui attraxerat ex foliis rosarum recentibus et 2 naribus facit eum assellare 10 vicibus. et similiter facit sicut eius. De Rapa

Rapa est calida et sicca in 2o gradu. D. Rapa cocta et comesta nutrit et generat ventositates et inducit libidinem et auget spermate. Et decoctio eius quando infunditur super podagram et super fissuras que fiunt a frigore confert eis. Et quando fit emplastrum cum rapa contrita facit hoc idem. Semen rape valet contra venena. et etiam confert morsibus venenosis et sedat dolorem eorum. et valet potionibus venenosis quando potatur cum vino ydromelle. et quando bibitur incitat libidinem. De Reubarbaro

Reubarbarum est calidum et siccum in 2o gradu. Iohannes Mesue. Reubarbarum est ex medicinis benedictis et sollempnibus in quibus aggregantur multa ex intentionibus que queruntur in re faciente mundificationem. Nam solutione educit coleram et flegma. Et maior eius proprietas est mundificare epar et stomachum et conferre doloribus pungitivis eorum et visceribus. et clarificare sanguinem et auferre opilationes et morbos quorum causa est opilatio sicut sunt ydropisis yctericia duritiones splenis et cum febre opilationum. Et ipsum quidem est medicina singultus. et est medicina bona dissenterie et proprie quod est ex eo assum et bibitum cum suco plantaginis et parvo vino stiptico. et confert febribus opilationum et febribus antiquis. et de ipsum decoque in aqua lactis et proprie capum ita quod ipsum stet in infusione lactis per noctem vel in suco endivie et apii colato. aut in aqua plantaginis et non permittas quod cadat in societate eius spica. Sequitur. [illegible] proprium iuvamentum est eius cum ipso. et potes medicinam addere de vino albo odorifero. potio eius infusi est a 3 drachmis ad 5 scrupulos

usque ad 10 dr. tunc debet colari
in fusto et subinde tenbandet
Et ponitur contrarium est a.z.i usque
ad cor extra facilit ...
tu non debes excedere dosim z
uni. // De Ruta

Ruta est calida et sicca in 3o
gradu. D. Est ruta dome-
stica et silvestris et sunt ambe
calefactive adustive provocative uri-
ne et menstruorum. Et que come-
ditur aut bibitur stringit ven-
trem. Et que sumitur in potu ex
semine cum vino est medicina
conferens multum contra medicinas
mortiferas. Et que comeduntur
eius folia sola aut cum ficubus
siccis et nucibus, aufferunt no-
cumentum medicinarum mortifera-
rum. Et est optima medicina
contra malum venenorum quando
administratur sicut diximus. Et
que comeditur aut bibitur sepe
abscondit sperma, et que coquitur
cum aneto sicco et sumitur se-
dat torsiones. et similiter mo-
dum sumpta confert dolori
lateris et dolori pectoris et
asmati et tussi et apostemati pul-
monis. et dolori iuncturarum et
rigoribus febrium. et confecta cum
melle et fit inde emplastrum dolo-
ri iuncturarum et confert. Et come-
sta sicut est aut salita acu-
it visum. Et que teritur et mi-
scetur cum aceto et oleo rosa-
ceo, et fit linitio cum ea con-
fert dolori capitis. et que intro-
mittitur tenta naribus aut succus
eius abscindit fluxum sanguinis
ab eis. et que administratur cum
nitro et fricatur inde morphea
alba aufert eam et miscetur
succus eius cum succo feniculi
et cum melle et fit collirium cum
eo. confert debilitati visus
et que miscetur cum aceto et
oleo rosaceo et conficitur cum
cerusa et fit linimentum cum
ea confert herisipile et formice
et ulceribus capitis humidis.
Et ruta que masticatur post
comestionem reprimit et allei et
auffert fetorem ipsorum. // De
Raphano capitulum

Raphanus est calidus et
siccus in 3o gradu. D.
Raphanus que comeditur ante
cibum facit ventositates et non
est bonus stomacho et facit eru-
ctuare et provocat urinam. Sed
que comeditur post cibum mollit
ventrem et iuvat cibum ad de-
scendendum. et que sumitur ante
cibum pellit ipsum ad superiora
et non sinit eum descendere
ad fundum stomachi. Et si de-
coquitur et sumitur confert
tussi antique. et humoribus
grossis in pectore aggregatis
et est contrarius ydropisi. Et que fit
emplastrum cum eo confert splene-
ticis. Et quando comeditur con-
fert strangulationi fungorum
et que bibitur provocat menstrua
Semen vero raphani quod bibitur
facit vomere et provocat uri-
nam et resolvit duriciem
vel timorem splenis. Assa-
reus in libro de agricultura. Con-
fert dolori renum vesice et tussi
et defendit corpus a morsi-
bus venenosis qui timentur ab
eo. Et semen eius confert
venenis sicut tyriaca. Et que
comeditur raphanus et pone-
titur super scorpionem moritur
statim. Ruffus. confert flegma-
ticis et malus capiti et oculis et
dentibus et palato et corrumpit
cibum. et est contrarius omnibus egritu-
dinibus. et generat ventositates
in superioribus partibus membris
De Resina capitulum

Resina est calida et sicca in 2o gradu
et eius sunt multe species. Sed omnes
species gluciose calefaciunt et disperant
bona dissolutive ... quod in aliqua
earum est acuitas et puritas et sa-
pore et dulcedine quibus maior quam
alia. Et melior quando est gelatinum
et mastix et ... quod in hac quod
in eo est de stipticitate parva cum
aqua confert capiti et stomacho et in-
testinis. Et etiam in eo virtus de-
siccativa et mordicativa et mundificativa

Sparagus est
temperate com-
plexionis que
coquitur ebul-
litione una
et comeditur
mollit ventrem
et provocat urinam

u

Et quando conficitur radix eius et
bibitur decoctio eius confert san-
guinee et yctirie et sciatice. De
spongia

Spongia est calida et sicca in
primo gradu. d. Spongia no-
ua et sicca resoluit apostemata flegm-
tica et conglutinat recentia vulne-
ra quando supponitur cum aceto uel
aqua. Et inuenitur lapis in spon-
gia, et ipse frangit lapidem
qui est in renibus non in vesi-
ca ut volt. G. De Sticados

Sticados est calidum et siccum in
primo gradu. d. confectio e-
ius confert dolori pectoris
De Squinanto

Squinantum est calidum et siccum
in primo gradu. d. frangit
lapidem prouocat urinam et men-
strua mouet et inflationes et
grauedinem capitis. De Se-
mine lini

Semen lini est calidum et siccum
in primo gradu. d. quando ad-
misceretur cum oleo et melle et aqua
resoluit apostemata calida et mol-
lificat ea. et quando conficitur cum
aqua resoluit apostemata que
sunt in radice auris et apo-
stemata dura. et quando misce-
tur cum melle et fit inde looch
expellit superfluitates que
sunt in pectore et sedat tussim
De Setha, vel serico

Quando vermiculus texit sup-
ra telam et dimittitur in
ea donec moriatur vermis deue-
nit inde setha. Et dixerunt
aliqui medicorum quod setha est
calida et sicca cum temperamento
et est bona cordi et fortificat
illud et clarificat sanguinem eius
et ipsa ponitur in medicinis
cordis. Et quidam comburunt
eam ut possit facilius teri et
melius pulverisari super de-
sicationem. Aliquibus non
videtur hoc esse faciendum ne
amittat virtutem suam, sed sci-
dunt subtiliter eam multi. et
terunt eam cum margaritis
et ipse cum corallo, et sic te-
ritur faciliter. De Storace

Storax est calida et sicca
in primo gradu et eius
sunt due species scilicet liquida
et sicca. D. Storax liquida
est pinguedo inuenta recentibus. G.
Virtus storacis prima est virtus
que calefacit. Et 2a est que mol-
lificat et maturat. Et 3a virtus
eius est que sanat tussim et rauce-
dinem et raucedinem et prouocat men-
strua quando bibitur et quando subditur
matrici. Fumus eius et est similis
fumo olibani. Et dicit Ysaac in epy-
thimiis et in 2o de ingenio sani-
tatis quod est una ex rebus morti-
ficis sicut mirra et mandra-
gora. De Spica nardi. Gerarh

Spice sunt plures species sed
nobis magis cognite sunt spi-
ca nardi et spica celtica que etiam
vocatur spica nardina romana. D.
Virtus spice nardi est calida et
sicca prouocat urinam, et ipse quando
bibitur stringit ventrem. et quando
bibitur cum aqua frigida sedat
sincopim et confert cordiace et in-
flationibus et cutis egre et ycterice
et egritudinibus renum. et quando co-
quitur in aqua et sedet in ea mu-
lier confert apostematibus calidis
Sed virtus spice celtice etiam pro-
uocat urinam et confert stomacho
et quando bibitur cum decoctione ab-
sinthii confert apostematibus calid-
is cutis et yctericie et inflationibus
stomachi et morsibus venenosi
animalium. et ingreditur in con-
fectionibus oculorum. De Sene

Sene est calidum et siccum
in primo gradu. Habet
virtutem magnam quando peruenit
ad stomachum purgandi melan-
coliam et coleram et fortificat
substantiam cordis quando impetitur
cum eo medicine quas dicit iu-
uare sicut viola et rosa. Deco-
ctionis eius plus confert quam ipsum
tritum. Et dosis eius sicci est
3i et in decoctione 3.7.
De Sorbis Atherar

Sorba est frigida et sicca
in primo gradu. G. Sciendum
quod est stipticum. Virtus eius
prima est frigida. et 2a est que
retinet ventrem retentione for-
ti. De Salice vel Felw

Salix est frigida et sicca in pri-
mo gradu. d. quando bibuntur
folia eius trita cum pauco pi-
pere et vino pauco confert colice

que dicitur thos et qn combibi-
tur cortex salicis et conficit cum
aceto et fit emplm eradicat ueru-
cas Et decoctio corticum admini-
stratur super pedes podagricorum et
confert eis multum et mundificat
furfures capitis
De Salvia sequitur

Salvia est calida et sicca in 2o
gradu D. Decoctio foliorum
et ramorum ipsius qn bibitur p-
uocat urinam et menstrua et ex-
pellit fetum et denigrat capillos
et confert apostematibus et abscindit
fluxum sanguinis et mundificat ul-
cera fraudulenta Et qn cum de-
coctione ramorum et foliorum ipsius
fit ablutio sedat pruritum genita-
lium tam virorum qz mulierum
De Scolopendria 7 est una herba
Scolopendria est calida et sic-
ca in 2o gradu D. qn ista her-
ba coquitur et bibitur 40 di-
ebus resoluit et extenuat sple-
nem Similiter aut faciunt folia
ipsius si terantur et fiat cum
eis emplm super splenem et
qn teruntur et miscentur cum
vino et bibuntur conferunt
distillationi urine et singultui
et yctericie et frangunt lapidem
renum et vesice
Sineugen wilt tateln
Sineugen i. hermodactilus est
calidus et siccus in 2o gradu
G. hz virtutem laxatiuaz et
similiter aqua in qua bibitur
datur aut ponitur in dolore iun-
cturarum et in tempore fluxus ad
eos Sem ipse est malus stomacho
De Solatro vl nacht schad
Solatrum est frigidum et siccum
in 2o gradu Et eius sunt
plures species Nam quoddam
hz grana rubea et vocatur so-
latrum sompniferum Et aliud hz
grana nigra et vocatur sola-
trum momacum Et aliud hz in
una teka nisi unum solum g-
num sicut ceciscum et vocatur al-
kakegi D. qn bibitur ex cor-
tice radicis sompniferi ʒ 1 fa-
cit dormire leuiter sompno
qz gummi papaueris Et sicut
dicit puocat 1 vomitum puocati-
one forti Et datur ydro-
pico ex semine eius xii grana

et curatur Sz si minus detur
inducit maniam vim cui accidit
decat hoc si biberit mellicratum
curatur Et cortex radicis eius
ingreditur in emplm sedantibus
dolorem narcotisando et ingre-
ditur etiam in curis albuginibus
et hic qn coquitur in vino et te-
netur decoctio eius in ore se-
dat dolorem dentium D. solatrum
maniacum inducit sompnia non
vera qn bibitur ex radice eius
ʒ 1 cum vino et qn bibunt ex
eo ʒ 2 inducunt furorem eli-
enatum tribus uel quatuor
diebus et 4 ʒ ex ea occidunt
G. Granum alkakegi ponitur
in multis medicinis que confe-
runt epati et vesice et renibus
D. fructus alkakegi mundificat
ictericiam per prouocatione uri-
ne et exprimitur succus folio-
rum eius et similiter folia eius
desiccantur in umbra et opera-
tio ambarum est una Abix Du-
ris alkakegi confert apostematibus
corporis tam intrinsecis qz extrin-
secis et qn linitur super apo-
stema extrinsecus confert ei et g-
num eius qn bibitur confert ul-
ceribus renum et vesice
De Sabina

Sabina est calida et sicca i
3o gradu. 2a virtus eius est
que abstergit putredinem ulcerum
putridorum malorum corrodentium
et antiquorum et similiter ipsa mun-
dificat ulcera melancolica sordi-
da qn ponitur super ea cum
melle et aufert herisipilam
Et propter causam sue subtilitatis
prouocat menstrua plus qz alia
medicina et facit mingi sangui-
nem et interficit fetum viuen-
tem et expellit mortuum De
Sambuco et ebulo vl holunder
vnd atich sequitur
Sambucus et ebulus sunt ca-
lidi et sicci in 3o gradu am-
be species ille sunt propinque vir-
tutis D. Coctura ebuli est qn
sumitur laxat humiditates aquo-
sas Et folia eius in aqua de-
cocta sicut alia olera et come-
sta laxant flegma Radix uero
eius qn coquitur in vino decoc-
tio eius ydropicis miro modo

confert. Et qn̄ decoquitur in aqua
et mulier sedet in ea et sup̄ ipsum
mollificat duriciem matricis et co-
artat omnes constrictiones eius. Et
qn̄ semen eius sumitur in potu
cum vino facit hoc idem. Et qn̄
in decoctione eorum fit sessio ex-
pellit secundinam et expellit hidro-
pisim. Et qn̄ succus foliorū eius
distillatur in aures aufert sur-
ditatem et tinitum et occidit ver-
mes qui sunt in eis. Et qn̄ cū
eo linitur caput prohibet scabiem
et pruritū et confert tussi anti-
que. Et quando sumitur in potu co-
fert contractioni anhelitus. Et qn̄
fit gargarisma cū eo, confert
catharro descendenti ad fauces
et squinancie. Et accipiuntur su-
mitates ebuli dum sunt tenere
cum foliis suis et teruntur et
dantur cū succo eorum in potu
confert lapidi renum. De Ser-
pillo sequitur

Serpillum est calidū et siccū
in 3o gradu. G. Virtus eius
prima est calida, et 2a virtus
eius est subtiliativa resolutiva
3a virtus eius est que provocat
urinam et menstrua. De
Serapino

Serapinum est calidū et siccū
in 3o gradu. G. Virtus eius
2a est que subtiliat et abstergit
et 3a virtus est que mundificat
maculas que sunt in oculo et
subtiliat eas, et est ex melioribus
medicinis aque descendenti
ad oculum et ad obscuritatem vi-
sus que accidit ab humoribus
grossis. Aben. De proprietate
eius est conferre colice et ven-
tositatibus intestinorum et costa-
rum et purgat flegma viscosum.
Et dosis eius sumpte est a
ʒ. i. usque ad aureum unū infu-
si in aqua decoctionis aut in a-
qua ruthe aut in aqua mellis.
De Scamonea

Scamonea est calida et sicca
in 3o gradu. Johannes mesue
dilucione educit coleram cū
fortitudine, et ipsa est inimica
cordi epati et intestinis. Facit
nauseam et sitim et educit vel
destruit appetitū cibi, et linitur
in posteriori parte capitis cū ali-
quo alio succo vel oleo calido et est
magni iuvamenti ad subeth et
litargiam et supponitur cum lana
educit menstrua. Dosis eius est
a granis 7e usque ad 12. Plinius
Scamonea abstergit cutem et
meliorat colorem et aufert dolo-
rem capitis antiquū et cōmiscea-
tur cum oleo rosaceo et aceto et diffun-
ditur super caput. De Scilla
et est cepe marinū

Scilla est calida et sicca in 2o
gradu. D. habet virtutem acutam
adustivā et qn̄ assatur et sumitur
habet multa et maxima iuvamen-
tam. Datur ad laxandū ventrem
et ad provocandū urinam in febre
et in ydropisi, et datur illi qui
conqueritur de stomacho suo cum ci-
bus natat in eo et nō digeritur
et datur ictericis et ad torsiones
ventris et ad tussim antiquam
et ad asma et ad screandū sa-
nie.

Sandalorum sunt tria genera
scilicet album et rubeū
citrinū. Mesahal. Sandalum
est frigidū in 3o gradu et siccū
in 2o gradu. Aben. Confert car-
diace cum febre que linitur
cum eis super cor. Ysaac. Sandalum
mixtū qn̄ miscetur cum succo so-
latri aut semine aut portulace
aut lenticula aque confert
podagre calide et apostemati-
bus calidis et prohibet humoribus
dari membris. De Strebeam
i. esula vulgariter wolfskraut

Strebeam i. esula est calida
et sicca in 4o gradu. D. Ra-
dix eius si de ea accipitur ʒ. i.
et bibitur cū mellicrato la-
xat ventrem, et semen eius si
accipiatur de eo ʒ. i. laxat
coleram et flegma et si sumi-
tur ex lacte eius pondus ʒ. unius
facit hoc idem. De Synapi

Synapis est calidū et siccum
in 4o gradu. D. Virtus eius
calefacit et subtiliat, et extra-
hit qn̄ masticatur, et qn̄ tere-
tur et miscetur cum aqua, et
fit inde gargarisma, confert
egritudinibus radicis lingue et asperi-
tati antique pulmonis. Fricatur
cum eo gargarismate, et qn̄
fit cum eo emplastrum cum rebus
ad hoc convenientibus resolvit

sternutationes et qui teritur et applicatur naribus commovet sternutationem et confert epilenticis excitans eos, et illa que patiuntur excitatione matricis. Et qui infricatur cum ficubus et ponitur super cutem donec rubeat confert scabie et duriciei splenis, et est ex his que [illegible] dolorum omnibus antiquis quando volumus attrahere aliquem humorem ad exteriora, et fit ex eo cum aceto et melle collirium et confert obscuritati visus et pruritui palpebrarum. De sulfure

Sulfur sicut dicit est subtilis, subtrahit, et habet virtutem resolutivam et attractivam et resistit venenis quando teritur et ponitur super locum morsure. Et confert tussi et educit saniem de pectore, et qui transglutitur in ovo sorbili aut fit fumigium cum eo confert asmati. Et qui fumigatur mulier cum eo educit fetum, et qui infricatur cum resina pini et aceto confert scabiei ulcerose et aufert morpheam et sumitur in potu cum aqua aut ovo sorbili curat ictericiam et est bonum [illegible] et quando pulverisatur super corpus aufert sudorem, et qui aceto fumigatur cum eo confert surditati eius. De sale

Sal sicut dicit est calidum et siccum in 2o gradu, et virtus eius 2a est que aggregat et resolvit, et virtus eius 3a est que prohibet putrefactionem corporum que sunt parata putrefactioni propter humiditatem superfluam. Et qui infricatur cum oleo et inungitur cum eo corpus resolvit lassitudinem et aufert scabiem, et qui infricatur cum oleo et aceto sedat pruritum qui inungitur cum eo iuxta ignem donec sudet et eodem facit in scabie ulcerata et in lepra et in impetigine. De sale armoniaco capitulum

Sal armoniacum est calidum et siccum in 4o gradu, ut [illegible] est abstersivum subtiliativum lavativum

Et de proprietate eius est quod extrahit ab interioribus ad exteriora et confert casui uvule quando fit ex humiditate et subtiliat eam. De tribulo. Distel

Tribulorum sunt due species. Domestica eius species. Species agrestis nascens in [illegible] et nascitur 2a in fluminibus et alie species [illegible] et stipticant. Et semen eius dum est humidum confert lapidi renum et vesice. Et qui decoctio eius aspergitur super loca ubi habundant pulices occidit eos omnes. De tymbra vel Satureya

Tymbra i. satureya est calida et sicca in 3o gradu. Et est calefactiva multum et desiccativa resolutiva provocat urinam et menstrua et expellit fetum et purgat membra interiora et facit screare a pectore superfluitates. De Tymbit

Tymbit est calidum et siccum in 3o gradu, et melius ex illo est quod est quadrum(?) et album. Iohannes Mesue(?). Tymbit educit humores flegmaticos grossos et viscosos et a remotis et [illegible] a iuncturis, et cum quibus mundificat stomachum et expellit ab eo superfluitates adherentes in villis eius. Et mundificat pectus a flegmate grosso et putrido, et educit a iuncturis et locis nervosis et aliis humorem grossum et viscosum et valet ad dolorem iuncturarum. Et eius usus preservat a lepra et ab infirmitatibus flegmaticis sicut est morphea. Et est medicina febrium flegmaticarum. Et dosis eius contriti est a ʒ. i. usque ad ʒ. Et eius decocti potio est a ʒ. duabus usque ad x. Et qui vis ipsum ministrare accipe ʒ. i. de eo et ʒ. de zinzibere et ʒ. ʒ. de zucaro. De tytimallo

Tytimallus est calidus et siccus in 4o gradu. Dicunt eius septem species [illegible] acutus et est cum hoc annexa amaritudo. Et virtus eorum est prima calida

et sicca in 2o gradu, et secundum virtus est que abstergit et mundificat et fortius quod quod est in eis est lac et post ipsum est semen et post semen folia. et dicitur quod sit medicina violenta ad purgandos humores Unde non est melius avcandum de ea. De vite et vino et de uva passa volg welsche wyn

itis folia quando teruntur et fit emplastrum cum eis confert zode et sunt frigida et stiptica et succus foliorum confert hintibus ulcera in intestinis et hiis qui egrotant de ardore stomachi et pregnantibus habentibus appetitum corruptum. H. D. Agresta et stiptica etiam corroborant stomachum et confert illi qui non potest digerere. et confert stomacho relaxato et pregnantibus 7 colicam cum qua evomit stercus. et videtur quod valet egritudinibus epydimialibus. Sed dicunt fieri Accipiant uve ante sui maturacionem et ponantur ad solem tribus vel quatuor diebus. postea exprimatur aqua eis vinum et ponant in sole et quod illud vinum dimittitur veterascere pluribus annis adhuc est potabile. Passule dulces terrenose sunt magis nutritive quam uve et sunt stomacho gmtes et epati. quia in eis est stipticitas grata et natura epati agregatum et est cum hoc eis quod maturant humores crudos et indigestos et equant humores malos. et temperant eorum complexionem et sunt etiam in natura sua tarde ad recipiendam putrefactionem et in tota eorum substantia sunt similes epati. H. Bahe Vinum secundum A. est in 2o gradu in caliditate et vetus ex eo est in 3o gradu. et mustum est in primo gradu Et manifestatur vinum quodque vinum in quo gradu est per estimacionem caliditatis invenientem in eo. D. Vinum nocet nervis et sensibus et ideo oportet cavere ab eo si aliquod membrum est egrum Sed si parum de eo sumatur in disposicione sanitatis mixtum cum aqua non nocet et quantum in de eo est vetus multum album et subtile provocat urinam. insequitur qua facit dolorem capitis. 7 qui bibit ex eo satis nocet stomacho Sed novum generat inflacionem 7 est difficilis digestionis inducit sompnia mala et provocat urinam Sed mediocre inter vetus et novum est sine malicijs horum qua propter est conveniens sanis et egris Et vinum album subtile est bonum stomacho et convenit usus eius magis in sanitate et in egritudine et est propinquius ad molliendum ventrem quam rubeum et nigrum Et vinum nigrum est grossum et tarde digestionis ingrossat carnem et confert fluxui ventris Et vinum rubeum est medium inter album et nigrum. et ideo virtus eius est media inter virtutes illorum. dulce vero est grossum et tarde resolucionis inflat stomachum et laxat ventrem sicut mustum nisi quia virtus eius est debilior. et confert pectori 7 renibus Et quando est vetus confert apostematibus et vulneribus quando infunditur lana non lota et inponitur et supponitur. et quando ponitur super ulcera fraudulenta et super ulcera parcigmosa et super ulcera ad que currunt humores Vinum vero stipticum est magis provocativum urine facit zadem et inebriat Contrarium vero est magis. quod desiccat et stringit ventrem Et vinum leve confert visceribus et minus nocet nervis at minus provocat urinam. De Vernice

Vernix est calida et sicca in primo gradu Albugerig confert catharre qui fit frigiditate ex eo et desiccat vomica dedigorat de superfluitate eius et conferre catharre et abscindit sanguinem menstruorum Aben Guefit superfluitates flegmaticas que sunt in stomacho et in intestinis et occidit lumbricos et ascarides. De Viola

Viola est frigida et humida in primo
gradu. Oleum quod fit ex ea cum
foliis solum infrigidat et confert
inflationi oris stomachi et apostemati-
bus calidis oculorum et capitis. Item
Et dicitur quod flos eius a proprietate
que est in ea quando bibitur cum aqua
confert squinantie et epilepsie que
accidit pueris. De Zuccaro
Zuccari prima virtus sua
est virtus que desiccat, et secunda
virtus est que abstergit et re-
solvit. et ipsum ingreditur in
medicinis que aperiunt opilationes
et abstergunt et mundificant vias
et est longinquum a nocumento stomachi
et alies quod fiunt ex eo sicut mel
. est species ex speciebus mellis et
invenitur coagulatum super canna
in india et arabia. et substantia eius
assimilatur substantie salis. et quando
resolvitur in aqua et bibitur re-
solvit ventrem et est bona stoma-
cho et confert dolori vesice et re-
num. Et immissum in oculum abstergit
obscuritatem visus. Aben: est ca-
lidum in principio 2i gradus et humidum
in medio primi. lenit ventrem et con-
fert stomacho eo quod abstergit id
humidum quod est in eo de re nociva scilicet
ex colera et expellit eam cum sua
abstersione. De zinzibere
Zinziber est calidum et humidum
in 3o gradu. Quod est calefactivum
et iuvat ad digerendum cibum et
mollit ventrem mollificatione levi
et est bonum stomacho. Aben: zinzi-
ber confert opilationi epatis que
fit propter frigiditatem et humiditatem
digerit cibum et resolvit humidi-
tates grossas que sunt in stomacho
et in intestinis et mollit ven-
trem confert obscuritati visus
que [illegible] contingit et destruit
flegma etc. Tractatus 2us 2e
partis. scilicet de medicinis que sumun-
tur ex animalibus et ex membris ani-
malium et ex superfluitatibus eorum

Restat nunc dicere
vel ponere capitu-
la de simplici
medicinarum que
sumuntur ex ani-
malibus et eorum
membris et eo-
rum superfluitatibus.
De Lepore

Cum assatur cerebrum leporis et co-
meditur confert tremori qui acci-
dit post egritudines. Et quando bibitur
cum aceto caput eius combustum
confert epilentie. et est tyriaca
omnibus medicinis mortiferis et
precipue lacti coagulato in stomacho
et quando fit linimentum cum sanguine
eius calido mundificat morpheam
et impetiginem. De aneta. A-
nas. De anetis sedat dolorem
sedatione magna. et est melior
omnibus adipibus. nam non in-
venitur aliqua subtilior nec ma-
gis mollificativa nec magis re-
solutiva. De gallo et gallina Ius
decocti galli laxat ventrem
sed oportet quod decoquatur decoctione
forti. [illegible] Quando galli scin-
duntur per medium et ponuntur
calidi super morsum venenosum
confert. et oportet quod removeatur
sepe unus post alium et cerebrum
eius quando bibitur cum vino con-
fert veneno venenoso. Et Dicunt de
collectore gallus accipit pelliculam sto-
machi interiorem et desiccatur et
datur de ea in potu cum vino
confert multum dolorem in stomacho
De limace id est snecken Pun-
guntur limaces cum stilo et ma-
nat ab eis humiditas et colligitur
in vase. Hec humiditas congluti-
nat pilos palpebrarum qui non
recte oriuntur. De Cancro
fluviali. Quando ex cancris
fluvialibus comburuntur et accipitur
ex cinere ipsorum pondus aureorum
decem [illegible] cum aureo uno et
seminis genciane et bibitur cum
vino tribus diebus confert iu-
vamento maximo et manifesto
morsui canis rabidi. et quando
decoquuntur et comeduntur [illegible]
confert ulceribus pulmonis. De
Scorpione id est [illegible]. Scorpio
quando teritur et ponitur
super locum puncture ipsius con-
fert et cinis eius combustibilis
confert lapidi renum et vesice.
De Ericiis id est yegel. Cum ericius
desiccatur et bibitur confert le-
prosis et similibus commixtionem ma-
lam et corruptam [illegible] in
corporibus eorum et confert
spasmo et egritudinibus renum
et similibus ydropisim carnosam

De vulpe. Oleum in quo deco-
quitur vulpis confert multum do-
lori iuncturarum paralisis. dicitur quod qui
pulmo vulpis desiccatur et potatur
ex eo pondus .z. unius confert a-
smati multum. Et debes scire
quod pellis vulpina medetur dolo-
rem iuncturarum si ponitur desuper.
Similiter valet axungia vulpina
si iunctura dolorosa inungatur.
De ypsolis et lumbricis. D. qui
teruntur contritione forti et po-
nuntur super nervos incisos co-
glutinant eos, et non oportet quod
vulnus dissolvatur nisi per tres
dies. Et qui teruntur contra-
tione forti et bibuntur ex eis cum
aliquo suco diuretico provocant
urinam et frangunt lapidem
et curant ictericiam. De centi-
pedibus vel zangi [illegible]. D. qui
gignuntur et deguntur in fu-
mento sunt meliores et oportet
quod ponantur in vase terreo non
vitreato, et ligetur pannus line-
us super os vasis. Deinde ver-
tatur orificium illud super vapo-
rem aceti fortis qui bulliat
super ignem donec morian-
tur omnes. Postea inserantur in
lino et reponantur, et meliores
et fortioris operationis sunt illi
qui sunt diversorum colorum, et
in aliis earum sunt lineae transversae
nigrae et grossae et oblongae.
Operatio autem istarum quae sunt
varii coloris est debilior, et vir-
tus earum est putrefactiva, rube-
factiva et ulcerativa, et aliquando mi-
scetur cum medicinis quibusdam apo-
stematicis causticis quae sunt ad
scabiem ulceratam et ad impetigi-
nem malam. Et estimant quidam
quod qui inserantur in aliquibus
confectionibus ad ydropisim con-
ferunt propter virtutem earum for-
tem quam habent in provocando
urinam. G. Et scivi quendam
ex amicis meis qui dabat
ex eis in potu infirmis provocantem
ex eis in medicinis quae sunt ad
provocandum urinam. Et debes
scire quod est valde fortis medicina
et forte valde nocens, igitur si
vis uti eis exhibeas in mo-
dica quantitate. De Rana. G.
Pulvis ranarum combustarum

abscondit fluxum sanguinis qui
pulverizatur super locum. Et dix-
it aliquis quod solus pulvis ranarum stri-
git fluxum sanguinis. De Coagu-
lo vel lapp. Coagulum leporis
dissolutum et potatum cum aceto
confert epilepsie et fluxui men-
struorum et resolvit sanguinem et
lac quae coagulantur in stomacho
et non experientia scimus quod ita est
et ipsum est calidum et subtile et
subtile resolutivum et siccum. De
castoreo vel bib' gail. D. Casto-
reum venenosum et qui bibunt ex eo
aurei .z. cum decoctione pulle-
gii provocat menstrua et expellit
fetum et secundinam et datur in
potu cum aceto ad inflationem
stomachi et intestinorum et suf-
focationes et singultum et ad me-
dicinas mortiferas. et quod fit su-
ffumigium cum eo et confert tremo-
ri et spasmo et dolori nervorum
et iuncturarum et ultra virtus eius
est calefactiva. De Ovis Gallinae.
Cortex ovi cum parum frigidior
est corpore temperatum et desiccat
sine mordicatione quod in albu-
gine ovi imbibitur lana et post
super adustionem ignis aut aque
ferventis confert multum et quod
inficitur cum albumine facit ad-
herere pilos palpebrarum inver-
sos. D. Ovum sorbile sorbi-
le est magis nutritivum quam alio
modo comestum et vitellum ovi ele-
xatum quod inficitur cum aceto
aut cum oleo rosaceo confert
pulsationi oculi. De Sputo.
Sputum ieiuni et [illegible] est
forte et est resolutivum abster-
sivum et abstergit maculas cor-
poris et faciei et lentigines
et impetigines et pannum et ser-
piginem mortuum super cute et spu-
tum quod hominis est ieiuni in
omnibus animalibus virtute vene-
num occidens [illegible] et ipsum
occidit scorpionem. De Uri-
na. D. Urina hominis quae su-
mitur in potu confert morsui
serpentis et medicinis mortife-
ris bibitis et confert primo
ydropisi. et urina vetus me-
lior est quam recens in ulceribus
humidis oculorum et in furfuri-
bus capitis et impetigine et

serpigine et scabie et prohibet
dilatacione ulcerum fraudulen-
torum in corpore Et urina infa-
tium que sumitur in potu confert
asmati Urina apri habet proprietatem
frangendi lapidem Et urina
linceis vertitur in lapidem quando bi-
bitur cum aqua confert dolori sto-
machi et ipse frangit lapidem re-
num et vesice Urina vero asini
sicut quidam dicunt potata curat dolo-
rem renum De sanguine Qui-
dam medicorum sunt qui dant in
potu sanguinem caprinum et hircinum
mixtum cum melle ydropicis De
Sanguis hirci et capre leporis
et cervi qui assantur et administran-
tur quadraginta iporemm confert ul-
ceribus intestinorum et fluxui ven-
tris antiquo Sanguis vero canis
qui sumitur in potu curat mor-
sum canis rabidi De Cerebro
Et quidam dicunt quod qui cerebrum
leporis comeditur confert tremo-
ri membrorum et cerebrum galline
stringit ventrem in exigere cereb
De Stercore Omne stercus est
resolutivum et eius attractivum et hoc
sunt plus et minus Stercus canis
ossa comedentis curat squinanciam
et dissinteriam et ulcera antiqua
Stercus infantium comedentium pa-
nes et carnes gallinarum chypa-
tarum desiccatum confert iniancito
magno et incurabili squinancie
Stercus lupi potatum curat co-
licam etiam super infirmum suspen-
sum Stercus capraru confert
dolori iuncturarum Stercus bovum
emplastratum super ventrem ydro-
pici confert iniancito magno et
solvens aquam eius et attenu-
ans ventrem Stercus colum-
barum mixtum cum synape aut
nasturcio confert egritudinibus
antiquis sicut est podagra emi-
grania et dolori iuncturarum Ster-
cus muris laxat ventrem De
Stercus capraru maxime silvest-
rium quod bibitur cum vino confert
ictericie Stercus accipitris mix-
tum cum aceto curat scabiem Et
si miscetur cum cera dissoluta et
cum oleo rosaceo curat combu-
stionem ignis Stercus mures
sumptum in potu cum olibano
et aqua mellis facit mingi la-

pidem Stercus caprarum qui colligitur
in estate tempore quo ascendit stella
que dicitur canicula desiccatum et in
vino potatum et aqua stringit
ventrem Autem Stercus hominis
exsiccatum pulverisatum et potatum in prin-
cipio paroxismi aut cum melle mix-
tum et comestum curat omnem
febrem interpolatam Et si necesse fu-
erit detur per duos vel tres
vel quattuor paroxismos Et sit dosis
eius ℈ 2 et 3 De Epate E
Epar canis rabidi quod sumitur
in cibo curat morsum canis ra-
bidi Epar caprarum et hirci co-
mestum facit cadere epilenticum
Epar lupi positum sepe in medici-
nis que fiunt de epaticorio
et sunt conferens epati multum
De Caseo lacte et butiro Primum
lac confert catharro acuto quod
est dulce et est aliquid calidum a prin-
cipio mulsum et mundificat mem-
bra a tiriacis suis malis propter
suam abstersionem et adheret
membris et prohibet ab eis acu-
itates humorum ne perveniant
ad eam et sedat mordicationem
humorum malorum et propter hanc causam
confert habentibus ulcera in pul-
mone et in pectore Butirum
vaccarum caprarum et ovium re-
solvit et maturat De Caseo
recens sine sale quod comeditur
est inflativus et est bonus stoma-
cho et bonis corporibus facilit tran-
siens ad membra auget in carne
ne impinguat et mollit ven-
trem mollificatione temperata
Sed qui coquitur aut exprimitur
aut assatur stringit ventrem
Sed recens caseus salsus est
minoris nutrimenti quam recens
sine sale et est malus stomacho
et intestinis et non impinguat
sed marcescit et inducit acedi-
nem in stomacho maxime
quod fit ex lacte vaccino et aqua
casei interit vermes multos
De Carne tyri Tyrus est vermis
serpens et inde fit tyriaca
Caro tyri calefacit et desiccat
et resolvit desiccatione et resolu-
tione forti nam testificat experi-
encia quod tyrus qui coquitur in
vino et bibunt ex eo leprosi
ingrossatur cutis corum tota Dein

cneo et remanet per os hic caseo
mollis. De felle. D. Accipe fel
veronis et liga os eius et submer
ge in aquam urgentem tum du
ravit spacio unius trium recitationum
et extrahe ab aqua et desicca in um
bra et serva. Et fel quod tu vis
servare ad instrumentum oculis. Et
similiter liga os eius cum est recens
et submerge in melle et ibi dimitte.
Fel galli est multum utile ad aquam
descendentem ad oculum et ad obscurita
tem et asperitatem palpebrarum. Et fel
thauri cum miscetur cum melle et
linitur inde squinantie confert. Et
cum miscetur cum lacte caprino
aut muliebri et distillatur in au
rem a qua manat sanies curat
eam. Et cum miscetur cum nitro
curat scabiem ulceratam et furfures
capitis cum cicatricione profectu. Et cum ex
felle vero fit lacch confert squi
nantie. Fel avis adustum confert
sicut fel thauri nisi quod est debili
oris operationis. Et omnia fella
commovent fluxum ventris et spe
cialiter cum supponuntur cum
lana imbibitur in eis et liga
tur super umbilicum instrumentis con
fert. De medulla ossium. D. Me
dulla ossium cervi est fortior om
nibus et post ea medulla vituli post
thauri post capre post arietis et
sunt omnes mollificative resolu
tive sedative et repletive ulcerum.
De pinguedine et adipe. Cum animal
est humidum generatur in eo pin
guedo sicut porcus. Et cum est
siccum tunc generatur in eo adeps
sicut thaurus capra et alia que
sunt cornuta. D. Virtus omnium
adipum est calefactiva. De Spo
lio serpentis. Dicunt quidam quod
ab spolium serpentis cum
coquuntur in vino et distillatur
in aurem dolorosam confert ei
multum. Dicunt quidam quod spolium
serpentis cum bullierit cum
aceto et colatur os cum eo con
fert dolori dentium. De aqua
pistorum. B. Aqua piscium salsa
confert ulceribus putridis et con
fert similiter dolori sciatice et
ulceribus intestinorum. Et quando
fit cum ea clistere et hic idea quia
abstergit humores qui sunt in spina
et lavat intestina et desiccat ulce

ra que sunt in eis. Etiam quando
medicus plus utitur est aqua an
guille salse. Et nos quidem ea
administramus eam in ulceribus pu
tridis que sunt in ore. De ossi
bus combustis. B. Virtus cornu
est calefactiva et desiccativa desicca
tione forti. Et dicitur quod hec virtus
proprie est in ossibus hominum. Et quidam
tharantium causam curant quando ut
hic conterere epilepsiam et dolorem
intestinorum. Et dicitur quod cum crematur
pro quousque albificatur donec color eius
sit albus et datur ex eo in po
tu resolvit inflationem intestinorum
et punctiones eorum antiquas et
confert colice. Et dicitur quod calca
neus hirci crematur et bibitur cum
oximelle extenuat splenem. Et
dicunt quidam quod ossa carnium boum
adusta abscondunt sanguinis fluxum
et cum sumitur cinis eius in potu
abscondit fluxum ventris. De
tela aranee. B. Tela aranee
cum ponitur super vulnera que
sunt in exterioribus corporis non si
nit ea apostemari. D. Cum misce
tur cum aliquo unguento et li
gatur super tempora et super
pulsus brachiorum curat febrem
tertianam. Et cum ponitur super lo
cum unde fluit sanguis stringit
eum statim. De lana. Melior
ex lana est lenis que est ex col
lo avium et ex inferioribus corporum.
Cum lana infunditur in aceto aut
oleo aut vino et emplastratur cum ea
apostema in principio est cum et con
fert attritioni membrorum et fra
cturis ossium. Et cum infunditur in
aceto et oleo rosaceo confert co
lice et dolori stomachi et aliorum
membrorum. De Cornibus. B.
Quod administratur ex cornibus est cor
nu cervi aut caprarum. Nam aduri
tur et administratur ad restrin
gendum gingivas et ad confirmandum
dentes. Et iam narraverunt
quod cornu cervi cum aduritur et cum
eo abluitur curat ulcera inte
stinorum et fluxum sanguinis
et ventris. Et detur ad aureos
duos. D. Et sic cum aduri
tur infunditur in fiasco et po
nitur in olla terrea et lutatur caput
eius et remittitur in furno donec
albescat. D. Limatura eius cum

datur in potu excludit lumbricos.

De pulmone. Pulmo vulpis qui desiccatur et bibitur confert asmati etc.

Explicit tractatus secundus. Incipit tractatus tercius de cibis et potibus. Capitulum primum de pane.

Panis melioris nutrimenti est iste qui confectus est de optimis granis frumenti et precipue de tritico et sit bene alienus de furfuribus quia ex eo generatur; sed quanto melioris nutrimenti ac quanto a furfuribus purior tanto est melioris nutrimenti. Et est eligendus iste qui est porosus et levis et non sit calidus aut ita novus ut cum masticatur fiet ut pasta inter dentes, quia talis non est bene digestibilis, nec sit ita antiquus ut sit durus nimis vel muscidus. Item durus panis est parvi nutrimenti propter privacionem humiditatis, et muscidus est corrupti nutrimenti. Et quia cortex est valde exsiccantis et propter hoc est peioris vel quasi nullius nutrimenti. Et flegmaticis prodest ipsum habere aliquid de sale et fermento, quia sal et fermentum exsiccat humiditatem flegmaticam. Colericis autem et siccis et etiam sanguineis convenit panis dulcis qui sit cum parvissimo de sale et de fermento. Capitulum 2m de potu.

Potus magis nutritivus est cervisia clara et boni saporis et precipue prima et facta fuit in braxatione et hoc ideo quod ipsa multum habet de substantia ordei vel tritici et ipsa etiam est spissior quam vinum. Igitur ipsa magis nutrit et ideo sunt homines corpulenciores de cervisia quam de vino. Et tamen cavendum est a turbida et nova quia longiori generat cito sanguinem et lapidem vesice et renum et atque oppilaciones epatis et splenis. Vinum autem eligibilius est album et clarum tenens accedens boni saporis, quod quanto fuerit fortius tanto plus de ipsa apponi de aqua, et quanto levius tanto minus et hoc in regimine sanitatis. Sed si esset intencio calefaciendi tunc ipsum sed debeat parum et vinum 3m. Acre autem vinum corrodit et debilitat

stomachum intestina et nervos. Unde ex eo generatur colica passio et ulcera et torsio stomachi precipue in habentibus debilia viscera. Et ex hiis etiam crebrius generatur gutta et per aliqua membra vel pedum vel ipsorum scatio. Rubeum autem vinum constringit. Igitur ipsum dimittendum est de regimine sanitatis. Et si plura volueritis videre de vino dicta revertere ad precedentem tractatum c° de vino. Medo quod est clarus et bene decoctus valet ad pectus et est boni nutrimenti, cavendum est tamen a multa eius potacione et precipue in mensa, quia generaret oppilacionem epatis et splenis, propter hoc quod vehementer attrahitur ab epate propter sui dulcedinem. Medo autem niger et spissus et per consequens ... quod cum in hieme braxatur fortiter calefacit propter mel et humulum. Et quia grossus est oppilat epar, et ipse generat coleram in stomacho et facit fastidium vomitus. Unde ipse non valet in regimine sanitatis, solum enim valet ad dilatationem ventrorum et mulierum in paucis ... ducturum et aliqui miscent eum cum vino et tunc facit inflacionem stomachi ac inducit fastidium. Capitulum 3m de carnibus animalium quadrupedum.

Caro bovina generat grossum sanguinem et est tarde digestionis et dura, et convenit habentibus fortes stomachos et laboratoribus est bonum nutrimentum. Sed caro vituli lactentis est facilis digestionis et boni nutrimenti. Sed caro edulina et agnellina precedit ... est facilioris digestionis et melioris ac subtilioris nutrimenti. Caro mutonina multum appropinquat complexioni humane. Unde ipsa est boni et grossi nutrimenti. Caro porcina est multi nutrimenti dum est recens propter multam sui humiditatem radicalem, sed minus nutrit quam sunt salsa et desiccata. Caro cervina hynnulina capriolina et caprina sunt grossi nutrimenti, grossior tamen alio est caro capre. Caro vervecina et caprina est melancolica

dure digestionis generativa mela-
colie. Similiter est talis caro caprina. Caro leporina est melancolica
et dure digestionis. Inter intestina animalium quadrupedum pluris
nutrimenti sunt intestina bovum
spissa et pinguia. Faciliorem tamen
digestionem et minoris nutrimenti
sunt intestina vitulorum agnorum
et edorum. Adhuc minoris
nutrimenti sunt intestina mutonum
et porcorum; humida enim sunt
duriora et sordidiora. Epata sunt
stiptica et sicca propter quod sunt
pauci nutrimenti et grossi. Cerebra
etiam sunt tarde et dure
digestionis propter eorum solidita-
tem et viscositatem. Sed que in-
nuimus de soliditate et visco-
sitate sunt magis nutritiva.
Cor est dure digestionis et pauci
nutrimenti etiam propter sui soli-
ditatem et siccitatem. Pulmo
faciliter digeritur propter sui subti-
litatem, sed modicum nutrit
propter sui pauciorem humiditatem radi-
calem. Splen etiam est dure
digestionis et tarde et mali nu-
trimenti. Continet enim in se
feculentum sanguinem. Extrema propter
potum sunt etiam velociores
digestionis. Lingua propter multi-
tudinem nervorum et diminutionem
per elixationem vel assationem
est durioris digestionis, et quia
semper est in motu, propter hoc est
melioris saporis, et ponitur
a quibusdam inter ea que me-
diocriter nutriunt. Capitulum
quintum de carnibus volatilium

Inter carnes volatilium pestan-
tior est et nobilior atque me-
lior est caro galline et caro
caponis et post hoc caro phasiano-
rum, id est [illegible] et perdicum. Caro
pauca carnes avium minorum. Post
aves parvas nisi quod passer pau-
lo est calidior, sed generavit eas [illegible].
Caro columbarum antiquarum
est mali nutrimenti. Melius autem
nutriunt pulli earum, et plus
valent columbe agrestes vel
habitantes in rupibus quam colum-
be domestice. Et inter omnia
genera columbarum turtur est
melioris nutrimenti. Aves
autem degentes in aquis sunt

mali nutrimenti; generant enim san-
guinem grossum et melancolicum,
sicut est anca et anser et aneta et
similia. Inter omnes tamen carnes vo-
latilium degentium in aquis me-
lioris nutrimenti est caro ardee.
Capitulum sextum de piscibus

Inter pisces melioris nutrimenti
et facilioris digestionis est lu-
cius apud nos et similia.
Et debent eligi pisces cuiuslibet
generis illi qui degunt in aquis
recentibus et fluentibus. Nam pi-
sces degentes in paludibus precı-
pue putridi sunt corrupti nutrimenti.
Post lucios aut similia eliga-
tur tymallus et perca teutonice barsch.
Anguilla recens est multi nu-
trimenti sed dure digestionis et
opilativa epatis, et est delectabilis
saporis et qui voluerit ea uti
debet eam cum speciebus bene condire.
Sed anguille salse sunt dure
digestionis et mali nutrimenti, atque
magis generative opilationum. Rumbus
est boni nutrimenti et facilis
digestionis. Sed tinctus est dure di-
gestionis et mali nutrimenti. Esox
est multi et grossi nutrimenti. Et
omnes pisces generaliter sunt meliores
qui sunt recentes quam qui fuerint
salsi vel exsiccati. Sturio, id est ster-
lo qui degit in fluviis non in sta-
gno seu in palude, est boni et mul-
ti nutrimenti. De aliis autem pisci-
bus tu poteris capere notitiam
ubicumque fueris in provincia
aliena ex hominum relatione et ex
propria experimentia. Sequitur capitulum
septimum de pulmentariis

Ordeum decorticatum cum brodio
est generative et mediocris nutrimenti.
Similiter avena excorticata et
decocta, lac amigdalarum et earum
pulmentum est etiam generativum nu-
trimenti et maxime colericis et
febricitantibus. Colatura avene
sicce est frigida et pauci nutrimenti
et est generativa colericis et patientibus
egritudines calidas. Similiter
[illegible], id est pulmentum quod fit
de farina avene. Pulmentum
de rysi est infrigidativum et bo-
ni nutrimenti et est stipticum.
Omnia iam dicta pulmentaria
sunt contraria [illegible] et pure [illegible]
egritudines calidas. Caseata

De nauori rases est melioris nutrimenti quam que fit de rases antiquo et est pauci nutrimenti. Pulmentum de lentibus est grossi nutrimenti et dure digestionis atque generativum melancolie. Fabe decocte sunt difficilis digestionis grossi et pauci nutrimenti generantes ventositates. Rape sunt satis nutritive sed generant ventositates et impediunt digestionem. Prunis atque sunt cibus bonus rusticorum. Cicera alba generant sanguinem flegmaticum magis aut insufflant ea que sunt decocta et ea successu temporis arctata. Sed cum capita sunt recentia et provocant appetitum comedendi ratione acetositatis. De naturis aliorum olerum vide in precedenti particula atque de aliis pulmentariis que a diversis diversa fiunt poteris scire noticiam ex relatione aliorum adiuvantibus te premissis expositis in ratione.

Particula tercia de curatione singulorum membrorum in speciali. Tractatus primus de curatione febrium. Capitulum primum de diffinitione et de divisione febris.

Febris est calor extraneus accensus in corde procedens ab eo mediante spiritu et sanguine per arterias et venas in totum corpus et inflammatur ab eo inflammatione que nocet operationibus naturalibus. Sicut est ex ira calor aut motu non est febris. Febrium alia est effimera, et est illa in qua spiritus et corpores sunt accensi et raro pertransit diem vel noctem nisi mutetur in febrem putridam. Alia est febris putrida et est illa in qua humores accensi sunt et fit per putrefactionem humorum. Alia est febris ethica et est illa in qua membra principalia radicalia seu principalia sunt accensa. Item febrium alia est acuta et est illa que cito terminatur. Alia chronica et est ista que tarde durat. Item febrium alie sunt salubres et alie non salubres. Item alie sunt continue, alie interpollate. Continue sunt que non recedunt donec sint. Interpollate sunt que interpolantur quiete media. Item febrium alie sunt habentes horrorem aut habentes horripilationem et alie non habentes rigorem nec horripilationem sed subito invadit calor patientem. Item febrium alie sunt simplices alie composite. Simplices sunt terciana quotidiana. Composite sunt sicut duplex terciana vel duplex quartana. Capitulum secundum de cura febrium effimerarum.

Effimera ut dictum est raro transit ultra diem et noctem et longius durat ad tres dies et noctes. Quod si pertransierit diem tercium estimatur esse permutata in putridam aut in ethicam. Cause autem febris effimere sunt cause primitive calefacientes corpus vel etiam accidentales ut sunt angustia animi ira tristicia ambulatio longa in sole dolor et similia. Et frequenter urina et pulsus sunt bone dispositionis in illa febre et ideo quod est difficilis cognitionis sed facilis curationis. Sed si effimera acciderit ex angustia quia spiritus moventur ad interiora et occultantur et calefiunt curetur cum leticia et per balneationem in se minimo et confortetur cum odoriferis et frigidis et ungatur pectus cum succo et mucilaginibus cibis et aquis bonis declinantibus ad frigiditatem et bibat patiens vinum plurime commixtionis. Et si acciderit illa febris ex nimia tristicia vel ex nimia cogitatione vel ymaginatione similiter curetur sicut ista que accidit ex angustia. Si autem acciderit ex vigiliis nimiis aut ex nimio motu corporali quia motus et vigilie etiam calefaciunt et exsiccant curetur patiens cum ocio quiete

et sompno et infrigidetur caput
cum sucis et aquis et vinum est
ex rebus eis magis conferentibus
nisi assit dolor capitis Si autem
acciderit ex sompno et quiete, nam
in vigiliis resolvuntur vapores
a spiritibus qui non possunt re-
solui in sompno et quiete Cu-
retur febris ista cum sudatione
in aere balnei et excitetur pa-
ciens etc. et abstineat a vino
Si autem acciderit febris effime-
ra propter nimium gaudium aut propter
nimium timorem, curetur fe-
bris effimera accidens ex ira vel an-
gustia Et si ista acciderit propter
nimiam evacuationem curetur cum
restaurativis confortantibus ad hoc Si
autem acciderit ex nimio dolore
qui accidit in capite aut in
oculo aut dente aut iunctura
curetur primo morbus ille propter
quem accidit dolor aut mitige-
tur dolor cum rebus mitigan-
tibus sicut sunt res infrigi-
dative vel etiam resolutive de
quibus dictum est in particula prima
Si autem febris illa acciderit
ex nimia fame curetur cum con-
fortantibus et cibis bonis confor-
tantibus et balneetur cum aqua
tepida et inungatur cum oleo
violaceo aut rosaceo Et si acci-
derit propter sitim, detur ei ad po-
tandum aqua frigida et aqua
fructuum frigidorum et balneetur
in aqua tepida Et si acciderit
ista febris ex opilatione aut
affuerit dominium in sanguine fleu-
bothometur et a sompno est si fe-
bris declinaverit Si autem
non est dominium in sanguine
sed estimatur quod alii humores sunt
domini opilantes detur ad po-
tandum sirupus acetosus vel sirupus
cum seminibus et aqua endivie
Si autem acciderit propter nau-
seationem sacietatem et non
affuerit solucio ventris pro-
vocetur vomitus et fiat clistere
evacuativum, Et si nec sic fuerit
curata febris tunc solvatur ven-
ter cum medicina laxativa
Si autem acciderit ex asperitate
curetur apozima cum fleubotho-
mia et solvatur venter et per
cuppam et abstineat a vino paciens

Si autem acciderit a calore solis
aut ex nimio calore balnei infri-
gidetur caput et pectus cum oleis
et aquis frigidis et sucis et absti-
neat a vino paciens et bibat
aquam calidam frigidam aut te-
pidam Si autem acciderit ex ni-
mio frigore cooperiatur paciens
pannis calidis quousque sudet
iuxta ingrediatur balneum et
balneetur cum aqua ad cali-
ditatem declivi et in calido Ex
istis regiminis curationis tu po-
teris curare etiam alias effi-
meras ex aliis causis provenien-
tes Et nota iterum quod in omni
balneatione eius qui patitur effi-
meram tu debes considerare
in introitu balnei si patitur orri-
pilationem vel rigorem, tunc sta-
tim extrahatur paciens de bal-
neo, quia tunc non est effi-
mera sed est putrida // Capitulum
2m de diversitate febrium putridarum

Putrida febris dicitur propter
putredinem humorum Et in
omni putrefactione humorum re-
solvitur vapor calidus qui de-
currit ad cor et calefacit super-
flue spiritus vitales et sanguinem
propter quod totum corpus calefacit
Et si humor putrescit intra venas
generatur inde febris continua
quia quotidie semper inde re-
solvitur qui procedit ad cor
Si autem putrescit humor extra
venas generatur inde febris in-
terpolata, quia non continue putre-
scit ille humor sed per vices
ut si putrescit melancolia
in splene generatur inde quartana
Si colera in cistifellea generatur
terciana, nisi sit apostema extra va-
sa quod etiam facit febrem con-
tinuam propter hoc quod est continua
in eo putrefactio humoris ut est
in pleuresi peripleumonia et fre-
nesi Et quia humores sunt quatuor
quatuor inde genera febrium
generantur nam si putrescit
colera generatur terciana Et si
putrescit sanguis generatur quo-
tidiana Si putrescit flegma
generatur similiter quotidiana
Et si putrescit melancolia ge-
neratur inde febris quartana
Capitulum 3m de cura terciane

Terciane sunt tres species
scilicet continua interpolata et causon
Terciana continua est cuius paro-
xismus non recedit sed continue af-
fligit quousque ipsa egritudo ter-
minatur Sed interpolata est
cuius paroxismi interpolantur in terminis
dyes temporibus et ipsa solet affli-
gere de 3o in 3m diem propter quod
etiam dicitur zana Sed causon etiam
est de genere continue febris vnde
in aliquo tempore calor est inte-
rior et alia hora est aliquantulum
remissior Causa febris est pu-
trefactio colere que si putrefit
intra venas generatur zana tercia
continua Et si extra venas putre-
fit sicut in epate uel stomacho
generat tercianam interpolatam Et si
ipsa putrefit in stomacho et in par-
tibus propinquis cordi ita quod paro-
xismus non recedat causat causonem
Est etiam alia causa causonis scilicet
putrefactio flegmatis salsi Et
tu debes scire quod due sunt 3ne
scilicet pura et notha id est non pura
Terciana pura est que generatur
de putrefactione colere rubee
Sed terciana notha est que ge-
neratur ex putrefactione colere com-
mixte cum flegmate Signa ter-
tiane continue sunt accessio cum
aliquali rigore uel paruo fri-
gore uel oscillatione et postea se-
quitur statim calor qui augmen-
tatur de die in diem usque ad statum
et sicut taliter patientes Et pul-
sus velocitas et fit frequens Vri-
na fit rubea et nebula ascendit
sursum adest dolor capitis et
apparet eis ante oculos quod non est
Vnde et loquntur inaniter tempora
saliunt aures sal tinnitus lingua
exsiccatur et asperatur Et quantum
ad corpus tangere ex calore pun-
gitiuus Contra si manus tua
durauit super corpus vincit ca-
lor manus calorem febris ita
quod videtur calor febrilis re-
mitti Et si 2e febris tercia per-
curas transit diem septimum Ergo
quartana dicitur ex vrina dige-
sta et aliqua mala in salubri
terciana augmentatur usque ad
statum et post statum continue re-
mittitur quousque egritudo termine-
tur Signa terciane interpola-

te sunt quod paroxismus incipit aut
cum oscillatione breui et quando-
que cum paruo frigore uel cum paruo
rigore et quandoque incipit cum calore
sine primo rigore aut oscillatione
aut frigore aut cum paruo frigore
et non durat paroxismus per 12 horas
nec ultra septem periodos Et ter-
minatur paroxismus plerumque cum
sudore quandoque cum euaporatione
et sitit et dolet caput et non
appetit comedere Sed specialia
signa causonis sunt quod quando tangi-
tur corpus infirmi est calor pungi-
tiuus sicut acus et si diu teneres
manum super corpus non remitti-
tur caloris acuitas sed in fine ma-
net pungitiuus Item paroxismus
non recedit licet sit aliquas
horas modicum remittitur eius in-
tensio Signa communia singulis
speciebus terciane sunt quod pulsus
est velox et dolitus et quod con-
ueniunt illi hys que generant cole-
ram ut alcum et omne genus por-
ri et piper et alia calefacientia
atque quod tempus est calidum et regio
calida Pronosticatio quando pulsus
et vrina in principio non multum
distant a naturali dispositione et quod
in processu augmenti morbi non
multum recesserit distancia mali-
ne dispositionis pulsus et vri-
ne a naturali dispositione significat sa-
lutem infirmi Et si nebula
apparuerit 3a die uel 4a uel
7a in medio vrine significat velo-
cem terminationem egritudinis
Et si vrina sit alba significat fre-
nesim Et prostratus sit magis
significat malum super infirmum Et
tu debes semper in visitatione
infirmi ista tria membra prin-
cipalia scilicet cerebrum et hoc per
operationes eius scilicet sensus et ima-
ginationes et cor per pulsum
et epar per vrinam que si inue-
neris fortia in virtutibus suis
confide super salutem infirmi
Si autem inueneris ea omnia uel
aliqua deficere in virtutibus
suis tanto magis habeas time-
rem de morte infirmi quanto
in maiorem inueneris virtu-
tum imbecillitatem Vehemens
angustia infirmi et quod se proicit
de latere in latus aut apparet

super dorsum planarum temporum
profundaro oculorum denigratio
lingue, sudor circa caput tm vel
etiam circa collum et pectus, ita quod
alia membra non sudant, sunt
accidentia terciane. Et in terciana inter-
polata atque etiam in aliis febribus
interpolatis anticipatio sive ante-
cessio paroxismorum significat quod
egritudo est in augmento. Sed quod
paroxismi tenent eandem horam
hoc fit longitudine egritudinis
sed quod fit post positionem parox-
ismorum, hoc facit declinatione egri-
tudinis. Cura terciane continue
primo ordinetur dieta cibi et potus
extractis. Cibus debet esse frigidus
et facilis digestionis et ne medicus
dicatur occisor propter nimiam absti-
nentiam infirmi, det licentiam co-
medendi ea que sunt multi
nutrimenti sicut pulli et huiusmodi
et hoc precipue si status sit magis
elongatus a principio. Sed si sta-
tus proximus est quod signum
est quod est vehementissimus do-
lor, tunc est quod penitus patiens
abstineat a cibo. Sit igitur eorum
cibus lac amygdalinum cum
mica panis, vel pulmentum a-
mygdalinum aut ordeum decoc-
tum cum aliquo bono brodio
carnium, aut aliquod pulmen-
tum avene cum aliquo bo-
no brodio confectum. Et si est
venter nimis laxus fiat pul-
mentum de risi, aut pullus co-
nsilus vel brodium de gallina
vel capone cum mica panis
aut brodium quod non sit nimis pin-
gue de carnibus levibus vel
muntonis, et quia mediatur come-
dere prius, si volunt comedant
de carnibus gallinarum agnel-
linis, ~~quia de talibus~~ aut
vitulinis seu edulinis, quia
de talibus confortatur plus, et ex-
cusatur medicus a detractione
laycorum et rudium qui fre-
quenter accusant medicos quod
occidant per nimiam abstinen-
tiam nutrimentum. Et sunt pauperes
primum uti de colatura avene
acetosa que vocatur vulgariter ...
et de gluciriis curant sibi a
piscibus et fructibus precipue huius
qui cito conuertuntur in ...

malorum et crudorum ut sunt pira po-
ma cruda nisi sint poma decocta.
Sed malagranata vinosa bene ma-
tura et prunis poterunt uti.
Et nota quod sicut preceptum Ypocratis
infirmo non est denegandum est
quod multum et vehementer appetit
etiam si sibi sit nocivum. Sed debet eo
dari in modica quantitate vel com-
misceatur cum aliquo alio ita quod
nocere non posset. Et sit hora
comedendi cum febris est re-
missior, et si non est remissior una
hora quam alia tunc observ-
etur hora comedendi consueta
continuo quia non prius ad non
sufficiam comedere pure una
febricitant, multiplicatur vires co-
mestionis. Potus eorum sit
tysanna, que sic accipiatur. Recipe
pecua olliuula de ordeo non
excorticato et abluatur bene.
Deinde accipiantur 16 vel 18 olli-
cule predicte mensure de aqua
in qua decoquatur ordeum usque
ad consumptionem 4e vel 3e partis.
Deinde coletur et infrigidetur
aqua et infrigidata detur ad
potandum, et dulcoretur aqua ista
cum zucaro, et erit magis de-
lectabilis et magis confortans
virtutes. Vel coquatur aqua
simplex usque ad consumptionem me-
dietatis vel 3e et dissolvatur in ea
zucarum ut fiat dulcis et detur
ad potandum vel detur succus
acetosus. Et si fuit consuetus
bibere vinum bibat vinum subti-
le limphatum quod est medium inter
novum et vetus. Et si sit in terra
ubi sit cervisia bibat cervisiam
tenuem et subtilem. Aer eorum
debet infrigidari cum frondi-
bus de salicibus et cum frequenti
rotatione seu effusione aque
in superficie pavimenti ubi ia-
cet egrotus, et de hoc genere est
quod accipiatur olla in cuius fundo
sunt foramina stricta sicut que
habent sportae frumenti, ita tamen
quod non repleantur foramina
sed quod inter spatia posset aqua
distillare, et suspendatur iuxta
lectum infirmi et repleatur aqua
atque supponatur vas quod recipiat
aquam distillatam, et quanto plures
fierent tales olle tanto plus

aer infrigidaretur et clangor aque
in casu eius forte provocabit sompnum
egro. Et non debet ullo modo balneari
eger nisi in declinatione
egritudinis. Et quia in egritudine
est evacuanda secundum preceptum ypocratis
ipsa prius est digerenda
et est digestio huius humoris subtilis ingrossatio
et humoris grossi incisio
et subtiliatio. Colera autem cum sit
subtilis indiget ingrossatione et
ad hoc facit regimen predictum per
quod infrigidatur. Nam infrigidatio
fit per ingrossationem. Et ad hoc
etiam faciunt syrupi infrigidantes sicut
est syrupus acetosus qui valet ut
dicit avicenna ad digestionem cuiuslibet
humoris et sicut est syrupus rosarum
et syrupus endivie et consimiles. Detur
igitur aliquis syrupus cum
aqua endivie vel cum aqua decoctionis
herbarum frigidarum vel
cum aqua tepida in aurora solis
seu in ortu solis et de vespere
in introitu ad lectum et per tres
vel quatuor dies. si videris quod natura
non evacuat tunc evacua per medicinam
lenitivam et levem ad talem
ut sunt thamarindi. Reubarbarum Cassia
fistula vel aqua medicinalis composita
ut est electuarium de succo rosarum
et kathartinum imperiale vel consimile.
Et tu non debes movere ventrem
quando egritudo est in statu nisi
primum cognoscas quod natura non velit
moveri. Et flebotomare non
debes nisi a principio. Hoc tu
debes videre in principio evacuare
nisi materia fuerit furiosa ut
potest quod movetur de loco ad locum.
Et dentur dieta electuaria confortativa
et infrigidativa ut zuccarum
rosaceum violaceum et aliqua electuaria
tabulata. De quibus videbitur
in quarta particula. Et si videris
naturam inclinare sanguinem
ad fluxum per nares cuius signum
est tremor faciei et venarum
apparitio lampadarum ante oculos
pruritus narium tunc provoca
fluxum sanguinis narium et
hoc per setas porci intrusas in
nares vel per millefolium in nares
intrusum confricato et compresso
naso cum digitis. Circa terciane
nothe predicte est ut fiat flebothomia
post secundum paroxismum et hoc

in die interpollationis si fuerit habundantia
sanguinis et si est necesse movere
ventrem hoc fac post digestionem materie.
cuius signum est quod nebula que
est in urina est in media aut
in fundo. et hoc in die interpollationis
cum aliqua medicinarum predictarum.
Et cave ne ullo modo
flebothomes aut ventrem moveas
in die paroxismi. Cetera omnia fiant
ut in tertiana continua. Circa tertianam
nothe est sicut circa predicte nisi
quod in medicinis evacuativis addatur
turbith. Circa causonem est eadem
sicut in tertiana continua nisi quia
sicut calor causonis est intensior
quam in tertiana sic ergo magis studium
exercere seu exhibere in infrigidatione.
Unde debes primum
madefacere in aqua rosacea et
per ipsam infrigidare pectus vel stomachum
vel utrumque et non permittas
ipsum calefieri. sed statim cum
incipit calefieri iterum imponas in
aquam et reponas super ypocondria
dextra ubi iacet epar. ponas
et sandalum ubi sit vel in
quo sunt sandali et alie herbe
frigide plures vel una infusum
in aqua rosacea vel in aqua
alia aqua frigida aut succo
frigido. Et quia materia est valde
furiosa evacuandus erit venter
a primo et postea frequenter secundum
tollerantiam egri et secundum materie quantitatem
et hoc cum medicinis dictis
in circa tertianam et quia est tanta
intensio caloris quod timetur calor
extraneus. Unde nota quod medicum
dimittere digestionem et evacuationem
materie et festinare ad primam
infrigidationem et hoc fit
per aliquam medicinam confortativam
sicut est requies vel consimilis
medicina. sed hoc non fiat nisi
timeatur de casu virtutis propter
fortem intensionem caloris ut
dictum est. Et aqua frigida
cum digestio apparet in urina ut
potest cum nebula apparet in
medio aut in fundo istis qui
consueverunt aquam bibere nisi
habuerint debilia intestina potatio
uno haustu bono magnum prestat
iuvamentum. ideo sepe potestatim prestat
remedium quia aut facit
sudare aut vomere aut assellare

et per liberat ab egritudine et
hoc idem fit in tertiana. Capitulum
viii De cura febris sanguinis
Sanguis aliquando calefacit super
naturam suam et hoc propter oc-
strationem eius in venis. Unde
sequitur effectus eius eventualis.
Causa autem talis constrictionis
est eius multiplicatio et hoc propter
repletionem et tunc febris vocatur
synocha. Aliquando autem sanguis
putrefit et hoc etiam propter effectum
eventualem eius et tunc generatur
febris que vocatur synochus
et est febris sanguinis continua
et illa que est ex sanguinis pu-
trefactione secundum veritatem fetentem
et huius non secundum istam que est ex
sanguinis multiplicatione. Signa
febris sanguinis sunt dispositio
complexionis sanguinee et dispo-
sitio multiplicationis sanguinis
circa caput vel etiam circa to-
tum corpus ut sunt rubor fa-
ciei et oculorum tumor venarum
paruitas narium inflatio gravedo
et lassitudo. Et est calor minor quam
lenior in febri sanguinis quam in
causon et est pulsus undosus et
moderatus urina rubea et spissa.
Cura febris sanguinis est cum
flebotomia et infrigidatione alia
et volunt quidam quod fiat fle-
botomia usque ad sincopim sed
hoc est timorosum. Est enim virtus
custodienda. Infrigidatio autem
fiat cum hiis que dicta sunt in
circa terciane sicut sunt tysana
et aspersio aque et sucus frigidi
et potatio aque frigide etc. Ali-
quando hec febris mutatur in ter-
nam et tunc curatur ea quo pre-
dictum est superius. Capitulum
xiiii De succurrendo accidenti-
bus que accidunt febribus super
dictis. De hoc videbitur hic
Sitis curatur cum potatione
aque frigide vel tysane
ut supra dictum est. Item bi-
batur zucarum violaceum vel ro-
saceum cum aqua frigida. Item
tyrsoluria sucus malagranatorum.
Item misceatur coctum aqua cum
aceto et dulcoretur cum zucaro.
Item abluatur sepe os cum aqua
frigida. Item teneantur electua-
rios frigidos de quibus dicetur
in hac particula. Contra amaritudinem
vel quamcumque aliam impeditatem
oris misceantur simul aqua
et acetum sit tamen minus de
aceto quod non possit lingua ulce-
rare et cum ablutione laventur os
frequenter. Contra oris et lin-
gue ulcerationem dissolvatur
dragagantum in aqua et cum ista
aqua liniuntur ulcera. Item
ad idem valet intellectum semi-
citrum et super ulcera mundificat
et ad hoc etiam valet oleum expressum
de amigdalis dulcibus recentibus.
Et si fuerat lingua limosa fri-
cetur cum ligno tenui et ablu-
atur cum aqua et aceto. Contra
vigilias infrigidentur tempora
et frons frequenter cum primo li-
neo intincto in aqua et succis
frigidis et non permittatur panno
calefieri sed ante eius calefactionem
iterum infrigidetur per eius infu-
sionem. Et si velis facere for-
tius infrigidantium dissolve modicum
de opio in aquis vel de succis
supradictis. Et aque frigide ma-
gis consuete sunt rosacea vio-
lacea nenuphatica. Et si non po-
teris habere huius require alia in
frigidativa nota in hac particula
descripta. Et si venerit fluxus
a principio sermonatus est et acci-
dentalis est. Non stringendus
est ipso. Detur igitur in potu
13 de nucleis malagranatorum tri-
tis. Item caseus de grisz vel
quatuor aquis extractus exsicca-
tus ac potatus in pondere
ʒ i stringit. Item i de camphora
re vel dimidium potatum cum
aqua vel per se stringit. Item
castalla crusta stringit. Et si
fluxus fuerit nocivus cuius signum
est quod ipse venit per signa
digestionis in urina non est strin-
gendus nisi superfluat ut forte quod
durat ultra dies 3 et quod vir-
tutes debilitat tunc constringe-
dus modo supradicto. Et si in
digestibus fortiori medicina req-
re ad capitulum de dissenteria. Et
si venerat sudor superfluus fac
elevare frequenter terram in-
mi et siccam denudare. Item rora-
ta faciem eius frequenter cum aqua
rosacea et manus et pedes eius

aqua frigida. Vel aspergere sin-
thema in aqua cum foliis quercus
tritis et rubellis aut aliis pul-
veribus stipticis et frigidis ut
sunt rose. et si addideris campho-
ram erit fortius Et si venit fre-
nesis cura eam cum localibus re-
mediis Et nota quod remedia loca-
lia sunt que ponuntur ad locum
Sed simplices medicine sunt que
intrant per os Et si venit vri-
na ante septimum diem est signum
malum Sed si apparuerit digestio
in prima vel secunda potest permittere
quinto die Et ipsa similiter
curetur cum localibus remediis
ut infra dicetur in tractatu de vri-
na Et si venit fluxus sanguinis
narium superfluus imponatur in na-
sum sanguinaria trita. vel lima-
ciones cum suco vitri modicis
Item fortius est medicamen ut
de stercore porci ponatur in nasum
Et adhuc fortius est ut rana pa-
lustris comburatur et pulvis in
nares ponatur si ambe fluant
vel in vnam si tamen vna fluxerit
et ad hoc idem valet si frontes in-
frigidentur cum aqua rosacea
vel tympora. et ut brachia et
crura ligentur. ligatura doloro-
sa Et si venter fuerit constipa-
tus supponatur suppositorium de
sapone vel de melle cocto
usque ad spissitudinem. et postea
admixto sale. ut coquatur ipsum
sal cum melle. et sic indigebis
sale in modica quantitate Vel fi-
at de melle decocto addita sca-
monea vel esula vel elleboro
vel thimelea. vel commixtis eorum
pluribus simul. vel fiat vnguentum
vel emplastrum laxativum super vm-
bilicum De istis omnibus consideran-
dis ponam in quarta particula de
modo gradiente Et si fuit ca-
sus appetitus mittetur cum ci-
bariis odoriferis. et de hiis est
quod pulli assentur et desuper
aspergatur aqua rosacea bene
distillata. et pulvis de gario-
filis. et eorum brodia inspissentur
cum modico aceto et si affuerit
sincopis confortetur cum cibis o-
doriferis et electuariis confor-
tativis. quod si fuerint crudi hu-
mores in stomacho tunc detur

mica panis intincta vino Et
si venerit sompnus profundus cu-
retur sicut dicetur inferius de su-
beth vel de cura litargie Et
si venerint variole vel plateri
vel morbilli curentur ebdo. quo
dicetur postea in subsequentibus
Capitulum viiim de cura quotidi-
ane flegmatice
Quotidiana flegmatica est
que generatur de flegma-
te putrefacto scilicet vitreo vel acetoso
et propterea frigus eius est forte
et raro est rigor vel nunquam. propterea
quod vapor resolutus ab utroque fle-
gmate non est acutus Et est ista
febris prolixa seu interpollata
Signa febris quotidiane fleg-
matice sunt forte frigus a prin-
cipio sine rigore precipue si fu-
erit farca Item pulsus est par-
uus propter frigiditatem et fre-
quens et in principio est valde
occultus Vrina est alba et
subtilis propter frigiditatem et opi-
lationem et hoc in principio. postea
fit rubea propter calorem qui con-
sequitur putrefactionem et spissa
propter humorum cruditatem Item
dispositio corporis est flegmatica
et hoc iuvabit te ad cognoscendum
febrem flegmaticam istam Si
regio fuerit frigida et humida
et si tempus fuerit frigidum et
humidum et si consuetus erat pastus
cibis frigidis et humidis Item
paroxismus durat ad magis ad 18
horas et ad minus usque ad horas
6. sed tamen non plene recedit. et
tunc iterum revertitur. et primo
semper precedit frigus et postea
sequitur calor. et dicitur quo-
tidiana quia quotidie affli-
git Pronosticum est quod ista fe-
bris augmentatur usque ad 10 vel
8 dies et terminatur in xx diebus
et aliquando contingit subeth .i. pro-
funditas sompni Item habent
febrem comitatur etiam aliquando
magnitudo splenis Circa huius
febris est ut digeratur materia cum
sirupo acetoso dando eum omni
mane et nocte ad potandum. et cum
aqua feni. et apii. vel cum de-
coctione eorum. vel cum compo-
sitis cum medicinis dicetur
ut sunt semina carui anisum

petroselinum etc. Et quartana non fiet
nisi per tres dies inquantum a principio
egritudinis huius. et tunc fiet cura
... cum turbith aut cum agarico
vel cum trifera coniunctis Et si in-
fuerit declivis ad caliditatem. ad-
datur scamonea Et si urina fuerit
sicut rubicunda et spissa non erit
inutile ut fiat flebotomia Et omnis
medicamen ad curam febris huius
et cuiuslibet alterius intropolate seu
pacientis est. ut coquantur quatuor ma-
nipuli de azaro in duabus lagu-
enis quod ebibat paciens quando sen-
tit inicium paroxismi. et hoc fiat
similiter ad 2m paroxismum. et si fuit
sic curatus. bene quidem. si autem
etiam detur ad 3m paroxismum Et
in quartana vero forsan erit ac-
cidere ad 7e vel 6. vel plures pa-
roxismos. quia materia febris illius est
grossa et frigida et dissimilis
ad digestionem et expulsionem Et item
aliud experimentum valde bonum
et est ut accipiatur stercus humanum
et precipue hominis qui habet frequentes
... egestiones ... fetentes
et sit illud stercus ... ...
comburatur et pulverizetur et misce-
atur cum melle. et ne appareat
fetor et horror infirmo. admi-
sceatur aliqua res odorifera
ut est nux muscata vel cinamomum
vel camphora vel muscus et
detur ad gluciendum infirmo quando
sentit paroxismum ... Et
sit dosis pulveris 3.2. vel 3. et
ad minus 3 j. hoc medicamen licet
... sit vile. est tamen ex-
pertum ad quartanam ... ad aliam
intropolatam et ipsum ponit avi-
cenna in 3o canonis Poterit etiam
... paciens hanc egritudinem
in declinatione morbi Et si in-
fuerit valde frigida ... potare
vinum subtile. et odoriferum. et
si fuerit declivis ad caliditatem
... misceatur cum aqua Et si estima-
mas quod statim per tres dies
... status egritudinis debes re-
... sibi minuere Et si tu re-
des in longum differre statum
caveas tibi a publicatione re-
giminis i. diminucione nutrimenti
Et ... esset ut ab aliis ...
nutrimenti elongaretur infirmus
Nam ut dicit ypocras Non

purga corpora quanto magis nutries
tanto magis ledes In quia ho-
mines in habitationibus istis ...
non sustinent. hoc debet medicus da-
re istis licentiam comedendi ea que
sunt boni nutrimenti et multi. fa-
ciat tamen eos vivere in quantitate minori
et inhibeat prorsus pisces et lac
quia humores de istis generati
cito corrumpuntur et putrefiunt
Ideo sepius illi qui curati fu-
erint a febribus recidivant ex
usu piscium vel lactis Etiam inhi-
beatur eis crapula Vomitus etiam
eis est medicina valde iuvativa
Et quia asarum non ...
purgat eum non oportet miscere
aliam medicinam Et dicunt ali-
qui quod inunge corpus pacientis
quotidiane cum oleo et tela
aranee sit valde bonum unguentum
et utile // Tam ... de
cura quartane

Quartana dicitur quia de
4o die in 4m diem affligit
Et ipsa fit ex putrefactione melancolie
Et quandoque causa huius febris est
melancolia naturalis Et quandoque
melancolia generata ex adustione
sanguinis aut adustione flegmatis
aut adustione colere rubee Di-
cuntur quartane sunt quod de die 4o
in 4m diem affligit Item ipsa
affligit circa 24m horas Item
frigus precedit calorem Et est ca-
lor parva remissus nisi fuerit
de colera adusta. tunc est calor
intensior Item pulsus est durus
propter siccitatem melancolie et occul-
tus et parvus propter eius frigiditatem
et precipue ante eius putrefactionem
Item urina propter eius frigiditatem
est alba et propter eius siccitatem
est subtilis nisi incipiat ...
tingitur propter calorem febris et
inspissatur bene in ... que ex-
pellitur Et si complexio pacientis
est melancolica et tempus est au-
tumpnale et tibi maior certitudo
prenosticum Illa febris diu so-
let durare Est enim cronica. et
quandoque durat ultra annum. immo
aliquando durat ad plures annos
Et si febris illa salva fuerit
liberat a multis egritudinibus
malis sicut epilensia apo-
plexia mania lepra et paralis

Et si ipsa fuerit mala et stri
pie si fuerit cum magnitudine
splenis consuevit durare ad pa-
rosismum et ad primum Circa
febris huius est ut digeratur in-
cum syrupus acetoso vel cum oximelle
et purgetur cum sene vel thymo
vel epithimo vel cum lapide
lazuli vel alia medicina simpli-
ci vel composita purgativa mela-
colie Et si fuerit melancolia de
adustione colere rubee addatur
reubarbarum vel scamonea Et si
fuerit de adustione flegmatis
addatur turbith vel agaricus
Et si habundavit sanguis et esti-
maveris melancoliam esse de adu-
stione sanguinis flebotomia
Non debet autem fieri flebotomia
aut purgatio in die paroxismi ne
paroxismus inveniat stomachum
repletum cum cibis et prouocetur
vomitus in initio paroxismi vel me-
dicina ante paroxismum 7o cum de-
coctione capillorum veneris vel decoctione
seminis citrulli (?) fiat ... vel cum
asaro et cum indiget frequenti
solutione Dentur autem cibus eius le-
ni unctuosi et vinum potest dari
in diebus interpolatis subtile et
in die paroxismi declinante paroxis-
mo poteris dare aquam or-
dei precipue si fuerit quartana
colerica Solet etiam febris ve-
nire 7o die et vocatur quin-
tana et 6a die et vocatur 6tana
hee febres curantur sicut quar-
tana // Capitulum nonum de re-
gimine febrium pestilencialium :-

Febres pestilenciales ge-
nerantur ex corrupcione
aeris aut in excessu alicuius
qualitatis scilicet caloris aut frigo-
ris aut propter corrupcionem in sua
substancia ut potest propter putrefactionem
sed aer non putrescit nisi propter
commixtionem vaporis a terra vel
ab aqua vel ab alius corporibus
sicut nec aqua putrescit nisi propter
admixtionem alicuius terree sub-
stancie Et causa huius corrup-
cionis aeris remota est influ-
encia celestis nobis incognita
Aer sic corruptus attractus a
corde per pulmonem inspira-
cione et tunc ipse corrumpit
spiritus vitales in corde Sic

etiam humiditas circumstans spiritus
corrumpitur et putrescit et sic propter
putrefactionem in toto corpore genera-
tur humiditatum ipsarum autem putre-
factionem comitatur febris pesti-
lencialis Signa pronostica pesti-
lencie sunt multe apparitiones
ygnee in aere sicut est impressio
assub et impressio dicta draco
Item generatio multarum ranarum
et aliarum animalium generatorum ex pu-
trefactione Item egressio animalium
terrestrium de cavernis suis ut sunt
mures et rane et consimilia illa
enim omnia sunt corrupcionis aeris
Sed signa presentis febris pestilen-
cialis sunt dolor capitis et apparitio
glandis in collo vel sub asellis
vel in inguine vel apparitio ali-
cuius pustule in quacumque parte
corporis Pronosticatio Quando
urina in principio est alba et sub-
tilis de cuius curatione desspe-
randum est Sed quando a principio
rubea fuerit urina et aliquantu-
lum grossa de huius est maior
spes curationis Quando et quanto
plura videris sinthomata seu
accidentia terribilia tanto magis ti-
mendum est de vita patientis Et
quasi de omnibus patientibus febrem
pestilencialem sit valde timendum
Circa huius febris est rectificare
aer scilicet cum suffumigationibus odo-
riferis et precipue cum fructibus
frigidis et herbis et curationi-
bus frigidis ut dicitur in 3o canone
circa Postea fiat curatio per
flebotomiam si fuerit dominium
sanguinis Et si glans sint in
inguine flebotometur de saphe-
na eiusdem pedis Et si sub ascel-
la de basilica sibi brachii 7o
in principio Si autem in collo de cepha-
lica eiusdem brachii Et si ali-
qualiter dormietur purgetur cum
medicina convenienti sibi Et fiat
emplastrum a principio de semine canapis
cocto et contuso quod calidum suppu-
rativum glandis Et aliqui dissol-
vunt tyriacam in vino et liniunt
seu ungunt glandem et inveniunt
aliquid perfectum Et si etiam in vi-
ta permanserit curetur glans
cum maturativis et tandem cum
aperitivis et mundificativis ut post-
ea dicetur de curatione apostematum

Et multi qui vile comederunt
et biberunt in pestilentiis eua-
serunt. Ideo quod hortandi sunt pe-
stilentes quod si tenderit eorum appe-
titus comedant et bibant ultra
posse eorum. Et si febris valde
fortis fuerit poterit dari aqua
camphorata et extinguetur febris.
Que si reiteretur et sunt vires
adhuc fortes iterum detur. Si
autem talis camphorata vel opportet prepa-
ratur aloes ʒ. i. croci ʒ. i. fiant in-
de trocisci cum vino. Dosis
sit sicut una faba vel altera
dimidia. // Capitulum de preserua-
tione sanorum in pestilentia

Primo rectificetur aer cum
suffumigatione rerum odorifera-
rum sicut thus mirra gumma
iuniperi muscus camphora etc.
Etiam irroretur pauimentum domus
sive habitaculum cum aceto et odora-
re frequenter acetum portando spon-
giam in aceto infusam in ma-
nu vel muscum vel camphoram
vel storacem calamitum aut unum
aut omnia coniunctim. Et cauendum est
a frequentatione hominum et precipue in-
firmorum quia morbus epidimi-
alis est contagiosus et infectiuus.
Cauendum est etiam a balneo tum
quia balneum commouet humores et red-
debat precipue si sunt dispositi
ad putrefactionem. Tum etiam
quia tunc pestilenti intrant
unde aer balnei inficitur. Et si fu-
erit aer vehementer calidus in-
frigidetur cum irroratione aque
frigide pauimentum domus et
interponentur frondes salicis.
Cibus sit bonus nutrimenti et
apponatur ad omnem cibum acetum
quia hoc excitat et putrefactioni
resistit et non tolleretur sitis
vel ideo etiam inflammetur humi-
ditas. Et si aliquis humor su-
perauerit euacuetur sanguis per
flebotomiam. Alii humores
per medicinas laxatiuas in-
quas obtinet principatum medi-
cina confecta ex aloe croco et
mirra. Ut dicit Rufus et etiam
Raulez. Et Ruffus. Antiqui
et periti medici dixerunt nullum
fuisse mortuum in epidimia
qui fuit usus medicina pre-
dicta quotidie. Recipe aloes
ʒ. i. mirre ʒ. seminis croci aureos
2. et fac inde pillulas et da
quotidie ʒ. i. et si videris mi-
nimum laxare quod crescens co-
tingit poteris in sequentibus die-
bus dosi iam aliquantulum mi-
nuere. Bonum etiam est sumere
tyriacam sanctam unum vel vino
vel metridatum semel scilicet in ix
diebus vel in tercia septimana.
Nam frequens usus operatiuarum
medicinarum est molestus.

Capitulum duodecim de febre ethica

Ethica febris est calor in-
naturalis qui attendit mem-
bris solidis et dicitur ab ethis
quod est consumptio quia in ethi-
ca est calor innaturalis qui est humiditatem
radicalem consumens etiam quod
tractu temporis intrinsece extenuat partes
ut plurimum manet cutis et ossibus
adheret. Et debes scire quod tres
sunt humiditates in ipso corpore.
Prima est in puris venis. 2a
est in poris membrorum solido-
rum et 3a est radicalis et
substantialis. Exemplum harum humiditatum
scilicet in lampade. Prima est oleum
lampadis. 2a est oleum in lignum
infusum. 3a est humiditas lumbris
seu calami. Prima consumat secundam
et 2a 3am. Secundum has tres hu-
miditates corporis dicuntur tres
species ethice. Nam quando calor
innaturalis est in prima humiditate
est prima species. Quando est in secunda
est secunda species. Quando est in 3a est
3a species. Prima species
est facilis cure sed difficilis
cognitionis. 2a est aliquantulum
difficilior cure et facilioris co-
gnitionis. 3a est facillime co-
gnitionis et non recipit curam
poterit tamen vita aliquantulum
prolongari. Causa ethice est fe-
bris effimera que non fuit
curata infra tres dies. Item
febris putrida que prefuit et
quando continue continuatur. Item
tristicia frequens et sollicitudo
et omnia alia que calefaciunt
et exiccant. Signa ethice sunt
quod calor in principio tactus corporis
videtur aliquantulum remissus
et dilatate manu aliquantulum
super corpus inuenitur calor
pungens manum. Item pulsus

est dura. Item familiare signum
ethice est quod pa[ciens] sumptis cibum
calefiunt et febricitant magis
ethyci quod patet in tactu manuum
ipsorum et in tactu corporis ipso-
rum ethicorum. Accidit enim eis hoc
quia aciditas calidi non extincta
que proximi ipsa fuerit aqua cale-
fit. Prenosticum. Cum in vidis
faciem extenuatam tymporum pla-
nata oculos profundantes nasum
acutum cutem exsiccatam hebentem
ventrem decisum quidem tu dicas
valere potius in dieta consilium
quod regendi sit eger. Item quando
fluxus ventris venerit morbus
in insanabilis. Item si fuit causa
sui aliquantulus ethicus est ali-
qualis spes unde circa scilicet non
promouendi de vita et propter potest
talis conseruari ad aliquod tempus.
Cura. Quia in talibus dominatur
caliditas et siccitas regendi erunt
cum hijs qui infrigidant et hu-
mectant. Que autem talia sunt
venire ad ea que superius scripta
sunt. Sed hoc nota quod lac est eis
valde conveniens et propter quod est ita
calidum recenter de mammis
extractum et propter fermentum lac
pro lac vaccinum capiunt lac capra-
rum. Et eis multum competit lac de
quo extractum est butirum. Item ca-
seus mollis non salsus et pa-
nis calidus extractus de fornace
deposito cortice superiori etiam pre-
misso butiro recenti sine sale
ista medulla panis per infu-
sa etiam valde competit eis. Caveat
igitur ethicus sibi ab omnibus calo-
facientibus et exsiccantibus sicut sunt
forcia vina piper et huius. Bi-
bat aquam ordei vel debile vinum
aut saltem bene lymphatum cum aqua
ordei. Caveat sibi a tristicia et
sollicitudine. Balneetur ita quod non
sudet et studeant cibis et poti-
bus semper se humectare. Trac-
tatus secundus de particularibus egritu-
dinibus singularum membrorum. c. 1. de dolo-
dolor capitis
capitis aut est de
causa calida aut
de frigida. De cau-
sa calida magis
consueuit fieri si-
gna huius sunt

quod paciens consueuit uti calidis si-
cut sunt allea cepe piper et huius
vel quia diu mansit in aliquo lo-
co calido sicut in stuba bene calefacta
seu in sole. Vel quia fecerint odo-
rauit res calidas sicut sunt muscus
storax calamenta et huius. Item
lucido corporis et maxime tactus
est colica vel sanguinea ut potest
quod facies est manifesta vel si est
[?] et cum rubea ... sanguinem
[?] habundaret. Item pulsant
vene temporum fortiter et quandoque sunt
magis punctiture intus in capite.
Signa autem doloris de causa fri-
gida sunt lucidus totius corporis
et maxime capitis flegma. Ut
potest quod caput est pingue et car-
nosum et fecerint emunctionem su-
perfluitates per nasum et palatum
et est dolor de causa frigida
remissior quam de causa calida. Item
quia mansit in aliquo loco fri-
gido vel in aliquo cenobio ubi
iacent fructus frigidi multum re-
dolentes sicut sunt poma castanea
et pira. Nota dolorem inter causam
calidam et frigidam si ex predictis
non cognouis sume consideracionem
potius per aliquod ungentum vel fo-
mentum seu aquam applicatam
capiti. Nam si fuit causa calida
leditur paciens a calidis et iuuatur
de frigidis et per contrarium est de causa
frigida. Verbi gratia. Si infundas pannum
in aquam rosaceam et posuis
super tempora et frontem si est
causa calida statim alleviatur
paciens et si frigida grauabitur
et de oleo rosarum. Nam calidus
poteris cognoscere in omnibus
aliis morbis dicam causam ad
scilicet calidam et frigidam. Prenosticum.
Dolor capitis impedit omnes ani-
males operationes et si longus du-
raverit inducit quandoque maniam et
melancoliam. Et si fuerint pu-
ncture magne destruunt oculos visum
et quandoque auditus et quandoque perducit
ad frenesim quandoque ad dolorem
dentium inducit et ego arguam
ad aliquod talium malorum dolor
capitis perducat succurrendum est
pacienti. Cura. Si fuit dolor
de causa calida et non habun-
dat sanguis nec colera tunc
signum est quod paciens inchoato

capite non sentit grauitatem ma-
iorem · uel quia odorauit muscum
uel aliud aromaticum calidum · tunc
primum infrigidetur caput cum ali-
quo unguento uel aliquo fomen-
to et hoc frequenter Si autem habunda-
uerit sanguis cuius signum est tumor
uenarum capitis et pulsus fortis
arteriarum · tunc flebotomia sibi
cephalicam et pone sibi ventosas
super humeros iuxta radicem colli
et precipue sibi abstine ab omni
calido aere rea cibus Et si fuit
colera habundans cuius signum est
quod dolor est furiosus tunc et tunc
purgetur cum medicina laxatiua
sicut cum scamonea uel cum dyagre-
dio Si autem causa doloris fuerit
frigida · non erit necesse flebotho-
mare nisi fortasse modicum · sed
magis tunc conueniet purgare
humorem frigidum cum turbith
uel cum agarico aut cum pilulis
cocheis · Deinde ungatur caput
circa tympora et frontem cum
aliquo unguento uel oleo uel
succo calido Non quod mene in
causa calida sunt hec aqua
rosacea uel violacea uel aqua
iusquiami aut solatri uel semperuiue
aut distillacionis foliorum papaueris
aut aliquorum succi refrigerancium her-
barum Modus autem operandi
talis est Infunde sindonem in
aquam rosaceam aquatam et
si non habentur aque · tunc in-
fundatur in aliquo succo pre-
dictorum · et extendatur super tym-
pora et frontem · et non per-
mittatur ibi calefieri sed frequen-
ter deponatur et iterum in succo
uel aqua infrigidatus repona-
tur Vel si placet recipiantur
aliqua olea frigida et fre-
quenter inungatur frons et tym-
pora · et sunt talia oleum vio-
latum oleum nenufarinum · et
in defectu sui oleis uel aquis
possunt adiungi medicine
frigide · sicut sunt sandali
et si tu adiungeres aliquid de
opio erit prime frigida me-
dicina Et si per talem modum
non fuit remediatus paciens
detur sibi una pillula de
opio uel due ad dormiendum
secundum fortitudinem pacientis aut

aliqua de medicinis opiatis
de quibus postea videbitur Item
acetum mixtum cum aquis uel
succis frigidis confortat illorum
operationes Item succus extremi-
tatum uitis mixtus cum oleis ro-
saceo et mirtino super caput
dolentis magnum prestat remedi-
um Medicine calide sunt hee
Aque de preos aqua camo-
milla aqua leuistici et rute
aqua rute et consimiles Vel eciam
predictarum herbarum succi Item
decoctio absinthei Item oleum
laurinum Item oleum camomilli-
num yrinum nardinum Et fiant
fomentaciones uel unctiones ut
supra dictum est / Sequitur de
vertigine capitulum 2m

Vertigo autem causatur
ex habundancia sanguinis
spiritus animales in circuitum
agitantis aut ex fumis vaporibus
a stomacho descendentibus
ad caput Sanguinis signa
sunt rubor faciei et tumor
venarum atque multa pulsatio
arteriarum Sed signa quod ver-
tigo veniat de fumositatibus
stomachi sunt quod talis fre-
quenter inebriatur et utitur
vino forti uel alio potu cali-
do et inebriante ut est fortis
ceruisia uel medo Signum autem
quod aliquis patitur vertiginem
est per uidicum pacientis Quia
si fuerit vertigo de sangwine
flebothometur uena que aures
si possint inueniri Sin autem
flebothometur cephalica et su-
hantur ventose super tybias
et inungatur caput frequenter
cum aliquo oleo aut succo
aut aqua frigidis · qualia di-
cta sunt in capitulo precedenti et
precipiatur ergo abstinencia
a vino forti et ab omni po-
tu inebriante et crapula Si
autem fuerit a fumositatibus sto-
machi tunc precipiatur abstinen-
cia ab ebrietate et forti vino
et crapula Et si post aliquos
dies sic curatus non fuerit
tunc purgetur stomachus cum
aliqua medicina · sicut cum
pillulis factis de aloe et acu-
antur aliquantulum cum scamonea

vel dyagridio. De frenesi c.
Frenesis est calidum a- zm
postema cerebri quod gene-
ratur in pelliculis eius. Signa
frenesis sunt vehemens dolor
capitis. Insania. loquacitas. pervigil.
puncticio oculorum. citrinacio et quando-
que denigracio lingue. timor et ru-
bor faciei. continuacio febris. Et
si in febre terciana prima circa
statum egritudinis dealbe-
scatur caliditas, sursum eleva-
ri ad caput et fiatur generatio
frenesis. Pronosticatio. In prin-
cipio huius egritudinis satis fa-
ciliter subvenitur egro. Sed si sunt
confirmata vix evadet eger. Immo
plurimi moriuntur quibus non
sunt exhibita remedia a principio.
Item frenesis que timatur (?) vel occul-
ta et insensibile inde resolvitur
quandoque per fluxum seminis de nari-
bus et quandoque per fluxum sangui-
nis narium. Cura fiat sicut dictum
est de dolore capitis in causa ca-
lida cum flebothomia purgatione
et localibus remediis vel cum aqua
cappa si magna exigerit necessi-
tas. De litargia c. iiii.
Litargia est apostema calidum
seu frigidum in posteriori parte
cerebri. Signa litargie sunt clau-
sio oculorum et continua dormi-
tatio. Incipit eger oculos insi-
mul cum clamore valido excitetur et
tunc iterum statim claudit oculos
et iacet quasi sicut mortuus non
continua anhelitus cum inceo et motu
ceterorum membrorum. Et vocatur alio
nomine litargia subeth quod
interpretatur profunditas sompni.
Pronosticatio. Tales multum appro-
pinquant ad appoplexiam et per-
inde ad mortem. Item eger si
convaluit erit obliviosus vel pa-
raliticus in uno latere. Cura
Omnia humidat flegma in ce-
rebro et in toto corpore. Ideo
quando frequenter purgentur tales cum
pillulis choticis (?) vel fetidis vel
cum alia medicina purgativa fle-
gmatis. Ungatur caput cum o-
leis et unguentis calidis, sicut
est oleum ricini laurinum nar-
dinum etc. Item fiat suffumi-
gium cum aspersis pilis combustis
narcibus egri applicatis. Item pulmo
porci capiti raso applicatus mire
valet ut dicit Constantinus.
Item Salvinegia trita et cocta
cum aceto et emplastrata super
occipitum fortiter excitat dormi-
entes ut dicit D. Item epythima
ex synapi et aceto et castoreo
multum valet ut dicit Ras. et simi-
liter per tercium diem fiat ster-
nutatio cum pulvere nigelle aut
piperis aut ellebori albi. De
appoplexia c. v. iii.
Appoplexia est privacio sensus
et motus. Causa appoplexie
sunt humores grossi aut viscosi
replentes principales ventri-
culos cerebri et propter hoc impedien-
tes motum spirituum animalium ad ner-
vos. Unde sequitur et ablacio
sensus et motus. Nam non spiritus
animales decurrentes per nervos
efficiant sensus et motus corpo-
ris nervos propter spiritibus repre-
sentacionem ventriculorum cerebri pri-
vatur sensus et motus. Signa
sunt quando iacet paciens tamquam dor-
miens perdit loquelam quandoque tenet
oculos clausos et si vocatur non
audit, et quandoque stertit quandoque
sudat iuxta caput et pectus propter
necessitatem attractionis anhelitus.
Pronosticatio. Quanto signa prece-
dentia fuerint plura, tanto eger
est morti vicinior. Unde si eger
stertit et si oculos claudit et
si unum oculum digitto sibi aperu-
eris apparet oculus rigidus sicut
oculus mortui malis pronostica-
re mortem in futuris et recede
cum deo benedictione. Sed si solum
esset ablata loquela et alii sen-
sus adhuc essent vivaces, ut
esset eger impudicus ita ut non
inordinate se huius inde pro-
veret esset aliqualis liber
debilis spes evasionis. Item
si evadit dyspoplecticus erit para-
liticus quia appoplexia quandoque
terminatur in paralisim. Cura
Si sanguis habundaverit fiat
flebothomia de cephalica et
inungatur caput cum calidis
unguentis et oleis et provocetur
sternutatio cum elleboro et in-
fiant clisteria fiat clistria acu-
ta et purgaciones fortes cum elle-
boro preparato. Sed hic vitate

het si appoplexia firmatur in para-
lisim quod rarissime contingit
Nam in quinquaginta annis vix
unum vidi taliter euadere Vnde con-
sulo quod talem curam dimittas quia
appoplexia est soror mortis. De
Epilensia ca. vj.

Epilensia dicitur alio nomine
morbus caducus Causa huius
morbi est humor viscosus et
ventosus, raro tamen resolubilis Talis
enim replet ventriculos cerebri et
sic transitum impedit spiritus ad
neruos, propter quod priuatur epilenticus
sensu et motu voluntario et quia
offenditur ipsum cerebrum et eius
pellicule, ideo spasmatur totum
corpus Signa epilensie patent
ad sensum Nam epilenticus
cadit et spasmatur eius corpus
et quandoque eicit spumam et frendit
ad modum porci, et quandoque defedat
se vel permingit propter defectum
continentis musculorum ani vel ve-
sice. Immo quandoque egreditur sperma
et quandoque priuatur omni sensu. Deinde
resoluta materia que fuit causa [illegible]
per opilationem ventriculorum cere-
bri resurgit paciens Pronosticatio
Quando epilenticus in paroxismo se
permingit aut defedat vel sper-
ma emittit, et quandoque spumam
ore [illegible] facit incurabilis
est Item quanto paroxismus fuit
horribilior et diuturnior tanto
cura difficilior Item aliqui ha-
bent paroxismum valde breuem
ut cadunt si se appodiant ad
parietem vel residentes quousque
paroxismus preterat Et sepe tales
non vident, et ipsi loqui non
possunt Audiunt tamen quod contra
eos dicitur De quibus multi su-
spicantur quod non sunt epilenti-
ci cum tamen epilentici sunt et ta-
lium cura est facilior Item ali-
~~qui habent paroxismum valde breuem~~
breuiter notandum quod omnis epilensia
est difficilis cure et est impossibilis
circa senes, possibilis tamen circa pue-
ros Pueri enim habent valde humi-
da cerebra, sed processu temporis
[illegible] status exsiccatur cerebrum
eorum Circa Nota quod morbus epi-
lensie quandoque est in ipso cerebro
radicata, et quandoque est in stomacho
vel in aliis membris In primo

igitur si fuit sanguis habundancia
fiat flebotomia frequenter Si autem
alii humores habundauerint fiat
frequenter purgatio cum pillulis
[illegible] hic sequitur et valde notandum
Et suspendantur grana peonie
vel radix eius ad collum pacientis
per hoc solum remedium curantur
pueri seu infantes Item lapidem
recipe gagates et suffumiga pue-
rum vel alium pacientem prae-
cipue in paroxismo et statim re-
surgit et postea diu non vexabitur
Immo frequenter suffumigatio isto
lapide curat cerebrum et curat
precipue pueros Item portare
iustum quercinum iuxta collum
et ipsum frequenter portare curat
epilensiam Item lapis rubeus
qui inuenitur in ventre pullorum
hyrundinis portatus sanat ut dicit
D. Constantinus Item [illegible]
[illegible] datus in potu cum aqua
statim sanat ut dicit D. Item po-
lium antymonium datum aut
cum castoreo sanat ut dicit D.
et Galienus Item coagulum le-
poris bibitum curat epilensiam
ut dicit D. et est expertum Item pul-
uis [illegible] miluui in potu datus
est summum remedium Item Consta-
tini et Gualteri commune re-
medium quod postea per multos est
approbatum tale. dicatur pater vel
mater vel uterque parentes pacientis
ad etiam iiij et vj feria et sabbato
et ieiunans audiat missam totam
et dominica die audita missa tota
dicat sacerdos super caput pa-
cientis euangelium quod continet
Hoc genus demoniorum non eici-
tur nisi in oratione et ieiunio
et legitur in 4or temporibus
post festum sancte crucis, et scri-
bat eum, et deportet paciens
cedulam in collo et curabitur siue
sit epilenticus siue lunaticus
siue demoniacus Et caueat sibi
a forti vino et a quantitatibus hu-
mores grossos ventosos et
melancolicos, sicut sunt salse
lentes, caro capreoli, caseus sal-
sus et corruptus et ab allea porro
cepe et ab omni fetore candele
extincte, quia ille a proprie-
tate generant epilensi-
am. De paralisi c. vij.

Paralisis est duplex scilicet communiter dicta et proprie dicta. Proprie dicta paralisis est mollificatio unius lateris cum ablacione vel diminucione sensus. Sed communiter dicta paralisis est mollificatio cuiuscumque membri cum ablacione vel diminucione sensus et motus sicut brachii manus vel pedis. Causa paralisis est opilacio nervorum per quemcumque humorem grossum et difficulter resolubilem sicut est flegma vel melancolia. Maxime autem consuevit fieri a flegmate. Si nempe unus nervus qui inmediate oritur de cerebro sit opilatus in radice sua tunc paralisatur tota medietas corporis, a qua ramificantur nervi illi, quia tunc spiritus sensitivi et motivi non possunt penetrare nervos, ita quod si fit opilacio in latere sinistro paralisatur latus illud, et si in dextro dextrum. Et si in nervis inferioribus fit opilacio illa paralisantur membra inferiora, et sic consequenter est ymaginandum de aliis membris paralisatis. Unde constat apoplexiam epilenciam paralisim convenire in causis nisi quod differunt secundum plus et minus. Signa patent iudicio pacientis, quia dicit se non posse movere membrum paliticum et se non sentire vel modicum sentire in eodem membro. Nam sensus demonstracio est membri paralisati. Pronosticacio. Cum patitur paralisim et postea sibi supervenit tremor membri paralisati iam tendit ad sanitatem. Nam in tremore iam confortatur virtus. Et componitur tremor ex duobus motibus scilicet ex motu virtutis sursum trahentis et ex motu contrario gravitatis membrum deprimentis. Item apoplecticus si mutatur in paraliticum tendit ad evasionem mortis. Item qui paciuntur colicam nisi tempestive remediati fuerint incurrant paralisim. Item lienterici cito incurrunt paralisim. Racio quia tales sunt crapulosi, et propter coitum debilitatur calor naturalis in eis. Unde non potest bene digeri cibus, quare multum generatur de flegmate vitreo in eorum intestinis et in toto eorum corpore, et incurrunt colicam et postea membrorum paralisim.

Cura. Oportet paraliticum frequenter purgare cum pillulis cocheis vel fetidis vel aliis medicinis ad propositum valentibus. Secundo inungatur membrum paralisatum frequenter cum calidis unguentis, anxungiis et oleis et precipue spina dorsi ubi est vel estimatur esse opilacio de qua provenit ista paralisis. Nam si fuit ista paralisis in toto corpore studeas maxime circa inunctionem radices colli ubi cerebrum oritur, et si fuit in pedibus inungatur spina dorsi in inferiori parte inmediate ad corpus. Et principaliter tenet oleum serpentinum inter unguenta paralisi convenientia. Postea unguentum anxungia vulpina et oleum vulpinum. Item simile est oleum benedictum. Item oleum fraxinum est valde curativum. Item aqua vite simplex vel composita etiam magnum affert remedium frequenter super locum convenientem inuncta et frequenter adorata atque potata de mane ad quantitatem unius vel duorum coclearium vel unius per se vel cum modico brodio vel vini. Et sciendum quod plerumque nocet vinum paraliticis precipue acre. Unde si non possunt habere dulce et leve vinum magis convenit eis potare ydromel vel mellicratum. Abstineant tales a crapula a coitu etiam a balneo et a cibis generantibus flegma et humores grossos. Utantur cibis boni nutrimenti et facilis digestionis et ordinate ut potest colligi ex predictis particulis.

De spasmo capitulum viii.

Spasmus est contractio musculorum seu membrorum voluntarium motum versus suam originem. Et est spasmus in hoc contrarius paralisi quod in eo membra abbreviantur seu contrahuntur et indurantur, sed in paralisi prolongantur et mollificantur. Causa spasmi aut est replecio aut inanicio. Et si est ex replecione tunc aut habundat sanguis aut flegma aut melancolia aut colera aliquando

cum humor vel plures humo
res exuberantes se infundunt
in musculos seu in nervos unde
membrum ab isto musculo spa
smatur motum eius contrahitur Sed
si est ex inanitione, tunc talis
inanitionis causa est longa ab
stinentia a nutrimentis propter ali
quam longam egritudinem
precedentem sicut est colica diu
turna vel alia egritudo Signa
spasmi patent ad sensum scilicet con
tractio membrorum versus suam
originem et quod infirmus illa
non potest illa extendere Signum
autem quod spasmus est ex inanitione
extenuatio musculorum et carno
sitatis membri vel membrorum vide
Si spasmus digitorum est ex ina
nitione tunc musculi manus
intus et inter pollicem et indicem
quales sunt carnosi consumpti
et apparet vola manus plana siccior
asperet et rigida et sicca Similiter
ymaginare de aliis Signa autem
spasmi ex repletione humidum
sunt ut si habundat sanguis ap
paret in membro spasmato tu
mor rubor et calor et notetur
a frigidis iuvatur a calidis Si
autem fuit a flegmate apparet
tota dispositio corporis flegmatica
et est membrum album Ex me
lancolia autem est aliquis livedo
De colera citrina Prenosticatio
Spasmus ex inanitione incura
bilis est Sed si est ex repletione
accipit curam Cura Si est
ex inanitione regatur eger cum
cibis boni nutrimenti et multi
quantitatibus restauretur in musculis
hoc quod est deperditum in quantum
fuerit possibile et per balnea
moderata et per fomenta attra
hentia non resolventia Nota
tempore estivali semper mane
tur homines spasmum pedum
quando dimittunt eos nudos lavare
huius spasmi remedium est non
dimittere pedes nudos sed po
nere in calore cum coopimentis
Sed si fuerit ex repletione et ha
bundaverit sanguis fiat fleubo
thomia Si autem flegma pur
getur flegma Et si melancolia
vel colera vel duo humores simul
purgentur simul Et si locus spa
smatus esset valde calidus tunc
fomententur cum succis vel aquis
frigidis De quibus dictum est
Si autem non apparet caliditas
tunc fiant talia unguenta Recipe
oleum muscellinum ℥ i feniculi
... ℥ ii terebentine cere ana ℥
ii mastic storac ... ana ℥
ii et simul confice est enim expertum
Item Recipe piper castoreum
euforbium communiter omnia simul
et misce cum aqua vite Item
pinguedo anseris valet multum Item
pinguedo ursi pinguedo tassi Item
pinguedo vulpis unam vel plu
res simul inunge Item pulmo
arietis calefactus in aqua fre
quenter ponatur super membrum
spasmatum et optimum est Item
omnia olea et unguenta calida
de quibus supra dicitur valent
Et nota quod est una species spasmi
que vocatur tetanus et signum
eius est quod membrum eius est exten
tum et rigidum ita quod non potest fle
cti et eius cause et cure sunt
sicut spasmi // Tortura oris
Capitulum nonum

Tortura oris est quando os tor
quetur versus partem unam
et est de genere spasmi vel
paralisis Causa torture est spa
smus musculorum seu nervorum
contrahens os versus partem
unam vel paralisis nervorum
unius oris moventium unde os rela
xatur et descendit Et est causa
torture oris repletio non ina
nitio Signa torture oris pa
tent ad sensum Nam unum os appa
ret minoratum seu obliquatum Et
si vult paciens sufflare exit fla
tus a latere Prenosticatio Tor
tura cum sit de genere spasmi
et paralisis est difficilis cure
Item si accidit in febre signat
apoplexiam futuram Item si
non curatur infra sex menses
postea non curabitur Sed preca
vendum est egro per regimen pre
servativum ne sibi adveniat apo
plexia Item si est de spasmo
elevatur os Si de paralisi de
scendit et sentit paciens con
strictionem in latere ubi est tor
tura si est de spasmo Cura
torture est per fleubothomiam

si sanguis habundat et per fre-
quentem receptionem pillularum
cocciarum vel fetidarum et ungat
collum et facies frequenter cum ole-
is et unguentis dictis de spasmo
et est valde bonum embrocare caput
cum aqua decoctionis vulpis Item
tem purgetur sternutatio cum
nigella vel elleboro Item omni
mane fiat gargarismus cum aqua
decoctionis sinapis vel piretri
et teneat pulverem in ore frequenter
in latere toto unam muscatam
vel zinziber // De melanco-
lia sive mania

Melancolia hic dicitur non humor
melancolicus de quo sepe di-
ctum est sed mentis insania duarum
aut diversarum specierum insanie seu me-
lancolie Alia enim est cum ti-
more et tristicia Alia est cum ira
alia cum gaudio Causa mela(n)-
colie est aliquis vapor corru-
ptus de colera vel de sanguine
a melancolia resolutus occupans par-
tem cerebri anteriorem in qua sunt
species sensibiles recepte in specia-
liter quod destruit virtutes sensi-
tive interiores que sunt fanta-
sia sensus communis estimatio seu vir-
tus estimativa et rememorativa
cognostiva Cum melancolia est
in principio facilius curatur Si
autem confirmatur est cura val-
de gravis Signa melancolie cum
sunt in initio patent per indicia
patientis Nam paciens conqueritur
sibi accidere turpes cogitationes
atque instabiles affectiones seu
appetitus Signa autem iam con-
firmate melancolie patent ad
sensum medici Nam melancolicus
iam instabiliter loquitur et in-
stabiliter operatur et secundum diversam
ymaginationem incipit diversitas
operum Unde aliqui credunt
esse imperatores vel reges alii
putant se esse gallos alii ho-
mines putant esse suos ini-
micos tales diversitates fa-
ciliter experitur medicus sen-
sibiliter et insensibiliter Signa
autem quod melancolia est de humore
melancolico sunt timor et tristi-
cia Et si est de sanguine tunc
est cum risu et gaudio Si vero
fuerit cum ira et audacia tunc

est de colera Cura Si ha-
bundaverit sanguis flebothomie
competenter fiat frequenter et per
vices purgatio colere rubee
si ipsa habundat vel colere ni-
gre vel ambarum simul et hec
per compositionem medicinarum
diversarum medicine autem sim-
plices humores purgantes no-
tificate sunt in 2a particula me-
dicine autem composite ad hanc
medicina bona est ex descri-
ptione Rasis talis Recipe epithimi
ʒ. 2a polipodii agarici ana
ʒ. 10 ellebori nigri salisgeme
ana ʒ. 7 sticados ʒ. 1 pul-
veris pigre ʒ. 6 fiant pille
et sumat ex eis ʒ. 1 vel ʒ. 1
et semis Hee medicine com-
posite utiles ad propositum com-
posite laxative ponebuntur in septima
particula Caveant sibi mela(n)-
colici a vino spisso et turbido
bibant vinum subtile et clarum
balneent frequenter in balne-
o temperato inter caliditatem
et frigiditatem quoniam eorum hu-
mectetur cerebrum Caveat sibi
a tristicia et solitudine conversentur
inter homines letos ut sic ab-
stineantur malarum cogitationum
Caveant sibi a cibis melancolicis
sicut est caro hyrcina et caro
quadrupedum avium silvestrium
et caro anetarum et anserum et a-
liarum avium in aquis degentium
et precipue a lentibus Comedant
cibos boni nutrimenti et sic stu-
deant reponere se ad impinguandum
quia ex hoc quod ipsi impinguantur
sanantur quia siccitas dia-
rum colerarum per humiditatem
humidam nutrimenti temperatur
Unde est quod homines aliqui
deo fure volentes sine di-
scretione comis ieiunatores ultra
quam oportet exsiccant cerebra
sua et totum corpus maxime
autem si cum hoc laborant nimium
in devotione faciunt sibi
diversas ymaginationes in-
cidunt melancoliam et maniam
ut iam sepe dictum est // De
Catharro et corriza . xi

Catharrus et corriza sunt
capitis fluxus ad fauces
et corriza fluxus capitis

per nares Causa utriusque flu
xus aut est calida aut est frigi
da Vt puta quando aliquis transit
in magno calore vel frigore
aeris non cooperiendo caput
vel quando diu dictavit in aliquo
studio calido discooperto capite
Item crapulencia vel gulositas
est causa fluxus capitis et prin
cipue quando aliquis se replet ver
sus noctem et potissime bibendo
humeat de potu ante introitum
lecti Et si repletio est de causis
calidis vel aliis rebus calidis
Vt puta de rebus vel cibis bene
conditis et comestis cum synapi
vel pipere atque porris alleis vel
raphano cum aceribus et pipe
re et si cum hoc bibitur vinum
forte exit fluxus de causa
calida Si autem repletio fit de re
bus frigidis vel saltem decli
nantibus ad frigiditatem sicut
sunt fercula et olera cocta vel
sine condimento calidorum speci
erum et ut est vinum debile
et aquosum exit fluxus de
causa frigida Signa calidi
fluxus sunt rubor et calor
faciei et quando ingreditur patiens
in aerem calidum discooperto
capite magis aggravatur et sen
tit maiorem narium opilatio
nem atque maiorem fluxum Et
quando ingreditur in aerem fri
gidum sentit contrarium et contra
rium est accipienda significa
tio fluxus frigidi Pre
nosticacio katarrus inducit
siccacionem et quandoque tussim et flu
it ad pulmonem et quandoque flu
xum ventris si fluit ad sto
machum Et coriza incipit
frequenter dolorem capitis et
ardorem narium Item dum
fluxus est subtilis morbus in
principio Sed dum incipit spis
sari est in augmento Et cum
iam flegma est globosum est
in statu et incipit declinare
Item quando est in principio et eger
purgat nares per exsufflati
onem vel per attractionem
aeris per nares ad interiora ma
gis gravatur sed in fine alleviatur
Cura primo precipiendum est egroto
ne in principio huius purgationis

laboret Cura ante omnia
precipiendum est egro ut mo
dicum comedat et modicum bi
bat et vinum suum bene limphet
et ut abstineat a rebus calidis
et fumosis sicut pipere et omnia
quae predixi sic enim citissime
curabitur in uno die vel in du
abus et si non in toto tamen in u
na parte curabitur hoc est bre
vis et secura et levis cura
Verum si fortasse non esset o
bediens in principio ipse eger
oporteret sibi tunc dare ali
quas pillulas opiatas vel ali
quam medicinam opiatam quales
les descriptiones ponuntur in
sequenti particula talis enim
fluxus cito restringitur Sed tamen
tutius est prius fieri purgati
ones convenientes Vt puta per
flebothomiam si sanguis habundat
et per ventosas super humeros
et per purgationem colere vel fle
gmatis vel utriusque si altere
rum vel utrumque dominatur et
alterare caput cum embroca
tionibus convenientibus Vt puta
si fuerit de causa calida infri
gidetur caput cum aquis vel
succis frigidis Et si fuerit de cau
sa frigida fiat hoc cum aquis
vel succis calidis vel cum decoc
tionibus herbarum calidarum se
cundum formam quere in primo
capitulo Vel detur aliqua me
dicina opiata infra et restrin
gentur fluxus Scias tamen quod
communem modum curandi cathar
rum expedit in modum primum

De obtalmia c xii
Obtalmia est calidum aposte
ma oculi Causa autem est
multitudo sanguinis vel etiam
colere sanguini admixte flu
entis ad oculum Signa ob
talmie sunt rubor oculi al
bedo enim oculi ista mutatur in ru
bedinem et ardor oculi et do
lor vehemens et fluxus la
crimarum calidarum ut non possit inspi
cere lumen nec claritatem diei
Prenosticatio Quando tumefit
albedo oculi ita quod albugo ex
tollitur super pupillam tunc
est maximum periculum de oculo
frequenter excecatur nisi velociter

scarificetur autem capitis abstine-
bitur. Item frequenter post obtal-
miam sequitur albugo in oculo
nisi a principio succurratur quoniam
pustula alba nascitur. Item quanto
tumor et rubor fuerint maiores
tanto obtalmia est deterior. Item
qui obtalmia fuit in oculo uno
frequenter habet sequelam in oculo
altero. Cura: fiat medicina
et flebotomia de cephalica et
ponantur ventose super hume-
ros. Deinde accipe duo vel iii
albumina ovorum et intinge pan-
num lineum in istis duplicatum et
pone ipsum super oculum clau-
sum ad infrigidandum ipsum. Et
cave tibi valde bene ne ullo
pacto pannus sit intinctus
calefieri quia per antiperistasim
oculus magis calefieret et per
consequens morbus fieret deterior, sed
frequenter remove illud et denuo
in albumine intinctum repone
hic. Idem etiam ingenium tene ubi
necesse fuerit infrigidandi quod-
cumque membrum. Tali modo semper cu-
ratur obtalmia levis. Item
album ovi diu agitata vel per
spongiam frequenter expressa et
in oculum infirmatum distillata
multum valet. Similiter potest
oculus infrigidari cum panno
intincto in aqua rosarea vel
in aliqua alia frigida aqua
aut succo frigido, de quibus est
dictum in primo capitulo. Sed si fuerit
egritudo valde fortis, tunc
dissolvatur modicum de opio in
aqua rosarea vel in aqua
fontali et distilletur per vi-
ces in oculum. Et hoc ergo pacien-
ti tollitur dolor et calor et
reprimitur tumor. Contra ali-
quid est ita prima obtalmia quod
ut predictis sufficientibus curatur.
Et si tunc fuerit vetus, insuper
fortius tunc recipe piperis zopi-
ana ℈ i. thuris ℈ semis et
fac inde pillulas et da infir-
mo iiii vel vi et hic sunt vir-
tutem parvam. Et studeas e-
tiam in evacuatione calere per-
fectum. hic iterum erit post pil-
lulas predictas et hic altera
die. Item infrigida tympora
et frontem cum aquis predictis

cum sollicitudinibus notis et caue-
at sibi infirmus a vino et speciebus
calidis et a crapula et ab ebri-
etate, si non vult incurrere tentem
et valde temperatus in cibo et tem-
peret vinum suum fortius. Caveat
sibi a venere a luce a fumo et
vento et ab aere pulverulento.

De albugine oculi c. xiii

Albugo oculi est ista macula
seu pellicula alba que sequitur
ruptura pustule in oculo frequenter.
Et debes scire quod quanto pu-
stula removetur a pupilla oculi
tanto minus nocet, et sit pellicula
minus nociva. Et si ipsa fuit ma-
nifeste nigredinem que circumstat pupillam
et tunc ipsa rupta generat ibidem. Ergo
summe necessarium est ut statim a prin-
cipio succurratur ut ipsa pustula
resolveretur et pustula non
rumpatur. Cura albuginis est
ut sanatur cordi et teratur et
qualibet die semel vel bis in oculum
mittatur. Item agitetur fortiter
camphora in aqua feniculi in
mortario ita quod tota camphora
dissolvatur et illa aqua quoti-
die bis vel ter in oculum mittatur
vel distilletur. Et si placet etiam
impone pulverem hunc et me-
lius erit. Ille sunt medicine
de usu meo, et sufficiunt in al-
bugine curabili. Nam albugo ve-
tus vel senex vel magna vix
curabitur. Curabilis est nova
et recens et in iuvenibus
vel adolescentibus. Item dicitur
quod tres racemi corrigiole colla-
te in nomine trinitatis et cum
oratione dominica et suspense in
panno lineo maculas sine du-
bio tollunt. Item stercus ab-
sinthii lac mulieris et aqua
rosarea mixta et emplastrata
super oculos dolorem mitigat,
sanguinem et maculam tollit. Item
spolium serpentis tritum et in ocu-
lum positum maculam tollit.
Item succus endivie iniectus tol-
lit maculam. Item urina ho-
minis cum melle bullita et in
oculos distillata maculam
tollit. Capitulum de rubore
oculorum et lacrimarum fluxu
et ulceribus oculorum et aspe-
ritate palpebrarum c. xiiii

Rubor oculorum et lacrime ad sensum patent et pruritus patet ex indicio patientis ulcera angulorum oculorum etiam patent ad sensum Asperitas palpebrarum sic perpenditur cum summitatibus duorum digitorum apprehende cilia palpebrarum et reflecte sursum et cum acu extremo inde reprime palpebram inferiorem potes et respicias de subtus sursum et videbis undique palpebram ipsam asperam et squamosam putredine et respicias primo alicuius sani palpebram modo predicto sanam tunc facilius tu cognosces egram Nam sana est valde plana et declinans ad albedinem Egra vero est aspera et declinans ad rubedinem Ipsa enim est mala egritudo et facit hominem turpis aspectus atque valde debilitat oculos Cura Confert cuicumque malarum predictarum dispositionum Recipe thutiam et optime pulverisatam secundum modum dictum in 2a particula et mitte in oculum illum pulverem ad minus semel in die et hoc continues facere quousque eger sanatur Item recipe tutiam nomine extinctam et tere cum ea aliquantulum partem caphore et agita in mortario in aqua rosacea quousque fiat bona commixtio et distilla aquam illam in oculos bis vel ter in die Item idem facit thutia bene pulverisata per se mixta cum aqua rosacea Item absinthium recens tritum cum claro ovi et suppositum per noctem oculorum sanguinem et rubedinem tollit de quocumque humore Item teratur ruta cum cymino et misceatur cum vitello ovi [?] confert enim stringit oculum a sanguine coagulato ut dicit Constantinus Item resolvatur aloe in succo feniculi ponatur postea in oculis pruriendibus est optimum ut dicit Plateanus Item lumbrici in igne combusti seu calefacti et extincti ter in vino et pulverisati ponantur in oculos lacrimis fluentibus et sanat eos ut dicit D. Item urina [?] immissa in oculos lacrimantes sanat eos Item teratur ruta cum aceto et melle colletur colatura clarificata ponatur in vitro multum extergit maculas Item lapis vel aliquod ferrum ad ignem et aqua ista oculis immittatur tollit calorem ardorem et acuit visum et confortat oculos et sanat diuturna vulnera seu ulcera eorum //

De debilitate seu continua obscuritate visus De illa obscuritate // c xv.

De visus que homini apparet vocatur cataracte vel migrena [?] vel tenebra in quantumcumque re inspecta non intendo dicere eo quod cura illa est quedam impossibilis in principio et omnino impossibilis in confirmatione Cuius causa est exitus humoris quidam de loco suo Et eius signum est iam perfecte quod cum tu inspexeris taliter oculum patientis tu videbis in medio pupille aliquam rem albam similem quandam vel oculis [illegible] super corneam sic retro existentem Nec de illa obscuritate dicere intendo que accidit ex dilatatione pupille quod homines claris existentibus oculis penitus nichil vident quia talis cura etiam est impossibilis precipue qui est iam perfecte pupilla dilatata In primo tamen talis obscuritatis dum non esset adhuc facta perfecta dilatatio pupille posset curari cum minutionibus et frequentibus purgationibus Sed de illa obscuritate seu tenebrositate visus que accidit senibus hominibus qui multum laboraverunt in vento et sole et quorum tunice oculorum sunt aliqualiter ingrossate Recipe thutie albe et crude ʒ ii zinziberis piperis nigri et piperis longi celidonie ana ʒ ii salis armoniaci ʒ i et hec omnia terantur et reponantur et cum vino inde oculis immittatur Item primum ordeaceum calidum per medium scinde et pulmentum [?] asperge et ad oculos calidum tene multum enim clarificat visum ut dicit Galie[nus]

Et si tu pulverem plexis monta
ni super panem calidum predi
cto modo apposueris atque tenueris
multum valet Item aqua feni
culi immissa in oculum multum acuit
visum Item aqua distillata
mit rosarum feniculi verbene
atque radicum valeriane rute celi
donie eufrasie immissum oculis
valde visum clarificat Item aqua
mirabilis secundum petrum hispanum ad acu
endum visum et ad confortandum
eundem et ad delendum maculas
Recipe feni celidonie tormentille be
thonice plexis montani radicis
acori rosarum rubearum capillorum
veneris policarie gallitrici vel
nichtherschein simul die primo te
ta in vino, 2a in urina pueri
, postea distilletur in allembico quod
primo alba et ut argentum, 2o
ut aurum, 3o ut balsamum Item
semina feniculi petroselini apii
plexis montani anisi carui
gallitrici intemisque radicis celido
nie acori foliorum feniculi be
thonice agrimonie eufrasie tor
mentille rute verbene ana te
rantur simul, et ponantur prima
die in urina puerorum, 2a die
in vino albo, 3a die in lacte
asini, 4a die distilletur per fer
ra Acuit enim visum ut balsa
mum, delet maculam et pannum
, plures experti sunt veritatem huius
aque Succus radicis lilii in
missus oculis ungulas eorum
delet Item cinis pili leporis
oculis iniectus, cum ad macu
lam oculi efficaciter delet Item
omnia fella oculos acuunt Mul
ti falsatores et trufatores se vo
cantes oculistas defraudantes
homines pro pecuniis, et quod peius
est sepe excecantes multa dicunt
et multa de eis dicuntur quo
rum pompam detestare, et
fuge, et sufficiant tibi predicta
de curis oculorum, Nunc de
macula oculi De ungula id est
pellicula que oritur ex ali
quo angulorum vel de pal
pebris et de magna visus
obscuritate, De dilatatione pu
pille aut de cathacarta non
intromittas te si vis stare in
honore, potius tu dare consilia

supradicta ad complacendum ho
minibus Et nota de pilis ver
sis palpebrarum qui sunt valde
pravi et destruentes oculos quod ipsi
sunt extrahendi cum ferro ad
hoc apto, postea locus est inungen
dus cum sanguine ranarum agua
ticarum ad prohibendum ortum aliorum
pilorum Similiter vel sanguis ve
spertilionis vel est semen iusqui
ami aut papaveris nigrum et ova
formicarum et ex illis tritis
fiat pasta que super oculos po
natur Item tere sanguisugas
cum aceto forti et pone super ocu
los Item pulverisa ranam vivam
dem combustam et in balneo po
ne super oculos, et omnes pili
qui ab illis pulveribus tanguntur
cadunt Item vermis qui de no
cte lucet siccatur et inungatur
cum eo locus depilatus non
sunt orituri pilos Item aliqui acci
piunt gummi arabicum et elevant
pilos inversos cum eo et conglu
tinant cum pilis rectis et bene
habent Similiter potest fieri con
glutinando talibus cum terebin
tina frumenti vel cum cera mixta
tera Sed prima medicina est
ut cauterizetur id est adcreatur Nam
postea non renascuntur vel corrupt
torum fissura et incipit palpe
bra putrescit et postea citerizat
et penitus abreviatur Nam fre
quenter pilos inversos generat
laxitas palpebrarum quod est ut
de novissimo, De dolore aurium
Quando aliqua pustula nasci
tur in aure, vel apostema
tur intus, sequitur dolor ve
hemens et pulsus auris et tinni
tus, rubet facies, et tument
vene, et intus aurem inspexeris
apparet constrictio foraminis
interius et quandoque rubor et tumor
ad sensum procedentem Curare et
festinandum est in principio cum
flebotomia cephalice et cum
ventosis in occipite seu super
humeros Et si colera habundat
fiat purgatio ipsius, et fundetur
in aurem oleum rosaceum tepidum
cum parvo aceto Infundit etiam
lac calidum, prout a mamillis est
egressum Et si dolor predicto
modo non quieverit dispoliatur

opium in nucleo oleo rosaceo et
in aurem mittatur. Vel dissolvatur opi-
um in aqua rosacea et guttatim
mittatur in aurem et cum oleis
et aquis frigidis in tinnitu aures
inungantur atque tempora. Si vero autem
egrediuntur fumes tunc frequenter
mittatur ydromel tepidum. Item
recipe sarcocollam aloe thus squa-
mam ferri florem eris. hec omnia
in aceto dissolvantur et in aurem mit-
tantur vel inungantur liquidum vel mitte
et superaspergatur pulvis predictus
et immittatur in aurem quousque
paciens sanetur. // De sonitu au-
ris et tinnitu sine apostemate c.
Tinnitus si fuit ex subti- xxvii
litate sensus tunc signum est
quod non gravatur caput et est tinnitus
iste maior cum homo fuit ieiunus
et minor postquam comedit non est
curandum de eo nisi magnam vim
obtinuerit tunc dissolvantur duo
grana opii in oleo rosaceo et
mittantur in aures. Si autem fuerit
de humoribus grossis et ventosi-
tatibus tunc signum est gravitas
capitis tunc instilletur aure oleum
de semine raphani vel oleum de
amigdalis amaris vel oleum
rosaceum in quo castoreum est dis-
solutum etc. // De gravitate audi-
tus vel surditate c. xxviii
Surditas est naturalis vel
ex forti percussione figuram au-
ris corrumpente ipsa non est cu-
rabilis. Si autem fuerit gravitas au-
ditus vel surditas propter sordiciam
in auris foramen eius opilan-
tem vel propter vermem qui intra-
vit et similiter foramen auris
opilat vel propter apostema ibi na-
tum vel propter flegma grossum
et ventositatem sonantem et de-
scendentem procedatur sic. Si fu-
erit sordicia in aure purgetur
opilans cum instrumento apto
ad purgationem auris. Vel frequen-
ter infunde ydromel vel aquam
rutatam. Vel sic ista superfluitate
mollificata apta sit ad purgati-
onem cum instrumento aurium. Si
autem ibi fuerit vermis tunc
infundantur aliqui succi amari
ex hiis enim vermis moritur. Sic
est succus foliorum persice succus per-
sicarie succus absinthii succus men-

tastri. Si autem fuerit apostema in-
ducens gravitatem auditus vel sur-
ditatem curetur ut predictum est.
Si autem ibi fuerit flegma grossum
vel ventositas procedatur sic. Recipe
coloquintide ʒ. i. mice tritici etiam
viii ʒa castorei aristologie rotun-
de flori absinthii omnium ana ʒ semis
castorei quartam partem viii ʒe
euforbii sextam partem viii ʒe fel-
lis marini quantum sufficit ad pulve-
rem predictum. Cumque uncte sint
aliquid de predicta confectione in
oleo de amigdalis amaris disso-
lutum auri immittatur. Hic enim est val-
de utile dolori de flegmate et
ventositate et sonitu et surditate
que est ex grossa superfluitate [...]
[...]. Et in hoc casu valet oleum
laurinum per se instillatum et aqua
de ruta et vinum decoctionis thimi
De dolore dentium c. xxix
Aliquando gingiva relaxatur
et sic os prolongatur ita quod si
applicatur mandibula dentibus
superioribus sequitur dolor fortis.
Aliquando dens putrescit et demi-
nuitur et perforatur unde etiam sequitur
dolor fortis. Causa autem doloris
dentium est habundancia sanguinis
vel aliorum humorum fluencium ad
locum et corrumpencium dentes
et gingivas secundum qualitatem aut
quantitatem. Signum quod dolor est
ex parte sanguinis vel colere
est rubor vel calor maxille do-
lentis et pulsus arteriarum ibi ex-
istencium. Signum autem flegmatis
est albedo et carnositas capitis
et multa sputatio. Circa. Si
sanguis habundaverit appliatur
cephalica et ponantur ventose sic
per scapulas. Et si habundaverit
flegma purgetur ipsum. Et si vi-
deatur habundancia colere pur-
getur et illa. Et ad omnia in-
iungitur abstinencia crapule et
ebrietatis et modestia cibi et po-
tus et sit vinum eorum debile vel
si sit forte tunc bene lympha-
tur. Et si fuerit dolor de ca-
lida curatur. Infrigidentur super
carbones et recipiatur fumus
ad dentes dolentes per clepse-
dram vel pellam in fundo per-
foratam. Item recipe violas
in vino et tere mora et valent

Item acetum in quo est radix mir-
ri bulita dolorem dencium tollit
si inde os abluatur Item unum
granum opii super dentem dolen-
tem positum vel in eius foramine
si fuerit perforatus stupefaciendo
tollit dolorem Et inungatur maxil-
la cum aquis et succis notis Sed
iuxta flegmaticos bonum est si ablu-
atur os frequenter cum vino decoc-
tionis esule et in tali casu eti-
am valet zinziber in ore retentum
tum quia ipsum expellit propter mul-
titudinem flegmatis Similiter eti-
am valet si diuidis lignum a-
uellane in 4or partes secundum lon-
gitudinem et incendas ipsum et
pone cum extremitate inflamma-
te super ferrum unam Nam inde
distillabit oleum super ferrum quod
si gingiue clarificate et flegma-
te replete inungantur remedi-
antur Et si hiis remediis non
cessauerit dolor tunc incendas
[illegible] et tangatur frequenter
dens dolens exit enim frequenter
dolor alleuiatur Et si nec sic fuit
dolor sublatus necesse erit ut dens
extrahatur De fluxu sang-
uinis ex gingiuis et de putredi-
ne [illegible] c.

Sepe gingiue sine apparente ca-
usa laxitatem faciunt fre-
quenter spuere sputum sanguineum
ad curandum hec sufficit os ablu-
ere cum aceto tepido Sed si assi-
duabitur ablucio aceti tunc ipsum
acetum nocebit dentibus Ad
idem valet ablucio succi quer-
cus Item eorum succus cum
alumine combusto curat et in-
iungatur modestia cibi et potus
taliter dispositis Sed fluxus san-
guinis de ulcere putrido indi-
get bona cura talis enim ma-
xime contingit pueris et in tan-
tum putrefiunt eorum gingiue quod ca-
dere non possunt et cum tan-
gitur ulcus statim effundit san-
guinem et sepe pueri in tali-
bus moriuntur Signa talis
putredinis statim apparent a-
perto ore nam ibi est carne ulce-
rata seu malum [illegible] Cura
secundum Rasim est hec ℞ [illegible]
[illegible] arsenici calcis gallarum alu-
minis omnium partes equales et

cum aceto formentur trocisci et
exsiccentur et cum necesse fuerit con-
terantur unum et cum puluere illo
fricentur optime gingiue et postea
maneat per horam Deinde teneat
oleum in ore Est enim hic mirabi-
le ad hanc egritudinem curan-
dam et putredinem que est in ore
Vel [illegible] et combure de-
inde puluerisa et frica fortiter pu-
tredinem et mitte sanguinem inde
effluere et statim post fricationem
inuolue folia saluie in melle et
pone super ulcera Expertus sum
meo ut indigui aliquociens in
isto De casu uvule c.

Sepe uvula relaxatur et
multum elongatur ultra
naturalem figuram et aliquando generatur
in ea pustula Signa casus seu
relaxationis uvule sunt dolor
in gutture et difficultas transglu-
tiendi et dolor magnus in trans-
gluciendo Et cum paciens aperu-
erit os et deprimitur eius lin-
gua cum ligno aliquantulum lato
et tenui apparet ad sensum pro-
longatio uvule et eius ingros-
satio et si fuit apostema hoc
etiam ad sensum videbitur Cura
relaxationis et apostematis uvu-
le est rectificare humorem fluentem
ad illam Cura A principio
iniungatur abstinentia et precipue
a cibis et potibus calidis et fu-
mosis sicut sepe allea forte vi-
num etc Et fiat flebotomia
cephalice et fiat ventosacio se-
pe (?) Postea fiat gargarisma
cum aqua et aceto decoctionis
balaustie cupuli glandium
et similium rerum constrictiuarum
Item fiat puluis de pipere et
accacia et applicetur puluis iste
cum [illegible] uvule Item radix
lilii celestis scilicet cuius flos est bla-
ueus masticata et succus eius
tunc deglutitus [illegible] sanauit
uvulas Item cinis radicis
[illegible] combuste [illegible] cum
[illegible] uvule eam leuat de-
siccando humorem Item unum
granum opii in ore sub lingua
retentum cito curat scilicet quod
ab eo fuit resolutum non curat
per se sed consolidatur Item
omnes gargarismi de medicinis

stipticis confert Similiter tene-
tur apozima gemitum sub lingua
Et secundum Rasim acetum sal armo-
niacum piper et sinapim et staf-
sagria sambucus sicut [illegible] ori-
ganum sal et nigella coquantur
in aqua et fiat gargarismus De
Squinancia c. xxiiii

Squinancia est apostema guttu-
ris et est valde periculosum
nam frequenter homines moriun-
tur in illo Causa huius apo-
stematis est fluxus sanguinis
et aliorum humorum ad guttur Si-
gna squinantie sunt dolor ma-
gnus gutturis et difficultas ma-
gna in transglutiendo et quandoque appa-
ret rubor exterius et aliquando appa-
ret apostema intus ad sensum
quando os ad summum aperitur et
lingua cum ligno deprimitur
Item febris sequitur continua
squinanticum Item per augmentum
squinantie fit difficulter anhe-
litus intantum quod aliquando suffocantur
squinantici Item per augmen-
tum et statim nichil penitus
possunt deglutire squinantici
Pronostica Squinancia est mor-
bus acutus et plurimum inter-
ficit infra iii dies Item quando
rubor exterius apparet est minus
periculum quoniam tunc humores
mali propelluntur ab interiori-
bus gutturis Item quando squinan-
cia aperto ore ad sensum patet
etiam minus est eius periculum
per rationem iam tactam Sed
quando nec intus nec extra apparet est
magnus timor habendus quoniam
tunc humores pelluntur ad inte-
riora gutturis Unde frequenter
sequitur strangulatio Cura
In principio si apparent domi-
nia sanguinis ut puta rubor
oculorum et faciei et tumor
venarum fiat flebotomia
de cephalica postea fiat purga-
tio colere Si autem appare-
ant signa dominii flegmatis
sicut est pinguedo capitis al-
bedo faciei et pilorum tunc di-
mittatur flebotomia et pur-
getur paciens cum pillulis co-
cheis vel cum aliqua simili
medicina laxativa flegmatis De-
mum applica stercus canini pone

album et siccum et tere et pone
ad ollam novam et mittas for-
titer bulliri quousque densetur
ad formam pulmenti et apponatur
calidum ad modum emplastri in
toto collo et ligetur et fiat flebo-
thomia sub lingua et cito cura-
bitur Item fimus hirundinis stercus
cum melle confectus squinanticos
curat sive deglutitus per vices
sive circum collum emplastratus
Item stercus canini intus cum
galla insuffletur et etiam cir-
ca collum ligetur sive emplastretur
quoniam mirabiliter iuvat ut dicit
Constantinus Item fiat garga-
rismus cum decoctione ficuum cu-
minis caricis cito curabitur paciens
Item a principio bonum est gargari-
zare ea que infrigidant et sti-
ptican Sicut est aqua rosacea
et acetositas malagranatorum et
ut est decoctio glandium et cupu-
larum earum quoniam per talem
gargarisationem repercutiuntur ab
interioribus humores Et si dissol-
vatur aliquid de opio in tali-
bus decoctionibus sucus vel aquis
erit medicamen fortius Et si
teneatur granum unum de opio in
ore et subsequenter hoc quod disso-
lutum est alleviat dolor ad tem-
pus Et si tardaverit apostema
ad collectionem saniei quod con-
tingit statim post tres dies tunc
fiat gargarismus ex oxizimate
vel decoctione ficuum et passularum
aut ex medulla cassie fistule
cum ydromelle De tussi
Capitulum xxv

Tussis est motus pectoris ad
expellendum per cannam pul-
monis aliquid quod in pecto-
re latet Causa tussis est reu-
ma de capite descendens ad
cannam pulmonis et quia hoc no-
cet pulmoni ideo natura labo-
rat per tussim id quod defluxit
Item causa eius est pleuresis
et peripleumonia et plures sanies
in pectore vel pulmone colle-
cta Et quandoque causa tussis est
ulceracio pulmonis Item fleg-
ma grossum in pulmone collectum est
causa tussis Item nimia frigi-
ditas aeris etiam facit tussi-
re aut ideo quod fit reumatismus

descendente ad pulmonem aut
quia penetrat profunditatem pul
monis. Signa quod tussis est propter
reumatismum sunt ea quod reuma pro
uocatur tussim. Primo naturaliter
precedit eam et est tussis in capita
ti. Et si fuerit reumatismus subti
lis nichil eicitur per tussim. Et
si fuerit reuma grossum tunc
eicitur flegma grossum et glo
biosum. Et si fuerit propter pleuresim
et peripleumoniam signa supra dicen
tur. Et si fuerit propter flegma gros
sum tunc difficiliter per tussim ali
quid excreatur et illud quod ex
creatum fuerit est grossum. Et si
fuerit propter saniem et ulcera pul
monis hic indicatur per screatum sa
guinis vel saniei. Et si fuerit
propter frigiditatem aeris indicabi
tur tibi ex eo quod paciens diu fu
it in aere frigidissimo. Pronostica
cio. Tussis si non fuerit debito
modo et tempestiue curata in
ducit ptisim id est consumpcionem tocius
corporis vel asma id est difficul
tatem anhelitus. Primo si diu du
rauerit debilitat cor et pulmo
nem et epar et virtutem tocius
corporis. Cura. Si fuerit tussis
de catarro curetur catarrus
ut supra dictum est in capitulo suo
et cessabit tussis quia cessan
te causa cessat et effectus. Et si
fuerit tussis propter pleuresim fiat
cura pleuresis ut infra dicetur. Et
si fuerit propter saniem collectam ex
pleuresi vel propter ulcera pulmo
nis ex eis consequencia curentur
etiam leniter ut infra dicetur. Et
si fuerit tussis propter flegma
viscosum in pectore et de pul
mone collectum purgetur pa
ciens cum trociscis vel agarica
tum tollagnitida vel cum aliqua
medicina composita ad propositum
valente. De qua dicetur in ultima
particula. Et detur in fine ex
hiis trociscis. Rx seminis feniculi
seminis petroselini apii siseri li
quiricie capilli veneris ami
gdale omnium partes equales
ex hiis cum mucillagine se
minis lini conspersis formentur
trocisci ex quibus ʒ ij detur
ad potandum cum vino de mane
et sero quod reddit dormitum pa

ciens. Item decoctio foliorum ysopi
cum vino et postea dulcorata cum
melle et potata mane et sero
expellit multitudinem flegmatis
a pulmone et pectore per tussim.
Similiter valet similis decoctio
enule campane. Item semen ur
tice decoctum cum zuccaro viscosum
flegma a pulmone expellit. Et
si tussis fuerit antiqua et no
ciua adeo ut non permittat egrum
dormire tunc Rx mirre storacis
opii omnium partes equales et for
mentur ex hiis pillule et detur
una vel due. Similiter valet sy
rupus de papauere cuius descripcio
ponetur in ultima particula. Et
similiter valent pillule confecte
ex equalibus partibus piperis et
opii si sumantur una vel due.

De asmate c. xxvj.

Asma est difficultas anhe
litus. De difficultate an
helandi que contingit propter pleu
resim vel propter peripleumoniam aut
propter apostema non est presentis
capituli determinare nec de ea dif
ficultate anhelandi que contingit
propter sinanchiam sed de ea dif
ficultate anhelandi que con
tingit hominibus nentis qui nec
sunt diu simpliciter sani nec simpliciter
egri et frequenter accidit talis
difficultas senibus et ambu
lant tales pacientes comedunt
et bibunt atque alia opera sana
faciunt nisi quod difficulter anhe
lant et talis difficultas an
helandi vocatur asma. Causa
asmatis est flegma grossum
et viscosum latitans in po
ris pulmonis propter quod aer
non potest bene illum ingredi
vel grossa ventositas similiter
opilans. Item aliqua excrescen
cia in meatibus aeris ad pulmo
nem opilans et constringens
meatus aeris ita quod libere non
potest subintrare. Item reuma
defluens a capite ad pulmo
nem. Signa asmatis patent
ex auditu pacientis. Item aliquando
auditur sonus magna procedia
in expiracione vel inspiracione
pacientis. Item pacientes sunt et
suffocari volunt cum supini
iacent et cum sedent alleuiatur

Item ipsi non conferunt de dolo-
re s. tm̄ de grauitate pectoris
Item ipsum asma sequitur gro-
uitatiue tussis. Prenosticacio
est difficilime cure et precipue
si aduenerit senibus nec est longa
fiducia in eis presertim si aliquan-
diu durauerit. Et si sint vetres
et paciens non fuerit valde
senex presumendum est de cura
Cura. hec porro e sim rasim
danda. Rx. sticados citrinarum
ʒ. x. dactilorum seminis apii se-
minis feniculi capilli veneris
liquiricie ysopi ana ʒ. iiii. Ista co-
quantur in tribus libris aque
donec redeant ad unam. De
hac decoctione detur egro tri-
bus diebus cum pondere duorum
aureorum huius electuarii cuius
est hec confectio. Rx. succi liqui-
ricie ysopi capilli veneris
ana ʒ. x. 10 coriandri pi-
peris et amigdalarum ama-
rarum aristologie rotunde se-
minis urtice ana ʒ. 7. mel
despumati quantum sufficit. hoc
enim electuarium superfluitates
que sunt in pectore mirabiliter
expellit. et est optimum dandum
per ebdomadam unam continue
Et cum venter egri ex hiis pil-
lulis est solvendus. Rx. agari-
ci ʒ. x. colloquintide elacterii
ana ʒ. 7. ʒ. vini quoque succi liqui-
ricie ʒ. similiter fiant ex hiis
pillule. sed hic iterum redeat ad
bibendum electuarium et potum
superius descriptam. et iterum
ad ventris solucionem hoc sepe
faciendum est donec eger sani-
tati restituatur. abstineat a
nutrimentis grossis ponticis
et acetosis. Th. Rasis. Ut ait
fiet purgacio cum aliqua
alia medicina ad hoc valente
quarum descripciones invenies
est in ultima particula. Et sci-
as quod decoctio ysopi vel camil-
le campestre. vel urtice seminis
multum talibus confert. quia
incidit grossum flegma. et fa-
cit ipsum excreare per tussim.
Item asa fetida data in sero
cum suis similibus opilacionem
frigidam de grossis et visco-
sis humoribus existentibus in
pulmone aperit. Ut dicunt pla-
tearius circa instans et Con-
stantinus. Item pulmo vulpis
exiccatus et pulverisatus et bibi-
tus a proprietate valet asmaticis.
Et si illo modo non curatur asma-
ticus circiter purgetur. et pos-
sint opiata relevatur. Vigeat
ut si hodie purgatur tunc de
vespere et cras detur opiata
Et semper consideretur virtus
infirmi ne nimis multa la-
xativa aut nimis multa opi-
ata habeantur. quia ex hiis
virtus penitus deficeret. unus
potius considerata incurabili-
tate egritudinis dimittere eger
moriet ab infirmitate sita prop-
ter instigacione de difficultate sine
compilatur ut committat se in ma-
nus summi medici dei patris om-
nipotentis etc. De pleuresi. c.
xxviii.

Pleuresis aliqua est vera
aliqua non vera. Vera
pleuresis est apostema natum
in diafragmate vel in panniculo
costarum. Sed non vera est
apostema natum in carne costa-
rum. Causa pleuresis est san-
guis simplex ad locum diafra-
gmatis confluens vel sanguis
mixtus cum colera ut cum fle-
gmate vel cum melancolia.
Signa pleuresis vere sunt do-
lor valde pungitivus inter costas
et fortis febris. Item continua
tussis. et continua excreatio. et
quod a principio est sputum ru-
beum. et hic fiat sanguis ha-
bundancia. quod autem est citri-
num et hic fiat dominium colere
magne vel nigre. Et si fuerit
apostema in carne costarum. tunc
est dolor minor. calor minor
et tussis minor. Item in pleu-
resi vera quod infirmus iacet
super latus oppositum pleure-
si. tunc sentit in latere infir-
mo quasi ibi esset graue ad
suspensum. Et dolor fit quod
quod generatur vehemens do-
lor inter costas. non propter ali-
quam humorum collectionem. sed
propter ventositatem grossam et
eius signum est quod non est calor
in corpore patientis extrameus

ut cogatur tussire. Et ex avena
decocta et loco doloroso fomentato
dolor mitigatur, nec oportet aliud re-
gimen adhiberi, nisi quod cum fo-
mentationibus calidis et unguentis
calidis vel oleis ventositates dis-
solvantur. Et scias si tu poneres in
pleuresi fomentum aliquod calidum
super locum dolorosum, augmen-
taretur dolor. Similiter fieret de
unguentis aut oleis calidis. Pro-
nosticatio. Est de morbis valde
acutis, et nisi debito tempore suc-
curratur, cito deducit ad primum.
Item si statim a principio apparet
sputum coloratum, expectatur
velocior crisis, i. velox motus mor-
bi aut ad vitam aut ad mortem
ut puta 4o 7 1 die. Item si a
principio fortiter tussit eger ut
cum aliquid excreat, indebilis
est diuturnior, quia materia est
grossior, et ad maturandum diffi-
cilior. Circa curam pleuresis
vere est magna diligentia ad-
hibenda, quia cito consuevit in-
terficere, et omnibus modis qui-
bus medicus poterit debet ingeniari
ad infrigidandum sanguinem et
ad reprimendum materiam ab apo-
stemate, et hic in principio. Et
si dolor a dyafragmate sursum
vergit fiat flebotomia apte
oppositi. Sed si dolor vergit ad
inferiora fiat [illegible] pectoris
purgatio. Deinde infundatur pan-
nus in aqua frigida vel succo
frigido, sicut est aqua rosa-
cea, violacea, succus semperviue,
ceteris dictis in primo capitulo, et po-
natur super locum doloris, et
frequenter removeatur, removea-
tur et reponatur iterum. Sit autem
aqua vel succus fomentationis
in estate actualiter frigida et
in hyeme tepida, et detur egro
ad potandum sero et mane ali-
quis syrupus frigidus, sicut est
syrupus rosaceus vel syrupus
de papavere vel aliquis ali-
us. Et si ex hiis remediis fu-
erit pleureticus aliquantulum
alleviatus, tunc procedatur ad
regimen quousque incipit excre-
are saniem, et abstineat a
vino forti et bibat tisanam
et ab omnibus rebus calidis
et condimentis. Utatur sorbiciis
de avena vel ordeo factis et bro-
diis carnium. Sed si hiis adhibitis re-
mediis accidentia egritudinis que
sunt febris, dolor, tussis non mi-
norantur sed augmentantur, timen-
dum est de casu virtutis egri. Ut
fortasse medicus non excusatur
quin oportet ipsi egro dare opiata
sicut est requies magna vel
philonium Iohannis Mesue vel
philonium de compositione mea, et
hec fiat solum si alia remedia
non alleviant ut predictum est. Et
melior hora dandi esset primum
noctis. Sed si nocturnis inimicabitur non
oportet ut eadem hora expectetur. Se-
cundum cum sputum inceperit ingrossa-
ri et sanies excreari, dimittatur
illa infrigidatio et fiant empla-
stra maturativa, sicut sunt deco-
ctio ficuum, sinapi vel decoctio mal-
ve in oleo vel in aqua, vel aliquod
maturativum, de quo dicetur in capitulo
de cura apostematum. Et dentur sy-
rupi vel plures ad eleniendum
quibus lavatur pectus ad ex-
pulsionem saniei, sicut est decocti-
o enule campane et precipue
decoctio bona ysopi cum vino
et dulcorata cum melle. Et ut
sunt alie medicine pectus mun-
dificantes, de quibus dictum est
in capitulo de tussi, et de quibus
dicetur in ultima particula. Et
si sic fuerit curata, sed ea ulcera
relicta per exitum saniei, bene
quod deinde ponantur unguen-
ta vel emplastra consolidativa
super locum doloris, de quibus
etiam dicetur de cura aposte-
matum et ulcerum in ultima par-
ticula, et dentur intus potio
ea que consolidant et sunt
prodia balaustia bolus arme-
nus folia plantaginis etc.

De peripleumonia c. xxxiiii.

Peripleumonia est apostema
natum in pulmone. Cau-
sa eius est sicut pleuresis. Si-
gna sunt hec: maxima dif-
ficultas anhelandi et excrea-
tio sputi spumosi. Item febris
continua. Item intensus rubor
genarum. Pronosticatio fiat
eadem sicut in pleuresi. Et
nota quod in peripleumonia non

est dolor quia substantia pulmonis est sine sensu sed sentitur gravitas in pulmone et in pectore. Sed in pleuresi est vehemens dolor. Circa curatur peripleumonia cum flebotomia et medicinis aliis sicut per pleuresi sive ante maturationem saniei sive post. De precie sanguinis cum sputo etc.

Si sanguis exierit de capite, tunc signum est quod exit cum rasticatione tunc non est timendum quia cito curatur cum gargarisatione rerum stipticarum. Si autem exit cum vomitu hoc fit propter apertionem alicuius vene in ysophagis nec de hoc est timendum quia cito curatur cum usu medicinarum stipticarum. Si exierit cum tussi de hoc valde timendum nam hic fit propter apertionem alicuius venule pulmonis. Unde sequitur ptisis, i. desiccatio nisi festinanter succurratur. Iste igitur fluxus sanguinis sic curetur: fiat a principio flebotomia de basilica. Deinde detur philonium de descriptione Johannis Mesue vel quod est de descriptione mea vel de aliis trociscis Rasis.

℞ sanguis draconis ʒ. 2. canabe ʒ. 1. ematites terre sigillate ambroni ʒ. 10. alumis ʒ. ii. et seminis kalanstie ʒ. 3. opii ʒ. ii. Ex his omnibus fiant trocisci quorum quolibet libra ʒ. ii. et quotidie unus tribuatur.

De ptisi c. xxx vi^t decca

Ptisis est ulceratio pulmonis cum consumptione totius corporis. Causa ptisis est id quod pulmonem ulcerat sicut est acutus reumatismus a capite ad pulmonem descendens et fortis ac frequens tussis et pleuresis et peripleumonia casus seu percussio. Signa sunt febris ethica continua tussis screatio saniei vel flegmatis globosi et fortasse aliquando sputum sanguinis. Item corpus nimis extenuatur intantum quod in ptisico non manet nisi cutis et ossa. Item sputum saniosum proiectum super carbones fetet et proiectum ad aquam descendet ad fundum nisi a flegmate pressum detineatur. Et ideo tunc dividenda est sanies a sputo cum ligno et tunc descendet. Item quorum pili defluunt et ungues incurvantur. Pronosticatio. Ptisis confirmata non curatur et est tunc confirmata quando pili defluunt et ungues incurvantur et sputum est saniosum ita quod proiectum in aquam descendet ad fundum aut proiectum super carbones fetet. Item quorum corpus est nimis extenuatum. Sed si fuerit in principio et cum hoc fuerit iuvenis et carnosus erit spes cure. Ratio autem difficultatis cure ptisis est quia omne ulcus indiget consolidatione et consolidatio indiget quiete. Sed pulmo est in continuo motu et ideo difficile est ipsum consolidare.

Circa. Duplex est huiusmodi intentio circa ptisim. Prima ut mundificetur ulcus pulmonis; 2a ut consolidetur. Mundificatio completur cum hiis que faciunt excreare flegma et saniem de quibus dictum est in capitulis duobus precedentibus scilicet de pleuresi et de peripleumonia. Consolidatio autem fit cum hiis que habent virtutem constrictivam sicut est bolus armenus spodia balaustia ypoquistidos lotus. Et utuntur medicine interius quando in dyapapaveris vel in philonia vel in egenta de quibus dicitur in ultima particula. Etiam de syropis mundificativis pectoris sicut est syropus de ysopo vel de squilla et de syropis infrigidativis et constrictivis sicut est syropus de papavere et aliis consimilibus dicetur sufficienter in ultima particula. Dormitio conveniente et dieta istorum ordinetur sicut dieta ethicorum de quibus dictum est in capitulo de ethica febre. Et lac asininum eis summe valet et post eum lac caprinum, postremo lac vaccinum. Et debet eis tribui ita lac calidum sicut extrahitur de mamilla. Etiam eis valent sicut sunt decocte amigdale dulces et ordeum decoctum cum

bradyre bonis etc. de aliis dictis
in capitulo de ethica. Et caveas tibi
summe ne fortiter laxes per sincopen
quia sequeretur fluxus quem tu nun-
quam posses restringere quod sepe
contingit stolidis medicis

De tremore cordis c. xxxi

Tremor cordis vocatur ali-
o nomine cordiaca et non
differt a sincopi nisi quia minor
est quam sincopis. Est enim sincopis
propinqua mors. Causa sincopis
est transmissio vaporis venenosi
vel resolutoris ab aliquo humo-
re ad cor sicut frequenter contin-
git mulieribus patientibus men-
struorum restrictionem et ideo causa
eius potest esse colera rubea vel
nigra vel flegma. Item nimia
angustia et tristicia mentis est
causa tremoris cordis. Signa
tremoris cordis patent ex indiciis
patientis et pulsus est tremulus.
Signa autem superhabundantis hu-
moris percipiuntur ex urina et ex
corporis habitudine et aliis mo-
dis ut patuit in capitulo primo
prenosticorum. Quibus cor frequenter
tremit subito moriuntur. Item
si quis est passus diu cordis tre-
morem sincopi superveniente
illud est mortale. Cura est ut
evacuetur humor superhabundans
quo ante evacuationem statim
aliqua cordialia dentur. Ut
si fuerit caliditas superhabundans
dentur cordialia frigida qualia
sunt rose sandali nenufar cam-
phora acetula acetum sirupus
malogranatorum citri citrangu-
li aqua rosacea et fructus
aromatici sicut sunt citonia
pira dulcia poma lacar ace-
tosum ... viola coralli spo-
dium aurum argentum etc. Et
si fuerit morbus de causa
frigida dentur cordialia cali-
da qualia sunt ambra mu-
sci storax calamita lignum alo-
es gariofili cortex citri nux
muscata cynamomum semen ma-
ioranne semen basiliconis vi-
num aromaticum ... mar-
zedicam etc. Item contra car-
diacam et sincopim et omnem
passionem cordis Rec. limature
auri ʒ i. ben albi et rubei

ana ʒ ß corallii albi et rubei ʒ ʒ
margaritarum perforatarum et non per-
foratarum ʒ i. ossis de corde cervi ʒ
semis fiat pulvis et utatur pati-
ens in cibis et potibus. Item vinum
aromaticum in quo ponitur lignum
aloes per aliquod tempus et de-
tur ad potandum. Item pulvis bla-
tte bisancie cum siropo boraginis
et aqua rosacea commixtus cordi-
ace est optimum remedium. Item
os de corde cervi cum bono vi-
no limphato cum aqua rosa-
cea vel cum aqua buglosse o-
ptimum est in omni cordiaca. Pur-
gat enim melancoliam a capsula
cordis. Alie medicine compo-
site confortantes cor videbun-
tur in particula ultima

De dolore stomachi c. xxxii

Cause doloris stomachi sunt
aut apostema sive natum a
aliquo humore sicut est flegma
colera melancolia vel ipsorum in-
durato. Signa apostematis
sunt calor febrilis in toto cor-
pore et dolor valde vehemens
ab umbilico et superius ubi est
locus stomachi et fortis sitis
pulsus frequens et velox. Si
autem colera superhabundaverit
urina est rubea et ...
amaritudo oris et
quandoque vomitus colericus. Item
sitis multa et defectus appeti-
tus cibi. Item ab omnibus cali-
dis leduntur sicut a vino for-
ti et ab aliis condimentis cali-
dis ciborum. Sed si habundaverit
flegma dulce vel viscosum
urina est alba et grossa et ad-
est defectus cibi et potus et
quandoque vomitus flegmaticus.
Sed si habundaverit melancolia
tunc urina est alba et clara
et quandoque etiam isti evomunt me-
lancoliam et quandoque habent ex hoc
appetitum caninum et precipue si ha-
bundat flegma acetosum. Nam
tunc multo plus appetunt cibum
taliter patientes quam digerere
possunt. Item ex imbibitione
colere in stomachum sequitur quandoque
singultus vel si etiam cum cole-
ra fuerat alius humor commix-
tus. Item signum indicans
omnis stomachi patet per tactum

Prenosticatio. Apostema stoma
chi est de morbis acutis. Nam
frequenter infra octo dies interficit.
Item replere stomachum est cau
sa indigestionis et primis causa omnium
morborum. Est enim stomachus sicut
coquus totius corporis. Quod enim
non bene coquitur in stomacho
numquam bene potest decoqui in a
liis membris. Item indignatio
stomachi cum extenuatione to
tius corporis est valde timen
da. Item singultus frequentes post
corporis multam inanitionem
est mortalis. Item vomitus si
cum fluxu ventris est periculosus
et curatur passio colica. Cura.
Si fuerit apostema fomentetur
stomachus cum aquis vel succis
frigidis vel ungatur cum oleis et
unguentis frigidis. Abstineat
patiens a vino et a cibis cali
dis. Utatur ptisana et cibis fri
gidis et lactucis et syrupis et ele
ctuariis frigidis. De quibus omni
bus dicetur in summa prima. Et si
te novitas urget adhuc consist
medicinam comparatam. Unde quia
pauci evadunt honestius esset pro
nosticari et abire. Si autem
habundaverit aliquis humor pur
getur cum medicinis convenientibus
de quibus dictum est satis supra
de febribus et adhuc in secun
da particula multe bone et exper
te medicine describentur. Attamen
in omni purgatione semper con
sidera virtutem ne magis
debilites egrum. Et si post
convenientem purgationem adhuc
fuerit punctura vehemens
administrentur aliqua de opiatis
considerata virtute infirmi
et quantitate medicine ne tu
mortifices laborantem. Et contra
singultum multum valet re
tinere anhelitum. Et est vii
de gariofilis. Indignatio autem
curatur cum convenientibus pur
gationibus et cum unguentis vel
oleis calidis et confortantibus.
Item frequens potus piper mel
le specialiter valet contra indi
gnationem stomachi. De infir
mitatibus epatis c. xxxiii.

Epar aliquando apostematur. Ali
quando ex humoribus opilatur.
Unde aliquando multum debilitatur
ut nullo modo sanguinem decoquat
ad perfectum. Signa autem infirmi
tatum predictarum sunt aut discra
sia i. mala complexio sive frigi
da vel calida vel aliquis super
habundans. Item casus vel per
cussio. Signa apostematis sunt
febris sitis et dolor super ypo
condrium dextrum sub costis infe
rius. Signa superflui caloris
sunt urina rubea et sitis. Et si ha
bundaverit frigiditas est urina al
ba, et aliarum plures significationes
urinarum quere in particula prima.
Item si habundaverat colera vel
sanguis est urina rubea. Si autem
habundaverat flegma est urina al
ba et grossa nisi affuerit opilatio.
Item si fuerit virtus epatis val
de debilitata sequitur inde ydro
pisis. Si autem fuerit porus fellis
opilatus sequitur yctericia. Pronosti
catio. Infirmitas epatis ex lon
ga repletione aliquando proveniens
yctericia vel ydropisis faciliter re
cipit curam. Sed si fuerit senibus
ictericia vel ydropisis erit cura
difficilior. Item apostema epa
tis difficiliter curatur. Alie
prenosticationes de yctericia et ydro
pisi patebunt in locis suis. Cu
ra apostematis epatis est ut
fiat a principio infrigidatio cum
succis et aquis frigidis et pre
cipue ut in istis infirmitatibus sacu
larium in quo sunt sandali et en
divia et fiat electuarium de ka
sia fistula cum succo brachy et syrupi
infrigidativi a principio quales
sunt syrupus de papavere vel
endivie et consimiles. Item electu
aria frigida et precipue cum sim
plicibus frigidis s. speciebus [illegible]
[illegible] eboris vel camphora. Et
quando in statu declinationis cu
retur per eorum convenientem pur
gationem. Et debes scire quod
possibile est ventositatem congregatam
[illegible] in regione epatis et tu
cognosces eam per avenam tostam
et calidam tu pones super locum
doloris et si ex hoc minuitur
dolor est de ventositate. Et tunc
non indigebis alia medicina
sed cum istis [illegible]
curabis. Si autem dolor augetur

est de apostemate Unde continuo debes ipsum deponere quia tu augmentares apostema, et debes applicare infrigidativa. De ytiricia c.

De cura ytiricie ca. xxxiiii

Que fit in febre vel sine febre est et ad aliam curatio Nam in ea que fit in febre debet primo febris curari et postea dentur remedia applicari que habent virtutem aperitivam et infrigidativam epatis qualia sunt Rx radice ebuli siccum epatice ceci prout videbitur expedire saponis gallici ad quantitatem castanee unius hec omnia pone in panno lineo et agita in aqua fontis donec virtus eorum dissolvatur et ignorantia exprimetur efficaciter valet Item urina pacientis bibita valet et quasi infra 3 dies sanat Item sola radix cicoris bibita curat et hic fiet per plures dies Item aqua dentonimis radicis aceti et rorum rubeorum potui data est summum remedium Item optime valet succus plantaginis usque ad medietatem sui decoctus et potatus omni mane et potest bene sirupari si placet Item pulvis croci dissolutus in aqua et potatus curat Item succus centumnodile bibitus febre terciane precipue et quasi omni febre ytirie incipiente prodest et debent fieri semper decoctiones et clarificari Item semen solatri vel pulvis foliorum eorum ictiricam per urinam curat Si autem fuerit ictericia sine febre tunc curetur ut infra dicetur Causa ictirie est opilatio porri fellis et quia colera non potest separari a sanguine mixti fellis Ideo decurrit cum eo per totum corpus et inficit ipsum Signa ictirie sunt citrinitas oculorum et faciei et totius corporis Item urina apparet citrina vel si conspexeris eam quoniam spumat et spuma eius apparet citrina Prenosticatio Si ictirina venit in febre in die cretico ut 7 4 vel 1 die est signum bonum quia colera nociva expellitur Si autem non venit non in diebus creticis ut in 3 vel 6 vel 8 die non est signum bonum quia humores nocivi expelluntur per eam Item ictirina cum ydropisi est signum perniciosum Cura fiat purgatio colere frequenter cum reubarbaro vel cum electuario de succis rosarum vel cum aliis consimilibus et agaricus efficaciter valet datus cum zinzibere et zuccaro Item lumbrici terrestres exsiccati infirme valent Postea si necesse fuerit fiant etiam alia remedia superius descripta Et scias quod pillule de mea descriptione quas in fine ponam sunt sine pari

De ydropisi capitulum xxxv

Ydropisis est error virtutis in toto corpore secundum imitatorem virtutis in epate Sunt autem tres species ydropisis scilicet yposarcha aschites et tympanites Yposarcha est quando totum corpus inflatum est aschites est quando venter solum et pedes inflati sunt Tympanites est quando solus venter inflatus est Causa ydropisis est omne id quod debilitat epar sive hic fit distemperantia solum vel humor aliquis superfluus aut apostema aut qualecumque aliud ut potest casus vel percussio et maxime contingit ex inordinato regimine quod humores in epate multiplicantur qui faciunt opilationem et debilitatem epatis Signa singularum specierum ydropisis iam dicta sunt et si fuerit ydropisis de causa calida tunc urina est valde rubea Si autem fuerit de causa frigida tunc est in colore remissa Prenosticatio Yposarcha est facilioris cure Aschites vero difficilioris Tympanites difficillime est cure sed de causa frigida est facilioris cure Item si in aschite vel tympanite fuerit virtus debilis atque fuerint brachia extenuata et pectus et facies fit ydropicus desperatus de ista vita et disponat se ad vitam futuram Item si contingerit cum ydropisi laxativa exit spes de infirmo maxime si aliquamdiu duraverit Cura ydropisis est cum medicinis diureticis

i. prouocatiuus urine, et laxatiue
medicine raro debent ammisceri
nam frequens laxacio inficit
ydropicos. In causa calida ydro-
pisis si sint indicia purgacio fi-
at de mirabolanis citrinis et
kebulis, vel cum reubarbaro
vel cum cassia fistula. Et tu po-
teris eligere ex medicinis la-
xatiuis. Item in calida causa
quam in frigida, ex hiis que dicta
sunt in hiis et in 2a particula
Vel poteris recipere aquam tibi
magis placentem inter eas que
describuntur in ultima particula
et inter omnes magis commen-
datur ydropisi lanceola i.
meserion. Nota quod si ydropicus
habuerit fluxum ventris, tunc
dyaquilone sibi valde competit
nam ipsum stringendo ventrem
urinam prouocat. Item experi-
mentum in causa calida recipe
succum plantaginis et epatice
et reple ollam terream fere
usque ad summum, et tunc cooperiatur
cum pelle tenui, vel cum pan-
no lineo, et fortiter ligetur et
cineres ponantur desuper, et
sic bulliant super prunas us-
que ad medietatem, caueat tamen
ne ignis sit nimis fortis, de-
inde coletur liquor et dulco-
retur cum zuccaro et potetur
mane et sero quotidie et
curabitur perfecte. Item aqua
distillacionis epatice endi-
uie rostri porcini floris ne-
nufaris omni sero et mane
potata curabit. Item succus
radicis yreos etiam yreis
cum succo morelle i. solatri
despumatus et colatus et cla-
rificatus, curat omnem ydro-
pisim siue sit in causa frigida
siue calida. Item in omni causa
potest fieri decoctio radicum
feniculi yreos endiuie capil-
li veneris eupatorii sandalo-
rum cynamomi, et dulcoretur cum
zuccaro et valet. Item in ca-
lida quando non est multum con-
firmata ydropisis, cito sana-
bitur cum usu frequenti endiuie
comeste et potu decoctionis
eius. Item confert multum
emplastrum super epar de urtica

plantagine et aceto et farina or-
dei. Item emplastrum de sandalis et
utatur tali optimo et experto electu-
ario. Recipe sandalorum omnium ana ʒ.2.
spodii rasure eboris ana ʒ.1. et
seminis ozimi rubee ana ʒ.2. se-
mina frigida mundata ana ʒ.1.
seminis endiuie portulace ana
ʒ.2. zuccari libram .1. fiat
cum decoctione endiuie electu-
arium, utatur omni mane in bo-
na quantitate. Et si sclirosis epatis
non sint resoluta totaliter abs-
que dubio liberabitur. Sed in cau-
sa frigida fiat purgacio cum
turbith siue zinzibere et detur
omni mane et sero aqua distil-
lacionis ebuli vel nasturcii appii
petrosilini feniculi vel sambu-
ci vel raphani vel yreos. Et
huiusmodi aque curant omnem ydro-
pisim frigidam curabilem. Ta-
men aqua ebuli et sambuci
laxant. Item vinum decoctionis
radicis ebuli potatum omni ma-
ne et sero perfecte curat. Item
est summum remedium decoctio ra-
dicis sambuci. Item decoctio
sinapis bibita valet. Item
hirundinem antedictam sanant ydro-
pisim frigidam. Secundo quolibet
mane unum cocleare urine ca-
pre nigre vel ouis nigre in
qua decocta sit spica nardi. Item
urina bibita pueri per 14 di-
es mane affert remedium. Item
tympanites specialiter curetur
cum oleis et unguentis consumen-
tibus ventositates, quia ille
abundant in ea, sicut est oleum
laurinum nardinum ruthaceum et si-
qua sunt similia. Et similiter
recipiantur medicine per os
et iniciantur per clistere que
resoluunt ventositates, sicut
est ciminum anetum anisum ruta
et consimilia. Et si urina fu-
erit valde rubea, tunc oportet
quod semper addantur aliqua
frigida super epar. Et debes
scire quod qua fomentacio ma-
xime valent ad consumpcionem
ventositatum que dentur ad po-
tandum siue supra ventrem in-
ungantur. // De opilacione sple-
Opilatur // nis [illegible] cxxxvi
et induratur splen [illegible]

et inordinatum regimen cibi et potus
Vel tamen generatur de melancolia. quia
splen eam consumere non potest
nec per eam expellere aut per e-
moroydas aut per menstrua. Signa
opilationis splenis sunt dolor
in sinistro latere sub costis et
non potest paciens subtus costas ma-
num ponere et manifeste tangi-
tur res dura. Item urina est
[illegible] intus. Prenosticatio
duricies splenis inducit maci-
em in toto corpore. Item est fre-
quenter causa ydropisis. Item frequen-
ter commitatur febrem quartanam propter
multam humorum adustionem. Item
si aliquamdiu duraverit erit diffi-
cillime cure et fortasse non re-
cipit curam. Item si urina fu-
erit rubicunda valde est diffi-
cilioris cure. Cura. Primo fi-
at purgatio cum medicina pur-
gativa melancolie sicut est sene
lapis lazuli epithimus et lingue
Et prodest multum minuere de
salvatella sinistre manus. Et
prodest valde bibere propriam uri-
nam de mane atque frequenter
lavare latus cum propria urina
Item radicis lappacii acuti et
folia eius decocta in aceto suppo-
sita spleni contra duriciem et in-
flationem splenis hic summum est
remedium. Item radix malve
mixta cum sepo arietino radice
tamen prius decocta summe valet
pro duricie splenis. Item vinum
decoctionis fraxini a ieiuno do-
lorem splenis tollit. Et debet
fieri inunctio cum dyaltea et
oleo laurino. Item decoctio ra-
dicis sambuci splenetico mire
iuvat. Item valet dyasulfur
Item agrimonia in vino sumpta
splenem consumit. Item vinum de-
coctionis corticis salicis bibitum
et emplastratum duriciem splenis
liquefacit. Item folia salicis
trita cum modico sale supposita
spleni dolenti illico dolor cessat
Item viscus arboris cum cal-
ce contrita est medicina experta
in duricia quarumcumque. Item fil-
trum infusum in aceto calido su-
perpositum spleni multum prodest
Item stercus vaccinum exsiccatum
tritum cum aceto est bonum et

si sulphur apponatur erit melius
Similiter valet stercus caprinum
Item emplastrum in causa calida cum
flore salicis decocto in aceto est mi-
rabile. Item emplastrum de sinapi
et aceto confert mirabiliter. De
yliaca et colica capitulum

Yliaca passio dicitur ab inte-
stino yleos grece. Colica
autem dicitur ab intestino
colon grosso et inferiori. Cau-
sa yliace et colice aut est opila-
tio propter feces aut aliquis hu-
mor ibi existens scilicet vel calidus
vel frigidus aut est ventosi-
tas descendens ad aliquod in-
testinorum. Signa yliace sunt
vehemens dolor circa umbili-
cum et propter magna angustia
infirmi et est dolor perforativus
ibi et quandoque cogitur paciens vo-
mere stercus et est constrictio
inferius. Signa colice sunt do-
lor vehemens inter umbilicum
et pectinem. Nam ibi est locus
colon intestini et est constipa-
tus paciens et propter nimiam opila-
tionem quandoque etiam paciens
vomit stercus. Prenosticatio
Yliaca passio si diu duraverit
causat paralisim brachiorum
et genuum pedum. Item inducit
quandoque sinthesim et extenuatam
maciem. Item si causa fuerit
calida vel frigida patebit ex
urinis. Cura utriusque passionis
est per evacuationem humoris pecca-
ntis vel fecis et maxime va-
lent in istis infirmitatibus clis-
teria que sic parabis. Recipe re-
laxativam [illegible] et impone
modicum de sale et sapone de
oleo et si videtur tibi necesse
impone aliquam medicinam la-
xativam sicut turbith vel a-
garicum aut coloquintidam aut
scamoneam secundum quod virtus patientis
poterit sustinere. Et debes
scire quod securius est facere pur-
gationes per inferiora quam per
superiora et etiam fortius multo
plus dare de medicinis la-
xativis per inferiora et etiam mi-
nerent medicine per inferiora
quam per superiora. Et tunc facta
purgatione per superiora vel
inferiora secundum quod tibi videtur

melius expedire · si fuerit curatus
paciens bene quidem · sin autem non
timet. De stercore lupi quod pota-
tum similiter ventrem solvit et coli-
cum sanat. Item intestinum lupi
ligatum super ventrem sanat. Item
cinis intestini lupi sanat bibitus.
Item cornu cervi maxime iuxta
partem illam que iuncta est capiti
limatum et potatum sanat. Item
coralli rubeus potatus cum aqua
pluviali valet multum ad dolorem
yliace et ad dolorem stomachi. Item
stercus album canis tritum et po-
tatum valet. Item pellicula inte-
stomachi galline exsiccata et tri-
ta valet ad dolorem stomachi et
yliace et ad arenam renum. Item
dicitur quod umbilicus qui abscindi-
tur a puero efficaciter valet et
curat colicam et yliacam. Item si
fuerit de frigida causa tunc ale-
um comestum multum valet. Item
si dolor fuerit valde vehemens
de piperis et opii ana quantum vis
vel quinque et fac suppositorium. Et
si necessitas te non compulsaret quod
opporteret te dare de medicinis
maioribus scilicet opiatis, tunc considera per
vires, considera tamen attente virtute
infirmi. aut aliqua de hiis que
supra conscribuntur, et cave ne des
laxativum aliquod post opiatum nisi
ad minus elapsis 24 horis. Etiam
cave ne nimis narcotizandi per
medicinas tales narcotica indu-
cit opilationem epatis et renis et y-
dropisim vel sincopim vel mortem.
Et ergo tu debes esse multum caute-
tus quando exhibes medicinas la-
xativas vel opiatas, quia ille
fortissime permutant corpus, sed
operando cum medicinis aliis est
leve etiam est sine periculo. De
verminibus in ventre c. xxxviii

Si fuerit senex detur sibi
dosis alpaciti et interficiun-
tur et expelluntur vel aliqua
medicina amara laxativa.
Item si fuerit puer detur cum
la campana excorticata ad pota-
dum vel detur sibi modicum
de receta ad potandum secundum ad quan-
titatem avellane. Vel fac em-
plastrum super stomachum vel super
aliam partem ventris ubi est do-
lor ex verminibus de aliis contra
vel de foliis persice. Item allium
bibitum cum aceto interficit ver-
mes. Item semen apii interficit
omne vermem et est valde forte
in hoc. De fluxu ventris ca. m
xxxix sequitur

Fluxus ventris est triplex. Nam
illud quod egreditur per fluxum
aut est cibus crudus et indigestus
et vocatur lienteria. Aut cibus
est mutatus ita quod non apparet
substantia cibi, est tamen nimis tenue quod
egreditur et multum aut quod e-
greditur sunt humores simplices
et vocatur dyarria. Aut quod
egreditur est permixtum cum sangui-
ne et vocatur dissenteria. Diverso-
rum predictorum fluxuum sunt multi-
plices cause sed generaliter omnium
morum cause sunt aut caliditas
aut frigiditas superflua, sive ma-
teria debilitans virtutem retentivam a-
lii membri sicut est humiditas ali-
cuius humoris vel humoris superflua.
Signa fluxuum ca. dicta sunt.
Sed signa causarum calidarum sunt
ardor et sitis et fortasse ama-
ritudo oris et punctura in a-
no. Prenostica, et fluxus ve-
tris diu durans extenuat corpus
debilitat virtutes et inducit mor-
tem. Item quinque inducit ydropi-
sim. Cura lienterie est ut si sit
de causa frigida cuius signum est
quod fortasse paciens multum bi-
bit de aqua frigida vel se
nimis ingurgitavit, ut confor-
tetur stomachus cum confu-
inustate et zeduario et gario-
filo et similibus. Item detur
ad potandum febrifuga id est matricaria.
Et si fuerit de causa calida quod
raro contingit, tunc detur ren-
barbarum, quod etiam valet in
causa frigida et detur ad po-
tandum camphora vel coralli
rubei cum aqua pluviali. Et
si illo modo curata non fuerit
tunc dentur alia constrictiva
que inferius dicentur. Sed dyarria
et dissenteria stante virtute infir-
mi non debent stringi nisi per
tres dies alias infirmus incur-
reret aliud periculum. Sed comple-
tis tribus diebus tunc fiat resi-
stio. Nam detur stercus canis
qui solum ossa comedit et stringet.

Item accipiatur casei antiquus et excoriatur de multis aquis et exsiccetur et detur ad pondus ʒ e minus
et stringit Item distillet aqua
de foliis quercus sicut distillatur
aqua rosacea et da ad potandum
et mirabiliter stringit Item aqua
decoctionis prunorum et proprie extra
toricum valde stringit Item arca
dula infusa in aceto intrinsecus et
coque sub prunis et postea extra
hic fractum et da ipsum bibere sed
quinta sanabit omnes dissentericos
Item valent sorbe cornete et
nespule Item lentes cocte in
aceto Item risi decoctum et datum
Item ova ducta cum aceto Et
si hiis remediis non fuerit adiutus
eger tunc detur sibi aliquid
de opiatis Vel fiat tale suppositorium
Rx mastice thuris croci
opii ana et fiat suppositorium cum
vitello ovorum et mitte in anum
Et post fluxum ventris sepe sequitur tenasmon Est autem tenasmon continuus appetitus et
conatus ad egerendum cum paucitate
aut nullo exitu fecum et multum
laborat patiens quod sepe exprimit intestinum et sentit ibi
punctura Circa tenasmonis
bibat patiens aquam calidam bene
Item sedeat in decoctione calide benedicti Item frequenter tangat anum cum illo
Item fiat fomentum ani cum
decoctione illius Item ruta
subtilia teratur et super locum
emplastrata salubriter sanat
Item Rx olibani anacardi ana ʒ
i opii croci ana ʒ ii et confice
cum melle et fiat suppositorium
Et si anus exierit fac patientem intrudere cum digito et
cum cornu cervi combusto ipsum
intestinum pulverisetur Vel fac
suppositorium quod dictum est Cum
istis etiam medicinis stringuntur
emoroyde que sunt vene terminate in ano Et tamen ne nimis cito stringantur quia eorum fluxus liberat a multis infirmitatibus melancolicis Et earum
nimis velox restrictio multa
mala induceret Signum autem
emoroydarum est quod exit sanguis
preter et proprie post sedem

De difficultate urinandi capitulum
Et exitus urine impeditur xliii
Et tur aut propter grossos humores collectos in viis urinalibus
et proprie in renibus vel vesica
Aut propter lapidis generationem in
renibus vel vesica Aut propter
apostema collectum in renibus
vel vesica Cause humoris sunt
crapula et inordinata dieta
et negligentia purgationis atque
negligentia directionis Causa
apostematis est superfluitas sanguinis et fortasse alterius humoris
Causa lapidis est materia viscosa in renibus vel vesica caliditas excitans humidum agnosci
et primo indicans materiam et lapidificationis qualiter contingit de
sigilla vitrea ad solem vel
ad ignem posita Signa humoris grossi sunt difficultas mingendi et grossities urine ymo
aliquid in fundo apparet humor grossus
et si fuerit ibi lapis renum apparet
in fundo arena rubea et dolor
in loco renum et est urina frequenter clara Et quandoque exit lapis
ad quantitatem pisi et quandoque maior et nimium incidit virgam
et quandoque cogitur eger vomere
et nimium dolet in loco renum
ita quod videtur sibi quod velit expirare Et si fuerit lapis vesice est urina turbida et alba
sicut rasurata Item quandoque egeritur lapis in colore albus
et hec differentia notabilis inter lapidem renum et vesice quia lapis
renum est rubeus et lapis vesice est albus Item in lapide
vesice est difficultas magna
mingendi et dolor in pectine
et in virga Item si est apostema sentitur gravitas et dolor in loco renum si est ibi
apostema Vel in pectine et
virga si ibi fuerit apostema
Item si iam sint pannes collecta et exierit per urinam manifeste apparet sanies in fundo
urine Prenostica sunt angustiose egritudines lapis renum et vesice et difficultas mingendi seu stranguria Item
stranguria est valde periculosa sive
ipsa contingit ex humoribus grossis

siue ex lapide vesice Nam ex ipsa
sequitur continuus fetor Item la-
pis renum propter non potest curari
nisi sit postea reiteratur alterius lapi-
dis generatio Item quandoque sunt
duo lapides in vesica et quandoque vnus
extrahitur et alter manet ibi
Item paruus lapis est quandoque peior
quam magnus quia paruus lapis
frequentius se ponit ante foramen
virge et facit ibi fortem oppila-
tionem Circa si sunt difficul-
tates mingendi seu stranguria propter
grossos humores putrescentur illi
et dentur diuretica sicut est aqua
decoctionis alkekengi que eciam pro-
uocat vrinam Item pili lepo-
ris vsti et puluerisati et potui dati
potentissime vrinam prouocant Item
nulla res vrinam tantum prouocat
sicut radix raphani vt dicit. Item
radix raphani bullita in vino
albo cum admixtura pulueris pila-
rum leporis et detur in potu et
statim minget Item auellane
trite et sumpte cum aqua et
vino tormenta distillacionis vrine
et angustiam tollunt Et si sunt
difficultates vrinandi propter lapi-
dem vesice tunc detur medicina
quam scripsit Rasis de qua
de se dicit Ego fregi cum hac
medicamine magnum lapidem
in modico spacio quam xl dierum
Rx carpobalsami seminis raphani
dauci macedonici corticis radicis
capparis corticis radicis [illegible]
amigdalarum amararum sa-
xifrage cinamomi cyperi spice
nitri ligni scolopendrie ru-
mpel i. seminis cuiuslibet gentiane
aristologie rotunde azari car-
damomi armoniaci serapini bde-
lii piperis alkekengi ana gummis dis-
solutis suffita balsamo malaxe-
tur et ex eis alie species asper-
gunt ex quibus formentur pillule
et sumantur ex eis in die ʒ i cum
aproximate cum sedilibus diureticis quod
quam septima pars vnius ʒ. De cine-
re scorpionum similiter cum eis datur
Cinis vero scorpionis hoc modo
fit Scorpiones sumantur et in
ollam nouam posita os lutum
opilant super carbones in fur-
num mittantur in quo non sit
nimius calor et sint ibi septem

horarum spacio Deinde extracti pul-
uerisentur et reponantur Item ci-
nis per se frangit lapidem Rx
4 gariofili affodillorum sarcacolle
galange cardamomi siseris cinamomi
salis indi piperis petroselini
sparagi semen lini leuistici sa-
xifrage cineris scorpionis sangui-
nis hirci sicut lapis spongie
et lincis ana ʒ ij fiat puluis
et detur in balneo facto de deco-
ctione diureticorum cum vino al-
bo in quo alkekengi et ciperi ra-
dix raphani et apii sint decocta
et erit efficacissimum quod nichil
est vtilius in lapidis fractione
et vrine et non mingat tunc
patiens in balneo vt medicina
diucius operetur Item vtatur pa-
tiens de decoctione senationum
decoctorum cum ceteris analiis
castrati Item comedat penta-
filon ix vel x folia omni mane
et postea bibat aliquantulum de
bono vino Item Rx sanguinem
hirci exsiccatum cinerem scor-
pionis puluerem cardamomi spica
nardi sanguinem exsiccatum lepo-
ris galange zinziberis vtriusque so-
lis ana fiat puluerem et detur de
eo ad bibendum de mane in au-
rora cum syrupo vel decoctione
granorum solis et saxifrage
et postea patiens superdormiat
hoc enim medicamen iuuat vltra
quam speratur Notandum autem quod ci-
rice loco cantaridarum et sta-
calter i. [illegible] scorpionum
loco scorpionum possent poni vbi
non reperiuntur Et scias quod radices
et cantaridas dare non est tutum
de seruat. Hic ponit Galienus
4o de regimine acutarum commen-
to penultimo, licet ipse dicat
alias medicinas ad lapidis fractionem la-
pidis, quia vesicant et vlce-
rant Vt dicit Auicenna 2o ca-
nonis Item si de sanguine
vulpis sublimatur virga sta-
tim rumpitur lapis quod sic sit
Si lapis emersus in eo pona-
tur infra triduum rumpitur Item
vx bibere ederre cum vino calido
date calculosis purgant et v-
rinam potenter prouocant Vt dicit
Constantinus Item sanguinem
leporis et pellem totam combure

in alla vitrea et bene sigilla
ta et de cinere illo da cotidie
cum vino calido in balne
o ieiuno lapidem frangit et
foras exit Item lapis iudaicus
in potu datus ieiuno lapidem
frangit Item sanguis hircinus
aliter exsiccatus et tritus ac in po
tu datus super omnia frangit la
pidem Et quedam mulier sanavit
per eum plures de quibus me
dici erant desperati Item pro pau
peribus contra arthemasie tota
cocte bibitus ita quod singulis die
bus bibatur cyathus medius fran
git mire lapidem et in arenam
exit Item gummi tragacanti in
vino dissolutum et bibitum efficaci
ter frangit lapidem et in are
nam solvit Item herba et ra
dix pimegi cum. vino et melle
cocta et potata mane ita ut in
perdormiat patiens calculo
sos et nefreticos et stranguirio
sos sanat si biberit ex eo per xv
dies Item unus tyriace cum
oximate .i. cum decoctione nar
di et cinamomi bibitus mirabi
liter sanat et operatur Item
septem capita allei diu bulliat
in aqua et aqua illa potetur
per tres dies cum tercio et plurimi
medicaminis Item tyriaca te
neat pedibus et capite et ea
pulmisenter et detur pulvis ad
milii solis et saxifraga ad po
tandum Item sanguis teneris
vel vetustior hirci pulverisatus
et cum decoctione nardi et cy
namomi et in pulvis ...
... datus mirabiliter et cum
celeritate excludit. d. Item m
e ad lapidem frangendum et ei
ciendum fac rotulas .x. de ra
dice raphani et pone in vinum
album tota nocte mane bi
batur vinum ieiune donec lapis
exeat et fiat etiam id idem mis
ce. probatum est quod calculus in vi
no illo positus cito frangitur Item
contra lapidem vesice cotidi
anus usus aque pure optime
valet Item valet dyapenidion
et dz sibi valde cavere a calu
losis a nutrimentis grossis et
viscosis aliter medicine mo
dicum valerent et aqua rece

ens multum valet .i. aqua deco
ctionis ciceorum rubeorum De ardo
re urine

Sepe urina est ita calida quod
urit virgam in egressu urine
dz patiens uti frigida dieta et
a sole et a vino abstinere et bibere
de ptisana ne incurrat ulcera
urine ulceratione Et si sic non
fuerit curatus dentur cyconia vel
philonium De minutione sanguinis

Minutus sanguinis contingit
propter aperitionem alicuius ve
ne in vie urinalis patiens
taliter abstineat a nutrimentis ca
lidis acutis acribus salsis et utatur
tali medicamine Rx terre sigillate gum
mi arabici balaustie portulace
ana ʒ. i. et seminis alkekengi
ʒ. ii. seminis apii et apii ʒ. i.
formentur trocisci uni aurei in
pondere ex quibus unus in die
tribuatur cum decoctione sumac
vel gallarum De diabete

Diabetes .i. dyaletica passio
est nimius fluxus urine
Causa eius est nimius calor re
num nimis fortiter attrahens
aquositatem sanguinis Signa eius
sunt immoderatus et innaturalis
fluxus urine ymo quicquid
bibitur cito exit ita crudum et
est frequens urina alba et clara
propter eius cruditatem et digestionem
Prenosticatio Iste morbus
inducit maciem vehementer
et si non cito succurrerit timen
dum est de ydropisi et morte Cu
ra Rx glandium ʒ. io. alka
ni ʒ. ʒo seminis coriandri prepa
rati ... gummi arabici ana
ʒ. io. fiat ex eis pulvis et de
mane ʒ. ʒ. dentur ad constringen
dum et similiter vespere vel
dentur trocisci descripti in pre
cedenti capitulo De men
struis superfluis resthemgen

Menstrua si fuerint .i. dis
superflua debilitant mulie
res extenuant corpus inducunt
mortem et quandoque inducunt ydro
pisim Quapropter restringendum est
ad restrictionem Et interrogan
da est mulier utrum color men
struorum sit sanguineus vel citrinus
vel albus vel niger In primo
fluat sanguis In secundo colera

In 3o flegma In 4o melancolia
Si sanguis habundauit fiat flebo-
thomia de basilica siue de epatica
tunc ille purgetur. Deinde
detur corallus rubeus ad biben-
dum cum aqua plantaginis Item por-
tet secum mulier puluerem flu-
malis et nihil amittet de sanguine
Item dicunt experimentatores quod
si circa collum galline ille pul-
uis ligetur per unum diem et per
ea ipsa decoletur quod nichil exi-
bit de sanguine Item semen
iusquiami cum semine fenugreci et
mulsa bibita fluxum materie
et sanguinis annichilatur Inde
pessarium et cum instrumento mediante
quo aliquid ad uuluam mulieris
ponitur Item pessarizetur fi-
mus porci et asini si liceat per re-
cens cum succo sanguinarie et
optime valebit Item stercus
porci et asini suffundetur ita quod
fetor non attingeret nares et ua-
let Item puluis testarum ouorum
unde pullus exiuit optime stringit
menstrua Similiter puluis de
cornu cerui potatus etiam strin-
git Item alumen ad pondus
unius denarii potatum cum aqua
rosarea uel cum aqua extinctio-
nis ferri optime valet Item
sedere super sanguinaria optime
restringit menstrua uel intinctam
uel supponat aliqua menstrua
operata uel detur ad potandum
De productione menstruorum.
Menstrua aliorum naturaliter de-
ficiunt circa quadragesimum
annum aliorum post aliorum ante
Et incipiunt fluere naturaliter
circa quatuordecimum annum Postquam
naturaliter desierunt fluere men-
strua non est laborandum ad re-
ducendum ea quia esset labor
inutilis Et dicitur menstruum a men-
se quod naturaliter fluere debet Causa
retentionis talis menstruorum est
aut nimia caliditas et siccitas
corporis tamquam sanguinem dimi-
nuens uel frigiditas ipsum san-
guinem ingrossans ita quod non sit
habilis expulsioni aut materia
grossa et viscosa Unde sanguis
grossus generatur inhabilis ex-
pulsioni Signa patent per undi-
ta mulieris Item urina est in
fundo uiscosa Item si fuit de ca-
liditate et siccitate totius corporis
est urina rubea et multum manife-
sta naturaliter Si autem fuit sanguis
nimis grossus tunc urina declinat
ad albedinem et est multum pinguis
et viscosa Pronostica Reten-
tio talis menstruorum est causa
destructionis appetitus cibi et causat
dolorem orificii stomachi dolo-
rem capitis caliginem oculorum tre-
morem cordis vertiginem epilensiam
et apoplexiam Item si mulier
fuerit multum extenuata timen-
dum sincopis et mors Circa be-
num est si precedat purgationem humo-
rum ponderantium primo sepe ex fre-
quenti purgatione ubi virtus mulieris
fortis fuerit sunt producta menstrua
Item vinum decoctionis origani
bibitum omni mane prouocat men-
strua Item vinum decoctionis
calamenti uel pulegii bibitum men-
strua prouocat Item radix lilii
cum oleo cocta sub prunis trita
et supposita menstrua educit et
semen eius potatum cito educit
fetum mortuum Item saluia bi-
bita uel supposita educit menstrua
et secundinam expellit Item ra-
dix ebuli formetur ad modum di-
giti et inungatur oleo laurino uel
communi et superaspergatur puluis elle-
bori albi et supponatur tota no-
cte donec sanguis effluat probatum
certum Item impleatur pannus lineus
ad modum digiti alleis tritis et
supponatur cum oleo fortiter pur-
gat materiam Item radix mal-
ue radatur et superaspergatur puluis
scamonee et supponatur certum
est et expertum Item fomentum ex
decoctione calamenti optime
materiam purgat Item arthe-
mesia trita et cocta et ab uino
bibita usque ad coxas emplastrata
materiam maturat Item satu-
reia decocta et bibita omni
mane menstrua producit De
precipitatione matricis c. xlii.
Matrix quandoque exit sicut di-
ctum est de exitu ani Et
ipse curetur ille morbus sicut
iste hic tamen excepto quod mulier
debet iacere supina et debent
posteriora et renes magis esse
eleuata ut posset per reducere

matricem. Et tunc adhibeantur
medicamina supradicta vel i d
℞ cerusse balaustie gallarum alu
minis anthimonij ana redigantur
in pulverem. et tunc matrix vn
gatur cum oleo rosaceo calefacto
et tunc desuper aspergatur pulvis
predictus et intromittatur // De
apostemate matricis

Si mulier vehementer dolet
in matrice et calet fortiter
calor febrilis in ea esse signa
vnde apostema est tunc sicut dictum
est de apostemate stomachi. nisi
quod forte oportet procedere flebotomia
et purgatione immittere per pudibun
da opiata aliquam in forma
suppositorij vel pessarij Et
est pessarium vna bursa quasi
ciste per quam immittitur medi
cina in matricem // De vl
ceribus que fiunt in matrice

Altera matricis cognoscitur
per saniem que inde exit
Cura eius est vt pessarizetur
cum aqua plantaginis et oleo
rosaceo Vel fiat hic cum aqua
ordei vel cum aqua mellis et
cum decoctione rosarum Praxa in
cipiente carne nasci fiat hoc
vnguentum ℞ thurie ablute
litargiri cathimie argenti ceru
se sarcocolle confice cum oleo ro
saceo et est expertum // De mo
la matricis c xlix

Aliquid in matrice generatur
vna massa carnosa que
continue magnificatur et crescit
et apparet mulieri quod sit impre
gnata Nam et venter intu
mescit et menstrua desiciunt
Causa huius est calor seminis in
matricem sed pollucionis vel
ex menstruorum retencione vel
inordinata retencione seminis
Pronosticatio Curacio mola
est difficilis cure. et antiqua
non curatur Signa patent
ex dictis Cura dentur tro
cisci de mirra sed ℞ mirre ʒ
ʒ lupinorum optime tritorum ʒ
i foliorum rute mentastri pu
legij rubee tinctorum asse feti
de serapini opoponac ana ʒ
ʒ formentur trocisci pondere ʒ
dragmas ex quibus vnus detur
cum aqua vbi semen iuniperi
fuerit coctum quotidie. hic nam
que medicamen adeo vehemens
existit in provocandis menstruis et
etiam fetum expellat signa se
pe eo vtatur Item fiat pessa
rium ex ruta et mentastro Item
ea dimittenda sunt que faciem
faciunt pectum Desuper quoque de
pellibus fetidis frequenter tribu
enda sunt cum hec enim cito eva
det // De suffocatione matricis

Matrix propter defectum in / c l in
menstruorum quoque movetur ad
latus vnum quoque ad alterum vnde
dolet mulier valde et vocatur pre
fortuna matricis et quoque move
tur sursum et comprimit diafra
gma intantum quod mulier non potest
attrahere anhelitum et tunc de
suffocatione matricis Cura debet
mulier per vires purgari ab
humore peccante et debent pro
vocari menstrua atque debent
applicari fetida ad nares. sicut
cornu incensum vel pili et huius
et dentur omni odorifera ad mu
lieris pudibunda Racio quia
matrix naturaliter movetur ad
odorifera atque naturaliter fugit
fetida. et ideo cavendum est val
de ne applicentur naribus odo
rifera in suffocatione matricis
Postremo sciendum quod de aliqua
qua opiata est curandum. De
preservatione ab aborsu et de
difficili partu c. l i.

Aborsum prohibet spolium
serpentis. si cum eo tinga
tur venter mulieris et fortasse
nunc erit ipsa madidum pere
grere. est tamen fugienda flebo
thomia et purgatio ii. in 4o.
mense impregnationis vsque
ad septimum. quia tunc ligar
menta puri sunt fortiora Et
si mulier laborat ad partum
et non potest parturire tunc da
ei bibere ficum cum vino
et statim liberabitur. vel da
ficum cum aceto ad bibendum
Item flos iuniperi qui inve
nitur in lilio albo potatus
cito liberat Item ʒ 4. cassie
fistule bibite cito liberant
Item borax datus ad quantita
tem vnius mage cum vino alle
viat accidentia partus et cum

accelerat Item artemisia
tignatur et ponatur sup umbi-
licum ad muliebria et super
renica et statim pariet Item se-
cundina si non exibit da succum
porri ad potandum ad quantitatem
teste ovi et statim exibit Item
si fetus est mortuus da lac ca-
minum bibere cum vino et melle
et statim liberabitur Item mirra
ad quantitatem fabe nucis subtilis-
sime trita et data ad potandum
cum vino statim liberat sive
sit mortuus fetus sive vivus
Similiter verbena bibita cum
aqua vel vino statim eicit fe-
tum mortuum Item si vis for-
tius operari contra fetum mortuum
et secundinam et fac suffumiga-
cionem cum ungulis equi vel
asini Et si vis scire utrum
fetus sit mortuus fac mu-
lierem sedere ad balneum se-
micupii et si fuerit fetus mor-
tuus non movebitur Si autem
fuerit mortuus movebitur

De ulcere et cancro virge c. lii

Ulceratio virge si fuerit mo-
dica curabitur faciliter cum
rasura antiqui panni linei bene
mundati Nam qui bis vel ter
in die talis rasura sup ulcera
ponitur cito exsiccatur et cura-
tur Sed si fuerit ulceratio
magna tunc Recipe de optimo vi-
no et modicum de viridi eris
et auripigmento pulverisato et
moveantur isti pulveres in vi-
no ut fiat bona commixtio et
in illo vino intingatur pannus
lineus et circumvolvatur virga
vermes enim desiccat et cancros
interficit et ulcera mundat Item
aloe pulverisatum et aspersum
sup ulcera cancrosa miro
modo sanat Item lavetur
locus cum aceto calido et
exsiccetur cum panno lineo
et superaspergatur pulvis galle
et hoc fiat ter in die quia
plene sanat Item semen
lappacii tritum et superaspersum
curat Item aliqui utuntur
oleo ovorum et curantur De apo-
stemate virge vel testiculi cu-
rentur sicut alia apostemata
De quadam cura directe infra

Recipe sarcocolle 3 partes alespa-
tinam 2 partes thuris albi i par-
tem confice simul et optime
valet De herma sive cre-
patura capitulum liii

Crepatura aliquando fit in ven-
tre supra umbilicum ali-
quando infra et tunc vocatur no-
mine generali crepatura Aliquando
fit in loco peritoneon scilicet in lo-
co burse testiculorum unde quando-
que intestina descendunt ad po-
stum sive ad saccum et eum replent
Causa crepature est fortis la-
bor in clamando vel levando
aut quod grave pondus intus quod
rumpitur syphak id est pellicula
ventris Signa patent ad
sensum Pronosticatio Omnis
crepatura est difficilis cure et
precipue si fuerit antiqua mi-
nus tamen periculosa est ea que
fit in ventre quam ea que fit
in loco peritoneon et fortasse
non curabitur crepatura sine in-
cisione Item non curatur ipsa
crepatura nisi infirmus sit con-
tinue in quiete Circa curam An-
te omnia infirmus ponat se ad
dorsum et reducat ad zirbum
ad intestina et aptet sibi pul-
villum super volvus et ligamen-
ta apta ad bene stringendum
volvus cum pulvillo ne iterum
zirbus ad intestina exeat et
illo modo potest se homo pre-
servare per totum tempus vite
sue quod non crescet crepatura
sua atque quod nobiliter non noce-
bit Vel facta reductione inte-
stinorum recipiantur folia cicu-
te terantur et torrefiant in
oleo et emplastrentur infra
18 dies vel 17 sanatur crepa-
tura ut dicunt experimentato-
res Item crepatura trita et cum
vino bibita singulis diebus
cito sanat Item pili lepo-
ris adusti confecti cum melle
in modum pillularum dati ve-
hementer consolidant Item
folia quercus trita et em-
plastrata cito solidant Item
consolida trita et cocta in oleo
ferro multum valet Item
Recipe gallarum cypressi partes 2
mirre ciperi ... gallare

acacie olibani gummi arabici
ana. Item .i. gummi prius in vino
resoluto. Deinde alia commisceantur
et egro supino iacente ponatur
et stringatur bene et non soluatur
usque ad 3 vel 4 dies. Postea egro
supino iacente soluatur et priori
medicamine reiecto aliud nouum
superponatur. ex hec enim perficitur am-
plicata volumus. De podagra.

Podagra est species arthetice.
Artheticum autem est dolor iun-
cturarum. et eius sunt species podagra
ciragra et sciatica passio. Nam
si dolor iuncturarum fuerit in pedi-
bus vocatur podagra. Si fuerit
in manibus vocatur ciragra. Si
fuerit in femore vocatur scia-
tica. Si fuerit in dorso vel in sca-
pulis tunc non habet nomen spe-
ciale sed vocatur suo nomine
generali arthetica vel gutta. Cau-
sa gutte autem est calida vel frigida
vel utraque simul commixta propter
humores plures simul commixtos
sicut sunt colera et flegma.
Signa quod arthetica est de causa
calida sunt hec. Urina est tin-
cta aliquantulum et clara in fundo
urine et in ypostasi apparent
athomi rubei. Et si sunt de
causa frigida. urina est minus
tincta et in ypostasi et in fun-
do apparent multe festuce al-
be. Et si fuerint humores duo
collecti simul. tunc urina est tin-
cta et clara calore colere. et
festuce albe apparent in nebula
cum hijs etiam apparent athomi
rubei. Item si est de calida cau-
sa egritudo. iuuatur eger ex fri-
gidis et nocent sibi calida et
per contrarium intelligendum est de ca-
frigida. Preconsiderandum Iste mor-
bus quando est innatus per scapulam.
Item per scapulam fit minor. Pro
quo nota qualecumque membrum fu-
erit debilius in homine. hoc
recipit superfluitates gene-
ratas ex scapula. propter hoc aliqui
qui ex scapula grauiter dolent ca-
put alij in oculis. alij in auri-
bus. alij in dentibus alij in ma-
nibus alij in dorsis etc. quia
alij et alij habent alia et alia
membra magis et minus de-
bilia. Cura. fiat purgatio

humorum peccantium per medicinam
simplicem conuenientem vel compositam
et phlebotometur eger a scapula
et forti vino in utraque causa. quia
ducit materiam ad locum dolorosum.
Et si fuerit causa flegmatica ca-
ueat sibi eger a cibis grossis et
generantibus flegma. Sed si fuerit
de causa calida caueat sibi ab
omnibus calidis et acutis. Effecta
autem purgatione conuenienti ungantur
loca cum ungentis oleis vel aquis
cause egritudinis contrarijs. Unde
In causa calida optime valet aqua
iusquiami oleum camamilli et oleum vio-
laceum. Item mucillago psilij. Item
aqua rosacea vel similis in qua
fuerit opium resolutum. Sed in cau-
sa frigida optime valet oleum
vulpinum et axungia vulpina.
Item oleum serpentinum postea oleum
cinnamomellinum et ruinum et aqua
vite. Item beradina trita cum
axungia et emplastrata artheti-
cam frigidam tollit si fiat fre-
quenter. Item aqua de ciconia
nig. kappe formatata super locum
doloris artheticam et podagram
curat a proprietate. Item stercus
ciconie cum adipe mixtum et
inunctum sanat podagricos. Item
adeps cerui sanat poda-
gram de quacumque causa et omnem
guttam. Item pellis vulpis appli-
cata loco doloroso guttam tollit.
Item contra guttam frigidam unge
locum cum melle et desuper asper-
ge puluerem seminis nasturcij. Item
accipe formicarum in ma-
iori quantitate et ipsas formicas
et candidi ova et tere cum axu-
gia porcina veteri et superpona
loco dolenti et est valde bonum
medicamen. Item vulpis ex-
coriata in aqua coquatur. in qua
membrum dolens balneetur. po-
tenter enim sanat in utraque cau-
sa. Item fomentacio cum vi-
no decoctionis iuniperi optime
valet. Item radix ebule cocta
in aceto valet in causa calida.
Item axungia catti valet in
causa frigida. Item accipe cine-
rem caulium et confice cum cere-
bro axungia porci sanat poda-
gram infra tres dies. in qua-
cumque causa ut dicit Gal. Item

oleum laurinum mixtum cum pipere
valde valet in causa frigida. Item
radix cucumeris agrestis coquatur in pasta
deinde per medium pasta scissa et
super articulum posita sanat
certissime. Item axungia lepo-
ris multum iuvat podagricos
et sciaticos in causa frigida. Item
axungia porci. Item si virtus
fuerit fortis fortius dabis per
vices opiatam calidam in cau-
sa frigida et frigidam in causa
calida. Unguenta alia et olea
invenies in sequenti particula ope-
ris satis. Tractatus quartus
de morbis qui possunt accidere
indifferenter quibuscumque partibus
corporis etc. Et licet calat tergi-
ta unum et sequitur etiam primum de va-
riolis etc.

ariole sunt
pustule mul-
te in toto cor-
pore disperse.
Causa vari-
olarum est im-
munditia san-
guinis men-
strui quo
embrio fuit
nutritus vel
quia fetus fuit conceptus tempore
menstruorum. Item variole quedam
sunt flegmatice, quedam san-
guinee, quedam melancolice. Si-
gna variolarum sanguinearum sunt
pustularum rubedo et aliqualis
latitudo. Sed si sunt variole co-
lerice tunc sunt minoris
quantitatis et acute, et earum color
declinat ad citrinitatem. Si
sunt flegmatice sunt albe et la-
te. Sed melancolice tunc sunt alte
parvule nigre. Prognostica secundum
auctores nullus homo evadit
variolas. Item variole sangui-
nee sunt magis salubres. Et
quanto velocius exeunt tanto me-
liores. Item quanto rariores seu
pauciores tanto securiores. Cura.
Si virtus et etas sustinet pue-
ri fiat flebotomia de medi-
ana et sephena de summitate nasi
quia ipsa multum competit ma-
xime si sanguis dominatur vel
habundaverit. Et fiat purgatio
cum levibus medicinis ut pote

anq(uam) apparuit / s(ed) p(ostquam) apparuerit tunc fleo(botomia) no(n) competit.

cassiafistula, prunis, violis, tha-
marindis, non cum fortibus medi-
cinis, quia ut plurimum sequitur
istum morbum dissenteria. Et debet
esse cibus dicta frigida sicut
decoctum avenatum, lac amigda-
larum, lentes cocte in aquis dua-
bus, quibus pectus coquatur in
3a. Deinde festinandum est ad ex-
pellendum variolas. Recipe ficus siccas
et farinam lentium mundatarum
ana ʒ 10, ... dragaganti ana ʒ 7,
coquatur in quinque libris et semis
aque usque ad quartam, cola et da bi-
bere ante dormitionem. Deinde omnes
homines exeunt. Vel sic: Recipe fe-
niculi ʒ 2 ½, seminis lentium ana
ʒ 2, ... dragaganti
coquatur in duabus libris aque
usque ad medium et coletur et detur
ad potandum mane et vespere.
Item ex succi feniculi et apii et
... succi illi et intinga-
tur pannus lineus et involvat
totum corpus. Valet enim cito
trahere materiam ad exteriora.
Item involvat totum corpus in
aqua decoctionis lentium cali-
da et cito extrahent variole.
Et quia variole quedam vadunt ad
oculos preservandi sunt. Nam in-
stilletur frequenter in oculos aqua
rosacea et lac mulieris. Item
succus ... cum albugine
ovi valet. Item si manserit
ibi aliqua macula, nititur fre-
quenter candi pulverizatum. Item
ad preservandum nares unge eas
frequenter cum aceto vel cum
aqua rosacea. Et ad preservandum
pulmonem detur syrupus de
papavere. Unde etiam syru-
pi frigidi valent ad variolas.
Item sicca maturacionem et apertis
variolis cancent ulcera cum
litargiro et cerusa et cum cineris
lignorum. Et ad faciendum cica-
trices pulcras fiat unctio cum
unguento de cerusa. Et caveat
sibi valde paciens ne unguem
tangat faciem manu, quia quot-
quot pustulas rumpit, tot con-
cavitates inceptas acquiret in fa-
cie etc. Sequitur de lepra c. ii.

Lepra est infectio tocius cor-
poris per humores adustos et
in ea putrefactos. Causa lepre

est nimia caliditas et siccitas epatis
et totius corporis unde humores
aduruntur et exiccantur ita quod ex
eis non est conveniens carnis ge-
neratio sed potius putrefactio unde
generantur nodositates in toto cor-
pore et precipue in facie et in pe-
dibus. Signa lepre sunt no-
dositates carnis ut dictum est et pre-
cipue faciei et pedum, et quando
scabies est in toto corpore et ex-
tremitates scilicet manus et pedes
corrumpuntur quantum ad debi-
tam figuram. Item leprosus
patitur dormitionem pedum intantum
quod si tu tetigeris plantam pedum
eius cum acu acuto acu madidum(?)
vel nihil sentiet. Item frequen-
ter ulcera mala pedum. Item a-
spectus faciei est horribilis
et ipsa facies tumet et plerumque
cartilago narium cadit et pars pul-
pi nasi contorquetur. Et tu debes
bene attendere vocem quod in-
fallibiliter omnis leprosus est rau-
cus. Et nota quod nullus debet iudica-
re leprosos ab hominibus sepe-
randos quousque manifeste sit figu-
ra faciei corrupta. Pronosticatio:
lepra in suo principio est diffi-
cilime cure et postquam fuerit
confirmata scilicet manifeste cum forma
membrorum et figura est corrupta
nullo modo recipit curam. Item le-
pra postquam fuerit inveterata non
solum auxilio non curatur nisi cum
hoc etiam auxilio celesti curaretur.
Circa cum sanguis habundavit fi-
at per vices flebotomia. De bas-
lica et de grondes(?) et de vena
colli. Et si alter humor domi-
natur ille cum convenienti catar-
tico simplici vel composito
purgatur. Et elleborus niger
est in hoc morbo conveniens. Item
sumatur qualibet die mane unum
coclear de epithimio cum sero
caprino preservat enim a le-
pra et curat longo usu. Item
capiatur miluus et assetur in
furno sic quod possit pulverisari
de isto pulvere detur quoti-
die leproso et scabioso et est
summa medicina. Item aurum
foliatum vel limatum datum ad
pondus scrupuli qualibet die
in principio prandii est summum

remedium et secretissimum et con-
fortat mentem et cor. Dicitur etiam
valet argentum limatum. Item Recipe
serpentem et decoque cum tritico
et cum isto tritico nutriatur gal-
lina vel capo donec plume ca-
dent et tunc assetur et come-
datur a leproso quousque sentiat(?)
seu vertiginem et recipiat tunc hoc
de cinamomo ʒ. i. et quod facere
bonum est in vere et in au-
tumpno, postquam corpus est pur-
gatum, quia periculosum esset hoc
facere ante purgationem. Item caro
asini epatis per intus datus va-
let. Item ille carnis mixtus cum o-
leo et linitus super scrophulas
ipsas delet. Item contra tubero-
sitates valet hoc unguentum. Recipe
piperis nigri ʒ. i. salis gemme
partem i. sulphuris partem seminis
consice cum sanguine anti-
quo. Et tunc contra scabiem Recipe
argenti vivi ʒ. ii. sulphuris
ʒ. ii. fellis porci. edere ter-
restris ana ʒ. seminis et cum ista
cum axungia vetera et unge.
Debent tamen precedere purgati-
ones convenientes. Vel Recipe un-
guentum meum nigrum cum dest-
promo(?) infius(?) reperies seu in more(?)
mus. De scabie et malo
mortuo et impetigine et ser-
pigine et gutta rosacea c. in.

Scabies est nomen generale
ad infectionem cutis ulce-
rosam et pruriginosam. Et si est
in aliquo loco singulari non
multe latitudinis vocatur im-
petigo. Et si talis scabies am-
bulat de loco ad locum voca-
tur serpigo vel formica. Et si
fuerit in facie scabies ulcero-
sa pustulosa et rubea vocatur
gutta rosacea vel morphea.
Et ulcus quod fit inter genu
et pedem super fosile i. antinos os(?)
vocatur malum mortuum. Cau-
sa scabiei est flegma salsum
vel colera acuta mixta cum san-
guine. Circa cum sanguis ha-
bundavit fiat flebotomia. Cum
flegma salsum purgentur isti
duo humores scilicet colera et fleg-
ma aut solum colera rubea pur-
getur illa nam sine prece-
dentibus purgationibus si fieret

apposito unguentorum calidorum ob-
esset corpori patientis. Si autem fi-
eret appositio unguentorum frigi-
dorum timendum esset de periculo
alicuius membri interioris. Propter-
ea transeamus ad unguenta. Un-
guentum enim factum de albis o-
ptime tritis cum axungia por-
cina omnem scabiem curat in
[illegible] appositionibus. Item un-
guentum album est preciosum ad scabi-
em. Item ad guttam rosaceam
optime valet unguentum citrinum
et si admisceatur litargirium me-
diocriter bene tritum efficacius vale-
bit. Item cinis allecium mixtus
cum oleo valet scabiei et im-
petigini. Item abluere locum
cum decoctione radicis formentille
efficaciter valet. Item succus cheli-
donie positus super scabiem
desiccat et curat eam. Item su-
matur litargirium et cerusa par-
tes equales et terantur opti-
me postea confiantur cum oleo
nucum et inungantur omnes pu-
stule et sanabuntur. Item Recipe a-
loe et calcem vivam et misce
cum oleo communi et cito curabit eas.
Item contra malum mortuum Recipe
sulphuris ℨ 2. staphisagrie ℨ.
seminis [illegible] ana ℨ 1.
axungie porcine. Item pro
certo curat malum mortuum si
fiat ex glandibus tunc cato [illegible]
primum curata. Item vitreolum
confricatur cum aceto et ponatur
super testam in prunis et sic fi-
at ter, et ultimo pulverisetur
et curabit malum mortuum. Item
succus millefolii linitus super
impetiginem sanat eam. Item
inspergatur cum oleo rosaceo vel a-
qua rosacea et camphora et in-
ungatur gutta rosacea. Item un-
guentum contra scabiem Iohannis
Mesue apud omnes est commen-
datum cuius descriptio ponetur
infra. Item unguentum nomine
nigrum est maxime efficax
contra omnem scabiem. // De
apostematibus c. iiii.

Apostema aut est sangui-
neum aut colericum aut fle-
gmaticum aut melancolicum. Si
est sanguineum tunc est rubeum
et latum. Si est colericum tunc
est rubeum et acutum. Et si tunc
est colera adusta, tunc est sub-
nigrum. Si autem est flegmaticum tunc
est album et molle. Si vero est
melancolicum tunc est durum et nigrum
presertim si melancolia fuit adusta.
Primum apostema vocatur fleg-
mon, 2m herisipila, 3m fle-
gmoydes, 4m sclirosis. Circa
sanguinei apostematis et colerici
est ut a principio fiat repercussio
materie fluentis ad locum, et hoc
fit cum medicinis frigidis sicut
sunt succus solatri, sempervive, iu-
squiami et aque herbarum illarum
et oleum violarum et rosarum et in-
frigidetur optime quousque veniat
apostema ad statum. Deinde po-
nantur maturativa qualia sunt
radix lilii bene trita et superem-
plastrata. Item malva vel al-
thea in oleo fricta. Item unguen-
tum fuscum. Item unguentum factum de
[illegible] cera medulla cer-
vi equalibus partibus que debent
simul fundi in aliqua testa su-
per ignem. Item alia unguen-
ta repercussiva et maturativa que
in particula sequenti. Et nota quod
unguenta maturativa et mundifi-
cativa ulcerum dicuntur magis un-
guentum fuscum, et quoniam nocere est
sepe ut tu in emplastro appo-
nendo facias foramen ita ut
possit fieri evaporatio ulceris
et ut mittatur in ipsum ulcus ca-
rpeam veteris panni lini mundati
sic enim cito curabitur ulcus.
Circa apostemata flegmatica
vel melancolica est ut apponas
statim a principio maturativa
qualia dicta sunt. Vel adhuc
fortiora et extractiva, et prin-
cipaliter [illegible] [illegible] quercus.
Item ad sclirosim optime valet
stercus caprinum tritum et cum
oleo mixtum atque desuper empla-
stratum. Item nasturtium cum
aqua et sale tritum est optimum
emplastratum repellens in apo-
stematibus flegmaticis. Item
fenugrecum etiam repellit apo-
stemata flegmatica et dura.
Contra glandulas specialiter
valet radix viva confecta cum
oleo et desuper emplastrata.
Item radix plantaginis cum

fimo columbino confricat eas
tamen stercus caprarum plus valet
Item radix lapacii cocta in vino
et emplastrata spergit eas Item
radix brionie cum axungia et fi-
mo columbi delet eas Item sina-
pe tritum cum axungia antiqua
et emplastrata delet eas Item
plantago trita cum sale et suppo-
sita delet eas Item raphanus
quocumque modo sumptus multum
valet Item contra inflationem
testiculorum valet farina fabarum
distemperata cum succo ebuli et
oleo communi si ex hiis fiat emplastrum
Item idem facit folia sambuci
et ebuli Item fimus caprinus
cum vino solutus omnem tumo-
rem solvit Item fimus colum-
binus caninus et hircinus capri-
nus cum succo ebuli et oleo co-
muni multum valet Contra ma-
millarum inflationem In principio
si mamille calent fiat repercussio
cum succis aquis et oleis frigidis
et humidis Et si calor non adest
multum tunc semen lini cum
melle temperatum multum valet
Item si fiat ibi fistula tunc re-
peritur stercus caninum cum melle
hic quod cancrum interficit et
omnem putredinem aufert Item
stercus hominis combustum vel
creta cancrosa insanabilia sa-
no. nat Ad tumorem mamillarum
recipe malvas tritas cum
oleo communi et appone Item con-
tra nodos specialiter qui fiunt in
mamillis Recipe radicem lini et
semen lini fundantur in vino
ponatur cum eis fimus colum-
binus et fiat emplastrum et est mi-
rabile in nodulis et glandulis
frigidis Contra carbonem
sive ignem persicum Et est pustu-
la nigra et parva et adhibeatur
magna diligentia quia ho-
mines cum tali moriuntur A
principio et festina ad purgan-
dum coleram et precipue inflamma-
ne appareat pustula ante vi-
delicet purgationem quia causa
doloris possit mori Et caveas
tibi a forti et percussivo sicut
est opium vel mandragora
vel iusquiamus Nam cum
materia sit venenosa infarcet

eam intrinsece ad cor et sic esset
causa mortis Utere igitur levi-
bus repercussivis qualia sunt bar-
ba iovis solatrum lenticula aqua
plantaginis aqua rosacea etc
Ad rumpendum qualemcumque aposte- no.
ma iam maturatum Recipe cantarides
vel cicadas et pone in pasta mo-
dica et pone desuper Optime enim
desiccant et pannos rumpunt Item
sinapis trita et desuper posita
rumpunt et maturant Item ficus
optime maturat Item fermentum
sepe et frixetur in butiro et desu-
per ponatur rumpit et maturat
Item nuclei magis nucis trite
cum foliis suis et cum ruta em-
plastrate sero et mane sine du-
bio rumpunt Et quia post apo-
stema sequitur ulcera Si ipsa
habent saniem munda ea cum unguento
fusco et si saniem non habent
pulverisa litargirum et imitte bis
in die rasuram panni veteris
et mundi vel imitte pulverem gal-
larum vel pulverem foliorum geris
bene sicatorum ut medicus a
libris medicinis Et si ex negli-
gentia ibi nata fuerit caro
superflua cuius signum est cum
tangitur illa caro statim san-
guinat tunc imitte pulverem
aluminis combusti et infra
noctem vel ad maius infra diem
delebit eam Et cum isto alu-
mine optime curatur ulcera
oris De verucis capitulum v
Cortex salicis combustus et
cum aceto temperatus appo-
situs delet verucas Item Recipe
agrimoniam et frica super ver-
rucam Vel alias teratur agrimo-
nia cum sale et aceto et superpo-
natur una die altera die
fricetur cum [illegible] quia
ipsa aufert eas a proprietate ut dicit
Avicenna et idem facit succus
foliorum salicis Item pone
pedes gallinarum sub prunis
donec corium inde separetur
et cum illo corragio calido ter
vel amplius verucas frica
et delebuntur Item euforbium
et bdellium bulliant forti-
ter in oleo laurino et appli-
cetur radicitus eas extirpant
verucas Auripigmentum cum

aceto mixtum et suppositum eas tol-
lit. Item rafanum et folia po-
puli arida et sicca triturata et
fugient. De lentiginibus
capitulum vi

Lentigines sunt macule cu-
tis et proprie solent appare-
re in facie et generantur ex cole-
ra adusta. Cura: fiat pur-
gatio si humores habundant. De-
inde fermentum cum aceto mix-
tum delet eas si cum eo un-
gatur. Item aloe cum melle con-
fert vestigiis pustularum exsiccan-
do. Item ad livorem oculorum
valet ciminum tritum cum cera
mixtum et sic calidum emplastratum
et sepe suppositum. Item ore-
bus crudus confert morphee
et lentigini. Item sarcocolla
dissoluta cum aqua vel cum
felle vaccino aufert omnes
tales infectiones. Item meum
medicamen contra lentigines. Recipe
sulphur, contere bene et misce
cum butiro, et cum illo ungen-
to in balneo unge te fortiter
et statim dissolvetur. De com-
bustione ignis vel aque fer-
ventis capitulum vii

Quando aliquod membrum
aduratur ab igne vel ab
aqua sic curetur. Recipe calcem
vivam et novem vicibus lava
cum aqua et dimitte modicum tem-
pus stare ut residat, et effun-
de aquam istam. Deinde infun-
das aliam aquam, et iterum
postea, sic fac novem vicibus.
Deinde quod in fundo remanserit
fecit [illegible] cum oleo
rosaceo vel cum oleo communi
est enim efficax valde sic ungere.
Item pili leporis minuti inci-
si, et super locum adustionis
sparsi miro modo sanant.
Item radix lilii cocta in prunis
et postea cum oleo rosaceo per-
mixta efficaciter curat com-
bustiones. Et aliqui a principio
ponunt desuper stercus bovum
molle et tepidum, vel ponunt
micam combustam in vino te-
pidum. Hic enim extrahit ca-
lorem adustionis, et tunc postea fa-
ceret poni unguentum. De calce
sed modus meus operandi est

est. Sed combustio cum parva humecto-
rum cum palma, et teneas versus
ignem ut sic calor ignis inde ex-
trahatur. Sed aut sint fortiora
repulsiva apud cum aqua rosacea
vel quod ut fiat in forma unguenti
et desuper ungo, sic enim unguen-
tum vel emplastrum inmitte remediabit.
Et si fuerit nimis nulla aqua
repulsiva [illegible] erit efficacior.
Ista [illegible] non potest haberi similia
sed est par [illegible] et vera. De
cancro fistula et antrace capitulum viii

Cancer est apostema mela-
colicum durum et nigrum, et
sic venas habet inde separat
quasi sicut sunt pedes cancri
quod sic apostema fit apertum
est corrosivum et mordicativum. Sed fi-
stula dicitur quod in profundo est par-
vum foramen et interius est la-
tum sicut est forma fistule la-
tinee. Sed antrax dicitur ab antra
id est foramine quia est unum pro-
fundum foramen. Sed cancer si
fuerit adhuc integer, ut puta quod
est apostema nigrum et melan-
colicum et nondum durum, nondum
apertum, tunc oportet quod ponantur
maturativa fortia et fortasse ad
cicatrices reducitur. Et si fu-
erit ulceratus tunc recipe lac titi-
malli et cum axungia recenti
porci misceatur liquefacta et bul-
liat modicum ut incorporentur
simul, postea additur pulvis
micce et mittatur in fistulam
et in cancrum et est probatum
remedium. Item pulvis de [illegible]
omnis [illegible] inspersus perfecte
sanat. Item serpillum tritum
cum sale et superemplastratum
sanat fistulam. Item stercus
hominis ustum addito pulvere
piperis super omnia cancrum
et fistulam curat. Item succus
pimpinelle et ipsa herba super
ligata est summum remedium. Item
scabiosa [illegible] antracem
et fistulam est forte remedium.
De morsu canis rabidi et
quorundam aliorum venenosorum
capitulum ix

Morsus canis rabidi est pe-
riculosus, et passi bi-
berent aquam quia putat
vitreum canem ibi esse vel

aliquid aliud sumendum expeditum
est pro eo. Sed cauendum est ne ipse
aliquem mordeat quia talis
morsus ita est malus sicut ca-
nis rabidi. Signa autem morsus
canis rabidi sunt quia canis
currit inordinate et gerit cau-
dam inter pedes posteriores. Et si
intinxeris buccellam panis in san-
guine et dederis alteri cani nul-
lus accipit eam. Cura: necessarium est
ut stringatur membrum supra vul-
nus ne venenum vadat ad cor
et ponatur statim ventosa supra locum
et scarificentur partes circa vul-
neris ut sic venenum cum sangui-
ne extrahatur. Postea pone emplastrum
factum de alleis et ruta simul
contritis vel fiat emplastrum de
alleis, ficubus, sale et nucibus
simul contritis. Et repleat se
paciens ficubus, nucibus et ruta.
Item comedant de alleo cocto
in prunis. Item micas cum
fermento suppone. Item valet
pulvis cancrorum de quo dictum
est in 2a particula. Sed ad mor-
sum apis vel vespe pone super
locum ferrum frigidum et postea folia
malue et urtica pulverisata su-
per locum optime valet et po-
nere membrum in aqua calida et
optime valet. Item in mor-
su serpentis da succum alleorum
comedant bibere et exhibit vi-
rus protinus. Sed contra puncturam
scorpionis optime valet eius
oleum vel ipse scorpio contusus
in oleo et desuper positus. Et
aliqui conterunt scorpionem et po-
nunt super locum puncture et
sanatur. // De venenis ad
interiora sumptis c. x.

Venenorum aliqua sunt calida
sicut est venenum [illegible]. Ali-
qua frigida ut opium et arane-
a. Qui igitur timet intoxica-
tionem sumat ante prandium
de hac medicina ad quantitatem
nucis maioris. Recipe nucum a du-
abus corticibus excorticatarum,
item una pars foliorum rute
ante sextam, item ficuum pingui-
um quantum ad perfectionem commixtionis
sufficit. Fiat plas-
to et commisceas cum pistello
in mortario. Hec namque me-
dicina est que venenum remouet
et nocumenta morsus venenosorum
animalium vel sic. Recipe rute, medulle
nucum, salis, ficuum partes equales
et commisceantur simul. Item succus
centauree potatus omnia mala
eicit a corpore. Item pimpinella
bibita ab omnibus venenis cor-
poris hominis optime defendit. Et de-
bes scire quod cum aliquis iam
de facto intoxicatus fuerit, tunc imme-
diate ad vomitum prouocetur. Pro-
uocatur autem vomitus cum aqua
tepida et oleo et sale simul po-
tatis, atque postea digito misso in
os. Et si in aqua ista decoctum fu-
erit raphanus melius erit vel
detur decoctio aneti. Hec enim est
infallibile. Item ut venenum tibi
non noceat sume feniculi et ra-
phani aut rute et absinthii ieiu-
no stomacho bibas. Item medi-
camen optimum contra venenum. Recipe
calamenti, auellanarum, nucis, cimis
rute, aristologie, baccarum lauri,
mente, gentiane, granorum iu-
niperi. Coli ante confice cum
vino et da cotidie vinum. Item
ad tactus [illegible] contra venenum
valet metridatum, tyriaca et dy-
atesseron. Sed contra opium valet
specialiter castoreum. // Sequitur
particula quarta de medi-
cinis compositis et primo de
siropis. Sirup ca. xj.

Sirupus valet conferens
adustioni febrium et vehemen-
tie sitis et inflamationi sto-
machi et pectoris. Recipe aque
infusionis rosarum libras .ij.
zuccari lib. 6. coquatur cum
suavitate et consistencia in aqua
frigida. Conficiendum autem sic.
Recipe foliorum rosarum recentium
libras vj. et ponantur in vase
vitreo vel stagnato stricti
orificij et fundantur super eas
aque calide lib. 17. et strin-
gatur orificium vasis et dimitta-
tur per horas 8. tunc denuo
colentur et in vase illo tantundem
iterum foliorum recentium rosarum
mittatur. Denuo hec aqua ca-
lefacta super eas mittatur et
stringatur orificium similiter
per horas 8. Deinde coletur.
Et si consuauare volueris illam

infusionem ponatur in vase vi-
treo stricti orificii et distillentur aliquid
in orificio eius et stringatur ca-
put eius et exponatur soli diebus
xl et vocatur Iulep rosarum
Syrupus iulep de violis idem facit
quod syropus predictus et fiat
confimiliter sicut ille et etiam infu-
ditur vide sicut rose Syrupus
de pomis confortat cor debile
et sanat sincopim et tremorem
cordis et fit sic Accipe sucum po-
morum dulcium et acetosorum ana lib.
7 coquatur sucus usque ad consu-
mpcionem medietatis ipsius et
mittatur per duos dies stare
donec clarescat deinde coletur et
cum tribus libris zuccari fiat syro-
pus Syropus de piris confor-
tat stomachum et stringit ven-
trem et eius modus est sicut sy-
ropus de pomis Syrupus de cito-
niis valet sicut syrupus de piris
et fit sicut ille Syrupus de persicis
confert calefactionem stomachi et
epatis et fetorem oris et eius modus
est sicut syrupus de pomis Syrupus
de succo acetose confert febri-
bus colericis et inflammacioni sto-
machi et confortat cor calidum
et est conveniens febribus pestile-
ncialibus Recipe succi acetose lib.
3 zuccari lib. 2 et coquatur
cum facilitate et commisceantur
cum aqua frigida Syrupus de
succo cucurbite valet contra fe-
bres calidas multas inflammatas
et ad asperitatem pectoris et
pleuresim Recipe cucurbitam ma-
gnam et involutam in pasta et
decoquas in furno et accipe
succum expressionis eius lib. 3 zuc-
cari lib. 2 et fiat ut supra
dictum est Syrupus de pomis
valet sicut syrupus violaceus et
fit sicut ille vel sicut syropus
acetose Syrupus de agresta con-
fert vomitum et solucioni cole-
re et inflammacioni stomachi
et febri laboriose et febribus
colericis et confortat stomachum
pregnancium que facile evom-
unt superfluitates et valet con-
tra venena Accipe succi agreste lib.
12 et decoque in vase vitreo
super prunas cum facilitate us-
que dum consumatur 3a pars ipsius deinde

coletur et dimittatur stare donec cla-
rificetur et accipe ex eo quod clarum
est lib. 1 et funde super ipsum ex
iulep claro et depurato lib. 7
et coquatur donec inspissetur
Si autem estas fuerit dimittatur stare
in sole donec eius acetositas con-
sumatur Syrupus de papavere
confert catharro et tussi et vigi-
lare facit Accipe papaveris albi
et nigri et semine capitum eorum ana
ʒ 6 et capillorum veneris ʒ 1 et
liquiricie ʒ 1½ nigelle ʒ 20 semi-
nis lactuce ʒ 40 malve seminis
citrinorum ana ʒ 6 et decoquatur
in libris 4 aque pluvialis usque
dum redeat ad lib. 2 et ponis
et cum zuccari albi et penidiarum
ana ʒ 3 fiat syrupus Syrupus
acetosus simplex est valde excel-
lens et potens in materiis calidis
et frigidis et subtilibus et grossis
et viscosis sibi adherentibus Et
Galenus testatus est quod eius
usus ad omnes materias est conveniens
Recipe zuccari boni albi lib. 7 et
funde super illud in vase decenti
ato aque fontis clare libras 4
et decoquatur et abluatur ab
spuma eius quousque fiat aqua
diminuta quasi usque ad eius me-
dietatem deinde funde super
ipsum aceti vini albi lib.
... in levi et in forti lib. 4
et in mediocri lib. 3 et iterum
coque usque ad perfectionem Et
dosis eius est ʒ 1 vel 2 cum
3 cum aqua frigida Ydro-
mel dicitur ab ydros quod est
aqua et mel inde confert
nam sedat tussim et valet
ad egritudines frigidas et
apostemata que sunt in cerebro et
thoracibus et confert ad tussim hu-
midam et mundificat pectus
a sanie et humore grosso et
confert vesice et renibus et non
permittit in eis lapidem genera-
ri et mundificat per urinam et
confert colice et lavat et abster-
git viscera et solvit et mundifi-
cat ventrem a fecibus et bi-
bitur loco vini in egritudinibus
tympanitis et artetica et in tre-
more manuum et pedum et in do-
lore renum Recipe ollam novam
involvatur velis cum melle bono

et fundatur super ipsum 18 ollas de aqua clara et hoc decoque usque ad consumptionem 4e partis et semper abiciatur spuma. Deinde infrigidetur et detur ad potandum. Oximel est invitativum ad urinas quod sunt incidit et subtiliat humorem grossum qui est in stomacho et epate et est efficax in materiis febrium longi temporis. Componitur enim sic: Accipe mellis boni partes duas et aque fontis clare partes 4or aceti boni partem unam, et quantum oportet addi de aceto ut dictum est de sirupo acetoso, et coquatur ut coquantur mel et aqua et abiciatur spuma eius. Deinde fundatur super ipsum acetum et decoquatur et non dimittatur elevare et superare spuma eius et cum decoctum fuerit recondatur. Dosis eius est ℥ 1 vel 2. Secundum modum predictum tu potes facere sirupum de qualibet medicina simplici elixabili et in omni loco ubi fuerit opus de siropis compositis. Si velis hic modum tenere ad libros alios et patebit tibi. De medicinis solutivis capitulum xii.

Descriptiones medicinarum solutivarum illarum solum ponam que mihi magis sunt usuales et percognite que sunt de mea compositione. Ad purgandum flegma: Recipe zinziberis ana seminis turbith ℥ 3 et zucari ℥ 3 et fiat una dosis. Item ad purgandum coleram cum flegmate: Recipe turbith ℥ 1 scamonee ʒ 1 conficiatur cum modico melle et fiant 4or trocisci equalium ponderum et fiat dosis una. Et voco medicinam istam dyaturbith meam, et nota est aliquid ... istam medicinam aut propter modi... purgandi aut propter indispositionem medicine. Conficiatur una dosis cum 4 vel 7 granis scamonee ad potandum cum vino. Item ad purgandum grossos et viscosos humores quorum eradicatio erit difficilis: Recipe aloe ℥ 1 pulpe collocintide ℥ semis et fiant una dosis 6 vel 7. Et scias quod hee pillule in difficultate solubili faciunt et secessus. Item

ad extrahendum humores de iuncturis. Unde proprie valent ad guttam pillule que sequuntur: Recipe hermodactilorum aloe ana ℥ 3, scamonee ℥ 1 et fiant pillule cum vino 7 vel 6 vel secundum quod exigit dispositio infirmi. Item contra opilationem epatis et splenis et ictericiam et mundificationem viscerum: Recipe turbith agarici ana ℥ semis et detur prima dosis cum vino bene dulcorato aut zucaro aut melle. Item Recipe aloe ℥ 1 pulpe collocintide ℥ semis fiant pillule. Item pillule de citrina certe et experte: Recipe aloe agarici ana ʒ 1 scamonee grana 4or fiant pillule et sint una dosis et da cum mane potare ℥ de capsa ... Iste sunt medicine usuales de mea compositione. Capitulum xiii.

Electuarium de succo rosarum quod etiam est apud me consuetum sic describitur in Antidotario Nicolai. Purgat enim coleram et convalescentes ab infirmitate scilicet tercianarios quotidianarios purgat sine molestia et reliquias malorum humorum que remanserunt. Recipe succi rosarum ana lib. 1 ℥ 4 sandali ... gummi ana ℥ 6 spodii ℥ iii diagridii ℥ vii camphore ʒ 1 tempera ad modum electuarii cum sirupo facto de supradicto zucaro et succo rosarum et detur cum aqua calida in mane ad modum castanee. Pillule cochie etiam sunt usitate bene valentes ad humores difficilis eradicationis secundum descriptionem Rasis: Recipe pulveris yere ℥ 10 collocintide ℥ 3 et ʒ 1 scamonee ℥ 2 et semine turbith stecados ana ℥ 4 e fiant pillule ex ... et dentur 7 vel 6. Iste predicte medicine sufficiunt in his qui volunt habere alias recurrat ad libros alios. De opiatis capitulum xiiii.

Philonium Iohannis Mesue expertorum ... in sedatione dolorum et separatione a capitibus morte et ... dolori stomachi a frigiditate facto aut humore crudo aut

ventositate grossa extendente
et sedat dolorem colice et viscerum
et dolorem renum et punctionem
anhelitus et difficultatem urine
et singultum vehementem. Rx pi
peris albi et nigri ana ʒ 20 o
pii ʒ 10 croci ʒ 7 spice pre
tri castorei ana ʒ 1 et confice
cum melle quod sit quadruplum
ponderis omnium. Dosis eius est sic
ciceris aut fabe parva. De agen
ta capitulum xv.

Agenta experta ad infirmi-
tates pectoris. Rx castorei
mirre opii piperis nigri pipe-
ris galange costi cynamomi se-
minis dauci azari croci ana partes
equales et confice cum melle
despumato. Dosis eius circa au-
reum unum. De diasulfure ca-

Diasulfur confert. xvi
febribus antiquis melan-
colicis et flegmaticis et constrictio-
ni anhelitus et antique tussi et
ei qui habet pectus saniosum et est
iuvamentum manifestum ad cura-
tionem splenis et ydropisim et pro-
vocat urinam et frangit lapi-
dem et confert morsui veneno-
sorum et ei de quo timetur quod po-
taverit venenum. Rx piperis
albi et longi ana ʒ 6 sulphu-
ris citrini thuris mere iusqui-
ami mirre storacis cardamomi
ana ʒ 8 rute sicce ana ʒ 7
opii mandragore ana ʒ 3 cro-
ci ʒ 2 et seminis casie ʒ 6 con-
fice cum melle et utere post
menses sex etc. De philo-
nio capitulum xvii.

Philonium meum. Rx gario-
phili ʒ 1 et seminis petro-
selini ʒ 1 opii ʒ 1 feni
ʒ seminis iusquiami cum vi-
no et fiant inde pille et den-
tur una vel due secundum virtutem
patientis et secundum exigentiam infir-
mitatis. Item aliud de inven-
tione mea ipsa. Rx piperis
opii ana partes equales croci par-
tem dimidiam mirrepontici cum
melle si vis dare ad potandum
et si vis glutiendum fiant pille
ut supra dictum est. De a-
thanasia magna xviii

Athanasia magna confert
ad dolorem capitis epatis
et splenis et opilationem in eis
et dolori stomachi et ad asma et
ad tussim antiquam et mundificat pe-
ctus et ad fluxum ventris antiquum
et ad dissinteriam et ad fluxum san-
guinis et valet ad omnia ad que va-
let philonium. Rx croci opii mirre
castorei iusquiami costi cardamomi se-
minis papaveris rubei spice eupato-
rii epatici lupi et corticis dextri
ex citrinibus rasis ana partes equa-
les terantur terenda et dissolu-
bilia liquefiant in vino et confice
cum melle despumato et da post
menses sex. Dosis eius est ab au-
reo semis vel ab aureo uno et
infra et detur cum vino dulci et
consulo tibi quod adhibeas diligen-
tiam maximam in exhibendis me-
dicinis opiatis predictis vel quibus-
cumque aliis quia vehementissi-
me alterant corpus humanum
presertim quia opium est vene-
nosum. Etiam sciatis quod opiatarum
medicinarum alia est calida alia
frigida et ergo vide ut oportuerit
pro contrariis dando calida opia-
ta contra infirmitates frigi-
das et econverso. De confectio-
nibus et confortativis c. xix.

Succarum rosatum cor et stoma-
chum confortat et omnia
viscera et confert ad mollifica-
tionem eorum et fit sic. Accipe
foliorum rosarum albarum aut
rubearum quantitatem quam volu-
eris et expande super tabulam
in umbra usque dum superfluum
humidum eorum resolvatur
et terantur bene. Deinde pre-
miatur super eas zuccari bini
triplum ponderis et cetera et
reponatur in vase vitreo vel
devitreato et obstruatur os eius
cum pergameno et apponatur
soli mensibus tribus omni
die sepe agitando cum spa-
tula. De zuccaro violato
capitulum xx.

Zuccarum violatum valet ad
inflammationem colere et ex-
tinguit sitim et lubricat ven-
trem et conficitur sicut zuccarum
rosatum. Indigent tamen ma-
iore longiori conservatione
in umbra quia habet humiditatem
maiorem etc. De zuccaro buglosse c.

Zuccarum buglossatum confert car-
di et maniacis et melancolicis
sincopi et tremori cordis et fit sicut
zuccarum rosatum eodem modo. De
electuario citoniorum c. xxii

Electuarium de citoniis vel
de citoniis confortat stoma-
chum et facit digestionem et
retinet fluxum ventris et vomi-
tum colericum et flegmaticum. Recipe
carnium citoniorum in vino lib. 3
mellis boni despumati fundem
decoque cum facilitate. Postea pi-
ce desuper cinnamomi cardamo-
mi gariofili ana ℥ i. zinziberis
piperis longi macis ana ℥ x.
et quamquam incitat nocturnis ut coqui-
tur citonia in aceto ad causas ca-
lidas et possunt addi species frigi-
de. Item de eodem facto de
succo c. xxiii sequitur

Electuarium de succo citoniorum
excitat mortuum appetitum con-
fortat stomachum et epar et facit di-
gestionem. Recipe succi citoniorum et
mellis ana lib. i. decoquatur cum
facilitate usque ad mellis spis-
situdinem et continue aufferatur spu-
ma, et cum pervenit ad mellis spis-
situdinem pulverisetur super ipsum
piperis longi zinziberis cina-
momi ana ℥ i. gariofili lign.
aloes ana ℥ seminis anisi ʒ i.
et quandoque fit sine speciebus et quandoque
cum aliis speciebus sicut tibi vi-
detur et placet. De mirra
c. xxiiii sequitur

Mirra est conditum de citoniis
stomachum epar et alia vi-
scera confortans appetitum excitans
digestionem procurans, vomitum et re-
tinet solutionem sedans et est me-
dicina experta et firmissima. Recipe
succi citoniorum lib. 2 anti-
qui vini lib. 10 coquatur cum
facilitate donec sit consumpta ter-
tia pars semper aufferendo spu-
mam. Deinde coletur et permittatur
residere ut clarescat. Deinde po-
natur super illud mellis bo-
ni lib. 6 et iterum bulliat et
aufferatur spuma eius et pro-
iciantur species odorifere in
illud. Item de eodem c. xxv

Alia confectio mirre. Recipe
succi citoniorum quantum vo-
lueris bulliat leviter et auffe-
ratur spuma donec fiat medie-
tas consumpta. Deinde coletur et
dimittatur residere et infundatur
modicum de vino antiquo bono
et iterum bulliat quousque habeat spis-
situdinem. Item de eodem cum

Conferens mirre are. xxvi
Atrose valens ubi apparent
signa caliditatis. Recipe succi citonio-
rum acetosorum lib. 6 et deco-
quantur ad medium. Deinde funde
super ipsum acetum boni et albi
ut fiat sicut superius dictum est
De Rob capitulum xxvii.

Rob i. medicamen factum ex
succo. Rob de agresta va-
let ad debilitatem stomachi de cau-
sa calida et ad vomitum colericum et ad
pulsum cordis et ad solutionem
colericam et contra sitim. Recipe uvas
immaturas et exprime succum ad lib.
x. coquatur succus cum facilitate
donec consumatur tertia pars eius.
Deinde coletur et dimittatur reside-
re usque dum clarescat, et illa cola-
tura iterum coquatur usque dum
habeat aliquam spissitudinem
aut exponatur soli usque dum pin-
guescat et conservetur et da cum
aqua frigida ad bibendum. Rob
de berberis valet sicut rob de
agresta et fit sicut ille. Rob
de citoniis stomachum confortat
et viscera et epar et abscondit
digestionem et vomitum et fit ut su-
pra dictum est. Rob de pomis
stomachum et corpus confortat
et sanat sincopim et fit ut dictum.
Rob de prunis inflammationem
extinguit sitim sedat ventrem
laxat et fit ut dictum. Rob de persicis
valet calefactioni stomachi et siti
et fit ut supra dictum est. De
electuario tabulato c. xxviii

Quando volueris facere ali-
quod electuarium tabulatum
sive laxativum sive confortativum, sicut
precipit tibi ratio. Accipe
dragmas zuccari lib. 8 et infun-
de modicum de aqua, et decoque
quousque incipiat coagulari et inspis-
set pellulationem quam elevans coclea-
re, vel mitte unam guttam super
lapidem vel lignum tunc sciatur
est decoctum, tunc admisceas spe-
cies in pondere unius libre
et effunde velociter super asserem

ubi fuerat cribrata farina et mitte
in frigidario, et per illum modum po-
teris facere electuaria sic ad pro-
positum tuum qualitercumque tibi pla-
cebit vel videbitur. De unguen-
tis et emplastris c. xxix.

Unguentum mundificativum ad
ulcera putrida et quod generat
in eis carnem et pro-
hibet in eis fieri putre-
factionem. Recipe mirre aloes sar-
cocolle ana ℥ i. mellis despumati
ad duplum ponderis omnium illorum
vini boni albi quantum sufficit
decoquantur cum facilitate usque
dum habeant spissitudinem. Et
unguentum aliud mundificativum valens
ut primum. Recipe mirre aloes ana ℥
ix. vini albi quantum sufficit, te-
rantur species et funde super eas
vinum modicum et contere simul
et sic fac quod fiat liquidum sicut
mel et sic ministra.

Unguenta laxativa possunt
fieri duplici modo, ita quod tu
commisceas aliquam pinguedinem suf-
ficientem de laxativis medicinis.
Unguentum rosaceum est infrigi-
dativum et sedativum inflammationum
et confert herisipile et igni per-
sico et inflammationi stomachi et
epatis. Recipe axungie porcine re-
centis in qua non est sal et te-
rantur cum ea rose rubee recen-
tes quantum est de ipsa, et dimittatur
stare per septem dies in sole, de-
inde coquantur cum facilitate
et tunc colentur. Deinde tunc dentur
tres partes de rosis in illa terantur
et fiat sicut prius. Deinde infun-
datur quantum est medietas de
succo rosarum et coquatur simul
cum facilitate usque ad succi con-
sumptionem. Deinde conficiatur et
administretur sicut oportet, et quando-
que dissolvitur modicum de opio
in illo unguento et est mirabile
ubi oportet. Et precipue in assiduis
vigiliis. Unguentum violaceum
valet sicut rosaceum et confert
pleuresi et inflammationi pectoris
et fit sicut unguentum rosaceum. Un-
guentum de populeo est sedativum
dolorum calidorum et fit cum
capitibus papaveris scilicet albi et ni-
gri recentium et succorum et fit
sicut unguentum rosaceum etc.

Sequuntur de emplastris ca. xxx.

Emplastrum sinapis de descri-
ptione Democriti conferens ad
sciaticam et podagram et ad dolorem
assiduum et artheticam et frigidas
passiones et emigraneam et oblivio-
nem et litargiam. Recipe aceti fortis
scillitici et pinguis ana partem i. et
funde in aquam tepidam die ac
nocte. Deinde exprime fortiter ut
nullus humor remaneat. Deinde
recipe sinape in pondere fortis et con-
teras ea cum aceto et commisceas
cum ficubus diligenter commiscendo. Si
autem vehementiorem virtutem fa-
cere volueris pone ex sinapi partes
duas. Si autem minus forte minus
pone de sinapi. Emplastrum
apopulicon valet precipue ad sufficien-
ciandum cicatricem in quacumque parte
corporis fuit. Valet etiam si dolor
discurrerit in ipsa parte ubi fu-
erat vulnus et si superponatur dolo-
rem eius sanat attrahit sagit-
tam vel lanceam intus infixam.
Eius descriptionem queras in An-
tidotario Nicolai. Emplastrum
diaquilon dissolvens et maturans
tumores a calliditate factos et apo-
stemata calida. Recipe litargiri ℥
6. olei veteris clari lib. i. mu-
cillaginis psillii ℥ 4. mucilla-
ginis dyssopi ℥ i. et seminis
mucillaginis seminis lini et mu-
cillaginis radicum malve ana ℥
2. ac litargirum et oleum diu con-
quassantur in mortario. Deinde
bulias super ignem cum facilita-
te et indesinenter agita cum spa-
tula usque dum coagulentur litar-
girum, tunc depone de igne
et dimitte infrigidari. Deinde mu-
cillagines bulliant aliqua bu-
litione et vinum et succus
commisceas illas quousque fiat de-
cens illorum commixtio, tunc vero
coquatur super ignem hoc unguen-
tum quousque habeat spissitudi-
nem. Emplastrum diaquilon est
magnum et expertum ad resolvendum
et maturandum omnem duritiem
et inflammationem et ad duritiem sple-
nis et epatis et stomachi ad
scrophulas. Recipe fenugreci et
semen lini et radicis altee et
de singulis fac mucillagines
ana partem i. litargiri terti quantum

ultima sicca cum partem .i. et seminis a-
lei armoniaci et elaterii partes tres et
fiat ut in precedenti dictum est.
no Unguentum citrinum pulcram facit
reddit lentiginem destruit et ni-
gredinem ex sole pustulas flegma
tis salsi in fine ut in cancribus
... incurabilis aufert cicatrices
subtiliat lepram faciem et impe-
tiginem mitigat et emendat. Un-
guentum populeon valet contra ca-
lorem acute febris et hiis qui
dormire nequeunt inunctis tempo-
ribus et pulsibus et plantis ma-
nuum et pedum et cum oleo ro-
sarum et vino mixtum et super e-
pur inunctum calorem incurabilis
tollit et super umbilicum inunc-
tum sudorem provocat. Unguentum
nigrum appositum super collig...
attrahit et attrahendo mun-
dificat. Deinde sanat. Istorum
... unguentorum descriptio-
nem quere in antidotario Nicolai.
Unguentum de cerusa et vocatur
unguentum album valet ad ex-
coriationem que fit ex colera adu-
sta et ad flegma salsum et ad
scabiem siccam et combustionem
et herisipilam cuius descri-
ptionem quere in antidotario
mesue. Unguentum nigrum meum
infallibile curativum scabiem s...
caue ne cum eo scabiem cures
nisi precedente convenienti purga-
tione. Rx sulphure vivi ad
quantitatem castanee et contere
in mortario deinde superinfunde de
argento vivo ad medietatem sul-
phuris in pondere et agitando
simul quousque incorporentur
deinde iterum de argento vi-
uo infunde et cum agitando quo-
usque incorporentur deinde in-
funde tantum de mercurio seu ar-
gento vivo quod fiat amal-
gama tenue sicut est unguentum
vel mel. Postea appone axun-
gie porcine non salse secundum
magnitudinem amalgamatis
et agita simul in mortario hoc
enim unguentum est incurabile ...
... in tribus diebus quantitate ...
... magnam scabiem uncta ma-
ne et vespere super unctum. Sed
observa diligenter cautelam
prius tibi traditam etc.

De oleis diversis ca xxxi

Oleum de nucibus est resolu-
tiuum grossarum ventositatum
et confert hemoroidibus et con-
tractionibus nervorum et punctiuis
eorum et ... cum calido loto et
confert scabiei. Oleum laurinum
confert dolori capitis et emigranee
frigide et doloribus nervorum et
... et confortat nervos le-
sos a frigiditate et confert dolo-
ri stomachi et doloribus colice et
renum et matricis et dolori capi-
tis et splenis. Oleum de avella-
nis confert dolori arthetice et
nervorum. Oleum de semine li-
ni confert ad spasmum et lenit
duritiem nervorum et ...
et egritudinibus ani et est medi-
cina magna emoroydibus et do-
loribus pulsatiuis. Oleum pa-
pauereis confert febribus et la-
uit pectus mulieris asperitatis et
impinguat. Ista olea omnia sunt
per expressionem. Oleum rosare-
um est confortativum et resolutivum et
... sedatiuum et lenitivum et extin-
ctiuum inflamationum et stiptiuum
... et inspissatiuum et fit per
... folia rosarum rubearum re-
centium ... ad quantitatem
sufficientem et sepelias in oleo
communi quod prius ablusisti plu-
ribus ablutionibus cum aqua
dulci et obtura os vasis et ex-
pone soli per vii dies. Demum
decoque in vase per horas tres
et cola et eice rosas et mitte
alias recentes et dimitte sta-
re per alios septem dies. Deinde
coque sicut prius et cola et ite-
rum mitte alias rosas et re-
serua. Et aliqui ponunt rosas
simpliciter in oleum et exponunt
soli. Oleum camomillinum est
aliorum ... unguen-
torum. Est enim resolutivum
... sedativum dolorum
et est medio corpus ... prohibitiva
... propter suam mo-
deratam stipticitatem et confor-
tat nervos et confert dolori
eorum et confortat nervosa
omnia. et modus operationis
eius est sicut olei rosarei.
Oleum viol sedat inflamationes
ventris et lenit asperitatem

pectoris et pulmonis et sedat
apostemata calida et pleuresim
et fit sicut oleum rosarum. O-
leum yreum est resolutivum et ma-
turativum et sedativum dolorum fri-
gidorum et confert doloribus
antiquorum et lenit duricies ca-
rum et apostemata dura et scro-
phulas et confert dolori ma-
tris et vulneri manifesto et con-
fert spasmo et distillatum in
aurem confert dolori eius Et
fit sic Accipe radicum quantita-
tem quam volueris et flore eius
duplum et aque decoctionis ra-
dicum eius quantum oportet et
funde super ea oleum olivarum
quantum oportet et decoque pre-
dicta radices et flores pluries
sicut dictum est de oleo rosarum
Oleum de papavere sedat dolo-
res calidos et facit sompnum et
fit de floribus papaveris et de
capitibus adhuc mollibus sicut
fit de oleo violarum. Oleum
vulpinum est medicamen nobile
ad artheticam podagricam et do-
lorem renum Accipe integram vul-
pem et funde desuper aque sal-
se quousque bene cooperiat et
demum funde desuper olei co-
munis ad spissitudinem trium
vel quatuor digitorum et co-
que usque ad dissolutionem ossium
et aliqui addunt anetum et ar-
themasiam. Oleum de ser-
pente mundificat cutem et sa-
nat impetiginem et etiam para-
lisim et fit sicut oleum vul-
pinum. Oleum de ranis con-
fert doloribus artheticis et po-
dagrice de causa calida et fit
sicut oleum vulpinum nisi quod
non additur sal aque et ponantur
corpora serpentes et rane simul
in olla sive in aqua obturato
orificio et sic fit fortius. O-
leum de ovis guttarum mundi-
ficat et impetigines et serpigi-
nes et aliquos morbos cutis
et confert fistulis et ulceribus
malis Accipe ova xx vel
plura si placet et coque ea us-
que indurentur. Demum accipe
vitella et confrica inter manus
et pone in patellam et frige
ea super ignem et commove

cum spatula tamdiu quousque de-
nigrentur. Demum impone panno
lineo et exprime fortiter et exibit
oleum. Oleum iuniperinum confert
infectionibus cutis et malo mor-
tuo et spasmo et cancro et gutte
de causa frigida et doloribus mali
Accipe de ligno iuniperi et in par-
va frusta divide et imple ollam
ex eis et claude cum cacabo et limi
et sit eadem olla in fundo pluribus
foraminibus perforata et accipe ollam
et fodiat eam in terram ita quod ori-
ficium eius sit superficiei terre. De-
mum pone ollam cum lignis super
ollam aliam ita quod fundum illius
tangat orificium istius et comprime
argillam subtiliter ita quod nichil ad
illam intrat Postea fac ignem
circa ollam superiorem et tunc de-
scendit oleum ad ollam inferiorem
Sic etiam fit oleum de fraxino
et valet sicut oleum iuniperinum
Hec de medicinis compositis et
simplicibus sufficiant Nam si fu-
eris studiosus operator et indaga-
tor huius libelli ipse tibi sufficiat
ad curandum omnem morbum curabilem
Si autem volueris plura videre
recurre ad alios libros Avicenne
et Galieni et aliorum medicorum
autenticorum Sit igitur deus be-
nedictus et gloriosus qui me ad
finem diu desideratum perduxit Amen
dicant omnia · [illegible] in Polonia

Collige taciteis medicine pondere gramm. Grana quater quinque scrupuli pro pondere pone in dragma scrupulus surgit ter multiplicatus. Si solidum quaeris tres dragmas dimidiabis. Exagium solido dicitur in nomine solo constat. 6 solidum vel ter binis quina dragmis. Uncia pars libre duodenam ambigit inde. Si queris pondus quod habet sextarius unus, libranum quinque debes pondus mediare. Cunctis embrotamque cum membra liquore rigamus. De primis madidis est fomentatio sola. Si firmum recipis fit suffumigatio dicta. Est epythima de succo unctio facta. Est euocatisma cum sessio fit super herba. Si pulvis iacitur proprie synapisma vocatur. Membrum sacellas sacco pleno medicinatum. Cataplasma facis tu sucum ponis ad herbam.

Thesz thak yest kommyecz
Vysch kurwy szim myemyecz
Ale ya thesth mlodzyemyecz
We szyrzoda wothora za poppelecz
Przed obyadem pyszma dokonal
Slofziem wyelkym zawolal
Chwala bogu y gyego mathcze
Slubith radh yako thathcze
Mysthcerwi gdi przigyedzye
A za zdarem czo przyyedzye
Bo pyenyedzi nye sthalo
Szyerze bili szyx mowe szmyalo
Gdy bili yaky wazel
Podrzanku wydzialo peln

Creavit deus ex creaturis sensibilibus et insensibilibus humanam formam, ut esset armarium spiritus et membra continentia omnis ipsius. Creavit quoque velatorem virtutum anime in membra animalis tendentium mediante ipso. Creavit itaque ipse appendiciam primum virtutum anime spiritum et manationem ipsorum in membris corporeis mediante ipso. Produxit etiam spiritum ex subtilitate liquidorum et igneitate. Quemadmodum produxit corpus grossitie et terrestreitate. Item comparatio spiritus ad liquorum subtilitatem est sicut comparatio corporis ad ipsos humores. Quemadmodum enim ex humoralibus membra constituuntur propter ipsorum commixtionem ad invicem pervenientem ad aliquam formam complexionis qua eis mixtum disponitur ad recipiendum habitum non competentem ei ratione simplicium, similiter modo ex subtilitate humorum constituitur spiritus commixtione quadam pervenientem ad formam complexionis qua spiritus preparatur ad receptionem virtutum anime qua ex simplicibus non acquireret. Principium est autem eius ex manatione dimissa sui augmentum et diminutione qua eius dispositio perfecte completur. Quemadmodum in unoquoque membrorum quamvis ex ipsa substantia humorum constituatur nichilominus inest propria quoque ratione singularis proportionis quantitatum humorum et forme commixtionis. Similiter unicuique spiritui procedenti tam animali quam vitali quam etiam naturali quamvis eorum substantia communiter ex subtilitate procedat, sic nichilominus propria inest quoque ratione proportionis quantitatum subtilitatis humorum et forme commixtionis

Et sicut etiam membra generabilia quamvis plura sint numero, unum tamen generatione est primum quemadmodum et illud secundum diversitatem opinionum cuius generationem sequitur generatio ceterorum membrorum. Similiter autem quemadmodum spiritus generabiles plures numero et nichilominus unus ipsorum generatione primus qui secundum sententiam priorum philosophorum generatur in corde et exinde procedendo manat et penetrat in cetera principalia membra in quibus cum sufficienter permanserit adipiscitur ibi conditionem singularem et speciem ita quod in cerebro conditionem acquirit qua disponitur ad receptionem virtutum et sensus et motus. In epate vero susceptiva virtutis nutritionis et augmenti, in testiculis autem acquirit complexionem qua paratur ad generationem recipiendam. Omnium virtutum harum principalium in corde est secundum predictum philosophum. Quemadmodum apud eos qui diversificantur a sententia eius principium visive est virtutis et auditive et gustative etc. est in cerebro sed eos spiritus disponantur ad recipiendum has virtutes particulares in membris aliis ita quod visivam mediante conditione cristalline humiditatis. [illegible] spiritus [illegible] augetur auditivam vero mediante conditione ethiri (?) nervi. Gustativam vero mediante conditione humiditatis que sub radice lingue generatur spongiose lingue carnis. Contradictores etiam repugnamus quidam super asserentes quod virtutem affert spiritus a cerebro nullo modo exigens ad perfectionem virtutis conditione membri ad quod procedit sed ipsum membrum est tantum quiescens instrumentum actionum virtutis non conferens eius essentie. Veritatis exquisita perscrutatio veritatis omnino cassat istorum opinionem et verificat insuper qualificationem virtutis adipisci tunc spiritus in membro quod est operans instrumentum secundum formam predicte opinionis. Dixerunt quidam ex sequentibus philosophis quod

spiritus virtutes anime recipit a corde perfecte ita quod ad receptionem ipsarum in ipso corde disponitur totaliter quod adhuc non indiget alio membro scilicet epate aut cerebro aut etc. Secundum hanc opinionem recipit et penitus cassat ultima inquisitio veritatis. Explicit (?) tractatus de utilitate spiritus et eius diffinitione etc.

Vita et quecumque perfectio et omne bonum quibus res distinguuntur non nisi a prima unitate sunt que cum bonorum prima est et uniformis manatio. Ac vero susceptibilia sunt carentia dispositionibus ad receptionem ipsorum et ideo quodlibet susceptibile non est dispositionis nullius susceptivum. Quapropter nequivit lana inquantum lana recipere formam ensis, nec similiter aqua sub forma aque recipere propter veritatem humane nature. Hic ergo inducimus (?) corpora recipiunt vitam preter illa que numero et quantitate sunt diminuta. Nullo quidem quantitativo non viventia corpora x elementa sunt et que illis approximant in natura quantitate vero quia omnia elementa quatuor fere insensibilis quantitatis et modica sunt omnibus notabilibus speciebus nec elongantur ab intellectu quod ex stellis fixis sit aliqua maior eis. Demonstratione enim concludit quod hec omnia elementorum corpora sunt veluti punctus respectu orbis saturni. Quanto igitur amplius respectu superiorum. Apud autem comprehendentes veritatem causa propter quam non recipiunt vite formam hec corpora est eo quod cetera viventia corpora tam simplicia quam composita diversificantur ab eis secundum contrarietates naturarum eorum. Unumquodque est alterius nature quia et elementa valde a genere celestium corporum elongantur, quoniam celestia corpora disposita sunt ad nobiliorem speciem corporis. Ella intellige que multum approximant in natura cum ellis aut dicas quod litera sit corrupta, quia debet dicere ella. quod videtur per sequentem literam · a vita omnia sunt elongata. In corporibus autem compositis commixtis confringit formam contrarietatis ipsorum

et exinde causatur forma comple
xionis que mixtum corporis mein
quoddam inter contraria. Medio
vero mixti absolute contrarii et ideo
compositum disponitur ad vite
receptionem ita videlicet quod quanto
amplius ad medium complexio ap
pinquatur tanto admixtum habilius
redditur ad recipiendum nobilioris
vite perfectionem adeo ut tantum equi
tatem temperata quod propter
equalitatem cessat contrarietas
et cassatur in ea et disponitur
mixtum ad recipiendum perfectionem
vite conformis vite celestium cor
porum que dispositio tantum in
humano spiritu reperitur. Est igitur
in summa spiritus substantia cor
porea generata ex commixtione e
lementorum vergens in similitu
dinem supercelestium corporum. Et
hoc indicatur de spiritu quod sit subtilis
luminosa propter quod etiam dicitur
de visivo spiritu quod sit radius
atque lux et exinde etiam anima
gaudet intuitu lucis et tristatur
in tenebris quia spiritui qui sedet
est aere illud conforme istud
autem contrarium. Capitulum 2
de principiis passionibus spiritus cordia
lis et primis causis ipsarum
scilicet vero et dispositione

Sapientes phisicorum et medi
ci et eorum sequaces con
corditer ponunt quod gaudium et
tristitia et timor et ita sunt
ex passionibus spiritus cordia
lis et quelibet passionum inten
ditur et remittitur non solum
modo exigens sed etiam propter in
tensionem dispositionis recipientis
patientis assignant et subtiliter
dicunt sapientes inter potentiam et
dispositionem dicentes quod potentia
respicit utrumque contrario
rum equaliter dispositio vero non.
Dicimus igitur et gaudere et trista
ri possit homo nichilominus
tamen est ad letitiam aliquis
dispositus tantum aliquis vero ad tri
stitiam tantum et simile indicium
est de timore atque ira et ceteris
passionibus. Est igitur et vero et per
gaudentis ipso et tristantis aliud
est abesse et recipere spiritus dispo
sitionem ad alterum contrariorum.
Videtur enim quod dispositio sit per

fecta potentia respectu alterius opposi
torum. Ex quo patet quod et si spiritui
conveniat ingenitum est impotentia
tristari vel gaudere indifferen
ter non tamen ei contingit ex parte
ipsius dispositionis indifferenter
utrumque. Rursus et ex hoc patet
quod potentia ad hec duo inseparabiliter inhe
ret spiritui ex generationis principiis
dispositio vero qua ipsum ad
alterum oppositorum inclinat
non inseparabiliter inheret ex ge
neratione eius que accidere potest
ex subsequentibus causis. Capitulum
3m De gaudio et intrinsecis gau
dii causis delectationis et tristi
tie et eorum diversitate

Gaudium est delectatio quedam.
Omnis autem delectatio est
apprehensio alicuius perfectionis
ab aliqua virtute apprehensi
va sicut in sensibilibus apprehen
sio dulcis et sapidi gustui appre
hensionem victorie necessitate vir
tuti et propter utilis contin
gentis estimative virtuti et
opinative. Omnis autem perfectio
seu delectatio est alicui virtuti
et eius. Omnis namque perfectio
rei naturalis alicui virtuti est
delectatio. Si autem forsitan
contingeret in aliquibus virtuti
bus quod non delectetur nisi apud
receptionem dispositionis innatu
ralis propter quod quidam etiam opi
nantur quod delectatio sit exitus
a dispositione innaturali. Sicut na
que in dispositione naturali vel ha
bitu non est delectatio. Hic autem
error incidit quia quod est sen
tiens accipitur per se inherens
autem consensu quia hoc est una fallacia.
Declaratio vero huius quantum ad
propositum pertinet est quia nullum
apprehendens aliquid apprehendit
nisi apud delectationem sicut
in tactu patet. Tangibilis enim qua
litas corporis dum delectat quidam
membrum tactivum permanet contra
rie qualitatis ab alterante qua
litate. Cum autem fuerit passum
abea sufficienter efficitur qua
litas eius membri et ideo non dele
ctatur abea cum omnis delectati
o cum quadam alteratione per
sistat et nisi alteratur a contrario si
militer in contrarium non leditur

ethicus a calore qui est fortior quam
innate febricitantibus acute aut
febricitantis leditur a calore qui
secundum virtutem est circa illam. et
hoc quia calor in ethica est
collocatus sive habituatus in mem-
bris ac si esset eorum compositio.
In acutis vero febribus est quasi
volitans super ipsa et nectitur
agone membrorum. Medici
etiam propter vocant qualitatem
inherentem membris sicut in
ethica malam complexionem equa-
lem, que aut se habet sicut in
causae propter vocant eorum diver-
sam malam. Iam igitur ex
hiis relinquuntur nobis ex cau-
sa propter quam delectatio cessat
postquam habituale fiunt passiones
sensibiles est privatio apprehen-
sionis introitus contrarium et
quod tam delectationis apud
principium exitus a dispositione
innaturali est apprehensio
naturalis introitus dispositio-
nis secundum propterea quod accidit appre-
hensio introitus dispositionis
naturalis cum exitu a disposi-
tione innaturali quod ut sit de-
lectatio cum exitu illo et
putatur quod dictum est et non e
ita secundum causa est introitus per-
fectionis sensu precepte et aliud
heretem est causa delectationis
per se. Causa vero dispositionis
ad delectationem est esse delecta-
bilis spiritus secundum meliorem habitum
in qualitate et quantitate sicut non
sit in substantia diminutus nec habitus
sive dispositio eius sit mutabilis in
hiis que conveniunt ei. In
quantitate quoniam si spiritus
fuerit multus vehementior
erit virtus ipsius. augmen-
tum enim in quantitate prestat
additamentum virtutis in for-
titudine quemadmodum declara-
tum est in radicibus scientie na-
turalis et exinde est quod propter
multitudinem suam diveat am-
plius in habundantia mensura in
origine sive minera ipsius et
diffusio ipsius eius ab inde
ad membra in dilatatione que
est apud gaudium fit habun-
dantiori mensura. Si vero
modicus fuerit quia cito dissol-
vitur non confortat cum apud
originem suam nec dat ei facul-
tatem libere dilatandi. In quali-
tate vero quoniam si fuerit nobilissime
generis et nobilissime substantie et
habundantissime lucis tunc est
substantie celesti similius. Hee sunt
igitur cause dispositionis ad de-
lectationem et ad gaudium contra-
ria vero sunt cause dispositionis ad tri-
sticiam et dolorem. Cum enim scia-
tur quoniam hee sunt cause dele-
ctationis in genere consequetur
procul dubio sciatur quod eedem etiam
sunt cause gaudii quod delecta-
tionis est species. Spiritus quo-
que est in corde quando multus
extitit in quantitate propter magnitudinem multi-
tudinem ex qua velocius et
continue generatur et est tempe-
ratus in conclusione, et in substantia
luminosus et splendens nunc
est ad gaudium dispositio fortis.
Cum autem fuerit exigue quan-
titatis sicut in convalescentibus
a diuturnis morbis et senibus
non temperatus in complexione
sicut si morbus fuerit valde
grosse substantie sicut in melancolicis
et senibus ita quod dilatatio
negatur propter grossitiem et spissi-
tudinem eius aut fuerit ni-
mis tenuis sicut in convalescen-
tibus et mulieribus ita ut cum di-
latatur salvatur non potest aut
fuerit tenebrosus sicut in mela-
ncolicis tunc est vehementis ad tri-
sticiam dispositio. Capitulum 9 in
de causis exterioribus delectatio-
nis et tristicie et cetera
Perfecte dispositum ad effe-
ctum aliquem est duplum si
plures effectus sufficiunt ad infla-
mationem ipsum enim adeo modi-
co igne inflammatur quod cum du-
plo eius ligna inflammari non potest.
Cum quo anima semper habu-
erit perfecte dispositum ad
recipiendum levissimarum causa-
rum impressiones modica ex
causa letatur propter quod in ha-
bentibus laudabile virtus le-
ticia multiplicatur intantum aliquando
quod putatur sine causa accidere cum
tamen ita non sit. Etenim im-
possibile est quod in aliqua re fi-
at impressio sine aliquo impressore

sed causa est quia merum quando bibi-
tur moderate copiosum generat
spiritum temperate complexionis et subtile
vehementis luminis et splendo-
ris. Unde ad letitiam valde
disponitur: et ideo valde letificat
obiectum causarum letificanti-
um et recipit impressionem ex causis
utilibus in futuro. et ex causis
convenientibus delectationi animi.
quia ex causis convenientibus ho-
nestati similiter recipit tunc im-
pressionem a causis que congruunt
potius ad generandum dispo-
sitionem est solidum intellectum ex
hinc causa est virtus quia anime
in cerebro suam exerceret actionem
et exigit spiritum temperate humi-
ditatis ut obediat motui co-
gitationis et extractioni intellectus. tunc
autem est vehementis ut non
motus propter mixtiones vaporum
ascendentium et mundantium et immo-
dicate humectantium spiritum quam ob
rem non obtemperat intellectui
in motibus cogitationis nisi in
rebus materialibus valde et corpo-
reis. non in rebus subtilibus et spi-
ritualibus. et cum instabilitate sue
agitationis ipsius et non obedit
formationi seu representationi
rerum spiritualium sed formationi
tamen valde corporalium rerum unde
veritas seu perfectio sui operis
apud cogitationem valde debili-
tatur et retrahitur intellectiva
ab eo tamen quantum exigit ante
pareat dispositio eius. Donec
ad temperamentum eius quo re-
ducitur et ipsius mundatio que-
ratur. quia enim virtus anime
que in corpore animi est vehe-
mentis dispositionis existit
ad gaudium et non pervenit ad
ipsum letificantia oportet intra
spiritum et fantasiam aut etiam co-
gitationem quibus operis materia
virium collocetur propterea que di-
ximus tunc commiscetur spiritum que
sunt firma in eo secundum excessum humi-
ditatis et mundationis. ideo cum
sensus dicatur interiora spiritui
et super motum eius efficiatur
intellectus. multi autem quando
contra se illum spiritum interiorem
invenerit per preteritum innuat
spiritum et subruit ipsum sicut in

geometricis et ceteris scientiis fit
aut quando res talis se habet diminuitur
in anima potationis impressio
letificantium honestorum et intelli-
gibilium et prevalet letificantium
impressio dulcium et delectabilium
sensibilibus maxime. et quando est dispositio
fortis idcirco sufficit ad letifican-
dum debilis subita causa sicut in
pueris patet propter quod putatur quod sine
causa letentur cum tamen sit impossibile
quin minimo causam gaudii et le-
titie quedam sunt fortes que-
dam debiles. quedam cognite
seu manifeste. quedam incogni-
te seu occulte. Ea vero que inco-
gnite sunt seu occulte plures
sunt assuete. quanto enim amplius
assuete sunt tanto minus per-
cipiuntur. De causis autem gaudii
et letitie fortibus et manifestis
non necesse est facere mentionem
alie sunt sunt infinite. Celi-
inter letificantes causas signum
est quod contrarium tristitiam cau-
sat scilicet in tenebris permanere aut
solum commorari. cum similibus aut
signum est quod solitudo contri-
stat. i. de letificantibus similiter
obtinere desideratum et ex-
pellere intentionem impedimen-
to et promere facere quod quam
placitum et similiter consideratio
et memoria preteriti delectabilis
et future spes et meditatio in
rebus ambiguis. et continua
confabulatio dilectorum et evasio
a tormento et excitatio rerum et
admiratio et elatio mentis et
obviatio amicorum et amicabilium
dilectorum communicatio et cantus
delusio et defensatio et victo-
ria et in omnibus rebus et multa
consimilium quando memoria fit in
libris rethoricorum et moralium
que magnum omnia diversificantur
in hominibus secundum diversos effe-
ctus et consuetudines et etates
in aliquibus alteris recipitur animi
devatanus. mens contingit simi-
liter in causis contrarie letifi-
cantes in duplo plus aut am-
plius letificent in ceteris non
tantum quia dispositio quando ve-
hementer recipit alteram
oppositorum non patitur a cau-
sis alterius nisi fuerit valde

fortes. Patitur tamen a causis si fuerint debiles. et propter hanc causam inebriatis durat letitia et melancolicis quibus spiritus tenebrosi sunt durat tristitia. Leuius ex causis dissolutiuis et tristitie sicut est rememoratio distantis patrie naturalis et consuetudinis nutrimentorum tam diu perceptorum et adiacens rancores difficultas separationis et honerosa conuersationis et ymaginatio terribilium futurorum et proprie nocumentis acquisite aut intelligentis distractio cum sit ineuitabile mori et cogitatio sollicitudinis meditationis in aliquo et separatio a placenti occupatione et cogitatione et distractionis ab ea et distractio a desiderato seu uolito et multa consimilia et alia que nequeunt comprehendi hec enim et consimilia contristant animam de facili dispositam ad tristandum. Amplius in melancolico fortitudo ymaginationis contristantium rerum facit eas apparere quasi iam sint in actu res enim sint similitudo anime representatur et ideo in melancolica perseuerat tristitia. fortitudo autem ymaginationis causatur propter puritatem spiritus continue relinqueret inbutus eius et etiam quia intellectus affectio et fantasia distrahitur ab actibus regiminis propter corruptionem complexionis spiritus quia proprie mouetur secundum exigentiam dispositionis complexionis et qualitatis passiue et obsimiliter. Eam de continuatione quia ymaginacionem rationis cordis disponit ad generationem.

Non est autem in passionis opinandum quod omnis causa disponens ad gaudium et tristitiam immediate coniungatur substantie spiritus sicut quantitas et qualitas immo habet alias esse causas a quantitate et qualitate spiritus ut sunt tote anime passiones que melancolicis disponunt ad alterum predictorum quoniam hec faciunt mediantibus causis intrinsecis ipsi spiritui secundum quantitatem et qualitatem ipsius aut ~~rectificant substantiam et multiplicant~~ hic est quia temperant complexionem ipsius aut rectificant substantiam et multiplicant quantitatem et sic disponit ad gaudium aut accidit ei causa contraria et sic disponit contrario modo ad tristitiam. Sunt ergo cause exteriores primarie et remote. Influentes vero ad rationem istam reducuntur et est quia omnis actio agentis habens si sepius iteretur reddit uirtutem cuius est potentiorem ad imprimendum effectum. Omnis autem fortificatio uirtutis sit quedam dispositio ad effectum. hic autem inductione sufficienti monstratur. etenim corpus si pluries calefiat disponit ad calefactionem velociorem. similiter si pluries infrigidetur aut rarefiet aut inspissetur et in moralibus uirtutibus accidit illud idem. etenim ex frequenti actione et passione fortes habitus generantur in eis sic morales habitus generantur uel acquiruntur. Huius autem causa forsitan est quia passio adueniens rei frequenter efficitur quiescens in substantia eius. Quod autem est alicui conueniens suo contrario disconueniens est. si ergo sepius reiteratur 2
dum et dispositione ad illud contrarium expellendo id quod est inconueniens illi. Hec igitur est declaratio supradicti per inductionem. manifestior vero illud syllogismo acceptus ex ipsa natura et rerum demonstratiua valde proximum est. Deinde ex predictis colligitur quod letandi frequentia disponit spiritum ad letitiam et tristandi frequentia disponit displacentiam et tristitiam. Causa vero huius secundum naturalem considerationem est quia letandi frequentiam duo consequuntur. Primum scilicet fortificatio naturalis uirtutis, secundum vero rarefactio spiritus quam in letitia propter delectationem agit. Confortationem vero naturalis uirtutis tenui consequuntur quorum quidem est causa letitie secundum temperamentum spiritus, secundum vero multiplicatio quantitatis ipsius supra id quod ex eo dissoluitur. Alterum vero est conseruatio ipsius a dissolutione superflua. Rarefactionem vero spiritus duo consequuntur dispositio ad motum

videlicet et dilatationem propter sub-
tilitatem substantie eius et fortis est attra-
ctio nutrimenti ipsius propter motum di-
latationis eius in diversam partem
motui nutrimenti. Ista autem non
est inclinatio naturalis cordis ad e-
vitandum vacuum. De natura enim ta-
lis motus est ut in ipso motu succe-
dere faciat posteriora prioribus et se-
cundum hanc formam reperiuntur aliqui
valde distantes usque ad primos flu-
xus ipsorum et ventris similiter et u-
rinis a ventosis et aque ut in fistu-
lis. Tristandi vero frequentiam duo
consequuntur scilicet naturalis virtutis
debilitas et secundum quod est inspissatio
spiritus propter frigiditatem accidentem
apud extinctionem caloris naturalis
causatam a vehementi coadunatione
et coarctatione spiritus. Ad hoc vero se-
quuntur duo contraria eorum que
precedentia diximus. est igitur manife-
stum quod letandi frequentia disponit
spiritum ad letitiam et tristandi ad tri-
stitiam. et quod etiam indispositis ad
letitiam contristantia non imprimunt
nisi fortia sint letificantia tamen
debilia imprimunt et similiter in tri-
stitia fit econtra // Capitulum 7 de dif-
ferentiis debilitatis seu pusillanimi-
tate et tristitie et eorum contrariis

Debilitas cordis et tristitia
quam quidam vocant constri-
ctionem pectoris seu cordis similiter que
sunt et melancolia differunt et eodem
similiter est videre de ipsorum con-
trariis scilicet fortitudine cordis et
letitia quam quidam appellant
dilatationem pectoris sive cordis
latet autem differentia inter ista propter ea
que ad alteram consequuntur contrarietates
Putatur enim de primis duabus quod
sint passive dispositiones scilicet de a-
liis vero duabus quod sint active
Alterum inter extrema utrarumque
contrarietatis est differentia manifesta
Primo quidem quia non consequun-
tur ad invicem. Non enim omnis de-
bilis corde est tristis. et tristis
debilis corde est per comparationem
ad rem tristantem. Similiter nec
omnis fortis corde est gaudens
aut econtrario. Secundo vero quia ipso-
rum rationes sunt differentes
Debilitas enim cordis est dispositio
suscepta respectu terribilium rerum
quod est impotentia tollerandi eas

re. tristitia vero sunt rerum contri-
stantium quorum est privatio toleran-
ne ipsarum a corde et nocivum
terribile quidem est corpori. contristans
vero nocivum est anime. Tertio vero
multum differunt quantum ad conse-
quentia que sunt anime. Nam
debilitas cordis movet ad fugam
tristitia vero seu cordis strictura
movet ad resistentiam sive ad re-
pellendum et causat effectum eius quod
est contrarium fuge scilicet invadendi
Preterea debilitas cordis reprimere
facit motivas virtutes. tristitia
vero excitat et movet easdem et
sic in debilitate cordis due sunt
passiones una scilicet passio mentis alia
scilicet desiderium et affectus. in tristitia
vero unica est passio scilicet nocivi vel
lesionis ut naturaliter sequitur ad
affectus ad fugam immo forsitan
eligitur ipsa fuga propter aliquod
accidens absque affectu inclina-
te ad recedendum et si dicatur appe-
titus est electivus et non natura-
lis aut forsitan eligetur invasio
et repugnantia et non fuga. Quar-
to igitur differunt quantum ad con-
sequentia que cordis sunt. debili-
tate namque cordis apud obvia-
tionem propter nocivi sequitur re-
missio naturalis caloris et vi-
ctoria frigoris. tristitiam vero sequitur
apud obviationem obiecti propter
vel nocivi inflatio naturalis ca-
loris. Quinto etiam differunt pe-
nes causas disponentes ad cordis
namque debilitatem nimia subti-
litas spiritus disponit et frigidi-
tas complexionis ipsius ad tristi-
tiam vero densitas spiritus et caliditas
sue complexionis. Capitulum 8. qualiter
sanguis secundum sui diversitates cau-
sat differentes passiones cordis

Sanguis habundans et clarus
et addite caliditatis propter mul-
titudinem sue inflammationis et
velocitatem sui motus disponit
ad iram. habundans autem et cla-
rus et temperatus quia ex eo ge-
neratur copia clari spiritus
et subtilis laudabiliter et temperate
complexionis disponit ad gaudium
Sanguis autem subtilis et clarus
et aquosus et frigidus disponit
ad timorem et cordis debilitatem
propterea quia spiritus ex eo generatus

gravius motus est ad dextra et in-
flationis motiva propter frigidita-
tem et humiditatem ipsius ideo
non disponit ad leticiam nec
ad iram et cum sit feceris dis-
solutionis propter sui subtilitatem
est etiam conditionis exigue propter
eius frigiditatem Sanguis autem
grossus et turbidus et addite
caliditatis disponit ad tristitiam
et ad iram etiam provocantem
ad tristitiam ideo quod generatur eo
spiritus turbidus, ad iram vero
quia velociter inflammatur propter cali-
ditatem suam Quod autem ef-
ficit firmam iram est spissitu-
do eius, spissum enim quando
calescit tarde infrigidatur Ira
vero causata ex sanguine colerico
et subtili velociter excitatur et de-
letur velociter propter intensam ca-
liditatem spiritus ex eo generati et
eius tenuitatem Si vero cum hoc cla-
rus et splendidus fuit sanguis
est etiam letificans sanguis autem
quus et addite caliditatis non
tamen turbidus quod raro con-
tingit efficit hominem non tristem
sed audacem et fortis cordis et com-
modice ire propterea quia leticia
frangit iram et tristitia dispo-
nit ad eam Ira enim motus est
ad expellendum letificantia. De-
lectationi vero convenientia sunt
unde letatur vero sed quod motus
ad attrahendum Generatur in tali
homine ex rebus magnis causa-
tur ira et est vehemens propter
spissitudinem sui spiritus et
propter eandem causam est sui tenor(?)
Sanguis autem spissus et addite fri-
giditatis et non turbidus nec tri-
stabilem nec iocundum facit ho-
minem nec etiam fortis ire sed
est mediocris inimicitie et de etiam(?)
eleges(?) et sinceras moribus rebus
propter similitudinem sui spiritus ad san-
guinem eius Sanguis autem aquo-
sus et addite frigiditatis et tur-
bidus facit hominem despicabilem
et tristabilem et etiam lente
ire nisi ex forti causa et eque ira
minus est firma quam in sanguine
calido et huiusmodi ceteras conditiones
habent similes firmior tamen quam in
sanguine subtili fuit unde
est homo rancorosus et odii

Odium enim est perseverantia
forme nocivi in ymaginatione
seu fantasia et perseverantia illius
ymaginationis affectus ad vin-
dictam sumenda ex eo. Hic autem
est ideo quia est quodammodo fir-
ma et motus ad vindictam non
valde fortis et quia ira etiam non
est contra valde fortem nec contra
valde debilem Sciendum est enim
quia ira quando cessat velociter non
perdurat in ymaginatione seu fan-
tasia forma nocivi, sed cito dele-
tur et ideo non causat rancorem
~~quorum unum est contrarium~~ et similiter
quando est affectus et motus ad vin-
dictam valde fortis accidunt duo
prohibentia motum odii sive odii
ipsum seu rancorem quorum unum
est contrarium ad animam quia totaliter
ad vindictam trahitur et move-
tur a consideratione conditionum
nocivi et eorum que consequun-
tur ad ipsum ab instantia et for-
mationis memorie De ratione autem
motive virtutis est ut ab appre-
hensis trahat animam et cetera Scien-
dum vero est quod quando valde incen-
ditur affectus ad vindictam in
aliquo et non ingreditur ipsum
timor pervenit ad hoc ex affectus
instantia ut estimatur quesitum
quasi apprehensum et iam obtentum
apud ymaginationem ipsius Cum
enim aliquis virtutis motus in-
tenditur et virtus illud valde festi-
nat reputat illud ymaginatio
quasi obtentum et iam existens
Cum vero in ymaginatione impri-
mitur forma quesiti sive deside-
rati sicut forma iam existentis
et ad eam pervenit forma eius
sicut forma rei ad quid terminatur
motus cessantur affectus ab y-
maginatione et deletur in ea for-
ma ita quod in memoria non per-
durat et ideo non fit rancor Ra-
cionatum autem quod est magis fit
rex aut res aliqua magni terroris
timet desperans de obtinenda
vindicta et timor prohibent fixionem
in anima forme desiderii ad
vindictam, Proinde deletur re-
presentatio forme desiderii et
forme nocivi ab ymaginatione
seu fantasia quando ymaginatio
reputatur forma timoris existens

in anima. et proinde etiam reputatur
forma desiderii ad fugam et non ad
invasionem. et ideo timet in anima non
predicat forma timoris. De pueris
autem et debilibus quia facilis est pos-
sibilitas sumendi vindictam alicuius
et modicum timetur reputatur ac si iam
fuisset accepta. etenim nimia levitas
accipiendi vindictam reputatur apud
ymaginationem quasi obtentum et iam exi-
stens. Ymaginatio autem movet non
secundum quod est in re sed secundum illud quod
in ea reputatur. et ideo quia apud eam
vindicandi levitas putatur quam
obtentum reputatur vindicatio ex de-
bilibus sit accepta. et ideo vero incon-
tinenti temperatur affectus ad eam et
omnino deletur. Quod autem ymagi-
natio moveat secundum reputata et
non secundum constantiam rerum mani-
festatur ex eo quod homines abhorrent
mel quia apud eos assimilatur colere
citrine. Similiter cibos sapidos atque
laudabiles quia colores assimila-
ntur coloribus horribilium corporum
et etiam forma formice quamvis
talia non esse credantur. Similiter
in proposito quia similitudo rei suspe-
cte reputatur sive propter vehemen-
tiam motus desiderii sive propter
levitatem acquisitionis desiderati
tamquam iam esset obtentum
affectus ac si realiter esset et ideo
non fit timor. Sic igitur ex
predictis est manifestum quod inter
complexiones superius nominatas
ultima valde est disposita
ad timorem. Capitulum x. De
diversis modis letificandi qui
reperiuntur in medicinis et vir-
tutibus letificandi et confor-
tandi repertis in ipsis.

Medicine autem letificantes
letificant quedam propter aliquam
speciem dictarum causarum ut po-
te vel quia nutriendo restau-
rant spiritus sicut vinum. aut
prebent eis splendorem et lucem
sicut margarita et sericum
cum potentia abstergendi quam ha-
bent aut congregando et subti-
li referendo dispositionem ipsius sicut
emblici et carabe aut tempe-
rando complexionem suam cum
caliditate ut doronici sive cum
frigiditate ut camphora et aqua
rosata aut confortando per delectabilem
complexionem ipsius sicut savina
aromatica aut segregando [illegible]
et turbidum lucidum ab eis sicut
buglossa et lapis lazuli et id
aut separatim ut dictum est aut con-
iunctim sicut si conmiscentur corallus
et carabe et buglossa quemadmodum
docebimus in ultimis capitulis
huius libri. aut forte letificat propter
aliquam proprietatem ignotam spe-
cialiter. Proprietas autem que
communicatur alicui predictarum
sicut in musco et ambra. hi etenim
letificant cum proprietate qua commu-
nicatur aromaticitati resplendenti [illegible]
similiter etiam sericum materialiter. ipse
enim letificat cum proprietate et quia [illegible]
quoniam est calida valde letificat. similiter
quedam cum proprietate ignota et cum
aliqua causa ex cognitis videlicet
cum frigiditate doronici. similiter
quedam cum proprietate letificat et
quia spiritus quoniam facta est letificat
etiam cum proprietate sicut temperatum
[illegible] propter calefactionem. [illegible]
dictorum ad illa que proprietati coniun-
guntur quorum est universalis illa
ergo que non est [illegible] indiget
repressione malicia debilitatis
cordis aut tristicie qualis causa
est aromaticitas. Si vero particula-
ris fuerit in aliquibus indiget
repressione sicut frigiditas [illegible]
[illegible] que magis letificat in una
complexione et non in alia.
Cum ergo in frigida complexione quis
uti proponit [illegible] ad letifi-
candum frangere oportebit cum
calefacientibus frigiditatem ipsius.
Erit autem certius si frangitur cum
calefaciente quod ex proprietate le-
tificat sicut si conficiatur cum speciebus
[illegible] aliquid musci vel
ambre quia secundum intentionem avice-
nne ad letificandum preparatur
secundum compositionem habentem. Ad
qualitates autem convenientes sive
naturali appetitu inclinantur vir-
tutes quarum propria sunt obiec-
ta sicut aromaticitas et dulcedo.
Hanc desiderat olfactiva virtus
et gustativa. et naturalis virtus
et animalis naturaliter inclinantur
ad ipsa. Duarum enim medicina-
rum equalium in virtute dulcior
que est et aromatica magis
efficacior est iuvamenti propterea

quia virtus attractiua membro-
rum recipit eam fortius et spiritus
relevatus inde mitescitur si potum
habuerit imitandi et ab ea re-
levatus patitur magnum est medici-
na Verumtamen secundum aromaticitas
est subtilis substantia vaporosa si-
ue similiter subest aut dulcedinis
est substantia spissa terrestris non
aromatica magis congrua sunt
nutrimento spiritus · dulcia vero
corporis nutrimento Et propterea
in cordialibus nutrimentis cor
exigitur aromaticitas quam dulce-
do quia cor est minera genera-
tionis nutrimenti corporis ex-
igitur nutrimento ipsius de aro-
maticitate minus et de dulce-
dine plus quam in corde exigitur
tamen aromaticitas magis quia
epar est minera spiritus natura-
lis non quidem minera generationis
ipsius apud contemplatores veri-
tatis sed tamen minera receptio-
nis et sedis Apud tamen ar-
tifices magis spiritus sicut ei natu-
raliter inclinatur ad aromati-
citatem et confortatur et refocilla-
tur ex ea et fortiter inde vir-
tutes naturales procul dubio con-
fortantur // Capitulum 10. De
proprietate quid sit et quomodo dicatur

Proprietas in rei // a pro-
prietate idem est quod natura
natura vero est principium motus
et quietis in rebus in quibus
sunt per se naturaliter actio-
num per se convenientium eis et
propriarum Verumtamen differt pro-
prietas a natura sicut proprium a
communi Vulgaris autem opi-
nio est quod differat sicut
oppositum Veruntamen non est sic
sed veritas quidem est quod in illis
que componentia sunt genera-
bilium corporum Nemo causatur
quod virtutes aliquae procul
existunt in statu simplicis sic-
ut sunt ignis aer aqua
terra Dico non causantur alie in
quintis · tamen vero complexione
mediante qua disponuntur ad
receptionem earum sine quarum
tamen duarum opinionum quarum
una est quod in generatione et
formarum dispositione introducuntur
Alia vero quod omnes formarum di-

spositiones inhererent materie ut ple-
xe sui primordiali origine · sed
quando aliqua ex formis advenit
mediante prohibet sive ligat ali-
arum formarum dispositiones
cum vero alia forma provenit
auferens existentem causam
de illam causat prohibitionem ipsius
et tunc ple ad naturalem poten-
tiam dispositionis retrocedit
sed qualitercumque sit hoc est verum
quod a formis bene compositis materie
virtutis in composito que nequit
in simplicibus inveniri et quod di-
spositio ad receptionem illius
completur per receptionem simpli-
cium Verbi gratia. sicut est in magnete
virtus attractiva ferri quam nulla
elementorum virtutum habere in-
venitur sed exitus eius a ma-
natione divina procedente in omni-
bus rebus et producente omnes
virtutes de potentia in actum
sed cum dispositione prima sicut
in elementis sive cum dispositione
secunda que est complexio in commixtis seu
in compositis ipsa enim disponit ad
receptionem predicte virtutis et
non est ipsa met virtus in forma
ipsius Et eadem quidem est respon-
sio ad omnem de proprietate factam
de natura naturee sicut est quod
queritur propter quid combureret ignis
nemo potest aliter respondere quam propter
caliditatem et hoc nichil aliud est di-
cere quam quod sit propriam virtutem
combustivam similiter si dicatur
quare magnes attrahit ferrum
non potest quis aliter respondere quam quod
dicatur quod naturaliter sed virtutem
attractivam ipsius ex quo patet
quod sicut sciens quod propter caliditatem
comburat ignis sciens sunt virtute
est non ignorans Similiter et qui
scit quod magnes attrahit ferrum
quia virtutem sed cuius natura
est trahere ferrum sicut natura
virtutis que nominatur caliditas
est in igne comburere procul dubio
sciens est non ignorans sed com-
bustiva virtus quidem nomen sed
appropriatum alia vero non est et est
etiam similiter alia vero quod extra
mea ut opinando quidem ipsius
natura propter nomen habeatur adeo
quod sine ipso haberi non possit ullo
modo · quando notitia impositi nominis

non tollit ignorantiam quam inducit extraneitas rei. Predicta vero
responsione vulgares contenti non
sunt eo quia sufficiunt apud eos
communis operatio procedens a corpore
fiat a caliditate vel frigiditate
vel humiditate vel siccitate vel a gravitudine
vel levitate aut motu aut aliquo
ex hiis que in simplicibus manifeste
reperiuntur. Cum ergo actio
nulli attribuitur predictorum nec
est sensui manifesta ratio processus
eius ab illo corpore putant
communia principia eius ignota existere
cum tamen non ita sit. Etenim intelligens
bene scit quod procedit vel a
virtute naturali vel animali
vel intellectiva vel accidentali.
Cetera vero que dicuntur super actione
magnetis scilicet quod attrahit cum caliditate
sua vel frigiditate sua
vel cum anima vel cum commixtione
corporum circuitu ad moecu
lenti scilicet cum similitudine quam
natura eius habet cum ferri natura
vel naturalitate que est in
ipso anima magni falsa sunt
quorum falsitas considerati
veritatem levissime revelatur.
Magnes enim adipiscitur virtutem
ferri attractivam cum complexione
sicut planta acquirit cum
complexione nutrimentivam virtutem
ut ignorantia de ista virtute
quam ponimus in magnete
quam in re alia invenitur sit maior
quam ignorantia in aliis rebus.
Hec enim ignorantia in duobus
consistit quorum unum est
ignorantia factivorum principiorum
scilicet principiorum conferentium
huic virtutem inde. Hec
autem ignorantia non magis
appropriatur huic virtuti quam cuilibet
cognite nature. Sed non est ignorantia
susceptibilis videlicet
dubitare de causa propter quam
ad receptionem huius virtutis
disponitur plus quam aliud corpus
et hoc similiter ignorantia
non est magis propria huius virtutis
quam aliarum naturalium rerum.
Talis enim ignorantia est in nobis
de velocitatibus et odoribus et virtutibus
anime ceteris quam similiter
de omnibus enim hiis rebus sumus
quantum ad actum eorundem preceptores
a principiis actionis quorum causa
dens est benedictus. Dicitur et
quoniam quod illud est propter appropriationem
materie causa disponit secundum
complexionem. Possumus etiam propter
rationem similitudinis dicere quoniam
illam quam quod proportionem simplicium
illius commixtionis ignorabimus
quando virtutem in hoc modo.
Unde patet quoniam ignorantia causarum
perveniens huius virtutis
in magnete non est mirabilior
quoniam ignorantia causarum disponentium
rem ad rubedinem aut citrinitatem
aut corpus ad animam
sed a rebus quibus assuetis admirari
tardit et negligit anima de ipsis
inquirere. Cum autem rara est
excitat admirationem et inducit
ad inquirendum considerandi
de causis eius. Summa ergo proprietas
naturalis est inventa in quibusdam
mixtis corporalibus procedens in
eis a superna et plenissima influentia
propter complexionem propter
quam proportionem et propriam dispositionem
acquirunt. Sic est enim
loquendum secundum veritatem de proprietate
corporum commixtorum. Secundum
communem consuetam opinionem
differt proprietas a natura quoniam
proprietas dicitur virtus in commixtis
inventa corporalibus a qua
procedit in alio corpore actio insueta
quantum ad manifestam naturam.
Dicitur vero natura virtus qua
corpora simplicia operantur. De
hoc ergo ad tantum se extendit cognitio
vel quatenus debiliter perscrutantium
mente quod si ignis esset difficilis
inventionis et de longinquis partibus afferretur admiraretur
utique vulgus de proprietate
eius. Amplius quam de proprietatibus
corporum ceterorum et inquirerent
attentius de causis et proprietatibus
ipsius. Sic de ceteris aliarum
proprietatum quoniam eius proprietates
valde mirabiles sunt etenim
substantia eius extrahit visum. De
quo ad actum et tamen se prohibet
at ascendit superius et comprehendere
facit que vincere potest
et quantum ex modico ipsius
in una hora quantitas magna
et corrumpit omne illud cui associat
et transmutat ad sui formam

ut diminuunt si accipiatur ex eo et haec quamvis in veritate mirabiliora sunt quam tractus ferri a magnete vel quam retere proprietates sed quia ista sunt usitata et quotidie apparentia cadit ab eis admiratio et sollicitudo inquirendi causam ipsorum. Actio vero magnetis quia rara est et insolita inducit admirationem et provocat ad inquirendum de causa illius.

Tractatus 29 c. 3. De notificatione virtutis medicinarum in genere et nominibus earum

Expedit ut tractare volentes de conditionibus medicinarum cordialium memoriam operationum universalibus specierum ipsarum. Cum enim conveniens est non omnes medicinarum qualitates vel secundum ordinem numerum dicentes. Cum qualitates medicinarum quaedam inhaerent ipsis substantiis medicinarum ex se sive antequam patiantur a corpore seu non. Quaedam vero eis attribuuntur per comparationem ad effectum quem in corpore derelinquunt et in his quae in ipso reperiuntur. Qualitates autem quae ipsis substantiis medicinarum per se attribuuntur sicut frigiditas caliditas siccitas humiditas et sic subtilitas et grossities congelatio liquiditas viscositas sapor odor cum similibus. Dicitur autem calida quae cum passa fuit a naturali virtute nostri corporis calefit ipsa. Deinde calefacit per motum corporis nostrum. Similiter etiam intelligendum est de medicina frigida humida et sicca. Subtilis vero dicitur medicina quae postquam passa fuit a praedicta virtute dividitur in corpore nostro in minimas partes velociter sicut cinamomum aluminis atque rorus. Grossa vero dicitur quae huic contraria est sicut cucurbita in gusto. Congelata vero medicina est quae frigore coagulata calore dissolvitur et liquescit atque caliditate dissoluta frigore congelatur. Medicina vero liquida dicitur cuius partes de facili recedunt a loco in quo ponuntur. Viscosa vero medicina dicitur quae tolerat extensionem atque attractionem. Comminutabilis autem medicina est quae dividi potest in minimas partes ex debili causa. Quid sit autem sapor et odor iam notum est. Qualitatum autem quae medicinis attribuuntur respectu impressionis quam in corpore vel membris eius relinquunt quaedam accipiuntur ab actionibus absolutis, quaedam vero ab actionibus relatis ad partes corporis speciales. Primae vero sunt quae designantur cum dicitur medicina subtiliativa dissolutiva abstersiva exsiccativa aperitiva relaxativa lavativa incisiva attractiva mordicativa rubificativa ulcerativa privativa combustiva corrosiva putrefactiva cauterizativa coagulativa digestiva inflammativa frangitiva ventositatis ingrossativa et mitigativa lenitiva rubificativa constrictiva expulsiva oppilativa repercussiva stupefactiva confortativa includitiva mortificativa corruptiva seu venenosa tiriacalis. Aliae vero qualitates sunt quae pronuntiantur cum dicitur medicina laxativa provocativa urinae aut sudoris eductiva sanguinis nausea vomitus retentiva sanguinis aut urinae constipativa cicatricativa ulcerum mundificativa ipsorum decorticativa excoriativa. Ad distinctionem autem cognitionem cuiuslibet qualitatis volumus explicare cuiuslibet vocabulorum intentionem. Subtiliativa igitur medicina est quae substantiam humorum efficit tenuem leviter dissolvendo cum temperata caliditate. Dissolutiva vero medicina est illa quae propter excellentiam suae caliditatis humorem reddit sub forma vaporis et eius partes extrahit successive a loco in quo concluduntur donec consumantur. Abstersiva quidem est quae removet a superficie membrorum et orificiis pororum congelatas et viscosas

humiditates. Exasperativa vero
est que membrum efficit in superfi-
cie diuisarum partium quo ad situm
et exasperatum quod efficitur ab-
stersiua quando transit supra me-
brum solute sicut sicut tertillago et
os sepie quod superficies natura-
liter partes sed diuersas in situ
si humiditas viscosa vel leuis inuen-
itur super ipsum applicant eam accide-
taliter vnde abstersiua transiens
super eam reducit ipsum ad na-
turalem asperitatem. Aperitiua
autem medicina est que non tantum ab
orificiis meatuum sed continuita-
tibus eorum mouet ad extra ma-
terias contentam. Relaxatiua
vero est que sua membrorum ha-
bentium spissos poros efficit le-
uior est caliditate et humi-
ditate propter quod expulsio super-
fluitatum que continentur in eis
fit leuior. Lauatiua vero est que
abstergit et non tantum actiua virtu-
te sed etiam passiua scilicet humiditate
et hoc ideo quia currit super ori-
ficia pororum leniens humo-
res viscosos et congelatos exi-
stentes ibidem sua humiditate
lubricatiua conferendo se illi
quam ob rem remouet eos ab
inde propter motum eius super illo-
rum superficies sicut liquida ser-
dei et aqua simplex calida
que si fuerit ibi virtus abstersi-
ua erit absolute fortius sicut
est aqua saponis et saponarie.
Incisiua autem est medicina
subtilis penetrare potens inter
superficiem membri et superficiem
viscosi humoris adherentis
ei donec separet ipsum ab ea
et similiter penetrare potens inter
partes humoris donec diuidat
eas et a continuitate remoue-
at diminuens congeriem ipsius
humoris absque subtiliatione
sed atque ipsum dissoluendo co-
pulat et incisiuum quod oppo-
nitur adherenti viscoso quem-
admodum subtiliatiuum opponitur grosso.
Attractiua vero medicina est
habens virtutem valde penetrati-
uam mouens humores que attin-
git ad superficiem aut ex proprie-
tate aut tantum calefactione que
dissoluit ad locum dissolute

humiditatis notare varium quod sub-
sequitur inter partes. Attrahit etiam
quia rarefacit propter quod fit attra-
ctio ad replendum vacuum et etiam
quia causat dolorem et ad me-
dium quod dolens confluunt ma-
terie de causa quarum pri-
ma est quoniam dolor virtutem me-
bri debilitat et ideo recipit
superfluitates que ab aliis me-
bris expelluntur ad ipsum. Secunda
est quoniam spiritus naturalis pro-
cedit ad ipsum ad impugnandum
causam nociuam quem sequitur san-
guinis multitudo. Abreviatiua
vero medicina est illa que habet
qualitatem subtilitatis per acuitatem
causans in continuitate solutio-
nem multiplicem minus parue
quantitatis et propinqui situs gene-
rans dolorem. Rubificatiua
autem est que forti caliditate in-
biatum cui obuiat calefacit intim-
me ad ipsum fortiter trahat
subtilem sanguinem rubificantem
tem superficiem eius sicut synapi-
um sinapis et mentastro propter
quod eius actio virtutem caustitiuam
supplet. Vlceratiua est que
habet potentiam rubificandi adeo
excellentem ut dissoluat hendita-
tem continuatiua partium quibus
obuiat causat que vulnera et at-
trahit ad ipsa superfluitates quam
ob rem vlcera efficiuntur qua-
lis est anacardus. Priuatiua
autem est que per actionem suam et
caliditate vsque ad poros huma-
rum mordicantes attrahere
ut tamen vlcerare potest quadmodum
serapium. Adustiua vero est
que facit euaporare humiditatem
ab humoralibus relinquens terres-
tatem ipsorum in corpore sicut
euforbium et asa fetida. Cor-
rosiua vero medicina est que
dissoluendo et vlcerando valet
ad diminuendum substantiam carnis.
Putrefactiua vero est que con-
tinuitatem membri corrumpit
dissoluendo naturalem formam
atque calorem ipsius absque eo
quod corrodat ipsum aut cauteriset
aut etiam combureret sed relin-
quit in eo humiditatem in qua
agit calor innaturalis. Dispositio
autem humiditatis in quam

agit calor in naturalis putrefactio no-
minatur. Tales autem medicine
sunt arsenicum et ruta silvestris.
Cauterizativa autem est que cutim
comburat taliter ut eius consu-
mat humiditatem propter quod eius
partes corrugantur sicut in
eo quod assatur quamobrem
efficitur substantia cutis oppilans
meatum humiditatis fluentis.
Maturativa autem medicina est
illa que rectificat substantiam humi-
ditatis ut per te subtiliando si fu-
erit grossius aut econverso. propter quod
ad expellendum habilitatur et illud
quod fuit grossum cum substantia sua
nam si subtilis fuerit subti-
liat minus grossum. Si vero
grossa quod minus est subtile
ingrossat. Quid vero facit illud
cum qualitate. Nam si fuit cali-
da maturat per se frigida vero per
accidens. etenim calida subtiliat
quicquid grossum est et sepa-
rat inter corpus et rem extra-
neam. frigida vero cum minus
subtilis privat substantiam medio-
crem et minus calide complexionis
temperatam. Et omne quod
quod a calido liquefit a frigido
congelatur et e converso. Cum ergo sub-
tilitas humorum causatur a ca-
liditate extranea ita quod calidi-
tas naturalis efficitur propterea
impotens ad expellendum eam
frigiditas quoque tunc frangit
extranei caloris acumen. Di-
gestiva vero medicina est que
transmutat cibum in laudabiles
humores quibus corpus nutri-
tur et humores in substantia cor-
poris. Inflativa vero medi-
cina est in cuius substantia domina-
tur humiditas grossa extranea
temperata commixta in quam cum
egerit caliditas naturalis gene-
ratur inde ventositas que non
dissolvitur sicut sunt fasiuli.
Aliarum vero medicinarum quedam
causant inflationem in stomacho
et quedam in venis in quibus
enim producta humiditas for-
cius est commixta non dissolvitur
inde multa ventositas nisi post
separationem perfectam materie et e con-
trario causatur inflatio in ve-
nis non in stomacho. Tales

autem medicine sunt [illegible] et
cicera. et sunt medicine conveni-
entes ad libidinem excitandam.
Effrangitiva ventositatis medicina
est complexionis cum caliditate su-
btili et ignea deserta caliditatis
debilis que dissolvere nequit
ventosam humiditatem in quam
agit. Dissolutive autem huius medici-
ne que sunt docte pervenit ad dissolven-
dum inflationem tantum in ve-
nis a cibis et medicinis quale est
semen rute et agni casti et omnes
huius medicine nocent libidini.
Ingrossativa autem medicina est
contraria subtiliative. Constricti-
va et lenitiva est illa que sui
viscositate extenditur supra super-
ficiem membri adinvicem parti-
um in situ scilicet asperi per se et ma-
teria et trachee quam ab rem
causant in eius superficiem extra-
neam atque lenem. Lubrefactiva
autem est medicina que humec-
tat superficiem corporis in mea-
tu retenti et liberat meatum
ab eo quod retinetur. corpus quod
retentum cum gravitate propria
et naturali inducitur propter quod
medicina per accidens efficitur mo-
vens ipsum. quales medicine
sunt prima et mucillagines.
Compressiva vero medicina est
sicca causans in membro sicci-
tatem et coadunationem ipsius
ad seipsum. unde abbreviat tran-
situs et meatus et ex fortitu-
dine compressionis et coaduna-
tionis partium membri ad invi-
cem coguntur humiditates sub-
tiles etiam eius contentis per-
manentes exprimi violenter mo-
veri et moti eius opposito.
Oppilativa medicina est que in
meatibus inherens resistit vir-
tuti motorie et remanet apud
quamlibet constrictionem et replet
plagas sicut est lutum comesti-
bile. Repercussiva vero medici-
na est frigida que adeo infri-
gidat membrum quod ipsum inspissat
et eius meatus restringit et
fluentia ad ipsum congelat et
inspissat extinguendo caliditatem
ipsius quam ab eum retinet ipsum
et prohibet eius motum et propterea si
fuerat grosse substantie sicut [illegible]

rosatum infrigidativum et mucillago
psilii et similia. Stupefactiva
medicina est frigida que adeo
membrum infrigidat et propter fri-
giditatem alterat substantiam spiritus
penetrantis in ipsum et extrahit
a corpore quod recipit virtutem sensus
et motus et permutat etiam complexionem
ipsius membri velud amputati sicud
cicuta. Confortativa est medicina
que adeo temperat complexionem
membri et substantiam ut prohibeat
ipsum recipere corruptelam aut
cum proprietate aut cum sua com-
plexione ita scilicet quod infrigidet mi-
nus calidum et calefaciat nimis
frigidum quemadmodum de aloe re-
commemorat Galienus. Indurativa
medicina est que frigiditate
sua prohibet digestionem et matura-
cionem sicut aqua frigida cum
bibitur in apostemate stomachi.
Mortifera medicina est illa
que corrumpit substanciam et com-
plexionem spiritus corporis aut
per formam ipsius specificam
sicut venenum aut per excellen-
tiam alicuius active qualitatis
sicut opium et per frigiditatem
et euforbium per caliditatem. Me-
dicina vero que venenum proprie
appellatur est illa que corrum-
pit complexionem spiritus cum contrarie-
tate substancie et speciei sue ad substanciam
et speciem spiritus sicut napellus.
Medicina autem tiriacalis et liberans
a venenis est illa que complexionem spi-
ritus ab impressione veneni re-
ducit ad naturalitatem et ab
ipso preservat eam cum sua proprie-
tate. Medicina autem provocativa
urine ac sudoris et medicina
laxativa et iterum sanguinis
eductiva et retentiva ipsius et
hiis consimiles manifestas quidem
habent intentiones qua propter
notificacione non indigerit.
Capitulum primum in quo ostenditur que
sint virtutes medicinarum que
ad confortacionem cordis et leti-
ficacionem possint conferre et
Supra nominata quomodo
tractum medicinarum quedam
medicinas cordis ingrediuntur que-
dam vero non. Sermonem autem
nunc de ingredientibus moveamus.
Medicine laxative prosunt ad

confortacionem cordis dupliciter.
Uno quidem modo intenditur iuvamen-
tum cum eis provocari iam dictum
per evacuationem nocivi humoris a
toto corpore aut a partibus cordis
aut cerebri sicut fit cum decocti-
one epitimi aut cum medicina
cum epithimo facta. Secundo vero modo
intenditur cum medicina laxativa
ut predicta evacuatio sit mundifi-
catio sanguinis qui proprie est
in corde ad hoc ut mundus spiritus
generetur in eo sicut quando ponitur
in medicinis cordis lapis lazu-
li aut armeniacus ex quibus me-
dicinis cum pervenit virtus ea-
rum ad cor adiungitur virtuti
expulsivam mali humoris a
sanguine tendente ad ipsum et
melancolici vaporis a sanguine
generato in ipso. Quod etiam
iuvamentum procedit ex corde
ad cerebrum. Nocet vero tamen
medicina laxativa cordi quoniam
omnis evacuatio naturam duobus
modis opprimit. Primo quidem
quoniam cum eo quod est nocivum
evacuat aliquid de eo quod con-
veniens est nature. Secundo vero
quoniam affert spiritum naturam et membrum
et quod attrahit a membris
unde gravatur natura trahit
humores ad sedem ipsorum et
ibi quiescere facit eos. Medi-
cina vero laxativa huic contra-
rium facit. Accidit igitur ex hoc
nature debilitas et pigricies
quam abstergere non prevalet ei.
Tiriacalis autem medicina pro-
hibet vomitum atque fluxum con-
fortando naturam et repugnando
illi parti que substancia in veneno-
sam et cum sua ventositate eva-
cuatur. Et converso fertur bene
dixisse sapiens. V. quod medicina
laxativa mundificat atque ledit.
Pluribus autem iuvamentum la-
xationis maius quidem est in tere-
stiria propter mundificacionem sanguinis
quam in cordis debilitate. Laxa-
tiva namque diminuit materiam spiritus
et debilitat cordis complexi-
onem. Medicine vero provocan-
tes urinam et sudorem sunt
utiles in debilitate cordis que
occupatur ex subtilitate sanguinis
et eius aquositate. Mortifere

autem in tristitia que causatur
ex turbido sanguine aut melancolia
quoniam augent sanguinis siccitatem
et grossitiem et turbulentiam me-
lancholiam. Evacuativa autem sanguinis
nocet debilitati cordis que causa-
tur ex frigiditate sanguinis et
paucitate. prodest autem debilitati
que causatur ex suffocatione natura-
lis caloris et superfluo sanguine
sicut in cardiaca sanguinea. Me-
dicina subtiliativa medicinis cor-
dialibus associatur quando tristitia
causatur ex turbiditate sanguinis
aut in debilitate cordis cum grossi-
tie sanguinis et eius frigiditate
causetur. Unde quando multiplicet re-
perit spiritus prohibetur. Eodem vero
modo similiter abstersiva et aperi-
tiva illis adiunguntur ut cum
sui aperiendi virtute penetrare faci-
at medicinas cordi que sunt
sicut carabe et terra sigillata. In-
flativa medicina valde nociva est
tristibus et corde debilibus quoniam
replet substantiam spiritus vaporibus incon-
gruis et intransmutabilibus (?)
bus se ad ipsos sicut se habent
superfluitates ad membra alte-
rebrant (?) corpus spiritus et gravant
et ad suas operationes debiles e-
os reddunt propter quod debi-
litatem cordis atque tristitiam
simul causat. Constrictiva me-
dicina et conglutinativa medicinas
cordis ingrediuntur non solum spiritus
soliditatem et continuitatem lau-
dabilem tribuant ne velociter
dissolvantur quolibet levi motu
Unitio (?) ipsorum utilitas in de-
bilitate cordis est maior quam
in tristitia quoniam ex subtilitate
spiritus et sanguinis cordis debi-
litas amplius accidit. tristi-
tia vero fit ex grossitie sanguinis
et turbulentia eius. Reper-
cussiva vero medicina tamen me-
dicinas cordis ingreditur quando
propter debilitatem eius a mala
complexione calida patitur noce-
mentum. Stupefactiva medicina po-
nitur in medicinis cordis non ut tamen
ipsarum a corruptione custodi-
at multa usque ad cor et permo-
dicum tempore sufficienti simili-
ad faciendum impressionem sicut
opium in confectionibus cordialibus

Medicine vero confortantes triaci-
tate sua omnes in quas medicinam
cordis ingrediuntur quoniam hanc nature
proprietate conferunt (?) cum igitur natu-
re principium cor existit et quoniam
etiam confortatur ut a veneno non
patiatur, quales sunt doronicum et
musci. Et omnes quidem medicine le-
tificantes cor et confortantes ipsum
sunt triacales non tamen omnes tria-
cales sunt letificantes ipsum. Preterea
quia quedam ipsarum sunt val-
de calide ut castoreum quedam val-
de frigide ut lactuca et portulaca
et sunt quedam triacales illis
qualitatibus indigentes diversis
ex causis. Venenum enim cui re-
pugnat contrarie cum sui substantia et for-
te cum qualitate predicte quali-
tati contraria. aut solum contraria
qualitati predicte aut forte nullam (?)
est ut medicina veneno repugnans
sive calida sive frigida sit ve-
hementis caliditatis multis ex cau-
sis. quarum una est ut sit penetra-
tivi motus. Secunda est ut pro-
sit vehementis extensionis ad
hoc quidem ut cum virtute mox rectifi-
candi et triacalis quam habet longe
possit obviare veneno impugnan-
do venenum et expellendo ipsum
antequam cor attingatur. Tertia
vero ut sit fortis ad conbutendum
et corrumpendum venenum in mo-
dico tempore in quo quidem tamen sit
quod dictum est insuper conser-
vatur spiritus in suo salvo esse tria-
cali proprietate. Ut medicina pro-
dest cordi quoniam allevat anhelitum
ut cor melius eventatur. Disso-
lutiva medicina debilitati cor-
dis et tristitie valde nocet nisi
ex grossitie spiritus et frigiditate
causantur et in corde sint infla-
mationes. Nocet autem debilita-
ti cordis propterea quia dissolvit
spiritum exiguum et subtilem. Cum
enim dissolvitur quodcumque sit sub-
stantia ex quo est vaporem et
ventum. Tristibus autem nocet
quoniam si tristitia causetur ex pauci-
tate spiritus dissolvendo addit impu-
ritatem aut subtilem spiritum efficit
turbidum et remanente grossitu-
dine auget quod si mixtum (?) re-
gerit nisi ea expedit et quod sunt
confortativa medicinas et congregantes

hanc conmunitatem consuluales cum tamen sit ex eis que conveniunt cordi sicut menta et kebus. Capitulum de medicinis secundum ordinem alphabeti simplicibus cordialibus

Post quam locuti sumus in universalibus iuditiis medicinarum et ordinum que ex eis meditacioni cordis convenerint et que non et propter quid tunc iam expedit ut ad iuditia particularia medicinarum cordialium tam simplicium quam compositarum amodo descendamus a simplicibus inchoantes secundum ordinem alphabeti Nequiunt translatores secundum alphabetum arabicum nequiunt ordinem alphabeti nostri servare eorundem medicinas simplices de quibus auctor hic loquitur ad alleviandum laborem studentibus secundum seriem nostri alphabeti subscripsimus

Ambra	Emblicus	Halagmat
Argentum	Endivia	Maranum
Aurum	Fisticus	Margarita
Acedula	Fenicul	Nenufar
Agaricus	Fennel	Ova
Basilicon	Jadram	Olibanum
Been	Karabe	Ozimum ma-
Citonium	Lingua bovis	yus
Corallus	Lapis armenus	Petrosilinum
Cinamomum	Lapis lazuli	Pira
Crocus	Lilium	Peonia
Camphora	Lignum aloes	Poma
Coriandrum	Mirtus	Spinum
Calamentum	Mirabolani	Stirados
Cardamomum	Mellissa	Spondium
Cassia li-	Macis	Sandalus
gnea	Muscus	Seracul
Cubebe	Mumia	Terra sigil-
Ciperus	Menta	lata
doronicus		Tamarindi
		Ysmer i. re-
		dama

Ambra calida est et sicca in 2° et cum subtilitate et viscositate sua inflamandi habet vehementem proprietatem letificandi et confortandi similiter quam aut adhuc potentior propter fortitudinem sue aromaticitatis et ideo confortativa est substantie cuiuslibet spiritus et membrorum principalium et multiplicativa ipsius et est multo temperatior musco Jam autem patente est effectus huius non vero aromaticitatis cum subtilitate et viscositate et soliditate

Argentum aliquam ... tate tulum frigidum est et siccum et eius quidem effectus similis est effectui argenti hic excepto quod est multo debilius eo

Aurum iudicatur inter iuditium argenti et inter iuditium iacinti et est quidem infra iacinctum et supra argentum, cumque quidem complexio temperata est aliquantulum vincitur calori et eius operatio a proprietate

Acedula propinqua est acetositati citri attamen frigidus in complexione non sit ea debilior in proprietate tamen multo debilior est

Agaricus calidus est in primo siccus in 2° Inest autem ei proprietas naturalis contra omne venenum et propter subtilitatem eius calidi ditati communitus est apertivus est et laxativus humoris turbidi propter quae omnia inest ei proprietas confortandi cor et letificandi

Basilicon calidum est et siccum in primo autem habet aromaticitatem et stipticitatem cum subtilitate preterea hic etiam est in eo superflua humiditas, letificat autem non proprietate quam adiuvat aromaticitas stipticitati et subtiliacioni associati finaliter virtus eius non est in letificatione. Rasis laudabat secundum substantiam mutativam que est in eo contrariatur mihi ipse solve etenim sibi medicinae effectus que dicta sunt Nutrimentalis vero sanguinem melancolicum atque turbidum generat et illa superfluitas insuper que est in ipsa causat inflacionem in venis Et autem confusione secundum nomina sunt illa sibi duo

Been calidum est in 2° siccum in primo ipsius autem quoddam est album quoddam rubeum, sed rubeum quidem calidius est et est nichilominus in utroque stipticitas cum subtiliacione et apertione et inest ei proprietas fortis confortandi cor et etiam simul letificandi ad quod quidem iuvatur stipticitate subtiliacioni coniuncta

Citri cortex est sicut una proprietatem quandam ex letificantibus trahit caliditas adiuvat et enim calidum et siccum est in 3° cum appropinquat solum et flos eius sunt quod

subtiliores eo et cuius etiam aro-
mositas est ex confortantibus cor
calide complexionis et ex confortanti-
bus cordiale ca. propter hoc etiam est
in ea translata caliditas Unde con-
fert morsui reptilium et serpentium
et est frigida et sicca in 3°. Semen
autem eius est conferens contra
venenis Videtur etiam quod sit
ex confortantibus cor prehendendo
soliditatem subtilem ipse est enim
frigide et sicce complexionis
in tertio ut elongatur ab intellectu
quod sit ex illuminantibus ipsum

Corallus f. est in primo et
sic. in 2° et cum proprietate le-
tificat et cor confortat, quam qui-
dem proprietatem adiuvat illumina-
tio et abstersio et tertio solidatio
cum stipticitate

Cinamomum alithmuz c. est
in fine 2. sic. in 3° licet quod
mediocrem stipticitatem et inest
ei letificandi proprietas quam ad-
iuvant aromaticitas eius forti-
tudo confortando subtilitatis et
propterea confert iuvamento totius
calidus est in 3° sicut in primo
creatur; et sunt in eo stipticitas
et dissolutio fortes ad que dige-
stio sequitur procul dubio etiam in-
est eius proprietas vehemens in
confortando substantiam spiritus et le-
tificandi cum eo quod illuminat
et dilatat et solidat ipsum et adiu-
vatur ad hoc aromaticitas fortis
cum natura predicta multitudo
vero comestionis eius dilatat
superflue spiritum et movet ad ext-
donec accidat propter hoc ut diste-
dit a intemperantia mo. et sapi-
us mores dapis aut eius ad hoc
non est nec opus de ipso facere
mentionem Camphora

Camphora f. est et sic. in 3°
Virtus eius est salvare statim
post cum dulcis sue frigiditatis quan-
do eius quantitatis moderatur confor-
tasse, adiuvat ipsum absoluta
f. in calida complexione propter
maliciam cuiusque complexionis de-
bilitatur spiritus et dissolvitur aro-
maticitas autem eius adiuvat ab-
solute proprietatem ipsius in omni
complexione temperatur autem
frigiditas eius cum ambra et
musco Stipticitas autem cum

oleis humidis et aromaticis sic
est oleum violarum est etiam tyria-
ca et proprie contra calida venena
et acquirit ab ea spiritus subti-
litatem et luciditatem vehemen-
tem et propterea letificat et confortat
in hoc ambre assimilatur quod ei
si camphora maioris est virtutis
et fortioris proprietatis et vehemen-
tioris salvationis

Coriandrum f. est in 3° sic. in 3°
inest ei proprietas confortan-
di cor et letificandi et proprie in ca-
lida complexione et adiuvat ipsum
aromaticitas et stipticitas eius

Calamentum si reprimatur ca-
lor et sic. eius cum oleo viol. et
remansit aromaticitas eius pe-
netratio confert in temperando spiri-
tum in cerebro existentem et proprie
si fuerit complexionis fleumatice
cum tamen non indiget repressione
nec est auditum quod comestum con-
ferat quod existit in corde iuva-
mento magno Videtur tamen
ex hiis que diximus de qualita-
tibus eius quod conferre possit ei-
dem cassialignea appropinquat in
complexione cinamomo alithmo
non tamen in subtilitate

Cicer licet sit bulliens parum artum
aqua eius ingreditur curatio-
nem debilitatis cordis non ergo
obest de ipsa lacu et comesto cor-
dis quod aqua ciceris si laudabiles
sit sicut caro animal aut bidentis
olus aut iuvencis arietis aut eduli
vel caro laudabilium avium est utilia
rerum debilitatis cordis et si ex
causetur ex subtilitate spiritus
tunc utilior est animalis aut
bidentis Si vero ex eius grossi-
cie ac turbiditate et privatione ca-
lidiores ex eis utiliores sunt
Ulteres aut mediocrium sunt o-
portunantes quod aqua ciceris sit bro-
dium decoctionis ipsius non tamen
est ita sicut potius aqua ciceris est
fuetus per decoctionem ipsius
extractis a ciceribus continuatis de-
inc residendo fluat ab eis et
in qua frangitur caro cuiusque relatu-
ra potui ministretur Cipera de
qua dicetur in capitulo de spica nardi

Doronicus c. est et s. in primo
tempore secundi gradus Inest
autem ei proprietas valde fort-

in confortando cor et letificando cui non repugnatur ex eius stipticitate et adiuvat ipsum inaanitas illius et quod in ipsa de subtilitate subtili et promte est theriaca contra venena et letificans et confortans est reperitur autem ex eius sua caliditas cum commixtione sui ma[illegible] sed in [illegible] valde calida commiscetur ei modicum camphore propter quod remanet proprietas eius et reperitur caliditas

Ambulone de complexione eius sunt differentes opiniones etenim quidam plures sunt dicentes eum esse frigidum et hic quidem rectius est [illegible] vero videns opinatus est non dicit ipsum esse calidum sed qui sic indicant diversificantur adhuc Nam quidam ponunt frigidum eius in primo quidam vero in secundo Videtur tamen quod sit in fine primi siccitas autem eius in secundo propter quod est ex medicinis stipticis confortantibus et inest ei proprietas confortandi cor et letificandi quam adiuvat stipticitas in complexionibus frigidis cum modica remissione temperatur est etiam medicina solidativa spiritum et veruntamen iuvamentum in confortatione quam in tristitia maius est tunc ante in tristitia propter quod eius causa est subtilitas sanguinis et levitatis atque velocitatis dissolutionis ipsius et quia est ex medicinis conferentibus cordi propter proprietatem et cum hoc etiam humidificat et idcirco est medicina vehementer conferens [illegible] et medice

Ciduma silvestris frigida est in primo inest autem ei proprietas confortativa et ingreditur [illegible] cordis [illegible] et emplastra

Fisticis inest aromaticitas et est stipticitas cum [illegible] propter quod videntur esse letificantes et confortantes cor et inde numerantur inter medicinas cordiales

Iacinctus temperata esse videtur inest autem ei proprietas letificandi et confortandi et fortiter obviandi veneno et hec quidem proprietas est virtus non simpliciter attributa complexionibus sed manat ab ipsa eo modo quo diximus de magnete de eis quoque in consideratione iacincti persuadere quod est inconveniens esse quod dicatur calorem naturalem agere in iacincto quo sumitur in corpus per transmutationem et dissolutionem atque commixtione eius sicut evaporabilis [illegible] quemadmodum dicimus de croco et similibus et in summa quidem incongruum est ut dicatur quod iacinctus in substantia sui patitur a naturali calore et exinde post modum eius opera manifestentur etenim ipsius fortia quemadmodum patet sensui valde est ab huiusmodi passione remota Videtur ergo quod calor naturalis nec imprimat in substantia eius nec in accidentibus forme sue inherentibus sed solum in [illegible] et loco et qualitatibus eius accidentalibus In ubi et loco quoniam facit ipsum cum sanguine penetrare usque ad partes cordis qua propter cum effundatur proximius propius fortius imprimit suum effectum In qualitatibus autem accidentalibus quoniam calefacit ipsum iacinctum de natura vero calefactionis est ut aut manifestam proprietatem et educat virtutem sicut apparet in hoc [illegible] ipsum enim quando debiliter paleam trahere videtur frigidum quando vero calefacit post hoc apponitur paleae trahens ipsum Videtur ergo finaliter quod impressio iacincti sit ista et quod actio eius sit secundum additionem elongationis aut appropinquationis eius ad id in quod naturaliter imprimit Illud autem in quo testificantur antiqui letificare iacinctum scilicet tenere ipsum et propter more testatur quoniam ad letificationem alteratione non indiget et in substantia sua et in accidentibus inherentibus ei nec est nam quod passim tangatur aliter sed sufficit quod virtus letificativa que aliter manat ipsum attingat quoniam eius actio confortatur calefactione et appropinquatione sicut in proprietatibus ceterorum videtur et quod adiuvat actionem sive proprietatem [illegible] de illuminatione cum abstersione et temperamento sue complexionis

Cinnamomum planta est aromatica

similis cinamomo, que quidem de amomi affectu dicitur et est ca. in 3° sic. in primo. et est ei virtus fortis proprietas confortandi spiritum, quem adiuvat aromaticitas et stipticitas cum subtilitate sua frequenter in predictis cerebrum. Confortat igitur cor et cerebrum et omnia viscera et in summa omnium spirituum adiuvat actiones.

Iadwar est ex medicinis confortantibus et letificantibus et est ex nobilibus tiriacis contra morsum serpentis et puncturam. habet excellentem ca. et siccitatem cum hoc quod est tiriaca confortat et letificat. simul est autem herba similis aristologie crescens cum napello, cuius napellus eius venenatur in quocumque loco nec fructificat nec frondescit. propter quod quidam opinati sunt quod sit malus quia hoc ei evenit non tamen

Karabe tahau est et est ca. in primo sic. in 3°. opinio tamen est quod frigidum. inest autem aromaticitas temperata et kadiositas modica et proprietas confortandi cor et ipsum letificandi ac depellendi cardiacam vivacitate temperamenti et soliditate quam prebet spiritui.

Lingua bovis ca. est et hu. in primo, cuius proprietas est letificare. mundificat namque sulcum cordis. melior autem est que corintho affertur habens spissum folium velatum lanugine plumea, quod magis per excitationem nec contraxit ut est sic cuiusque autem in istis partibus reperitur est ex genere alicuius plante et accipitur pro lingua bovis propter similitudinem illius ad illam, cum tamen non illa sit et conveniat ei in qua proprietas appropinquat eius natura temperamento licet tamen imprimat sicut illa.

Lapis armenus proprietatem habet confortandi cor et ipsum letificandi separando ipsius vaporem melancolicum et fumosum a spiritu et mundificando similiter corpus ab humore melancolico.

Lapis lazuli similem iudicium habet cum eo quod dictum est de armeno nisi quia est ipso debilior modicum.

Lilium in iudicio et natura croco appropinquat minus tamen habet ca. et sic. eo. et lilium quidem convenientius est ad confortationem cordis, crocus autem ad letificationem. In lilio enim est potentia solidandi spiritum propinqua ei que est in croco, non tamen sicut et crocus tam vehementem potentiam dilatandi ipsum foras et movendo extra. Inde autem plus confert sincopi quam crocus. lilium enim movet minus spiritum dilatando et extendendo et fortius retinendo. Crocus autem minus retinendo et foras extrahendo et dilatando.

Lignum aloes appropinquat tamen iudicio ambre, tamen est ea debilior et eius complexio temperamento vicinior et omnia membra confortat.

Mirtus est adeo perfecte complexionis ut partes unite et singulariter predominans virtus ei conveniat per naturam. immo videtur duplicem habere substantiam in quarum una frigiditas dominatur, in altera vero siccitas, inter quas quidem commixtio non perficitur ut actio et passio taliter ut perducat ad complexionem unitam dominante alio, in quo quidem iudicio plurime considerationis est minus. Videtur enim plus esse frigiditatis in ipso. nec tamen adeo fortis est ipsarum commixtio quin calor naturalis separet inter ea. cum ergo separaverit penetrat primo substantia et calefacit. postea vero sequitur substantia frigida et confortat et stringit. et ideo excellit eius iuvamentum in generatione pilorum. etenim substantia calida trahit primo materiam et dilatat poros. Cum ergo ad ipsos trahitur materia convenientis generationi pilorum condensatur in pilum. est autem sedes aromaticitatis que in ipsa est substantia calida. Cum autem iudicatur virtus secundum complexionem fortiorem et predominantem eius f. et in primo siccitatis in 3°. et inest ei cum hoc subtilitas. est quoque conveniens spiritui propter aromaticitatem suam et stipticitatem suam cum subtilitate consolidatur

ipsius et mundificatiua ipsius ab
terram subtiliorum eius simplicium
propter que inter omnia est ex medicinis
confortantibus cordia. et cordis debi
litati etc.

Mirab(olani) h. e. f. sunt in primo sic.
in tertio. Inest quoque eis stiptici
tas naturaliter quod signat eo
rum ponticitas et soluunt cum
proprietate que compressio adiuuat
melancoliam. Indi tamen adiunt for
tiores sunt hi lic. conveniunt tamen
in mundificando cor et consolidan
do et confortando et ideirco letifi
care videtur etiam quod adiunt si
militer inspit proprietas

ellisa calida est et sicca in tertio
Inest autem ei proprietas mira
bilis letificandi et confortandi
cor simul quamquam adiuuat
aromaticitas et subtilitas appe
titiua et stipticitas que in ea sunt
et cum hoc etiam omnibus visce
ribus confert hec namque nam
leuiter solutiua ita sicut quod sufficit
ad soluendum a spiritu vapores me
lancolicos et sanctus qui in existit
in corde nec tamen id efficere valet
a ceteris membris in toto corpo
re. Matris de quo dicetur
in capitulo de spica

Muscus ca. est et sic. in tertio
Est autem similis croco non
tamen crocus potest permutari loco
eius in omni loco Etenim muscus
nobilior est triacatarium contra
napellum et summi eius et cor
ui spirit. reperimitur quoque cali
ditas eius cum camphora et sicci
tas cum oleis humidis ut ro
sa et viol etc.

omia ca. est in fine tercii
put recedit in primo. In
est autem ei proprietas omnino spi
ritui confortandi quam adiuuat
aromatica viscositas

enta subtilem habet aroma
ticitatem et dulcedinem ama
ritudinis coniuncta cum delecta
bili commixtione ponticitatis
et conuenienti stipticitate que
magis sicut diximus sepe adiu
uant letificandi proprietatem vi
detur quod eius complexio sit ca
lida in fine primi et sicca in
alium gradum. ...
dulce conueniens est ...

spiritus cum bonitate cum dulce
dine et proprie spiritui qui existit in pectore

Eariamd fri. et sic. in primo et
inest ei proprietas letificandi et
confortandi quam adiuuat aro
maticitas et dulcedo et est cum
hoc quod est medicina existens in
terius quam ... confert spi
ritui ... et temperando ipsum
Prodest etiam sua proprietate ei

arcgencite similes sunt karabe
in luminositate ... et veru
tamen in opere non consequuntur
illas etenim inest eis proprietas val
de magna etc.

Nenufar appropinquat campho
re in medicina nisi quia est
humidior ea. et eius quod
humiditas causat in spiritu
que existit in cerebro pigritiam
et torporem nisi egeat hume
ctatione ut temperetur. Spiritus
uero qui existit in corde non
videtur ab ea pericula hic nocu
mentum quod patitur spiritus
cerebralis ymmo prebet forte
iuuamentum Nam proprietas
sue aromaticitatis confortat
spiritum qui in corde est Nocu
mentum uero f. et h. ipsius sim
quid et temperatur croco et cina
Oua simius mea. momo
mnium sit ad confortationem
in corde reperiunt ipsum
enim valde confortant vitella
videlicet Dum accipiuntur ex o
uis volatilium laudabilis car
nis sicut gallinarum perdicum fasia
nis. ista enim vitella tem
perate complexionis sunt quibus
tria conueniunt. sed velocius in san
guinem transmutari. et paucum su
perfluitatis per transmutationem relin
quere. et sanguinem generare
conformem sanguini quo nutri
tur cor. videlicet subtilem et
clarum. Propellitur ergo festinan
ter ad ipsum et ideo propter cetera
nutrientia conueniens est
in dissolutione subite spiritus
et in diminutione materie ipsius
sed sanguis cordialis

libanum calidum est in se
sic in primo. est confor
tatiuum vitalis spiritus et pro
inde confert lenitudini et obli
uioni cum magis ... conformis

est operationi eorum nisi quia eo debilior est in confortatione cordis et maioris aromaticitatis et propter tiriacitatem que in ipso est prodest firmiter eius in pestilencijs

[O]zimum maius est basilicon de quo superius est dictum. Minus autem est melisse in iudicio simile ex toto quod est ea debilius modicum etc.

Polipodium non per se sed purgans evacuat enim a corde et a cerebro et a corpore toto. [illegible] quidem aromaticitate et stipticitate habent atque soliditatem subtilem que inclinant ad frigiditatem declinantia proprietatem habent confortandi cor et adiuvant ea que diximus maniaca tamen ad hoc meliora sunt

[S]iomia temperata est in [illegible] eius caliditate et frigiditate fortem habens ~~caliditatem~~ siccitatem et stipticitatem cum subtilitate que inquam omnia proprietate ipsius adiuvant in confortatione spiritus animati et expulsione superfluitatum a cerebro cum potentia quam habet educendi melancoliam et flegma et illius spiritus tamen a sua proprietate adipiscitur cerebrum potentiam resistendi eorum receptioni. Videtur illis etiam similiter contrarie impressio in corde cumulis non reietetur.

Rosa in spissitudine commixtionis est in eius substantia sicut diximus et de mirto. est enim in ea substantia cuius complexio frigida est in 3o et substantia cuius complexio calida est in primo. et est in ea substantia lenitiva et humectativa et substantia inspissativa et s. Convenit quod cum aromaticitate sua spiritus spiratus et proprie quando superficiale factus existit. confert enim ei tamen sua frigiditate ac solidat ipsum cum sua stipticitate propter quod valde confert sincopi et cardiace quando paulatim deglutitur aqua eius est quod cortis visceralibus conferens

Sericum ex fortiter letificantibus est excellentius cum est crudum sicut quando cadit in usu totum potissime si vero sit tinctum. est autem calidum et siccum in primo. et insunt ei subtilitas et levitas et puritas atque fulgor et proprietas letificandi et confortandi cor ad quod iuvatur predictis. Unde dilatat spiritum et solidat et abstergit et clarificat et illuminat. ut tamen eius confortatio tantum non appreciatur spiritui sed potius est conveniens substantie spiritus luminosi ita quod confert spiritui animato quod patet ex eo quod visum confortat si oculi ex ipso colliriantur. Patet etiam propterea quod confert memorie spirituum quia confortat quod existit in parte ea quod impinguatio manifestat. Planum est autem quia non impinguat propter quod temperet corpus. relinquitur ergo quia facit hoc quia confortat spiritum naturalem ad inducendi actionem perfectius exercendam utimur etiam eo sine repressione

[S]ticados arabicum ca. est in primo sic. in 2o. Inest autem ei proprietas educendi humores melancolicos et proprie ex cerebro et ex corde unde et letificat et confortat cor depurando spiritum spiritus in corde et cerebro sunt a melancolia. habet quoque stipticitatem modicam et idcirco spiritus [illegible] in corde consolidat. Videtur quo quod propter hoc proprietatem habeat confortandi cor propter quod vehementer confert in venenis potionum et morsuum et ad confortandum cor et ad corroborandum memoriam

Spodio inest proprietas confortandi cor et letificandi etiam quia confert cardiace et sincopi calide. Cuius proprietatem stipticitas adiuvat. Principaliter autem est frigida in secundo in complexionibus autem frigidis temperatur cum ciceris. Videtur quod confortet et letificet causando luminositatem et soliditatem in spiritu.

[S]andalus habet proprietatem letificandi et confortandi cor que quidem adiuvant aromaticitas et subtilitas eius et stipticitas. est quoque complexio eius frigida sed albus frigidior est et minus siccus omnes tamen in hijs qualitatibus conveniunt

ad siccitatem et humiditatem addit in virtutem spiritus

Terra sigillata temperate complexionis est in caliditate et frigiditate conformis humane complexioni nisi quia eius siccitas maior est humiditate ipsius. Sed quia humiditatem cum sua siccitate vehementer commixtam, et propterea inest ei viscositas intensa et confortativa quia maior non est siccitas in ea. Ideoque cum illis inest etiam eidem abstersio. Habet etiam proprietatem mirabilem confortandi cor et letificandi cum tiriacalitate manifesta propter quod continue obviat venenis, id est quod si bibatur antequam venenum sive post naturam substinet et confortat ad expellendum ipsum. Videtur etiam quod insit ei proprietas illuminandi et reparandi spiritum. Adiuvat autem viscositas et stipticitas que in ea sunt, etenim soliditatem et continuitatem augent spiritus propter quod fortius letificat et confortat // Tamarindi

Tamarindi frigidi sunt et sicci in tertio gradu. De quibus opinio est quod confortant cor. Videtur tamen quod illud propter sit in habentibus malam complexionem et coleram dominantem, etenim temperant infrigidando et a colera mundant cum virtute solutiva quam habent.

Usnea calida est in primo sicca in secundo que propter sui aromaticitatem convenientis est substantie spiritus quam etiam stipticitatem consolidat et confortat. De facili etiam penetrat propter sui subtilitatem. Ideoque confortativa est cordis et cardiace conferens.

Zedoarium utrumque calidum et siccum est in tertio in quibus etiam est cum subtilitate stipticitas et conveniunt eis cum proprietate et aromaticitate confortare cor, adiuvant autem stipticitas et subtilitas, sed in domestico quia fortior confortandi proprietas et aromaticitas etiam reperitur quia in magnis tiriacis et quoniam vehementer congruunt substantie spiritus. Ideoque confortat spiritum in corpore existentem.

adeo quod inter impinguativa computatur // Capitulum quartum in quo agit de medicinis compositis

Determinatis nostre intentionis sermonibus in medicinis simplicibus cordis a modo loquamur in medicinis compositis et primo de antidotis et tiriaca magna. Nulla autem medicinarum compositarum equatur eis in temperando complexionem humanam et conferendo ei a letificatione cordis et ablatione tristitie necnon in obviando venenis ac morbis etiam venenosis. Amborum autem medicinarum aliquid est notum, aliquid ignotum. Notum autem quod advenit eis ex simplicibus. Ignotum vero quod advenit eis post commixtionem. Exemplum autem primi est sicut si dicimus nos forte tiriacam et metridatum et venena tria et scorpionis conferre, propterea quod in eis inveniuntur medicine conferentes ad illud, et similiter cum dicitur propter hoc conferre cardiace et debilitati virtutis existentis in capite. Exemplum autem secundi est ut dicamus quod nobilior operationum ipsarum est que pervenit utrisque per commixtionem a natura convenienti virtuti humane nature, ad quam quidem perficiendam quasi impetravit ea. Nunc etiam principium ab intemperato est nos et ignorantie causis inventionis quantitatum medicinarum simplicium proportionatarum ad hanc dispositionem, quemadmodum ignoramus in veneris in quibus similiter accidit et que non artificialiter sed naturaliter componuntur. Sapientes autem speculatores penitus determinavit quod directio ad compositionem istarum medicinarum processit ab inspiratione ac providentia divina aut a re inspirationes phil. Etenim virtus rationis non pertingit ad efficaciam compositionis ipsarum, sed attingit ex ipsa compositione quam natura divina. Bona autem quod si tota operatio tiriace procederet ex parte simplicium et non ex parte compositionis tamen sua opera

prebet ei esset utique recens effi-
cacior et utilior fermentata tamen
tamen contrarium est recens enim
pauci iuvamenti est et illud quod
iuvamentum quod ei convenit ex
sua proprietate non invenitur sen-
sibiliter apprehendi nisi in fermenta-
ta. Perficitur autem eius fermen-
tatio secundum Mag. nostrum in 10 annis
finis G. tamen in annis 10 secundum diver-
sitatem caliditatis ac sic regio-
num et climatum et apud anti-
quos modernorum separatur eius
maturitas per 6 menses. Dixi ut
apud G. ut apud nos de medio est
in hoc. Predecessores autem G. di-
xerunt hanc proprietatem in predi-
ctis duabus medicinis noticia
pervenire post vehementem commix-
tionem quod quamvis reperirent
in ipsis cau... post fermenta-
tionem et commixtionem proprieta-
tem congregatam simplicium
proprietates illius tamen debiliorem
habere nichilominus quod commixti-
o aut putaret predictas proprie-
tates secundum revelationem ac divina pro-
videntia produxit ad illud. Quo-
niam vero examinata fuit earum
complexio debilitata cepit tamen
de extimatio et verificata est opi-
nio veritatis. Rursus autem
in parte medicorum credunt in
tyriaca et metridato esse excel-
lentem caliditatem et idcirco re-
spicit dicte quantitatem cinamo-
mi ut dubitant de cina-
mino et diaton ... aut
x. ... cum tamen concludit
perscrutatio rationis quod in hac
dosi istarum compositionum multo
amplior sit caliditas utriusque
quam in dosi predictarum. Etenim
in medio autem utriusque predi-
ctarum sunt 3. 1. et 5. ...
7. 3. 9. medicinarum secundum quan-
titatem ... vincuntur
sunt in ea primo in 4 infrigidan-
tes inter quas est opium
sufficientem habens frigiditatem
que in ipsis rei fermentate co-
muniter sunt. Tunc autem fer-
mentata duplatur virtus que
... sit sive caliditatis si-
ve frigiditatis, etenim substan-
tia humida confectio fermen-
tatio auget caliditatem. Deci-

ciam autem recipit natura for-
tius quia recipiat supra nominatas
confectiones et idcirco utique ipsi
dosis esset equalis virtutis aliqua
predictarum nichilominus existit for-
tioris impressionis. Cuius autem causa
est sic. Decimum nullius supra
dictorum tam vehementi audacia
... id precipit que administranda
tyriaca sicut consuetudinibus aliis in
ambabus predictis prime due in-
tentiones reperiuntur cum fuerint
fermentate ut tamen uti respicit
fermentatam secundum abstinent ab usu
ambarum recentium et huic au-
dacie simile quod habent opina-
tores huius qui ministrant pil-
lulas cochias et fetidas et hermo-
dactilis et euforbii et respicit die-
re yeralogodion et yeram archi-
genis cum tamen in eis existentes me-
dicine minoris existunt ponde-
ris et pluribus experimentibus co-
equentur. Ergo tamen considera-
tionem diligentem adhibuisse
computando existimavi calidi-
tatem metridati et tyriace inve-
ni quoque caliditatem tyriace
in fine 2 et metridati calidi-
tatem circa aliquantum ...
sua componentia fortiora sunt
et maioris etiam ponderis. Sed
extimatio persuadet quod compositis
per fermentationem adquisite
caliditatem venientem ab extra
quod quidem sensibus comprehendi
non potest secundum solum extima-
tione artificiali et experimen-
tali. Experimentum autem osten-
dit nobis tyriacam et metri-
datum in minus notabiliter cale-
facere corpora nostra quam dia-
cinimum et diaton piperion. O-
pera vero fortia et nobilia
que quidem ex tyriaca et metri-
dato procedere cernimus mani-
feste non ex vehementia cali-
ditatis aut frigiditatis pro-
cedunt sed ex nobili proprieta-
te ipsorum secundum tam proprietate
simplicium quam etiam proprietate
eius ab extrinseco data. Ergo
ex predictis relinquitur mani-
festum quod tyriaca et metridatum
non imprimunt ... opina-
ti sunt quidam calefactionem
et adustionem quam alie opiales

mat. seu confectiones non imprimant
hoc autem temperate complexionis
quod utitur alio ipsorum temperato
autem frigido et in quantitate etiam
temperata ut frequenter prodest ei
ad confortationem cordis maximo
iuvamento et conservat sanitatem
in ipso atque serenum efficit ab
moveri pestilentialium aegritudi-
num et a pravis humoribus morti-
feris atque lesionibus obviat ve-
nenorum Confortat quoque virtutes eius
corroborat et vite longitudinem
prestat ei Qui vero calide com-
plexionis existit et in calida re-
gione ut estas ut etiam aliis
confectionibus uti debet nisi in
manifestis casibus et necessitati-
bus Preterea ex capitulo meteri-
dati et tyriace sunt diamuscus
amarus et dulcis Sed amarus
quidem est conveniens temperatam
habentibus complexionem aut fri-
gidam. Dulcis autem similiter ca-
lidam Ceterum diamuscus in le-
tificando non multo debilior
est quam tyriaca in confortatione
tamen cordis est in ea moderate de-
bilior. Sed in confortatione quidem
ceterorum membrorum multo de-
bilior est ipsa Amplior autem
impressio eius in corde est le-
tificatio et vivificatio ipsius. In-
super autem utilitas eius in
morsibus et punctionibus minor
est quam utilitas in venenis ebi-
bitis tyriaca vero et meterida-
tum prosunt ad omnia Potest
autem diamuscus amarus fie-
ri temperatus videlicet ut accipiat
ex ipso ana .i. et ex succo ma-
lorum dulcium et granatorum
dulcium et citoniorum dulcium ana
ana .i. et coquantur simul
usque ad spissitudinem. Post hec
vero poterit eo uti calidam
habens complexionem. Quod si u-
tens valde calide complexionis
extiterit fiat illud cum succo
acetosule et citri aciditate sed
quod dosis tante quantitatis ut do-
sis diamusci adiuncto solve-
tur sicut si dosis succorum sit
ana .iii. aut .v. ℈. tanta quantitate
diamusci adiungatur quantitas
que repressa excellenti caliditate
ipsius prodesse possit secundum

sui proprietatem. Et similiter intelliga-
tur item est in ceteris letificantibus
tam magnis quam parvis Confectio-
nis preterea quam aliqui composu-
erunt utilis est valde melancolici cor-
dis debilitati et morbis melan-
colicis Amplius autem confert
purificando quam confortando diam-
bra vero et letificans confectio
maius iuvamentum prestat confor-
tando quam purificando et etiam
confectio predictis convenientior est
hiemi et in illa et ipsa est
Diamuscus autem et confectio le-
tificans potius conveniant sinco-
pi et cordiace passioni. Ex me-
dicinis autem que huic passio-
ni conveniunt sunt ille quas
sumus experti et quarum com-
positio fuit inventa post tempus
contemptionis memoratorum ex
quibus una est exiaracra quam
nos composuimus preparantibus tri-
stitiam et melancoliam et epilen-
siam quorum morborum causam
emendat suaviter atque digerit pro-
quod levi solutione evacuat
℞ epithimi ʒ x. polipodii ʒ
vi. buglosse ʒ xv. cimi ysopi
camepitheos ana ʒ x. capilli
veneris ʒ v. turbith ʒ vi. nu-
cis semen melisse zedoarie
been al. et ru. folii spice nar-
di carcdamomi ana ʒ iii ʒ. s.
cuscute se. endivie radicis eius
et radicis lilii ana ʒ xii. zuccari
ro. ad pondus supradicta sim-
ul in purissimo aceto emollien-
tur per diem et noctem et in
crastino adiungatur eis tercia libre
vi. aque mundissime totum
suaviter decoquatur quousque
redeant quasi ad medietatem
aceti zuccari ro. non suffe-
cerit dulcoratione tamen ut minus
remaneat sapor zuccari ad
hec sufficiens est addendum post-
ea vero ab igne depositum
reservetur. Sit autem dosis eius
a ʒ ii. usque ad xv. Et si reci-
piatur x. diebus continue
eius iuvamentum manifestabitur
in hiis in quibus multa sunt
materia melancolica. Si vero sunt
modica materia sed membra
principalia tamen disposita sunt
ad hoc ut humor huius generetur

in eis et illa modica illius in
aliquo quantitas lateat et in
venis tunc experti sumus in ta
li casu sirupum contra distemperantiam tal'
existit. Rx spe. cordiale et mel
lisse. aromatici an. ʒ. xx. radi
cis lilii ʒ. v. buglosse ʒ. xxx.
foliorum mellisse ʒ. xv. pulipo
dii maracani an. ʒ. vi. omnia
hec decoquuntur in septupla de
aqua et dupla sui de succo
maciorum dulci usque tercia to
cius remanserit per se. post mo
dum coletur et colature adda
tur zuccara et sirupisetur ad
modum iulep. et potest fieri ad
modum syrupi acetosi secundum men
suram decoctionis. Confectio
alia nobilis valde quam ex
perti sumus in forma electuarii
et confortativi cui addi et abstra
hi potest secundum diversitatem com
plexionum prodest enim vehe
menti inanitioni cordis ad con
fortandum. Rx margaritarum ka
rabe coral' an. aur. i. serici
crudi cancrorum fluvialium ad
ustorum an. aur. i. et ʒ. s. bu
glosse ʒ. i. limature auri ʒ. i.
spe. mellisse aromatici utriusque an.
ʒ. iii. ligni aloes lapidis ar
meni lapidis lazuli loti nassi
in casse lignee cinamomi ali
thimi croci nucismuscate. sandalorum
mastic. rubeis an. aur. i.
quod si non invenitur ponatur
zedoarium loco ipsius dupla
tamen doronici romani aur.
ii. camphore aur. i. ambre au
re. i. spice nardi ambarum an.
ʒ. ii. Hii igitur sunt radix et
fermentum et fiunt electuarii cum
melle. Preparatur autem quandoque
secundum exigentiam temporis com
plexionis et tunc nulla fit
in ea mutatio quando vero spe
ratur fieri in ea malam com
plexionem calidam aut malam
complexionem frigidam tunc
secundum exigentiam cuiusque fit
in ea mutatio fiat ergo electuarii
ad pondus i. aut cum eplogiu
de melle si ergo fermentatio de
beat propter conservationem et
per fermentationem usui mini
stri expedit ut addatur opii
ʒ. v. castorei pulverisati tritis

quibus appositis non usui mini
stretur nisi post vi. menses.
Si cui autem dominatur mala
complexio calida expedit ut
croceis et muscus ad. s. aur. re
ducantur et subtrahatur epithi
mi cuius ponantur ʒ. v. sui
terre et ʒ. iiii. seminis addantur
quod rosarum ʒ. xix. spe. portu
lac et spodii an. ʒ. i. sandalo
rum ʒ. iii. Cetere vero medi
cine remanent sicut prius
et fiant electuarii sicut diximus
nulla enim prius optime dispu
mato cum vero mala complexio frigida
dominatur expedit adiungere me
dicinis predictis corticem mus
cius et corticem citri et xiloa'.
atque piperis ana ʒ. ex unaquaque
reducatur ʒ. i. castorei ʒ. ii. et sub
trahatur de camphora in eiusdem
aureo unum et malam comple
xionem calidam sentit dosim
ipsius cum aur. i. spodii et sap. ma
cianorum fiat quod aut habens com
plexionem cum ʒ. i. castorei ca
lidum fiat medicina excellentissima
quosdam principes de vita rece
dente in manum que lapidum
Demoniacum appellatur et adiun
gimus dispensationem tempera
te ʒ. i. iacincti rubicundi et
splendidi et perfecte pulverisati
et adiuti fuerunt maximo iuva
mento post desperationem. Com
positio autem specia est qui propter
malam complexionem calidam
labuntur in cardiacam et in cordis
debilitatem est ita. Rx lactu
ce melonum cucurbitarum cucu
merum mundatorum an. ʒ. v. spe. portul.
ʒ. x. margaritarum coralli karabe
cancrorum fluvialium adustorum
serici crudi an. aur. i. sepe ali
bani aur. i. Si vero non inve
nitur loco eius ponatur aur.
ii. ligni aloes et zeduarii do
ronici bernal an. ʒ. ii. spodii can
damomi an. ʒ. iii. re. xii. mun
datorum campul' in quibus extrac
tarum ʒ. viii. croci aur. s. campho
re vehementer confortate cum
decoctione sui de musto et cera sui
de ambra aur. i. et s. buglosse
aur. v. ex omnibus predictis fi
ant electuarii cum sirupo maciano
et cinamomo et malorum granatorum

huius meum sapris equaliter acceptis
secundum quantitatem confixam in suffi-
cientem ad illud etiam fit iulep
ex succo cum tantundem succi endi-
vie et quadruplo plus et succo ma-
cianorum et duplo de aqua ro.
et cocto totum. De absinthia ru-
cata que meum suavius decoquan-
tur usque ad spissitudinem etiam
fit verum iulep ex foliis mel-
lisse decoctis in aqua ro. do-
nec receperit virtutem ipsarum
aut ponitur succus eius in ter-
[illegible] sui de aqua ro. Hec
autem prosunt cunctis patientibus
cordis debilitatem potissime
si addatur buglossa ita videlicet
ut si fuerit sicca cum ea coqua-
tur aqua ro. si vero recens
commisceatur illi succus ipsius.
Et si complexio vehementis ca-
liditatis extiterit diminuatur
succus mellisse et augeatur succus
buglosse quantitatibus existen-
tibus utriusque equalibus. Ca-
p. i. De solutivis medicinis

Evacuatiuis autem qt [illegible]
cati post digestionem et
ipsorum remediis si vero in to-
to corpore habundavit humor
nocivus totum corpus incipie-
mus evacuare. id autem quod
evacuatur convenientius est vi-
ʒ. ieralogodion in x ʒ. deco-
ctionis epithimi facte secundum hanc
formam. Rx epithimi ʒ ii.
coquantur in libr. i. aque tan-
diu donec post colaturam extra-
hi possit inde solum pondus ʒ°
ʒ. Et si cum hac non evacu-
etur fiat cum decoctione epi-
thimi [illegible] memorata
catartica dyasolutis namque
nisi fortis [illegible] timeretur
et dicatur cum iulep quo
pro predictam catarticam sumpsi-
mus superius. De pillulis autem
fortibus ad hoc congruentibus
sunt huiusmodi. Rx yerepigre e-
pithimi an. ʒ ii. polipodii sti-
cados arab. agarici an. ʒ s. pul-
pe colloquintide quartam partem
ʒ i. scamonee bdellii sal gem.
v grana. Alie vero nobilio-
res predictis sunt hec. Rx
yerepigre epithimi sticados arab.
an. ʒ s. lap. lazuli et armeni

emblicorum agarici pulpe colloquin-
tide sal. an. [illegible] partem ʒ i. ligni
aloes mastic. mentam an. gra-
na v. ellebori grana duo sca-
monee grana iiii. duas autem
partes in decoctionibus ellebori do-
sis est ʒ i. in pillulis grana ii et
ʒ s. cum in nullo noceat actio-
nem medicine confortat. Si vero
[illegible] iungatur flegma tunc
fiat evacuatio cum huiusmodi pill.
Rx epithimi turbith an. ʒ i.
thimi et pulpe colloquintide agari-
ci lapidis armeni loti an. ʒ
i. quartam scamonee sal. naptici
sticados arab. an. ʒ v. ellebori
grana duo et s. fiant pillule
cum succo pororum. In pillulis autem
que [illegible] predictas sunt in [illegible]
tute non oportet committere co-
positionem aut mensuras sed sufficit
[illegible] dosim secundum estima-
tionem artificialem usque ad du-
as tertias a medietate. Cum autem
evacuatio totius corporis non
intenditur sed pravum solum ut
cordis aut capitis tunc est con-
veniens uti pillulis quas dicemus.
Si vero fuit complexio melancolica pure
et proprie Rx epithimi mirabolanorum
an. partem i. yerepigre partem i.
sticados arab. [illegible] partes
ii duas tertias ellebori in partes
ii sextam mastic. ligni aloes
[illegible] polipodii an. partes ii me-
dietatem lap. armeni in loto pul-
pe colloquintide an. partes ii tria
hec confitiantur cum succo ma-
cianorum et fiant inde pillule
ad quantitatem ciceris ex qui-
bus sumatur ʒ i. usque ad aure.
i. de nocte cum vino de die
vero an. gargarizetur extracto
maioris decoctionis. Si vero
complexio [illegible] melancolica fuerit
Rx turbith epithimi agari-
ci [illegible] sticados an. partem i.
aloes partes mastic. bdellii an.
partem i. thimi partem s. fiant
pillule sicut prius. Cum autem
complexio melancolica colerica fuerit
Rx turbit epithimi [illegible] [illegible]
[illegible] an. partem i. mirabol. citrin.
partem i. et partem eius [illegible]
partis i. duas tertias fiant pill.
sicut prius. Hec sunt ergo
que invenimus potiones in simplicibus.

medicinarum cordialium sub com
pendio construximus. Finem huic
operi imponentes cum laude dei
qui virtutem largiri dignatus
est opusculum terminandi

Explicit tractatus Avicenne de
medicinis cordialibus. Detur
laus cristo datur hanc sine fine me

Incipiunt experimenta Galieni

Dixit Galienus

Rogasti me amice mi ut describerem tibi librum in meditatione et gratitudine secundum experimenta medicine considerationes
cardinales ex eis que expertus
sum in multis sapientum religi
osorum et honorum in cultu legis
Feci ergo illud et posui ex secreti
bus ipsorum que non est ei nomen
praeter capitulum unumquodque hominum timendo
ut fiant pigri confitendo in
ipsis et dimittant quod notum est
in scientia radicum et ordine ca
pitulorum super que est fabrica
tio artis. Et ego quod scripsi
tibi in illo secundum meam virtutem
et fideliter. Dico quod scientia sub
iectiva generationi et corruptioni
imitatur in qualitatibus secundum qua
tuor que sunt caliditas siccitas
humiditas et frigiditas que ad invicem
agunt et ab invicem patiuntur
Et earum qualitate temperamentis
existit bonitas. Que est qua
complexio est sicut substantia cuiuslibet ani
malis speciei. Complexio igitur est similiter
corporeitas et non eius et possunt
res sequentes complexionem
et odores et sapores et dolo
res et dulcedines et levitas. Na
tura ergo de tribus dicitur rebus
quarum una est complexio et se
cunda virtus regitiva et tercia
spiritus et humus aer que solli
cita est de corpore sicut ima
ginat, tamen verificatum est in li
bris aliis. Tamen partes eius pri
me sunt due, quarum una est
regimen sanorum et altera curatio
egrorum, et sunt ambe in ope
rationibus suis diverse. Et est
quod prima ambarum intendit
ad conservandum corpus secundum di
spositionem suam quam est, et
secunda intendit ad permutan
dum ipsum ab ea quod est, et
quod sanitas est antiquior egritudine

in sublimitate et tempore. tunc ne
cesse est nobis ut incipiamus in
primis qualiter conservemus sa
nitatem et post illud qualiter
sanemus egritudines superatas
bona. Vita autem ... ad inve
niendum eas ex duabus rebus e
ut sciamus disponere quia scimus
sanitatem et nunc dispositionis sit
non autem pessima et ordinis
hoc in loco alio et ordinamus quod
sanitas membrorum similium par
tium et ... eorum. Illud ergo
quod ... causarum horum est
per conservationem sanitatis sicut si cor
pora nostra nunquam sentirentur
nisi per dolorem contrarium eis
non esset nobis nota eis quas
sciremus lesiones eorum omnis.
Genera autem egritudinum cor
porum mediorum et corporis eorum
sunt duo. que est prima eius sub
notio et sunt ex opere caloris
innati. et sunt eius in corporibus
apparere eorum radices. et ex
eis sunt que non sunt nota
et nos ... simul eas movere
... que quidem contingunt cor
pora nostra ... vel ...
Et ego quidem diligens unumquod
que duorum genus secundum se. Dico
ergo quod prima ... est ex san
guine et spermate. Verum san
guis est in operando in recepti
one eius quod descendit. Et nos
quidem intelligimus per ma[gistrum] ...
sequentem ... in omni parte
sperma autem stat loco ...
et unumquodque horum duorum
est compositum ex elementis ex
quibus compositum est alterum.
Et nos quidem ita demonstravimus
in libro que edidimus in ...
secundum ... tamen diversi
ficantur in mensura ...
eorum. Et est quia plus est
in spermate. Et nos quidem id
declaravimus secundum quod diximus
et testificabimur in illud in libro
de iuvamento membrorum et
in libro quod de morbis et acci
dentibus in quo videtur ut redeam
ad fundamentum sermonis mar
te medicine per experimentum et
considerationem et ... cum
abbreviatione sermonis et approxima
tione locutionis. Hic est

tractatus huius libri in quo exe
quitur ma[gister] sua sicut sunt ope
ratus per ordinem sicut ...
Noster amice ... rebat
montre. iste est meus in
ventus liber quem com
posui in medicina. Quidem namque
descriptione eius expertus sum
multotiens in complexionibus contrariis
vel ... Descriptiones autem
quas diximus ...
... et est quod nominatur
de medicinis compositis non sunt
nisi compositiones quorundam quos
dixi sicut archigenis et ...
et ... et aliis quibus si
uteretur aliquis secundum quod di
xerunt non fieret iuvamentum
per eas immo generarent egri
tudines. Verum ego rectificavi e
as et excitavi super errorem
qui est in eis. ... ergo descriptionem
eius quam ego composui est
descriptio medicine huius. Vir
quidam septuagenarius fuit
super quem ... humo
... et humido flegmati et
eius mollis corporis tem[pore] et ipse quo
dam conqueritur de stupore
et frigore addito et ...
paralysis. Composui ergo hanc
ei consuetudinem que est medicina
multorum iuvamentorum. et ego qui
... iuvamenta eius post
etatem ipsius ... quod ...
tio. Recipe euforbii asari
... ligni ... amomi opopanacis ...
... costi amari spice ...
seminis ... recipe ...
... alexandri bdellii ...
... mahaleb ... sulphuris
... storacis calamenti piperis al
bi omnium ana ʒ vi. ...
...
... ana ʒ iiii ...
... ʒ i ...
... ana ʒ ii ...
... ana ʒ
x. medulle ... ana
... ana ʒ iii ... et ...
Deinde ... in vino anti
quo tribus diebus donec fiat
sicut mel. Deinde funditur
super ea mel ... despu
matum. Deinde misceantur et fun
datur super ea de oleo balsami

mensura unciam ʒ. Deinde ponatur
super ignem levem et bulliat ter-
tius ebullitionibus levibus et fun-
datur in vase vitreo et dimittatur
vi mensibus et quanto plus antiqua-
tur melius est et dosis quod est
ea vir et qualiter usque ad iiii
ebdomadas et dosis eius est
ex ameo usque ad iii ʒ. Et si ille
qui ea utitur fuerat adolescens su-
mat ex ea ʒ. i. et s. hec autem me-
dicina confert morsui a cane ra-
bioso juvamento magno et dolo-
ri statim in curatione vertigis an-
tique et quod cadunt pili capi-
tis. Deinde accipitur de medicina
hac pondus aurei unius et solva-
tur cum aceto vini et linitur
cum eo caput malo capitis. et
ad dolorem dentium fricatur cum ea et
ad dolorem aurium solvitur cum olo
balsami et colatur. Deinde stilla-
tur in aurem et ad stranguriam datur
in potu cum aqua in qua cocta
est fistici et apii et de-
glutitur per ipsam bibitam tepidam
Et similiter ad asma et ad sple-
nem ʒ. i. et s. cum aceto in quo
decocte sunt radices capparis et
tamarisci et ad renes et ad do-
lorem cum aqua in qua
decoctum est calamenti malo
basilicon fluviale et ad serpen-
tes id est lumbricos in ventre
ʒ. i. et s. cum aqua in qua sunt
decocte radices granati dulcis et
ad emorroidas cum uno cum
vino antiquo et ad dolorem capitis
et stomachi et podagram ita
quod est dolorus ad frigus. hic
dicit quosdam canones gene-
rales qui multum valent in
omni materia

Ad ultimum serva a me se-
cretum magnum in omni me-
ditatione tua. Cave ergo multi-
plicatione calefactionis et inclina
ad infrigidationem propter complexionem non ab-
solute et maxime in propinquitate
complexionis hominis. Et hoc quod
est locus considerationis. serva
ergo hunc modum curationis et in-
tellige ipsum et declina ad ipsum
et ad medicinas vendentium species
et bonum odoris aromaticis
est enim donum magnum et non ex-
cludis si deus voluerit et fuge

a stupefacientibus cordium nisi raro et
apud necessitatem nam sicut festinare
ad eum qui utitur ipso debili-
tatem timire cordis. et si iterum
est considerandum. ergo intellige ipsum
Nota de cura capitis cerebri cu-
iusdam subsequente et cum tussi de
capite cerebri cum albenacide

Medicina autem assiria que
est ex illis de qua est. quod
conquestus est michi de fimeh
et apiate in cerebro suo i. quod per-
infredulit et sunt cum eo cal. et
tussis sicca. Dolor capitis in colle l'
et se conclusa etiam meditata sunt
ei quedam meroria et extraxerunt
super eum. Precepi ei uti hac
medicina ergo sanatus est usque ad
ebdomadam unam nunc principio
Recipe psillii infusi in aquam cum
melle mudi i saxei tantum. Deinde
extrahitur et coletur cum cerebro
et coaguletur cum colatura levi et
sumatur dragagantum albi gummi arabici
medulle seminis melonis medulle
seminis cucumeris melonis seminis cucumeris
melonis seminis citonii melonis seminis cucur-
bite dimidii sandali seminis portu-
lace seminis malve uisti ana ...
terantur contentione bona
deinde pinsentur et coaglato
colat et administrentur de eo cum
matre ʒ. iii et ad sonnum si-
militer et tibus sit aqua ...
in qua decocti sunt carnes plu.
et semestri. hoc enim medicamen
est sine non comparatione. Et conquestus
est michi adolescens infirmus
nunc complexionem erat ei et color eius
fuscus. et erat multe quietis
et tranquillitatis. et erat necesse
secundum complexionem regionis eius cali-
ditas de dolore capitis superflu-
e inquietante et lacrimis in ocu-
lis suis et dolor in eis et non dor-
miebat compositionem ergo ei hoc cap. pur-
gativum. Contulit ergo ex interna
modum consuetudinis. Recipe tasfram
ʒ. ii laudani ʒ. s. adisi ʒ. i. lara
re maiorem innisi bracteam unam cam-
phore bracteata media lubie ambice
ʒ. iii. aqua ʒ. ii. terantur medio-
cre siste et solvatur tunde cum
fumiculis et terantur et aggre-
gentur cum melle despumato
Dosis ergo virtutis eius est sumatur
tunc ex ea sicut muliw et soluat

in lacte mulieris et fiat cum eo ca-
prifolium. Vnum autem et unum est
corpus forte signat pondus vi
gemonum. Hec enim medicina est
ultima. Primum ergo quod oppor-
tet primittere in cura curatione egri-
tudinis cum vides repletionem et est
tempus longinquum a flebotomia
est ut primitas flebotomiam in
cephalica si egritudo est in su-
perioribus corporis partibus, si in inferio-
ribus in corpore. Noster autem ser-
mo in hoc iam premissus est in
multis librorum nostrorum. Qui
ergo vult esse prudens in hac ar-
te legat libros meos et tunc
utatur istis medicinis quas e-
go composui et quas expertus sum
postquam cognovit complexiones eg-
rorum eius. Et quia dolores qui accidunt
oculis sunt multi et diversi et
ex eis est dolor qui nominatur
obtalmia quem intolerabilem acci-
dit hominibus in pluribus dispositi-
onibus. Videtur michi ut pre-
mittam eius curam super reli-
quos dolores oculi. Et est quia
ratum vero quod nocitum suis ad-
venit dolor inquietativus et ob-
talmia eius per totum et erat quod
dragagantum et erat quietus gros-
si corporis. Leniui ergo naturam
eius cum infusione mirabolanorum
et firmabo eam .I. conse-
dem in hoc libro. Deinde p-
recepi ei aperire cephalicam et po-
sui ei hoc sief et nomen ipsum inve-
ni in alio suo dicto quem est
per ipsum iuvatus in prima
vice mo. Sief. Recipe cerusse de
plumbo, amidi ambarum partes
iiii, gummi arabici partes ii et s.
sarcocolle et aspalti ana cum
ana partes unam et eam teratur
cerusa et cribelletur cum omni
et funditur super ipsam de a-
qua dulci quantum necesse est
et teratur in marmore diebus
x in sole in hora quieta a vento
et in loco in quo non sit pul-
vere. Deinde funditur gumma
per illud in aqua dulci in vase
mundo. Cum ergo solvitur et
fit sicut aqua coletur in pan-
no lini super mixtam in marmo-
re. Deinde teratur cum ea. Cum er-
go factum est ut sicut pasta

pro manantur super ipsam reliqui
pulveres et terantur cum ea do-
nec misceantur. Deinde fiant
ex ea sief et exsiccentur in um-
bra in loco recto. Deinde ponatur
super ipsas panno, sacculo a le-
to et panno subtilis deferens
ipsum mundum a pulvere. Ex ea
reponatur et medicetur cum eis
et sumatur ex eis unum et solva-
tur in aqua rosata et lacte mu-
lieris et solvitur in venam post
aliquam vel astree et distillet-
ur in oculum. Hoc autem sief est generans
et conferens apostematibus et infla-
mationi et urine et ulceri in ni-
gro et pestis accidentibus in oculo
et pluribus egritudinibus. Alko-
phol autem quo usus est eburnus
monachus ad albuginem que e-
rat in oculis suis et omnes medi-
ci convenerant quod non sanaretur
composui ipsum ei et qualiter ad xxx
dies. Alkohol cophol. Recipe spume
maris que natat super aquam
strofe lacte zuccara maxime
blancas omnia partes equales te-
rantur et cribellentur et suma-
tur ex eo unum vel v. terat
et derogatur in libra aque do-
nec consumat medietas et coletur
et imbibatur in hac aqua in mar-
more. Deinde conmittatur cum
continuatione in sole diebus v.
donec aqua tota consumat. Deinde
fiat pulvis. Hoc enim ultimum est
et secretum magnum. Alcophol
autem quod conservat sanitatem
oculi conferre amore ego usus
sum ad nectem amorum meorum
et multis qui eo usus est acci-
dit nocumentum in oculis suis
de remansit et ipsum quod est co-
veniens omnibus hominibus propter
subtilitatem suam. Alcophol
Recipe arocdine et est tucia preci-
orum, emathites rubee et
est sepia abluta et sic mar-
ma sit adiuvatur mane erat usi
coctura eris aloes sch et a-
fricam omnia ana partem I. piper
albi salis armoniaci cum ana
partem mediam margaritarum
acrophol mirabilem ebrith spu-
me maris rasure auree zuc
misti camphore molis galle
omnium ana quartam partem teratur

cribellentur et serventur in marmore diebus aliquot donec fiant sicut athomi. hec enim est ultima. Medicina autem cuius descriptionem accepi a lisemmatis de qua ipse percit me ab multitudine a vateys de ea usque precepit illud et certificavi ipsam et curavi circa multos homines ab impetigine que est in capite et cicatricibus et lucas et pruritum et casu capillorum et thelat et allopitia et lentibus et pediculis et scabie ulcerosa est certa. Recipe unguenti. Recipe gallarum ℥ iiii. mastice cimini granorum cimeo ℥ ii. litargirii auri vini sulphuris citrini auricorum ii. argenti vivi cristalli ambarum ana aureum medium salis ar. fausti restitutoris fimi veteris amigdale amare excoriate collagintide ceris usti veneris citrinarum i. centaurea mercasecum radicis capparis. foliorum fici sicce radicis cane s[illegible] cum ℥ unc. aluminis ramem sief meriziche mire aloes olibani onii ana ℥ s. tectarum foliorum olive fellis vaccine omnia cum aureum vini terantur medicine cribellentur et confriantur cum aceto vini donec fiant sicut unguentum et ponatur in sole donec consumantur. Deinde inunguatur cum eo, est enim bonum ad tineam et asa afasi et egritudinibus antiquis. // De extractione vermis ab aure.

Ingenium in extractione vermis ex aure quod ego feci intollerens distilletur in aurem quod distillat circa radicem sicut quod assatur cum aqua alumina. Deinde preparetur cannula cum mesitra que ingreditur in aurem et sugatur cannula a superiori parte eius suctione, egreditur enim vermis si deus voluerit.

Ingenium in extractione aque cadentis in aurem. Nominatur virga aut cannulatas et est planta que super flumina oritur et inciditur eius extremitas et ligetur extremitas una cum toto et inungatur cum oleo. Deinde intromittatur extremitas sua in aurem cum mesitra que

possibilis est et inundatur extremitas in qua totum cum igne. Quanto ergo plus comburitur attrahitur aqua cadens in aurem iteretur illud donec egrediatur aqua tota. Ingenium in extractione spine quando adheret in gutture aut transversatur. Eligatur fascium carnis vaccine et ligetur cum corda et deglutiat. Deinde extrahitur extractione subtili, egredientur enim spine. Ad dolorem aut in aure secundum rem magis iuvativa est ut sumatur ventris inventis sub ritere aque et decoquatur cum oleo rosarum et mandragore et distilletur in aure perfectum confert. Et aut dicitur de egritudinibus narium id ostendi illud in ingenio sanitatis et in aliis libris. Dico ergo quod quicquid accidit naribus egritudines que prohibent ab olfactu et inspiratione. Dico ergo quod prohibens aliquis non est ex egritudine narium quia due extremitates anteriores cerebri similes duobus capitibus mamillarum sunt et ille quas diximus sunt in ea quod sentiunt de suppositione nostra quod sunt leves et quod ipse non manant ymo complent inspirationem seu meditationem vaporum cerebrorum ad ipsas ascendet odor ex foramine quod in cartilagine intrat coronam. Medicina sapo quam non cessavi facere et descripsi ipsam. Coste religioso et fecit ipsam et similiter scripsi descriptionem eius [illegible] et festinus et excusavit eos ab omni [illegible] et abscondit nocumenta accidentia ad caput et confortat cerebrum et cauterisat ipsum, et expellit nocumenta ab eo et separat inter ipsum et inter vapores et humores ex quibus provenit coriza et delet sodam. Modus alcanorum confortantis cerebrum Recipe salis gemme sal masse mirre coloquintide spume maris baurach albi seminis ana partem i. elleboro albi piperis mel sulphuris rosarum galla [illegible] cinnamomi alkanne spumarum [illegible] gummat olibani [illegible].

xiloaloes aloes lign' arsenici glu
minis sol' spice · nucis mus' ana dr'
partem med' terantur, cribellentur et
solvatur in aqua saponis, cinis par
tibus .iii. cum aceti vini antiqui
et confitiantur cum eo medicine
et terantur in mortario et sic
acetu bullieris quousque solvatur ipsum
cum sapone et fiant trocisci
sic quod unusquisque trociscus ℥ .i.
et exsicentur in umbra. Cum
ergo necesse sunt terantur ex eis tro-
ciscus unus et solvatur cum aqua
calida et abluatur cum eo caput
et caveatur ne cadat ex eo ad
oculum et est ex levis. De flu
xu sanguinis narium

Et conquestus est michi vir
de Romis illis de Romis
permixtus cum hospitatus fui in
ea et erat quadragenarius et erat
delicatus et teneri corporis quoniam
quia eius declinavit ad caliditatem
et humiditatem et hec est compla
xione ipsius patiebatur fluxum
sanguinis narium superfluum et me
dicati fuerant ei multi medi
corum et non contulit eorum
medicina. Composui ergo ei hanc
medicinam cuius descriptionem ac
ceperam a patre meo et iuvit
eum statim, et ego quando primo
tanceram me a domo eius et
ipse per me premiavit ad eam, et
hec fuit prima domus in qua
quevi. Medicine ad flu
xum sanguinis narium. Recipe inde
.i. de papiro combusto. succo co
busto atramenti, vitreoli combusti
opii aluminis usti ana ℥ .i.
terantur et cribellentur
et pulverisentur super lignum quod
submissum sit in aceto et pona
tur in nares et liniatur super
nares ex eo deferens et ponatur
super frontem et tempora lutum
armenicum tritum confectum cum
aceto, et ligentur strictissime
manus et pedes et duo adiuto
rii cum ligamentis et testiculi
etiam et pugatur cum vento-
sis supra epar sine incisione
et supra splenem et flomen
de cephalica ex parte sangui
nis et embrocentur pedes in
aqua ca. et attrahatur sanguis
ad inferiora, et dormiat supra

dorsum suum, et fundatur super
faciem eius aqua frigida cum
aceto hoc enim est signum magnum, ser
va ergo ipsum, et hec quidem me
dicina abscondit sanguinem a quo
cumque membro fluat, et si sub
ungantur in ea pili leporis
cominati erit mirabilius. De
mollificatione lingue

Et conquestus est michi ibi
senex ro mollis corporis et
teneri de mollificatione in lin
gua et fuit de quadam villa
ex villis Romis. Composui ergo
ei hanc medicinam et sanatus
est usque ad dies paucos quoniam fu
erunt minus tribus septimanis que
dam pepercit ad accidentia fleg
matica. Recipe hekalbatori apponatur
alterius dulcis uvas mustati cum
ana partem .i. terantur donec fi
ant sicut pasta et fiant pillu
le sicut ciceris et ponatur sub
lingua una post unam et fricga
tur et assiduetur gargarismo
est synapi et bulnes in aqua
non dulci. sanatus est ergo
Et conquestus est in vir quin
quagenarius cuius complexio est decli
vis ad caliditatem et siccita
tem et fuit eius regio Allexan
dria de nausea et malicia di
gestionis et combustione in stomacho
et retentione urine. Composui
ergo ei hanc medicinam et iuva
tus est ab ea statim. Medi
cina de fructibus. Recipe succi
basilici succi granati dulcis
succi granati acetosi, aque cucu
meris sarracenici · aque cinna
momi, aque cassiafistule aque
citruli, aque maiorane aque
cicerum ana ana. libram .i. zuc
cari unc. dulcissimus et est totum
.im. li. decoquatur donec
fiat ei spissitudo sanitatis ma
liciam eius .i. me prius fiat
et sumatur de ea omni die co
clear .i. cum aqua frigida, est
enim ultimum. Rob de fru
ctibus confert debilitati sto
machi et vomitibus et soluti
oni ventris superflue et
angustie et adustioni que fit
in stomacho. Composui quidem
hanc medicinam. Recipe primi
temporeis qui fuit ipse ex primo

Rx granati acetosi citoniorum ambor(um) ana xx numero piperum nimbarum ana ... ana numero x. sumat autem lx granorum mali citoniorum et terantur et ponantur in vase i de lapide debete vase breviori et fundatur super illud aqua xx libr. et decoquantur decoctione bona et exprimatur fex et purificatur et ponatur tres libr. in ollis et pone ipsum cum illa aqua et attendatur super eo donec fiat mel spissum et coletur et reponatur cum eo das sit cocleare i cum aqua frigida. Trocisci contra tercianam

Et conquestus est michi adolescens ... de febre adusta et siti et adustione in stomacho. Composui ergo ei hos trociscos ... quia trociscorum se aduste. Rx seminis ... exiccate se portulace liquiricie decorticate ana ana ʒ. viii dragaganti ʒ iiii. terantur et malaxentur et confitiantur cum mucillagine psilii et fiant inde trocisci. sit quantitas dosis trocisci ʒ. i.

Trocisci vero quos ego expertus sum et quos composui ex hominibus qui habebant febrem tertianam et medietatem quotidie et iuvatus est ... et iuvatus est iuvamento veloci ad febrem tertianam et febrem interpolatam et febrem continuam cade ... et nobiles sunt ergo ... febri tertiane. Rx rosarum ʒ. xx. spodii ʒ. v. amidi ʒ. iii. dragaganti ʒ. ii. ... cum ... terantur et ... tur et confitiantur cum aqua et fiant inde trocisci. sit quantitas dosis trocisci ʒ. iiii. et sumatur in potu cum aqua et sirupo acetoso. De strictura anhelitus

Et conquestus est michi ... de strictura anhelitus et dolore stomachi sui et dolore duorum laterum et maliciam digestionis et corruptione et acetosa eructuatione et de dolore epatis sui et splenis et dilatatione anhelitus magna et sui infrigidatione humectatione ... Composui ergo ei hanc medicinam et iuvatus est ea usque ad ... Modus sirupi iuvativi. Rx squille ... libr. ii. seminis feniculi petrosilini ana preter ysopi seminis ... cocti

asari ... ana ʒ. i. semen apii piperis ... ana ʒ. ii. ... ... ana ʒ. iiii. ... ... acetosi aceti libr. vi. mellis ... ... in aceto tribus diebus. Deinde coque ipsum donec ... tur medietas aceti. Deinde pone super ipsum vinum et coque ipsum cum eo donec minuatur quantitas medietatis vini. Deinde remove ipsum et cola ex ipso medietatem et dimitte ipsum donec infrigidetur bene. Deinde funde super ipsum mel despumatum et attende super ipsum donec fiat sicut mel subtile et repone ipsum in vase vitreato. sit quantitas dosis eius cocleare cum aqua frigida. et si volueris ipsum solutivum tunc ... ex eo cocleare unum cum aqua tepida et duobus modis ... scamonee ... cocleare. Contra indigestionem et frigiditatem

Et conquestus est michi vir qui erat in etate et complexione ... iste qui ante hunc ... Composui ergo ei hanc medicinam ad frigiditatem stomachi eius et corruptionem ... eius et ad maliciam ... eius et febrem quartanam que erat a putredine flatus propter debilitatem que evenit ei in corpore et in manibus eius et ipsius tremitur. Decoctio ad febrem quartanam. Rx vini antiqui boni ... in ... i. ... ʒ. v. ... ana drachmas ii. et s. et asari ʒ. ii. ... piperis ... ana ... i. et s. terantur et ... et pulverizentur super sirupum et dimitte ipsum in sole diebus multis. Deinde utere ex ipso cocleare i cum aqua frigida.

Et conquestus est michi vir in frigiditate et humectatione corporis ... coloris ex fluxu sanguinis superfluo qui accidit ei de sincopi et frigore in capite suo et suo corde et debilitate in stomacho suo et corruptione in venis suis et solutione ventris sui superflua et vomitu multo valde. Composui ergo ei hanc medicinam subtilem. Rx costi foliorum ... ...

gariofilorum elonizi ana an. ℥. ii.
cassie lignee sal. romi ambrorum an.
℥. i. gallie arabice folia an. ro-
sarum spodii sisel thimaris ma-
stici ana an. ℥. s. terantur
et recribellentur et confirmatur
cum reb. citoniorum et reponatur
et sumatur ex ei ad magni-
tudinem nucis cum necesse fuit
est enim ultima p(er)maria valde
Et conquestus est michi adole-
scens ex filiis regum et erat
tenere corporis. dolorosus de
debilitate in ana et subtilitate
eius et angustia et tristicia et
erat aer excrescens nos corruptus
autumnalis altatus et locus
in quo prevenerat erat orizon ci-
vitatis lure. super nuc aerem
vincebit caliditas et humidi-
tas Composui ergo ei hanc me-
dicinam et exivit ab egritudine sua ve-
lociter Modus confectionis ma-
gne ℞ se. ozimi gariofilati
et seminis ozimi citri foliorum bu-
glosse . siete mente site la-
pidis lazuli abluti margaritarum
purarum teratarum ma. ablutarum
karabe marini abluti coralli
abluti lapidis armeni sate co-
buste ana an. ℥. x. mastice
gallie spice inde amarfolani-
cum epithimi crensis maniorum
thimelis masculini zedoarie do-
ronici benuial et rubei sale
cardamomi gariof. elonizi usue
castore ligni eroriate 7
afarcami se. lacture se. iusquia-
mi here asseu. mandragore ri-
laules boni pionie . rame seri-
se armel nucis nucis. salre
fiam 7 aneb felema felisela
h. i. agni casti se. coriandri ana
an. ℥. v. limature argenti ℥.
iiii limature auri. ℥. s. cam-
phore ℥. i. rosarum spodii an.
℥. vi. musci auri. i. teran-
tur omnia et recribellentur et
limiantur cum. i. ℥. olei rosarum
et greca ℥. olei balsami. et ad-
iungatur eis cum zuccari triti et
recribellati quantum sunt omnia me-
dicine et confirmatur totum cum
mirimia et reponatur vi. men-
sibus in pennis et sumatur ex
ea ana die sicut albumdarati
assidue Et conquestus est

michi vir quinquagenarius cuius com-
plexio erat equalis declivis ad
humiditatem et caliditatem gss
corporis et erat regio eius me-
torum ventorum iniidiatorum
elevata de tussi et anhelitu
latitudinis et asmate antiquo
Composui ergo hanc medicinam
et iuvatus est per eam in eb-
domada Modus medicine ℞
propi seri ozimi capilli veneris
pressi liquirice decortitate ana
an. ℥. vi. funde desuper men-
suram sanati unius de aqua
et coque ipsam donec pervenit
ad medietatem Deinde cola ipsam
et funde super eam corleam
mellis deinde da eam in potu
Et conquestus est michi de ar-
meniis de sputo sanguinis et
pulmone ventus et erat ado-
lescens tremarius extenuati
corporis calidi et regio eius
erat calida valde Composui
ergo ei hanc medicinam trocisci
nobiles ℞ carabe marini
adusti abluti coralli adusti a-
rane ablute gummi arabici spodii
rosarum rubearum wilhit ana
an. ℥. x. oppii ℥. i. mastic ℥.
s. coralli ℥. iiii. terantur et
recribellentur et confirmatur cum
mucillagine granorum citoni-
orum et fiant inde trocisci
sit quantitas trocisci eius ℥. i.
cum deposuit trocisci unus
cum aqua frigida apud somnum
et si dimiseris hos trociscos
donec aggregentur preter eo-
rum dierum aliquot exeunt
complacere ad opinionem suam
Et conquesta est michi mu-
lier de amicorum meorum que
erat ex sapientibus mulieribus
pepererat et retenta exeunt s-
ibi menstrua et meditum fluebat
lac eius et accidit ei sputum
sanie et sanguis et tussis et
anhelitus dilatationis Compo-
sui ergo ei hanc medicinam 7 iuvit
eam Modus eluctarium ℞ succi
pressi ℥. vi. vini boni ℥. i.
mellis ℥. i. piperis albi thu-
ris nucis ana an. ℥. i. que-
gantur aqua pressi et vinum
in olla et coquatur donec con-
sumatur Duo tertia 7 tertium permanet

super ipsum mel et attendatur
sub eo donec coaguletur et fiat
sicut mel. terantur ergo medicine
et pulverizentur super ipsum. deinde
misce illud. Tunc ergo committetur
cum repone ipsum in cucurbita. et
accipiat infirmus ex eo cocleare
unum ieiunus. Iuvata est ergo hac
medicina in spatio brevi

Emplastrum quod ego composui quod
ponitur super pectus et absci-
dit sputum sanguinis et super sto-
machum ex solutione ventris et
super caput ex fluxu sanguinis narium
cum permixtio. ℞ nucis cupressi a-
cacie et alkitram ana ℥ iii. bo-
lus sanguinis draconis. acatie pref me-
nithe folii zaharagi et lardi cu-
rohol camfore ana ℥ viii. o-
pii rad spice sive ciperi ana
℥ iii. alumis liquidis lapidis si-
gillati atramenti ana ℥ ii.
summitatis gallarum rad granatorum
summitates corticis vel est gravi-
quedam ana ℥ vi. tere illud
et cribella ipsum cum cribello sub-
tili aut cum oxalli et confice id
cum vino passulorum bono aut
cum aceto vini permixto donec
fiat sicut mel spissum. Deinde
line ipsum super pectus ex sputo
sanguinis et super caput ex
fluxu sanguinis narium et super lo-
cum omne ex quo egreditur
sanguis et line ex ipso super
stomachum ex solutione ventris
et hic quidem ultimum est in eo quod
diximus. Fiat ergo ipsum

De ventositate in ventre et apostemate epatis

Et conquesta est michi mulier
de ventositate in ventre suo
et apostemate in epate suo in principio
eius et incepit ... et
erat mulier ... aut ...
et erat causa eius retentio men-
struorum et erat aer vincens con-
tinens nos calidus et humidus.
Composui ergo ei hanc medicinam
et iuvata est usque ad xxx dies
quod aperit provocat menstrua et
expellit ventositatem. ℞ eu-
patorii spice costi cassielig-
nee asari ... montani do-
mestici liquiritie seminis ... ba-
lsami rubee ana ℥ iii.
... ℥ iii. mastic ...

que non est operata spodii rosa-
rum rubearum ... ana ℥ au-
reum i. terantur omnia et cri-
bellentur et conficiuntur cum melle
despumato. De quo sumat omni
die pondus ℥ ii. Et conque-
sta est michi mulier religiosa quia
extenuerat religiositas et abstinentia et
yctericia nigra multum apparente
et erat macies corporis que iam
transierat annos l. et erat tempus
autumpni. et erat regio eius ro-
mana. in diebus quibus ego fui ibi.
Composui ergo ei hanc medicinam
et accepit ex ea ordine diebus ...
... et exivit ab egritudine
sua exitu bono. Medicina ad
extrahendam ... ℞ aloes pu-
dicis ℥ vii. mastic ℥ iii. agarici
polipodii ... epithimi ana
pondus ii. lib ℥. folii cassilig-
nee spice ana ℥ i. terantur et cri-
bellentur et conficiantur cum melle
despumato. et sit dosis eius au-
reus i. cum vino si non fuerit
febris. Et conquestus est michi
vir ... qui erat mona-
chus bonus multe lenitatis in
libris. et erat calefactus de ycte-
ricia citrina multum apparente. Com-
posui ergo ei hanc medicinam et
iuvatus est velociter. Medicina ad
extrahendam coleram. ℞ amig-
dale amare. amigdalarum dulcis
spodii foliorum rosarum absinthii ma-
stic spice ana ℥ iii. sta-
... ℥ x. coriandri ...
℥ viii. aloes ℥ vi. terantur cri-
bellentur et conficiuntur cum vino
et sit dosis eius omni die ℥ ii.

Contra duritiem splenis

Et conquestus est michi vir
ex amicis meis ex bonis re-
ligiosis de duritie in splene suo
et apostemate in epate suo et aqua
citrina et ... et renibus et
... cum ycteritia. Composui ergo
ei hanc medicinam confortantem ven-
trem. ℞ spice inde costi cor-
ticis cassielignee ana pondus
℥ ii. feniculi et nigelle piperis
... aromaticorum ...
... ana ℥ iii. ca-
rui capparis ℥ vi. passularum
emundatarum a granis suis ℥
x. terantur donec fiant sicut
mica. terantur medicine et cribellentur

et confician(tur) omnia cu(m) melle despu
mato · et sumatur ex eo omni die
ʒ · iii · cum aqua cappar(is) et calamen
ti (et) scrophulari(e) parum cal(efac)ta Curatus
est ergo eo iuuamento manifesto in spa
tio paruo / Contra quotidianam
et fluxum ventris

Pillule quas ego composui
pueris ozaribus qui habebat quo
tidianam et fluxum ventris
superfluum et pinguitem et tena
smon vehementem et sitim et
iam erat extenuatus et despera
rat de se Curatus est ergo cum
vitro vnius Quarum (com)mixtio R(ecipe)
cast(orei) nucis cimbolorum aurei · i ·
et se(mis) · s(emen) · ap(ii) · viridium al(bi) · ʒ · iii ·
se(minis) · apy · ʒ · viii · tere illa et con
fice cum vino et fac inde pil
lulas sicut piper et exicca eas
et quantitas dosis eius grana · v · cu(m)
cocl(eari) mixtu(m) et aq(ua) Inquit R(asis)
non est mihi rememorari in hoc
libro radicem signum quod iam di
ximus eas in aliis meis libris
hic autem libro non feci mentionem nisi ad
descriptiones specie et omnibus nos
conscripsimus per ipsum intentorum
experimentorum · tunc cum ego cogitatione co
gitatione certa cognosco quod vnu(m)
est ex secretis medicine et the
sauris ex thesauris eius / Et etiam
modum ex eis iam expertus sum
vicibus multis in eo cui aptus
est et tibi conueniens est secundum
complexionem eius // Ellectuari(um) quod
suppositum in ano et efficit o
peris pillularum primo melius
R(ecipe) thuris mastici nucis (et)
africam opii omnium ana partem · i · te
rantur et rebellentur et conficiantur
cum vitello oui(s) vel cum succo
alcea simus · i · psillii et fac
inde quod sit simile glandi et po
ne in vnoquoque eorum filum Cum
ergo facis illud inunge ipsum
ante illud oleo rosarum et pone
in ipsum anum et precipe ei ut re
tineat ipsum tota nocte Cum
ergo voluerit ipsum extrahere te
neat filum et extrahat ipsum · hoc
enim medicina est sublimis ad
dolorem ani et tenasmon et san
guinis et solutionem ventris et
punctura / Scias ergo bonitatem
eius / Ad Coliram
Medicamen ad coliam quod

composui adolescenti breno cui acci
derat colica que dicitur yleos et
vomitus et excitatus stercoris et dolor
stomachi cumque permixto R(ecipe) mirabolanorum cit(rinorum)
et nigrorum mastic(is) ana · aureos
se(minis) · apy · cortic(is) cappar(is) · medulle
se(minis) · melonis · medulle se(minis) · cucumeri
ana · partem · i · salis indi partem
medium aloes cordchrensis pondus omni
um horum terantur et rebellentur
et conficiantur cum aqua solis ocu
rica liquidorum · et fiant inde
pillule sicut quantitas dosis eius · ii · au
rei cum aqua cal(ida) · ante cibum
et post cibum et est bona ad
digestionem cibi · et leuit ventrem
ad coliam et ventositatem et dolorem
dorsi et renum liquorem
De lapide in renibus

Et conquestus est michi vir
de lapide quem habebat
in renibus suis et quod exie
rat in vrina et narrauit quod e
gressit cum hoc autem longinquis
est dominus arthagenes in
quibusdam libris dixit hoc
si ego nescio causam eius Com
posui ergo ei hanc medicinam
et iuuatus est ea usque ad xx
· i · dies / confectio ad lapidem R(ecipe) sa(n)c(ti)
danii florum spicenardi opo
balsami amisi cappar(is) · spica
zafrcam ... apy costi
assari se(minis) · siluestris apy ca
mepitheos ozimi fluuialis gen
tiane ligustici camedreos · scor
dion amomi prassii dragagan
ti omnis yreos origani mon
tani gerani (?) sileos cortic(is) ca
dicis piperis zinciof cinnami
se(minis) · feniculi squille assa spina
bis · nucis se(minis) · cicute ... omni
ana partem · i · pinearum decorticatarum
tantum ex cortice sua omnium
est pondus omnium terantur rebel
lantur et conficiantur cum melle
despumato / sicut quantitas dosis eius
omni die · ʒ · iii · // Debilita
tem coitus sedatam ex coitu

Et conquestus est michi ado
lescens tenerus corporis ex
stirpe regum persarum ex amicis
meis cumque pater sunt michi
amici De debilitate in coitu
et vesica et dolore in capite
et lateribus et liquidis in vtroque la
teribus vel cinnuctorie Composui

ergo ei ea velocit' Confectio ad
coitum ℞ pinetam medulle se-
melonis medulle se cucumeris
siccem rubei et citrini sisami de
corticati ʒ galange seraul-
se alfusfasati sepistin ana an
ʒ x se ructute se nater se ra
pe albe ari se spulis albi li
gni decorticate se blamie
ana an ʒ viii pendiodu q'ntitas
est pondus omnium terantur et cri-
bellentur et confinantur cum melle
despumato et ex eo accipiat ma
ne et apud sompnum q'ntitas e nux
et precipe ei ut faciat sibi her
ribatam de lucis quibus accipit
confectionem ℞ lumbaricum me-
dictam ex renibus suis et cor-
tice sua medietatem libre elixe
tur ergo donec dissolvatur et
picatur in ea olim infrimum 7
mel et fermentetur cum vitelle
v ouorum et qui decoquatur
innec passeres et coloretur cum
zafran 7 zinzibere et aroma
tisetur cum musco // Confectio
ad coitum sequitur
Medicamen sui super terram
non est simile in satiriasi et
est velocis sanationis cum
permixtis ℞ sabun arazeti lib
i formicarum hirsutum alas
nuste iemereli 7 ex feminis
serena vulpis que moratur in
sambucino cum formicis et
inungatur cum hoc unguento
mentum 7 duo testiculi et
virga peggam suspenditur in
sole diabus ebdomadis
Contra apostema in testiculis
Et conquestus est michi vir
ex bonis religiosis ex amicis me
is de apostemate in testiculis 7
carnibus et ventositate in eis
et dol' eorum Composui ergo
hoc emplastrum et iuvatus est iuva-
mento magno cum permixtio ℞ ma
stic' rethe thimeis sarcocolle
gummi ana ʒ vi terantur cribel-
lentur et pulverisentur cum vino
et liniatur super apostema et
arrentarum super ipsum totum
et dimitte ipsum donec exsicce-
tur deinde accipe pannum et li
ga duo cum ad duas pixides
f. antharum // Sequitur em
plastrum ad pruritum testiculorum

Et ad pruritum in duobus testi
culis sumantur rerusa ʒ vi sul
phuris citrini ʒ ii ospy ʒ i tera
tur omnia cum aceto vini cum
aqua permixto et pone ipsum tribus
vicibus / Ad idem
Et ad apostema in duobus testiculis
sumatur cimis aneti partes ii
alteo pars i teratur cum aceto
et liniatur super apostema est enim
bonum Et scripsi ad glaucum
plinum qui erat ex bonis 7 amicis
meis primis et cuius etas erat
adolescentia et erat tenere cor
poris Dehratius 7 ipsius regio
buenati impasserat quam cum do
lor iuturarum et tinnitum methee
que est supra dorsum in ductu
antharum et podagr' 7 dolor an
tharum // De dolor' iuturarum
Composui ergo hanc medicinam
et est una ex illis quam acce
pi ab archigene et addidi in ea
et rectificavi in eam Iuvatus
ergo ea usque ad lxxx dies et
non redut ad ipsum 7 est sim
magnum ex secretis medicine
Pillule ad idem
Pillule ad dol' iuturarum
℞ mirabol' keb' et indi
ʒ corticis cucumeris syrinni
buzata cum loco ro' ʒ collo
quintide de mitigaculis salis
indi hinodari aloes sicatim
mepis ana an ʒ i serapini
ʒ ii terantur et pulverisentur
et confinantur cum aqua fab
orum kekenge 7 aqua albu
zaharam et fiant pillule sem
piper et desiccentur in umbra
et bibatur ex eis omni nocte
tria ʒ iii cum aqua ca' 7 su
matur post illud hi medicina
cum modo ℞ buzid' ptem
i serapinge partes ii teran
tur et cribellentur et confinan-
tur cum melle et bibantur ex ea
ʒ ii // De sciatica
Et conquestus est michi vir
ex una villarum Romanarum super
cuius acerem erat vincens huic
dictas et vincens super oppidum
unci simile illi de sciatica
purgavi ergo corpus eius sed
cum hac medicina et exrauit
a cautis 7 unguento medic'
ad sciaticam ℞ himad' turbit

camosi sal. bized. sene ma
dulle se cetamni pul. collaquintide
et medulle sa. lat. ana ana ʒ
i. terantur et cribellentur et
conficiant cum butiro et melle. et
hec est pondo una // De dolore
renali et vesice

Et conquestus est michi adam
qui erat in scolis cuius erat etas
adolescentie mete humiditatis de
licatus de lapide renum lapides
qui faciebat eum sedere et
mollificatione renum suorum et de
bilitate corporis sui et stupore
in utroque. Composui ego ei hanc
medicinam et usus est ea per mensem
et redijt ad sanitatem suam na
turalem. Medicina ad lapidem
renum. Recipe mirabol. keb. indi et
bellirici et emblici sticados in
di ameos sa. app. oxigarum per
sici. hermod. turbit gariofili in
duabus extremitatibus ana ana ʒ
i. bizaharcam cuius loco ponit
ʒ. ʒ iii. sene arabum. lib. una
tiriam spica heel. amomi ana ʒ
ana ʒ viii cinamomi nekemisch
piperis. macropiperis. spodij ro
sarum sal. armo. aureum. i. aroei
ʒ iii. lherengi diarolhgi. zeduar
ana ana aureum. i. terantur cri
bellentur et liniantur cum buti
ro vaccino preparato. Istud autem
fit hoc modo. Simula tritici co
quitur bene. et deinde est feruens
funditur desuper butirum preparata
colligitur et insistetur cum ea
donec expellat ipsum. Condi
fissa tritici donec exeat ipsum
et adiungitur ad id media lib.
penidiorum. et conficiatur cum melle
despumato et sumatur ex ea omni
die media ʒ cum aqua in qua
decoctus est ciceris et utatur hic
oleo. Est enim ultimum in egri
tudinibus inuentarum et mollifi
catione carnis et corrupcione com
plexionis earum et dolore // De
cem valens ad egritudines inuentarum

Oleum prolixum cuius permixtio
Recipe costi rypoparalsami corti
cis cassiahg ana ʒ xxx cala
mi aro. bizaharca cuius loco
ponitur ʒ abrenga cuius loco
ponitur spica ana ana ʒ xx ma
cropiperis ʒ viii. coriandri
ʒ. staphis agrie ana ana ʒ vi
piperis ʒ xi zedoarie spinanti pre
dictarum amkarum ana ʒ xii. folia
bizantie fol. mirti fol. sambuci
ana ana ʒ x. tere medicinas grosso
modo grossa et infunde eas in
vino boni odoris. secundum mensuram
que cooperiat eas die ac nocte
et pone eas in olla. et funde
super ipsam ex aqua quanta est
mensura vini Deinde funde super
illud oleum lentiscinum de uno
quoque ʒ. arsac. Deinde accende
sub ipsa cum lento igne quan
titate. viii horarum. Deinde tolle
eam ab igne. et permitte illud in
frigidari et funde oleum ab aqua
Deinde accipe de decoctione eius
sicca asara spice amomi ana ana
ʒ x fol. ʒ vi. musce ʒ i. ca
ssia et infunde eam in vino
die ac nocte. Deinde funde eam
ollam et funde super ea ex aqua
quanta est mensura vini. Deinde
funde super ea oleum. sit cetera ol
la in qua decoquuntur ea vice prima
sicca et tercia olla limpida. in
qua ponatur medicine et oleum et accipe
ollam magnam et funde in
eam aquam. Deinde pone ollam
in qua sunt medicine et oleum
in concavitate eius. et accende sub
ea lento igne. decoquitur oleum
et medicine per caloriem aque cum
ergo decoxeris ipsum secundum quantitatem quam
narravi et peruenit ad finem re
moue ipsum ab igne et per
mitte eum infrigidari. Deinde
cola illud oleum. et ipsum repone
tercio et accipe gariofili. blance bi
sancie muscate nucis. musci ana
ana ʒ iiii. bdelij ʒ iii. mellis
storacis calamenti ʒ xxx. olei
balsami ʒ ss. tere medicinas pistas
et infunde eas in vino die ac
nocte. Deinde cola eas in olla
et funde super eas oleum et
accende sub eis secundum quod narravi
Deinde cola ipsum quod repone
ipsum enim est ultimum in egri
tudinibus inuentarum et passione
fiat inunctio ex eo et bibatur
valet enim neruis et extrahit hu
mores et confert colice et egritu
dinibus viscerum // Dyacrion
piperion Gal.

Electuarium dyacron piperion
quod ego composui. Recipe edmos

qui fuit ex Rome et erat intra
romam et erat sexagenarius consue-
tus est michi de frigore ma-
gna et hu superfluitas et canino
appetitu et singultu et ructura ace-
tosa. Composui ergo ei hanc me-
dicinam et curatus est ea in ebdoma-
da cum permixtio. Rx piperis albi
piperis nigri macropiperis omnium
ana quantum vel minus xilobalsami
ʒ. i. spice amomi ambrosie gariofilorum ʒ.
iiii. R. sp. apii spaleos et e ke-
sun rosa cassie lignee mundate
emule asari omnium ana ʒ. i. tere
omnia cribella et confice cum
melle despumato et repone ipsam
et firmatur ex ea quantitas baccata
Contra intrinsecas constrictiones spere

Sed tempus quem posui de mu-
ti erat mulier bona multi
ieiunii cui accidit tremor cordis
inquietudo et cogitatio et subti-
litas et ablatio mentis et quasi
egrediebatur a ratione sua et erat
xl. annorum consuetudine cum alleviatione per-
mixtio. Rx buglosse excitate
mente excitate fol. ros. sal-
vie fol. ozimi citrini capilli ve-
neris ozimi gariofilati omnium
ana esmatum i. quod certi lib. tri
grana citomorum mirsini ʒ. iii.
mandragore fructi panni in quo
sit cascabe sence contrite sete in-
tinse azuli lazuli contriti inuris
irinus contrite zeduar. bitro mi-
lecum al. et cu sandali cu. et al.
margaritarum alcool coralli
spodii berchiis zilo. aloes boni
mast. thuris masticini omnium
ana aureum unum terantur et de-
coquantur cum in xviii lib. aque
fortis donec consumatur due
terne et exprimantur manibus pa-
nni in quo sunt species et co-
lentur et aggregentur due aque
cum x. lib. vini boni et x. lib.
mellis despumati et decoquantur
donec fiat spissitudo et infrigi-
detur et aromatizetur cum ʒ. i.
musci et teri et bibat cum iiii siphone
De tremore cordis
Linimentum ad tremorem
cordis. Rx thuris rosarum
xiloaloes gariofilorum spodii san-
dali cu. cascabe marini sandraca-
re omnium ana ʒ. i. aliud sameti
ʒ. s. terantur et cribellentur et

conficiantur cum aqua ro. aut aqua
mali orani et ponatur super cor et
stomachum. est enim ultimum. Emplastrum
ad dolorem stomachi
Et conquesta est michi devota ma-
gne civitatis nobilis cuius com-
plexio erat declivis ad cal. et annos
eius erant xl. de dol. stomachi et epatis
et splenis et duritie in ventre et apo-
stemate et inceptione ydropisis
et dolore duorum renum et pul-
monis et duorum laterum et ve-
sice et matricis et doloribus et
similibus membris eius et sputo
sanguinis et plorasi. Composui
ergo ei hoc emplastrum cum permixtio
Rx cere bdellii · i. terebintini
bdelii thuris amoni rocdime
m fenugreci ui.. nucis cortellarum
dissem amomi spice nardi mirre
mast. omnium ana ʒ. xl. vini boni
ad quantitatem qua infundatur
donec fiat emplastrum et acc amoni-
acum et bdellium et thuris et mirra
et tere ea et infunde ea in vino
et contere ea et liquefac ceram
cum duabus oleis et bdellium. Cum
ergo liquefiunt pone ea super ignem
et tunc reliquas medicinas et
pulverisa ea super illa et move
ea tam diu donec permisceantur ad
invicem deinde line ea super lo-
ca in quibus sunt duricies apparent
et dolor. Emplastrum ad vomitum
Emplastrum quod ego composui
mulieri devote et religio-
sum accideret vomitus inmoderatus
et solutio ventris superflua
et febris conclusa et sitis et adustio
vehemens et erat tria 7 erat
tempus estivum cum permixtio. Rx
citomorum mundatorum decoctorum
cum aceto lib. i. galle sp. nucis
sumac acacie seminum viticis mirre
mastic omnium ana ʒ. iiii. portel
lacarum deserum ʒ. viii. rotis. ʒ.
i. tere illud bene donec permisceat
et funde super illud oleum
ros. tali mensura qua bene
teritur et line ipsum super sto-
machum et curata est ea statim
Contra quotidianam tertianam
Modus tertiatorum ad febres quotti-
dianas que maturiter expertum
quorum permixtio. Rx rosarum spo-
dii eupatorii sp. nigre herbarum
sp. endivie omnium ana ʒ. iii. xilo.

aloes dragagant absinthii an. decoq-
uti omnium ana ℥ i terantur, cribel-
lentur et conficiantur cum aqua
calida et fiant inde trocisci quo-
rum omnium sit ℥ ii et bibatur cum
syrupo acetoso vii diebus et cura-
bitur // Decoctio ad quartanam
Decoctio ad febrem tertianam post
tres accessiones experta ℞ cera-
sorum medulle cassie fistule tama-
rindorum omnium ana ℥ s. mirabol.
℥ i decoquantur cum lib. media
donec consumatur due tertie et
coletur et bibatur cum medicina
predicta pessima ipsa enim eradicat
statim // Ad quartanam trocisci
Modus trociscorum ad febrem quarta-
nam. Nota quod iam dixi in
multis libris meis quod fe-
bris quartana que invadit in autumno
persistit in vere, et si invadit in
estate dimittit in principio quando
medicus est prudens. Nam cum
maturatur et utitur hac medicina
tunc facit eam redire in tertianam
deinde medicatur tertiana cum eo
quod dixi, que eradicat febrem
tertianam. Hic regimine autem
quam destinaverunt medici qui
fuerunt ante me. Et ego quod
iam destinavi illud. Cum ego
eam ingeniavi cum hec et est secre-
tum magnum. Quoniam nos non
utimur hoc nisi in corporibus
fortibus quorum confectio ℞
absinthii costi zurumbed doroni-
ci ameos aristologie scordeon
mirre euforbii omnium ana ℥ i
aloes bdelii piretri serapini
opoponaci harmel acori amo-
mi omnium ana ℥ i infundantur se-
rapinum et opoponacum in vino
et macerentur et terantur medicine
et cribellentur et conficiantur omnia
et fiant inde trocisci, sit quodque ex
trociscis aurei unius et bibatur
cum aqua rapharum et scariolarum
Medicina valens ad ydropisim
Et conquesta est michi filia Nico-
lai et ipsa quidem iam erat
monacha et devota erat et se-
niorat de ydropisi horrida et
aqua citerna in qua fatigati e-
rant medicantes et constrictiones
preparavi ergo ei hanc medicinam
et equaliter usque ad x septimanas
et exivit ab egritudine sua et ydropsi

sana ℞ spice inde et rone i keltide
ambracis ana ℥ iiii agarici aristolog.
amomi cere crete usti epithimi ma-
stices ypericon costi camedreos omnium
ana ℥ iii mirre kerse predicti squi-
nanti titimalli omnium ana ℥ i alo-
es ℥ viii tere illud et pulveriza
ipsum et confice ipsum cum aqua
et fac de ipso pillulas et inunge
manus tuas kaszibi sit quodque dosis
eius ℥ ii cum vino communi.
Contra ictericiam
Medicamen ad ictericiam sper-
sam per super totum corpus
quod ego composui ℞ euforbii
epithimi aloes sulphuris serapi-
nii omnium ana partem i tere illud et da
in potu ex eo ℥ ii cum aqua ca-
lida est enim ultimum quod non est calidum
Contra ictericiam calidam
Medicamen quod ego composui
contra ictericiam calidam ℞
aque lactis caprini coagulati cum
tamarindis lib. i succi endivie
vel media succi solatri vel quar-
tam aque absinthii humidi ℥ i
berberis sandali citrini mathafiori
i. cominum a loco omnium ana ℥ s
spodii spice canne seminis omnium ana
℥ i terantur cribellentur et per-
infrigerentur grana et permaneat in
nocte et bibatur ex eo omni die
mane media libra colata cum
ii ℥ mellis. Quoniam fuat ipsum
in loco frigido aut similia cum zelei
nabim // Ad descensum aque
ad oculum etc.
Modus meus ad descensum
aque in oculum quam compo-
sui viro qui erat ex bonis relig-
iosis qui multiplicavit comestionem orditi
et assiduationem vigilarum que eve-
nit semper ad malum et descen-
sus aque in oculis suis et accide-
rat ei vertigo et sciatica. Quoniam
tus est ergo ei et equaliter, et ipsa
quidem confert omnibus egritudinibus
melancolie et flatuositatibus et squi-
nancie accidenti ex grossis hu-
moribus et ad morsum canis ra-
biosi et bibentium venenum, et pre-
servationem materiarum cum quibus.
℞ epithimi aureos x pietrosi-
liamontani sticados mirre ellu-
nigri camedri marcopipis omnium
ana aureos x spinelle assate
euforbii aloes cere gentiane

petrasellini amomi ciperonati ana aur. aureum .i. polii cinamomi serapini mirre spice florie squi-nanti calamenti fluvialis aristolo-gie ana ana aureos .ii. terantur illa et cribellentur et infundantur [illegible] in vino bono odoris et con-ficiantur cum melle despumato quod sufficit et reconduntur in va-se levi intus et dimittatur donec antiquetur. sit dosis eius aureus .i.

Ad iliacam passionem etc.

Ad inquietudinem et alguesgues modo medicine quam ego com-posui mulieri relig. cui acciderat alguesgues ut sola loqueretur se-cum et plures illas et medicati fu-erant ei plures medicorum et non valuerunt ei eorum medicationes ita quod iam desperaverat de se. Com-posui ergo ei hanc medicinam et iuva-ta est per eam. cuius principio Rx stamonee anisi saccare coralli combusti xiloaloes [illegible] se. cori-andri sine margaritarum alkohol fol. ros. spodii mastic. ana an. aureos .iii. mirabol. indi et keb. et citrini ana per mundificatorum xirmeleis sine an. aur. x. turbit albi aureos .xii. agarici au-reos .viii. zeduarie doronici ana an. ʒ .ii. zucare tabarzed ad pon-dus omnium medicinarum terantur illud totum et cribatur in cribo et conficiatur de quo sumatur ʒ. v. in pulvere sumatur diebus multis et bibat cum aqua frigida. Cibus autem sit illud quod leve est sicut pulli et al-teretur aqua cum sirupo mirti-no aut sirupo de grossis recenti-bus. Et conquestus est in alius homo relig. qui erat multum a-micus et iam consuetus erat fuit de ordine sumere quod alia in suo tempore consueta non fuerat et de etate fuerat consecutus annos lxx. et erat principium multum et partes corporis frigo-ris iam vicerant eum quare acciderant ei oblivio et frigus in renibus et dolor in iuncturis. Composui ergo ei hanc medicinam et iuvatus est cum iuvamento sufficienti et evasit ab egritudine sua usque ad .ii. ebdomadas. et ego quidem feci eam in multis et inveni eam conferre egritudinibus vestre

et renum et humori crudo et sana-no eius ex omnibus egritudinibus intrinsecis et sodaa generata ex humoribus frigidis. et quod elevatur ex vaporibus ad cerebrum ab illo humore et acetosi fluxa. et confortat et sicca stomachum et rectificat ipsum et fugat ventositatem grossam ab eo et digerit cibum et excitat appetitum. et solvit quod ingros-satur ex flegmate et stomacho et in aliis. et abstergit visum et acuit mentem et delet oblivio-nem et clarificat vocem et tar-dat caniciem. et destruit poda-gram frigidam et quandoque sanus utitur ea non indiget in conser-vatione sue sanitatis alio. Con-fectio diacalamon piperon fit sic. Rx pi-peris al. et nigri. macropiperis galange cassielig. calami aro-matici croci spice indi. gariofili cardamomi [illegible] costi dulcis cinamomi cariofili asari ana ʒ. se-minis sileris ana an. .i. ma-stic. ʒ .v. terantur medicine cribellentur et conficiantur cum melle despu. et ponatur in vase levi intus de quo sumatur aureus unus in mane. alius aureus sero sompnum et est ex secretis magnis. Et conquestus est in [illegible] re-lig. qui erat multum amicus et erat orator et iam consecutus fu-erat annos lxx. et dubitabatur de eo quod magnum [illegible] neque generatus fuerat alicui et erat innate [illegible] et dilate [illegible] de dol. in omnibus iuncturis suis et vidi complexionem eius iam corruptam et alteratam eius mens. Precepi ergo ei ut uteret-ur medicina ista vera [illegible] Rx cameputheos scordeon ambre ana ʒ. vi. se. apii aureos hasse agarici ana an. ʒ. i. castoreum ʒ. ii. croci asari camomille ana an. ʒ. i. gentiane aur. iiii. cen-tauree minoris ʒ. iiii. cardamomi ʒ. s. nelannis ʒ. s. mirre spice calaminte [illegible] petrosilli poli-peaffi ana an. ʒ. iii. se. rute yperion ysopi [illegible] ana an. aur. iii. camedreos ʒ. iii. sol. ʒ. i. terantur omnia et cri-bellentur cum [illegible] et liniantur cum ʒ. ii. olei balsami

et confricanti cum suffa mellis
origanum despuit et repone in va
se levi intus et dimitte vi mense
bus ipsa namque iuvat. Hec autem
medicina est melior montee si se
mines menstruam eius extrusabit te
ab aliis. Ego enim vidi ipsam con
ferre rei et contrario eius sicut tyri
aca et huius quinque vices redyt sani
tas eius. Deinde posui ut experi
retur ipsam. Inveni ergo ex quibus
dam iuvamentis eius quia excitat
virtutes naturales et subtiliat flegma
et attenuat ipsum et allevat
exitum eius a corpore allevat
et refrenat coleram citrinam
et confert omnibus egritudini
bus exitus et splenis quoniam a
perit opilationes et confricatur
in renis inicalulit valde ita
quod fortificata est et mundificati
va sanguis et servat ipsam
ad subtilitatem suam. Si fuerit ser
vans sanitatem quoniam vadit in
venas et arterias et consumit
quod invenit in eis de super
fluitatibus grossis et mundifi
cat meatus et propter hoc frangit
lapidem. Et extrahit ferrum
humorum a corpore propter subtili
tatem sue operationis et sue
aperitionis. Deinde non solum su
perflue propter suam subtilitatem
et eius quilibet potio integra est
cineris vinei cum aqua calida
Et fuit michi a montee cum
tus ex bonis qui erat equalis
complexionis subtilium humorum
extenuati corporis et ipse con
sequentem multiplicavit lectionem
librorum et ieiunium et orone
laborabat multum et erat par
rum abutans cibo et vigila
bat plurimum noctis et erat tre
narius. De qua cognovi illud
quare indicata est humiditas
corporis eius et adducta est ei
marcies et subtilitas comple
xionis eius et non generavit
fuerat per annos et iam super
venerat ei in omni egritudo et al
bificatum erat caput eius et de
bilitati erant motus eius in
nati et factus erat in disposi
tionibus ultime senectutis. Pre
cepi ergo ei comedere et humec
tatus est hora post horam et

paulatim secundum gradationem. Cui com
posui hanc confectionem et precepi
ei ut uteretur ea. Ergo excitavi calo
rem eius innatum et rectificavi ex
dispositionibus suis multum et am
bulavit super pedes suos et con
fortatus est quibus virtutis et est
bona senibus ultima. Quoniam aperit
opilationes et confortat calorem in
natum in corporibus eorum et
resolvit humores eorum corruptos
et confortat digestionem et confert
ventositati et resolvit flegma
a stomacho et a visceribus et confortat
corpus et expellit nocumentum
frigoris et provocat urinam. Ho
dus confectionis. Recipe piperis ma
cropiperis nam rasi i acuti
florum spumanti spice indi ga
lange ameos cum cinei om
nium ana aureum i mastic se fem ani
si se. succi calamenti fluvialis
spice omnium ana aureos x. fol. indi
piperi reubarbari asara se cassie lig
costi dulcis se apii orchylam
omnium ana aureos iii. Gariofilorum card
demomi minoris cubebe nuc.
mus. macis zinzib. carpobal.
xilobalsami preter cassie lig. fele
ati assati auri omnium ana au
reos ii. terantur medicine
et cribellentur et ponatur tertia
libra zucare albe et confici
antur omnia cum triplo suo de
melle despumato et reponantur in
pixide levi et sumat ab ea ab
aureo uno usque ad aureos ii.
ante cibum et post cibum.
Con. apta gutturi et emptui.

Isto autem modo est emplas
trum quod accepi ab antiquis li
bris et rectificavi ipsum secundum
sententiam meam et probavi ipsum in
apostematibus gutturis et inveni ipsum
mirabile et non vidi quod me
lius conferret ipsis et ex ma
gnis secretis est. Recipe ʒ i.
medicamenti sengi i. latangi super
quo pistatur ex oleo sisamino
et oleo nuc. quo coagulatur. Deinde
sumantur mistellagiorum psillii ʒ i.
mistellagiorum se lini et se al
tee et se alinarum omnium ana ʒ
med. dimidia unguenti amigdal
ʒ i. infundantur in aqua calida
quinque die ac nocte. Deinde co
letur et pistetur in ea camomille

mellilloti amborum ana pondus ʒ. ii. mol. pure farine ordei amborum ʒ. iii. aggregentur omnia et pertriantur percussione bona donec fiant corpus unum et fiat ex eo emplastrum // Emplastrum mirabile ad egritudinem

Emplastrum autem mirabile omni conferens egritudini ℞ olei aceti vini amborum ana lib. iii. mirdasengi lib. ii. et mediam calcucumenon ʒ. xx. zinziar ʒ. xvi calcatar quod est atramentum album calcanti corticis eris i. litargiri omnium ana ʒ. ℥ vi. decoquatur oleum acetum et removeantur ab igne et proiciantur in eis litargirum. et reliqua in eis. deinde reducantur omnia ad ignem et decoquantur donec inspissentur et rubeat. Deinde utatur ex omnibus ulceribus et omnibus apostematibus ℞ ad morsum canis rabidi

Illud autem quod sanat a morsu canis rabiosi est illud quod dicam tibi et est ex medicinis nobilibus et secretis magnis et est medicina quam faciebat asanius senex antiquus qui nutriebat me nascens [illegible] et ipse quidem non vidit aliquem quem momorderat canis rabiosus et biberet ex ea mori. et si non consequebatur eum in principio cum momorderat eum canis dabat ei in potu ex ipsa duo coclearia et post ipsum ex ea xl diebus integris et emplastrum faciebat loco morsus cum emplastro quod dicam post medicinam. Modus medicine morsus canis rabiosi ℞ cinis cancrorum p. x. genciane partes v. thuris partem i. Dosis eius coclearium unum magnum. pulverizentur supradicta et bibantur et non bibatur ex ea minus tribus ʒ. Modus emplastri ℞ aceti vini lib. i. et apponi ʒ. iii picis lib. i. aggregentur illa et fiat emplastrum et emplastretur ex ipso locus morsionis est enim mirabile // Ad suffocationem gule

Quod autem sanat ex comestione fungorum illud cui accidit suffocatio dixit G. et ego vidi medicum de terra allexandrie qui utebatur stercore galline in medicatione suffocationis eius qui comederat fungos. Prius fui ego ipsa [illegible] et [illegible] ipsum [illegible] fuit quia extraxi ipsum et [illegible] ipsum et dedi in potu ex ipso cum aceto aqua melle et vino et vomuit statim humorem grossum flatuum et sedatus est et quievit et invenit statim tranquillitatem integram et quasi absente quod ei acciderat // Ad lapidem

Medicamen ad petram quod ego composui uni ex regibus allexandrie cui acciderat lapis et iam erant medici [illegible] donec desperaverunt de se. Composui ergo ei hanc medicinam et iuvatus est per eam et exivit ab egritudine sua egressione integra et eius modus ℞ apii ʒ. iii. acori dauci ana ʒ. i. et ʒ. piretri euforbii castorei cortices radicis capparis semen iusquiami galange [illegible] omnium ana ʒ. i. amomi semen [illegible] silvestris semen apii rosti petrosilli cassie lignee mente [illegible] semen [illegible] calamenti fluvialis et montani genciane romane radicis liquiricie [illegible] pendes aristologie lon. [illegible] maris radicis lilii celestini cinnamomi [illegible] semen feni [illegible] sycamori [illegible] semen urtice [illegible] silvestris [illegible] semen rute silvestris semen agni casti [illegible] omnium ana ʒ. ii et ʒ. terantur omnia et cribellentur et liniantur cum oleo balsami quantitate competente ʒ. i. et conficiantur cum melle despumato. Dosis eius [illegible] et [illegible] usque ad medietatem ʒ. Deinde probavi illud post illud et inveni ipsum frangere lapides et extrahere eos omnes. Qui autem dicunt homines de lapide iudaico expertus sum et inveni eius in lapide veram operationem. Virtus ipsius in lapide renum est fortis valde mirabilis operationis et ipse quidem est lapis albi coloris in quo sunt fila nigra qui invenitur in palestina. et modus dandi ipsum in potu est ut fricetur super cotem [illegible] donec ex eo resolvatur aliquid. Deinde aggregetur limatura illa et abluatur

et detur cum aqua in potu. Con
egritudines morpheas et inficiat
Decoctio nobilis quam composui
ad egritudines splenis et me
lancolicas et morpheam cuparum
et scabiem et ventositatem et
scabiem capitis veri quemque
cuius corpus erat tenerum cum per
mixtio ℞ sperum mirabol. kebu
ab epitimum ana ℥ s. sticados sena
ligi bedegwared. floris viol. ℥ s. an
℥ s. sem. polipodii lapi excoriati
ana ana ℥ j. berbis spodii cub
cinnamom citrim agarici centau
rec camepheos ana ana ℥ s. ca
pilli veneris sic tre amborum
caldi j. tamarindorum contrictorum li
b. iiij meri passul. arbor. emunde
atarum contritarum lib. unum sene
sten lib. mirabol. totos complen
dantur ire et infundantur in x.
lib. aque bullientis die ac no
cte et decoquatur lento igne
donec consumatur dua tercie et co
lentur digitis et colentur cum
equali pondere ire ire de rob
et reformatur dosis eius circa
lib. aque ca et gutteis oli aspa
rum et pondere duorum darcorum
scamonie antiocene. Cibus autem
eius sit omnibus aliis et potus
sit syrup de melle. Electuarium
dyalacon piperon quod compo
sui qui iam processerat in etate
et erat magni corporis humi
ditati multum ventositatis multe
insfrigiditatis corporis eius permix
tio piperis nigri et albi quod
est levius in eis macropiperis
cinamom ℥ j. s. sem. apii ana
ana ℥ j. xilobalsami carpobal
sami spice costi cassielig.
amomi ana ℥ s. cardamom mi
noris ℥ s. apii ameos ce. ciperi
costi mast. ana ana contritorum ℥
iij. terantur confirmantur et ce
bellentur et confirmantur cum melle
despu. et sumatur ex eo omni
mane pondus ij ℥ et cum aqua
mente mast. et amiso et e
bus sit tenegi

Trifera quam composui me
dico qui habebat dol. frequens
et acetositatem in stomacho et pirrhi
siam Mesue go diebus aliqui
et sanatus est cum ea ab egri
tudine sua cuius permixtio ℞

sperum mirabol. citrim et emblicorum 7
sebesten ana ana ameos x. tera
tur reabellentur et liniantur cum
oleo de amygdalis dulcibus Deinde
sumatur ℥ ℥ mast. ciprum ciperi
apari ce. ana ana aur. iiij. costi
dulcis piperis macropip. seccata
gi. indi cortic. cassialig. ana ana
aur. iiij. unois nuc. mas. sancta
mor. xiloaloes inde rubee cala
mi arie ana ana aur. ij. penid. ℥
ij. terantur reabellentur et limi
antur cum oleo balsami et confirmatur
cum melle despu. et sumat ex
eo omni die aur. iiij. Trifera
quam composui status qui erat
religiosus annosus hominem
℞ mirabol. kebul. bellirici. embli
ci. ana ana x. iiij. lib. ij. terantur
grosse et sumatur imgad. h. au
spare ana ana ℥ x. terantur et
decoquantur cum x. lib. aque
donec consumatur media quarta
et coletur et ponatur aqua illa
super mirabol. et belliricos et ponatur
in sufflatione venti septentrio
nal. donec bibatur aquositas
Deinde exsiccentur et pulverizentur
et reabellentur et liniantur cum
℥ j. olei balsami. Deinde addantur
turb. cinnamomi pondus ℥ ℥ xxx.
postquam teritur et liniatur oleo
de amygd. dulcibus mastix
dellthed ℥ s. ameos ciperum
cinamomi apari. xiloaloes
indi. lini. pedine. ana ana ℥ iiij.
terantur et confirmantur cum melle
originali despumato et sumatur
ex ea omni die ℥ iij. cum aqua
mente. est enim ultima ad expulsionem
et melancoliam et coleram et ydropem
Et congruens est multum vir de
egritudine que vocatur diabetes
composui quod ei hanc medicinam
et curatus est ea usque ad ebdo
madam mediam ad hanc speciem
℞ spodii xiloaloes. ursh sanda
li ℥ s. portulate. dragagi gummi
arabici. carabe berbis ℥ s. endivie
lacti. anisi ana ana ℥ iiij. masti
ciamomi. aragi ana ana ℥ iij. zuc
℥ j. terantur cribellentur et confi
ciantur cum zelemabin et re
ponatur et sumatur ex ea omni
die mane ℥ viij. cibus autem
sit aqua ordei et vel. scariola et
completur decoctum eius cum contrahit

teito et constitio ni ks· aq·
Et conquesta est michi mulier que erat · xxx · etatis annorum de retencione menstruorum ni dol' et erat equalis corporis proporcionem Composui ergo ei hanc me(dicinam) et et iuuata est ea cito / me(dicina) ad prouocandum menstrua · Rx spice inde et romane · i · celtice · costi · cassie ligni · cinamomi · asari · anisi · omnium quartam 1/2 ʒ · medulle se(minis) melonis · medulle se(minis) cucumeris medulle granorum ne fasiolorum se(minis) apii · rute · ciceris · ni · se(minis) endiuie kebris · i · embibis · costi omnium an(a) aureum · i · terantur cribellentur et limantur cum oleo de amig(dalis) et conficiantur cum melle despu(mato) et stringatur ex ea ante aduentum menstruorum · viii · diebus · ʒ · iii · omni die cum aqua in qua decoquuntur ciceres aut fasioli Et conquestus erat michi vir quidam aflixus qui erat exmaciatus et habebat corpora strictum ad equalitatem propinquus de dolore iuncturarum et egritudine podagre et ventositatibus Composui ergo ei hanc me(dicinam) que est mirabilis ad podagram Rx hermodactili albi recentis ʒ · i · assume vetustatem lentis exrotundate turb' sene omnium an(a) ʒ · s(emis) Rx ʒ · s(emis) terantur cribellentur · et bibantur ex ea omni die · ʒ · 4 · cum aqua calida Et conquestus est michi vir iste prudens nuper de quo iam dixi qui erat de illis de maioribus de egritudine varie in iuncturis suis Composui ergo ei hanc decoctionem / modus decoctionis ad iuncturas Rx epithimi crenses mirabol' kebuli · ambloy an(a) ʒ · i · polipodii extortuati sulhaa sebegeuarti flor' viol' tamarindi · absinthii · coin spumantis centauree · herbe eupatorii omnium an(a) ʒ · s(emis) pussulatum nigrarum emulcatum quartam lib' 1/2 · conficiantur et decoquatur cum · iiii · lib' aque donec consumantur due partes et conterentur manibus et colentur · et bibatur ex ea · tria lib' cum ʒ · olei amig(dalarum) amar' in omni die tercio et fiat emplastrum super ea cum emplastro de adipibus

Emplastrum cum adipibus cuius iste modus Rx adipis anseris · adipis porci · adipis ursi · adipis vituli · adipis ceruí adipis hirci adipis asini plucestreis adipis aneti galline · volturis omnium an(a) ʒ · i · olei sisamini olei de kerucha olei lentiscini olei de amigdalis amaris cere albe omnium an(a) ʒ · s(emis) cere rubee · butiri vaccini ambreum an(a) lib' · i · liquefiat coletur et administretur
Et conquestus est michi vir quidam mercatorum qui excusabatur et erat michi iuuenis · senis corporis super quod vincissim cucurrebant emoroides quam erant in intestinis eius et illud erat propter multitudinem ciborum suorum grossorum sicut farina ordei · et conmestio lentis · et acciderat ei propter illud tremor vehemens Composui ergo ei hanc me(dicinam) et euasit ab egritudine sua usque ad xx · dies / conferens ad emoroidas Rx mirabol' kebuli et citrini et bellirici et peremlegi omnium an(a) ʒ · i · terantur et cribellentur cum duabus partibus olei amigdal' dulcis · donec penetrant ipsam dum coniungantur eis bdellii indi quartam l' inig sobsecum rosi · spodii granatorum mireti · toccesetseum · storace sicci in sipe karabe mast' xiloaloes ueremisek abengi · plumbi usti cum sulphure · omnium an(a) ʒ · iii · terantur cribellentur et conficiantur cum colo · coagulato et sumatur ex ea omni die · ʒ · vi cum aqua ra · et emplastro hic ptatz
Emplastrum ad emoroidas
modus emplastri ad emoroidas Rx plumbi usti cum sulphure cerusse litargiri · cinis vitis · cinis corticis mergil cupressi balauste omnium an(a) ʒ · i · cere al(be) olei sisami butiri omnium an(a) · quartam lib' · 1/2 adipis porci · ʒ · ii · medulle ceruí vaccini ʒ · ii · liquefiant et colentur de calent in mortario de plumbo nigro et sit manica eius ex ipso feretur in sole diebus aliquot donec acquirat ex plumbo virtutem // Emplastrum
Emplastrum au de adipibus predictum quod est magnorum iuuamentorum ad ventositates grossas

7 dolor intestinorum et egritudinibus a-
giei(?) et ad ventositates et spasmum
qui nominatur tortura et ad omnem
spasmum in renibus et ad petrali(?) cos(?)
sectorum(?) corporum similiter hec emplastra(?)
in quo diximus plumbum omnibus e-
gritudinibus ani et egritudinibus ri-
uorum(?) et ulceribus melius et ad-
ministratur in egritudinibus melius
qui medicinis est prudens
Contra passiones melancolicas
Descriptio tercia electuarii dyaton
Opipereon(?) quod quidem composui
viro ex regibus qui vocatur aaron
et erat septuagenarius et erat magnus
et acciderat ei cogitatio et timor
Composui ei hanc medicinam et iuvatus
est quod est ex illis medicinis cui(?)
pinnectio(?) R. piperis nigri 7 albi ma-
cropiperis necenmsth(?) galange ℥
spice inde 7 romane lassimi(?) a-
momi crexpolibulsamu(?) xiloaloes cor-
ticis cassielignee mastic(is) xilobalsami ga-
riofili asari mamoi(?) seseli(?) kegan(?)
gariofili asari albregi(?) cortic(is) n-
uci(?) sectorum(?) ana dr. ℥ i. hecom(?)
iii. et al. zeduarie doronici q-
meos radicis liquiricie mirgiatarcu(?)
alcolicus(?) sicabe coralli lapidis la-
zuli absulti(?) sotidarcare(?) tecon(?) mus-
mus(?) lacte aq(ue) se(?) portulate
se(mine) apii coriandri sete(?) rude(?) ur-
tice ana dr. ℥ s. maris(?) fusel-
gallie(?) ana adr(?) cretam(?) ℥ vi(?)
musti ℥ ii. teratur cribelletur
et liniatur cum duabus ℥ olei
de amigdalis et conficiatur cum melle
de favis predicti(?) auffertur spu-
ma eius et sumatur ex eo omni
die ℥ iii. hec enim stat loco con-
fectionis magne cum metro(?) spalerorum(?)
sunt velon[illegible] iuvati alius me[illegible]
[illegible] omnia ana // Medi-
cina de spasmo et tortura

Et composui hanc medicinam piso
qui acciderat tortura 7 mich-
naris(?) et spasmus in facie sua
a casu virtutis motivus lacertis(?)
exeuntes a ventriculis cerebri
Medicina ad spasmum et ad tor-
sionem faciei R. calamenti costi
mamoi(?) mastic(is) amomi(?) florum me-
te(?) spicum(?) doronici zeduarie
gariofili ana dr. [illegible] i. san-
dali xiloaloes ambore(?) dr. ℥ i.
musti ℥ s. terantur et cribelle-
tur et liniantur cum oleo balsami

et conficiantur cum melle despumato
et bibatur ex ea omni mane ℥ i.
usque ad ℥ s. iuvatus est eger usque
ad ebdomadam(?). // Odoramentum

Odoramentum quod // ad idem
est capud purgatum confe-
rens spasmo et inflammationi quod
dicitur ventositas torture et
ipsum statim confert capiti pur-
gatum ad tortitudinem(?) R. castorei
doronici [illegible] xii et al. [illegible]
opoponacum abrotani(?) spice [illegible]
[illegible] ana [illegible] i. teratur
et cribelletur et cromatisetur(?)
cum musto et cinque(?) fit exsiccato
a musto et fit sternutatio cum
ipso. Dyacinpes(?) arcotopus(?) pur-
quo conservatur sanitas R.
[illegible] al libras x. mellis despu-
mati libras x. rob libras x. decoquantur
omnia donec fiat eis spissitudo
mellis, hic est enim ultima // Dy-
acinpes(?) optima ad multa experta

Dyacinpes de calamento com-
posuit(?) [illegible] in fine
libri qui est iuvatus spasmo acci-
denti pueris et decrepitis et
mediis et ydropicis et asmaticis 7
anhelitu(?) [illegible] et egritudinibus
flaviis(?) et melancolicis et est
[illegible] me [illegible]
[illegible] in hoc libro cum per-
mixtio R. calamenti montani
calamenti fluvialis [illegible] liquiri-
cie radicis feniculi radicis apii radicis
spinarum(?) radicis endivie radicis sca-
riole radicis lilii celestis pelli(?)
centauree ana [illegible] libras
iii. contundantur et decoquantur
cum xx libris aque donec tercie
et remaneat tercia et fricetur
manibus et coletur et recipiat
[illegible] et ponatur in eo
spice inde et edme(?) rand(?) [illegible] cum-
ti. mastic(is) spinarum(?) gariofili [illegible]
[illegible] ana [illegible] cum
[illegible] ana omnia. teratur
et ponatur in panno spissato(?) ad
modum burse et ligetur ligamen-
to mollificato et decoquatur cum
ea [illegible] ex aqua
quod fit sicut aqua mellis de-
spu. et sicut me[illegible] eius de rob
et decoquatur totum donec fi-
at ei spissitudo et coletur et re-
ponatur et administretur cum [illegible]
sunt ad omne quod narravimus

Inquit Hermann filius ysaac istud est quod invenimus in libro utilitatis reliquum. G. et est gloriosior benedictionis quam libri eius alii et maioris iuvamenti. Et si crederet alius liber ab isto transferatur eum

Expliciunt Secreta Galieni

In nomine domini misericordis. Cuius nutu sermo sumit gratiam et doctrina perfectionem demum ordinem. Rasis contra al mansorem. De cura doloris capitis causati a materia sanguinea. Incipiam simplices medicinas obmittendo. cum sufficit tales medicinas narrare habita cognitione medicinarum compositarum. habetur et cognitio simplicium. Dico ergo quod in causa doloris capitis causati a sanguine sic procedere debemus. Primo evacuando sanguinem per flebotomiam venae cephalicae. licet dolor magis infestat unam partem evacuabis eum a parte opposita. Tum si dolor per eam non recesserit sic subveniamus. Primo eius sanguinem mollificantem iuvemat. digestivum. intrabit(?) tamen ei conveniat amaragium et mundificativum ab aliis superfluitatibus. Et primum tale est. Recipe capilli veneris cuscute viol. ros. ana dragma i. endivie scariole lupuli sca. viol. ana dragma s. et ex istis fit decoctio usque ad consumptionem tertiae partis vel syrupi vel electuarii cum optimo zuccaro. Simile illi est. Recipe fumiterrae taraxaci et est species endiviae. cichorii ana dragma i. viol. ro. cuscute lupuli ana dragma s. ex hiis omnibus fit decoctio et cum sero caprino debet misceri cum optimo zuccaro vel cum mille fiat syrupus vel iulep vel electuarium. Item quod maior sit adore endiviae portulacae scariole ana dragma i. cuscute lupuli fumiterrae flore sticados ana ½ maioranae ana dragma s. ex hiis fiat syrupus vel decoctio ut dictum est. Et nota quod isti syrupi valent in mundando sanguinem a materia colerica rubea ac etiam nigra. Et ex istis potest fieri decoctio et misceri cum syrupo simili in apotheca reperto cum syrupo ros. viol. de endivia et nenufaris et similibus secundum intentionem medici. Item digestivum et mundificativum sanguinis a flatu. Recipe endiviae aviculariae(?) floris sticados acatie bethonicae maioranae ana dragma i. ros. endiviae cuscutae lupuli ana dragma s. semen melonum citruli cucumeris anguriae ana dragma s. et ex hiis fiat decoctio ut prius est dictum. Et non secundum Rasis

in dolore capitis causato a sanguine
vel mundificatiua sanguinis que in
ecam dixi digestiua aliorum hu
morum cum sanguine mixtorum
Et ideo Rasis ponit quod venter
soluatur. Debet ergo sic solui
Recipe mirabolanorum citrinorum infusorum in
decoctione prunorum per vnam
noctem tamarindorum ℥ i prunorum
cum damascenorum numero x expri
mantur bene et misceatur cum
acuitatem et adiungatur in cu
cara tepida vel calida cum zuk
optimo Et hec pro diuitibus Pro
pauperibus fiat hec solutiua Recipe
cassie fistule ℥ ii electuarii de succo rosarum
dissolute ana ℥ i et ʒ i distempera
totum cum aqua calida cocta
Vel pro non potentibus Recipe medi
cinas liquidas sorbere plures repe
ratur Recipe pillularum aggregatiuarum
tamarindi pillularum de reubarbaro
ana ʒ ß incorporentur et fiant pillule
cum sirupo violarum aut de succo
fumi terre sanguinem minu
entes Item notandum quod facta
tali euacuatione debent fieri localia
remedia secundum doctores communiter
practicantes et secundum Rasis hoc
modo Recipe aquae rosarum olei rosarum ana ℥ i
aceti ʒ ß misce et agitentur donec
inspissentur et infundantur panni de
lino et fronti applicentur Et
semper caue ne remedia frigida ap
plicentur occipitio seu posteriori parte
capitis propter neruos qui valde
sunt deceptibiles Vnde
possent exinde sequi spasmus aut molli
ficatio aut aliud nocumentum
Et si dolor adhuc perseuerat fiat ta
le emplastrum Rasis Recipe aceti vini
ciatum i et accipiatur folia malua
uisci et teratur seu puluerizentur
subtiliter et misceatur cum aceto
donec inspissentur et fiat emplastrum
fronti Et si adhuc dolor per
seuerat fiat tale emplastrum fortius
Recipe papaueris ℥ i aceti ciatum i
et ponatur papauer in aceto integre
et permittatur stare ad duas ho
ras aut tres et fronti applice
tur predicto modo Et nota quod pro
secundum auicennam ...
de remediis ...
partem sed extrinsecam et intrinsecam
... ad partem extrinsecam
frigida et humida et prius remotum

male complexionis calide et sic
sanat dolorem capitis et specialiter
cum aceto quod facit penetrare
virtutem papaueris Sed contra ad pre
... est frigidum vel sub
... est cauterizatum et ...
... Vel potest fieri talis fo
mentum medicina Recipe succi plantaginis
... succi solatri succi salicis
ana ℥ i papaueris ʒ ß incorporentur
omnia bene cum aqua rosarum et
oleo rosarum et aceto et ponatur hec
remedium fronti Item etiam mul
tum valent fricationes fortes do
lorose et ligature dimisse Item
valet lotio pedum cum aqua frigida
multum Item conuenit dieta
subtilis sed non comedere carnes
neque vinum potens bibere quia
humidum augmentat sanguinem Sed
comedere debet pauperes prisanam or
dearum vel panatam vel cibum
similem Vel secundum Rasis cibum sim
ex lentibus coctis aceto et ...
Et hec sufficiant de dolore capitis
causato a materia sanguinea
Sed in dolore causato a materia colerica
sic Recipe sirupi violarum sirupi rosarum sirupi
nenufaris ana ʒ ß aque endiuie aque
lupuli ana ℥ i aque salicis ℥ ß
misce et hec totum detur ca le
in aurora quinque diebus successi
ue Et si materia melancolica et multum
grossa fiat tale digestiuum Recipe oxi
zacare ℥ i sirupi rosarum sirupi nenufaris
ana ʒ ß et apponatur sirupi nenufaris
propter mediocre sompnum et remo
uere malam materiam calidam et siccam
Et sumat eger quinque diebus
cum predictis aquis successiue et
hec pro diuitibus Pro pauperi
bus vero fiat tale digestiuum Recipe rosarum
violarum florum salicis ana ℥ i ne
nufaris cinoglosse borago ana
ʒ ß Et istis cum optimo melle
fiat decoctio vsque ad consumptionem
tercie partis et de tali detur
egro mediocris ciatus calidus
quinque diebus successiue in ma
tutinis Vel detur agresta vel
vinum granatorum vel sirupus vt
debet de ... vel cum decoctione
digesta non materia soluatur venter
hoc modo Recipe reubarbari ℥ i ma
ne tracte cum aqua zuk aut
aqua endiuie ℥ ß ... ʒ ß diste
peratur totum cum sero caprino

sero caprino. vel cum aqua endivie
vel illis mixtis detur illud in au-
rora vel in matutinis per ii ho-
ras ante diem. Vel sic. Rx pruno-
rum damascenorum numero xii ro-
sarum nenufaris violarum seleisten ana
ʒ ii s. aut debilitatem egri agarici
albissimi reubarbari electi ana ʒ ii s.
salis gemme ℈ i. spice ℈ s. detur
egro hec medicina calida in ma-
tutinis. Vel pro non potentibus
capere medicinam liquidam Rx
pillularum de reubarbaro ℈ ii pillu-
larum de yera ℈ i. informentur pil-
lule vii cum syrupo rosarum vel violarum
et dentur patienti in aurora
et hec pro divitibus. Pro paupe-
ribus vero Rx electuarii de succo rosarum
ʒ iii et distemperetur hec medica-
men cum aqua cocta endivie
vel aqua rosarum ut tibi videtur
Vel aliter Rx diafinicon electuarii de
succo rosarum ana ʒ i s. et distempe-
rentur ut supra et detur in au-
rora. Facta purgatione fiant
remedia localia. Primo embroca-
ca talis Rx rosarum violarum nenufaris
corticum papaveris albi ana ʒ i foli-
orum solatri endivie portulace la-
ctuce florum camomille ana ʒ ii s.
fiat decoctio cum aqua pluvi-
ali. Et cum tepida fuerit aut
frigida accipiatur aqua cum
spongia et de alto super caput
cadat quia valde confert et et
inducit sompnum. Qua facta per
bonum spacium fiat talis inunctio cir-
ca frontem nares et aures Rx
olei rosarum olei violarum ana ʒ i. cam-
phore opii ana ℈ ii olei camomille
nenufaris olei cucumeris ana ʒ
s. cere modicum et fiat unguentum
molle. Item fieri potest tale gar-
garisma removens calidam et siccam
complexionem malam Rx aque rosarum
aque endivie ana ʒ i aque so-
latri aque salicis ana ʒ s. ace-
ti modicum et fiat gargarisma vel
fiat tale Rx vini granatorum vini
de berberis ana ʒ i. aque ro-
sarum aque endivie aque solatri
ana ʒ s. misceantur ad
invicem et fiat gargarisma. Vel
fiat tale sorbitio Rx succi citri
succi de lemonibus vel arantiorum
ana ʒ i. vini granatorum vini de
berberis ana ʒ s. et cum predictis

aquis fiat gargarismus ut supra
Item fiat tale odoriferum Rx rosarum
nenufaris violarum florum salicis
ana ʒ ii. coralli rubei ambre mastic-
is ana ʒ i. cere albe quantum sufficit
ad incorporandum et cum modico cam-
phore fiat pomum perforatum in medio
Item etiam sacculi possunt fieri ex
medicinis predictis et multe
medicine similes fieri possunt.
In dolore capitis causato a ma-
teria frigida fiat primo tale digestivum Rx
florum sticados arabici maiorane sal-
vie ana ʒ i. bethonice florum
anthos foliorum lauri rute
ana ʒ s. ysopi passularum mun-
datarum abrotani liquiricie mun-
date ana ʒ i. Ex hiis omnibus fiat
decoctio ad consumptionem tertie partis
et cum optimo zukaro fiat syrupus vel oximel
vel electuarium. Secundum digestivum est tale
Rx radicis apii radicis [illegible]
camepitheos bethonice ana ʒ i.
basiliconis centaurie maioris et
minoris aristologie longe et rotun-
de ana ʒ s. minoris spinelle ʒ
i. cuscute capilli veneris ana ʒ
s. et cum optimo zukaro fiat ut
supra. Tertium digestivum Rx bethonice
masticis rubei ana ʒ i. sticados
arabici bethonice maiorane sal-
vie florum anthos ana ʒ i. ra-
dicis apii aristologie rotunde pulegii
calamenti origani ana ʒ s. Ex
hiis omnibus fiat oximel aromatizatum
cum modico ligno aloes garo-
fili nucis muscate et cinamomi et hec pro
divitibus. Pro pauperibus vero
in tali casu fiat tale digestivum me-
dicine Rx radicis feniculi petrosilini ana
ʒ i. salvie rorismarini pu-
legii acori ana ʒ s. ex hiis om-
nibus fiat decoctio ad consumptionem
tertie partis cum optimo melle
et aceto. Secundum digestivum est tale Rx
foliorum lauri florum sticados ara-
bici bethonice salvie rorismarini
ana ʒ i. radicis feniculi spi-
ci calamenti pulegii origani ana
ʒ s. Ex hiis fiat decoctio cum
optimo melle et aceto ut supra
Tertium digestivum tale est Rx specierum
de sticados [illegible]
ana ʒ s. distemperetur
cum aqua cocta vel de salvia et
cum predicta decoctione. Et su-
matur dictus syrupus calidus quoque

dicitur aut vi anni mane successi
ue in matutinis Dicta vero ma
nem dei auxilio Primo euacuetur
cum pillulis cochijs Rasis Quarum
recepta talis est Rx pul. yerepigre
ʒ x. colloquintide ʒ iii. et tur. ptem
vini ʒ. scamonee ʒ ii. ß. turbith
sticados arab. ana ʒ v. ex hijs fiant
pillule et tabulatur inferius Vel
fiat pillarum aggregatiuarum pillarum
cochiarum ana ʒ ß. informentur pillule
vii. cum syr. de sticados Vel pro
non potentibus sumere pillulas sic
fiet Rx mane bone et pinguis
uel cassie fistule tracture cum aqua
zuke ʒ i. uel ß. secundum dispositionem
egrotantis agarici albissimi ʒ i.
saccarine ʒ i. distemperetur tota
medicina cum aqua saluie uel ma
iorane et detur in aurora Et si
fortius vellemus euacuare fiat talis
medicina Rx turbith boni et gu
mosi ʒ i. agarici albissimi ʒ ß.
saccarine ʒ ß. Et si volumus quod
hec medicina euacuet a partibus
remotis adde ʒʒ ʒ ß. et distempe
retur hec medicina cum aqua ma
iorane uel saluie uel rorisma
rini uel lauri uel ex hijs mixtis
et hoc pro diuitibus Pro pauperibus
vero possumus dare succum grede
seu alio nomine greole et est her
ba saluatica uel eius pul. cum aqua
cocta uel de saluia uel maiora
ne Vel possumus dare succum
turbitelle uel eius pul. cum sero ca
prino uel cum aqua cocta Et tur
bitella est radix quedam cuius
materiam flatam Vel possumus
dare ʒ i. de turbith pillularum
uel de agarico uel de supradictis
pillulis Et plura alia remedia
tam pro diuitibus quam pro pauperi
bus fieri possunt sed gratia bre
uitatis dimittuntur Cura istis decla
ratis possumus dicta auctore intel
ligere Euacuatione aut facta fiant
remedia localia Et primo Rasis
Rx olei sambucini et resine ʒ i. olei
de been ʒ ß. et inungatur tenta
et ponatur inuncta inter nares
et aures calida Et si egritudo
fuerit fortior tunc fiat talis
inunctio Rx euforbij castorei ana
vi gr. ʒ vini ʒ et dissoluatur in
oleo sambucino .i. de resina secundum
Symeonem Ianuensem et ponatur in aures

et nares et etiam super frontem
Et si adhuc talis dolor perseue
raret fiat tale linimentum Rx eu
forbij castorei piperis sinapis
storacis rute macubij ana ʒ i.
puluerisentur omnia subtiliter et cum
optimo vino montano uel alio
costimo uel cadillino fiat linimen
tum et applicetur fronti auribus
et naribus Quo facto fiat talis em
brocatio Rx flore camille flore sti
cados arab. pulegij calamenti ma
iorane ana m. i. flore anthos
saluie bethonice cinnepith ana
m. ß. Ex hijs omnibus fiat decoctio
in aqua pluuiali et infundatur
spongia et ab alto proiciatur ca
dere super caput Item fiat tale
pomum odoriferum Rx laudani
ʒ ß. storacis calamite ligni
aloes ana ʒ i. garo. nucis muscate
seminis basiliconis thuris masticis
maris rubee flore sticados ana
ʒ ß. Et cum optima maluasia
uel cum optimo vino sclauo et
aqua rosacea mixtis incorporentur
ad modum et fiat pomum Item fiat
talis sacculus capitalis Rx folia
lauri flore sticados arab. corti
cis maiorane ana m. i. pulegij
calamenti bethonice flore anthos
ana m. ß. thuris masticis gario.
nucis muscate cinamomi ligni aloes ana
ʒ ß. puluerisentur omnia et fiat saccu
lus quadratus et portetur super
caput secundum cauinas Item fiat tale
gargarismum Rx oximelli squillitici ʒ i.
vini montani ʒ ii. pul. sinapis
mustarde ʒʒ piretri ana ʒ ß. mi
sceatur omnia simul et fiat gar
garisma calidum Item fiat sternu
tatorium cum sternutatorijs communibus sed
cum pipere ʒʒ uel sinap. ut alio
alio uel mixtis uel similibus Vel
possumus dare aliquas confectiones ca
lidas in tali casu appropriatas capi
ti ut sunt dyamargariton dyatrion
dyagal. et similes confectiones uel
electuaria similia et hec pro diuitibus Pro
pauperibus vero primo fiat inunctio
ex oleo casillino uel liliaceo al.
uel similibus Item potest fieri em
brocatio super dictis uel ex aliquibus
appropriatis herbarum Item odorent ni
gellam uel saluiam uel ros mari
num uel maioranam uel aliud sile
Item fiat sacculus ex maiorana pulegio

calamento et similibus. Item fiat gar-
garismus ex vino montano in quo
cocta sint salvia rorismarini et
similes medicine prius scripte fieri
possunt. In materia vero melius premi-
digestivum tale est quod: Rx boraginis
melisse buglosse ana m. i. radicis
acori ciperi galange petrosilini feniculi ana
m. s. interioris squille ʒ i. salvie
maiorane lavendule bethonice fumi
terre flore sticados ana ʒ i. Et cum
optimo zuccaro fiat sirupus. Et detur
v diebus aut vi in matutino calidus.
Item sirupus de thimo sirupus de epi-
thimo sirupus de fumo terre et simi-
les valent cum aqua salvie ma-
iorane fumiterre et similibus. Di-
gesta autem materia dentur talia eva-
cuantia mane a capite. Rx poli-
podii folliculorum sene ana ʒ s. ani-
seminis feniculi se. basiliconis flore sticados
ana ʒ vi. cassie fistule mundate ab
acillus ligneis ana ʒ i. vel s. et
fiet decoctio in aqua. fundentur
pulpe mirabolanorum indorum bene quo,
forcit ʒ s. diasene ʒ ii. cassie
vel manne ʒ s. et distemperetur
totum. Et sumatur in matutino
calidum. Vel aliter. Rx yerapigre
galieni yerapigre rufi yeralogo-
dion ana ʒ s. se. basiliconis flo-
ris sticados thimi epithimi fumi
terre ana ʒ i. pulverisanda pulveri-
zentur. Et cum sirupo de sticados fiant
pillule. Dosis earum ʒ i. et plus et minus
secundum virtutem patientis. Item in
hoc valent pillule de lapide la-
zuli pillule de lapide armeno
pillule de fumo terre et similes pillule
descripte a Mesue et aliis auctoribus.
Et sufficit hoc pro dictis. Pro
capitis vero digestivum medicine melius
sit tale. Rx fumi terre thimi
epithimi ana m. i. scolopendrie
radicis ciperi maiorane sal-
vie rorismarini ana m. s. Ex
istis fiat decoctio cum optimo melle.
Vel sic. Rx polipodii boraginis bu-
glosse melisse ana m. i. radicis
feniculi petrosilini apii ana ʒ ii. salvie
maiorane cuscute capilli
veneris ana m. s. Ex istis fiat deco-
ctio cum melle. Item valent supra-
dicti sirupi cum hac decoctione et
similes medicine. Digesta materia
evacuetur cum electuario indo maiori
ʒ ii et s. vel ʒ iii ad plus vel

cum electuario ameth ʒ iii. adplicetur
aqua maiorane vel salvie vel
decoctione predicta vel cum pillulis
supra dictis. Facta purgatione
potest fieri talis lotio. Rx flore
camomille melliloti ana m. s. salvie
rorismarini bethonice ana m. s.
et bulliant omnia in aqua fluviali
et fiat lotio ut embrocha. Item potest
fieri talis sacculus. Rx milii mo-
dicum torrefacti paracepide i. flore
camomille flore rorismarini ma-
iorane ana m. s. et cum bono
vino calefiant omnia molla et
bene calida ponantur in sacculo et
ponatur super caput. Ad idem
etiam valent pecie de lino vel
etiam scarlete balneate cum aqua
vite et super caput posite. Item
valent inunctiones Rasis in mar-
gine facta balnea potius et similes me-
dicine lenes etiam ab aliis au-
toribus dicte. Item nota quod de cli-
stericis non est facta mentio, quia
contrarius Rasis non facit mentionem. Sed
suppono ista esse nota. Et possent
fieri clisteria cum herbis et me-
dicinis supra dictis in una quantitate
materia appareat et alie medicine
diversimode applicate. Si vero zo-
da causetur propter reumaticum calere
ad stomachum vel propter vapores ma-
los tunc fiant remedia Rasis.
Rx vini granatorum agrestis ana
ʒ s. fiant buccelle in hoc vino
infuse et dentur ante adventum huius
zode et hoc prohibet reumaticum calere ad
stomachum et reumatismum aliorum humorum
ad stomachum et caput. Item acarne
limones citri aut cimus acetositas
citonia et similia et confectiones ex
hiis facte multum valent in hoc
casu. Item valet comedere ante
adventum zode vel prandere ubi
cenare. Si vero zoda propter mul-
tum manere in sole si est replecio
sanguinea fiat flebotomia ut dicit Rasis
primo de cephalea. Et si perseve-
raverit dolor fortiter fiat flebotomia
in arteriis quamvis hoc non est in usu.
Credo tamen quod sufficeret de ce-
phalea ut dictum est. Eadem
facta fiant remedia Rasis et
omnia remedia supra dicta in
zoda causata a materia calida. Et si
tamen esset mala complexio calida fiant
similiter ista remedia supradicta

Et hec sufficiat de zoda etc.

Unde in cura eorum notandum est quod scotomia dicitur egritudo causata in nervis opticis arteriis et venis partis anterioris cerebri a vaporibus grossis grossis et malis Et tunc apparet homini quod videat muscas Et dicitur scotomia id est visio muscarum Item vertigo dicitur egritudo causata in eisdem locis a vaporibus subtilibus Et tunc apparet homini quod omnia extrinseca moveantur in girum Item notandum quod hee egritudines secundum Rasis duplices causantur primo a sanguine 2o a flata Ideo in cura scotomie et vertiginis causate a materia sanguinea convenit primo flebotomia de vena grossa frontis Et si ille vene non videantur flebotomia de cephalica est facienda Sed tamen cum fiunt de cephalica quia illarum venarum flebotomia non est in usu Ergo convenit apponere ventosas sine incisione in nucha et non supra nucham quia contra hereretur materia a nucha unde posset sequi magnum nocumentum Sed scarificetur in parte magis carnosa Item debent fieri ligationes dolorose fricationes balnea et embrocationes pedum Item debemus ventosas ponere super tibiarum pulpas quia tunc fit attractio materie a capite Et si nondum est ante ita fiant clisteria ut superius evacuanda et divertenda a capite Et si sanguis est infectus cum colera vel alio humore fiat tale medicamen aptum materie Recipe capillorum veneris ℥ i ß fumiterre ℥ i lupuli viol. ana ℥ viii prunorum numero iii jujubarum numero xx coquantur simul in tribus libris aque usque dum redeat totum ad libram i Et si vis ipsum facere magis mundificativum et laxativum adde medicinas ad hoc convenientes In materia vero colerica per hoc digitum vincitur dictum et superius dicte recepte in cura zode causate a materia colerica tamen digitum sequitur evacuate quoniam etiam locales In materia vero flata primo possit tale vomitivum dari et evacuari Recipe radicis raphani ℥ ii alterplice seminis apii ana ʒ ß fiat decoctio cum aqua pluviali Cui adde oximelis ziziani unciis ß recipi potest Vel

alcumm quere cum modico aceti et sale et detur infirmo Et multa alia vomitiva fortiora illo fieri possunt ex medicis superdictis et in fine dicendis Quo facto fiat hoc gargarisma secundum Serapionem de polo Recipe bethonice ysopi ana manipulum i liquiricie rasi vinacii passulate mundatarum abscisis ana ʒ i piretri yreos serenum ana ʒ ß seminis sinapis seminis staphisagrie ʒʒ ana ʒ ii mastices ʒ i thuris albi ʒ iiii decoquantur omnia bene cum vino montanis et fiat gargarisma ante prandium et ante cenam facto vomitu Item fiat electuarium digitum Recipe termepitheos maiorane bethonice flore sticados ana manipulum i salvie anthos foliorum lauri buglosse melisse ana manipulum ß radicis feniculi petrosilini levistici sparagi ana manipulum i De hiis omnibus fiat decoctio cum optimo zuker et fiat julep vel sirupus Item fiat electuarium cum pillulis cochiis de yerapigra galieni de agarico de turbith et pillule aggregative secundum Mesue etiam multum valent in evacuando materiam flatam a capite Item etiam possunt fieri omnia remedia superius narrata in cura zode causate a materia flata In cura vero scotomie et vertiginis causate a materia melancolica valent omnia supradicta in cura zode causate a materia melancolica Quamvis tamen Rasis de hac cura non fecit mentionem

De cura frenesis

Est notandum quod secundum mentem expositorum frenesis est apostema cerebri partis anterioris calidum a materia calida Et adhuc frenesis est duplex vera et non vera Vera est apostema causatum a materia calida Non vera est tamen passio mala calida Et quod cura frenesis vere est cura frenesis non vere Ideo primo incipiam a cura frenesis vere Et primo a materia sanguinea Et primo evacuandum est clisteri duriusculo Ergo facere debemus flebotomiam de cephalica Clistere duriusculum est tale Recipe viol. et foliorum carnis rosarum nenufaris floris salicis ana manipulum i malve mercurialis caudae palatii floris camomille ana manipulum ß De hiis omnibus fiat decoctio de aqua fluvio unam metretam Cui adde yerapigre Galieni ʒ ß turbith

℥ i ℈ ii ʒ s. salis gemme ℥ i olei
ros. aut viol. ℥ iii fiat clistere
Aliud fortius Rx centauree parue
veris al. nenufaris flore salicis
lactuce asini portulace prouie
ana m. i ros. rub. viol. solatri
flore cucurbite cortic. man
dragore cortic. agarici ana m.
s. Ex hiis omnibus fiat decoctio
ut supra Cui adde diafinicon ℥ iii
turbith ℥ i ℈ ii ʒ s. salis gemme
℥ i fiat clistere et imponatur ca
lidum Decimo vero adhuc for
tius Rx se. iusquiami se. papaueris
al. se. endiuie portulace psilii
ana ℥ s. viol. ros. rub. nenufaris
endiuie portulace solatri malue
mercurialis ana m. i se. melonum
cucumeris agrimonie citru. ana ℥ vi cor
ticis mandragore cortic. aga
rici ana tercium partem m. unius
Cui addis electuarii de succo ros.
℥ iii diaprunis ℥ s. olei nenu
faris olei violarum ana ℥ i salis
gemme salis communis ana ℥ i fiat
ut supra Et hec etiam maxime
in frenesi causata a materia colerica
quoniam evacuant a capite diuertunt
digerunt et alterant et sompnum
inducunt Similiter fricationes fiant
quotidie fricationes semper tra
hendo inferius circa principium
nuche usque ad finem Deinde a
coxis usque ad pedes semper
ante comestionem Et si materia
colerica fuerit furiosa statim a
principio euacuetur cum leni
medicina solutiua Rx reubarbari
electi ℥ i marine tracte cum aqua
endiuie ℥ i vel diafinicon ℥ s. spe
cierum ʒ s. agarici optimi ℥ s. sal
gemme ʒ i ℈ ii quintam partem ʒ
unius distemperentur omnia cum a
qua endiuie et succo capillorum Et
detur tota medicina in aurora
Et hec medicina est optimum solu
tiuum in quocumque corpore forte
virtutis contra materia colerica furi
osa Vel sic pro non potentibus
sumere medicinam liquidam
Rx pillularum de reubarbaro ℥ i
pillularum de yerapigra ℥ s. vel
℥ i secundum fortitudinem vel debili
tatem virtutis Et incorporentur
pille ix aut vii cum syrupo rosarum a
viol. Et dentur in matutinis
Sed si vero materia colerica non fuit furiosa

tunc competunt clisteria iam dicta
et dieta superius narrata in
cura eiusdem a solo calore Vel fiat
talis medicina digestiua Rx folio
rum nenufaris rosarum viol. endiuie ma
dragore solatri ana m. i se. fraxi
acetosum et florum ana ℥ s. se. papa
ueris al. ℥ i Ex hiis omnibus fiat
decoctio et cum optimo zucaro fiat
syrupus vel iulep Et si volumus
facere magis infusum vel alte
ratum adde acetum vel vinum gra
natorum vel agrestam vel vinum
de berberis aut aliud simile Et
digesta materia fiat euacuatio cum me
dicinis euacuatiuis predictis ante dictis
Qua euacuatione facta diligenter
fiant medicine locales per inun
ctiones embrocas odoramenta et
epithimata et similes medicinas

De cura apoplexie capitulum nonum

Apoplexia sic describitur ab
auctoribus Est oppilatio id est ablatio me
brorum sensus et motus a sensu et motu
propter oppilationem completam in vent
riculis cerebri et in corpore id est in viis
vel principiis circa principia ner
uorum vel meatibus id est viis spiritus
sensibilis et motiui Et quamuis hec egri
tudo possit causari a quocumque
humore multiplici ut plurimum cau
satur a fleumate et plurimos a san
guine Si vero a sanguine causetur
tunc fiat flebotomia de vena cordi
deinde de venis post aures [illegible]
collum post incisionem Deinde de
duabus cephalicis Et fiant scari
ficationes et clisteria et alia sup
dicta in cura de cura eiusdem causate
a materia sanguinea Et ita est
procedendum in cura apoplexie causate
a materia colerica et mixta ut sup
dictum est in cura eiusdem causate
a tali materia Sed si apoplexia causa
ta fuerit a materia flatica quia
sic ut plurimum accidit Tunc a
cura taliter primo incipiam
Et primo fiant fricationes do
lorose incipiendo a renibus
ascendendo ad spatulas et a
manibus usque ad spatulas fre
tur trahendo versus inferius
Deinde fiat tale clistere Rx cen
tauree minoris utriusque salvie
utriusque sticados abrotani ca
lamenti origani ana m. i ana m.
se. caphitonis ana m. s. acori

ʒ j. colloquintid' agarici turbith an
ʒ ij. Et bulliant omnia in aqua flu-
viali. Deinde potes apponere mel
marmedinum et oleum de castoreo
vel de pyperibus vel de rusto vel d'
ruto vel de euforb' vel aliquo alio
sicut ʒ j vel s. secundum quod tibi videtur
salis gemme ʒ j. yerepigre ʒ j. al-
al ʒ ij. fiat clistere. Et si vis ma-
gis abstergere adde succi ... an
ij. et hoc clistere est valde forte
et utimur eo sto ieiuno. Quo sto
debes habere hunc syr' calidum
matutis. Rx radicis acori feniculi
petros' brusci sparagi bethonice
flore sticados arabici an m j. salvie
domestice palis camepitheos cu-
scute capilli veneris maiorane origa-
ni pulleg' satureg' an ar s.
Ex hiis fiat decoctio cum aqua fi-
at syr' cum optimo zuk' et optimo
melle et aceto et oximelle scil-
litico vel cum aceto. Et dentur
apopleticis ʒ ij. s. vi diebus vel
viij. successive in matutinis ca(lidum).
Vel secundum Ras' detur ʒ j confe-
ctionis marmedinie cum ʒ j vel
mell' vel dentur predicti syr'
in cuca zode a materia flati. Pi-
gnatid' non evacuatur cum pillulis
cochie et aliis medicinis evacuantibus
supra dictis in cuca materie flatice.
Et postea etiam in cuca zode ca-
te a materia flati. facta non evacuatione
fiat sternutatio cum condisi et el-
leboro al. vel cum pipe et ello-
al vel cum ʒ vel sinapi vel pi-
retro vel similibus medicinis vel
duabus solis aut pluribus aut
omnibus ad invicem mixtis. Facta
non sternutatione fiant gargaris-
mata. Primum est. Rx timeas ma-
stic' nucis m. an ʒ s. sem. sinap'
ʒ elli al. an ʒ j. pulverisentur
subtiliter et misceantur bene ad
invicem cum vino montano vel
malvatico vel oximelle scillitico
et calidum gargarizetur. Aliud for-
tius. Rx condisi sem. sinap' elli
al. piretri tenui spicarum pip'
an ʒ j. ʒ mast' nucis m. ma-
stic' an ʒ j. pulverisentur omnia
bene ad invicem cum oximelle scil-
litico aut cum aceto vel aqua
vite vel vino montano vel a-
liis aut pluribus mixtis ad invicem
et calidum fiat gargarisma. Facto

gargarismate fiant capitipurgia
cum aqua maiorane vel salvie
vel lauri vel aliis similibus
vel mixtis cum predictis pulveribus.
Quo facto fiat tale calefactio. Rx
testam bene calefactam ad ignem
et pone super caput superficialiter
admovendo capillos vel sartaginem
ferream sive ferreum secundum Rasim.
Quo facto ponatur super caput
per magnum spatium embroca as-
sata capiti. Dicta in ca° de cuca
zode et postea bene exprimatur caput
ad ignem. Deinde ponatur super
caput tale bursetum de grano sive
scharleto suffultum sindone de-
... plenum hiis speciebus. Rx
maiorane pulegii calamenti ori-
gani sticados arabici an ʒ s. flore
anthos salvie acori bethonice
garofilate foliorum lauri an ʒ iij.
thimi mastic' sem. basilicon' cia-
momum cubebe sinap' piper nucis
m. an ʒ ij. pulverisentur omnia
subtiliter. Et dictus pul' suetur
intra bursetum ad modum
dyploydis et portetur et maxime
sto ieiuno. Clisteria vero
inunctiones fumigationes et alie
medicine fiant ut supra dictum est.

Inde subeth ab aliquibus sic descri-
bitur. est sompnus profundus preter
naturam causatus a materia mala ut
plurimum flegmatica propter quod fit redditus
spiritus animalis ad suum principium
id est. Et ille subeth sive sompnus
profundus est passio partis anterioris
cerebri secundum Geraldum de solo
super nono Ras' in hoc capitulo
ponit cucam subeth et litargie
... in recepta solum explicitur
de subeth. Et litargia sic descri-
bitur est apostema posterioris partis
cerebri causatum a materia flegmatica.
Et quamvis differant ab invicem ita
per suas descriptiones. cura tamen est com-
munis cuca. Et in tali cuca possunt
fieri omnia remedia supra dicta in cu-
ca zode ex materia flegmatica et omnia in
cuca apoplexie. Et ultra illa fi-
ant hec remedia et maxime hoc
suppositorium fronte dulcissimi et
evacuativum a capite. Rx euforbii pi-
retri sinap' an ʒ s. elli albi
ʒ an ʒ j. salis gemme ʒ j. Et
cum optimo melle fiant suppo-
storia. Et si vis facere fortiora

fiat sic ℞ turbith boni et gud-
si midioris colloquintide agarici opti-
mi ana ʒ i pul' yerapigre Ga. sponte
ʒ s. condisi elli al' ʒʒ pucerici pi-
perite sinapis ana ʒ i salis geme
ʒ i s. Et cum optimo melle fiat
suppositoria et supponantur stomacho ieiuno
Deinde dentur digestiua et euacuatiua
materie et postea sternutationes gar-
garismata inunctiones clisteria et
omnia alia remedia localia supra
dicta et que ponit Rasis in litera
et hec de cura subeth

Inde congelatio est mala complexio
frigida et sicca causata in parte
posteriori cerebri in qua stant oculi
aperti Et aliqui congelationem solum
dependet a mala complexione frigida
et sicca sine materia Et quia eadem
est cura Ideo aliqua remedia
simul ponam Primo ergo conueniunt
omnia diuersiua a capite ut fri-
cationes ligature suppositoria et
omnes alie medicine appropriate me-
lancolie Postea fiat hoc clistere ℞
caldi de pollo ℞ borag' bu-
glossi mellisse fumiterre mercurialis
ana m i anisi malue rutis ana
ʒ i fenicei pulegii ana pugil
cum vino melle optimi olei
liliorum al' ana ʒ i s. salis geme
ʒ i fiat clistere Et si vis hoc
clistere fortius facere potes ad-
dere yeram ruffini uel logodion
ana ʒ i uel ʒ i secundum quod tibi vi-
detur electuarii ameth secundum aliquos ʒ ii
et fit clistere Item fit tale digestiuum
℞ utriusque sticados maiorane
saluie cortic' citri camerosilate ana
m i mellisse buglossi borag'
fumiterre cortic' radicis capparis
ana m s. fit sirupus uel iulep a-
cetosum cum oximelle squillitico
et aromatizatum cum modico mu-
sci cinamomi et garioffili Et similia
digestiua superius posita si per
digesta autem materia fit euacuatio cum
pillulis de fumo terre uel de
lapide lazuli uel de lapide armeno
uel de similibus ut dictum est supra
in capitulo de colica causata a materia
melancolica Euacuata igitur materia me-
lancolica fiant embrocationes gargari-
smata odoramenta inunctiones
balnea et omnes alie medicine
appropriate ut ibi patet hec suffi-
ciunt de cura congelationis

Inde paralisis communiter sic describitur
est mollificatio membrorum ner-
uosorum cum ablatione sensus et
motus causata ut plurimum a ma-
teria flegmatica Secundo notandum quod paralisis est
duplex scilicet quedam uniuersalis et
quedam causata a casu aut percussi-
one Et quamuis prima paralisis
causari possit a quocumque humore
tamen raro contingat ipsam causari
ab alio humore quam a flegmate Et
ideo in cura a tali repletione flegmatica
primo incipiamus Primo ergo
clisteria supra dicta in cura me-
lancolie acuta euacuatiua et diuertentia
materiam flegmaticam a capite fienda sunt
Deinde fricationes ventose ligature
et omnia alia aperientia porosi-
tates membrorum et diuertentia fi-
enda sunt Deinde dicta subtilia
sicca et calida semper apponendo
in cibis paraliticorum et in decocti-
one ciborum scilicet de radice acori
feniculi petrosilini uel saluie uel rore
marini uel pluribus admixtis insimul
uel omnibus Quo facto fiat tale
digestiuum ℞ radicis acori flore
sticados arabici maiorane rethonice
camepitheos paritarie sisimbrii ana m
i utriusque mente saluie anthos
foliorum lauri seminum camepi-
theos ana m s. radicis apii feni-
petrosilini ana unc. iii. semen squinanti la-
pistoronis calami carpobalsami ana ʒ
s. ex hiis fiat decoctio cum optimo
melle uel zucaro quia cum melle
consummatur abstersiuus Et hic in-
cetreos sirupus est melior [illegible]
passioni Et similiter vel sirupus pre-
dicti pro digestione talis materie et
potest aromatizari cum musco uel mace
cinamomi et garioffili et hec pro diuitibus
Pro pauperibus vero ℞ flore
sticados arabici flore roris marini
uel foliorum cimarum saluie maiora-
ne ana m i radicis feni. apii pe-
trosilini ana unc. iii. Et cum optimo
melle fiat sirupus uel decoctio et
detur vncias tantum calide vi dierum
uel viii successiue in matutinis Facta
digestione ante materia flegmatica cum pillulis
fetidis secundum Rasim 9o almansoris
capitulo de paralisi que tales sunt
℞ yerapigre ʒ x colloquintide
interioris ʒ ii et s. castorei piperis
assa fetida serapini opoponacis sagapeni in-
di . i cassia lignea de ista confecta

sinapis ana ʒ. i. centaure minoris
ellebori ambobus ana ʒ. v. que dissol
vantur in succo ruthe et fiant pil
lule ~~[illegible]~~ et detur ʒ. i. in
aurora. Dicit tamen Geraldus de
solo quod hee pillule in principio sunt mi
nus fortes quam sit debilibus competentes
imprendum. Et ideo pono receptam
Geraldi pillularum lenioris solutionis
Recipe yeralogodion [illegible] ʒ. ii. turbith
item et epithimi agarici castorei ana
ʒ. v. pulverisentur omnia et incorpo
rentur cum [illegible] facta cum aqua
salvie et fiant pillule. Et dicit
Geraldus de solo quod harum pillularum
in [illegible] possumus dare pillulam
cum incrementum et fortiores et
plures secundum fortitudinem aut debili
tatem egri quam faciunt bonam eva
cuationem. Qua evacuatione facta
fiat stupha sicca et continue tene
atur bene calidus et teneat eger
intus ut ibi continue permaneat et
si per unam evacuationem non libe
retur iterum detur digestivum et [illegible]
evacuationem. Et totiens hoc fiat quo
usque paciens liberetur. Et nota
quod semper debent fieri medicine
locales supradicte in tali materia
ut pluries dictum est

Inde stupor est dormitatio
membrorum nervosorum causata
a flate propter prohibitionem transitus
spirituum animalis ad sua loca de
putata. Vel secundum Avicennam stupor
est morbus officialis faciens eveni
re in sensu tactus nocumentum. Et
tremor est morbus officialis eve
niens propter defectum virtutis pro
venientem a [illegible]. Et
quia Rasis de ista utraque lo
quitur in eodem capitulo. Ideo de utroque
aliquid dicam etiam in eodem capitulo.
Et primo de stupore. Ubi sci
endum quod stupor ut plurimum fit
in pede et aliquando in brachio. Et
tunc fiant fricationes forti loci
ones sive embrocationes [illegible]
et omnes leves medicine supradicte
in ista re fiant. Item tremor
est peior dispositio quam stupor et
magis materialis. Unde stupor [illegible]
[illegible] causatur propter compressionem
solam sed [illegible] [illegible] [illegible]
relinquit quam stupor de facili re
movetur. Sed tremor propter mul
titudinem materiei aggravati per

virtutem motivam et ut plurimum
accidit capiti. Et ideo fiant primo
fricationes [illegible] [illegible]
[illegible] omnes medicine locales dicte
in ista zode causate a materia flata
et in ista paralisi. Sed tamen in spe
ciali fiat hic clistere [illegible]
Recipe utriusque centaure utriusque
salvie utriusque ruthe yre [illegible]
veris ypericon [illegible] ana m. i.
i. tartari mundati ʒ. ii. [illegible]
[illegible] castoreum ana ʒ. i.
[illegible] ana [illegible] olei liliorum [illegible]
ʒ. ii. mellis ʒ. iii. salis gemme ʒ. i.
pillularum ʒ. s. misceantur omnia id
[illegible] et fiat clistere. Et dicit Geral
dus de solo. Et quia stupor tremor
paralisis causantur eodem modo ideo supra
sufficiant in ista stuporem et tre

Inde tortura secundum [illegible] moris
Avicennam est morbus officialis in facie
propter quem trahitur pars faciei se
cunda ad partem non naturalem aliqua
vel preter naturam. Et est duplex quedam
dam de repletione quedam de ma
[illegible]. Tortura de repletione
est quadruplex. Scilicet sanguinea co
lerica flatica et melancolica. Unde tor
tura sanguinea curatur sicut [illegible]
et cum aliis medicinis supradictis
Et superius est tactum in capitulo de
ista zode. Et si tortura solita
et [illegible] curatur medicine cum me
dicinis digestivis evacuativis et loca
libus ut dictum est. Sed quia tortu
ra ut plurimum causatur a materia fle
gmatica. Ideo primo ab [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] dige
stionibus et evacuationibus materie flate
ut sepius dictum est. Fiat hoc
suffumigium de quo non est facta
mentio. Recipe thuris mastic
[illegible] [illegible] maiorane [illegible]
[illegible] [illegible] preter [illegible] [illegible]
ana ʒ. iii. [illegible] omnia [illegible]
modo. Et ponas de hoc pulvere
medicine supra carnes et suffu
migetur facies bene cooperta
Aliud forcius. Recipe [illegible]
[illegible] [illegible] preter [illegible]
[illegible] ana ʒ. ii. thuris mastic
[illegible] maiorane [illegible]
ʒ. iii. [illegible] omnia ut supra et
fiat suffumigium. Quo facto per
[illegible] [illegible] fiant
fricationes [illegible] [illegible] faciei et
capitis cum uno panno [illegible]

aspero Quo facto fiat inunctio cum
tali unguento ℞ olei de castoreo olei
vulpini olei camomillini olei liliorum al.
ana ʒ i olei de euforbio oleo de
costo olei de piperibus olei bene
dicti i. laurini ana ʒ s. serapini oppo
ponaci bdellii ana ʒ ii dissolvantur
gumme in montano vino vel mal
uatico et cum optima cera al. fi
at unguentum molle Aliud fortius
℞ oppoponaci bdellii serapini cum
fortibus aromatici ana ʒ iii olei de
terebentina olei de eufor. olei
casti olei de castoreo olei de costo
olei de piperibus ana ʒ s olei li
liorum al. camomillini vulpini olei
yreos ana ʒ i pinguedinum vesi
tensi leonis strutionis anseris ana
ʒ vi pul. ʒʒ se sinapis piretri
ana ʒ i s. dissolvantur gumme
in aceto squillitico et aqua vite
per diem et noctem et cum opti
ma cera al. fiat unguentum molle
et inungatur principium nuche
et pars fancii torta sive lesa
Et illud unguentum est aureum
et multum efficax cum quo curat vtor
in tortura paralisi spasmo epi
lepsia et apoplexia de replezione
scilicet de materia flata faciens in eua
cuationibus ut dictum est et mira
bilem operationem facit in con
fortando nervos et resolvendo
materiam flatam et aperiendo poro
sitates membrorum Item fiant
embrocce super caput congregati
sinata capitpurgium et medicine
alie supra dicte Vel secundum Be
raldum de solo fiat tale unguentum
℞ arsenici ʒ i s. ʒʒ nuc muscate
ana ʒ iii olei costi ʒ iii vini al.
ʒ ii s. pulverisanda pulverisentur
et decoquantur usque ad consumptionem
vini et in ascendo colentur et ad
datur cere quantum sufficiat Et fiat
unguentum cum quo fiat inunctio
supra nucham et partem spasma
tam sicut dictum est superius Et
super talem inunctionem fiat tale
emplastrum etiam Beraldi de solo
℞ oppoponaci ʒ i radicis arsenici ʒ iii
ʒʒ nuc mus. ana ʒ i terebentine
optime ʒ iii pulverisanda pul
verisentur et fiat emplastrum et
ponatur supra nucham et par
tem lesam ut dictum est In
tortura vero de inanitione possunt

esse due cause primo caliditas et sicci
tas secundo frigiditas et sic. Si vero
tortura fuerit causa caliditatis et sic.
tunc conveniunt omnia calida frigida
et humida et omnes cibi et potus
et omnia unctuosa innanita fiant
digidamus frigida et humida Concur
ram Rasim in libro Si vero frigida
et sicca fuerint causa torture
tunc conveniunt omnia calida et
humida tam ab intra quam ab extra
Et cognoscere possumus facere curam
in spasmo de inanitione quantum
ad torturam et spasmus de ina
nitione raro evadit etc.

Unde spasmus secundum Aviscennam ii. iii.
c. precio est egritudo nervosa
qua mouentur lacerti ad sua
principia et sunt inobedientes in
dilatatione i. spasmus causatus
propter materiam malignam oppilan
tem et replentem vias et poro
sitates nervorum lacertorum Et
est duplex scilicet de replezione et
de inanitione et non proportionatus
ad materiam De spasmo autem
ex inanitione qui non curatur satis
dictum est in capitulo precedenti Sed de
spasmo de replezione Sciendum
quod ipse potest causari quadrupliciter
scilicet a sanguine colera flegmate
et melancolia Contingit in tali spas-
mo raro evadat ab alio humore
quam a flegmate Et ideo de spasmo
de replezione proveniente a materia
flata De quo Avicenna ponit diffi
nitionem primo inceptam Et dico
quod ille spasmus est triplex scilicet
epistonos et est spasmus partis
anterioris emprostonos et est spasmus
partis posterioris Et tercius
spasmus vocatur tethanus
et est partis posterioris et anterioris
simul In episto vero remedia
sunt applicanda in parte ante
riori et specialiter super caput quia
nervi in hoc casu oriuntur a par
te anteriori cerebri In prostino
remedia sunt applicanda in par
te posteriori et maxime cerebri
et nuche quia nervi ab illa
parte oriuntur In tethano re
media sunt applicanda in parte
anteriori et posteriori simul Et
iste spasmus deterioris est cure
quam aliquis alter Et omnis est
eadem cura nisi quod loci ut dictum est

Ungl notabile
in paralisi

Nota ergo curas. Unde si spasmus de
replecione causatur a materia san-
guinea primo mundificetur venter
cum hoc clistere quo communiter utor. Recipe
mercurialis blite foliorum violarum ro-
sarum ana m. i. nenufaris, camomille flore
rute, flore salicis ana m. s.
malue m. i. fiat decoctio cui addatur
cassie ʒ i. zuccari rubei ʒ s. salis gemme
ʒ s. olei rosarum vel violarum ʒ ii et fiat
clistere. Quo facto fiat primo fleu-
bothomia de saphena 2° de ce-
phalica. Et regatur infirmus cum
dieta sex rerum non naturalium di-
minuente sanguinem ut pluries est ta-
ctum superius. Et post fiant re-
media localia supra dicta frigida
et sicca vel saltem frigida quia san-
guis plus ledit caliditate quam humi-
ditate ut notum est. Si vero causaretur
spasmus a materia colerica vel interca
fiat ut supra dictum est in curacione
talium medicinarum. In spasmo autem
facto a materia flegmatica sicut vidi
ipsum ut plurimum causari fiat hoc
modo curacio ut pluries expertus sum.
Primo ante omnia fiat hoc clistere
calidum diuersiuum et resolutiuum me-
diocriter calidarum. Recipe se. anisi feni-
culi et flor. camomille melilo-
ti flor. aneti ana m. i. maiorane
flor. sticados arabici abrotani salvie ro-
rismarini ana m. s. cortic. agarici
ʒ ii. Ex hiis fiat decoctio de qua
accipe unam meretam vasis ca-
lefacte cui appone yerapigre ʒ i
turbith agarici ana ʒ i sal gemme
pugillum i vel ʒ i et s. fiat clistere.
Et nota quod hoc clistere est valde for-
te et possumus ipsum facere minus
forte removendo medicinas solu-
tiuas in ipso positas unam vel
duas secundum quod videbitur sapienti
medico. Et potest fieri adhuc forcius
addendo alias medicinas appropria-
tas solvent solutiuas ut tibi videtur.
Facto vero clistere eadem die ... die
in sequenti quod talis infirmus comedat
omnes res facilis digestionis ca-
lidas et siccas. Uita quod cetis per a-
liud est plus conveniens assata quam
elixata. Et si oportet ipsum come-
dere elixata utatur hiis speci-
ebus quibus communiter utor in hoc
casu. Recipe pulegii montani flor.
sticados maiorane bethonice flo-
rum rorismarini ana m. i. nucis

muscate gariofilorum macis cinamomi ʒʒ ana ʒ i
et s. rube nigelle galange radicis
acori ana ʒ s. cucuri ʒ i. Et fiat
species quibus spasmatici debent uti cu-
ibus cibus suis. Item ex toto
dimittat vinum et loco vini utatur
mellicraton siue aqua mellis in qua
decocte sint modice species de
predictis. Qua dieta imposita cum
aliis condicionibus necessariis sex re-
rum non naturalium fiet tale digestiuum in
spasmo. Recipe herbe paralisis flor.
sticados arab. maiorane acori be-
thonice ana m. i. lauri baccarum cu-
bebarum salvie flore roris marini pu-
legii origani calamenti mente ana m.
s. se. sinapis cimini gariofilate car-
damomi nigelle ana ʒ s. Ex hiis
omnibus fiat sirupus vel iulep et aro-
matizetur cum speciebus supradictis
et oximelle squillitico vel aceto squil-
litico vel cum aceto simplici. Ut fiat
tale digestiuum quo tribus mensibus
usus fui in uno paciente cum de-
coctione herbarum supra dicta dige-
stiui. Recipe sirupi de sticados cum decoctione ...
pione ... ʒ i oxi squillitici ʒ
s. misce et detur ille sirupus cum
predicta decoctione. Et dosis decocti-
onis est ʒ iii vel iiii calida cum
in matutinis detur. Item valent
omnia supra dicta in tali casu app-
ata capiti facta digestione fle-
umatica cum hiis pillulis. Recipe pillularum
cochiarum pillularum aggregatiuarum
ana ʒ s. informentur pillule v cum
sirupo de sticados vel cum oximelle
squillitico. Vel potest fieri euacuatio
cum pillulis supra dictis vel de
agarico vel de coloquintida vel
similibus vel mixtis. Vel fiant talis
medicina solutiua qua pluries
usus fui in domino Jacobo de cer-
caria. Recipe mane et elix. cassie
tracte cum supradicta decoctione
ʒ i agarici ... et albissimi ʒ i s.
salis gemme ʒ s. misce et disten-
petur cum dicta decoctione et
detur calida in matutinis. Vel fiat
sic. Recipe manne tracte cum dicta de-
coctione ʒ s. pillularum aggrega-
tiuarum pillularum cochiarum ana ʒ
s. incorporentur bene omnia ad inuicem
et distemperentur cum dicta decocti-
one et calida sumantur in matutinis.
Et similes medicine possunt in
spasmo exhiberi et aliquando in a...

Desi et aliquid in inicio sint fortitudinem aut debilitatem virtutis
spasma eudone de infirmos uti tali
electuario. Rx nucis m. gariofili mastic.
thuris ana se. peonie ʒ ij. macis piperis
al. et lon. ana ʒ j. radicis acori
ʒ ij. stirac. calamit. maiorane cor-
tici citri liquiricie ana ℈ j. ca-
pilli veneris sisimbrii buglossi mel-
lisse mente florum rosarum marini sal-
vie pulegii serpilli ana ℈ s. pul-
verizentur omnia subtiliter et cum
optimo melle fiat electuarium. Vel aliter
decoquatur herbe omnes predicte
usque ad consumptionem 3e partis. Et
decoctio colatura recipiatur quan-
titas sufficiens et cum optimo melle
et specierum supra dictis fiat electuarium.
Item sit tale unguentum confortans in-
tercos et nervos. Rx olei de costo
olei camomille olei mastic. ana
ʒ v. olei de castoreo olei liliorum
al. olei vulpini ana ʒ s. pul. ancu-
cheke et est flos trifolii ℈ j. pin-
guedinis ursi tassi leonis pingue-
dinis castor. galline anatis ana ʒ
iij. armoniaci serapini bdellii oppoponaci
euforbii ana ʒ ij. dissolvatur gumme
in oleo terebentine et aqua vite
et cum cera fiat unguentum molle.
Aliud unguentum optimum secundum ma-
gistrum de sancta zophia in quodam
suo consilio de spasmo. Primo
decolletur vulpis et abscindatur ex-
trema et bene excoriatur et ab
iectis visceribus inicidetur. Deinde impo-
natur ista venter dicti vulpis. Rx flo-
rum stirac. salvie bethonice foliorum
sene ana ℈ s. radicis acori co-
que ana quartam partem vini ma-
et ponatur venter vulpis ad bulli-
endum cum aqua fluviali cum pelle
usque pellis sit totaliter dissoluta.
Deinde dimittatur refrigerari et accipi-
atur dicta pinguedo. Deinde liquatur
et coletur. Addita Rx infra scriptis
medicinas. Rx medulle cervine
pinguedinis anatis leonis ana ʒ s.
bdellii serapini dissolutorum in oxi-
melle squillitico ana ʒ j. s. propo-
lende ʒ j. s. cineris cuti leporis
adusti ʒ j. cinamomi pulverisati. Deinde in-
corporentur bene tecti ʒ ij. cere cit-
rine quantum sufficit. mucillagi al-
tee lini vinitiosi adherentis par-
ticulis blalnei maliis ana ʒ s. fiat
unguentum molle. Cumlibet completis

fiant alia remedia per gargarismum
sternutationes et embrocationes lociones
odoramenta et alia medicina supra
dicta localis in tali modo. In spa-
smo autem non proportionato ad
materiam est notandum quod talis dicitur
non proportionatus ad materiam quia
nullo modo causatur vel causatus est per
materiam aliquam que concrete sit ca-
pacissimi sicut est sicca. Spasmus cau-
satus per punctura nervi vel
causatus per dolorem alicuius mem-
bri sicut per vehementem dolorem
stomachi aut virge aut alicuius inte-
stinorum. In quo spasmo sic pro-
cedere debemus. Primo confortan-
do partem lesam cum medicinis calidis
scilicet cum vino montano in quo
decocte sint ille herbe. Rx flo-
rum camomille melliloti florum stirac.
calamit. salvie rorismarini ana ℈
j. fiat locio. Quia secundum se inventus
cum oleo de euforbio mixto cum ma-
stice et terebentina et vitellis ovo-
rum. Et illud est valde sedativum do-
loris apparentis in spasmo causati
a punctura nervi. Item valet sul-
fur pulverisatum in magno dolore
cum euforbio oleo vel cum oleo de
castoreo vel cum oleo de piperis vel
de terebentina vel aliis similibus.
Et si spasmus causetur a mor-
su viperre vel scorpionis aut aliquo
veneno frigido. tunc in illo casu appo-
natur tyriaca supra locum et ma-
xime antiqua. Item valet multum
aperire pullum vel gallinam per me-
dium et ita calidum ponere super
locum. quia tale venenum attrahit
pullum et gallinam. Item valet
etiam supradicte medicine calide.
Et si spasmus causaretur per ve-
nenum calidum tunc in illo casu
quecumque stiptice fortes ne ve-
nenum transeat ad cor vel simul
fiant vel de per se medicine re-
percussive scilicet prohibendo ne venenum
habeat cursum versus partes
cordis vel alias. Et post alicuius
fieret punctura ab aliquo ve-
neno calido tunc fiant repercussi-
va super pedem vel supra cervix.
Et in illo casu remedia valent
Geraldi de solo que ponit in
spasmo causato a sincopim
dolore. Et primum tale est. Rx
primum de kamito infuso in

late vicino per tempus bene mi-
xtum vitella ovorum num. ij. olei
rosarum ℥ iij. acquassanda acquassentur
et fiat emplastrum. Vel recipe farinam de
fermento infusam in oleo rosarum vel
aqua rosarum cum modico vini mo-
rani. Et fit emplastrum super locum.
Vel recipe olei rosarum ℥ iij. aceti rosarum ℥ ij.
vitelli ovorum num. v. miscea-
tur omnia bene admixta et fiat em-
plastrum supra locum. Et dicit practica
quod talia remedia non valent propter
removere dolorem spasmi. Credo
ego quod illa remedia valent ad
removendum illum dolorem spasmi
causatum a mala complexione cali-
da. Et medicine repercussive sunt
emplastra iam dicta. et licet fortio-
ra. Recipe boli ar. terre sigillate san-
dali an. ℥ ij. acacie ypoquistidos
rosarum balaustie mirtillorum an. ℥ j.
pulverisentur omnia et misceantur
cum aqua rosarum vel succo nenufaris de co-
toniis citri vel de mandragora
et cum modico aceti. Et commisce di-
ctum pul. cum uno de predictis
oleis aut duobus aut pluribus
sicut tue discretioni videtur. Et si
vis fortius repercussivum fiat hoc.
Recipe sex clara. attractum in capite
ordinatur quantitatem qua vis et
misce cum dictis oleis secundum quod
tibi videtur. Facto vero repercussivo
statim aperiatur pullus et calidus
supponatur membro. Quo facto
iterum potes approximare reme-
dia supra ut circa spasmum causa-
tum a veneno frigido. Quia communiter
tales medicine sunt calide in
complexione trahunt venenum de
partibus interioribus ad extra seu ad
partes extremales et ipsum repel-
lunt et dispositionem spasmaticam
removent et confortant nervos.
Quare multum valet. et hec de
spasmo sufficiant.

Epilepsia ab auctoribus sic describi-
tur. est egritudo privans me-
bra animata ab operationibus sensus
et motus et erectione non inte-
gra i. operatione non completa.
Et id est propter opilationem contingentem
ipsis in ventriculis anterioribus cerebri
et viis et meatibus eius factam
a materia flegmatica ut plurimum. Et hec
egritudo fit causis a quatuor
humoribus ut a sang. colera [illegible]

Et si causatur a sanguine colera vel melancolia
ut dictum est plenius superius qua-
liter curari potest licet hoc raro
contingat. Et quia epilepsia ut plurimum
causatur a materia flegmatica. Ideo eius
curam tantum ponam. Primo ergo
fiant clisteria supradicta diversa
a capite. Deinde digestiva in tali materia
et ipsam evacuatam exhibeatur. Deinde
ventose super spatulas incidantur
ut multa materia inde evacuetur. Pra-
ctica vero procuretur vomitus cum dige-
ante prandium. Et si non valet
saltem artificialiter. Et specialiter cum hoc
levi vomitus. Recipe radicum raffani
℥ ij. se. apii. se. levistici se. aneti
an. ℥ s. Ex hiis fiat decoctio cui
adde oleum commune cum aceto vel oxi-
melle squillitico vel alio simili.
Et si vis fortius levamen facere
adde elleborum al. vel ʒ ʒ vel aliud
de superdictis. Provocato igitur vomi-
tu si prodest continuetur ut pre-
dictum est. Quod non noceret propter
stomachum quia infirmus indispositus est ad
vomitum vel propter debilitatem vir-
tutis vel propter aliam causam tunc
dimittatur. Ex loco vomitus fiat
gargarisma cum medicinis supra
dictis. Vel fiat tale. Beraldi de
pilo. Recipe radicum pirethri radicum pe-
onie squille an. ℥ ij. ysopi ru-
the pulegii montani an. ℥ j. ma-
tris ℥ ij. se. saxifrage masti-
ces an. ℥ ij. ellebori al. ℥ ij. peonie ℥
iij. vini passule mundate
ab acinis ℥ j s. aceti [illegible] j.
mellis modicum. Et fiat decoctio
cum qua semper ante prandium et
ante cenam fiat gargarisma.
Quo facto fiant fomentationes super
caput et nucham emplastra sacculi
odoramenta embroce fumigatio-
nes capitpurgia et similia reme-
dia localia. Et specialiter fiat
iste sacculus capitis Gentilis. Recipe
florum sticados arab. maiorane cor-
ticis citri foliorum lauri an. ℥ s.
sinapis stercoris columbini an. ℥ s.
lavandule ℥ v. nucis muscate grana
mediocriter an. ℥ j. pulverisentur omnia et
fiat sacculus. Vel fiat tale birre-
tum infrascriptum species quo
multotiens usus sum. Recipe pule-
gii montani maiorane florum sticados
arab. nucis cortic. citri foliorum
lauri an. ℥ s. se. peonie se. sinapis

florum anthos salvie origani ca lamenti montani ana ʒ tamen piperis ana vini cuiuslibet gariofili cinamomi ʒʒ zeduar piretri ligni aloes mirre mastices ana ʒ i pulverisentur omnia et impleatur bucerum ad modum dyployde ut dictum est. Item epilenticus omnino moretur in stuba sicca bene calida. Et dimittat in toto vinum cuiuscumque condicionis sit sed utatur ydromelle solo vel cum speciebus dictis in capitulo predicto de cura spasmi cum speciebus etiam uti potest in cibis suis. Item utatur exercitio per stubam ambulando sufficienter semper ante prandium et ante cenam et similiter p[illegible] hec bufionem ventris. Item semper de mane antequam surgat fiat fricationes circa nucham et spinam totam incipiendo a capite et collo usque ad caudam. Item utatur electuario supradicto in casu de cura spasmi. Item potest uti ʒʒ condito citoniorum condito piretri condito vel confectis eius piretrum recens vel mollificatum in aqua vite dimissum in pecia fricata. Pecia vero pone ipsum in vase vitreato cum optimo zuk et optimo melle ad solem donec coponatur zuk vel mel vel ad ignem diligenter decoquatur quo utatur stomacho ieiuno. Item uti potest omnibus aliis confectionibus capitalibus ut sunt dyacinamomum dyagalanga tragea grossa et aliis similibus confectionibus. Utatur etiam electuario Rasis quod est valde bonum cum speciebus epilepsie pro quo in epilepsia causata a sanguine ut tangitur in textu quod etiam raro evenit et cito curatur per flobotomiam. Item uti potest odoramentis embrocis in usitatibus suffumigiis et aliis supra dictis in textu [illegible] ad libitum. Item [illegible] ultra illa que sunt dicta curative epilepsie a qualitate. Sunt alia que a proprietate epilepsie valde conferunt. Et primo talis pulvis Geraldi de solo. Recipe gallitrici ʒ i genciane ʒ i tormentille ʒ ii pulverisentur subtiliter et detur [illegible] ieiuno cum aqua decoctionis peonie [illegible] quia curavit [illegible] epilepsiam. Vel fiat alter pulvis quem [illegible] expertus sum. Recipe ossium capitis humani precipue anteriorum combustorum combustorum scilicet peonie mundate ana ʒ s tormentille visci quercini ana ʒ ii [illegible] pulvis et detur ut supra. Item dicit Geraldus de solo quod succus ruthe facta [illegible] cum modico aceti [illegible] a proprietate multum confert epilepsie. Item sanguis mustele cum [illegible] multum [illegible] epilepsie. Item alia sunt que [illegible] applicantur a proprietate valentia ut zona facta ex pelle cervi lupi vel ex pelle capitis ipsius similiter et de pelle capitis asini. Et de istis duobus mentionem facit auctor Rasis. Item alia sunt que ponuntur ad collum ut peonia et semen eius aut viscus quercinus aut ruta aut similes medicine. Vel dicunt aliqui incantatores quod dicantur ad aurem pacientis epilepticum [illegible] versus: Caspar fert mirram thus melchiar [illegible]. Item secundum Gentilem a proprietate valet viscus quercinus applicatus collo infantis vel pueri. Item ius ruthe et [illegible] in aqua et vino multum valet contra epylepsiam. Item usus pulveris chelidonie cum zuk multum valet epylepsie. Item si sumatur ʒ i chelidonie pulverisate cum ʒ ii aque decoctionis [illegible] multum [illegible] remedium [illegible] epylepsie. Et ideo dicit Gentilis quod epylentici [illegible] potest uti oximelle composito cum aqua decoctionis ruthe et [illegible] et [illegible] valde ei confert. Item utatur semper dieta [illegible] digestionis ut sunt panis de simila bene fermentatus et bene coctus. Vinum autem bibat ut supra dictum est. Et sic in summa utatur omnibus rebus non naturalibus [illegible] et generantibus sanguinem laudabilem. Omnibus factis utatur odoramentis embrocis capitis [illegible] balneis et suffumigiis et aliis medicinis localibus ut supra dictum est.

Dicit auctor quod incubus egritudo in qua homo sentit in sompnum ingredientem fantasma quod super se cadens et comprimens ipsum et angustiatur spiritus eius et intercipitur vox ipsius et motus eius fit propter oppilationem [illegible] a materia plena [illegible] se movere

et non potest. et vellet loqui et etiam non potest Et sic multis est passio ventriculi posterioris cerebri et nuche a qua nascuntur nervi motivi Hinc est quod talis infirmus non potest se movere nec loqui propter oppilationem factam in principio illorum nervorum Et ex isto apparet quod morbus distinguitur ab epilepsia. et etiam ab apoplexia et econtra Et quia cura est circa ideo per signa cognoscenda est materia oppilans et egritudo causata ab ipsa Et tunc illa materia evacuetur ut dictum est in cura epilensie et maxime in morbo forti Et similiter omnia remedia localia fieri est necessarium quod non puto quia cum homo excitatur cito talis passio removetur Et ideo dicit Gerardus de solo quod in hoc casu bonum est habere pium et fidelem servum dormientem facilis sompni qui in tali casu patientem cito evigilet

Pro quo notandum quod melancolia capitur dupliciter Uno modo pro humore melancolico sive naturali sive preter naturali Secundo modo capitur pro passione melancolica causata in cerebro et hic sumitur secundo modo et non primo Et diffinitur ab Avicenna primo tertii capitulo de melancolia Est mutatio estimationum et cogitationum a cursu naturali ad corruptionem et timorem et maliciam propter complexionem melancolicam Et ipsa melancolia est passio partis anterioris cerebri scilicet primi et medii ventriculi cerebri causata propter materiam melancolicam aut propter malam complexionem frigidam et siccam sine materia Et hec melancolia aliquando causatur propter materiam existentem intra venas et aliquando propter materiam existentem extra venas Si materia est intra venas tunc flebotomia est facienda de cephalica vel de basilica sinistra secundum Rasim vel secundum Avicennam [illegible] tercio flebotomia fiat de vena [illegible] quia remota causa removetur effectus Si vero melancolia causatur propter materiam existentem extra venas tunc hec passio potest tripliciter causari Uno modo a colera combusta in humorem melancolicum per adustionem et hec vocatur mania demoniaca sive melancolia demoniaca quia tales melancolici furore magno movent et motu moventur inordinato Et credunt vulgares quod sint demoniaci in corporibus eorum qui furorem inducunt in suis operationibus Et melancolia sanguinea vocatur mania canina pro similitudine catuli quia sicut catuli primo nascuntur et postea faciunt blandicias ad invicem sic isti faciunt melancolici sanguinei quia primo irascuntur Deinde ridunt et faciunt blandicies et hec est propter humorem sanguineum benignum Vero melancolia demoniaca hoc modo curatur Primo fiant digesta diversa alterativa et evacuativa supra dicta in similibus casibus in tali cura a materia colerica et maxime in tali forma Recipe ros. vi. viol. nenufaris flore salicis malve [illegible] mercurialis ana m. i. Et ex hiis omnibus fiat decoctio de qua sumas metretam Cui addas hanc medicinam vel electuarium de succo ros. ℥ 3 in yerapigre [illegible] rubei ana ℥ [illegible] salis gemme ℈ i et fiat clistere Item in tali potest poni [illegible] scamonea correcta [illegible] et similes medicine evacuantes materiam coleram adustam Et posset etiam poni medicine evacuantes materiam melancolicam sicut thima epithimi polipodium elleborus niger secundum [illegible] Item pillule de lapide lazuli pillule de lapide armeno et similes medicine possunt poni in dicto clistere Deinde utatur patiens cibis laudabilibus humidis ut sunt carnes pulline agnelline lactantes tenere aut perdicum iuvenum in primis [illegible] fasianorum et similes [illegible] aut sit albus aut tendens ad aliqualem albedinem Item admisceantur omnes leticie et gaudia omnibus modis quibus est possibile Et specialiter sompnus multum convenit melancolico Et si non naturalis saltem artificialis cum [illegible] somnifero Recipe nenufaris viol. ros. corticis papaveris albi corticum mandragore ana m. i. flore salicis flore [illegible] flore camomille ana m. ℈. Et fiat decoctio cum aqua pluviali Et fomentetur caput patientis bene

cooperta panno ita quod fumus exire
non possit. Postea accipiatur spon
gia et cum dicta aqua embro-
cetur caput per bonum spatium
et postea extergatur modicum cum
panno lineo. Et postea fiat hec
inunctio somnifera. Rx olei man
dragore nenufaris viol. ros. ana
ʒ. ß. ungt. populeon ʒ. vi. lactis
papaveris al. ʒ. v. misce vel fiat
unguentum cum modica cera et fiat
inunctio circa tympora et nares
et aures. Et si hec remedia non
valerent tunc infirmus tene-
at in ore suo linguam pillulas so-
mniferas i. vel ii. Rx se. in or
feidii maioris et minoris se. por-
tulace ana ʒ. i. nenufaris man
dragore iusquiami papaveris al. et ni-
gri ana ʒ. ß. cinamomi grana mus-
cus ana ʒ. i. psilly opii ana ʒ.
ii. pulverisentur omnia et fiant pil
lule cum vino modico vel syr.
nenufaris. Et teneat patiens i.
vel ii. in ore qui volt dormire.
Et si hoc remedium adhuc non vale
ret tunc fiat hoc licinium. Rx
iusquiami papaveris al. et nigri man
dragore et seminis eius ana ʒ. ß.
psilly opii ana ʒ. ii. se. portulace
endivie scariole lactuce ana ʒ. i. pul
verisentur omnia et incorporentur cum
sacrocolla et gumi arabi et oleo
mandragore et nenufaris et
aque vite modicum. Et fiant lici-
nia cum filo ligata et impo
natur ano qui inducunt somnum.
Et si illa adhuc in toto non con
ferrent tunc fiat illa confectio
somnifera ut sit apud phisicos. Rx
opii psilly ana ʒ. ii. micarum panis se-
minis gozze et boze ammigdalarum
dulcium ana ʒ. i. mandragore et se-
minis eius papaveris al. et nigri se. por-
tulace nenufaris iusquiami ana ʒ.
ß. ʒʒ. nucis muscate grana mar. cina
momi ana ʒ. ii. pulverisentur omnia
subtiliter et cum optimo zuc.
fiat confectio solida vel electuarium cum
optimo melle. Preparato vero somno
digeratur materia colica adusta hoc
modo. Rx viol. ros. nenufaris
flore salicis endivie lactuce scari-
ole cicoree et se. eius ana ana i. fu-
miterre polipodii buglossi meliss.
thimi epithimi ana ana ß. Ex
hiis fiat decoctio et thimus et

epithimia ponantur in fine decoctionis
et cum optimo zuc. fiat syr. vel in
loco acetosi cum aceto simili. to
et aromatisatum cum modico cina
momi nucis muscate et grana. Vel fiat
syr. Bennit pro quadam infirma
to ex suo gaudio. Rx aque di
stillationis borag. aque distilla
tionis buglossi ana lb. ii. aque
distillationis endivie lb. i. misce
omnia et ponantur in infusione folio
rum sene ʒ. iii. Deinde bulliant pau
ca ebullitione et in fine addatur epithi
ʒ. i. ß. et clarificentur cum zuc. lb.
i. dissol. ʒ. ii. ul. iii. cum aqua rosa
zuc. Vel fiat talis syr. pro uno
sene qui habebat timores vel
accidentia multa melancolica. Rx buglossi
melliss. ana ana ii. capilliveneris sco
lopendrie ana ana i. cum ... sticados
arabici ana ʒ. ß. radicis feni
petrosilini ligni aloes ana ʒ. i. se. ana feni
flore boraginis flore buglosse ana
ʒ. iii. zuc. lb. i. et fiat syr. dosis
ʒ. iii. in aurora. Vel fiat talis syr.
pro quadam domina melancolica habente
dolorem capitis et inviciem circa
partes stomachi. Rx buglossi mellissi
ana ana i. sene polipodii ana ʒ. i. ß.
flore boraginis passularum ana ʒ. ß.
se. ana feni endivie ana ʒ. ii. tamaris
indi v. mirabolanorum nigrorum ʒ. ß.
zuc. lb. i. fiat syr. de quo sumat
ʒ. ii. in matutinis. Vel fiat syr.
Gncaldi de sole et maxime qui
talis melancolia dependet a splene. Rx
corticum radicis feni petrosilini apii brus
si sparagi ana ʒ. ß. aceti radicis
capparis ana ʒ. ii. radicis rafani
se. apii ana ʒ. ii. radicis cappar(?) ...
mediane corticum tamarisci scea
rum ... ana ʒ. i. scolopendie
ana i. eupatorii calamenti absinthi
capilliveneris recentis endivie scari
ole ana ana i. matrisilve cuscute se.
portulace se. melonis mundatum ana
ʒ. i. ... bisantii ... cum ...
se. ... ana ʒ. ii. liquiricie
... uvarum passularum mundatarum
ab acinis ana ʒ. i. ß. succi bo
raginis succi fumiterre succi polipo
dii ana ʒ. ii. flor. borag. flor. bu
glossi sticados arabici ana ʒ. i. mell
... zuc. al. lb. ß. In
fundantur radices in aceto per
diem et noctem et postea fiat syr.
optime clarificatus. Diga ma.

Ruminus isti sir. sint appiati inte
mitire alteri a coleria adusta Ru
chylonius curatur talis medicina medata
facta ex coleria primo cum eius me
dicinis Rx pillularum de reubarbaro
pillularum de arnico an. ʒ. s. infor
mentur pille vii cum sir. ros. et
dentur in matutino Et si paciens non
possit sumere pillulas detur hec
medicina solutiva liquida Rx electuarii
aureeh sive arcs elect. de succo ros.
an. ʒ. i. s. dyarisff ʒ. s. distempe
rentur cum hac decoctione Rx
radicis feni petros. an. m. ii. bu
gloss. meliss. flore boraginis an
m. i. fumiterre polipodii an. m. s.
fiat decoctio Et si vis fortius sol
vere tunc dabis hanc medicinam
Rx elect. indi elect. de succo ros. an.
ʒ. i. s. elect. aureeh ʒ. ii. manne bone
et pinguis ʒ. s. distemperetur cum
predicta decoctione et detur in ma
tutino calida Et similes medicine possunt
exhiberi pro diversitate Pro pau
peribus vero fiant aliqua de
supra dictis medicinis simplicibus cum
melle ut sunt decoctiones et a
lie medicine pauci precii Et fiat
talis sacculus capitalis Rx viol
ros. nenufaris corticis ut an. m. i.
corticum mandragore endivie lactuce
melliloti bethonice polip. fumiterre
an. m. s. maior. [illegible] ma
geri an. ʒ. ii. pulverizentur omnia
et fiat sacculus ad formam qua
drati et ponatur super caput sto
maco ieiuno per ii horas per qualibet vice
Et si tedium inferat inflamo re
moveatur per modicum spacium et
iterum apponatur Docamenta
vero capitpurgia [illegible]
gargarismos embrocas suffumi
gia et alias medicinas similibus
[illegible] ut superdictum est in plu
ribus locis Si vero materia melancolica
causetur a splene Primo fiant
scarificaciones [illegible] circa renam
[illegible] trahendo inferius Deinde fiant
clisteria [illegible] et curatur [illegible]
tale Rx melliloti camomille [illegible]
feni an. m. i. bugloss. meliss. fu
miterre polipodii corticis [illegible]
an. m. s. Et hiis omnibus fiat
decoctio cui adde elect. indi elect.
aureeh an. ʒ. i. s. ierapigre sim
plicis cassie fistule [illegible] an. ʒ. s.
olei camomille ʒ. ii. salis communis

purgi medium fiat clistere Et si vis
fortius facere fac sic Rx bugloss.
meliss. fumiterre polip. an. m. i.
flore camomille melliloti pulegii
calamenti origani flore sticados
arab. an. m. s. anisi feniculi an.
ʒ. s. Ex hiis fiat decoctio cum a
qua pluviali Deinde pone hanc
medicinam Rx agarici optimi ʒ. i.
salis gemme ʒ. i. s. ierapigre cassie
fistule [illegible] an. ʒ. s. Post cliste
ria clisteres digeratur materia cum
[illegible] Rx flore sticados arab.
maiorane pulegii calamenti origani
corticis citri an. m. i. bugloss. meliss.
fumiterre polip. thimi epithimi an
m. s. radicis brusci sparagi feni
petros. an. ʒ. [illegible]
Ex hiis omnibus fiat decoctio cum
aqua fluviali usque ad consum
pcionem tercie partis et cum zuccaro
[illegible] fiat sirupus vel iulep Et si
vis facere sir. fortiorem fiat sic
Rx ellebori nigri polip. fumiterre cetrac
i. scolopendrie [illegible] thimi
epithimi an. m. s. radicis feni
petros. apii an. m. ii. brusci
sparagi bugloss. meliss. flore
sticados arab. maiorane pulegii
calamenti origani corticis [illegible] mente
an. m. i. Et cum optimo zuccaro
fiat iulep ut supra Digesta materia
fiat talis evacuatio Rx elect. indi
ʒ. ii. [illegible] ʒ. i. s. cassie fistule ʒ. s.
distemperentur cum decoctione supra
dictorum sirupi Vel sic Rx dia
cassie fistule ʒ. s. agarici albissimi
ʒ. i. elect. aureeh elect. indi dya
senne an. ʒ. s. Vel sic Rx pillularum
aggregativarum pillularum de la
pide armeno an. ʒ. s. informen
tur pille vii cum sir. de sticados
et dentur in aurora Et si vis
fortius solvere potes dare istas
pillulas Rx pillularum de agarico
pillularum de turbith [illegible]
pillularum de lapide lazuli an. ʒ.
s. informentur pille ix cum sir.
de sticados Vel sic Rx pillularum
de fumiterre pillularum fetidarum
an. ʒ. ii. informentur pille vii
vel ix cum sir. de sticados et
postea detur cum aqua vite vel
vino montano in aurora Et simi
les medicine plures fieri possunt
Facta diligenti purgatione potes
facere gargarismos supra dicta et

maxime de mane accessionis vel epilentie
Item invenciones odoramenta sternutatoria capitis purgationes suffumigia supra narrata contra maniam flegmaticam facere potest. Fiat tamen hec embrocatio confortativa et resolutiva. Recipe fumi terre florum sticados anthos maiorane pulegii bethonice thimi epithimi calamenti foliorum lauri salvie roris marini buglosse melisse ana m. ii s. Ex his omnibus fiat decoctio in vino montano et embrocetur caput.
Item utatur vino montano albo et aliquando malvatico. Item utatur electuario laudabili carminativo ut supra narratum est. Confectionibus vero debet uti appropriatis ut sunt electuarium letificans almansoris quod est tale. Recipe melisse corticis citri gallie muscate masticis croci orientalis cinamomi macis cardamomi peonie been albi et rubei zedoarie doronici ozimi ana ℥ et seminis garyophillorum ana partes equales misti ozimi x partes vini. Deinde scindantur kebuli xx emblici xxx et terantur in libris iii aque et coquantur donec ad eam unam redeant et colentur et in colatura mittatur mellis lb. i. Deinde bulliat iterum donec aqua sit consumpta. Et postea ex hoc melle conficiantur dicte species quod tamen in pondere sit triplum ad species predictas. Post sumpcionem electuarii sumat cum vino anthos. Hoc medicamen letificat et colorem pulcritudinem et digestionis fortitudinem operatur et corpus retineat. Si vero ista frenesis talem passionem inducit sive inducta nascatur in capite inducta vel propter eam fuerit adusta tunc mollis cibi fiant diversitates cum frictionibus ligaturis clisteribus suprascriptis et etiam ventosis primo post si humidus sit. Deinde fiat clistere dignum. Recipe scolopendrie ... fumiterre polipodii buglosse melisse ana m. i thimi epithimi bethonice capilli veneris cuscute corticis capparis florum sticados anthos maiorane ana m. s. Ex his omnibus fiat decoctio cum aqua fluviali et fiat syrupus. Alius syrupus fortior illo. Recipe succi pomorum silvestrium acetosorum ℥ vi radicis brusci sparagi petrosilini radicis capparorum ana m. ii s. mirabolanorum kebulorum indorum nigrorum ana numero x.

alii nigri polipodii fumiterre ceterach thimi epithimi florum sticados anthos maiorane corticis citri ana m. i. Ex his omnibus fiat decoctio cum aqua fluviali preter succum pomorum et thimum et epithimum quod ponitur in fine decoctionis. Et facta decoctione colentur et colature mittatur predictum succum pomorum cum zuccari albe et fiat syrupus secundum artem. Et possunt apponi alie medicine appropriate pectori stomacho epati vel ... secundum quod a tali vel tali membro talis inducta sit dependencia. Facta digestione materie inducte tunc fiat evacuatio talis. Recipe elebori nigri ℥ ii elebori ameti ℥ i et s. ... trite cum predicta decoctione ... ℥ ii. Et distemperetur hec medicina etiam cum dicta decoctione et detur calida in aurora. Vel Recipe succi polipodii recentis ana ℥ i s. elebori nigri elebori ameti ana ℥ i s. pulveris sene preparate ℥ ii. distemperentur omnia cum dictis succis et decoctione supradicta. Et detur dicta medicina in matutinis calida. Vel pro non potentibus sumere medicinam liquidam sic fiat. Recipe pillularum indarum pillularum de fumoterre pillularum fetidarum ana ℥ i. et informentur pillule vii cum succo de fumo terre vel de sticados. Et dentur in aurora. Vel Recipe pillularum de lapide armeno pillularum de lapide lazuli ana ℥ s. informentur pillule vii et dentur ut supra. Facta evacuatione sufficienti debet conversari cum rebus non stabilibus semper cum letitia et gaudio se confortando insipientem. Ultimo potest dare tyriacam et ... simul cum aqua vite vel vino montano in matutinis vel tertiis mixtam cum tyriaca et continue v diebus aut vi successive. Et si hec non sufficiant fiat hoc balneum. Recipe aque fluvialis quantitatem quam vis. Deinde intus fac bullire omnes herbas. Recipe buglosse melisse fumiterre maiorane florum sticados anthos florum roris marini florum camomille ana m. i. Et tunc calefacto balneo ponatur intus paciens stomacho ieiuno et dimittatur stare per i horam et post exsiccetur

et ponatur ad lectum et detur de
supradicto electuario vel de confectione
solida ex eisdem medicinis composita
et postea detur modicum vini
montani odoriferi. Postea permittatur
dormire ad iii vel iiii horas
Et postea possunt fieri suffumigia
odoramenta emplastra et alia me-
dicamenta appropriata et localia ut
plenius dictum est supra
Unde catarrus capitur dupliciter
Uno modo pro fluxu alicuius materie
fluente ad nares a capite Et
dicitur coriza ab isto esse quod
coza vocatur Secundo capitur pro fluxu
alicuius materie fluentis a capite
ad fauces Et vocatur brancus
per quamdam similitudinem ossium man-
dibularum que ossa sunt dimulgata
ad modum duorum brachiorum Tertio
capitur pro fluxu alicuius materie
fluentis ad pectus Et hii catarri
sumunt denominationem a loco membro
ad quod transit quod tamen non
facit ad propositum Et iste tribus
modis sumendo catarrum prediffi-
nitur Est enim fluens a capite
ad nares fauces et ad pectus Et
ille catarrus potest quadrupliciter causari
seu generari Primo a materia san-
guinea ut si sanguis in multa
quantitate a capite flueret ad ali-
quod predictorum membrorum Et quamvis
tamen raro hoc accidat Secundo potest
causari a materia colerica Tertio a materia
melancolica Et quamvis tamen etiam hii duo
modi raro eveniant Et quia hii
tres modi raro eveniunt ideo curam
eorum pretermittam Quarto causatur
catarrus a fluxu materie flegmatice flu-
entis ad dicta membra Qui ca-
tarrus plures contingit et spe-
cialiter in hyeme Cuius cura ta-
lis est Primo imponatur pati-
enti dieta multum subtilis in prin-
cipio que est nisi tertia si virtus
est fortis aut dare debes pti-
sanam colatam ordeaceam cum
zuccaro si virtus est constans vel
privata vel brunen Item loco vi-
ni bibat paciens istam aquam ℞
iniubarum sebesten ana x ficuum
siccarum pinguium dactilorum ana
vii liquiricie rase ʒ s uvarum passe
mundatarum ab acinis ʒ i ysopi
scabiose capilli veneris rusticte be-
thonice flore sticados ana m i

Ex istis fiat decoctio cum penidiis
vel zuccaro optimo et dimittatur pro
pauperibus cum melle Et si vos fa-
cessisset in tali catarro qui se plu-
rimum accidit fiat ista alia decoctio
temperata ℞ ordei ve. rusticte viol
rosarum lactuce endivie ana m i iniubarum
sebesten ficuum pinguium siccarum dactilo-
rum ana numero viii radicis feniculi petrosillini
ana numero iii Ex hiis fiat decoctio cum
optimo zuccaro de quo utatur infir-
mus loco vini Item utatur tali cli-
stere ℞ ysopi scabiose ordei flor
camomille meliloti ana m i furfuris
tritici in sacculo agarici flore sticados mal-
ve foliorum violarum mercurialis blite
ana m s Ex hiis fiat decoctio et
coletur Cui addas turbith subtiliter
pulverizati ʒ s yerapigre cassiefistule
zuccari rubei ana ʒ s salis gemme
ʒ i s fiat clistere Item fiat tale
digestivum ℞ sirupi de liquiricia sirupi de
ysopo ana ʒ vi sirupi de sticados oxi-
melli compositi ana ʒ ii misce et
iste sirupus distemperetur cum predicta
decoctione Vel fiat talis sirupus ma-
gistralis scilicet sic fit ℞ bethonica
rute citri flor sticados arab ysopi
siccati pulegii ana m i viol ro. rad
lactuce rusticte capilli veneris ana
m s passularum enucleatarum ʒ i s
liquiricie rase ʒ s iniubarum sebesten
ficuum pinguium siccarum dactilo-
rum ana numero x radicis apii feni-
culi petrosillini ana numero ii fiat decoctio
et postea cum optimo zuccaro fiat
sirupus vel iulep Digesta autem materia
fiat evacuatio hoc modo ℞ pillularum de
agarico pillularum de turbith ana ʒ
s incorporentur pillule vii cum sirupo
de sticados vel fiat evacuatio cum pillulis
cochiis vel aggregativis vel simi-
libus vel ex illis compositis Vel
fiat talis medicina solutiva ℞
manne vel cassie tracte cum pre-
dicta decoctione ana ʒ s turbith
boni et gummosi agarici albissimi
ana ʒ s salis gemme zinziberis ana ʒ
ʒ s pul. gere ʒ i misce et
distemperetur cum predicta et detur
calida in matutino Facta purgatione
sufficienti fiant suffumigia cum
frote odoramenta stimulativa
ventose et alie medicine locales
contra talem morbum flaccam

Obtalmia est duplex vera et non
vera Non vera fit cum ...

ʒ iii vocatur gencbaro et sarille.
Et ad hec obtalmia causatur a cau-
sis extrinsecis et a sole pulvere fumo
cum similibus percussione et a pluribus
aliis causis Et vera causatur a
causis intrinsecis Et hec diffinitur
sic est apostema causatum in coniunctiva
oculi Quibusdam tamen alii dicunt obtalmi-
am esse apostema calidum in coniunctiva
oculi causatum Et hec vera ob-
talmia est quadruplex quedam
generatur a sanguine quedam ex fle-
gmate quedam a colera Cum ob-
talmia vera a colera raro generatur
quia talis humor raro fluit ad
coniunctivam oculi Verumptamen potest
ad ipsum fluere et ipsam apostemare
Et in hoc casu debemus digerere
istam colericam materiam cum me-
dicinis supra dictis in cura ca. intre
nalis Aut preter naturam et
similiter cum aliis medicinis evacu-
ativis et localibus ibi narrat
Inter cetera potest fieri hoc collirium
Recipe thimi masticis ana ʒ s. tutie
preparate cum aqua feni ʒ ii vini
montani aque rute aque feni ana
ʒ i aque eufrasie ʒ s. et fiat colli-
rium Vel Recipe antimonium prepa-
rati cum aqua rosarum tutie prepa-
rate cum aqua feni ana ʒ i aque
eufrasie ʒ i aque feni aque ruthe
ana ʒ s. misce fiat collirium Et
si vero obtalmia fuerit a materia
flegmatica quibus hoc etiam raro con-
tingit tunc in hoc casu fiant
digestiones cum clisteribus supra
dictis huius materie apparatur sca-
rificationibus ventosis et aliis me-
dicinis a capite dictis Quibus
sufficienter factis fiat hec dige-
stiva Recipe syr de sticados arab.
ʒ i syr viol syr rosarum ana ʒ s.
aque ros. aque ruthe ana ʒ s.
misce Vel fiat tale iulep ma-
gistrale Recipe florum sticados arab
bethonice maiorane ana m. i
crista galli eufrasie ro. ru feni
verbene ana m. s. Et postmodum fiat
decoctio et cum optimo zuccaro fiat
iulep etc. De aliis pluribus facta
digestione materie tunc evacuetur dicta
materia hoc modo Recipe pilladeu co-
chiarum pillarum in[...] sim quest
et ..ot ana ʒ s. Et informentur
pille vii cum syr de sticad ut
laxum syr ros vel violarum ut tibi

videtur Vel potest fieri evacuatio
cum hac medicina liquida solu-
tiva Recipe mirabolanorum bellirici et chebuli
ʒ i ʒ ʒ i salis gemme ℥ iiii aga-
rici optimi ʒ i cassiefistule cum aqua
rute cum feni ʒ s. Et distempe-
rentur cocta cum aqua feni et aqua
eufrasie Et detur in aurora
Et similes medicine fieri possunt
facta evacuatione bona vel tercia suffi-
ciente sicut est necesse tunc fiat
hoc collirium Recipe mirre sarco-
colle ana ʒ ii tutie preparate cum
aqua ruthe et feni ana ʒ i s. a-
que celidonie aque feni aque ruthe
aque eufrasie ana ʒ s. misce et
fiat collirium Et si vis fortius fa-
cere fac sic Recipe viridis eris ʒ s.
piperis longi ʒ i thuris mirre sar-
cocolle ana ʒ i athimoni tutie prepa-
ratorum cum aqua feni et eufrasie
ana ʒ ii terantur omnia subtiliter
super marmore et fiat collirium
cum aqua rosarum rute feni celidonie
et eufrasie Item in hac obtalmi-
a facta purgatione ut supra dictum
est valet mica panis infusa in
... ... de
... ... et ... po-
no vini montani optimi Et
valet hoc remedium secundum ... ...
3 .. ... de cura obtalmie fere
Item valet etiam balneum et
maxime tale Recipe aque pluvialis
quantitatem sufficientem ut tibi vi-
detur Deinde impone herbas ...
Recipe eufrasie ruthe florum sticad
arab bethonice ana m. i feni
verbene maiorane ros ana m. s.
et fiat decoctio Et tunc facta
decoctione patiens obtalmicus
recipiat fumum ad caput bene
cooperto et postea intret balneum
et stet ibi donec sudet Et postea
sudore sufficienti exiccetur cum
panno lineo calido et postea bibat
haustum ... vini montani cum
quo etiam commendat modicum tiriace
grosse vel ... vel similem
confectionem Nam tunc illa
materia ... resolvitur et multum
subtiliabitur et sic puto opportunum
esse loco superius allegato quoniam
in obtalmia calida omnia et ...
neu possent plus nocere quam prodesse
nisi in casu in quo materia esset
subtilis et pauca et apta re-

solutionem. Plures autem et fortiores huius valent in obtalmia a causa frigida quam a causa calida. Item valet etiam in hoc casu potus tyriace antique cum vino montano vel potus metridati antiquioris temporis et aliorum electuariorum capiti appropriatorum. Item valet suffumigacio facta ex thure vernice mastice mirra et sarcocolla iuniperi et suffumigacio ex istis mixtis et similibus. Et si vero obtalmia causata fuerit a materia calida colerica. Et quia ut plurimum propter subtiliacionem colere sanguinis cum colera misceatur. Ideo primus facto clistere et evacuacione lenitiva ventris et maxime inferiorum fervium tunc fiat flebotomia ex cephalica. Et postea detur pacienti hoc digestivum. Recipe violarum [illegible] capilli veneris ana m. i. bethonice endivie lactuce eufragie verbene criste galli ana m. s. seminis endivie scariole lactuce citrulli cucurbite ana ʒ s. Ex hiis omnibus fiat decoctio cui adde vini granatorum ʒ vi et cum optimo zuccaro fiat iulep. Vel Recipe syrupi acetosi simplicis ʒ i. mellis rosarum colati syrupi de endivia syrupi violarum ana ʒ s. et distemperetur cum decoctione iam dicta. Vel Recipe syrupi rosarum syrupi violarum oxizacre ana ʒ vi et distemperetur totum cum decoctione supra dicta et fiat iulep sufficiens ad digestionem materie. Fiat talis evacuacio et primo cum pillulis hoc modo Recipe pillularum de reubarbaro pillularum lucis ana ʒ s. et incorporetur pillule vii cum syrupo rosarum et dentur in aurora. Vel sic Recipe pillularum cochiarum pillularum aggregativarum ana ℈ i. informentur pillule vii cum syrupo violato ut supra dentur. Post fiat evacuacio cum medicinis liquidis Recipe infusionis reubarbari in aqua rosarum ʒ i. agarici optimi infusi in aqua endivie ℈ ii. manne electe cum aqua endivie ʒ s. et distemperetur cum supra dicta decoctione et detur calida in matutinis. Vel sic Recipe dyaprunis ʒ s. electuarii de succo rosarum ʒ ii. dyasinnonis ʒ i. misce et distemperentur omnia ut supra. Et multe alie similes medicine possunt in hoc casu exhiberi. Post

evacuacione fiant huiusmodi collirea. Recipe thutie preparate cum aqua rosarum ʒ i. antimonii lapidis ematitis preparatorum cum aqua eufragie ana ʒ i s. pulverizentur omnia subtiliter et cum aqua rosarum et eufragie fiat collirium quod guttatim ponatur in oculis. Vel sic Recipe camphore ℈ i. antimonii lapidis ematitis thutie preparatorum cum aqua rosarum ana ʒ i. opii ℈ s. pulverizentur omnia super marmore subtiliter et cum aqua rosarum eufragie verbene et feniculi fiat collirium. Vel secundum Rasim fiat tale sief album. Recipe cerusse ablute ʒ x. sarcocolle grosse ʒ vi. dragaganti ʒ i. opii ʒ s. fiat ex hiis forme lenticularis similes et tunc cum aqua rosarum et eufragie fiat collirium. Vel secundum eundem fiat talis pulvis [illegible] Recipe sarcocolle ʒ x. aloes ʒ ii. croci ʒ ii. mirre ʒ i. [illegible] ʒ ii. ex eis optime teratur [illegible] cum opus fuerit. Vel fiat talis pulvis al[illegible] Recipe sarcocolla al[illegible] et mittatur in lacte mulieris quod melius erat cum aliquis [illegible] fuerit et dimittatur in umbra donec exsiccetur. Et postea accipiatur et teratur optime. Et omnibus ʒ x. ipsi addantur de [illegible] ʒ ii. que iterum optime terantur reponantur in aliquo vase vitreo. Et cum opus fuerit in oculo mittatur. Et plures alie medicine et collirea fieri possunt. Si vero obtalmia fuerit causata a materia sanguinea que ut plurimum accidit cum facto clistere infrigidativo superius dicto fiat flebotomia de saphena si ibi est magna repletio sanguinis. Deinde cephalica prout notum est. Qua sufficienter facta fiat tale emagogum vel sanguinis mundificativum. Recipe rosarum violarum endivie lactuce [illegible] ana m. i. [illegible] eufragie verbene feniculi bethonice ana m. s. seminum 4or frigidorum maiorum et minorum ana ʒ ii. zuccari quantum sufficit. Et fiat syrupus vel iulep et sumatur in matutinis ʒ ii vel iii quod tibi videtur. Vel sic Recipe eufragie verbene rosarum violarum [illegible] ana m. s. buglosse [illegible] lactuce [illegible] Et est lactuca [illegible] flore [illegible] endivie

ulcerum. Et ista albedo dicitur vestigium
ulceris. Et ista suscipit curam pro-
go fiant duo collyria. Item dragaganta
et sarcocolla et alie medicine cora-
les que omnia dicta sunt in cap(itulo)
de cura obtalmie causate a materia fleu(matica).
Et si contingat aliquam materiam insisti-
tam digerere et euacuare ut supra
dictum est. Deinde fiat thuris
collirium. Rx stercoris hyrundinis
subtiliter pulverisati ʒ. i. sanguinis mellis quantum
sufficit ad incorporandum misce et
distemperetur cum aqua rute et eu-
frasie et fiat collirium. Et si vesti-
gium hic non remouetur propter eius
duriciem tunc mollificetur hoc
modo. Rx radicis altee seminis fe-
niculi an. ʒ. ii. bethonice eufrasie
feni malue an. m. i. bulliant
in aqua pluuiali. Item suffumi-
getur oculus patientis et cum
spongia embrocetur. Et similes
medicine fieri possunt. Mollifi-
cato autem bene vestigio illo tunc
fiat hic collirium forte. Rx corticum
testarum ouorum recentium madi-
ficatorum combustorum stercoris lacerte
viridis spume maris stercoris
imitate in aqua celid(onie) tercuse
lote an. ʒ. i. lapis ematites tutie
bene preparate cum aqua feni-
serapini galbani an. ʒ. i. s. osse
sepie cipreis an. ʒ. i. fellis vul-
turis ʒ. ii. pulverisentur omnia
subtiliter et misce cum aqua ce-
lidonie feni et eufrasie et fiat col-
lirium. Aliud remedium quod est
secretum Giraldi de solo de quo
dicit quod vidit mirabilia et est a-
qua roris marini facta sub terra.
Et fiet hoc modo. Accipiatur vas
de vitro mundum et impleatur
floribus roris marini tempore
magni estus. Et postea hoc vas
bene reclusum reponatur per mor-
dies sub terra et postea accipe
illud vas quia ibi erit aqua
et utere ea in talibus passionibus.
Ultimo vero fiat collirium optimum
Rasis tale. Rx massatine et est ter-
ra que remanet ex vitreatorum
spume maris stercoris lacerti
magni i. legiri kamach
nigri omnium an. partes equales. Item
simul terantur celidonie ʒ. ʒ. an.
ʒ. x. coquantur in [illegible]
donec ad tertiam redeant et coletur

et in hac aqua imbibantur. Postquam
supra diximus ita quod [illegible] ex
ea et exsiccentur pluries quantum sum-
fuerit siccentur et terantur sub-
tiliter. Et quando necesse fuerit fiat
collirium cum predictis aquis
et oculo mittatur guttatim. Hoc
enim medicamen ut dicit Rasis nullum com-
parem existit in remouendo albugi-
nem oculorum. Et remouet etiam
grossitiem albuginem oculorum [illegible]
[illegible]. Et hec cura non
solum valet pro cura albedinis et
albuginis oculorum immo etiam pro
cura macule et nubis valet etiam
pro cura tele panni et vngule. Capitulum
Vndecimum de sebel et scabie oculorum
Sebel sicut dicit est panniculus
adherens oculo ex inflatione vena-
rum eius apparentium in superficie coniuncti-
ue et cornee. Vel aliter est mor-
bus affinat causatus morbo et ma-
xime in coniunctiua ex repletione vena-
rum ipsarum coniunctiue. Secundo notandum quod
in hoc casu Rasis determinat de cura
scabiei. Item tamen omnia scabies
sunt pustule parue apparentes in pal-
pebris cum pruritu. Ideo a cura
sebel incipiam. Vnde in hoc casu primo
fiat flobotomia de cephalica. Et si hoc non
sufficit fiat flobotomia de venis que sunt
locum in angulis exterioribus aut
prouocetur fluxus sanguinis narium
cum sanguinaria supradicta aut
cum ventosis ut dictum est in capitulo de
cura sode causate a sanguine. Se-
cundo si esset alia materia sanguini admixta
replens dictas venas tunc dige-
ratur mundificetur et euacuetur ut
dictum est in capitulo de cura obtalmie.
Deinde facto [illegible] bibat vinum
[illegible] aliquas res euaporantes
[illegible] ad caput ut dictum est supra.
Et postea fiat ista fomentatio. Rx
[illegible] integri [illegible] m. i. mal-
ue [illegible] eufrasie feni an. m.
s. Ex hiis fiat decoctio in aqua
pluuiali et postea caput patientis
cooperiatur et fumum illum recipiat
in oculo leso. Et postea post [illegible] la-
uare oculum lesum cum dicta aqua.
Item [illegible] cum [illegible]
[illegible] imponatur oculo leso
collirium [illegible]. Rx corticum ouorum
recentium m. s. stercoris [illegible]
ʒ. ii. armoniaci ʒ. i. s. [illegible]
albissimi ʒ. i. [illegible]

in arcto fortissimo ix diebus et
exurentur et pulverizentur subtiliter
et cum lacte mulieris fiat colli
rium Et si hoc non sufficit fi
at collirium Rasis quod est factum
isto Rx lapidis ematitis calcatar
combusti ana ʒ iii eris usti
ʒ ii mirre tucie ana ʒ i pi. lon.
ʒ s. Et confrigantur omnia cum vino
veteri et fiat collirium Et si ista
non sufficerent tunc removeat se
bel cum ferro per medicum expertum
scilicet incidendo item panniculum Capitulum
Unde de lacrimali cum pruritu
lacrimale est duplex
quoddam maius et quoddam minus
lacrimale maius est angulus ma
ior oculi. et sic sunt duo lacrimales
maiores Et lacrimale minus est
alter angulus oculi sinistri. et
etiam isti sunt duo Et quamvis ab
omnibus angulis possint fluere
lacrime cum pruritu tamen Rasis hic
intellexit de lacrimis exeuntibus
a lacrimali maiori quia propter lati
tudinem viarum angulorum maiorum
maxime possint fluere lacrime
cum pruritu Item notandum quod ta
les lacrime cum pruritu communiter cau
santur ab humore colerico Et ut
plurimum causantur ab humore fla
salso quamvis etiam raro a simplici
itatibus aliorum humorum contingere
possint Et ideo primo digeratur
materia peccans cum digestivis appropri
atis Et similiter etiam evacuetur
cum solutivis appropriatis ut dictum
est in capitulo de cura obtalmie quod
cumque materia sit illa Si vero esset
sanguinea fiat flobotomia ut supra Et
similiter possunt fieri collirua su
pra dicta restringentia fluxum
lacrime et confortativa oculi Etiam
dieta et alie medicine locales pos
sunt fieri ut dictum est supra Et
possumus ponere trociscos Rasis super
lacrimales oculorum de eis et
ola viol Item ad hoc multum valet
trociscus de terra sigillata trociscus de
spodio trociscus de camphora arsenici
vel auri vel nitrat. cum aqua
rapata Capitulum de ungula
Unde ungula est excrescentia
facta in coniunctiva vel est panni
culus factus partim ex nervis et par
tim ex carne prope angulum dex
trum sive maiorem Et quamvis nondum

quod tela sive pannus curatur eadem cu
ra que ungula quamvis tamen pannus
sive tela sit facta ex subtiliori materia
quam ungula Et ideo dicendum quod ungula
hoc modo curari debet Primo di
geratur materia flacida quia a tali
materia ut plurimum generatur Deinde
evacuetur cum medicinis supradictis
contra materiam flacam capitulo de cura
obtalmie Et similiter possunt fieri
alie medicine locales supradicte
abstersive mundificative et incisive
Et in speciali fiant hec collirua Rasis
Rx zinziber i. calibis pulverisati
ʒ iii. cotatur i. vitreoli usti ʒ
vi arsenici rubei baucarith spu
me maris ana ʒ i salis armoniaci
ʒ s. et armoniacum in succo rute
dissolvatur et species ex eo confrigantur
et fiat ex eis collirium Et hoc colli
rium valet etiam contra sebel et albugi
nem oculorum scabiem ungulam
et pannum et contra similes passiones
que sunt difficilis eradicationis et mi
rabilem operationem efficit Item
fiat aliud Rasis de calamito Rx
eris usti calamini ana ʒ v. remar
arsenici sublimati ana ʒ i zinziber ca
libis ʒ ii salis armoniaci ʒ i
terantur et per ebdomadam unctum
dimittatur et postea fiat collirium cum
aqua feni rute et eufragie Vel
fiat tale Rx fellis vaccini ʒ ii fellis
accipitris fellis gruis fellis galli
ana ʒ i antimonii tucie prepa
ratorum in aqua feni et rute ana
ʒ i s. lapidis ematitis intrinsece prepa
ratorum cum aqua eufragie et bri
ttatorum super marmore ana ʒ
i et ʒ i. florum eris usti ceru
se de plumbo auri salis gemme
ana ʒ i et ʒ ii piperis albi et nigri
ana ʒ ii et s. terantur omnia sub
tiliter et cum aqua vite et pre
dictis aquis fiat collirium quod mira
bilem operationem efficit in remo
vendo panniculos oculorum Et si un
gula fuerit antiqua et grossa
tunc mollificetur cum medicinis mol
lificativis supra dictis Deinde capiatur
talis panniculus cum uncino sub
tili circa medium et postea incida
tur cum rasorio usque ad angulum
sinistrum Capitulum de macula rubea
Unde macula rubea est sanguinis
coagulatus exiens in coniunctiva
Et hec macula est duplex quedam

est que causatur a causa extrinseca
quedam intrinseca Prima causatur
a percussione vel incisione vel punc
tura Ex quibus sequitur apertio ve
ne et defluit sanguis ad coniunc
tivam Secunda causatur ab habundantia san
guinis calidi vel propter multitudi
nem eius fluentem extra venas per
orificia vel per porositates Capiendo
ergo ungulam quocumque modo cu
rari potest hoc modo Nam in
principio ponatur albumen ovi cum oleo
rosarum simul mixtum et bene conquassatum
Et si fluxus propter hoc remedium non
restringatur tunc fiat hoc fortius re
percussivum Recipe aque plantaginis aque
rosarum ana ʒ i albuminis ovi ʒ ii olei
rosarum olei violarum ana ʒ s boli ar
meniaci terre sigillate ana ʒ i misce et bene
incorpora Et cum pecia de lino
balneetur et ponatur super oculum
Facta igitur repercussione et cas
sato fluxu sanguinis tunc appo
netur epithima apparata resolutiva
illam materiam fluxam hoc modo Recipe
maiorane florum sticados camille
florum meliloti ana ʒ i eufragie
rute feni verbene ana ʒ s Ex
hiis fiat decoctio Et suffumigetur
oculus valde bene cooperto capite
Post suffumigio fiat emplastrum et po
natur super oculum Recipe unum
pomum acetosum bene coctum
in igne cineri ʒ i mirre thuris
oppoponacis ana ʒ i dissolvantur
gumma in vino et oleo de ruta
et fiat emplastrum quod patiens conti
nue teneat super oculum Et si
hec macula non recederet tunc
fiat emplastrum fortius Rasis et est ut
de forte et est tale Recipe aceti
rubei albuminis mirre ana [illegible] ana partes
quod in succo coriandri fregentur et
in oculum distilletur Et si macula
causaretur propter multitudinem san
guinis tunc fiat flebotomia de cephalica
et postea fiant repercussiva su
pra dicta vel eis similia Et finaliter
fiant medicine abstersive et re
solutive dicte in capitulo precedenti Ca
Est notandum quod de lacrimis
lacrime sunt duplices quedam
facte in gaudio et ille fiunt propter
dilatationem cerebri seu vapor
extremum per nares que lacri
me exeunt quedam forte sunt propter
tristitiam Et hec lacrime causantur
propter compressionem seu constrictionem
illarum viarum sicut fit in passio
gia et lacrime exeunt involuntarie
Et sunt duplices quia quedam
fiunt propter debilitatem virtutis
continentie et digestive ut in propinquis
morti de quibus loquitur ypocras
primo pronosticorum Et si in morte
fluxerint lacrime Et quedam
sunt lacrime involuntarie causa
te a superfluitatibus capitis et maxi
me flegmaticis quia lacrime a su
perfluitatibus flatis generantur quia
a superfluitatibus aliquando humiditatum
generari [illegible] Secundum ergo quod Rasis
loquitur hic de cura lacrimarum
involuntariarum hic ultimo modo dictarum
Et ille lacrime ut plurimum fiunt
in pueris et senibus propter humiditates
multas flatam [illegible] Item
notandum quod Rasis ponit curam per
medicinas locales [illegible]
debemus intelligere quod materia fla[illegible] talis
primo digeratur 2o evacuatur 3o
debemus applicare medicinas locales
digeratur igitur materia et evacuatur ut
dictum est in capitulo de cura obtalmie
Quibus factis fiant hec medicine
locales Et primo fiat hoc reper
cussivum et restrictivum lacrimarum Recipe
olei rosarum olei [illegible] ana ʒ i
boli ar terre sigillate sandali [illegible] ana ʒ
[illegible] lapidis ematitis
ana ʒ ii misce et applicetur hoc
remedium super supercilia Deinde ponatur
in angulis oculorum hoc collirium
optimum Recipe [illegible] anthimonii
ana ʒ ii boli ar terre sigillate san
dali ana ʒ i terantur simul et cum
aqua rosarum fiat collirium quod appo
natur in angulis oculorum quando
necesse erit Vel fiat tale collirium
Rasis Recipe tutie ʒ x corallorum
rubeorum [illegible]
aloes ana ʒ ii piperis ʒ s Et
ex hiis fiat pulvis qui assidue
ponatur in oculo quando erit necesse
et maxime cum aqua rosarum Capitulum de debilitate visus
Et causatur debilitas visus
primo diminute 2o corrupte
3o ablate Et causatur debilitas visus
possit multis aliis modis causari
[illegible] hic Rasis loquitur de diminuta
seu corrupta visione que causatur
propter vapores seu fumos elevatos
a toto corpore et specialiter a stomacho
qui fumi seu vapores sunt fla[illegible]

Predicto primo fiant dieta diminuen
cia et euacuancia a capite Et maxi
me fit tale clistere Rx ana fen.
flor. camomille ana m. i. pulegi flo
r. sticados arab. maiorane ireos
eufrag. ana m. s. Ex istis omnibus
fiat decoctio et de hac decoctione
recipe quantitatem sufficientem et appone
hanc medicinam Rx yerapigre cass.
zuk. rubee ana ℥ s. agarici albissi
mi ℥ i. salis gemme ʒ s. et fiat cli
stere et multa similia fieri possunt
Cum fuerit digesta materia cum su
pradicto digestivo dicto in cura ob
talmie cause a materia flata Deinde
euacuetur materia cum pillulis cochiis
et aliis pillulis materiam flatiuam
euacuantibus Si vero debilis virtus
causaretur ab alia materia tunc
digeratur et euacuetur cum aliis me
dicinis ut supra dictum est Dili
genti vero euacuacione facta materie
flate prius dicte fiat collirium
et medicine appriate debilitati
oculorum Et primo fiat hoc
remedium Geraldi de solo quod
multum laudat Rx unam pica
cum plumma decollatam et ponatur
in fimo donec exsiccetur et fiat
pulvis Deinde ponatur huius pulveris magis
feni eufrag. et rute et fiat Rx
fiat collirium tale Rx succi eu
frag. succi verbene celidonie
feni rute succi ros. ana ʒ ii ma
iorane serpilli basiliconis ana
ʒ i. s. tutie antimonii sub
tiliter terenda lapidis emathites ana
ʒ ii et s. pulverisentur omnia sub
tiliter et ponantur in dictis succis
per diem et noctem et fiat colli
rium Item valet album balsamum
et similiter kasma in oculis posita
Item valet hoc remedium Geral
di de solo Rx unum epar hirci
et in ipso sic caldo fiant foramina
in quibus ponatur piperis longi et
exsiccetur in fumo et fiat pulvis
et postea dictus pulvis misceatur cum
aqua celidonie et eufrag. et
fiat collirium Et si vis fortiorem
facere fac collirium Rasis quod
est tale Rx tutie ablute et ex
iccate ʒ x Deinde extrahatur succus
feniculi i. maiorane viridis et per
mittatur residere per noctem et co
letur Deinde sumatur ʒʒ piperis longi
mg. macropiperis celidonie omnium ana

ʒ ii sal armoniaci ʒ i. tutie ʒ xx
piperis hec omnia terantur et ex succo
feni terreni i. malt. conspergantur
et exsiccantur Iterum terantur
et reponantur in vase et fiat colli
rium Ultimo vero utatur talis
patiens omni die electuario Geraldi
de solo quod sarracenum sive appellat
Rx sethemere verbene celidonie
eufrag. yposi pol. omnium succorum
ana ʒ i. s. se. feni siler montani
ana coriandri preparati se. maio
rane se. basiliconis mar. carda
momi ana ʒ s. miroballorum omnium
galange ana ʒ i. piperis lon. xilaloes
mastic. foli. pilosella sponte nardi
ana ʒ s. cortic. citri conditi ʒ in
conserve borag. conserve anthos ana ʒ
ii aque ros. de damasco quantum suffi
cit ad incorporandum aque feni ʒ v.
zuk. quantum sufficit et fiat electuarium
Si vero contingeret debilitatem visus
ex inanitione tunc adhibeat dieta
restaurans deperditum per cibum et
potum et per administracionem aliarum
rerum 6 non naturalium ut supra dictum
est sepe. De pilis qui sunt contra na

Est notandum [turam] nascuntur in palpebris
quod pili prava inversionis duplicatur
primo a causa primitiva 2° a causa
corporali et intrinseca Primo a
causa primitiva inversantur pili et fle
ctuntur versus partem interiorem
oculi ut puta propter fricationem
palpebre pili aliquando inversantur
et inducunt lacrimas et magnum
nocumentum oculis ut pluries vi
di in experientia Aliquando etiam incro
pantur pili propter percussionem aut
propter aliquem alium modum superfluitate
in oculo Et tunc isto casu stan
te Rx buglenariam parvam et subti
lem et capias pilum et extrahe
et erige ipsum versus partem supe
riorem ipsius palpebre Et si
non posses aliquo modo capere
pilum propter lippitudinem aut la
crimam tunc in isto casu eneruetur
tota palpebra et tunc mundetur
palpebra a talibus superfluitatibus
et postea erigitur pilus ad suum lo
cum naturalem 2° propter pilos
inversatos a causa corporali et hec
duplicatur aut propter porositatem tor
tuosam quia pori palpebre sunt
tortuosi et pili nascuntur aut
quia pili non nascuntur in loco

suo naturali primo infra in parte interiori supra palpebram. Et primo tunc talis pilus trahatur superius cum mogleta et tunc coagulentur et inviscetur cum aliquo glutinoso et tenaci seu viscoso pulvis primo et super mastice gummi arabici cola piscium et similibus medicinis. Vel aliter radicitus extrahatur pilus ille et postea cum acu de auro cauterizetur porositas radicis adhuc ut non possit talis pilus generari. Alius modus est evellere pilum cum tota sua radice et postea pone medicinam aliquam prohibentem ortum pilorum a forinseca parte aut quantitate ut infra dicetur et pone ipsam in loco radicis. Si 2° generentur pili tunc pili eradicentur et fiat quod dictum est supra. Vel aliter Recipe unam acum auream puram et subtilem et perfora palpebram in parte interiori usque ad locum naturalem aliorum pilorum et reduc pilum per illud foramen aut cum mogleta aut ponendo eum in foramine acus et tunc extrahe acum cum pilo ad suum locum naturalem. Medicine vero prohibentes ortum pilorum sunt iste. Primo Recipe ova formicarum ℥ s. [illegible] fecis ℥ ii misce omnia cum saliva hominis ieiuni. Alia medicina fortior Recipe fellis [illegible] ℥ ii sanguinis [illegible] ℥ i [illegible] fecis ℥ i s. castorei ℥ ii misceantur simul cum saliva hominis ieiuni. Vel similiter [illegible] Recipe sanguinem rane aut pediculi aut catuli canis aut mucillaginem psillii et supponatur. Vel fiat tale medicamen. Recipe spuma maris salis armoniaci unguentum asinini adustarum partes equales et misceantur simul cum mucillagine psillii et inungantur loci. Item etiam reperio ab auctoribus quod oculi cum sanguine vespertilionis prohibet ortum pilorum. Et vero pili decrescunt multi. Et Rasis quod necesse est incidere carnem palpebre. Credo tamen quod melius esset eradicare omnes pilos singillatim ne aliquis nervus incidatur aut vena et fluxus sanguinis magnus sequatur aut aliquod aliud accidens et postea facere ut supra dictum est. Et hec de cura pilorum etc.

Nunc ergo de aqua descendente in oculum sive de cataracta. Primo est notandum quod cataracta sic describitur. Cataracta est egritudo causata propter materiam opilantem foramen uvee inter humidum albugineum et corneam prohibentem species visibiles exteriores ad cristallinum humorem penetrare. Secundo est notandum quod cataracta est duplex quedam non est completa quedam vero completa. Non completa est multiplex quia quedam est superficialis in parte superiori alia est in parte inferiori alia est lateralis et alia in medio. Et iste cataracte dicuntur actiones diminute et corrupte. Nam si materia opilet in parte superiori aut inferiori aut laterali tunc ut plurimum fit visio diminuta vel magis corrupta. Sed si materia opilans sit in medio tunc fit visio corrupta eo quia tunc visibile videtur perforatum. Ratio quia species visibilium multiplicantur circulariter et non in medio pupille propter materiam ibi existentem etc. Tertio notandum quia cataracte diversificantur ratione coloris quia quedam est alba aeris coloris id est tendens ad modum aeris. Alia est alba margaritalis ad colorem margaritarum seu placum. Alia est alba gipsei. Alia est alba declinans ad viriditatem et quedam ad citrinitatem et quedam est citrina et quedam nigra et quedam cinerea. Et inter omnes cataractas alba aurea et margaritalis primo et que est alba declinans ad viriditatem parumper sunt curabiles. Alie vero cataracte predicte aliorum colorum non suscipiunt curam cum acu propter duritiem earum. Quarto notandum ut percipere possitis notitiam cataracte quia cataracta est triplex scilicet grossa subtilis et media concurrit quantum ad colorem. Subtilis vero non potest curari cum acu. Ratio quia talis cataracta cedit acui. Et ideo non potest premi inferius sed extra cum medicinis abstersivis resolutivis et mundificativis curari potest. Et maxime hoc accidit in principio. Grossa vero etiam curari non potest cum acu quia propter suam duritiem et viscositatem non potest separari materia infra adherens partibus ipsius oculi ut etiam potest

curari cum medicinis abstersivis
et resolutivis propter duriciem ma
teriei et eius viscositatem Sed ca
taracta media bene potest curari
cum acu preparatis quia hec non est
nimis subtilis nec nimis grossa
Ideo bene ponuntur infra cum acu
et ad cognoscendum hanc cataractam
quor debent esse signa Primum est
ex parte coloris quia debet esse colo
ris albi ut dictum est Secundum signum
est quia ille eger videt clari
tatem solis aut magni luminis
3m signum est si clauditur oculus
egri et fricetur palpebra illius
oculi cum digitto secundum unamquamque
partem positionis et postea aperiatur
oculus et si cathracta tunc move
atur versus partem interiorem ac etiam
dilatetur et postea redeat ad locum
suum naturalem quem primo habe
bat et signum quod cathracta est me
dia quia si esset multum subtilis
rederet compressioni et non rediret
ad suum locum immo sua subtilitate
flueret ad alias partes oculi
Et si esset multum grossa non dila
taretur propter suam duriciem et vi
scositatem Quartum signum est
quod si clauditur oculus sanus et com
primatur cum digitto Et pupilla
oculi indicatur dilatari est signum
quod cathracta est mediocris Et ratio
est quia est signum quod spiritus visivi
moventur ab oculo sano libere
ad oculum egrum qui spiritus mo
vent pupillam cum illa aqua
medie substantie Et sic illi spiritus
non possent movere aquam nimis
subtilem nec nimis grossam propter
causas supra dictas quere etc Vi
so igitur et cognito quid sit cataracta
ita poni debet Modo restat videre
quo modo hee cataracte curantur Di
co ergo primo quod cataracta sub
tilis et aquea curari potest cum
medicinis abstersivis intrinsecus o
culo apponatur tam ab extra quam
ab intra approximata que medicine
supra dicte sunt scilicet de albugine
scilicet macula et ungula que col
lucia dicta sunt multum apta
huic passioni que ibi vide Sed
pro cura aut aliquali remedio cata
racte grosse possumus uti eisdem
collirijs supra dictis factis prius
purgationibus sufficientibus Cura medica

Item von meiantaroz Item
imere thigme guldyn wydtat
maus wydtat braman wydtat
vnd des heylgeysts wyrchn in
fohia heylgeysts notzn gerveits
wars vnd gerechtin tzwinn por
ta terum stib brachio et egre
serinus sit omne temptatione dya
bolicam et humanam sed opportet quod
omnia illa celebrentur ix misse
Item sex ving gegeabn am newn
suntage ee dy sune awf geet
an dem selbn tag laz iii messn
dar ob lesn in treitn weys haygs
bey dir so mag dich nimgt ob
wydn in rechte auch ynmat gesthadn etc

Curatio Cura de cura cataracte :

Circa curam de vera cataracte me
dicus sic procedere debemus Primo
fiant purgationes dicte modo suffi
cientes sicut dictum est Quibus fa
ctis tunc ponatur paciens in lo
co temperati aeris scilicet tempore hye
mis in stupha sicca aere tamen
sufficiente illuminato Deinde pre
cipiatur infirmo ut iaceat supinus
super lecto dicti aeris temperati
Et tunc paciens volvat oculum
lesum versus nasum Quo facto
incipiat peritus medicus cum ma
gna diligentia perforare tuniculam
a parte silvestri cum acu argen
tea vel aurea quod melius est
recte procedendo cum subtilitate tamen
usque ad pupillam et gravitatem
inter albuginem humidum et uve
am vel inter corneam et pupillam
et specialiter usque medicus attin
gat illam aquam existentem in fo
ramine uvee cum dicta acu et post
ea deponat sed premat illam aquam
infra adeo quod pupilla videatur
bene munda et clara a tali aqua
et cum dicta acu teneatur bene
pressa dictam aquam semper ad
se trahendo modicum ad hoc ut
non possit iterum redire ad
pupillam Vel aliter fiat hic mo
dus inquirendus quem ego iam du
dum ymaginatus sum Primo ergo
accipiatur una acus aurea per
totum subtiliter granata et ipse
cuspidem dicta acus sit perforata
ut ad gravitatem illam foraminibus
parvis plenius Quo facto perfora
oculum ut supra dictum est Et cum
apposuisti acum intra illam aquam

tunc valde dictam acum bis vel ter et postea trahe flatum a superficie acus supra fortiter ad hoc ut dicta aqua ingrediatur gravitatem acus Et si tota aqua ingredi non possit una vice attrahe flatum pluribus vicibus Et si adhuc non posset ingredi tunc preme ipsam aquam remanentem bene inferius ut dictum est Nam sic extrahendo totam aquam extra totum oculum est curatus cum cautionibus perfectis quod talis materia amplius reverti non potest ad pupillam Dico tamen quod hec cura fieri debet per medicum valde peritum in hac arte Et quamvis hanc curam hoc modo non fieri viderim Ipsam tamen posui quia michi possibilis videtur Facta igitur cura omni alia materie facientis cataractam extrahendo ipsam ad extra sine pmendo ipsam infra corneam et uveam tunc accipiatur albumen ovi cum vitello et misceatur cum oleo rosarum bene ad invicem Et tunc accipiantur due vel tres falde de stupa vel de coto bene carminato et balneentur in aqua et bene exprimantur ab aqua postea dilatantur falde et imbibantur bene illa mixtura ovi cum oleo rosarum et ponantur supra oculum lesum Et sic dietatur patiens per tres dies aut per duos adminus Demum infirmus stet continue in camera obscura Et quando medicus sibi medetur accendatur lumen magnum ut medicus bene videre possit et infirmo mederi Et post tercium diem dissolvatur et abluatur oculus leniter et cum hac aqua Rx rosarum viol. balaustiarum nucum cypressi ana ʒ s decoquantur omnia in aqua rosarum et sic tepida cum panno de serico nigro oculus abluatur Et postea iterum dicte falde cum predicta mixtura iterum supra oculum reponatur donec velamina oculi consolidentur et oculus fortificetur Item utatur hac dieta Primo continue comedat pinnatam in brodio pulli pui ptisanam ordeaceam vel aliquid simile et dimittat omnes carnes donec facta fuerit consolidatio Item bibat ydromel vel aquam coctam zuccaratam et nullo modo vinum nisi post consolidacionem

Et tunc bibat vinum valde aquosum Item quando vult dormire dormiat supra oculum sanum et non supra egrum et hoc ut vapores ad oculum egrum currere non possint Item stet continue supra lectum quietus donec sit facta consolidatio Et quando movetur valde plane moveatur Item ibi circa patientem sint astantes inducentes gaudium Facta igitur consolidacione tunc ponatur hoc collirium in oculum patientis guttatim scilicet semel vel bis in die Rx tutie preparate cum aqua rosarum ʒ i s anthimonii preparati cum aqua eufrasie ʒ i camphore gr. i et fiat collirium de quo pro qualibet vice pone tres aut quatuor guttas in oculo ad hoc ut oculus fortificetur Et ne aliqua materia ad ipsum fluere possit Quo facto per x aut xii dies ut tibi videtur tunc dimittatur infirmus sine aliqua medicina et cum bono regimine et semper in predicto tempore poterit beneficium sentire habere Item nota de mente Gwilhelmi de Varignana Dicit enim quod habuit hunc pulverem collirium instructum a quodam suo amico fide digno et etate antiquo qui iuravit sibi plures in anima sua quod cum hac medicina tres perfecte curaverat habentes cataractam complete sine impositione alicuius acus in oculo Cuius pulvis talis est Rx ligni mu de ʒ [illegible] galange ana ʒ i seseli [illegible] montani petroselini ana ʒ i [illegible] flore eufragie ameos carpobalsami [illegible] ana aur. ii flore [illegible] piperis longi ʒ i [illegible] cubebe [illegible] ana ʒ i aloes epatici aur. i zucari [illegible] quantum sufficit et fiat pulvis Dosis est coclear unum cum vino calido Et potest accipi quacumque hora diei Et si sepius accipiatur erit melius Per aliquos vero dies ab usu pulveris abstineat et tollat fel hominis qui ab egritudine non sit mortuus sed gladio vel aliter et dissolvatur cum modico boni balsami Et ex hiis fiat collirium et ponatur in oculo Et deponetur cataracta si deus voluerit in tercio Item a perito refert

idem Gwilhelmus autem dyasco
ridis quod collirium factum ex felle te
studinis terrene mixtum cum melle
cocto sine fumo multum prodest de
scensum aque ad oculum Et similiter
factum ex felle testudinis marine
Item ad idem valet fel yrundinis
excicatum et pulverisatum cum melle
quod hoc etiam dicunt multum valet
contra descensum aque ad oculum
Item cerebrum perdicis hominis ad idem
valet Et similes alie multe me
dicine ponuntur a dicto Gwilhel
mo Sequitur capitulum de

Circa capitulum nocticlupa. 2 pars 2

de nocticlupa vel de passione illo
rum qui per occasum non vident
Et primo notandum quod nocticlupa sic de
scribitur Nocticlupa est passio
oculi causata propter grossiciem et pau
citatem spirituum propter quod fit in
die visio propter claritatem diei
et propter obscuritatem noctis non
fit visio Secundo notandum quod visio di
versificatur secundum dispositionem spirituum
visibilium scilicet in quantitate et quali
tate in multitudine et paucitate in
claritate et obscuritate in subtilitate
et grossicie Que omnia hoc modo
declarantur Quia si spiritus visui
sunt multi et grossi tunc tales
homines male vident de prope et be
ne de longe Et racio quia dicti
spiritus propter multitudinem et gros
siciem indigent multo lumine et
forti motu propter grossiciem spirituum
Et ideo de prope non possunt fortiter
moveri sed bene de longe quia
racione fortis luminis et fortis mo
tus subtiliatur spiritus et tunc
fit bona visio de longe de prope
vero non Secundo reperiuntur ho
mines qui habent paucos spiritus
et subtiles multum et tunc isti per
oppositum vident quia male vident
de longe propter paucitatem spirituum
et bene vident de prope propter cau
sam oppositam ut in senibus plurimis
multociens contingit 3o sunt ho
mines qui habent spiritus paucos et gros
sos et tunc isti male vident de
prope et male de longe Et racio
quia isti propter paucitatem spirituum non
possunt videre de longe et propter
grossiciem non vident de prope quia
grossi spiritus indigent forti motu
et forti lumine ut dictum est Quarto

etiam simili modo scilicet in senibus et
debilibus natura Quarto sunt
homines qui bene vident de lon
ge et de prope et isti sunt qui habent
multos spiritus subtiles et splendi
dos Et isti sunt illi qui bene vi
dent de die et de nocte Medie tamen
bene illuminato Ad propositum tamen hic
dico quod Rasis ponit speciem nocticlu
pe preter naturam suam actum illorum qui
aliqualiter vident de die et post occa
sum et de nocte nichil vident
Tercio notandum quod hec passio quandoque
contingit ex replecione sanguinis
quandoque aliorum humorum et quandoque ex
debilitate virtutis Si vero ex sangwi
ne procederet tunc fiat flebotomia
de cephalica Et utatur paciens cibis
facientibus sanguinem subtilem et mo
dicum generantibus Et dimittat ci
bos et carnes et similia Si vero
hec passio procederet ab aliis humo
ribus fiat digestio et evacuacio ut sup
dictum est in capitulo de obtalmia cum
medicinis appropriatis et cum digestioni
bus dispositis et aliis supra dictis
Evacuatis vero humoribus utatur pa
ciens cibis continue laudabilibus et
more generantibus spiritus subtiles et
multos Et postea fiant huius collir
ia Recipe cimini antiqui optimi ℥ 3 m
piperis longi etc an ℥ 1 tutie p
parate cum aqua feni aloes sucoc
trini ℥ 1 ʃ terantur omnia et fiat
collirium cum aqua feni et rutha
Item valet collirium supra dictum
de fellibus et omnia alia collirica
subtiliativa Item a proprietate valet
collirium Rasis hoc modo Recipe
epatis capri ℥ 3 vel 4 et perfora ipsum
in pluribus foraminibus et in quolibet
foramine pone unum grani piperis longi et
postea pone ipsum in furno calido
Et tunc Recipe liquorem fluentem
ex eo si aliquid fluit et exterius v
ipsum in umbra et postea tere li
quorem cum epate et pipere lon
go adde musci ℈ 3 et postea mi
sce omnia ad invicem cum aqua feni
et rutha et fiat collirium et est
optimum Item a proprietate valet
comedere epar capri sive assa
tum sive elixatum Aliud collir
ium a proprietate primum et partim a qua
litate Recipe fellis capri fellis
hirci an ℥ 2 mellis optimi et pu
rificati ℥ 1 salis indi ℥ ʃ herba

adip. i lacte lupi z. j. terantur simul
et cum aqua rute infundatur et feni
fiat collirium quod valet in fistula a
proprietate specifica grossities et inviscata
de oculorum Et multe similes medi-
cine valent in constrictione causata a
repletione Si vero hec passio pue-
niret ex inanitione sive ex debili-
tate virtutis tunc fiat administratio
et resumptio ciborum et potuum
laudabiles humores generantium et
aliarum sex rerum non naturalium et sic
sufficit

Circa tamen de dilatatione pupille
que alio nomine sincuius [illegible]
[illegible] notatur aliunter Primo notandum
quod in pupilla duplex contingit no-
cumentum quantum ad propositum spe-
ctat unum est dilatatio pupille se-
cundum est constrictio Et de utro-
que in hoc capitulo simul ponam curam
Item notandum quod dilatatio est duplex
et etiam constrictio quedam est naturalis
a principio generationis acquisita
et quedam est preter naturam et accidentalis
ad propositum Rasis hic loquitur de
accidentali et non de naturali quia
illa est incurabilis Item notan-
dum quod dilatatio duplex causatur
Uno modo a causa intrinseca alio modo a cau-
sa extrinseca A causa extrinseca ut a
casu et percussione et similibus cau-
sis et ista facilius curatur et
specialiter ex lacte muliebri et ex farina
fabarum et ex floribus camomille
et viso cum vino et aqua simul
mixtis et similibus medicinis exp-
lentibus confortantibus et apparantibus
oculo Si vero dilatatio pupille
fiat a causa intrinseca et hic dupliciter
Uno modo ex multitudine humoris albu-
ginei ut in oculo glauco et tunc
dilatatur pupilla et clarificatur cura
ratione multitudinis spirituum acceptorum
Secundo modo potest causari dilatatio pupille
ab humiditatibus descendentibus et re-
laxantibus uveam et premunt pu-
pillam Et tunc talis dilatatio
fit maxime a materia flegmatica Quamvis
possit fieri ab alia materia ut a sa-
nguine colerica et melancolica Tertio modo potest
dilatari pupilla a vaporibus ma-
lis elevatis a stomacho vel aliis parti-
bus corporis vel a vaporibus
existentibus in cerebro Similiter con-
strictio pupille est duplex naturalis
et accidentalis Accidentalis

duplici causatur Uno modo ex ina-
nitione nimia seu debilitate a-
lio modo ex repletione constringente pu-
pillam Quantum ad propositum dico quod
Rasis loquitur hic de cura di-
latationis et constrictionis accidentalis
et preter naturam et non naturalis quia
naturalis non suscipit curam Vel
tunc notandum quod dilatatio est duplex
quedam magna que transit usque
ad circumferentiam et ista non curatur
aut raro curatur Alia est par-
va non transiens corneam et hec
est ista que suscipit curam Di-
co ergo primo quod si dilatatio ca-
tur ex multitudine humoris albuginei
tunc imperatur dieta subtilis pu-
rgetur et deinde digitula mei fiat
apparata oculis super quam et
facta digestione illa fiat cura cum
pillulis cochiis et cum pillulis de yera
pigra et aliis medicinis dictis in capitulo
de cura obtalmie Et similiter fiat
de aliis speciebus medicinalibus Si vero
fuerit sanguis fiat flobotomia ut plu-
ries dictum hoc vero e[illegible]
sufficeret facto a quacumque causa
fiat hoc collirium primo Rasis
de fellibus quod confert in principio
aque et dilatatione pupille et ne-
bule et tenebrositati visus ex hu-
more Recipe fel grus hircorum acci-
pitris anguille perdicis omnium istorum
cum vino aut pluribus sumatur de
quolibet z. x. euforbii colloquintide se-
rapini omnium ana z. j. terantur cum
bene subtiliter super marmore et
cum succo feniculi fiat collirium
Vel sumantur Recipe stercoris la-
certe et stellionis ana aureum j. fel
hirci ana aureum [illegible] piperis fellis
ursi ana aureum n. [illegible] ana aureum j.
[illegible] albi aureum j. misceantur simul
et cum aqua feniculi et in optimo
melle fiat collirium Si vero fuerit
constrictio pupille accidentalis ex
inanitione vel debilitate virtutis
tunc in hoc casu competit dieta o-
ptima restaurativa bonorum humo-
rum ut sunt ova sorbilia testiculi
gallorum et carnes ipsorum car-
nes perdicum fasianorum et similium
vinum vetus montanum confectiones
optime cordiales et capitales ut
sunt electuarium regum electuarium de gemmis
et similes confectiones Si vero con-
strictio pupille fuerit causata

ab aliqua materia ut dictum est tunc
digeratur et euacuetur ut supra et
postea oculis apponatur dicta collirica
confortantia oculos et hec sufficiunt

Quarta cura fistule lacrimalis :-

Quantum de fistulis lacrimalibus
primo est notandum quod fistula sic de-
scribitur / fistula est ulcus sordidum
grauem strictum exterius amplum
interius cum callositate in profundo Et
hec passio ab auctoribus dicitur Cerab
Et propter hoc differt a quocumque ali-
o ulcere quia alia ulcera non
habent callositatem in profundo sen-
tientem indicatam in profundo ad eo
quod habeant omnia alia Secundo noten-
dum quod oportet in fistula remoueat
sordities et bene mundificetur mun-
dificata nunquam potest curari donec
illa pellis uel caro indurata siue
callositas remoueatur Ratio quia
illa callositas prohibet generationem
carnis aut cicatricem iungi cum a-
lia carne / 3o notandum quod alia
fistula est multiplex quedam est facta
in carne et osse Et est quando os cor-
rumpitur aut denigratur aut
alterius mali coloris efficitur
Item quedam fit sine dolore ma-
gno et ista est mala et malum
signum Et ratio quia facit malam
complexionem esse in carne corrum-
pente sensum fistula vero que
fit cum dolore magno est illa que
vadit ad neruum uel ad partes
neruosas et hec est magis pericu-
losa Nam tunc medicum oportet
multum attendere in sedatione do-
loris Quarto notandum quod fistula
lacrimalis ut plurimum fit in an-
gulo lacrimali dextri oculi Et
hoc causari potest acuto et cali-
do corrodente siue sit sanguinis su-
colera siue fla siue mlia Ratio
quia talis materia potest currere
ad locum illum et corrodere et
inducere fistulam ut intelligenti
Si vero causaretur a sanguine
tunc in hoc casu fiat flebotomia de ce-
phalica et 2o de venis proxi-
mis angulis oculorum Si vero
causaretur ab aliis humoribus
tunc fiat digestio illius humoris
peccantis et postea fiat sufficiens
euacuatio ut dictum est Circa igitur
curationem sufficienter est sciendum
quod cura fistule est duplex quedam est
mendosa et falsa et blanditiua
quam faciunt falsi medici et ri-
baldi quam sic faciunt Nam primo
mundificant saniem et postea consoli-
dant foramen exterius ulceris
et videtur cura illa esse perfecta Et si
consolidatio siue cura durat usque
ad aliquod tempus et postea iterum
in grauitate generatur sanies que ite-
rum petit exitum Et ideo natura
aliud foramen aperit de nouo Et
apparet tunc illam curam non perfectam
fuisse Alia autem cura est vera et
perfecta quam faciunt fideles medi-
ci Et in hac cura quatuor requiri-
tur Prima requiritur foraminis ulceris
exterioris ampliatio quia sicut
dictum est foramen fistule est stra-
ctum in superficie ideo ipsum ampli-
are debemus cum nouacula id est cum
rasorio ut bene possit videri fun-
dum / 2a intentio est mundificare
hoc ulcus a sanie / 3a intentio est
remotio illius callositatis 4ta in-
tentio est incarnatio et consolidatio
ulceris que hoc modo perfecta est et
vera cura Prima enim intentio
fit cum ferro ut dictum est aut cum
medicina caustica corrosiua dila-
tante aut cum tenta de spongia
aut cum tenta de radice fungi
uel medulla sambuci aut cum ten-
ta de papiro paludoso et similibus
Secunda vero intentio fit cum medicinis
mundificatiuis et abstersiuis et confor-
tatiuis infra dicendis 3a intentio
completur cum medicina corro-
dente et remouente illam callo-
sitatem siue duritiem illam intri-
secam aut cum spatula uel alio in-
strumento de ferro potente mordere
et remouere illam pellem duram
seu callositatem / 4ta intentio com-
pletur cum medicinis exsiccatiuis
et incarnatiuis infra dicendis
Istis declaratis patet prima inten-
tio Dico ergo de secunda intentione
quod hec sunt medicine mundifica-
tiue fistularum oculi abstersiue
et confortatiue Recipe aque cardui
ʒ j mellis rosati colati ʒ s aque
feniculi aquae mellis ana ʒ j s. in-
corporantur omnia simul Et hec me-
dicamen calidum ponatur in fistula
oculi et cum digito moueatur
hinc inde liquor ibi existens de-
mum ponatur peros lacrimalis

oculi ut liquor iste egrediatur et
plenaries fiunt mundificatur fistula oculi
Vel fiat tale ℞ vini al(bi) mene
post(ea) ℥ iiii Deinde intus bulliant
singule medicinas ℞ mastic(is)
sarcocolle ana ʒ ii balaustiarum ro(sarum)
ana ʒ i infrascripte et fiat locio ut
prius Medicine vero complentes
terciam intencionem corrosiue sunt
iste ℞ calcis viue ablatis capitibus
ʒ ii calcis viue salis armoniaci aluminis
ana ʒ i ʒ (semis) puluerisentur omnia et
infrascantur cum vrina pueri vir-
ginis et exiccentur in vmbra
postea iterum puluerisentur et ponatur
dictus puluis super callositatem quia
ipsam corrodit et remouet ipsam
Vel sic ℞ calcis viue aluminis
ana ʒ i salis gemme ʒ i rute et
germandre celidonie ana ʒ i ʒ (semis) in-
fundantur omnia et bulliant in aqua
ardente ad consumpcionem medietatis
et fiat ut prius dictum est Secundo
Medicine vero complentes quartam
intencionem exsiccatiue et incarna-
tiue sunt hee ℞ thuris mastic(is)
sarcocolle ana ʒ i ʒ (semis) aloes sicotrini
mirre litargiri san(guinis) dra(conis) ana
ʒ i olei ros(arum) olei mirtini ana ʒ i
olei mastichini ʒ ʒ (semis) cere quantum suffi-
cit fiat vnguentum Et ex hoc vn-
guento vngatur modica tenta et po-
natur inter fistulam et similiter
pena super fistulam Vel fiat
loco vnguenti tale collirium Rasis
℞ aloes thuris sarcocolle san-
guinis draconis balaustiarum anthimonii a-
luminis partes equales zinziber quar-
ta pars vnius puluerisentur omnia
subtiliter et fiat ex eis sief cum
aqua ros(arum) et exsiccatur Et tunc de
isto sief ponantur due aut tres
gutte facta tamen mundificatione et fi-
at etiam ut prius dictum est et
continuetur pluribus diebus et vicibus
quousque infirmus sanabitur Vel fi-
at hoc collirium optimum ℞ me-
mithe camedreos corticis thuris
mirre aloes sarcocolle ana ʒ i
kohl ar(abici) san(guinis) dra(conis) zinziber spume
argenti ana ʒ ʒ (semis) aristol(ochie) rotunde
atramenti ana ʒ ii aluminis an-
thimonii ana ʒ i ʒ (semis) puluerisentur
omnia subtiliter et terantur super
marmore cum aqua ruthe et
fiat collirium cum aqua ros(arum) feni-
culi et celidonie Et de isto
collirio modicum ponatur in cauerna
fistule etc. multe alie medicine
fieri possent sed primo hec sufficiant

De strabositate oculorum

Dicto de passionibus oculorum secundum Rasis
Restat nunc videre de cura qua-
rundam passionum oculorum aliarum de
quibus alii auctores faciunt men-
cionem et sermonem Et primo de
strabositate seu tortuositate oculorum
Nota primo notandum quod strabositas sic
describitur Strabositas seu tor-
tuositas oculorum est visio obliqua
facta propter defectum lacertorum moue-
ncium oculos 2° notandum quod fit
strabositas seu tortuositas est duplex
quedam est naturalis quedam etiam acqui-
sitiue ex consuetudine De naturali autem
non loquor quia illa non suscipit
curam Sed accidentalis bene cura-
tur Unde sciendum quod accidentalis
est duplex quedam causatur a re-
plecione siue a causa extrinseca siue
intrinseca quedam alia inanicione
que multociens per febrem acu-
tam peruenit Illa vero que causa-
tur a replecione quandoque causatur propter
spasmum Unde fit contractio oculi
ad partem oppositam et sic causa-
tur strabositas Et quandoque causatur
propter materiam mollificantem musculos
et propter hoc oculi quia tunc oculus
videt oblique Et potest etiam causari
a materia flegmatica replente ipsos mu-
sculos Et quandoque potest etiam cau-
sari strabositas propter dolorem ca-
pitis et propter epilensiam et appo-
plexiam et a similibus causis Illa
vero que causatur a siccitate cau-
satur propter febrem acutam exsiccan-
tem humiditatem radicalem acce-
ptam et vniuersam membri Et potest etiam
causari propter multas alias causas
exsiccantes dictam humiditatem tam
intrinsecam quam etiam extrinsecam Si
vero strabositas fuerit causata propter
spasmum tunc ipsa curetur ut di-
ctum est in capitulo de cura spasmi
Si vero fuerit causata propter mollifi-
cacionem tunc etiam curetur ut
in capitulo de cura paralisis dictum est
Si vero strabositas fuerit causata
propter dolores capitis et alias egri-
tudines tunc semper caue an ipsa pro-
ueniat a sanguine Et tunc fiat
flebotomia An proueniat a colera an
a melancolia an a flegmate Et tunc curetur

secundum materiam habundantem et furientem nocumentum ut dictum est in capitulo de cura obtalmie et in pluribus aliis capitulis. Et non tamen quod hec omnia dicta sunt veritatem hac condicione attenta quod infirmus semper conetur inspicere versus partem talem oculi. Si vero pervenerit a siccitate, tunc administretur regimen humectativum cibi et potus balnea inventiones et alia humectantia rerum non naturalium humectativum ut dictum est supra in pluribus locis. Facta igitur diligenti digestione et evacuatione materie peccantis tunc fiat hoc collirium confortativum oculi et musculorum eius. Recipe antimonii tutie preparatorum in aqua eufragie et aqua rosarum ana ℥ i. thuris masticis sandali citrini boli armeni ana ℥ ß. terantur omnia subtiliter et cum aqua rosarum et feniculi fiat collirium. Et postea accipiatur una pecia de lino et balneetur et ponatur tepida super totum oculum et musculos. Nam hoc medicamen confortabit oculos ut paciens recte et continue videat. Et multa alia collirica similia fieri possunt que etiam fortiora sunt supra dictis. Item valet ut dicit avicenna sandali citrini positum supra totum oculum. Item etiam valet secundum eundem emplastrum factum ex albugine ovi et oleo rosarum et puro vino. Item dicit avicenna quod in strabositate facta a causa humida confert caput purgare cum succo foliorum olive. Et similiter menti sicca emplastrata cum sanguine turturis valde confert in strabositate et hec de cura.

Quarta capitulum de egressione oculi

Quartum capitulum de egressione oculi est presens. Notandum quod egressio oculi aliquando causatur a causa primitiva aliquando a causa corporali. A causa primitiva ut a casu et percussione et similibus causis. Sed a causa corporali tunc quadrupliciter causari potest: quandoque a sanguine, quandoque a flegmate, quandoque a colera, quandoque a melancolia. Secundo notandum quod egressio oculi causata a repletione multipliciter causatur. Quandoque causatur propter defluxum catarri ad oculum defluxi a cerebro. Quandoque causatur propter maciam aliquam mollificationem ligamenti oculi. Et quandoque causatur propter motum pinlante aggravatam in sede oculi. Et quandoque talis contingit passio propter defectum aliorum membrorum. Si vero egressio oculi fuerit a causa primitiva, tunc in isto casu primo fiunt evacuationes circa nucam et ventosas ut supra dictum est. Et postea fiat clistere evacuativum supra descriptum. Et postea fiat flebotomia de cephalica quia in tali percussione semper ut plurimum currit sanguis. Secundo facto si alia materia esset ibi fluxa tunc digeratur et evacuetur ut dictum est in capitulo de cura obtalmie. Et si dolor ibi esset tunc ponatur hoc emplastrum supra oculum. Recipe pulpe pomi odoriferi bene cocti ℥ ii. zuccari albi ℥ ß. croci ʒ ß. lactis mulieris aque rosarum ana ℥ i. et fiat emplastrum et calidum involutum in una pecia de serico ponatur supra oculum, quod removebit dolorem et hoc etiam removebit malam complexionem calidam oculi. Si vero egressio oculi causaretur ab alio humore a sanguine tunc fiunt evacuationes ut supra dictum est et similiter clistere et postea digeratur materia et evacuetur secundum conditionem materie peccantis. Et postea fiant collirica et emplastra ut sunt dicta in capitulo de cura obtalmie. Et quandoque multum iuvat apponere ventosas supra spatulas incisas vel non incisas ut tibi videtur. Si vero egressio oculi fieret a causa corporali et intrinseca fiat evacuatio corporis cum evacuationibus digestionibus emplastris fomentationibus gargarismis clisteribus et aliis similibus secundum quod materia peccat. Et hoc etiam intelligendum de quacumque egressione oculi causata a repletione. Et non quod semper in medicinis que approximantur per os vel ab extra debent poni medicine appropriate cerebro et oculo. Et hec sufficiant de cura huius passionis.

Quartum capitulum de profunditate oculi ac etiam eius curatione. Primo notandum quod talis passio est duplex. Una est naturalis, alia est accidentalis. Naturalis autem non curatur quia quod naturale est non aliter assuescit et levius arte et non curatur. Profunditas vero seu parvitas oculi accidentalis causatur propter multas causas, quandoque propter febres

acuta multum excoriantem humores
oculi aut quinque pendentes super-
fluas aliquam propter angustiam et
tristiciam et specialiter per coytum
et multa alia accidentia anime
Et quandoque talis profundatio conti-
git a frigiditate nimia constringe-
te et purificante oculum Et a multis
aliis causis oculus patitur profundari
Si vero talis profundatio provenit a
se. tunc removeatur se cum infri-
gidantibus et humectantibus et aliis
appropriatis Sed vero remota tunc
materia corporis cum cibis et poti-
bus laudabilibus Si vero ab accion-
tibus anime provenit. tunc mediantibus
agitur letitie omnibus modis pos-
sibilibus Et similiter dentur cibi et
potus laudabiles Et inducatur
sompnus cum pillulis et aliis me-
dicinis sompniferis supra dictis
Et si natura de se non faceret
Si vero talis passio fiat propter coytum
superfluum. removeatur totaliter coytus
et mitigatur patiens ut dictum est
Si vero frigiditas fuerit causa
profundationis oculi. tunc remove-
atur frigiditas cum medicinis cale-
facientibus confortantibus et appropriatis
oculis. dictis in capitulo de obtalmia
a causa frigida Et similiter intelligen-
dum est de aliis causis Capitulum de apostema-

Quarta tibus et ruptura cornee.

Quartum de apostematibus et ruptura cor-
nee et aliarum partium oculi Pro-
est sciendum quod apostema potest gene-
rari in quatuor partibus notabilibus
oculi. et ex quolibet humore et ma-
xime in coniunctiva et cornea oculi
et palpebris eius Si igitur gene-
retur in coniunctiva tale apostema
a quocumque humore generetur. dicitur
obtalmia ut in primo capitulo dictum
est Si vero in cornea ut pluri-
mum vocatur carnicer. et est apostema
inflatum quod curatur cum medicinis
digestivis et evacuativis materie supra
narratis in capitulo de materia nasali
et preter naturam Et similiter evacuatione
prima fiant collirium supra dicta
in capitulo de antiqua obtalmie contra
materiam inflatam Vel secundum quosdam
fiat talis pulvis solutivus
materie carnis. ex quo etiam potest
fieri dictum dicte materie Recipe epi-
thimi ℥ ii folliculorum sene ℥
iii lingue bovis ℥ v mellisse

℥ ii turbith ℥ i ß hermodactilorum ℥
ß seminis cuscute seminis cucumeris citrullorum
mundatorum ana ℥ ii elleborum nigri
℥ i salis indi ℥ ß succi liquiricie
℥ i centaurie minoris pulicarie scamonee
ponderis viii ommorum ordii sticados la-
pidis ar. atluti gariofilorum mastices ana
℥ i Et ex omnibus istis fiat pulvis de
quo sumatur ℥ v cum aqua capitis vel
sero caprino quod idem est Item fra-
ctionem fiat tale collirium eius
mundificativum et etiam abstersivum in
cornea existit Recipe aloes mirre
ana ℥ i vini al. ℥ iii melli apti ℥ vi
et liquefiat stratum cum vino Deinde
misceatur cum eo mel et ponatur
in vase vitreo et inde ponatur bis
vel ter in die in oculo Si vero in corne-
a fuerit causatum apostema ab alio hu-
more quam a colera. tunc digeratur et
evacuetur materia ut dictum est in capitulo de
obtalmia secundum conditionem materiei
Si vero materia apostemata fuerit sanguinea
fiat flebotomia de cephalica ut supra
dictum est Si vero generetur apostema
in palpebris oculorum ut est ordeolus
vel simile apostema. tunc considerandum
est an hec materia sit sanguinea vel
colera an colerica vel melancolica Si vero
fuerit sanguinea. tunc illud apostema
vocatur ut plurimum ordeolus quia
vix etiam possit curari ab aliis
humoribus Et dicitur ordeolus ad
similitudinem forme ordei. quia debet
tendere ad longitudinem et rotundit-
acutam in superficie palpebre ut grana
ordei Et tunc in hoc casu fiat
flebotomia de cephalica in iuvenibus
maxime quando Vel fiat in pueris
in quibus non potest fieri flebotomia
apostema ordeoli in superficie cum cu-
spide ordei taliter ut egrediatur san-
guis Nam hoc curantur fuerunt
vulgares in patria mea. et ex hoc
plures vidi liberari Vel fiat hoc
unguentum Recipe vitelli ovorum numero i
farine tritici ℥ ß frumenti ma-
sticati ℥ ii mucillaginis altee ℥
i ß cere ℥ ß cere modicum fiat
unguentum molle et similes medicine
fieri possunt Si vero ordeolus
fuerit causatus a materia frigida et spe-
cialiter a materia flegmatica tunc digeratur
et evacuetur ut supra Vel fiat
tale unguentum secundum florigerum Recipe
gumme galbani ana ℥ i laudani
cerati partem cere albius benzoarch

an· materiam partes aggregetur ci-
cium fere olei de lilio et fiat un-
guentum nam multum valet in hoc casu
et in quolibet alio apostemate palpebra-
rum oculorum et specialiter de ma-
teria frigida. Valet etiam diaquilon cum
gumma factum de gummis. Possent
etiam ordeola curari ab alia materia
ut milium et colchicum licet rara et
curentur ut supra. Si uero causa-
retur in palpebris morus nam
morus est caro addita ad modum
pustule milium et tunc in hoc cau-
terizatur illa caro et specialiter quando
talis caro est prope angulum lacrima-
lem et postea curetur ad modum vul-
neris aut ulceris aut fistule ocu-
lorum ut supra liquet. Vel cum
collirio corrosivo curetur morus
in capitulo dicto de ungula. Si uero for-
mica et formica generetur et he-
risipila in palpebris tunc fiant e-
vacuationes per flebotomiam quando sanguis
predominatur et per solutivum quando
alii humores a sanguine predominantur
et postea applicentur remedia sup-
ra dicta secundum materiam peccantem ut
patere potest medico intelligenti
et discreto. Plures enim passiones
et apostemata possent generari similes
vel similia que eodem modo curantur ut
supra. Ultimo nota si ruptura
cornee causaretur tunc conside-
randum est an talis ruptura fiat
a causa extrinseca aut a casu et
percussione an intrinseca scilicet humora-
li. Si uero ruptura cornee fiat
a causa extrinseca vel intrinseca tunc
secundum minorem vel maiorem rupturam
diversis nominibus nominatur. Aliqua
vocatur formicalis aliqua muscalis
aliqua uvea ad similitudinem grani
uve aliqua vocatur vesica et quan-
doque vocatur clavalis ad modum clavi.
Quandocumque igitur causatur ruptu-
ra cornee dico quod primo fiat fle-
botomia de cephalica. Post tamen
primo lenitive ventris et hoc ma-
xime si (?) sanguis domina-
tur et si alius humor peccans
peccaret tunc fiat digestio et eva-
cuatio ut dictum est. Factis ergo
evacuationibus per flebotomiam et fermentationem
ut decet tunc si talis ruptura
fiat a casu vel percussione fiat
tale remedium. Recipe albumen
ovi olei rosarum ℥ i lactis mulieris

℥ s. boli ar. san. dra. terre sigil-
late ana ℥ s. incorporentur omnia simul
et cum petiis de lino madefactis
ponantur super oculum. Vel fiat
hoc emplastrum. Recipe pulpe citoniorum
bene coctorum ℥ iii cerate san-
dra. boli ar. terre sigillate ana ʒ
ii pul. burse pastoris plantaginis
et se. caulis rosarum ana ℥ s. incorpo-
rentur omnia cum aqua rosarum et
fiat emplastrum quod ponatur supra
oculum quod est forte repercussivum
et oculi confortativum. Secundo facto fi-
at hoc collirium album. Recipe antimo-
nii usti abluti cerusse uste et ablu-
te cerusse (?) uste et ablute ana
ʒ ii sperme (?) nardi aloes tutie
mitelle (?) sarcocolle nutrite (?) ana
ʒ vi camphoram omnia cum mucil-
lagine draganti et mucillagine
gummi arabici et fiat collirium quod
multum confert in hoc casu. Vel
secundum auctorem capitulo proprio de ruptura
cornee pro cura fiat hoc collirium
berdegerum (?) conferens omnibus speciebus
(?) Recipe anthimonii usti a-
bluti ana ʒ iiii cerusse plumbi
uste ablute ana ʒ vi (?) et mi-
ana ʒ xvi sperme ana ʒ iiii ara-
nee (?) ana ʒ xx castorei ana ʒ
vi aloes (?) gummi arabici ana ʒ
xx terantur omnia subtiliter cum
aqua pluviali et fiant collirium
et ponatur supra oculum. Si uero
alie passiones vel apostemata generentur
in oculis aut palpebris tunc
dicte passiones reducantur ad
passiones et curas supra dictas
cum egritudinum quia de eis
satis dictum est in generali ac
etiam alicualiter in speciali et hec
sufficiant de curatione. Capitulum de au-
Quera tam de passi- ribus.
onibus aurium et maxime
de dolore aurium primo notandum
quod auris est destributum (?) auris
est membrum cartilaginosum ostra-
tum id est durum cum fractuosum id est tor-
tuosum in medio substitutive receptiva (?)
nervi a quo (?) est auditus ut
homo sentiat aures voces et so-
nos. Secundo notandum quod dolor aurium
recipit quandoque causam quandoque a
mala complexione quandoque ab a-
postemate quandoque a solutione continuitatis.
Si a mala complexione aut talis
causatur a causa extrinseca aut tali te

solis uel ignis Vel fit a aeris
aut siccitate aut humiditate Et hee
male complexiones generantur quandoque
sine materia quandoque cum materia quando
corpus esset valde repletum aut
a causa intrinseca et tunc hic dolor
potest causari a mala complexione
sine materia et cum materia ut dictum
est Si vero dolor causatur ab
apostemate tunc semper generatur a
causa intrinseca ut liquet Si vero
dolor causatur a solucione conti
nuitatis aut tunc generatur a causa
extrinseca ut a casu et percussione
et similibus causis Aut a causa
intrinseca ut ab humore correndente
aut vento aut aliqua alia
re preter naturam extendente seu sol
uente aliquam partem auris 3o
nocumentum operacionis auris leditur
tripliciter scilicet diminute quando aliquis
diminute audit a longe ut solitus
erat Secundo depravate Aliquis corrupte
audit ut quando homo audiat au
dire voces uel sonos nulla voce
existentibus uel econtra Aliquando leditur
operacio auris ablate quando homo
nullo modo audit Et iste sunt 3es
species surditatis Et iste quandoque sunt
naturales et specialiter 3a species
que est operacio ablata et iste non
suscipiunt curam et maxime [illegible]
Et iste quandoque sunt accidentales
et causate possunt curari Di
co igitur quod si dolor auris cau
satur a mala complexione sine
materia tam extrinseca quam intrinseca
tunc considerandum est an sit ma
la complexio calida sine materia
frigida humida uel sicca Si vero
fuerit mala complexio calida sine
materia tunc fiant huiusmodi remedia
Et primo hic Recipe olei rosarum olei viol
ana partes equales et cum albu
gine ovi et modico aceti misce
antur omnia et madefiat una
pecia de lino et ponatur super
aurem Si talis mala complexio
fuerit intrinseca tunc madefiat
una tenta lo. cum hic medica
mine dicto et ponatur in aure
et ponet pecia peciam super dicta
supra aurem uel [illegible]
et aurem ex aqua rosarum uel simi
libus Vel fiat hic unguentum Recipe
olei rosarum olei viol olei nenu
faris olei [illegible] ana ʒ ii albuminis

ovi ʒ iii camphore ʒ iii succi
solatri succi semperuiue ana ʒ ii
et quandoque ponitur modicum opii
quando dolor est intolerabilis cere quan
tum sufficit et fiat unguentum molle
Item fiat hic fomentum Recipe rosarum
viol nenufaris semperuive ana manipulum
i. corticis [illegible] florum camomille
florum salicis et foliorum eius et
foliorum vitis ana manipulum S. Et ex hiis
omnibus fiat decoctio et postea per
mittatur tepefieri et ita tepida
fiat fomentacio Et multe alie
medicine fieri possunt Si vero
mala complexio auris fuit calida
cum materia et maxime colerica tunc
digeratur hoc modo Recipe rosarum viol
nenufaris ana manipulum S. seminis melonis
cucumeris citruli cucurbite ana ʒ
S. seminis psillii seminis [illegible] ana
ʒ ii decoquantur omnia in sufficienti
quantitate aque fluvialis usque
ad consumpcionem tercie partis et post
ea [illegible] ʒ ii
et cum zuccari quantum sufficit fiat sirupus ut
iulep Vel sic Recipe sirupi rosarum ʒ i
sirupi viol et nenufaris ana ʒ S.
aque endivie ana rosarum [illegible] ana
ʒ S. misce et detur iste sirupus
[illegible] aut v. vicibus in aurora
calidus Et similes sirupi fieri
possunt Digesta igitur materia euacue
tur hoc modo Recipe pillularum cochia
cum pillularum aggregativarum
ana ʒ S. informentur pillule vi
num sirupi rosarum quas sumat pa
ciens in aurora super dormiendo
per unam horam ut dictum est
Vel Recipe pillularum de reubarbaro pil
lularum de yeragira ana ʒ S. infor
mentur pillule ut supra Vel
fiat talis medicina liquida Recipe
reubarbari [illegible] ʒ i. sirupi [illegible]
tem [illegible] cum aqua [illegible] ʒ S.
Et distemperetur totum cum se
ro caprino et aqua endivie et su
matur in matutinis hec medicina
calida supra dormiendo per unam
horam ut supra Sufficiente eua
cuacione facta fiant remedia
supra dicta in cura doloris cau
sati a mala complexione calida
sine materia Si uero in materia fuerit
sanguinea tunc fiat flebotomia de cephalica ut
sepe dictum est Et postea fiat cura totalis
supra dicta omnia cito tunc

removebitur dolor aur(is) Si vero
dolor auris est causatus a ma(teri)a
flaua tunc digeratur hoc modo R(ecipe)
flor(um) sticados arab(ici) maiorane pu
legii satureie bethonice an(a)
dr(achmam) i cortic(is) cit(ri) acori anthos gari
ofilate salvie an(a) dr(achmam) s(emis) radic(is)
feni(culi) petrosil(ini) an(a) m(anipulum) m(edium) Et ex
omnibus istis fiat decoctio cum opti
zuch(aro) et fiat sirup(us) vel iulep Et
potest digeri hec ma(teri)a etiam cum
medicinis supra dictis in ca(pitu)lo
de cura zode causate a ma(teria)
fla(ua) Digesta igitur ma(teri)a euacue
tur per R(ecipe) pillarum aggregat(iuarum)
pillarum cochiarum an(a) dr(achmam) s(emis) in
formentur pille vii cum sir(upo) de
sticados et sumantur in aurora Et
si vis fortius euacuare debes medicinas
supra dictas in cura mei frontis pill(as)
sin(e) vel affoxam vel epilensiam
ut plenius dictum est Si vero dolor
esset causatus a ma(teri)a flaua cum
fe(bre) tunc digeratur ma(teri)a per R(ecipe)
sir(upi) ros(arum) ℥ s(emis) sir(upi) de sticados ℥ vi
oximell(is) compositi ℥ s(emis) aq(ue) endiu(ie)
℥ i aque maiorane aq(ue) feni(culi) an(a)
℥ s(emis) misce et detur in aurora Post
digeratur talis ma(teri)a cum medicinis
supra dictis eius administrando vio
l(arum) cass(ie) endiu(ie) pulasi an(a) dr(achmam) i
Facta igitur euacuatione fiat hic parti
cularis auri appeatus R(ecipe) milii
scutellam unam ruthe absinthii
an(a) dr(achmam) s(emis) flor(um) camomille flor(um) sti
cados arab(ici) an(a) ℥ ii et calefiant
omnia in una olla cum vino me
tano si ibi non est fe(bris) Et si adest
fe(bris) cum vino planesi pur poteri(t)
Vel fomentetur auris super talem
vaporem R(ecipe) pulegii cala ti
origani flor(um) sticados maiorane
an(a) dr(achmam) s(emis) schenanti lauri salvie
anthos ruthe an(a) dr(achmam) s(emis) decoqua(n)
tur omnia in quantitate sufficienti
aque et postea fiat fomentatio au
ris capite bene cooperto Si vero
esset fe(bris) temperetur cum medicinis
frigidis supra dictis vel similibus
Item fiat hec inunctio R(ecipe) olei
de rutha olei de amigdal(is) amar(is)
an(a) ℥ i s(emis) olei de costo olei de eu
forbio olei de piperibus olei de
castoreo an(a) ℥ ii misce et inungatur
auris ex oleo predicto bene cali
do intus et extra et apponatur
modicum de bombace imbibite

oleum iuxta modicum balnea
cum dicto oleo intra aurem et
ligetur bene auris cum stupa
in una insita et teneatur auris
bene calida Et si esset fe(bris) tem
peretur ut supra Item ex predictis
medicinis et oleis possunt fieri emplastra
unguenta cerota et similes medicine
quas per te notare poteris Item fieri
potest hec suffumigatio R(ecipe) thuris
mastic(is) nucis mus(cate) mac(is) an(a) ℥ i
euforbii castorei ʒ ii an(a) ℥ s(emis) pul
uerisentur omnia grosso modo
et per teragetorium suffumigetur auris
capite bene cooperto et similes
medicine fieri possunt Item fi
eri possunt gargarismi supra
dicta in ca(pitul)o de cura paralisis aut
etiam in aliis capitulis et similiter
sternutatoria caputpurgia lo
tiones embrocae ex istis medicinis
et ex dictis in capitulis preallegatis
Si vero dolor auris fuerit cau
satus a mala complexione sicca
sine materia tunc fieri possunt
omnia remedia supra dicta pro
digestionem et euacuationem Si vero
dolor auris esset causatus a ma(teri)a
melancolica tunc digeratur hoc modo
R(ecipe) sir(upi) de fumo terre sir(upi) de
sticados oximell(is) compositi an(a) ℥
s(emis) aque maiorane aque salvie
an(a) ℥ s(emis) aque fumi terre ℥ i mi
sce et sumatur in aurora ut su
pra Vel per R(ecipe) fructe polipo
dii thimi epithimi an(a) dr(achmam) i ma
iorane flor(um) sticados acori pu
legii anthos corticis citri an(a)
dr(achmam) s(emis) Et ex istis fiat sirupus
vel iulep ut dictum est supra
Et similes medicine fieri possunt
supra dicte in ca(pitul)o de cura melanc(olie)
Facta igitur digestione materie
melancolice per euacuetur R(ecipe) pilla
rum de fumo terre pillarum
aggregatiuarum sine quibus an(a)
℥ s(emis) informentur pille vii cum
sir(upo) de fumo terre vel euacuetur
materia illa ut patet in ca(pitul)o preallegato
Et non quod ex istis medicinis
et aliis appeatis in hoc casu
fieri possunt fomentationes lo
tiones suffumigia embroce in
unctiones unguenta emplastra et
multe similes medicine Et
nota etiam quod ubicumque esset fe(bris)
ille medicine debent temperari

calide cum frigidis Si aliqua materia
de predictis esset mixta digeratur
et evacuetur cum medicinis mixtis
predictis et aliis appropriatis quod
leviter ex te videre poteris Si vero
dolor auris fuerit causatus ab
apostemate tunc digeratur et evacuetur
materia secundum exigenciam et precipue
laxativis purgantibus cum medicinis
illi materie appropriatis Et similiter
emplastra inunctiones decocta fomen
tationes gargarismata et similes
medicine appropriate fieri possunt
Si vero dolor auris causatur a so
lucione continuitatis tunc sive sit
recentia sive antiqua non est dubium
quod ibi generatur sanies ergo tunc
primo mundificetur cum ydromelle
et postea cum medicinis exsiccativis
que consolidant ut satis dictum
est in capitulo de cura vulneris vel
ulceris oculorum aut mundificetur
cum colliriis et aliis medicinis
supra dictis et similiter etiam conso
lidetur et specialiter cum hoc pulvere
Recipe sarcocolle thuris mastic
ana ʒ i minii aloes epatici
ana ʒ ß et fiat pulvis Et de
dicto pulvere ponatur modicum
in tali solutione Nam statim
consolidabit Vel inficiatur cum
albumine ovi si materia est calida vel
cum bolo armeno et similibus me
dicinis vel inficiatur cum terebin
tina et rasina si materia est frigida
et similibus medicinis Item nota
quod a proprietate secundum mentem auctoris
quasi est maxime valet hanc
medicine et primo albumen ovi
nam ipsum est universalis appropriatum
in passionibus aurium Item lac
cum aqua plantaginis et aqua rosa
rum Item vermes terrestres
pulverisati in oleo rosarum distillati
in aurem Item limacie in o
leo rosarum similiter valent et ma
xime contra materiam calidam Item
nota quod secundum auctorem omnia que
distillantur in aurem non debent
esse nimis calida nec etiam nimis
frigida sed temperata in caliditate
et frigiditate actuali de au
ribus hec sufficienter Galbanum
crassum visum confortat flegma
consumit furfures in capite cre
scere non sinit capillos confor
tat podagre obsistit dentes

lesos confirmat Item Recipe neccum
ʒ iiii ana thimi epithimi flores
iuncarum ana ʒ i pulegii sicci
ʒ ii cum dulcibus ʒ v ameos
ʒ ii salis ammoniaci ʒ iii sal ana ℥ ii
ʒ i bethonice viridis ana ʒ ii
cinamomi ʒ i nitri ʒ ß fiat pulvis
subtilis et sumatur semper cum
albo et cum vino stomacho ieiuno
Est enim utilissima pulvis maxi
me in senibus propter flegma etc.
Cura tamen de ulcere quod
fit in aure Primo notandum
quod ulcus sic diffinitur Ulcus
est solutio continuitatis in aure
Sed nondum quod ulcus aliquando
causatur a causa intrinseca ut causa
et percussione ad quam sequitur
solutio cum sanie Aliquando causatur
a causa intrinseca ut ab apostemate
aut mala complexione calida
inducente solucionem cum sanie
Aut ab humore acuto corrodente
et inducente solucionem cum sanie
Si vero ulcus causatur a causa
extrinseca tunc tale ulcus curetur
hoc modo Primo mundificetur corpus
cum medicinis digestivis supra dictis
et specialiter hoc modo Recipe succi de
stichados ʒ i mellis rosati colati oxi
mellis compositi ana ʒ ß aque
maiorane aque salvie aque
bethonice aque feni ana ʒ ß mi
sce et sumat paciens hic digestivum
quinque diebus successive calide
in matutino Digesta hac materia
et maxime flegmatica tunc evacuetur
sic Recipe pillularum cochiarum pillu
larum aggregativarum ana ʒ ß et infor
mentur pillule vii cum succo de sti
chados et fiat ut supra dictum est
in capitulo de cura doloris auris
Si vero ulcus causaretur a corpore
esset repletum ab alia materia
tunc digeratur et evacuetur illa
materia ut in capitulo precedenti facta
mundificatione corporis tunc mun
dificetur auris primo cum ydromelle
composito apponendo ydromel
calidum in aurem vel tentas bal
neatas cum ydromelle calido
vel melle rosarum de per se vel mixto
cum ydromelle calido facta mun
dificatione tunc consolidetur ul
cus cum hoc medicamine Recipe
sarcocolle aloes sanguinis draconis
thuris spume ferri et zinziber

an. ℥ ii. dissolvantur omnia in aceto
et due vel tres gutte ponantur in
aurem Item potest fieri ab ex-
tra tale emplastrum quod mirabiliter attra-
hit saniem ab extra et consolidat
Rx thuris mastic. sarcocolle an.
℥ ii. armoniaci bdellii serapini oppo-
ponaci murre an. ℥ i. sticados(?)
℥ ii. s. terebentine quantum sufficit
et fiat emplastrum cum oleo de ruta
vel amigdal. acetis vel de costo
vel de euforbio vel ex omnibus mix-
tis et similibus oleis Et existe-
medicinis potest fieri ceratum un-
gentum et linimentum et similes medi-
cine que possunt applicari ab
intra et ab extra Si vero tale
ulcus causaretur a causa intrin-
seca ut apparet mala comple-
xione calida aut ab humore
tunc tale ulcus curetur cum
medicinis digestivis et euacuativis me-
peccantis ut dictum est precedente postea
curetur cum medicinis mundificativis
et consolidativis supradictis Et si-
militer procedendum est in mala com-
plexione calida et in humore
acuto corrodente inducentibus
tale ulcus

Circa curam de sonitu et tinnitu
aurium sciendum primo quod
secundum mentem Avicenne hec passio
sic describitur Sonitus sive tin-
nitus est vox quam quis non necessario
audit. 2o notandum quod talis passio
quandoque causatur a causa intrinseca
quandoque a causa extrinseca A causa extrin-
seca causatur sonitus et tinnitus
ut a casu et percussione vel fri-
goris(?) vel caliditate aliquid in
aure dissolvente vel causatur ab
aliqua re cadente in aurem Si
vero hee passiones causarentur
a causa intrinseca tunc aliquando cau-
santur ab aere intrinseco moto ad
aurem vel vaporem aut propter
debilitatem instrumentorum au-
rium et spiritus audibilis aut
propter opilationem factam dissolutam
in aure a cerebro sive capite
sive ventositate aut propter siccitatem
aut propter generationem saniei aut
propter apostema aut propter febres vel ali-
as egritudines replexionales
aut propter egritudines pestilentiales
aliorum aut propter repletionem cibi
et potus aut propter ieiunium superfluum

aut propter materiam dissolventem hu-
miditates corporis humani et
maxime membrorum principalium an-
tecedens(?) aliquando causatur sonitus et
tinnitus vero ex putredine cordis ma-
tricis et aliorum membrorum In
omni vero casu replexionis considera-
tionem est an materia sit sanguis an co-
lera an flegma an melancolia Si vero
fuerit sanguinea fiat flebotomia de
cephalica omnibus aliis conditi-
onibus requisitis ut supra dictum
est Si vero fuerint a predictis humo-
ribus seu materiebus tunc dige-
rantur et euacuentur ut dictum
est in capitulo de cura doloris aurium
Si vero causentur a causa extrinseca ut a
casu vel percussione tunc si illi est
replexio euacuetur corpus secundum ma-
teriam ponentem ut dictum est
Deinde fiant inunctiones et suffu-
migationes dicte in capitulo de cura
doloris aurium Si vero hee passiones
fiant a frigiditate cerebri procedatur(?) Si
vero a caliditate extrinseca causentur
tunc infrigidetur caput hoc modo
Rx viol. nenufaris rosarum foliorum
vitis an. M. i. flores camomille
M. s. ex istis omnibus fiat decoctio
et embrocetur caput Et postea
fiat hec inunctio Rx ol. rosarum
ol. viol. ol. nenufaris an. ℥ s.
camfore ℥ ii. misce et fiat in-
unctio circa aures et nares et
tympora sic tamen quod non obturentur
foramina narium et aurium Si vero
causaretur propter aliquam rem ca-
dentem in aurem sicut est pul-
vis(?) [illegible] et festuca et siliqua(?)
que omnia vidi in practica hec
removeantur omnia supradicta
cum aliquo stilo vel inqueteria(?)
vel quovis alio ingenio Vel
cum hoc unguento Rx euforbii bde-
llii sarcocolle opopanacis armoniaci an.
℥ i. dissolvantur gumme in aqua
vite et postea dissolute ponantur
in oleo laurino euforbii de pipe-
ribus de rasto(?) an. ℥ ii. cere mo-
dicum et fiat unguentum molle et
postea ponatur unguentum super pecia
vel tenta intra aurem quod
talis res trahetur ad extra
Si vero causaretur a causa intrinseca
et ab aere intrinseco commoto aut
alia materia tunc considerandum replexio-
nis Si sic euacuetur ut dictum est

et postea fiat suffumigium ex thure
mirra euforbio et similibus Si vero
fiat a vaporibus tunc eodem modo pre-
dendum est Si vero propter debilitatem
instrumentorum auditus causaretur tunc
confortetur auris hoc modo Recipe florum
camomille rute maiorane florum sticados
arabice corticis citri ana drachmam i nucis
muscate gariofilorum macis rosarum nucis cy-
pressi balaustiarum thuris masticis
ana ʒ i pulverisentur omnia grosso
modo et decoquantur in vino in-
tegro et evaporetur auris patientis
Vel ex istis potest fieri suffumigium Si
vero causaretur propter subtilitatem
et sensibilitatem auditus eodem modo pro-
cedatur Et si complexio capitis
et auris est calida tunc curetur
stipticis et stupefactionibus scilicet hoc modo
Recipe olei rosarum olei nenufaris olei mirti
ana ʒ ii opii quartam partem unius masticis ʒ i nu-
cis cypressi balaustiarum ana ʒ s cere
modicum et fiat unguentum molle Ad
idem valet lac mulieris cum aceto
et oleo rosarum ad modicum mixtum et auri
applicatum Si vero lesio prius causa-
retur propter opilationem tunc fiat
suffumigatio facta purgatione hoc
modo Recipe maiorane bethonice
florum sticados arabice pulegii calamenti
origani florum camomille ana drachmam i
et bulliant in aqua et fiat suffu-
migatio capite bene cooperto facta
ista suffumigatione fiat hoc unguentum
Recipe olei lauri de euforbio de castoreo
et de piperibus ana ʒ iii olei camo-
mille de costo liliorum albi ruthe
amigdalarum amararum ana ʒ ii s musti ʒ
ii thuris masticis piperis ana
ʒ ii cere modicum et fiat unguentum
molle Item fieri potest clister
decoctio aperitiva per os sumenda
Recipe radicis sparagi brusci feniculi pe-
trosilini apii ana drachmam s maiorane flo-
rum sticados arabice bethonice pulegii
gariofilate ana drachmam i et fiat de-
coctio qua utatur per ante diem cum
vino suo et optime valet Si vero
a ventositate fiant fomenta et
lynnitiva tunc cum potibus reme-
diis que habent resolvere dictam ven-
tositatem eodem modo procedatur Si vero
causaretur propter stomachum tunc rectificetur
stomachus cum medicinis confortantibus
stomachum et caput evacuantibus materiam
peccantem et cibis et potibus facilis
digestionis Et cum debita ad-

ministratione aliarum rerum non naturalium
et cum aliis infra dicendis in capitulo
proprio de cura passionum stomachi
Si vero causatur propter generationem fa-
mei tunc nutriatur corpus ut supra patet
a tali fame et curetur ut dictum est
in capitulo precedenti capitulo de cura ulceris
Si vero causantur propter apostema tunc cu-
rentur cum apostemate scilicet mundificando
corpus a superfluitatibus et cum me-
dicinis digestivis et evacuativis et cum
medicinis auditus confortativis Si
vero fiant propter febres et alias egritu-
dines reptenonales tunc curantur
curata febre secundum speciem et naturam ipsius
egritudinis scilicet digerendo et evacuando
ut pluries dictum est Deinde confor-
tetur auris cum suffumigio gargari-
smatibus et inunctionibus supra dictis
Si vero causantur propter egritudines
pestilenciales tunc curatur cura
illarum egritudinum et postea conforte-
tur auris ut dictum est Si vero
tales passiones causantur propter
repletiones cibi et potus tunc di-
minuatur cibus et potus vinum et ex-
siccetur ydromel et confortetur stomachus
et auris ut dictum est Si vero cau-
santur propter ieiunium superfluum tunc
dimittatur omne ieiunium confor-
tando aurem Si vero propter fa-
mem tunc ipsa dimittantur omnino
et fortificetur totum corpus et
auris cum cibis et potibus et con-
fortationibus appropriatis Si vero causantur
vicio capitis aut cordis aut iecoris
aut alterius membri tunc remo-
veatur nocumentum illius membri
patientis cum medicinis appropriatis
sibi et post conforta aurem prout
erit ut supra Si vero causantur
propter vermes tunc curetur cum
medicinis vermes interficientibus sicut
locus dicendus et post confortetur
auris Quibus completis si non
recederent sonitus possemus pro-
cedere cum medicinis fortiori-
bus auribus appropriatis Et primo
pro thericam Recipe thuris masticis
veronice euforbii cur. elnicis et
se. cuis ana ʒ ii piperis nigri
piretri longi rute sinapis ana ʒ i
pulverisentur omnia grosso modo
et ponatur super carbones et ta-
lis fumus recipiatur per trale-
tum et est forte remedium
Vel Recipe elli al. sinap. euforbii

ther. mastic. castorei an. ʒ. i.
ceroti fumi generum. piret. gare. s.
porci an. ℈. i. misce et fiat ut pr.
Item potest fieri sacculus sic medio
pr. misce. Item. i. flor. camomille
flor. aneti rute flor. sticados
arab. maiorane an. ʒ. i. misce
antur omnia et calefiant cum mo-
dico vini m°. et fiat sacculus et
apponi debet supra aures Item vini
sive applicatus aurei multum valet
Item pix liquida cum oleo valet etc.
Item alie simplices medicine ac eti-
am composite similes auribus
applicate et regimen calidum ut conit
causam frigidam que ut plurimum
advenit morbis dictis applicata
Et per emplastra et per unguenta et cerota
et quocumque aliter applicentur

Capitulum de gravedine auditus

Quia iam de gravedine auditus
sive de surditate Primo notandum
est quod surditas sic describitur Sur-
ditas est mala dispositio aurium
causata propter defectum instrumentorum
aurium Secundo est notandum quod surditas
est duplex. quedam naturalis et quedam
preter naturam Naturalis uero mul-
tipliciter causatur et ista non fuit
ad propositum quia ipsa est incura-
bilis Alia uero est preter naturam sive
accidentalis. et ista est duplex
quedam est recens et quedam anti-
qua Recens est que fit ab
uno mense usque ad vi. vel usque
ad unum annum et hec est curabilis
Alia est antiqua duorum
uel trium aut plurium annorum Et
hec etiam curari non potest quia
est facta sicut naturalis Nichilo-
minus in hac surditate possunt fi-
eri remedia iuuatiua et blanditiua
De recenti tamen nostra est inten-
tio Et ideo est notandum quod hec re-
cens recipit causas secundum diminu-
te corrupte et ablate Diminute quando
homo non audit ad tantam distan-
tiam ad quantam audire debet
uel solitus erat Corrupte quando
homo indicat audire ea que
non audit uel econtra Ablate quando
homo nullo modo audit Et hec pri-
cipit curari potest Propter
quod notandum quod in hac passione
est curandum a qua causa proveniat
surditas quia si provenit a replete-
one uel a materia replente debet

fieri digestio et evacuatio ut dictum est
in capitulo de cura doloris aurium et
postea fiant remedia localia dicta
in capitulo precedenti Si non surditas
causatur ab alia causa tunc pro-
cedendum est ut statim est declaratum
in capitulo de cura sonitus et tinnitus
et postea fiant remedia localia
ibidem dicta et in speciali fiat hoc
sief. Rasis quod debet poni in au-
rem Recipe colloquintide ʒ. i. bauracis
zarum Item vini q. ʒ. castorei ace-
stol. tec. succi absinthii an. ʒ. s.
costi acetum Item vini q. ʒ. cuscute
vi. Item. i. q. ʒ. fellis vacce quantum
sufficit ad predicta conficienda Et
ex istis fiat sief Et si uolueris
fiet unum in cacio de amigdalis
amaris resolutum auribus immittatur
et hoc forte Et valet contra causam
frigidam Et similiter in sonitu et
tinnitu ut plurimum hec passiones
causantur a causa frigida Ex predicte
tamen valent ista Primo scorpium
serpentis bullitum in oleo laurino
et tepidum auri applicatum Item
pulvis iuniperi et oleum eius quocumque
aure applicetur Item oleum bal-
sami auri applicatum multum con-
fert Item oleum ruthe et oleum
amigdalarum amararum Item valet etiam
contra sonitum et tinnitum a causa
frigida et propter debilitatem instrumento-
rum aurium Et hec sufficiant Capitulum

Capitulum de vermibus aurium

Quia iam de cura vermium aurium est
notandum quod qui reperiuntur in auri-
bus quandoque generantur ex putrefacti-
one uel ex apostemate in aure uel
ex putredine exeuntibus in locis
propinquis. 2° notandum quod ex quorum
liquore sunt fieri secundum sanguine
colera flegmate et melancolia quamvis ut
plurimum generentur ex flegmate
Si uero generentur ex membris pro-
pinquis propinquis. tunc videndum est
an ibi sit apostema an sanies uel
putredo Si uero sit apostema. primo
curatur apostema et postea interfici-
untur vermes uel ambo simul
Si vermes fuerint causati ab
aliqua sanie uel putredine al-
terius membri propinqui tunc
curetur corpus ab illa sanie
uel putredine Et etiam apponantur
medicine auribus necantes vermes
Si uero ex apostemate aurium tunc primo

turetur aperta cum medicinis maturativis mundificativis et abstersivis. Et postea applicentur medicine vermes necantes. Si vero fuerint geniti a sanie vel materia putrefacta vel putrescente tunc evacuetur sanies ut dictum est cum medicinis supra dictis simul tamen permiscendo medicinas vermes interficientes. Et nota quod hec omnia habent locum quando corpus debite purgatur secundum humorem peccantem in homine tamen potente recipere purgationem. Omnia si esset infans vel aliquis non potens recipere tunc cum medicinis appropriatis vermes interficientibus procedatur prout statim dicetur. Medicine vero vermes interficientes non tantum in auribus sed in quacumque parte existant sunt medicine amare et specialiter acute. Et quanto acutiores cum amaritudine tanto fortiores et meliores. Et primo fiant distillationes tales. Recipe succi absinthii succi abrotani succi assumptoris persicorum succi rute succi amig. dr aa ana ʒ i. capparis cortex aceti ʒ i. misceantur simul et postea perforetur pomum citonium et extrahantur aliqui partes de parte intrinseca granati et postea illi succi ponantur intra pomum ad bulliendum et postea una gutta distilletur in aurem. Hoc enim remedium reperi valde mirabile. Recipe olei persice olei amigdalarum amararum ana ʒ s. pulveris gentiane pulveris centaurie minoris succi cucumeris asinini ana ʒ s. pulveris diptami pulveris ellebori albi succi porri ana ʒ ii olei euforbii olei castorei ana ʒ iii cere modicum et fiat unguentum molle. Et postea intingatur tenta in hoc unguento tepida et ponatur intra aurem. Item ex ipsis medicinis possunt fieri suffumigia humida et sicca et similes medicine. Laudat tamen Rasis succum mentastri succum foliorum persicorum et de medicinis opopanacem et aloes. Medicine tamen supra dicte sunt meliores iudicio meo et hec de ista cura sufficiant. Capitulum de hiis que ingrediuntur in aurem.

Quia de hoc quod ingreditur aurem ab extra. Notandum quod illud quod ingreditur aurem est duplex. Nam quoddam est intrinsecum quod generatur a superfluitate humorum que per superfluitates humorum mittit ab aliis membris ad aurem ex qua superfluitate generatur in aure caro addita verruca pessomk et res similes. Quoddam est quod ingreditur aurem ab extra tamquam corpus sicut est lapis pulices musca faba taxillus et res liquida ut aqua vinum vel aliud liquor. Si vero illud quod ingreditur aurem fuerit genitum a superfluitate aliorum membrorum sicut est caro verruca et similia tunc incidatur cum instrumento apto ad incidendum illam carnem vel penitus removeatur cum aliquo caustico seu cauterio actuali et potentiali ut dictum est supra in capitulo de cura gebel et cataracte. Fiat per primo mundificatio corporis. Si vero illud quod ingreditur aurem fuerit ab extra ad tamquam corpus sicut est lapis et pulices vel similia tunc accipiatur una cannula per totum perforata cuius extremitas ponatur in ore alicuius qui trahat flatum ad se et per trahendo trahet rem existentem in aure. Et si hoc fieri non possit vel ex tali modo res existens in aure non exiret tunc accipiatur azarbatata et extremitas mittatur in aurem et trahetur illa res ut non detur parum. Si vero sit aqua vel aliquis liquor extrahetur eodem. Et per patientem teneat caput depressum versus aurem patientem aut magis patientem vel egrediatur si equaliter. Item possunt fieri suffumigationes supra dicte attrahentes materiam existentem in aure. Et similiter unguenta descripta in capitulo presenti et similes medicine que habent attrahere materiam de interioribus ad exteriora. Si vero hec non sufficiunt tunc cum stilo seu aliquo ferro ingenioso trahatur dicta res existens in aure. Vel secundum Rasis ponatur condisi vel sternutatorium quod est fortius intra nares et teneatur anhelitus ne sternutatio peragatur propter quia per aerem retentio et vapores fortiter fiat expulsio

rei existent / mu autem et si fu
erit aliqua res liquida tunc pro(vo)re
tur sternutatio et hec sufficiant
De fluxu sanguinis narium
Q(uae)stio de sanguine fluente ex na
ribus est notandum quod duplex est causa
fluxus sanguinis narium quedam extrin
seca quedam intrinseca Extrinseca vero est
multiplex quia quedam fit a casu
et percussione et incisione aliquando
a conrupcione venarum aliquando cum
palea seu vermis et cum sanguina
ria et est herba qua pueri utuntur
in provocatione sanguinis narium et
pluribus aliis medicis similibus
Causa vero intrinseca est triplex quedam
provenit ex dispositione virtutis
quedam ex dispositione humorum
quedam ex dispositione membrorum
corporis humani Ex dispositione
enim virtutis provenit fluxus san
guinis narium quando virtus expul
siua est fortis et retentiua est
debilis / 2o provenit fluxus san
narium ex dispositione humorum
ut quando sanguis est multus aut quando
est valde acutus sive colericus
aut quando est valde subtilis fluy
dus sive aquosus sive flatuosus
3o provenit ex dispositione mem
brorum quando vene et arterie et
alia membra a quibus provenit
fluxus narium sunt rare textu
re et sunt lassa membra / Et
notandum quod talis fluxus ali
quando provenit a cerebro cuius si
gnum est dolor capitis et rubedo
ipsius aliquando ab epate provenit
cuius signum est rubedo et dolor
lateris dextri ipsius epatis et
quando sit fluxus a nare dextra
aliquando provenit a splene cuius
signum est dolor et rubedo late
ris sinistri supra splenem et
fluxus a nare sinistra aliquando
provenit a matrice cuius signum est
dolor et rubedo in ipsa matrice et
retencio menstruorum Et similiter
a quibusdam aliis membris potest
fluxus provenire et maxime a
predictis Si vero provenit a causa
extrinseca ut a casu percussione ca
lefactione nimia vel aliis causis
dictis supra / tunc primum reme
dium est removere rem facientem
talem fluxum et obstruere na
res hoc remedium et etiam frontem
si expedit Primo ergo applicetur
aliquis pannus de lino infu
sus in aqua frigida vel rosis mixtis
cum albumine oui vel quadam de
pesa Item predictus pannus infu
sus in aqua frigida et aceto super
caput et totam faciem ponatur
et similiter trahatur dicta aqua
cum aceto per nares Item fiat
diversiones cum fricationibus et cum
ligaturis dislocalibus ligatu
ris testiculorum et mamillarum
et sic ponere ventosas super dicta loca
vel circa Item si hec remedia non
totaliter constringerent dictum fluxum
tunc considerandum est an hic sanguis
ab epate vel splene fluat vel
ab aliis membris Et si ab epa
te tunc ponatur ventosa supra
epar Et si a splene tunc po
natur ventosa super splenem
et eodem modo intelligendum est de a
liis membris Et plures alie
medicine fieri possent que in
fra dicentur Si vero proveniret a
causa intrinseca tunc considerandum est
an veniant ex debilitate virtutis
an ex dispositione humorum an
ex dispositione membrorum Si
vero ex debilitate virtutis proveni
ret tunc confortetur virtus cum
medicinis frigidis et stipticis
et cum purgatione somni et cum
aliis medicis calidis temperate
et stipticis et constringentibus et
similibus Si vero proveniat ex
dispositione humorum quia sanguis
esset nimis acutus aut colericus
vocatur tunc patiens dieta
frigida et humida sicut lactuca
endivia portulaca acetum vinum
granatorum et similes cibi et po
tus facti cum eis et vinum bi
bat plamense bene mixtum
cum aqua Item potest fieri
flebotomia si est superhabundancia san
de sophena si volumus magis
divertere vel de cephalica si
san proveniret a cerebro Si vero
fieret ab epate tunc fiat flebotomia
de basilica superiori Si vero
a splene tunc fiat flebotomia
de basilica inferiori Et sic
intelligendum est de fluxu san
guinis quocumque modo proveniente ab
aliis membris Si vero esset
colera mixta sanguine non

superhabundante tunc evacuetur colera
citrina innatis cum ut dixit Rasis
vel cum medicinis supra dictis. Si
vero premineat ex sanguine aquoso
fluido tunc patiens comedat dicta
ingrossante sanguinem et inspissan-
te sicut sunt cibi de pastis pe-
dum castratorum et vitulorum et simi-
lium. Et uti debes vino calido
mensuratis et aliis cibis et con-
fectionibus calidis. Et postea con-
stringatur sanguis sicut supra
dictum est. Si vero membra a
quibus sanguis fluit essent in-
terius clara vel laxa tunc forti-
ficentur cum cibis et potibus
stipticis et cum aliis medicinis
ab intra et ab extra vincentibus
texturam membrorum et virtutem.
Medicine vero que possunt sumi
ab intra et ab extra in superfluo
fluxu sanguinis narium et in a-
liis fluxibus preter naturam in spe-
ciali sunt iste. Recipe aque ros-
arum ℥ ij aque plantaginis aque endivie
aque solatri ana ℥ j terre sigil-
late dr. sang. draconis acacie hypo-
quistidos ana ℈ ij camphore
gr. ij. misce et bibatur hoc in
duabus vicibus cum bene constri-
git. Et sumatur tepidum vel fri-
gidum. Vel fiat tale emplastrum
Gerardi de Solo. Recipe sang. dra-
conis acacie alumine hypoquistidos spe-
cierum balaustiarum boli ar. terre sigil-
late emathitis corallorum ambo-
rum ana ℥ j ß se. plantaginis
portulace et se. eius corticum
[illegible] adusti thuris gallarum
nucis cypressi ana ℥ j pulverize-
tur omnia subtiliter et misce-
antur omnia cum aqua plan-
taginis et succo eius et fiat em-
plastrum et ponatur super membrum
a quo fluit sanguis. Et nota
tamen quod fluxus sanguinis cicius re-
stringi non debet nisi fiet preter
naturam. Item nota quod ex istis
medicinis tam simplicibus quam
compositis possunt fieri lotio-
nes embrocationes unguenta cerota bal-
nea et quecumque alia vis medi-
cinis intelligenti. Si vero non tota-
liter sufficerent tunc fiat cau-
terium cum stilo aureo hic medi-
cinis vna camula de quo
pure de argento vel de alio

metallo cuius extremitas ponitur
intra nares ubi est vena vel
arteria vel aliud membrum et
tunc ponatur stilus aureus
ignitus per illam camulam et
cauterisetur locus iste et statim
cessabit fluxus. Item fiant
remedia Rasis et maxime ut
communi quod valde laudat Rasis
calcem albam qua utuntur au-
rifices subtiliter pulverisatam et
est calx cruda in qua aurifices
faciunt suas figuras et subti-
liter pulverisetur et sepe naribus insu-
fletur. Item ex ipsa calce cru-
da et albumine ovi fiat linimentum
et naribus dimittatur. Ultimo
nota quod medicine appropriate vale-
tes sunt quinque modorum. Prime
sunt conglutinative. Secunde sunt stiptice.
Tercie sunt infrigidantes. Quarte sunt
cauterisative. Quinte sunt a proprietate
occulta. Prime sunt farine vo-
latiles molendini et pulvis eius et te-
la aranee et proprie molendini.
Et cave ne pes vel aliquid de
aranea ibi existat quia posset
de facili ut vidi in practica in-
ficere totum corpus. Similiter
album ovi spongia marina
combusta cum pice liquida
fumus puri thuris et fumus eius
sarcocolla stercus asininum cre-
ta combusta pili leporis quia
dragagantum combustum et simi-
les. Medicine autem sunt conglu-
tinantes sanguinem et ipsum strin-
gentes vincendo fluat quod
cum naribus apponitur. Me-
dicine vero que sanguinem congelantes
sunt camphora mandragora et
succus eius papaver lactuca semper-
viva bursa pastoris mussilago per-
dicis et similes. Medicine
cauterisantes vero et sanguinem
stringentes sunt calx atramentum
auripigmentum ad vsum eorum
ceterorum et similium medicine. Me-
dicine vero stiptice sunt supra
dicte in medicinis compositis.
Medicine a proprietate valentes sunt
iste sterquus combustio de blan-
dis gallinarum et maxime
si sanguis fluat de arteriis. Recipe
Et si fuerit ex casu vel percussi-
one comedat patiens cerebra
gallinarum in multa quantitate

Item lapis iaspis in manu vel ca-
pite positus sanguinem restringit
Stercus aut asini insufflatum et
sucus eius recens sucus porci
etiam valet sucus portulace sucus
albedoragi i. kaplstromes sucus
columbine i. verbene Item ra-
dix urtice et sucus eius Item
stercus porcinum Item fiat tenta
ex corticibus ovi adustis mixtis cum
atramento et gallis Item insu-
flatio de tela adusta est tan-
te vehementie quod pulvis eius ad
collum suspensus non permittit san-
guinem exire ab aliqua parte
corporis sed dicit Rasis quod qui li-
gavit dictum pulverem circa collum
galline et capite amputato
nichil exivit Item sanguis
leporis valet Item etiam bur-
sa pastoris et sanguinaria quod
idem est quocumque modo naribus
applicetur vel alii loco sanguinem
restringit Item emplastrum vade
ad locum ubi crescit virga pasto-
ris longa et genibus flexis di-
cas ter pater noster et etiam ave
maria Et dicas post ista verba
Te ergo quesumus famulis tuis
subveni quos precioso sanguine
redemisti etc. Deinde collige herbam
unam et si multas colligis ex
multociens iterare et suspen-
de herbam circa collum aut circa
membrum a quo fluit sanguis
et statim sanguis restringetur
Item folia enule trita et pul-
verisata idem faciunt Et ad
primo scribatur hoc nomen in fronte
hec patiens veronica et post cum
sanguine patientis et post di-
catur oracionem Deus qui so-
la tactu fimbrie vestimenti tui
mulierem in fluxu constitutam
sanare dignatus es te suppli-
citer exoramus domine Iesu qui so-
lus languentes sanas ut fluxum
sanguinis pro quo vel prequa preces
effundimus constringere et sisti
facias dextra tue potentie et
pietatis extendendo In nomine
patris et filii et spiritus sancti amen
Urtica posita naribus sanguinem
fluere facit Et sucus eius la-
vitus supra frontem et tempo-
ra restringit sanguinem Et si-
militer millefolium naribus impo-
situm sanguinem provocat et desiccatum
vel bibitum sanguinem restringit
et hec sufficiant de ista cura Ca.

Quarta capitulum De ulceribus narium

De ulceribus narium Primo
notandum quod ulcus narium est duplex
quoddam est sicut ex humoribus causatum
sicut sive exterius et quoddam
est evidens sed sine causa Et
quodlibet istorum est aliquando maius
et aliquando occultum Secundo notandum
quod ulcus narium adhuc est duplex
quoddam recens et quoddam antiquum
Recens vero est ab uno mense
usque ad vi menses vel circa Antiqu-
um est unius anni duorum vel trium
et sic ultra 1.2.3 notandum quod ulcus
narium causatur a materia corrumpente
sive sit sanguinea sive colerica sive
melancolica sive flegmatica Dico ergo primo
quod medicus debet considerare a quo
humore ulcus magis proveniat
et tunc curare dictum evidens
Nam si provenit a sanguine tunc
fiat flebotomia de cephalica Et si ab
aliis humoribus tunc fiat eva-
cuatio medicinis digestivis et evacuati-
vis illi humori appropriatis ut
plenius dictum est Ista igitur
diligenter evadere tunc primo
curetur sicut ulcus hoc modo
quia si causa illa fuisset cau-
sata a materia sanguinea aut coleri-
ca tunc Recipe pinguedinis galline
ʒ i butiri ʒ s cerotorum multis
aquis mucillaginis altee mu-
cillaginis psillii ana ʒ vi olei viol-
olei rosarum ana ʒ v cere modicum
et fiat unguentum molle et naribus
applicetur quia talis causa
in paroximo removetur et quodlibet
de per se etiam iuvat et sic
medicine etiam fieri possunt
Remota causa tunc mundi-
ficetur ulcus cum aqua ordei
mixta cum melle rosarum et similibus
medicinis et postea facta consolida-
tione incarnetur seu consolidetur
sive curatum fuerit cum medicinis
supra dictis in capitulo de cura la-
crimalium fistularum et aliis pu-
stulis locis Si vero talis
causa esset causata a materia
flegmatica vel melancolica tunc predictis
... propter quod non ... Item
lavare butirum ut pinguedinem
galline et similia ... alium

camomille vel aliud simile Si vero
ulcus esset sordidum tunc mundifi
cato corpore procedatur primo cum
medicinis abstersiuis scilicet cum aq.
mell. vel oxi. et melle ros. Vel
sic ℞ terebentine lote ʒ. i. vitel
li ouorum .i. olei ros. ʒ. s. tenzomie
an. ʒ. i. litargiri san. dra. terre
sig. an. ʒ. s. cere modicum et
fiat vnguentum molle Et hoc vnguentum
est mundificatiuum confortatiuum dolo
ris sedatiuum et consolidatiuum Et valet
maxime contra ulcus causatum a materia
calida Si vero causetur a materia
frigida non lauetur terebentina et
loco olei ros. ponatur oleum camo
millinum Vel fiat hoc vnguentum con
solidatiuum et mundificatiuum de flore
eris ℞ olei vnsanorum antiqui
ʒ. i. floris eris subtiliter puluerizati
ʒ. ii. gummi albotim sarcocolle
an. ʒ. i. thuris masticis an.
ʒ. i. cere quantum sufficit et fiat
vnguentum molle Si vero ulcus esset
recens aut nouiter corrosum est pro
cedendum cum fortioribus me
dicinis in antiquo sic ℞ vnguenti
de cerusa sine aceto ʒ. i. vnguenti
apostolorum ʒ. s. litargiri ʒ. i. tere
bentine ʒ. s. cere quantum sufficit
et fiat vnguentum molle et hoc na
ribus applicetur quia hoc mun
dificat et consolidat mirabiliter
et sic sufficiat illud Capitulum de
Quarta cam emoroidibus siue polipo
De emorroydibus siue polipo
narium Nota quod apostemata que fiunt
in naribus sunt tria specialiter
faciendo ad propositum meum scilicet
polipus emorroydes et cancer
Polipus vero est caro addita me
diante dispositione inter emorroy
das et cancrum Emorroydes vero
est caro mollis alba siue rubea
intra nares genita Cancer
vero est apostema durum a principio
sine concauitate ad modum ciceris
crescens quod continue augmen
tatur generatum ex materia melancolica
Sed notandum quod polipus et cancer
aliquando oriuntur extra nasum
aliquando intra nasum Extra nasum
vero hee egritudines sunt minus
periculose sed intra sunt valde
periculose Emorroydes vero gene
rantur intra nares Et dicuntur
emorroydes propter quandam similitudinem

venarum ani quia sicut venas ani
tumefactas appellamus emorroydas sic
similiter quia caro intra nares na
scitur supra illas venas emorroy
des appellantur Sed tamen polipus
et emorroydes conueniunt in cura
Ubi est notandum quod polipus et e
morroydes quandoque generantur ex san
guine aliquando ex colera aliquando
ex flegmate Ex melancolia vero raro ge
nerantur quoniam non est ferus
ex melancolia tales egritudines ge
nerari Ex quacumque enim materia
tales egritudines generantur ne
cesse est primo corpus mundificari
a tali humore peccante cum
euacuationibus illi humori appropriatis
Ultimo est notandum secundum ist. 3 v
quod caro que nascitur intra nares
aliquando est alba et tunc ibi non
est dolor et tunc illa emorroys
siue polipus faciliter curatur Ali
quando talis caro est rubea tendens
quandoque ad citrinitatem et quandoque ad
fuscum seu nigredinem et tunc causatur
magnus dolor Et tunc talis
passio difficiliter remouetur et ma
xime quando in tali carne oritur sa
nies fetida Si vero polipus fuerat
intra nares tunc dico quod cura
triplex modo reperitur Prima
cure Primus modus est cauterium
sic ℞ tres setas equi vel 3a
fila de serico ad modum torta
et in medio facias plures nodos
postea pone caput dicte corde in
acu de plumbo Deinde intra nares
lesam immittatur donec perpallat
extrahatur postea trahatur dicta
corda supra et infra Ita quod dicti
nodi attingant carnem addi
tam et sic faciendo remouetur
caro illa qua remota postea con
solidetur locus cum medicinis con
solidatiuis et partim corrosiuis
sicut notatum est supra dictis in capitulo
de cura ulcerum narium et etiam
infra dicendis Secundus modus cure
est etiam cauterium et unus in poli
po ubi non est dolor primo quod
incidatur cum cultello postea
illa caro percaldetur cum caute
rio subtili Uno facto predicta
cum medicinis consolidatiuis et
repercussiuis ut dictum est 3us
modus cure est procedere cum causti
cantibus potentialibus vel actualibus que

etiam tangit cancrum Primo cum
potentialis hoc modo Recipe arsenici cit.
in calcis viue floris eris ana ʒ. i
argenti viui ʒ. s. salis armoniaci
ʒ. iii olei rosarum ʒ. iii. incorporentur omnia
simul et tunc appatetur hoc re-
medium loco patienti quia cor-
rodit dictam carnem Vel possumus
hoc totum ponere ad alembicum
et tunc fiat aqua fortissima va-
lens ad idem Item multas ali-
as aquas et medicinas similes
et fortiores potes naribus appli-
care quas ponunt alij auctores
de alchimia 2o potest procedere
cum cauterio actuali scilicet cum aereo
ignito ut dictum est in primo de cura
fluxus sanguinis narium Quartus
modus est accipere tentam de spon-
gia vel de radice fungi de papi-
ro vel de sambuco vel similium
et impone intus narem lesam
Nam hec tenta corrodit carnem
additam Et si potes intingere ten-
tam cum predicto caustico recipiens
partem egram et totiens facere
hoc donec illa caro addita sit
corrosa usque ad radicem polipi Et
caue quantum potes ne causticum par-
tem sanam Et non cesses quamdiu
quod circa curationem medicinam debes
apponere defensiuum supra nasum
ne humores currant aut fluant
capitum ad partem lesam Et
specialiter hoc Recipe succi plante
ginis succi portulace ana ʒ. i.
olei rosarum nenufaris ana ʒ. s. san-
dali boli ar. sanguinis ana ʒ. i
albumen oui misce incorporentur
omnia ad inuicem et ponantur su-
pra nasum Si non dictus poli-
pus vel emorroys vel caro addi-
ta bene eradicetur et aliquo
tempore sequatur dolor tunc
mitigare debes cum hoc vnguento
Recipe butiri pinguedinis galline
butyrum ana ʒ. s. olei rosarum olei
viol ana ʒ. iii olei amigdalarum dul.
ʒ. v. vitelli oui ui. i. cere
ʒ. s. cere quantum sufficit et fiat
vnguentum molle quod valde miti-
gat dolorem et quod etiam de
per se Si non polipus descende-
ret per foramina palati per palatum
usque ad guttur tunc incidi cum
dictis instrumentis quantum possibile
est aut cum caustico causticetur

supra dictis ut amplius procedere
non possit et omni die remoueatur
de parte corrupta Mundificata uero
parte lesa siue nasi siue palati
tunc consolidetur hoc modo aut
saltem incarnetur Recipe thuris ma-
stic. sarcocolle ana ʒ. ii sem. dra-
boli ar. terre sigillate sanguis draconis
ne ana ʒ. i. vncl. ceruse aluminis
vsti ana ʒ. ii cere quod sufficit
et fiat vnguentum molle aut consoli-
detur cum medicinis supra dictis in
2o de cura lacrimalium fistularum
Si uero cancer generetur in naso tunc
considerandum est an cancer sit
genitus de melancolia adusta ex sanguine
an ex colera adusta an ex flate
adusto vel non Si uero cancer est
causatus ex sanguine adusto tunc
fiat flebotomia de cephalica primo etiam
de venis nasi Si non esset genitus
ab aliis humoribus tunc digeratur
tur et euacuetur dicta materia cum me-
dicinis appropriatis ut dictum est
in 2o de cura melancolie Facta uero
disiccatione corporis tunc dico quod
cancer est cancer vel ulcerosus et
non ulcerosus Si uero esset non
ulcerosus et in principio tunc dico quod
tempore 2o modo cure dominus est
blanditiuus secundum quod dicit ypo-
cras quod potius amicorum 1o aforis.
Quibuscumque cancri absconditi
non curare melius est etc. Et
sic procedere debes Primo digere
materiam peccantem et euacua ma-
teriam cum medicinis appropriatis ut
dictum est de cura melancolie Deinde
facere equaliter uti bono regimine
cibi et potus laudabilis et humi
et alterati uero non naturalis ut di-
ctum est in 2o predicto Postea super
debes applicare hoc medicamen
circa locum lesum ne materia
alia fluat ad locum et ne cau-
satur augmentum Recipe olei rosarum
ʒ. i olei mirtini olei citoniorum
olei camomille ana ʒ. s. san. dra
boli ar. terre sigillate draconis ypo-
quistidos ana ʒ. i pulueri. puluerisanda pul-
uerisentur et mediante cera al. fi-
at vnguentum molle et hoc continuare
debes et similes medicinas po-
tes applicare Sed modus curare
est mundificare corpus et postea
circa locum apponere predictum
repercussiuum et postea ponere supra

cancrum hic medicatum resolutum si dicta materia potest resolui ℞ mucillaginis seminis lini ʒ ii fenugreci ʒ ss bdellii serapini oppoponacis ana ʒ i ysopi humide ʒ i ss butiri pinguedinis galline ana ʒ vi dissoluantur gumme in aqua vite et cum cera alba fiat unguentum molle Item cum embrocacionibus emplastris linimentis epithimatibus et similibus medicinis mollificantibus et resolutiuis procedere potest Et si resolui non potest fiat incisio et eradicacio stateri radicum totaliter Et hec est 3us modus cure Post medicetur cum medicinis incarnatiuis et consolidatiuis ut supra dictum est ponendo etiam repercussiuum super dictum lesum locum Et quia aliquando raro curatur cancer cum incisione eo quia cancer ulceratus est cancer incisus Ideo melius est procedere cum medicinis lenitiuis ut supra patet Nichilominus in cancro ulcerato potest procedere cum medicinis frigidis et stipticis prohibendo ne ulceracio procedat Et maxime cum hic medicamine Auicenne 3a 4 capitulo de cura cancri ℞ terre sigillate boli armeni pistatorum in tabula plumbea ana ʒ iii olei antiqui ʒ i aque [illegible] ʒ ss ceruse [illegible] cum succo lactuce ʒ v mucillaginis psilii ʒ ss et cerusa et medicamen plumbi admisceantur pistentur in mortario de plumbo Et postea omnia misceantur et fiat linimentum in circuitu cancri et aliquantum supra ℞ fiat hic unguentum ℞ succi arnoglossi [illegible] medium ceruse ʒ i tutie ʒ i ss camphore ʒ ss olei rosarum quantum sufficit ad incorporandum et cum modica cera fiat unguentum Vel fiat unguentum ℞ ceruse ʒ ss camphore ʒ ii plumbi usti ʒ i abluantur omnia cum aqua rosarum quinquies vicibus aut plus boli armeni ʒ ss succi [illegible] ʒ i olei rosarum ʒ ss cere quantum sufficit et fiat unguentum

Capitulum de amissione odoratus

Quia iam de amissione odoratus Primo notandum quod ipse odoratus leditur per diminucionem corrupcionem et ablacionem diminutive leditur sensus odoratus quando homo non percipit per tantam distanciam ut ita perfecte odorabile ut solitum erat Corrupte vero quando ipse odoratus indicat odorem fetidum esse odoriferum vel econtra. Ablate vero quando nullo modo sentit ut percipit aliquod odorabile. Secundo notandum quod actio lesa ablata est duplex quedam naturalis a principiis generacionis accepta vel etiam a tempore et de ista nichil ad propositum. Quedam est accidentalis et preter naturam et de ista loquuntur Rasis et similes. Patet de diminuta et corrupta. 3o notandum quod hee passiones quandoque causantur a causa primitiua quandoque a causa corporea. Si vero hee passiones causentur a causa primitiua tunc considerandum est an causantur a causa frigida an calida an a casu vel percussione vel similibus causis. Si vero causantur a causa frigida tunc approximentur medicine calide apparate infra dicende. Si vero a causa calida tunc etiam approximentur medicine frigide. Et si corpus non esset mundificatum primo purgetur corpus ut dictum est Et similiter procedendum est in aliis causis. Si vero hee passiones causantur a causa corporali tunc considerandum est an hee passiones proueniant a mala complexione sine materia calida humida frigida vel sicca vel composita an a mala complexione cum materia calida vel frigida. Si primo tunc procedatur ut prius dictum est Si secundo fiat tunc euacuacio per flebotomiam vel per farmaciam ut dictum est supra et secundum naturam humoris predominantis Et postea apponantur medicine iste Et primo si causa fuerit frigida fiat hoc suffumigium ℞ florum camomille meliloti pulegii maiorane betonice ana m i florum sticados arabici saluie florum anthos ana m ss bulliant omnia in sufficienti quantitate aque et postea suffumigetur nasus capite bene cooperto Deinde remoueatur mala complexio frigida Et si aliquid esset opilacionis etiam remoueatur Quo facto exercetur totum caput et nasus et postea prouocetur sternutacio cum pulvere Rasis ℞ [illegible] ana ʒ ii [illegible] ʒ i et insuffletur naribus Vel fiat

sternutatio cum sternutatoriis quam Vel
fiat hoc secundum ℞ euforbii sinap-
is ana ʒ i ℥ piperis ana ʒ ß
misce et fiat sternutatorium Quo facto
fiat hic sacculus cerebrum confortatiuus
appetitiuus et male complexionis fric-
ationes ℞ pulegii montani maiora-
ne bethonice corticis citri ana
ʒ i flores sticados arabici anthos
foliorum lauri ana ʒ ß nucis mus-
cate thimi mastici macis
ana ʒ i ß puluerisentur omnia et
fiat sacculus Item commune por-
tet hoc pomum odoriferum in manu
℞ laudani ʒ ß thimi mastici
nucis muscate ana ʒ i florum anthos fla-
ui sticados arabici maiorane pulegii
ana ʒ ß puluerisentur omnia et cum
medicine misti fiat pomum incorpora-
tum cum vino maluatico Et plu-
res similes medicine fieri possunt
Si vero causa fuerit calida tunc
mundificato corpore cum medicinis
supra dictis applicatis si necesse est
quod tamen raro contingit fiat fumi-
gium hoc modo ℞ rosarum viol ne-
nufaris ana ʒ i flores camomille
summitates vine ana ʒ ß foliorum vitis
foliorum salicis ana ʒ ß ex hijs
omnibus fiat fumigium ut supra
Item fiat embrocatio decoctionis herba-
rum supra totum caput Item
potest fieri inunctio decoctionis me-
dicinarum Et similes medicine fi-
eri possunt Si vero causa fuerit
humida tunc fiat euacuatio ut ne-
cesse est et postea procedatur cum
medicinis exiccatiuis ut fumigiis
mastici thimi rorismarini ℞
eufor et similibus Si vero ca-
fuerit in siccitate tunc pro-
cedatur cum medicinis humecta-
tiuis scilicet cum malua viol salu-
re et floribus eius et similibus
et hoc sufficiat Capitulum de dolore

Dentium

Consequenter iam de dolore dentium Est primo no-
tandum quod dolor dentium duplex
causari potest Vno modo a causa pri-
mitiua ut a casu percussione ab
frigida uel calida et aliquando a causa
corporali scilicet calida uel frigida Si
vero talis dolor causatur a
casu uel percussione tunc mun-
dificato corpore si necesse est secundum
humorem peccantem fiat postea
hoc locio dentium doloris sedatiua
℞ saluie rosarum marini rosarum ana ʒ
i nucis muscate masticis ana ʒ i
decoquantur omnia in vino aqua-
tico et calidum apponatur dentibus
Si vero talis dolor causatur a
frigore uel calido uel potu uel ali-
qua alia re frigida tunc cum calido pro-
cedatur uel cum alijs medicinis
appliciatis ut ℞ ciminum granorum
piperis bulite cum aqua vite
uel cum vino mont uel aqua
saluie uel maiorane uel simi-
libus Si vero dolor causaretur
a causa corporali tunc fiat euacuatio
secundum quod peccat humor Et mun-
dificato corpore tunc est considerandum
an dolor dentium proueniat a
stomacho an capite an gingi-
uis an a radice dentium uel
ab alijs membris propinquis Et
an dentes sint corrosi an ver-
mes ibi existant et an causa sit
calida uel frigida cum materia uel sine
materia uel quod sit in aliquo di-
ctorum membrorum apostema uel ulcus
uel aliqua alia passio Si vero
talis dolor proueniat a stomacho
tunc confortandus est stomachus
cum medicinis infra dicendis
capitulo proprio Deinde abluat den-
tes cum supra dictis medicinis
repellentibus vapores illos a
stomacho eleuatos Si vero a ca-
pite dolor proueniat dentium
tunc mundificato capite consi-
derandum est an talis materia flu-
ens ad dentes sit calida uel frigida
Si calida tunc facta euacuatione fiat
hec locio ℞ rosarum viol portulace
ana ʒ i lactuce endiuie psilij se-
minum plantaginis summitates vine ana ʒ
ß bulliant in aqua endiuie uel
rosarum uel solatri et fiat locio su-
pra dentes Si vero causa dolo-
ris dentium fuerit frigida fiat
locio supra dicta calida et si ali-
quod reuma pluries descendit
aut aliqua frigiditas esset in den-
tibus a multis vicibus in dentibus
tunc pro eradicatione pirethri humi-
detur et ponatur supra dentes et
stringatur et teneatur aliquamdiu
latere os apertum nam ipsum mul-
tum euacuat talem materiam et
tollit dolorem Si vero talis
dolor proueniat a gingiuis tunc
tangantur a parte facta euacuatione

prius lotis gingiuis et extrahat
materiam ibi existentem et post si materia
est calida apponantur medicine frigide
et si frigida calida ut supra dictum est
Si vero a radice dentium talis do-
lor proueniret tunc consimiliter procedatur
et specialiter fiat hoc remedium
Quando dolor sedari non potest
Recipe iusquiami corticis mandragore
ana ʒ i opii ℈ i ʒʒ piretri ana
℈ s pulverisentur omnia et cum
medicina cere albe fiat unguentum molle
hoc unguentum valet in quocumque do-
lore a quacumque causa proueniat
Si vero dolor dentium proueni-
ret ab aliis membris tunc ergo
est considerandum et procedendum ut
supra Si vero dolor a corrosio-
ne seu a putrefactione proueniret
tunc duplex est cura Prima est
procedere cum medicinis mitissimis
seu dentium corrosiuis ut cum
lacte titimalli vel cum succo ra-
dicis celidonie vel piretri vel eu-
forbii vel cum aliis medicinis com-
positis supra dictis vel similibus
Vel cum cauterio actuali ut igne
vel potentiali ut aqua forti
vel aliqua medicina caustica
Secundus modus est euellere dentes
corrosos seu putridos vel cariatos
cum digitis manus aut ligando
dentem corrosum cum filo forti
aut serico aut crinibus equorum
tortis et post trahere ad extra
dentem aut cum tenaculis
aut cum aliis instrumentis fer-
reis primo tamen mundificato
dente et diuide dentem a gin-
giuis seu ipsam scarpellare et post
dentem euellere Quo facto
tunc stringatur gingiua cum
digitis manus ut sanguis ibi currat
prius aut alteratus egrediatur
Et post debes considerare si talis
dolor dentis proueniat a causa ca-
lida aut frigida Si a calida fi-
at hec locio Recipe rosarum balausti-
arum nucis cipressi mirti sumach
mastici ana ℈ i decoquatur
omnia cum vino nigro plamen-
si et abluatur dens Si vero ex
frigida fiat hec locio Recipe sal-
uie rorismarini nucis muscate mar-
mastici ana ʒ s rosarum ℈ i bulliat
omnia cum vino nigro et fiat locio
Et nota quod non debet eradicari dens

nisi fiat valde nocumentum Si vero
vermes essent intra dentes vel
intra gingiuam vel circa radices
dentis tunc fiat hoc unguentum vel
suffumigium Recipe aloes succotrini
ʒ ii mirre seminis porri seminis cepe se-
minis colloquintide ana ʒ i opii
iusquiami ana ℈ ii pulverisentur omnia
et cum medicina cere albe fiat
unguentum molle et ponatur ubi sunt
vermes et statim morientur Si
vero causa doloris esset calida
vel frigida cum materia vel sine materia
fiat ut supra Si vero esset apostema
tunc considerandum an hec sit a causa
calida an frigida et tunc similiter proce-
datur ut dictum est supra Si vero
causa doloris esset volnus vel ulcus
tunc primo curetur volnus vel
ulcus cum medicinis mundificatiuis
abstersiuis et consolidatiuis ut dictum
est in capitulo ulcerum aurium vel aliorum
et postea fiat locio de predictis vna
contra malam complexionem pre-
dominantem Item non alie passio-
nes possunt contingere sicut dolo-
rem dentium stridor dentium ut in
sompno stupor seu congelacio color
seu fetor et similes que omnes
in generali curari debent per eua-
cuacionem humorum peccantium et post
cum aliis medicinis appropriatis ut
dictum est et post In speciali tamen
curetur stupor cum medicinis a proprie-
tate sicut tenere vinum calidum in
ore Item fricare dentes cum sale
vel portulaca vel semine eius et fri-
care cum aristologia longa aut
cum [illegible] lanes aut semiella aut
masticare nuces et auellanas as-
sas aut ceram aut pineas aut
in suo liquore Et fiat hoc unguentum
contra corrosionem et putrefactionem
prohibens Recipe corticis radicis mori
radicis capparis ana ʒ ii piretri ʒ
s lactis titimalli ʒ s lactis ane-
bule ℈ ii arsenici ʒ i et ℈
i radicis colloquintide ʒ i pulveri-
sentur omnia et cum medicina a-
ceti et cere albe fiat unguentum molle
vel epithima circa dentes Et
ponit etiam Rasis quod oleum de ra-
nis etiam valet in eradicando
dente quod sufficiat

Capitulum de gingiuis
sanguinolentis Primo notandum
quod gingiue patiuntur et secundum alia

membra multas passiones scilicet
malam complexionem cum materia et sine
materia et apostemata et scissuras et
plures alios morbos quorum tamen
Rasis plurimum memoriam faciat de
dicta fluxus sanguinis a gingi-
vis. Si vero essent predicte pa-
ssiones in gingivis vel alie di-
verse cum vel sine materia tunc
fiat mundificatio corporis secundum
quod humor peccat. Et post si causa
est calida debes approximare hanc
locionem: Recipe balaustiarum
ana ʒ ii, cimini siccati et vini for-
tulate ana ʒ iii, bulliant omnia
in aqua plantaginis vel endivie
vel rosarum et post teneatur dicta in ore
scilicet aqua et abluatur os. Si vero
causa esset frigida tunc fiat her-
lotio: Recipe maris mastice mirre
mei gariofilorum ana ʒ s. piretri pi-
peris ana ʒ i, pulverisentur omnia
et bulliant in vino mon. et fi-
at lotio oris et similes medicine
fieri possunt. Si vero sanguis
superius flueret a gingivis tunc
debemus considerare an talis sanguis
fluat a causa primitiva ut cau-
sa percussione cibo vel potu an a causa
corporali. Si a causa primitiva tunc
remota ipsa et facta fleubotomia si necesse
fiat her lotio: Recipe aque rosen-
davie ana ʒ i, aque solatri et
vine salicis ana ʒ s. misce et
cum hac aqua abluatur gin-
gine. Et potest secum misceri
iste pulvis: Recipe pulv. the sper-
ma dicta gummi boli ar. balau-
stiarum rosarum coralli rubei amborum
ana ʒ s. et post fiat ablutio gi-
ngivarum donec liberentur. Si
vero a causa corporali tunc consi-
derandum est an talis sanguis
proveniat ex debilitate virtutis an
ex indispositione humorum ut quod
humores sunt nimis acuti aut
nimis aquosi. An ex indispositi-
one membrorum ut quod orificia ve-
narum sint nimis aperta vel po-
rosa vel aliquo alio principio fluat
sanguis eadem est predicta ut
dictum est supra in capitulo de cura
fluxus sanguinis narium. Capitulum

De casu uvule

Questa tamen de casu uvule est primo notan-
dum quod uvula est membrum co-
periens pro orificium canne pul-
monis seu trachee arterie magnum
iuvamentum tribuens corpori hu-
mano. Primum est quod defendit
cor pulmonem et partes pecto-
rales ab extrinsecis alterantibus
ut a pulvere fumo et aliis hu-
moribus superfluis a capite ad pe-
ctus descendentibus. 2m est ad co-
aptandum et fortificandum vocem
nam uvula est sicut digitus fistu-
latoris ut dicit Gordonius. Et ideo
sicut digitus fistulatoris est causa
melioris vocis. 2o notandum quod
triplex est causa casus uvule ut
in practica vidi. Prima causa est
apostema. 2a est materia subtilis imbi-
bita intra substantiam uvule. 3a causa
est materia adherens circa partes
uvule viscosa et glutinosa. Si vero causa
casus esset apostema tunc est con-
siderandum an materia sit calida vel
frigida. Si est sanguinea quod tunc ibi
plurimum dominatur, tunc fiat fleubotomia
primo de cephalica et post de venis
existentibus sub lingua et post fi-
at gargarisma cum vino grana-
torum et aqua rosarum et endivie sed
mixtis. Vel fiat cum vino de
berberis et aqua seu vine vel pla-
taginis vel salicis vel similibus
aquis. Et si ibi esset dolor vel
asperitas tunc fiat aut garga-
rismum cum lacte caprino vel
mulieris vel asine quod sit re-
movet dolorem ipsum lac asperi-
tatem et malam complexionem tali-
tam. Et nota quod vidi quendam ho-
minem uvulam apostematam adeo quod
non poterat loqui. Et tunc feci
quod insuper teneret unum lignum
in ore grossum ut os staret bene
apertum et precepi quod cirurgicus
tangeret id apostema cum sicela
et sic fecit et exinde exivit sani-
es et sanguis et immediate allevi-
atus est infirmus. Et postea pro-
cessi cum dyamoron mixto cum
melle rosarum et cum aliis suf-
ficientibus et liberatus est. Similiter
feci in una squinantia que emi-
nebat tamen in parte interiori et
erat magnum dubium de suffo-
catione et liberatus est. Si vero
casus uvule esset a materia imbibi-
ta tunc facta mundificatione cor-
poris secundum quod humor peccat. Si materia est
calida fiant remedia supradicta

et similia. Si fla^a tunc in principio
fiat gargarisma cum diamoron
et modico aceti et vini rosarum et aqua
rosacea zuccari que omnia sint actu
calida. Secundo fiat digeratur materia
cum sirupo de sticados melle rosarum
et oximelle composito vel simili
bus supra dictis. Et postea evacuetur
materia cum pillulis cochiis vel aggre
gativis vel similibus et postea iterum
fiat gargarisma sic. Recipe sinapis
piperis vini fumo ʒ ana ʒ i. bulli
ant omnia in vino mori et fiat
gargarisma. Vel fiat hic magis
applanativum et pectorale. Recipe iuiu
barum numero x ficuum siccarum numero
viii. passularum sive liquiritie ana ʒ ss.
seminis ... ʒ ss. mellis ℥ ss. et fiat de
coctio cum aqua fluviali et postea
misceatur cum modico sirupi de li
quiritie mellis rosarum colati et oximelle
compositi et fiat gargarismus. Si non
esset materia viscosa tunc sicca ma
nifestante corporis fiat hic gargarisma
cum decoctione predicta
... et misce cum oximelle squillitico
et removebitur dicta materia. Vel fiat
ut supra. Et nota tamen quod uvula
nullo modo est incidenda nisi in casu
magne putrefactionis quia ha
bentes uvulam incisam de fa
cili incurrunt ptisim propter aeris qua
... Ratio quod materia cadat libere
fluit ad pectus ut notum est et
hec sufficiant. **Capitulum de sanguisugis**

Quarta cura est de san **que gutture ingrediuntur**
guisugis que ingrediuntur guttur.
Primo notandum quod sanguisuge sunt
animalia parva que reperiuntur in
corpore aqua dulci et non bene cla
ra et aliquando in clara et bene mun
da sed iste sanguisuge sunt valde
parve et non bene videntur et pul
veres deglutiunt per istam causam.
2° notandum quod sanguisuge que in
grediuntur os duobus modis ingrediuntur. U
no modo sic quod apparent adherere aut
pallato sive gutturi vel partibus
circumstantibus. Alio modo ingrediuntur
sic quod nullo modo apparent. Si primo
tunc duplex est modus cure. Primus
est quod infirmus ponatur in sole
et stet inclinatus cum capite sic
quod medicus bene inspicere potest
intra guttur. Et postea medicus
deprimat linguam suam cum ali
quo stilo vel cocleari et post ca
piat caput sanguisuge inferius
et stringat et sic stringendo desi
net adherens et sic extrahetur san
guisuga et hic fiat cum forpici
bus vel tenaculis vel similibus.
2us modus cure est gargarisare
cum medicinis amaris et acutis
hoc modo. Recipe aloes ʒ ss. absinthii
gentiane rute ana ʒ ii. seminis sinapis
seminis senatie ana ʒ i. pulverisentur
omnia et cum aceto fiat gargarisma.
Si vero ingrediantur guttur ta
liter quod non videantur tunc est
considerandum an sint magis prope
que regionem inferiorem an superiorem.
Si vero superiorem tunc tertius est
modus cure. Quod ... gargarisare
lac cum zuccaro vel cum melle
et non permittere aliquid descen
dere quia ipse movebuntur usque
ad os et tunc cum forcipibus ex
trahantur ut supra. Et si hoc non
sufficit tunc dentur medicine
amare supra dicte et similes me
dicine et specialiter asa fetida cum
aceto et aqua. Et si hic non suffi
cit et est 3us modus tunc ponatur
infirmus in balneo aque valde
calide et moretur in dicto balneo
donec moveat sitim et postea
gargariset aquam frigidam et cum
fuerat calida expellat ipsam extra
et sic pluries fiet quia sangui
suge movebuntur ad frigiditatem dicte
aque et postea extrahantur cum instru
mentis. Si vero essent magis ver
sus regionem inferiorem tunc fi
ant clisteria de lacte cum zuccaro
vel cum melle et per os sumantur
medicine amare dicte vel pillule
communes de aloe vel pillule alefangine
vel alie fortiores et similia. **Capitulum**

Quinta cura **de hiis que ingrediuntur guttur**
de hiis que ingrediuntur guttur.
Primo notandum quod sive fuerint spine
sive ossa quod plures modi cure sunt.
Primus modus est masticare cru
stas panis duras et post grossas
deglutire ut pluries expertum sum
in me et in aliis. 2us modus cure
est ... et est ponere collum porcini
cum corda cum qua ponitur ... ro
rax. 3us modus cure est degluti
re multociens aquam. 4us mo
dus est intrare balneum usque ad
os et stare intus donec guttur
sit bene mollificatum et post deglutire

dorum. 7us modus est accipere fru
stum unius spongie et ligare ipsum
cum filo vel serico vel philo e
quorum vel setis et degluciat
et cum infirmus sentit quod spon
gia tetigit spinam vel os tu
trahatur filum et spongia et tra
het spinam aut movebit ipsam
quod nullum faciet nocumentum. Sex
tus modus est sepe facere vomitum
sicut alia die in quadam puella
et liberata est. 7us modus est p
vocare sternutationem. 8us modus est
deglutire aliquam rem viscosam
ligatam cum filo vel absque sed
fini sutam. ligatam vel non li
gatam. aliqualiter masticata. No
nus modus est facere emplastrum de
mucillaginibus cum pane limi ex ra
dice altee butiro medulla
cassie fistule et oleo amigdalarum dulcium
et ipsum applicare gutturi. Decimus
est deglutire filum triplicatum
vel quadruplicatum et postea super
ius trahere. Undecimus est de
glutire masticatum vel sectam. Duo
decimus est facere infirmum ridere
sicut fecit una bona mulier pau
pula maretrici. Hec sufficiant.

Circa capitulum de groxitie lingue

Circa curam de grossitie lingue nota
dum quod grossities lingue est triplex.
Una est que provenit ex debilitate
virtutis magna ut in propinquis
morti. De qua hic non est sermo.
Alia est que provenit ex repleti
one humorum et aliarum superflui
tatum. Alia est que provenit ex
mala complexione. De istis dua
bus erit sermo. Si vero grossities
lingue provenerit a repletione tunc
evacuatio fiat per flebotomiam vel per
farmaciam ut dictum est in capitulo
de paralisi sive de mollificatione et
in capitulo de dolore capitis vel de (?) Et
prodest gargarismus et alia remedia
ibi dicta. Si vero provenerit ex
mala complexione tunc est considera
dum an hec sit calida vel frigida
humida vel sicca. Et tunc procedatur
ut dictum est in pluribus capitulis. De
gargarismis et lotionibus supra
dictis. Et quia Rasis facit men
tionem de grossitie lingue ex
inflammatione. Ideo dico quod cura
eius est mittere sanguinem cum aliis
laudabilibus clisteribus et inducere sompnum

et administrare tyriacam alias res
non nataturales et administrare fomen
tationes et inunctiones ut supra
tactum est. Capitulum de timore oris

Circa curam de timore oris
egredientem (?) Nota quod tu
mor lingue aliquando provenit a
causa primitiva ut a casu percussione
vel punctura alicuius rei pun
gentis ut tibi vel potus vel al
terius rei ut acus vel cultelli ut
punctura alicuius animalis veneno
si vel rei venenose. Et aliquando
provenit a causa corporali ut ab hu
more vaporabili ventositate et hu
miditate superflua confluenti ab hu
moribus provenientibus. Si vero
provenerit a casu vel percussione
tunc est considerandum an humor
calefactus sit calidus vel frigidus
humidus vel siccus. Et tunc ipsum
cura cum medicinis appropriatis dictis
supra et post fiat gargarismus frigidus
si materia est calida et econtra ut dictum
est in capitulo de alcola et sanguisuga.
Si vero timor lingue contigerit
a punctura acus vel cultelli vel
alterius rei tunc cura predicta.
Si vero contigerit a punctura scor
pionis vel vipere vel alterius a
nimalis venenosi vel alicuius vene
ni bibiti tunc est considerandum an
tale venenum sit calidum vel frigidum
a proprietate vel qualitate. Si vero
fuerit calidum a punctura scorpionis
vel aranee vel alterius animalis
huius veneni frigidum tunc tyriaca
vel metridatum bibatur cum vino
mentastro et etiam longo tempore
super lingua teneatur. Et fiat epithe
ma tale. Recipe aque buglosse
mellisse ana ℥ iii. aque ros
solatis ana ℥ iiii. ossis de corde
cervi ʒ i. coralli albi ʒ i s.
serici combusti de grana ʒ ii. boli armenici
ʒ ii. et fiat epithima cum panno
de grana. Si vero fuit frigidum bi
bitum tunc fiat vomitus cum
medicinis supra dictis et postea
fiat ut dictum est. Et fiant etiam
fricationes et dimersiones a parti
bus cordis. Si vero contigerit
a veneno calido sive a proprietate. tunc
si fuerit deglutitum fiat vomitus
subito et post dentur huiusmodi me
dicine. Recipe terre sigillate ʒ i s.
tyriace ʒ s. aque rosarum ℥ iii.

et lubricatur totum et post fiat epy-
thima tale ℞ aque rosarum ℥ vi a-
que plataginis aque endivie ana ℥
iii aque buglosse aque mellisse
ana ℥ ii trociscorum camphore sandalorum
dalorum ambrarum ana ℥ i croci ℈
i et fiat epithima Quia venenum
num non fuerit deglutitum tunc
teneatur dicta medicina more ali-
quantulum et post deglutiatur et fiat
dictum epithima Et similes medicine
dicine fieri possunt a pacte valde
tes ut vincetoxicum et corium ser-
pentis et alie similes etc. De apa-
Circa tamen de ranula tibus lingue
et aliis apostematibus lingue No-
tandum quod ranula et pustule lin-
gue facte in omni egritudine
et est malum signum quoniam fiat
debilitatem virtutis expulsive non
potentis expellere materiam ad mem-
bra ignobilia Sed si pustule in
omni egritudine generantur in la-
biis et in aliis partibus extrinse-
cus tunc est bonum signum quoniam hoc
fiat fortitudinem virtutis pa-
tientis expellere materiam malam ad
membra ignobilia Sed pro cura hu-
iusmodi pustularum recurre ad capitulum
de cura alkole et casso predictum
et hec sufficiant Capitulum de squi-
Circa tamen de squinancia nancia
est notandum quod squinancia sic
diffinitur Squinancia est apostema
gutturis et partium eius principa-
lium magnum inducens nocumentum
in viis anhelitus et deglutitionis
2o notandum quod species squinancie
sunt quatuor Prima est quando exterius
apparet tumor et rubor vel aliquis
color 2a est quando interius apparet
tumor et rubor et non exterius 3a
est quando interius apparet rubor et
non tumor Quarta est quando nullo mo-
do nec interius nec exterius apparet tu-
mor neque rubor Utrolibet tamen dif-
ficultas in anhelitu est magna
et in deglutiendo Et nota quod secundum
species est deterior prima deinde 3a
deinde 4a que est mortalis Ratio
quia est signum quod materia est in
viis anhelitus occultata et in
via cibi Et ideo fit magna diffi-
cultas anhelitus et postea mors
quoniam illa materia non habet pelli
ad extra Quarto notandum quod squin-
nancia potest curari quatuor modis

Primo per resolutionem insensibilem potest
quando materia esset subtilis et ma-
xime pauca 2o potest curari squi-
nancia per flebotomiam et scarifi-
cationem cum farmacia 3o potest
curari per diversionem materie in pa-
rtem 4o potest curari per transmissi-
onem materie ad aliud membrum ut
ad partes pectorales vel ad stomachum
Quarto notandum quod squinancia
secundum quatuor predicta sanatur dico quod
precedente mundificatione corporis per fleu-
botomiam vel farmaciam prout est ex-
pediens quoniam si materia est sanguinea
tunc fiat flebotomia de cephalica vel
de venis exeuntibus sub lingua et
postea loquitur ubi primo non loque-
batur Item si hoc non sufficit
fiant ventose super spatulas vel
nates et alie diversiones cum li-
gaturis distentibus fricationibus et
similibus Et si est alia materia a san-
guine fiat evacuatio secundum potentiam humoris
ut supra et statim in principio fiant
repercussiva secundum Avicennam ex aceto et
aqua vel ex aceto et aqua rosarum vel
aqua endivie vel plataginis vel plan-
taginis vel huiusmodi Vel secundum Rasis
fiat gargarismus cum vino granatorum
cum pulpa sua aut ex sirupo mora-
rum celsi aut ex aqua rosarum in qua
infusio sit sumac Et nota quod hec
repercussiva magnum prestant iuva-
mentum in principio squinancie et
aliarum passionum gutturis sive
materia sit calida sive frigida quoniam pro-
hibent apostema augeri facta re-
percussione sufficienti tunc si materia
est calida detur hoc digestivum ℞
syrupi acetosi simplicis ℥ i syrupi rosarum
syrupi violarum ana ℥ ß distemperentur
cum vino granatorum vel aqua en-
divie vel plataginis vel similibus de-
coctis materia evacuetur ut supra Et
extra fiat talis inunctio circa
guttur ℞ olei amigdalarum dulcium
℥ i olei violarum ℥ vi olei liliorum
olei camomille ana ℥ ß butiri pin-
guedinis galline lotorum ana
℥ iß olei nenufaris ℥ x cere
modicum et fiat unguentum molle
Dieta vero eorum sit nichil
dare quoniam egritudo est parva
aut dare aquam ordei aut
vinum granatorum aut ptisanam
ordeaceam vel panatam et hec
secundum fortitudinem vel debilitatem

Si vero materia esset frigida detur hic
digestivum magis pectorale ℞ iuiu
barum numero xii fractorum sebesten
numero viii liquiricie ʒ s. uvarum
passularum ʒ i et fiat decoctio
cum aqua et distemperetur cum
isto sirupus fiat mellis rosati oxi
mellis compositi sirupus de sticados
ana ʒ s. et detur in matutinis
calidus similiter valet in primo
in passionibus pectoralibus. Post
digestione facta detur hoc so-
lutivum ℞ diadragantum ʒ s. agarici
albissimi trociscati turbith boni et gu
mmi ana ʒ s. salis gemme ʒ
iii ℥ i distemperentur omnia
cum aqua mellis vel zuccari et
detur ut supra. Item fiat hic
inunctio circa guttur ℞ a
xungie anatis ʒ i olei liliorum al
borum camomille ana ʒ s. bu
tiri pinguedinis galline ana
ʒ vi misce. Item fiat hoc emplastrum
et supra inunctionem fiat. ℞
radicis altee manipulum ii farine se-
mini et fenugreci ana ʒ i s. flor ca
momille et melliloti ana manipulum i
origani calamenti pulegii ana
manipulum s. decoquenda decoquantur
et fiat emplastrum et plures alie
medicine similes fieri possunt
Si vero esset in augmento et sta
tu eadem procedatur permiscendo
magis resolutiva et digestiva
cum repercussivis. Item nota
quod lac caprinum gargarizatum
multum valet in quacumque squinan
cia quia multum applanat
partes gutturis. Et possumus
permiscere cum dicto lacte vi
num granatorum vel aquas su
pradictas et maxime calidam
vel aquam pectoralem et zuccari.
Et hec remedia valent in omni
squinancia sed cum secundum suas spe
cies. Et possunt ista remedia
diversificari secundum naturam sue
speciei scilicet apponendo magis
frigida vel calida et magis in
tensiva. Item possent fieri pil
lule bechicie confectiones
electuaria ex istis medicinis supra
dictis vel consimilibus. Sed ut
expertus sum plures predicta
remedia prevalent. Item a
parte dicunt auctores quod scar
ificare cervicem et per ligare id

filum circa collum parentes
sanat squinantiam. Item de
glutire frustum spongie liga
tum cum filo et postea ex
trahere multum valet. Ulti
mo nota quod vidi in practica in
squinantia prima causata a materia
flatura ventosa cuius tumor erat
intrinsecus. Nam factis supra
dictis medicinis apostema devenit
ad saniem et non rumpebatur
sui grossitie et viscositate. Unde
videns quod medicine non frange
bant dictum apostema feci [illegible]
quendam cum stella pub
lici ipsum aperiri et immediate
exivit sanguis et sanies et hoc
feci timens periculum suffocationis
et postea processi cum gargarismatibus
et aliis medicinis supra dictis
et cum aqua ordei et aliis me
dicinis supra dictis et cum a
qua ordei et aliis medicinis mun
dificativis et abstersivis et sic cura
tus est talis infirmus

Queritur tamen de tussi
Primo videndum quid tussis sit de
scribitur. Tussis est motus
compositus ex animali et natu
rali factus propter expellere nocumentum
existens in pectore et in partibus
sibi propinquis. Et est duplex
tussis: quedam sicca, quedam hu
mida. Tussis sicca est duplex. Ali
qua cum materia, quedam sine materia.
Tussis sicca sine materia est
mala complexio calida et sicca
frigida et sicca sine materia
genita quoniam natura in hac tussi
nichil expellat. conatur tamen
expellere nocumentum existens
in pectore vel pulmone. Tussis
sicca iterum est duplex. Una
est causata propter malam complexionem
ut dictum est. Alia vocatur
tussis sicca cum materia propter inepti
tudinem materie que expelli
non potest. Et ista est iterum
triplex quia quedam causatur
propter compressionem dyafragmatis
et musculorum eius. Quedam autem
causatur propter materiam imbi
bitam in pulmone et pectore.
Quedam que causatur propter
materiam grossam et visco
sam existentem in pectore. Quedam
propter debilitatem virtutis ut in

propinquus morti qui quamvis habeant
materiam aptam expelli non tamen
expellere possunt. Quedam est
tussis sicca que causatur in prin-
cipio ysoresmoniti propter elevationem
vaporum ad partes pectorales
ascendentium vel propter aliquam ma-
teriam tamen eliquatam et imbibi-
tam in poris pectoris. Vel propter
similem causam cum talis materia
expelli non potest. Item nonnumquam
tussis calida sicca humida vel
sicca vel composita quandoque causatur
etiam propter nocumentum communi-
catum partibus pectoralibus ut a
stomacho epate splene et propter quod
in amphora ut ex corporis et si tussis
habeat malum. Si vero tussis
sic fuerit malus que multo
tempore accidit tunc consideran-
dum est an hec tussis causetur
a causa extrinseca an intrinseca.
Si a causa extrinseca fuerit causa-
ta propter compressionem dysfagitatum
tunc removeatur causa comprimens
et postea fortificetur pectus cum
medicinis inferius dicendis. Item
si fuerit causata propter materiam
imbibitam in paretibus pectora-
libus tunc consideretur si hec
materia sit subtilis sanguinea
et tunc flebotomia removetur. Si
vero colerica subtilis imbibita
tunc fiat talis syrupus. Recipe iniuba-
rum numero xx sebesten numero viii
prunorum numero xii capillorum ve-
neris tussilaginis ana unc. i passula-
rum sicuum siccarum ana ℥ i li-
quiritie ℥ ß et fiat decoctio que
patiens cum vino vel loco vi-
ni utatur. Ex qua etiam de-
coctione cum zuccaro fiat
syrupus. Vel recipe syrupi violarum ℥ i syrupi
nenufaris ℥ ß et distemperentur
cum dicta decoctione et detur
in matutinis calidus. Et similes
syrupi fieri possunt magis commu-
nes vel minus sicut opus viderit esse
superflue et sicut alia acciden-
tia causantur possime fieri sine
apparatu. Item in hoc casu fiat
talis inunctio pectoralis. Recipe olei
violarum ℥ i olei nenufaris olei rosarum
ana ℥ ß butiri pinguedinis galli-
ne lotorum cum aqua rosarum
ana ℥ i ß cere mediocriter et fiat
unguentum molle. Lotum vel aliud ex non

aliarum rerum non naturalium
sit frigidum et humidum quia raro
coniungitur siccitas sine calidi-
tate. Et si siccitas augeretur
cum frigiditate tunc misceantur
medicine calide cum frigidis
ut intelligenti. Si vero tussis fu-
erit sicca sine excreatione cau-
sata a materia subtili imbibita
flaumatica in pectore vel pulmone
tunc in hoc casu minore materia
in principio cum hac medicina.
Recipe dyasinamomi ℥ ii cassie fistule recentis
cum aqua zuccari ℥ ß agarici
optimi ℥ ß salis gemme que in
distemperentur cum supradicta deco-
ctione pectorali et detur in
matutinis calida. Item fiat talis
inunctio circa pectus et guttur.
Recipe olei amigdalarum dulcium ℥ i ß olei
liliorum olei camomille ana ℥ ß
butiri pinguedinis galline ana
℥ vi ysopi humidi ℥ i ß misce.
Si vero libet esset fiat temperetur cum
oleo violarum vel nenufaris et postea
bene perfricetur pectus et guttur
cum lana vel stupa et pannis
et inferius calidis. Et totum aliud
regimen sit bene calidum. Et si
tussis multum molestaret infirmum
tunc detur hoc consilium primo
loco sanum et expertum quando
tussis est sine febre et cum febre dya-
dragagantum dyapenidion dya-
althearum pendii et lohoc de pi-
no et similes medicine cordiales
et ad movere interius possunt sicut
quod medico videtur. Et in spe-
ciali fiat hoc electuarium mixtum. Recipe
dyapenidion dyaclibani ana ℥ i
lohoch sanum et experti dyadra-
ganti ana ℥ ß syrupi de liquiritia
℥ i de syrupo de ysopo ℥ i ß incor-
porentur omnia ad modum et
fiat electuarium quod multum valet
sine febre. Cum febre aut temper-
atum zuccaro violarum vel syrupo violarum
vel nenufaris et similibus. Et si
adhuc accidens aliud quantum
fuerit seu foret ut vigilie so-
mnus phtisicus sincopis vel vo-
mitus vel aliud accidens
tunc curetur simul cum tussi
ut dictum est et dicetur in pro-
cessu. Semper tamen attendendo acci-
dentia periculosiori prius. Si vero
materia flaumatica fuerit grossa vel

vel rosa . tunc fiant predicte medi-
cine componendo oximel squilli-
ticum vel aliud simile Quo
facto R primo tale digestivum R
sirupi de ysopo ℥ i sirupi de liquiricia
℥ ss oximelli squillitici ℥ ii mi-
sce et distemperetur cum predicta
decoctione et detur calide in ma-
tutinis et valet contra materiam flegmaticam
imbibitam grossam vel viscosam
vel etiam non imbibitam Item
potest fieri sirupus magistralis cum
predicta decoctione et oximelle
composito vel squillitico et melle
rosato et similibus Item si venter
non esset lubricus tunc etiam
fiant clisteria acuta vel non acu-
ta prout dispositio egri exigit
et similiter suppositoria Item
potest fieri talis fomentacio ut
stupha circa pectus vel gutture
R florum camomille meliloti mer-
curialis sticados arabici pulegii
origani calamenti ana manipulum i ra-
dicis altee manipulum ii seminis lini ℥ iii
et fiat decoctio in aqua sufficienti
et facta ebullicione una fiat stu-
pha circa partes pectorales ca-
pitis et gutturis Item possunt
fieri capitis sacculi sufficienti-
a ... ... et ...
medicine preter supradicte et
alie que inferius relinquuntur / ffa-
cta vero digestione materie et maxime
flegmatice que ut plurimum occurrit
tale detur solutivum R dyaprassii
℥ i dyafinicon ℥ ii agarici al-
bissimi ℥ i salis gemme ʒ iii di-
stemperetur cum aqua ysopi vel
cum predicta decoctione pectorali
et detur calidum in matutinis Vel
fiant pillule de agarico
pillularum aggregativarum ana ℥ ss
informentur pillule viii cum sirupo de
liquiricia vel de ysopo Item facta
evacuatione si tussis non cessaverit fiat
tale emplastrum R radicis altee
manipulum ii seminis lini seminis fenu-
greci ana ℥ i florum meliloti florum
camomille pulegii origani cala-
menti ana manipulum ss ysopi humide
℥ ii dyaltee ℥ iii butiri pin-
guedinis galline ana ℥ i ss et
fiat emplastrum cum supradicta unc-
tione Et similes medicine fieri
possunt Cum vero tussis fuerit humi-
da et cum expectoratione facta . tunc
in hoc casu fiant predicta reme-
dia magis tamen calida et post a semi-
ne humida sive materia fuerit san-
guinea sive colerica sive fuerit Et ca-
veat patiens ab omnibus vaporosis
evaporantibus et constrictivis catarrum
Et nota in actu practico et pro-
nostico quod tussis vel tussicula super-
veniens in ydropisi et maxime in
asclite est signum malum sive mor-
tale sicut quia sit materia illa ydro-
pisis habere capitum ad superiora
ad spiritualia maxime et potest in-
ducere suffocationem ut in particula
Item tussis facta in senibus et de-
crepitis est periculosa et a forti causa
est mortalis Item tussis in quo-
cumque corpore diu durans indu-
cit ethicam vel ptisim Cum vero illa
tussis causaretur propter consumptionem
dyafragmatis et musculorum . tunc
in hoc casu removeantur res com-
primentes dyafragma seu musculos
pectoris . sive fuerit humor sive
alia res extrinseca Si vero tussis
fieret in principio morbi tunc
nulla est cura nisi divina potentia
hoc faciat Si vero tussis facta com-
pareretur in principio paroxismorum
tunc remedia facta in tali tussi
non conveniunt nisi primo remove-
atur febris quia febris est causa tussis
et remota causa removetur et effectus
. Huius preter conservationem pectoris
et gutturis et fortificationem eorum
possumus inunctione predicta illis
partibus approximare sicut non sen-
tiatur debilitas ipsarum Cum vero tussis
causaretur propter stomacum aut epar aut
splenem aut aliud membrum
tunc in hoc casu removeatur
nocumentum illorum membrorum quod
communicatur partibus pectoralibus
quia isto nocumento remoto tussis
removebitur

Consequenter de asmate est
primo notandum quod asma est
egritudo pectoralis ad quam
sequitur difficultas anhelitus
Et est difficultas anhelitus tri-
plex / Prima dicitur asma / 2a
dasma / 3a orthopnea Et iste
tres passiones sunt et dicuntur
conveniunt tamen in cura . quia ea-
dem est cura Et quia earum est
passio pectoralis ideo dicitur quia
asma est passio pectoralis cum

sonitu quodam. sed dispnia est
sine sono. Orthomia aliquando
est cum sono aliquando sine sono
Vnde dispnia se celat aut asma
morbum quia reuelat orthomia
quoque morbus versatur utroque Et
patiens aliquam difficultatem
anhelitus continuam vel ut plu-
rimum de stare erectus non sup-
primit. Ratio quia tunc constri-
guntur partes pectoris et sic
maior causatur anhelitus. Sed
cum infirmus stat erectus par-
tes pectoris dilatantur et sic me-
lius anhelat et cum minori di-
fficultate. Item asma vel quecumque
alia passio pectoris ali-
quando causatur a materia sanguinea ali-
quando colerica. Si a materia sanguinea tunc
fiat flebotomia et per hec mundifi-
catiuum pectorale. Recipe mirabolanorum ke-
bulorum ana numero vj dactilorum fi-
cuum sicatarum ana numero viij ca-
pillorum veneris rasure ysopi
violarum nenufaris ana dragma j sem. li-
quiricie ℥ j sem. ex hiis omnibus fiat
decoctio et preca syrupus vel iulep
cum optimo zuccaro. Et si febris ad-
esset fiat tunc talis syrupus. Recipe
syrupi violati ℥ j syrupi de nenufare
ana ℥ j sem. aque ysopi ℥ j sem. aque
scabiose aque endivie ana ℥ vj mi-
sce et detur calidus in matutino.
Item fiat hec inunctio pectoralis.
Recipe olei violarum nenufaris camomille
ana ℥ j butiri pinguedinis galline
ana ℥ vj cere modicum
et fiat unguentum molle. Et post
fieri tale gargarisma. Recipe dya-
moron ℥ j syrupi violati oximellis
compositi ana ℥ j sem. misce et di-
stemperetur cum aqua ordei calida
et fiat gargarisma. Si vero asma
causaretur a materia colerica tunc
fiat inunctio supra dicta. Et postea
fiat hic digestivum. Recipe syrupi violati
℥ j nenufaris ℥ j sem. mellis ro-
sati ℥ ij aque scabiose aque
endivie ana ℥ j misce et applicen-
tur alia remedia supra dicta.
Si vero materia esset melancolica que raro
aduenit tunc fiat digestivum. Recipe
polipodii thimi epithimi fumi
terre ana dragma j violarum fusularum
iuiubarum scabiose ana ℥ j sem. ficuum
sicatarum dactilorum ana numero viij
Ex hiis omnibus fiat decoctio quam

patiens utatur cum vino et
absque vino et ex ipso fiat syrupus
quem sumat quinque diebus successi-
ue in matutinis calidum. Digesta
materia sumat hanc medicinam. Recipe
cassie fistule indi dyacatholicon ana ℥ j. Recipe
polipodii ℥ j dyacassie ℥ j sem. aga-
rici ℥ j sal gemme grana iij mi-
sce et distemperetur cum predicta
decoctione. Item in tali casu
fiant gargarismata inunctiones
et alia remedia supra dicta. Si
vero materia esset flegmatica que causa-
ret asma sicut plurimum aduen-
it tunc primo fiant clisteria
acuta trahentia et deriuantia a ca-
pite et a pectoralibus sic. Recipe
furfuris ana ameos ana ℥ j florum ca-
momille pulegii calamenti ori-
gani centaurii minoris ana dragma
j cortices agarici yreos turbith
ana ℥ ij et fiat decoctio. Et Recipe
unam metretam ponderis ℥ xx-
iij usque ad xxiiij. Deinde adde hanc
medicinam cum dicta decoctione.
Recipe yerapigre ℥ j cassie fistule ℥ j sem.
zuccari rubei ℥ j sem. salis communis
℥ ij et misceatur quoniam valde bene
operabitur. Facto clisteri fiat
inunctio supra dicta circa pectus
et guttur et cum lana succida
vel stupa bene inuoluat et pa-
tiens non tamen multum stante quia
anhelitum impediret. Et con-
tinua hanc inunctionem bis
in die adminus semper ante cibum
vel etiam semel in meridie.
Item fiat tale digestivum. Recipe syrupi
rosati de sticados syrupi de ysopo
syrupi de liquiricia mellis rosati
ana ℥ j sem. et distemperetur cum aqua
pectorali supra dicta. Et detur
calidus in matutino. Vel fi-
at talis syrupus ingrediens. Recipe
florum sticados maioris pulegii
maioris serpilli ana dragma j yso-
pi yreos centaurii minoris
sepinelle enfrasie prassii ana
℥ j sem. ana matris liquiricie ana
℥ j sem. mirabolanorum kebulorum ficuum
siccatarum ana numero viij passu-
larum ℥ ij dactilorum numero vj
Ex omnibus hiis fiat decoctio
et cum optimo melle despuma-
to vel cum optimo zuccaro fiat
syrupus vel iulep. Et dosis sit ℥
iij cum aqua pectorali vel zuccaro.

Et si materia esset viscosa vel valde grossa, tunc addatur oximel squilliticum vel acetum squilliticum. Et si talis passio fuerit cum febre, tunc temperetur cum sirupis dictis mediantibus. Digesta materia evacuetur paulatine. Primo cum istis pillulis: ℞ pillularum de agarico, pillularum de turbith ana ʒ s. Conficiantur pille VII cum sirupo de ysopo et dentur in matutinis. Vel dentur pillule aggregative vel cochie vel de yera Ruf. Vel detur hec medicina solutiva: ℞ cassie fistule ʒ s, agarici, turbith ana ʒ s, salis gemme ℈ IIII^or, ℥ I et distemperetur cum predicta decoctione pectorali et detur in matutinis. Et omnia predicta reiterentur donec egritudo totaliter removeatur. Item postea fiat unctio supradicta et supra unctionem hoc emplastrum: ℞ florum camomille, melliloti, pulegii, ysopi, ... ana M. I, radicum altee M. III, farine se. lini, farine feni greci ana ʒ II, radicum yreos, ficuum, passularum pinguium ana ʒ III, ysopi humide, dialtee ana ʒ II, butiri, pinguedinis galline ana ʒ I s. Decoquenda decoquantur et cum oleo liliorum albarum et camomille fiat emplastrum pingue et bene calidum et ponatur super uno panno lineo ad quantitatem pectoris et gutturis et supponatur ita bene calidum pectori. Item post fiet hoc gargarismum. Si materia est valde viscosa vel grossa: ℞ oximellis compositi vel squilliticii ana ʒ I, sirupi de ysopo, sirupi de liquiritia ana ʒ s, misce et misceatur cum predicta decoctione calida et fiat gargarismum si necesse est. Item fiat hec fomentatio sive stupha circa pectus et guttur: ℞ scabiose, florum camomille, melliloti, pulegii, origani, calamenti, ysopi, prassii ana M. I, yreos, altee, liquiritie, passularum ana ʒ II, misce et ex hiis omnibus fiat decoctio. Bulliant omnia simul una ebullitione et postea bene cooperiatur caput infirmi ita

quod fumus exire non possit et recipiat paciens fumum illum circa caput, pectus et guttur donec bene sudavit per bonum spatium. Et postea bene tergatur et siccetur ita quod non recipiat aerem frigidum. Deinde iterum fiat unctio et supra unctionem ponatur emplastrum et fiat hoc sero ieiuno. Item si expedit fiant fomentationes, suffumigationes capitis, purgationes, vomitus et similes evacuationes.

Sequitur nunc de pleuresi. Notandum quod secundum Avicennam pleuresis est apostema pectoris et vocatur zorzara et birzen. Et diffinitur ab Avicenna sic: Pleuresis est apostema calidum in partibus pectoris aut lateris intrinsecum et velamen cooperiente, id est pleura cooperiente pectus. Et est duplex pleuresis, quedam vera, quedam non vera. Non vera est duplex: quedam est ventosa et ista causatur in lacertis pectoris intrinsecis et quandoque in extrinsecis et quandoque in utrisque, et ista de facili removetur per carminativa et resolutiva. Alia vero est pleuresis non vera que causatur in lacertis pectoris intrinsecis tamen versus dorsum sive spinam dorsi, et ista de facili curatur ut videbitur. Pleuresis autem vera est apostema calidum celerem gemitum in partibus interioribus pectoris inter panniculum pleuream et costas et dicitur pleuram. Et illud apostema quandoque generatur in parte dextra, quandoque in sinistra, et quandoque in utroque latere. Et nota quod licet apostema in latere sinistro sit magis periculosum quam in latere dextro. Ratio quia est magis propinquum cordi. Item nota quod plura sunt signa pleuresis. Primum est difficultas anhelitus. 2m dolor lateris infirmi pungitivus, et illud est apostema quia ibi sit quedam punctio cum tali dolore. 3m est tussis sicca in principio. 4m est febris continua que causatur propter vicinitatem cordis. 5m est pulsus serrinus. Et ista sunt signa que communiter apparent. Item curatur pleuresis

quoque in die 7to per resolutionem
insensibilem ut per calefactoria quando
materia est ventosa aut parum subtilis
2do per evacuationem sensibilem ut per
sputum et per urinam per secessum 3o
modo per conversionem materie in sa-
niem et hoc maxime fit quando materia
est grossa inepta resolutioni et
evacuationi 4o per transmissione
materie ad alia membra ut ad pul-
monem et vocatur peripleumonia
aliquando ad cerebrum et vocatur fre-
nesis aliquando ad nervos et tunc
vocatur spasmus aliquando ad inte-
stina aliquando ad vias urina-
les et aliis particulis corporis hu-
mani Si vero pleuresis non vera
fuerit ventosa tunc ipsa curatur
per huiusmodi calefactoria Recipe florum
camomille meliloti pulegii origani
in calamenti ana manipulum I seminis aneti
altimelie absinthii ana manipulum S.
milii pugillos II misce omnia et
calefiant in olla cum optimo
vino modico et bene calefacta cum
modico sale ponatur in sacculo
eo quo ita bene calidus pona-
tur supra pectus Item fiat
talis unguentum Recipe liliorum al-
bi camomilli de costo ana ʒ I
olei de rosis ʒ S. olei euforbii
olei laurini ana ʒ II misce Item
possunt fieri emplastra embrocationes
et similes medicine Si vero pleu-
resis non vera esset materialis tunc con-
sidera an materia sit flegmatica an melancolica
an sanguinea an colerica Et cu-
ra prout sepe dictum est supra
in capitulo de cura asmatis et
tussis Si vero pleuresis esset vera
tunc considera an sit precise simul
cum colera an non Et si est precise
in sanguine tunc fiat flebotomia
de opposita parte de vena com-
muni vel de basilica procedendo tamen cli-
stere tale Recipe foliorum malve
viole mercurialis foliorum salicis
et vitis albi ana manipulum I et fiat
decoctio et in dicta decoctione po-
natur hec medicina Recipe yera
pigre cassie fistule zuccari rubei ana ʒ S.
et electuarii de succo rosarum ʒ II ma-
xime quando materia esset colerica sa-
lis gemme ʒ I S. olei violati ʒ II
misce et fiat clistere Facto cliste-
re debes infirmum facere uti di-
eta pulli sicut est panata pisa

et similibus Uti potest maxime
constante virtute Verum si virtus
est debilis tunc utatur carni-
bus pulli et similibus Et postea
fiat hoc syrupus vel iulep Recipe
viole nenufaris ordei rosarum ana
manipulum I seminis iiii or frigidorum maiorum
et scariole ana ʒ S. seminis papaveris
albi liquiricie iuiubarum sebesten
ana ʒ VI ficuum siccarum pinguium
numero X dactilorum pinguium numero
VI passularum ʒ I S. et fiat syrupus
cum optimo zuccaro vel melle prout
tibi videtur et dentur ʒ II in
mane cum aqua zuccari vel
pectorali supra dicta Vel fiat Recipe
viole ʒ II syrupi de nenufare mell-
ro ro syrupi de endivia ana ʒ S. mi-
sce et detur ante diem cum pre-
dictis aquis Facta digestione ma-
terie tunc evacuetur materia hoc modo Recipe
electuarii de succo rosarum ʒ I S. diasene
ʒ I diapapaveris ʒ II agarici
albissimi ʒ S. misce et detur
in mane calida Facta evacuatione
si materia aliqua remanet subtilis
apta resolutioni tunc fiat hoc
calefactorium Recipe milii manipulum I al-
timelie manipulum S. misce et omnia ca-
lefiant in olla cum modico ace-
to et ponantur in sacculo quo
bene calidus ponatur supra pectus
Et si materia illa colerica non esset
apta resolutioni tunc iterum fiat e-
vacuatio supradicta et post fiat hoc
calefactorium maxime removens ma-
le complexionis calide Recipe milii
manipulum II viole nenufaris florum salicis
ana manipulum I malve manipulum S. misce omnia
et calefiant in olla cum modico
aceti et ponatur in sacculo quod
ponatur supra pectus Item si
ibi esset caliditas vehemens que-
madmodum plurimum accidit et sitis vali-
da tunc fiat hoc electuarium Recipe zuccari
violati zuccari rosarum ana ʒ I zuccari
buglossati ʒ S. seminis iiii or frigidorum
maiorum et boracis ana ʒ II diadra-
gantum frigidi ʒ VI margaritarum preparatarum ℈ 1
ʒ I S. incorporentur omnia cum
syrupo de liquiricia et fiat electuarium quod
distemperetur cum predicta aqua
pectorali vel zuccarina et sumat
lambendo vel bibendo Et ex
isto electuario potest fieri gargarisma
et potest etiam dari in forma te-
neta ad modum looch quod valde

convenit in hoc casu Item potest
fieri hoc unctio ℞ olei violati ʒ
i olei amigdalarum dulcium nenufaris olei
de floribus salicis ana ʒ s butiri
pinguedinis bone galline
lote ana ʒ i s cere modicum et
fiat unguentum molle Item potest fieri
hoc emplastrum ℞ radicis altee
ana ʒ ii malue violarum nenufaris
ana ʒ i summitatum siccarum an
gustie ana ʒ ii butiri pingue
dinis galline lote ana ʒ
vi pistentur omnia in mortario
et fiat emplastrum cum oleo violato et
nenufaris Et hoc maxime valet
quando est vehemens caliditas et
calidissimum apponendum super pectus
Item oxizacra dulcis et mussa et vinum
eorum et maxime cum aqua
pectorali vel zucara valet in hoc
casu Immo etiam omnia acetosa
cum dictis aquis multum di
gerunt materiam colericam et extin
guunt sitim Et si hec remedia
non perfecte digerunt materiam neque
evacuant tunc reiterentur quousque
tota materia eradicetur similiter
valent remedia Rasis in predicto ca
pitulo

Questio de peripleumonia Nondum com
pleta / ab avicenna sic describitur
Peripleumonia est apostema calidum pul
monis Et potest causari a quo
cumque humore sed plurimum
causatur a flegmate quia illud quod
plurimum reperitur in pulmone
est cataracus sive materia flatura
quia causatur a materia colerica et hoc
est quod dixit avicenna quod peri
pleumonia est apostema calidum quod con
tingit a materia colerica vel a materia
flegmatica que quamvis sit frigida de per
se est tamen calida de per accidens
quia propter ebullitionem et putre
factionem redditur tale apostema
calidum Raro tamen causatur peri
pleumonia a sanguine quia pulmo
modico sanguine habundat
Et similiter de melancolia est dicendum
quamvis hoc non sit inconveniens
Item signa peripleumonie sunt fe
bris continua tussis rubor faciei diffi
cultas anhelitus gravitas et
dolor in pectore sputum spumo
sum Et potest curari sive ter
minari quatuor modis sicut dictum
est de pleuresi et sic eadem reme

dia conveniunt in peripleumonia et in pleu
resi ceteris paribus ut puta si materia
est utrobique colerica etcetera et ea
dem remedia conveniunt in flegmatica utro
bique Notandum quod sputum potest
provenire a multis locis Primo
a cerebro et a capite per viam de
fluxus sicut patet in quibusdam qui
sentiunt asiccati dolorem et gravitatem
capitis ... 2° potest provenire
a gingivis Et hoc declarat visus
de quo tamen dictum est supra 3°
potest provenire a palato et tunc
exit cum modica excreatione
ut plures videre possumus 4°
potest provenire a gutture et tunc
exit cum fortiori excreatione
5° potest provenire a trachea arteria
sive a canna pulmonis Et tunc
talis sanguis provenit cum ali
quali tussi 6° potest provenire a
pulmone et a partibus pectoris
et hoc provenit cum magna tussi
clara et spissa et sine dolore
Et aliquando cum dolore ut in
pleuresi et in sinanche et vulnera
tis pectoris 7° potest provenire hic
sanguis a stomacho et ab a
liis membris inferioribus ut ab
epate splene matrice et ab
aliis membris inferioribus Et
signum huius sanguinis est quod ve
nit cum vomitu et aliquando etiam
cum tussi de quo tamen quidam dice
tur in capitulo sequenti Si autem
talis sanguis proveniat a cere
bro vel a capite tunc conside
randum est utrum talis sanguis proveniat a reple
tione aut debilitate virtutis
retentive aut ex fractura vene
vel arterie aut ex casu vel per
cussione Si a repletione tunc
fiat flebotomia cephalice Sed si
a debilitate virtutis tunc
restringatur sanguis hoc modo
primo embrocetur caput cum
aqua frigida vel cum aqua
rosata vel ponantur panni
madefacti in aqua hac ℞
aque rosarum lb i aque solatri
aque nenufaris aque plantaginis
ana ʒ s misce et hii panni
ponantur supra caput Et
similes medicine fieri possunt
cum aceto aqua rosarum et simi
libus Item in hoc casu possunt
fieri attractiones cum ventosis

sternutatis sternutationibus et similibus. Si vero sputum sanguinis provenerit ex fractura vene vel arterie tunc apponentur eedem medicine et etiam consolidative ut dictum est supra in capitulo de cura fluxus sanguinis narium. Item si virtus est fortis et homo fortis et multi sanguinis tunc potest fieri flebotomia de basilica diversione et evacuatione. Et deinde secunda die vel tertia die de cephalica. Item potest uti infirmus hoc syrupo. Recipe syrupi rosarum ʒ i, syrupi violarum nenufaris ana ʒ s, aque plantaginis ʒ i, aque feniculi, aque sparagi ana ʒ s, boli armeni, terre sigillate, sandali rubei ana ʒ ii, misce et detur calidus in matutinis. Item in hoc casu potest uti paciens cibis de pasta, pedibus vitulinis et omnibus stipticis et conglutinativis sanguinem et aliis supradictis in capitulo de fluxu sanguinis narium. Si vero sputum sanguinis provenerit a casu vel percussione tunc fiat flebotomia de cephalica et postea consideretur si ex fractura vene vel arterie vel non. Et si est ex fractura orificiorum vene vel arterie tunc procedatur eodem modo sicut dictum est. Si vero non ex ruptura vel fractura tunc flebotomia facta confortetur caput cum medicinis appropriatis capiti ut cum suffumigationibus de thure et similibus fomentationibus confortantibus et dilatantibus vias. Et tunc specialiter fiat sic. Recipe syrupi de hyssopo, de sticados, mellis rosarum ana, syrupi de radicibus ana ʒ s, aque maiorane, aque salvie, aque feniculi ana ʒ s, misce et similes medicine fieri possunt. Si vero sputum sanguinis provenerit a gingivis et esset superfluitas sanguinis tunc fiat flebotomia de cephalica et postea fiat hec medicina que competit valde. Recipe thuris, masticis, gummi arabici, boli armeni, sandali rubei, balaustie, corticis mali granati ana ʒ i, pulverisentur omnia et distemperentur cum syrupo mirtino vel rosaceo vel de citoniis vel violaceo et cum aqua plantaginis vel rosarum misceantur et fiat lavacrum plenarie continue consolidabitur. Si vero tale sputum provenerit a palato eadem

remedia que inveniuntur. Si vero provenerit a gutture tunc fiant eadem remedia apponendo de dicta aqua pectorali vel zuccaro in magna quantitate. Et postea debet paciens bene gargarizare ut dicta medicina transeat ad locum lesum gutturis. Item si talis sanguis provenerit a trachea arteria tunc fiat ut dictum est de gutture. Si vero provenerit a pulmone et a partibus pectoralibus tunc etiam fiat tale gargarisma supra dictum, facta tamen flebotomia de basilica. Item in hoc casu potest uti hiis trociscis constrictivis. Recipe boli armeni, sandali rubei ana ʒ iii, karabe ʒ v, lapidis ematitis, terre sigillate ana ʒ x, aluminis ʒ ii et ex hiis fiant trocisci x, de quibus omni die de mane sumatur unus cum succo ozimi maiorane aut psillii vel cum predictis syrupis. Si vero talis sanguis provenerit a stomacho tunc provenerit aut propter scissuram stomachi vel colinis vel propter fracturam vene vel arterie vel propter apertionem orificiorum ipsarum. Et tunc in hoc casu medicine predicte sunt deglutiende quia dictas passiones removent. Et simili modo procedere debemus quando sputum sanguis vel sanguineum procedit superfluens ab aliis membris predictis scilicet cum medicinis consolidativis conglutinativis permixtis tamen cum medicinis istis membris appropriatis.

Capitulum de ptisi

Primo notandum quod ptisis sic diffinitur. Ptisis est ulcus pulmonis cum consumptione totius corporis. Unde Viaticus sic inquit: Ptisis est consumptio corporis cum ulcere pulmonis et multo augmento in diminutionem. 2o notandum quod ptisis multis modis potest causari. Primo a reumate sive catarro a capite descendente ad pulmonem, que materia potest esse sanguinea acuta pulmonis ulcerativa, colerica, flegma salsa et melancolica, que omnis materie ulcerare possunt pulmonem et inducere ptisim. 2o potest causari ptisis propter apostemata oris et gutturis et squinantie et similium que materia

potest esse multiplex ut dictum est
2o per causam pthisis propter pleuresim
propter asma et peripleumoniam et
propter sputum sanguinis et collectionem
saniei in concavitate pectoris Et
potest etiam pthisis causari ab apo
stematibus aliorum membrorum ut
dictum est causari a causis extrinsecis
sed primitivis ut a nimia siccitate
et frigiditate a casu percussione ab a
ere ventoso a longa mora in ca
vernis et specialiter mineralium
Item a fornacibus ubi funduntur me
talla et argentum vivum et breviter
ter ab omnibus causis que habent
frangere venam in pectore et
constringere pectus et pulmonem
et pectus ulcerare 2o nondum
quod signa sincera pthisim sunt fe
bris 2m quod [illegible] valde gra
vatur 3m est difficultas anhe
litus Item rubedo maxillarum
tussis sputum saniosum super car
bones fetet Item si proiciatur
in aqua tendit ad fundum Si
vero pthisis causaretur a reumate
capitis tunc si talis materia est
sanguinea fiat flebotomia de cepha
lica et postea fortificetur pectus cum
unctionibus supra dictis et deco
ctione supra dicta pectorali Ra
ro tamen accidit pthisis absque materia
Si vero causaretur a materia colerica fla
va vel melancolica digeratur et evacuetur
cum medicinis talem humorem app
atis cum supradicta decoctione
pectorali et cum aliis medicinis
pectoralibus ut supra dictum est
Si vero causaretur propter apostema [illegible]
[illegible] et [illegible] tunc
curetur pthisis hoc modo primo
curetur apostema a quo dependet pthi
sis et maxime quod est in princi
pium medicinis evacuantibus ma
teriam apostematis Quo facto procedatur
cum medicinis consolidativis pecto
ralibus ut dictum est supra de
cura pleuresis Si vero causaretur
propter retentionem menstruorum aut
emoroydarum tunc [illegible] ma
[illegible] illa fiat primo flebotomia de sa
phena et postea detur [illegible]
aperitivum quod prohibet ascensum
vaporum ad caput Recipe syrupi de
radicibus [illegible] [illegible]
[illegible] ana 3 S [illegible]
3 i S aque [illegible] ana [illegible] i [illegible]

[illegible] calamenti [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ana M S Et ex hiis fiat
decoctio et cum ea melle vel
zuccaro fiat syrupus vel iulep et detur
calidus quinque vel vi vicibus in
matutinis Et facta apertione illa
cum venarum tunc curetur ulcus
pulmonis cum medicinis consolida
tivis mundificativis et consolidativis
supra dictis in capitulis precedentibus
Si vero pthisis causaretur propter pleu
resim vel asma vel peripleumoniam
tunc curentur dicte passiones ut
supra declaravi in capitulis talibus
et postea curetur pthisis ut dictum est
Et similiter procedendum est de apostematibus
aliorum membrorum que essent
causa pthisis Item nota quod pthisis
per sufficientem curationem quando est in prin
cipio quando vero confirmata est nullo
modo recipit curationem Si vero
pthisis causaretur a causis primitivis tunc
si a caliditate superflua in ista ca
su [illegible] [illegible] corpus cum
medicinis ab extra et ab intra ap
proximate Ab extra vero cum aqua
[illegible] vel [illegible] vel rosis vel [illegible]
[illegible] vel similibus Ab intra hoc
modo Recipe syrupi rosarum violarum nenufaris
ana 3 S et distempertur cum pre
dictis aquis et similiter totum regimen
est factum per administrationem
[illegible] rerum non naturalium et est appro
[illegible] Si vero pthisis causaretur
a nimia frigiditate tunc corpus
est calefaciendum ab extra et ab intra
Ab extra cum pannis calidis
et aliis calefactivis supra dictis
Ab intra vero cum hiis Recipe
syrupi de [illegible] de [illegible] de
[illegible] ana 3 S aque [illegible]
[illegible] aque [illegible] melisse et [illegible]
ana 3 S misce et similiter procede
dum cum debita administratione
aliarum rerum non naturalium
Si vero causaretur a casu vel per
cussione tunc fiat flebotomia si vir
tus tolerat Deinde fiat unctio
circa pectus et dorsum talis Recipe
olei [illegible] ana 3 i olei [illegible]
liliorum ana olei de [illegible] ana 3
S [illegible] 3 ii cere [illegible] fiat
et fiat unguentum Si vero in tali casu
esset pthisis in colera vel flate
vel melancolia tunc digeratur et eva
cuetur talis materia ut dictum est

Si uero causaretur ab aliis causis supradictis tunc consideres an ille cause sint calide uel frigide humide uel sicce. Et secundum quod assunt secundum illud procedere debes et hoc debet esse in principio. quia si ulcus pulmonis antiquaretur non valeret cura. Et ideo signa quod ptisis est incurabilis sunt quando sputum positum supra carbones valde fetet et quando descendit ad fundum non permixtum cum aliqua alia re. Et dicit auctor quod si nascatur pustula in ptisico quasi ad modum fabe super gutturalem moratur ptisicus post xl dies. Ultimo notandum quod cura ptisis multum consistit in regimine sex rerum non naturalium et debita administratione ipsarum et maxime in administratione cibi et potus et balnei. Ubi primo est sciendum quod cibus melior est lac et ptisana ordeacea. cum iam ptisicus eget abstersione uel mundificatione et consolidatione. Primo eget mundificatione propter mundificationem saniei in pectore et ex ulcere pulmonis. Et eget consolidatione ipsius solute partis seu ulceris pulmonis. 3o eget restauratione cum sit valde consumptus et per consequens. 4o eget remotione febris. Sed deus altissimus nobis genuit lac quod omnes istas habet operationes efficere. Nam habet partem serosam que ratione partium acquosarum est lavativum et ratione salsarum incisivum est abstersivum et hoc modo fit mundificativum ulceris. 2o lac habet partem casealem propter quam consolidat quia illa pars est masticativa et per consequens consolidativa ac etiam nutritiva. 3o lac habet partem butirosam propter quod lac redditur nutritivum. Et ratione partium salidarum abstersivum. 4o lac a pluribus dicitur esse frigidum et ideo febris remotivum. Verum in practica quando volumus quandoque maiorem abstersionem et tunc possumus modicum zuccari [illegible]. Et si volumus magis infrigidare et humectare ponimus syrupum rosarum uel violarum uel nenufaris uel aliquos eorum uel aliquid simile. Et aliquando possumus permiscere medicinas cordiales stomaticas

capitales et epaticas cum dicto lacte que supra dicte sunt et postea dicentur. Et nota tamen in practica quod lac secundum [illegible] paralibus? est lac muliebre in hoc casu et etiam in febre ethica quia magis conforme est nature humane. Deinde asininum deinde caprinum deinde vaccinum deinde ovinum. Hic primo non loquor de alio lacte quia ibi non habemus communiter. Et illa animalia ex quibus recipitur lac debent nutriri herbis frigidis in montibus germinatis. 2o recipitur ptisana ordeacea que bene decocta in brodio pulli habet similem operationem efficere. Vinum autem debet esse album uel grossum ut de [illegible] planese sive [illegible] faciliis digestionis et similes potus et cibi ut sunt [illegible] pulli perdices fasiani et carnes vituli lactentis et capri. Balneum autem debet esse artificiale. Primo hic modo: Recipe violarum rosarum nenufaris foliorum salicis ana manipulum i foliorum vitis semper vive lactuce endivie cortice papaveris albi florum camomille portulace florum nenufaris ana manipulum s. bulliant in aqua sufficienti et post bullitionem fiat aqua tepida in qua balneetur paciens ante prandium et cenam stando in dicto balneo donec incipiat debilitari et tunc cito removeatur a balneo et leviter extergatur cum pannis lineis et postea inungatur hoc unguento. Recipe olei rosarum ʒ ii olei violarum olei amigdalarum ana ʒ i s. olei camomille ʒ i butiri pinguedinis gallinae [illegible] cum aqua endivie uel solatri ʒ vi [illegible] ana ʒ i s. cere modicum et fiat unguentum molle. Et facta inunctione [illegible] totum pectus et dorsum incipiendo in principio nuche usque ad finem. Ponatur paciens bene involutus in uno lintheamine ad dormiendum et post dormitionem sufficientem poterit habere brodium [illegible]. Et si non naturale tamen artificiale hic modo: Recipe brodium gallinae uel capponis valde pinguis quantitatem sufficientem cum aqua butiri medulle [illegible] vituli pinguedinis

gallime an ʒ j olei viol ʒ iii sal gemme modicum et fiat clistere. Quo facto utetur cibis laudabilibus supra dictis et similibus. Et nota quod si contingeret alia fe(bris) potencia phisi tunc lac mulieris est extrahendum quod dictam fe(brem) auget iuxta suam proprietatem lac [illegible]. Item si vis facere balneum magis restaurativum pone ad coquendum in dicto balneo duo vel tria capita castronum multum pinguia et medullas plures vitulorum pingues valde. Deinde fiet balneum et procede ut dictum est et de aliis similibus. Ultimo nota quod mirabile inveni in practica et plures liberavi de hac passione antequam confirmaretur et similiter ethicos. Recipe species [illegible] limacias bene mundatas a corticibus suis et pone ad alembicum ex quibus distillabit aqua [illegible]. Et dicta aqua utantur patientes donec liberentur. Exhibito tunc gummie [illegible] sex non [illegible] et etiam olim de [illegible] aut ad minus pone aliquid de pulvere pulmonis vulpis in supra dictis medicinis et hec sufficiant.

Circa curam de tremore cordis. Notandum quod tremor sic describitur. Tremor cordis est motus tremulus factus propter nocumentum virtutis cordis. 2° notandum quod duplex est causa tremoris. Una est intrinseca alia extrinseca sive primitiva. Intrinseca est multiplex. Quedam fit ab humore sanguineo, quedam a flate, quedam a colera, quedam a melancolia, quedam a ventositate seu a vaporibus materie que ut plurimum contingit. Et huiusmodi cause possunt provenire a cerebro, quandoque a stomacho, quandoque a splene, quandoque ab epate, quandoque a matrice, quandoque a vehementi sensu, quandoque a mala complexione facta [illegible] humida et sicca et a compositis, quandoque ab apostematibus et solucione continuitatis, quandoque a vermibus, quandoque ab humore venenoso ut in pestilentiis et similibus causis. Causa vero extrinseca tremoris cordis est multiplex, quia aliquando fit a caliditate, aliquando a frigiditate, aliquando ab humiditate, aliquando a siccitate ut a causis pri

mitivis, aliquando ab accidentibus anime superfluis et specialiter a timore tristicia et coytu, aliquando a [illegible], aliquando a veneno et medicina venenosa, aliquando a morsu canis rabidi et aliis venenosis, aliquando a labore seu exercicio superfluo et a pluribus aliis causis. Si vero tremor cordis fieret a sanguine tunc flebotomia [illegible] de vena [illegible]. Et si necesse est prius fiant clisteria facta ex violis rosis nenufare et rasura eboris et similibus frigidis et clisterio de [illegible] [illegible] [illegible] fiat talis epithima super cor. Rx aque rosarum ʒ vi aque nenufaris buglosse melisse ana ʒ iii aque [illegible] solatri ana ʒ ii [illegible] de gemmis ʒ ii ossis de corde cervi ʒ i rasure eboris ʒ iii [illegible] combusti ʒ i camphore gr. iii croci ʒ s misce. Vel fiat talis sacculus cordialis cum sindone de grana. Rx pulveris rosarum viol ana ʒ iii corallorum albarum sandalorum amborum ana ʒ s ossis de corde cervi rasure eboris ligni aloes [illegible] gariofilate ana ʒ i camphore gr. iii croci ʒ s pulverisentur omnia et fiat sacculus quadratus qui ponatur supra cor aspersus cum modica aqua rosarum. Et post detur hic sirupus cordialis. Rx sir rosarum vel iulep ʒ i sir viol nenufaris ana ʒ s aque rosarum ʒ i s aq buglosse ʒ i misce. Vel fiat talis mixtalis. Rx rosarum viol nenufaris buglosse melisse ana m. j capilli veneris [illegible] [illegible] ana m. s. et fiat decoctio usque ad consumpcionem tercie partis. Et cum optimo zucaro fiat sirupus vel iulep et aromatizetur cum modico pulveris. Item ex predictis pulveribus et similibus possunt fieri confectiones apponendo [illegible] et alios lapides preciosos notos mellis et similibus [illegible] poma [illegible] et flores medicine cum auro. Si vero causa faciens tremorem cordis fuerit colera. Primo evacuetur medicina facta de reubarbaro vel de agarico vel de aggregativis vel similibus ut est hec medicina. Rx reubarbari electi ʒ i [illegible] ʒ s spice ʒ s. Et distemperentur omnia

cum endi vel cum sero caprino p
mixto cum aqua endi. Effacta e
vacuatione fiant remedia supra dicta
Si vero esset flamma tunc primo fi
ant clisteria diuretentia et eva
cuantia materiam flammam sub dictam
est de cura epilensie apoplexie Et postea
ea fiat hic epithima Recipe aque
melisse ℥ vi aque buglosse
maiorane gariofilate ana ℥ iii
aque rose ℥ ii vini maluatici
vel flaui vel valde odoriferi
lb. ß. specierum electuarii de gemmis specierum
dyamargariton ana ℥ i corticum
citri ossis de corde cervi rasure
eboris ana ʒ ii croci ℈ i misce
et ponatur pannus de grana ma
defactus in dictis aquis calidus
super cor Vel fiat talis saccu
lus calidus cordiale Recipe cortic
citri melisse maiorane bu
glosse ana ℥ iii ambre ℥ ß
ligni aloes garofili macis nuc
mus ana ℥ i ß specierum electuarii de gem
mis specierum dyamargariton ana ℥
ii musci gr. ii pulverisentur sicca
et fiat saccullus quadratus de
panno de grana vel de serico
Et postea detur hic sirupus Recipe
sirupi de corticibus citri ℥ i sirupi
de bisantiis meli ros. co. ana
℥ ß aque buglosse aque melisse
aque feni aque absinthii ana
℥ ß misce Vel fiat talis ma
gistralis sirupus Recipe boraginis bu
glosse melisse cortic. cit. ana m.
i gariofilate maiorane basili
conis pulegii ana m. ß garia
offi. nuc. muscata. mac. cinamomi
gallie muscata. ana ℥ i ß decoqua
tur omnia cum aqua fluviali
et cum optimo zuccaro fiat sirupus
vel iulep. Digesta materia evacuetur
cum pillulis de agarico vel de
turbith et aggregativis et simi
libus Et sumantur cum optimo
vino maluatico Vel detur ta
lis medicina laxativa Recipe a
garici albissimi turbith boni
et pinguis ana ℥ ß salis gem
me gr. iii ʒ ℈ i manne
bone et pinguis ℥ ß et distem
perentur cum decoctione dicti sirupi
et calide dentur in matutino
Effacta evacuatione sumatur dare
metridatum vel tiriacam cum
bono vino aromatico propter mal

vastico vel sclavo vel vernaca vel
marina vel similibus Confectiones
vero tales que sunt dyma
moni dyamargariton electuarium de
gemmis et similia Item ex sub
dictis possunt fieri similes con
fectiones et electuaria poma odorife
ra suffumigationes sacculi et similes
medicine Si vero materia esset
melancolica tunc fiat tale clistere
Recipe polipodii buglosse melisse
gariofilate ana m. i cortic
citri cortic citranguli lapatico
rum capilli ana m. ß Ex hiis
omnibus fiat decoctio et fiat
enema sive clistere Cui admi
sceatur hec medicina Recipe electuarii
amrerti seu mesue electuarii indi ana
℥ i ß vel ierapigre ℥ ß sene
dicte ℥ ii cassie fistule ℥ ß salis
gemme ℥ ii et fiat clistere. facto
clisteri digesta materia hoc modo
Recipe sirupi de pomis sirupi de corti
cibus citri sirupi de bisantiis
meli ro. co. ana ℥ ß aque bu
glosse ℥ i aque boraginis feni
ana ℥ i misce et detur calidus
in matutino Vel fiat talis ma
gistralis Recipe boraginis melisse
buglosse cortic. citri capillorum
ana m. i summitatum polipodii capilli
veneris thimi epithimi ana m. ß
radicis feni petrosilini ana numero iii
Ex hiis omnibus fiat decoctio et
coletur et cum optimo zuccaro fiat
sirupus vel iulep et aromatizetur cum
hoc pulvere Recipe pulveris garofilorum nuc
muscata ligni aloes gallie musc.
cinamomi ana ℥ ß et detur ca
lidus ut supra Et potest fieri
epithima supra dictum contra
materiam ~~supra dictam~~ flammam et
similiter confectiones alie et me
dicine supposite Si vero tremor
cordis proveniret a ventositate
vel a vaporibus et a quocumque
membro proveniret predictis
cum medicinis carminativis
cordialibus etiam appareat mem
bris a quibus hii vapores
vel ventositates veniunt ut
dictum est in propriis capitulis
et dicetur Si vero tremor
cordis a vehementi specie pro
veniret tunc precatur cum
medicinis cordialibus confortan
do ipsum cor et cum medicinis

appetatus ut est tyriaca nova et metridatum et similia Et si tremor causaretur propter debilitatem alicuius membri ab ipso corde ut cerebri stomachi vel alterius tunc predictis cum medicinis predictis misceantur medicine appropriate stomacho et per eciam fiat si tremor fiat propter debilitatem alterius membri Si vero tremor causaretur propter apostema vel solucionem alicuius membri tunc consideretur an aliqui morbi sint mixti an extrinseci Si intrinseci tunc curetur cura apostematum et solucionis continuitatis secundum naturam membrorum patiencium cum medicinis maturativis mundificativis et consolidativis quod tamen difficile est valde Si vero essent extrinseci quod minus periculosi est tunc eciam procedatur ipsorum tamen secundum dolorem prout possibile est Si vero procederet a vermibus tunc misceantur medicine cordiales cum medicinis interficientibus vermes maxime que per os sumuntur nisi essent medicine composite de per se appropriate utrique ut sunt tyriaca metridatum et similia Si vero tremor causaretur ab humore venenoso tunc consideretur quis humor sit iste an colericus vel sanguineus vel flegmaticus vel melancolicus Et secundum quod humor prevaleat dirigatur et eiciatur cum medicinis tali humori appropriatis prout dictum est supra Si vero causaretur a causa extrinseca ut a caliditate superflua tunc procedatur cum medicinis frigidis cordialibus superdictis contra naturam caliditatis Si vero tremor cordis causaretur a causa frigida tunc procedatur cum medicinis cordialibus calidis superdictis et sic consimiliter est fiendum de humiditate et siccitate et compositis Si vero procederet ex timore et ira et similibus passionibus tunc exhibeantur omnia delectabilia diutendo pacientem a materia dictarum causarum Et remota causa removetur effectus Et hic fiat cum sonis cantilenis et aliis instrumentis gaudentibus Et etiam cum aliis cordialibus superdictis Si vero talis tremor a coitu superfluo proveniat et evacuacione nimia facta propter aliquod firmandum vel aliud

causam tunc remota omnino dicta causa Attendatur ut cum bonis cibis et potibus cordialibus et confeccionibus et aliis confortantibus virtutem precipue cor facilis digestionis Et cum aliis inducentibus sompnum et rebus delectabilibus et que mentes et inducere debemus ut iam dictum est supra Si vero causaretur a veneno aut a medicina venenosa tunc fiant evacuaciones per vomitum cum medicinis superdictis et evacuaciones per secessum secundum fortitudinem pacientem ut tactum est supra in capitulo precedenti Et si venenum fuerit frigidum tunc maxime valet tyriaca cum vino aromatico et similiter epythimata emplastra et omnes medicine supra tacte Si vero venenum fuerit calidum et similiter medicina venenosa tunc evacuaciones per vomitum fiant primo Et postea per secessum vel simul et semel Et post dentur medicine cordiales frigide supra dicte et epithimata et alii lapides preciosi contra venenum tale valentes ut sunt cornu de corde cervi smaragdi et multi alii lapides preciosi Si vero causaretur per morsum canis rabidi vel alterius animalis venenosi tunc primo aperiatur pullus vel gallina vivens et ita calida ponantur supra locum lesum ut venenum totaliter extrahatur Deinde pone epithima frigidum supra cor si tibi venenum videtur calidum vel calidum contra venenum frigidum et statim fiant evacuaciones per vomitum et secessum prout tibi videtur secundum fortitudinem et debilitatem virtutis Et procede cum aliis medicinis cordialibus ut dictum est Si vero fiat ab exercicio et labore superfluis tunc quiescere statim remedium est et specialiter dormire et procedere cum cibis et potibus confeccionibus et aliis medicinis cordialibus supra dictis Et alie medicine fieri possent iste simplices et hec sufficiant.

Capitulum de colica passione

Quoniam colica passio sit

diffinitur Colica est passio acu
tissima cum vomitu et fluxu ven
tris immoderato ad quam sequitur
dolor vehemens et aliquando sincopis
2o notandum quod hec passio diuersi
mode evenire potest Primo propter corrupti
onem cibi in stomacho et cibi
corrupti transmissi ad intestina
2o propter corruptionem humorum malo
rum humidorum scilicet flatuosorum sal
sorum et specialiter colericorum quam
uis etiam non inducunt talem
passionem provenire dicimus propter
maxime melancoliam acrem fumo
sitatem que etiam multiplicari potest
in stomacho et intestinis Si vero
colerica passio causaretur propter
corruptionem cibi in stomacho tunc con
sidera an hec corruptio provenI
at in stomacho calido propter pauci
tatem cibi quia spiritus calidus
inveniens paucum cibum facit
ipsum ebullire ebullicione preter
naturam et sic corrumpit ipsum
et multiplicari facit hanc passionem
quamvis tamen hoc raro contingit Nam
dicta corruptio proveniat propter ni
miam comestionem indebite fa
ctam quare corrumpitur cibus in
stomacho et in intestinis multi
plicat Et post sui ebullicione vel
propter admixtione colere vel malicie
acute causatur hec passio Et
propter hanc ut plurimum accidit
Si vero dicta passio causaretur
propter paucitatem cibi tunc in isto
casu possumus dare aquam co
ctam cum modico zuccari ca
propter melius abstergere et lava
re stomachum et intestina ab illis re
bus preter naturam Et postea
confortetur stomachus hoc modo Recipe
mente absinthii rosarum mirti su
mac balaustiarum nucum cypressi co
rallorum amborum ana ℨ i et
coquantur omnia in vino nigro
parve potencie sive de plano
et postea embrocetur stomachus
cum duabus spongiis infusis
in dicto vino bene compressis
et cum una bene calida fuerit
ponatur supra stomachum et cum
fuerit frigida ponatur alia
bene calida et sic tribus vi
cibus aut 4or ante cibum po
nantur dicte spongie et postea
fiat talis inunctio Recipe olei mir

tini ℥ i olei absinthii olei mastic
cini citoniorum ana ℥ s pul.
electuarii constantini ℥ ii pul. gario
filorum nucis muscate ana ℥ ii misce et
postea supra inunctionem ponatur
tale cerotum constantini Recipe
pul. electuarii constantini ℥ ii co
rallorum amborum ana ℥ i thu
ris mastic galle nucis muscate
ana ℥ ii cere quantum sufficit
et fiat cerotum ad formam scu
ti cum oleo citoniorum et mirtino
et ponatur super stomachum Si vero dicta
passio non cessaret tunc possunt
exhiberi confectiones et electuaria sicut
pul. et similes medicine supra
dicte et infra dicende Si vero
colica passio causaretur propter humo
rem flatuosum salsum tunc fiant
remedia supra dicta Et postea fi
at hic syrupus Recipe oximelli co
positi ℥ i mellis ro. co. syrupi de a
tonis ana ℥ s aque endivie ℥ i
aque absinthii aque feniculi ana
℥ s misce et sumatur calidus
in mane Si vero affuerit fe
bris detur pacienti vinum grana
torum cum aqua mente vel
absinthii et cum vino citoniorum
et similiter inunctiones et embroce
supra dicte conveniunt et etiam epi
thimata et alie confectiones cor
diales contra talem materiam appli
cate ut supra patet in capitulo de tene
smone capitulo Si vero causaretur
a materia colerica que calidior est dete
rior tunc subito fiant embro
ce supra dicte et ad hoc magis
scripte si fieri possunt Et eti
am frigide inunctiones deco
ta epithimata electuaria et confe
ctiones cordiales et similia
Et si non cessaret tunc fiat
hec emplastrum supra stomachum facta
embrocatione et inunctione
Recipe dactilorum citoniorum ma
turitati sine ossibus ℥ v
tortellarum de succo limonum ℥ i pul
pe citoniorum decoctorum in vi
no stiptico cum pul. electuarii con
stantini ℥ iii mastic acacie
succi agreste lambrusche co
rallorum balaustiarum mirtarum sanda
lorum ana ℥ s Et cum dicto
vino stiptico oleo ro. citoni
orum et mirtino fiat emplastrum
et cum una pecia grossa vel

roris ponatur super stomachum. Nam
ex isto emplastro percepit magnum
iuuamentum ut vidi. Et si cum
febre causaretur dicta passio tunc
maxime fiat talis sirupus ℞
ros. nenufaris ana ʒ. s. aque
ros. endiuie ana ʒ. s. aque plan
taginis ʒ. i. misce. Vel fiat talis
magistralis ℞ vini granatorum
ʒ. vi. vini de berberis ʒ.
iiii. agreste sine sale ʒ. iii.
aque plantaginis ʒ. iiii. aque
ro. endiuie ʒ. ii. zuccari ʒ. iiii.
et fiat sirupus uel iulep quo
utatur patiens ad libitum frigidum
uel calidum. Item fiat tale electu
arium extinctiuum et cordis confor
tatiuum ℞ zuccari uiol. ʒ. ii. zuccari
ros. boraginis buglosse ana
ʒ. i. trium sandalorum margaritarum
non perforatarum ana ʒ. i. s. pul. coral
lorum ambarum sandalorum
amborum ana ʒ. i. et cum sirupo
ros. et uiol. incorporentur bene
omnia simul. Item si necesse
esset ex supradictis medicinis
possunt fieri clisteria lauatiua
et excoriationum consolidatiua
sine sale et similia fieri possunt.
Si vero materia esset melancolica quod
raro euenit tunc fiant cum
liquore supradicte epithimata
et alia cordialia et cum predictis
medicinis possumus immiscere
medicinas appropriatas materie melancolice
et similiter alie medicine appropri
ate fieri possunt. A materia
vero sanguinea non causatur talis
ut intelligentes descriptionem
talis passionis quod tamen possit
generari similis passio a san
guine acuto existente in stomacho
et intestinis et sic possit fieri vo
mitus sanguinis uel aliorum
humorum propter acuitatem san
guinis quod auctores nullam
faciunt mentionem de humoris
passione et in hoc casu competunt
remedia dicta contra materiam cole
ricam et hec sufficiant.

Quarta

Quartam de hiis que confortant
stomachum et perficiunt digestionem stomachi
est notandum quod stomachus confortatur
quinque modis. Primo propter repletio
nem male complexionis et sit
stomachus frigidus seu habens
malam complexionem frigidam confor
tatur per calida. et habens malam
complexionem calidam confortatur
per frigida. 2o confortatur stomachus
per modum unionis naturalis calo
ris et parcium stomachi et sic
stomachus confortatur per stiptica.
3o confortatur per uiam mundifi
cationis et euacuationis malorum
humorum et aliorum corruptorum
in stomacho et confortatur cum medi
cinis abstersiuis et euacuatiuis appropri
atis euacuare stomachum. 4o confortatur
stomachus per viam resolutionis
et incisionis ventositatis et sic con
fortatur per cibos et potus de
licatos stomacho appropriatos. 5to
confortatur per medicinas habentes
proprietatem supra stomachum ut sunt
menta absinthium mastix ga
riofilata et similes alie me
dicine tam simplices quam com
poste. 2o notandum quod hec debi
litas stomachi que est remanen
tibus modis dictis aliquando causatur
a causa calida aliquando a frigida
aliquando a sicca aliquando ab humida
uel a composita. Si vero causatur
a causa calida tunc potest causari a
mala complexione sine materia
uel cum materia. Si vero causatur
a mala complexione sine materia
tunc conueniunt medicine frigide
appropriate stomacho ut est aqua
ros. aqua salicis aqua nenu
faris et similes medicine ut vi
num granatorum berberorum citrin
um limonum agreste acetum
cum lactuca et aqua ipsarum.
Si vero causaretur a mala com
plexione calida cum materia tunc
consideret an hec materia sit san
guinea an colerica. Si vero esset
sanguinea tunc fiet flebotomia de
vena que ipsam remouet. Et
si non remouet tunc fiat
talis inunctio stomachi confortatiua
℞ olei citoniorum ʒ. i. olei ros.
mirti mastice ana ʒ. s. co
rallorum amborum ana ʒ. i. ca
fore ʒ. ii. cere modicum et fi
at unguentum molle. Item potest
fieri talis sacculus stomachalis
℞ ros. uiol. nenufaris ana
ʒ. i. flor. salicis endiuie lactu
re rubee [illegible] ana
ʒ. s. corallorum amborum

ana ʒ. i. ß. puluerisentur omnia ad
formam sacculi fiat sacculus Item
ex eisdem medicinis possunt fieri
embrocationes emplastra celota cum mo
dica rasina et alie medicine sto
macice similes Si uero ista debi
litas stomachi causaretur a materia co
lerica tunc ex predictis medicinis
fiant fortia clysteria in quibus
ponantur electa de succo rosarum ʒ.
ii. cassiefistule ʒ. ß. zuccari ru. ʒ. ß. sa
lis gemme ʒ. i. olei uiol. ʒ. ß. mi
sce Et postea fiat hic syrupus Recipe
uiol. rosarum nenufaris lactuce
ana m. i. psilii .4or. se. frigi
dorum et maiorum ana ʒ. ß.
bulliat omnia in sufficienti quanti
tate aque pluualis et coletur
et colature addatur uini gra
natorum uel berberis ciatum
unum et cum optimo zuccaro fiat syrupus
uel iulep Vel fiat talis syrupus
Recipe oxizacre syrupi uiol. et de en
dyuia ana ʒ. ß. aque endiuie ʒ. ii.
et simul calefiant in ampulla
Digesta materia euacuetur hoc modo
Recipe pillularum de reubarbaro pilla
rum aggregatiuarum ana ʒ. ß. et
informentur pillule vii cum electuario
de succo rosarum Vel detur talis
medicina liquida Recipe reubar
bari et electuarii subtiliter puluerisati
ʒ. i. 3am partem ʒ. di
stemperentur omnia cum aqua
lactuce uel sero caprino et aqua
endiuie et detur calida in matutino
Pauperibus uero electuarium de succo rosarum
et dyafinicon dare debemus quoniam
fiet bona operatio et similia
et alie medicine supra dicte
fieri possunt Si uero dicte pas
siones surgerent ex frigida tunc
eadem remedia uel eis similia
conueniunt ut supra tactum est Si
uero causaretur a causa frigida
tunc etiam consideranda est cau
sa a mala complexione frigida
sine materia uel cum materia Si uero
a mala complexione frigida sine
materia tunc primo fiant isti re
media Recipe mente absinthii
et lambruste puluerizatorum ana m. i.
maiorane origani cipressi florum
camomille ana m. ß. misce et
cum optimo vino mon. bulliant
omnia et fiat embrocatio bene ca
lida cum duabus spongiis supra

stomachum Et postea fiat hec inunctio Recipe
olei mastici olei de spica olei
de absinthio ana ʒ. ß. cerarum
de dyacimino ʒ. i. ß. misce et
postea fiat hoc celotum supra in
unctionem Recipe mente absinthii
lambruste ana ʒ. ii. thuris ma
stici macis nucis muscate garyophylli cina
momi ana ʒ. i. resine quantum sufficit
et fiat celotum cum oleo de ab
sinthio et mastico Item con
fectiones calide omnes stomacha
les ut dyacimini dyagalanga
triaca antiqua metridatum et
similes in hoc casu competunt medicine
Si uero causaretur a mala complexione
frigida cum materia tunc aut talis
materia est flegmatica aut melancolica Si
uero est flegmatica. que ut plurimum
accidit quia ut plurimum materia
que reperitur in stomacho est flegmatica ut
patet capitulo 3° de egritudinibus
stomachi et a Mesue in libro de appetitu
in capitulo de colica sed Et tunc
considera an talis materia sit cruda
an imbibita an grossa uel an
sit digesta Si uero esset cruda tunc
digeratur hoc modo Recipe oximellis com
positi syrupi de absinthio uel de me
lle mellis rosarum co. ana ʒ. ß. aque
absinthii aque mente ana ʒ. i.
misce Si uero esset cum febre tunc
temperetur cum modico aque endiuie
uel cum rosarum ut tibi melius
uidetur Vel fiat talis magi
stralis Recipe mente rosarum lam
bruste ana m. i. maiorane cipressi
puleggi spice romane ana m.
ß. decoquatur omnia cum aqua
pluuiali et cum optimo melle uel
zuccaro fiat syrupus uel iulep quem
sumat donec materia sit bene digesta
postea euacuetur materia hoc modo Recipe
pillularum aggregatiuarum ana
ʒ. ß. informentur pillule vii cum melle
ro. co. et dentur in matutino
Vel detur talis medicina li
quida Recipe cassiefistule seminis et pin
gius recente cum aqua zuccari ʒ. ß.
uel manne agarici optimi turbith
electi ana ʒ. ß. salis gemme ʒ. in
3a parte ʒ. misce et
distemperentur hec medicina cum
aqua mente uel absinthii et
detur in matutino calida Si uero
materia flegmatica esset digesta euacuetur
ut dictum est supra cura euacuatione

fiant embrocationes unctiones cero
ta confectiones et clisteria ut dictum
est supra in cura debilitatis stomachi
a mala complexione facta provenientis
sine materia. Si vero causatur a materia
tunc si est digesta evacuetur ut statim
dicetur. Et si est cruda digeratur
hoc modo ℞ syrupi de fumo terre mell
is ro. oximell compositi ana ℥ i
aque absinthii ℥ i aque mente
aque fumiterre ana ℥ i misce et
detur calida in mane. Digesta
materia evacuetur hoc modo ℞ pillularum
de fumo terre pillularum aggre
gativarum ana ʒ s. informentur
pille vii cum syrupo de fumo terre
vel sic ℞ radicis polipodii thimi
epithimi fumiterre ana m. s. mente
sambuce pulegii rute gariofilorum
maiorane ana m. i. De hiis omni
bus fiat decoctio et postea fiat syrupus
ut dictum est. Postea purgetur hoc
modo ℞ manne tracte cum aqua
... ℥ s. pillularum de fumo ter.
pillularum de yera ana ʒ s. in
corporentur omnia simul et distem
perentur cum aqua mente et ab
sinthii et fiat ut supra dictum
est. Et possunt fieri embroca
unctiones cerota confectiones et
similes medicine. Ultimo nota
quod medicine appropriate valentes
sunt gariofili mastix corallorum
... ... mar. absin
thium et specialiter menta. Et
ideo quidam dicunt medici Nun
quam fui lenta stomachus sicut menta
vino etiam sum mentem ...
... de egritudinibus stomachi Inti
or pars stomachi gallinarum ...
... confortare stomachum. Et
istis modis habitis et aliis
supra dictis in primo capitulo
potes facilius curare dispositionem
stomachi.

Circa curam de dolore stomachi primo
annotandum quod dolor stomachi quandoque
causatur a causa primitiva quandoque
a causa corporali. Si vero causatur
a causa primitiva tunc aut causatur
a casu vel percussione vel a cibo
et potu vel veneno vel medicina
venenosa vel caliditate vel frigiditate
vel solutione continui. Si vero cau
satur a casu vel percussione tunc
vide an aliqua materia sit in flu
xu vel non. Si est in fluxu tunc

appone hoc repressivum et stoma
chi confortativum ℞ olei rosarum ℥ i olei ci
toniorum olei mastici ana ℥ s.
pulveris corallorum amborum pulveris ga
riofilorum ana ʒ s. misce. Si vero
materia aliqua non esset in fluxu
sic tunc fiat ℞ olei mastici
℥ i olei de absinthio olei citoni
orum ana ℥ s. pulveris gariofilorum me
te nucis muscate ana ʒ i misce. Si
vero provenerit a cibo et potu tunc
considera an talis cibus vel po
tus ferat dolorem propter suam
caliditatem vel frigiditatem vel
humiditatem vel siccitatem vehe
mentem vel acuitatem vel vene
nositatem vel similem causam
tunc in isto casu communiter plus
confert quam aliqua alia medi
cina sive naturalis sive artificialis
ut tactum est supra. Si vero non
removetur per vomitum tunc con
sidera an talis cibus vel potus
fuerit calidus vel frigidus. Si
calidus tunc appone stomacho medi
cinas frigidas supra dictas vel similes
stomachi confortativas. Si vero
frigidus tunc appone medicinas
calidas ut supra dictum est. Et
similiter procedendum est si cibus vel
potus faceret dolorem sua humi
ditate vel siccitate vel sua cor
pulencia quia semper cum con
trariis est procedendum. Si vero cibus vel
potus esset venenosus tunc vi
olenter provocetur vomitus cum
forti vomitivo et inde fiat e
pithima defensivum supra dictum
in cura tremoris cordis. Et si
militer fermentationes fortes diver
se tyriaca cum aqua rosarum
statim tribuatur si venenum est
calidum aut cibus venenosus
calidus. Si vero esset frigidum tunc
econtra tribuatur tyriaca cum
vino mundo et similiter me
tridatum exhibere possumus
et similes medicinas regulativas.
Si vero provenerit a veneno vel
medicina venenosa tunc fiet
vomitus violentus. Et postea con
sideretur si venenum est calidum
vel frigidum. Et tunc procedatur ut
paulo supra dictum est. Si vero
provenerit a solutione continui tunc
procedatur cum medicinis exsiccativis
abstersivis et consolidativis appropriatis

sto. ut sunt mastix thus coralli
gariofili menta absinthium et similia
Et in speciali fiat hec confectio ℞
corallorum amborum terre sigillate boli
ar. ana ʒ. i. thuris mastic. gari
ofili nucis muscate cinamomi ana ʒ. s.
zuccari quantum sufficit et fiat con
fectio solida uel electuarium Item omnia
conglutinativa et consolidativa app
licata stomacho simplicia uel mixta multum
valent in hoc casu Item bibatur
vinum in quo sint ciperus in quo pona
tur aliquid de dicta confectione uel
de pulveribus dictis similiter Si uero
pervenerit a causa corporali tunc con
sidera an talis dolor pervenerit
a mala complexione sine materia aut
cum materia an solutione continui
facta a materia ventosa uel humorali
extendente partes stomachi et separante
partem nervosam aut talis do
lor fiat ab apostemate Si uero pro
venerit a mala complexione sine
materia considera an talis mala
complexio sit calida frigida humida
uel sicca uel composita Et si est
calida appone stomacho medicinas
frigidas magis appropriatas ut
potes Et si est frigida econtra Et
si est composita appone medici
nas oppositas et in aliis omnibus
est procedendum ut supra patet
de medicinis calidis et frigidis
appropriatis stomacho Si uero pervenerit a
mala complexione cum materia tunc
considera si est sanguinea uel colerica ut flegmatica
uel melancolica uel mixtim Et si sunt
sanguinea tunc flebotomia fiat de
vena communi quia statim removebitur
dolor stomachi ut vidi in ex
periencia Et si sanguis sunt mixti
cum aliis humoribus tunc facta
flebotomia considera quis humor sit
ille qui vel colericus vel flegmaticus
uel melancolicus Et tunc procede di
gerendo et evacuando secundum naturam
illius humoris prout statim dicetur
Si uero fuerit humor colericus pro
vocetur vomitus quia valde
convenit in illo casu Et si materia
talis non possit evacuari quia
esset inobediens aut grossa aut
viscosa tunc digeratur hoc modo
℞ oxizacre syrupi rosarum syrupi violarum
ana ʒ. s. aque endivie ʒ. i. aque
mente aque rosarum ana ʒ. s. mi
sce Vel sic ℞ violarum rosarum leniti(?)

florum salicis ana ʒ. i. endivie(?) solatri
ana ʒ. s. et cum aqua fluviali
fiat decoctio cui addatur vinum
granatorum acetosorum ana ʒ. iii. uel
minus secundum appetitum infirmi et
cum optimo zuccaro fiat syrupus uel
iulep Digesta materia evacuetur hoc
modo ℞ electuarii de succo rosarum ʒ.
ii. reubarbari electi ʒ. s. spice ʒ. s.
item ℈. distemperetur hec medi
cina cum aqua endivie et detur
in mane Vel sic ℞ pillularum
de reubarbaro pillularum cochiarum ana
ʒ. s. incorporentur pille cum
syrupo rosarum Completa purgatione fi
at hec unctio ℞ olei rosarum
ʒ. i. olei citoniorum olei mastici olei
mirtini ana ʒ. s. pulveris corallorum
amborum rosarum ana ʒ. s. cere mo
dicum et fiat unguentum molle Item
fiet hoc electuarium ℞ zuccari rosarum zuccari
violarum ana ʒ. i. zuccari boraginis zuccari
buglosse ana ʒ. s. manus christi cum
perlis ʒ. i. s. trium sandalorum ʒ. i. incor
porentur omnia cum syrupo rosarum
et violarum et granatorum vel vino
de berberis et fiat electuarium Si uero materia
flegmatica fecerit dolorem stomachi quia
a tali materia ut plurimum sit tunc
etiam vomitus maxime confert
quia plurimum quod retrahitur in
stomacho est flegma Facto vomitu dige
ratur materia hoc modo ℞ oximellis
compositi mellis rosarum colati syrupi de
absinthio uel de menta ana ʒ.
i. aque absinthii ʒ. i. aque men
te ʒ. s. misce Si uero materia esset
viscosa uel inobediens uel grossa
tunc predictum digestivum etiam
Vel fiat hoc fortius ℞ syrupi de
absinthio uel de menta ʒ. i.
oximellis squillitici mellis rosarum co
ana ʒ. s. aque absinthii aque
feniculi aque mente ana ʒ. s. misce
Et plures similes medicine
fieri possunt Digesta materia eva
cuetur hoc modo ℞ pillularum
de yera pillularum de agarico uel
de turbith ana ʒ. s. incorporentur
pillule cum syrupo de menta
uel de absinthio Vel sic ℞ specierum
dyacassie(?) ʒ. i. turbith boni
et gummosi agarici albissimi
ana ʒ. s. salis gemme ℈. iii.
℈. s. misce et distemperetur to
ta medicina cum aqua absin
thii uel mente et detur calida

in matutinis Et post fiat talis em-
brocatio Rx mente absinthii lam-
bruce pulegii serpilli calamenti ro-
marini ciperi ana m i et bulliat
in vino meri nigro vel albo put
tibi videtur et facta ebulitione via
fiat embrocatio cum duabus spongiis
ut dictum est Et si talis dolor
fuerit cum febre tunc temperetur cu-
ra balaustiis et similibus facta em-
brocatio fiat hec unctio Rx olei de
absinthii olei mastici ana ℥ i olei
de spica olei de terebentina ana ℥ s
specierum dyanthos ʒ ii gariofili ma-
cis ana ʒ s cere modicum et fi-
at molle Si dolor adhuc est
cum febre tunc temperetur cum oleo ro-
saceo vel ymatino Facta unc-
tione fiat hic cerotum quod pona-
tur supra stomachum et supra inventre
onemp Rx pul. mente absinthii
lambruce pullegii maiorane ca-
lamenti cipperi calamenti aro. ana
ʒ i gariofili nucis muscate thuris ma-
sticis macis cinamomi ligni alo-
es ana ʒ s cere sine quantum sufficit
et fiat cerotum cum modico oleo
terebentine ad formam scuti Et si
ibi esset febris temperetur cum predictis
medicinis Item supra cerotum pos-
sumus apponere hoc emplastrum Rx ab-
sinthii sparie mente lambruce
ana m i pulegii calamenti origani
serpilli maiorane ana m s pi-
stentur omnia et cum optimo vino
malvatico vel romania vel malvasi
vel marcu et cum modico olei
mastici et olei de terebentina fiat
emplastrum Item tyriaca valde
antiqua multum removet dolo-
rem stomachi potata cum vino mal-
vatico vel silano Item ma-
crone valet filonium in hoc cau-
potatum cum dicto vino et aliquantulum
mixtum cum tyriaca predicta Item
confectiones omnes stomacho calide
ut sunt dyagalange dyacimino m
dyacimini dyamusci Et similes
medicine fieri possunt Si vero
dolor stomachi causetur a materia me-
lancolica tunc facto vomitu digatur
hoc modo Rx sirupi de menta sirupi
de fumo fumus terre compositi
ana ℥ s aque absinthii
℥ i aque fumi terre aque mente
ana ℥ s Et si materia esset imbibita
aut grossa tunc digatur hoc

modo Rx radicis feni petrosilli ana
m. i polipodii fumi terre thimi
epithimi ana m i mente pulegii
origani serpilli maiorane borag
buglosse mellisse ana m s et cum
aqua pluviali fiat decoctio et fiat
sirupus vel iulep cum optimo zuk-
ko vel melle Et addentur cum mo-
dico gariofili nucis muscate et cinamomi
Digesta materia sic evacuetur Rx elec-
tuari ameth dyasene ana ʒ i dya-
cassie ʒ s distemperetur cum aqua
absinthii vel mente et detur in
matutino calida Vel sic Rx pillularum
de fumo terre secundum Mesue pillularum aggre-
gativarum ana ʒ s informentur pil-
lule vii cum electuario ameth secundum
Mesue et dentur in matutino Item
fieri possunt omnia remedia su-
pra dicta de cura doloris stomachi
causati a materia flegmatica ut sunt em-
brocationes unctiones cerota et alia
Si vero pervenerit a solutione continui
facta a materia ventosa vel humorali
tunc evacuetur talis materia cum
medicinis sibi appropriatis supradictis
in hoc casu de cura solutionis
continui causate a causa primitiva
Si vero dolor stomachi pervenerit ab apo-
stemate tunc considerentur an sit
causatum a materia sanguinea an co-
lerica an flegmatica an melancolica Et
tunc procedatur cum medicinis ab
intra et ab extra illi humori
appropriatis digestivis abstersivis et
evacuativis ut sunt sirupi aque de-
coctiones electuaria confectiones un-
ctiones embrocationes emplastra et si-
milia secundum exigentiam membri
apparentia ut supra patet Et postea con-
solidetur locus cum medicinis
consolidativis et aliis supra dictis

Capitulum de
Singultu Primo notandum quod
singultus sic diffinitur Singul-
tus est motus compositus factus
a virtute animali stomachi et naturali
propter expellere nocumentum existens
in stomacho 2o notandum quod duplex
est singultus quidam innaturalis
et quidam naturalis Innaturalis quan-
doque causatur quandoque a mala
complexione calida quandoque a sicca
quandoque ab humida Et huius modi hoc
fiat quandoque a frigida et hoc modo
etiam causatur Naturalis vero
causatur a causa primitiva et etiam

a corporali Tercio notandum quod singul
tus malus est duplex. quidam de
replecione. et quidam de inanitione
Singultus de replecione est duplex
quidam de replecione humorum et va
porum eorum. et quidam de replecio
ne ciborum et vapore eorum Sin
gultus vero de replecione humorum
est duplex quidam fit a sanguine
quidam a colera quidam a flate
quidam a melancolia vel a vaporibus
mixtis ipsorum Quarto notandum
quod singultus de replecione duplicit
causatur. quandoque propter malam quantitatem
in stomacho aliquando propter qualitatem seu
malam complexionem inherentem
stomacho Et hec mala quantitas sive
mala substancia et mala qualitas
aliquando continetur in ore stomachi ali
quando in toto stomacho aliquando in mem[illegible]
Singultus vero de inanitione causa
tur a siccitate a quacumque causa
causetur et hic singultus potest
esse multiplex secundum quod siccitas
a multis causis potest generari Quin
to notandum quod singultus potest a multis
aliis causis generari ut a casu per
cussione ab aere malo et pesti
fero ut vidi [illegible] vene et medicina
mala et venenosa Si vero singultus
causaretur a mala compositione calida
tunc fiunt frigida dicta in capitulo pre
cedenti et similiter in aliis malis
complexionibus cum suis contrariis
procedendum Si vero singultus cau
saretur a mala complexione calida
tunc fiunt frigida dicta in capitulo pre
cedenti Si vero singultus causa
retur a replecione sanguinis tunc
fiat flebotomia de vena communi remota
ipsius Et facta flebotomia fiant
frigida vel temperata supra dicta
circa stomachum et similiter confortetur
et alie medicine Si vero singultus
causaretur a colera tunc digeratur
et evacuetur materia ut patet in capitulo
de dolore stomachi causato a colera et
sic procedatur cum medicinis aliis
stomachi ibi dictis Si vero causaretur
a flate et melancolia similiter procedatur
ut dictum est in capitulo precedenti
Si vero causaretur a causa primitiva
ut a cibis et potibus vel vapora
bus ipsorum ut accidit pueris
lactantibus et non lactantibus
[illegible] aliis hominibus et ani
malibus bruttis similiter qui comedunt

se replent cibo et potu Et tunc in
hoc casu convenit plures guttatim
sumere aliquem liquorem in com
plexione contrarium cause facienti
singultum Et aliquando sumere dentem
quemcumque liquorem et removet
illum singultum Racio quia
ille singultus causatur propter ci
bos et potus vel vapores ipsorum
contractos vel elevatos a concavita
te stomachi ad os stomachi. et per quemlibet
liquorem guttatim sumptum depri
mit illam rem ab ore stomachi
ad fundum. sive ad concavitatem stomachi
et hoc modo tam infantes quam
non infantes liberavi Si vero
causaretur a mala complexione
sine materia vel cum materia curetur
ut supra Et si ab alia causa
corporali ut ab apostemate vel aliis
tunc primo removeatur apostema ut
dictum est supra et postea remo
veatur illa causa faciens sin
gultum Si vero causaretur a casu
vel percussione tunc confortetur stomachus
cum medicinis calidis vel frigidis
stomacho appropriatis tam ab intus quam
ab extra. ut cum bono vino aro
tico confectionibus [illegible] em
brocis et aliis medicinis supra
dictis Si vero causaretur ab aere ma
lo venenoso vel pestifero tunc
principaliter confortetur cor cum [illegible]
[illegible] et postea hic fiat vomitus
si possibile est. aut naturaliter aut
artificialiter Et si est peccans in
aliquo humore. tunc digeratur
et evacuetur ut supra Et postea con
fortetur stomachus tam ab in
tra quam ab extra ut dictum est
Si vero causaretur a veneno vel
medicina venenosa aut a simili
causa. tunc consimiliter procedatur ut
dictum est in circa [illegible] tremoris
cordis causato a veneno vel me
dicina venenosa Si vero causaretur
ab inanitione tunc necessarium est [illegible]
restauracionem cum cibis et potibus
laudabilibus et [illegible] em
brocis confectionibus et aliis regimen
[illegible] vero [illegible] naturam

Capitulum de nimio
appetitu. est primo notandum quod
nimius appetitus est passio oris stomachi
Et hic vocatur appetitus preter
naturam Et est duplex Primus est
appetitus caninus secundus [illegible]

3us appetitus corruptus sive fames
insaciabilis. 4us est appetitus qui
dicitur fames sincopalis. Appetitus
caninus dicitur appetitus causatus
a causa frigida. Et dicitur caninus
ad similitudinem canum, quia ut plurimum
canes appetunt quod statim comedere
et faciunt huiusmodi appetitum canini.
Bolisimus vel alio nomine fames vac-
cina est appetitus preter naturam frigidus
a re preter naturam et est appetitus mem-
brorum cum sacietate stomachi. Venit pro-
pter vacuitatem venarum et inani-
tione membrorum. Quandoque accidit sin-
copis ut vult Avicenna 13 3i capitulo de
bolisimo. 3us vero est appetitus cor-
ruptus et iste secundum Geraldum de so-
lo est fames insaciabilis. Quoniam tales
evomunt aut per secessum emittunt.
Et secundum Avicennam est appetitus corru-
ptus stomachi propter malum et diversum
humorem existentem in ore stomachi.
Et ideo huiusmodi appetitum corruptum
appetunt comedere quandoque terram
picam quandam ceream quandoque
carbones et similia et accidit mu-
lieribus impregnatis et propter reten-
tionem menstruorum et superfluita-
tem embrionis generantur in eis
appetitus corrupti. Fames vero sin-
copalis est appetitus ad quem
sequitur sincopis cum tardatur
dare cibum. Si vero fuit appe-
titus caninus tunc considera quod
hec passio aliquando accidit propter eva-
cuationes fortes et frequentes continu-
as multum resolventes corporis
aliquando propter debilitatem virtutis
retentive. Unde continue fit re-
solutio et ista est causa appe-
titus canini. Et quandoque accidit
appetitus caninus propter malam com-
plexionem calidam resolventem con-
tinue humiditatem restaurativam oris
stomachi et sic ista est causa appetitus
et in hoc casu causatur plus ut
plurimum aut fames canina. Et
quandoque causatur appetitus caninus
a causa primitiva ut ab aere calido
resolvente humidum stomachi substantifi-
cum vel ab igne vel alia re si-
mili. Et aliquando causatur ab exer-
cicio vel labore superfluo. Et
quandoque propter vermes et quandoque propter
materiam meliticam acetosam corru-
gantem os stomachi et quandoque ex catar-
ro descendente ad os stomachi et quandoque

propter flegma acetosum et similes causas.
Si vero talis appetitus causaretur
propter evacuationes et frequentes superfluitates tunc
in hoc casu dare debemus in primo
res frigidas et frigidos cibos restaurati-
vos sicut gelatina cum vino grana-
torum acarum succo limonum ace-
tositate citri et similibus. Et possumus
etiam dare lac caprinum recens
non [illegible] cum dictis succis. Et
loco medicine possumus dare hunc
syrupum appetitum caninum removentem. Recipe
aque rosarum ʒ iii aque endivie aque
nenufaris ana ʒ iii zuccari ʒ v co-
rallorum amborum ana ʒ s et fiat
syrupus vel iulep. Et loco istius pos-
sumus dare iulep rosarum vel ut ne-
nufaris vel mixtum ad invicem cum
aqua rosarum vel endivie vel similes. Si
vero causaretur a debilitate virtutis re-
tentive tunc considera quod hec pas-
sio provenit a calidi frigidi humi-
ditate et siccitate superfluis. Nam
secundum Avicennam et rei veritatem qua-
tuor qualitates omnes virtutes patiuntur debilitatem
propter omnem malam complexionem.
Et tunc in hoc casu curare debes
appetitum caninum cum medicinis con-
fortativis applicatis stomacho quantum potes.
Si vero causaretur a mala complexione
calida tunc cura cum medicinis
frigidis supra dictis. Si vero cau-
saretur a causa primitiva ut ab
aere calido vel exercicio vel labo-
re tunc corpus predatur inducendo
in debitum contemperamentum sex re-
rum non naturalium. Si vero causaretur
a catarro tunc cura catarrum secundum
humorem peccantem prout dictum est
in capitulo de cura catarri et postea con-
forta stomachum et caput cum medicinis
appropriatis ab intra et ab extra. Si
vero causaretur a vermibus et re-
bus putrefactibilibus tunc cura huiusmodi
appetitum cum medicinis interficientibus
vermes amaris ut sunt abro-
tanum absinthium aloes et alia
ut infra declarabimus propriis capitulis de
digestivis. Si vero causaretur propter
materiam meliticam acetosam tunc cum
medicinis supra dictis capitulo de ma-
nia procede scilicet digerendo et eva-
cuando ut supra patet. Et post
conforta stomachum cum medicinis superius
dictis. Si vero causa huiusmodi appe-
titus fuerit flegma acetosum tunc
digeratur et evacuetur cum medicinis

appetat mu flaure et postea potest
dari ℥ conditum ozizanum (?) pip sina
pium rape alleum porrum et similia
alia incisiua Valet etiam tyriaca
cum vino maluatico potata et similiter
metridatum et similia Si uero fuerit
bolismus tunc considera an proueni
at a mala complexione frigida cum materia
an a calida cum materia an a mala com
plexione frigida sine materia tunc ma
xime conuenit ℥ conditum et non
conditum gariofili cinamomum et vinum
odoriferum diacinamomum dyaciminum dyaga
langa teriaca grossa tyriaca anti
qua cum optimo vino aroma
tico metridatum et similia Si uero
prouenerit a mala complexione calida
sine materia tunc conuenit dare conforta
tiua cum aqua rosarum et modico vi
ni odoriferi et similiter alie me
dicine frigide supra dicte sunt Si
uero prouenerit ab humore flatico
uel colerico quia ut plurimum ab
istis duobus prouenit quamuis ab humore
sanguineo uel colerico possit prouenire
tunc digerantur et euacuentur dicti
humores et procedatur postea ut dictum
est in hoc tractatu de dolore stomachi
Si uero causaretur appetitus corruptus
tunc considera a quo humore pro
ueniat Et illum cura cum medicinis
sibi appropriatis postea procede cum me
dicinis confortantibus et appropriatis
sicut uult Si uero causaretur fames
sincopalis tunc considera a qua
causa proueniat · quamuis ut plurimum
proueniat a mala complexione calida
sine materia resoluente et debilitan
te virtutem Et puto etiam quod
possit prouenire a causa humo
rali frigida et calida · virtutem debi
litantibus Et quomodocumque causaretur pro
cedatur primo cum epithimati
bus supra dictis cordialibus Et
postea magis conueniens est dare panem
de simila bene fermentatum et
bene coctum cum vino maluatico
aut alio vino aromatico et hec in
ra est similis cure bolismi

Capitulum
De dolore epatis Est primo
notandum quod dolor epatis potest
duplici causari Vno modo a causa pri
mitiua Alio modo a causa corporali
Si causaretur a causa primitiua tunc
dico quod talis dolor aliquando cau
satur a caliditate · aliquando a frigore
aeris aliquando a cibis et potibus ac
ventosis · aliquando a motu superfluo
aliquando a casu et percussione · uel eti
am similibus causis Si uero prouenerit
a caliditate aeris uel ignis · uel
aliorum aliorum rei extrinsece in
ducentis dolorem epatis · tunc primo
fiant epithimata Et primo tale ℞
aque endiuie aque solatri ana ℥
vi · aque nenufaris aque salicis
ana ℥ iii sandalorum amborum spo
dii ana ℥ i misce Et si vis facere
fortius seu magis infrigidare fiat hoc
℞ aque nenufaris aque salicis
ana ℥ viii aque endiuie aque solatri
ana ℥ iiii camfore ℈ iii sandalorum
amborum spodii ana ℥ i ß vnguenti po
puleon ℥ ß misce · et balneetur se
pe vna pecia de lino et ponatur
super epar et sic remouebit mala
complexio calida et primo dolor epatis
Si uero causaretur a frigore tunc
fiat hoc epithima calidum ℞ aque
absinthii ℥ viii aque eupatorii
aque melisse ana ℥ vi · spice ℥ pi
peris al et mi · ana ℥ iii misce
et fiat epithima ut supra Vel
fiat tale vnguentum ℞ olei de spica
olei camomillini ana ℥ vi olei aneti
olei de absinthio ana ℥ ß · pulueris spi
ce absinthii eupatorii ana ℥
i ß cere modicum et fiat vnguentum molle
Et ex istis medicinis supra dictis
possunt etiam fieri cerota et po
ni supra epar Vel fiat tale calefa
ctorium ℞ milii vnam paropsidem
plenam florum camomille foliorum
eupatorii absinthii florum aneti
ana m i misce et calefiant omnia
cum modico vini montani in olla
et bene calefacta ponantur in sacel
lo · et sic saculo bene calido po
natur supra epar et multotiens
iterando remouebit malam com
plexionem frigidam et primo dolorem
Si uero prouenerit a cibis et potibus
tunc primo fiat vomitus et
postea fiat epithima calidum aut
vnguentum calidum uel saculus pro
resoluere istam ventositatem ele
uatam a cibis et inducentem do
lorem epatis Si uero causaretur a
motu superfluo tunc considera
an talis dolor proueniat a mala
complexione calida an frigida an
a ventositate Si calida fiant re
media frigida supra dicta Si a frigid

aconit. Et similiter a ventositate est
procedendum ut tactum est supra et simi
liter requiescere statim est remedium.
Si vero pervenerit a casu vel percussione
tunc statim a principio apponen
da sunt repercussiva appriata supra
dicta ne materia fluat ad epar et
ipsum apset et postea cum medicinis
calidis supra dictis procede. Si enim
in tali casu ad ipsum epar fluxisset
sanguis tunc fiat flebotomia de basi
lica vel ponantur ventose supra
locum lesum et incidantur et ext
hatur sanguis fluxus ad epar
et post procedatur cum medicinis
calidis supra dictis. Si vero causa
retur a causa corporali tunc est
advertendum an talis dolor perveni
at a mala complexione calida vel
frigida sine materia an a calida et fri
gida cum materia an perveniat a ven
tositate humidorum an perveniat ab
apostemate existente in epate an in sibi
vicino an ex opilatione an ex
debilitate virtutis expulsive an
ex resolucione continui. Et quandoque
etiam fit talis dolor motu hu
morum morbificorum. Si autem perveni
ret talis dolor a mala comple
xione calida vel frigida sine materia
tunc fiant remedia supra dicta.
Si vero causaretur a mala complexione
cum materia tunc advertere si est
materia sanguinea collerica vel flegmatica
vel melancolica. Si vero est sanguinea
tunc fiat flebotomia de basilica et
postea ponantur epithimata et in
unctiones frigide supra epar ut
patet supra. Si autem esset materia
collerica tunc digeratur hoc modo
℞ sirupi de endivia ℥ i sirupi rosarum
oxizacre ana ℥ s aque endivie
℥ i aque plantaginis et nenufaris
ana ℥ s misce. Vel fiat talis
℞ endivie lactuce scariole por
tulace ana m i cicoree capilli
veneris infusionis viol ro ana m s
se iiii or frigidorum maiorum et minorum
ana ʒ s sandalorum omnium corallorum
amborum ana ℥ i misce et fiat
decoctio et postea cum zucaro
fiat sirupus et detur calidus in au
rora aut frigidus si patiens tole
rat. Digesta materia evacuetur hoc
modo ℞ reubarbari boni electi
ʒ i spice ʒ s dyacassie ʒ s di
stemperetur cum aqua endivie et

detur calidus in matutinis. Vel
℞ pillularum de reubarbaro ʒ i in for
mentur pillule vii cum sirupo endivie
et dentur in aurora. Facta vero
evacuatione fiat epithima frigidum supra
tactum et similiter confectio de tri
asandalis et alie medicine frigide
supra dicte fiant. Si vero esset fle
gma tunc digeratur hoc modo ℞ sirupi
de eupatorio oximelli compositi
mellis ro ana ℥ s aque absin
thii ℥ i aque feniculi aque buglossi
ana ℥ i misce. Vel fiat talis
℞ eupatorii absinthii cuscute ca veneris
ana m i mellisse buglossi bora
ginis spice ana m s radicum
feniculi petrosilli ana m in radicum
brusci et sparagi ana m s. Ex his
omnibus fiat decoctio et cum optimo
melle fiat sirupus acetosatus cum
modico aceti et acetositatis cum
modico cinamomi et mirre. Di
gesta materia evacuetur hoc modo ℞
turbith boni et gumosi ʒ ii reu
barbari electi ʒ s zinziberis ʒ s spice etiam
partem ʒ manne electe cum aqua
absinthii ℥ s cum dicta aqua et
vino montano detur bene calida
in matutinis. Vel fiat hec infu
sio si esset nobilis ℞ reubarbari
electi ʒ i s turbith boni et gu
mosi agarici albissimi ana ʒ s
salis gemme ʒ iii zinziberis ʒ s spi
ce quartam partem ʒ pulverisen
tur omnia et ligentur in pecia
munda et postea ponatur dicta pe
cia cum dicto pulvere in vino mon
et permittatur stare per diem cum
nocte sequenti. Et postea dicta
pecia bene exprimatur in dicto
vino deinde detur vinum misce
atur cum ℥ s manne bone
et pinguis et distemperetur tota
cum isto vino et sero caprino
et bene calida detur in auro
ra. Facta purgatione fiant epithi
mata calida unctiones calide
et alia supra dicta remedia.
Et nota quod in omni casu qui est
notandum fiant distincta appropriata illi
materie ut patet dictum est supra.
Si vero esset melancolia tunc digeratur
hoc modo ℞ polipodii feniculi tree
buglossi mellisse boraginis ana
m i eupatorii cuscute ca veneris
ceterach ana m s radicum feniculi
brusci petrosilli sparagi ana ℥ amplius

ch. Ex quibus omnibus fiat decoctio et
postea fiat syrupus acetosatus et acce-
tositatus ut supra. Vel sic ℞ syrupi
de fumo terre ʒ. i. syrupi de eupatorio oxi
mell. compositi ana ʒ. ß. aque absin
thii ʒ. i. aque feniculi mellisse ana ʒ. ß.
misce. Si vero pervenit a ventosita
te tunc procedatur cum medicinis ca
lidis carminativis supra dictis et
aliis similibus. Et si tales ventosi
tates perveniunt ab humoribus su
perfluis tunc evacuentur humores
ut dictum est. Si vero pervenient
ab apostemate existente in epate vel in mem-
bris sibi vicinis tunc considera a
quo humore sit generatum tale apostema
et ipsum digere et evacua ut dictum
est. Et post procede cum epithimatibus
et aliis medicinis appropriatis ta-
li materie. Et si apostema faciens dolo
rem epatis esset in aliquo loco sibi
vicino tunc digeratur et evacuetur
secundum naturam humoris peccantis. Et post
procedatur cum medicinis illi mem-
bro appropriatis. Si vero pervenit ab
opilatione tunc considera an hec
opilatio sit in concavo epatis an
in gibbo et a quo humore fiat ta-
lis opilatio quoniam ergo fiat o-
pilatio. Dico quod primo fiat di-
gestio si est materia cruda et evacuatio
si materia est digesta secundum naturam tri-
um humorum opilantium ut supra
dictum est. Et contra evacuatione vero
tunc procedatur cum medicinis ape-
ritivis appropriatis hoc modo. quia
si opilatio est in concavo epatis tunc
dare debemus medicinas magis
evacuativas et fortius aperientes
per intestina quam per vias urina-
les. Et tales medicine sunt
simplices. quedam calide et quedam
frigide. Et debemus uti calidis
contra causam frigidam. et frigidis
contra calidam. Medicine vero
calide simplices sunt aqua
absinthii aqua feniculi sparagi
raphani bedegar ciceris rubei
aqua cuscute aqua eupatorii
radix petroselini apii brusci radix
rubee tinctorum et similia. Et in
tali opilatione concavitatis epatis
possumus hoc modo procedere. ℞
reubarbari electi ʒ. i. aque absinthii
ʒ. i. aque cuscute aque feniculi ana
ʒ. ß. misce et sic multis similibus
modis procedere possumus. Me-
dicine vero frigide aperitive epatis
sunt endivia domestica et silvestris
taraxacon lactuca domestica et
silvestris semina frigida aqua solatri
alkekengi et aqua [illegible] et si-
milia. Et iste medicine frigide que-
unt etiam in opilatione concavitatis
epatis contra calidam causam et misce
etiam cum medicinis solutivis. Si
vero opilatio esset in gibbo epatis
tunc facta evacuatione uti secundum naturam
humoris peccantis dentur medicine
supra dicte aperitive frigide contra
calidam, et calide contra causam frigidam
non apponendo aliquam medicinam
solutivam. Si vero dolor epatis pro-
veniret ex debilitate virtutis ex-
pulsive. tunc fortificetur virtus hoc
modo ℞ aque absinthii ʒ. i.
aque solatri aque endivie ana ʒ. ß.
spodii sandalorum albo(rum) corallorum
ana ʒ. i. misce et fiat epithima
supra epar. Vel sic ℞ olei de
absinthio olei mastici olei citoniorum
olei rosarum ana ʒ. ß. pulveris thuris
mastici sandalorum ambrorum coral-
lorum spodii ana ʒ. i. cere modi-
cum et fiat unguentum molle cum modico
aceti. Similiter confectiones electu-
aria et similia fieri possunt.
Si vero pervenit a solutione con-
tinui tunc considera an talis so-
lutio sit intrinseca an extrinseca
Si vero est intrinseca tunc detur
talis syrupus ℞ syrupi rosati ʒ. i.
mell. rosati ʒ. ß. aque endivie
ʒ. i. aque absinthii ʒ. ß. pulveris electuarii
constantini ʒ. i. misce et detur te-
pidus quinque aut sex diebus. Et
post fiat evacuatio si est necessaria secundum hu-
morem peccantem. Et post utatur
patiens hac confectione consolida-
tiva ℞ specierum de triasandalis
ʒ. ii. secundum Nicolaum specierum electuarii co-
stantini ʒ. i. thuris mastici ana
ʒ. ß. cinnamomi gariofilorum ana ʒ. i. ß.
zuccari quantum sufficit et fiat con-
fectio solida. Si vero talis solutio
esset extrinseca. tunc procedatur cum
medicinis abstersivis sive mun-
dificativis et incarnativis et consoli-
dativis quas vide a cyrurgicis
et specialiter ab avicenna 4. 4. tra.
de cura solutionis continuitatis. Si
vero pervenit ex motu rasi tunc
provisa ut rasi precipitur. quia pro-
fecto removebitur dolor epatis

Circa curam
de ictericia est primo notandum
quod ictericia sic diffinitur. Ictericia est al-
teratio preter naturam coloris corporis appa-
rens in cute et coniunctiua oculorum.
Secundo est notandum quod triplex reperitur species
ictericie. Quedam que dicitur citrina uel
aurea siue citrina. Alia dicitur icteri-
cia nigra. Alia dicitur ictericia viridis.
Citrina vero fit a colera rubea et a vi-
tellina seu citrina. Ictericia uero ni-
gra a colera nigra siue a melancolia.
Viridis vero fit a colera prassina quamuis
ut hec raro generetur. 3o notandum
quod ictericia citrina quinque modis genera-
ri potest. Vno modo propter opilationem
factam in via que transit ab epate
ad cistim fellis. 2o generatur icteri-
cia propter opilationem factam in via
ab epate ad duodenum siue ad fun-
dum stomachi. 3o generatur ictericia propter
opilationem factam ab epate ad
intestina. 4o generatur ictericia propter
supercalefactionem epatis ex qua ge-
neratur multa quantitas colere. 5to
generatur ictericia ab apostemate generato
in illis membris. Ictericia uero nigra
generatur dupliciter. Vno modo propter opi-
lationem factam in via que est ab
epate ad splenem. 2o causatur
propter opilationem factam in via que
est a splene ad os stomachi. Sed vi-
ridis ictericia causatur tantum propter ge-
nerationem multe quantitatis colere
prassime transmisse ad cutim et ad
coniunctiuam oculorum. 4o notandum
quod ictericia potest etiam causari a
causa primitiua ut a veneno ab
aere pestifero a labore et exer-
citio superfluo a cibo et potu super-
flue calidis a medicina venено-
sa et ab aliis rebus superflue
calefacientibus. Si non causaretur ab
opilatione que multociens acci-
dit tunc consideretur an talis materia
opilans sit flegmatica grossa vel
ca uel mixta. Et postea digeratur et
euacuetur materia peccans ut dictum
est supra in capitulo precedenti et
postea detur uti medicinis aperiti-
uis calidis et aliquando mixtis cum
frigidis in causa calida et cum se. et
maxime cum medicinis appropriatis
membris in quibus sunt opila-
tiones. Et in speciali detur hic
species aperitiuus digestiuus in-
flate ℞ syrupi de radicibus ʒ i

oximell. squillitici mell. ro. co. ana
ʒ ß aque feni ʒ i aque sparagi
aque kaplham ana ʒ ß misce
et detur calidus in aurora. Vel
detur hec decoctio fortior ℞
radicum brusci sparagi apii rubi
ana m. i apii ʒ ß endivie lactuce
radicis eupatorii cicoree ana
m. ß radicis petrosilini apii feni
ana uncia m. rubee tinctorum ʒ i
Ex hiis omnibus fiat decoctio in
optimo melle et panniculis propter
diureticos cum apii rubi et
arctosetur cum aceto squillitico
uel cum oximelle squillitico composito
et cum multis medicinis similibus
predictis. Si uero ictericia citrina cau-
saretur propter supercalefactionem epatis
tunc primo detur iste syrupus ℞
syrupi de endivia ʒ i syrupi nenufaris
syrupi violarum ana ʒ ß aque endivie ʒ
i vini granatorum ʒ ii misce et
detur calidus in matutino. Et si
esset peccans in colera uel in sanguine
tunc fiat euacuatio ut dictum est et
postea fiat epithima male com-
plexionis calide remotum super dictum
in capitulo precedenti de cura debi-
litatis epatis. Item paciens vta-
tur endivia lactuca cum aceto vino gra-
natorum aranciorum limonibus agresta
vino de berberis et cum alio
regimine sex rerum non naturalium.
Si uero ictericia citrina generetur
propter apostema tunc consideretur an ipsa
sit in epate uel in splene uel
in vesica coris uel in membris propinquis.
Si uero sint in epate tunc
primo cura ipsum apostema cum me-
dicinis appropriatis epati ut dictum
est superius et similiter fiat in
aliis. Si uero generetur ictericia
nigra tunc consideretur generatur
prima digeratur materia hoc modo ℞
syrupi fumiterre ʒ i syrupi de eupa-
torio oximell. compositi uel squil-
litici ana ʒ ß aque fumiterre ʒ i
aque absinthii aque feni ana
ʒ ß misce et detur calidus in
matutino. Vel detur hic ℞ fumi-
terre buglosse melisse ceterac
et scolopendrie florum polipodii ad-
anti ana m. i thimi epithimi ra-
dicis polipodii capparis ra. ve-
neris cuscute eupatorii ana m.
ß radicis brusci sparagi lupuli
ana m. i radicis feni petrosilini apii

ana modicum asari rubee tinctorum ana
ʒ j et cum aqua pluuiali fiat decoc
tio et in fine decoctionis ponatur
thimi et epithimi et cum optimo
melle uel zuk. et aceto squillitico
uel oximelle squillitico uel composi
ta decoctio de qua sumat paciens
omni mane unum ciatum ante diem
bene calidum Deinde materia dirigetur
cum medicinis supra dictis tali hu
mori appropriatis Et post fiat talis
unctio aperitiua et confortatiua
splenis Recipe olei capparorum ʒ j olei
anetini olei [illegible] olei liliorum
al. ana ʒ s. olei de euforbio olei de
piretro olei de croco olei laurini
al. ʒ ij pulueris polipodii ceterac
scolopendrie thimi epithimi ana ʒ j
aceti modicum et cum modica cera
al. fiat unguentum molle Et hoc unguentum
valet in omni duricie splenis et
omni opilatione et in omni ventositate
Similiter emplastra ex pulueribus me
dicinis confortationibus [illegible] et similia
fieri possunt Si uero generetur
yctericia viridis tunc quia colera
viridis generatur radicaliter ex co.
et ex flate Ideo digeratur materia
hoc modo Recipe oxizacre sir. de
empatorio mell. ros. co. ana ʒ s.
aque absinthii aque endiuie ana
ʒ j misce Vel Recipe oximell. com
positi sir. ros. sir. de bisantiis
ana ʒ s. misce et detur calidus
in matutinis Et similes sir. et de
coctiones habentes intentionem ad
co. et ad fla fieri possunt Deinde
materia euacuetur hoc modo Recipe pillularum
de reubarbaro pillularum aggrega
tiuarum ana ʒ s. informentur
pill. vii cum elect. de succo ros.
et detur in matutinis Vel sic Recipe
elect. de succo ros. ʒ ij turbith
ʒ s. zz ʒ s. cassie uel manne
ʒ s. misce et distemperetur cum
aqua lactis uel sero caprino Sed
hec yctericia raro aduenit Si uero
yctericia aliqua causatur uel a
veneno uel a medicina venenosa
primo statim a principio fiat
vomitus et post ponatur epithima
super cor factum calidum uel temperatum
secundum complexionem veneni Et postea
procedatur cum medicinis cordia
libus supra dictis et de tiriaca et [illegible]
ias cordis Si uero ab aere malo
uel pestifero fiet yctericia aliqua

tunc rectificetur aer cum rebus
odoriferis notis intelligenti Et
post purgetur corpus si est necesse
et postea confortetur virtus cum
medicinis appropriatis supra dictis
et cum cibis et potibus et aliis nu
trimentis laudabilibus [illegible] Si uero
prouenerit a superfluo exercitio uel
labore tunc fiat cura secundum naturam
deinde quies et sompnus proueniens
Et debita administratione aliorum
vi rerum non naturalium Si uero
prouenerit a cibo et potu yctericia uel
ab aliqua alia re simili tunc
primo fiat vomitus et postea fi
at cura si est aliquis humor peccans
et post confortetur totum corpus cum
rebus contrariis illi rei facienti ycte
riciam Si uero aliqua predictarum
passionum fieret cum febre tunc
temperentur omnes medicine supra
dicte cum medicinis frigidis ut su
pra patet Si uero procederet ab alia
causa calida uel frigida tunc fiat
ut dictum est

Circa curam de ydropisi. Primo
notandum quod ydropis sic descri
bitur / ydropis est tumor preter
naturam factus in ventre uel inmirach
et sifac propter debilitatem virtutis
epatis / Secundo notandum quod triplex
dicitur esse species ydropisis scilicet asscli
tes tympanites et yposarcha Tym
panites est tumor ventris preter
naturam factus a ventositate
propter defectum epatis Asclites uero
est tumor ventris preter naturam
causatus ab aquositate propter
defectum epatis Yposarcha est
tumor ventris preter naturam
causatus a sanguine [illegible] propter
defectum epatis / Tertio notandum quod
signa tympanitis sunt color fa
ciei malus et sonus in ventre
ad modum tympani .i. ventris ple
ni vento ut apparet in tympanis
Nam si cum manu percutiatur ven
ter fit ille sonus tympano similis
Et hec ydropisis duplicem causam
potest [illegible] aliquando a causa calida su
perflua exeunte in epate transmitten
te sanguinem quod in ventositatem
aliquando coleram aliquando melancoliam
et ut plurimum flegma in ventositate
que transmittitur in ventrem uel
inmirach et sifac Et aliquando cau
satur a causa frigida debilitante

virtutem epatis. que virtus sua de-
bilitate non potest transmittere chilum
in 4or humores sed convertit ipsum
in ventositatem Et causa huius
debilitatis virtutis est duplex scilicet
primitiva et corporea. Primitiva est
multiplex scilicet aer frigidus aqua fri-
gida potata aut approximata ut
balnea cibi frigidi medicine fri-
gide venenum et similes cause
frigide vel calide Corporea etiam est
multiplex scilicet debilitas virtutis dige-
stive epatis, debilitas stomachi causa-
ta propter frigiditatem unde stomachus non bene
digerit. Si vero chilum indigestum
epar convertit in ventositatem et
similiter multis aliis modis propter ma-
lam complexionem frigidam vel calidam
existentem in epate aut in membris
sibi vicinis que membra per lesa
inducunt malam complexionem in epa-
te et debilitatem virtutis et ma-
xime digestive epatis unde talis y-
dropisis causari potest. Sed signa
asclites et cause dicuntur ab istis. Nam
primo si percutiatur venter in asclite
non sentitur sonus tympani ymo
sentitur sonus utris pleni aqua
2m signum est gravitas in toto cor-
pore maior quam in tympanite Et
aliquando inflatio sive tumor in ca-
villis pedum. Alia vero signa
sunt communia. Similiter dicuntur de causis
causarum continentium quia causa
coniuncta asclites est aquositas. ty-
panites vero est ventositas. Alie
cause antecedentes possunt esse eedem
vel diverse et consimiles que tacte
sunt. Signa yposarche sunt
maior gravitas quam in asclite et
corpus magis tumescit ymo
apparet corpus pinguescere et
venter eorum est durior et in ex-
perientia vidi et si premitur caro
aut venter digitus vestigium
amplius tempore durat quam in
asclite vel tympanite et plu-
rimum sentitur yposarcham flu-
xus sanguinolentus ventris et ali-
quando levitas nature tendens ad
crudeitatem sine cura Et addit
Avicenna ipse sit mollities in facie
vel manu sinistra et in principio
nasi
moritur eger in 2o vel 3o die Cause
vero yposarche ut complendo effici-
entes sunt plures inducentes

debilitatem virtutis et maxime di-
gestive epatis Et causa mihi videtur
meo est sanguinis indigestus vel cru-
dus coagulatus ad modum carnis
epatis in dicta gravitate inter
mirach et siphac Et per causas
hec ydropisis a causa calida et a frigida
debilitante virtutem epatis ut supra
patet. Sed vero causantes tympanites a
causa frigida causata propter stomachum et
intestinum vel splenem vel aliud
membrum quod membrum gene-
rat malam complexionem frigidam
in epate aut aliquid aliquando fieri
Cura primo purgetur corpus hoc
modo Recipe syrupi de eupatorio mell-
osi ro. oximell. compositi ana
ʒ ß aque absinthii aque feniculi
ana ʒ i misce Vel fiat talis ma-
gdaleo Recipe eupatorii cuscute ca-
pillorum veneris ana ℥ i mente bethonice
sticados arabici lupuli camepitheos
ana ℥ ß radicis feniculi petroselini apii
ana unc. i in brusci sparagi ana ʒ
i ß et cum optimo melle fiat
syrupus ut dictum est Digesta materia
evacuetur cum medicinis et pillulis
supra dictis apparatus sed mihi fuit
facta sive inlita facta etiam de-
fiat epithima supra epar et
totum corpus Recipe pulveris calami
absinthii eupatorii ana ℥ i florum
camomille meliloti cuscute ana ℥
ß semen feniculi anisi ameos cimini
ana ʒ i piperis albi et nigri ana ʒ
i bulliant omnia in vino malvatico
vel montano potentissimo preco
pulveribus in bravia Et postea
accipiatur unus pannus de grana
et madefiat cum dicta aqua
ponatur super epar et totum
ventrem bene calidus Et post
fiat talis unctio Recipe olei de ab-
sinthio ʒ i olei de spica olei li-
liorum olei anethi ana ʒ
ß olei de piperibus olei de cro-
co olei de euforbio olei laurini
ana ʒ ii cere modicum et fiat
unguentum molle Et post unctio-
nem ponatur tale ceratum super
epar et totum ventrem Recipe
unam partem dictorum oleorum
et unam partem dictarum her-
barum et pulverizentur dicte her-
be et cum pice navali fiat ceratum
Et ponatur bene calidum supra
epar et ventrem Item ex dictis

herbis fiat sacculus recipiens totum
corpus sive ventrem Item omnes de-
cociones calide ventositatem consumi-
native in hoc casu sunt optime
ut sunt dyacimiinum dyaciminum dya-
cerua dyalacca tyriaca antiqua me-
tridatum antiquum cum aqua vite
vel vino montano Et breviter admi-
strando debet potus calidus et cum a-
liquantum recta non naturalis Et si pa-
ciens non haberet bonum ventre-
fiant clisteria consumativa de supradictis
herbis et medicinis vel similia vel
forciora Si vero tympanites causa-
retur calida a quocumque membro contin-
git sive a quacumque causa primitiva
tunc considera an talis mala com-
plexio sit cum materia sanguinea vel co-
lerica Si vero esset sanguinea tunc si vir-
tus est fortis et in corpore sanguineo
robusto multo sanguine peccante
fiat flebotomia de basilica Et similiter
fiessi(?) fiet Et si materia colerica tunc
esset tunc fiat evacuacio ut dictum est
in capitulo de cura doloris epatis cum
medicinis que appropriat Et facta eva-
cuacione tunc fiat epithima et de
medicine ibi narrate Et in spe-
ciali fiet hec embrocacio Recipe violarum
nenufaris rosarum solatri vite ana
manipulum I endivie lactuce scariole cicho-
ree portulace acetose ana manipulum semis
bulliant omnia in aqua endivie
et postea fiat embrocacio cum duabus
spongiis vel pannis de lino et
eciam unctiones et cerota facta
supradicta in capitulo predicto Et si tunc
si hydropisis esset cum febre est precaven-
dum Et nota quod hec remedia
frigida approximanda sunt tantum super
epar ut rectificetur complexio epa-
tis Sed remedia calida sunt ap-
proximanda supra totum ventrem
ad resolvendum illam materiam vento-
sam frigidam que per frigida non re-
movetur immo potius intumaret
illam materiam Nam materia ven-
tosa calida vel frigida per resolutiva
calida removetur Consulo tamen hec prius
a causa calida de difficili curatur
Item ventose igne posite supra
umbilicum et ventrem multum iu-
vant in evacuando ventositatem Si
vero aschites esset generata tunc con-
sidera an proveniat a causa frigida
vel calida an propter defectum epatis
vel renis vel splenis vel alterius

membri Si vero proveniret ex defectu
epatis ex causa frigida tunc consi-
deres sine materia vel cum materia aut ca-
lida Si vero esset a materia frigida cum materia
digeratur et evacuetur materia ut supra
patet Et postea fiant remedia supradicta
contra malam complexionem frigidam
causantem tympanitem Et in hoc
casu mirabiliter aqua rute valet et
capitis facta ad alembicum vel non
Et similiter sicut radix ebuli et ra-
dix cucumeris agrestis evacuat aquam citrinam Et
sic radix yreos hoc idem facit
sicut radix aschitem a causa frigida
Item emplastrum secundum Avicennam conferens ydro-
pisi secundum quod dicitur sicut carnose cum aqua
et infrigidantur cum oleo masticino quod sit
I et II partes II uncie et I et semis recipe
camepitheos Aliud valde forte
secundum eundem Recipe cum primum edere ypo-
pa humide piris nanat cum albo
et terebentina ana dragmam
III storacis mastici aloes croci
cinamomi ana dragmam II absinthii ana ana
dragmam I castorei pilfiris(?)
amomi astarahoz(?) babilonarum
stercus maris ana dragmam III
lily celesti dragmam III kan-
kar XII dragmam I et fiat
emplastrum cum oleo de camemilla
Si vero aschites esset sine materia
a quocumque membro fiat tunc
fiat consimiliter ut dictum est preter
evacuacionem ulcerum et digestionem
Si vero fieret a causa calida cum
materia tunc ea que preditur ut supra
contra talem materiam primo frigido
evacuanti ulcerum Et postea dentur
sicut supra dicti cum aqua endi-
vie et cum vino granatorum
et ulcerum vel infusio Et si fiat a ma-
la complexione sine materia tunc
fiant similia remedia evacuancia
materiam citrinam et ipsam resolven-
cia ut supra patet Et si dicta reme-
dia non ex toto removeant tunc
fiat incisio hoc modo Recipe pellem
infra umbilicum per II digitos et
preme ipsam inferius et postea inde
faciendo foramen parvum ut
possit intrare cannula enea et
postea evacua aquam illam in par-
va quantitate ita ut virtus non
debilitetur et sic successive cotti-
die donec tota evacuetur propter hoc
confortando ipsam epar cum me-
dicinis appropriatis et alia membra

lesa et membra pu[ri]a Et p[ost] fiat con
solidatio cum medicinis consolidativis
supra dictis in c[apitul]o de cura ulcerum
oculorum et in alijs locis pluribus
Si no[n] causaret ypostrecha tunc con
sidera an ipsa causetur a causa fri
gida an a calida Si a causa frigida
tunc conpetunt eadem reme[dia] que in asthate
p[ate]t dum in sanguinis magis exitus in
ypostrecha Item oportet etiam ut
venter semper solvatur cum medicina
temperata et temperetur maxime cum
aqua endivie Item maxime conpetunt
vomitus et gargarisma mundifi
cativa cerebri Et dicit avicenna quod pilule
de reubarbaro maxime valent in
curando materiam ypostrechie et spe
cialiter diasmia[?] sylacta tyriaca antiqua
metridatum et omnia dyaetica et
resolutiva conpetunt Si non fiat a causa
calida tunc flebotomia semper con
reditur et postea fiant reme[dia] supra
dicta temperando ea plus cum aqua
endivie vel similibus Et nota tamen secundum
avicennam quod omnis ydropicus vitare
debet flebotomiam nisi sit ydropisis ex
retentione sanguinis aut sit ex
multa repletione

Cura cum de dolore
[S]plenis est primo notandum quod
splen est membrum spongiosum
oblongum in sinistra parte corporis
collocatum ex venis arteriis et pellibus
compositum factum propter mundificare san
guinem a melancolia; 2o notandum quod do
lor splenis propter duplicem causam
unus a causa primitiva, 2us a causa
corporali Si non causaretur a causa
primitiva tunc dico quod talis dolor
quandoque causatur a causa calida ut
ab aere calido inducente ma
lam complexionem calidam. quandoque
a cibis et potibus calidis malam
complexionem generantibus. quandoque
a superfluo labore, aliquando ab
aere frigido malam complexionem fri
gidam generante, et aliquando a cibis
et potibus frigidis aliquando a casu
et percussione et similibus Si non
causaretur ab aere calido tunc con
sidera si corpus est mundum vel non
Si corpus non est mundum tunc evacua
tur ipsum ut infra dicetur Et post
ea fac inunctionem Recipe olei rosarum ℥
i olei nenufaris olei violarum ana ℥
ß aceti ℥ i ß misce Vel fiat
tale epithima Recipe aque nenufaris

℥ i aque endivie aque rosarum aque solat
rum ana ℥ i ß pulveris corallorum amborum
ana ℥ i misce Si non corpus est mun
dum tunc eadem remedia conpetunt Si
non causaretur a causa frigida tunc
si corpus non est mundum purgetur
secundum humorem peccantem ut infra
dicetur Et post fiat talis inunctio
Recipe olei capparorum ℥ i olei camomille
aneti liliorum al. ana ℥ ß pulveris
scolopendrie radicis capparorum tama
risci ana ℥ i ß cere modicum et
fiat unguentum molle Vel fiat tale epi
thima Recipe aque absinthii aque feni
culi ana ℥ i aque buglosse aque
melisse aque ruthe ana ℥ i ß
et cum supra dicto pulvere fiat epi
thima Et ex istis medicinis potest
fieri recepta Si non proveniret a
cibis et potibus tunc primo fiat
vomitus et postea si a potibus cibis
esset et potibus generata mala
complexio calida vel frigida tunc
curetur ut supra Si non cau
saretur a casu et percussione tunc
vide si ibi est fluxus sanguinis
vel aliorum humorum Si non san
guinis fiat flebotomia de basilica
sinistra Si non essent alij hu
mores fluxi tunc curentur ut
statim dicetur. fiat tamen prius re
percussio an curationem circa locum
lesum et non supra Et postea fiat
inunctio calida supra dicta Si
vero dolor splenis fieret a causa
corporali tunc considera an cau
setur a mala complexione calida
cum materia vel sine materia, aut
a mala complexione frigida cum
materia vel sine materia. aut a
ventositate. aut ab opilatione
aut ex debilitate virtutis aut
ex apostemate, aut ex repletione
stomachi, aut ex causis similibus
Si non a mala complexione calida
cum materia tunc vel illa materia
est sanguinea vel colerica Si est
sanguinea fiat flebotomia de ramo sal
vatelle qui dicitur sede Et post
fiant remedia supra dicta
Si non esset colerica tunc pre
cedente digestione hoc modo Recipe
syrupi rosarum ℥ i syrupi de fumo terre
syrupi violarum ana ℥ i ß aque endivie
℥ i aque fumi terre aque
solatri ana ℥ ß misce Vel
sic Recipe endivie ℥ i ß solatri violarum

neruisfaz an̄ ʒ. i. fumi terre po-
lipodii reteras capilli veneris an̄ ʒ.
s. seminis maioris feniculi a(nisi) et mo-
rum an̄ ʒ. s. Extrahis omnibus fi-
at decoctio cum aqua fluuiali
et fiat syr(upus) vel iulep et detur
vi vicibus in matutino. Et postquam dige-
ratur ma(teria) hoc modo ℞ pillularum
de reubarbaro pillularum de fumo
terre an̄ ʒ. s. informentur pille
vii cum electuario de succo ros(arum).
Vel sic ℞ diaprassii ʒ. s. dya-
penidion ʒ. s. dyacissif ʒ. iii.
electuarii de succo ros(arum) [illegible] an̄
ʒ. i. s. distemperentur calida cum
aqua [illegible] et dentur in ma-
tutino. Si vero esset digesta talis
ma(teria) tunc evacuetur similiter et postea
fiant remedia facta supra dicta.
Si vero esset mala complexio calida
sine materia eodem modo procedatur. Si
vero esset mala complexio frigida
sine materia tunc fiant reme(dia)
calida supra dicta. Et si talis
dolor fieret a mala complexione
frigida cum ma(teria) sic fla(tulenta) digeratur
sic ℞ thimi epithimi polipo-
dii an̄ ʒ. s. cuscute capilli
veneris eupatorii an̄ ʒ. i. radi-
cis petrosilini feni(culi) apii an̄ m(anipulum)
i. decoquatur omnia in aqua
fluuiali et fiat syr(upus) acetosus
cum melle squillitico et detur
vi diebus successive. Vel sic ℞
syr(upi) de [illegible] ʒ. i. syr(upi) de
bisanciis oximell(is) squillitici an̄
ʒ. s. aque absinthii ʒ. i. misce
et detur ut supra. Digesta
ma(teria) evacuetur de turbith pilla-
rum de agarico an̄ ʒ. s. infor-
mentur pille vii cum syr(upo) de
fumo terre. Vel sic ℞ dyasi(ne)
ʒ. ii turbith electi [illegible] ʒ. s.
cassie ʒ. s. [illegible] ʒ. s. distempe-
retur totum cum aqua absinthii
feni(culi) et sero caprino. Si vero do-
lor splenis proveniret a materia
tunc digeratur ut ma(teria) fla(tulenta).
Vel sic ℞ syr(upi) de [illegible] terre
ʒ. i. syr(upi) de epithimo oximell(is)
squillitici an̄ ʒ. s. aque feni(culi)
aque absinthii an̄ ʒ. s. aque
fu(mi) t(erre) ʒ. s. misce. Et postquam pre-
paratur ma(teria) ℞ pillularum de
lapide lazuli vel de lapide armeno
pillularum de fumo terre an̄ ʒ.
s. informentur pille vii cum syr(upo)

de fumo terre. Vel sic ℞ electuarii ameth
vel indi ʒ. ii. dyasinu ʒ. i. s. dya-
cassie ʒ. s. et distemperentur cum
sero caprino et aqua fumi terre
et detur calida in matutino. Si vero
dolor proveniret a ventositate ab
opilatione vel a debilitate virtutis
vel ab acuitate vel a solutione con-
tinui vel ab aliis causis tunc
eodem modo procedatur ut dictum est in c(apitulo)
de cura doloris epatis [illegible]
medicinis appropriatis splenis que
[illegible] sunt in hoc ca(pitulo) et [illegible]

Circa de yliaca et colica pass-
ionibus est primo notandum quod inte-
stina corporis humani recepta ab
auctoribus sunt vi scilicet duodenum.
Et dicitur duodenum ad longitu-
dinem xii digitorum. et hoc intesti-
num est contiguum fundo stomachi et
vocatur pylorum. Secundum vero intestinum
dicitur ieiunum quia veniente ma-
teria continue fugiunt [illegible]
ab eo et quasi continue stat vacuum
sive ieiunum. Tertium vero vocatur lon-
gum sive subtile vel involutum.
Et dicitur longum propter eius
longitudinem nam habet plures
revolutiones et per hoc longum est.
Et dicitur etiam subtile propter eius
subtilitatem. Et ista tria vocantur
subtilia superiora vel gracilia.
Quartum vero intestinum vocatur
intestinum monoculum sive saccus
sive orbum. Et dicitur tale quia
non habet nisi unum orificium ad
modum unius sacci. Quintum vero
vocatur colon quia in eo pri-
mo [illegible] colica [illegible] fecit de-
[illegible] vel quia in eo primo
colica generatur. Sextum vocatur
longaon sive rectum vel asca-
le. Et dicitur tale propter eius recti-
tudinem. Et ista tria vocantur
intestina grossa inferiora. Est
notandum quod dolor causatus in istis
intestinis est duplex scilicet yliacus
aut yliaca passio appellatur
quando dolor causatur in tribus
intestinis gracilibus et maxime
in ieiuno involuto vel longo.
Et iste causatur ut plurimum
dolor stomachi aut vomitus propter
colligantiam quam habent cum
stomacho. Et alius est dolor co-
licus sive colica passio vocatus

qui causatur in intestinis inferioribus et maxime in colon vel in monoculo. Si non causaret dolor yliacus tunc dico quod talis dolor potest causari a materia sanguinea vel colerica. Cuius racio hec fiat et ut plurimum generatur a materia flatuosa et colerica et hec conprimitur dolor stomachi et vomitus propter continuacionem sive conglutinacionem ipsorum intestinorum cum stomacho. Si vero causaretur dolor yliacus a materia sanguinea tunc fiat flebotomia de vena communi et removebitur dolor. Si non proveniret a materia colerica tunc evacuetur materia cum pillulis et aliis medicinis appropriatis supra dictis. Et post confortetur stomachus cum medicinis stomacho appropriatis et dictis. Si non dolor proveniret a materia colerica tunc evacuetur materia cum pillulis de reubarbaro et aliis medicinis supra dictis quia materia evacuata cito removebitur dolor. Si non proveniret a materia flatuosa que ut plurimum advenit tunc considera an hic dolor proveniat a ventositate illarum fumositatum an ab humore illo. Cuius etiam talis dolor possit provenire ab apposite stercore retento et colligacione talium intestinorum. Si non proveniret a flatu tunc digeratur hoc modo: Recipe oximellis squillitici ℥ s. syrupi de sticados mellis rosarum rosati ana ℥ vi aque absinthii ℥ i. aque mente feniculi ana ℥ s. misce. Vel fiat sic: Recipe mente florum sticados calamenti pulegii origani ana ℈ i. maiorane nasturcii calamenti ana ℈ s. dauci petrosilii macedonici melanopiperis ana ℥ s. anisi feniculi ana ℥ i. Ex hiis omnibus fiat decoctio et cum aceto et melle fiat syrupus acetosus cum modico oximellis squillitici vel aceti squillitici et multum valet in hoc casu. Et si esset cum febre tunc temperetur cum syrupo acetoso simplici vel oxizacchara vel similibus. Digesta materia evacuetur sic: Recipe pillularum de turbith pillularum de agarico ana ℥ s. informentur pillule cum syrupo de sticados. Et si vis fortius solvere da hec pillulas: Recipe pillularum de euforbio pillularum fetidarum sine aceto ana ℥ s. informentur pillule vii. Vel des hoc solutivum liquidum: Recipe manne bone et pinguis tracte cum aqua ... ℥ i. turbith boni et gummosi ℥ i. agarici albissimi ℈ i. ʒ ʒ ℈ s. salis gemme gr. iii. misce et distemperetur hec medicina cum decoctione supra dicta et detur calida in matutino. Et semper confortetur stomachus cum medicinis supradictis in capitulo de cura doloris stomachi. Et post conmittetur omni die hic clistere: Recipe rute sicce centauree ... et ... pulegii origani calamenti ana ℈ s. florum camomille ana ... feniculi anisi ana ℥ s. centaurii ℥ i. cortic. agarici turbith ana ℥ ii. bulliat mane usque ad consumpcionem tercie partis et post recipe lb. i. s. dicte decoctionis cui adde ... cassie ... ana ℥ s. olei rutacei ℥ i. olei camomille olei anetini ana ℥ s. salis communis ℥ ii. misce et fiat clistere. Item ex predictis medicinis possunt fieri embroca cum spongia vel vesica plena predicta decoctione super ventrem et ylia. Et caveas tamen ne nimis calefiant et maxime calidi. Item fiat talis inunctio supra ventrem et supra ylia: Recipe olei de ruta olei camomille ana ℥ i. olei aliliorum olei anetini ana ℥ s. olei euforbii olei de piperibus olei de croco olei laurini ana ℥ ii. pulveris piperis albi et nigri ℥ ana ℥ i. cere modicum et fiat unguentum molle. Item in vehementi dolore yliacorum et stomachi et etiam colica detur hec medicina doloris sedativa que mirabiliter removet dolorem: Recipe tyriace antique ℥ i. filonii ℈ ii. ... de baccis lauri ℥ s. et detur calida cum vino montano quod dolor maxime infestat. Item balneum usque ad pectus fiat cum aqua decoctionis ex predictis medicinis multum confert. Item sacculi et emplastra ex predictis medicinis fieri possunt. Item fiat hoc calefactivum: Recipe ... scutellas duas florum camomille rute sicce florum aneti absinthii pulegii calamenti ana ℈ s. misce et calefiant omnia cum bono

vino montano in una olla et postea
bene calida ponatur in sacculo
qui bene calidus ponatur super
dolorem et similia fieri possunt
Et si adesset febris primo curetur
dolor magis molestans deinde febris
Si vero talis dolor proveniret a
ventositate tunc talia remedia
conveniunt et maxime iste confectiones
calide scilicet dyaciminum dyagalanga dya
ciminum tragea grossa et similes
medicine Si vero a stercore in
durato fiant predicta remedia similia
Si vero fieret ab apostemate tunc primo
curetur apostema ut dictum est cum
medicinis digestivis ab intra et ab
extra et postea cum medicinis con
solidativis et curativis quia re
mota apostemate removebitur do
lor Si vero proveniret a solucione
continui facta ab aliqua re frigida
acuta ut cibo vel potu vel me
dicina vel humore vel ab aliquo
alio simili tunc procuretur primo
vomitus et evacuetur materia ut dictum
est postea consolidetur locus quantum
possibile est Si vero esset dolor
colicus tunc consulendum quia etiam
a predictis causis fieri potest et ma
xime a ventositate stercore in
durato et ex flatu et ab aliis cau
sis dictis Et sic consimiliter omnia
remedia conveniunt predicta et maxime
clisteria que magis et citius eva
cuant illam materiam

Circa curam
Quia de cura fluxus ventris est
primo notandum quod triplex dicitur
esse fluxus ventris scilicet dyarria
lienteria et dissinteria. lienteria
est fluxus cibalis in eadem qua
litate et quantitate Dyarria est
fluxus humoralis sine excoria
tione intestinorum Dissinteria
est fluxus humoralis cum excori
atione intestinorum et maxime
intestini recti. 2o notandum quod lien
teria multipliciter causatur quia a causa
primitiva quia a causa corporea
Si a causa primitiva tunc aliquando
causatur ab aere frigido aliquando ab ae
re nimis humido ut est aer cav
ernarum aut corruptus ut est pesti
lencialis A causa autem calida a
sicca non causatur lienteria ut
plurimum et per maxime de ipse de
facionis posset causari a calidi[illegible]

et siccitate inducentibus debilitatem
virtutis Item aliquando causatur
a mala assumpcione cibi et po
tus aliquando a mala quantitate et
qualitate corporis aliquando propter
indebitum ordinem aliquando propter
saltum casum vel percussionem
aliquando propter medicinas et similes
causas Si vero lienteria causaretur
a causa corporea tunc etiam mul
tiplex potest causari quia propter de
bilitatem virtutis digestive stomachi
que non potest transmutare cibum
aliquando propter debilitatem virtutis
retentive que non potest re
tinere cibum ut digeratur Ali
quando propter debilitatem virtutis
expulsive sive propter eius defectum
irritantem ab aliqua re pungi
tiva et aliquando propter catarrum veni
entem a capite ad stomachum aliquando
propter humores nimios existentes in stomacho
qui sunt causa lubricitatis
cibi et maxime propter materiam flegmaticam
aliquando propter defectum membrorum
circumstantium et aliquando propter apostema
quod impedit digestionem Si vero
lienteria causaretur ab aere frigido
tunc remedia talia supra dicta
sunt stomacho applicanda capitulo de cura
doloris stomachi Si vero ab aere
humido tunc sicca sunt appro
manda et siropica stomachi confortativa
supra etiam tacta Si vero
ab aere pestilenciali vel corrupto
tunc rectificetur aer cum igne
facto de lignis odoriferis et stomachus
purgetur ut dictum est supra
et similiter confortetur etiam cor
Si vero a nimia assumpcione cibi
tunc minuetur quantitas ciborum
Et si a mala qualitate tunc
corrigatur cum bonis speciebus
stomachi confortativis Si vero lienteria
causaretur propter indebitum ordinem
aut saltum casum vel percussi
onem vel propter medicinas et alias
res primitivas tunc circa lienteriam
si causaretur a dictis causis con
dictis causis primitive totaliter
et stomachum confortare ut supra patet
Si vero lienteria causaretur a cau
sa corporea aut a debilitate
virtutis digestive stomachi tunc con
fortetur stomachus cum medicinis ca
lidis et maxime quia talis de
bilitas provenit a causa frigida

Et si propter debilitatem virtutis re-
tentiue tunc fiat embrocacio hoc
modo R menthe absinthij balaustiarum
ana dr. j. rosarum mirti sumac balau-
stiarum nucis cupressi ana dr. s. mi-
sce et bulliant omnia in vino nigro
stiptico et fiant embrocaciones et alie
medicine supra dicte Et si propter de-
fectum virtutis expulsiue tunc eua-
cuetur ille humor acutus seu
remoueatur causa irritans ipsam vir-
tutem et postea fortificetur virtus
stomachi ut supra Si vero causa-
retur propter catarrum tunc digeratur
et euacuetur catarrus ut dictum est supra
de catarro Si vero propter nimios hu-
mores tunc considera quis humor
sit ille et euacuetur et postea confortan-
do stomachum ab intus et ab extra Et
vomitus etiam confert in consuetis
facere vomitum in hoc casu Si
uero causaretur propter defectum
membrorum continentium tunc re-
moueatur mala complexio illorum Et
si esset cum materia tunc euacuetur illa
materia deinde confortentur illa membra
et stomachus Si vero propter aquam tunc
digeratur aqua ab intra et ab
extra et educatur aqua cum me-
dicinis sepe dictis et postea confor-
tetur stomachus Si vero causaretur dyar-
ria tunc considera quod hic fluxus
quinque modis potest causari Primo a
cerebro per viam catarri et in isto
fluxu apparet saliua 2o fluxus
talis potest prouenire a stomacho
et ab intestinis Cuius signum est
grauitas stomachi et intestinorum 3o
talis fluxus potest prouenire a sple-
ne cuius signum est grauitas sple-
nis et color humoris tendit ad
nigredinem Et vocatur fluxus
splenetic(us) Quarto potest dyarria
prouenire ab epate Cuius signum
est quia color est sanguinolentus
et aliquando colericus cum aliqua ru-
bedine Et apparet etiam gra-
uitas siue debilitas in epate et
talis fluxus per loturam carnium
apparet Quinto potest dyarria pro-
uenire a toto corpore et hic fluxus
tripliciter prouenire potest Primo in
morbo acuto et hic duplex Primo
in bona crisi quando natura euacuat de-
bite humorem nociuum ita quod sani-
tas consequitur et tunc est bonum
signum 2o in mala crisi quando natura
euacuat similiter quia ita euacuat bo-
num sicut malum et non sequitur
sanitas ymmo oppositum 2o potest
prouenire dyarria a toto corpore
ex debilitate retentiue membrorum
ut in ethicis et pthisicis qui dicta
operatur 7a particula amforismorum Om-
nibus pthisicis etc. Cuius signum
est quia in tali fluxu apparet
pinguedo et similia in urina
3o potest prouenire talis fluxus hu-
moralis a toto corpore propter opi-
lacionem porrorum extremorum quia ma-
terie non potentes exire per poro-
sitates redeunt ad interiora et
sic causatur dyarria Si vero cau-
saretur fluxus a cerebro tunc
euacuetur tota materia et confortetur ca-
put et stomachus cum medicinis supra
dictis Si vero proueniret a stomacho
tunc etiam euacuetur tota materia
et postea confortetur stomachus ut supra
Si vero proueniret a splene tunc
conuenienter digeratur et euacuetur
tota materia et confortetur splen cum
medicinis appropriatis ut supra capitulo
de dolore splenis Si vero proueni-
ret ab epate tunc confortetur cum
medicinis appropriatis epati quia
caliditas et siccitas sunt contra
malam complexionem frigidam Et si ma-
la complexio epatis esset calida tunc cure-
tur cum frigidis et stipticis ut supra
capitulo ipsius de dolore epatis et
in hoc casu etiam confortetur stomachus
Si vero dyarria proueniret a toto
ut in bona crisi tunc debemus
naturam permittere euacuare et si non
compleret euacuacionem tunc debemus
ipsam adiuuare et talem euacuacionem
perficere Et postea debemus conforta-
re omnia membra et maxime
cor epar et stomachum et caput et
magis debilitata Si vero pro-
ueniret in mala crisi tunc pro-
hibere debemus fluxum cum sompno
et medicinis stipticis in quantum
potes et cum tyriaca noua fi-
lonio et similibus Et postea iu-
ua naturam confortando membra
lassa et generaliter principalia Et postea
digerere debes humorem nociuum
et ipsum euacuare secundum quod patet
ut supra Si vero proueniret a
toto corpore ex virtute debilitata
retentiue membrorum tunc si
predicti essent conforti nullo

curari possunt sed prolongari. Sed
si sunt in principio tunc fiant re-
media supra narrata ca.° de ru-
ra ptisis. Si vero veniret propter opila-
tionem precordiorum extrinsecus tunc
appropriantur stuphe vel balnea
in quibus sit medicine calide et
maxime mediocres iste Rx pulegii
origani calamenti ana m. s. maio-
rane flores sticados arabici flores
camomille melliloti foliorum lauri ana
m. s. misce et bulliant omnia in
aqua et fiant stupha vel balne-
a et similiter cum medicinis ape-
ritiuis tam calidis quam abextra
procedere potes. Si vero causares
dissinteria tunc consydera an pue-
niat a causa primitiua an a causa
corporea. Si a primitiua tunc p-
hibe illam rem dicens infirmo
vino potum oppositum Et postea
fiat clistere Rx rosarum balaustie
mirti ana m. s. flores camomille
melliloti cicadi ana m. i. decoquan-
tur omnia in aqua pluuiali
decoctionis Rx lb. i. s. cui adde olei rosarum
℥ ii. san. dra. boli ar. terre sig-
ana ʒ i. et fiat clistere an prandium
dium et ante cenam sine sale
Et si dissinteria esset sine febre
digeratur materia peccantis cum me-
dicinis non gerentibus dissinterie Et
postea euacuetur materia cum diacassia
℥ i. diaprunis ℥ iii. misce et detur
cum solutum in aqua. Facta euacuatione
fiat hoc clistere abundans et
fortius Rx succi portulace succi
plantaginis succi virge pastoris
ana ℥ s. summac mitellorum ci-
trullorum glandium cicere ana ℥ ii.
sepi renum capre ℥ iii. vitellorum
ouorum numero iii. et fiat decoctio
sine ouis in aqua pluuiali vel
plantaginis vel endiuie. Cui adde olei
rosarum dia. viol. ana ℥ i. et fiat clistere
Item nota quod coagulum leporis
potatum cum succo plantaginis mi-
rabiliter curat dissinteriam et eti-
am omnem fluxum. Si vero dis-
sinteria procederet ex vigiliis su-
perfluis ut sepe contingit tunc
fiat hoc linimentum prouocans sompnum
et consolidatiuum excoriacionis et
maxime iuuat infirmum a tali
dolore Rx mirre storacis ca-
lamite ana ℥ s. rasure ʒ s. opii
℈ ii. sarcocolle ʒ ii. incorporentur
omnia cum succo plantaginis et al-
bumine oui et fiant linimenta in filo
suspensa et dicta fiant. Vel fi-
at tale fomentum et magis appropriatum
Rx corticis lactuce seminis endiuie
melonis ana ℥ s. papaueris albi. misce
cortice mandragore ana ʒ i. san-
dra. boli ar. thuris mastic sar-
cocolle ana ʒ i. s. nenufaris rosarum
viol. ana ʒ ii. opii ʒ i. s. incorpo-
rentur omnia cum oleo nenufaris
et mandragore et fiant linimenta
ut supra. Item supra questiones
electuaria recepta et similes medicine
fieri possunt. Si vero dissinteria
proueniret a causa corporea tunc
considera an talis humor faciens
dissinteriam sit sanguineus acutus
an colericus aut flaumaticus salsus
an melancolicus acutus an adustus.
Si vero esset sanguineus tunc fiat
flebotomia de vena communi. Si vero est
colericus tunc si non est digestus
digeratur hoc modo Rx sirupi de
endiuia ℥ i. sirupi nenufaris sirupi rosarum
ana ℥ s. aque endiuie aque rosarum
ana ℥ i. misce. Vel digeratur cum
similibus medicinis supradictis
et postea euacuetur hoc modo Rx palla-
cium de reubarbaro ʒ i. informentur
pille vii. cum sirupo rosarum vel viol.
Vel detur hec medicina soluta
Rx manne tracte cum aqua
rosarum ℥ i. diaprunis solutiui ℥ iii.
distemperentur omnia cum aqua
rosarum ℥ i. s. endiuie et detur calida in
mane. Facta euacuatione fiant
clisteria supra scripta et alie
medicine. Si est necessarium et con-
fortetur cor stomachus et epar et a-
lia membra lesa quia quandoque
hic humor proueniret et corrum-
peret epar. Et similiter omnibus
aliis et potus sint insipidi sine
sale et sine acuitate. Si vero
dissinteria proueniret ab humore
flaumatico salso tunc potes digerere
eodem modo aliquid permiscendo de
sirupo acetoso composito vel oxi-
zacara vel similibus. Et postea euacua
hoc modo Rx pillularum de tur-
bith et de reubarbaro ana ʒ s.
informentur pille vii. cum sirupo
rosarum. Et similes medicine fi-
eri possunt. Si vero dissinteria cau-
saretur ab humore melancolico tunc
digeratur eodem modo permiscendo sir-

de fumo terre vel de epithimo vel aliud simile et postea characterizetur modo. Recipe pillularum de fumo terre pillularum aggregativarum ana ʒ ß. informentur pille cum succo de fumo terre et dentur in aurora. Vel sic Recipe dyacassie ʒ i. electuarii ameth (?) solutivi secundum Mesue ʒ iii. distemperetur cum aqua ciceris et detur calida in matutino. Et nota tamen quod nichil valet tenendo continue clisteria supra dicta ad removendum dolorem et ad consolidandum. Multe tamen medicine consimiles utuntur eorum suffragia inventionis balnea confectiones fieri possunt quas gratia brevitatis obmitto melli (?)

Circa

Quam de difficultate urine est primo notandum quod in ipsis urinalibus triplex nocumentum provenire potest scilicet diminute corrupte et ablate. Quod declaro. Nam quandoque provenit nocumentum actionis seu operationis diminute quia homo diminute mingit ut puta per intervalla quia mingit modicum modicum et post alia vice mingit aliud modicum et continuat et tamen appetit continue mingere et non potest tunc homo passus dicitur dissuria. Et si totaliter aufferetur operatio mingendi ut plures in practica vidi homo passus dicitur iscuria de quo vocabulo non faciunt mentionem autores communiter. Et si operatio mingendi corrumpatur ita quod guttatim emittatur urina et non libere dicitur stranguiria. Secundo notandum quod causa istarum passionum est duplex scilicet extrinseca et intrinseca. Causa extrinseca est multiplex scilicet frigiditas aeris aque aut alicuius medicine exterius applicate vel rei frigide frigiditas vehemens constringens meatus urine et ligatura vel compressio illarum viarum et alie similes medicine. Causa vero intrinseca est etiam multiplex quia difficultas mingendi quandoque provenit propter extensionem intestinorum multiplicem constringentem meatum urine. Aliquando propter ydropisim quia aqua que debebat ire (?) in urinam facit ydropisim aut etiam

quia talis humor ydropisis comprimit vias urinales. Aliquando propter defectum virtutis sensibilis sicut propter litargiam quod est apta (?) ... non advertunt (?) mingere. Aliquando difficultas mingendi causatur propter debilitatem virtutis expulsive ... vesice et renum et aliquando propter opilationem humoris aut lapidis. Si vero aliqua dictarum passionum causetur propter malam complexionem frigidam tunc primo fiat digestio et evacuatio secundum materiam peccantem quia sit flegma que ut plurimum dominatur. Digeratur et evacuetur cum medicinis appropriatis supra dictis et similiter de colica (?). Et post fiat talis unctio Recipe olei de scorpionibus ʒ i. olei anethi olei camomille ana ʒ ß. pulveris absinthii urtice pulegii ana ʒ i. ʒ ß. ... ana ʒ i. cere modicum et fiat unguentum molle. Item fiat talis sacculus Recipe camomille florum rosmarini (?) mellilote ana m. i. absinthii pulegii ana m. ß. misce et calefiant omnia cum modico vini in una olla et bene calida in uno sacculo qui ponatur bene calidus supra femur. Et fiat hic etiam super femur per modum emplastri. Recipe parietarie florum petroselini urtice ana m. i. pulegii scolopendrie seu calamenti (?) ana m. ß. bulliant omnia in vino montano et fiat embrocatio cum spongia pluribus vicibus. Et postea ponantur ille herbe bene calide per modum emplastri super femur. Etiam ex hac medicina magnum iuvamentum ex me (?) vidi consequi. Si vero esset frigiditas inducens difficultatem urine tunc removeatur cum medicinis calidis ut supra. Si vero talis passio proveniat ex litargia vel compressione tunc removeantur dicte cause et post confortetur locus cum unctionibus et embrocatione supra dictis. Si vero talis passio proveniat propter extensionem intestinorum inter considera que est causa faciens extensionem an sint feces (?) indurate an humor vel ventositas et tunc remove dictas causas quantum potes quia ipsis remotis removetur effectus

Et p'ea confortetur femur cum medicis
supradictis Si vero pervenerit propter
apostema testiculorum vel dorsi spasmum vel
quamcumque aliam causam tunc stu
de in removendo dictas causas
Et postea semper conforta dictum locum
lesum Si vero pervenerit propter debili
tatem virtutis expulsive tunc con
fortetur virtus expulsiva et ma
xime cum hac confectione ℞ ciclami
de herbe radicis ruberis hedugrarii i
spine vel car' vet' custute an' ʒ s
asari se feni an' carui anisi
an' ʒ ii nucis muscate gariofilorum cy
namomi ligni aloes an' ʒ i pul
verisentur omnia et cum aqua zuk
fiat confectio solida pro divitibus
pro pauperibus cum melle et con
ficiatur cum aliis medicis supra
dictis Si vero aliqua dictarum passi
onum pervenerit propter opilationem fa
ctam in viis urinalibus tunc
considera a quo humore opilatio
generetur Et quia ut plurimum ma
teria inviscata grossa est causa o
pilationis Ideo primo detur hic
sirupus digestivus aperitivus et
incisivus ℞ sirupi de bisantiis
vel de radicibus ʒ i oximell' compositi
mell' ro' ro' an' ʒ s aq' spargi
aque rapharni aque feni an'
ʒ i misce et detur calidus in
aurora Vel fiat talis medicina
valde bona in hoc casu quam plu
ries expertus sum ℞ asari ʒ
iii cub' centaurii ʒ s radicis feni
apii petrosilli an' unc' iii radicis
spargi bruschi custute car' pere
pulegii calami an' ʒ i bulliat
omnia in aqua fluviali et cum
aqua zuk vel melle fiat sirupus
acetosus vel oximell' simpliciter
digesta materia evacuetur hoc modo ℞
pillularum de turbith vel de agarico
pillularum aggregativarum an' ʒ
s informentur pille vii cum sirupo
vel ℞ turbith boni electi ʒ i
de bisantiis et dentur in aurora
vel sic ℞ diacassie ʒ i vel ℞
turbith boni electi ʒ i agarici
albissimi ʒ i ʒʒ ʒ s salis gem
me ʒ iii incorporentur omnia cum
sero caprino et aqua spargi et
feni Et detur in matutina calida
Facta evacuatione fiant alie me
dicine superdicte supra femur et
ex dictis medicinis fiant etiam

clisteria quia etiam multum iuvat
Item cum decoctione dictarum her
barum possumus fumigare et re
movere dictam opilationem Et
fiant reme' Rasis

Q[u]estio nunc de
lapide in vesica et renibus
Primo notandum quod duplex est causa la
pidis in vesica et renibus Una
est causa materialis alia est causa effi
ciens Causa materialis est humor grossus
et viscosus existens in renibus
et in vesica mixtus vel flatus
et maxime flatus Causa efficiens vero
est duplex quedam interna et quedam
externa Interna est cali
ditas renum vel vesice fortis exsiccans
et manens illam materiam Causa
efficiens interna est duplex scilicet extrinseca
et intrinseca Intrinseca est debilitas
stomachi et epatis generantium humores
grossos et viscosos flatuosos et
indigestos et maxime generantur
tales humores in gulosis qui cum
sunt in comestione et
male digerunt Causa vero ex
trinseca est multiplex scilicet nimia ca
liditas vel frigiditas adveniens et
cibi grossi et viscosi et crudi
debitus et bibere indebitum re
gimen aliarum rerum sex non
naturalium 2o notandum quod signa
significativa et distinguentia lapidis
esse in vesica vel in renibus sunt
primo ex parte doloris quia do
lor causatus a lapide vesice est
super femur et dolor a lapide re
num est supra renes Secundo ex parte
lapidis primo lapis vesice est
albus et lapis in renibus est
rubeus aut tendens ad rube
dinem Si vero esset mala com
plexio calida cum materia exsiccans
et indurans materiam existentem in
renibus vel in vesica tunc primo
detur hic sirupus ℞ sirupi viol
sirupi nenufaris oxizacre vel
oximell' compositi an' ʒ s aq'
endivie ʒ i aque nenufaris aq'
feni an' ʒ s misce Vel fiat
talis medicina ℞ seminis endi
varum portulace scariole semi
num cucurbite citrulli melonis
an' ʒ s alkekengi unc' i
liquiricie passule an' ʒ i radicis
feni unc' ii conquassentur omnia cum
sufficienti quantitate aque

fluunt et cum opus sub fiat suf
ficienti digestione materie purgetur hoc
modo ℞ pillularum aggregativarum
pillularum de turbith uel de aga
rico ana ʒ . ii . informentur pillule
vii cum succo de nenufaro sufficienti
purgatione sic notetur fiant hec
pillule que secundum mentem Rasis fran
gunt lapidem in renibus et in
vesica in modico spacio quod dicit
℞ tripoliat se tassum dictum
allex . i . apii cortex radicis oppoponacis
corticis radicis cappariorum amigdalarum
amare lilii lauri casie ligni
saxifrage acimel gentiane ari
stologie rotunde aspar sedumeri
amomati serapini bdelli pretaf
arcei ana preter qualiter dissoluatur
que in sufficienti quantitate balsami
te et ex istis et aliis speciebus infor
mentur pillule et sumantur ex eis
pillule vi uel vii cum aqua spe
cierum raphani saxifrage omni die in
mane uel fiant trociscos et de
auentur et sumatur quolibet die
unus cum aqua vini et sic fran
gitur lapis Item omnis de scor
pione positus a Rasi in capitulo de la
pidibus vesice et renum multum va
let olim ab ante de scorpionibus
a Rasi etiam multum conveniunt in hoc
casu Et plures medicine similes
fieri possunt Si vero esset ma
la complexio facta cum materia uel
sine materia primo remoueatur
taliter mala complexio cum predictis
pillulis uel medicinis Marcii pil
lularum ex quibus fiant pilule et
euacuetur materia illa cum predictis
pillulis solutiuis quia euacuant
materiam mixtam uel cum aliis me
dicinis similibus Et postea fiant
alia remedia supra dicta Et si
aliqui humores essent causa ge
nerationis lapidis digerantur
et euacuentur ut supra et postea fiant
alia remedia dicta Si vero isti
humores ex quibus generantur lapides
peruenirent propter debilitatem stomachi aut
epatis uel alterius membri tunc
digerantur et euacuentur cum me
dicinis appropriatis illis membris
ut supra patet et postea fortificentur di
cta membra cum appropriatis me
dicinis supra dictis Et eodem mo
do procedendum est de lapide renum

vero tamen de appropriatis renum
et vesice Primo est notandum
quod signa distinctiua apostematis re
num et vesice sunt quia in apostemate
vesice apparet tumor paruus
Item a quacumque causa generetur
apostema vesice est magnus dolor
et specialiter a materia calida et ma
xime colerica Sed in renibus non
est magnus dolor nisi in princi
pio renum quia substantia renum non
sentit nisi per particulam Secundo non
dum quod apostema renum sine vesice potest
causari a quacumque materia sed tamen ra
ro fit nisi tamen ex calida apostematibus cal...
Secundo notandum quod apostema renum potest
causari tribus modis Uno per
resolutionem siue euacuationem insen
sibilem et hoc quando materia est paulatim
subtilis Secundo potest causari per eua
cuationem sensibilem ut per flobotomiam
per scarificationem uel diureticam non
euacuantur per urinam uel per secessum
rem Secundo potest causari apostema per
... materie in saniem et hoc
... est magis periculosum Si uero
apostema vesice perueniret a sangui
ne tunc fiat flebotomia de saphena
Et si apostema renum perueniret a san
guine fiat flebotomia de basilica
... etiam fieri posset de
saphena Si vero apostema esset co
lericum vesice et renum tunc di
geratur materia cum medicinis dictis
in capitulo primo et etiam euacuetur Et
postea fiat talis unguentum ℞ olei
violati nenufaris ... ...
ana ʒ . i . et si vis plus infrigidare
appone camphore ʒ . ii . et postea
fiat hoc emplastrum ℞ malue in
uiscalis maluauisci ana m . i . viol
rosarum nenufaris ana m . i . fe... por
tulace endiuie semperviue ana ʒ .
i . farine ordei ʒ ii . flores ca
momille ʒ i . decoquantur decoqua
tur et cum predictis oleis et
pinguedine galline sine sale
fiat emplastrum et ponatur tepidum
supra locum lesum Si vero pro
ueniret a materia frigida flegmatica uel
melancolica sicut hec aggregentur propter
casum uel percussionem uel qua
cumque aliam causam siue extrinse
cam uel intrinsecam tunc ista materia
est digerenda uel euacuanda sed
cum medicinis sibi appropriatis et
maxime sic ℞ radicis feniculi

petros ap. mis. iii. radic. frag. bru
si saxifrage dami an. dr. i. cor
ticis radic. capparoz genciane
aristol. ro. seminum supra asa
ri an. dr. s. fiat sirup. ut dictum
est Et digesta mā evacuetur ut
supra in cao precedenti Et postea
possunt dari pillule sup. dicte
turbithe ad resoluendum et euacuan
dum mām agrauatē Et postea
fiat talis inunctio ℞ olei de
scorpionibus ℥ i olei cinctini ca
molli liliorum al. an. ℥ s. misce
et post addi pulvis maiorane
dracuntranei dictanei supra et
fiat vnguentum molle Et postea
fiat hoc emplastrum ℞ radicis al
tee dr. ii flor. camille melli
puleg. dami saxifrage an. dr.
s. aspera supra aristol. rotunde
seminum an. ℥ s. Et fiat emplastrum
cum dictis oleis calidum et pin
guedine galline cum sale Si
militer embrocre cristra. decocta calidi
calida et confectiones calide mixte
cum predictis medicinis et similibus
etiam valde conferunt

Capitulum de ardo.

Ardore urine Est primo notandum
quod ardor urine duplici causatur
Vno modo propter acuitatem humorum coli
ci vel fleumatis salsi Quando non esset
inueniens tenere aliquem panem
acutum mordicantem musculos aut
partes simplices vesice et inducentem ar
dorem urine et etiam humorem
melicum acrem vel acutum propter
adustionem simpliciter facere ardo
rem urine licet tamen primi duo
humores ut plurimum hoc faciant
Secundo causatur ardor urine propter
ulceracionem vel excoriacionem col
li vesice vel fractionum eius Si
uero ardor urine proueniret ab hu
more colerico tunc digeratur et eua
cuetur hoc modo ℞ sirupi viol.
sirupi ro. an. ℥ s. aque endiuie ℥
i aque solatri ℥ i misce et si
lac conueniunt Et postea euacuetur cum
℥ i pilularum de reubarbaro vel cum
aliis supra dictis Et postea fiat in
unctio cum oleis frigidis dictis
in capitulo precedenti supra femur Et
postea detur de hoc electuario omni die
ante prandium et ante cenam per
unam horam ℞ zuk. viol. ℥
iii zuk. ros. ℥ ii trium sandalorum
℥ i s. margarit. electi cum pl. ℥ i misce
fientur omnia cum sirupo nenufaris
vel viol. Si uero esset potius in
sanguine tunc fiat flebotomia Et
postea dentur supra dicte medicine
vel consimiles Si uero esset flama
salsum tunc digeratur cum ℞
oximell. compositi sirupi ros. et viol.
an. ℥ s. aque endiuie ℥ i aque feni
℥ s. misce digesta mā euacuetur
hoc modo ℞ pillularum aggre
gatiuarum ℈ ii pillularum de reub.
℈ i misceantur pille cum cum oxi
melle composito et dentur in au
rora Et postea fiant medicine sup.
dicte Et inter cetera utatur patiens
administracione cibi et potus et ali
arum sex rerum non naturalium sine a
cuitate Si uero ardor urine pro
ueniret propter ulceracionem vel
excoriacionem tunc capitulum que sunt
in ca. dicte passionis an. san a
cuity vel humoris colerici vel flau
tonis vel melancolie tunc digeratur
et euacuetur ut supra Et postea fiat
inunctiones et alie medicine di
cte Et in speciali fiat hoc electuarium
quo continue utatur omni die quod
nobilium a me expertum ℞ radicum
cauda equine radicum bedegnoar
capilli veneris plantaginis et sem. eius
an. dr. i. sem. dr. iii papauer. sem.
portulace lactuce endiuie propter
lil. an. ℥ s. cinnamomi alkekengi
numero vii sem. feni petros. an. ℥
vi coralloru ambore sem. di
bali ar. terre sigillate an. ℥ s.
thuris mastic. an. ℥ i pul.
misceantur omnia sufficienter et cum
optimo zuk. fiat electuarium quod
valde iuuat infirmum in hac
passione et liberat ipsum ab
hac passione quod est in pri.
Item siringetur infirmus hoc
modo ℞ thuris mastic. sar
cocolle an. ℥ i sem. dra. boli
ar. terre sigillate acatie sanguinis
draconis an. ℥ i s. Deinde ponantur
dicti pul. in hac aqua ℞ aque
endiuie ℥ iii aque ros. aque nenu
faris aque plantaginis an. ℥ ii et fi
at syringa Et alie similes
medicine cum mucilagine confortati
uis ab intus et ab extra fi possunt

Capitulum

De mictu sanguinis et sanguine
Est primo notandum de mictu quod

san(guinis) aliq(ua)n(do) p(otes)t p(ro)venire a hepate
et tunc sanguis est mag(is) purus
et in maiori q(uan)titate et q(uando)q(ue) n(on)
apparet magnus dolor s(ed) debili
tas vel gravitas in latere dextro
aliq(ua)n(do) p(otes)t p(ro)venire a renibus et
tunc talis san(guis) e(st) paucus et ma
gis p(er)mixtus cum urina Et tunc
apparet dolor in dorso et in re
nibus aliq(ua)n(do) etiam p(otes)t p(ro)venire
a vesica et tunc app(ar)et dolor in
pectine et san(guis) est turbulentus
et separatus ab urina aliq(ua)n(do) p(ro)
venit a venis intermediis et hic
ut plurimum p(ro)advenit c(um) urinis etiam
ab aliis membris vicinis possit
p(ro)venire 2° notandum q(uod) hec mictio
san(guinis) q(uando)q(ue) p(ro)venit a causa pri
mitiva q(uando)q(ue) a causa corporea Si
a causa primitiva tunc multipl(icite)r con
tingere p(otes)t aliq(ua)n(do) a casu vel per
cussione aliq(ua)n(do) a superfluo coy
tu aliq(ua)n(do) a superfluo labore vel
consimilibus causis Si vero a causa cor
porea tunc maxime p(ro)venit p(ro)pt(er)
acuitatem humorum aperientium
venas et orificia earum et [illegible]
p(ro)pt(er) acuitatem colere aut aliq(ua)n(do)
ab ulcere et vulnere Si vero p(ro)
veniret p(ro)pt(er) casum et percussionem
tunc fiat flebotomia de saphena vel
de alia vena put(a) tibi videtur
et s(e)c(un)d(u)m locum p(ro)pinquissimum Et hoc
fit p(ro)pt(er) sanguinem revulsum ad ista lo
ca Et post(ea) p(ro)cedatur cum me
dicinis constrictivis ab intus et ab
extra Et si talis sanguis cessa
ret et esset tumor in pectine
vel in alia parte p(ro)pinqua tunc
fiat p(er)unctio cum oleo rosaceo
et liliorum al(iter) cum emplastro [illegible]
vel similibus remollientibus tumorem
illum vel resolutivis Si vero
mictus san(guinis) p(ro)veniret p(ro)pt(er) super
fluum coytum tunc p(ro)hibeatur coytus
et abstineat paciens testiculis gal
lorum ovis sorbilibus vino mo
dico [illegible] et omnibus aliis cibis
et potibus laudabilibus utatur Et
p(ro)curetur sompnus et quies et to
tum aliud regimen contrarium Si vero
p(ro)pt(er) laborem et exercitium super
fluum eodem modo p(ro)cedatur sicut de
coytu nisi hoc p(ro)veniret a ve
hementi caliditate et tunc cum
infrigidantibus sup(ra)dictis p(ro)cedatur
Si vero mictus san(guinis) p(ro)veniret a

causa corporea scilicet p(ro)pt(er) acuitatem
humorum tunc digerantur et eva
cuentur ut sup(ra) Et post fiant me
dicine frigide consolidative et con
glutinative ante dicte Si vero p(ro)
veniret ab ulcere vel a vulnere tunc
eodem modo p(ro)cedatur cum medicinis con
solidativis ut dictum est 3°
notandum circa saniem q(uod) mictus
saniei aliq(ua)n(do) p(ro)venit ab ulcere
vel excoriatione vesice aliq(ua)n(do)
ab ulcere renum aliq(ua)n(do) a sanie
apostematis pectoris et aliorum mem
brorum circumstantium Si mictus
saniei p(ro)veniret ab ulcere vesice
vel renum tunc mundificetur totum
corpus s(e)c(un)d(u)m humorem peccantem
et post p(ro)cedatur cum medicinis dictis
et maxime cum clistere descripto
in ca° p(re)cedenti Et si expedit sy
ringetur vesica Si vero p(ro)veniret
ab aliis membris tunc evacuetur
sanies p(er) loca magis convenientia

Capitulum
de fluxu urine Primo notan
dum est q(uod) hic fluxus urine
involuntarius [illegible] quando fit
in magna q(uan)titate et vocatur dya
betica passio et dicitur grece
dyaplates i(d est) sitim faciens vel
dicitur [illegible] i(d est) [illegible] Cuius
causa est magna caliditas renum
quamvis tamen dyabetes causetur eti
am ex frigore et aqua frigida et
[illegible] frigidis de qua tamen priores
auctores q(uando)q(ue) non faciunt men
tionem Et tunc renes [illegible] pas
sionis [illegible] vehementer sitis et
sicut attrahitur ita expellitur
involuntarie a renibus Aliud
est fluxus urine qui causatur
p(ro)pt(er) mollificationem et infrigidationem
lacertorum colli vesice et p(ro)pt(er)
debilitatem virtutis retentive
vesice et eorum lacertorum sicut
in mingentibus in lecto Et aliq(ua)n(do)
causatur fluxus urine p(ro)pter
alias causas sup(ra) narratas Si
vero causaretur dyabetica passio tunc
primo mundificetur totum corpus a
tali materia et post p(ro)cedatur cum infri
gidantibus supra dictis Et utatur
paciens lactuca cocta [illegible]
[illegible] vino [illegible] et similibus Et
detur hic syrup(us) [illegible] rec(ipe)
[illegible] de
[illegible]

ʒ. i. aque solatri. aq. feni. ana ʒ.
s. misce. Vel sic ℞ lattucarum endi
portulace solatri rosarum viol. ana ℥ i.
se. melonis cucurbite anguri cu
cumeris ana ʒ. s. se. portulace psillii
coriandri alkekengi ana ʒ. iii. Ex hiis
omnibus fiat decoctio cum aq. endi.
Et cum optime bulliat fiat sirupus di
cta mane colatura que ut plurimum
pectorat evacuatur hoc modo ℞ reu
barbari electi ʒ. i. diacassiafistule vel
manne tracte cum aqua endi.
vel solatri ana ʒ. s. spice quatuor
pitem (?) distemperetur cum predictis
aquis et detur in matutino Vel
sic ℞ pillularum de reubarbaro ʒ. i.
informentur pille vii. cum sirupo
viol. confita evacuatione fiat talis in
unctio circa renes ℞ olei viol.
ʒ. i. olei rosarum nenufaris mandra
gore camomille ana ʒ. s. mastic.
san. ala. boli ar. terre sigillate ana
ʒ. s. cere modicum et fiat unguentum
molle Vel sic ℞ unguenti infri
gidativi gal. et fiat inunctio circa
renes Item bibatur hec pulvis
℞ thuris mastic. mirre alkeke
gi ana ʒ. i. balaustie san. ala. bo
li ar. terre sigillate ana ʒ. s. et suad
tur talibus aut quatuor diebus suc
cessive ʒ. i. s. cum ʒ. iii. aq. endi.
misce sit prohibens Item trociscus
de terra sigillata de spodio de
camphora valent in hoc casu
Et trocisci Rasis multum valent
Si vero causaretur fluxus renum
propter mollificationem et infrigidationem
laxatorum illi vestire sicut fit
in ungentibus in lecto tunc pri
mo purgetur corpus secundum hu
morem peccantem cum medicinis
appropriatis Et postea removeatur fiat
et lavanda in mala sic ℞ olei
mastic. ʒ. i. olei camomille olei
de absinthio olei nucis et cito
nioru ana ʒ. i. s. olei de euforbio
de piperibus de croco et lauri
ana ʒ. ii. pul. garioffili thuris ma
stic. boli ar. san. ala. terre sigillate
ana ʒ. i. cere modicum et fiat un
guentum molle et fiat inunctio circa
partes femorales Item fiat
talis confectio ℞ seminum quatuor
frigidorum maiorum et minorum ana
ʒ. ii. pul. garioffili nucis muscate ma
stic. ℨ. galange ana ʒ. i. ro
sarum boli ar. san. ala. ana ʒ. s.

zuk. quantum sufficit et fiat confectio
solida vel electuarium Item cum pre
dictis medicinis possunt fieri embro
ca fotorum et similes medicine
Si vero causaretur propter debilitatem
virtutis retentive tunc eodem modo pre
datur cum medicinis confortantibus
virtutem et cum constrictivis

Capitulum de
Quermibus est primo notandum quod
ab autoribus quidam dicuntur esse
vermium scilicet longi vel scarabei
quia ad modum serpentis vel ad modum
circum(?) longi sunt Et isti ut
plurimum generantur in intestinis
superioribus quorum signa sunt
saliva vel reuma a capite de
scendens et pruritus labiorum
et narium et maxime in pueris
Alii vero vocantur cucurbitini vel
ascarides nam ascarides grece
dicitur semen cucumeris Et ideo
per similitudinem illorum quidam dicuntur
ascarides. et isti generantur in
intestinis inferioribus quorum si
gna sunt pruritus ani et do
lor sub umbilico Alii vero
vocantur grossi vel rotundi et
isti generantur in intestinis
mediis scilicet in sacco et colon quo
rum signa sunt dolor iuxta
umbilicum et appetitus intensus
Et nota tamen quod omnis isti communiter
in quolibet intestino generari pos
sunt Secundo notandum quod licet
vermes generantur ut plurimum
a materia flata et ex corruptione
potuum et ciborum et specialiter
ex corruptione fructuum et ci
borum viscosorum ut in pueris
et aliis qui propter gulositatem
inordinate vivunt Ex colera
enim et melancolia non generantur ver
mes quamvis non sit inconveniens quod
aliquando tamen generentur Dico quod
primo fiat evacuatio predicta hoc
modo si sunt infantes ℞
lactis caprarum ciatum unum
vel ii. cui adde zuk. ru. ʒ. i.
mellis optimi ʒ. ii. salis modicum
et calide imponatur Et nota
quod audivi a fide dignis quod in
ungere orificium ani et plan
tas pedum cum melle mira
biliter extrahit vermes Et
postea fiat inunctio supra sto
macum et stomacum ex unguento infra

addo et similiter ex embrocha et si
esset lactans rectificetur regimen
mulieris ipsum lactantis Item vinum
in quo bullierit genciana mira
biliter occidit vermes bibitum
Et similiter radix diptanni Quod
puer esset adultus etatis euacuetur ma
teria et vermes cum pillulis aloe
fungi vel de agarico vel turbith
Et si materia esset viscosa tunc de
tur hic sirupus Recipe radicum gramis
lupinorum coriandri ana ℥ i cor
tic radic malegranati pligis ana
ʒ s ro menthe pulegii stic
ana ʒ i Ex hiis omnibus fiat
decoctio et cum optimo zuk ero
beo et oximell similiter fiat
sirupus et detur in matutino Vel
fiat hec decoctio cum qua di
stemperetur vinum ponticum Recipe
plagiums gramis ana ʒ i coriam
dri lupinorum ana ℥ i corum cer
ui summac corticum radicum gra
nati ana ʒ ii impres et fiat de
coctio Et postea purgetur cum dictis
pillulis vel similibus Quod esset
homo maioris etatis tunc fiat
hic sirupus Recipe sirupi genciane diptani
centaurie minoris ana ʒ s semi
num lupinorum numero xii pligis
gramis menthe ro pulegii stic
ana ʒ i seminis tune ℥ i corum
cerui radicum granati aristol
ro ana ʒ ii Ex hiis omnibus fiat
sirupus cum zuk ero et detur in
matutino Et postea digesta materia eua
cuetur cum medicinis supradictis
Item facta purgatione cum clisteri
vel cum medicina solutiua fiat
hec embrocha supra stomachum Recipe
menthe absinthii lambrusce pu
legii rosarum abrotani sinedonii
matricarie ana ʒ i genciane
centaurie bacharum coriandri agarici
turbith diptanni camedreos do
mestici nuce summac balaustie
ana ʒ s aceti fortissimi quantum
sufficit et fiat embrocha Facta
embrocha pluribus vicibus fiat
inunctio cum hoc unguento Recipe suc
cum lupinorum farine plag
corum cerui ossis mirobolanorum persicorum
corticum radicum malignati radic
gramis cimini ana ʒ ii ana ʒ s
succi absinthii succi abrotani succi
sinedonii camedreos centaurie
maioris et bacarum mirtillorum menthe

germane ana ʒ s aristol rotunde
et lon fellis thauri succi matricarie
succi enule campane ana ʒ iii
colloquintide nuce gramis cum aloes
succotrini agarici turbith ana ʒ iii
ro s aceti similiter ʒ iii rasure
cornu sufficit et fiat unguentum molle
Item recipe semen porri coctum
modicum cum aceto vel vino mon
et ligatum cum fascia supra
ventrem et pectinem et si a parte
occidit vermes et ex corpore re
mouet Item in summa omnis me
dicine amare valet in occidendo ver
mes tam ab intra quam ab extra

Circa cura de emor
roydibus fistulis et ragadiis
que sunt in ano est primo notandum
quod emorroydes sunt quinque vene
que inflantur in orificio ani Et
iste vene dicuntur inflantur Vnde
intra orificium ani et iste sunt
peiores et acutum dolorem inducen
tes quam sunt magis propinque latera
tur ani Aliquando extra orificium
et iste non tantum inducunt dolo
rem 2o notandum quod emorroydes
sunt ut plurimum tres species
scilicet morales ad similitudinem mori
et iste magis fiunt a sanguine
Alie dicuntur verrucales ad similitudinem
verrucarum et iste generantur ex san
guine melancolico primo aliquando ex
pura melancolia Alie uero dicuntur uua
les ad similitudinem grani vue nigre
tendentes colore purpureo Et iste
generantur ex sanguine mixto me
lancolico quam verrucales Et dicuntur
emorroydes sunt verrucales deinde
vuales deinde morales Et iste
plurimum contingunt tamen tres emor
roydes alie possunt etiam gene
rari ex flate Et vocantur cecas emor
roydes Quedam ergo emorroy
des etiam generantur ex colera
permixta cum sanguine Et eciam
ter a quolibet humore cum
quilibet humor sit intra venas quare
etc 3o notandum quod emorroydes
quedam sunt humide et fluen
tes et quedam sicce a quibus
nichil fluit / 4to notandum
quod sicut dicit Auicenna liber 3us Dicta est
inter emorroydas et ulcera recti in
testini mentem igitur appone
quod aliqui medici decipiuntur quia

putat quod emorroydes faciunt dolorem
et non est ita immo ulcus Cause
vero emorroydarum sunt duplices
quedam intrinsece quedam extrinsece
Extrinsece vero sunt sicut propria acu
ta colerica acuta et plus alteri
approximata Et similiter pille de
aloe non lote quia aloes non
lotum ducit sanguinem ad orifi
cia venarum Et multe alie me
dicine et res similiter sumpte
per os provocant emorroydas Cau
se intrinsece sunt humores acuti
et superflui quos natura quandoque per
emorroydas temptat expellere
Signa vero sunt quia si fiunt
ex humoribus acutis tunc adest
magnus dolor et specialiter in parte
extrinseca ani propter causam dictam
et apparet facies pallida preter
solitum et apparet quantitas cor
poris Si vero fiant ab humo
ribus superfluis non acutis tunc
sentitur gravitas et dolor aut
stinctura in ventre et dolor re
missus in ano A causa vero extrin
seca semper apparet dolor Sinautem cau
santur a causa extrinseca vel per
initium tunc primo removeatur
causa extrinseca Et postea videatur
an sint intra vel extra et an
humor fluxus sit sanguis a
cutus vel alter humor acutus
Et si solum est sanguis tunc
primo fiat flebotomia de basilica
si virtus tolerat quia magis
divertit et 2o de zaphena
Et similiter si esset colera mixta
cum sanguine tunc etiam flebotomia
confert mundificato corpore fiat
tales inunctiones Recipe olei rosarum ℥
j olei violarum olei nenufaris ana ℥
ß pulveris rosarum mirti balaustiarum
sanguinis draconis ana ℥ j cere quantum
sufficit et fiat unguentum molle
Item Recipe unguentum de ceruisa sine
aceto ℥ ij sanguinis draconis
boli armeni terre sigillate ana ℥ ß in
corporentur omnia cum oleo rosarum
et violarum Vel fiat tale balne
um Recipe rosarum violarum nenufaris ana
M j malue radicis altee flor
camomille ana M ß malvavisci M
j misceatur decoquatur omnia in
aqua fluviali et fiat balneum
vel embrocam cum una spongia
et potest etiam fieri evaporatio

Vel fiat tale linimentum quo utor
in casibus arduis et magni doloris
Recipe thuris mastici sarcocolle ana ℥
j ß opii ʒ j ß camphore ʒ iij ca
rabe sanguinis draconis sandali albi bol. ar. terre
sigillate ana ℥ ß cere modicum et
cum oleo rosarum fiant licinia cum
filo suspensa et ponantur intus anum
nam mirabiliter removet dolorem
Si vero emorroydes essent venales
genite ex sanguine magis solito
tunc si est habundans sanguis
fiat flebotomia de zaphena et postea
consideretur an fluat talis materia
an non si fluit nimis magna
quantitas tunc restringatur cum
medicinis sufficienter Si vero nil
flueret tunc digeratur materia et
evacuetur cum medicinis narrat
is de cura melius Et postea si dolor
non removetur aperiantur et
maxime qui solebant emorroydas
educere Vel per ipsas talis materia
evacuari solebat hoc modo Recipe fellis
thauri et commisce cum pulvere
euforbii et piretri et applica loco
et fiat apertio Vel talis medicina
fortis Recipe spumis porcini ellebori albi
ana ℥ ß viride eris euforbii sulfuris
vivi ana ʒ j pulverisentur omnia
et cum modico olei de euforbio et
cera fiat unguentum et applicetur loco
Si vero adhuc dolor non cessaret
fiat tale unguentum doloris sedativum
Recipe olei de camomilla ℥ ij olei
de se. lini olei amigdalarum dulcium
ana ℥ ß vitelli ovorum fiat un
guentum molle et applicetur loco
Si vero emorroydes essent me
ralices tunc mundificato ventre
a fecibus fiat flebotomia ut dictum
est Et postea sive intra sive extra
fiat hoc balneum in quo sedeat
patiens Recipe foliorum malue
branche ursine rosarum violarum ana M j ordei
M ß misceatur decoquantur omnia
in aqua dulci et fiat balneum
Et postea fiat hec inunctio Recipe olei
rosarum olei violarum ana ℥ ß pulveris lumbricorum
distillatorum ʒ j sepi castorei ℥ ij
vitelli ovorum j cere ʒ ß re
medium et fiat unguentum molle
Si vero non cessaret dolor et so
lebant fluere et non fluunt tunc
aperiantur cum medicinis Si vero
adhuc materia aliqua esset mix
ta cum sanguine tunc mundificetur

sanguinem dictis emagogis capitulo de
cura doloris capitis et postea fiant
remedia supra dicta. Si vero
emorroydes essent vulares tunc
mundificetur corpus a fecibus et
ab aliis malis vaporibus et postea
fiat flebotomia constante virtute
et cetera. Demum fiant remedia supra
dicta constrictiva sive apertiva.
Si vero emorroydes essent restricte
sive generate ex flate tunc digeratur
et evacuetur materia cum me-
dicinis appropriatis supra dictis. Et
postea consideretur si solebant esse
aperte vel non. Si non tunc
procedatur cum medicinis magis
sedativis doloris vel consimilibus.
Si vero solebant esse aperte et non
sunt tunc aperiantur ut supra.
Et nota quod quandoque emorroydes
quandoque aperiri existunt sunt
aperte. Sed quod ab eis nimis sanguis
fluat, tunc semper constringere
cum medicinis constrictivis idem
dictis quia timor est de ydro-
pisi quando superflue sanguis egre-
ditur. Item unguentis embrote de
rosa suffumigia et alie medicine
similes fieri possunt. Sed pro
cura ragadiarum nota quod ragadie
dicuntur esse fissure facte in
ano que inducunt aliquem ma-
gnum dolorem. Et fieri possunt
a multiplici causa, quandoque a cali-
ditate superflua, quandoque a frigiditate
superflua et quandoque a siccitate, quan-
doque a fecibus indurati, quandoque a
multis aliis causis extrinsecis.
Ad quod si non fit cura
non esset inconveniens humiditatem
superfluam inducere solutione ven-
tris. Si vero ragadie essent
generate a caliditate superflua tunc
apponatur medicine frigide et
humide supra dicte consolidative.
Et similiter est procedendum in aliis
causis per contraria dicta que
patent intelligenti. Sed de fistula
ani dictum est supra capitulo de cura
fistule oculi quando primo oportet mun-
dificare fundum fistule ut supra
patet et postea consolidare cum medi-
cinis consolidativis supra dictis capitulo
superius dicto et ibi vide.

Questio cum
de egressione ani et matricis
est primo notandum quod anus exit

fundum recti intestini et hoc orificium
est alligatum cum cauda ibi existente.
Secundo notandum quod egressio ani tri-
pliciter causatur. Uno modo propter molli-
ficationem sive palisim sive
intestini recti. Alio modo propter elon-
gationem intestini recti dicti.
Tertio modo propter fractionem sive rup-
turam ligamenti dicti intestini.
Si vero exitus ani accidit propter
mollificationem palisis tunc con-
sideretur an materia sit sanguinea an
colerica an melancolica. Et tunc curetur
ut dictum est in capitulo de cura palisis.
Si vero exitus ani causaretur propter
fractionem sive rupturam factam
a causa extrinseca, tunc primo mun-
dificetur corpus secundum humorem
peccantem, postea fiat hoc suffumigium.
Recipe thuris, mastices, nucis muscate,
gallarum ana ʒ i, balaustiarum, nucis cu-
pressi ana ʒ i ß, contundantur omnia
grosso modo et fiat suffumigium.
Deinde statim fiat hoc unguentum.
Recipe olei mastici, olei de gersemill
ana ʒ ß, olei unctuosi, storacis
calamite ana ʒ ii, pulveris mastices,
nucis muscate, gallarum, thuris ana ʒ i,
cere modicum et fiat unguentum molle
et similia si possunt. Circa exitum
matricis est primo notandum quod tri-
plex est exitus matricis propter naturam.
Quidam est exitus matricis a
suo situ quando matrix movetur ver-
sus dextrum vel sinistrum et ta-
lis passio precipitatio sive dislo-
catio matricis dicitur. Alius
est exitus matricis quando movetur
versus partem superiorem mittens
vapores malos ad cor et
ad cerebrum. Et talis motus vo-
catur suffocatio matricis. Alius
est exitus matricis quando matrix
movetur versus extra et egre-
ditur extra corpus et talis pro-
vocatur casus sive descensus
matricis. Si vero causaretur pre-
cipitatio seu dislocatio tunc con-
sidera si est quando in parte dex-
tra quod est signum quod matrix
est dislocata versus partem dex-
tram, et cetera de sinistra. Et ali-
quando apparet dolor et aliquis tu-
mor in parte illa in qua est
precipitatio. Item nota quod precipi-
tatio matricis dupliciter causatur.
Uno modo a causa extrinseca seu primitiva

Alio modo a causa intrinseca. Si a causa extrin-
seca tunc dico quod multe sunt cause
dicte passionis. aliquando caliditas splen-
doris aliquorum ignium vel alicuius me-
dicine caliditas. Unde propter calitates
trahitur matrix ad unam partem.
Aliquando a frigiditate aeris aut aque vel
alterius rei vel medicine. Aliquando
casus seu passio vel labor nimius
supra unam et similes cause. Si
a causa intrinseca tunc etiam sunt
multe cause scilicet mollificatio liga-
mentorum matricis causata ut plurimum
a materia flegmatica. Contingit etiam posset
causari a materia calida et maxime
sanguinea. Si vero propter curationem causaretur
a causa extrinseca. tunc si causaretur
a caliditate superflua. Primo eva-
cuetur corpus secundum exigentiam peccantis
et postea removeatur mala complexio calida
cum medicinis frigidis scilicet oleo ros-
arum et nenufaris et supra dictis.
Et postea ponatur ventosa super la-
tus oppositum quia trahet ma-
tricem ad situm suum. Si vero causa-
retur a frigiditate tunc evacuato corpore
secundum naturam exigentis peccantis remo-
veatur mala complexio frigida cum
calidis appropriatis matrici infra
dicendis. et postea iterum apponatur
ventosa super partem oppositam
ut dictum est. Et si non rever-
tetur ad locum suum. tunc obste-
trix inungat manum suam oleo
mastici vel alio oleo calido
contra materiam frigidam. et sic contra
calidam inungat subtiliter ma-
nu usque ad matricem et trahat
seu confirmat matricem ad situm
suum. Quo facto fiat suffumigium
cum mastice thure olibano et
similibus. Si vero talis passio pro-
venerit a casu et percussione vel
labore. vel similibus causis tunc
facta evacuatione fiant remedia super
dicta calida et fortifica appropriata
infra dicenda. Si vero fiat a causa in-
trinseca ut a mollificatione li-
gamentorum tunc evacuetur materia
peccans. ut dictum est et infra di-
cetur causis propriis. Et postea curetur
cum medicinis supradictis capitulo De
paralisi scilicet mollificatione appropria-
tis que etiam infra tangentur
Et potest approximari per pessaria fri-
gida embrocata [illegible] et quo-
cumque alio modo. Nota quod talis

passio prohibet impregnationem. Et ideo au-
tores ponunt curam eius. Si vero
matrix movetur versus sursum
propter vapores malos exeuntes in ipsa
que passio alio nomine vocatur suffoca-
tio tunc facta evacuatione secundum exigentiam
peccantem. si fieri potest postea pro-
vocetur sternutatio. et postea ad matricem
approximentur res odorifera, naribus
vero fetida. Item ligature et
omnes divisiones iuvant ut me-
lius dicetur capitulo proprio. Si vero esset
descensus matricis ad extra corpus
tunc considera an hic exitus fiet
propter mollificationem matricis et ligamen-
torum eius. et tunc materiam ipsam eva-
cuando ut dictum est capitulo De paralisi
primo evacuando et postea cum medicinis
calidis et stipticis. Item etiam vomitus [illegible]
[illegible]. Item scilicet appone vento-
sas super umbilicum et mamillas
Item obstetrix inungat sibi ma-
nus cum oleo mastici et absin-
thii et similibus et postea introducat
sibi matricem. Deinde ponat unum glo-
bum oblongum ingentem dictis [illegible]
intus ponat et cum intus fuerit
[illegible] ut exire non possit. quia
hic globus matricem retinet ut non
descendat. Et postea fiat hoc suffumigium
maxime cum materia faciens molli-
ficationem esset flegmatica quod ut
plurimum contingit. Recipe thuris masticis
sarcocolle mirre euforbii ana ʒ 2.
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] aloes [illegible] ana
[illegible] [illegible] grosso modo
et fiat suffumigium. Item fiat tale
pessarium. Recipe [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ana
[illegible] [illegible] thuris masticis sar-
cocolle mirre ana ʒ 1 [illegible]
[illegible] flore [illegible] [illegible]
[illegible] calamenti origani ana [illegible]
[illegible] [illegible] omnia cum optimo
vino [illegible]. et postea fiat pessa-
rium cum [illegible] [illegible]. Et postea
ex dictis medicinis fiat balneum in
quo sedere possit donec dictum vinum
possit intrare matricem. Et similiter
ex dictis medicinis fiat balneum [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] et
similia. Item nota quod a [illegible] re-
perio quod suffumigatio facta ex co-
riagio anguille [illegible] valet.
Item totum [illegible] eius sit calidum
et siccum et stipticum et similiter omnes

medicine Item considera quod exitus
matricis potest fieri propter rupturam
ligamentorum Et tunc facta evacuatione
secundum humorem peccantem fiat fu-
migium balneum pessarium cum medicinis
consolidativis et conglutinativis super-
dictis Et similiter utatur cibis
conglutinativis et stipticis et exsiccativis
et tota dieta procedat Item con-
sidera quod exitus matricis potest fieri
a casu vel percussione Et tunc
facta evacuatione fiant remedia super-
dicta calida sicca et stiptica Item
aliquando exitus matricis causatur propter
apostema vel ulcus Et tunc primo
curetur ut supra patet et postea in-
troducatur matrix et fiant reme-
dicta Item exitus matricis quandoque
fieri potest a caliditate prime materie
fria Et tunc fiant remedia superdicta
Et aliquando a frigiditate et tunc fiant ca-
lida dicta Item aliquando exitus cau-
satur propter difficultatem partus et
ut plurimum sic causatur Et in hoc
casu sic procedatur Primo consi-
deretur an virtus mulieris sit virtus
fortis an debilis Et si est de-
bilis confortetur virtutem et postea in-
troducatur matrix Et postea fiant
remedia superdicta calida sicca
et stiptica si a caliditate superflua con-
tingerent Et si mulier est fortis
fiat evacuatio. si vero materia . prout humor
peccans est Et postea fiant reme-
appropriata et confortativa superdicta
et inferius dicenda

Circa tamen de super-
fluitate menstruorum Est
primo notandum quod menstrua illa
dicuntur superflua quando omni die flu-
unt vel de 2o in 3m vel de 3o
in 4m eorum Et taliter fluxus quod
maxime debilitat virtutes natu-
rales Sed menstrua que de mense
in mensem fluunt dicuntur naturalia
et reddunt corpus sanum et castum
Et retentio ipsorum superflua
oppositum facit Est notandum quod
inmoderatus fluxus menstruorum
dupliciter causatur Primo a causa
primitiva / 2o a causa corporea
Si a causa primitiva tunc talis
fluxus potest causari a multis
causis quandoque a caliditate super-
flua aeris vel ignis vel ali-
cuius rei calide quandoque a cibo et
potu et medicinis calidis et acutis

quandoque ab exercitio superfluo vel labore
quandoque a casu vel percussione saltu
et similibus causis Et quandoque etiam
a coitu vel medicina venenosa Si
vero causaretur a causa corporea
tunc aliquando causatur a multitudine
humorum calidorum et acutorum
quandoque propter raritatem venarum et
orificiorum earum aut propter ma-
lam complexionem calidam vel propter
debilitatem virtutis contentive
Vel propter ulcera et corrosionem
et emorroydas et excoriationem
et ragadias et propter rupturam
et fissuram venarum matricis
Vel propter apostema et similes causas
Vel propter vehementiam partus vel
propter multitudinem humiditatis et maxi-
me sanguinis Si vero causaretur
propter causas primitivas tunc pe-
tatur patiens an fuerit exer-
citium superfluum an calefactionem super-
fluam vel aliquid de predictis
causis Et tunc cognita causa co-
gnoscetur et signa et specialiter
color malus faciei debilitas et de-
bilitas totius corporis Et postea
si vero causa calida inducens talem
fluxum tunc remota causa e-
vacuetur corpus secundum cursum ut
inferius dicetur . et postea removeatur
mala complexio calida et simul
restringatur menstrua hoc modo
Recipe balaustiarum nucum cupressi
nucum ana ℥ i thuris mastices ba-
carum sanguinis draconis boli armeni terre sigillate
ana ℥ i misce et bulliat simul
in aqua plantaginis et endivie et
fiat pessarium aut fiat balne-
um cum aqua pluviali et se-
deat in balneo . et faciat dictam
aquam intrare matricem Item
ex dicto pulvere potest patiens ℥
i ʒ ii in aqua endivie aqua plantaginis
vel ambarum simul Et ex dicto
pulvere potest fieri fumigium et similes
medicine Et similiter est proceden-
dum si menstrua fluunt superflue ab
exercitio labore cibo et potu
calidis . et ab aliis similibus su-
pradictis Si vero superfluerent
menstrua propter casum vel percussi-
onem vel saltum . tunc restrin-
gantur eodem modo et postea confortetur
locus percussus hoc modo Recipe olei
mastici olei sambuci olei ro-
sarum de spica ana ℥ i pulveris thuris

gariofilorum nucis muscate ana ʒ. s. misce et inungantur loca lesa. Si vero hec passio a veneno procedit aliquo tunc primo provocetur vomitus et precedatur postea cum confectionibus cordialibus et aliis medicinis predictis capitulo de cura tremoris cordis. Et postea restringatur fluxus cum medicinis frigidis dictis. Si vero inmoderatus fluxus menstruorum causaretur propter multitudinem humorum tunc evacuetur sufficienti quantitate humorum calidorum per menstrua restringatur talis fluxus. Primo apponendo ventosas supra mamillas et femur et postea fiant ligature supra cubitos et similiter fricationes et omnes diversiones. Et si virtus constaret posset in principio fieri flebotomia de basilica utriusque manus. Et postea fiant remedia supradicta et continuentur de hora in horam. Et infrigidetur epar hoc modo. Recipe succi de [illegible] spodii corallorum ambrorum ana ʒ. i. camphore ʒ. in. olei ex nenufaris violarum camomille ana ʒ. s. cere modicum et fiat unguentum molle. Item utatur cibis de pasta predictis [illegible] caponum vitulorum et similia. Et similiter administrare [illegible] non [illegible]. Et similiter possunt fieri alie medicine supradicte tam appropriate quam non capitulo de cura fluxus sanguinis narium. Si vero inmoderatus fluxus sanguinis menstruorum causaretur propter raritatem venarum et orificiorum apertiones tunc eodem modo est procedendum. Si vero talis passio causaretur propter malam complexionem calidam tunc similiter procedere potest cum medicinis frigidis supradictis. Et ab intra dari potest hic syrupus. Recipe syrupi de endivia ʒ. i. syrupi rosarum violarum ana ʒ. s. aque endivie ʒ. i. aque feniculi ʒ. s. misce et detur frigidus aut tepidus in matutino. Et similiter medicine ab intra et ab extra fieri possunt. Si vero causaretur propter debilitatem virtutis contentive et considerata an virtus retentiva debilitetur propter caliditatem superfluam aut propter frigiditatem aut propter humiditatem. De siccitate autem retentiva fortificatur et non debilitatur. Si vero debilitaretur propter debilitatem tunc fiat remedium

secundum dicta. Si propter frigiditatem quamvis raro hoc contingat tunc fiant suffumigia calida et stiptica. Recipe storacis mastici gariofilorum nucis muscate ana ʒ. [illegible] xiloaloes [illegible] ana ʒ. i. s. conterantur omnia grosso modo et fiat suffumigium. Et ex istis medicinis potest fieri pessarium decoctum balneum et similia. Si vero propter humiditatem superfluam tunc evacuetur talis humiditas. Et postea fiant omnes medicine calide stiptice supradicte. Que possunt componi cum medicinis calidis vel frigidis secundum quod talis mala complexio simplex est composita. Si vero talis passio fieret propter ulceram aut corrosionem tunc mundificetur corpus et postea fiat pessarium cum medicinis abstersivis et mundificativis dictis in capitulo proprio de ulceribus. Et postea procedatur cum medicinis stipticis et aliis supradictis. Si vero fieret propter emoroydas tunc facta evacuatione sufficienti menstruorum restringatur emoroydarum et fluxus talis ut dictum est in capitulo de cura emoroydarum. Si vero fieret propter ragadias et propter excoriationem tunc evacuato corpore ungatur cum medicinis frigidis et stipticis removentibus malam complexionem et cum aliis dicendis in capitulo proprio de cura ragadiarum matricis et postea restringantur menstrua ut supra. Si vero fieret propter rupturam aut fissuram venarum matricis tunc facta evacuatione sufficienti fiant omnia remedia supradicta per pessarium capitulo de cura fluxus sanguinis. Si vero fieret propter apostema tunc fiat cura secundum naturam illius humoris peccantis et postea curentur apostemata prout infra dicetur capitulo de cura apostematum matricis. Si vero causaretur propter difficilem partum tunc evacuatione facta menstruorum restringantur cum medicinis frigidis et stipticis dictis et similibus. Et postea confortetur matrix cum [illegible] [illegible] de gemmis et similibus confectionibus.

Circa

Circa curam de provocatione menstruorum est primo notandum quod menstrua que provocari debent sunt menstrua que retinentur tempore indebito

ut quando mulier erat solita habere
menstrua de mense in mensem
ordinate modo retinentur per ii
menses aut plures et tamen non est
pregnans / Secundo notandum quod men
strua dicta dupliciter retinentur Pri
mo a causa primitiva ut frigiditate et
sorte et caliditate suffocatiuis valde
repulsiuis et debilibus uterum
ut aer frigidus et aqua approximan
tium aut potus eius qui appro
ximauerit aliquam medicinam frigidam
ut opium camphoram et similium me
dicinarum et similiter a calida et sic
cauere aut nimis habundante extrinseca
causa aduenit Secundo retinentur men
strua a causa corporea ut a san
guine nimis uel valde grosso et
viscoso aut a colere multitudine
uel grossitie humoris causa contingit
quando flatus grossitie et viscositate
eius aut flegmatica multitudine et grossi
tie qui humores intra venas exi
stentes possunt opilare orificia ve
narum et similiter extra venas Ut
talis retentio fit propter nimiam
pinguedinem opilantem orificia
venarum aut propter carnem additam
restringentem fluxum menstruorum
uel propter apostema uel ulcera con
solidata retinentur menstrua uel
propter continentem membrorum sibi vi
cinorum ut epatis pluribus causis
non mittentis sanguinem ad mat
ricem Vel propter debilitatem virtutis
expulsiue non potentis expellere
Vel propter strictitudinem venarum matricis
Si autem retinentur a causa pri
mitiva ut a nimia siccitate tunc
quare si habet mala commixtio ? ne
matricis uel non ; si enim matrix eua
cuetur secundum naturam humoris peccan
tis prout inferius dicetur Et postea
fiat tale pessarium Recipe bethonice
altimilie arthemisie florum camo
mille meliloti ana manipulum i calamenti
origani pulegii rusci ana manipulum
semis rubee tinctorum serapini opoponaci ana
ʒ i semis bulliant omnia in vino
bono uel in aqua et pessarium
Item ex eisdem medicinis possunt fieri
suffumigium decoctum et similia
Vel fiat tale magdaleon confortatum
Recipe mirre croci cinamomi ana
ʒ i semis thuris mastici nucis pa
rue porcini serapini galbani ana
ʒ ii conficiantur omnia grosso mo

do et fiat suffumigium uel pessarium ut
supra Et si hec non sufficerent
dentur trociscos de mirra cum de
coctione sauine et rubee tinctorum
aut brodio ciceris rubeorum Et si
predicta mala complexio est cum materia
fiant predicta remedia Si uero
fieret a siccitate superflua tunc
fiat hoc pessarium Recipe melle mer
curialis viole ana manipulum i radicis al
thee et semen eius ana ʒ ii decoquan
tur omnia in aqua pluuiali et co
lentur cui adde olei communis sibilis
ʒ i olei amigdalarum dulcium ʒ semis bu
tiri pinguedinis galline lique
factorum ana ʒ vi et fiat pessarium Et
intrat ante pectine ex rebus humi
dis et fiat balneum ex dictis her
bis Et si de facili remouebitur
siccitas predicta Et postea prouocentur
menstrua cum predictis medicinis
Si uero fieret retentio a caliditate
superflua ut in valde consumptis
tunc fiant remedia frigida per bal
nea suffumigia pessaria et debitam
administrationem vel cum non naturalium
frigidarum intentionem et confortationem
Quamuis tamen hec passio raro contingit quoniam
superficiat menstrua non eueniret / Im
moditem vero superflua caliditas et sicci
tas corrigitur . Ideo de hoc non sit
multum curandum Si uero causa fuerit
a causa corporea ut a sanguine ni
mio tunc primo fiat flebotomia de sa
phena ambarum Et si hoc non
sufficit tunc fiat flebotomia de ve
na genualis que est sub genu Et
fiant remedia dicta menstrua prouo
cantia Si uero fieret a materia colerica
tunc fiat primo flebotomia et postea
euacuetur corpus a tali materia
cum medicinis digestiuis et euacuatiuis
supra narratis Si uero fieret a materia
melancolica tunc primo fiat flebotomia et
tamen premittendo balneum ventosas
de persicaria aut cum clistere uel
supposito Et postea digeratur et eua
cuetur materia cum medicinis appa
ratis materie melancolie et matricis supra
dictis Si uero fieret a materia flegmatica
que ut plurimum aduenit propria sua
grossitie et viscositate est apta
opilare venas et orificia earum
Primo fiat tale clistere appara
tum Recipe pulegii calamenti bethonice ori
gani ana manipulum i sauine ciceris rub
lupuli ana manipulum semis fiat decoctio in

aqua pluuiali decoctionis rad. i. libri
decoctionis cui adde terebinthine ℥
ß agarici optimi ℥ i ß salis gemme
ʒ iiii et fiat clistere Quo facto di
geratur materia hoc modo Rx oximell'
compositi sirupi de eupatorio sirupi de
radicibus ana ℥ ß aque sparagi ℥
i aque calami feni ana ℥ ß pul. cu
biteborum ℥ i misce et detur ca
lidum in mane Vel sic Rx ra
dicum petrosilli sauine gariofili
ana ʒ i betonice rubee tinctorum
ci veris cuscute ana ʒ ß radicis
sparagi brusci apii petrosilli feni ana
ʒ i radicum ʒ iiii et fiat de
coctio cum optimo melle et fiat
sirupus et addatur oximell squilli
ticum sicut natura digerat materia et
vias et meatibus preparatis sic eua
cuetur Rx pillularum de agarico
uel de turbith pillularum aggrega
tiuarum ana ℥ ß informentur
pillule vii cum eleo de succo rosarum
Vel detur talis medicina fortior
Rx diacassiafistule ℥ ß agarici optimi
ʒ ii turbith boni et gummosi ℥
ß salis gemme ʒ i ℈ ʒ ß terre
de mirra puluerisatorum ʒ i disten
pentur omnia cum aqua sauine
uel cum decoctione dicti sirupi facta
eua cuatione fiat hoc pessarium Rx
sauine ru. tinctorum cuscute rute
rubee betonice arthemesie
tanaceti ana ʒ i calamenti pu
legii pruine porcum valeb cete
rum ana ʒ ß Et fiat decoctio
cum vino mero uel cum aqua
sauine et fiat pessarium tenendo
pedes eleuatos ut citius pessarium
attingat orificia venarum Et
si hec non sufficerent fiat ultimo
fleobotomia Primo de ambabus
saphenis virtute constante et se
cundo die de vena sub genu et
fiat etiam ventosa Rx terre de mirra
ellebori al. pulueris coloquintide confectam
cu. tinctorum stafisagrie opoponaci euforbii
fellis thauri ana ʒ i scarotolle
ʒ i ß et cum oleo de euforbio
fiant licinia longa attingentia
orificia venarum opilatarum suspensa
filo Et si hec non sufficiunt rei
terentur remedia dicta et ma
xime fortia quod similiter procura
buntur in fine Et similiter ex
dictis medicinis possunt fieri
balnea suffumigia emplastra et plura

et hec remedia valent quando materia fuerit
opilantem orificia venarum ab
intra et ab extra Si uero fiat propter
pinguenes tunc exercitetur corpus
fortiter et vtatur cibis et potibus
modicis precedentibus nutrimentum
ut sunt olea calida sicut caul. olei
et similibus vtatur Et remota
pinguedine etiam propter abstinentiam
fiant remedia predicta Si uero
fieret propter carnem additam tunc
oportet quod aliquis medicus manu
alis expertus immungat manum
intus in matricem donec inueniet
carnem additam et postea cum digitis
et vnguibus uel aliquo instrumento
remoueat dictam carnem Et post
fiant dicta remedia. aliter enim alie
medicine curare non possunt Vel
ultimo ponat uel teneat aliquod
cauterium forte potentiale donec illa
caro totaliter corrodatur et postea
fiat ut supra Si uero fiet propter apo
stemata existentia in matrice tunc
fiat cura sicut dictum est in capitulo
de apostematibus matricis et postea cure
tur apostema ut inferius dicetur capitulo
de vlcera capitulo matricis Si uero
fieret propter ulcera consolidativa
et maxime super orificia vena
rum tunc si omnia orificia sunt
consolidata propter cicatricem existentem
supra orificia circa non est possi
bile nisi imponat manum intus
matricem et mediante cicatricem
cum vnguibus uel instrumento
ad cauterium quod est valde diffi
cile Si uero fieret propter amictatem
aliorum membrorum et maxime epatis
uel propter aliam causam. tunc si hic
pertinet propter opilationem epatis
uel propter aliam causam precedentem
est ut dictum est in capitulo de cura
dolorum epatis. Et similiter esset facien
dum si alia membra essent causa
retentionis menstruorum. Et propterea
de medicinis appropriatis in eis
Si uero fieret propter debilitatem
virtutis expulsiue tunc aduerte
si hec debilitas prouenit propter fri
giditatem et tunc approxima me
dicinas calidas appropriatas di
ctas Et si prouenit propter calidum
superfluam resolutionem aut de
bilitantem virtutem tunc remo
ue malam complexionem calidam
cum medicinis frigidis quia

remota causa removetur effectus. Si
non fieret strictura venarum matricis
facta propter infirmitatem vel aliam cau-
sam tunc removeatur extrinseca
vel intrinseca et postea provocentur me-
strua cum medicinis calidis supra-
dicto modo. Item recipe ar-
themesia trita et superponatur umbilico
ligata provocat menstrua. Et similiter
coloquintida cum bono vino super
umbilicum bene calefactum usque
ad femur hic idem facit. Et no-
ta quod ista remedia debent continuari
multo tempore et specialiter tempore
quo menstrua solebant venire in
sanitate quia magis illo tempore
iuvat

Circa curam de ragadiis matricis
est primo notandum quod ragadie
matricis quandoque accidunt in parte intrinseca
matricis et aliquando in parte extrin-
seca. Et similiter ragadie ut dictum
est supra sunt fissure vel solu-
tiones continuitatis facte in matrice in
collo eius et in parte sequenti.
2o notandum quod similiter ragadie
dupliciter fieri possunt. Uno modo
a causa primitiva. Alio modo a causa
corporea. Si a causa primitiva hoc
multipliciter causari potest. Ali-
quando a caliditate superflua. Aliquando
a fricatione nimis excitante vel a
siccitate aut a medicina ab extra
applicata nimis acuta quorum
applicetur vel nimis excitando
et constringendo et a coitu et per-
cussione. Si vero a causa corpo-
rea tunc tales ragadie causan-
tur a mala complexione calida
sine materia, aliquando cum materia,
aliquando a mala complexione sicca
sine materia et cum materia. Aliquando a
coitu superfluo, aliquando a men-
struis nimis acutis et a san-
guine colerico vel fleumate salso.
Aliquando a nimia expressione min-
gendi vel assellandi. Aliquando
propter partum difficilem et extra-
ctionem secundine et a similibus
causis. Si vero a causa primitiva
fiant ragadie ut a caliditate sup-
erflua tunc primo purgetur cor-
pus si est necesse et postea remo-
veatur mala complexio calida
cum medicinis frigidis et su-
pra dictis in precedenti capitulo.
Et postea fiat hoc unguentum. Recipe olei
rosarum violarum ana ℥ s. cerusse litargiri
terre sigillate ana ℥ s. sepi castronis
sarcocolle ana ʒ .i. cere modicum
et fiat unguentum molle. Si vero fieret
a siccitate tunc etiam purgetur cor-
pus si est necessarium et postea fiat hoc unguentum.
Recipe olei mastici olei de spica ca-
momille ana ℥ s. pulveris thuris ma-
stici sarcocolle mirre ana ʒ
i. cere modicum et fiat unguentum molle.
Si vero fierent a siccitate tunc fiat
evacuatio si est necessaria et postea fiat hoc
unguentum. Recipe olei violarum olei rosarum ana ʒ
s. medulle cruris vituli butiri
pinguedinis galline leporum
ana ʒ v. cere modicum et fiat unguentum
molle. Si vero fieret a medicina
tunc si medicina est calida fiant
remedia facta iam dicta et con-
similiter est procedendum per contrarium in me-
dicina frigida et sicca inducentibus
ragadias. Si vero a casu et percussi-
one tunc fiat evacuatio si est necessaria
secundum indigentiam patientis et postea
consolidetur locus cum supradictis
medicinis. Si vero causarentur a mala
causa corporea ut a mala complexione
calida cum materia vel sine materia tunc
eodem modo procedatur ut dictum est per me-
dicinas contrarias supradictas et sic
de aliis malis complexionibus. Si
vero fieret propter coitum superfluum
et fricationem illam tunc dimittatur
omnis coitus et fiat evacuatio si est
necessaria et postea fiat consolidatio
cum medicinis dictis. Si vero fieret
a menstruis nimis acutis procedatur
similiter et postea consolidetur lo-
cus cum medicinis frigidis et stipticis
et similibus iam dictis. Si vero
fierent propter alias causas iam
dictas tunc eodem modo procedatur ut
dictum est supra capitulo de cura ra-
gadiarum ani etc.

Circa curam
de apostemate matricis est primo
notandum quod apostema est duplex quod-
dam calidum et quoddam frigidum. Apostema
vero calidum est triplex scilicet sangui-
neum, colericum et ventosum causatum
a materia calida ignea hic ventosum.
Et frigidum etiam est triplex scilicet fle-
maticum, melancolicum et ventosum. Secundo
notandum quod signa calidi apostematis
sunt dolor intensus in matrice
febris calida intensa dolor stomachi
et cerebri propter colligantiam et plura

Signa saniarum sunt remissa quia
dolor pungens in matrice et in stomacho
et renibus in sene fla. vel lenta aqua
sanie exeunte a matrice mixta et caliditas
remissa per totum corpus et similia
huius. Si vero esset apostema sanguineum
primo fiat flebotomia de saphena
si venter est mundus. Si non fiat
hoc enema. Recipe viol. et foliorum
caulium ana . mercurialis malue ana
manipulum i. decoquatur omnia in aqua
pluviali usque ad consumptionem 3e
partis. Deinde recipe quantitate suffi
ciente cui adde cassie ℥ s. dya
prunis simul ℥ iii. et fiat clistere
et postea fiat flebotomia. Quo facto
fiat tale pessarium. Recipe menufaris
viol. ana . malue mercurialis bethonice
ordei ana manipulum i. post mandragore
cum seminibus suis in modo . i. bulliat
omnia in aqua ana . et fiat pessarium.
Item ex istis medicinis potest fieri
balneum. Item medicus peritus qui
non aperiat orificium cum speculo
facto curiali et in puella aperit
apostema sive calidum sive frigidum et curat
ipsum circa ulterius cum mundifi
cativis et abstersivis et consoli
dativis hoc modo. Recipe aque ordei ℥
vi. aque mellis ℥ iiii. thuris ma
stic. boli ar. terre sigillate ana ℥
ii. misce et cum calido clausa po
natur hec mixtura intra matricem
et postea mulier volvat se super
partem lesam et teneat dictam
aquam per magnum spacium et
postea surgat velociter et faciet
exire aquam dictam et pluri
bus vicibus hoc faciat donec
tale ulcus mundificetur. Postea fi
ant suffumigia per tragantum. Recipe
thuris mastic. ana . balaustie
ana ℥ ii. san. dra. boli ar. terre
sigillate ana ℥ i. pulverisentur
omnia grosso modo et fiat fu
migium et teneat iterum donec
consolidetur locus lesus. Si
vero apostema esset colericum primo
digeratur et evacuetur materia cum
medicinis prius supra dictis
aperiatur inde solute et postea fi
ant remedia iam dicta. Si
vero apostema esset fem. sed fla. vel
melancolicum tunc digeratur
et evacuetur materia cum medicinis
aperiatur. Et postea fiat hoc pessarium
digitum masticatum et abstersivum.

Recipe radicis altee manipulum i. bethonice
pulegii calamenti origani rusce
origani flor. camomille meliloti
se. lini ana manipulum s. decoquatur ana
in aqua optimus melius esset in
vino montano et fiat pessarium. Et
quidam post hoc expertum ungentum in
ungant manum et ipsam ponat
in matricem et ponunt ungentum sive
emplastrum tenax super apostema et tunc
curius maturatur apostema. Si autem
post ruptum melius est. Si vero tunc
non tunc aperiatur cum ungen
tis et stelo vel cum medicinis
dictis et postea mundificetur locus
et consolidetur cum medicinis
dictis. Et postea fiat hoc fumigium.
Recipe ligni aloes gariofili nucis muscate
cinamomi ana ℥ i. thuris mastic.
sarcocolle boli ar. terre sig.
ana ℥ i. contundantur omnia grosso
modo et fiat fumigium supra
prunas. Et ex dictis medicinis
fieri possunt certa ungenta
emplastra balnea et similes me
dicine.

Capitulum de ulceribus matricis
et cancro. Est primo notandum
quod differentia est inter ulcus matricis et
cancrum. Quia omne ulcus est
solucio maxima sanie cedens ope
rationes si non erunt. Racio
quia ulcus est solucio continuitatis
facta ut plurimum a materia mixta
melica. Sed cancer matricis est
apostema melancolicum in quo est solu
cio occulta. Signa distinctiva
sunt quando ulcus est solucio ad
quam sequuntur egestiones cum
sanie et cum dolore magno
sed in tali apostemate fit solucio
continuitatis sine sanie et aliquando
cum sanie . et quando materia apostematis
est saniata vel quando apostema a prin
cipio generatur a materia saniosa
fluxa de uno membro ad ali
ud. Item in cancro est maior
pretter naturam cum duritie mani
festa. In ulcere autem non
Secundo notandum quod ulcus et
cancer quandoque causari solent
a materia sanguinea, quandoque a materia
fleumatica. quandoque a colerica et quando
que a materia melica. Primo ut plu
rimum tales passiones fiunt
a materia melica. Racio quia illi
humores in matrice adunantur

propter caliditatem inkinis et membro
rum convicinorum et sic sunt multi
Si vero fieret a materia sanguinea a
cuta tunc fiat flebotomia de saphe
na et postea fiat hoc pessarium mun
dificativum et alterativum Recipe ordei
integri cum corticibus suis
interius et exterius ana ℥ j sulfu
ris fabarum fractarum cum corti
bus suis ana ℥ s. ro. viol. ba
laustiarum nucum cipressi ana ʒ s. et
fiat decoctio cum aqua fluviali
et fiat pessarium Et postea fiat hic su
migium Recipe thuris masticis ana
ʒ s. ligni aloes gariofilorum nucis muscate
ana ʒ j boli ar. sandali rubei balau
stiarum nucum cipressi ana ʒ vj conteran
tur omnia grosso modo et fiat
fumigium supra prunas Item si
hoc non sufficeret posset me
dicus aperire orificium matricis
speculo ferreo et ibi ponere pul
verem consolidativum supradictum etc.
De cura ulcerum corrosivorum Si vero
ulcus fieret a materia colerica tunc
digeratur et evacuetur illa materia cum
medicinis supradictis et postea fi
at hoc pessarium Recipe ro. viol. flo
ris nenufaris ana ℥ j balau
stiarum nucum cipressi mirti boli
ar. san. rubei terre sigillate ana ʒ
ij farine fabarum farine ordei
et lupinorum ana ʒ s. Ex hiis
omnibus fiat decoctio cum aqua
fluviali et fiat pessarium Et postea
fiat predictum fumigium Item ex di
ctis medicinis possunt fieri
lociones unguenta cerota plures
confectiones et similes medicine
Si vero ulcus virulentum fieret a materia
flegmatica tunc digeratur et evacuetur
hoc modo Recipe bethonice origani
calamenti gariofilorum ana ℥ j savine
capilli veneris rutae menthe
maiorane florum sticados arabici
ana ℥ s. Ex hiis omnibus fiat
decoctio et cum oximelle vel
melle fiat sirupus Vel sic Recipe de
radicibus mell. ro. ro. apii
compositi ana ʒ s. aque betho
nice ʒ j aque calamenti absin
thii vel feni ana ʒ s. misce et
detur in aurora Item evacuetur
materia sic Recipe pillularum de
turbith pillularum aggregativarum
ana ʒ s. conficiantur pille cum
succo feniculi de sticados Vel sic

Recipe diafinicon ʒ j s. turbith benedicti
et yerapigra vel agarici ℈ j ʒ ℈
s. salis gemme gr. iiij mell. ro
ro. ʒ s. misce et distemperetur cum
aqua savine vel bethonice vel
de calamento et sumatur in aurora
facta evacuatione fiat pessarium sic
Recipe origani calamenti pulegii betho
nice savine ana ℥ j thuris
masticis sarcocolle ana ʒ j sandali
rubei boli ar. terre sigillate ana ʒ j
s. ex hiis omnibus fiat decoctio
et postea fiat pessarium Item fiat
fumigium tale Recipe thuris masticis
sarcocolle ana ʒ j ligni aloes
nucis muscate gariofilorum carpobalsami xilobalsami
ana ʒ j s. tucie antimonii
preparatorum cum aqua rosarum san
dali boli ar. ana ʒ ij conterantur
omnia grosso modo et fiat fu
migium Et ex hiis medicinis et si
milibus possunt fieri unguenta
pulveres Si vero ulcus fieret a materia
melancolica quod ut plurimum advenit
tunc primo digeratur materia cum
medicinis dictis contra talem materiam
et etiam evacuetur Et postea fiat hoc
pessarium Recipe fuliginis terre polipodii
capilli veneris thimi epithimi ana
℥ j thuris masticis sarcocolle
ro. ana ʒ ij sand. rubei boli ar.
terre sigillate ana ʒ j s. et fiat
pessarium Et predictum fiat fu
migium supra dictum in materia flegmatica
Et similes medicine fieri pos
sunt et hec de cura ulcerum
Si vero fuerit cancer tunc
notare debes quod hic apostema potest
fieri a quattuor materiis scilicet sangui
nea colerica flegmatica et melancolica
Si a materia sanguinea tunc primo
evacuetur per materiam antecedentem cum
flebotomia saphene et post mun
dificetur totum corpus cum
medicinis supradictis Si vero
fuerint alii humores cancerosi
ad materiam melancolicam tunc dige
rantur et evacuentur ut in plu
ribus capitulis dictum est Et postea ca
procedat cum medicinis digestivis
maturativis vel mundificativis
abstersivis et consolidativis
appareat secundum materiam Et cum
pessariis fumigiis et similibus
medicinis dictis partim capitulo de
cura polipi et cura cancri et
partim dictis in hoc capitulo 21

Quartum capitulum

De perforatione matricis. Est primo notandum quid perforatio matricis sit describitur. Perforatio est egritudo que causatur propter vapores corruptos malos seu venenosos qui elevantur a matrice ad cor dyafragma cerebrum guttur et kethe mirale. 2o notandum quod hii vapores aliquando elevantur ad guttur et tunc dicunt mulieres quod matrix est in gutture et sic elevatur ad alias partes corporis quod impossibile est quia nec matrix nec aliquod aliud membrum potest separari a suo situ proprio constante propter vita sed bene potest moveri sursum et deorsum et lateraliter tamen modicum ut dictum est supra capitulo de precipitatione matricis. 3o notandum quod perforatio matricis triplici causari potest. Primo propter retentionem spermatis quia sperma in matrice corrumpitur. 2o propter retentionem menstruorum que etiam corrumpuntur in matrice et faciunt perforationem. 3o causatur propter humores malos et corruptos et maxime flatuosos. Quibus etiam colerici et melancolici in matrice corrumpi possunt. Plus etiam plures cause predicte concurrere possunt. Quarto notandum quod signa que communiter apparent in perforatione matricis sunt primo difficultas loquele et videtur quod mulier balbutiat difficultas anhelitus pulsatio cordis vel tremor debilitas visus scotomia vel vertigo subeth et aliquando rubedo faciei et oculorum et aliquando stridor dentium et aliquando sincopis et aliquando motus super femur et plura signa. Sed quia et quanto sunt cause accidentes tanto alia sunt curanda. Si vero perforatio matricis causaretur propter retentionem spermatis tunc fiant primo fricationes crurium incipiendo a parte superiori ad inferiorem et similiter omnes diversiones iuvant. Item ponatur una ventosa magna supra femur quia trahit materiam spermaticam ad inferiora. Et si mulier esset virgo vel monialis tunc obstetrix immungat digitos in oleo communi et sursum commoveat orificium matricis tamen intus quasi extrinsecus faciendo delectationem et sic natura pellet sperma ad exterius. Item aliquando mulieres vidue ut audivi faciunt instrumentum unum ad similitudinem virge viri et inunctum oleo vel malvasia imponunt in matricem tenens commovendo matricem donec exeat sperma. Quod etiam est in supradictis duobus. Item omnes medicine conferentes approximate per supposita clisteria fumigia et omnibus aliis modis valent in hoc casu ut sunt gallia muscata species diarodon calamentum pulegium ruta maior triaca metridatum zizania(?) et similia. Et in hoc casu non confert flebotomia quia propter flebotomiam non evacuabitur materia spermatis inducens perforationem. Item omnes medicine fetide approximate per nares et per odoramenta et fumigia primo etiam per potum si est possibile et specialiter stercora de muscea(?) valent. Secundo causatur propter retentionem menstruorum tunc similiter fiant fricationes vel diversiones dicte et supra flebotomia de saphena si virtus consentit. Similiter et plures ventose posite supra coxas et partes inferiores valent. Et si hec non sufficerent tunc fiat hic species(?) vel alia menstruorum provocativa. Recipe radicum brusci apii petrosilini feniculi ana drachma 1 pulegii calamenti origani maiorane ypericon betonice gariofilate mellisse buglosse satureie sticados arabici ana drachma 1 rubee tinctorum asparagi radicis carpobalsami sabine ana drachma 2 s. Ex hiis omnibus fiat decoctio et fiat syrupus vel alia. Et plura fieri possunt. Digitus in ea(?) ungatur cum medicinis solutivis mixtis cum medicinis appropriate materie nunc supradictis et appropriate humori peccanti mixtis cum sanguine. Tertio vero purgatione fiant fumigia et alie medicine dicte in capitulo de cura provocationis menstruorum

Et in speciali fiat hec licinium et
pessarium ℞ tiros de mirra elle-
al pulpe coloquintide centaurea se-
rapini oppoponacis euforbii fellis tau-
ri ana ʒ ii castorei musci sauine
ana ʒ i fiat licinium vel pessarium
et similia fieri possunt Ergo
cum preceptum est per alios humores
tunc retentos et corruptos in
matrice tunc digerantur et eva-
cuentur dicti humores secundum na-
turam eorum Et in speciali fi-
at hic pessarium flatus citatim ℞
radicis ari feniculi ameos carta-
mi ana ʒ ii et pulegii origani
calamenti ruthe sauine rub tin-
ctor ana ʒ iii Ex hiis omnibus
fiat decoctio cui adde hiere me-
dicine ℞ diaſmi ʒ i agarici
albissimi turbith boni ana ʒ
ii salis gemme ʒ i misce et
fiat pessarium et retineatur post
naturam Et consimiliter fieri possunt
medicine alie appropriate aliis hu-
moribus ut supra patet

Quarta

Quartam de vera mola matricis
est primo notandum quod mola sic
diffinitur Mola est tumor preter
naturam factus in matrice et con-
sequenter in ventre ad similitudinem pre-
gnantis 2o notandum quod triplex
dicitur esse mola scilicet ventosa a-
quosa et carnosa Quamvis aliqui
solum carnosam appellant veram
molam alias vero non veras
3o notandum quod cause mole sunt
due secundum auctores Una est se-
men mulieris missum in matri-
cem sine virili semine 2a cau-
sa est multitudo sanguinis et
alterius humoris effusio ad
concavitatem matricis cum debi-
litate Addendo tamen duas no-
vas alias Prima est cum in coi-
tu vir emittit suum semen mu-
liere non emittente tunc a
fortiori deberet generari mola
cum illud semen habeat virtutem
activam fortiorem Alia causa
potest esse cum ambo semina
aquea et alguadi et non pro-
lifica emitterentur tunc etiam
hoc modo posset generari mola
Signa distinctiva inter pregnantem
et molam sunt quoniam embrio
vivens continue movetur aut

inclinatur In mola enim quamquam fit
motus quamquam non 2m signum
est quoniam in mola fit maior du-
ricies quam in pregnante 3m signum
est quoniam in mola mamille et pectora
sunt molles valde et molliores
quam in pregnante Alia enim signa
simulantur secundum motum ventris
in mola aliquando apparet colica
ut dicit auctor Quomodocumque co-
gnoscetur mola dico quod cura est
extrahere rem illam circa
interiorem cum medicinis aperitivis
evacuativis provocativis menstruorum Et
si hoc non valeret tunc ultimo
accipiatur speculum ferreum et a-
periatur matrix et cum instrumentis
convenientibus extrahatur frustum car-
nis vel aliud ibi existens et postea
confortetur matrix cum medicinis
appropriatis

Quartam

Quartam de quibusdam passionibus ma-
tricis non secundum Rasim Primo
incipiam cum cura sterilitatis et cau-
sis prohibentibus impregnationem Ubi
primo notandum quod cause prohibentes
impregnationem quandoque proveniunt
ex spermate viri et mulieris quandoque
ex matrice quandoque ex virga et
instrumentis viri spermatis quandoque
ex actu coitus quandoque ex dolo-
re capitis quandoque ex debilitate
virtutis quandoque ex errore in coi-
tu proveniente Et consimiles cause
possunt esse Si vero sterilitas
proveniat a spermate viri et mu-
lieris tunc cognoscatur an iste de-
fectus proveniat ex spermate viri
an mulieris vel utriusque
scilicet quod tale sperma sit nimis cali-
dum vel frigidum fluidum vel aquo-
sum vel nimis spissum Et nota
tamen quod ex signis visis et auditis
a viro et muliere vel ab am-
bobus potest homo causas predictas
comprehendere Si vero sperma fu-
erit nimis calidum propter quod
impediatur conceptio sic sentitur
a virga et a matrice Et tunc
in isto casu utatur homo tale
semen cibis et potibus infrigidan-
tibus facilis digestionis Et re-
frigerantibus alias medicinis et rebus
non naturalibus frigidis facilis di-
gestionis sic sunt gelatina facta
de pullis edis vitulis et agnis

lactantibus Item lactuca cum aceto et maxime cocta Item acetum vinum granatorum et agresta vinum rei sponticum et similia Si vero sperma fuit semper tunc pille vel vinum utatur ribes et potibus calidis ut vinum montanum vel malua cum zz et omnes confectiones calide et cibi calidi et frigida calida supradicta Item contingit si sperma esset nimis fluidum vel aquosum quia omnes medicine calide et sicce sunt coagulare tale semen Si vero esset siccum tunc prodatur cum cibis et potibus humectantibus et aliis ciborum non calidis ut patet Si vero sterilitas prouenit ex defectu mense tunc contraria aut ex mala complexione calida frigida humida vel sicca vel cum materia vel sine materia aut ex apostematibus vel ex aliis egritudinibus supradictis Si vero prouenit ex mala complexione calida cum materia tunc digeratur hoc modo materia Recipe viol rosarum nenufaris ana vi ana ʒ i capill veneris rusticis bethonice ana ʒ s decoquatur eciam in aqua endivie et cum optimo zuk fiat sirupus vel iulep et valet contra materiam sanguineam et coleram Et potest addi vinum granatorum agresta et vinum de berberis Vel Recipe spodii acetosi simplicis ʒ i sirupi rosarum et viol ana ʒ s aque endivie ʒ i s aque solatri nenufaris ana ʒ s misce et detur in matutinis Digesta materia euacuetur hoc modo Recipe pillularum de reubarbaro pillularum de yera pillularum aggregatarum ana ʒ i informentur pille vii cum sirupo rosarum vel viol Vel Recipe dyaprunis non soluti ʒ i reubarbari ʒ i incorporentur omnia simul et distemperentur cum aqua endivie vel vini dictis Et similes medicine fieri possunt et hoc modo in materia colerica maxime valet In sanguinea vero potest dari primum digestum et fieri flebotomia de saphena Et si hec in remedia non sufficiunt tunc ex predictis medicinis fiat pessarium ex rebus dictis et confectis fiat domus remouenda mala complexio calida Si vero sterilitas causatur a mala complexione

frigida cum materia et maxime flegmatica quod ut plurimum aduenit ut vidi tunc digeratur hoc modo Recipe florum sticados acori maiorane saluie bethonice saturegie garioffilorum ana ʒ i xilobalsami carpobalsami buglossi melisse rustice ta veneris ana ʒ s rubee tinctorum ʒ ii et cum aqua fluuiali fiat decoctio et cum optimo zuk vel melle fiat sirupus vel iulep Digesta materia euacuetur cum pillulis de agarico vel aggregatiuis vel cochiis vel mixtis ana ʒ s et fiant pille vii et dentur in aurora Vel detur hec solutiua Recipe cassie fistule ʒ s vel manne dyafinicon ʒ iii turbith optimi ʒ s zz ʒ s sal gemme ʒ iii et distemperetur cum aqua saluie vel feni vel absinthii vel mixtis Et detur talia in matutinis Et si hec non sufficiunt tunc ex predictis fiat pessarium donec bene mundificetur matrix et postea fiat fumigium Recipe arthemesie camarch bethonice ana ʒ i thuris mastici sandaraca ana ʒ s ligni aloes carpobalsami xilobalsami ana ʒ ii grimdent omnia gs modo et fiat fumigium sepe Et postea dentur iste pille que multum iuuant impregnationem Recipe carpobalsami xilobalsami ana ʒ ii ligni aloes se spicelos storacis calamite nucis muscate indice ambre ana ʒ i thuris electi mastici garyophili cinnamomi ana ʒ s puluerisentur omnia et cum optimo vino maluatico vel acero fiant pille de quibus mulier sumat mane ana ʒ i et superdormiat et postea vir coeat cum muliere quia impregnabitur Et ex istis medicinis potest fieri pessarium bulitum cum optimo vino Vel simpliciter Recipe vini testiculum si vis habere masculum porci dextrum vel sinistrum si vis habere femininam et desiccetur in umbra et postea puluerisetur Item Recipe limature eboris se spicelos matricem leporis vel coagulum eius vel utrumque ana unc i et fiat pul. et utatur isto puluere secum cum brodio carnis vel cum vino montano Et potest apponere liquirisie cum zuk Item utatur hoc conamb.

greci storacis calamite ana ℥ j
masticis thuris gariofili ligni aloes
cinamomi muscate cipressi ana ℥ j
s(ed) confitiatur omnia cum aqua rosarum
et ex melle et fiat massa una
Deinde illa dividatur in 4or partes
et ex una fiat pomum ambre ad
odorandum De 2a fiant pillule
pure ad quantitatem ciceris et continue
transglutiat tres integras et ex
3a parte fiat pessarium et matrix
inungatur pluries ex balsamo
et ex 4a parte fiat suffumigium hoc
modo Recipe partem huius
medicine dicte et pone ad bu
liendum et postea per tenaculum su
migetur matrix Et hoc etiam fiat
sto(machus) calidus et c(um) factis pluribus dictis
et postea ea recipiat semina valde generat
fecunda Item ad idem a parte
fratrum florigerum maxime vz hoc su
migium Recipe limature cornu
caprie ℥ j olei ℥ j et predicta
misceantur cum oleo masticino
et postea mundificatur a menstruo
fiat suffumigium tribus diebus
successive et postea fiat coitus et
est probatum ab eo ut dicit Item
ad idem vz hoc electuarium expertum ad
concipiendum Recipe cinamomi cedomarum(?)
gariofili ... ana ℥ s(emis) ℥ j piperis
longi galange macis ... nu
cis muscate cum ligni aloes cassie
lignee spicenardi galle muscate sto
racis calamite ana ℥ ii cubebarum
ambre musci balsami ana ℥ j
pulverisentur pulvis omnia subtiliter
et cum optimo zukaro fiat electuarium
Et de eis que in potu sumuntur
fratrum crucis huiusmodi proprietates
est ut in potu detur mulieri
... elephantis est enim mira
bilis in impregnatione Et fiat hoc
cum velit coire quod tamen videtur
horribile Item limatura ebo
ris est maxime iuvativa et ...
se spicis(?) Item coagulum le
poris multum vz ad impregnationem
Et suppositorium stercoris leporis
et suppositorium fellis agatelli cum
testiculis vulpis valde iuvat
et leporis et leonis pardus
3e partis vino etiam multum
confert Et multa ponuntur
ab aliis que ibidem vide Si
vero sterilitas mulieris provenit
ex mala complexione pura que

raro accidit tunc fiant pessaria humi
da ex succo malve mucilaginis vel ...
et olei ... cornu(?) et olei ...
Si vero provenit a mala complexi
one humida et maxime fleg
matica removeatur primo materia fleg
matica per supra dicta medicamenta Et
scita causa fiant remedia su
pra dicta Et si materia esset melita(?)
que raro etiam accidit tunc e
vacuetur materia ut supra et postea
fiant consimilia remedia ut in
flegmatica nisi quod debent esse magis
humida Si vero provenit a mala
complexione sicca materia quod etiam
raro contingit tunc etiam cum
medicinis supra dictis removeatur
mala complexio Si vero provenit ex
virga viri considera an sit nimis
brevis vel nimis longa Si est
nimis brevis tunc non potest bene
adhiberi remedium Sed in oblong...
sit primo predatur fiant scarifica
tiones in ipsa virga trahendo
semper inferius Et fiant postea in
unctiones cum oleo de lilio primo
to cum lacte ovino et pinguedi
dine galline et anatis leonis(?)
et similium Item ad prolongandum
virgam Primo mollificetur vi
rga cum dictis medicinis et postea
alligetur plumbum virge quod
semper trahat virgam inferius
et sic semper fiant scarificationes
Si vero virga esset nimis lon
ga tunc predatur quod virga to
ta non intret matricem Et ma
xime hoc modo fiat unum plu
maciolum de bombice habens
unum foramen in medio et post
ea ponatur virga in illo fo
ramine et trahatur plumaciolum
usque ad femur et cum dicto
plumaciolo coeat et sit plumac
iolus tante grossitudinis quan
te longior est virga nimis
longa Si vero sterilitas esset ex
defectu vaporis spermatis tunc
considera que causa sit an fri
giditas an caliditas an humi
ditas an siccitas an nimia la
titudo an nimia strictura Si vero
propter aliquam malam complexionem
tunc circa ipsam cum medicinis
supradictis Si vero esset nimia
latitudo vaporis tunc circa
ipsam cum medicinis supra scriptis

etiam dictis in capitulo de cura fluxus
menstruorum. Et si esset nimia stric-
tura tunc per optimam curam cum
aperitivis supradictis capitulo de cura
restrictionis menstruorum et consimi-
libus magis appreciatis prout tibi
videtur. Si vero provenerit ra-
tione accidentium tunc removean-
tur accidentia cum letitiis gau-
dii ut dictum est in capitulo de cura
melancolie. Si vero dolor capitis
fuerit causa sterilitatis tunc cu-
retur dolor ut dictum est in cura
doloris capitis. Si vero sterilitas
contingeret propter errorem tunc acci-
piatur mulier vel vir vel uter-
que quaerat quibus sit doctus in ista
arte qui sciebit removere illum
errorem. Si vero provenerit propter
alias causas ut propter carentiam ad-
ditam vel vagacitas vel opposita
tunc removeantur dicte passiones
ut declaratum est supra in capitulis precedentibus.

Capitulum

Quam de cura aborsus est po-
nendum. Quid sit aborsus
notum est. Sed advertendum quod cause
aborsus sunt duplices scilicet primitive
et corporee. Primitive sunt ma-
la complexio calida sicca frigida
et sicca contracta a sex rebus non
naturalibus vel ab aliqua ipsarum
vel a pluribus simul. Item
balneum et maxime artificiale.
Item casus percussio coitus super-
fluus. Item medicina solutiva
medicina venenosa venenum flo-
bothomia et similes cause. Cause
corporee sunt humores superflui
corrupti et maxime menstrua
superflua retenta humores flegmatici
inducentes lubricitatem in liga-
mentis matricis. Quamvis etiam alii
humores possunt hoc facere. Item
apostema calidum sciatica que frangit
prius membra cotyledones rumpere ad ma-
tricem et facere aborsum. Item
debilitas matricis dolor vehemens
factus in aliqua parte corporis
et specialiter in matrice in febre acuta
et similia. Signa vero aborsus
sunt quando mamilla detumescit
et pes sit solida vel dura urina
si ante depressum a dispositione
sana fit aborsus. Item si lac
multum fluat ex mamillis facit
fetum debilem vel aborsum.

Item menstrua superflua significat
aborsum. Item dolor fortis in ma-
trice febris acuta apostema in matrice et
similia faciunt aborsum. Si vero in mu-
liere pregnante fuerit mala com-
plexio calida in matrice tunc considera
an sit multa vel non. Et si sint bo-
ni an ex sanguine. An ex colera. Si ex san-
guine tunc est magna repletio
sanguinis natura. Circa tamen me-
dicinis dictis capitulo proprio vel cum
ventosis positis supra spatulas
mensi. Verum hic est periculum quod
aliquo eiciet. Et pro ea potes da-
re hic alterativam et malam com-
plexionem removentem. Recipe aque
endivie ℥ i. aque rosarum aque buglosse
aque solatri ana ℥ s. vini grana-
torum vel de berberis ℥ i s.
margarite preparate ʒ s. corallo-
rum amborum ana ʒ s. misce et
detur hoc in mane. Deinde re-
moveatur materia colerica calida. Alter
vero possunt fieri epithimata in con-
fectiones rosata et similes medi-
cine frigide et stiptice et confortantes.
Et in speciali fiat hoc unctio.
Recipe olei rosarum ℥ i. olei violarum nenufaris
myrtini ana ʒ s. citoniorum ma-
sticis ana ʒ v. corallorum ambo-
rum santalorum amborum ana ʒ
s. pulveris gallarum myrtillorum ana ʒ i.
cere modicum et fiat unguentum molle
et fiat inunctio circa partes
femorales et circa partes renum
ubi sunt ligamenta matricis. Item
omnes confectiones frigide ut sunt
confectiones de tragacantha de ci-
toniis sine speciebus in ma te-
rium et similia. Si vero fuerit
mala complexio calida dependens
a materia colerica tunc quia materiam
colericam si est digesta vel si est
sincopa hic modo. Recipe diaprunis
solutivi ℥ ii. manne tempere cum
aqua endivie ℥ s. et distemperetur
hec medicina cum aqua endivie
et nenufaris et detur in ma-
tutino. Fiat pro si mulier
sit apertiva. Si enim materia hec co-
lerica esset cruda tunc dige-
ratur cum julep vel vino vel
nenufaris vel vino granatorum
vel de berberis. Recipe ... acetosi
simplicis vel mixti et huius vel
similibus vel digesta materia
evacuetur cum supradicto solutivo.

et cum hoc ℞ electuarii de succo rosarum
ʒ i dyacassie ʒ iii et detur
in matutino cum aqua endivie et
solatri. Item curatio fieri potest cu
liminalibus citrinis reubarbaro et simili
bus secundum in parva quantitate prout
videtur medico discreto. Item
nota quod curatio debet fieri regulariter
operando a quarto usque ad septimum men
sem secundum in casu necessitatis omni tem
pore virtute constante. Sed
si timeretur de morte mulieris non
faciendo abortum, minus malum est
quod abortus fiat quam quod mater mori
atur quia tunc ambo morerentur.
Et si mulier esset in tiis partus
et ipsa paturi non posset tunc
melius est paliare embrionem.
Si autem esset mala complexio
humida vel sicca tunc consimiliter
debet digeri et evacuari prout patet superius
de superfluo fluxu menstruorum
ac etiam in aliis capitulis. Si vero
causaretur abortus vel dubium
esset impregnante de ipso propter
balneum tunc succurre inpre
gnanti cum rebus frigidis et
exsiccativis ut sunt confectiones
de triasandalis, trociscorum de spodio
de terra sigillata, confectiones mun
tiones rosarum et consilia. Si vero
propter coytum superfluum esset du
bium de abortu tunc omnino re
moveatur coytus. Et postea fiant
medicine supradicte, scilicet et super
circa femur et partes posteriores
ubi sunt ligamenta matricis.
Item lapis preciatus multum valet
adamas portatus a muliere pre
gnante. Si autem propter casum vel
percussionem vel aliud simile esset
dubium de abortu tunc fortifica
virtutem quiete et sompno con
fectionibus cordialibus temperatis
supra dictis et unctionibus tem
peratis, scilicet emplastris. Et si ibi esset
mala complexio tunc removeatur
prout talis est et similia fieri potest.
Si autem fuit facta curatio pro flebotomia
vel farmacia ita quod timeatur ab
ortus futurus tunc maxime vi
vificata virtute cum potenti vino
odorifero cum confectionibus
cordialibus quiete et sompno et
aliis rebus non naturalibus intendens
pro fortificatione virtutis. Si vero
esset venenum tunc procedatur ut in

medicinis bezaarticis, id est liberantibus
a veneno ut declaratum est in capitulo
de cura tremoris cordis. Si autem
essent res corporee vel cause propter
quas dubitaremus de abortu
tunc considera an sint humores
superflui an putrefacti in alia
parte quam in matrice. Et si sint
superflui vel sanguis tunc fiat flebotomia
ut dictum est. Et similiter debes
procedere in aliis humoribus di
gerendo et evacuando cum medicinis
lenibus appropriatis ut dictum est supra.
Si autem essent in matrice humores
superflui et maxime menstrua
et alii humores flati tunc con
forta matricem cum embrocationibus
calidis et emplastris appositis spon
gias cum calidis pannis in
unctionibus epithimata et similia
que habeant resolvere et extrahere
dictas materias et cum hoc con
fortare et retinere embrionem. Si
vero essent aggregata tunc prudenter
in materia dicto modo aperitivam ha
beat rapere ad matricem tunc pro
cede cum ligaturis medicinis re
pressivis prout tibi videtur. Et
postea cum ventosis siccis
unctionibus emplastris rebus sagu
lis et aliis similibus ut ma
teria aggregata resolvatur et eva
cuetur. Si vero dubium esset de
abortu propter debilitatem matricis
tunc fortificetur matrix cum
cibis et potibus laudabilibus, etiam
et emplastris et dyamargariton et
electuario de gemmis et similibus. Et
in speciali fiat hec unctio ℞
olei mastici ʒ i olei citoniorum
unctum absinthii ana ʒ s spice
cum de dyamargarito ʒ i s thu
ris mastici gallie muscate bo
li armenie sandali terre sigillate
ana ʒ i cere modicum et fiat
unguentum molle circa partes femo
rales et partes dorsi opposita
ubi sunt ligamenta matricis. Et
vitatur sompno et quiete et a
liis rebus non naturalibus temperate.
Si vero propter dolorem matricis
vel membri principii esset
timor de abortu tunc consi
dera an talis dolor procedat
a causa calida vel frigida. Si calida
tunc comprehende per signa dicta
an sit colica vel sanguinea. Si sanguinea

provocativa fluxum sanguinis naturalium cum medicinis dictis vel cum ventosis ut dictum est. Et postea procede cum medicinis frigidis ab intra et ab extra ut dictum est. Si vero esset materia colerica flava vel citrina, tunc econtra fiat ut dictum est cum epithimatibus, inunctionibus, embrocis, similibus fomentationibus frigidis vel calidis prout dispositio requirat. Si vero esset febris acuta propter quam timetur de aborsu, tunc removeatur febris hoc modo. Primo fiat hic clistere. ℞ florum foliorum violarum, nenufaris, malve, rosarum ana m. i, ordei, mercurialis, blite ana m. s. et fiat clistere cui adde dyaprunis ʒ s. olei violati ʒ ii, salis modicum et imponatur. Et postea consideranda materia faciens febrem, sit sanguinea vel colerica. Si sanguinea, procedatur ut supra, scilicet cum medicinis frigidis. Si autem esset materia colerica, sive sit continua sive terciana vel causon, sic fiat. Primo detur hec digestiva et alterativa materiam colericam. ℞ sirupi rosarum violarum ana ʒ s. oxizaccare vel sirupi acetosi simplicis ʒ i, aque endivie ʒ i, aque buglosse, aque seri (?) ana ʒ s. misce et detur in matutino. Vel sic ℞ sirupi iiii seminum frigidorum ʒ iii, aque endivie ʒ ii, vini de berberis ʒ i, misce, et similia fieri possunt. Digesta materia evacuetur hoc modo. ℞ dyaprunis ʒ i, manne, tamarindorum (?) cum aqua endivie ʒ s. et distemperentur cum aqua endivie. Vel sic ℞ sirupi berberis (?) ʒ s. aque endivie ʒ i, specierum ... et detur in matutino. Et postea possunt fieri epithimata circa cor et epar et similes unctiones et clisteria et cetera.

Q... (?)

De difficultate partus. Est primo notandum quod difficultas pariendi multipliciter causari potest. Aliquando enim propter causam mulieris pregnantis, scilicet quia mulier est nimis debilis aut nimis stricta in partibus inferioribus aut propter timorem aut dolorem intolerabilem. Aliquando etiam provenit causa fetus, scilicet quod fetus habet caput nimis magnum, aut quia fetus habet plura capita vel membra alia aut plures embriones, aut quia fetus est valde debilis unde non potens se movere, aut quia fetus est mortuus, aut quia egreditur modo non convenienti, quia aliquando egreditur unus pes vel unum brachium, aut quia lateraliter nascitur. Aut fit difficultas partus ex parte matricis, scilicet quia matrix est nimis parva, aut quia matrix est sicca nimis, aut quia collum matricis est nimis constrictum et strictum, aut propter aliquam egritudinem matricis vel membrorum circumvicinorum, aut fit propter secundinam, quia secundina est nimis fortis et grossa unde frangi non potest, aut fit propter defectum obstetricis, quia cum manu commoveat matricem vel faciat sibi medicinas frigidas et stipticas, aut fit propter causas primitivas que sunt frigiditas interna constringens corpus et matricem aut caliditas fortis constringens et extrahens. Complexionem (?) autem ... causarum. Signa autem quarundam apparentia sunt ut mulier sentiat dolorem ante partum. Secundum signum quod si fetus declinat versus ventrem fit facilis partus, et si declinat versus partes posteriores tunc fit difficilis partus. Item constrictio ventris et matricis a quacumque causa fiat. Si vero difficultas partus fieret propter debilitatem matricis, tunc fortificetur mulier cum cibis et potibus laudabilibus calidis et cum quiete et sompno et cum pomo de laudano odorifero. Et cum hac dyacameron (?) ℞ saphiri, iacincti, sardini, granatorum, smaragdi ana ʒ i s. margaritarum ʒ iii, zeduarie, doronici, corticis citri, macis, cinamomi, gallie moscate ana ʒ ii, corallorum, camphore (?), ... eboris ana ʒ i, been albi et rubei, garyophilorum, piperis longi, spice, folii, croci, dyarodon (?), ligni aloes ... ana ʒ iiii, ambre ʒ i, zuccari quantum sufficit et fiat confectio solida vel electuarium cum aqua rosarum vel buglosse et melisse vel similibus, sicut tibi videtur. Et sumat mulier hanc confectionem secundum ... Et postea bibat modicum vini optimi ...

et omnia confortativa virtutem valent
in hoc casu Si vero mulier esset nimis
stricta in partibus inferioribus tunc
mollificentur illae partes Et hoc bal-
neo ex radice altee vel mucilla-
ginis eius foliorum malue mercu-
rialis mente coquentur ana ʒ ii flo-
rum camomille meliloti ana m i fiat
balneum in quo etiam decocta sint
duo capita pinguia castronis Et
post fiat inunctio cum adipe gallina
et oleo communi vel similibus et pro-
ut videtur medico sapienti Si
vero propter timorem tunc provocetur
omnes domine sibi magis dome-
stice quia bonis verbis re-
mouentibus timorem confortant
ponatur eam pro salute anime sue
Si vero causaretur propter dolorem co-
ncutiendum aut putrem tunc con-
sidera a qua causa provenit et an
sit mulier an non Et tunc proce-
dunt medicine evacuantibus bon-
[illegible] dictam medium aut cum melis
appropriatur sedantibus dictum dolo-
rem prout plures supra dictum
est sicut cum embrocationibus inunctioni-
bus et similibus Si vero causaretur
propter caput fetus esse nimis ma-
gnum tunc stude ut matrix bene
mollificetur ab intra et ab extra
ab intra mollificetur cum clisti-
bus factis ex medicinis supra dictis
Cum mollificatione facta obstetrix
inungat suam manum et dilatet
orificium matricis et iuvet exire
quantum potest Et si nullo modo exire
potest tunc si vivit detur sibi
aliquod remedium salvationis anime
sue cum baptismate vel crisma-
te prout videtur sapientibus Et
quia fetus diu vivere non potest
si moretur tunc circa ipsum prout
infra dicetur loco proprio de fe-
tu mortuo Et eodem modo procede si
fetus esset nimis magnus aut
haberet plura capita vel membra
Si vero causaretur propter plures fetus
tunc obstetrix faciat inunctionem
iam dictam et postea cum manu
laboret plane ut tantum unus fe-
tus egrediatur magis appropinquans
Et si equaliter concomitant unum
et alium iuvet nasci et postea
dimittat alium nasci Et si propter
aliquam causam non possit et
esset debiti temporis tunc caveo

iuvet ipsum nasci Si vero causaretur
propter debilitatem fetus tunc primo
cibetur mulier cum cibis et po-
tibus laudabilibus [illegible] et postea suf-
fumigetur matrix cum aromati-
bus optimis Et postea si fetus est
debiti temporis iuvetur per
obstetricem Si vero causaretur quod
fetus esset mortuus tunc statim
fiat sternutatio et postea fiat saltus
et fortis motus et sternutatio for-
tis iuvat valde Item omnes
medicine amare provocant fetum
mortuum Et maxime infra scripte
medicine hoc faciunt scilicet pix li-
quida sarme porrum absin-
thium cassia lignea ruta caprina
et opoponax eius oleum balsami cum
[illegible] et si extrahit fetum et
secundina assa galbanum coriandri
minium pulsa colloquintide Item
[illegible] cum [illegible] bibitum
aut suppositum extrahit fetum
mortuum A [illegible] aut valet
ungula asini si ex ipsa fiat suf-
fumigium Item sanguinem siccum ex
[illegible] asini valent extrahit
fetum mortuum Et similiter fumi-
gatio oculi piscis salsi Item hec
medicina mirabiliter extrahit fetum
mortuum Recipe asse ʒ s. foliorum rute
sicce ʒ iii aristologie longe gentiane
bacarum lauri mirre costi mar-
rubii [illegible] rubee
tinctorum summitatum absinthii [illegible]
coquentur coriandri coquentur et
[illegible] ana ʒ i s. pulverisentur omnia
simul Et detur de hoc pul-
vere omni mane ʒ i cum aqua
sabine Item fiat illud licinium
quod mirabiliter provocat menstrua
et fetum mortuum Recipe [illegible]
[illegible] pulpe colloquint-
tide centaurie gentiane serra-
pini opopanacis euforbii fellis tauri
ana ʒ ii castorei musti sabine
ana ʒ i et cum oleo de euforbio
et laterino fiant licinia Item
ex hiis medicinis possunt fieri pes-
saria decocta emplastra et similia
Si autem difficultas causaretur
ex modo nascendi ut quia pe-
des aut manus primo exirent
tunc elevatur pedes ponantur
et postea reducantur pedes et ma-
nus intra matricem Deinde moveatur
cum matrix intus et extra

Deinde surgat mulier et stet in pe
dibus et fiat saltus et sternutatio
et obstetrix etiam iuvet fetum volvere
Et si hec non sufficerit tunc obste
trix imponat manum inunctam
oleo mastitino et plane iuvet fe
tum se movere et volvere et si non
potest tunc permittat nature Et si
fetus moriatur tunc fiant re
media supra dicta et ultimo pro
cedatur cum uncinis ferreis
et aliis instrumentis cirurgicalibus
libus necessariis ad extrahendum fe
tum mortuum Si vero causaretur
causa matricis quia matrix esset
nimis parva tunc fiat balneum
et unctiones supra dicta et postea
per obstetricem dilatetur matrix
cum manibus quantum possibile
est et extrahatur fetus si est pos
sibile · si vero non tunc procedatur
ut iam dictum est Si vero ma
trix esset nimis stricta tunc molli
ficetur ut supra Si vero colli
matricis esset nimis strictum
et parvum tunc dilatetur collum
ut dictum est Si vero difficul
tas causaretur propter aliquam eg
ritudinem dictam primo cure
tur dicta egritudo postea ante
partum si est possibile Si vero non
iuvetur partus cum medicinis
supra dictis ut tibi videtur Si
vero causaretur propter grossitiem
secundine tunc obstetrix findat
quocumque ingenio sive cum
manibus sive cum unguibus
vel aliquo ferro vel quocumque
quia postea fiet facilis partus
Si vero causaretur propter defectum ob
stetricis tunc queratur quid fe
cerit illa obstetrix et post reme
dietur et corrigatur illud im
pedimentum cum medicis supra
narratis Si vero causaretur propter
causas primitivas ut sunt qua
litates prime aut aerea anime
aut alie cause tales tunc re
moveatur dicte cause cum me
dicinis et aliis modis iam dictis
Et sic similiter procedendum est in
aliis causis Et ultimo restat di
cere medicinas et eas compl
que facilem faciunt partum tam
a parte quam non Et nota quod
quod omnes medicine educentes
vermes facilitant partum si ab
intra vel ab extra appromentur
Item si pregnans sumat in potu
quatuor aureos vel tres pulveris
corticis cassiefistule pariet statim
Item si mulier pregnans sumat
in potu asarum et castoreum est
ultimum in hoc casu Item cinamomum
est valde utile in hoc casu quia
remotionem doloris et acuitatem par
tus iuvat et alleviat partum Item
capilli veneris et pulegium pulverisata
et potata cum optimo vino mo
tano alleviat partum Item hee
pille valde alleviant partum Recipe
sabine cinamomi ana ʒ ii corticis
cassie lignee ʒ i s cinamomi ari
stologie rotunde nucis costi amomi
ana ʒ i storacis opopanacis ana ʒ i mu
sci grana ii pulverisentur omnia et
fiant pille cum optimo vino
montano Alie pille valentes
in hoc casu Recipe sabine rute ana
ʒ ii ciminum amel ʒ i s asafe
tide aromatice rubee tinctorum nucis
piperis aristologie rotunde ana ʒ i ʒʒ i
musci grana ii pulverisentur et fiant
pille cum optimo vino ...
tio Dosis a ʒ s usque ad ʒ i
Et fiat hec confectio mirabilis fa
cilitans partum Recipe cassie castorei
storacis calamite ana ʒ i cinamomi
sabine rubee tinctorum aristologie rotunde
ana ʒ i s pervince porrorum ʒ s
pulverisentur omnia et cum melle
ut oportet fiat confectio Dosis
est a ʒ i usque ad ʒ iii Item fiat
hoc emplastrum supra pectinem Recipe
colloquintide sereni ʒ i s nucis
pervince porrorum ana ʒ ii euforbii
castorei sabine ana ʒ ii s incor
porentur omnia cum succo ruthe
et fiat emplastrum a pectine usque ad
umbilicum Et fiat tale supposito
rium ut ... est Recipe lanam involutam
ad formam unius digiti magni
et cum predictis pulveribus emple
tur vel cum aliis supra dictis
intingatur bene cum succo ruthe
vel Recipe pulpe colloquintide rute
aristologie rotunde ana ʒ ii pervince porrorum
stafisagrie nucis asari elli al
opoponacis ana ʒ i pulverisentur omnia
et postea felle thauri intingatur sup
positorium de lana et supponatur na
hoc facit descendere fetum vivum
et mortuum Item valent etiam
hee medicine apparate sine aune

si q mulier teneat magnetem in
manu sinistra aut ligetur cum
cerure ungule asini quod e ulti
mu aut fingetur cum ea et si
mile ungula eius Item coralli
suspensus in coxa dextra vz diffi
cultati partus Item si suspendatur
storax affricana non adueniet do
lor in partu de quo sit curandum
Item si complectur cortex in quanti
tate pueri cum vino montano
extrahit secundinam Item suffu
migatio talis valde confert Recipe
mirre castorei galbani an ʒ ii
confirantur cum felle vaccino et
fiat fumigium Vel sic et e fortior
Recipe sulfuris citrini rub tinctorum
mirre an ʒ i s oppoponaci galbani
sauine bethonice an ʒ i fiat fu
migium Item a proprietate vz spolium
serpentis interficit fetum Item
suffumigacio facta ex oppoponato
mixto cum stercore accipitris
multum alleuiat partum

Capitulum

Quam de crepatura et ruptura siue
hernia est primo notandum quod hernia
est duplex quedam inguinalis et quedam
dicitur est processio bursa testiculorum
seu osscei Prima uero non est proprie ru
ptura sed mollificatio panniculi sy
phac qui mollificatur propter aliquam
materiam humidam quam facit desce
dere illum ad inguina et ibi appa
ret eminentia Et ista pars de faci
li curatur cum resolutivis et exsicca
tiuis et post cum strictivis ut infra
dicetur Alia est proprie hernia
que dicitur ruptura et causatur
propter rupturam alicuius partis
panniculi syphac in inguine dextro
aut sinistro frangitur illa pars
syphac Et hec hernia causatur multis
modis Aliquando causatur a materia vento
sa que generatur in bursa testiculo
rum a materia humorali Et hec co
gnoscitur ad sensum quia si per
cutiatur cum manu sentitur sonus
tympani et etiam multum recedit
tactum Alia est aquosa que generatur
ex aquositate urinali que cogno
scitur ex transparentia et ex sono qui
dicitur rugitus Aliquando vero
generatur hernia carnosa que cau
satur ex carne generata inter bursam
testiculorum et adheret burse et
testiculis que cognoscitur ex duritie

magna apparente in bursa et
ex rubore ibi existente Aliquan
do causatur hernia humoralis
que fit propter decursum humorum et
specialiter flegmaticorum ad bursam
testiculorum Et cognoscitur sicut
aquosa et cum hic corpus non
nutritur convenienter et facies apparet
pallida Aliquando generatur her
nia intestinorum que causatur propter
rupturam ligamentorum intestino
rum aut propter mollificationem vel ruptu
ram siphac Vnde intestina
descendunt ad bursam testiculorum
Et adhuc hernia noscitur quia
homo non bene potest emittere fe
ces nisi cum magna difficultate
et aliquando sentit homo motum fecum
in bursa testiculorum et aliquando ne
cesse est ut comprimantur intestina
ad locum suum ut homo assellare
possit sicut iam vidi Alia est
hernia zirbat dicta a zirbo adi
pe quia zirbus adipinus de
scendit per inguina ad bursam te
sticulorum propter rupturam syphac
Cuius signum est quia osseum tu
met et tumor ille mollis est
ad tactum et cum hic in inguine ap
paret aliquis tumor mollis Alia est
hernia varicosa dicta varicosa ad
similitudinem varicis Et hec causatur
propter effusionem humoris sanguinei
melancolici qui descendit ad venam
vel ad venas ossei vnde osseum tur
git valde Quando causatur hernia
inguinalis tunc primo purgetur
corpus secundum humorem peccantem
ut dictum est supra Deinde com
primatur panniculus versus supra
Et si panniculus non bene ascen
dit tunc paciens teneat pedes
bene elevatos et caput depressum
et supra bene fiet depressio panni
culi versus supra Quo facto fiat
talis inunctio Recipe olei mastici
camomille an ʒ ii olei mirti ciro
morum olei rosarum an ʒ ii puluis
mirti gallarum an ʒ i pulueris boli ar
menice sang. dra. litargiri an
ʒ ii cere modicum et fiat unguentum
Item ex istis medicinis fiat ceroti
et facta inunctione ponatur ce
rotum supra inunctionem et supra
fiat ligatura cum vino plumaceolo
et sanabitur Quando hernia esset
ventosa tunc quod fiet materia ut supra in

peruenit a materia flati. Ideo primo fi
at talis fomentatio. Deinde embro
ca. Recipe pulegii calamenti origani
florum camomille melliloti ana ar. j.
foliorum lauri cuscute serpilli al
timbre vnc ana ar. s. Ex hiis om
nibus fiat decoctio cum optimo via
montano et postea fiat embrocatio cum
vna spongia magna. Completa em
brocatione fiat hec inunctio. Recipe olei li
liorum al. caballi ana ʒ j. aneti
vrsor de costo ana ʒ s. olei de
euforbio de piperibus. Et cero la
tini ana ʒ ij. misce et fiat vnc
tio calida. Et postea ex predictis si
cut et aliis fiat emplastrum siue ce
rotum vel linimentum et ponatur
supra bursam et sanabitur. Et
si hec non sufficerent tunc per
foretur osseum et exprimatur to
ventositatis et postea confortetur locus
inguinum cum vnguento supra dicto
ad hirniam inguinalem et similiter
consolidetur vlcus. Si vero contingeret
hernia aquosa tunc consimilia
remedia fieri possunt. Sed vltimum
remedium est perforatio vt dictum
est in ventosa. Si vero esset hernia
carnosa tunc primo mundificetur
corpus prout exigit humor pec
cans et postea fiat sectio in osseo.
Vbi nota quod aliqui faciunt sectionem
in parte inferiori. Credo tamen quod
melius esset facere in parte su
periori. Racio quia cauterium vel
aliqua medicina supposita prelig
consolidetur. Locus ille vero dicta
materia peruenit ad bursam quia
talis materia carnosa fluxerit tunc non
possit amplius augmentari. Quo
facto quotidie fiat talis embro
ca. Inuoluatur vna bona pars
illius carnis vsque ad finem bis
aut ter in die. Postea fomentetur
bursa hoc modo. Recipe florum sticados
arab. saluie roris marini pulegii
calamenti ana ar. j. ro. balaustie mir
ti mirti cypressi ana ar. s. et fiat
decoctio cum bono vino. Deinde
fiat fomentatio vt materia talis
exiccetur et non putrefiat. Et pe
cia ponatur tenere prout exigit
integritas operis. Item ex istis
medicinis possunt fieri emplastra
cerota et suppositoria et sic mundifica
tione et carnem illam incidendo
perficietur cura retento semper bono

regimine. Si vero esset hec materia
temporalis tunc eodem procedatur vt
dictum est de hernia ventosa
et aquosa. Si vero contingeret her
nia intestinalis tunc primo mun
dificetur totum corpus et postea
reprimatur intestina in locum suum.
Et si primo non possent tunc mol
lificentur cum balneo in quo
sint ista decocta. Recipe malue ibisci
altee parietarie melliloti prati ana
ar. ij. decoquantur omnia et fiat
balneum. Completa mollificatione tunc
eleuentur pedes in altum et postea
reprimantur intestina. Quo facto
fiat talis embrocatio vel fomentatio.
Recipe mirti balaustiorum nucum cypressi
acacie cinplacii glandium gallarum
ana ʒ s. boli ar. terre sigillate litar
giri lapidis ematitis ana ʒ ij.
misce et decoquantur omnia cum
vino nigro multum stiptico. Et fa
cta bulitione ponatur spongia
in vino et bene exprimatur vinum
a spongia in hora et postea spongia
bene calida ponatur supra ingui
na si ambo essent dilatata et
hoc fiat pluralibus vicibus. Quo facto
ponatur hoc emplastrum vel cerotum
valde consolidatiuum. Recipe
picis liquide cere colofonie
picis grece ana ʒ iij. litargiri armo
niaci galbani gummi mastic
bdelly terebentine serapini radicis
consolide maioris et minoris ana
ʒ j. visci quercini ematitis gipsi
vernice thuris ana ʒ vj. aristologie
et rotunde vermium terrestrium
ana ʒ iiij. boli ar. mumie ana ʒ vj.
sanguinis draconis lib. j. puluerisentur
omnia puluerisanda. Deinde sumatur
vna pellis arietis vel agni
magni. Et accipiatur que est re
center excoriata et radantur de
pili ab ipsa pelle. Postea diuidatur
in partes et frusta parua et
ponatur ad decoquendum in vino
rubeo stiptico et tamdiu
decoquatur illa pellis donec
mollescat et madefiat. Et coque
tur tantum quod fiat sicut vinum ge
latum quod totaliter consumpta et
dilaniata in ipso vino et postea su
matur et exprimatur bene ab
ipso vino. Et postea incorpora cum
sanguine draconis et cum lib. j. se
pi hircini liquefacti et cum cera

pice et terebentina liquefact(is)
Et post addatur aceti fortis plan
taginis an(a) ʒ vi et agitetur to
tum cum spatula donec omnes
predicte medicine simul incorpo
rentur postea pul(veres) predictarum me
dicinarum superaspergantur et bene
misceantur ad invicem et sit
tum sic cola detenti liquida in
forma ungu(enti) Et signa decoc(tionis)
omnis sunt spissitudo et nigredo
et ponatur supra locum ubi est
ruptura et abradantur pili de
pectine et teneat die noctuque
Et portet etiam paciens braga
le et omni 3a die removeatur per
unam peciam vel corco et utatur in spell(is)
vel tortell(is) factis ex consolida maio
ri et vitellis ovorum Vel sim
ilium Rx pic(is) navalis aloes an(a)
ʒ iii mastic(is) thur(is) an(a) ʒ ii bo
li ar(menici) san(guinis) dra(conis) an(a) ʒ vii litar
giri colofonie armoniaci galba
ni an(a) ʒ ii terre sig(illate) ʒ iii gille
visci quercini gipsi an(a) ʒ viii vit(ri)
usti aristol(ochie) an(a) ʒ iii inuce te
rebintine ematit(is) an(a) ʒ ii balau
stiarum yppoquistidos an(a) ʒ i aracie fe
pi bivetum an(a) lb i s(emis) omni con
solidarum an(a) ʒ ii galle et pan
dulum recent(is) an(a) lb i omnia
ista sunt distemperata in aqua
pellis arietine cum tota sua
lana sit liquefacta per decoc
tionem Pili etiam lepor(is) con
triti in multa quantitate appo
natur quando vero primo resol
vatur et postea agitando cum
spatula plures incorporentur
Deinde emplastrum ponatur manibus
cum oleo rosaceo et mitino inforea
tur et una pars dicti emplastri
rupture apponatur supra pectus
bicaale supraapponatur Si vero
esset hernia carnosa que
sit difficilis cure ut in prac
tica vidi Michaelinus pro
cedatur hic modo Primo incisio
dirigatur totum corpus postea fi
at flebotomia in parte declivior(i)
illius vene et extrahatur tota
materia in una vice aut in plur(ibus)
bus si extrahi possit Qua materia
totaliter evacuata ponatur postea
desuper emplastro supra dictam
venam quia liberabitur Si
vero tota materia non possit e

vacuari propter ipsius grossitiem
aut duritiem vel viscositatem tunc
mollificetur cum mucillagine mal
vavisci et semine lini vel etiam
cum embroc(ationibus) ungent(is) et aliis
medicinis mollificativis supradictis
Et postea mollificata materia iterum
fiat flebotomia Et si hec non suffi
ceret reiterentur remedia donec to
ta materia sit educta Et postea ponatur
dictum emplastrum Et si cum pre
dictis remediis non possit cura
ri tunc mollificata materia ut
dictum est fiat hoc ungu(entum) reso
lutivum et excitativum Rx olei vel
vini olei de costo olei de castor(eo)
medull(e) liliorum al(borum) an(a) ʒ ii olei
de piperibus de croco euforbii
latini an(a) ʒ i s(emis) bdelly serapini
oppoponaci armoniaci euforbii an(a)
ʒ i pinguedinis ursi taxi leonis
galline butiri an(a) ʒ iii dissol
vantur gumme in aqua vite
et cum modica cera al(ba) fiat un
guentum et ponatur supra them
venam et fiat excitatio et re
solutio Et si adhuc non remo
veretur tota materia ultimum re
medium est studere totam materiam
in superficie et post extrahere
totam materiam Deinde consolida
re dictum locum cum medicinis con
solidativis dictis capitulo de cura
ulcerum et vulnerum Et hec omnia
continent virtutem ad mundificandum
optime corporis et exhibita de
bita administratione sex rerum non
naturalium incarnantia et con
solidantia

Sequitur cura de
podagra sciatica et arteti
ca primo videndum est quod quinque sunt
nomina significantia dolorem iuncturarum
quibus omnes utimur ut sunt
gutta sciatica podagra cyragra
et artetica Gutta vero est nomen
generale ad omnes dolores membro
rum sive membra sint magna
sive parva Sed artetica est nomen
generale ad omnes dolores articu
lorum idest parvorum membrorum Sci
atica est nomen speciale appropria
tum dolori anche sive coxe
vel illius iuncture Podagra
est nomen speciale appropriatum
dolori iuncturarum pedis Cyro
gra vero est nomen appropriatum

iuncturarum manuum a cyros grece la-
tine manus. Sed nondum ne
contingat aliquem errare quia
dolor qui causatur in dictis iuncturis
non causatur in pixide aut v-
tebro nec causatur in ligamentis
ligantibus ossa propter cum reliquis
quia nec ossa nec ligamenta sentiunt
Sed talis dolor causatur in nuis
pinguinis iuncture vel cordis que
corde facte sunt ex filis ligamen-
torum et filis nerveis. Vel talis
dolor causatur in musculis ibi
propinquis. Secundo nondum quod huiusmodi do-
lores causari possunt dupliciter. Ali-
qui a mala complexione cum materia
et aliqui sine materia. Si vero a ma-
la complexione sine materia tunc con-
sidera an hec mala complexio pro-
veniat a caliditate vel frigiditate vel
siccitate vel ex hiis mixtis. A
mala vero complexione humida
mala per se provenire dolor contingere
sit inf [illegible] contra hoc aliquis ne
comperere posset. Item considera
an tales dolores proveniant a
causa primitiva ut a casu percussi-
one motu laborioso venereo vel
ab aliis sex rebus non naturalibus aut
a causa corporea. Si vero tales
dolores proveniant a mala com-
plexione cum materia adiute bene
quis humor peccat an sit san-
guis vel flegma quod ut plurimum
contingit an melancolia quod raro
contingit. Si vero esset sanguis tunc
flebotomia convenit que evacuet san-
guinem facientem dolorem. Ut
si sanguis facit sciaticam tunc fiat
flebotomia de clavicula eiusdem pedis
Si vero esset dolor in pede tunc
fiat flebotomia de vena communi aut
de epatica, et consimiliter in aliis
doloribus est procedendum. Si vero
esset materia soluta faciens do-
lorem iuncturarum tunc digeratur
et evacuetur cum medicinis ap-
tatis iam dictis. Et preterea considera
an ibi sit mala complexio an non.
Et si ibi sit mala complexio calida
tunc remove illam cum oleo rosarum
vel violarum simul mixtis vel con-
similibus locabis. quia frigida for-
tis applicata iuncturis multum
ledunt iuncturas. Si vero non esset
mala complexio aut parva de
qua non esset magna cura

tunc applica calida iuncturis. Appli-
cata que resolvunt dictam mate-
riam vel malam complexionem sicut
oleum de camomilla oleum liliorum
al. anetinum et similia et emplastrum
ex illis factum. Item unguentum agrippe
factum nicolai multum valet in hoc
casu. Et in speciali fiat hic unguentum
R. olei camomille ℥ i olei mastici
olei sper[illegible] olei liliorum al. ana ℥ s.
thuris mastic. ana ℥ ii. cere quan-
tum sufficit et fiat unguentum molle
Vel sic R. unguenti agrippe unguenti
marciaton ana ℥ s. olei [illegible]
vulpini olei de costo ana ℥ iii thu-
ris mastic. pul. hermodactylorum ana
℥ i s. pulverisentur omnia pulverisan-
da et cum modico cere al. fiat
unguentum molle. Item possent fieri
alie medicine infra dicende. Si vero
esset podagra vel alius dolor
iuncturarum qui ut plurimum a materia flegma-
tica fit tunc in hoc casu considera
an hoc flegma sit purum vel mixtum.
Si vero est purum tunc considera an
sit aquosum vel mucillaginosum
que due species contingunt vel
sit vitreum vel gipseum vel cuius
speciei existat ut prius patet in decla-
ratione causarum de humoribus. Si vero esset
flegma vel aquosum vel mucillagino-
sum artetosum. tunc digeratur materia
hoc modo R. sirupi de sticados oxi-
melli compositi mellis ro. co. ana
℥ s. aque absinthii ℥ s. misce
Vel talis [illegible] R. [illegible]
[illegible] flor. sticados [illegible]
[illegible] camedreos cama-
[illegible] eupatorii buglosse
melisse pulegii origani cala-
menti flor. anthos salvie ana
[illegible] radic. feniculi petrosilini saxifragi
brusci ana ℥ i. Ex hiis omnibus
fiat decoctio cum aqua fluviali
et cum optimo zucc. vel melle fi-
at sir. vel iulep. et sumatur
in mane vi vel viii diebus
Digesta materia evacuetur hoc modo
R. diafinicon ℥ ii turbith [illegible]
et gummosi agarici albissimi
ana ℥ i [illegible] ʒ i sal gemme [illegible]
[illegible] mell. ro. co. ℥ s. distemperen-
tur omnia cum decoctione pre-
dicti sir. vel cum aqua feni. et
dentur in mane calida. Facta
purgatione fiat stupha de predictis
medicinis bulitis in vino al-

montad. Et post accipe unam spongi
am vel duas et embrocetur locus
lesus cum predicto vino. Et fiant
fricationes super membrum lesum
cum uno sacculo calido cum furfu
gatione. et post ut bene aperian
tur porositates et per partem materia
resolvatur. Quo facto inungatur
locus lesus hoc unguento. Recipe ungu
enti aragon dr. ii. olei vulpis, cardelli, castor
rei, olei de costo, liliorum ana dr.
iii. olei laurini de ciclo de pi
peribus de enforbio ana dr. ii. cera
pini, opoponaci, armoniaci, bdellii ana
dr. i. butiri, pinguedinis galline,
anatis, anseris, vulpis, leonis, ta
xi, cerebri ana dr. 5. dissolvantur
gumme in aqua vite et bene
et diligenter et cum sufficienti quantita
te cere ana fiat unguentum. Confecta
inunctione ligetur locus lesus
cum una pistula et ponatur super
iuncturam lesam stupa vel lana
succida et postea ligetur fortiter.
Nam ex istis remediis vidi plu
res a gutta liberari, et tamen ser
vato regimine bono secundum regulam
nostram naturam. et maxime cibi et
potus qui debent esse faciles
digestionis et laudabilis chimi.
Sit specialiter fiat hic potus. Recipe ra
dicis florum sticados, arabicae, maiorane,
pulegii ana m. i. rhamni accipe a
sicut ca. vel florum anthos, bu
glossi ana dr. 5. cinnamomi electi
zinziberis, cardamomi, gariofili ana dr. i. decoquantur
omnia in aqua fluviali
usque ad consumptionem tertie partis
et postea colentur et addatur lb.
i. vel 5. prout tibi videtur. Et sit
potus cum potatur loco vini vel
admixtus cum vino, prout habetur dicta.
Et stet patiens talem dolorem
bene calidus et specialiter circa
iuncturam vel iuncturas. Quod si
fuerit materia mixta cum melancolia. tunc di
gerantur dicti humores cum
medicinis mixtis appropriatis ut
supra patet intelligenti. Et postea
fiant dicta remedia temperan
do dictas medicinas calidas cum
frigidis et plus et minus secundum
naturam humoris peccantis. Si
vero esset humor peccans fa
ciens dolorem talem colericus
vel citrinus. tunc primo pur
getur corpus prout dictum est

Et post mollificetur illa materia
sic. Recipe radicis altee et seminis
malue ana m. ii. seminis lini dr. i. mel
liloti, florum camomille ana m. 5. decoquantur
omnia in aqua fluviali
usque ad consumptionem 3e partis.
Et post fiat fumigatio deinde embro
catio cum spongia cum dicta
decoctione. Deinde fiat cucullago
ex dictis medicinis que ponatur
super locum lesum et ex dictis
medicinis fiat cerotum cum pin
guedinibus et ponatur super locum.
Confecta autem mollificatione sufficienti
tunc ponatur desuper unguentum calidum
resolutivum supradictum. Vel
ponatur una prassicella plumbi
perforata stricte. que etiam fortiter
mente cavat, sicut multi resol
vere dictam materiam. Quod si non
posset resolvi. tunc ultimum reme
dium est scindere pellem aut
cauterio actuali vel potenciali
vel cum scela vel rasoria et
paulatim dictam materiam extrahere.
Deinde consolidare. Quod si materia
flegmatica esset mixta cum sanguine tunc
fiat flebotomia et etiam alia re
media supradicta. Quod si esset
materia melancolica que raro accidit
faciens talem dolorem tunc di
geratur et evacuetur materia ut dictum
est in capitulo de materia melancolica. Deinde
fiant remedia dicta contra materiam
flegmaticam temperanda tamen secundum qualitatem
dictarum medicinarum. Quod si materia
melancolica esset mixta tunc digeratur
et evacuetur cum medicinis mixtis
cum appropriatis secundum mixtionem humo
rum. Et hec remedia. Fiunt quando
humorales dolores proveniunt a causa
corporea. Si autem a causa primitiva
ut a casu vel percussione. tunc primo
mundificetur corpus secundum humorem
peccantem. Deinde consydera an
fluxerit sanguis ad locum lesum vel
non. Si vero fluxit sanguis. tunc
consydera an sanguis talis sit intra
venas vel extra. si intra tunc
fiat flebotomia ut dictum est supra.
Si extra tunc ponantur ventose
in parte declivori prout videbitur
medico intelligenti et fiat inci
sio. extrahatur sanguis corruptus
aut sanguis fluxibilis aptus corrum
pi. Deinde fiat inunctio supra
dicta a causa flegmatica. Si vero

causarentur dolores predicti a motu
laborioso. tunc cura est predicta
Si vero dicti dolores prouenirent
a veneno vel a medicina venenosa
. tunc considera an venenum fuerit
ebibitum an ab extra approximatum
sicut a punctura vel morsu ali
cuius animalis venenosi Si vero a ve
neno potato tunc primo procuretur
vomitus Deinde approximentur me
dicine cordiales cordi appropriate
ut superius narratum est de cura tremoris
cordis Et postea ponatur tyriaca
antiqua cum vino potenti si ve
nenum est frigidum vel cum aqua ros
acea vel solatri si venenum est
calidum Nam confortato corpore
a veneno conservabitur virtus Si vero
ab extra dictum venenum applica
retur. tunc ligetur primo super
dictum membrum lesum fortiter ne
transeat ad partes cordis Deinde
aperies pullum vivum per dorsum et
ita calidum pone supra lesum locum
. quoniam tale venenum attrahet pullus
Deinde consimiliter tribue tyriacam
in potu cum cura ut dictum est Et
nota quod ex superdictis medicinis
possunt fieri cerota emplastra
embrocationes linimenta lociones vel
ea fumigationes et similia

Cura cam
de gibbositate Notandum est primo
quod gibbositas pro descripcione Gibbo
sitas est dislocatio spondilium
a proprio situ Secundo notandum quod ta
lis dislocatio tripliciter causatur
Aliquando versus partem anterio
rem. et dicitur arcuatio Et aliquando
versus partem posteriorem et dicitur
proprie gibbositas Et aliquando versus
partem lateralem quia versus par
tem dextram vel sinistram et vo
catur contorsio / 3o notandum quod
hec gibbositas dupliciter causatur Uno
modo a causa primitiva ut a casu
vel percussione et similibus causis
Secundo causatur a causa corporea
ut humorali mollificante juncture
spondilium aut a ventositate aut ab
apostemate aut a simili causa inducente
gibbositatem Signa autem de se
sunt satis nota cognita causa predicta
Si vero gibbositas causaretur a ca
primitiva ut a casu vel percussione
vel similibus causis tunc primo re
moveantur dicte cause et postea

mundificetur totum corpus secundum
naturam humoris peccantis
cum flebotomia aut solutione ventris
si est necesse Deinde fiant fricationes
fortes ut materia talis removeatur
et mollificetur Quod si vero materia
faciat talem dislocationem aut est
calida vel frigida Si vero est calida an
sanguinea vel colerica. si est sanguinea tunc
primo fiat flebotomia ut dictum est
et postea ponantur ventose supra
locum lesum Et extrahatur sanguis
plus et sufficienter donec totaliter
talis materia evacuetur Et semper
tamen circa locum lesum pones fri
gida et stiptica. ne materia aliqua
fluat ad dictum locum Et postea pone
supra dictum locum medicinas
calidas et siccas resolventes et exsic
cantes materiam remanentem ut
dicetur Si vero esset materia colerica
quod tamen raro accidit. tunc eva
cua cum medicinis appropriatis plu
ries supra dictis Deinde cura
procede prout dictum est in materia
sanguinea Si vero materia faciens
dislocationem esset frigida. tunc ad
verte si est melancolica vel flegmatica Si
vero esset melancolica. tunc evacua hunc
humorem cum medicinis appropriatis
pluries supra dictis Deinde po
ne circa locum frigida et stiptica
que prohibeant materiam fluere ad pre
dictum locum Deinde fac fricati
ones postea pone ventosas si tibi
videtur quod possunt evacuare bonam
partem illius materie. postea suppo
ne medicinas calidas et fortes
et minus siccas quam in materia flegmatica
et ventosa frigida que statim dicentur
Si vero materia flegmatica esset causa
gibbositatis que ut plurimum ad
venit tunc digeratur et evacuetur
materia prout dictum est Deinde po
nantur frigida et stiptica circa lo
cum lesum et postea fiant fri
cationes fortes omni die bis
aut ter Et postea fiat hec fo
mentatio sive stupha Recipe florum
sticados arthemisie salvie maiorane
meliloti flores camomille ana [illegible]
pulegii origani calamenti sinapis
calami aromatici cinamomi [illegible]
castorei piperis euforbii piretri
ana 2 [illegible] Et fiat decoctio in aqua
pluviali vel cum optimo vino
sicut tibi videtur Deinde fac

fomentatorum et embrocatorum cum
duabus spongiis. Quo facto adhuc
fiant fricationes fortes cum
aliquo panno aspero de lino
Deinde fiat talem unctionem vel
aliam quam expertus sum Recipe
olei vulpium olei catellorum olei li-
liorum ana olei de ovis olei de
castoreo ana ʒ.s. et de costo ʒ.s.
olei de piperibus de croco de eu-
forbio de piretro de laticibus ana
ʒ.iii. seminis sinapis ʒ.ii. pulverisentur
omnia pulverisanda et cum mo-
dico cere ana fiat unguentum molle
Et fiat inunctio fortis Deinde
ex dictis medicinis fiat cerotum
super corigio grosso et ponatur
supra inunctionem Deinde ponatur
una steca lata grossitudinis
semidigiti supra cerotum Deinde
fiat una bona ligatura cum in-
stita una vel fascia forti adhuc
ut fiat extensio spondilium et
in suum locum reductio et inte
flate repulsio et excitatio et sic
procede usque ad finem cure Quod
si esset materia ventosa talia pro-
cede ut dictum est supra contra
materiam taliam Si vero gibbosi-
tas fieret a causa corporea tunc
considera cuius humor est prava
et tunc digere et evacua cum ut
dictum est Et deinde procede ut
iam declaratum est a causa pri-
mitiva Si vero gibbositas fieret
ab apate tunc primo curetur
apate digerendo et evacuando humo-
res peccantes ut supra patet Deinde fi-
ant remedia supra dicta si est
necesse Nota tamen quod semper paciens
uti debet administratione optima vi-
vendi non naturalium intelligunt
plura tamen possent poni remedia
similia

Q
Uesita tamen de varicibus est pri-
mo notandum quod varices dupli-
citer sumuntur Uno modo proprie et sic
sunt vene tumefacte tortuose ple-
ne sanguine melancolico in tibiis reperte
Secundo sumuntur large pro quacumque
vena tumefacta in quacumque
parte corporis Et propter hoc dicunt
medici quod vena tumefacta in o-
sco est hernia varicosa a vari-
cibus dicta Sumitur autem hic primo
modo et non secundo Secundo notandum quod
huiusmodi varices quandoque possunt
causari ex solo sanguine puro alii
ex sanguine colerico alii ex sanguine
flatico et alii ex sanguine melancolico quod
ut plurimum accidit ab aliis autem
humoribus raro fiunt varices quamvis
etiam a predictis fieri possent Et
hec egritudo ut plurimum accidit
cursoribus et portatoribus et illis
qui magna ferunt pondera et
illis qui cibis utuntur melancoliam
generantibus Quod si hec passio fi-
eret ex solo sanguine tunc primo
fiat flebotomia de basilica Deinde
in loco inferiori et incise varices
Quod si ex sanguine colerico tunc primo
mundificetur totum corpus ut
iam dictum est Et post hoc consimiliter
fiat flebotomia Et caveat paciens
ne comedat cibaria melancoliam ge-
nerantia quia si paciens ut pluri-
mum a tali humore fuerit Aut
etiam predictum sanguinem quod narratum
est in capitulo de cura hernie varicose
Quod autem hec ex colere varium quia
si color est niger sectat materiam melan-
coliam Et si vero tamen quandoque obscurum te-
stat sanguinem purum Et si citrinus de
sanguine colerico et flatico est Deinde
item etiam cognoscitur ex terre prurita

Q
Uesita tamen de elephancia primo notandum
est quod elephancia est tumor preter
naturam factus in pedibus et
cruribus Secundo notandum quod elepha-
ncia aliquando causatur a sanguine
aliquando a colera aliquando a flegmate a-
liquando a melancolia Et aliquando ab humo-
ribus mixtis Si enim hec passio
fieret a sanguine vel a materia exi-
stente inter venas tunc primo fiat
flebotomia de basilica mundificato
tamen primo corpore a superfluitatibus
malis Deinde fiat flebotomia de
saphena et currens fiat donec
eiiciatur tota materia Deinde facta
prima flebotomia statim fiat liga-
tura cum instita lata trium ad plus
quatuor digitorum et incipiendo et
stringendo a pede usque ad genu
Deinde super genu fiat tale re-
percussivum ne materia amplius flu-
at ad dictum locum Recipe boli armeni
ʒ.i. olei violati nenufaris mandra-
gore ana ʒ.s. succi solatri
mastici ana ʒ.iii. spodii san-
dali terre sigillate acatie ypoquisti-
dos ana ʒ.ii. camphore ʒ.i. in-

oxy. ʒ. j. s. cere modicum et fiat unguentum molle. Et ex dictis me-dicinis fiat ceratum. Et facta in-unctione super genu, ponatur cera-tum supra inunctionem. Deinde fiat ligatura supra ceratum incipiendo a genu usque ad medium coxe. Et in capite duorum dierum vel trium potest fieri flebotomia de ve-nis existentibus in pede vel renice. Item pro resolutione materie dicte pos-set fieri embrocatio bono fomen-tatio et inunctiones infra dicte. Et post ligatura supradicta. Et omnia ta-lia remedia fiunt ut magis re-moveatur repercussivum et tunc materia fluere non possit. Et si hec re-media non sufficerent, tunc potes apponere sanguisugas super mul-tas venas et extrahere totam materiam. Deinde procedere cum aliis medicinis supra dictis, ut videbitur sapienti medico. Et si adhuc hec remedia non sufficerent, cum ce-rotis procedere potes donec tota materia evacuetur. Et consimile etiam pro-cedere potes ut supra. Si vero elephantia fieret a materia colerica, quod raro fit, tunc primo evacuetur totum corpus a materia colerica, ut plurimum dictum est. Deinde fiat una talis embrocatio: Recipe viol. ro. ne-nufaris foliorum salicis an. m. j. semperviue cortic. papaueris cu-cumeris semp. mandragore malue vio. malue minoris plantaginis an. m. s. et fiat decoctio in aqua rosacea et plantaginis pro divitibus. Pro pauperibus in aqua pluviali. Et post fiat embrocatio et lotio. Recipe olei ros. viol. nenufaris olei de salicibus an. ʒ. s. olei mandragore citoniorum succi semperviue succi plantaginis an. ʒ. v. boli ar. terre sigillate san. albi an. ʒ. j. cere cum quantum sufficit et fiet unguentum molle. Item cum predictis medicinis potes facere ceratum lotionem embrocationem et similia. Si vero fiat ab humore melancolico, quod ut plurimum accidit, tunc primo mundificetur totum corpus a tali humore. Deinde consumatur talis humor qui est intra venas an. ex. Deinde talis humor existens in venis tunc fiat flebotomia. Et si flebotomia non sufficeret, tunc apponantur

sanguisuge. Deinde fiet talis embrocatio et fomentatio: Recipe melliloti florum camomille anetum pen-tafilon an. m. j. pulegii calamenti origani millefolii an. m. s. et fiat decoctio in aqua pluviali et fiat fomentatio et embrocatio cum spongia ab alto. Post fiat hec inunctio: Recipe olei camomille amigdalarum dul. an. ʒ. j. olei liliorum al. de pecos. de rosto mastici an. ʒ. s. olei de piperelis de ciroto latini euforbii an. ʒ. ij. butiri pinguedinis galline medulle cervi bovis an. ʒ. j. s. cere quantum sufficit et fiat unguentum molle. Et facta embrocatione fiant scarificationes fortes ad inf. et super aperiendo porositates et movendo materiam illam. Deinde fiat inunctio dicta et post ligatura supradicta. Si vero materia inclusa esset extra venas, tunc evacuetur totum corpus a tali materia. Deinde ponantur ventose plures et extrahatur materia quantum possibile est, et post fiat ordo iam supradictus. Ultimum vero remedium est scindere car-nem et extrahere illam materiam vel apponere cauterium potenciale vel paulatine dictam causam evacuare, observato tamen bono regimine secundum vi. rerum non naturalium dicto, humore non multiplicaturo. Si vero elephantia causaretur a materia flegmatica, tunc primo fiat mundificatio corporis a dicto humore cum pillulis de hermo-dactilis vel de agarico, de turbith, de euforbio et similibus. Deinde fiat talis embrocatio et fomen-tatio: Recipe pulegii calamenti ori-gani sticados arab. cassiefistule ser-pilli an. m. j. lauri camomille melliloti caprifolii anetum pe-tafilon altamisie an. m. s. de-coquantur omnia in vino montano pro divitibus, vel cum pletresi vel in aqua pluviali. Deinde fiat fo-mentatio et embrocatio cum spon-gia. Deinde fiant scarificationes for-tes cum uno parvo cultello aperto. Et post fiat talis inunctio: Recipe olei vulpis camomille liliorum al. an. ʒ. j. olei de rosto castor. de pecos. olei rutacei an. ʒ. s. olei latini de euforbio de ciroto de piperelis an. ʒ. iij. pinguedinis vesi taxi leonis struthionis anseris anatis

an ʒ vj. bdelli serapini oppopanaci
ana eufor an ʒ ii. se sinap
ʒ i. s. piperis et piretri an ʒ i.
pulueris ruta puluerisentur et cum mo
dico cere albe fiat vng molle
Et facta bona diligenti inuncti
one fiat ligatura ut supra. Et
ultimo possunt fieri cure dicta

Capitulum
De ulceratione renum. Est pri
mo notandum quod ulcera renum sunt du
plicia quedam occulta et intrin
seca. facta in substantia renum aut in mu
sculis ibi propinquis. Et quedam sunt
manifesta et extrinseca facta in mu
sculis propinquis cum supradictis remedijs
Ad propositum loquitur hic Rasis
de ulceribus renum 2o a dictis
dicto 2o notandum propter ista dictorum
ulcerum quod licet ut plurimum causantur
ex egritudinibus renum ut in fe
ctuitis flatis et aliis longis egri
tudinibus propter longum cubitum ulce
rentur ille partes ut plures
vidi in practica. 3o notandum quod
licet ulcera pro maiori parte
fiunt propter sudorem et sor
dem coadunatam in illa parte
posteriori. Tamen talia ulcera
possunt fieri a colera rubea flate sal
sa acuto et mixta. Si vero talia ul
cera essent causata propter sudorem
et sordiciem tunc primo fiat mun
dificatio cum aqua ordei et melle
rosato et postea consolidetur locus
hoc modo. Recipe vng de cerusa
ʒ i s. olei ʒ i. tutie preparate
cum aqua rosarum. boli ar. terre si
gillate an ʒ i s. misce. Vel
sic Recipe balaustiarum nucis cypressi
nucis an ʒ i. thuris mastic
sarcocolle an ʒ s. vng de ce
rusa ʒ ii. san. drag. boli ar. terre
sigillate an ʒ i s. puluerisentur omnia
puluerisanda et misceantur omnia
simul et fiat vng cum modico
cere. Si vero talia ulcera causa
rentur ab humoribus dictis tunc
primo mundificetur totum corpus
ab illis humoribus inducentibus
illa ulcera. Deinde fiat mundifi
catio et consolidatio cum supradictis
medicinis. Et tamen melius hoc pli
beantur generaciones dicta ulcera
quam cito videntur illa ulcera
rubere statim fiat appositio cum
aqua rosarum vel appone ibi panni

madefactum in aqua ro. olo ro. oleo
viol. et albumine oui. Vel fiat cero
tum cum dictis membris

Capitulum de dolore
Qui fit in membris manifestis
Est primo notandum quod per membra ma
nifesta duo intelligere possumus
primo membra principalia. sicut sunt
cerebrum cor epar et testiculi. Sed
de isto dolore facto in istis mem
bris et aliis intrinsecis non intelli
git Rasis. Ergo intelligere possumus
per membra manifesta. membra que sunt
extrinseca apparencia. que sunt intrinseca
sicut sunt digiti manus brachium
et cetera membra. 2o notandum quod hic
dolor aliquando potest prouenire a causa
primitiua. aliquando a causa corporea
Si a causa primitiua. tunc potest prouenire
a aere frigido et calido a casu et
percussione a compressione et multis
aliis similibus causis. Si a causa
corporea tunc potest prouenire a mala
complexione cum materia et sine materia
aut a mala compositione aut solu
cione continui. Si vero fieret do
lor in membris manifestis vel extrinsecis
a causa primitiua. curentur sicut illa
tunc consideranda. an licet dolor qui
causatur in membris illo sit ma
la complexio cum materia vel sine. Si
cum materia. tunc aduerte si ubi est
mala complexio calida vel frigida. Si
calida. tunc vel sanguinea vel co
lerica. Si sanguinea tunc fiat fleu
bothomia prout videtur experto me
dico si esset solita. tunc fiat
euacuatio illius humoris ut supra patet
Et postea fiat hec inunctio propter
remouere malam complexionem
Recipe olei ro. ʒ i. olei viol. ʒ s. albu
minis oui unius. i misce. Vel sic
Recipe vng de cerusa cum aceto ʒ
i. olei ro. nenufaris olei viol. an
ʒ s. camphore g. iii. misce. Si
vero esset materia frigida fleu. vel me
lancolica tunc digeratur et euacuetur
ut dictum est supra. Et postea fiet
hec inunctio Recipe olei camomille
ʒ i. olei liliorum al. aneti an ʒ
s. olei costi olei de costo an
ʒ iii. Vel fiat talis fortior
Recipe olei costi olei de costo et ca
momille olei albi an ʒ s.
olei de castoreo olei de piperibus
olei de croco olei de euforbio olei
benedicti an ʒ ii. thuris mastic

gar̃ inulf inq aũ· ℥ i· tere medi
rum et fiat vngt̃ molle Et vec'
me essent mixte· tunc misceant
medicine calide cum frigidis
put videtur medico experto vl'
trimo nõ q medicine fere for
tes non debent applicari super
iuncturas ppter nocumentu nervorum
et cordarum· s; talia securius ap
plicari possunt Et vnguẽtã etiam
iuvant fricatores ut notat ex
periencia Item ex pdictis me
dicinis possunt fieri embrocacione
cerota fricacia et similes me
dicine Et hec sufficiat ad lau
dem omnipotentis dei eius q; ma
tris virginis Marie et totius cu
rie triumphantis Amen

Explicit Recepte Excellentis
Artis et Medicine doctoris ac
famosi practici Magistri Bartholo
mei de Sancta Zophia collecte
et principiate per eund' Padue· re
scripte a quodam Bacc' in Cremona
et finite in Cubiq p Nicolaum
de Ferrolant artium et medicine
Bacc'· scripte q; modo p Johẽz
de Costein in Crac' et finite feria
scda vel ipo die sancti Crucis
pre mensis gloriosi· Anno dm
1464 Mº cccc· lxiiiito Pro tempore tunc
secundo pro reformacione universalis
orthodoxe Cristianu pplm Cont
et adversus pfidissimos cultui x'
molestos Turcos ppria momine
commovente Jesus Cristus

Cap primu de purgantibus sanguinem

Ivuibe sunt tepide et declinat
ad caliditatem Sz quidam me
dicorum dicunt q sunt frigide in
primo g· inter siccitatem et
humiditatem Et qñ bibuntur aq
decoctionis earum viridis recentium
reprimunt sanguinem acutum exube
rantem et coleram rubeam et re
primunt humiditates sanguinis exube
rantes· et qñ bibit' cum aqua cũ
zuccaro vz calefactioni sanguinis acu
ti et illi qui non pt sustine' fleu
bothomiaz

Assa fistula int' calidum et frigidum
et humidum media existit et lenit
acuime' sanguinis et reprimit vapore
et fervore eius Et vz apostemati ab
eo nascentibus Et maxime in illis
apostematibus que nascuntur in gula
Et qñ fit gargarisma ex ea cum
aqua vinee aut vuae acerbe
vel succo coriandri viridis pur
gat ventrem et intestina et
mundificat coleram eius et lenit
et scintillam facit exire Et qñ
bibitur cum tamarindis purgat
cole· eius Et qñ bibitur cũ turbith
purgat fleg' Et qñ bibitur cũ
succo lactucarum et d' sempervivi
vz urine et apostematibus calidis epatis
et maxime qñ administratur cum
aqua eius Dosis est a 1· vel v· aur
usq; ad 2º Et est fructus ar
boris eligenda ẽ grossa et in
colore multum nigra q; significat
maturitatem et cum cocutitur nõ
sonat intus qua q' sonat pria
lz humiditatem

Fumus terre est ca· in primo et
in 2º Succus eius clarificat san
guinem turbidum primo purgat me
lancoliã 2ão flã salsum et cole
ram adustam Et vz scabiei et pru
rigini et adustioni colere et
maxime qñ de eo imbibuntur
mirabolani citrini Herba eius
cocta cum vino et cataplasma su
per locum podagricum vz Et spe
cies minor est in semine q;
in succo et dz eligi' ille qui
est viridis q; quanto viridior
tanto melior et debes succũ
extrahere et depurare et pro bibere
cum zuccaro In oleo autem po
natur pul· fuliginis simul
affinatur cum zuccaro et succo

fen terre in aqua quantitate [illegible] De a-
lys inungat patientem in balneo
optima est. Dosis eius cum zuccaro
et aqua calida confert epilenticis et paraliticis
et splenis. Dosis eius a 3 i us-
que ad 3 ii cum x aureis zuccari.
Dosis de succo est ad x aureos bu-
liatur et sumatur. Dosis de semine
quod tritum est a 3 aureis usque ad
quatuor cum zuccaro.
Amarindi sunt frigidi in 3o et
sicci in 2o. Reprimunt acuitatem
sanguinis et valent in febre acuta et in in-
flammationibus acutis adherentibus
quibus accidit inde stupor et mor-
tificatio et labor maximus. Et
valent multum febricitantibus. Et quando fit
syrupus de eis valet multum suspendentibus
et exprimatur et colentur. Et do-
sis earum est a 3 libra aureis usque ad x.
Ribes i. acedula est frigida et sicca
in 2o. Reprimunt acuitatem sanguinis
et valent morphee rubee et [illegible]
que sunt de sanguine et hic idem
facit syrupus de [illegible] aloe agre-
sta. Capitulum 2m de purgantibus fle-
gma et primo de talibus.
Colloquintida
calida et sicca in 3o quod purgat fle-
gma viscosum grossum et pur-
gat caput et nervos et partes
eorum. Et valet epilenticis et co-
lice passioni que fit de flate
viscoso. Valet etiam arthetice, scia-
tice ubicumque fuerit dolor. Et mi-
stionem et excoriationem facit quia
nocet stomacho. Et debet eligi que habet
citrinum colorem, et illa que habet
pulpam albam vergentem ad
citrinitatem et que est levis.
Et debet teri et reponi cum [illegible]
de dragaganto vel gummi arabico vel
mastice et non debet bene teri.
Item colloquintida est pomum cuiusdam
arboris in transmarinis partibus
circa regionem [illegible] que etiam
[illegible] alexandrina nominatur.
Debet eligi que habet medullam albam
[illegible] multum et bene impleta sua
medulla. Habet virtutem [illegible]
dissolvendi et dicitur quod primo
purgat fleuma, 2o melancoliam. Et
medulla potissima est usui me-
dicine, 2o semen, cortex nullam
habet efficaciam, nisi scribatur in recepto
[illegible] pomi semina cum medulla.
Dosis eius est usque ad tertiam
partem auri unius. Vel est a 2 [illegible]
grani usque ad xl.

Turbith est calidum et siccum in 3o quod
purgat fleuma grossum et viscosum
et coleram viscosam et fastidium
et repletionem membrorum et mun-
dificat corpus de illis. Et sunt qui-
dam medicorum qui dicunt quod
purgat melancoliam aliud quod sub-
tile est de flate et desiccat cor-
pus ex subtractione humorum ut
humiditatis et nocet stomacho et facit
dolorem. Et quidam medicorum
dicunt quod purgat melancoliam et debet
eligi qui est albus et qui habet sub-
tile lignum vel corticem non [illegible]
[illegible]. Et quando ministratur cum ali-
quo aloe ut res debet teri bene. Et
quando datur in potu non debet teri
bene sed bene temperari cum oleis
amigdalarum dulcium vel cum oleo vio-
lato. Dosis eius est trita per se
maxima a 3 i usque ad ii vel iii
vel ab aureo i usque ad ii. Licet alii
qui dicunt quod potest esse a[illegible]
Agaricus calidus in 3o siccus in 2o
purgat fleuma et facit venire me-
dicinas ad extremas partes corporis
et incidit humores grossos visco-
sos et mundificat nervos bene et
ideo valet dolori capitis et vertigini
et tremori stomachi ex corruptione
humorum viscosorum. Et valet omnibus
infirmitatibus que sunt de flate
et contra omnia mortifera venena
ex proprietate sua. Et sunt qui dicunt
quod purgat grossum fleuma et melancoliam.
Et debet eligi femina quod cito fran-
gatur et qui habet parum dulcedi-
nis et non debet multum teri et
cum vino debet accipi. Femina
enim agaricus melior est habens foramina
rotunda et albissima leve et fran-
gibile et habet quasdam tuberositates
minutas et [illegible] [illegible] [illegible]
masculus vero oppositum quia est non
frangibilis [illegible] potest servari per
tres annos in multa efficacia.
Dosis eius ab aureo i usque ad
ii. Vel dosis agarici est a 3
i usque ad ii vel iii. Imbibatur
prius per iii horas in oxymelle.
Contra quotidianam febrem purgationem
in venis sine febre aliquando infestat
Rx 3 s. agarici 3 i. succi feniculi
et 3 i fen terre misce. Detur
patienti ante accessionem per ii
vel 3 horas. Melius enim ex hiis solo

liberantur. Decoctio agarici castor
sinapis sene dolor capitis sedat
ex multo flate et stomachum confortat
vel fiant pille ex hiis cum succo
feni et absinthii idem faciunt Item
habet virtutem dissolvendi attrahendi
et est qui stringit et resistit omnibus ca
dentibus abiectis et maxime in lo
bereda

Hermodactuli sunt ca. et sic. in 3°
purgat fla et fastidium et valet dolo
ribus iuncturarum et artetice et in
subtrahendo humores qui mutant
artetica non quod nocet stomacho. Et meli
ores qui sunt albi et non rubei
et duri exterius Et est herba circa
cuius radicem tuberositates inve
niuntur que colligi debent usui ut
in medicinis ponatur in estate
et desiccantur. et in efficacia mul
ta potest conservari per annum sin
gulis annis renovantur si permis
tione virtutem dissolvendi consumi di
attrahendi. pulvis eius carnem
superfluam et mortuam corrodit
Item pulvis confinge cum sapone
galline et linimentum intromittatur fistu
le supponatur Dosis eius ab aure
reo uno usque ad duos

Euforbium est ca. et sic. in 4° Propri
etas eius est purgare aquosita
tes fleg grossum et viscosum
quod est in iuncturis et intestinis
nisi quod facit arsuram seu nause
am et excoriat et debet eligi no
vum et recens et non antiquum
et quod est clarum habens saporem
acutum et quod est declinans ad
croceum et subrufum colorem Et
debet preparari cum bdellio benefrica
to vel cum gummi arabico et cum co
ponendum alias species sicut est
mastix cassiafistula et spica nardi
assafetida Dosis eius mixta cum
aliis speciebus est d. z. dramch
usque ad .i. Vel dosis eius est a
4 granis usque ad xii Item est
gumma arboris in India habet
virtutem dissolvendi attrahendi
laxandi quod plus purgat fleg
et sciaticam et a remotis par
tibus ut capite et Pulvis eius
carnem superfluam corrodit Ster
nutatio ex pulvere eius narib
immissa confert litargice epilensie
apoplexie Unguentum ad litargiam
et epilensiam ex pulvere eius castorei

cera et oleo in quo ungatur epilenticus
a posteriori parte capitis inungatur
tota spina litargici inungatur dia
parum bene et fortiter fricando Et
licium ad medicinam recipienda ex n
partibus ligni aloes et cassie
lignee et 3a parte euforbii et a
nacardorum et mille de medium

Pyrethrum est ca. et sic. in 3° g.
Decoctio bibitur ponderis aurei duorum
et purgat fla a capite Et est her
ba cuius radice utimur in medicina
et colligitur in hyeme per v annos
servatur Melius est quod est grossum
et acutum et quod non est perforatum
Gargarisma ex aceto decoctionis eius
et fiat potatum vel vino decoctionis
eius cerebrum mundificat a super
fluitate multa, tollit dolorem den
tium masticatum et venit stomacho

Serapinum est ca. et sic. in 3° g.
et purgat fla viscosum et humores
grossos attrahit a iuncturis Et valet
sciatice que est ex flate Et colice que
fit ex flate et ventositatibus frigidis
et viscosis in intestinis Et
est medicina bona multum contra
superfluum fla et illud est melius
quod est clarum et rubeum et ru
beum extrinsecus et album intus Et
quod est acuti saporis et pungens
et habet parum amaritudinis Dosis
eius est a 3 i usque ad aur. i

Medulla de albana semen res
ni orientis alii dicitur cartamus
vel granum silvestre Est ca. in p°
sic. in 2° Quidam dicunt quod sit ca.
et sic. in 2° nisi quia siccitas
superat caliditatem purgat fla
et valet contra flatus Et modus debet
accipi recipiantur xx aureorum ponderis
decoctio vel aliter recipe
ipsius et exponatur in aqua calida
et misceatur de melle simul
vel brodio galline et bibatur
purgat humorem flaum quod
sed nocet stomacho

Turbith est ca. et sic. in 3° ~~purgat~~
~~flaticam aquositatem Et melior~~
~~est illa que est subtilior~~ et habet
humiditatem superfluam et quando bi
bitur de eo i aur. cum vino 3um
purgat flegma

Atita gelis est ca. et sic. in 3°
purgat flaticam aquositatem Et
melior est illa que est subtilior
et quasi similis pennis pavonis Dosis

eius e aur. i. usque ad .i. s. Trita cum
duobus aureis de visco pomi et mi-
sce simul et fac pillas et purgant
fla viscosum
Sarcocolla .i. antere est ca. in 2o
sic. in p°. purgat fla viscosum gros-
sum et fastidium auctorum et ge-
nibus est melior que cito frangitur
et non debet accipi per se nisi cum
alia medicina Dosis ab aur. i. usque
ad .i. s. Et e gum in trisinateris
alba subalbida quorum est elige-
da et que in acri qualitate in-
venitur a kedarta in pulvere no-
vi in illis ex alio pulvere sophi-
sticatur pulvis eius cum aqua ca-
lefinatur et ad solem exiccatur
et cum aqua ro. positur in oculo
maculam consumit et oculum clari-
ficat vel preci vel anturanq
Psillium ca. et et sic. in 2o Ra-
dix eius purgat flegma viscosum
a qualitate eius cum bibitur succus
eius cum oximelle Dosis de succo
e aur. ii. usque ad iii. et reprimit
illum de parte de Algia
Asa .i. spiragos certes est ca.
et sic. in 3o quando bibitur cum a-
ceto purgat humores flatiros
sufficienter sine obstaculo Et
quidam dicunt quod eius flos
purgat melanam
Urtica e ca. et sic. in 3o semen
eius laxat ventrem sufficienter
et purgat fla et melam et oleum
eius magis purgat flegma Dosis
eius de oleo e mas. s. cum aqua
calida vel cum aqua mell. Quin-
dam dicunt dosis eius esse ab
aur. i. usque ad ii.
Aquila .i. rigina vel palma x.
est ca. in 2o humida in p°. pur-
gat fla a proprietate sua Et valet
doloribus intestinorum qui sunt
de flate quia nocet stomaco et nocet
splenetis duratis et colericis
quia cuiuslibet de flate. facit
enim nauseam Et dosis eius e
quinorum quod sunt medii de .xii. usque
ad .xiii. et debent teri et per
bibi Et purgat fla. et hic idem
facit catapucia minor
Bdellium est ca. et hu. in 2o pur-
gat flegma a proprietate Et valet
emoroydibus multum Dosis eius
est ab aur. ii. cum aqua mell
vel cum aliis medicinis Et est

gum arboris in trisinatis et habet
virtutem constringendi attrahendi repu-
gnat dissinterie ex acuta medicina apposita
intus et extus inventa sanat
lapidem frangit tussim mitigat
morsum reptilium curat distempera-
tum aceto
Armoniacum ca. et sic. in 3o pur-
gat fla a proprietate et valet epati
et est gummi arboris
Isopus est ca. et sic. in 3o quando
bibitur cum melle purgat humo-
res viscosos et grossos
Erayng ca. et sic. in 2o dicunt
quidam quod quando bibitur de suo cor-
tice grosso modo trita unum vas
cum aqua et aceto purgat hu-
mores multos cum flegmate Et
est arbor cortices et viscosita-
tes usui competit medicine quidem
fugi qui super eum crescunt con-
fluxu ventris ex precedente pur-
gatione fiat fomentum ex aqua
plu. decoc. cortic. vel fungorum plumis
si cum aqua plu. datur vel confusi-
onem ex debilitate contentive vel
humor accumine corticis vel fungi
cum aceto bulliant et spongia
intincta super stomacum ponatur
Storax liquida mestaria educit
est ca. et sic. in 2o quando bibitur
pondus illius mas. cum tribus
gum amigdalarum dulcium purgat fle-
gma viscosum sine aliquo obstaculo
Bedeguar est ca. et sic. in primo
purgat fla viscosum a sua pro-
prietate Dosis eius est aur. ii. s.
Ca. 2m de purgantibus coleram
Scamonea est ca. et sic. in 3o
purgat coleram citrinam
ab omnibus membris videmusque
sed nisi quia nocet stomaco et inte-
stinis et epati et aufferet appe-
titum et facit acsitam et ve-
xationem et ideo debet eligi melior
que est antiqua et illa que est
lucida et levis et que cito fran-
gitur et debet preparari cum succo cito-
niorum et pomorum et debet misceri
ad modum stomaticum et desiccetur
ad umbram et postea accipiatur Re
ani. masticis seminis apii et pa-
retur Vel alio modo quod con-
freatur cum oleo amigdalarum dulcium
et coquatur in pomo citrano
et sic accipiatur et non debet teri
nisi grosso modo Dosis eius est

l datur usque ad .ii. s. ad magis usque
ad s. aur. Dosis eius est a .3. vii. us-
que ad x. Et quando commiscetur cum aliis
medicinis dosis est de s. datur usque
ad aur. iiii.

Absinthium ca. in p° sic. in 2° pur-
gat coleram rub. et mundificat sto-
machum de ea. Et contra accipi per di-
gestionem me. lo. quia constringit
et est valde stipticum. Et quia la-
xat fortiter et inde accidit mor-
tificatio sicut dicit Gal. Dosis est
ab aur. i. usque ad iiii. Et de succo
eius de uno mas. usque ad ii. aur.

Absinthium alio modo e pontice
quia ponticum lz saporem. Vel
quia pontica insipida recipitur
colorem viridem saporem esse a-
marissimum. Aliud subalbidum
minus acutum et minoris efficacie.

Vnde absinthium dicitur duas vir-
tutes generales habere scilicet laxativam
et constrictivam. Constrictivam ex pon-
ticitate et grossitie sue substantie. La-
xativam ex caliditate et acuitate ne-
cnon eius et pontica grossitiem di-
cuntur habere substantiam. Quare si
mitis recipitur in aqua extinctum com-
pacta. eam grossitie sua gra-
viorem reddit. Ex caliditate sua
aliasque vires dissoluit et contra
operabitur. Quare non detur nisi
in aqua extincte digesta

Mirabolani sunt fri. in primo
et sic. in 2o purgant coleram
citrinam cum pauco flate. Dosis
eorum remollit de i. usque ad aur.
ii. Et si non remollit et pulveri-
zatis dosis est de iiii aur. usque
ad vi. Vel dosis est a .3. ii. usque
ad 3. s.

Viola fri. in primo hu. in fine
2i. purgat coleram citrinam de
stomacho et intestinis et deinde superi-
ta. Dosis earum tertium cum
zucaro est de .i. mas. usque ad ii.
Et quidam dicunt quod dosis earum
est usque ad iiii. aur. Et decoctione
eius usque ad vii. amcos

Cuscuta i. epidag. lini que ad-
heret circa linum ca. in p° sic.
in 2° purgat coleram citrinam
et assimiles operationi absin-
thii. Et debet colligi cum flo-
ribus. per ii. annos potest ser-
vari. statim primo purgat in aquam
2o fla. Aqua decoctionis eius

valet contra stranguriam et dissuriam.
Et hederam potius invenimus in mul-
ta quantitate. Bene coctam in vino
et oleo renibus et pectini et aliis
partibus dolentibus cathaplasetur.

Cassiafistula purgat coleram citrinam
et reprimit eam et requiescere
facit acuitatem

Tamarindi purgat coleram citri-
nam et reprimit eam et quiesce-
re faciunt coleram. Dosis earum e dicta

Manna est media inter caliditate
et frigiditatem. Et quando accipitur cum aqua
prunorum mollit multum ventrem et
reprimit coleram citrinam et laxat
subtiliter. Et sic acute et ca. com-
plexionibus. Et quando in syrupo viole
sumitur est multum omnibus supra
dictis et lenit pectus et valet
pleuresi et contra eligi que est alba
que venit de roca. Dosis eius
est de .x. aur. usque ad .xx.

Fumusterre siccus purgat citrinam
coleram et adustam et clarificat
sanguinem depositum putret

Prune sunt fri. et hu. in fine
2i. mollificant ventrem et pur-
gant coleram citrinam et repri-
munt acuitatem. Prunarum quedam
sunt alba. quedam nigra. quedam ru-
bea. Nigra aliquantulum dura ma-
gis valent proprie damascena
cum colliguntur matura findantur
et assigentur arte et ita conser-
vantur in aliquo vase ligneo
per ix. xv. dies post exponantur
et quantenus leniunt intestina
valent in egritudinibus acutis
et constipat ventrem. Si viridia
sunt dantur ad comedendum si pira
lubrica dicit decoctio earum

Castanee fri. et sic. in 2o. Re-
mollunt ventrem et natura eius
purgant co. citrinam et va-
lent multum febribus

Succus volubit ca. et sic. in p°.
Aliqui dicunt quod tenet mediu
inter utrumque. Et aliqui dicunt
quod e fri. purgat co. citrina. Et
maxime quando bibitur. Dosis eius
est usque ad iii. s. una mensura
x. aur. zuc. Et quando bibitur pondus
xv. aur. in cassiafistula expressa in
aqua calida est fortior in pur-
gando et delet aquata intestino-
rum et urticariam

Sene est ca. recte solis purgat

coleram citrinam et maxime faciunt hoc semen capparis et de cucurbita et qui comiscetur cum eo mel

Bellirici sunt frigidi in primo sicci in secundo dicunt quidam quod qui bibitur de eis pondus aurei .ii. purgat coleram citrinam dosis est ab aureo .iii. usque ad .v.

Capillus veneris calidus in primo siccus in secundo purgat coleram citrinam de partibus que generatur in stomacho et intestinis

Borragelsi est frigidus et humidus in secundo reprimit coleram citrinam et eam quiescere facit

Malagranata viridia que non sunt bene matura qui de eis bibuntur removentur superior pars et remanet interior vel extrahuntur inde sucus libra .i. et commiscetur cum aureis .xx. zuccari rubei laxat ventrem reprimens coleram citrinam et commiscentur dulcia cum acribus reprimunt eam valde

Tribes id est acredula etiam reprimit coleram citrinam sed restringit ventrem

Malagranata acetosa frigida et sicca et reprimit acuitatem eius et ideo (?)

Mel de agresta frigidum et ... reprimit coleram citrinam

Sumac frigidum et humidum in primo reprimit valde coleram citrinam et ideo valet frenaticis et illis prodest qui sunt calide nature

Acetum est compositum ex duabus partibus calida et frigida sed frigida preparat calidam et reprimit coleram citrinam et fervorem et extinguit et potissime quod est valde forte

Capitulum de purgantibus coleram nigram

Epithimum est calidum in tertio et purgat coleram in secundo siccum in tertio purgat melancoliam fortiter et nocet cordi Et dicit Galienus quod qui bibitur ex eo pondus aurei .ii. multis diebus cum sero caprino purgat mirabiliter melancoliam et ille probavit et invenit verum Et valet multum malo mortuo sed nocet stomacho et facit sitim et ideo debet cum oleo amigdalarum ungi et preparari Et debet quod est rubeum et quod habet saporem et odorem acutum et non debet multum bulliri cum aliis herbis debet poni post et debet esse aliquantulum tepidum quando accipitur Dosis eius est ab aureo .ii. usque ad .iii. Et de bullito a .v. usque ad .x. aureos Et est herba propria in calidis locis

nascens flos thimi est unde dicitur epithimum quasi supra thimum crescens per quod ... purgat ... id est flores ... purgat melancoliam zario (?) flegma purgat

Polipodium calidum in secundo siccum in tertio purgat coleram nigram sine dolore et suaviter Et purgat etiam flegma et alios humores Et sunt qui dicunt quod extrahit coleram citrinam subtilem prima melancolia Et omnes medici concordant quod purgat melancoliam Et cum carnibus avium et galline valet multum leprosis qui de eo bibitur aureis .ii. cum cassia septem diebus continuis et facit urinam manifestum Et debet eligi quod est inter rubeum et citrinum quod sit rosaceum et quod habet odorem ... et habeat saporem dulcem cum asperitate Dosis eius est dragma .i. usque ad aureos .ii. secundum patientis qualitatem Et est herba similis filici que super muros vel lapides vel quercus crescit sed quod super quercum melius est radix eius collecta et aliquantulum munda facta et ad solem per diem .i. desiccata per annos duos servatur Radix est eligenda que aliquantulum viridis est que autem siccata inutilis abicienda purgat melancoliam ... flegma purgat Nota quod ... in decoctione polipodii debet poni aliquod excludens ventositatem ut anisum cuminum semen feniculi quia habet ... ventositatem

Sticados arabicum est calidum in primo siccum in secundo aliqui dicunt quod est semen alii dicunt quod est medium melancoliam sufficienter purgat Dosis de aureo .iii. usque ad .iiii. Et qui bibitur cum oximelle tunc est melius

Kebuli frigidi in primo sicci in secundo purgant flegma et melancoliam adustam et quod est in stomacho dicunt quidam quod purgat coleram citrinam debilitat Dosis eorum tritorum cum zuccaro dragma .iii. aureis ad .v. Dosis de remollitis a .vi. aureis usque ad .x.

Indi sunt similes kebulis in operatione et virtute Dosis eorum est sicut kebulorum

Bezoguar id est lapis lazuli calidus et siccus in secundo purgat melancoliam et humores grossos debet qui bibitur dragma .iiii. ... cum ... tepido vel ... mirabili modo

gnia purgat mlam
Eupatorium .i. agrimonia ca. in p
mo sic in 2o purgat mliam et
ualet febri 4ne et febribus anti
quis et apatibus intestinorum qui
tibitur cum oxi le Dosis eius e
mas. s. Debilius v. aur. sucus
eius illud facit per se Eupato
rium .i. salvia agrestis est maioris
efficacie sit eupa. Con. ydropi
et ictericiam ex opilacione splenis
et epatis fiat decoctio .3. i salvie
agrestis in mra 2 succi apponatur et
detur talis decoctio Con. lum
bricos iudei potorum tecti cum
succo salvie agrestis
Mentastrum ca. et sic in 3o pur
gat mliam Dosis est .ii. mas. cum
aqua mellis Epitaedes arabum
facit idem Et qm miscetur cum ali
quibus solis ualet melorem utilitatem
et quidam dant ad potandum cum aceto
Aloe est ca. et sic in 3o purgat
fla et coleram citerina et tollit
ictericiam et mundat caput et cere
brum a superfluitatibus ibi aggre
gatis et debilibus firmum ascen
dere ad caput a sto. Conforta
visum si nocet sto et excoriat
ipsum Et ualet ablui terget in sto
remanet humores superfluos et
extrahit bene etiam ualet purgari
cum mastice et dragaganto uel
cum bdellio et pyra detur pon
re Et si sto est debilis de
tur melle nisi supralectiones sunt
ille qui ualet accipere uel feb
citaverit Et non ualet accipi te
pore calido nec magni frigoris
ut non noceat ano quia ipsa
facit de natura sua Et piscis
est ut non noceat ano cum ma
stice rosis et bdellio et debent
tum ea administrari Et melius
est aloe sicotrinum et quod fri
gitur rite Dosis est .ii. aur. de
si sim alios a3 .i. usque ad .ii.
Semen rosi est ca. et sic in fine
3y purgat humores grossos et
mliam et flegma et extrahit
vermes curcubitinos et ualet bene
terra et cum olo amigdalarum dulcium
administrari et pyra accipiatur cum
medicinis laxativis et non debet
per se accipi Et melius est ut
apponatur ipsi mecalesdar et stama
nea et ualet eligi clarum Dosis
alia aur. s. ad .i.
Cataputie sunt ca. et sic in 4o
gra purgant multas humiditates
flacidas et mliam que est in ventri
culis Et ualet dari in regionibus frigidis
qui possunt sustinere fumum uen
tris fortem Et ualet non accipiatur per
se si accipiatur et teratur et ad
ministret eis paratum amidi et
recori et sic accipiant Dosis ipsa
rum est per se .x. gna et de sui
catis aur. .iiii. Et est fructus cuiusdam
herbe que simili nomine appellatur
cum legitur fructus non ualet bre
ba pomi Eligenda est que intus
est viridis nec est perforata nec lumida
si alleta ualet primitus purgandi per su
periora propter levitatem suam
Centaurea maior ca. et sic in 3o
decoctio eius purgat fla et sa
nguinem et ex utraque et ualet orie
Dosis eius bullite ad .ii. mas. ista
rum ponderi buliat usque ad me
dium in lib. .iiii. aqu. coletur et bibi
tur Centaurea herba acceptus in
febre dicitur Est aut maior cuius
radix sim consta. ca. et sic in 2o
gorem ualet efficacem quam minor cen
taurea ualet acuitudine cuiusque quadam
dulcedine ualet ponticitate . Tenne
ouii ualet virtutem consolidandi di
mi. ex radice ne Centaurea minor
sim flores et folia maiorem ualet
efficaciam in cum incipit flores
producere ualet colligi in umbroso
loco suspendi et exsiccari pro an
nua est in multa effica. virtute
attrahendi ysimmendi cum simpr
ualet aqr mirs virus detur
dius cum zucro ad opilationem splenis
et epatis renum vesice stringi. dissu
Sene est ca. et sic in primo purgat
ad utraque et flegma et mittat
usque ad extremas partes cor
poris ualet arteticis et doloribus uncti
eorum qui sunt ex humore cole
rico et flaticis Dosis eius bulli
ti est usque ad .vii. aur.
Squilla fetida ca. et sic in 3o que
teratur et de ea bibitur cum sale
et oxile purgat fla et mliam
Dosis ab aur. .ii. usque ad .iii. Capitulum
primum de medicinis simplicibus que
faciunt opus suum in toto corpore
et que in uno membro tantum
Maturativa maturativa mollifi
Mollitiva constrictiva aperitiva

restauratiua · mundificatiua · consolidatiua · Extractiua ab interioribus · Expulsiua ab extra · Aggregatiua · Solaris et res leptosie substantie ut bombex · Et res grosse substantie ut cifans · Corrosiua uel consumptiua ·
Maturatiua medicina carnis est illa · quedam equalis complexionis declinans ad caliditatem et humiditatem sicut est aqua tepida et furfura frumenti cocta mola aqua et cera et laudanum et vine passe · Et non quod omnis maturatio fit ratione calide qualitatis et humide medicine · Simplices medicine quas narraui (?) hec sunt · Quedam non medicine sunt que maturant pacientis · Et sunt duo modi · Unus modus est per conclusionem sicut pinguedo porci et vituli et anatis et pix liquida et similia pini lignefacta cum oleo et similia · Alius modus fit per clausionem pororum donec resiliet et humectetur locus qui debet maturari per clausuram paporum cum extentore sicut psilium tritum et mixtum cum aqua et oleo · Et maturatio completa que magis est digna et preparatur ad extrahendum cum rebus attractiuis mundificatiuis hic modo potes scire omnes maturatores et primus modus est melior
Mollificatiua sunt medicine calide sine multo calore sicut est storax liquida bdellium armoniacum oppoponacum visgus pini et folia malvavisci cum butiro et mastice ysopus humidum · Gummi pini resina et sordicies bolli et folia tribuli montani bulita et radix cucumeris asinini agrestis bulite cum oleo · Et absinthii et olivis matris · Et mucillago · Et semen psilii et fenugreci et altee mucillago et medulla ossium vitulorum et sepum eorum
Induratiua uel repercussiua sunt medicine frigide et humide sicut umbilicus ueneris (?) bulite portulaca spina alba (?) pastoris plantago et vermicularis
Constrictiua sunt · ... terree et sicce ut amidum tutia · Gummi arabicum · Cerusa · Granatum · Et hec omnia debent bene ablui antequam eis utantur
Et sunt quedam de istis medicine agglutinatiue sicut malua et nux cipressi et citrulibus (?) ·
Mundificatiua sunt propter operationem aperitiue in virtute sua et etiam fortitudine que sunt viride eris et non est medicina · Et mundificatiua abstersiua cutis a sordicie et maculis et morpheam et ciratricibus (?) sicut est mel farina ordei · amigdale dulces · limares combuste · Cortex radicis caulis · Et omnia alia testudinem inherentia · Spuma maris · Fel · Ut Sterquilinium columbinum · Aristologia longa · Spina (?) pitaria et blatte · et sunt mundificatiua morphee et lepre que insistunt cum aceto · Et hec idem facit alleum sulphure · Storax (?) · Sal petroleum et borax · Sal armoniacum et omnes species salis · borax sunt fortiores
Leptonuce substantie sunt magis mundificatiue que dulce et faciunt mediocriter et non desiccant multum sicut camomilla · Malua · Oleum de catapucie et oleum raphani et oleum vetus · Grosse substantie sunt mediocriter frigide et humide sicut aqua frigida spina portulaca · Et sunt que acrem virtutem habent sicut mandragora papauer iusquiamus · Et ideo homo custodiret quia mortificat membrum
Corrosiua carnis sunt medicine et sunt in quarto et sunt subtilis substantie sicut est ustum viride eris et ideo primo ablui et cum cera et oleo misceri · Et nisi ita fieret noceret · Et sunt que frigida ut cerusa et similia
Extractiue sunt medicine calide subtilis substantie · Calida enim extrahunt ab interioribus ad exteriora · sicut armoniacum · Castoreum · Sordicies balnei · Pulvis ciminum · Sterquilinium columbinum · Carnes porci · Fuliginum · Gallinarum et anserum · Simapis · Allium et sal armoniacum
Generatiua carnis sunt medicine que attrahunt ad se mediocriter sine aliquo nocumento sicut radix lilii et semen orobi
Depressiua et repulsiua sunt mediocriter frigida et grossa sicut umbilicus

Mitigativa vero doloris sunt duo modi. Unus est facere quiescere dolorem similem calori naturali sicut anetum semen lini camomilla mellilotum et rosa calida et humida in primo. Alius modus est mortificationis doloris membri sicut jusquiamus papaver nigrum et mandragora.

Consolidativa sunt medicine constrictive et sunt sicut balaustia alumen galla viridis sanguis draconis thus mumia aloe.

[M]undificativa est medicina calida contra venenum sicut filipendula et coagulum hirci et sunt medicine que mundificant pectus et intestina. Et ea que provocant urinam et frangunt lapidem.

[S]arapaucium est calidum et siccum in 2°. Dicit Gal. quod radix eius trita exiccata calefacit et commixta cum pice et cathaplasmatum ossibus carne denudatis valet.

Mastix calida et sicca in 2° dicit dyascorides quod folium mastici bullitum et positum super vulnera et ossa fracta facit crescere carnem et incarnat ossa et stringit relaxata valde.

[C]uminum calidum et siccum in 2° et est bona in conquassatione et fracturis et quando bulitur dosis .i. kumach et quando supponitur similiter cum oleo distemperato valet.

Oleum de alkanna ad calidum dermanos valet fracturis ossium ex uno die dicit dyascorides quod facit fortitudinem ossium et ad alligationem membro fracto ex utraque parte et ponatur in medio plage vel fracture positum oleum.

Creta est frigida et sicca in 1° quando est bullita ponatur supra ossa fracta et cito consolidat illa dicit dyascorides. Sunt quidam homines qui ponunt aquam decoctionis ejus supra ossa fracta que debent consolidari et multum valet dicit Gal. quod videmus omnia quod est aranee et spuma ejus multum valet fracture ossium et consolidat ea.

Fraxinus est frigidus in primo. Alii dicunt quod est calidus et siccus in secundo. Quando bullitur folium vel radix eius in aqua et ponitur supra ossa fracta multum valet et incarnat.

Ca. vi de simplicibus valentibus passionibus nervorum.

[S]ticados arabicum natura ipsius mitigat humores et dolorem nervorum. Et valet multum contusionibus frigidis nervorum et in hoc non deficit quia multum appropriatum est nervis frigidis et quando bullitur et comeditur cum melle multis diebus curat tremorem capitis.

Agaricus mundificat a proprietate nervos de humiditate flegmatica proprietate sua. Et quando bullitur cum oximelle valet forte multum.

[C]ostus calidus in 2° siccus in 2° emplastratum valet conquassationibus nervorum et relaxationibus multum antiquis et debiliti motui nervorum qui accidit ex nimia frigiditate et valet tremori cordis.

Castoreum calidum in 3° siccum in 2° valet passionibus nervorum frigidis tremori et stupori spasmi inanitionis et repletionis.

Piretrum calidum et siccum in 3° bene mixtum in quarto cum unguento oleo suo vel cum eo bullito valet relaxationibus antiquis et debiliti motui nervorum ex nimia frigiditate que accidit membris et valet tremori cordis.

Camomilla calida et sicca in primo confortat omnia membra nervosa que ponuntur in aqua eius ad ipsa ad eius vaporem et alleviat fatigationem multum quia calor camomille similis est calori hominis et consumit superfluitates humorum sine attractione. Et oleum eius.

Squilla calida et sicca in 2° et melius sicca in 2° valet doloribus nervorum novis sanis nervis. Valet non sanis.

Balsamum calidum et siccum in 3° decoctum valet tremori qui provenit ex humoribus flegmaticis. Et similiter valet.

[C]entaurea fetida .i. balsamita decocta in aqua et lana fetida madefacta in ea et posita super nervos valet in conquassationibus et tor[sionibus].

[C]innamomum calidum in 3° siccum in 2° valet torsionibus nervorum et casui subito et sincopi.

Miluc est calidum et siccum in fine 2i potatio ipsius valet tremori sumpta cum vino et doloribus nervorum que sunt de flatu et debet lassitudinem et quando fit clistere ex eo valet fortiter.

Laurus calidus et siccus in 2° fracta

eius est calidior cortice et va-
let doloribus frigidis nervorum et eius
oleum lassitudinem eorum
Ipsius ca. et sic. in 2o cuius decoc-
tio et fomentum eius confortat nervos
Alchamisata ca. in p° sic. in 2°
bibita valet dolori nervorum
Sal ca. et sic. in 3o cum emplastratur
cum eo et farina et melle valet
torsionibus et relaxationibus nervorum
Oleum rose ca. in primo valet doloribus
frigidis et vetus oleum valet arteticis
Cera est mediocris et remollit ner-
Dellum ca. et sic. [illegible] curat
in 2o valet duritiei nervorum cum
fit cum eo emplastrum
Assa fetida ca. in primo et sic. in 2o
bibitum cum vino piperis et ruta
valet doloribus nervorum et epilepsie
Armoniacum ca. in 3o sic. in 2o
delet apostemata dura que fiunt in ner-
vis et iuncturis cum fit ex eo em-
plastrum / ca. in 2o sic. in fine 2i [illegible]
[illegible] et emplastrate cum melle
et ruta curant torsionem nervorum vel
Unce sunt mediocris [illegible] cortura
et lini [illegible] caliditatis
[illegible] valent doloribus nervo-
rum et frigide potentissime
Alchamisia ca. mediocriter valet
eius decoctio spasmo nervorum
Semen lini ca. [illegible] et tremori
in primo et mediocre [illegible] humi-
ditatem et siccitatem et cum fit
emplastrum ex eo cum cera et melle
valet torsionibus nervorum et unguium
[illegible] ca. in 3o sic. in 2o bibit
valet frigide ex flate viscoso et
ventositatibus grossis et artetice
et dolori iuncturarum et delet apostemata
que fiunt in nervis cum emplastratum
Atreion ca. et sic. in p° potio
eius valet passionibus nervorum
torsionibus spasmo et epilepsie
Aduma i. cerciu agreste ca.
et sicum in 2o cuius decoctio bibi-
ta valet dolori frigido nervorum et do-
lori [illegible] et pueri ex flate
Nasturcium ca. et sic. in 2o fiat
ex eo emplastrum quod valet rela-
xationi nervorum et frigide [illegible]
Urtica ca. et sic. in [illegible] ex flegh-
[illegible] vel sic. in 2o semen
eius quando teritur emplastratur
nervus cum sale valet torsionibus
nervorum vel conquassationibus
Oleum lilii remollit nervos

Oleum catapucie ca. in 2o mundi-
ficat nervos a flate [illegible]
Oleum [illegible] ca. in 2o valet egritudi-
nibus frigidis nervorum valde
Oleum thimi [illegible] ca-
et sic. in 2o valet passionibus frigidis nervorum
[illegible] sunt fri. in primo sic. in 2o
confortant nervos debiles constrin-
gunt eos et confortant
Ordeum fri. et sic. in primo cum fit
cum eo emplastrum super nervos ha-
bentes apostemata et grossitiem [illegible]
[illegible] ad iuncturas
Psillium cum ex eo fit emplastrum
cum aceto et oleo rosato valet torsi-
onibus nervorum et doloribus iunctu-
rarum provenientibus a calide et sicce
Ca. 1m de medicinis valentibus
Unde passionibus musculorum
Unde nota quod musculi sunt compositi
ex carne simplici et ex villis i. filis
longitudinibus et transversis et ex [illegible]
[illegible] positis et nervis et propter hoc
inveniuntur in musculis carne
Quantum flos pulsatilles 2o
eius ca. et sic. in 2o cum bibitur de
eo pondus ʒ cum pipere valet mu-
sculis et bulbonibus et curat lassi-
tudinem musculorum et cor in-
cum confortat
[illegible] bibitum cum vino valet
passionibus musculorum
Pix ca. et sic. in 2o confert in a-
postematibus que in musculis fiunt
sic. in iunctis cum fit emplastrum desu-
per maturat et dissolvit
Acacia ca. in 2o sic. in 2o de-
struit quod colligitur de [illegible] ca-
lida in viis
Mentastrum ca. et sicum in 2o eius
decoctio valet quassaturis musculorum
et in capite valde
Radix capari ca. et sic. in 2o em-
plastrum ex ea fit in conquassaturis
musculorum in medio et in capite
Ketulia i. pix liquida est ca.
et sic. in 2o dicunt quidam quod
in quarto valet conquassaturis mu-
sculorum et coagulationi sanguinis
et putredini ibidem facte. Cortex
eius est quod facit [illegible]
relaxatum restringit et [illegible]
obstacula membrorum radicalium
[illegible] ca. et sic. [illegible] musculis
in 2o oleum ipsius valet quassatu-
ris musculorum doloribus et dissolu-
Spatula fetida [illegible]

ca et sic in 2o Eius decoctio bibita et pes posita desuper valet conquassationes musculorum

Agaricus valet eisdem ex causis fe=brilibus dosis eius est drachma

Costus ca in 2o sic in 2o Et drachma quando bibitur cum aceto et modico ab=sinthii valet conquassationibus musculorum

Nigella camis ca et sic Emplas=tra cum aceto valet contusionibus malorum

Umach (?) fri in 2o sic in 2o Eius decoctio emplastrata super musculos non inflatos

Alia est in 2o fri et sic Habet etiam acutalem humiditatem Em=plastrum eius super musculos valet con=quassationibus musculorum Ca 8m de si=

plicibus valentibus passionibus venarum

ca in primo sic in fine 2i Et di=cunt quod in ea sunt virtutes diverse Et proprietas eius est quod attrahit humores subtiles a venis et mun=dat illas ab illis humoribus siccant

Xrimel ca in primo sic in 2o proprie=tas eius est quando bibitur succus eius digestam materiam purgat quod ex cru=dam de humoribus subtilibus et aquosis qui sunt in venis cla=rificat sanguinem a colera citrina

Upatorium ca in primo sic in 2o quando bibitur mundificat venas et aperit opilationem epatis et splenis

Anisum ca in 2o sic in 2o mun=dificat venas et aperit oppilationem renum et facit lac multum

Feniculus ca et sic in 2o Et opera=tiones sue sunt sicut operationes anisi

Inguie amare sunt ca et sic in 2o mundificat venas que sunt in gibbo epatis et aperiunt eius opilationes et splenis et producit menstrua

Centaurea aperit opilationes mun=dificat et provocat menstrua et u=rinam et facit multum lac et purgat coleram citrinam

Auellana (?) est ca in fine primi sic in 2o et est leptorie substancie Eius olium aperit orificia venarum

Quinantum ca et sic in 2o quando bibitur decoctio radicum eius a=perit orificia venarum

Xmoiarum (?) aperit orificia venarum et virtus eius contra pannum generalis (?)

Lilii crocum (?) ca et sic in primo mun=dificat arterias epatis

Eaum mellis ca et sic in 2o mun=dificat et aperit orificia venarum

Eximm (?) caryme ca et sic declinans ad caliditatem et siccitatem mun=dificat arterias epatis de co. rif. et purgat eam Et apetitum cole.

Capitulum nonum de simplicibus valentibus passionibus cerebri et primum eius quod ca quod fri

Ustius ca et sic in 2o Et quando sit ex eo sternutatio cum modico camphore et aceto valet doloribus capitis et cephalie quando fit ex frigiditate et humiditate et huiusmodi fit iniustus (?) et est valde bonus cerebro quia est equalis complexionis et confortat ipsum vivificat spiritum animalem

Ambra ca in 2o et sic in primo olfactus eius bonus est cerebro et confortat ipsum

Castoreum valet obliviosis et stuporo=menti Emplastratum cum aceto et oleo rosato et destruit species cephalie que proveniunt a frigore et ventosi=tate frigida Similiter facit in suffumigatione et valet surditati que fit ex frigiditate Et quando distillatur in aure cum oleo nardino tepido valet multum frigidis ventositatibus que fiunt in auribus

Tiradas (?) eius potata valet cere=bro et emplastrum eius valet cepha=lie et melle et nervus confortativis

Abrotanum ca et sic in primo quando bi=bitur cum oleo et emplastratur capi=ti calefacit frigiditatem cerebri et valet allopitie

Camomilla confortat cerebrum Eius suffumigatio et emplastrata decoctio valet cephalie ex frigiditate et purgat per attractionem

Maiorana ca et sic in 2o valet emigranee frigide aperit etiam opilationes cerebri et valet cephalie

Melissa ca et sic in 2o aperit opilationes cerebri ex humiditatibus grossis eius orificia que proveni=unt ex frigiditate et quando bibitur cum aceto et oleo rosato mixta et posita super caput valet oblivioni stupiditati sensuum et tremori et pluribus similiter ad caput ascendentibus

Nardum ca et sic in 2o valet oblivioni et destructioni sensuum et omnibus passionibus frigidis et humidis cerebri et non debent accipi qui sunt calide et sicce com=plexionis sed qui sunt frigide et humide complexionis autem debent

accipere per se quia sunt morti
feri vel inducunt lepram
Synapis ca. et sic. in 3o proprietate
eius destruit humidum cerebri quod
emplastratur super caput et auffert
obliuionem et tremorem
Callogustida ca. et sic. in 3o pur-
gat cerebrum de humiditate et flegmate
Mamomum ca. et sic. in [illegible] grosso
3o mundificat caput et tollit
humiditates [illegible]
Ondiscu ca. et sic. in 3o Comitus
eius valet cerebro aperit oppilationes
et consumit ventositates fitas in na-
Auellana ca. et hum. in [illegible]
primo dicit ypo quod comedit in ma-
gna quantitate auget sibi cerebrum
Cerunta [illegible] celidonia ca. et sic. in
fine .2. Succus eius attrahit hu-
miditates grossas a cerebro et
mundificat cerebrum ab humidita-
tibus flegmaticis
Storax ca. in primo sic. in 3o Eius
suffumigatio vz coriza fortis dicit
quidam quod confortat sensum et ra-
Stafisagria ca. et sic. [illegible] sensuum
in 3o quod masticatur facit fleg-
ma descendere de cerebro
Mastix quod masticatur mundificat
caput destruendo superflua humidi-
tatem eius et mixta cum zinzibere
Linus ca. et sic. in 2o auget me-
moriam iuuat [illegible] memoriam
diurnam et consumit superfluam
humiditatem cerebri
Aloe soluta cum vino et oleo ro-
sato applicatum fronti vz cepha-
lee et purgat caput
Mirra ca. et sic. in primo trita et
mixta cum aceto posita super ca-
put vz cephalee antiq.
Lissa ca. et sic. in 2o vel 3o eius
suffumigatio vz corize
Erama ca. in 2o sic. in 3o va-
let cephalee que fit ex frigiditate
et olfactus eius vel odor vz epilensie
et scotomie et turbationi sensuum
Balsami lignum et gummi valent
epilensie et scotomie
Rebuti ca. in primo et sic. in 2o
eorum potatio valet cephalee
calide et confortat sensum
Saluia ca. et in sicco solum fo-
lia mediocre competit vnde
et potio pro cam. domestica magis
consumit confortat Dulue sicca
est magis diaforetica primo de-
coctionis eius valet paraliticis et
epilepticis in vino decocta et cata-
plasmata super pectorem palaticum
multum confert fomenta ex sita
ex aqua decoctionis eius valet
cont. [illegible] stringit matricem mun-
dificat in salsamentis compe-
tenter ponitur
Acatamomum ca. et sic. in 2o epi-
lensie et melancholie
Canna hispanica ca. et sic. in 2o
fumus eius valet epilie
Iconia ca. et sic. in 2o fumus
eius valet epilie sed suspensa col-
lo et suffumigatio eius cum melle
rosato etiam comesta valet eidem
Camphora frig. et sic. in 2o odor
eius valet cephalee in febre ca-
lida et in flegmaticis confortat
spiritus complexionis calidarum et ce-
rebri calidi
Sandali frig. in primo sic. in 2o
vz cephalee calide quod ponitur
super frontem et caput cum
[illegible] aceto et modica camphore
Acetus frig. in primo sic. in 2o
bullitus cum vino et emplastratus
valet capiti vz cephalee multum
calide desiccat plagas capitis
et ornat capillos et confortat
cerebrum calidum
Coriandrum frig. in primo sic. in 2o
prohibet fumum ad caput ascendere
et valet cephalee que prouenit
inde epilense
Rose mitigat cephaleam que
fit ex humiditate calore vel quod
Puluis rosi post [illegible] coeditur
cephalee calide inflate febre et
confortat cerebrum et mirtillorum
confectus cum aceto et positis ca-
piti mitigat cephaleam factam
a sole et vz dolori qui fiunt
ex casu Capitulum decimum de curatis
Casto auribus calide et frigide
reum confectum cum oleo nar-
dino et distillatum in auribus
vz surditati quod aures suffu-
migantur ad vaporem decoctionis
Elebora quod terat [illegible] eius
cum aceto et distillatur in aure
valet surditati et aperit opila-
tionem earum
Eda vel alstena ca. et sic. in 3o
quod cum aceto distillatur in au-
rem interficit vermes
Menta trita cum aceto distillata

et instillata in aurem tepida mun
dificat aures et valet pulsacionibus
et nascitiviis earum et aperit opi
lacionem earum
Armoniaci amare sunt calide et o
leum earum aperit opilacionem aurium
et preaugent auditum
Maiorana est sicca in 3o gradu
cuius succus tepidus instillatur in
aurem valet tinnitui et destruit
omnes ventositates aurium
Raphanus qui grande est calidus
qui succus eius stillatur in aurem vel
leum rosaceum factum est // tinnitu
qui stillatur in aurem vel surditati
Opium est frigidum et siccum in ... aurium
3o mitigat dolorem aurium.
et periculum debet eo uti Ca. xi. de
medicinis appropriatis oculis et palpebris
et primo sunt ca. et sicce gradu secundo ordine medicinarum
Arzelon i. Sarcocolla ca. in 2o
sicca in primo qui nutritur cum lacte
asine et desiccatur et cribellatur
et alcoolizatur in oculis in passio
nibus calidis oculorum et idem facit
qui administratur cum albuminibus ouo
rum et valet lippitudini oculorum
et valet plagis recentibus et a
postematibus et attrahit sanguinem
eorum et prohibet cursus eorum
descendentes ad oculos
Crocus ca. in 3o sicce i. qui emplas
tratur ex eo oculus vel palpebra vel
distillatur ex eo aqua distemperata
cum lacte mulieris in vermis co
forat oculos et eorum palpebras
et prohibet ne fluxus vel materia
descendat ad oculos
Aloe mitigat pruritum oculorum
in angulis eorum et valet potum
debilitati visus et mundificat ner
uos et opilacionem oculorum per
quod transit virtus animalis virtu
te spiritus visibilis
Mirra mundificat oculos albedi
nem et maculam eorum et aufert
grossiciem palpebrarum
Lapis lazuli ca. et sic. in 3o po
nitur in collyriis et valet ocu
lis et auget pilos in palpebris
Acacia ca. in 2o sic. in 3o con
fortat visum et mundificat oculos
Anticar i. sal petre ca. et sic. in
4to dicit Gal. qui teritur et ad
miscetur cum aceto et ponitur
in oculis aufert albuginem o
Sal commune ca. et sic. // oculorum
in 3o gradu ponitur in oculis exa
dicat et aufert carnem superflua
oculorum et ungulam atque cicatrice
que remanet per consolidacionem
vel uncam plagarum
Aticar ... vel flos ca. et sic.
in 3o dicunt aliqui quod in 4to au
fert carnem superfluam oculorum
et mundificat et non debet poni de eo
nisi prius abluatur ...
Alumen ca. et sic. in 4to quod pon
in oculis carnem superfluam corro
dit et palpebrarum et aufert ungu
Viride eris ca. et // eciam oculi
sic. in 4to quod ponitur in collyriis
oculorum valet ad grossiciem pal
pebrarum et corrodit carnem su
perfluam et quod masticatur et pica
ponitur in oculis cum spongia in
defecta in aqua calida facit quod
Celidonia visum a // dixim
nuit et confortat et aufert humores
grossos oculorum
Fella bestiarum ca. et sic. sunt que
confirmantur cum melle et succo ca
pam et ponuntur in oculis auffe
runt obscuritatem oculorum
Et valent qui descendunt in oculis
et meliora sunt fella ad oculos
ut sunt fella ... et ...
Eufor ... qui accipitur illud
quod est subtile et acutum in su
mitate eius si ponatur super
primas piper ... et sal ge
ma et recipiat fumum eius per
oculos et qui ponitur in oculis et
pica quod comedatur curat obscuri
tatem oculorum
Conicule marine combuste et
lote ponuntur ut alcohol valent
grossiciei palpebrarum albugini
et fellis tele
Feldu est ca. et sic. qui fit emplas
ex eo et ponitur super oculum infla
tum tunc aufert inflacionem
et confortat visum et similiter ...
... cum aqua ...
Thuris consolidat plagas oculorum
et implet eas carne et matu
rat apostema et aufert ...
humiditatem ab eis
Sal armoniacum ca. et sic. in fine
3y ... inpositum in oculis valet
albugini eorum
Feniculus ... ca. et sic.
in 2o ... in 1a qui ...
... ponitur in oculos ...

visus et visum eorum confortat Item
aque congelate mortalis Et quod
desiccatur succus eius ad solem et
ponitur in colliriis confortat visum
et prohibet decursum aquarum ad oculos
[D]ragantum ca et sic in 3o dyasc
dicit quod comeditur aufert obscu
ritatem oculorum et confortat visum
[F]ele sunt meliores desiccant
humiditates oculorum et stringunt
eorum nervos et confortat visum
[S]erapinum ca in 3o sic in 2o quando
ponitur in oculis aufert grossiti
em palpebrarum et maculas ocu
lorum et valet grossitiei et obscu
ritati et est melior medicina con
fluxum lacrimarum si admiscetur cum
aceto et ponatur super pilos ocu
lorum eos aufert
[A]sa fetida quod miscetur cum melle
et ponitur in oculis in principio delet
decursum humorum ad eos et acu
[C]elidonia ca et sic … acuit visum
… confluxui lacrimarum et albugini
[A]ntimonia auri et … oculorum
argenti est mediocris nisi quia
est sicca in 2o et est melior et ponitur
in colliriis et confortat visum et
valet albugini oculorum et ad demi…
[N]itria … ad eos
sic in 2o quod abluitur et ponitur
in oculis desiccat humiditates eorum
[C]amphora valet egritudinibus ca
lidis et acutis oculorum
[A]ntimonium fri et sic in 2o quod
ponitur in colliriis confortat ner
vos oculorum et conservat sanitatem
eorum et prohibet dolorem ocula
rum eorum et aufert carnem su
perfluam et mundificat sordiciem
eorum quod ponitur in oculis per
se et calefaciunt nervos
[Z]ucarum fri et sic in primo destruit
acuitatem oculorum distemperatum in a
qua rosata desiccat humiditates
valet scabiei oculorum et destruit
fluxum lacrimarum et maculas
[D]ragagantum est frigidum et habet
virtutes gummi arabici
[D]iacalcita fri et sic confortat
et acuit visum valet rubori ocu
lorum et magno calori et etiam
ungule oculi
[A]lbumen … prohibet fumum humore
qui venit ad oculos et feri …
[P]ssilago fri et hu in 2o miti
gat ardorem oculorum

[G]ummi arabicum fri et sic in 2o ab
dicunt quod calidum et quod ponitur
cum medicinis oculorum valet grossitiei
[A]lbumen ovi fri et humidum valet
ad grossitiem et prohibet dolorem ve
nientem oculis propter eas
[A]qua rosata frigida est et confortat
calidam oculorum et mitigat dolorem
[L]ac … fri et sic in 2o quando
ponitur super oculos mitigat dolorem
eius et pulsationem et idem facit
clerum eius emplastrum
[A]pium quod paratum ponitur in me
dicinis oculorum valet doloribus
calidis eorum et mitigat eos Capitulum
xii de appropriatis naribus calidis et frigidis
[C]ostus ca et sic in 2o quod distilla
tur in naribus cum pauco oleo ca
lido valet olfactui quod prohibet a ca…
frigida et in anteriori parte cerebri
et quod odoratur valet fetori quod
sentitur in naribus
[C]astoreum quod ex ipso fit sternu
tatio vel distillatum in naso cum ali
quo oleo calido vel oleo de amig
dalis amaris vel camomillino quod su
fertur aliquid quod prohibet ex …
loribus anterioris partis cerebri
et valet illi qui non sentit bonum odorem
[E]uforbium quod distillatur in na
ribus cum oleo ros et cum albumine
ovi vel cum distillatur … illi
recuperat odorem illi qui non habet
[C]ondisium ca et sic in 3o quod
ex eo fit sternutatio aperit oppilationes
[A]loe valet contra fetorem narium
rem narium
[M]olibdus ca et sic in primo quod
succus eius stillatur in naribus
cum oleo rosato aufert fetorem
narium et mundificat eas
[L]ete ca et sic in primo quod succus
eius stillatur in naribus mun
dificat et aperit oppilationes narium
[M]irra quod temperatur cum vino
et ponitur in naribus mundificat
eas aperit et removet fetorem
eorum et herba posita in eis au
fert antiquam corrosionem
[P]ulvis thimeos ca et sic stringit
fluxum sanguinis sed glutinat
[S]tercus … vitreolum ca et
sic in 2o facit … adustionem
et fit … mittendo
[S]uccus mente vel aqua eius
ca et sic in 2o stringit fluxum eius
[S]tercus asini ca et sic eius succus

facit idem et qn odoratur et tenet ad nares stringit fluxum dictum
Et valet multum
Fu[m]terra ca. et sic. qn teritur
et confricatur cu oleo vz i plagis na
Camphora sim[ilite]r sua p[ro]p[rieta]te . . . ru[m]
. . . bi ca. et sic. vz in pla
ex pla[gis] . . . narium . . . eundem
Balaustia fri. et sic. in 2o constringit.
Berusa fri. et sic. vz plagis na
rium qn confricatur cum oleo rosato
et fiat vnguentum ex eo
Virga pastoris fri. et hu. in 2o
Succus eius constringit fluxum
sanguinis narium Capitulum de medicinis
simplicibus appropriatis ori calidis et fri.
Alumen ca. et sic. in 4to vz apost[em]
atibus gingivarum et fluxui
humiditatum cu melle mixtum
Lac mixtum cum vino et melle
vz apostematibus musculorum radicis lin[gue]
Mastix qn masticatur que et oris
tur stringit gingivas et aufert
fetorem et . . . qn coquitur et
in ore tenetur ita calida sicut
sustinere potest eam aufert apostema
gingivarum et omnem superfluitatem
consumit extrahendo ab ore
maliciam et stringit eam
sal qn masticatur eius folia
valent apostematibus oris et illi
morbo qui dicitur zula i. . . .
qui fit in ore puerorum
vimex est mediocris qn mast[i]
cantur folia eius teneriora va
lent cancro et aliis ulceribus oris
Bacca ca. et sic. in 2o qn decoquitur
in aqua et cum ea abluitur
os curat fissuras labiorum et scabi
erum similiter
Folia olive viridia curat can
crum et ulcera oris
urtica fri. et sic. in 2o constringit gin
givas et dentes.
Coriandrum viride ca. in 2o qn
cum succo eius abluitur os vz
ulceribus lingue et oris et ve[s]
sice que fiunt ex magno calore
et qn masticatur similiter
Plantago fri. et sic. in 2o succus
eius vz fluxui gingivarum et san
guini fluenti ex ipsis Et dicitur
qn qui . . . sepe abluit os ex eo
suc[co] curat ulcera oris
. . . impatoris vide fri. in p[rim]o
hu. in 2o vel 3o succus eius vz
ori et asperitatibus eius et gingivarum

et mixtum cu melle curat cancr[um]
oris &c. Capitulum de medicinis simplicibus
Piretrum appropriatis dentibus ca. et fri.
Piretrum est ca. et sic. in 3to qn
bulitur cum aceto et tenetur in
ore stringit dentes commotos et
qn ponitur super dolore qui fit
ex frigiditate et humiditate curat vel
mitigat ipsum
Elleborus ca. et sic. qn bulitur
in aceto mitigat dolorem dentis
Stafisagria qn bulitur cu aceto
et abluitur os mitigat dolorem
qui fit ex frigiditate et humiditate et curat eu[m]
Allogintica ca. et sic. in 2o bulita
cum aceto valet dolori si cum
eo abluitur os et qn ipsa impletur
aceto et buliat ibi et abluitur os facit . . .
Auricula ca. et sic. in 2o bulita
cum vino et abluatur os curat do
lorem et maxime . . . Et qn
ponitur supra dentes cum medietate
piperis et allea mitigat dolore[m]
Lassa ca. et sic. in . . . corrosivum
. . . dissoluta in aceto curat dolorem
Alumen dissolutum in a . . . valde
. . . tentum in ore valet dolori
et stringit dentes:
. . . ca. et sic. in 4to vz sua
proprietate corrosionibus dentium et
squamis eorum et mitigat dolorem
et interficit vermes qui sunt
in eis et constringit et mundificat eos
Conchule marine combuste cum
sale mundificant dentes
. . . qn ponitur super den
tes mitigat dolorem ipsius
. . . ca. et sic. in 3to posita
super dentem mitigat et stringit
eum dolorem . . . facit qn
inmittitur cum aceto et abluitur
Synapis ca. et sic. in 4to . . . os
valet dolori dentium qui fit ex
frigiditate et humiditate
Celidonia ca. et sic. in 3o radix
eius masticata mitigat dolorem
et pulsationem
Origanum ca. et sicc. in 3o ma
sticatum sedat dolorem factum ex
frigiditate humiditate et ventositate
Sal gemme similiter vz dolori dentis
Oleum decoctum vz dolori den
tium ex frigiditate et humiditate
Iusquiamus cum eius semen tera
tur et cum . . . tur cu . . . et ponitur
super dentem corrosum valet
dolori eius Idem bulitus cum

areto ex eo abluti dentibus
Galla fri et sic in 3o qui illud
quod mixta eam teratur ponitur sup
loco corroso mitigat dolorem
Gr allis fri et sic in 3o qui cum
pillulere eius dentes fricantur
tollit foramina et confortat dentes
Bedeguar fri et sic in 2o buliat
ex eo terguntur dentes sine dolore
Oleum olive qui in eo fricant den
Consolida fri et huius tres valet
in primo quicumque folia buliant
in areto et abluunt dentes valet
Centilacia fri in 3o sic // dolori
in 2o masticata valet dentibus stu
pidis idem semen eius Capitulum xv
de simplicibus conferentibus passionibus
vitius cordis calidis et frigidis
letificat cor valet tremori cordis
et est de mediciniis
mbra confortat et letificat cor
torus idem facit
lipendula confortat cor et valet
ingua bovis ca // tremori eius
et humida in primo et est de medicinis
melioribus appropriatis cordi et potata
valet sincopi que fit ex caliditate
et multum valet tremori cordis
quia curat valde et angustias
et cogitationes Et decocta et po
tata cum vino letificat cor multum
Cetra ca et sic in 2o letificat cor
et confortat et auffert tremorem
provenientem de colera nigra et de fle
gmate adusto et letificat cor an
alsamita ca et // confortativa
sic in 2o letificat cor multum
Zinziber et gariofilatum ca et sic
quando comeditur ex eo curat tre
morem provenientem ex flate et co
lera nigra que fit in corde et cau
cionibus capitis // valde
Gariofili ca et sic in 2o confortat cor
Spicanardi ca in primo sic in 2o valet
tremori cordis
Margarita rubea ca et sic qui
comiscetur cum mellicrato valet tre
mori cordis et confortat cor valde
Anisi valet tremori cordis et confor
tat ipsum valde ca in primo
Been album ca et sic confortat
cor et valet tremori et est de meliori approp
Been rubeum ca in primo sic in secundo
cuius bibitur de eo pondus 3 mag
valet tremori cordis provenienti ex colera
Cinamomum confortat // ca
et letificat cor

Zeduaria ca et sic in 3o et idem facit
valet etiam tremori valde
Lingua canis ca et sic in 2o potata
in clisteriis valet multum tremori cordis
Serici crudi ca et humidum in 2o po
tatum melancolicis valet multum tremori
et sincopi cordis et ipsum similiter confortat
Crocus est fri et sic in 2o potatum
similiter confortat et valet angustie
et auffert sincopim Et est de melius
appropriatis passionibus cordis
Castanie sunt calide et humide
Rubebe in 2o valent tremori
Folium et sincopi cordis et valet in
Fudinum // angustie Et sunt de melius
appropriatis passionibus calidis
Ebori frigidum et sic in 2o confortat cor
Coriandrum fri et sic in 2o Succus
eius valet tremori cordis provenienti
ex calore et idem facit coriandrum
et sicut est bonum et eius coctio multum
Sandali fri in 3o sic in 2o qui
conficiuntur cum aqua vel cum succo
coriandri valent tremori cordis
qui fit ex calore etc
Sandali fri in primo sic in 2o valet
tremori cordis et ipsum confortat
Mirobalani idem faciunt
Cedrie et citrinum sunt fri medio
criter qui comeduntur cum medicinis
cordialibus et confortant cor
Et valent tremori eius Capitulum
xvi de simplicibus appropriatis passionibus pectoris
Isopus ca et sic valet decoctus
cum ficubus et melle pectori
valde et curat tussim antiquam
et difficultatem anhelitus et in
spirandi et respirandi Et est
bonus passionibus anhelitus mun
dificat et aperit et est bonus ut
de predictis passionibus
Liquiricia ca in primo medi
ocris inter humiditatem et siccitatem
mundificat canna pulmonis Et
aperit eius opilationem infert
sibi mundificat et mollificat
pectus et valet tussi multum Et
qui extrahitur succus eius
de radicibus et cum penidiis
conficitur et comeditur valet tussi
et mollificat pectus
Aloe mundificat pectus et
pulmonem et valet doloribus costarum
Capillus veneris ca et sic in 2o
mundificat pectus et pulmonem
de humoribus grossis et
malis advinat et expellit humores

collectas in corpore
Lingua bovis quando coquitur cum
aqua melle et zucaro mollificat
pectus et venam pulmonis Et valet
contra calorem in fine primi / tussi
mollificat pectus et asperitatem eius
Ca. 11. de membris spiritualibus pulmonis
Pinanacci ca. in primo sic. in 2o mun-
dificat pectus et pulmonem
flegma subtiliationem humo-
rum grossorum et viscosorum facit
pulmonem expuere faciliter et pre-
cipue subtiliat et deopilat
et valet ulceribus asmaticis epilenticis
singultantibus podagricis cum aqua
bullita et valet empiricis et con-
iunctiva purgat / consuntibus
stercora et inflammatura spiritus ...
Liquiricia leniit asperitatem / huma-
tatem in arteria et vesice scabiem
curat Nam eius est familiaris me-
dicina media quia / complexioni
tamen inter frigidum et calidum ...
cum pectorum preterea sublimat no-
tum cum frictibus et siccis ymo
magis humide et aquose prefe-
rtur facile partes est humiditas
superflue sed et propter longum ...
Siligo similis est ordeo Nam
cathaplasma tamquam ex putrefacti-
one fiens est Est autem inflativa
sed idem atque calidius sunt plu-
rimi non sicut aquosum ...
Lactuca effusione ... / valet
matris ... sompnum ... data
mundificat caliginem
Salix folia eius consolidativa
sunt vulnerum sanguinolenti fla-
cilibus eius si omnis mediis utu-
tur ad constrictionem siccativum ...
Quidam faciunt ex eis succum et
est strema mordax Desiccativa
ad multa valet Quidam utu-
ntur omne sicco indigente tem-
pore florenti incidunt corticem
lignorum colligunt et utuntur
in effusationibus in pulli cum sit
Smaps se destruit / abstersivus
et etiam ventositatem sanativum
est ut plurimum comestum frangit
lapidem siquis bibit consolidat
sanguinolenta sanat reumata
ventris et stomachi frigidi est.
Vetera humiditatem purgat cum
aliquo vino bibitur ... pustulas
sanat et educit grossos et visco-
sos humores a pulmone et thorace
cum digitur ventositatis eleva-
non est actu ventositas sed potata
laxat moderate quia quasi similat
a subtiliat sicut complexionis est
vetitum est 2 vel 3 remissi gra-
dus in calidite Cortum cum aceto
est diaforeticum et modestum ...
siccatum et dignum humori ...
costum valet ulceribus lentis
precipue in tempore viridi humida
et minus calidum digestionibus et
sompniferis et plus quod sicut ...
mihi videtur cum antiquis ...
... ubi natura non ...
Malum valet tussi antique et ...
humores qui sunt in pectore et a-
smaticis et valet ad pectus
Aristologie species sunt duo mo-
di ca. et sic. in 2o mundificat pectus
et pulmonem Et valet difficultati an-
helitus et tussi antique et ex-
hibet humores in vena pulmonis
Amigdale amare accepte cum vino
mundificat pectus et valet tussi antique
Assa fetida quando bibitur cum ovis
valet tussi flegmatice
Mentastrum mundificat pectus
ab humoribus grossis viscosis et
extrahit et valet dolori pectoris
et tussi antique
Sulphur ca. et sic. in 4to dicunt
dyascor et arabes quod valet tussi
et extrahit putredinem a pectore
cum alii dicunt istud acrimoniam
Rafanus vel semen eius cum ra-
dice decocto eius valet tussi an-
tique et mundificat pectus de
humoribus viscosis grossis ...
Castoreum ca. et sic. / radix eius
in 4to Eius decoctio valet tussi
antique et mundificat pectus et
pulmonem de flatu grosso
Piper nigrum mundificat pectus
longum piper idem facit
Nasturcium ca. et sic. in 2o mundi-
ficat pectus cum sputo
Semen lini ca. et sic. in 2o co-
mestum cum melle lenitatis pe-
ctoris mundificat
... sunt temperate decoctio
earum valet pectori et tussi
Allium quando comeditur ut assatum
vel crudum valet tussi facte ex fle-
gmate viscoso
Pinguedo calida et humida valet
pectori et quando comeditur cum melle
zucaro vel cum ... mundificat

comeditur cum eis ... et ... decem
... et curatur per ... dies
... est ... tamarisci ... idem
facit in tumoribus splenis
Gladiolus ca. et sic. ... et
bibitus cum aceto valet spleni
Ciminum ... vel ... fiet
et sic cum ... aliquid cocti
cum oleo rosato et ponitur calidum
super splenem et epatis ...
Bolum ... et sic. calidis
cum ponitur super ... splenis ...
aceto et valde **Ca. 2. i. de appetitu**
Aloe cum **stomacho calidus et siccus**
bibitur decoctum cum aqua de-
strauit appetitum superfluum stomachi
et mundificat ipsum de humoribus
flatuum et coleras et cum de eo
accipitur ... in ...
... et ... laxat
ventrem et non destruit ...
et ... aceto ... et ...
Mastix confortat stomachum et cale-
facit appetitum et ... fleg-
ma et congregatum et epatibus
... et ... et ...
facit ... eius
Zinziber ... humiditatem ...
et calefacit stomachum ... digerit cibum
multum et facit descendere cibum
ad fundum stomachi et ... et extra-
hit ventositates eius
Cariofili confortant stomachum et va-
lent sincopi et vomitui et dige-
runt cibum valde
Cardamomum cum bibitur cum
... vel vino ... aceto
... vel ... rosato valet
vomitui ... ex colera ...
Et ... sincopim Et cum bibitur
cum lignis aloe vel mastice ...
... de menta et vomitui pue-
menti ex humiditate flegmatica
Piper nigrum digerit cibum et facit
descendere ad fundum stomachi
Spica nardi confortat stomachum et a-
perit opilationem eius desiccat hu-
miditatem suam et prohibet de-
... humorum ad ipsum et mi-
tigat morsuram ipsius et extrahit
ventositatem ab eo
Balsamum et ... difficultatem
digestionis et mundificat stomachum Et
... auffert ...
... mundificat stomachum
et ... et maxime ... et
calefacit stomachum et ... ven-

tositatem et similiter ... eum
... radix eius confortat
appetitum debilem et eum ...
Et cum ex eo bibitur ... unius
... cum modico ... mitigat
sincopim. et flos eius mitigat
dolorem stomachi et ...
Et ... multum in menta stomacho
... ca. in primo sic. in 2o ...
... diversis ...
bibita confortat stomachum et ca-
lefacit ... amaritudinis ...
et appetitat et extrahit a stomacho
quod ... medicinarum
... Et cum cocta bibitur
cum aceto mitigat singultum Et
montana ... et debi-
litati stomachi
... vel ... ca. in
primo sic. in 2o et debilitati stomachi
Cardamomum ca. et sic. in 2o confortat sto-
machum et desiccat humores eius
Lignum aloe ca. et sic. cum bibitur
ex eo pondus ... mundificat
stomachum ab humoribus ...
et reparat complexionem suam et confortat
et valet ... sua ... resistit
putrefactioni et reparat eius ...
... mundificat stomachum ... aperit
et reparat sincopim mitigat Et
valet stomacho frigido
Absinthium confortat debilitatem
stomachi subtiliat humores
colericos. et ... digestionem
facit Et ... cum spica
nardi vel ... et dolori stomachi
et ... ex in-
flationibus et ventositatibus
grossis et cum ... rosato
vel oleo rosato confortat stomachum
et mitigat eius dolorem et va-
let debilitati eius multum
... et debilitati stomachi
... ca. et sic. in
2o cum bibitur cum melle et ...
... et ... stomachi
Timus ... confortat
stomachum ... sua calore ...
... et ... fetido
... ca. et sic. in 2o confortat
stomachum cum bibitur ... appetitum
et digestionem
... ca. et sic. in 2o et sto-
... et consumit inflationem et
tumorem stomachi et ventositatem
... sua et ... mar-
... domestica et ...

Domestica viridis ca. et sic. in 2o
Silvestris in 3o confortat sto-
machum frigidum et provocat appetitum
et digestionem ventositatem aufert
et rugitum stomachi et singul-
tum provenientem ab eo et maxime
Citrastrum valet ad silvestris
digestionem et valet opilationi cibi con-
fortat stomachum montanum extrahit
ventositatem vi sua valet va-
lui Et quando bibitur de ipsius
pondus aurei .i. contra singultum
provenientem ex ventositate et fri-
Menta confortat et caliditate
calefacit stomachum mitigat singul-
tum digerit cibum prohibet vo-
mitum factum de flegmate et
sanguine et facit appetitum sto-
Oentzyla fetida calefacit stomachum
frigidum et confortat appetitum
digerit cibum incidit flegma et
humiditates superfluas in stomacho
et facit pudorem eructuationem
Malanga ca. et sic. in 2o con-
fortat stomachum frigidum et confortat appe-
titum digerit cibum flegma et hu-
miditates superfluas in stomacho
Netrum aufert vomitum nocu-
mentum quod fit ex indigestione et
nocet stomacho
Berifolium ca. et sic. in 2o consumit
ventositates stomachi contra dolorem qui
provenit ex frigiditate
Nepitum provocat appetitum
Zonie stipticat stomachum et non
debet de eo multum sumi
Cinamomum confortat stomachum cale-
facit et desiccat humiditates eius
aperit opilationem digerit cibum
aufert flegma Et quando bibitur
cum mastice aufert singultum
Acacia ca. et sic. in 2o stipticat
stomachum cui humiditas nocet digerit
cibum et aufert ventositatem
Cantum ca. et sic. in 2o quando bibitur
eius decoctio aufert ventositatem
grossam de stomacho et contra dolorem eius
et cui miscetur cum semine apii
Comminum contra stomachum frigidum frigiditatem
et tollit acuitatem et inflationem stomachi
et extrahit ventositatem vi sua ma-
xime coctum et bibitum cum vino
Mel apium ca. et sic. in 2o aqua
mellis confortat stomachum et mundificat
eum et provocat appetitum et digerit digestiva
Tiriaca magna contra stomachum frigidum et confortat
eum digerit cibum extrahit ventositates
et rugitum provenientem ex humori-
bus grossis et ex cibis qui sufficit
Coralus fri. et sic. dicit digerit
Galienus quod contra omnibus passionibus stomachi
et ipse probavit multociens istud et di-
xit quod ille accepit corallum tangen-
tem stomachum et suspendit eum ad
collum et multum valuit
Cepule fri. et sic. in 2o extrahunt
humores malos et confortant stomachum
et quando fit electuarium de melle co-
fortat stomachum et desiccat humiditates
eius et facit stomachum digerere Iuiub.
idem facit Citrini confortant sto-
machum et confortant
Mirabolani fri. in primo sic. in 2o
confortant stomachum et contra fluxum et humi-
ditatem eius Et est fortis medicina
operationibus stomachi
Mirti semen fri. et sic. in primo confor-
tant stomachum et inflationes purgant et ma-
xime emollitum in vino stiptico et re-
tinent vomitum
Rose confortant stomachum Electuarium cum
melle et rosis digerit cibum per se Et
purgat calorem contra stomachum Et oleum rosarum contra
colorem calidum eius Similiter et sirupus
rosarum confortat stomachum et mundat humiditatem
Mirra confortat stomachum ...
et maxime eius rosis et quando bibitur
decoctio confortat prohibet fluxum humore
descendentium ad stomachum
Sandali quando fit emplastrum ex eis
cum aqua rosarum confortat stomachum calidum
et debilem et prohibet fluxum
Prunella fri. in 1o sic. in 2o
quando ex ea fit emplastrum contra dolorem stomachi
Barba hircina similiter
Bretga pastoris frigida sic. in 2o
quando ex ea fit emplastrum super stomachum calidum
valet ... et prohibet fluxum
Cortulaca contra acetositatem stomachi provenien-
tem ex colera rubea et aufert sitim
Bacerini sunt fri. et mitigant
sitim et confortant stomachum et pluri-
bus magis valet sto.
Psillium quando commiscetur
cum amigdalis contra sitim ex colera
Endivia fri. et sic. citrina
... contra debilitatem stomachi et species
Viole valent stomacho calido et ar-
sure eius quando fit emplastrum de eis
cum farina ordei et ponitur
super stomachum cui accidit morsura
ex colera citrina contra multam
potestatem Viola purgat co... et
de stomacho et intestinis

Spodium fri. in 2o sic. in 2o valet
siti et ardori stomachi et debilitati
eius Et prohibet fluxum humorum de-
scendentium ad stomachum
Berberis fri. et sic. in 2o et valet
siti que provenit ex caliditate et confortat
stomachum ratione stipticitatis
Tamarindi fri. in 2o sic. in 2o
mitigat dolorem et sincopim et
stomachi vomitum qui provenit ex colera rubea
et sanguine Idem facit succus eius
Pumex fri. et sic. in primo qui
emplastratur stomacho debili ex eo quod recu-
pit humiditates cum foliis deco-
ctis in vino stiptico valet et confor-
Acidula fri. et sic. confortat stomachum
in 2o Inspissat sanguinem et con-
fortat et valet tussi vomitui et flu-
xui et provocat appetitum Idem facit succus eius
Sumach confortat stomachum Inspissat
stringit provocat appetitum mitigat
sitim et sincopim que provenit ex co-
Citonia fri. et sic. in 2o citrina
primo confortat stomachum quia recipit
humores debilitate sua et valet vo-
mitui et mitigat sitim Idem facit
species eorum succus et decoctio
eorum qui comeduntur vel bibuntur
cum vino prohibet ebrietatem ad
cerebrum et inebriatos
Oleum inspissat stomachum et mi-
tigat sincopim et vomitum nisi
[illegible] constipat ventrem Idem facit
lima que sic aqua pulpis eius
recesserit Et oleum de olivis non
maturis sunt fri. et sic. in primo
valet stomacho et confortant ipsum Ca. 2.
Ruta 2 de appropriatis egritudinibus intestinorum
Ruta domestica consumit ventositatem
intestinorum et inflationem eorum
et subtiliat humores grossos et
viscosos qui bibitur in decoctione eius
decoctio removet dolorem provenien-
tem ex ventositate minorum intestinorum
Marubium confortat intestina Et
eius semen coctum qui bibitur
in excoriationibus intestinorum
Balsamum valet intestinis debi-
libus Et idem facit oleum eius
Spica nardi bibita valet fluxui
humorum ad intestina descendentium
Camepiteos ca. in primo sic. in
2o qui bibitur pondus ʒ I cum
decoctione aque ficuum mundificat
intestina superiora Et eius deco-
ctio bibita valet doloribus intestinorum
Centaurea pondus unius mar-

decoctionis eius valet doloribus inte-
stinorum provenientibus ex vaporibus
grossis et viscosis
Camomilla valet colice provenienti
ex frigiditate Et decoctio eius bibita
valet ventositatibus grossis frigidis
intestinorum subtilibus
Serapinum valet colice provenienti ex
frigiditate et ventositatibus grossis frigidis
intestinis qui bibitur de eo Et qui
fit de eo clistere est de melioribus
medicinis predictis
Psilleos montanum mitigat do-
lorem provenientem ex ventositate et
Reubarbarum valet excoriationi intestinis
[illegible] vel plage intestinorum et
Ciminus ca. et sic. valet fluxui
in 2o potatus mitigat dolorem in-
Psillium fri. et hu. intestinorum
in 2o spetus eius est quod est frenum omnium
medicinarum et scamonee [illegible]
tide &c Et prohibet excoriationem inte-
stinorum et ideo componitur cum
medicinis laxativis
Barcarth qui offert [illegible] cum
ruta et radilla mitigat dolorem
Et qui comedit cum ovo mundificat
intestina de stercore
Nasturcium qui accipitur cum [illegible]
constrictivis restringit fluxum pro-
venientem ex humiditate et valet dolori
et corrosioni inferiorum intestinorum
et corrosionibus provenientibus ex fri-
giditate et occidit vermes et lumbricos
Assa fetida valet doloribus intesti-
norum et excoriationi eorum
Semen lini qui decoquitur radix
eius et cum bibitur decoctio eius
valet plage intestinorum [illegible]
Virga pastoris valet idem operatur
Barba hircina valet eisdem Et in-
tum valet oleum et similiter succus
eius qui bibitur cum vino
Semper viva bibita valet fluxui et
plage intestinorum Et bibita cum
vino interficit vermes
Plantago fri. et sic. in 2o clistere
de semine et succo eius valet plage
intestinorum et fluxui colere
Balaustia fri. et sic. in 2o qui
bibitur valet eisdem plagis
Bolus vel terra sigillata fri.
et sic. valet excoriationem intestino-
rum qui bibitur vel qui fit cli[stere]
Bolus armenicus fri. [et] sic. ex eo
in primo sic. in 2o bibitum valet plage
intestinorum et valet fluxui antiquum

Ferrum ca. et sic. in ii. Distor. ex
quo calefit et ferrea extinguitur in a
qua valet fluxui antiquo et plagis
Aurum ca. et sic. in . intestino
3o quod ponitur super stomachum eorum
et intestina valet excoriationibus
Dysteleg. Ca. 2. 3 de egritudine eorum
quod bibitum apparat super 6 renum
bibitur valet dolori renum provenienti
ex frigiditate et plagis et ulceribus
eorum et est de medicinis appropria-
tis renibus
Cinamomum valet opilationibus renum
et doloribus eorum
Eteoleum ca. et sic. in 3o est bonum
doloribus renum provenientibus ex fri-
giditate et sunt apetatiis et aperit
Camepitheos valet do . opilationis eo
doloribus renum
Amigdale amare aperiunt mun-
dificant et provocant urinam
Lana succida cum . ii . bibita
cum aqua calida extrahit sanguinem
congelatum a renibus et vesica
Spica nardi decoctio eius valet
doloribus provenientibus ex frigiditate
et mundificat renes et provocat urinam
Cassia fistula bibita valet doloribus re-
num provenientibus ex calore et humiditate
Armoniacum quod bibitur decoctio
eius valet dolori renum frigido
Spatula fetida bibita mundificat
renes aperit opilationes et pro-
vocat urinam
Radix pionie mundificat similiter
Item radix sparagi
Plantago succus eius bibitus
valet dolori provenienti ex caliditate
Dragagantum fri. et sic. in 2o decoc-
tio eius facit idem
Semen urtice asinine facit idem
Semen melonum fri. et sic. in
primo bibitum valet ut plantago
Semen citrulorum ortorum fri. et sic.
in 3o quod bibitur valet dolori re-
num et siccitatibus eorum Ca.
aliud 2 q de menstruis apparat ad mensi-
confert a stagiolibus ver . vermes
Et ole ora cum calida interfrimit.
Absinthium armenicum vermes
et alia sunt huiusmodi
Electuarium contra vermes Rx
lupinorum absinthii corum centauri
nucleorum persicorum cortices malagranati
ana 3 ii ad 3 vi cinamomi cu-
minis ana 3 i zucari quantum sufficit
fiat electuarium

Nasturcium aut sinapis tritum in vi-
no vel in aceto cum ipsa stranguria
statim solvit Ca. 2. 1 de simplicibus ne
Cinamomum valent passionibus matricis
valet passionibus frigidis matricis
et doloribus eius quod bibitur cum
aloe et vitellis ovorum vel cum
vino decoctum provocat urinam et men-
strua et quod bibitur et ponitur
in matrice eicit fetum et quod
commiscetur oleo supradicto valet
dolori matricis
Calamus aromaticus ca. et sic. in 3o
quod mulier sedet in eius decoctione
valet dolori matricis et provocat urinam
et menstrua et quod bibitur cum semine
apii valet apatibus eius
Cassia fistula provocat urinam et menstrua
et quod mulier sedet in eius decoctio-
ne confortat matricem et mundificat
eam et valet dolori eius et aperit
opilationes eius
Mirra quod mulier sedet in eius de-
coctione et supponit ea matrici
confecta cum aqua mirre valet fetorem
ei suo cum absinthio
Crocus mixtus cum aliquo em-
plastro et sumptum in matrice valet
Spica nardi mis. / dolori eius
sa in matrice stringit fluxum men-
strualem et humiditatem et quod mulier
sedet in aqua decoctionis eius
sanat apostemata matricis et quod suffu-
migatur ex ea aperit eius opilationes
Amomum ca. et sic. in 2o valet
dolori matricis decoctio eius et
quod mulier supponit sibi provocat
menstrua et urinam
Costus ca. et sic. in 3o valet
dolori matricis suppositum et et suf-
fumigatio cum eo provocat menstrua
Milium quod mulier sedet in eius
decoctione valet tumoribus et duritiei
matricis et provenienti dolori ex
frigiditate et quod de eo bibitur pon-
dus . ii . aureorum cum succo squille pro-
vocat menstrua et cum supponitur radix
eius cum melle extrahit infantem
extra et frigiditatem
Aristologia longa bibita cum pipere
et aliud mundificat humores super-
fluos remanentes in matrice et
in partibus eius et provocat menstrua
et extrahit infantem ex matrice
Castoreum ex eo bibitum aureorum ii
cum mastice et melle extrahit secundinam
Balsamum xilobalsamum carpobalsamum

gnitalibus coeu provocat menstrua et
valet dolori matricis Et qui balsa
mo ministratur cum oleo rosarum et ce
ra valet matrici Et valet doloribus fre
gidis eius Et suffumigatio eius
ad matricem extrahit fetum mortuum
Apponatur quod ministratur cum melle
et supponatur matrici provocat menstrua et
interficit fetum in matrice Et cu
rat inflationem et ventositatem
et auffert eius duritiem Et quod in
fans est mortuus per tres vel 4or
dies Recipe oppoponacum et ex eo ma
gdaleones et suppone matrici et
extrahit fetum mortuum
Anabulum ca in 3o sic in 2o provocat
menstrua multum et quod in matrice
suffumigatur extrahit infantem
Et quod cum vino bibitur valet
suffocationem matricis
Centaurea fetida folium eius bibi
tum cum vino provocat menstrua et
oleum eius positum in matrice si
militer et curat opilationem et duritiem
Ruta bibita vel pessaria eius
cum vel clistere ex ea aperit os
matricis et facit recipere semina in ma
trice Idem facit quod decoquitur
cum melica et bibitur decoctio eius
Abrotanum in eius decoctione
sedeat mulier provocat menstrua ext
rahit infantem et secundinam
Viola siccis maxima ca et sic in 2o
et quod desiccatur et coquitur et mulier
sedet in eius decoctione curat
lapsus calidos que sunt in ea
Calamus ethanus ca in 3o sic in 2o
quod supponitur matrici mundificat et
iuvat impregnationem et provocat
Camepitheos aperit opilationes ma
tricis et quod bibitur de eius decocti
one provocat menstrua etc.
Camepitheos sive commedreos et
et sic in 2o similis est cum virtute
commedree etiam genula maior etc.
In fine veris cum flores producunt
colligi debent cum floribus et foris
abiectis radicibus in umbra de
siccetur per an. ser. Electuarium quod
conficitur ex melle prout utriusque her
be vel alterius et pro 1 lapid. fiunt
et saxifrage non est quod licent
Vel electuarium duc hic habitum ge
nerale est ad stringendum dysenterie
et contra lapidem et arenam re
nis et epatis similiter decoctio pul
veris utriusque in vino melius est

supponitur pessarium Quamvis sicut cera
capitis facimus lupinorum et inde
coquatur in aqua sal addito ace
to in colatura pulv. utriusque ibi altius
ponitur primo sanctur caput
Aliud semen ca et sic in 2o de
coctio eius bibita provocat menstrua
impregnantibus et extrahit infan
tem Idem suffumigatio eius et
provocat menstrua magna virtute
Coagulum leporis maximum ca et
sic in 2o bibitum cum aceto per tres
dies prohibet impregnationem et
constringit matricis humiditatem
Storax ca in primo sic in 2o quod
bibitur vel ponitur in matrice vel
inungatur provocat menstrua et a
perit opilationem et os matricis
et valet duritiei eius
Mirta quod mulier sedet in eius
decoctione valet exitui matricis
et curat humiditates antiquas eius
Acacia frigida in 4to sic in 2o strin
git humiditates matricis et reborat
eam interius quando ex emanat
Iusquiamus frigidum et sic in 3o succus
eius valet doloribus matricis
Galliterium ca et sic alio nomine
centrum galli fomentum ex aqua
decoctio eius matricem optime
mundificat menstrua provocat Se
men eius tritum et confectum
cum succo feniculi valet oculis Ca.
26 De simplicibus aptatis vesice
Marrubium triangularis ca et sic
in 3o bibitur valet debiliti vesice
et frigiditati sue et valet dysenterie
Mirta quod bibitur de ea et
emplastratur vesica valet doloribus
et humiditatibus suis
Trifolium ca et sic in 2o quod bi
bitur de mutanis cum vino valet
dolori vesice et frigiditati sue et
provocat urinam
Camomilla quod decoquitur de
coctio eius sic vesica valet dolori eius
Cinnamomum est mediocris int
sicitatem et humiditatem Succus
eius bibitus valet scabiei vesice
Centaurea fetida bibita cum mel
licrato destruit apostema conge
lata in vesica et valet dolori eius
Quod bibitur flos eius cum vino
frangit lapidem in vesica po
Lignum aloes bibitum potenter
curat fluxum urine premia
tem ex debilitate vesice

Q[u]ater mixtura succus eius bi-
bitus valet non potenti mingere
et frangit lapidem ·
S emen melonum provocat urinam
et valet lapidi vesice et renum
...pis limarie fer et sic in ...
qui accipit ex eo unum ... et pul...
in uncia cum vino et bene inclau-
ditur et intromittitur per virgam
in vesicam frangit lapidem eius
et renum · Et nota quod res que
provocant urinam provocant men-
strua et ... et sunt calide nature
et subtile ... me · Ca · 2 · 11 · de me-
dicinis appropriatis passionibus et eg[ritudinibus]
M ellilotum ca · et ... ani
M ... in primo vz passionibus ani
Emplm cum ... de vino fit idem
[I] ndica est arbor de qua fit assa
fetida ... et est calidum
et sic in 3° qui ... cum ...
... malignati et emplastrata curat
emorroidas ... vesice
M alvaviscus est calidus medio-
cr quando decoquitur eius ra-
dix vel folium in vino et bibit
eius decoctio vz apostematibus ani
T erus est ca · et sic in p° qui fit
de ea magdaleon et supponitur
apostematibus ani et fluxui sanguinis
Idem facit emplastrat ut qui tera-
tur et ponitur super aposta ani
I reus ca · et sic in 2° similis ...
similis in effectibus ... pur-
pureum florem ... album radi-
ce ... in fine veris colligi-
tur desiccatur per · ii · annos ser-
vatur · Una ... pomi ...
... et ... splenis
et ... renum vesice et dolo-
rem ... ex ventositate valet ...
... decoctio ... pul · eius le-
vat ... concedit superfluam
ad ... colorum fit collirium
ex pulvere eius et aqua rosacea
T hus qui de ea fit magdaleon
et supponitur similiter ... facit
M astix decoctio radicis eius
valet exitui ani sicut ...
F enugrecum ca · et sic in 2° oleum
eius vz apostematibus ani et emorro-
ydibus ani
F los eius qui ... in ...
mediocriter facit desiccare emor-
roydas et vz exitui ani Et em-
plastratus vz emorroydibus ...
Et ... eius eisdem et fissur[is]

ani // inferius
A rtemisia qui ... cum ...
P lantago succus eius vz emorroydibus
P erba ... ca · et sic in 2° vz
relaxationi et exitui ani et flu-
xui sanguinis eius · ex eius succo fit
P ... frigida et sicca // ...
in 2° folia eius super emorroydibus
posita ... et destruunt et
curant tumorem earum et vz fissur[as]
ani et fluxui sanguinis eius
G alla fri et sic in 3° quando decoquitur
in vino et ponitur supra locum
suum super intestinum inferius
... confortat et prohibet ut
non exeat extra
O leum rosarum vz doloribus ani et
inflationibus vel calefactionibus eius
P lumbum est fri et hu · in 2° com-
bustum et mixtum cum vino et oleo
vel cum alio succo frigido positum super
emorroydas ... qui ex ... san-
guis fluit et non potest restringi vz
S coria ferri fri et // multum
sic in 3° quando ... vel molle
fit ad ... sive ... hu-
... et bibitur de ea curat emor-
roydas et ... calefactum ... restrin-
git fluxum sanguinis earum · Ca · 28
valentibus passionibus testiculorum et virge
C amomilla qui fit emplastrum ex ea
et decoquitur cum farina ordei
curat tumores testiculorum et desiccat
M ellilotum dicit ... quando
decoquitur cum ... de vino et
emplastrantur testiculi curat aposta
eorum et mixta cum farina ordei
restringit et ... vel vitellis
ovorum valet melius
M alvaviscus qui accipitur de eo
Et teritur ... cum farina
... et cum aceto et em-
plastratur ... aposta testiculorum
C ipressus qui fit unguentum ex eo et
ponitur super testiculos in quibus
descendit intestinum et super ...
... valet et desiccat membra
laxata et confortat et indurat
... est desiccare pla-
gas et vz descensioni intestinorum
A ffodilli sunt · // testiculos
ca · et sic · Radix eius decocta
et ... cum ... vini vz apo-
stematibus intestinorum
B dellium qui distemperatur cum aceto
et fiat unguentum et ponatur supra
herniam valent · Et ...

cum rosis de vino et terra sigillata. Et po-
situm super testiculos destruit et
posita super apta dura curat ea.
Oleum cathapucie acoris et
lilii et radille omnia sunt ca-
lida et valent frigidis apostematibus te-
sticulorum et virge.
Mirta cuius folia eius terantur
cum oleo rosarum et cum ponantur ad aquam
et decoquuntur et ponantur super apostemate
testiculos inflatos valet multum.
Viole cuius folia eius teruntur
cum farina fabarum et farina or-
dei et cum ponuntur et emplastrantur
super testiculos valent dolori calido
eorum et maxime cum componitur
aliquis succus frigidus cum eis
sicut iusquiamus plantago.
Hemorroidarum cum distemperatur cum
aceto et fit emplastrum destruit apo-
stemata dura et inflationem.
Farina ordei fit et fit inde
valet apostematibus frigidis testiculorum.
Oleum fabarum declinat ad
caliditatem et siccitatem et valet predictis.
Oleum rosarum valet apostematibus calidis
et declinat ad frigiditatem et sic-
citatem et valet supra dictis.

Explicit Tractatus de simplicibus
Excellentissimi viri et doctoris
Magistri Arnoldi de villa no-
va cancellarii medicorum felicis
Studii montis pessullani moder-
norum columna et princeps

Incipiunt Cantica canticorum
Avicenne i. Avicenne cum
commento Averoys i. Averroys
et est prologus Averoys.
Inquit Abolulith Averoys. Po-
stquam prius gratias egero deo rogan-
ti vitam perpetuam animarum et sani-
tatem corporum et medicanti mor-
bos magnos per gratiam quam con-
tulit omnibus ex virtutibus sanita-
te conservantibus et protegentibus a lan-
guore dandi intelligi artem
medicine et ingenium sanitatis
domus animosis et intelligentibus
dedi operam ad emendandum li-
brum rithmatum qui intitulatur liber
Avicenne de partibus medicine. Ipse
enim universaliter concludit et com-
prehendit eas. Est etiam cum hoc me-
lior valde pluribus ex aliis intro-
ductoriis et summis in medicina
compilatis. Est etiam cum hoc com-
pilatus ordine valde convenienti
ad tenendum mente ut memoria
dilatandi et delectandi animam. Fui
autem valde attentus ad expositio-
nem eius dicta expositione qua eius
intentio recta comprehendatur et
intelligatur vocum confusione et
multitudine preponendo. Quia au-
ctores sermonum rithmatorum maxi-
me sermonum indigent cum diminu-
tione et truncatione sermonis
et non etiam mutatione eius loco
alterius explicando sicut nobile
intentionem. Et nunc imploro divi-
num auxilium ad perficiendum nobile
intentionem horum dictorum et ex-
imiam speculationem et laudabilem
coram nostris etiam ut me per-
ducat cum omnibus fidelibus servis
ad quod dixit deus sui gratia et
bonitate eius similiter atque timor

Diffinitio medicine et initium Avicenne

Medicina est conser-
vatio sanitatis et cu-
ratio egritudinis
que accidit ex acci-
dentibus in corpo-
re. Medicina que accidit
ex causa que exi-
stit in corpore. Medicina
est conservatio sanitatis etc. et
hec est diffinitio medicine. Sum-
ma eius aut. Positio est
quod dicimus quod medicina est
ars. Cuius actus est ex ratione

et experimento sanitatem conservans
et curans egritudinem. Cum autem
dixit ex accidentibus in corpore intel
lexit quod actus medicine est con
servatio sanitatis et curatio egritu
dinis generate in corpore ex eo quod
accidit ei tunc temporis. Verbi
exempli gratia apostema accidit in
aliquo membro corporis ab ali
qua causa et est illud infusio san
guinis ad membrum quod quando apo
stema generatur eo tempore quo quando
sanguis infunditur ad ipsum et in qui
busdam a libris. Et quod accidit ex
causa in corpore existente. et hec
est regula melior. Vult enim quod
morbus accidit corpori ex causa
aliqua et etiam tolerabile est quod
sit hec res in corpore ex aliquo
accidente. Omnes res egredientes
a natura existentes in corpore sunt 3.
scilicet causa. morbus et accidens. sicut
in sequentibus patefiet. Nos ponimus
in hac diffinitione quod ars curativa
et operativa ex ratione et experimen
to existat. Quia non sufficit
in hac arte ratio sine experimento
nec experimentum sine ratione. sed
utrumque exigitur in simul. Et autem
diffiniens hanc artem dicit eam
esse scientiam rerum proportionatarum et
attinuatarum sanitati et egritudini
et dispositioni medicine quia non per
sistitur in homine sanitas nec e
gritudo. Et hec ars docet et no
tificat ea. scilicet que proportionantur egri
tudini et uniuntur sanitati. et
ea que proportionantur omni spe
ciei mediante inter sanitatem et egri
tudinem. Intellexit autem per res
proportionatas sanitati ipsius causas
et signa et illud intellexit per
res proportionatas egritudini et neu
tralitati. Vide ergo qualiter patet
quod in hac diffinitione deserit deca(?)
(?)quam deca separatur per artes
ab ea parte sue nature que
contemplatur et speculatur etiam sani
tatem et egritudinem. Cum ars
medicine docet principaliter quid
sit sanitas et egritudo et earum
causas et signa ad conservandam sa
nitatem et curandam egritudinem. Et
ideo pervenit ex eis scientia sanitatis
et egritudinis ad ianuam et in
troitum conferentem in operatione. in
tentio autem in scientia naturali est

solum scire quid sit sanitas et e
gritudo et per consequens docet et sufficit
divisio scientie. Vel quod ex inten
tione doctorum scilicet sanitatis et egri
tudinis adipiscatur finem eorum
quorum dispositio est natura cum posse
scire vel scientie. Neutralitas autem
quam ponit medicina inter sani
tatem et egritudinem non est vera
neutralitas. Divisit autem eam in
tres modos. quorum unus est quasi
levamentum ab egritudine et similiter
2um autem est in eo qui patitur egri
tudinem in aliquo membro solum
Et tercius est ille qui est aliter
tempore aliquo morbo et in aliqua
egritudine. Cum ergo huius diffi
nitio sit nocumentum operationis patet
quod inter nocumentum et non nocumentum
non est medium. Nocumentum autem de
bile supponit quoniam egritudinis. Et
et operatio debilis supponit generi
sanitatis. quoniam dispositionis sanitatis
et dispositio qua sit certitudo opera
tionis. Hec autem sermones egent
maiori expositione. sed intentio
mea in hoc tractatu est compendium
et abreviatio etc. Divisio medicine
in theoricam et practicam

Cuius prima divisio est in the
oricam et practicam et the
orica ex tribus constituitur et
completur. Intendit dicere quod
medicina dividitur primo in duas
magnas partes. quarum altera
theorica. altera practica sive pra
ctica appellatur. Et intellexit ex
dicto suo. et theorica ex tribus con
stituitur et completur. quoniam pars
eius speculativa et scientifica
perficitur ex tribus partibus quarum
mediate (?) fiunt memores. Hec
autem divisio artis medicine non
est vera. quoniam G. dicit in diffini
tione ipsius quod ipsa est scientia sani
tatis et egritudinis et rerum propor
tionatarum eius et dispositionis. Que
non est separatio neque egritudo. Si ergo
sit est. omnes partes eius erunt
scientifice et theorice. non ergo una
solum theorica et altera practica.
Et est ergo sciendum quod ex eo pro
ominibus rationabilibus sunt que
dam que dicuntur practice et
active quoniam scimus et adiscimus
principaliter operando sicut operatio
et ars carpentarie et sutorie

Et quedam etiam procul dubio di-
cuntur artes que consistunt sermoni-
bus demonstrationibus s. et diffinitionibus
quibus perfecte et ultimate adi-
piscitur aliquid et tale procul dubio
est ars geometrie. et talis est dispo-
sitio artis medicine scientie. ut
est longinquum seu impossibile esse ali-
quid ex artibus et operationibus. que
ambobus predictis modis adipiscatur
s. scientia et operatio. Qui tamen suppo-
nant talem artem et operationem
esse unicam. est an opinio quod ta-
lis sit ars medicine. et hic ideo
quia pars ipsius que manualiter
exercetur procul dubio utendo et
operando acquiritur secundum maio-
rem partem ipsius. Modum ergo
huius divisionis ponit ac si diceret
quod scientia artis medicine dividitur
in 2as scientias seu partes scienti-
ficas scilicet in scientiam cuius qui com-
gitur domus scientie medicine. et in
aliam remotam ab eo. hec dicit
tamen quod medicus speculatur in arte
sua duas scientias in simul. scilicet scientiam
qua speculatur sanitatem. et eius
causam et signa et morbum et cau-
sas ipsius et signa. Secunda autem
scientia quam in arte sua considerat
qualiter conservet sanitatem et cum
quibus curet egritudinem et hoc
est speciale in arte medicine. Prima
autem scilicet quam coniungitur huic scientie
scientie naturalis est vera vel vere et
prima et propria scientia talis scilicet quod philo-
sophus intendit. et que est solum scientie
et non operationis. Alia vero pars spe-
cialis in consideratione artis medi-
cine dicitur et dici potest scilicet praxis
et actus eo quod vult affinis et prin-
cipia operationi eius operatio et opus
habeatur et sciatur ut plurimum
operando. Preterea ex conditioni-
bus medici ut paginam steterit sub
scientia manifeste et opera intelle-
ctus quod est usitatum et excitatum in
operationibus eius manualis aut
operatio ipsius ut diximus dictis vel
sermonibus adquiritur excepta una
parte eius. Et similiter videtur de ma-
thematica. Nam medium est per eius ex-
positionibus ymaginariis. Propterea aut
quando expresse posuit hanc divisionem
medicine sunt Leonicus medicus
et aliquorum reddarguit et re-
prehendit. Nam ipse. Non opinatus

est quod radices dictorum. Et induxit
falsitatem divisionis predicte cui
ipse respondit Benedicat quia opi-
nati sunt se invenisse hanc di-
visionem in quibusdam libris attri-
butis et assertis. Et veritas at
in hoc est sicut nos diximus. Divisio
16 rerum necessariarum
Ex rebus autem sunt vii na-
les ex eis etiam sunt 6 alie
et omnes sunt necessarie
Cum ponat quod pars medicine the-
orica perficitur ex tribus rebus
ideo nunc inchoat a prima earum.
Unde inquit quod .i. sunt res na-
les. hec est prima pars prima partis the-
orice. dividitur in contemplationem septem
rerum naturalium. Hec autem .i. res na-
les sunt potissima causa sanitatis
corporis et exitus in corpore. et dicit
quod ex eis sunt 6 alie. et quod omnes
sunt necessarie. hec est quod pars secunda
s. partis theorice dividitur in scientiam vi
rerum non naturalium. et hoc quia non
perficitur esse naturale sine eis. ex hiis
vero rebus sunt quedam extrinsece
et quedam voluntate. et quedam ex eis
naturales que omnes ex necessitate con-
tingunt corpori.
Adhuc sunt alie res in libris
scripte scilicet morbi et cetera et accidentia
Tertia pars ex tribus partibus theorice
dividitur in tres partes et scientias scilicet
in scientiam accidentium morborum et causarum
quia id super quo debet esse medicinalis
contemplatio et tentatio sunt predicte res
tres. Unde est ac si diceretur quod the-
orica medicine dividitur in contemplationem vii
rerum naturalium. et rursus contemplationem
egritudinum dividitur in tres scientias
scilicet in scientiam morborum et accidentium notate
in hac facultate. Nos autem omnes
intentiones eius declarabimus in se-
quentibus. De divisione practice
Practica autem medicine dividitur
in duas species quarum una ma-
nibus exercetur. et alia cum me-
dicina necnon eo quod ex cibis ordinatur
Cum diviserat medicinam in duas
partes scilicet theoricam et practicam
theoricam subdiviserat in sex et decem
partes s. in 3 partes naturales et in 3
accidentales. Ideo subdividit nunc
practicam scientiam in duas partes
.ex quibus una est manualis sicut
sutura, collirium et depositio cathara-
cte et similia. Alia vero est

qua curatur morbus cum medicinis et conservatur sanitas cum cibis. Hec autem pars includit scientiam naturam medicinarum et modum faciendi medicinalia aut medicinas ex eis et usum eorum, et scientiam que est de natura ciborum et modum conservandi sanitatem cum eisdem. Esset autem melior divisio de qua sunt predicta. Dico igitur quod medicina dividitur in sex partes, scilicet in scientiam qua docetur quid sit sanitas, et in scientiam per quam cognoscuntur signa sanitatis, et in scientiam qua nature egritudinum cognoscuntur, et in scientiam per quam sciuntur eorum signa, et in scientiam qua scitur ingenium curationis egritudinum, et in scientiam per quam scitur ingenium conservandi sanitatis. Remembro rerum naturalium et primo de elementis et incipit [illegible]

Procul dubio prima ex rebus naturalibus sunt elementa ex quorum compilatione vel coniunctione corporea consistunt. Volunt per hoc dicere quod prima ex rebus quas naturales vocamus est scientia corporum ex quorum genere consistunt cetera corpora omnia. Dicuntur autem illa corpora elementa. Divisio autem est quod ipsum est simplicius quod in quarto reperitur, id est quod ipsum est illud ex quo aliud componitur et ipsum ex nullo diffinitur. Etiam aliter: ipsum enim est in quod resolvitur compositum cum corrumpitur, scilicet ipsum in nullum aliud resolvitur vel dissolvi potest. Et dicit absque dubio quod eorum compositione existunt corpora composita quo fiunt per [illegible]. Vel dicit quod corpora hominum componuntur variant ex elementis per viam commixtionis sicut oxymel ex melle et aceto. Simplices autem fuerunt valde varie et diverse opiniones, scilicet in uno et nulla elementorum ex quibus corpora hominum componuntur. Quidam enim dixerunt ea tria, et sicut dictum est quidam asserunt tantum ea solum duo et quidam unum solum. Quidam etiam eorum dixerunt ea esse corpora indivisibilia eiusdem nature, opinantes quod hec corpora et cetera essentia composita generentur ex eis. Sermo quod in ipsis est sermo verus, scilicet quod sunt in[illegible]

sicut aqua terra. Item idem in compositio. Probatio veritatis predicti sermonis est quod cum corpus corrumpitur revertitur in eisdem. Probatio veritatis, scilicet quod corpora mixta sunt composita ex his quatuor corporibus, ex eo quod videmus corpora animalium cum moriuntur dissolvi et resolvi in predicta elementa. Quod autem dissolvitur et resolvitur in aliquo videtur procul dubio compositum ex eo. Non aliud reperitur ad aliud in quod taliter dissolvatur et resolvatur. Cum autem animal moritur eius partes primo resolvuntur et convertuntur in terram et inde in aquam et deinde in aerem et ignem. Est autem hic notandum ad sensum et quod cum corpus attentius est ad videndum aliud patet autem ipsum compositum ex his quia ex eo quod est corpus formatum habens extremitates. Omne enim corpus tale componitur ex terra et aqua. Dico autem procul dubio corpus tale cum malaxatur terra cum aqua et postissime si locatur ad ignem tamdiu donec efficiatur corpus tale simile teste. Ergo sic est probatum in quo elementa existere, et hoc est quod dicitur: Deus cuius nomen superexaltetur creavit hominem ex luto sicut testes figuli. Hunc autem probationes perficiuntur in naturali facultate medicinis aut [illegible] humane quod verum est et [illegible] declarare supponunt hic et [illegible] et accipit a Deo scientie naturalis, ipse tamen declarat hoc in libro de [illegible] et [illegible] sicut fit hic in libro elementorum.

Si non esset nisi unum elementorum non esset aliquod animal cum morbo corruptibile. Probatio scilicet quod corpora animalium non componuntur ex particulis indivisibilibus et unius nature sicut componitur domus ex lapidibus et lignis. Nam si animal componeretur ex particulis indivisibilibus minime corrumperetur ex morbo. Corpora enim procul dubio corrumpuntur ex dominio contrarietatis in eo. Sed si corpora essent unius et eiusdem nature nulla contrarietas esset corrumpens ea nec ab extra nec in corporibus unum, quia corpora ex corporibus sunt contra[illegible]

corpus in suis partibus contrarietatem habet et etiam circumdans et extra est quod creatur eis. Cum ergo contraria sunt, sunt diversarum naturarum sequitur quod ipsa corpora non habeant unam naturam, sed sunt unius nature. Et hec precepta sunt in libro de humana natura ypocratis. h(oc) autem scientia est scientia de causis efficientibus vel finalibus. Commendatio etc.

Posthec etc. vel etiam comple(xi)o etc.

Autem scientia complexionis est extimabilis in medicina profitentibus. Principium medicus ponit elementa ex quibus componitur corpus per viam mixtionis. Docet ipsum scire et cognoscere speciem complexionis individui sui, cum homo confert in medicina. Et hoc quidem est manifestum: quoniam cum ipse cognoscit complexionem racionem, id est, corporis videtur esse calida vel frigida tunc quando si fuerit sanus erit conservatus eius medio in quo cum similibus similibus. Si vero fuit eger eo quod sit lapsus a qualitate naturali sibi ad contrariam eiecabilis, sit ducatur ad qualitatem sibi naturalem per viam medio existentem cum eo quod contrariat et opponitur qualitati facienti egritudinem. Exemplum autem huius est: quoniam si quis calide complexionis patiatur egritudinem per quam eius complexio infrigidetur, erit procul dubio eius cura si talis fiat donec ipsa redeat ad suam complexionem naturalem. De virtutibus seu potentiis scilicet ca(liditas) fri(giditas) hu(miditas) et s(iccitas).

Quatuor sunt virtutes seu potentie complexionis sicut diviserit vel composuerit eas ut consultius. Quatuor sunt virtutes quibus componitur et refertur complexio hominis cum una ex eis vel due dominantur in eo valde vel parum in composito vel in complexionato ex eis et sunt caliditas, frigiditas, humiditas et siccitas. Cum autem dixit sive diviserit vel composuerit eas ut consultius intellexit pro contestante quod complexio hominis referatur uni soli ex predictis virtutibus vel dualibus [?] binis vel coniugationibus possibilibus complexiones vero relate duobus unius ex predictis virtutibus sunt quatuor scilicet complexio ca(lida) vel super qua

siccitas dominatur aut dominabitur super complexionem. Caliditas et siccitas vel frigiditas et siccitas aut caliditas et humiditas aut frigiditas et humiditas. Hec ergo sunt octo complexiones que referuntur egressui unius vel duarum qualitatum a temperamento etc. De complexionibus in se.

Sensus tactus sentit et percipit caliditatem et frigiditatem et siccitatem et humiditatem. Summa precedentis est quod virtutes recepte in complexione sunt quatuor. Commendatio etc. cum vero complexionatum in quibus hee virtutes reperiuntur in elementis, id est, in quatuor corporalibus que sunt ignis etc. Et hoc ideo quia quodlibet ex istis compositum duarum ex istis quatuor virtutibus in qualibet. Hee tamen qualitates referuntur aliter elementis quam referatur animalibus mixtis ut sexui et loco, et intellexit per locum climata terre habitabilia. Et intellexit per illud quod augetur vegetabilia et animalia: horum complexiones ipsorum referuntur hiis quatuor virtutibus.

Elementum ponitur in ultimo simplicis complexionis. Volunt dicere quod cum inferantur elementa aliqua ex istis quatuor qualitatibus quod referantur ad ea in ultimo. Cum autem dixit simplicis complexionis volunt dicere quod elementum sit in ultimo simplicitatis qualitatum ex qualitatibus qualibus que sunt caliditas, frigiditas etc. Et ob hoc dicimus et dicimus quod ignis sit calidus vel quod aqua sit frigida. Intelligentes per ista quod hec dicimus de eis quoniam sunt in hoc ultimo, id est, quod non sit aliud contrarium ei eo quod est commixtum et componitur ab extremis in ultimo, id est, ex qualitatibus que sunt in elementis, et fuit medium inter ea in predictis qualitatibus ratione confectionis prius eorum admixtorum. Cum sit tamen in omnibus mixtis et mediis inter predicta sicut in colore brunum dicto medius ex albo scilicet et nigro composito quoniam non dicitur ut ymaginatur albus vel niger in parte et albus in parte. Unde sic est negotium

qualitatum in elementis et mixto et ex
eis generato non sunt in eis ultima
te in mixto vero et complexionato co
ficatur De qualitatibus omnium elementorum

Caliditas est in igne totum
et aere. frigiditas autem in terra
et aqua et siccitas inter igne
et terram et humiditas inter
aquam et nubem. Cum pre
dixerat quod elementa informata pre
dictis virtutibus informantur eis
dem in ultimo notificat nunc
quoniam ex hiis virtutibus referatur cui
libet ex elementis. Unde inquit ca
liditas est in igne et aere. et
intellexit quod que ex eis informantur
caliditate sunt duo scilicet ignis
et aer. et que ex eis informan
tur frigiditate sunt etiam duo
scilicet aqua et terra. Docet tamen sic
re aquam frigidiorem terre esse
et ignem calidiorem aere. hic
sensibilis est hic ignis et est
elementum sicut dicit alexander
quod ignis iste est causa corrum
pcionis non autem existit ut esse
aliquod. Ignis vero qui est ele
mentum et hoc esse causa esse et ge
nerationis est autem ignis ille
super aerem in concavo celi et or
bis lune hoc est calorem maxim
quoniam calor procul dubio est rebar
ticens huic igni sensibili. eo
quod in corpore terre sit existit
hic patet totum in naturali scientia. Cum
autem dicat siccitas est inter ignem
et terram. Voluit dicere quod duo
sunt elementa sicca scilicet ignis et
terra. terra tamen siccior est igne.
Et cum dixit quod humiditas est
inter aquam et nubem. intel
lexit per humiditatem et humiditate
et per nubem aerem. ut si diceret
quod duo elementa humida sunt
scilicet terra et aqua. oportet tamen
sicre aerem esse humiditatem
aque et quod aqua nihilominus
potentior in humectatione corporum
quibus obviat quam sit aer

Significatur nobis omne
et generatio inter species rero
rum non diversificetur ad inui
cem et uniantur seu coniugan
tur. Intellexit hic predicte
qualitates dividuntur in diver
sas species. quia variantur in
quibusdam. et in quibusdam

uniuntur et assimilantur. qui quidem
ratione harum rerum diversitate
nobis signant esse et genera
tionem et procul dubio diversifica
tur ad invicem. que et diversifica
tione generatur causa et uniun
tur seu coniugantur eo quod duo ex
eis uniuntur et associantur in
una et eadem qualitate. Volo
dicere sicut associatio ignis et
aeris in caliditate et aque et
terre in frigiditate etc. textus

Diversificata fuerunt ad invi
cem ne essent quid unum et
idem et fuerunt coniuncta et u
nita ne videantur omnino esse
contraria. Ratio etiam propter
quam etiam non fuerunt unum
et idem quoniam si fuissent unum quid
non reperiretur aliquid diversum
ab eis. Cum autem dixit et fuerunt
coniuncta ne videantur omnino contra
ria intellexit quod oportet ut as
sociarentur in qualitatibus ne
contrariarentur ex omnibus partibus
suis. et ex hoc fuisset difficilis
eorum commixtio. textus Et
imaginamur complexionem
in 4or ab elementis positam in
composito ex eis. qualitate predomi
nante. Intellexit quod non
imaginamur mixtum informari istis
qualitatibus eo quod in ipso ultime
sint sed quod imaginamur tale a ta
li qualitate predominante in ipso
cuius exemplum est de leone cum di
cimus quod calidus et siccus. non intelligentes
illud de eo in ultimo sicut fa
cimus de igne cum eum sic nomina
mus. Unde intelligimus quod cali
ditas et siccitas in eo conveniunt
amplius quam frigiditas et hu
miditas. Volo dicere quod hee
due partes sunt in eo maio
res et ampliores etc.

Omnino equale et temperatum
ad referendum ei eo quod habe
at 4 partes coniunctas. Omne
quod imaginatur informari do
minio unius vel duarum ex istis
qualitatibus intendit procul dubio
esse tale in comparatione ad tem
peramentum et equale in quo scilicet
reperiuntur quatuor qualitates
equaliter. Volo dicere quod re
periuntur in eo tantum ex siccitate
quantum ex humiditate. Sunt autem

quidam opinati sunt hanc complexio-
nem secundum opinionem G. Com-
plexio hominis temperata comple-
xionem habentis, id est quia quatuor
qualitates complectantur in eo e-
qualiter vel prope equalitatem et
maxime ut dicit in cute manus
signanter in cute digiti medii.
Ex sermone suo nichilominus in-
telligitur quod sit et dicatur in
eo temperatum et equale me-
dium in specie. Cuius exemplum
est. Alia complexio caliditas et
siccitas dicantur dominari super leo-
nem cuius tamen quoniam habet duo ex-
trema dicitur equale et temperatum
et ex ista quod exerceret leo ope-
rationes suas meliori modo
quo posset inveniri in leo. Compa-
rantur etiam extrema huius equa-
lis vel egredientia ab equalitate
eius in hiis que sunt artificia-
liter. Unde exempli gratia. Oxi-
mel dicitur equale et temperatum
cum ponitur in eo mel et acetum
in tali quantitate et proportione quod
reparatur ex eis oxizacara oximell
perfectior et laudabilior que posset
et dicere egritudines ab equalita-
tem predicte quantitates recipiunt
in eo augmentum vel diminutionem. Tale
autem equale reperitur et debet
intelligi in qualibet specie. Et
tale etiam debet intelligi in homine
temperato et equali. Ostensum est
autem in naturalibus quod equale in
quo partes elementorum et compa-
tiuntur equaliter sit prohibitum et impos-
sibile invenire. Cum ergo erit
in homine equales predicta po-
terit quod intelligi quod dicatur
equalitas de eo per comparationem
ad extrema sue speciei. Et quod
extrema eius dicantur egredi
ab equalitate in comparatione ad i-
psum. Assumemus etiam intendere
equale predictum ex operatione
et comparatione eius ad quantitates
seu partes elementorum referendo quod
quidam ex eis quibusdam excedunt
Cum autem intelligitur in eo hoc
proportio reperitur in eo quantum est
maior caliditas et fortior fri-
giditate et humiditas siccitate. Si
ergo sit tamen erit quoniam homines in
generali ca. et hu. huius duo ex-
trema multa et magis diversitate

distant ad invicem. Unde homo-
rum caliditas reperitur minor
caliditate predicta dicitur frigidus
per comparationem ad hanc complexi-
onem hominis equalem predictam.
Et similiter eius humiditas reperi-
tur minor humiditate predicta dicitur
siccus per comparationem ad pre-
dictam complexionem et ille in quo
predicte qualitates sic se habent
dicitur frigidus et siccus. Et in quo
caliditas et humiditas ampliora
sunt et fortiora quam in predicta dici-
tur ca. et humidus. Ratione autem huius
complexionis vituperat et redarguit
G. dicentem complexionem temperatam ca. et
hu. esse. Nisi intelligat quod caliditas
et humiditas intelligatur de duabus
complexionibus predictis egredientibus. Unde
qui ex antiquis dixit equalem et
temperatam complexionem hominis esse
ca. et hu. dixit. Unde dum intellexit
hoc de calido et humido temperato.
Non autem de calido et humido egredi-
ente ab equalitate et temperie predicta.
Fuerunt autem in eo predicta re-
mixte et complete secundum estimati-
onem ut essent pondus et me-
sura elementa quibus fuerunt mix-
ta in hac complexione equali sint
estimationem equalem et sint hec
complexio sicut ferrum quod recte
res ponderant. Cum autem reperitur
complexio diversa ab ista ymaginata
per informationem qualitatum qua di-
versificatur ab ipsa quoniam si sint ca. di-
cimus eam esse sicut. Si ergo
fiunt complexio inequalis per equalem
et ob hoc nominavit eam ponderis et
Si ad ex eis declinata mensura
tenuerit ad aliquod extremo-
rum non tamen inde expoliabitur
vel elongabitur a virtutibus
predictis erunt nichilominus
in eo absque equalitate et tem-
perie predicta. Quecumque ex a-
liquibus complexionibus declinent
ab equali ad aliquod extremorum
non evacuabitur tamen inde a quatuor vir-
tutibus scilicet calide et frigide etc. Non
tamen erunt in ea equaliter et temperate
sicut in complexionibus temperatis.
Nominatur autem aliud no-
mine predominantis ut igneum
terreum aqueum. Complexio
egritudines et declinans ab
equalitate denominatur a nomine

igneus i. cali. et sicca. 2ª/6

Sunt etiam ex eis que com
parantur aeri omnes autem dicun
tur per modum similitudinis et mi
nus proprie. Intellexit com
dixit Sunt etiam ex eis que
comparantur aeri que sunt calida
et humida in complexione et pro
certo dixit hic propterea secundum opi
nionem meam qua causa et qua
litates quibus appreciantur et refe
runtur complexiones sint vincte et
quinte sicut etiam sunt in electu
et in medicinis et sic essent 4 com
plexiones solum s. ut et sic re
lata igni et caloris et cc et hu
relata sanguini et aeri et frigida et
humida comparata aque et frigide flatui
et sicca et sicca que refertur melie
et sicce et procul dubio possibile est in
venire complexionem calidam solum
et per se aut frigidam aut humidam
aut siccam verbo et dictione sed
in effectu non est inveniens eam in
veniri Si autem omnes opinentur
possibile esse quod electa compleantur unde
secundum equalitatem sicut esse in na
turalibus degeneratis in esse et ponitur
fiat in qualitates active ut forte
caliditas et frigiditas dominan
tur super passivas s. super sicci
tatem et humiditatem et quod certe
potest fiat ex 4 humoribus s. in qua
litates passive super activas dominen
Noua sunt speciebus complexionis

Nam quod perfecte sunt 9 spe
cies complexionis nec ex nunc accedam
ad dictionem novam Inter
has 9 et Et intellexit complexio
nem equalem et 8 egredientes
ab equalitate 4 s. compositas
super quas due dominantur qua
litates et quatuor simplices
et super quas unica solum ex
quatuor qualitatibus dominatur
Si sunt dixi nunc minime reperi
untur et hic tamen procul dubio opina
bile est Et eo quod peccatum dicitur
et imperfectum erat in scientia na
turali Oportet etiam scire quod species
complexionis sunt species simi
litudinis reperte in membris simi
libus quorum s. totius et partis est
idem nomen sicut caro . cuius
partes etiam vocantur caro sicut
ipsa tota . non sic tamen est de manu
et pede que membra organica

nominantur Remedium de comple
Nunc autem xionibus temporum
loquar de tempore secundum opini
onem et estimationem non enim
cessit in eo stilus et modus
investigandi subtilis hyemis
autem secundum vim et naturam flatus
et ver excitat sanguinem . estas
coleram . et autumnus colera
nigram Quia locutus est
de speciebus complexionis hominis vo
luit nunc loqui de speciebus comple
xionis temporum Cum autem dixit quod hy
emis secundum vim et naturam flatus . in
tellexit quod complexio hyemis est fri
gida et humida sicut est flatus Et ob
hoc multiplicatur flatus in eo Et cum
inquit ver excitat sanguinem in
tellexit quod sanguis generatur in eo
Cum autem dixit et estas coleram
voluit etiam dicere quod eo . in eo ge
neratur . eo quod sit ca et sic Et cum
dixit . autumnus coleram nigram
voluit dicere quod autumnus simile
est nigre s. in frigiditate et siccitate
in eo Nota quod ver est calidum
et humidum . quod est tamen contra Ga
lienum est sequendum quod de vere
dixit s. quod sit ca et hu Est tamen contra
intentionem G. in quibusdam complexionibus
Dicit enim ibi quod ver sit temperatum
et equale in quo reperiuntur qua
tuor qualitates cum equalitate
Constat autem quod si essent reperte
in eo quatuor qualitates cum equa
litate quod in eo corpora vite mi
nime essent decentius corrupte
quorum causa est frigiditas et sicci
tas Si ergo sic fuisset equate in
eo qualitates et virtutes per me
nime fuisset in eo corrupta quoniam
nec etiam augmentans alicuius hu
moris in homine nec in aliis . cum
etiam generatio et cura alicuius
rei Oportet ergo necessario ut ver
sit calidum et humidum Est in
du... equale et temperatum eo
quod sit inter estatem et hyemem
4or mensium Et cum non reperiatur
nisi 4or tempora nec etiam nisi 4or
humores . cuique quorum est manifesta
significatio quod non sunt etiam nisi 4
tempora s. 4or complexione et ine
quales Etenim si posset inveni
ri complexio equalis caliditatis secundum
quod est scripta in ea equaliter deroga
tur minime inveniret aliqua

operatio in hac commixtione primarum qualitatibus appreciata est quoniam necesse ne haberent formam unam. Quia locuti sunt de complexione hominis volunt etiam nunc loqui de complexionibus medicinarum secundum eos. In hoc autem negocio precavat G. tractatu 3° sui libri de complexionibus cuius pars investigationis sue in hac opinione sit secundum in complexione hominis preter quod speculetur in complexione medicinarum. Quoniam speculatio et investigatio de complexione hominis est speculatio super naturam sanitatis eius. Speculatio autem eius et consideratio de complexione medicinarum cum contemplatione instrumentorum et organorum quibus sanitas efficitur. Unde quia ambo conveniunt et vincuntur in commixtione. possunt tractari cum ambobus.

Rememoratio premissorum et eius quod augetur et vegetatur.

Quod augetur et vegetatur dividitur in species mineralium et plantarum et animalium complexiones habentium. Dicit primo quod augetur. De quo fit hic mentio dividitur in tres species scilicet in speciem mineralium plantarum et animalium et specierum ipsarum. hoc est quod hec sunt 3 species medicinarum et nominat minerale animal et vegetale tristitie et mors ipse. sed hic ideo quod vegetale habet animam proculdubio. minerale vero non habet eam et hic est in stabili sua perfectione.

Quod vincit et superat corpus est medicina. quod vero nutrit et auget ipsum est cibus. Notum quidem est omnibus quod illud quod vincit corpus est medicina. et illud quod convertitur non vincit corpus est cibus. Intellexit autem cum dixit medicina vincit corpus quod ipsi immutet corpus aut ad caliditatem si fuerit calida aut ad frigiditatem si fuerit frigida et similiter ad alias qualitates. alie ab istis. Hoc autem fit tunc cum corpus alterat et immutat eas ad sui similitudinem. Et hic ideo. Nam corpus immutat et alterat ad sui naturam quod ingreditur ipsum. si tamen perfecta non fuerit illa medicina tunc immutabit eam cum aliqua immutatione. Si vero corpus solum immutat ipsum preter quod immutatur

ab eo. Nam cum cibus convertitur in partem alicuius membri non convertitur ad similitudinem illius membri. sed cum medicina convertitur in partem vel humiditatem alicuius membri non convertitur ad similitudinem eius. et ratione huius medicine curant egritudines secundum rationem contrarietatis. quas habent ad malam commixtionem corporis. Nam cum generatur in corpore mala complexio causans et efficiens egritudinem. exit quidem eius cura cum medicina generante in corpore complexionem contrariam efficienti egritudinem predictam. Est autem sciendum quod eodem numero specierum complexionum medicinarum et specierum complexionum hominis scilicet calidi et humidi frigidi et sicci. Et alia ab istis ex quatuor speciebus complexionum primarum. Quia autem liquidum harum generum medicinarum operatio primo manifestatur in corporibus convertere ideo dicimus quod sit calida sic frigida et humida ipsarum. Intelligentes quod calefaciunt aut corpus infrigidant et humectant et exsiccant ipsum in potentia. Non autem quod calefaciat vel humectant ipsum in actu. Alia vero reperiuntur species taliter proculdubio facientia humectantia infrigidantia et desiccantia per contactum dicimus quod sint actu calida. Et quia cognitiones harum specierum medicinarum scilicet mineralium et plantarum et animalium propriorum fit diximus post ingressum earum in corpore. ideo proculdubio rectus modus cognoscendi operationem earum et experimentum medicine in corpore. Et hic quoniam operatio est quod operatio medicine in corpore dicitur similis esse ut plurimum commixtioni sue. ut si gradus medicine fuerit calidi et sicci. Debet esse operatio eius in corpore calefaciendo et desiccando. Et similiter est de frigiditate et aliis qualitatibus esse eorum. Unde ex quo proveniunt demonstrationes et rationes sillogisticae super complexione medicinarum exit quidem possibile medicis invenire modos sillogizandi super operationibus earum in corporibus. hic est quod ex quo steterunt super complexionem medicine rationibus sillogisticis. percipimus quod operatio eius in corpore similis illi commixtioni. Dicit autem quoniam

modi quorum fecerunt rememora-
tionem ad sciendum complexiones me-
dicinarum scilicet ex veloci et subita
immutatione medicine ad ignem
et ex veloci abluatione sui aut
inclinatione sapore odore et co-
lore. Sunt enim adhuc multo
plures modi quos alibi reme-
moravimus ex quibus sunt 16 quorum
rememorationem fecimus scilicet de signis
signorum in 4° metheororum. Ca-
vero perfectius et fortius ex hiis
similiter et sapore sit contentus iste
vir ex rememoratione saporis so-
lius et non curans de aliis in hoc
loco. **Qualiter complexio cognoscitur ex sapore**
Complexio **odore et coloratione**
habetur et cognoscitur ex sa-
pore et hoc sillogismo vero
et iusto. Voluit quod complexio
medicinarum cognoscatur per saporem
et hoc quia gustus percipit sapo-
rem et sapor signat complexionem
medicine et hic sillogismo vero
et iusto ut ipse dicit etc.
Dulcis salsus et amarus
siccitatem. acutus autem calo-
3 rem. Hec est species saporis que
venit et vincitur in significati-
one quod predominatur super comple-
xionem medicine sit siccitas et
non solum siccitas sed etiam caliditas
signat etiam caliditatem. et sic
sapor acutus. Dulcis enim est si-
gnum inter caliditatem et siccitatem
adeo quod ut plurimum convenit
nostre nature seu complexioni simili-
tudine. Et propter ipsum est in caliditate
et siccitate salsus. et hoc quoniam in
salso est aliqua substantia humida
usta. Et propter salsum est minus ama-
rus. ipse enim est fortioris cali-
ditatis et siccitatis. Et hoc quoniam
visum est etc. quod amarus sapor
est ex substantia sicca usta. Nos autem
videmus plures species earum qua-
rum natura sicca est et sicca et ni-
chilominus habent saporem amarum.
Unde fructus vegetabilium qui dul-
corantur in fine sunt ut plurimum
amari saporis etc. textus.
Omne liquidum aquosum
non habens saporem mani-
festum et equalis et tempe-
rate complexionis etc. Concor-
dati sunt quod habens saporem ma-
nifestum sit inequalis complexionis

Pharum ergo contenti sumus cum
quod diximus de sapore manifesto
et hinc ipsum sequitur noticia quod
non habens saporem sit equa-
lis et temperate complexionis.
Omnis sapor anticus et a-
cetosus frigidi sunt et sicci nec
non et omnis stipticus. Hoc
est quoniam opinatum est quod sapor pon-
ticus et stipticus generetur ex
substantia terrea frigida scilicet subtili et
grossa et acetosus ex substantia terrea
frigida scilicet subtili et terrea.
Omne habens dominium pin-
guedinis et unctuositatis est
calidum et humidum et pure
insipidum est frigidum et
humidum. Omne unctuosum
est propterea calidum et humidum
et hoc quoniam unctuosum secundum medi-
cos est compositum ex substantia aerea.
Aer autem est calidum et humidum.
sic ergo sunt in generali sapores
quorum hic premisit rememorationem.
Et insipidum carens omni sapore
dicatur nonus medicine. aut sunt
opiniones legum scilicet quod cause sapo-
rum sunt subtilitas substantie et
grossitudo et mediocritas inter
ipsa. Dicemus ergo quod nisi grossities
excedat vincitur frigiditate causabitur
sapor ponticus. sed cum grossities
excedat in caliditate amarus. Si vero
grossities sit equalis erit dulcis.
Cum autem substantia erit subtilis aut
vincetur frigiditate erit sapor a-
cetosus. aut vincetur caliditate et
erit acutus ad grossitudinem
et subtilitatem. aut hec substantia
subtilis erit equalis inter ca-
liditatem et frigiditatem et
causabitur sapor unctuosus. Cum
autem substantia fecerit saporem erit
mediocris inter grossam et sub-
tilem. aut tunc vincetur cali-
ditate et generatur sapor salsus
aut vincetur frigiditate et gene-
rabitur et erit stipticus. aut
substantia mediocris est equalis in-
ter caliditatem et frigiditatem. et
generabitur sapor insipidus. Vi-
detur tamen quod referatur ad grossiti-
em et subtilitatem procedens
quoniam causa cuiusque generabilis
et corruptibilis sunt quatuor
qualitates vere et quod sapor dul-
cis et amarus sit tenuis duo

extrema contraria inter istos sapores
ab istis sicut medii inter album et
nigrum. Est etiam sciendum quod significatio
sumpta ex odore est debilior quam
sit sumpta ex sapore. Quamvis o-
dor significet, ut plurimum in saporem
conveniunt autem significatio sumpta ex odore
debilior. Quia pars super qua
dominatur odor in medicina non
extenditur semper per eam totam
sed in quadam parte eius existit.
Sapor vero dispergitur et exivit
per totum saporabile sit. Odor
quidem aromaticorum significat caliditatem
in generali paucis exceptis ex quibus
manifeste sunt res a mixta nemi-
far et viole quorum ipse rememo-
rationem faciet mater. Et proculdubio
dubio signum sumptum ex colore
est debilius in significando super
complexione medicine. Cum unus
et idem color sequitur semper
ad caliditatem et frigiditatem. Cuius
exemplum color niger quandoque ex ca-
liditate generatur et etiam quandoque
ex frigiditate. Accipitur tamen
signum a colore super diversis
speciebus unius et eiusdem rei. Cuius
exemplum est quoniam vinum rubeum
est calidius vino citrino. et citri-
num calidius albo. Iam autem
dixit de modo accendendi signum
super complexionem medicine ex
sui celeri et cita immutatione et
conversione ad ignem est necessa-
ria et cito dirigitur. Et proculdubio
posuit seu ex dictione aliud di-
dicit quod sit subtilis quoniam huius
dominium viscose unctuositatis
quod arabes lazg. nominant re-
vertitur celeriter ad calorem
naturalem et per constantiam adduxit
ex conditione non spongiosa quoniam
accendo festinatur et inflammatur
ex igne. non tamen celeriter convertitur
ad calorem. Et proculdubio cum
sint duo corpora equalis subtili-
tatis: quod quidem ex eis citius
coagulatur est frigidius in com-
plexione. Si tamen esset diversa in
subtilitate non esset conveniens
vel necessarium. Hii ergo sunt mo-
di manifesti per quos potest cogno-
sci complexio medicine per mo-
dum illum. Abeluit tamen est
et tutius iuvari in hoc negocio
experimento quoniam ieiuni et potissime

me quoniam pluries reperitur aliquid
in medicina ex forma ipsarum
resultante vel resultans ex pre-
dictis quantitatibus qualitatum in
mixtione. Volo dicere ex proportione
existente inter quosdam ex eis per
comparationem et formam generatam
in illo ente ex proportione quantita-
tum quandam qualitatem acqui-
sita in eodem ente. Hec autem opera-
tio composita est proportio existens inter
ambas formas nominatur thesau-
rus. Invenit translatione constat
quod in latine dicitur proprietas. G. autem
nominat eam operationem medi-
cine ex totalitate sue substantie pro-
cedente. Est autem verum quod impossibile
est cognoscere proprietates per medium
sillogisticum nisi sciremus quan-
titates proprias elementorum in quolibet
ente. Et nisi etiam sciremus
compositum a qualibet proportione ge-
nerata in quolibet ente scilicet secundum
quantitates elementorum in eis existentium.
Hoc autem nobis est etiam ignotum
nec est possibile invenire. Est enim
indeterminatum nisi sit infinitum et sine
carens. Hec ergo causa est proprietas et
est incognita nobis ignota in
quolibet ente cum careat fine
intellectus aut sui actus quoniam
libere non potest invenire quod careat fi-
ne. Sic ergo debet intelligi negamus
in proprietatibus. Nos autem sumus
appropinquantur multi ex fatuis
et fantasticis fatue loquentes
et in naturalibus laborantes ad
sciendum causam specialem proprietatum.
Verum quia medicine necantes
et venenose plurimum ex operibus
quas efficiunt habent a proprietatibus
et ob hoc quidem experimentum in me-
dicinis periculosum est. Pro quan-
to deceret medicum esse contentum
medicinis notis suo tempore super
quas testificati sunt omnes et non
dubitantes ex eis. Cum reperi-
untur quedam ex rebus quibusdam
calidiores in se et nichilominus
per relationem ad corporis humani
erit calidior. Cuius exemplum
est oleum novum et vetus sive
antiquum. Nam oleum novum in sua
complexione est calidius quam vetus
et antiquum. Vetus enim oleum
est potens calefacere amplius
corpus hominis. Cuius tibi ratio

procul dubio et mutavit ex totalitate
sue substantie Et proinde est intoxica-
mentum et idem cibus alicui animali
et medicina aliud ab ipso sicut ele-
mentum quod est cibus quorumdam animalium
et medicina necans homines et sicut
napellus fertur esse cibus porcorum
et est manifesta medicina necans
hominem Propterea ergo delicate
sunt radices huius cum redibimus
ad id in quo eramus prius

Animal remedium complexionum etatibus

Animal per complexiones diversi-
ficatur in etatibus erit tamen
sermo in homine solum Com-
plexio in qualibet specie animalium
diversificatur in qualibet etate Est
enim diversa nimium per relaxationem
ad exeuntem in alia Ipse autem
innuit nunc sermonem super complexiones
etatum hominis solum.

Calor puerorum approximat
calori iuvenum in complexione
Calor puerorum et iuvenum sunt
in qualitate propinqui et in quantita-
te Iuvenes tamen calores
declinant versus siccitatem
Puer vero est dives humidita-
tis sensibilis Voluit dicere
quod differentia que est inter ambos
predictos est quod calor iuvenum
est siccior calore puerorum. calor
vero puerorum velatur humiditate
et ob hoc calor iuvenum reperitur
secundum tactum siccior et acutior calo-
re puerorum Proinde opinati
sunt quod plures iuvenes sunt ca-
lidiores non tamen est ista ymo
quia calor puerorum est velatus
a corpore ipsorum aut est ma-
ior et potior aut saltem equa-
lis calori iuvenum Nam puero-
rum dignitas est fortior Virtus autem
augmentativa reperitur in iuvenibus
sicut in pueris Unde G. com-
paravit et assimilavit calorem iu-
venum et puerorum unum et eidem
calori Si tamen ymaginarentur
ipsum in aliqua et aere existente Na
existente in aere equaliter fortio-
rem Antiqui autem certaverunt
et contenderunt super hanc questionem
hec est tamen ita quod G. mea intel-
lexit

Senectus autem frigida et
non ponderabis ipsam est si-
cut ipsa decrepitus et adhuc
est etiam amplius in comple-
xione sicut et cum ex eis est siccitas
manifesta existit nihilominus
et frigiditas in humoribus
Decrepiti Cuilibet ex ambobus
predictis senex et decrepitus
est frigide complexionis. decrepi-
tus tamen frigidioris. et quilibet
est sicce complexionis. sed in decre-
pitis augmentatur humiditas accidentalis

In masculis existit calididitas
et siccitas in feminis frigi-
ditas et humiditas Posuerunt
complexionem masculorum relatam ad
complexionem feminarum esse ca. et
sic. et complexionem feminarum frig.
et humidam Per complexionem ad com-
plexionem masculorum Firmatus sit
super hoc ex operibus et motibus
predictorum considerando tamen simpliciter
ab eo quod est propter se ex menstru-
is est homini possibile. hec enim si-
gnat multitudinem superfluitatum
in sanguine ipsarum collectarum
quarum collectio signat super fri-
giditatem et humiditatem comple-
xionis earum Debet autem medicus
scire et cognoscere mas. et fe. com-
plexionem tempore egritudinis ambo-
rum quantitates elongationum quibus
ex eis alicorum complexione naturali ut
ut scit qualiter conservet in eis
qualitatem scilicet sanitate et remove-
at egritudinem eorum quod fere
erit remedicationem specierum com-
plexionum Accedit nunc ad facien-
dum remedicationem signorum
super questiones signantium Scientia
naturalis complexionis dividitur in hac
arte in has duas scientias scilicet
in scientiam specierum complexionum et scien-
tiam signorum super quibus ex specie-
bus et diversificationibus ex hoc autem sunt
quedam universalia et sunt illa
que super complexione corporum sunt
signa. et quedam sunt specialia
et propria que scilicet signant super com-
plexione singulis ex membris eius
Ipse autem non facit hic reme-
morationem nisi signorum universa-
lium exceptis illis que habent
questiones communes denotare signa
autem quedam ex talibus sumuntur
scilicet ab habitudine corporis et
colore et capillis Remedium signorum
complexionum absque remedio

Frigiditas simplicium ab egritudine
et tenerositas donatur in questione

pinguis et laudabilis complexionis. Pinguedo enim efficitur ex residuo superfluitatum sibi et nutrimenti. Paucitas autem pinguedinis in animali signat eius malam dispositionem ipsius. Nam paucitas residui ex nutrimento contingit ex dominio caliditatis et siccitatis existentium in membris digerentibus aut ex paucitate et diminutione cibi illius animalis laudabilis. Multa vero pinguedo corporis signat superfluam frigiditatem et humiditatem membrorum in cibo et nutrimentis augentium. Hoc autem contingit ex complexione frigiditatis membrorum naturali aut accidentali aut ex multitudine ciborum et pinguium pinguinis et brevius vite suscipiens de facili corruptionem. Equalis autem inter maciem et pinguedinem est bone et laudabilis complexionis. Unde talis habitudo corporis signat spiritualitatem membrorum ipsius agentium in cibo digerendo ipsum.

Habitudo corporis macra et extenuata signat complexionem ipsius esse siccam et patet. Homines quorum vene ex ipsorum corpore sunt late sunt calide. Vene que sunt late et radice congregationis et creationis sunt calidum. Causa autem latitudinis venarum est caliditas. Sicut causa stricture earum est frigiditas. Nam sicut frigiditas de natura sua aggregat et constringit, sic caliditas ex sui natura dilatat et extendit.

Quilibet autem habens contrariam dispositionem earum hoc est propter maliciam frigiditatis. Quamvis enim contrarias venas id est strictas habere ratione frigiditatis a principio generationis, dum talis strictura non contingit ratione pinguedinis et ex superflua comestione congregate.

Gradus quidem corporis equalis et iusti tendit inter omnes

Remanet signorum a colore corporis sumptorum et primo de sumptis a colore carnis

Non sumas inter cetera signa a coloribus si contingit eorum immutatio ratione regionis. Si clima aut regio fuerit causa immutationis coloris non cognoscibitur complexionem ipsarum

Tunc enim esset mediatum ab extrinseco sumptum sicut contingit in terra nigrorum et sclavorum. Nam clima et terra calida denigrat colores et frigida dealbat et similiter de pilis. Quia in regionibus calidis efficiuntur crispi et globosi, sed in frigidis in ultimo planiores.

Caliditas immutat et cutat adeo corpora in colore in regione ethiopum et nigrorum quod nigredo cooperuit universaliter corpora ipsorum. Habitantes vero in sclavia tantam adepti sunt albedinem quod efficit et redegit eorum corpora nitentes rutilantes et candentes. Hoc contingit ratione tristitiis et revolutionis solis super caput ipsorum. Ille vero sed causa frigiditatis est remote distantie et elongationis solis ac a capitibus ipsorum. Si determines septem climata sunt septem complexionum. Si sunt determinare septem climata et novis quorum singulis ex eis sunt quorum ex primo que a coloribus assumitur. Quartum ex eis est iustum et equale in quo color sequitur proportionem et patet in equali climate.

Fuscus croceus id est rubea sive obscurus brunus id est nigra. Corpus est rubeum ex dominio sanguinis et album in colore sicut ... ex flatico humore et pituita. Complexio habens colorem mixtum ex albo et rubeum secundum estimationem est equalis et temperata. Quia non dominatur aliquis humor super alios et quod sunt in eo equaliter secundum proportionem naturalem. Et hec complexio equalis quia prius diffinitur.

Albus capillus est frigide complexionis sed capillus niger est calide complexionis et hoc in equali climate. Cuius complexio est diminute frigiditatis habet capillos flavos aureos. Et cuius complexio est diminute caliditatis habet capillos rubeos. Flavedo enim signat super complexionem diminute frigiditatis et rubedo capillorum sit super complexionem minoris caliditatis quam sit que habet capillum nigrum et hoc est verum. Nam rubedo est propinqua et affinis nigredini et flavitas albedini. Color capillorum

habent colorem equalem et temperatum est aureus ex flavo et rubeo mixtus et compositus. Rememoratio signorum causarum localium oculi symptomatum

Si vero locus humiditatis glacialis et albuginee fuerit purum parum et parve quantitatis et exterius localiter prominens quare lux seu splendor fuerit in spera pura chorruscans et candens efficitur inde quod oculorum color glaucus et ex causis contrariis contingit nigredo vel magis antimonialis sub nigro sicut antimonium. Quia grandinea est quedam humiditas in oculo existens que grandini assimilatur in qua quidem humiditate visus existit primo ut dicit G. Secundum albuginea est alia humiditas que ante predictam humiditatem in oculo existit. Oculus enim ex tribus humiditatibus et iiij or tunicis est compositus. Dicamus ergo quod si corpus grandinee humiditatis et albuginee fuerit parum purum et vehementer lucidum et splendidum et cum hoc exterius localiter prominens quod talis oculus erit glaucus scilicet albo propinquus. Et si eis contraria attingit erit oculus antimonialis cuius color propinquus est nigro. Et si dicitur quod esset tunc humiditas albuginea excedens quantitate et grandinea in profundo posita circumscripta luce valde splendente. Et aut dixit puritate grandinee humiditatis unam ex causis glaucedinis. hic quidem notum est ex dictis medicorum quorum sermo vertitur super hoc scilicet quod glaucedo contingit ratione humiditatis albuginee aut glacialis aut grandinee aut utriusque simul. Contingit aut ab humiditate albuginea duabus de causis scilicet sui puritate vel multitudine aut ambabus simul. Sed ex humiditate grandinea contingit ultra tres causas aut duabus ex eis aut omnibus simul scilicet aut sui puritate aut sui paucitate aut sui eminentia ad exteriora. Cum enim hee v causae in eodem oculo uniuntur est ultimata glaucedo. cum autem contraria aggregantur est ultimata antimonialitas.

Si cause glaucedinis complectantur cum causis antimonialitatis fiet sola varietas. Intellexit enim dixit: Si complexantur cause glaucedinis cum causis antimonialitatis quod ponatur causas predictorum in tali mediocres et remisse sic est quod sit in eo mediocriter excedentes et diminutas et quod grandinea sit mediocris in situ scilicet non profunda nimis nec exterius eminens et etiam quod sit mediocris lucis et splendoris et talis dispositio oculi signat supra equalem et temperatam complexionem sicut etiam nigredo oculi signat supra ipsam calidam complexionem et glaucedo signat in generali ut plurimum super frigidam complexionem ipsius oculi et ob hoc dominatur glaucedo in hominibus frigidarum regionum quemadmodum reperitur in hominibus calidarum regionum. Unde arabes vituperantur abhorrent glaucedinem.

Si fuerit spiritus visibilis purus fiat obscuritas. Si vero turbulentus attinget inde splendor et luciditas. Una quidem ex causis obscuritatis est paucitas spiritus visibilis et causa luciditatis est multitudo spiritus. hec tamen nescio ex sermonibus G. hec ergo sunt que retulit de complexionibus. Nunc sunt dimittenda rememoratione de complexionibus ipsorum membrorum et etiam de signis super complexionem ipsorum significantibus dicere ante sermonem super quodlibet ex eis perficeret esset nimis longum propter quod sermo meus erit in eis generalis. Dico ergo quod quedam ex membris sunt consimilia in partibus suis et quedam organica vel instrumentalia et ex consimilibus quedam sunt frigida et sicca complexione ut sunt nervi corde et ligamenta cartilagines et ossa et quedam sunt calida et humida sicut vene non pulsatiles et pulsatiles que sunt radices et principia membrorum organicorum et instrumentalium scilicet cor cerebrum et epar ex quibus cerebrum est frigide et humide complexionis et assumitur aut signo super complexionem propriam cuilibet existentem ab operationibus propriis ut plurimum et hoc quoniam cum sint due operationes

calidum fortes intense fit super caliditatem et sic generatum ipsorum. Cum uero sunt remisse et diminute fit feiterum eorum. Si uero sunt in hoc medie fit generatum super equalitatem generatum eorum. Rememoratio tue ex rebus naturalibus quod sunt humores

Corpus est generatum ex humoribus variis et diversis in colore et generatione scilicet ex flegmate et sanguine et colera nigra. Corpus animalis fertur compositum esse ex humoribus diversis in generatione et colore et sunt quatuor scilicet sanguis et cetera. Et hoc quidem est verum secundum Cbet y. Ipsi enim opinati sunt quod aqua ignis terra et aer sunt elementa longinqua et remota corpori hominis et quod predicti quatuor humores sunt ei elementa propinqua asserentes etiam colera nigra assimilari et proportionari terre et colera rubea igni et flegma aque et sanguinem aeri. Plures tamen medicorum obviant eis in hoc dicentes quod materia appropinquans homini ex qua ipse generatur corpusque eius est sanguis et quod alii tres humores sunt reliquie et superfluitates ipsius sanguinis qui scilicet sequestrantur et separantur ab eo per digestionem eius. Hoc autem patet clari ex dictis G. Si intelligatur quod ipse dixit in de virtutibus naturalibus in de natura humana. Ipse enim dixit quod colera rubea est in sanguine sicut spuma in musto bulliente. Et colera nigra sicut tartarum. Si ergo sic est erit ergo in sanguine reliquie in potentia. Ergo erit in sanguine reliquie in potentia. Elementa vero etiam reperiuntur in potentia in composito. Et ipse opinatus est ex hoc sermone quod sequitur inde quod humores sunt elementa corporum. Hic tamen sillogismus non concludit ex duabus affirmativis in secunda figura sicut patet per speculativa in suo libro priorum.

Flegma naturale est insipidum et frigiditatis temperate. Quinque sunt species flegmatis ex quibus una vocatur flegma naturale et tale caret sapore et est temperate seu remisse frigiditatis.

Ex eo etiam quod vocatur vitreum nomine est autem grossum et frigide complexionis. Ex eo est species alia fere generis et grosse substantie et nominatur vitreum ex eo quod vitro fuso et liquido similetur. Ex eo est alterum flegma dulce quod si quidem non absolvitur omnino a calore. Et species salsus secundum modicum caloris quod inde opinantur esse quoniam in eo ex dulcedine reperitur et hoc flegma plus aliis naturalibus appropinquat. Rursus ex eo est quod vocatur salsum et hoc videtur versus caliditatem et siccitatem declinare. Tercia species ex eo est illud quod reperitur salsum in sapore nunquam quo ad caliditatem et siccitatem declinat.

Ex eo est quod acetosum tamen corrumpitur cibus in stomacho. Ex eo est quarta species et est acetosi saporis et frigide complexionis. Quod si quidem generatur in stomacho cum cibus in eo remanet fetidus corruptus.

Ex colera sunt varii colores et quedam ex ea notatur fumosa. Volunt dicere quod ex colera sunt diverse species ex quibus quedam dicitur fumosa. Asseritur autem ipsum per hanc speciem intellexisse humorem ex quo generatur eructus fumosus in stomacho. Non tamen vidi rememorationem eius huius speciei in libris.

Ex eo etiam est mediocris similis viridi eris et porro et ille quidem sunt magne malitie. Hee due species sunt manifeste quarum generatio fit in stomacho. Generatur autem ex forti et valida adustione et ob hoc sunt perniciose super generationem vivente significantes et maxime illa que viridis dicitur.

Est etiam alia species a predictis que vitellina dicitur nec est perniciose virtutis et potestatis. Hec species similatur vitello ovi et opinatur quidam medicorum quod propter grossitiem contingat ratione caliditatis mixte et adherentis flatus. Unde videtur sic esse minoris caliditatis quam sit species colere naturalis et rubee que dum in cistis fellis existit et generatur. Veritatis inquit ipsum non esse per eius virtutis hoc est quod qualitas eius non est mala. Et ideo non est hec de opinione Romani. Ex hiis fuit quidem opinantes grossitiem eius ex calore extraneo superdominante et eius humiditatem desiccante

et confirmete Quod quidem ex sermo
nibus G. intelligitur in libro suo de vir
tutibus naturalibus et secundum hoc esset tunc
mala et tamen est fortis et vrentis
caliditatis et haly benrazoan intel
dit per hanc viam
Alia species ex ea est cuius ha
bitatio est in cysti fellis et omnes
quidem declinant et vergunt ad
caliditatem hec species naturalis
est nec fecit mentionem ma de species
inter species ipsius manifestas
et est citrina sicut fecit mentionem
cuiusdam speciei ipsius ignote quam
fumosam appellauit etc
Origo et augmentum sanguinis
est ab epate et transit inde per
venas eius ad totum corpus
et ad omnia membra que inde
nutriuntur Ex eo etiam est san
guis quem continet cor. san
guis autem est calide et humide
qualitatis seu complexionis Secunda
species sanguinis est illius cuius de
coctio fit in corde et delegat ipsum
per venas pulsatiles ad omnia cor
poris membra viuificans et ha
bituans ipsa calore et nutrimento
et quelibet ex ambabus hijs specie
bus est calide et humide complexionis
ille tamen qui est in corde est calidior
Ortus colere nigre est in ... et scoror
splene. nec est falsa opinio ista
licet quod dixerat sit maritum. Se
enim secundum anathomiam quod inter epar et sple
nem est colligantia cum quo propter
hoc digessit sanguinem in eo existentem
mundificat ipsum a fece ipsius terrea
et nigra et delegat ipsam splem
splen enim attrahit ad se ipsum ra
tione conuenientie quam habet sicut
attrahit etiam cystis fellis coleram rubeam
Turbulentia sanguinis est na
turalis. quelibet autem ab istis est
innaturalis Colera nigra seu me
lancolia est ipsa turbulentia sanguinis
seu fex ipsius sanguinis. Alie uero spe
cies colere nigre composita sunt omnes
Que procul dubio generantur males
generantur ex commixtione et adusti
one aliorum humorum Pro
culdubio species males inde gene
rantur ex commixtione naturalis cum
alijs humoribus aut ex adustione
colere nigre aut flaue aut colere rubee aut
sanguinis Et species quedam colere nigre
innaturalis note et manifeste sunt

z. s. illa que generatur ex colera ni
gra ex adustione naturalis. et hec quidem
est alijs fortior et magis principalis
Secunda uero generatur ex adustione colere nigre
sed tertia ex adustione flaue Non
tamen est longinquum et impossibile generari
generantur alie species ex adustione
sanguinis necnon generantur generari
plures species alie ex diuersa commixti
one ipsarum ad inuicem clare manifeste
sunt et note species eius sicut tres
predicte De membris principalibus et primo de epate
Principia et radices corpo
ris sunt .iiii.or Alie autem
ab istis sunt velut rami hec
est autem quarta species sicut dixit in
qua referuntur membra corporis
hominis simplicia et composita et
sunt illa que continent colligunt
in libro cuius textus qui est seu intitu
latur de anathomia membrorum. hic tamen
non retulit ex eis nisi solum prin
cipia et radices Hij termini regimi
sunt velut meditationes in hac ar
te Incipit ergo quod quatuor sunt
radices membrorum corporis et alia
ab hijs ministrantur alicuius seruit
famulantur eisdem
Unum ex eis est epar et ipsum
quidem prestat cibum et nutrimentum
in corpore Primum ex ipsis est epar
et ipsum quidem prestat nutrimentum cor
poris seu in corpore. i. digerit sanguinem
ex quo omnia membra corporis nu
triuntur et procul dubio organa depu
tata circa nutrimentum corporis Sunt
autem meri stomachus et intestina necnon
epar splen et cystis fellis et renes
meri est autem principium oris super cibum
et nutrimentum corporis Ratio meri
est attractio et glutitio cibi quam ab
ore comedit et masticat et impul
sio eius ad stomachum. et ob hoc fi
eri in eo posita corpora quedam
quibus conueniens attractio et impul
sio exercetur et sunt illa que a me
dicis villi nominantur Actio autem
stomachi super cibum est continere
et digestio ipsius circumdando se se
ipsum efficit ut mollificet ad suscep
tionem actionis epatis Actio
epatis intestinorum superiorum et
gracilium intestinorum est gradualis
et successiua receptio cibi egredien
tis a stomacho et effunditur tamen secundum G.
ut cibi moreretur in quibus ex eis
dum epar attraxit alicuius medianti

vomis int' ipm et ipa intestina
gnitibus quicquid nichilo fuit
aptum ad digerendu ab ipso e
pate et quod superest ut fex duca
grossa expellunt quemet intesti
na usque ad ultimum intestinum et
sic pius qz epar attrapit sibi ne
cessariu Deinde autem epar pre
dictu sucu ad se tractu digerit
et in sanguinem gutit confluente
epat ab ipso sangine ipsius tur
bulentia et fecem prestasiua et
tamen ad splenem impellit. hec
aut turbulentia e colera nigra
seu mlia sequestrata mlia na
li a sanguine Deinde colera ulta
cum sanguis exit ab epate se
strat flegma Deinde urina de
pit aut ab eo eius ptem fumosa
qua etia ad cistim fellis impellit
et destinat hec aut totum in
concavitate epatis fit prea s'ptre
qua thus attrahit bonu ad se
et tunc epat ab ea ptem aquosa
et hec fit cum s'iam sanguis eg
ditur ab epate et fusit ad alia
membra corpori aquositate
autem impellit et delegat ad
ipsos renes mittit restanu aq
sitat precedite ad vesicam et col
ligitur ibi inde deinceps egre
diatur fuerit aut io multa
intestina et plura ne cibus egre
diatur ab eis qz epar attraxerit
ab eo quitu debet Non fertur q
alia pluracio intestinor ortiue
commedunt et egerunt quod con
venit mag homini ut sint eius
intestina multa hec est ergo
collacio et suma actom in mebror
nutricionis in cibo et nutrimeto cor
poris De Corde capm

Cor alit corpus vita et ni
si ipsum esset corpus assimi
laretur plante hec est vera et
opinio medicoru. Ipsi enim opi
nant tres esse virtutes principa
les sz ntalem. cuius situm ponunt
in epate. et vitalem quam ferunt
in corpore situari et vim regitativ
ad generatam et sensituaz et
secundum locum motiva componunt
esse in cerebro. et hec sunt inte
no yeu. pla. Gal. que sequimi
intentio est fla et errones in
dicts Primo est quod clarum et
patefactum est nam nisi virtute vna

agentem in nutrimento corporis
dicit quandiu existit et perueniat
in animali tam diu et animal
vivit. et qn recto aufferta ab ipso
moritur In hac aut virtute
conveniunt plante cum alalibus
et ob hoc planta dicitur interdu vi
vens non tamen pt dici animal
Virtus aut qua aial excedit
plantas est virtus sensitiva Si
ergo sit ut constat q aial habe
virtutem sensitiue et maxime in
sensitiuis invente et repte mo
tus alalibus. qualis est tactus
et procul dubio medici opinati vir
tutem vitalem aliam esse et sen
sitiuaz et nutritiua. et quia
situs eius sit in corde et hec qua
motus pulsus exit specialiter
in corde super cetera membra
corporis hic tamen motus est co
positus ex dilatatione et constri
ctione sive ex attractione et im
pulsione. ergo et virtus ista est att
tiva et expulsiva Primo aut
q virtus attrahens et expellens
sunt de nuo virtutu animalium
in nutrimento corporis agen
ciu et deservientiu in hic etiam
omnes medici conveniunt Si igitur
sic est virtus pulsativa existens
in corpore est virtus naturalis
et nutritiva nam aut solum vi
talis Quod aut error est quod
ipsi posuerunt virtutem sensitiuaz
et naturale in nutrimeto corporis
agentem in diversis membris
cum tamen procul dubio sint simul
in vno et eodem membro s' in cor
de sicut q docuerunt plus in hic
et in testimonium radicis natu
ralis. non tamen est hic locutus
inducere super hic demonstraciones
necessarias Primo q illud est p
babilius et magis consonum hic
est quod certum est q non reperitur
sensus nisi in membro quod
nutritur. aliter si reperitur in
membris non nutritis esset a
ial non nutritum et sine nutri
mento quod tamen falsum est et impossibile
Si ergo sic est ergo membrum in
quo est situs primus virtutis nu
tritiue est membrum principale
sequitur ratio q habeat prin
cipatum super id in quo est situs
virtutis sensitiue Notandum est

autem ex anathomia membrorum quod cor est fons caloris in corpore existentis et quod ab ipso distribuitur et multiplicatur per cetera membra corporis. Est etiam notum in scientia naturali quod calor productivus est spiritus anime ex quo necessario sequitur quod anima sensitiva et nutritiva sit in illo membro in quo est calor.

Ab inde calor predictus est qui inest corpori sicut elementum quod transire facit per ipsum abzaka vena prima sinistre auricule cordis.

Calor existens in corpore est radix caloris corporis quem transire facit ad totum corpus per venas quia vene abzaradice et ramificantur quia quedam vena immediate ab ipso pullulat et egreditur et propter hoc illud membrum infrigidatur in morte.

Cor autem existit in corpore velut chimina et calor naturalis sicut incendium in chimino ex quo patet quod virtus regitiva corporis inprimita ipsius sit in corde. Hoc quoniam ipsum cor est in corpore sicut diximus ut chimina et calor naturalis existens in eo sicut incendium in ipso chimino. Et anima est sicut chimenarius et quadmodum chimenarius stat et moratur prope incendium quatinus regat ipsum sicut decet, sic etiam decet quod anima agens in calorem existentem in corde sit existat etiam in corde. Nam est quamvis unus(?) Sed aut plures et diverse virtutes in multis et diversis membris existentes est unum tamen multa alia.

Item quod cerebrum cum nervis et filo nuche custodit et preservat ignem et calorem cordis ab inflammatione. Quamvis hoc cerebrum est quod ipse retulit hoc est secundum viam et opinionem Aristotelis non autem secundum opinionem Galieni. Contrarius enim est Aristoteles in hoc quod principium sensus et motus sit in corde et quod cerebrum sit algeniens deserviens et equans calorem eius. Hoc est quod frigiditas cerebri debet equare et temperare calorem cordis ita quod virtus sensitiva possit attingere sensata sua. Ipsi enim attingunt et recipit

ea cum calore temperato. Si enim esset vehementer calidus tunc rem calidam attingere seu prope non posset. Nullum enim ens indurat et recipit sibi simile sed contrarium sibi diversum. Hoc autem totum est ex dictis naturalibus de quo medici parum curant. Unde dicunt naturales predicant verba ista. Est autem notum quod cerebrum est principium sensus et motus ex actione ipsius sive sit principium primum sicut Galienus intellexit sive secundum post cor sicut intellexit Aristoteles. Est autem notum quod a cerebro et nucha oriuntur nervi sensitivi et motivi. Nucha autem est corpus quoddam egrediens a parte posteriori capitis incidens per ossa spine dorsi perforata usque ad extremitatem ipsius dorsi. Egreditur autem a iunctura quarundam duorum ossium perforatorum. Duo quidem nervi quorum unus incedit a sinistris et alter a dextris excepto ultimo osse hoc perforato a quo solus nervus egreditur. Sunt autem predicta ossa 24. Unus ex illis autem venit motus ad manus et ad pedes. Ab inferiori autem parte cerebri egreditur secundum partem priora nucharum. Et sunt illi qui prebent sensum et motum soli. Et quod intus existit non etiam pectori et organis anhelitus pertinet.

De testiculis et nervis inmemis et lacertis ex quibus est motus virtutis. Sed testiculi sunt organa generationis etc.

Ex nervis quidem est motus virtutis. Nam motus ex territorio corporalis in summa perficitur scilicet ex nervis et lacertis ad quos nervi perveniunt et attingunt et corda egredientes a lacerto est colligata cum extremitate membri moti per ipsam. Membrum autem quo aliquid movere precipitur seu primum instrumentum movere precipitur est lacertus et est corpus ex parvis carne et nervis compositum quod dilatatur et constringitur. Ex cuius constrictione sequitur tempus et dilatatio corde egredientes ab extremitate eius et quamvis extremitate predicti membri moti per ipsam et trahitur membrum versus partem in qua lacertus tempus

existit et si tendatur lacertus ex-
istens ab alia parte membri, de-
clinabit membrum versus partem
illam. Si non tendantur et spa-
smentur ambo lacerti moventes
membrum ex duobus lateribus eius di-
versis et contrariis stabit membrum
illud tensum et directum. Cuius exem-
plum est quoniam spasmatur lacertus
movens brachium qui existit in
parte extrinseca ipsius constringitur
tunc brachium versus corpus. Cum
autem spasmatur lacertus extrinsecus e-
longatur brachium a corpore. Sed
cum spasmantur pariter duo lacerti
existentes eius lateribus contrariis
remanet membrum erectum et tensum.
Constat autem notum quod omnis motus in
corpore repertus existit in lacertis.
Existit tamen in lacerto motus non ve-
nit ad ipsum spiritus animalis per nervum
qui ad ipsum delegatur. Et ideo
aufferetur motus lacerti cum in-
ciditur nervus veniens ad ipsum et
sunt secundum opinionem Gal. 7. 2.
lacerti in uno. Galienus autem dixit
quod testiculi sunt organa generationis
hec quippe dixit secundum viam et opi-
nionem G. qui opinatus est prin-
cipium virtutis generative esse in hiis
membris. Verum secundum Aristotilem
cor est principium eius et membrum
predictum est organum deserviens
ei in hoc et inducit super hoc
probationem seu testimonium ex bove
castrato quem ipse vidit qui post-
quam castratus fuit conductum contra
dam fecit et eam impregnavit.

Et ex generatione eorum
conservatur species in quorum ter-
minatione fieret terminatio et
abscisio specierum et iuvamentum
ex hoc membro intentum est ge-
nerare generatum per eam species
conservetur. Ipsi enim negant fa-
cere permanentiam continuam secundum exi-
stentiam in hoc homine. Possunt
ergo eam per quod fit ex eis con-
tinua permanentia in eis sibi pos-
sibilis. Intelligat autem quod dixit
in quorum terminatione fiet absci-
sio quod nisi fuisset generatio iam
species forent terminate et abscise
et non virtute generativa conservantur.

De carne pinguedine et glandulis

Caro et pinguedo et species
glandularum sunt tanquam
famulantes predictis. Caro et
pinguedo et species glandularum
fuerunt posita in corpore tanquam
famulantia predictis membris prin-
cipalibus et capitalibus. Hoc enim de
eis intellexit et sunt quedam iu-
vamenta carnis ipse secundum G. ad
hoc ut ipsa esset velut scutum et te-
gumentum membrorum principalium
et similiter de pinguedine est sentiendum.
Unum carnes glandulose sunt adhuc
ut sint emunctoria superfluitatum
ex eis aut sunt quedam conferentes ad
generationem humiditatum sicut caro glan-
dularum more existentium que con-
sistit ad generationem salive et exi-
stentium in testiculis ad generationem
spermatis. Aristoteles enim intelle-
xit quod caro sit organum sensus
tactus et hoc quod est membrum primum
et omni animali innatum.

De ossibus panniculis et ligamentis

Ossa autem et panniculi et ligamen-
ta sunt velut columpne et
fundamentum corporis. Pan-
niculi et tunice velant et cooperiunt
sicut membra corporis. Ligamenta
autem colligunt et nectunt quedam
ex membris corporis cum quibus-
dam. In ossibus autem fuit intentio
quod essent columpne et palacia cor-
poris. Sed in panniculis et liga-
mentis fuit intentio ut corpus
contegeret et conservaret. Con-
servant enim ligamenta continuitatem
nervorum vel membrorum et panniculi
et tunice tegunt et conservant me-
mbra sua sicut facit panniculus et
tunica cordis et cerebri et epatis
et aliorum ab eis panniculos et
tunicas habentium.

Hec omnia sunt famulantia
que perficiunt statum et figu-
ram per radices. Hec omnia
membra fuerunt coniuncta ut per-
ficeretur ex eis status et figura
et ideo fuerunt facta famulan-
tia radicalibus membrorum.

De unguibus

Ungues autem fuerunt in ex-
tremitatibus propter auxilium. Sed
pili fuerunt propter superfluita-
tes vel ornamentum.
Iuvamentum unguium in digitis
est ad adiuvandum eos ita ut
non capiant aliquid quod capiant
id firmiter. Sunt enim sustentamen-
tum carnis in extremitatibus digitorum.

extremis intrin ut rem quam capiunt
bene constringere possint et for
titer capere. Iuvamentum autem to
nus mane sunt ad capiendum et ca
piendi. eius enim figura conveniens
est ad capiendum et faciendum omne
organum cuiusque officii et artis et
dicitur organum intellectui deputatum
et ideo cuius manus est subtilis pen
sus signat bonitatem eius intel
lectus. Et cum dixit vel pili
sunt propter superfluitatem vel ornamen
tum. intellexit pilum esse in corpo
re propter unum ex duobus s. ad tollen
dam superfluitatem illius membri
cuius est pilus ne ledant ipsum
sicut pili ascellarum et pectinis aut
propter ornamentum sicut pilus palpe
brarum superciliorum et cum hec etiam
ut intendat protectio membri illius
sicut capilli capitum in quibus
huius fumositates fiunt cerebri etc.

De tribus spiritibus seminibus
naturalis efficitur ex
fumo seu vapore laudabili
puro et mundo. Spiritus divi
ditur in tres species naturales ex
quibus est una species naturalis et
est illa que ex vapore puro et
mundo generatur s. ex sanguine vaporosa
Est autem sicut hic spiritus
secundum G. in epate. transit quoque alii modo
ad totum corpus. Secundum autem Aristo
telem existit in corde et reperitur
sermone G. in hac experientia sen
sibili. quoniam non manifestatur in epate
et in venis adeo ramificatur sicut
est manifestum in corde

Quod autem ex eo iam purifi
cato existit in corde est illud
per quod permanet vita et
existit. Spiritus efficitur in
corde propter hoc iam fuit eius substantia
in corde mundificata et depurata
qua sequitur existente permanet vita
et existit et ipso remoto accidat
etiam mors. in eo enim existit
vita. hunc autem spiritum vocavit G.
vitalem et iam diximus quod vita
stat per virtutem nutritivam quam
G. naturalem vocat. Si ergo re
moto spiritu existente in corde au
fertur vita sequitur ergo quod spiritus na
turalis sit in corde

Sed generatio eius quod ex
eo fertur in cerebro et eius mi
nistra sit vendo. Dividitur etiam

spiritus in spiritum. s. species animalis in
cerebro existentes. Cuius quidem substantia
in cerebro tam diu digeritur donec
ipse ibidem generetur et hoc quod intel
lexit G. cum dixit Secundum generationem eius
fit infrigidando vel vendo eius qua
litatem. Intellexit etiam quod fiat
in fera cerebrum sub minima subtili
tate moliente ipsum

Exsistunt autem huic spiritui
ymaginatio ratio seu intel
lectus et memoria cum complen
tur vel perficiuntur ipsius species
in ventriculis cerebri. Hic
spiritus cuius generatio fit in cere
bro est ille cuius species perficiunt
tres ventriculi cerebri digerendo
et coquendo ipsum donec fiant ex eo
tres species. Sunt enim tres ven
triculi cerebri et spiritus gene
ratus in anteriori ventriculo ex eis
est causa et subiectum ymaginationis.
Qui autem est in medio est subiectum
rationis. Sed ille qui est in poste
riori ventriculo est subiectum memorie
et reminiscentie

In quolibet ex spiritibus est
virtus specialis ab illa que est
in alio. In quolibet ex tribus
spiritibus supradictis est specialis
virtus que in nullo aliorum existit
Nam in spiritu naturali est est anima
naturalis. in vitali vitalis. et in
animali animalis s. sensitiva yma
ginativa rationativa et memoria
Sunt autem proculdubio duo spiritus
in corde et cerebro existentes. Ex
quibus unus et idem defert multa
in actu sicut primum unum habet
et defert multa sicut colorem
odorem et saporem etc.

Septem virtutes inveniuntur
in natura secundum diversitatem ea
rum in forma et specie etc.
Septem sunt virtutes naturales
et secundum diversitatem actionum et effe
ctuum ipsarum in forma et specie
Ex hiis est virtus immutati
va formativa per quam deprim
atur ipsum. Intellexit quod sit
virtus quedam movens et immutans
sperma et sanguinem menstruum in
materiam donec ex eis fit corporis
unius post hoc tamen quod ipsum informet
vel figuret disponit namque
ipsum ad susceptionem forme et figu
re convenientis. Sed sequitur

intellexit quod ipsum depinget id est per
ter quod ipsum informet vel figuret
Ex hiis etiam est virtus que
aliqua forma et figura infor-
met corpus. Non etiam in quan-
titate et numero. Quia ex virtutibus na-
turalibus est plasma et estilla que
corpus inflatum informat et prebet
quantitatem et numerum sicut in manus
cui prebet formam et quantitatem proprium
et quinque numeros digitorum
Est etiam virtus attractiva
digestiva retentiva et expulsiva.
Quia renumeraverat species virtutis
generative id est actiones que sunt in
generato retulit. Nunc species
agentis virtutis in cibo et nutri-
mento corporis. Inquit ergo quod hee
virtutes sunt quatuor scilicet attractiva
retentiva et digestiva eius et quod digerit
attractum cibum et qui etiam retinet
ipsum donec digeratur et superfluum
expellatur. Quod signum notum et ma-
nifestum est ad sensum in stomacho et intestino
Patet enim quod in stomacho est virtus que
attrahit cibum et retinet ipsum
donec sit digestus et que quiescens
impellit ipsum. Et hic quinque convenit
esse in quolibet ex membris corporis.
Nam digestum nullorum perficitur sine
hiis quatuor virtutibus
Est etiam ex eis virtus unies
membris quod similiter corpo-
ri ex nutrimento. Hec quinta
virtus est que unit nutrimentum
membris et que sedat ipsum eisdem.
Ex debilitate autem huius virtutis as-
similative generatur barras et mor-
phea. Tunc enim unitur nutrimen-
tum membris propter quod assimila-
tur. Unde in barras unde fit humiditas
unitiva seu nutrimenti unitio sed
non est ipsius assimilatio. Et id
contingit in eo in quo ossa fract-
a coniunguntur et consolidantur
ut necesse assimiletur eis et in
summa virtus naturalis id est vegetativa
dividitur in tres scilicet generativa nutriti-
vam id est augmentativa et assimila-
tiva. Generativa autem dividitur
in duas scilicet in nutritiva et plasma-
tiva. Nutritiva dividitur in quinque
quas remunerator ferunt medici
alii tamen a 6 addiderunt predictis
id est virtutem sequestrativam. Et est illa
que separat superfluitates a cibo et
nutrimento. Remedratio virtutis vitalis

Que sunt species virtutis
vitalis et actionis cuiuslibet.
Ex eis sunt due species ex qui-
bus una est qua fit actio pul-
sus per dilatationem et constri-
ctionem venarum pulsatilium.
Due sunt species virtutis vitalis
ex quibus una est que fiunt per
dilatationem et constrictionem venarum
pulsatilium et constrictionem earum.
Altera autem eius est illa qua
aguntur actiones cuiuslibet
agibilis sicut est amare a-
liquid et habere aliquid odio et
depressio anime vel exaltatio
eius. Hec est sexta ex virtutibus
vitalibus et est illa que dicitur
irascibilis et concupiscibilis seu ex-
citativa et desiderativa que amo-
re sive odio excitatur et est causa
quare homo aliquid agat aut
persequatur. Est enim virtus hec earum
causa que aguntur. Cum res quere
aliquid propter persequatur est
amor. Et causa quare aliquid
fugiatur est odium vel displicentia
Unde est ac si dicitur quod hec virtus
est agens ratione amoris vel odii
in rebus dilectis vel odio habitis
est causa quare aguntur actio-
nes in aliis ab homine. Hec autem
virtus est alia a motiva et regi-
tiva. Unde si nomen virtutis vitalis
imponeretur solum huic virtuti
esset quod tunc virtus vitalis ter-
tia assimilativa et vegetativa. Et
hec quinque sunt quas plato in-
nuit esse inter vitales virtutes
pulsativa tamen non est huius gene-
ris uno subest virtuti generis
virtutis agentis in nutrimento
Remedratio virtutis animalis et sunt nove
Novem sunt virtutes que ab
anima inveniuntur ex quibus quinque
sunt sub sensitiva scilicet visiva au-
ditiva olfactiva gustativa et
tactiva universalis. Virtutes
animales sunt ille que sunt in cere-
bro et sunt nove ex quibus sunt quinque
sensitive quas ipse hic nominavit
ex quibus tactiva universalis in to-
ta carne existit.
Est etiam virtus ad nervos
pertinens per quam movet quis
artus motu voluntario suos
Sexta ex predictis virtutibus est
virtus que unitur nervis quibus

homo movetur et movet localiter
membra sua. Iam enim prediximus
modum motus sui et que sunt necessaria.
Ex eis etiam est virtus illa
qua ymaginatur res sicut vi-
dentur. Septima ex predictis
virtutibus est virtus qua imprimuntur
res in ymaginacione inter species
que videntur. Hec autem est virtus yma-
ginativa que in anteriori parte cerebri
existit sicut diximus.

Omnes operaciones virtutum
nominantur secundum ipsas virtutes
quarum sunt operaciones. Nu-
merus operacionum virtutum est equalis
numero virtutum quarum sunt
operaciones. Dicuntur enim et nominantur ope-
raciones virtutum per se differentiis.

Hec autem operacio dicitur equi-
voce de quibus dicitur sicut de
attractione retentione dige-
stione. Operacio est nomen quod
dicitur et predicatur equivoce de
eis de quibus predicatur et prius. No-
men autem equivocum est unum et idem
re ea de quibus dicitur sunt diversa.

Et sicut de gustu seu pene-
tracionem cibi et appetitu na-
turali attractio est operacio simplex
unius solius virtutis. Appeti-
tus vero cibi existit ex dua-
bus operacionibus simul compositis
scilicet ex operacione ffdi et attrahen-
di. Operacio autem ffdi et impellen-
di efficit gustum et penetracionem ci-
bi. Hec enim operacio ex predictis
ambabus efficitur. Quia dixerat
quod operacio est nomen quod equi-
voce predicatur de quibus predicatur. Notificavit
nunc que sint ille operaciones
de quibus hoc nomen equivoce pre-
dicatur, et innuit quod sunt ope-
raciones simplices et composite.
Operacio namque composita est alia
a simplici et non omnes dicuntur
operaciones. Deinde posuit tria exempla
operacionis simplicis scilicet attractionem
digestionem et retentionem. Conse-
quenter subiungit duas operaciones dictas
et sicut de gustu seu penetra-
cione cibi et eius appetitu. Et
quia posuerat predicta exempla
operacionum simplicium et compositarum,
notificavit consequenter que ex
eis sit simplex vel composita. Unde
inquit quod attractio est operacio
simplex unius et solius virtutis

et dicit etiam intelligendum est de
digestione et retentione. Conse-
quenter declarat qualiter quelibet ex
ambabus sequentibus operacionibus scilicet gu-
stus cibi et eius appetitus com-
ponitur ex duabus operacionibus. Nam
actio appetendi non componitur
ex actione ffdi et attrahendi. Cor-
pus enim medici ob stomachum esse mem-
brum appetitus et desiderii cibi a quo
membra corporis trahunt cibum et
nutrimentum nisi ab eis diminuitur et
consumitur tunc membra inanitum sen-
tit per sensum inanicionem sui seu nu-
trimenti et cibi privacionem. Et tunc
appetit et desiderat cibum et ta-
lis appetitus dicitur ipse fames.
Iterum quod dixit quod hec operacio est
ex duabus composita scilicet ex attractione
cibi et nutrimenti quod membra fa-
ciunt trahentia ipsum ad seipsa
et ex sensu inde percipit quod inde
percipit ob stomachum ex ablacione eius
quod ab eo trahitur. Asserit etiam
tractum et penetracionem cibi esse
compositam ex duabus operacionibus
scilicet ex operacione ffdi et impellendi.
Nam cum cibus et nutrimentum im-
pellitur per canales et meatus mem-
brorum tunc est percipiens id quod ma-
ne tristis [?] ipsum impellit ad aliud
sicut exemplum est egestio vel cibus
transiens ab uno intestino ad
aliud donec tamen ad aliud vel
extra expellatur. Quod quidem fit
ex sensu intestinorum impellencium
ipsum a primo ad secundum vel ad ul-
timum. Et simile contingit in e-
gressu ventositatis ut eius egre-
dientis percipit dum decursum sit
in disenteria lienteria et vomitu. Cum
proferat relacionem septem rerum
naturalium intrinsecarum seu infra cor-
pus existencium. Incipit nunc de-
clarare alias res extentas.
Rememoracio aliarum rerum naturalium quarum
prima est aer de mutacione aeris ex propinquitate solis et
Sol habet diversis partibus zodiaci
iudicia super aerem que si-
gnificant in istis temporibus anni ma-
nifestantur et ex impressionibus
climatum etiam habent super hec
iudicia et sic iam precesserunt
ad finem in rememoracione eorum.
Sol immutat aerem caliditate sicca
et frigiditate. Quod quidem ex temporibus

anni patet et ex positione solis in diversis
natis locis circuli quas arabes a
naturae vocant .x. mansiones Eius
autem actio et virtus necessitatur ipse
secundum mansionem in qua sol existit hec
ex propinquitate et longitudine solis
ad nos et eius media distantia effi
ciunt .iiii^or. tempora anni scilicet estatem hyemem
etc. Diversitas etiam impressionum ma
re contingentis solem in diversis mansi
onibus est nota quam arabibus hec
autem diversitatis impressionum ma
re ex partibus quibus ratione diversitatis
existentes inter ipsas inter partes
in multitudine seu paucitate stellarum
aut magnitudine et parvitate earum
aut velocitate et tarditate mo
tus ipsarum scilicet stellarum fixarum
Unde etiam nominatur actio solis
cum ipse mutatur ab uno loco in aliud
ex predictis locis Diversitas etiam
virtutis in climatibus est manifesta
Eius enim propinquitas et elongatio so
lis Causa vero elongationis et propin
quitatis solis posita est circulus
obliquus Unde regiones eorum super quo
rum capita transit sol in regione ca
lidiore regionibus aliorum sunt
quorum capita non transit sol et
magis appropinquantes regioni eorum
super quorum capita transit sol sunt
calidiores et magis distantes ex
regionibus eorum super quorum ca
pita non transit sol sunt frigidiores
Aer etiam alteratur et immu
tatur ratione alicuius astri o
rientis vel occidentis In
stellis etiam est actio qua immu
tatur aer ad caliditatem ex earum
ascensu et ad frigiditatem ex earum de
scensu et occasu
Cum etiam sol appropinquat infla
matis intendit et inflammat
aerem Aer inflammatur cum sol
appropinquat alicui ex stellis que in
flammate dicuntur et sunt ille que
generant inflammationem cum appare
rent aliquibus diebus et vocantur
hee comete Nam ex calore solis
iuncto cum calore predictarum stella
rum inflammatur aer
Hoc similiter verum est in tantum
etiam quod cum inflammata elon
gantur aliquo modo a sole
videmus aerem aliquantulum
infrigidari hoc enim in tantum est
verum quod cum calor inflammatarum
elongatur ab ipso sole aut extin
guitur videmus aerem aliquantulum
infrigidatione infrigidari Et cum sol
operatur cum predictis inflammatis Verum
quod operatur cum stellis erraticis aut
etiam cum fixis Unde est possibile quod per
inflammatas intellexit etiam aliqua
ex stellis fixis etc. sequitur
Si etiam stelle que dicuntur infor
tune fuerint in exaltatione sua
significabunt super corruptionem creatorum
Si vero que fortunate dicuntur
fuerint ibidem significabunt super
salutem eorundem hec secundum
opinionem Indorum expositorum in
dicandis astrorum et hic etiam ipsi inten
dunt quod quinque ex planetis sunt
quorum effectus sunt ut plurimum in
detrimentum et corruptionem et sunt
illi quos ipsi vocant infortunas
Et quidam ex eis sunt quorum effe
ctus ut plurimum sunt prosperi et apti
Opinantur etiam quod quilibet ex ipsis
habeat propria loca in orbe in qui
bus eorum actio fortificatur crea
ditur apud eos et imposuerunt
propria nomina predictis graduibus que
sunt exaltationes domus triplicitates
et alia ab eis etc. Remedium tri
munosis aeris secundum diversitatem montium
Tanto frigidior est villa quan
to altius super montes exi
stit. Quod vero ville existentes in
valle iudicantur esse calida
[illegible] quarum causa est propinquitas
montium in qua fit generatio nu
bium necnon etiam quia montibus
omnibus et ventis exponitur et
ideo non fuerunt habitationes in re
gionibus ea ratione latitudinis
nisi in medio earum aut prope
eas In regionibus vero predictis
distantibus latitudinis sunt mon
tes penes nivosi et propter hoc inha
bitabiles et angulos orbis
Transmutatio secundum diversitatem
montium a .4. partibus orbis
villa edificata a parte meri
diei iudicatur calida ratione ex
sufflatione illius venti su
per eam nam ventus meri
dionalis calidus est et humidus Sed
Si vero parte meridiei [illegible] per me
ridiem clauditur montibus
iudicatur infrigidari a parte
[illegible] fuerint montes a parte me
ridiei protegentes villam a vento

australi. erit quod villa illa frigida
erit exsufflationibus venti australis
frigida. est enim ventus septentrionalis frigidus.
Sed si sit ex parte et situs
occidentis habebit aer grossitiem
Si vero a parte orientis habebit
aer subtilitatem. Cum
aliquis locus est expositus et discoopertus
ventorum exsufflationibus et
insufflat super eum ventus occidentalis
efficietur quod aer eius grossus
frigidus et humidus. Si vero sufflat super eum
ventus orientalis erit aer eius subtilis
calidus et siccus. et hec tamen est per relationem
ad medium quantum clima.
Sed quod in pluribus locorum venti
frigidi et humidi est causa pluviarum inducentium
et calidi et sicci clarificat
aerem propterea hic tamen variatur
in multis locis terre ut patet apud
nos in insula Handalusie in
medietate orientali pluit ex vento
occidentali et clarificatur eius aer
ex vento orientali Sed in alia
medietate eius occidentali pluit
ex vento orientali et clarificatur
aer ab occidentali. Transmutatio aeris
Maria habent ratione maris
contraria Indica in hoc sicut
sapientes retulerunt Indicum
mare ad terram est contrarium
indico montium ad eandem et hoc
ideo quia maria equalia et temperant
naturam ventorum Unde si ipsa fuerint
a parte meridiei alicuius terre
equabunt ventum meridionalem
minuent calorem eius Et similiter
si erunt a parte frigida equabunt ventum
septentrionalem et remittent eius
frigiditatem. Cuius ratio est quia aque
non sic patiuntur nec alterantur in
caliditate et frigiditate sicut aer et
ideo est quod ipse tempore frigido sunt calidiores
aere et tempore calido frigidiores
et hic quod de aquis
maris intelligo. Transmutatio aeris
Venti generant ratione ventorum
in aere id quod generat in eo
mansiones malam impressionem
Intelligit quod venti generant diversitatem
complexionis sicut et mansiones Intelligit
autem per huius mansiones
positionem solis in mansionibus
lune quas Arabes annone vocant
Iam autem Ptolomeus quod generalis
sunt fiunt ex eis immutationes aeris
Est quidem meridionalis caliditas et humiditas per consequens generat
super calefactionem et putrefactionem
Ventus meridionalis
generat in aere caliditatem et
humiditatem et ideo generantur ex flatu eius
putrefactiones Excessus enim caliditatis
et humiditatis est causa generationis putrefactionis
Et ideo qui intendit prohibere
putrefactionem recedat inferius
cadat et exeat eas.
Frigiditas et siccitas insunt
septentrionali et ideo generatur
inde tussis Ventus septentrionalis
mutat in aere frigiditatem et siccitatem et ideo
ledit organa anhelitus generatur
ex ea tussis et ex siccitate organorum
anhelitus contingit propter exsiccationem
eius Quare humiditate recepta
corrumpimur et convenit.
Caliditas et subtilitas insunt
orientali frigiditas et grossities
occidentali hoc etiam est manifestum
quod ventus orientalis est
calidus et siccus et occidentalis frigidus et humidus
Variatur tamen hoc ex diversitate terre
et aque eis contingente ut patet.
Omnis angulus terre mollis
et humide nature cuius circumferentie
sunt discooperte montibus
et habens fontes aque dulcis
est siquidem generationis humide
Omnis villa cuius terra mollis est non
petrosa exsudans aquas et circumferentie
sue cooperte montibus est humide
generationis ideo inducitur aquositas
maris appropinquanti alicui ville cuius
terra vel locus propositus est falsus
commentum patet Transmutatio aeris ratione
situs et positionis habitaculi
Domus valde patula et omnibus ventis
discooperta est in hyeme frigida
in estate valde calida commentum
patet Sed domus autem depressa et subterranea
habetur indirecte contrarium
Calor Transmutatio aeris ratione indumentorum
inest panno facto ex serico extra
et frigus in manutela. v. in
panno plano non lacinioso
seu velleroso et lineo. Vellera
enim et pili pannorum sunt causa
calefactionis eo quod bene uniuntur et
adherent corpori quod tamen lini est
temperata. In composito ex pilo et
lana inest tamen caliditate aliquantulum
frigiditatis et communiter ex pilis et lana
composita habent causam caliditatis frigiditatem et hic ideo quod sunt ex superfluitate

animalium Causa nocumenti aeris ex odo-
Iudicatur caliditas ribus et aromatibus
super eorum singulis floris et odoribus
aromaticis exceptis quorum nocita ca-
liditate nemini sunt rose et viole et
quedam sunt frigida et non hic accidu-
ntur Omne aromaticum est calidum ergo omne
et hoc ideo quia est fumosum vapo-
sum Est ergo aut vaporosum super que-
dam calida et sicca a re et hic ex-
ceptis istis quorum remediatione
fecit hic Racio aut huius est
quod odores non proveniunt ab
omnibus partibus predictorum odo-
rabilium sed solum ab eorum par-
tibus calidis que similiter sunt
pure in comparatione ad partes eorum
frigidas et aromaticas quod est
nomen commune omni flori · horum
huius odorem Remediatio actionis
Laudabilior coloris in visu
et utilior ex coloribus visui est
viridis et niger · albus autem
et extremus nitorem omne splen-
didum ledit et disgregat lumina
lucem oculorum Utilior ex coloribus
visui est niger aut viridis et viridis
secundum veritatem est medius inter albedinem
et nigredinem Albus autem paulatim mo-
vet fortiter visum Cuius quod tempus
explicavit · ex eo quod ipse disgregat vi-
sum Actio aut coloris nigri est
huius contraria i congregans visum
Ergo patet quod quodlibet horum ex-
tremorum ledit visum et medium
inter ea convenit ei Viridi est quod
color niger parum movet visum et
oculum pro quanto in quantum huius ma-
me ledit visum Remediatio ex
relictis necessariis sunt cibi et potus De
Dicto quod vera cibi actio necessario
est augere augendum et restau-
rare restaurandum sive omne
perditum ex dissolucione corporis
ad primum statum reducere Conve-
nientias cibi sunt propter duo · Primum
est quia imperfecte est animali a prin-
cipio generationis generatum esse tamen
suo augmento naturali secundum quod videatur ei
convenire pro natura in qua est tale et
tale animal · pro quanto sunt ei
necessaria · quantumque augeretur
ipso corpus eius · Donec perveniret
ad quantitatem eius debitam per
naturam · et cesset augmentum eius
Secundum quantum spiritus et corpus
animalium dissolvuntur ex calore aeris

continentis et ideo fuit eius cibus
conveniens et necessarius ad continuendum
loco eius quod fuit absens dissol-
lutum et in summa · quia animal vivit per ca-
lorem igneum qui est calor animalis
et ignis in quantum huiusmodi semper con-
sumit aliorum extinguitur in aqua-
li ignis et ideo fuit necessarius cibus
corporibus animalium · et ideo est quod
corpora puerorum egent eo amplius
ceteris propter multitudinem caloris
in eis existentis Unde ipsi naturaliter co-
numt amplius sicut oportet propter
et per istos pueros iuvenes · et
per eos senes · et quod minus ceteris
egent cibo sunt seniores et decre-
piti et hic quia eorum ignis est par-
vus paucis indigens ad hoc ut ipse
vivat De meliori cibo Est autem
ex eo eligendus ille qui in summo
me laudabilem generat et transmutatur
i. qui magis convertitur in sanguinem
quam in alios humores De cibis bo-
ni chymi et laudabilis substantie et
Quibus aut et subtilis ex eo est
panis triticei et carnes pisorum
pullorum galline et sicut vitelli
ex ovis sorbilibus hoc i. convenit conva-
lescentibus Cibus laudabilis chy-
mi et cum hoc subtilis substantie est
sicut panis factus et compositus ex
lactucinio et simila frumenti et car-
nes pullorum pisorum etc. Et nota
quod panis ex simila tritici apud
Galenum est digestionis · tardioris
vel descensus et egressus Proficit
autem eum esse cute diligenter ex
magna mundicia et separatione ipsius
a furfure Ad quod omne est
indigestibile · et hoc quod sit minus
disiunctus panis a furfure est tam
tardi descensus ipsius Nam simplex
placet per velocitatem egressus
Ex hoc optimum sunt priores me-
dici quod panis ex simila frumenti
sit diffinitus et tarde digestionis
Melior aut ex omnibus est panis
ille qui sit fermentatur ut sit simi-
lis spongie equaliter et tempore
fermentatus et in clibano conve-
niente decoctus De cibis boni chymi
Grossi aut ex et grosse substantie
usualibus sunt sicut vinum et simila
et multum delectabilis durorum an-
norum hic cibi conveniunt panis
et laborantibus et proprie quiescen-
tibus et convalescentibus De cibis

mediocriter humidis et frigidis

Piscis natus et habitans in rupibus est cibus congruus vexato ab exercitio et labore. Piscis petrosus habitans in aquis in rupibus est ille qui habitat in aquis super montes et rupes currentibus et fluentibus. Ex hiis sunt tres species: marinus, fluvialis et habitans in ambabus aquis simul, et melior est secundum G. marinus, post illud qui simul in ambabus aquis vivit, et post illud in aquis dulcibus. Cuius caro quam humiditas dulcior et excedit in piscibus. Unde omnes illi qui nutriuntur in aquis salsis sunt minoris humiditatis. Contrarium autem est de illis qui in ambabus sunt medii inter omnes. Ex marinis autem 3 sunt species: molles, petrosi et maturosi, et ille qui nutritur in littore maris. Melior autem ex eis est petrosus et maturosus ratione maioris motus et subtilitatis aquarum inter rupes et montes existentium. Est autem post illud molli petrosus. Deteriores sunt inter omnes species piscium habitantes in littore maris, et hoc quia nutriuntur ex superfluitatibus et fecibus illuc exeuntibus, et maxime qui ex eis nutriuntur in littore maris existentes iuxta magnas civitates. Sic est etiam sentiendum de habitantibus in fluminibus.

De mediocribus calidis et siccis

Ex eis etiam sunt subtilia generaliter sicut sinapis, cepa, alleum. Hec autem generant coleram rubeam, unde quaeque sumuntur secundum viam medicine. Ex eis etiam sunt tres species scilicet que sunt illaudabiles et subtiliores thimi velut sinapis et hiis eum ubi veniunt sanguinem et prout colera rubea. Unde necessarium sumuntur in ratione medicine solum et sic. Quia magis ipsi veniunt et agunt in corpore quam corpus dominatur eos.

Ex eis **De mediocribus inflatiuis** etiam sunt generantes inflationem ex qua in quibusdam corporibus morbi generantur velut hernia antiqui, bones, panis fresitres et rasenis. Ex eis etiam sunt quatuor species re et in summa. Hii omnes ubi grossi sunt et terrestres. Ex eis tamen sunt qui super ca. et per se ... acidis et ... quidam ... et per sunt loca antiqua. Corpora autem in quibus generantur morbi ex hiis cibis sunt corpora in quibus ... a principio et cadere et complexioni eorum dominatur.

Rursum **De mediocribus fleumaticis** ... ex eis causant et efficiunt humorem flegmaticum sicut pisces grossi et coagulata lactis. Hii etiam cibi sunt nimia sua grossitie frigidi et humidi. De eo quod bibitur et primo de aqua et aliis ab ea. Aque delectabiles et fluviales conservant humiditatem radicalem et purgant egressum fecum et superfluitatum. Contra quoque aquarum delectabilium in corporibus conservant humiditatem radicalem in eis existentis et facilius egressum fecum et superfluitatum ab eis et faciunt transire et penetrare cibum per venas, quia subtilitas et liquiditas reddit ipsum et dignus sit per eas. Nam si ipsi essent terrestres cibi et venenum et male comparatio appetit et desiderat aquas ut sit digestio cibi. Et autem dicunt hic scilicet quoque fluviales sunt meliores aquis fontium secundum opinionem ipsius et G. Sunt meliores et ex eis maxime orientales et super arena incedentes. Cuius ratio est ex hoc quoniam aque fluviales colliguntur et comprehendunt ex pluvialibus aquis incidentes per terras que sunt diversarum complexionum et

Melior autem ex aquis est pluvialis munda cum nichil administretur quod inferat eis nocumentum aliquod. In hoc enim conveniunt omnes medici quod non administretur eis aliquid ut terra vel natura. Et in dubitatio et controversia inter eas est de bonitate aliarum propter diversitates in gradu existentium. Nam quidam asserunt fontinas esse meliores, quidam autem fluviales.

Ex eis autem sunt egredientes a naturali dispositione earum quarum propria actio est secundum complexionem eius quod administratur. Quedam sunt species

acquarum egredientes naturam aque
simplicis et que non sunt delectabi-
les sicut aqua simplex quarum qualitas
actio corrumpitur id quod fuit eis
admixtum. si ergo fuerint amare erunt
calide et sicce racione commixtionis
partis terre uste cum eis. Si vero
fuerint salse commiscebitur eis terra
salsa. si erunt calide erunt eis com-
mixte terre sulphuree. fere
etiam que quedam aque sunt replete
acetositate. Asserunt etiam quod in quam-
busdam partibus inveniuntur quedam
aque necantes animalia que bi-
bunt ex eis. *De potibus quorum potus est*
Omne quod bibitur ex *calidis*
rebus preter lacte et vino nutrit
corpus et conservator *De potibus*
Potus conveniens *medicinalibus*
corpori ad sui naturam est sicut
oximel ex sui iuvamento
Procul dubio intentio sua in hoc
loco fuit ad referendum genera ci-
borum et potuum diversas operationes
in corpore hominis efficientium. Non
autem fuit intentio eius ad refe-
rendum eos in quantum conservant sani-
tatem vel tollunt egritudinem.
Unde est ac si diceret. Potus sunt
sicut aqua et alia a vino *De re-
bus naturalibus sicut sunt sompnus et vigilia*
Sompnus est quies virtutum
animalium motivarum et sensitivarum.
Sompnus est reditus seu regressus
virtutum animalium ab exterioribus cor-
poris ad eius interiora. et quia qui-
escunt actiones que sunt motive
sensitive que vel interrumpuntur. Hic
autem quia cum potentie virtutes existunt
in intimis corporis. tunc enim ca-
rent operationes sequentes eas. Sompnus
non est earum. Nam tunc quiescunt
ab earum operationibus redeuntes ad
suam originem scilicet ad cor et au-
gentur seu confortantur ibidem. Ca-
lidum sompni causa digestionis quam la-
bor. Nam cum digeritur cibus ge-
neratur ex eo spiritus in corde
et in cerebro vapor frigidus
et humidus. De natura frigidi-
tatis est constringere et comprimere seu
in profundum impellere. Unde tunc
revocatur calor naturalis ad suam o-
riginem ex frigiditate occurrente et
obviante ei. ad cuius regressum con-
venit etiam regressus et revocatio
sensuum. Nam ipsi fuerunt per ipsum

Et labor est causa sompni quia
ipse disgregat et dissolvit calorem
naturalem et proinde infrigidat
ipsum. Virtus enim unita fortior
est seipsa dispersa. quo circa in sua
colligitur origine quatenus ibidem
calefiat et confortetur vitans et
fugiens laborem. Donec ad suam
complexionem primam redeatur aut ipse
eam et tunc excitatur. aut similiter
excitatur postquam completa fuerit
cibi digestio *Que utilitas sompni*
Ipse autem talis *temperati*
facit corporis interiora. Ergo
etiam fit cibi digestio lauda-
bilis et melior. Ipse quidem
calefaciunt sic causat enim regres-
sum caloris in medio corporis exis-
tentis ad eius interiora ex quo tunc uni-
untur duo calores simul scilicet extrinsecus
et intrinsecus comparato sibi quibus
vel inde efficiatur melior cibi di-
gestio. Nam virtus digestiva efficitur
tunc operi suo productis duobus
caloribus scilicet spiritus calore et proprio
eius et cum calore virtutum anima-
lium sensitivarum. cum quibus ipse
vigilie suas actiones exercent.
Si autem *Nocumenta superflui sompni*
sompnus nimis multum prolongetur
replentur interius caput humo-
ribus. Cuius causa est quia cum ca-
lor existit infra corpus plus de-
bito tunc augetur et multiplicatur
vapor fumosus et elevatur plu-
rimus ex eo ad cerebrum et sic reple-
tur caput vapore predicto. et quia
etiam iam fuit cibus digestus per
sompnum profundum exercet iterum ca-
lor opera sua in humoribus corporis.
Unde componitur tunc vapor ex fumo
et ex ascendente ab illis humo-
ribus ad caput. per quod replebitur
caput illius humiditatibus que hu-
mectant ipsum quasi secundum modum.
Ipse etiam humectat et ponderosa
stat corpora et relaxat ex-
tinguit quoque calorem unifica-
tem ipsa humectatio. Quod quia
facit corpus id est. Quia vigilia
excitat corpora ratione eius quod
dissolvitur ab eis per motum continuum
et ideo est quod quiescentes sentiunt
in sompno quod augetur humiditas
super virtutes eorum et humiditas
membrorum. Intellexit autem ex
dicto suo cum dicit. extinguit quoque

calorem etc. quia multi sompni ex-
tinguunt calorem quo iuvenes vi-
vunt et existunt et hic quidem de natura
quietis est et simile cooperatur
extinguere calida. Interius enim exti-
guitur et suffocatur cum intus et
profunde tegitur et cooperitur. Conti-
git autem ambo predicta calori estatis
tempore sompni scilicet quies et suffocatio
ex membris absque respiracione
sufficienti vel propter quod contingit tunc
eius extinctio. Sicut igitur etiam extinguitur
non vento insufflante ignis incen-
dit et inflamat unde et hec est una
ex causis respirationis. Iuvamenta
Temperata vi- temperate vigilie
gilia excitat valde sensus et
disponit vires ad exercendum
operationes suas et non hic mundifi-
cat corpus a fecibus et etiam
ab omnibus superfluitatibus.
Vigilia mediocris et temperata scilicet
non excedens aut diminuta est
illa quod sensus excitantur nam tunc
ipsi exercent operationes suas solliciter
et attente. Ipsa etiam disponit vi-
rtutem motivam ad exercendum operationes su-
as fortiter et non debilitate. Mun-
dificat etiam corpus a superfluitatibus
vel expellit eas et educit exterius.
Quando enim vigilie est corporis evacuati-
one nam motus evacuat et consumit.
Ex Nocumenta instantie vigiliarum
longa autem vigilia contingit
exgestio et insompnietas ge-
nerans anxietatem et angu-
stias anime et ipsa etiam dissol-
vit spiritus et corpora fedat
et etiam corrumpit splendorem
et claritatem corporis et co-
lorem eius et profundit oculos
nocet itaque digestioni et men-
tem tollit et corpus infri-
gidat. Ex longa vigilia con-
veniunt morbi et insompnietas
generans angustias etc. Iuvamenta
Exercitium motus temperati
exercet quod fiat temperatum et equale
nam ipsum equat et temperat cor-
pora et efficit egressum superflui-
tatum et humiditatum. Exercitium
est equale et inequale. Equale
est eligendum quia equat corpus
et expellit vires et humiditates
superfluas ab eis. Equat autem
corpora seu temperiem corporis
efficit eo quod calorem naturalem

confortat. Et expulsio que fit
humorum contingit ex motu etiam
aut ex predicta confortatione caloris
naturalis. Quem scilicet efficit ad con-
fortationem caloris radicalis scilicet con-
fortatio virtutis expulsive et a-
liarum ab ea etc. sequitur.
Disponit etiam corpus ad
hoc ut nutriatur et disponit
puerum ad hoc ut augeatur.
Exercitium temperatum et equale
disponit ad hoc ut corpus nutri-
atur et ut superfluitates educantur
et ut calor corporis inflametur.
Tempus autem eius exercitii est com-
pleta ultima digestione. Quia si
ante completam huius digestionis
nocet quia fit egredi et trans-
ire cibum indigestum et in secunda corrum-
pitur ipsum nam operatio non fit
nisi cum quiete. Cibi autem digestio
est membrorum ex eo nutritione gene-
ratio. Intellexit autem cum dixit
disponit puerum ad hoc ut augeatur
Et exercitium iuvat virtutem au-
gmentativam tam in membris puerorum
quam in etate augmenti. Nocumen-
Immoderatum autem ta laboris
ex eo dicit propter labor quod quando
primum evacuat et educit et demacrat
et pinguedinem et carnositatem et infla-
mat calorem extraneum educit et humi-
ditates a corpore ex magna disso-
lutione eius et debilitat nervos
ex violentia doloris et facit corpus
senescere ante etatem senectutis.
Nota extraneum superfluum inflamat quia
calor se generatur calori elementari seu
radicali generatur et patet. No-
Ultimata cumenta immoderate quietis
Quies est inducens nocumentum ima-
mentum in ultimitate ipsius quoniam
quando ipsa replet corpus humiditatibus
sicut glandulis et nodis. Nec
disponit corpus ad aliquid utile
Dimissio motus est vituperabilis
Nam excessus utriusque vel immi-
est. Cetera patent. Exigentia uni-
Corpus indi- versalis evacuationis
get universali evacuatione omnium
membrorum corporis propter flegmatis
et fermentationem ex qua quidem
est proprium iuvamentum in vere
evacuatio alia universalis alia
particularis et incipit ab universali. No-
tandum quod homines in hoc sunt varii et
diversi. Nam quidam sunt humiles

corpus equale naturaliter temperatum
excitantes se et quoddam sunt
inequale non temperatum et se ex-
citantes Et quoddam sunt corpus
equale non excitantes se et quo-
dam inequale non excitantes se
Primum non indiget aliqua eva-
cuatione per flebotomiam seu farmaciam
dummodo utatur cibis convenientibus
in debita qualitate et quantitate et
hore assumpcionis Unde si corpus tem-
peratum non excitaretur indigeret
utique evacuatione et minutione si non
uteretur cibis convenientibus ut prius
vidisti et intellige per laudabilem
qualitatem · Patet cibus equaliter
temperatus Corpora autem inequalia
a indigent evacuatione et patet
Qualis farmacia est evacuatio universalis
Vomitus fiat per diversas partes anni
in estate · sed minus educatur
in autumpno Usus vomitus
laudabilis est specialiter in estate
et hoc quoniam estas est ex affinibus hu-
mores varientes in ore stomachi
Hii enim humores sunt tales qua-
les sunt specialiter in estate Assi-
gnavit etiam eductionem in hie-
me quod tunc eius contrario congregatur
Ver autem est melius ceteris habitus
ad celebrandum flebotomiam et sumendam
farmaciam · et hoc quoniam tunc lique-
fiunt et dissolvuntur humores et vir-
tus existit fortis et valida etc.
sequitur Juvamenta prima evacuacionis
et primo gargarismatum
et dentifriciorum
Gargarismata et dentifricia
purgant et mundificant pala-
tum et dentes Quia iste
sunt medicine attrahentes a ca-
pite et evacuantes gutture et gin-
give [illegible] abstergentibus et mundi-
ficantibus et sunt pulveres quibus
fricantur dentes et gingive
Juvamenta provocationis et evacuationis urine et menstruorum
Provocativa urinae
aliquas incidet in ydropisim et
provocata menstrua sui cor-
rumpentur eorum corpora. Ut-
tere medicinis provocantibus urinam
si non timeas ydropisim notam
vel internam et etiam provocantibus san-
guinem menstruorum etc.
Educ feces in colica nam in
eorum eductione curabitur passio
Cum constringitur natura et impe-
ditur seu si phlebotetur fecum ex-
pulsio · Dentur in potu medicine
laxative Nam ex hoc curabitur passio
Utere balneo ad tollendas
sordes et immundicias ut sis
in hoc piger si velis educere
superfluitates a superficie corpo-
ris et cutem abstergere ab im-
mundiciis et mundum facere
Balneum est utile ad purgandum
superfluitates 3e digestionis et ob
hoc disponit corpus ad suscepcio-
nem · et confert in regimine sanitatis
et post exercitium ut fiat cibus excitatus
in stomacho · et immundicies est
sordities 3e digestionis collecta ex
superfluitate autem balnei est humectare
corpus et reddere ipsum spongiosum
facit quod ut digestio compleatur et
perficiatur Juvamenta emissionis sper-
Coytus commendat matis etc.
in iuvenibus quando per eum a
multa nocumenta homines
liberentur Cum autem fuit nim-
mis etc. et hoc quod et tollere sperma
in eorum corporibus non nocet eis
opus temperatum coytus aliquando con-
tingere eis morbus magni et
illaudabiles Nocumenta emissionis
Nedum tamen correctus spermatis
macreris senibus debilibus pro-
vectis coytus precipitat macros
in etheticam et senes et debiles
etc. sequitur littera
Inducit podagram et dolo-
res alios ille qui utitur
coytu repente statim post assum-
ptum cibum Demonstrat enim quod
[illegible]itur coytu repente sumpto ci-
bo quod contingeret et podagra et etiam
dolor pedum et etiam species arthetice
que dicitur sciatica · et non etiam
alii dolores multi sicut dolo-
res contingentes ex opilationibus
et apostematibus epatis et dolor ar-
ticulorum et apostemata et etiam febres et
ideo contingit quod coytus post ci-
bum facit egredi et transire
cibum indigestum et inde causat
generationem opilationis Per quo
[illegible] in utendo eo sicut docuit
est autem morbos predictos [illegible]
etiam noceret si fiat cum fames
quando excitat corpus Unde convenien-
cius tempus ad eius usum
est medium inter illa [illegible] quando
est post complementum digestionis

Spermati enim est tempus magis congruum adhuc cum sit tempus egressionis et expulsionis superfluitatum. Nam sperma est universalis superfluitas cibi.

Multus coitus debilitat et macilitat corpus facit quod ipsum hereditare varias species nocumentorum et dolorum. Motum dicimus quod multus coitus debilitat corpus et facit ipsum consequi priores dolores et morbos qui primo inhabitavit et diminuat valde vitam facit quod ipsum celerius finiri. Et Aristoteles assignavit quod animalia multi coitus sunt brevis vite probans et confirmans hoc ex passeribus qui non vivunt nisi per annum solum. Inducens super hoc rationem: quoniam non apparet ingredi super guttur eorum quae videntur in autumno [illegible] quod ingredi signat quod senes exeunt. Huius autem causa est quoniam coitus dat et infundit similitudinem suam in specie sua. Similiter autem egrediens ab omnibus membris terminat vitam et ideo multa ex vegetabilibus exsiccantur cum semen produxerunt. Et ideo quoddam est animal quod in morte moritur postquam generavit.

De accidentibus anime et primo de nocumentis ire.

Ira anime excitat calorem generat quod interdum alia nocumenta. Ira excitat calorem corporis et generat etiam in corpore febres putridam et quandoque inmittit humores de medio ad membra et causat generationem apostematum quod [illegible] generat quod interdum et hoc quod accidit in corpore mala dispositio a predicta causa. De nocumentis timoris.

Timor anime incitat frigus qui quandoque magnificatur quod ledit in ultimo. Deinde ledat in ultimo id est moriatur. Huius causa est egressio caloris naturalis ad cor ex timore causatus.

Nocumenta leticie et ingentis gaudii

Magnum et multum gaudium impinguat corpus et ad hoc ledit multum pinguem et grassum corpus. Magnum gaudium ex rebus corporis multum impinguatis. Et si magnificetur valde et contingit subito necat et interficit et maxime valde pinguem est calor prius bone pinguitatis et angustie bonorum corporum. Cum autem ille motus scilicet caloris naturalis et eius extremitas est equalis, tunc quando causat pinguedinem corporis. Nocumenta tristicie et lamenti.

Ex lamento quando et tristicia fertur inducuntur nocumenti super macrum et confert indigenti dissolutionem. Lamentum et tristicia inferunt maciem et fert super hoc similiter et confert indigenti dissolutionem quam dissolvit corpus. Huius causa est quia tristicia est ex causa collectionis et coadunationis caloris naturalis in corde et ob hoc infrigidatur corpus. Ex cuius infrigidatione contingit diminutio nutrimenti eius. Preterea si fuit corpus macrum accidit inde in macie extremitas quod interdum signat mortem. Medio [illegible] corpus fuit grossum vel pingue prohibet et tollerat quod dissolvatur. Et in hoc quando terminatur et perficitur tractatus de rebus naturalibus positis in genere sanitatis ex quibus sanitas efficitur et conservatur. De morbis generatis in membris. Tractatus de rebus extra naturam et primo de morbis generatis in membris consimilibus.

Morbi ex superfluo calore in membris consimilibus absque superfluitate generati sunt sicut morbus febris et consumptivus velut est in ethica et ptisi. Morbus in se et in generali est mala dispositio in corpore existens in figuris compositionibus eius et mutationibus nocumentum membra aut consimilia sunt quorum tota et partes sunt unius et eiusdem nature. Et non est morbus generis absque compositionibus et mutationibus corporis. Sunt autem membra ista sicut caro os et similia. Nam quelibet pars ossis est os. Et pars carnis est caro. Membra autem dissimilia dicuntur quorum sunt quecumque totum et partes nec quod proprium est. Ideo nec una natura nec ea sunt manus. Cuius pars nec est nec dicitur manus. Et docet quando quod egritudo primo in partes duas dividitur scilicet in eam que existit in membris consimilibus et eam que in membris compositis generatur. Et intendit quod morborum

in membris consimilibus sunt
morbi ex calore vel absque ma-
teria sicut contingit in ptisi et in
ethica ut ipse dixit. Hee namque
egritudines que sunt ex calore
absque materia. Cum generatur calor
preter naturam in aliquo ex membris
corporis nec genus habet sibi nomen
appropriatum. Si vero generatur in toto
corpore vocatur febris. Et si mem-
bra illa fuerint radicalia vo-
catur ethica et consumptiva. Si autem
calor fuerit in humoribus vocatur
febris putrida. Si in spiritibus
vocatur febris effimera vel fe-
bris unius diei.
Morbus autem ex calore cum
humore est sicut febris pu-
trida. Intendit quod morbus
calidus dividitur in duas species
una absque materia sicut ethica quam
predixit vel cum materia sicut febris putrida.
Ex eis sunt etiam morbi fri-
gidi absque materia sicut congelatio
contingens ex nive grandine
vel frigore. Et ex eis est frigi-
dus cum materia sicut paralisis cum ma-
teria continuitate flatus. Mor-
bus de frigido dividitur in duas species
quarum una est absque materia sicut
congelata contingens ex frigiditate
extrinseca nivis vel grandinis. Alia
autem est ex humore in corpore existente
cuius causa est humor in corpore exi-
stens sicut in paralisi ex dominio
flatus cum est sopita et immobilis fi-
eri medietas corporis. Et con-
gelatio est dormitatio cuius causa
est frigiditas.
Ex eis etiam est humidus
absque superfluitate sicut ha-
bitudo corporis que laxa vel
mollis est. Ex eis est mor-
bus humidus cum materia humorali
sicut repletio ventris in ydro-
pe. Intendit quod ex morbis humidis
sunt quidam quod sit in corpore humor
vel materia sicut habitudo corporis
laxa. Et ex eis est humidus ex hu-
moribus in corpore existentibus sicut
repletio ventris in ydropisi. Nam
in ydropisi est humiditas cum materia.
Morbus siccus cum materia est
sicut cancer vel glandula
sed siccus quod in corpore
sit materia est sicut spasmus ex
inanitione. Morbi sicci divi-
duntur in duas species quarum
una est cum materia et siccitate corporis
sicut apostema quod tamen dicitur
vel scrophula vel glandula. Gla-
dule autem sunt apposita in ascellis et
inguinibus generata vel in collo que
ipso nomine scrophule nominantur.
Et hec omnia omnes ex materia sicca
generantur. Alia autem species mor-
bi sicci est absque materia sicut sicci-
tas contingens ex immoderata eva-
cuatione. Unde spasmus inde con-
tingens non est ex repletione. Hii
autem morbi quorum prius est me-
moratio sunt .4. scilicet morbus
calidus morbus frigidus morbus
humidus morbus siccus et consimiliter
existentes cum materia et absque ma-
teria. Ex hiis autem .4. alii .4. com-
ponuntur scilicet morbus calidus et humi-
dus calidus et siccus frigidus et humidus frigidus et siccus.
Qui etiam in duas species di-
viduntur sicut primi et sic erunt
octo. Qui si cum primis con-
iunguntur erunt 16. erunt itaque
in universo morbi membrorum consimi-
lium 16. Alii autem exquisita
veritatem impossibile est esse mor-
bum ex sola caliditate vel frigiditate
aut ex sola humiditate vel siccitate.
Et hoc ideo quia cause contrarie
egritudinum sunt proculdubio hu-
mores. Qui siquidem humores
non sunt nisi .4. scilicet calidus et siccus frigidus
et humidus. Si quis autem dicat quod
Galienus ponat morbos simplices absque
materia dicimus quod tales mor-
bi absque materia sunt proculdubio
ab extrinseco generati. Res autem
intrinsece autem sunt frigide et sicce vel
frigide et humide vel calide et sicce vel ca-
lide et humide. Unde si esset possibile egritu-
dines esse ex sola caliditate vel
sola frigiditate esset possibile quandoque esse
rem solum calidam vel solum fri-
gidam. Hoc autem est falsum et impossibile
ergo etc. Rememoratio morborum in membris
In membris or- organicis
ganicis existunt morbi cum
accidit in plasmate lesio
vel nocumentum. Membra
organica sunt sicut manus
et caput que ex membris consimilibus
composita quorum scilicet totum et pars
non dicuntur uno nomine nec eodem
sed diverso. Sunt autem secundum me-
dicos .4. genera morborum scilicet sicut

membrorum generatiuorum scilicet morbus in
plasmate uel forma in quantitate
et numero et posicione. Et morbi in
plasmate diuiduntur in morbos con-
tingentes in figura. Et eos qui ex
corrupcione concauitatis membrorum ge-
nerantur. Et eos qui ex asperitate
uel leuitate ex eorum contingunt.
Speciem autem incipit hic a morbis in
plasmate contingentibus. Unde in-
quit in membris organicis ex-
istit morbus. Cum autem accidit in pla-
smate lesio uel nocumentum sic sub-
linquendi si alicuius ex eis forma
uel figura corrumpitur uel eius
grauitas aut porus vel si mem-
brum quod naturaliter debet esse asperum
fiat leue uel eius contrarium quod debet esse le-
ue fiat asperum. *Remedium specierum mor-*
Morborum in quan- *borum in quantitate*
titate sunt due species ut potest au-
gmenti et excessus in quantitate
sicut capud nimis magnum. uel
diminucio in quantitate eiusdem. sic
stomachus nimis paruus etc.

Si videatur forma capitis
nimis lata uel compressa
erit error uel peccatum in pla-
smate inuenit. Remitte
Cum retulat duo genera morborum
organicorum ut potest contingentium
in plasmate et quantitate ipsorum. Et
sic diuidat eos qui sunt in quan-
titate in duas species que in
augmentacione et diminucione ipso-
rum contingunt. Incipit nunc mor-
bos in plasmate diuidere in species
duas. Unde inquit. Et ex
morbis plasmacionis est cum corrum-
pitur forma membri a principio sue
generacionis. sicut contingit puerorum
nascentibus. quorum capitum for-
ma aliquo organico lato similatur.
Aut etiam sicut natus habens ti-
bias obliquas etc.
Ex eis etiam est morbus in
concauitate cum accidit ei no-
cumentum sicut cum planta pe-
dis carne repletur. Species
2a ex morbis plasmacionis est mor-
bus scilicet in grauitate sicut si grauita-
tas pedis intrinsece carne repleatur
ita quod nulla ibi grauitas videatur.
Unde homo pedes nequit super
ossa continere et ubi sine pe-
de firmat uel appodiat grossum.
Aut si accidat aut si plus
inspissatur aliquid in poris
et meatibus sicut contingit
in opilacionibus et ex lapidibus re-
num contingentibus. Hec
est species uel morbus plasma-
cionis et est corrupcio porum et
canalium morborum sicut contingit
in opilacione generata in canali-
bus renum rone lapidum uel stal-
lorum in corpore generatorum.
Aut si membrum quod debet
esse asperum leue fiat ut
stomachus in quo superflua
humiditas exuberat aut si
quod debet esse exasperetur sicut
canna pulmonis contingeret.
Ex membris in plasmate ad
hunc est 4ta species et est cum mem-
brum quod naturaliter debet esse asperum
efficitur leue et molle sicut stomachus
superflua humiditate oppressus. Cum sto-
machus naturaliter debet esse asper du-
rus et solidus. sicut inuenit Galenus.
quatenus possit firmius comprehendere
et diminuere cibum cum digerit
in eo. Aut cum membrum quod ex
prima creacione et plasmacione
debet esse leue exasperatur et exa-
speratur sicut in canna pulmonis
cum siccitas immoderata accidit.
Est autem numerus a natura
egrediens in 6 uel 4 digitis.
Cum retulat morbos in creacio-
ne contingentes et in quantitate
et cum hic diuiserat morbos in
plasmate in parte autem ista
in 4 species voluit nunc refer-
re genus positarum egritudinum.
hic autem genus et de morbis in
numero morborum. Diuisit autem
morbum in numero sicut morbum in
quantitate in augmentum et di-
minucionem. Unde intendit quod in
membris quorum opus complet
in numero in determinato est numerus
naturalis si determinatus augeatur
ut si quis nascatur cum 6 digitis
uel creatur aut minuatur ut ali-
quis solum cum 4 digitis nascitur.
Intendit vniuntur duo digiti
et vniuntur et intendit membra
[illegible] vnita naturaliter separantur.
Intendit quod morbus [illegible] et
pauca diuiduntur in duas species
quarum vna est quanto eorum
que naturaliter debent esse separata
sicut contingit in eis qui nascuntur

quibus duo digiti ipsarum simul co-
iunguntur. Alia est quod separantur
membra que naturaliter debent esse
iuncta. Remedio solutionis continui dicenti
Solutio continui existit ne r.
in coniunctione membrorum aut sepa-
ratione in genere. Unde sicut ex
dislocatione brachii et incisione
pedis vel manus. Hic est genus
egritudinum notarum in solutione
continui vel unionis fiat aut solu-
tio tam in membris consimilibus quam
in organicis. Unde intellexit quod
fit in organicis cum dixit quod so-
lutio continui vel unionis existit in
coniunctione membrorum. Potest intel-
ligi fieri in aliquo ex membris
consimilibus sicut in fractura ossis vel
incisione carnis. Et hoc intel-
lexit cum dixit quod solutio continui
vel unionis reperitur in solutione
membrorum, i. quod sicut reperitur solutio
continui in aliquo membro cum aliis
coniuncto, preterea reperitur in aliquo
membro sola existente et aliquando
non coniuncto. Et intellexit ex dicto
suo sicut dislocatione brachii solutionem
unionis in membris organicis. Et
est illa quam dixit fieri in coniuncti-
one membrorum. Et etiam ex hoc
(?) manus vel pedis incisio.
Continue solutio in ossibus est
fractura, in carnibus aut et ve-
nis dicitur ruptura. Si solutio
facta sit secundum latitudinem vel longitudinem
in nervis dicitur scissura vel
punctura. Diversa sunt nomina
solutionis continui in membris con-
similibus. Nam facta in osse dicitur
fractura etc. ut in cartilagine. Solu-
tio facta in ligamentis vel cordis
dicitur quassatura et arabice dicitur
zaker si non sit facta in carne
dicitur vulnus. Si in processu
temporis eius vocatur ulcus. Si facta
in sola cute dicitur excoriatio. So-
lutio facta in ligamentis dicitur arabi-
ce (?). Si facta in corda dicitur abudar (?)
sed facta in carne dicitur vulnus. Si
si perdurat in tempore eius dicitur
ulcus. Si cum separatur cutis a car-
ne dicitur excoriatio. De causis
omnium morborum. Capitulum 2m de rebus egre-
dientibus a natura ut potest de causis morborum.
Cause dividuntur in manife-
stas apparentes que sic contingunt
cuti et superficiei corporum

sicut ignis et nix. Percussio et
aut ruptura contingens ex sal-
tu. Deinde fecit relationem
de speciebus morborum, incepit nunc
etiam referre causas ipsorum efficientes.
Et quia dixit supra cause continuent (?)
enim quedam extra corpus que
sentiuntur et manifeste incipiunt
et quedam sunt intra corpus
ex quibus quedam sunt propinqua
que coniuncte dicuntur et quedam
distantes et remote que dicuntur
antecedentes, ideo incepit nunc divi-
dere causas sive causas in duas species
has unum inquit. Cause dividuntur
in manifestas et apparentes etc.
Intendens quod cause dividuntur in
continuas coniunctas et antecedentes.
Dixit autem que sunt cause pri-
mitive dicens que sic contingunt cu-
ti et superficiei corporum etc. sicut
ignis cum calefacit, et nix qui
extra accidens infrigidat. Et
ruptura vero contingens ex sal-
tu. Saltus namque est causa mor-
bi communis ut potest solutionis con-
tinuitatis. Et ignis et nix sunt
cause morbi similis que est
in membris consimilibus specialiter
complexionis ut potest male complexionis.
Ex causis etiam sunt que
dicuntur coniuncte et ipse quidem
sunt dicentes inter has species.
Et hic quia quotidiana continuatur
putrefactio continuatur et febris pu-
trida. Ex causis etiam sunt que
antecedentes appellantur omni
repletio corpori contingentes.
Cause intrinsece dividuntur in cau-
sas propinquas que coniuncte dicuntur
et sunt ipse et remote meque (?) ne
et dixit auctor ipsum dixisse et
quod ipse sunt dicentes inter has species
i. quod faciunt differre quasdam
ex speciebus morborum in quibus
sunt sicut putrefactio que est
causa caloris extranei. Et causas
distantes et remotas que ante-
cedentes nominantur sicut est re-
pletio que causa opilationis et
opilatio causa putredinis et
putrefactio causa febris. Est autem
preter causas intrinsece ut ipsa
ablata tollatur et auferatur mor-
bus. non autem ita de antece-
dente eius. Et alibi hic ablata putrefactio

auffertur et cessat febris. Quando tamen non aufferuntur vel separantur cause si reperiendo auffertur etc.

Ex causis efficientibus vlcerum est quicquid corrumpit membri compositionem ex infusione humoris ad ipsum. Quicquid causat membri corruptionem ex infusione humorum ad ipsum licet vinculo rationis cause efficientis. De causis infusionis ad membra

Hee sunt scilicet infusionis ad membra fortitudo impellentis et debilitas seu impotentia recipientis et multitudo mali humoris fluentis latitudo meatuum et debilitas nutritive. Hec enim sufficiens summa apparet. Nota etiam quia videbis qualitatem in sibi corporis existentem separari et ad sui contrarium declinare.

Cause infusionis materie ab vno membro ad aliud sunt fortis potentia expulsiue membri humorem impellentis et debilis virtus membri recipientis. Et secunda causa est multitudo humoris in membro impellente. Tertia autem est latitudo meatuum inter membrum recipiens et impellens existentium. Quarta debilitas virtutis nutritiue. Quinta est causa confortans humorem superfluum in membro impellente generatum. Intellexit autem non dixit nota etiam quia videbis qualitatem in membro corporis existentem separari et ad sui declinare contrarium. Quod vigebit aliquod ex humoribus corporis membri et separari et ad sibi contrarium transmutare. Quod est ac si diceret quod vna ex causis expulsionis a firmis humoris ab aliquo membro est nocumentum forte illius membri causatum ex illo humore qui in eo existit et nota quod ex causis expulsionis ab vno membro ad aliud non membrum impellens situatur super recipiens

De causis egritudinis calliditate. Quod generat in eo calor quicquid est causa quare contingat corpori id quod inde eidem contingere consueuit. Ipsius autem et ipsius alius est calidus in potentia. Et calidum in actu est sicut calor solis. Intendit hic quod calor solis existens in corpore inducat in eo id quod est causa doloris. Quod est ac si diceret quod inducit in eo id quod est aptum de natura sua inducere scilicet dolorem. Quod autem tali speciei dicitur scilicet quedam vero calida est in potentia sicut allium et piper. Secunda vero est calida in actu sicut est aer calidus paulo post meridiem

Ex hiis sunt motus anime sicut ira et motus corporis sicut labor et corruptio et putrefactio et cibi acuitas et quod poros cutis claudit et constringit sicut aer. Ex causis calefacientibus sunt fortes motus anime sicut ira et motus corporum fatigantium et humoris putrefactio et cibi acuitas aer vero et quod poros cutis constringit intus quod calorem suffocat et euentari prohibeat. Nam inde particularibus generatur febris que effimera appellatur. De causis egritudinis frigiditatis

Causa harum egritudinum est quicquid in eo frigiditatem generat et quod soluitur ex eo dissolubile eius vicinius autem est ipso velut contingit in ipso assumpto aut in actu sicut est in niue. Quicquid in corpore generat frigiditatem soluit particulas nature complexionis. Sicut vero est violentia et forte efficit quandoque tamen morbos que complexionis solutiua appellatur sicut apparet in prolusione digitorum ex niue contingente. Actiue autem et operatiue contingens ex forte dissoluitur primo in speciebus causis sicut et ipso contingens a calore. Est enim quedam infrigidans in potentia sicut in semine et quedam in actu sicut niuis.

Magis est in pabulum sicut timatur et sicut contingit cui terminatur et ostenditur quorundam in lampade vel candelabro vehementius etiam saturitas et repleta calorem suffocat et extinguit. Cum cibus adeo fortis et valida quod ac non qua corporis intus timatur contingit quicquid inde sequitur diminutio

et corporis infrigidatio. Dicit etiam
accidit splendore luminis seu flam-
me diminucio seu extinctio ut o-
leum est in lucibula corporis con-
sumptum vel etiam diminutum, et
etiam excedens recapula eius cau-
sa est superfluitatis alicuius velut con-
tingit in repletionibus inordinate
appetitui est causa infrigidacionis
hec enim calorem tegit et suffo-
cat naturalem. Quemadmodum excedens
olei quantitas tegit flammam et do-
net ipsam omnino suffocet et ex-
tinguat.
Motus etiam fortes et diutur-
ni sunt causa evacuacionis
spirituum et infrigidacionis cor-
poris. Dimicte etiam infri-
gidatur calor sicut et fla-
ma a fumo extinguitur.
Quies etiam et ocium infrigidat
corpus quoniam ex emissione motus
augetur et fortificatur fumosa
superfluitas supra calorem naturalem
et ex ea sic extinguitur igitur tamen
fumus etiam super ipsum dominatur.
Est quoniam caloris natura inspira-
cio vel incitatio sicut igni eventi-
lacio vel exsufflacio et cetera. Constric-
tio et valida corporis motio de-
sistat concludit calorem in corpore
donec extinguatur corpus et item
dicitur rarum seu spongiosum de-
facili infrigidatur quoniam sic proprium
et dispositum ad hoc ut interius ca-
lor de facili dissolvatur et sic
dicitur in commento.

De causis egritudinum ex humiditate contingentibus

Quinque sunt in textu descripta humiditatem
generancia ex quibus aqua ca. dul-
cis super totum corpus diffusa est
humida in actu. Sic in commento.
Ex humectantibus autem in potencia
est usus piscium delectabilium
casei recentis quies corporis et
immoderata refectio vel sacietas.
Ex humectantibus in potencia sunt
sicut porri lactuce et alia piscium et cetera.
Intellexit autem hunc tamen retentorum
fieri ex hiis que retinent humiditatem
in corporibus seu prohibent egressum
earum cuius sunt que poros cor-
poris contrahunt claudunt et inspis-
sant.

De causis egritudinum ex siccitate contingentibus

Quinque sunt siccitatem generancia
generancia sensu intellectu

ve apprehensa e quibus quedam
excitant actu sicut boreas et
quedam in potencia sicut esus
sinapis continua fames seu ab-
stinencia propter quam humiditas
corporis consumitur et omnis
motus fortis et violentus. Con-
tingit etiam corporis ex ventris
solucione. Esus sinapis et fa-
mes excitant corpora quoniam ex eis
calor naturalis intendit consu-
mato et ablato alio agit calor
in membris corporis et in humi-
ditatibus eorum consumens et excitans
et cetera.

De causis egritudinum organicarum

Postquam exposuit egritudines re-
motarum membrorum consimilium
accedit nunc ad rememoracionem mor-
borum membrorum organicorum. Rentine
Cause magnitudinis membro-
rum sunt fortitudo et poten-
cia formative et etiam nutri-
tive. Due sunt cause magni-
tudinis membrorum scilicet forma pla-
smatis et magnitudo media per
quam nutriens intelligit.
Cause parvitatis membrorum
sunt contrarie eis que magni-
tudinem efficiunt in eisdem.
Causa corrupcionis formarum est
in [illegible] similitudinum. Et quoniam re-
ne malicie consimilis exeunt in matrice
contingit aut parvitate formatur aut
malo egressu fetus vel in ortu
suo ex nimia torcione contingit primum
in forma et figura. Causa cor-
rupcionis formarum membri cadit in
[illegible] recipientium similitudinem et
figuram et hoc contingit ratione ma-
licie complexionis matricis disponit in-
dividuum passivum quod recipit formam
et agens talis quod agens ma-
lam imprimat formam aut quod reci-
piens in malam formam recipiat que
diminucionem et parvitatem formatur
qua recepcio forme vel eius
actio seu gravacio impeditur. Et
quoniam non est secundum opinionem eorum
qui opinantur esse in formate
virtute activa. Contingit etiam
interdum sicut dicitur predicta corrupcio
ex re extrinseca ut parte in naturali
egressu fetus in matrice. Similiter
autem eorum preter corrupcionem for-
me reparatur interdum vel fre-
quenter obstetricis faciendo sicut

dicet prius quam indurentur ossa Et in summa corruptio forme accidit aliquando extra uel intra Et ab intra quidem accidit uel materia agentis aut materia passi et recipientis uel ambobus simul Error autem materia exit ab eis met aut exit a

Ex hoc etiam est matrice nutrix si delinquerit fasciando do puerum aut in eleuando uel in deprimendo ipsum

Nutrix est causa quia nati membra tortuosa efficiuntur cum errat in fasciando seu ligando ipsum cum fascia et hoc quia teneritas et humiditas assuit ipsius augetur secundum figuram eius ex ligatura impressa Sicut etiam contingit error aliquando commissio in eleuatione aut depressione ipsius ventrine

Vel si forsitan augeatur in eo cibus aut ad nutriendum in aliis existat Excedens sibi exigit quantitatis licet sibi similis sit Est tamen causa corruptionis forme sicut et excessus materie in utero scilicet contingentis a principio generationis Et sic cum ex multitudine materie debilitatur virtus materie plasmatiua in perfectione forme Et similiter videtur contingere cum nutritur et cibatur nutrimento grosso ante tempus congruum ad nutriendum ipsum tali nutrimento Nam cum surripitur cibus humidus et similis et puta lac corrumpit quando magnitudo membrorum informa a principio in eadem expressa

Aut si puer debilitate sui cadat cum non regitur ab alio et ipsius tibia aut crus inde frangatur uel eius nasus priuatur taliter quod inde tensionem et impressionem patiatur non etiam potest in eo natura siue si moueatur quis impotens se sustinere ratione fracture ossis nec deum perfecte consolidare. Hee omnes cause sunt extrinsece Nam cum primitus puer ambulare incipit habet potentiam ambulandi contingit inde et obliquitas seu tortuositas tibiarum corrumpitur etiam forma corporis in aliquo si frangatur aliquod ex ossibus ipsius prius quam eius consolidatio perficiatur et moueatur

Hoc etiam facit multitudo humorum in leprosis et paruitas coruncez et continuas febres patientibus In leprosis quidem euenit corruptio forme membrorum non suorum et similiter contingit in extenuatis et consumptis Est autem huius scientie que cum difficultate forma recipit

Aut tortura oris et faciei contingentis ex mollitie et relaxatione neruorum aut corrugatione et tensione neruorum per sus collum declinante Probabiliter cause iste sunt morbi Nam tortura faciei fit relaxatione et mollitie neruorum existentis in parte sinistra colligantia cum parte obliquitate sinistre, fit etiam interdum tensione et corrugatione neruorum et tunc procul dubio pars lesa obliquatur

Vestigia apostematum et cicatrices ulcerum et vulnerum procul dubio scemas aut formas in superficie corrumpunt Causa quidem huius in apostematibus est residentia reliquiarum apostematis sed in ulceribus et vulneribus causa est mala curatio ipsorum mala dissolutio etc. De causis clausionis meatuum

Cause clausionis meatuum pororum Sapientes dederunt operam in collectione eorum que sunt de genere claudentium et obturantium poros et meatus ex quibus sunt fortitudo retentiue et debilitas expulsiue et interdum etiam frigus est causa huius Pori et meatus clauduntur fortitudine virtutis retentiue et debilitate expulsiue frigus etiam coartat et inspissat constringit poros et meatus Co quidem ex corrugatione seu retra natione neruorum ex frigore co

Siccitas etiam constringente coartat eos valde et similiter etiam facit ligatura arta etiam angustat etiam obliquat eos per constrictionem exterius in aliquo membro consimilato constringit etiam eos intra superius Siccitas autem maligno membro stringit poros Idem facit ligatura fortis quodlibet membrorum

Hoc etiam contingit in diversis consolidatione colericis et ulceribus et etiam venenis sicut porco et carne in nature augmentata. Idem in augmento

Hic etiam facit humor aut sanies vel sanguis lac coagulatum et aqua. Constat quod isti humores funduntur in concavitatibus meatuum et replent et obturant eas, ut similiter faciet sanies.

Hoc etiam faciunt vermes lapis et fex sicca dura et aer. Hoc intellexit quod ubi dixit de vermibus generatis in intestinis quibus accidit colica per lapidem. Etiam intelligit lapidem in vesica vel in renibus et pacem ventositatem grossam interdum meatus obturantem. Unde etiam contingit una ex speciebus colice scilicet illa que evenit ex occlusione ventositatum intestinis. Ex hiis autem colica evenit ut plurimum retentio fecum et urine.

Cause aperitionis meatuum sunt fortitudo expulsive et debilitas retentive virtutis, scilicet a causis contrariis eis quibus evenit clausio ipsorum, puta debilitate expulsive et fortitudo retentive. Causa augmenti et diminutionis membrorum in numero: quandoque augetur et excedit numerus in nobis; augetur scilicet ex multa materia ut digitus si fuerit materia laudabilis aut rana si mala et illaudabilis. Cum retulerat causas aperitionis et clausionis meatuum, recepit nunc referre causas augmenti vel diminutionis membrorum naturaliter. Unde inquit quod quicquid augetur in numero membrorum augetur procul dubio ratione multitudinis materie que si fuerit laudabilis et conveniens corporis augmentum in naturale ut rana sub lingua. Quicquid diminuitur in nobis numero evenit a contrario eius cuius rememoravimus sermonem.

Causa egritudinum ab asperitate generatarum

Cause generantis asperitatem est ablatio humiditatis que interdum ex humore evenit in suo pulvere stipticorum et medicinarum. Hic procul dubio retulit causas egritudinum ex asperitate generatarum dicit quod efficiens asperitatem est quod aufferetur humores sicut humor siccus unum infunditur ad cannam pulmonis ipsam exasperans. Ideo etiam facit fumus et pulvis et cibi stiptici et medicine. Hec enim omnia constringunt et canna exasperant nimis etc.

De causis levitatis contra asperitatem

Causa levitatis contra asperitatem est sicut humor viscosus et omne pingue et etiam unctuosum et deagrimosum. Idem in contrario.

Cause unionis et continuationis separatarum

Procul dubio omne id de cuius natura est ut stet separatum ab alio cum aliquo modo ex unio fit unum cum eodem cum ungetur si colica non debite solidetur quod res in membro inopinata ostendatur. Procul dubio nunc retulit causas membrorum situs et positionis. Retulit autem duas causas huius rei scilicet unionem ex continuatione cuius quod creat separatum a membris. Unde ait quod procul dubio omne id de cuius natura est ut stet separatum a membro sibi vicino. Nam cum talis situs ei accidit, quod ei ut coniugatur membro illi etc. Quandoque separatio contingens nihil ex eis de quorum natura est ut sint in situ continui. Sit de genere et numero egritudinum situs et positionis in membris organicis et inter lonnam etiam est specie et ex genere solutionis seu continuitatis cuius quibus solutionis cause hic referuntur. Omne membrum cuius situs videtur per naturam esse cum ipsa et ad ista quod ei coniugatur si quid contingat quod separetur ab illo, quoniam talis separatio membrorum organicorum refertur sicut in multis procul dubio causa separationis unius ex eis ab alio de numero causarum solutionis continuitatis apparate membrorum consimilium. Quare ipse in causis solutionis appellat et ipsa ad causas refert specie consequenter.

Cause solutionis continui

Quia est humor habens vim et qualitatem ustivam et calefactivam et corrosivam vel lacerativam vel apostasim impulsa seu imbibita continuitatem

inferens vis dispositionis relaxans que movet dextre vel saltus contundens vel lacerans vel dirumpens vel lapis offendens et contundens. Notum est quod hec omnia solvunt continuitatem humoris vel corrodens et calidi et vapores membrorum confusiva et inter vias eorum dissolventes eorum partes motive ex laxatione quamcumque inferant ut sequitur.

Ex eis sunt medicine corrosive et ustive ut ferrum scindens et lacerans et quorum ventus scindit ratione tenuitatis.

Capitulum 3m de rebus egredientibus a natura et sunt accidentia

Quedam ex accidentibus reperiuntur in operationibus et quedam in quibusdam corporibus contingentibus et quedam in egredientibus ab eodem puta in fecibus egressu sanguinis sudore et urina. Quia iam explevit rememorationem de morbis et eorum causis incepit nunc referre accidentia per rememorationem contingentia. Nam accidentia consequuntur morbos sicut et morbi causas et necessario fiunt ex eisdem. Inchoavit autem in hac divisione accidentium in eorum prima causa. Unde incipit quod genera sunt tres gradus quorum primus secundum accidentium ab operationibus membrorum assumptorum ut puta a nocumento ipsarum. Et hec quidem est tercius ex eis. 2m est accidentium a qualitate corporis assumptorum ut puta a citrinitate macilentate et aliis que contingunt corpori per egritudines ex immutatione ipsius. 3m est accidentium sumptorum ab egredientibus a corpore sicut ab immutatione fecium urine et sudoris ut sequitur.

Egressus operationis naturalis a dispositione sua est triplex scilicet ipsius debilitas et ipsius ablatio et ipsius immutatio seu corruptio quod in quibusdam morbis est manifestum. Egressus operationis a sua dispositione naturali fit triplex. Nam aut debilitatur aut omnino aufertur aut permutatur quod in debilitate stat hominis ex igitur si digestio stomachi debilitatur egreditur cibus indigestus.

Si autem aufferatur egreditur qualis assumitur. Et si calor in debilitate alteratur et immutatur egreditur quidam cibus et fumosus efficitur. Et hec quidem significatio sic in omnibus operationibus sunt recepta hec enim notum est in visu ut sequitur.

Debilitas operationis visus est cum quis debiliter videt et ipsius ablatio est cum omnino visus prohibetur vel aufertur et ipsius corruptio et nocumentum immutationis cum ymaginatur aliquis se videre que non videntur. Exemplum debilitatis operationis est sicut debilis visus et exemplum ablationis eius est sicut visus ablatio et dicitur ipsius certus cum visus male et corrupte operatur est cum quis videt quod non videtur vel cum videtur ei esse quod non est et sic est qui videtur sibi videre esse ...

Exempla accidentium proportionalia reperiuntur in accidentibus contingentibus in aliis operationibus. Hec tria genera accidentium reperiuntur in omnibus aliis operationibus proportionaliter et sic dictum est de operationibus visus. Est autem sciendum quod precipue morbi sunt cause harum accidentium. Nam si corruptio et immutatio operationis fuerit in membro consimili erit quidem ipsius causa una ex 8 speciebus male complexionis. Si non fuerit in organico erit causa ipsius una ex speciebus organice.

Accidentia sumpta a qualitatibus corporis

Sensus visus attingit et percipit interdum aliquid ex accidentibus qualitatis corpori contingentibus scilicet ytericorum citrinitatem et tumorem visui perceptibilem et interdum percipit et attingit auris aliquid ex eisdem sicut sonum ventris in ydropisi. Percipit etiam ex eis aliud sensus odoratus quemadmodum fetorem contingentem in ulceribus putridis et corruptis. Ex eis est etiam quod in suo sapore gustu percipitur et sic contingit cum acredo vel acetositas in ore sentiatur. Tactu etiam quidam ex eis cognoscitur sic enim per tactum

cognoscitur certa dantes
Hec autem accepta a qualitatibus
corporis et non egredientibus sunt
secundum numerum sensuum. Nam ex
eis est que attingit et percipit sen-
sus visus sicut colores non egre-
dientes puta citrinitatem ictericie con-
tingentem et tumorem in pacien-
te apparentem et alia apparentes. Et
ex eis sunt que aure vel auditu at-
tinguntur sicut soni egredientes
a natura sicut auditus rugitus et gur-
gulacio in ventre ydropici cum ab
uno latere ad aliud movetur. Ex
hiis etiam accidentibus quedam per-
cipiuntur odoratu sicut in hiis qua-
rum odor est fetidus ut patet in ul-
ceribus fetentibus racione putrefactionis
et similiter calefactionis eis contin-
gentibus. Et ex eis sunt que suo sa-
pore per sensum gustus percipiuntur
sicut in ore amaritudo vel aceto-
sitas reperitur. Et ex hiis acciden-
tibus sunt que tactu cognoscuntur
sic enim cognoscitur durities attingens
membra in quo est cancerosum apo-
stema. Que sunt autem 4 humores cause
horum accidentium. Accidencia sumpta
Super accidencia ab egredientibus a corpore
dencia ab egredientibus a cor-
pore sumpta existunt secundum
quinque sensus. Quinque sunt
species accidencium ab egredienti-
bus a corpore sumptorum ab hiis
que corpori attingunt secundum nu-
merum sensuum. Sicut enim est in eis
sicut in speciebus accidencium sumptorum
ab hiis que corpori attingunt et
ipse quod refert causa que etc.
Sicut in urina si rubea fuit
vel nigra et sputa si fuerit
velut sanguis vel sicut butu-
rum et in eo quod racione dis-
solucionis vel resolucionis eg-
reditur sicut contingit in vento-
sitate sternutacione oscitacione
In vomitu etiam reperitur inter-
dum acetositas amaritudo vel
stipticitas et cum urina repe-
ritur fetida signat quidem
super vesice ulcera et in su-
dore etiam sentitur si sint
frigidus vel calidus tenuis vel
viscosus. Accidencia visu percepta
in egredientibus a corpore preter
naturam sunt sicut rubedo urine
et nigredo ipsius in febribus ap-
parencia et sicut sputum sanguineum
vel rubeum a pectore egrediens vel
sputum album apparens in morbo
pleuresi. Accidencia autem que in
egredientibus a corpore percipiuntur
per auditum sunt soni contingentes ex
impulsione rei superfluitates a
corpore expellentis sicut conti-
git in ventositate deorsum de-
scendente egrediente et sternuta-
cione que contingit cum recipit
superfluitates digestionis sive sim-
pliciter nasum impellit oscitacione con-
tingente ex impulsione humoris
nonnumquam stomacho inferentis. Que
sentiuntur per saporem sunt sicut
acetositas percepta in eo quod a
stomacho egreditur in vomitu et
similiter amaritudo et stipticitas.
Hec enim species in eo quod vo-
mitur sentiuntur. Que autem odora-
tu sentiuntur sunt sicut fetor uri-
ne signans super ulcera vesice
designans etiam intelligi corru-
pcionem et putrefactionem in cor-
pore existentem. Quod autem ex isto
sensu tactus percipitur est sudor
ipse. Percipitur enim per eum
an sit calidus vel frigidus tenu-
is vel viscosus. Quidam tamen opi-
nati sunt quod tenuitas et visco-
sitas sensu visus percipitur etc.
Hec quidem accidencia sunt
pacientium passiones et apud
nos signa et demonstrantes
et per ipsum fieri rememoracionem
de eis qui transitorie et in ge-
nerali fiunt nunc rememo-
racionem de eis in speciali.
Hec quidem accidencia quorum reme-
moracionem fecimus sunt in egris
passiones et apud medicos signa
super certum morbum demonstrativa
et ideo quando morbi sunt causa
accidencium et tanta quod attestantur
et signant super duas causas.
Unde sicut fumus signat et
attestatur super ignem sic ista
accidencia signant super egritu-
dines et per ignorantiam planum
referre nunc. Hec accidencia inquantum
sunt signa demonstrativa et signi-
ficativa. Hec autem est triplex ex partibus
huius sermonis scilicet de rebus non naturalibus
Omne signum sicut dicimus est
rememorativum aut presentis indi-
cativum vel pronosticum est in

inutile non nocens nobis cum re-
ceperit. ex eo quod prohibet sicut hu-
miditas firmari sudoribus Et
sunt species signorum Nam si
significet super egritudinem pre-
teritam et firmatam dicitur rememoratiuum
Rememoratiuum enim et medicina sunt
eius quod prohibet si non significet
super egritudinem futuram appella-
tur pronosticum Deinde inducit exem-
plum signi rememoratiui et dixit quod
sicut humiditas et sicut humiditas
quas medicus repit in corpore
patientis significes ei quod patiens
iam sudauerat in preterito Et inter-
dum significat ei quod egritudo iam fuit
firmata. hic autem genus nomine me-
dico nocens in pacientis sicut dixit
Omne id quod significat super
id quod iam existit. neque etiam
quod significat super id quod spe-
ratur est quasi inutile nocens
Cura enim eius fit a nobis
cum auxilio huius rei Et ex
signis significat super egritudines
presentes et futuras generaliter et
super accidentia ex causa generante
contingentia est quasi ex hiis que-
dam cognitio est utilis et multum
necessaria in hac arte mittitur ei cum
securitate et cognitio
Ex hiis quasi signis sunt que-
dam generalia et quedam spe-
cialia et particularia aliorum ex
membris de quibus quasi spe-
cialibus sanam rememoratiue
in arte seu parte artis cura-
tiue Signa horum ducum spe-
cierum dividuntur Nam quedam
earum sunt specialiter significantia
super qualibet ex egritudinibus Et
quedam ex eis sunt generalia si-
gnantia morbus in speciali
et ipse quasi incepit a rememo-
ratione generalium et loquitur de
specialibus cum loquitur de cura in-
dividuali morbi, ut non impediat

Rememoratio signorum generalium in principio iudicatum

Omne signum generale sumi-
tur a membris principalibus
habentibus et dominum puta ab
epate cerebro et corde hec
enim secundum veritatem dicuntur
principalia Signa generalia
sumuntur ab actionibus membrorum
principalibus contingentibus Nam quando
membra exercent operationes
multas in multis membris in corporis
Ideo quedam vel accidentia eis-
dem contingentia significant super cor-
ruptionem et malam dispositionem
plurimi ex membris corporis et si-
gnant in summa super lesionem gouer-
nementi uniti ex speciebus virtutum
primarum generalium in corpore existentium
sicut actio recepta in prima significat
super morbos et nocumenta virtutis
naturalis in epate existentia et contingentia
et actio pulsus super morbos
virtutis vitalis et hec secundum veram
opinionem medicorum et secundum philosophorum
super morbos nutritiue Signa vir-
tutis animalis ab operationibus a capite et cerebro sum…

Et cum est recte formationis
seu ymaginationis et forma-
tionis seu cogitationis seu
memorie et recordationis
Quando intellectus dicitur cum est
recte ymaginationis et iuste seu re-
cte cogitationis et recte recorda-
tionis Voluit autem per loqui
quod cum leditur aliqua ex pre-
dictis operationibus significat super le-
sionem partis cerebri illi operationi
approprie Est autem anterior pars
cerebri locus ymaginationis seu
formationis et medium cerebri est lo-
cus cognationis sed pars eius po-
strema est locus memorie et re-
cordationis Vnde significatur quod in
paciente maliciam ymaginationis
et formationis est morbus in an-
teriori parte cerebri et significat
cum patitur mens et ratio quod me-
dium cerebri patiatur Cum vero me-
moria patitur significat quod pars
posterior cerebri sit egrota
Omnes etiam et sensus lauda-
biles significant super capitis sanitatem
et nocumenta eis contingentia
denotant procul dubio quod morbi
existant in cerebro Quod hic
dicit est primo noti Nam omnes
motus corporis et proprie sensus
sani sunt et laudabiles significant
hoc super capitis sanitatem et cum
leduntur significat super capitis morbos

… signorum ab operationibus morbi cor…

Dum cor recte incedit in pul-
satione sua tunc eius dispositio
pacifica est et tranquilla Et
cordis pulsus mouetur sicut con-
ueniens est et debitum significat super

cordis sanitatem Si non deviat a
consueto et a sibi debito per naturam
significat quod morbus fiunt quum
venciatur et al' debilis et diversus
in pulsatione efficitur tandem alte-
ratur per diversas species egritudi-
nes aut debilitationem quare quis
et equalis sit talis pulsus diverse
Decima pulsus quorum primum sumitur ab
estimatione dilatationis vene
equalis
Desierunt genera pulsus in nu-
denario posita nisi ab ore sa-
pientis quorumcumque primum est
assumptum ab estimatione dila-
tationis venarum Ipse enim si-
gnat super dominum et fortitu-
dinem virtutis et ipsius equali-
tatem Genera prima pulsus
sub denario numero clauduntur secundum
quod ea sapientes narraverunt Et
quod primum est assumptum ab esti-
matione dilatationis venarum quia
tamen quod dilatatio est interdum for-
tis et valida et multum proportiona-
lis equalis et temperata Pulsus
magnus autem est cuius dimen-
siones eminet et ascendit et
signat super fortitudinem secundum
suam estimationem Cum a di-
versat per unum ex quibus reperitur
in qualitate seu dispositione dila-
tationis venarum Accessit nunc
ad species pulsus huius generis posita ex-
stentes enim in quas dividitur genus
illud Unum invenitur quod una ex eisdem
est illa que scilicet est nota in pulsu
magno et ille qui ascendens
dicitur id est eminens in omnibus
suis partibus dimensionibus scilicet
longitudine latitudine et profundi-te
aut qui magis debito in lon-
gum et latum extenditur aut qui
magis debito secundum membrum in
quo est elevatur
Parvus pulsus est contrarius
in virtute et etiam pulsus
longus et brevis Voluit
dicere quod pulsus qui ponitur dicitur
esse in hoc genere contrarius pulsui
magno et ipse quidem est in omnibus
suis dimensionibus diminutus et de-
pressus et retulit quod alias
duas species pulsuum et sunt illi
qui dicuntur longus et brevis
Est autem longus pulsus cuius lon-
gitudo augetur ultra longitudinem
naturalem et brevis quod est huius
contrarius scilicet diminutus a sua lon-
gitudine naturali
Ex eo etiam est strictus et latus
secundum eminens et profundus
hii etiam sunt alii huius generis quorum
unus dicitur strictus et est ille
cuius latitudo est minor latitudine
sua naturali Secundus autem est ille qui
dicitur latus et est ille cuius
latitudo maior est latitudine
sua naturali Tertius vero est ille qui
dicitur eminens et est altus Et
contrarius huic cavus et est profundus
Medius autem et equalis inter has
species est naturalis Secundum
genus pulsuum sumptum ex tempore motionis
Genus eius secundum relatum est
tempori motus qui varius et
diversus est ex quo est pulsus
velox et magne latitudinis et
signat quidem super calorem
et vim Et ex eo etiam est pulsus
tardus durans aggelationis Non
signat super debilitatem cum frigi-
ditate Secundum quod genus pul-
sus est cuius sumptio est ab e-
stimatione temporis motus eius Ex
qua quod est velox in motu suo
significat super dominium et immoderantiam
virtutis et caloris et ex eo est tar-
dus in motu quod signat sicut
debilitatem virtutis et frigidi-
tatem Et naturalis quod ex hoc
genere est medius inter ambos
Genus tertium sumptum ex tempore quietis
Genus sumptum ab estima-
tione temporis quietis in suas
species dividitur scilicet in frequentem
spissum et sine quiete signi-
ficantem super debilitatem virtutis
et caloris et interdum sibi con-
venit qui laxitatem et frigiditatem
virtutis attestatur Genus
pulsus sumptum ab estimatione qui-
etis dividitur in frequentem subitum
et est ille qui modicum habet qui-
etem qui quod debilitatem vir-
tutis signat et excessum caloris
Virtus enim rarior seu debili-
tatis magis debito venire ex-
tensionem et dilatationem et rar-
ior excessus festinat magis de-
bito motum suum et inde sequitur
quietis abbreviatio et diminutio

inutile non necessarium nobis quia re-
memoratiuum ex eo quod preterit sicut hu-
miditas firmata sudoris. Et
sunt species signorum. Nam si
significaret super egritudinem preteri-
tam et firmatam dicitur rememoratiuum.
Rememoratiuum enim et medicina sunt
eius que preterit. Si non significaret
super egritudinem futuram appella-
tur pronosticum. Deinde inducit exem-
plum signi rememoratiui et dicimus
sicut humiditas et sicut humiditatis
quam medicus recepit in corpore
patientis significantes ei quod patiens
iam sudauerat in preterito. Et inter-
dum significant ei quod egritudo iam fuit
firmata. Haly autem generaliter nominat me-
dico necessarium non rationi sicut dixit.
Omne id quod signat super
id quod iam existit necnon etiam
quod signat super id quod fu-
turum est cuius utilitas necessaria.
Cura enim eius fit a nobis
cum auxilio huius rei. Et ex
signis signat super egritudines
presentes et futuras generaliter. et
super actiones ex causa generante
contingentia est eius ex his quo-
cumque cognitio est utilis et multum
necessaria in hac arte initium ei cum
sanitate et conseruatione.
Ex his quoque signis sunt que-
dam generalia et quedam spe-
cialia et particularia alicuius ex
membris de quibus quoque spe-
cialibus sanam rememorationem
in arte seu parte artis cura-
tiue. Signa harum duarum spe-
cierum diuiduntur. Nam quedam
earum sunt specialiter significantia
super qualibus egritudinibus et
quedam ex eis sunt generalia si-
gnantia morbus in speciali
et ipse quoque incepit a rememo-
ratione generalium et loquitur de
specialibus cum loquitur de cura ni-
hilominus morbi ut non impediat.

Remedium signorum generalium in principalibus indicatum

Omne signum generale sumi-
tur a membris principalibus
habentibus et dominium puta ab
epate cerebro et corde. Hec
enim secundum veritatem dicuntur
principalia. Signa generalia
sumuntur ab actionibus membrorum
principalium contingentibus. Nam que
membra exercent operationes
multas in multis membris in corporis
Ideo quedam vel accidentia eis-
dem contingentia significant super cor-
ruptionem et malam dispositionem
plurium ex membris corporis et si-
cut in somno super lesionem nocu-
mentum virtuti ex speciebus virtutum
primarum generaliter in corpore existentium
sicut actiones recepta in prima significant
super morbos et nocumenta virtutis
naturalis in epate existentia et contingentia
et actiones pulsus super morbos
virtutis vitalis et hec secundum veram
opinionem medicorum et secundum plures
super morbos initiatiue. Signa vir-
tutis animalis ab operationibus a capite et cerebro sumpta

Et enim est recte formationis
seu ymaginationis et forma-
tionis seu cogitationis seu
memorie et recordationis.
Sanus intellectus dicitur cum est
recte ymaginationis et ipsius seu re-
cte cogitationis et recte recorda-
tionis. Volunt autem per hoc dicere
quod cum leditur aliqua ex pre-
dictis operationibus signat super le-
sionem partis cerebri illi operationi
apte. Verbi gratia anterior pars
cerebri locus ymaginationis seu
formationis et medium cerebri est lo-
cus cogitationis sed pars eius po-
strema est locus memorie et re-
cordationis. Cum signatur quod in
patiente malitia ymaginationis
et formationis sit morbus in an-
teriori parte cerebri et signatur
cum patitur memoria et scitur quod me-
dium cerebri patiatur. Cum vero me-
moria patitur signatur quod pars
posterior cerebri sit egrota.
Operationes etiam et sensus lauda-
biles significant super capitis sanitatem
et nocumenta eius contingentia
denotant pro dubio quod morbi
existant in cerebro. Quod hic
dicit est primo notum. Nam omnes
motus corporis et proprie sensus
sani sunt et laudabiles significant
hec super capitis sanitatem et si
leduntur significat super capitis morbos

Assumptio signorum ab operationibus morbi cordis

Dum cor recte incedit in pul-
satione sua tunc eius dispositio
pacifica est et tranquilla. Si
cordis pulsus mouetur sicut con-
ueniens est et debitum signat super

rectus sanitatem. Si non deviat a
consueto et a sibi debito per naturam
signat quod morbus sicut cum
venciatur et alii debiles et diversi
in pulsatione efficiuntur tandem alte-
ratur per diversas species egritudi-
nes aut debilitationes quod quis
et qualis sit talis pulsus diversa.

De naturali pulsu quorum primum sumitur ab
equalitate estimationis dilatationis vene

Nescivit genera pulsus in nu-
denario posita nisi ab ore sa-
pientis quorum quidem primum est
assumptum ab estimatione dila-
tationis venarum. Ipse enim si-
gnat super dominium et fortitu-
dinem virtutis et ipsius equali-
tatem. Genera prima pulsus
sub denario numero clauduntur secundum
quod sapientes narraverunt. Et
quod primum genus assumptum ab esti-
matione dilatationis venarum quia
cum quod dilatatio est interdum for-
tis et valida et multum proportiona-
lis equalis et temperata dicitur.
Magnus autem est cuius dimen-
siones eminent et ascendunt et
signat super fortitudinem secundum
suam estimationem. Quia dis-
cernat quis unum ex quibus reperit
inequalitate seu dispositione dila-
tationis venarum. Differt nunc
ad species pulsus huius generis positas ex-
sistentes enim inequales dicitur generis
illud. Unde invenit quod una ex eis
est illa que scilicet est nota in pulsu
magno et ille qui ascendens
dicitur id est eminens in omnibus
suis partibus dimensionibus scilicet
longitudine latitudine et profundi-
tate aut qui magis debito in lon-
gum et latum extenditur aut qui
magis debito secundum membrum in
quo est elevatur.

Parvus pulsus est contrarius
in virtute et etiam pulsus
longus et brevis. Voluit
dicere quod pulsus qui contrarius dicitur
esse in hoc genere contrarius pulsui
magno et ipse quidem est in omnibus
suis dimensionibus diminutus et de-
pressus et retulit quod alias
duas species pulsus et sunt illi
qui dicuntur longus et brevis.
Est autem longus pulsus cuius lon-
gitudo augetur ultra longitudinem

naturalem et brevis quod ad contrarium
contrarius scilicet diminutus a sua lon-
gitudine naturali.

Ex eo etiam est strictus et latus
et non eminens et profundus.
Hii etiam sunt alii tres quorum
unus dicitur strictus et est ille
cuius latitudo est minor latitudine
sua naturali. Secundus autem est ille qui
dicitur latus et est ille cuius
latitudo maior est latitudine
sua naturali. Tertius vero est ille qui
dicitur eminens et est altus. Quartus
est contrarius eius et est profundus.
Medius autem et equalis inter has
species est naturalis.

Secundum genus pulsuum sumptum ex tempore motionis

Genus eius secundum relatum est
tempori motus qui varius et
diversus est ex quo est pulsus
velox et magne latitudinis et
signat quidem super calorem
et vim. Et ex eo etiam est pulsus
tardus indigens congelationis. Non
signat super debilitatem cum frigi-
ditate. Secundum quod genus pul-
sus est cuius sumptio est ab e-
stimatione temporis motus eius. Ex
qua quod est velox in motu suo
significat super dominium et humiditatem
virtutis et caloris et ex eo est tar-
dus in motu quod signat similiter
debilitatem virtutis et frigidi-
tatem. Et naturalis quod ex hoc
genere est medius inter ambos.

Genus tertium sumptum ex tempore quietis

Genus sumptum ab estima-
tione temporis quietis in suas
species dividitur scilicet in frequentem
spissum et sine quiete significan-
tem super debilitatem virtutis
et caloris et interdum sibi con-
trarium qui laxitatem et frigiditatem
virtutis attestatur. Genus
pulsus sumptum ab estimatione qui-
etis dividitur in frequentem subitum
et est ille qui modicam habet qui-
etem. Qui quidem debilitatem vir-
tutis signat et excessum caloris.
Virtus enim racione sue debili-
tatis magis debito tempore ex-
tensionem et dilatationem et racione
excessus festinat magis de-
bito motum suum et inde sequitur
quietis abbreviatio et diminutio

Et valde tarde et raro qui sic seriens est pondus signat simplicationem artis et sitatem complexionis.

Quintum genus sumptum ab estimatione et di[spositione]

Genus sumptum ab estimatione dispositionis virtutis dividitur in fortem pulsantem et magnum et sibi contrarium debilem cuius pulsatio profunda est et exilis. Quartum genus pulsus est sumptum a dispositione virtutis pulsatiue et dividitur in duas species scilicet in fortiter pulsantem et fervientem et in debiliter provenientem.

Quintum genus pulsus sumptum a dispositione corporis venarum pulsantium

Ex genere sumpto a corpore vene pertractum est pulsus durus qui attestatur super siccitatem et ex eo est qui tantum mollis et humidus reperitur signans sui corporis humiditatem. Genus pulsus sumptum a dispositione et qualitate vene pulsantis dividitur in duas species quarum una est non mediocris sentit corpus vene pulsantis durum et hec quidem signat super siccitatem complexionis corporis percutientis.

Sextum genus pulsus sumptum a prima qualitate corporis vene pulsantis

Genus sumptum a prima qualitate corporis vene signat recte super complexionem scilicet frigidus super frigidam et calidus super calidam. Secundum genus sumptum a qualitate corporis vene pulsantis dividitur in duas species et ambe simul signant equaliter secundum complexionem quarum una est non sentitur vena pulsantis frigida et signat secundum complexionem corporis frigidam. Secunda vero est non ipsa sentitur calida et signatur super calidam complexionem. Est autem hoc genus eiusdem qualitatis cum eo quod ante positum est. Sunt enim de numero qualitatum tangibilium ut sequitur.

Septimum genus pulsus sumptum a contentis in vena pulsantium

Genus sumptum ab eo quo repletur vena declarat dispositionem esse humorum eius. Plena enim fit super humorum habundantiam et vacuus super ipsorum diminutionem hoc attestatur. Genus sumptum ab eo quod tradit vena pulsantis signat quidem super multitudinem et magnitudinem aut diminutionem humorum significatione manifesta. Nam si reperiatur plena sequitur quod super augmentum iudicium. Si vero vacua super ipsorum diminutionem et paucitatem.

Octauum genus pulsus sumptum a tempore motus et quietis ipsius pulsus

Genus sumptum ex motionibus et quietibus pulsus detegit quidem ad sensum species ipsorum. Est autem ex eo species iusti ponderis et contrariis pulsibus etatum temporum anni et regionis. Ex eo etiam est egrediens a debito consueto. Hoc genus quidem sumitur ex comparatione temporis motus pulsus ad tempus quietis ipsius. Sunt autem duo motus et due quietes ipsius. Unde autem ex motibus ipsius est cum arteria extenditur et dilatatur et alius cum constringitur. Et una quidem ex duabus quietibus eius est inter finem dilatationis et principium constrictionis eius. Secunda est inter finem constrictionis et principium dilatationis. Hic autem est quod inter quoslibet duos motus contrarios inter duas metas in uno motore existentes oportet de necessitate esse quietem mediam inter eos ambos et hos duos motus existentes. Cum autem dico quietem intelligo duas quietes. Et cum dico motum intelligo hos duos motus. Non ingenit quod in comparatione temporis quietis pulsus ad motum ipsius. Et genus sub quo sunt species eius detecte et manifeste ad sensum. Ex quibus quedam est species illa que dicitur species pulsus iusti ponderis et ille in quo comparatio et proportio temporis motus ad tempus quietis est naturalis. Et non dixit quod est contrariis pulsibus etatum. Intelligit quod talis proportio variatur et diversificatur per diversas etates tempora anni et regiones naturaliter in hoc est ille qui convenit etati eius naturaliter est et similiter tempori anni et regioni eius. Egrediens vero a natura est ille qui discordat eius naturaliter est. Et sunt ista ut videlicet sit in ea alia proportio motus ad quietem quam conveniat in eadem etate tempore

anni et locus habitationis eius
iustus aut in pondere naturali et
assetate est ille qui in genere
equali et temperata et etate et
tempore anni reperitur et regione
et similibus in hiis reperitur Ta-
lis namque pulsus dicitur iustus
ad pondus et ponderatus.

Ex eo etiam est sub pondere
diuersus quam primus in ordine
Intellexit per pulsum sine or-
dine illum in quo tempus extrin-
secus motu et quietis est tempore
egrediens a proportione naturali
Opinatur autem medicus quod talis
proportio naturalis est quod sit motus tan-
tus quanta quies et quantum
tamen secundum quod inde videtur se-
quitur et ... quod due quietes sunt
intellecte et similiter propter scilicet
egredientes et ingredientes vel
egredientis ... negat in genere
proportione quietis ingredientis

Aliud genus sumptum a qualitate quantitatis

Aliud genus eius sumitur
ab equalitate et uniformitate
aut diuersitate et inequalitate
ipsius Hoc genus pulsus diuiditur
in duas species scilicet in illum qui
diuersus et inequalis dicitur scilicet genus.
Quod terre inquit uni... primo
forme et ordinate dicitur unifor-
mis seu equalis qui non clau-
dicat et deuiat in hoc inequalis
dicitur et diuersus Intellexit
quod per pulsum uniformem et
equalem illum tamen quod pul-
siones sunt in pondere et in ge-
nere dilatationis et in genere tempo-
ris motus et in genere fortitudinis
et debilitatis Qui enim est hic uni-
formis in hiis omnibus est equalis Ta-
men omnia hec secundum quantitatem omnium
sit in eis secundum equalitas et inequa-
litas ... declarauit ea et ex-
posuit sub genere sumpto a parte
quantitatis. Decimum genus
pulsus sumptum a ... et diuisione pulsationum

In diuersitate generis sumpti
a ... pulsionum ... sunt
dicte ... pluralibus
pulsionibus est ille in quo diu-
sitate sunt dicte Hic autem ideo di-
cit qui ex similibus pulsionibus et
ex eis est qui solum in una p-
ulsione variatur et diuisificatur

Decimus pluribus pulsionibus diuidit in du-
as species quarum facit mentionem

inequalitate et in diuisibus
ordinatum et ordine carentes
que omnia nequit proponere
Volunt ... quod inequalis
et decens pluralibus pulsionibus
diuiditur in pulsum huius diuisibus
ordinatum et in pulsum nulla or-
dinem seruans in eis scilicet gradus ...
De quo inquit quod nequit ipsum
comprehendere Intelligit aut per
ordinatum in hiis diuisibus illum
cuius aliquae pulsiones sunt
diuerse secundum multitudinem diuinitatis
uniformes ita quod sit una diuisio
in plures uniformes aut similiter
... Et propter hoc diuisit ordinatum
in duas species et dicit

Consequentes huius ordinis re-
uersus et est secundum unum ille
qui postquam nunc sic pulsauerit reuer-
titur quiescens ad peruenientem
Intellexit quod ex ordinato in huius
diuisibus est quidam cuius diuersitas
redit et post aliquas pulsiones
uniformes et quod reuertitur ad diu-
ersam pulsionem ... determinatas
pulsiones similes et uniformes
Et est ille quem intellexit cum di-
xit postquam nunc sic pulsauerit reuerti-
tur quod cum nunc sic pulsauerit ma-
nens est in aliqua forma diuisi
pulsiones equales reuersus ad illam
eandem formam in pulsando et
peruenit et ex eo est cuius di-
uersitas numero redit sicut prius
et quietis fecit huius mentionem

Ex eo etiam est cuius regres-
sus numero sunt uniformes
et talis est qui cauda soricis
appellatur Intellexit ex hiis
diuersis et inequalibus pulsioni-
bus quedam que non regredi-
untur seu redeunt post determinatas
regressus pulsionum equaliter
in ambos intercurrentes Ex hac
aut specie est pulsus qui cauda
soricis appellatur et est pulsus
ille qui a primo sue pulsionis
magnus comprehenditur ... aut
pulsatio eius quanto minor per-
ma percipitur hoc cessat a talis
diminutione pulsationum donec
quasi ad nihilum deueniat et
adeo quod interdum ultima specie
occultetur et interdum nimis
Et ex hoc quidam comparant ipsum
caude soricis quia quanto post

eius magnitudine diminuitur et
subtiliatur sicut et cauda soricis
Et similiter quando pulsus disponitur
recuitur interdum et interdum
nequaquam s. ad priorem dispositi-
onem et ordinem et propter hoc vocatu-
lus deficientem et inequalem in plu-
ribus percussionibus vocatur autem
inequalem in unica percussione
Est etiam eo qui dicitur seu
diversus in unica percussione re-
peritur qui mensura quatuor
digitorum capitur Diversus et
inequalis in una percussione dici-
tur ille cuius partes sunt dissimiles in
hiis generibus repertis in unica
percussione arterie reperta in arteria
utrum erit velocitas dissimilis
unius percussionis et sic erit de a-
liis generibus Et hic quando erit
arteria in principio sui motus mul-
tum velox et inde fit multum tarda
et e contrario et propterea ondit quod sit dif-
ferens in una percussione cuius sunt
plures species Ex quibus quedam
habent propria nomina et quedam
non et tamen id inquit ex eo etiam
est specificatus alicui rei refertur
et sermo non quod erit nunc super
nominatus et cetera
Ex hiis quidem speciebus que-
dam sunt nomine signate et que-
dam non Et si quis prime propor-
tionatur et refertur alterius
rei et nos quidem loquemur nunc
de nomine signatis Ex hiis quedam
quidem est pulsus intercisus
et alius continuus Ex hiis etiam
est altus humilis et depressus
Ex simul diversus una percussio-
ne est ille cuius percussio primo
una percussione interrupitur et similiter
et quantitate minuitur et augetur Et
ex hiis etiam sunt quorum que-
dam partes alte et quedam sunt
humiles et depresse et cetera
Ex hiis etiam sunt in cuius
percussione sunt duo ictus et
ex eis etiam sunt in quo sunt
plures Hic pulsus similatur
malleo qui ferit super incudem
et per resistentiam incudis pri-
mo elevatur et quasi iterum ferit
incudem iterato et cetera
Est etiam vermicularis ex
hiis et serrinus et similiter

formicularis et undosus
Vermicularis quidem similatur ver-
mi in motu suo cum contingit ex
debilitate virtutis nequeuntis arteriam
impellere Qui quidem fortior est for-
micularis Undosus autem aquarum
undis assimilatur in partibus suis
et signat humiditatem durantem et su-
dorem futurum Serrinus similatur
in partibus suis serre dentibus cum
quidem habet attestationem super apostemata
in tunicis interiorum membrorum ge-
nerata puta super pleuresim et
alia ab eo et cetera sequuntur
Ex hiis etiam est ille qui tre-
mulus dicitur ex quo est si-
gnum super ethicam Hic quidem
pulsus s. tremulus significat super
spasmum et similiter super ethicam significat
Omne quidem genus pulsus
continet duas species est enim
una equalis hec ex ambobus
contrariis descendit seu reponitur
in gradu Omnis pulsus ex
generalibus preditis continet sub
se 3 species ex quibus duo tenent
rationem extremorum s. pulsus
excessivus in illo genere et diminutus
et medius quidem inter ambos est
equalis in illo genere Alie
species post equalis diversitate non
equalis et inequalis in diversitate an-
ime quidem species quas retulimus
sunt variantes priores et alie ab
eis habent medium
Ex pulsu temperati corporis
cognoscere pulsum nulli est do-
ceri quas ex eo nunc lateri e-
quentur aut inequalitatis effi-
ciatur Pulsus namque cogno-
scitur per comparationem ad pulsum
equalem temperatum similiter et medium
quidem et tractatus in illis generibus
queritur tunc pulsum eius Inequa-
lis vero seu intemperatus est ei dissi-
milis Unde ex comparatione eius
ad aliud scitur usus quod generis
egrediatur ab equalitate ad aut
ad excessum expressum vel diminu-
tionem declinet et cetera
Omnis pulsus egrediens
a dispositione convenienti corpori tem-
perati ad egressum eius a com-
plexione equali Egressus
naturaliter pulsus a complexione equali
est quidem secundum egressum complexionis
ipsius a complexione naturali et cetera.

declinacio pulsus illius erit secundum
declinacionem complexionis eius Rememo-
racio de pulsu etatum et temporum anni et regionum
Scito esse varias species z sexto
pulsuum in diversis etatibus et
anni temporibus et in diversis re-
gionibus Sciendum quod diverse sunt
species pulsuum secundum diversa tempora
etatum hominis et secundum et anni tem-
pora et etiam secundum naturas diversas
regionum et hoc quod est notum
omni viventi quo secundum diversitate istorum.
Et etiam in diversis commixcionibus
complexionibus hominum et habitudinibus
masculis et mulieribus Et etiam
sciendum quod diverse species sunt pul-
suum secundum diversas complexiones hominum
et habitudinem diversam id est secundum
maciem et pinguedinem et secundum
masculi et mulieris complexionem Et
hoc quoniam pulsus naturalis diversificatur
et etiam variatur secundum ista unde
medicus qui hec ignoraverit igno-
rat quod pulsum equalem in quo-
libet hominum etc.
Pulsus velocitas cum magni-
tudine est in calido et sic
etiam est in iuventutis etate
et in masculis est etiam calor
excedens in istis Pulsus
calide complexionis est velox et ma-
gnus talis etiam est pulsus iuve-
nis et masculi quia enim calor ex-
Talis etiam est ... cedens in istis
in regione et habitacione
meridionali maxime regnante
et estate locus quidem et me-
ridionalis regio significat quod propter mul-
titudinem caloris sui designat quo-
modo quod pulsus incolarum suarum velox
sit et magnus Talis etiam est pul-
sus maris et hac racione et excessus
caloris eius et etiam pulsus pre-
gnantis ipsa enim calescit ex affi-
nitate fetus etc.
In frigido autem pulsus parvus
et tardus et consimilis quidem
est in senibus et autumno
Et hoc est racione frigiditatis in hiis
etatibus et temporibus dominantis
Consimiliter quod est in mulie-
ribus et pinguium carne laxam
habentibus Talis etiam est in septem-
trionali habitantibus Contrarium vero
Qualibet sicut est suum sonat
quod pulsus durus et cuilibet humi-
di [illegible] pulsus eius mollis

idem commentum
Pulsus cuiuslibet habitus complexionis equa-
lem et temperatum similiter quod pulsui
proprio ipsius Intellexit autem quod
pulsus cuiuslibet existit per equalis
Quantum clima [illegible] et temperatus
sequitur complexionem [illegible] equalis
sequitur complexionem etiam climatis secundum
ipsum [illegible] secundum opinionem [illegible]
est temperatum sicut dicimus
Pulsus infantis frequens est
et mollis Pulsus autem senis
tardus est et durus Pulsus
quidem infantis frequens est propter
calorem eius et mollis racione humiditatis
complexionis et ideo pulsus senis racione
sue frigiditatis est tardus et est du-
rus propter complexionem ipsius talem etate
significante complexionis status eius etc.
Pulsus cuiuslibet corporis multum
humorem ferentis est valde plenus
Omne corpus plenum ex humore
habet pulsum valde plenum illauda-
bilem et non varium Omne corpus
a materia vacuum procul dubio habet pul-
sum illaudabilem et varium Idem
in commento Assumpcio signorum a
Pectus et pulmo sunt sputo
organa anime que siquidem
fuerint sana fundamenta vite
conservabunt Pectus et pul-
mo sunt organa expirationis
et anhelitus et hoc quoniam cum di-
latatur dilatatur pulmo ipsum pec-
tus latus trahens ipsum ex nari-
bus ut [illegible] Unde
cum pulmo sit dilatatus et ampliatus
ingreditur aer in eum sicut ingre-
ditur in follem post sui dilata-
cionem Cum autem constringitur pectus
constringitur pulmo et per eius egre-
ditur aer alius sicut egreditur
ex folle cum constringitur et compri-
mitur [illegible] et accidit quod [illegible]
[illegible] pectoris et pulmo-
nis [illegible]
Si omnes eorum declinent
ad aliquam maliciam cor siquidem
[illegible] ex sui inflamacione
Si predicta organa declinent
a suis complexionibus equalibus et na-
turalibus procul dubio cor ex sui super-
calefactione inflamabitur Calor
enim cordis temperatus et infrigidatur
per anhelitum
Et quod sputum habet significa-
re superacionem pectoris complexionem

in qualibet egritudine eidem
attingente Cum accidit aliquis
morbus pectori sputum superius cum
tussi habet super dispositionem ipsius
pectoris in illa egritudine atte-
stari et potissime in apostematibus pleu-
resis id est in apostematibus velaminis pectoris
et similiter in apostemate pulmonis
Emputatio quoque sputi procul-
dubio super principium attestatur signis
quod materia in illo sit digesta Pleu-
resis est illa in qua sunt 4 acci-
dentia inveniuntur scilicet dolor lateris
pungitivus febris acuta tussis et spu-
tum Et autem quod emputatio sputi in
principio huius morbi indicat mor-
bum ipsum esse in principio et hoc quoniam
sputum est superfluum eius quod
dissolutum est ex apostemate in pectore
propter quod principium sputi significat hunc
morbum esse in principio et quod incipit
dissolvi ex eo per viam digestionis
Si autem fuerit parum et tenue
habebit super digestionem debilem
attestari Si fuit sputum tenue
significat super debilitatem digestionis
materie apostematis que est causa mor-
Si fuerit medium et equa-
le in hoc signat quidem quod mor-
bus iam ad medium augmenti
pervenit Si sputum quod est inter
tenuitatem et spissitudinem me-
dium fuit proculdubio morbus iam per-
venit ad medium temporis augmen-
ti Sunt autem 4 morbi tempora scilicet
ad huc dicam scilicet tempus principii et augmen-
ti status et declinationis
Si autem fuit multum et spissum
tunc proculdubio erit morbus
in statu Si sputum fuerit
multum et spissum et grossum
indicat proculdubio quod morbus
sit in tempore status
Tenuitas etiam sputi significat
quod humor faciens morbum
levis sit et subtilis Tenui-
tas quoque eius quod expuitur significat
quod humor ex quo fit huius apostema
talis etiam significat sit tenuis
bit quod morbus sit velocis et
cite digestionis si vero fuerit
grossum significat quod morbus
sit grossus et tardus Spu-
ti tenuitas signat super velocem
dissolutionem morbi Grossitudo autem
super grossum super humorem grossum
et tarde dissolucionis et consumptionis
nomen morbi
Sputum quidem nigrum quod
super pacientem dominatur significat
super vehementem adustionis
Sputum quoque nigrum quod super
pacientem dominatur significat super ma-
liciam colere nigre usta et si per-
severavit talis colera paciens perit
et moritur et ideo passio que ta-
lis est tale quoque expuit sputum
Sputum etiam viridis coloris
signat super coleram citrinam
et prassinam vel porrinam Spu-
tum viride scilicet viridum colore citri-
ne et prassine et porrine propter
hoc ipsum etiam est ex signis malis
Sputum habens citrinitatem
claram signat super coleram
vitellinam Omne sputum cuius
citrinitas vergit ad aliqualem
albedinem signat proculdubio super
quandam speciem colere videlicet que
vitellina dicitur et ipsa quoque est
prima mala quoniam viridis est
Sputum album signat procul-
dubio humorem flegmaticum
et viscosum quidem frigidum et
sputum cuiuslibet fetidum est procul-
dubio putrefactionis significa-
tivum Intellexit quod per tenuibus
sputum fetidum et mali humoris
est signum quoniam pulmo sit
corruptus Tale autem sputum accidit
prope mortem superveniens
Omne sputum sine fetore si-
gnat quod in eius pectore nulla
sit corruptio Omne sputum immu-
ne ab horribili fetore et odore
fetido signat quidem paciens non
incurrat aliquam putrefactionem
Si sputi figura rotunda sit
et cum hoc paciens febrem pa-
tiatur hoc quidem erit ex signis
significantibus quod in diafragmate
eius sit apostema Asserunt
medici quod sputum rotundum et
conglobatum signat super persim
ego tamen non credo ex simul dicen-
tibus hoc quod signat super diafra-
gmatis apostema Intellexit
enim hic apostema quod arabice dicitur
birsen quod cum sputo sputo erit
febris valde vehemens Quod quidem
signat super siccitatem seu con-
sumptionem in diafragmate
si non tamen eo assit fe- lenta et

cronica significat quod super ptisim et hic quid intellexit in hoc dicto: Si pungens non cessat suo ucerit tussire iam quidem incidit in ptisim. Sputum autem egrediens sine tussi et difficultate significat perfectam digestionem. Sputum quod signis super bonam et perfectam digestionem est istud in quo 4 sequentes conditiones inveniuntur scilicet quod sit album spissum et iuncta et quod sine tussi labore omnia egrediantur et sine fetore seu odore horribili etc.

Remuneratio (?) generalis ab operationibus epatis

Generatio nutrimenti in animali et humorum est in epate ex cuius augmento augetur humor in corpore. Generatio et humorum est in epate et cum augetur eorum generatio in eo augentur etiam humores ipsi in corpore. Omne membrum etiam ... toto ratione ipsius augetur est ... in ipso membro propria operatio. Intellexit quod omne membrum corporis bene epate augeatur et quod membrorum membrum nutrientium sunt in nutrimento ex ipsa operatione eius ... apparata augentia. Est ergo producta operatio epatis hic dictum quod epar est fons virtutum naturalis et sunt per ipsum virtutes naturales in residuo corpore. Hic egrediuntur et subingrediuntur ab eo sicut vitales a corde sensitive a cerebro hoc tamen est secundum opinionem G. et ypo. et platonis.

Ex vapore autem in epate existente fit spiritus naturalis quo quidem membra suas exercent operationes naturales. Ex vapore humido in epate existente fit spiritus naturalis quo quidem membra suas exercent operationes naturales. hic autem nimie sensu percipitur secundum est dictum aliorum ad quod opinione salvari potest hinc autem communi sunt alibi per.

Ex reliquo corpore sanitatis seu humore eius sano fit corpus sanum est autem humor sanguinis epar sanum fuerit. Sanitas corporis stat in sanitate epatis. Sanitas vero epatis stat per sanitatem humorum nisi fuerit secundum naturalem dispositionem talis autem sanitas epatis ex sanitate epatis existit.

Et aque quod derelinquunt ... album ad ipsum insistentis ex ... humorum super ipsum dominanti aque quidem in potu sumpte derelinquit et penetrantes fauces cibi sumpti ad epar et cum humoribus super eum dominantibus immiscentur.

Aque etiam emittuntur ab ipso epate ad eius colatoria et ipse mihi ... cum humoribus eius admiscentur. Ex quo signat aqua in potu sumptam postquam ad ipsam pervenit ab humoribus et inde expellit eam ad renes et vesicam miscentur ... humoribus. Unde advenit eis cum modico ex eis etc.

Et ipsa quidem aqua fert secundum colores eorum non erunt ... ordentes omne id quod est secundum naturam vel contra in decoctione et digestione ipsius. Et hoc quidem dicit et non est nam aqua in potu sumpta et per urinam emissa fuit secundum colores humorum in corpore existentium et ideo stat super dispositionem nature et complexionem ipsius etc.

Et procul dubio quicquid urina contentum super cuius veritatem experientia attestatur. Sunt enim apud nos ex urina significationes significantes qualis sit pressur (?) fluentis. Hoc cuius quod hic dicit contentum ex eo quod precessit et hic quidem urina ex humoribus ... commixta fit tincta et colorata. Habet quidem super eos notitia attestari. Et in summa quia ipsa est superfluitas digestionis ... que fit in epate. Habet ergo significare super dispositionem totius corporis generalem. Generaliter urine sunt 4 ... primum est de colore urine 2m de sedimentis 3m de ypostasibus 4m de odoribus et primo est ... de coloribus.

Urina sumpta ab urina et contentis (?)

Albus color urine est ex signis super multitudinem cibi et potus seu nauseativam ... etatem significabit aut super dominium frigoris vel humoris flatum super fluxum urine vel opilationem epatis. Color quidem albus significat quandoque multitudine cibi et potus aut super destructione digestionis in sto-

uel super dominium humoris flatis
aut super fluxum urine . i. super egressum
eius mediantarum ... in tali conflu
xu egredi urina alba indigesta
uel super opilationes epatis et quo
niam opilatio est ex phlegmatibus dige
stione ne possit egressum ex ve
na per vias suas penetrare sed solum
subtile et aquose propinquum in colore
Citrinum aut ruffa videtur mo
dica citrina signat quidem super
puritatem colere rubee sed cum est in
colore ignea sit super multitu
dinem colere . Hec est etiam pre no
tum quando urina exit ad proxima
infinitate signat quoniam cum procede prava
colere sit ei admixta et ex pinus non
sit quietata in renibus et epate Cum
aut cum multum tali colore extremo
tincta signat quidem plures multi co
lericam rubeam .
Color quidem clarus sub ru
beo puro in eo tunc est amplior co
lera ru. Color quidem urine qui
dicitur clarus . i. rubeus purpureus
quando quidem ex commixtione colere rubee
tingat existit subtiliter ignea . Ma
gis tamen est amplior colere rubee et ideo
Valde aut rubeus est color
eius ex natura sanguinis non cum fu
erit talis ex assumptione croci
aut applicatione alicuius tingentis
aut sit ex colica . Color valde
rubeus urine signat quidem super
mixtione sanguinis cum ea et dominium
ipsius in corpore nisi cum ille cuique co
medit aliquid quod sit quod tingit uel super
corpus applicuit aliquid sicut est
alcanna et similia aut talis for
tem dolorem per colicam passus est
Si aut videris in quarto parum prius
visa fuerit fusca signabit quod
super fortem algorem si vero
appareat talis post primum processit val
de rubea signabit super fortem
humorum adustionem . Si nigredo ap
pareat in urina post primum processit fu
sca vel pallida talis signabit quod
super valde fortem algorem et fra
ctionem caloris patientis . Si vero
appareat post ultimatam rubedinem
quod signabit super inflamationem et
adustionem humorum patientis . Et quelibet
que ita est ex ambabus urinis
iste signat super mortem eius cuius
est ipsa et hec quando ultimata fri
giditas nigredo facit sicut et ulti
mata caliditas .
Iudicia aut super morbum ex co
lore urine nisi cum fuerit talis
ex cibo ipsam tingente puta
de oleribus cassiafistula et omni re
ea breviter tingente sicut al
muri et similibus . Rufa quidem
signat pro colorem suum super species
humorum in corpore existentium et super
eorum quantitatem ex quibus morbi
fiunt . Cum ergo morbi ex eis gene
rentur decet quod medicus iudicet
pro colorem urine super speciem morbi
seu cause eius nisi cum color eius ex re
assumpta contingit ut puta cassiafistula
et almuri et talibus consimilibus .
Tenuitas *Rememoratio substantie urine*
tas substantie urine fit super purita
tem digestionis . Tenuitas quidem
substantie urine signat super puritatem
digestionis et eius debilitate et hoc
quando debilitas digestionis ex debili
tate decoctionis fit . De natura aut
decoctionis est quod habeat aquam i.
grossitiei et inspissationi . Propterea
tenuitas urine super paucitatem
digestionem et digestionis debilitatem
habet signare .
Et procul dubio efficitur urina
tenuis per eorum corruptionem
cibi et per opilationem epatis
et per aquam . Hec enim omnia sunt
nisi corrupte in se opilatio et aqua
impediunt et auferunt decoctionem
cibi . Cum aut non requirit sed cibus
egrediuntur urina alba et cruda
Urine aut grossities super di
gestionem aut super multitudinem
humorum flatum in corpore existentium .
Urine grossities signat super vim
et fortitudinem digestive aut super
grossitiem materie . Et prima quidem
attestatur super sanitatem , sed secunda
super morbum et egritudinem *Reme*
moratio fere ypostasis in urina qua
quidem ypostasim videmus triplicatur
scilicet colore rore et substantia tenui
uel grossa designatur
Quando ypostasis fit alba in colore
signabit quidem super salutem et
liberationem infirmorum . Ypostasis
quidem est ex humore quem natura digerit ,
quando non est alba signat quod natura
iam superavit humorem istum et eius
decoctionem iam perfecit . Est enim al
bedo signum laudabile et super

digestionis signum quod in principio est quod substantia
urine prius dealbetur quam urine co-
lor mutatur et ideo non albescat ypostasis
significat quod quamvis humor efficiens mor-
bum iam receperit decoctionem bonam
et laudabilem tamen quia est ei ex prin-
cipalitate nature sive ad naturam facit [illegible]
et ob hoc etiam facies alba laudatur
in acutis et alie ab ea vituperantur
Si vero color eius appareat citrinus
sicut exit ex acuitate colere rubee
Cum videmus ypostasim citrinam signat
super acuitatem colere citrine et quod spiritus do-
minetur flavus [illegible] ipsius nature
Si vero appareat rubea velut sanguis
significat procul dubio super maliciam di-
gestionis ipsius sanguinis ypostasis
quod rubea signat super dominium
sanguinis et maliciam digestionis eius
propter extremitatem quantitatem eius Non
enim accidit nocumentum sanitati ex sui
qualitate sed inquantum est sanguis
et pro tanto retinuerunt medici quod
sanguinea urina signat super salutem
per morbi longitudinem
Et si talis fuerit dispositio ipsius
prolongetur sic variaretur exit
ex capite acuto Si autem rubea
ypostasis fuerat non fetida significat
procul dubio super acuitatem cause sed
tamen nescio ex dictis ypocratis vel G.
Si vero confirmetur experimento, ha-
bet quod [illegible] et probabile [illegible]
Et si fuerit nigra post intensam
rubedinem et petens fun-
dum [illegible] prius in alto appa-
ruerit significat quod natura pervenit
[illegible] ad hoc [illegible] separetur et po-
tissime in casu virtutis non est
species de ea aliqua [illegible] et quod
[illegible] sit morte propin-
qua ex violencia virtutis Si
ypostasis incipit nigrescere post
magnam rubedinem et non sit fuit
depressa in fundo vasis [illegible]
primo apparuerit in superiori par-
te eius et non sit assit casus vir-
tutis signabit quod super mortem
propinquam ex violencia [illegible]
[illegible] dicit et talis urina appa-
ruerit [illegible] in febribus acutis
et perniciosis
Et si apparuerit nigra post eius
rubedinem preter quod morbi ma-
sit acuta et potissime si cum

tali rubedine assit aliquod signum
laudabile et radix morbi fuerit
ex [illegible] signabit quod sit morbi
consumptionem et hoc secundum plurimum
Si ypostasis incipit nigrescere in colore
post eius rubedinem preter quod in mor-
bo fuit acumen aliquod et fuerit
principium morbi ex colera nigra significat
quod morbus sit iam consumptus et ma-
xime si cum hoc assit signum aliquod
ex signis laudabilibus quorum sunt
[illegible] et hec quod
dicit secundum [illegible] urine contingit
non semel secundum ypocratem eius [illegible]
Si appareat nubes supernatans
in superiori parte vasis significat
quidem super cruditatem licet sit
ibi aliquid digestionis que ex
ventositate consistente se ei im-
peditur et inde super elevatur
Cum nubes supernatat in urina
signat signum super cruditatem licet
sit ibi aliquid digestionis aliquantula
digestio Causa autem eius quare supernatat
in superiori parte vasis est ventositas in
ea inclusa que nequit dissolvi pro-
pter [illegible] descensu eius ad fundum
vasis et ob hoc dicit quod sit ibi [illegible] sit
cruditas [illegible] signum apparet in uri-
na [illegible] incipit digestio fieri
[illegible] alba [illegible] cruditatem
Et scito quod si videatur [illegible]
pendens in medio quod prava ventositas
sit ibi et quod ipsa sit in medio di-
gestionis sive Commentum [illegible]
Et scito quod si precedente sedimenta
fuerit album leve et continua et
inferius depressa et talis continue
appareat quod digestio morbi sit
completa Et post ypostasis [illegible]
appareat alba et levis et continua in par-
tibus residens in fundo vasis [illegible]
continue appareat [illegible] non efficitur uri-
na [illegible] alba fuerit
[illegible] et post [illegible] ad al-
bedinem scito quod tunc iam digestio
fuit perfecta et quod morbus iam venit
ad statum suum et quod incipit de-
clinare Est ergo sciendum primus quod
hec tres conditiones coniunguntur scilicet
albedo levitas et ipsius depressio
in fundo vasis quare quod significat
super perfectionem digestionis laudabilis
albedo enim est signum decoctionis
naturalis et similiter continua [illegible]
et ipsius levitas signat super equa-
litatem digestionis in tota ypostasi.

scilicet ypsius et depressio eius signat super
... ipsius decoctionem non tamen
inquantum est superfluitas sed quia non re-
mansit in ea nisi per terrea de natura
enim ponderis terrea est quod petat fundum
et in summa superfluitas cocta et digesta
gravior est et levius est indigesta sicut
patet in lignis et aliis a natura descendentibus
Cum Remotio fundi ypostasis
autem apparet ypostasis non con-
tinuata signat super debilitate
virtutis Si ypostasis una die vel
duobus appareat et tamen cesset ap-
parere et iterum postea appareat iterato si-
gnabit quod quidem super virtutis
debilitatem ex privatione conjunctionis
ipsius unde apertio ypostasis attestatur
super potentiam in corporibus suis
Si vero fuerint in ea contenta
similia fragmentis ordei sig-
nificat quidem super renum venarum
sed si assimilentur furfuri et sint
fetore significat supra ulcera ve-
sice si autem similes squamis
metallorum signabit supra ulce-
rationem et corruptionem quidem
eam in omnibus hiis quod assimilantur
maculis ypostasis. Que dicte sunt in
quibus operatur est calor elementorum
et naturalis ypostasis quod similis
fragmento ordei sit quod quia ca-
lor extraneus dissolvit venas
quas corrodit et ... hic etiam signat
furfurea ypostasis si fuerit sine fetore
et cum febre sed si cum fetore et sine
febre signat super ulcera vesice
ypostasis vero similis blattis et
squamis metallorum signat quod
super violentiam dissolutionis et rasu-
re venarum
Si sanies appareat in vase
signabit super apertionem apo-
stematis Apostema autem decem
causis dubalyet est apostema intra quod
difficilis digestionis et maturationis
Est enim de genere apostematum exteriorum
durior et fortiorum et ut plu-
rimum cum egreditur sanies in urina
accidit hoc ex dubalyet in membris
renibus et venalibus
Si vero prolongetur egressus
eius cum sanguine corrupto sig-
nificabit super apostema flatus et fle-
gmatis quoniam medicum est apostema
super quod sanguis dominatur per gra-
tiam pa. hoc apertum emittit sanguinem
corruptum

Cum autem ypostasis petit fundum
et spermati similis est quidem
ex humore viscoso et grosso et
si cum eadem sit arena immix-
ta scito illum cuius est esse cal-
culosum differentia quidem inter
hanc ypostasim et albam natura-
lem supra dictam est quod hec
ex sui figura et forma est hec quoniam ista
est viscosa in forma non autem super
dicta figura enim prime ypostasis albe
est acuta non autem huius etc.
Privatio quidem fetoris con-
tingit ex privatione coctionis
et digestionis aut ex ratione
cibi crudi indigestibilis privatio-
nis fetoris in urina contingit dua-
bus de causis quarum una est indi-
gestio alia quia natura dissolubilis
rei grossa est non recipiens digestionem
Omne id quod est ultimati
fetoris est ultimate corru-
ptionis fetor quidem urine est
signum magne corruptionis existentis
in corpore eius cuius est urina unde
omnis ultimati fetoris signat super
corruptionem ultimatam
Si autem odor eius sit extraneus
horribilis scito illum cuius est
pati morbum vesice Si fetor
urine fuerit horribilis valde ex-
traneus fiet procul dubio scabies
vesice de natura enim horum mem-
brorum aut morborum est quod sit in
eis odor malus et extraneus et insu-
per malitia huius odoris distin-
guitur ab aliis in generali secundum malitiam
corruptionis eius et prout quanto inquit
secundum opinionem ... Si odor eius
fuerit extraneus etc. unde intelligat
quod fetor eius non sit in gradu
aliquarum rerum corruptarum
Iam quidem retuli genera
urine simplicia ex dictis me-
is in libro potius quam in indiciis
compositorum ex eis Quatuor
sunt genera urine simplicia
de quorum quolibet locutus est in
particulari ut potest de signis super
colore urine substantia ypostasi et
odore unde incipit iam quidem
retuli genera simplicia ex dictis
meis in libro quibus patet potius initium
super signa composita ex hiis et quia
ex dictis suis potest quis scire super
quod habent signare tunc contingunt
in urina plura ex dictis quibus

Rememoratio signorum sumptorum a feci
interdum *bus et primo a quantitate*
testantur feces super stomachum et
interdum super intestina et ipsum
epar. Cetera quidem testantur super
dispositionem stomachi et intestinorum et
ipsius epatis. Sunt enim superfluitates
illorum membrorum.
Feces quidem diminuuntur ratione
fortis et magne transmutationis
alimenti et conversionis in membra
nisi illa virtus expulsiva fuerit
debilis et attractiva fortis ra-
tione alicuius nocumenti contin-
gentis et hec quidem significat
super repletionem corporis pa-
ex multis humoribus. Cetera
quidem quantitas fecium excedentium
signat super magnam transmutatio-
nem cibi. Cum enim transmutatio est et transsub-
stantiatio prima cibi in membris
augetur et magnificatur, dicitur quod
feces diminuuntur et hec quidem signat
super fortitudinem digestionis ac de-
bilitatem expulsionis expulsive et for-
titudinem attractionis attractive aut ra-
tione alicuius nocumenti eius contingen-
tis. Non hec autem signat quod corpus
patientis sit plenum superfluitatibus
calidis quorum causa est quia eo for-
tificatur attractiva et hic cum super-
fluitates calide augentur in cor-
pore necessario prolabitur ipsum disso-
lutionem et inde contingit excessus
et debilitas virtutis.
Si autem fuerint magne in quantitate
erit quidem signum quod cibus non
prebeat augmentum corpori, et
quod attractiva sit in eo debilis
et diminuta et expulsiva fortis
et ratione alicuius morbi vel
nocumenti. Si feces fuerint
maiores debito secundum ordinem na-
turalem significabunt quidem super alterum
ex duobus: aut signat quod cibus non
convertitur in corpus prout decet et quod
membra eius non suscipiunt augmen-
tum sive nutrimentum ex eo ratione
alicuius malitie aut quod attractiva
epatis debilis sit et diminuta et
expulsiva stomachi et intestinorum fortis
sit et excedens et hoc ratione alicuius
morbi contingentis membris etc.
Rememoratio signorum sumptorum a
Si autem feces *qualitate fecium*
fuerint albe erit quidem oppi-
latio vel sclirosis in meatibus
cistis fellis et ictericia quidem est ex
significantibus super hoc. Sensibilis
super hoc etiam quoniam est urine
citrinitas sine corpus habitudo fle-
gmatica vel mala complexio frigida
infirmatur. Postquam prosecutus est
de sumptis signis ex quantitate
fecium, incipit nunc loqui de
signis sumptis ex qualitate ea-
rum. Incipit autem in hoc a colo-
ribus et dicit si fuerint feces
albe significabunt super unum ex duobus,
scilicet quod oppilatio vel sclirosis sit genita
in meatibus cistis fellis. Quod quidem
confirmatur si ictericia super pati-
entem appareat et urina sit val-
de citrina. Cum enim meatus cistis
fellis sint oppilati et clausi, tunc
quidem colera transire et penetrare
ad ipsam cistim fellis. Prohibito re-
ceditur tunc ad epar et venas et
non demum impellit eam ad cutem
et convertit in ictericiam. Cum autem co-
lera venerit ad cistim fellis ut di-
ctum est, tunc mittit quidem ipsa cistis
ad intestina, quod quidem ex eo convenit
delegare ad ipsa. Pro quanto
tunc egreditur fex cibi albi colore.
Et quoniam non per augetur colera citrina
in epate, egreditur quidem [illegible] his
accidentibus urina multum in citri-
nitate tincta et inde prolabitur
signat ictericiam. Secundum autem super
quod attestatur [illegible] feces et
dominium humoris flegmatici in corpore
vel male complexionis frigide.
Sed quidem fit ex diminutione vel
privatione colere rubee in corpore.
Hec autem signat super corrupti-
onem et destructionem corporis.
Hec enim contingit ex corruptione unius ex
quatuor elementis vel humore corporis.
Si vero appareant rubee vel igne-
e signant super excessum et
dominium colere rubee. Cum
quidem feces intensa rubedine tin-
guntur signant quod sit dominium
colere ex complexione cuius causa sit caliditate(?)
Et si similantur porro aut
viridi erit in colore signi-
ficabunt quidem morbum et malitiam(?)
[illegible] magnam. Si feces colore-
tur colore simili coloris porri aut
viridis etc. Tales enim feces significabunt
super excessum et dominium unius ex du-
abus speciebus colere. De quibus pre-
dictis speciebus colere diximus

quod colores specierum eius sunt decolores et quod significant super vehementem vstionem

Cum autem apparebit nigre in colore hoc quidem contingit ex forti et antiqua frigiditate corporis eius cuius sunt. Et si tales appareant in morbo acuto significabunt super mortem futuram in proximo. Si feces appareant nigre significabunt mortem et magnam frigiditatem vel ab antiquo connaturalem et ob hoc hic nigror donatur in corpore ipsius et autem quando tales feces apparent in violenta et acuta egritudine quod significant super mortem propinquam. Ypocras autem inquit quod si in coloribus fecis morbi tales appareant malum et mortem.

Si autem fe(ces) fuerint // signant dure significabunt super fortitudinem attractiue aut super calorem vrentem vel super cibum stipticum et constrictiuum. Si appareant feces dure hoc quidem contingit altera ex tribus causis scilicet ex amenia et fortitudine attractiue epatis aut ex forti calore feces indurante et exsiccante aut ex cibo qui licet de natura sua ventrem constringere et constipare et ex cibo duro acido et sicco et similiter secundum textus.

Si vero fuerint feces molles et liquide non erit fortis attractiua in corpore aut in corpore eius erit frigiditas mala aut contingit hoc ex mala alia dispositione corporis vel cibo qui soluit ventrem et mollificat per naturam suam. Tribus quidem causis apparent feces molles et liquide scilicet aut quia attractiua epatis est debilis aut quia excedens siccitas dominatur super membra digestionis aut quia paciens comedit cibum qui de natura sua laxat et mollificat ventrem et quandoque contingit hoc ratione humorum et superfluitatum ad ipsas influxarum etc.

De causis tarde et cite digestionis

Si differatur et tardetur egressus fecum post cibum sumptum hoc quidem contingit ex difficultate egestionis ipsarum aut diminutione et debilitate expulsiue aut forti frigiditate aut ex ventre contingentibus. Postquam locutus fuisset de quantitate fecum et eius qualitate incipit nunc loqui de tempore et hora exitus earum. Unde inquit si differatur egressus fecum et tardetur tardior solito efficiatur erit quidem causa huius aut quia intestina cum difficultate egerunt eas et hic ratione alicuius morbi et nocumenti exitus meatus vel grossitiei cibi earum aut quia diminuta est ratione excedentis frigiditatis exitus in membris digestionis pro quanto illud prolongat tempus egestionis aut ratione ventrem constringentibus constringentium. Et hec omnes sunt causa tarde. Contingit etiam ex apostemate opilatione ventositate et humore grosso et viscoso.

Si autem citius debito egrediantur hoc quidem erit ratione cibi non constrictiui sed potius per naturam suam mollificantis et soluentis aut ratione humorum et humiditatum ad eas fortiter impulsarum ratione meatuum sugentium et attrahentium aut ratione nocumentorum intestinis contingentium ut puta apostematis vel ulcerum corruptionis digestionis et aliarum specierum morborum eisdem contingentium. Egressus fecum citius est debito est vnius hore que retulit vel plurium vno. Nam hic erit aut ratione cibi mollientis et leuantis puta malue et similium aut ex multis humoribus ad eas infusis aut ratione debilis et diminute attractionis meatuum significatorum que arabice mesaraice dicuntur et sunt vene quibus epar attrahit nutrimentum cibi vel fit ab intestinis ratione male oppilationis fere vel oppilatorum meatuum exitus aut ratione alicuius morbi contingentis ipsismet intestinis sicut ratione ulcerum meatus excoriatorum. Nam leduntur ratione fluxus et infusionis contingentis eis ex stomacho pro quanto non veniunt feces tempore naturali et debito ratione quorundam scilicet conuenientium et debiti impelluntur eas citius debito. Contingit etiam hoc ex magna et multa humiditate meatus exitus ad eorum citius facientes cibum ab eis lubricari ne imprimat

in eo aliqua oppilationem materiam
Et hec quidem est una ex causis morbi
non in lubricitate intestinorum. Si
autem acuta contingunt in stomacho
contingit etiam hic ex malitia complexionis
sine materia. et hic contingit cum dicit
et aliarum specierum morborum eisdem
contingentium
Si autem egrediatur cum sanguine
significat super ventositatem. Si vero
fuerint immixte sanguini significat
aperta in organis ubi sunt. Organa
ubi dicuntur ventres in
quibus coquuntur et sunt intestina
stomachus et epar
Sed si sanguis appareat cum eis
significat quidem super ulcera et te-
nasmonem. Pronunciatio sanguinis
egredientis cum fecibus signat ulcera
intestinorum et compressionem for-
tem quam tenasmon dicunt. Si do-
lor assit intestinorum et ventris
nam si sit absque dolore erit hic
procul dubio ex apertione orificiorum
Si autem fuerit sine venarum
multum fetide significat super magnam
corruptionem et si velut oleum
super natat eis significat super li-
quefactionem pinguedinis corporis et
procul dubio odoris acetosi ex humo-
re acetoso fetor fecum quia
aut ratione corruptionis humorum
corporum aut ex malitia digestionis
aut egritudinis earum aut interdum
contingit ex dissolutione et liquefactione
sepi et adipis renum et interdum
ex liquefactione pinguedinis totius
corporis et earum acetositas
convenit ex melancolia Rememoratio
signorum ex sudore sumptorum et prima a
Sudor multus in quantitate
morbis humidis factus quidem
est ex accidentibus virium et naturam
referentibus nec est sicut ille
ex quo fit iuvamen. Sudor
quidem multus est unus ex acci-
dentibus factis in humidis morbis
nec est sudor factus in purgatione
et mundificatione corporum ex quo
sequitur per iuvamen procul
dubio signat super vim et
naturam opprimi. Quia sudor con-
venit ei omni die morbi et si
non sit dies illi recta et
purgationis ut sequitur
Superfluus autem in ultima

cum casu virtutis patientis con-
venit procul dubio ex labore et
debilitate virtutis et nature
mortem ipse est. Sudor superfluus
in ultimo cum casu virtutis patientis
negotium est signum laudabile
evadens. Cuius causa est labor et
debilitas virtutis nature con-
tingens ei ex fatigatione quam
passa est ex violentia et malitia
morbi. Proinde quando cum apparebit
talis sudor significabit super mor-
tificationem nature et virtutis
Sed parvus sudor in morbis
super oppilationem et clausi-
onem cutis et grossitiem
humoris et debilitatem ex-
pulsive et paucitatem digestionis
et ventris mollitiem et flu-
xum. Causa quidem parvi sudoris
in morbo est aut quia pori cutis
sunt clausi. aut quia humor
faciens morbum est difficilis di-
gestionis aut quia virtus patientis
est languens et interdum contingunt
hec omnes cause aut plures ex eis
Rememoratio signorum a qualitate spe-
Si appareat sudor coloris sumptorum
valde albus in morbis
significat super humorem flaticum
si vero sit citrinus significat sup-
er colericam et si niger super
melancoliam. Si autem sit rubeus cum
morbus ex sanguine. Et simi-
liter prebet nobis signa suo
sapore. Quia sudor est su-
perfluitas tertie digestionis factis
in ipsis met membris ideo color eius
signat super humorem in corpore do-
minantem et hic quoniam superfluitas
consequitur de necessitate colorem
humoris dominantis in corpore
eius cuius est superfluitas. Et intel-
ligitur ex dicto suo cum dicit et ita
prebet nobis signa suo sapore
quia sudor etiam signat suo sa-
pore super naturam humoris domi-
nantis. Unde sua dulcedine signat
super dominium sanguinis. Et sua ama-
ritudine super colam. et sua salsedine
super acetosum flegma salsum. et sua
acetositate super acetosum. et sua in-
sipiditate super insipidum
Sudor subtilis contingit ex subti-
litate humidorum et grossus
ex grossitie eorundem. hoc
quidem notum est multis si quis

sudor subtilis signat super subtili
tatem humorum et grossus super
grossitiem eiusdem Utrum est in-
ut superfluitatis assimiletur et numquam
est superfluitas
Si autem fuit universalis in toto corpore
est bonus si sequitur phisis et speci
alis in uno loco est malus
et illaudabilis Si sudor accidens
maligne ex duobus morbis fu
erit per totum corpus universalis erit
signum bonum et laudabile Si vero
sit solum uno loco corporis erit
malum nam quod fiat universalis per
totum corpus hic quidem est ex
dominio nature super humorem
facientem morbum et dissolutio
one et emissione ipsius per sudorem
Et autem fiat sola in uno membro
hic quidem evenit ex pugna et vi
olentia nature humoris in loco illo
Sudor etiam sit tempore suo una cum
creticis et paroxismis febrium
aut in die septima est quidem
bonus et laudabilis Contrarium
bonitas longinqua est et re
mota Sudor accidens tempore
laudabilis est ille qui accidit in
die cretica aut ille qui evenit
una cum creticis et paroxismis fe
brium hic est quod sudor per quem febris dis
solvitur et tollitur est bonus et lau
dabilis et contrarius illaudabilis et ille
qui accidit in die non cretica nec
cum creticis febrium Remediarum signi
Pronosti orum pubicarum generalium
catio dividitur in referentem et si
gnificantem morbum futurum gene
rari in sano et in significante
quod debet contingere patienti in
morbo suo Signa pronosticantia
super id quod est futurum dividitur
in partes duas quarum una est signo
rum pronosticantium morborum futu
rorum generari in sano et secunda
est significativa pronosticantium super id
quod futurum est pacienti ex bono
vel eius contrario
Signa autem referentia super
egritudinem futuram sumuntur
ex accidentibus significantibus super re
pletionem vel evacuationem
cerebri aut residui corporis
Signa significantia super morbos
futuros sumuntur ex accidentibus
in corpore apparentibus super

multitudinem humorum in eo aut super
ipsorum diminutionem significantibus Et hec quidem
morbi accidunt ex hiis duabus speci
ebus scilicet ex augmento et diminutione hu
morum in corpore
Signa autem super repletionem
sunt res multitudo cibi raritas
laboris et diminutio eius et exitus
namque accidentibus fit repletio
Accidentia super repletionem attestantia
sunt velut quies et assumptio
multi cibi et rara minutio bal
nei et diminutio exercitii Hec autem
omnia sunt cause efficientes mor
bos de repletione Vocavit ea tamen
accidentia eo quod sunt media signa
et sunt secundum veritatem cause efficientes
repletionis et eis contraria sunt cause
diminutionis humorum Remediatio
repletionis et primo repletionis penes virtutem
Genus repletionis dividitur
in repletionem penes virtutem
anime que si fuerit recta immu
tative et digestive neque enim erit
appetitus comedendi laudabilis
erit quod egestio mollis et liqui
da nec erit digestio in urina
In hac arte vocat repletionem et dividit
primo in duas species quarum una
est cum humores sunt et multi
recta virtutis corporis unicuique non
sunt multi et absolute ergo non
respectu sui Et hec quidem repletio
est nota quod scilicet dicitur repletio penes
virtutem Secunda etiam est nota que
dicitur repletio penes gravitatem
organorum Hec autem est cum hu
mores multi per se et absolute In
cepit autem primo a specie repletionis
penes virtutem Unde incipit quod
genus eius dividitur primo penes
virtutem anime Nam ex ea
est recta virtutis immutative su
per quam repletionem sequitur appetitus
malus et illaudabilis Ergo
mollis et liquida et pravitas
digestionis in urina etc.
Signatur super repletionem
recta virtutis motive ex gra
vitate et lesione motus Contingit
tur autem ledi virtus motiva secun
dum eo quod ledatur et gravatur
paciens ex motu locali Si
autem sit repletio recta virtutis
pulsative erit quidem fortis et
tarditas et pigritia pulsationis
eius Si vero repletio fuerit

penes virtutem pulsativam et vitalem
apparebit pulsus debilis
Causa vero debilitatis earum
seu potentiarum est id quod nequeunt
pati ex humoribus nam preterquam
ex eis ledit et gravat eas non
autem ideo quod membrorum gravitates
ex eis repleantur hoc accidit
ex hac repletione venarum et quia
lesio non accidit ex repletione
gravitatis venarum sed potius ex
debilitate virtutum et malitia humorum
Unde est ac si dicat hec species
repletionis ideo accidit quoniam virtutes
seu potentie debiles fuerint ex
humoribus seu humoribus aggregatis
Unde nequeunt eas tolerare
Nam ipse propter debilitatem leduntur
in dilatatione et tolerantia eorum
quoniam minime gravitates membrorum
ex eis repleantur Remedia repletionis
penes gravitates organorum
Est autem alia repletio a predicta
penes gravitates organorum
quod si non poterant tolerare et
ferre ex eo quod membrorum gravitates
replebuntur hec 2a species
repletionis est que penes
gravitatis organorum Unde est ac si
dicat prognosticator ab illis humoribus
et quia notum est quod gravitates
corporis sane repleantur ideo
inquit et si non poterant pati
ex eo quo membrorum gravia repleantur
Hoc autem contingit triplex ex
repletione aut sanguinis puri et
mundi aut colere aut humoris
flatum Intendit aut anime
seu potentie fortes sunt ut
sustineant eas humorum hoc quod generatur
repletione est ex sanguine
mundo et puro ab aliis humoribus
aut sanguine dominio colere vel aut
humidi mixti aut flatum Et est
quia propter hoc omnes cause fortes
sunt et quod non patiuntur repletionem
istam Remedia significativa dominii sanguinis
Cum dominatur sanguis significativus
aliis humoribus assunt sompni
et dolor capitis in extensiva ru
bore et rubore venarum Est
sed possibile quod inde cogitationes
committentur in gravitate capitis
et debilitate et fatigatione sen
suum Repitur etiam tactu calor
in gravitate scapularum et tru
cis tatione Et sunt motiva

gravia latent et propriorum et
manifesta fluxus sanguinis
a naribus vel aliis et etiam est
venter laxus non tamen multum
delectatione et suavitate vite et
apparebit sompnia letitie et
iocunda in varietate et multi
tudine colorum accidet etiam pruri
tus in loco flevotomie vel rubedi
ne oculi inflamata et aliis accidentibus
variant et pustulis corporis et
opinabitur se comedere dulcia
in sompnis et videbitur quod gustet
dulcia et si prius non comederat
Unde si accidentia sunt in vere
aut in primo iuventutis novelle
significabunt quod necesse super egri
tudines ex sanguine grandes
que quidem erunt de facto apparebunt
hec omnia sunt accidentia super
dominium sanguinis signata et quod
dicitur est de se est notum Horum autem
accidentium sunt tres species Nam
quedam ex hiis accidentibus super
dominium naturalis sanguinis significantibus
apparent in vigilia sicut colore
rubeus et fatigatio corporis et
similia hiis seu huius speciei Et que
dam ex hiis videntur in sompnis
ut puta si sanguis in sompno vi
deatur et aut si videatur ei quod
comedit homo aliquid dulce Et
quedam ex ipsis sunt cause multi
tudinis seu magnitudinis san
guinis existentes que si fuerint
tibi erunt velut eius dominium
Et aut fuerint actio anime ve
lut gaudium et letitia . sed si fue
rint ex temporibus anni inhoc est
sicut tempus vernale Sed si vero
fuerit etas ad idem est sicut
etas iuventutis et adolescentie
etatum Et multitudine extensionis
et pulsationis inferentis quia
solvit dolorem ex pulsatione
arteriarum contingere Et causa
quia accidunt per sanguinis
dominium contingere est calitas
ipsius sanguinis aut eius humi
ditas Verbi exempli gratia cali
ditas sanguinis est causa doloris
capitis et eius humiditas est
causa sompni superflui et pruritus
quia contingens in loco flevotomie
significat super multitudinem et dominium
sanguinis in eo quoniam ipsius de ea

Et causa apparitionis sanguinis cum ipse
est dulcis et sapor dulcis in sompno
est quoniam virtus seu potentia ymagina-
tiva secundum complexionem corporis in quali-
tate assimilatur quod dominatur in fine
corporis sicut assimilatur quod extra sentit
et percipit etc. Rememoratio signorum domi-
nii colere citrine rubee significantur

Quum dominatur colera citrina aut ru-
bea apparet quod color cutis
citrinus cum debilitate et casu appe-
titus cibi et recipit ille in quo do-
minatur oris amaritudinem et mor-
dicationem ex ipsa colera in stomacho
eius contingente accidit quod ei ven-
tris solutio cum qua est colera ... et
inquietudo cum profunditate oculo-
rum et siccitas oris lingue et
eius urina est in colore valde citri-
na accidit quod ei sincopis et ri-
gor cutis eius cum punctione et
turbulentie accidit quod pluries ei pe-
riculum et apparent ei in sompnis
choruscationes cum subtilitate pul-
sus et calore corporis sui et ex hiis
accidentibus multa et frequens bal-
neatio in aquis calidis et sulfu-
reis et motus laboriosi qui fiunt
in regionibus et villis septentrionalibus
et frequens et continua esus acuto-
rum et maxime si fiat tempore estivo
Et omnia signa dicuntur in tota generi
quorum quod rememorationem similium ...
in quo sunt signa dominii sanguinis signi-
ficantur hic ... dominii in
colera rubea significantur sompnii aut vi-
gilie vel agitationibus ... Et ...
ex dominio colere rubee contingentia sequuntur
ipsam ... aut colorem et saporem con-
tinent aut ipsam ... sicut velut ...
appetitus Nam colore sagiditatis ri-
get appetitus Unde cum calefit os stomachi
et cum in hoc ... consistit appetitus ca-
dit signum appetitus Casu vero appe-
titus sequuntur etiam inquietudo et
excitatio ... ipsius que quod
calida est et sicca. Sic etiam ... de
siti Et salivatio quod ventris ex
acuitate et mordicatione ipsius Et
ipsius mordicatio ... caloris
caloris et siccitatis esus eius et
similiter turbatio et verecundia et
amaritudo quod oris sentitur
ex sapore eius Et eius sapor si-
gnat ipse ... stomachi ipsius cum
egreditur per vomitum vel secessum

plus solito Que autem ipsam efficiunt
sunt ut inquit multa balneatio
in aqua calida permixta ut obviatio
rerum calidarum extrinsecus et esui me-
dicinarum calidarum et motui ultima-
tus vigilatio continua tristitia ira
et angustia Rememoratio signorum dominii
melancolie significantur

Si vero colera nigra in corpore dominetur erit
quod fuscus color corporis cum
forti et longa meditatione et co-
gitatione et appetitu cibi forti
et recipitur more sapor acetosus
Sequitur quod fortis meditatio
per melancoliam Nam de natura ipsius melancolie
est obscurare animam et exercere
in capitis in rebus contingentibus Contin-
git autem appetitus fortis quoniam radix
sive principium motus appetitus cibi est
humor quem infundit splen ad
os ventris Unde ex magna infu-
sione huius humoris ad hunc lo-
cum augetur appetitus cibi Et
recipitur acetositas more quoniam co-
lera nigra est acetosa
Est etiam cum malencolia ... intui-
tus fortis et affixus et pulsus
durus est et tardus Malencolia a-
nime cum forti intuitu ... cum ...
inspicit hominem cum facie verecunda
et terribili accidit quod ... ex co-
lera ... et hoc quoniam colera ... est sanguini
contraria Unde quoniam sanguis ex sui natura
letificat de natura ... ex quod melancolia
... et verecundia excitat
etiam ... quoniam ... desolationem ex
hoc nigredo facit desolationem quod
ex tenebra et obscuritate ...
... est velut terrificans et ...
et hoc ideo quoniam si hoc esset cogitetur
de natura ponere quod sanguinis esset
albus et splendidus Duritas vero
pulsus ex siccitate huius humoris
contingit Congregatio quod seu
collectio stomachi contingit ex siccitate
colere nigre et inde etiam contingit
inquietudo Unde proportio ... et
fortis ... ex frigiditate ipsius et
color quod macilentiam ... nomi-
nate contingit ex hoc ...

Et urina quod est alba
et tenuis et ... non est in
egestione decoctio ... Tenuitas
autem urine est ex grossitie co-
lere nigre non permittenti egredi e
urina nisi tenue et ...

Urina etiam albedo ex digestionis pri
vatione fit et ideo erit humor egro
indigesta. Nam quod digestum est
et coctum ex humore calido et humi
ditatem eius habet formam et naturam
quam digestio operatur.
Et cibus siccus et acidus anxi
etas timor continuus et iustitia
hec quidem sunt cause ea nigrem
efficientes scilicet cibi sicci et alia acci
dentia que posuit etc.
Videtur etiam quod interfectiam in
sompnis apparent quod in sompnis
eius omnia autem exterrentia
hec etiam fit ex tristitia melancolia. Conve
etas senum et autumnus et
habitationes meridionales et
corporis macies.
Etas quidem senectutis rationat de
mum humoris huius eo quod sit affinis
complexioni eius. Ideo facit autumnus
habitatio apte a meridie corporis
etiam macies est similis genera
tionis huius humoris. Remedium
Regimen dominum huius flatici regimen...
Si dicitur humor flaticus in
corpore aggravabitur caput eius
est etiam sompnus eius longus et
fatigabitur itinera agendo de
facili et est eius appetitus debi
lis ut repletione perdit virtutem
et tristitiam seu punctione et
insolita laxitate. Gravitas qui
dem capitis et longus sompnus ra
tione humiditatis humoris flatici
contingunt et similiter fatigatio et ob
liter accidentia que contingunt ra
tione eius et humiditatem san
guinis et diminutio quidem appetitus
fit ratione humiditatis. Nam appe
titus viget per siccitatem et frigidita
tem. Ex egressu autem huius humoris
a dispositione nati generantur
virtutes fit quod inde repletur per
vires virtutem et similiter humidi
tas ipsius est causa punctionis et
fatigationis contingentis in actio
ne itineris suppositio tamen quod ne
contingit ratione ex pluralitate etc.
Ex hiis etiam est fluxus sali
ue et sputi et tumor vultus
et dolor patiuntur albus et e
in pulsu eius occultatio et tar
ditas et in urina turbulen
tia et grossities et cruditas

Causa fluxus sputi et saliue est
manifesta. Urina timor vultus ra
tione fit cum non humor flaticus domina
tur in incitando membrorum repe
ritur in membris quidem dispositio
inchoationis ydropisis et inde
queritur timor vultus et pedis.
Et intelligo quidem per timorem vultus
timorem palpebrarum et carnis
sub oculis existentis. Tarditas at
et occultatio pulsus fit ex frigore.
Unde etiam fit urine turbulen
tia grossities et cruditas et color qui
dominatur in corpore eius est albus
intemperatus et fuscus pallidus etc.
Nec est in eo sitis nisi fuerit fle
gma salsum aut putrefactum
affuerit. Ideo quidem in quo
flegma dominatur minime sitis
accidit nisi cum id flegma fuerit sal
sum aut putrefactum scilicet in efficiens.
Ex hiis etiam accidentibus febre
tibus sunt usus ciborum ciborum
humidorum et frigidorum et etas se
nectutis et tempus hyemale et
privatio exercitii et balnei et ex
cedens quantitas cibi et ha
bitatio humida ratione fluminum
et apertio marium in sompnis et
continua ex multis fecia et
imperfecta digestionis chili. hec
quidem agunt seu efficiunt hu
morem flaticum scilicet cibus frigidus
et etas senectutis et tempus hy
emale et obmissio exercitii et bal
nei et augmentum cibi et villa humi
da ex multitudine aquarum. hec enim
omnia sunt conformitatem in genere
cum humore flatico sompnum aut
aquarum et marium et continuus
usus ex multis et imperfecta digestionis
chili scilicet cibi in stomacho. hec quidem etiam
sunt accidentia humorem flaticum
contraria. Incubus autem est quidam mor
bus similis epilensie quia tempore so
mpni fit et per motum et signum pro
nosticum future epilensie. Et epi
lensia etiam est spasmus et mo
tus illaudat accidens cerebro
et nervis ex humore flatico aut
ventositate flatica etc.
Cum autem apparebunt tempore
sanitatis ista accidentia de
nitate super adventu egri
tudinis signi esto sollicitus
in ablatione eorum. hec

quidem preceptum est utile in hac arte et est quoniam quando videbit aliquid ex accidentibus morborum iam sanis accidisse et ex eorum disposicione certa curam eius. Hec autem species signorum significantium tempore sanitatis super futuras egritudines est alia ab illa specie signorum que significat super dominum in crisi. Et idcirco medici fecerunt de eis tractatum et capitulum speciale. Ex illis autem signis sunt ista scilicet continua membrorum rectigatio [illegible] futuram sicut torturam prenosticat et universalis rectigatio totius corporis futurum spasmum indicat. Fecerunt etiam quod fatigatio sine causa manifesta extrinseca et defectus appetitus prenosticat futuram febrem continuam. Dixerunt etiam fecerunt quod multitudo sordium et ulcerum prenosticat acuta futura in gravitate membrorum et dolor continuus in inferiori parte ventris significat super lapidem aut super futuram continuam apostema in lateribus illis. Et dolor continuus dextri lateris prenosticat super opilationes epatis et super futuram continuationem in eas et visio continua urine [illegible] super ulcera vesice. Et motus [illegible] quando significat super futuram epilensiam. Posuerunt etiam infinita alia ab istis que retulerunt sub hoc capitulo in libris suis. De signis prenosticis tempore morbi contingentibus. Rubrica. Signorum prenosticorum tempore morbi contingentium continuatio brevis est et sequitur sic in textu.

Postquam perfecit sermones suos super signa prenostica significantia tempore sanitatis continuationem egritudinum in futuro, incepit hic referre signa prenostica tempore morbi significantia super futuram salutem aut mortem. Dicentes

Ex signis prenosticis est significans mortem futuram et ex eis est quod significat futuram salutem seu evasionem et propterea ex hiis est scientia prenostica.

Signa que in hoc capitulo reperiuntur et dividuntur primo in partes duas, quarum una est signorum super futuram continuam sanitatem significantium et alia est signorum significantium super mortem futuram. Et [illegible] scientia de signis istis est tempore scientia prenosticationis et sunt illa que ponit in hoc capitulo etc.

Ex scientia istorum videbit quod medicus et sciet quis moriatur. Retrahet igitur tunc inde manus suas a cura eius. Sic etiam videbit ex scientia eorum quis evadere debeat et curam eius pro quanto non fatigabit et prenosticabit.

Ex hiis signis consequitur, id est acquiritur, medicus famam gentilem et [illegible]. Nam medicus sciet quis ex hiis quis moriturus sit ex egritudine sua, non vocabitur ad curandum illum. Non signabit illud amicis suis et retrahet se a cura eius. Sic etiam sciet quis eorum surrecturus sit a morbo suo pro quanto predicit curam et [illegible] amicis ipsius parent et dat optimam [illegible] ipsius.

Primum huius partis est scientia de temporibus morborum et ex eo quod apparet in eis de dispositione morborum. Est etiam scientia de longitudine et brevitate et fortitudine sive violentia et debilitate seu tranquillitate egritudinum et etiam de iudicio eius quod debet continuari ex crisi in temporibus morbi. Et quoniam secundum divisionem primam infra tria genera reperiuntur. Ex quorum uno habetur scientia de temporibus morborum et ex eo quod apparet in eis ex signis laudabilibus et illaudabilibus, et secundo habetur scientia longitudinis et brevitatis et morbi et acuitatis et lenitatis eius et hic quod intelligitur per fortitudinem seu violentiam debilitatem seu tranquillitatem morbi. Et ex tertio habetur scientia eius scilicet quod debet continuari ex speciebus crisis laudabilibus et illaudabilibus in temporibus morbi. Rubrica. Scientia de temporibus morborum.

In qualibet morbo sunt diversa genera temporum in quorum aliquibus contingit mors vel salus. Et sunt principium augmentum status. In qualibus per mortem contingere [illegible] quartum autem quod declinatio appellatur non contingit mors nisi contingat error medicorum. In quorum morbi salubri sunt error [illegible] et in quolibet [illegible].

Principium autem est de quo [illegible] premit nocumentum operationibus et debilitas in negotiis assuet[illegible]

Tempus autem principii dicti est illud
in quo inferuntur nocumenta naturalibus
operationibus tunc enim debilitatem anime
operationes patientis et ob hoc medici re-
ferunt quod in hoc tempore nichil digestio-
nis appareat in urina
Et hic quod tempus durat donec ex di-
gestio appareat in ypostasibus sputo
fecibus et urinis Et per ipsum appa-
ret et cognoscitur augmentum ex
longitudine paroxismorum febrium
et operationibus et acutibus Tempus
quidem principii durat donec appareat
digestio in sputo si sit morbus in
pectore aut in fecibus si sit morbus
in ventre et in urina si sit morbus
in toto corpore Cum autem digestio in-
choatur prolongatur quod et augetur seu
magnificatur in alia manifestatur
paroxismus febris et ipsius accidentia
et hoc est tempus augmenti Et quidem
opinantur quod in tempore paroxismi
prolongatur et eius statim anticipat
et ipsius accidentia ut puta calor et
sitis et alia ab hiis ex accidentibus fe-
brium specialibus augentur et fortificen-
tur quod morbus sit tunc absque du-
bio in augmento et procul dubio cum
minuitur et remittitur paroxismus in
febribus predictis tunc morbus exi-
stit in declinatione si etiam existit
in statu cum perfecta et quiescit ut
amplius mutatur in paroxismo Quoni-
am paroxismus augetur in quodam ex
predictis et minuitur in aliis sicut
tunc dimissiones multiplicatur quoniam
plures distinte quibus quidem hic
compendium minime bene toleratur
Status vero est cum post ductum
negocium perfecta digestio appa-
rebit ut paroxismi morborum au-
gebuntur et accidentia in quantitate
equabuntur Tempus status est
post tempus augmenti et est cum iam di-
gestio est perfecta et completa ut au-
gentur paroxismi febrium et earum
accidentia in quantitate coequantur et
est ac si diceretur quod prolongatio paroxismi
et hora inchoationis eius sunt
eedem et eius accidentia uniformia et
equalia etc.
Accipit etiam morbus diminutionem
et fit interdum recessus perfecta
Unde cum videbitur hic signum pro-
nosticum salutis et paroxismus pa-
tientis nam morbus minime

accidit in declinatione nisi errore
super patiente commisso aut aere
corruptis male et illa ut nec non ex
omni extrinseco consilio eidem contin-
gente Tempus quidem declinationis
est cum incipit morbus minui secundum pro-
longitudinem paroxismorum ac si diceretur
quod tunc breviores sunt paroxismi affirmative
et quod tempus inchoationis eorum subito cu-
pit et eorum accidentia alleviantur et
mitigentur In hoc autem tempore
perficitur morbi consumptio et destru-
ctio per recessum et interdum consumitur
per insensibilem dissolutionem absque
recessu Unde cum apparebunt signa pre-
dicta tunc pronosticetur super evacua-
tione et liberatione patientis a morte
Constat enim quod nullus moritur in
declinatione nisi ex errore ex parte
aut assistentibus aut ex parte me-
dici aut ex malicia et corruptione
aeris vel in summa rerum extrinsecarum
accidentium nocivorum puta rerum timo-
ris vel tristicie aut rerum aliorum
ab hiis ex accidentibus et rebus ani-
malibus vel corporalibus
Sciencia autem nostra per
quam cognoscimus tempus principii
confert quidem in subtiliando ci-
bum et dietam sicut debet et
mediante subtilitate eiusdem
in augmento Nam sic expedit
patienti donec morbus ad sta-
tum pervenerit hic autem debet me-
dicus esse sollicitus ad subtili-
andam perfecte dietam Sci-
encia autem quidem quam habemus
de tempore principii augmenti et
status confert nobis ad sciendum
actionem subtiliandi dietam egrorum
Nam cum sciemus morbum esse in prin-
cipio vel augmento subtiliabimus e-
orum dietam parum ne inde virtus
eius ante statum debilitetur et
cadat Approximante vero statu sub-
tiliabimus dietam multum ferunt
autem quod etc. et ypocras abstrahere autem
actionem subtiliandi dietam ex co-
gnitione distancie et instancie
temporis status Unde cum instabit
status morbi valde subtilietur
dieta in ultimo Cum autem valde
distabit ingrossetur Cum autem
erit medium inter propinquum et di-
stantem mediabitur inter subtilita-
tem et grossam propter quod signa
eorum quibus tempus status agnoscitur

est eis magis necessaria certis in hac arte traditis. Rememoratio longitudinis et brevitatis morbi

Omnis morbus consistit in mensura que si fuerit brevis dicitur acutus et hic aut interficit in brevi tempore aut per crisim laudabilem terminatur. Omnis quidem morbi consummatur et destruitur in aliqua mensura temporis. Ex ea autem est longus et ex ea est brevis. Unde longus autem non morbus qui est lenis motus et brevis est ille qui est velocis motus quem vocant morbum acutum esse. De parte autem propria eius est quod velle intentio at dicit quod per crisim destruitur et consumitur. Et hic morbus secundum ipsos et ipse attingit ut plurimum xx diem. Ex quo est maxime acutus ille qui terminatur precisum die quarta et ipse etiam est recte digestionis et brevium temporum austerus et periculosus. Hic etiam morbus est recte digestionis et habet quatuor tempora si consistant ratione aut velocitatis sui motus et violentie tunc fit austerus et periculosus. Unde pauci moriuntur ex modico errore contingente.

Cognoscitur autem ex brevitate sui principii per quanto rectam dietam conveniunt hic quidem morbus cognoscitur ex brevitate sui principii. Necesse est enim in primis diebus egritudinis appareat signum digestionis in sputo vel in urina. Unde si in medio die appareat principium digestionis ut potest nubes in urina significabit quod status sit in septimana futura.

Non autem sunt multum aggravande virtutes eius necessario auferenda et prohibenda ei cibus omnino a principio. Nam forsitan cideret virtus eius. Non etiam est debilitanda cum status ipsius prodest potius perducenti in quantitate sufficienti refitienda secundum exigentiam virtutis sue. Quando quidem veri si dicit patiens in hoc morbo cibi lesionem et gravamen virtute inferente necessaria est subito subtraherendo a cibo. Ideo hoc quod dixi omnino principio cibus suus non caderet virtus eius priusquam morbus ad statum perveniret et penitus pati moreretur. Unde intentio est cibus eius secundum distantiam status morbi. Sequitur etiam mensuratur symptomatibus iter agentis et multitudo symptomatum quantitatem ipsam et diminutio seu confectio corporum non complent intentionem ipsam.

Et fuerunt quidam qui viderunt per unum videbant morbum eius terminari in quarta die quod dimitteret omnino cibum cum virtus fortis esset. Aliquem quod sufficeret ei mellicratum. Et si virtus esset sub tali debilitate nutriebant eum ptisana colata et sine ferculis. Si etiam virtus esset sub hac refitiebant eum ptisana non colata sed cum totalitate sua. Cum autem estimabant morbum non terminari in nona iam nutriebant eum ptisana absque ferculis suis. Et si sub hac inveniretur conferret ei dare panem ad comedendum. Et consuetudo quidem valendinarii antiquos in hoc negotio quod dimitterent illis temporibus non prohiberent multum cibum et hoc quod cibus eorum secundum mensuram largis similabat aut saltem mensure approximabat. Consuetudo autem moderna est contraria huic. Regimen quidem ad talem mensuram cibi per quanto deceret ut cibi moderatorum aliquantulum augeat et potissime in reapulosis laboratoribus et huius.

Si autem videas difficultatem et malitiam signorum et periculorum et dolores fortes et violentos cum mala dispositione et casu virtutis et ratione diminuta et prostrata ita quod virtus nequeat morbi malitiam tolerare prenostica mortem eius futuram ante statum cuiusque ex malicia accidentium et morbo contingentium prenosticatur. Si videas in patiente signa maligna et austera quorum relationem fecimus et accidentia periculosa ut potest dolores violentos cum casu virtutis et significatione membrorum ex malis signis et corruptionibus rationis et cum videas quod virtus nequeat tolerare pati violentiam morbi prenostica mortem eius futuram antequam ad statum perveniat

Et tu scias morbum in ultimo for
titudinis et violentie motus sui pa
cientis in tempore principii. Unde si fu
erit sub hoc motus et tempore
augmenti. Cognosces autem hoc in gene
re ex accidentibus malis et pravis nu
merosis sunt accidentia morborum ex re... dicta
numeratorum

Ex morbis etiam est diu durans
et longi temporis qui cronicus seu
temporalis appellatur qui quidem
corpus minime relinquit consumit et
dissolvit. Hic autem necat ipsum
cum prius et etiam egressu
sanguinis aut malicie aut per
in longo tempore curabitur et
morbum per paulatina dissolu
tionem digestionem consumet. Hic
Ypocras fecit relacionem de morbis
brevis temporis et acutis refert nunc
morbos longi temporis. Unde innuit
quod ex morbis sunt longi quidam qui
temporales sive cronici appellantur longo
tempore spacio durantes. Hii autem
interpre... cito corpora seu dissol
vunt sicut acuti morbi faciunt. Immo
quandoque aut interficiunt ipsum cum maiore
aut egressu sanguinis aut dissoluti
one virtutis paulatina aut eva
det et curabitur quis ab eis in tem
pore longo per dissolutionem humorum
paulatinam propter quod patet in eo
rum crisis manifesta. Et hoc quandoque de
dit intelligi cum dixit. Et morbi
per paulatinam digestionem et dissolutionem
consumuntur et cetera.

Et cognosces autem ipsum ex le
nitate et facilitate accidentium
eius et facile nichilominus ex hiis
morbis. Cognosces quod morbos
istos ex facilitate accidentium ipsorum
et non eorum qui sunt morbi fa
ciles aut ipsi pacientes modi
co et ... qui cadunt virtutes eius.
Decet quandoque iste morbus longi
qui non dissolvuntur nisi crisi ...
paciens ... qui cadet virtus.
Inter autem morbos ... ...
istos sunt alii medii quorum
tempora non sunt absolute
brevia nec longa. Unde ...
eorum in subtilitate medietas
nec sit multum nec parvum. Inter
morbos quandoque brevis temporis et
morbos longos et cronicos ...
... ... sunt alii

medii in longitudine et brevitate
et ideo non reponuntur in tempore
longo vel brevi sed ponuntur in equa
li et temperato pro quanto decet ut
... ... sit inter magnum et
parvum medium.

Scito quod crisis est velox et su
bita mutatio que suo tempore
ex difficultate seu malicia
accidentium et pugna existente
inter virtutem et morbum generatur
ut relinquit ad vitam vel ad mor
tem pervenitur. Crisis est mu
tatio suo tempore subito et cum ...
paciente. Et tamquam si diceret quod hec mu
tatio generatur ex difficultate accidentium in
pacienti contingentium et ex pugna
que inter virtutem et morbum existit
que quandoque mutatio signat mortem
relinquit in morbo futuram si fuit illau
dabiles aut ad vitam si fuit laudat.
Unde ... nomen ad signifi
candum proditionem mutationem et di
citur ... per quandam similitudinem
ac si in ea deberet fieri iudicium
vel sententia super victoria morbi vel

Sex sunt species mu... ...
tationum in morbis contingentium
nam aut negocia tendant aut
... in eis. Unde interdum
... in ... brevibus cor
pus ad bonum et ad vitam. Sex
sunt species mutationum que in mor
bis generantur. Una ex eis est mu
tatio in qua transfertur corpus in
brevi tempore ad laudabilem dispo
sitionem et sanitatem ac si diceret
subito et hec quandoque intellexit cum
dixit. Unde temporibus brevibus. Unde
hec est una ex speciebus crisis et
ipsa quandoque est laudabilior ceteris.
In ea enim corpus transfertur su
bito ad statum illaudabilem ad sa
nitatem cum evacuatione sensibili
puta cum fluxu sanguinis narium
aut sudore aut aliis ab istis.
Si fuerit laudabile quod pre
cedit eam pronosticabit sic
supra ipsam scilicet crisim se
curam et laudabilem. Si per
nostica laudabilia precedant cri
sim istam credere quandoque crisim
futuram esse laudabilem et cum
hec etiam significabunt in quo tempore
accidit et statum etiam evacua
tionis que debet contingere in ea et cetera.

Est etiam alia mutatio velox a predicta que cito perducit mortem et in hac s. veloci malicia est angustus pressus medici nam hec crisis est notabilis perniciosa. Secunda ex 6 speciebus crisis est velox et subita mutatio ad mortem cum evacuatione sensibili. In hac autem crisi est sicut ipse dicit angustus pressus medici. Et per pressum evacuationis intelligat. Unde est ac si diceret quod non invenit evacuationis ingenium a medico. Et hanc crisim precedunt signa mala.

Tercia vero ex predictis mutationibus est mutatio tarda inducens ad dispositiones sanitatis et curans morbum non tamen cum crisi sed potius per dispositiones paulatinas in ea contingentem. Tercia quidem species ex speciebus transmutationis est transmutatio tarda inducens infirmum ad sanitatem et curans non tamen cum evacuatione et fortibus sive violentis accidentibus sed potius per dissolutionem occultam et insensibilem et ideo non dicitur crisis.

Quarta autem species predictarum mutationum est mutatio tarda ducens pacientem ad interitum nec fit evacuatione sed potius cum ethica dissolvente corpus pacientis. Quarta quidem species predictarum mutationum est mutatio tarda ducens pacientem ad mortem nec est cum evacuatione et dissolutione subita et forti sed potius cum ethica vincitur paciens consumenter etc.

Quinta ex predictis autem est inter eas media cum inducit mortem et maliciam ultimatam. Quinta quidem species harum mutationum est media inter subito et tarde ducentem ad mortem et hoc quia in hac specie fit primo imperfecta crisis subito et quando dissolvuntur virtutes. In tempore autem latitudinis huius deinde contingit mors eidem et est composita sic dicitur ex illa que subito ducit ad mortem et ex ducente eam per dissolutionem insensibilem etc.

Sexta vero ducit ad sanitatem in medio temporum. In hac quidem sexta mutatione subito contingente est primus crisis imperfecta et postea succedunt partes paulatim ad sanitatem. Et hec etiam est quasi composita ex subite differente ipsum ad eam motu et transmutatione illaudabili. Hee autem due crises sibi invicem ... dicuntur composite. Hee due crises s. 5 et 6 componuntur sicut diximus ex 4 precedentibus. Nam quelibet ex eis componitur ex duabus prima bona s. et laudabilis ex duabus primis laudabilibus et illaudabilibus.

Crisis quidem laudabilis accidit in statu cum perfecta digestione virtutis fortitudine. Vero cum prava illaudabili fit in augmento. Crisis laudabilis est illa que accidit morbus per perfectam digestionem cum fortitudine virtutis et virtute. Et contraria est illa que accidit in augmento nam accidit ante completam digestionem vel ante complementum digestionis. Rememoratio eorum que de necessitate debent in crisi fieri.

Tercia oportet fieri in crisi. Nota quod quandoque sunt cum speciebus crisis quarum relatio facta est tamen super dispositionem ipsius crisis.

Sciencia vero de pronosticatione eius et de diebus creticis et scientiam etiam eius cognoscitur per signa nobis in genere crisis species terminetur cum speciebus crisis singularis morbi. Cum quando ex hoc est sciencia per quam scitur quando fit crisis futura. Secunda autem sciencia est de speciebus crisis que ... sive de specie evacuationis que futura est in crisi et hec quidem sciencia habetur ex signis cognitis ipsam esse futuram non etiam causa ipsius morbi.

Rememoratio signorum crisim pronosticantium

Omnis autem crisis pronosticatur ex violentia accidentium que [illegible]. Intendit quod pronosticantia crisim futuram sunt signa que in hoc loco refert.

Et sunt permixtio intellectus et ... et dolor aurium et capitis. Ex signis autem future crisim cognoscitur est permixtio rationis et diminutio sensus et dolor aurium et capitis. Huius autem causa est motus humorum in capite etc.

Et fluxus lacrime angustia
pia famis seu casus appetitus
motus laboriosus et vigilarum
instancia et dolor in pectore ut
collo illaudat excitatio a sompno
cum motu et rubedine oculorum
Est aut illaudabilis excitacio a
sompno suo velut homo ex-
citatus Et fricando dentibus et lima-
no eorundem in sompno et eorum per-
cussio et fortis fricatio nasi pa-
cientis Intellige per quod fecit
tempus sanitatis
Et interdum assimulabit ad com-
uendo cum labiis suis videbitur quod
sugere eam interdum hic quando ea ac-
cideret videtur unum ex eis cum
quodam eorum sugere et hec omnia
omnia signa laborum et angustie
fiunt ex pugna nature cum morbo
Et velocitas anhelitus et de-
siderium trahendi aerem fre-
quens angustia et velocitas pul-
sus et tussis cum infusione et
sonitu gargarismatis In-
tellexit hic quod accidit pacienti tus-
sis cum sonitu gargarismatis in
gutture suo constringente ex rebus
infusis a capite suo ad locum illum
Et pulsatio cordis continua et
sincopis et paciens a lecto su-
o conatur surgere et recedere
Intellexit quod paciens a lecto suo
conetur surgere velut homo permix-
tus et turbatus
Et dolor gutturis et meri cum
angustia etiam si perseuerant con-
tinget ei sincopis magis et fortis
Intellexit per angustiam nauseam et
nocumentum stomachi eius
Et pulsacio in lateribus et
dorso cum torsionibus violentis
et fortibus et continuo dolore sto-
machi cum querimonia stomachi
uel epatis et dolor ventris
et circa pectus aut etiam in re-
nibus et vesica aut dolor for-
tis circa virgam uel in virga
aut insure aut in omnibus iuncturis
aut quibusdam ex eis intus uel
exterius Quicquid retulit hoc
est per se notum Omnis namque com-
mocio accidens in paciente generatori
cum est futura crisis est impulsio

humorum per totum corpus eius Dum
enim natura expellit humores ab o-
mnibus membris et mittit eos mox
ad membra ordinata ad hec quod sunt
meatus deputati ad egressum illo-
rum humorum ut pote ad ventrem sto-
machum renes et vesicam
Cum ergo augmentum ex horum
accidentibus in die recta erit
bonum et laudabile et potissime
si prius digestio apparuerit
si autem erit quidem erit ma-
nifestum Cum aliquod horum
accidentium alium egrotum contingit et hoc
in aliquo dierum notorum ex diebus
laudabilibus absolucionis sentencie
et iudicii quorum relationem fecit
quod et cum hec signa post digestionis
precesserint in venis pacientibus me-
dicus in magnum quod ex tali violencia
accidencium dubitare si prius dolor
pacienti et anxietatis prostrare
et signare quod sanitas ibi debeat
aduenire Si uero hic contingeret in die
mala et illaudabili et sine digestione
contingeret tunc accideret quod fuerit
eius signum malicie et mali finis
Causa quidem dierum crisis si sit
eorum relatio vera est quoniam
luna variat actionem in singu-
lis Causa quidem casus crisis in
diebus laudabilibus computando eas
a principio morbi pacientis est luna
et non est illud quod retulit hic hoc
quod est quoniam non est bonum cau-
sam uel racionem aliquam reddere
per quam bene constituit de eius
inventione
Namque surgeret et absconderit
celeriter iuxta suum est nec
mutata celeris motus et mu-
tacionis fortitudinem aut inter-
dum in hic et interdum debili-
tatur hic aut notum est in
arte astrologorum Apparu-
erunt quando incepit ut eorum
istarum apparet luna quando dies
in quibus manifestatur tunc
mutatio sunt septenarii aut
quaternarii et non reperitur aliquid
aliud ex astris cuius dispositio
variatur et mutetur in hic qua-
ternariis aut septenariis ex situ
seu positione sui ad solem preter
quam luna ipsa cum hic est apparet
quod ipsa maturat fructus et segetes
in predictis temporibus Quibus etiam

actio est nota in maribus et aquis
et universaliter in mundialibus quibus [illegible]
quod universi convenientes sunt quod alia esset
actio mutata in [illegible] secundum hoc
Cum autem dixit et fortificat interdum
in hoc et interdum debilitat intellige
quod quidem hoc est secundum distantiam et
propinquitatem suam ad solem in suis
revolutionibus et etiam secundum coniunctiones
aspectus planetarum cum ea quemadmodum
convenientes aut disconvenientes in quibus quidam
dominorum astrorum fortunas et infortu-
nas vocant sicut nocentes et innocentes

Nequaquam est opus vel actio sue
actionis sensibilis in eius illumina-
mento vel nocumento sicut quod
est ad sensum visibilis cuius fi-
gura ex eo quod in ea existit de
claritate vel lumine solis Actio
quidem est sensibilis non apparet eius fi-
gura luminis ex eo quod ad sensum existit
in ea de lumine solis Unde etiam actio
illuminationis et nocumenti apparata in equa-
tione est sensibilis Et dicit si vellet dicere
quod hec transmutatio que in ea sensibilis
existit attestatur super id quod experi-
menti sunt sapientes astrorum quod quidem
minime sensibilis in ea reluceret

Eius autem quarta reluceret in quarta
et eius medietas in 7ª reluceret
Intellexit quod quidem quarta reluceret
in quartanis et eius medietas in septe-
nis et dicit si dicit quod hec est causa
quare crises in quartanis et septenis
existit hoc tamen minime reperitur secundum
hunc modum in omnibus quartanis et
septenis ex nos in quolibet a prin-
cipio non eger possit incipere pati
quolibet die mensis lunaris Unde
causa quare crises sic fiant or-
dinate quartanis inchoatur a prima
die quo incipit patiens egrotare
est quia ex hoc quod in quartanis
morborum reperitur notabilis diver-
sitas impressionis in modo ordinato
nam quod ibi apparet ex hoc est deter-
minatum et determinate sic procedit
per quanto quidem contingit quod talis
impressio sit in ea ab aliquo ex a-
stris et quia luna determinate
efficit impressionem in quartanis et se-
ptenis Contingit quod aliquid procede-
dunt tales impressiones Non tamen
sunt semper diverse impressiones ab
ipsa racione quartarum mensis secundum racionem
quartarum circuli quas efficit in motu

circuli Et quidem notum est per me-
dium revolutionem

Et morbus quidem minime contingit
nisi ex dispositione qua debi-
litatur opus nature qui si cum
auxilio procuratur incitatur quidem
patiens et vita prolongatur sed
si cum detrimento et nocumento mo-
vetur quidem et vita perditur
et separatur [illegible] in
patiente nisi cum luna fuit in ma-
lo loco a principio nativitatis eius
Et dicit quod talis est locus ille quod
attraxit in principio sue egritudinis unde
si ipsa transferatur et evellatur a tali
malo loco ad loca utilia et iuva-
tiva et cum hoc fuit locus in quo
incepit generatio morbi ipsius malorum
[illegible] qui patitur et vivit unde
si transferetur tunc ad loca mala
ipsa existente a principio in loco malo
augentur et fortificantur eius mala
Hoc autem dogma minime est ex arte
medicine secundum racionem astrologie quia
quidem ars debilis est et plurimum est
plenum in quod in ea existit

Crises contingunt interdum in
quartanis et interdum in septenis
et iste que bone sunt et lau-
dabiles quibus contingit dignitas
et prosperitas attestantes super
ipsas Crises contingentes in
quartis et septenis in principio morbi
inicium sunt laudabiles quod tamen pre-
cedunt eas dies iudicantes prognosti-
cantes crises que futuras in quibus
iam apparuit et fuit digestio Et ipse et
[illegible] quam vocant dies quaternarios
velut modo dicam Dicit quod in
dies quarta laudabilis est et certe
dies etiam est septima est certa
in qua crises terminatur quarta septima
Ypo. enim dicit quod duo quarte prime
terminatur in die quarta hoc est dictum
quod ipsi ponunt diem quartam finem
et finem quarte prime et principium
quarte 2e et die undecima termina-
tur quarta 2a quia quidem 3am quar-
tam minime [illegible] incipitur cum
2a quarta ut quartam quam fecerunt
terminare die xiiii decima et hoc
quidem quarta [illegible] cum 2a
[illegible] die undecima Hec etiam [illegible]
[illegible] quarta quarta [illegible] dies [illegible]
[illegible] que ipsam precedit sicut

patet. Et secundum ypocratem et Galienum quarta vi. i. dies vicesima prima precedenti ipsam cum sit de rigore. Hec quarta dies vicesima prima non computatur aliorum ab hiis autem quaternarii sunt dies indicativi et decretorii. Est autem decennarius compositus quaternarius ex eis duarum et sunt in dictivum septenariorum et septenarii sunt decretorii. Et hec quidem decretorie et ordo laudatior dierum decretoriorum hec est quod crises complete in illis et secundum plurimum et laudabiliores contingunt magis septimi gradus et in predictorum dierum secundum ordinem dierum temporum in quibus contingit crisis a 2o usque ad 19 diem puta quinti nonum undecimi quindecimi et decimi. Et constat quidem quod similiter in diebus paribus non contingit crisis nec videtur nisi raro et si sint erunt mala et illaudabilis. Item quidem sexta est deterior adeo quod gravior septime. Et constat quidem quod septima sit melior inter eas. Licet autem crisis sepius accidit in sex sexta quod non sit contingit in aliis paribus est malum et illaudabilis et austera non secunda dies. Item autem ex tali actione et impressione contingit per diem vicesimam accidit secundum eos quod in septenariis non in quaternariis. Et hec quidem incipiunt septenarii a vicesimo usque ad quadragesimum cum continuatione et separatione quemadmodum fecit de hiis que sunt in primo vicenario et secundum quidem ... non videtur ut appareat crisis semper in acutis per diem quadragesimam possunt aliqui morbi acuti differre crisim suam usque ad quadragesimum ratione separationis contingentes in ipsis. Et etiam accidunt crises in ... in ... mensibus et in tempore longiori sicut crises accidunt in diebus mensium acutorum. Et etiam proportionabiliter contingunt in mensibus anni.

In mensibus accidunt ... crises manie in eisdem

In aliis autem ab istis nequaquam ... et ... reperiuntur ratione turbationis et dubitationis contingentes in eisdem. Crises quidem contingentes in imparibus diebus ... et recedunt determinato ordine quod sequatur ... et hic secundum Ga. Cause autem eorum possunt esse ... cum sunt materia morbi sequatur multiplicatur aliquibus modis quaternariorum ex proportionalitate ad eos et e possibile per turbationem et dubitationem quam dixit contingere in eisdem. Intelligit namque materie obviantem ordini que agitur et operatur astra in eis ... et voluntate creatoris cuius tantum nomen sit in secula benedictum. Amen. In non habentibus ut digestionem et prosternendorum contingit quidem diebus in eorum accidentibus non contingit crisis in hiis diebus nisi cum contingit erit aliquid sinistrum. Inquit quod dies crisis illaudabiles sunt quales non precessit digestio et indicatio, preterito non dicitur absolute decretorii. Item autem in eis contingentia sunt dubia nam crisim in eis contingentem subsequitur aliquid periculosum et illaudabile etc.

Rememoracio signorum sequentium super apparentiam crisis future per narium venture

Cum videris morbum sanguineum austerum et violentum valde non illaudabilem et in incipiente motu tunc signa patula sunt in capite et manifesta et usque ad omnes sensus extendantur ut rubore et pruritu nasi erit procul dubio crisis per fluxum sanguinis narium. Intentio in hoc loco est referre signa a quibus sumitur signa super futuram speciem crisis future. Cum enim sit unum videris morbum sanguineum etc. Sumitur autem hic ex signis relatis ex precedentibus. Cum ergo erat talis violentia motus et austeritas et certa signa super ipsum in capite et v. sensibus erunt manifesta ut rubore et pruritu nasi prostrata et ... similia absconditi quod futura sit crisis per fluxum sanguinis. Si vero ipsius accidentia ... dentia ... et in parte inferiori appareant ut dolore continuo umbilici et pressura retentio menstruorum contingeret quidem crisis per fluxum menstruorum. Si cuius autem super dictum sanguinis signa in parte inferiori corporis apparuerint ut dolore umbilici et pectinis et ut hic patet

fuerat mulier cuius menstrua iam
conclusa erant et detenta indicare
crisis eius futura per fluxum menstruorum.
Sed si pars suprema corporis
involutus fuerit et a dolore im-
munis cum dolore tamen profundiori
et patiens querulosus sit de epa-
te et dolor usque ad anum exten-
datur necessario quidem committetur
error si pronosticetur crisis illa
futura per fluxum sanguinis emor-
royidarum. Hoc est etiam per se notum
Cum enim pars suprema corporis
immunis est a dolore. Cum hec apparu-
erant accidentia meo domino in summis
signata cum doloribus in parte inferio-
ri corporis extrinsecus profundioribus
et epatis qui usque ad anum exten-
debatur. Si crisis talis patientis pro-
nosticetur futura per apertionem ve-
narum venarum in ano existentium ne-
quaquam talis pronosticus indiscreta
erit et fatua et hoc enim verificatur
et apparet ut pluries et maxime
in eo qui solitus est pati aper-
tionem venarum in ano existentium
sive emoroydas.
Si autem morbus ex colera rubea sit
in statu accidit quod apostema
capitis et dolor capitis et an-
gustia augeantur necessarium quidem
est inde desperandum quoniam contin-
get crisis eius per fluxum san-
guinis narium. Si morbus sit ex co-
lera et iam ad statum suum pervenerit
et cum hoc fuerit apparentium in
capite patientis cum intensione sui
vel permutatione sui sive hoc contingit ra-
ne ipsius capitis sive ratione febris
necessarium erit inde desperandum quoniam
crisis contingit per fluxum sanguinis
narium. Si cum accidentia narium ex
sunt in isto et cum hoc prius
conquestus fuerit patiens de
epate cum angustia et sin-
copi valida erit quidem cri-
sis eius per vomitum. Si vero
colera rubea sunt in isto accidentia
ut puta dolor anhelitus et prius
conquestus fuit cum de epate suo
cum angustia stomachi et nausea
forti et subversione et tunc quidem
contingit crisis eius per vomitum.
Apparet autem ex signis huius
crisis esse tremorem labii inferioris
Si vero caput eius fuit sine
dolore et cum angustia sub
ventris et eminentia umbilici
et pendente ventris constipatione
pronosticatur quod futura crisis
per fluxum ventris. Hoc est ma-
nifestum. Nam si circumscripto dolore
capitis assit dolor ventris cum
eminentia umbilici et pendente ven-
tris constipatione crisis quod per flu-
xum ventris etc.
Et si venter eius puritatem habuit
et digestionem laudabilem postquam
morbus violentus sit et austerus
cum aliquantulo tamen labore
et vigiliis circumscriptis accide-
tibus sudoris morbo quod sit
mali et lento existente cum dolo-
ribus pectoris erat quod sermo
meus verior fuit quod crisis
huius patientis contingeret per
urinam. Cum enim non inve-
nitur in ventre patientis dolores
nec erit morbus violentus erat multum
longus cum aliquantulo labore et vi-
giliis postquam dolore patiatur cum
doloribus tamen in inferiori parte ven-
tris contingit procul dubio crisis per
urinam. Significat autem dicit quod pro-
curat sudorem. Nam tunc ipse
signabitur de humiditate hinc fui-
superfluitatis ad renes et vesicam.
Cum si pace et quiete preditum
retineatur urina postquam morbus
morbus in ultimo acuitur cum aper-
tione sive pororum cutis sive for-
ti dolore vigiliis et siccitate
erit quod crisis forsitan cum
sudore. Cum enim invenitur ve-
na postquam accidentia patientis sit
tempore status in ultimo acuitatis
et violentie et erit pori cutis
aperti et hoc est quod fuerit patientis
corpus molle levatum et spongi-
osum contingit procul dubio crisis eius
per sudorem etc.
Si autem contingeret dolor mem-
bris vel virtutibus maturis
contingit procul dubio crisis eorum
per aposteamata. Si patiens quod pa-
tiatur dolorem virtutibus contin-
get crisis eius per aposteamata que deri-
vant in eo. Contingit talis autem morbi
que ridi sunt aeris accidit per aposteamata
sunt de raro contingentibus et hoc

quando capita conguntur per aures
in collo et sub ascellis et sub ante
ioturibus et nuturis ignem in exemplis
forte corporis laudabilibus tamen ex hiis
capitibus est magis distans a mem
bris principalibus etc.
Itero laudabili regimine ex signis
super morte evasionem seu quietem
et pacem significantibus Continuo post
Rememoratio signorum malorum pronosticantium
Ex hiis primo de sumptis ab occulis
quidem sunt horror luminis et fu
gis et fluxus lacrime in rubore
et motu forti et vertigine hor
ror quidem luminis si cum spasmo mor
bo signat prolixitatem morbi magnam
et nocumentum in cerebro et fluxus
quidem lacrime signat super multitudinem
materie illius morbi et debilitatem
ipsius oculi retentive contingentem ra
tione violentie et magnitudinis mor
bi Idem etiam de magno et for
ti rubore Et parvitas oculi
in parvo latere et aperto o
ris absque consuetudine Parvi
tas sive diminutio oculi signat super
spasmum contingentem ex morbo quod
contingit cerebro in illo latere
in quo diminuitur oculus aut super
evacuationem humiditatis ipsius Aper
tio vero oris signat debilitatem
virtutis retentive in musculo man
dibula existentis quod signum
quidem est malum et illaudabile.
Et cum iacet et dormit re
supinus manibus et pedibus
extensis et relaxatis. Hec qui
dem signa sunt illaudabilia Nam
signant super casum virtutis
ferentis et sustinentis corpus.
Nam in sompno naturaliter dormit quis
super alterum ex lateribus suis quod
quidem ex vigore virtutis ferentis
fit nisi existeret consuetudo quod
semper fit Unde morbus non stat sed
super latus suum Sed relaxatio
pedum et manuum signat super ca
sum virtutis In sompno namque
contrahuntur fortius quam relaxentur
membra predicta
Ex hiis etiam est si videatur
patiens descendere in lecto
suo et manus et pedes su
os detegere. hoc quidem ideo
fit Nam productus descensus
in lecto signat super debilitatem
virtutis ferentis vel sustinentis cor
poris Denudatio autem descensus morbi
patientis versus locum pedum suorum
et detectio quidem manuum et pedum
signat super violentiam laboris
Item mala et illaudabilis
ymaginatio que videatur villos
a pannis suis evellere etc.
Cum quidem patientis cerebrum incre
pit apparet ymaginabitur aliqua
eminentia esse in pannis suis que
quidem tunc conabitur evellere pro
quanto signat permixtionem rationis
et morbi violentiam
Ex hiis etiam est ultimata gra
vitas aut eius manifesta sus
pensio aut suspirium Mani
festa quidem gravitas extremorum
signat casum virtutis motive
Et suspirium vel acceptio ad illud quod
videt signat permixtionem intellectus
et violentiam laboris etc.
Et etiam stridere dentibus
preter solitum et apponere ma
nus super caput et angustiari
[illegible] quidem [illegible] preter solitum
significat spasmum in cerebro
Ut etiam si ymaginetur magnus dolor
accipit et petit eum mittere etc. Hoc
etiam malum est quoniam signat dominium
et excessum doloris magne acu
tionis Nam hoc contingente in mor
bo acuto mors quidem appropinquabit
Intellexit hoc contingente in
morbo acuto mors futura sit in
Ex hiis etiam est Nemo
si tantus efficiatur ydropicus et
multus paciens inglosus hoc
quidem contingit ex violentia et ma
licia morbi cogente patientem
dimittere consuetudinem suam Cum
ergo tantum per naturam efficiatur ydropicus
vel aut extra consuetudinem patiens
languosus quod quidem signum malum
et illaudabile etc.
Aut si congregatur de sanitate ste
ditate vel casu virtutis ratione
violentie morbi Horum signorum
patientis est proxima quoniam proxima
sensum est media mors
Vel etiam si videatur patien
ti dormienti quod iacet nix super
corpus eius hoc quidem videtur
contingere quando agitur huius dolore
tempore status morbi signat mor
tificationem caloris naturalis et dominium
frigiditatis in corde rationis humorum

extinguentis calorem naturalem. Nam cum recor
der quod ypocras retulit alicubi signum
Et omnia quidem mei illud
etiam dicta magne frigiditatis
est res mala et illaudabilis. Ex
frigiditate quidem minime significatur corpus
frigiditas Inquietudo vero significat illau
dabilem maliciam dispositionis patientis
Ex hiis etiam vigilia nocturna et
sompnus diurnus aut omnino privatio
huius sompni. hoc quidem totum est malum
cum sit contrarium dispositioni naturali
Nocivo si dispositio egri in som
pnis et per sompnum deterioretur
et cum dolore efficiatur. Cum
sompnus certa tempora quibus corpus
consuevit naturaliter quiescere et in declina
tionibus morborum augebitur significabit
quidem maliciam passionis egroti
Si etiam medicina ordinate et re
cte exhibetur et non appareat ope
rationis intentio erit malum
Si medicina ordinate et sicut debet
ministretur patienti medicans suas pro ter
quod inde speratur rectificatio patientis
erit quidem signum malum et illau
dabile hoc namque signat quod pa
ciens non recipiunt iuvamentum
ex cura medici etc.

De signis a qualitate corporis sumptis

Ex hiis autem sunt facies facie bus
mortuorum consimiles cum planitie
seu extensione tymporum et morbo
constringente et constrictione
aurium ex ipsarum frigiditate
et earum inversatione et oculorum
profunditate Hec quidem facies
vocatur medicis et facies mortuo
rum teste ypocrate quorum si nasus
tenuis et acutus et oculi profundati
sunt et tympora plana et tensa et
aures inverse et sunt in colore
similes mortuis que quidem facies
si consumpta vigiliarum instantia
et evacuatione sensibili appareat in
principio morbi non habebunt
malignam significationem Nam signat
subitum casum virtutis et evacuationem
seu consumptionem humidi radicalis
et extinctionem naturalis caloris
et hoc racione violentie morbi non
tamen terminum signat maligna morbi
in regimine. Sicut fuimus in acutis
Possunt etenim hee facies racione
longi temporis apparere. Agens
enim debile efficit consumptionem
magnam in tempore longo et effectus
etiam agentis forte immutatione ma
gna efficit in tempore brevi. Cum
ergo in brevi tempore videbimus sic
in primis diebus morbi hec accidentia
significabunt quidem super morbi maliciam
et virtutis debilitatem etc.
Etiam rubor vel nigredo ocu
lorum aut eminentia vel prin
cipium fusredinis eorum. hec
omnia sunt dicta et expressum hu
moris mercurius exeuntis
Aut etiam si quieverint aut ora
cessant vel si fuerint infrigi
dati aut palpebrarum deciua etc.
Intellexi quod aut oculi quiescant
motu suo naturali aut quod cesset et
tollatur sensus visus aut quod calor
naturalis extinguatur et inficiatur
et hoc quidem totum signat infer
ordinationem virtutis motive etc.
Aut si fuerit nasus acutus cum
obliquo fronte ex latere labii
contracto marcido Acumen qui
dem nasi accidit ex privatione carnis
et humiditatis corporis Nam cum accidit
aliquid corpori videbit primo nasus
licet sit ex membris corporis ex
tra eminentibus et fere non distantibus
valde ad hoc quod possit ea sanguis
attingere et obliquitas quidem et contractio
labii significat super dictum accidit
et consumptionem humidi radicalis
Frigiditas quidem extremorum
patientium cum ulcere et nigre
dine lingue laboriosa et simi
lia accidentia sunt quidem in
febre illaudabilia Cum quidem
inveniuntur corpora in eis significabunt
super ipsius corruptionem propter quod
ob enim in febre valde urgente
reperitur frigiditas extremitatum sig
nificabit super illaudabilem maliciam
et nigredo quidem lingue signat
super dictum adustionis in corpore
Ex hiis etiam est viridis rubor
unguium et livor in corpore cum
vestigio nigredinis Tales
quidem ungues et macule in cor
pore similes vestigiis ulcerum con
tingunt racione mortificationis caloris
naturalis in corpore et adustionis
humorum Apparent autem predicte
macule similes vestigiis ulcerum
et contusionibus in illis locis de
terminate ex debilitate locorum predi
ctorum Interdum tamen signat nigre
do extremorum super defectum per quam

evadet et liberabitur patiens. cadunt
tunc ungues. hoc autem contingit cum appa-
ruerit hoc circa principium morbi [illegible]

Ex hiis etiam est peressia si
ante 4m diem appareat cum
materie [illegible] Illaudabi-
le signum quod est si urina ante
digestionem appareat et pares quod
experte fuerint ipsam esse periculosam
sine digestione non [illegible] sunt quia
si evenerit ante 4m diem in regi-
onibus frigidis esse illaudabilem
in regionibus tamen calidis propter [illegible]
esse bonum signum propterea si accidat per
eam alie violentie [illegible]
[illegible] luna et si in regionibus frigidis
accidit etiam quod appareat cum mane
[illegible] [illegible] magis illau-
dabili signat excessum et dominium in [illegible]
et siccitatis venenum etc.

Et si frigus sit in manifesto su-
per faciem corporis et talis fuit
et sit extra et [illegible] sed ad-
venerit et remanserit super membra
principalia hec quidem pessima sunt
illaudabilia quoniam signat quod infra cor-
pus sint apostemata attrahentia ad se
calorem et sanguinem adeo quod inde in-
frigidentur manus et superiores corporis
Accidit autem et maxime si rema-
nserit adhuc talis super membra prin-
cipalia. hoc est si calor adhuc reman-
serit in medio corporis super id
quod est eductio membrorum principa-
lium Nam hic signat esse apostemata in
membris illis etc.

Et tumor vultus cum tumore
extremitatum ante duo septenaria
est quod [illegible] nam humor [illegible]
materia velox est et cita. Unde non
videtur quod ad tempus duorum se-
ptenariorum valeat pervenire tu-
mor quod faciei et extremitatum
manuum. similiter ante diem [illegible]
signat quod patiens non perveniat ad
tempus in pectore [illegible] quoniam labetur in
ydropisim et ydropice moriatur quod
est in hoc morbo

Aut si quievisset et cessaverit fe-
bris absque crisi aut si eius
fortificatio palam augeatur
in diebus paribus Intellexi
quoniam erit signum illaudabile quod di-
xi cum cessabit febris acuta su-
bito sine crisi. hoc enim signat quod
[illegible] redeat et patientem inter-
ficiat. Nam tale quies signat
fatigationem nature et impotentiam ad re-
sistendum morbo. Est autem malum quod
febris augeatur in diebus paribus
propter hoc autem quia non accidit crisis
in talibus [illegible] nisi in diebus paribus
Dico quod malum est et illaudabile aut
quia febris [illegible] quod contrarie [illegible]
et augetur et fortificatur in diebus pari-
bus et hoc quidem febris periculosa est
hoc autem probabiliter videtur esse de inten-
tione ipsius Remediatio signorum
prosticorum mortalium exeuntibus a
corpore Sequitur [illegible] sententia

Ex hiis quidem est fex nigra vel
viridis fetida pinguis rubea
et sicut aqua butirosa et alba
hec omnia male sunt et illau-
dabiles Maxima quidem [illegible]
nigre est quoniam signat dominium [illegible]
et potissime si talis appareat in
principio morbi et [illegible] quod
appropinquat ei Si fetida signat
super magnam et fortem corruptionem
Ventuosa ut signat super dissolu-
tionem adipis renum ex forti vio-
lentia renum effecta. Unde rubea te-
statur super dominium colere rubee
que valde urit. Et aquosa quidem
signat super privationem virtutis i.
[illegible] et digestive. Spumosa autem
et [illegible] super fortem calorem et
super fortem motum virtutis inquietate
et vexate quadmodo quod fit in spuma
maris [illegible] fluctuationem
motum eius et alba fit sic debilitate
caloris. hoc autem totum verum est in acutis
Nec non etiam si appareat diver-
sorum colorum. hec namque mortem
aut futuram crisim signant Si
quidem sit talis [illegible] crisis signa-
bit super fortitudinem nature. quiesci-
non in acutis talis appareat signa-
bit quidem super multitudinem et dominium
humorum in corpore

Et si cum [illegible] appetitus ergo
sit colerici cum quia egrediatur fe-
stinum sanguis congelatum [illegible]
et [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] appetitus est contra coleram et
[illegible] egrediatur sanguis et [illegible]
[illegible] si quidem malum est namque
signum illaudabile [illegible] appetitus
cum fluxu sanguinis

Et etiam si post egressum colere
appareat sanguis absque puncti-
one est stimulatione Intellexi

secundum sententiam meam quod cum egrediatur sanguis
per experientiam egressum solet cum non
precedente permotione et mordicatione
aliqua egressus sanguinis et quod hoc quidem
signat egressum sanguinis per percussionem
et per totalem consumptionem solet retinere
Et si per extenuationem et de-
macerationem corporis appa-
reat et egrediatur fex macina
Si fex patientis egrediatur propter
per consumptionem et demacerationem
corporis sui et etiam morbi longi-
tudine hoc quidem signum illaudabile
Et cum constipatus venter in febre acu-
ta et vexabitur cerebrum. Intellexi secundum
opinionem meam quod cum in febre acu-
te constipatus venter sequitur ascensus
morbi ad caput
Si etiam egrediatur ventositas cum so-
no intermissus post solutum est malum
Intellexi quod si ventositas absque au-
dientibus post solutum sumbreret quod
erit malum signum. hoc namque si-
gnat super corruptionem ventris aut super
violentiam doloris
Et urina quidem nigra et tenuis
et pauca signat patientis inte-
ritum. Est enim timendum ut plurimum
et periculosum cum accidit permixtio
rationis et intellectus cum te-
nuitate urine. Cum urine te-
nuitas iungitur nigredini semper qui-
dem dominium frigiditatis signat et ex-
tinctionem caloris naturalis. Et ali-
quis laniatur absque ratione cum urine
tenuitate sequitur ascensum solet causa
ad cerebrum et ipsius apostemationem
Eclipsis etiam sicut vomitus et
fluxus cum nigredine et fetor
ex putrefactione contingens flu-
xus quidem sanguinis incertum a
naso signat super adustionem san-
guinis ex violentia febris contingen-
te et vomitus niger si dominium colere
ustae sive nigre in corpore et fetor
super fetorem putrefactionem
Frequens etiam tussis cum mo-
dico sputo est signum malum
et illaudabile. Cum in ptisi mi-
nuitur sputum cum frequentia tussis suf-
focatur patiens. Sputum etiam di-
versorum colorum in pleuresi cum tussi
laboriosa et difficili fit mortis
propinquitatem. Cum in acute late-
ris exeat sputum diversorum colorum
cum difficultate et tussi valida erit

quod morbi patientis proxima est
Et sudor solius capitis ad quem
sive ad cuius evasionem non subsequitur
quies est malus. Sudor ipse
in fronte et supra caput est quidem
signum mortale nam quidem fit se-
cundum pugnam. omnis etiam sudor
quem non subsequitur alienatio patientis
est ex signis malis et illaudabilis

De signis laudabilibus Remedia Sequitur

Si facies prognosticum laudabilium
sive appareant quales fuerint
tempore sanitatis eorum quidem
cura et recta evasio erit ma-
nifesta. Nullam considerest et ma-
nifestum quod hec facies sunt magis
generis faciebus similibus faciebus mor-
tuorum. Cum ergo ille facies signant
super mortem ita signat ipse super salu-
tem et patientis evasionem
Eclipsis etiam est uniformitas
et equalitas caloris corporis
per partes ypocundrorum. hoc
[illegible] quia uniformitas caloris
super totum corpus signat super
laudabilem dispositionem corporis in
totam ex parte cuius accidit in
cum uniformitate et equalitate caloris
in corpore et quod non fiunt ypocundria
marcida. Hoc ideo quod talis est dispo-
sitionis sive prosperum. Et si dicit
quod calor reperitur uniformis per
totum corpus cum tamen ypocundriorum
Retentio post I diem maxima
et perfecta confirmatio absque ma-
ligna et vigor motus et sensuum
omnium cum comitate facilitate et
levitate sui corporis et solitus
decubitus et somni adventus
in nocte ut plurimum sive somno
diurno cum vigore patientis per
somnum omnis etiam somnus
tollens dolorem et plurimum
sive punctionem rationis et
impotentis egritudinem est lau-
dabilis. hoc quidem signa omnia
sunt contra signis malis et illau-
dabilibus quorum declaratio premissa.
Et cause etiam istorum sunt contra
causis priorum. per quanto non oportet
nec est notare iterare quod dictum est
Intellexit autem cum dicit comitate
et levitate sui corporis quod pa-
tiens tolerat bene morbum suum
esse signum bonum et laudabile

sicut in pu^a tolerandum est signum
malum et laudabile etc
Cerebrum quidem patitur ex qui-
busdam membris compacientibus sicut
in passione vnde si timeatur ut
sit a permixtione continua ita
debet esse paciens laudabiliter ab
hoc morbo Cum membra quibus
compatitur cerebrum in passione pac
iuntur sicut pectus et diafragma
circumscripta permixtione continua ro-
mis signatur quod cerebrum immune
sit et liberum ab apostemate Alia autem
permixtio intercallata sit potius racione
compassionis … cerebri con-
tingentis ab apostemate membrorum existente ad
est genus … permixtionis
Et si cum apostemate capitis assit
stoliditas exit ex signis suis per p…
mitatem significabilis hoc quidem est
signum laudabile cum in statu mor-
bi contingit in principio non signat ut
plurimum nature vexacionem
Omnis fluxus sanguinis etiam a narice
in morbis convalescentis … hoc
quidem contingit cum ex fluxu san-
guinis narium apostemata dissolvuntur …
Anhelitus manifestus non frequens
aut tardus est laudabilis nec
est vendicabilis si non fuit intrinsecus se-
paratus aut orthomiosus cogens
erigere pacientem Cum accidit
in febribus frequentibus anhelitus est
quidem signum malum nam signat
excessum caloris in corde Tar-
dus quoque anhelitus permixtione significat
cordis Intrinsecus non separatus signat
dissolucionem virtutis et cum necesse est
erigere … anhelitus contingentis racione
apostematis in membris principalibus existentis
Unde anhelitus faciens pacientem
erigere signat pulmonis apostema Cum
ergo anhelitus communis fit ab hiis
omnibus est signum laudabile
Et similiter est laudabile cum pul-
sus est virtuosus fortis sine
angustia Non anhelitus vero
in inflamatiuus Angustia
quidem pulsus signat debilitatem
virtutis Cum sic non possit ex-
tendere in altum multo quidem
minus in profundum et anhelitus
quidem vero est inflamacionis
cordis ut … sequitur
Ex hiis etiam patet …

appetitus et digestionis cum …
litate et laudabili forma sciencie
et colore medio in citrinitate
circumscripta nigredine carnis p-
sona et viditate Ut quidem
omnia sumuntur ex eo quod premissum
de signis malis etc
Aut exitus etiam esset humorum
cum lumbricis in die critica hoc
quidem est signum vite nam hoc ei
contingente auferetur morbus cum
fuerit ex illo humore hoc
quidem signum est laudabile quia si-
gnat virtutem et fortitudinem virtutis
expulsive nature Cum autem dixi quod
auferetur morbus hoc contingente etc
Intellexi quod egressus lumbricorum
in die critica est signum bonum
per se et precisum cum sunt mor-
bus ex illo humore egrediente
cum eis assideret quod egrediatur cum
eis humor qui esset causa illius
morbi effectiva Nam accidit in-
terdum in hiis laudant quod remanet humor
qui nec … causa morbi et tunc
quidem … auget et magnificat
morbum ut … parvos propriam
alleviacionem sed potius aggravationem
Egressio … quod accidit ex …
contingente … morbi
egrediente eo cum aufertur
surditas tollitur quod inde nocu-
mentum cerebri in morbo Ga-
lienus quidem exposuit … ypo-
… ubi dicit quod si fluxus
ventris ex colera cum accidit pacienti
surditatem tollitur surditas
Et Galienus quidem commentatus est hoc
et dixit cum talis surditas contingit
ex apostemate in cerebro existente Non
enim est causa eius colera cum in non
existente contingente ex apostemate cerebri
obhoc inest hic … quod con-
tingente surditate in acutis adue-
niente fluxu ventris de colera
… tollitur surditas et morbus ca-
pitis dissoluetur
Sanguis etiam emorroydarum cu-
rat morbum splenis etc hoc etiam
est laudabile in melancholia et hoc
… est ipsa colera
nigra ut sequitur
Et fluxus huius aque et humorum
flegmatis in ydrope est cura
morbi Intellexi quidem quod

cum exit fluxus aque citrine in uri-
na et humor flatum intercutis quod
sit huius cura ducatur ponticum spe-
cierum in ydropisi
Egressus quoque coleris citrine et
in obtalmia festinat curationem eius
Intellexit quod fluxus colere cum cum tenet
obtalmiam relevat ipsam et ex eadem
colera contingente
Ex his quidem signis est ut vi-
deas urinam similem in primo ci-
no in colore cum ypostasi alba in
fundo residente. hic etiam notum
ex eo quod dictum sunt in calore de uri-
na. Talis namque color eius est
naturalis. Sit etiam ypostasis que naturalis
cum sit alba et residens in fundo
Et etiam si videas sudorem va-
porem infusum equalem in febre
continua. Intellexit quod si sudor sit
equalis ac si diceret quod sit equalis per
totum corpus quod hic est bonum
signum in febre continua. Sit autem febris ex
sanguine vel sequitur
Et tumorem extra apparentem
in sinanchia. hic enim est bonum
et laudabile. hic quidem bonum
est et laudabile sicut dixi tumor
enim extra in sinanchia apparente
bonum et laudabile. Nam quod non nichil
apparet intra vel extra cum videnda
attamen moritur talis quoniam dis-
tior ex speciebus eius. Et postquam
si postremum magis ex ea apparente
intra vel extra videtur. Et cetera
aut sive extra sunt tres species
ex quibus laudabilior est illa que ma-
gis facit hic intencionem.
Tumor quidem testiculorum in tussi
recenti est cura corporis. In-
tellexit quod cum tussi recenti generatur
tumor testiculorum quod sit causa eius
hic est cum materia faciens tussim trans-
fertur et diuatur ad locum predictum
Et similiter apparet pedis in mor-
bis pulmonis necnon apparet gene-
ratorum in iunctura renibus et ingui-
nibus. Intellexit quod per diversitatem
materie ad aliam partem fiat curatio
apparet pulmonis et intellexit secundum
opinionem meam apparet pedis pu-
dagram et apostema in iunctura
renibus est apparet quod generatur
in carne exeunte in radice pedis.
Et pustule narium aut labiorum
in thesamia est signum salutis pro-
nosticatum. hic quidem intellexit
in tertiana simplici et vera et illa que
non recipit ad periodos sed circuitum.
Et varices quidem nate sunt
in allopitie necnon eius quod
est in ventre et splene. Vari-
ces morbi sunt in labiis accidentes
cum vene exeuntes que eius replentur
et ingrossantur intus quod extenditur
manifeste a dispositione naturali
humor quoque quo tunc replentur
vene ille melancolicus est. Per quarum
ex revolutione et translatione illius
quidem ad eos confert curare mor-
bum splenis et etiam apparatum in ventre
generatorum que dubitet dicere i
scrophule in aut glandule unde quod
hic cura fit allopitie hic quidem ne-
quaquam est eo quod non omnis materia
ex qua fit allopitia sit melancolica ut
etiam ex humore flatim. Nam allo-
pitia potest ex omnibus humoribus ge-
nerari hic tamen ea non est unus ex
amphorismis ypocratis et exponitur ab eo in
expositione eius quod posuit allopi-
tiam pro lepra non tamen hic constat
ut apud G. 1o capitulo.
Et exitentia quidem in lienteria
inestimabili contingunt ex retenti-
one cibi. Intellexit quod si pracedente
lienteria contingit eructuare acida
quod sit laudabile et bonum. hic namque
significat in hic morbo corredi cibum
indigestum a stomacho et intestinis ra-
tione ulterius existendum in eisdem propter
cum retinea cibum in stomacho donec acescat
et signum laudabile quod quidem dicit. Et si
de novo contingit equal. prius non fu-
erat. Nam hic est de accidentibus potentibus
contingere in principio huius morbi
Et febre contingente in spasmo
vel epilencia sit eorum cura. Si-
militer contingat spasmus ex replecione
contingunt febres que hic est quod
cura eius ab illo spasmo quoniam febris
dissolvit humorem spasmum facien-
tem. febris enim calida et sicca et humor
facientis spasmum frigidus et hu-
midus et sic de epilensia
Si patienti singultum contingat
sternutatio est cura eidem
hic singultus est humoralis seu
ex replecione et hic ideo quoniam ster-
nutatio expellit humorem illum
qui est causa singultus a substan-
tia stomachi. Iuvat ergo sive excitat natura
ad expulsionem ipsius singultus
est debilis non motus expellendo

superfluitatem a sto sive in sto existente
singultus non erunt causa quod sicut
non recipit curam. Rememoratio ra
tionum quibus utendum est in iudicio
Debet de prenosticationibus
quidem ut tu volueris iudicare
patientem quod utrius parcione. Cum
ergo volueris iudicare per hec signa
utrius parcione pronosticacionis videtur
ut facias summam aliqua ab illa
partis secundum sciencias species diversorum signorum
et differenciarum eorum in significacione
Nam ex signis sunt quorum vir
tus vera est et certa. Et ex eis
sunt que per alia falsificantur.
Dicamus ergo primo quod ex signis
sunt quedam valde vera. Et hec
quidem species signorum est in quibus
non apparent alia eis contraria in
corpore. Et ex hiis quoque sunt in
quibus apparent alia eis contraria
in corpore. Quare est dubium in prono
sticando ut sequitur.
Iusta autem significacio sumitur in
ter membra ex eis que appa
rent in capite. Signa quidem
iuste super mortem significancia et eis
contraria sunt signa in capite appa
rencia quorum remedia racione sequuntur.
Si ergo aliquam significacionem vi
deas iuste significantem in corpore
et aliam sibi contrariam significantem
significantem. Si videas aliquod si
gnum iuste testificans super evasio
nem vel perdicionem alicuius et vide
as cum eo aliquod signum ei
contrarium in corpore non cum simpliciter tunc
prorumpere in iudicium.
Contingit etiam quod appareant
super contrarium corporis non sunt
nisi testimonio debilia. Contin
git autem contrarietas signorum et testifi
cacionum in uno et in eodem corpore ita
quod quedam ex eis significent bonum et
quedam malum. Tunc erunt testimonia
debilia super bonum et malum.
Omne signum non habens contrarium
fit certe super curam et eva
sionem. Intelligo quod omne signum
laudabile cui non apparet contrarium
magnitudine equale ei contrarium id quidem et
sibi simile signat certe super evasi
onem et curacionem eorum.
Et omne signum pronosticacionis
precedens contrarium super mor
tem et perdicionem. Intelligo
quidem secundum opinionem meam
quod omnia signa mala significantia bo
nis contraria quorum contrarietas talis
est quod non possunt uniri simul
in eodem corpore sunt signa iuste
mortem significancia.
Si autem apparuerunt tibi contraria
et debilia sequitur quid ad hoc
dubium. Unde sta tunc et pro
longa iudicium. Cum ergo collegeris
a te signa contraria et debilia
hic est quod ymaginantur in eodem corpore
et quod sunt equalia in significacione sua
ita quod non possit quis cognoscere
super significacionem ut cum rem mul
titudinis ut cum fortitudinis appareat
post tamen unum ex illis ex signis for
tius alio quod quidem erit signum
apud medicum evasionis patientis
aut mortis eius. Hoc quidem est solum
dubium. Non aliquid ab isto pronosticato
debet medicus tunc estimare curam
quam habebit et consequi postea
unde apparet.
Cum ergo erunt equata in disposi
cionibus suis sta secundum iudicium a
predominante cum erunt contra
riam equalitate sua simpliciter.
Hec quidem est notum magnum quoniam
quod erit sta et noli iudicium infor
mare. Cum vero unum ex predictis contrari
orum ceperit inferre iudicium ex cogente
et predominante debet hic autem esse
quod dicit apud medicum in pre
dictis signis habitus gradus et
dominium in fortitudine et equalitate
hoc est in significacione sua scilicet quoniam ex
contrario apparebit aliquod signum
unum significans super sanitate sit
in gradu tercio et apparebunt ei
duo signa quorum significacio super
perdicionem sit in gradu primo tunc
iudicare habebit per signum quod
est in gradu tercio. Si vero erunt
predicta signa equalia in gradu
erit tunc verendum iudicium sicut
non apparuit sicut facit iudex mal
tractione debet testium declaracionem.
Et sic faciunt sapientes astrorum in
virtutibus astrorum ex parte la
torum oppositorum. Et in hoc completur
prima pars tractatus tercie.
Quarte pars theorice medicine etc.

Capitulum de pronosticacione diei et hore mortis.

Ad presciendum diem et horam mortis
oportet primo scire et cognoscere

statum 2o oportet cognoscere
utrum terminatio sit ad bonum
uel ad malum 3o utrum fiat
terminatio cum crisi uel sine cri-
si 4o et ultimo concluditur dies
et hora mortis De primo sci-
endum de altioribus et nobilioribus
rebus que sunt in tota scientia predi-
cta est prognosticare statum ipso enim cognito
scitur et diete ordinatio in toto
morbo Ad prognosticandum statum 4or
sunt notanda Primo quod cognoscatur
uirtus 2o natura egritudinis 3o
maneries et uolubilitas et modus affli-
gendi 4o conuenientia uel disconueni-
entia particularium Virtus enim primo
est consideranda utrum sit debilis
uel fortis quod possit morbum tolera-
re et est simile de portatore ponde-
re onus usque ad terminum Nullus enim
potest scire utrum portator portet onus
usque ad terminum nisi sciat quantitatem
uirtutis portatoris et quantitatem pon-
deris et longitudinem uie ad terminum
Virtus enim est sicut portator mor-
bus sicut onus status sicut terminus
ideo oportet uirtutem primo considerare
2o egritudinem nam egritudinis
et particule pacientis quia materia co-
co ca· cito terminatur et melancolica tar-
dissime et flegma multum tarde et
sanguis cito Simile est egritudo
est in membro nobili cita uelocius
sit terminatio in membro autem fieri ui-
li tarde quare est egritudinem
considerare 3o oportet considerare ma-
neriem quia quedam sunt egritudines
que mouentur motu uelocissimo im-
petuoso et quedam motu tardo Vnde
non est uehementis inflamationis et sunt
melancolice male et fraudulente
Et sunt quedam que sunt cum uehe-
menti inflamatione et intensis
sinthomatibus melancolice salubres
ualde quare est maneriem et modum
egritudinis considerare 4o oportet
considerare conuenientiam particularium ut
si egritudo sit de colera quod sit in uere
et ca· et in regione ca et tempore ca
et consueuit laborare ut ita de aliis
particularibus intelligamus Ponamus ergo
uerbi gratia quod aliquis infirmetur
cuius uirtus sit fortis et egritudo
de materia ca et in membro et quod egri-
tudo moueatur motu ueloci et sit
conueniens coleris in estate et a-
liis particularibus dico quod in isto potius

prognosticare quod status erit primus ci-
to etiam quod medicus ceterorum attendet
Et ponamus aliquem cuius uirtus
sit fortis et materia frigida mixta et
quod egritudo motu tardo moueatur
et quod conueniant alia particularia infri-
gidantia ut complexio tempus etas
et consimilia dico quod status erit re-
motissimus Dato etiam quod predicta
media adueniunt et si media modo
se habeant status erit mediocris
Solet ergo medicus considerare ma-
iorem uel minorem conuenientiam particula-
rium et secundum hoc iudicabit statum re-
motum uel propinquum secundum plus et
minus et per hunc modum omnia
que dicta sunt superius cognoscitur
status 2o oportet considerare termi-
nationem utrum terminatio sit ad bonum
uel malum ad quod oportet scire quod
si dispositionem alterationis dierum et uir-
tutem Si ergo uirtus sit fortis
potens tolerare morbum usque ad
crisim euadet infirmus si maxima ma-
nifesta signa digestionis uel comple-
ta precesserint uero terminatur
ad bonum Cum crisis autem sit in
die critica sit melior terminatio quando cer-
tum uidetur motus in motu morbi
et in motu orbis et quia iuuatur
ex materia et orbe id est ad bonum
simpliciter quando autem sicut diffinitur
per uirtutem est fortis et materia
digesta et sit in die critica tunc
terminatur ad bonum Sed medicus
decipitur cum est tempus pestilentie
aut mala uniuersitas que occultatur
et mouetur interdum in crisi et de-
cipitur propter oculos infortunium cum
quo moritur infirmus et etiam
propter errorem et consimilia aliter
procedet apparentibus simpliciter
tunc terminatur ad bonum Sed quia
in illis pessimus decipitur oportet
oportet aliqua signa considerare
scilicet utrum per crisim alleuiatur uel
grauatur Inter enim contingit
bona et mala crisis secundum calorem
remittitur et dyscrasia alleuiatur
propter eius diuisionem tamen ualde Semper
Sed crisim fuisse ad malum et
calorem febrilem esse mitigatum
propter mortificationem caloris natu-
ralis timeo propter mitigationem ca-
loris credentes medicus quod eua-
serit et non se preparant ad
cellam aut sedet statim uel

et in tali dies apparent contradictiones pulsus
et si cadit in debilitatem et occulta-
tionem et mordicationem et quod ista inte-
grantur continue moritur patiens
Si autem meliorantur et fortificetur
et ordinatio augmentetur et ista
continue fortificentur tunc crisis ad
bonum fiunt patiens Quare ad
cautelam licet ad omnia fiunt per
cognita quia multotiens posset me-
dicus decipi ideo oportet considerare
alleviationem et aggravationem per
crisim hec enim est de sublimio-
ribus signis eventualiter ... in omni
evacuatione facta sive per crisim
vel naturam sive per artem Et per
oppositum eorum scitur egritudo mor-
talis cognoscitur cum apparent signa
corrupte digestionis aut ablate-
rum virtute debili et cum fit crisis
in die non critica et cum omni
aggravatione et intelligentia pa-
cientis 3a consideratio que cadit
circa istam materiam est quod scientiam
terminationis fit cum crisi vel
sine crisi et ad hunc finem oportet tria
considerare Primum est utrum aliqua
signa digestionis precesserint aut non 2m
est utrum virtus sit debilis aut
non 3m utrum egritudo move-
atur motu tardo vel veloci In-
telligendum est quod ipse non est crisis
nisi natura intendat aliquam resi-
stere morbo et ideo non multum appa-
reat de digestione non potest fieri crisis
Cum vero natura moveatur quando materia
digestio ergo est preveniendum 2o oportet
considerare virtutem quia cum
virtus est debilis nunquam fit
crisis quia virtus modo resistere
potest 3o oportet considerare motum
quod si egritudo moveatur motu
tardo nunquam fiat crisis cum motu
si sit motus velox et fortis quando
ergo ista conveniunt quod fuit virtus
fortis et egritudo aliqua di-
gesta et motus egritudinis velo-
cior sic fit frequenter egritudinis
cum crisi Si autem fuit virtus
debilis et materia egritudinis in-
digesta et egritudo moveatur tardo
motu tunc fit terminatio sine crisi
Utrum autem licet terminatio sit ad bo-
num vel ad malum hec scitur per
predicta dicunt ergo contin-
git mori sine crisi In prin-
cipio paroxismi et in statu paroxismi

et in declinatione paroxismi In prin-
cipio enim materia est multa subi-
to suffocans et interficiens et pro
tanto mors advenit sine crisi
quia materia multotiens invadit materiam
primo suffocatur propter multitudinem materie
In statu contingit mori sine crisi
propter multitudinem caloris egrotantis
et altitudinem inflammationis ut tamen
ad tantam ultimatam pervenerit et
quod interficit sine enim resistentia
In declinatione etiam paroxismi moritur
aliquis sine crisi cum virtus est de-
bilis que nullo modo potest resistere licet
igitur aliquis moriatur in declinatione
paroxismi In declinatione tamen vera
totius egritudinis non est possibile
mori pro tanto quia vera temporum
morbi distinguuntur secundum digestionem
temporum aut paroxismi non etiam licet
non toleraverit labores totius
paroxismi nichilominus moritur in
declinatione igitur materia non erat di-
gesta In declinatione tamen totius
non est possibile nisi complete in
egritudinibus in quibus declinatio materie
fuit digesta in statu mortis igitur
sine crisi tribus modis accidit
et ex alia parte tamen est aliquando
digestio et aliqua virtus est fortis
et egritudo movetur motu ve-
loci cum fit crisis Utrum autem ad bo-
num vel ad malum cognoscitur per
predicta hoc autem tribus vere
cognitis scitur et tamen per dies et
horas egritudinis et sicut con-
tingit mori sine crisi ita cum
crisi tunc confortatur materia
de morte ut dictum est supra per
signa corrupte digestionis pre-
cesserunt ut urina nigra et ypo-
stasis nigra et similia et sicut
contingit mori sine crisi ita con-
tingit evadere sine crisi Cum in
urina est multa cum resistentia
multa et egritudo movetur mo-
tu tardo et alia signa precesserunt
tunc evadet sine crisi per fla/simi-
latiam materie evacuationis et tamen
quod est ipse speculatoris sive inte-
tionis scilicet cognoscere diem et ho-
ram mortis cognoscitur per hunc
modum dicunt enim est quod cum est in mor-
bi principio signa digestionis appa-
rent et non sequuntur alia signa bona
omnia iudica fit terminatio in quarta
aut in sexta sit cum in morbi principio

signa corrupte digestionis apparent
moritur in quarta aut infra et si mo-
tus morbi est velocissimus cum aliis
particularibus convenientibus terminabitur in 2a
et si motus non est velox terminabitur
in quinta, et si motus est continuus termina-
bitur in quarta. non propter infirmorum sed
subcurrunt a tertia aut anticipat
a quinta. Qui ergo diem mortis vel
evasionis scire voluit vel cum crisi
vel sine crisi consideret dies quartanos
et si signa digestionis apparent in
quarta et motus morbi est velox cum
aliis particularibus convenientibus terminabitur ad
bonum in 2a quarta per crisim et cum crisi / si
vero motus morbi est tardus cum
aliis convenientibus in 2a crisi similiter
si in prima quarta aut in quartanis
apparent signa corrupte digestionis
et motus morbi est velox moritur
in 2a quarta cum crisi si autem motus
morbi est tardus sine crisi in 2a
quarta moritur. Et sicut dicto hanc
regulam de prima quarta et 2a ita
intelligendum est de qualibet septi-
ita mana quia quarte sequentes non sunt
ita recte sicut precedentes prout ter-
minabitur in sequenti particula huius
Et quod sic intelligendum est quod ter-
minatio ad malum non est ita recta
sicut terminatio ad bonum. quia motus
nature sunt ordinati adherentes vir-
tuti et ordini vite contrarius autem
morbi inordinati et ideo non est ter-
minus mortis ita rectus sicut vite
Si igitur signa mortis apparent
et motus est tardus tarde moritur
Si ergo victoria manifesta appare-
at morbi super naturam mors erit
velox Si autem non ita manifeste appa-
reat mors erit tarda Si igitur
fuerit dubitatio de duobus diebus in
quo istorum moritur tunc considera-
mus quid sit motus morbi et in ista
in qua motus morbi est fortior
in illa die moritur. Si volumus
scire horam tunc debemus considerare
horas fortiores in quibus
magis affligebatur et tunc in ista
hora morietur potissime si morie-
tur cum crisi si sine crisi consideremus
ea que dicta sunt quia si materia
multa viscosa tunc in principio potest
sentire hora. per ea ergo que dicta
sunt dies et hora mortis pote-
runt cognosci Tractatus quartus incipit
particule agentes de crisi et creticis diebus

Quia autem pronosticatores quatuor
sunt indicia et est primum de crisi
2m de diebus creticis 3m de diu-
turnitate signorum in morbis apparentium
ex quibus queunt pronosticare. Unde
de modo et arte pronosticandi ex pre-
dictis signis etc. Circa primum notandum
quod corpus est lune influentia una
continuis et est tale influxa et desiccata
et humectat et huius influentia de
se non habet sed eam a sole recipit
unde Galienus 3o de creticis diebus Quicquid
luna agit propter lumen receptum a
sole quod est quia lumen eius pro-
est novum unde omnes commutationes quas
facit luna non sunt nisi ex quan-
titate luminis eius a sole et secundum
diversitatem figurarum quas recipit
diversimode influit. Est etiam influentia
propria et est fortunium et infortunium. Lu-
na autem 2m diversitatem istam influentiam
facit ad crisim. Et primum considerandum
quid 2m influentiam genitum. Et est
sciendum ut dicit Constantinus ca. 4. quod luna
orbis figuras recipit a sole que
magne sunt et apte. Prima cum di-
stat a sole 45 gradibus et dicitur
novacularis et hanc figuram recipit
quarta die et tunc dicitur esse super sextilitatem
Secunda est cum a sole distat 90 gradibus
et mediatur et dicitur quadratura et hanc
figuram recipit in 7o die et tunc
dicitur esse super quadraturam Tertia
est cum distat a sole 135 gradibus
et dicitur gibbosa et tunc dicitur esse su-
per triplicitatem et hanc figuram recipit
10 die Quarta est cum soli opponi-
tur tunc distat a sole 180 gradibus et tunc
dicitur rotunda seu plena et dicitur esse super
diametrum et hoc fit 14 die Istas
quatuor figuras recipit in suo ascen-
su luna usque orientem similiter et
4 alias recipit in suo descensu unam
in 17 secundam in 20a tertiam in 24a
quartam in 27o et in 17o fit gibbo-
sa et est super triplicitatem et 20 fit
quadrata et est super quadraturam
et 24 dicitur esse super sextilitatem
et in 27 super coniunctionem Cum
ergo luna peragendo suum circulum de
quarto in quartum figuras istas reci-
piat in quibus fortius influit ideo
dies creticos de quarto in quartum sunt
fortiores in crisi et quia plus in-
fluit quando est super diametrum
quam super quadraturam. ideo 14 dies
est magis rectus quinto et de

cadere sequuntur, quarum vii et quarum xx
et quia fortunas influunt quando est super
quadraturam quarum quando est super sextili-
tatem aut triplicitatem scilicet viii et xx
sunt fortiores in crisi quarum xxi et
xi et xxvii et propter hoc dies illi in
quibus luna est super diametrum aut
super quadraturam aut super medietatem
sunt recti ut viii xiiii xx xx-
vii alii mediati ut v x xvii
xxiiii et ita apparet qualiter luna secundum
influentiam suam est causa diversi-
tatis dierum creticorum. Post vi-
dendum est que est causa diversitatis
propter influentiam propriam et ad hoc
sciendum attendenda est regula que
ponitur a G. c. de creticis et huius
confirmant astronomi et est regula
vehementis considerationis secundum quam
fundantur pronostica et mores secundum
quem pronosticant astronomi de
celis. et est quod luna res inferiores mu-
tat fortiora mutatione mutat
sive ad bonum sive ad malum pro-
pter septenarium. et in medietate se-
ptem debilius et ideo hic debet con-
siderare principium rei a qua sit
mutatio et considerare signum et
perpetuum in quo tunc est luna. Ut
gratia ponamus quod in illa aliqua
incipiat aut faciat aut sit principium
alicuius actionis cuiuscumque sit et lu-
na sit in thauro tunc mutatio ma-
xima accidet in illa re quando sua
revolutio in circulo signorum erat in
leone aut in scorpione aut in aqua-
rio quia quando est in leone est super
quadraturam et quando est in scorpione
est super diametrum et quando est in le-
one completur primus septenarius
et quando est in scorpione 2 septenarius
et quando est in aquario tercius et quando ca-
dit in thauro tunc quartus completur
septenarius quod est quia luna transit
circulum signorum in xxviii diebus et vii
tria dierum i. hore octo. Parum minus
et est quod ascendit circulum totum in
hoc mense tunc ipsam ascendit qua-
draturam eius in vii diebus excepta
parte. et ex hoc apparet quod sextio lu-
ne que facit quadraturam circuli
non sit in vii diebus integris parvi-
ter deficit ut apparebit in sequenti no-
tabili. Secundo ergo luna circulum
signorum de vii in vii fortiores
facit impressiones et minus septe-
narii debiliores sive ad bonum sive

ad malum. Quare quando luna est super
quadraturam aut super diametrum et
influit fortunam tunc fit mutatio
magna in re ad bonum. et si in-
fluat infortunium tunc fiat muta-
tio in re fortis ad malum. et quando
luna est super medietatem quadratu-
re si influit fortunam tunc mutatio erit
debilior ad bonum. et si contrario contrarium.
Et si queratur quomodo sciam si luna
influit fortunam vel infortunium Re-
spondeo quod ad hoc sciendum debet diligenter
considerare ut dictum est. Primo principium
rei in qua fit mutatio et conside-
rare in quo signo et principio est lu-
na. et utrum in illo signo sit for-
tuna i. stella benivola fortunam in-
fluens ut est iupiter mercurius vel venus
Vel infortunium i. stella influens
infortunium ut mars et saturnus. Ut
ponamus quando nascitur homo et fortu-
na sit in ariete et infortunium in
thauro tunc est quandocumque luna fuit in
ariete aut in uno duorum signorum
a quadraturis eius aut in signo quod
arieti oppositum est tunc luna influ-
it fortunam et erat dispositio homi-
num istis diebus disposita bona Et
quandocumque luna erit in thauro aut
in uno duorum signorum a quadraturis
eius aut in signo quod thauro opposi-
tum est tunc influit infortunium et tunc
dispositio illius hominis erat in istis
diebus toto tempore vite dispositio ma-
la. et erat magis paratus ad malum
faciendum. et sic hoc verum est in sani-
tate ita in egritudine. Ut ponatur
quod alicui homini incipiat aliqua egri-
tudo acuta luna existente in ariete aut
in aliquo a quadraturis eius ut in
cancro aut in opposito ut in libra
aut in capricorno tunc iste egritudines
sunt saluiores et digniores ut eva-
dat ex eis. Et si incipiat egritudo dum
luna facit cursum suum in cancro aut
in leone aut in scorpione aut in aqua-
rio tunc ista egritudo est deterior egri-
tudinum istius hominis et dignior ut exa-
minetur. quintum est de cadere sequenti
Omnia autem ista declarat G. in tercio
de creticis occulte tamen. et hec sunt
verba sua et ego credo ad rem quam
consideravi cum studio et perscrutatione
vehementi et inveni eam rectam et
veram que non patet et est res
quam invenerunt astrologi egiptii
et est quod luna signat super dies

qualis erat dispositio hominis in eius egritudine sua vel sanitate sua quod est si applicentur quedam ex stellis equales ex hesitantibus i. erratice et sunt ille que nocent fortune erunt illi dies illi homini convenientes. et si applicentur quedam stelle hesitantes ab equalitate egredientes erunt dies illi homini illi dies lesionis et tristicie. Exemplum ergo quod homo nascitur et fortuna est in ariete et infortuna in thauro et pone eum quod iam positum est. Qui autem ista perfecte intelligere voluit studeat in astrologia. Manifestum est ergo ex predictis quod luna fortius influit sive ad bonum sive ad malum in septenariis et debilius in medietate septenariorum et propter hoc dies currentes per septenarios sunt fortiores in crisi. Et vii et xiiii et xx dies currentes in medietate septenariorum sunt debiliores ut iiii et xi et xvii. Et propter hoc creticum plus sunt iudicativi sicut plus creticum. Et si queratur quare luna plus influit in septenariis quam in medietate. Respondeo ut credo quod responsio non spectat ad considerationem medicinalem. supponere debet medicus quod est ita et quare in alia scientia est plenius. Avicenna in 4o canone de causis dierum crisis et predicationis eius. Et scias quod egritudines sunt quarum crisis est in septem mensibus et in septem annis et quatuordecim annis et viginti anno uno etc.

Dicta de diebus crisis secundum cursum lune in circulo suo quem complet per mensem lunarem

Nota ad sciendum lunarem etc.

Nota ad sciendum dierum crisis debes per naturam verbum ptholomei in centiloquio ubi dicit: Infirmorum rectos timores dum in quibus luna perficit quartam partem sui circuli. Deinde cum pervenit ad preventionem. Deinde cum pervenit ad 3 partem sui circuli. Deinde cum redierit ad primum punctum in quo incepit in quadrato inclusio 4 angulorum et circulo 16 angulorum. Cum revolutiones lune patet in quadrato gelusp patet in ista figura infima si principium egritudinis fuerit in primo gradu arietis quarta prima circuli quadranti terminabitur in primo gradu cancri et hec erit in die vii. punctum preventionis erit in primo gradu libre et erit dies 14 et punctum 3e quarte erit in primo gradu capricorni et erit primum 2e partis dierum circa finem. 3e ultimum punctum erit in primo arietis et erit ultra 4 et erunt 28 vel paucioribus et hec in quadrato gelusp. et sic cum luna fuerit in hiis punctis erit in punctis quadrati. et erit fortior effectus quare tunc fient crises et hec significatur sive egritudo incepit cum luna incepit separare a sole et inchoat egritudo sive cum iam multum fuerat separata quia hec consideratur per comparationem ad motum lune in suo circulo non relato ad solem ideo sic in multis egritudinibus principii debes formare talem circulum

De circulo octo angulorum etc.

Nota circulum 8 angulorum describendum in superiori figura in quo ponuntur dies iudicatori vel predicti et est ut intelligeres circulum lune in principio divisum in 4 partes equales super 4 puncta s. a b c d. et hii dies dicuntur vere iudicativi et intelligere quamlibet harum partium divisam in duas medietates equales super unum punctum ut prima quarta circuli que est a b intelligere divisa super punctum e et 2a que est b c super punctum f et 3a que est c d super punctum g et 4 que est d a super punctum h. Ista puncta super que sunt hee sectiones appellantur predicti et sunt iudicativi. Alia puncta super que terminantur 4 circuli dicuntur iudicatoria. Erit ergo 1 et xiiii et xx et xxi et 28 dies iudicativi et dies 4 et 11 et 18 et 24 dies predicti. Sit ergo principium egritudinis luna existente in primo gradu arietis cum pervenit ad 17 gradum thauri erit primus predictus et erit dies 4 iudicatus 1 et cum pervenit ad primum gradum cancri terminatur prima quarta sui circuli et erit in die et cum pervenit ad 17 gradum leonis terminatur predictus 2 egritudinis et erit in die 11 iudicatus 14 et cum pervenit ad primum gradum libre terminatur quarta 2a et erit in die 14 et tunc pervenit ad punctum preventionis et cum pervenit ad 17 gradum scorpionis et terminatur predictus 3.

et erat in die 11 indicatum 20 ad quem
cum luna pervenerit finalis 3 4
circuli lune et erat in primo gradu
capricorni et sic indica de residuis

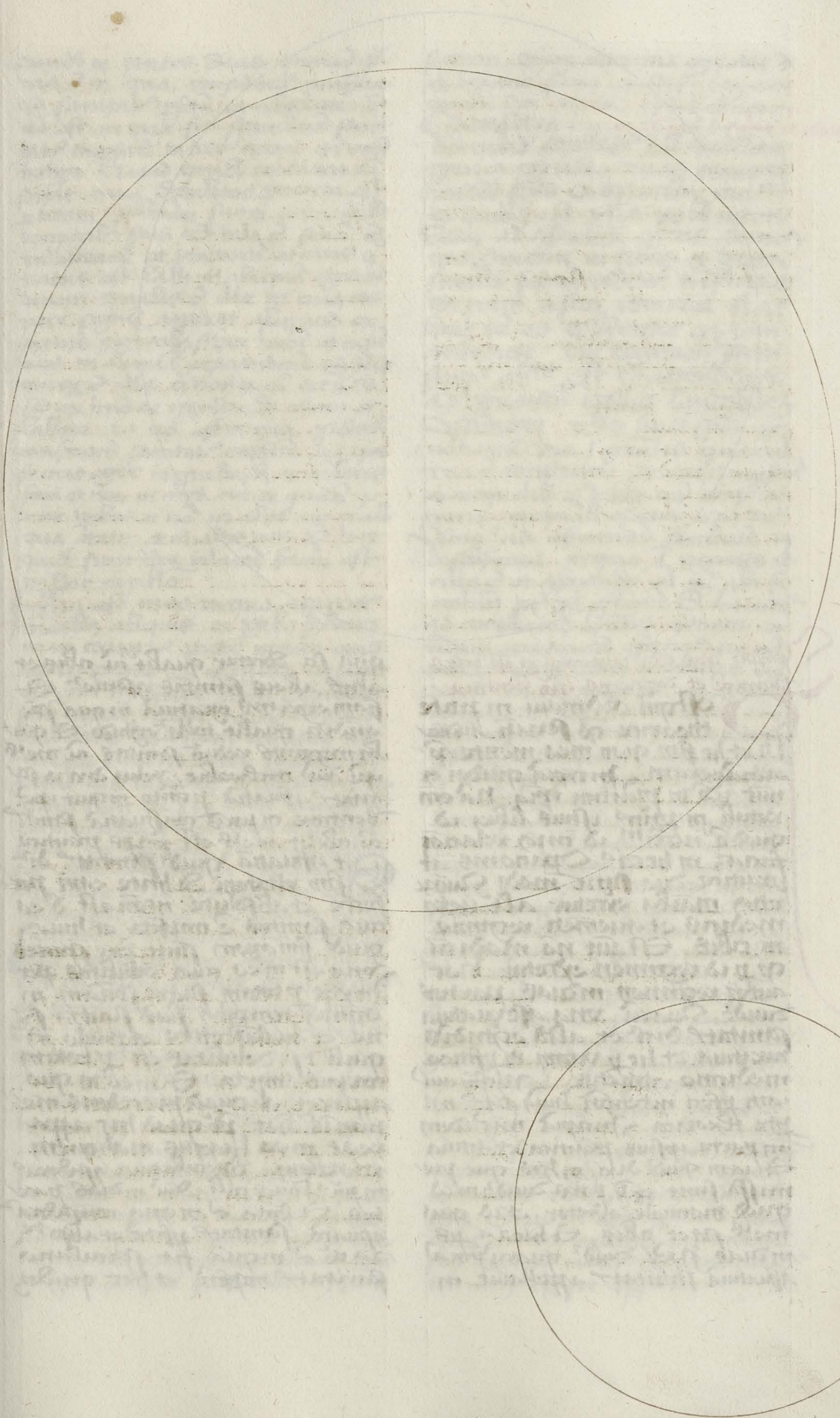
De circulo 16 angulorum

Circulus 16 angulorum describitur di
cetis rectitis predictis et de indica
tivis hoc modo velut si intelligas
circulum lune divisum in 4 partes equa
les et inter erat circulus conclusus 4
angulorum ut manifeste vidisti in
primo circulo quadrato unusquisque
horum angulorum erit rectus. De
inde quilibet harum partium dividitur
in duas portiones equales supra
duo puncta equalia dividentia dicta
predicta et hic manifestatur in circulo 18 an
gulorum. Fiat ergo figura hoc modo. Ita
circulus lune prima sui divisione
dividitur super 4 puncta equalia que
sunt a b c d. Deinde quelibet harum
portionum dividitur super puncta equa
lia ut portio prima a b super
punctum h et portio 2a b c super
punctum g et portio 3a c d super
punctum f et portio 4ta d a super
punctum e. Deinde quelibet harum
portionum dividitur super puncta equa
lia ut portio que est inter h dividitur
super punctum q et portio que
est inter h b super punctum p. Et
portio que est inter b g super punctum
o et portio que est inter g c super
punctum n et portio que est inter c f
super punctum m et portio que est inter
f d super punctum l. Sunt ergo
puncta terminantia 4 portiones pri
ma totius circuli recta et sunt
a b c d et puncta terminantia 4
portiones 2as predicatas et sunt
h g f e et puncta terminantia 8
portiones tertias indicativa et sunt
q p o l n m l k i et hic manifeste
vides prout in circulo 16 angulorum
perscripta et scito quod dividendo to
tum circulum in 16 portiones quod luna
peragrat quamlibet portionem in 22 gra
dibus et 30 minutis et hic tota
fit peragrato totius circuli de
puncto in punctum in 21 diebus
et 8 horis et aliquantulum plus
scito quod predicti sunt indicativa re
spectu circuli 8 angulorum sed
indicativa non predicti circuli 16
angulorum. Scire debes quod luna
alterat humana corpora secundum omnem
qualitatem sed quelibet qualitas

inchoat mediat et finiat et
ubi inchoat una qualitatum ibi
finiat sua contraria et ergo in c minus
inchoat calidum in a mediat in b
finiat in e ergo frigidum inchoat
in c mediat in d finiat in a 1co
quomodo inchoat siccum in puncto
b mediat in puncto c finiat
in puncto d mediat in a finiat
in b. Et ex hoc manifeste apparet
quare crisis maxime fit in circulis
finiatur quoniam in eis semper inchoa
lat dominium alterius qualitatis luna
tunc fortiori impressionis sit et
nam que per lune motum et virtutem
disponuntur et non solum luna sed etiam
et omnis stella que in angulis
reperitur propter talium proportionem qua
litatum fortiori cum impressionis aut
ad bonum si sint iuvamina naturae
et contraria morbo aut ad malum si
sint iuvamina malum et nam iuva
na enim punctum a inchoat calidum
et mediat humidum quod erat
in prima die motus lune in suo circu
lo et in 28 cum redibat ad idem
punctum et punctum b inchoabit
siccum et mediabit calidum et hoc
erat in 7 et punctum c inchoa
bit frigidum et mediat siccum et
hic erat in 14 die et punctum d
inchoabit humidum et mediabit
frigidum et hic erat in die 21 que
omnia in arte discerne prout in su
perscripta figura 8 angulorum
Scire debes quod prima 4 lune di
sponuntur per calidum et humidum
2a per et sic. et omnes egritudines
que in diebus quartis incipiunt
in melius terminantur in ordine
ut quod in primo per magis que dispo
nuntur per calidum et humidum in 2a per minus
que disponuntur per calidum et sic et omnes
egritudines que incipiunt in
aliis quartis terminantur in peius
in ordine ut nam in 3a quar
ta incipit male quod per frigidum et siccum
disponuntur in 4 quarta magis ma
le que per frigidum et humidum dispo
nuntur. Ut sit etates secundum luna
ne et scito quod disponunt etates
hominum ad etates suas. Nota
quod si stella que est in angulo
recto contrariat complexionem
in materia morbi non iuvat naturam
sed nocet et si concordat iuvat et pro
ficit et in hoc astrologi dicunt esse

phisicus ut dicit ptholomeus in vi-
rilo seu centilogio non potest quis
scire medicinam secundum dispositionem terrarum
nisi qui unum cognoverit et quod omnem naturalem
perfecte cognoverit. Scire debes de consi-
deratione stellarum idem in punctis
predictis et in punctis iudicatiuorum.
Et si fuerit stella significatrix in egritudine
cum materia morbi non esset si fuerit ponderata
excepto quod nocumentum non est tam
in perfectis et tantum sicut in angu-
lis. Cuius ratio est quia stella ibi
est fortis sicut in angulis. Etiam si
habeat domum uel exaltacionem uel quam-
libet aliam dignitatem eodem modo non
est nocumentum tantum in perfectis stel-
la existente in punctis iudicatiuorum
sicut in punctis predictis si iungatur
uel communicat cum materia morbi
ut sit operatio maioris nocumenti
uel perfectis stelle concordantis cum
materia morbi ad suum opus in
angulo uel in predicto uel puncto iu-
dicatiuo. Scire debes autem uelocius
inuenire in punctis iudicatiuorum
predictis uel angularum propter hoc equa-
re motum lune contineue per suum circulum
et ubi occurrit sub iudicatiuis siue
predictis siue angulis planete conue-
nientis materie morbi potens erit
luna super partionem suam uniuscuiusque
naturam. Videtur tamen dicendum quod fiat actio-
onis maliciose secundum naturam et specierum
egritudinis et debemus prenosticationem esse
potius ad naturam futurorum et etiam te-
poris eius melius melius opponere.
Ubi autem occurrerit planeta congrue me-
dicine egritudinis fortior erit luna per-
ditionem suam uniuscuiusque naturam et inde
dicendum quanto fiat bonorum actuum
quorum prenosticationem colligere potius
non ordine cum in omnibus ergo in
puncto iudicatiuo per bonum in
predicto propter magis bonum in angulo
propter summum bonum similiter in contrariis
iudicatiuo peius malum in predicto
propter maius malum in angulo propter su-
mme malum. Scire debes cum uolu-
eris dare motum lune per circulum
dictum cuius dies 13 gradus in iudicatiuis
predictis et angulis propter non minus a-
scenderet super 30 sumendo 30 pro
uno signo et sic secundum conspectum
acceptionem ubilibet in acceptione
equa luna in quolibet puncto scito
quod si planeta fuerit retrogradus et fuerit
bonus minuetur eius bonitas

et si planeta fuerit cadens et fuerit bonus
minorabitur eius bonitas. Et si planeta
fuerit cadens et fuerit malus augmen-
tabitur eius malicia. Et si fuerit
retrogradus et fuerit malus et fuerit
aspectum cum planeta beniuolo eius malicia
quasi anullabitur. Et si fuerit retrogradus
et fuerit bonus et habuerit aspectum
ad planetam maliuolum eius bonitas
quasi anullabitur. Causa quare tabula de ka-
diocam figuretur de 28 diebus in 28
annis hec est quia sol incipit in signo
capricorni cuius reuolucionis ad signum
a quo incepit in 1 anno et quia hic fit
in reuolutione circuli temporis et signo ca-
ku in 28 annis redeat ad signum a
quo incepit. Et ex hoc sequitur quod in
signo capricorni nunquam potest tamen ka-
dicis tabularum preter tres eorum an-
norum. Scito quod causa nota tabularum ge-
ficatur in 40 diebus circuitus pro reuo-
lucione totius circuli lune et medietatem
circuli in iudicatiuis et predictis per
modum quod diximus si fiat equatio motus
lune per reuolucionem circuli ad 13 dies
et in quo loco recepta fuerit luna in eadem
et annus ad uitam uel ad mortem. Sci-
to quod non cognoscimus in acutis et mixtis
que preueniunt usque ad 40 dies se-
quitur motum lune per ambitum cir-
culi totius et dimidium totius quantum
ad quartas circuli cum iudicatiuis et predictis
et per septenarios et septimos et ideo non
est possibile dicendi totum coniunctum an-
bitum quod est 40 dierum per quartas quia
tunc sequitur quod in septima et dimidia
esset crisis uere et uere septima esset pre-
dicta XI quod est contra et quod crisis
sit probanda in XI. Ratio tollitur ex dicta parte
sibi non ex parte circuli possibile tamen esset
uel aliquid tamen minorem uel maiorem
in quarta 40 dierum si diligenter attende-
tur sed quia non fit inde licet naturaliter
non sit dicendi circulus. Scito quod in e-
gritudinibus que parum crescere sunt et si-
niunt per motum solis reuolucionem men-
sium uel 1 annorum est possibile infor-
mare circulos per suas quartas et
sicut tardior est motus solis quam lune
tanto maior erit ambitus in quarta quar-
ta solis quam quarta lune est
enim 72 dierum et dimidium in egri-
tudinibus que in 1 mensibus et
continet motum solis per unum si-
gnum et 22 graduum et 31
minuta etc.

Incipit pars secunda canticorum et est pars practice et dispositionis ipsius sententie

Postquam ordinavi in parte theorice quod sermonem audivisti et hec sunt que in mea mente preordinaveram Incipiam quidem ex nunc idem in practica ipsius. Ita enim retuli in principio istius libri id quod est necessarium id omne relationis faciam in hac tertia. Operationis autem practice duo sunt modi Quorum unus manibus exercetur alter vero medicinis et convenienti regimine in cibis. Est autem non medicum quod per id regimen exercetur. Hoc autem regimen in duas partes dividitur. Quarum una conservativa sanitatis dicitur et altera egritudinis curativa et hec per vitam in presentia medicine continetur. Nunc autem iam proferri intendo huius artis in parte theorica. Incipiam nunc idem in parte ipsius practica et activa Et iam quod dixi in his que premissa sunt quod hec pars dividitur in id quod manuale exercetur et id quod medicinis fit et cibis. Et hec secunda pars in duas partes dividitur quarum prima conservativa sanitatis appellatur in qua scilicet docetur qualiter cum cibis et aliis rebus sanitas conservetur Et secunda egritudinis curativa in qua scilicet ostenditur qualiter tollitur egritudo Et quia homines inveniuntur reducunt sanitatem cum medicinis ipse autem inchoabit velut dixi a sanitatis conservativa propterea incipit ipse sententie quod pars conservativa sanitatis cum cibis et medicinis est pars prior practice

Et conservativa quidem sanitatis dicitur secundum veritatem detinere eam perfecte et absolute non cum est de eo cuius sanitas est imperfecta et huius quidem operationis sunt due species Una est in eo cuius debilitas permixta per totam suam formam in omnibus temporibus suis sicut in sene et convalescente et parvulo in quibus scilicet debilitas est per totum corpus mixta. Et alia in quo appareret aliquid precedens metum vel hec propter quod hic appareat in ea lapsus in aliquem morbum. Speculativa consideratio in primo huius libri dividitur in duas partes Et prima est in qua consideratur conservatio sanitatis perfecte et absolute secunda vero est in qua fit speculatio sanitatis imperfecte et hec quidem

dividitur in partes duas quarum pri-
ma est in qua consideratur conserva-
tio sanitatis perfecte et absolute . Secun-
da est in qua fit speculatio sani-
tatis imperfecte in toto corpore et in omni
tempore . Et quod quidem intellexit cum
dixit . cuius debilitas permixta est
per totam substantiam suam et in omnibus
temporibus suis Et talis est senum con-
valescentium et puerorum et eius qui
passus est labem in aliqua egritu-
dinem qualis est ille in cuius cor-
pore semper apparet aliquod ex
signis signatibus super lesionem et causam
eius in aliqua egritudine Et talis
quoque est ille qui non ex causa extrinseca
sed ex humore contrahit de calore et
labore . Tertia vero est in qua consideratur
conservatio sanitatis imperfecte eius qui
fuerit eger in quibusdam ex membris
suis et non in aliis aut ex quadam parte
anni temporibus et non in aliis aut in ali-
qua etate . et in aliis non Et hec
quidem sunt tres relationes scitum est
in hoc capitulo

Aliquis est in eo in quo apparet
morbus aliquis ex partibus solum
in ui corporis puta in cute eius
aut in carne vel mollibus et sicut
est etiam in habitu secundum debilem
secundum egritudinem naturalem neque etiam in
habente lesionem absolutam et
incisam sicut in habitu sextum di-
gitum aut tumorem gibbosum Hec
quidem sunt de speciebus eorum quorum quidam
dam membra sunt egra et quedam
sana Ex hiis etiam sunt quorum membra
sunt egra ex malitia contingente eis
in iuncture Et ex hiis etiam sunt quorum
membra sunt calida a re extrinseca cum de-
bilitate in membris illis naturali ex

Et in eo in quo apparet sanitate
rei in aliqua etate et in aliquo
ex temporibus anni et non in aliis
Sic humidus in complexione est debilis
in pruina et cum sicut auctus fuit sa-
nus est et fortis et sicut per
complexionem destituitur preciosis in au-
tumno ita in vere debilis effici-
atur Infirmi quidem penes etatem
sunt velut ille cuius calor est vel
de humida cum quando existit in pruina
accidunt morbi ex humiditate Sed cum
ad etatem senectutis pervenit sanus effi-
citur Unde egritudines penes anni
tempora ars sunt sicut habitus calor

siccum qui in autumno egrotat et
in hyeme sanus existit Regimen
corporis sani et primo consilium ad etatem
Conservatio eius in equali et regimen in estate
vero quidem sanitatis est quoddam
genus generale duas compre-
hendens species ex oppositis in me-
ex quibus est una ut cum inten-
ditur ad conservationem complexionis alicuius
cooperimentum ei cibus et dieta
similis sed cum videtur translatio
corporis a sua complexione fiat
huius cum eo quod conficitur complexioni
antedicte Unde regimen sani
simpliciter absolute est quod attenderetur
ad conservandum ipsius laudabilem
dispositionem Due sunt species con-
servationis una scilicet generalis quarum
una est conservatio sanitatis imperfecte
et inequalis In hac autem conserva-
tione inequali exercetur opus duplex
Unus ad conservandum sanitatem in
dispositione in qua est regendo id
cuius est et conservando eum cum sibi si-
milibus per contrarium egrum Si intenderetur
ad consiliarem sanitatis complexionem ca-
lidam erit quidem conservatio eius cum
calidis Et hoc idem intellexit cum
dixit ut cum intenderetur ad conservationem
alicuius Sed cum intenderetur trans-
latio ipsius a complexione sua et reductio
ipsius ad temperiem et medium hoc qui-
dem cum contrariis fit puta cum frigidis
complexione calida existente et cum calidis
complexione frigida . et hoc est quod intellexi
cum dixi Sed cum intenderetur translatio
corporis eius a sua complexione fiat hoc etc.
Corpus vero equale et temperatum in com-
plexione conservatur cum temperatis Quod
quidem intellexit cum dixit Unde re-
gimen sani etc. id est cum regimine absolute
tale autem absolutum temperatum est
et equale Et quod dixit quod cum vo-
lumus conservare complexionem etatem egre-
dientem ab equalitate decet quod re-
gamus eam cum sibi similibus Est
quidem dictum tale seu quod sequitur
dictum eius hoc quod dictum est dubium et
mitto secundum opinionem meam Et hoc
id quod si habens complexionem calidam
regatur cum calidis labet quidem
in morbos calidos per hoc testimonio
eius Si ergo sic est conservare quidem
habentem complexionem calidam in sanitate
sua erit cum calidis in complexione calida
tamen in qua est sit ipsum

Et moretur seu faciat residenciam suam in aliqua ex ciuitatibus quarti climatis que si perfectum aerem habeat et vaporem et habeat speculum versus heremum et siluam et inspiciat etiam versus partem orientalem quia ipsa est subtilior. Deceret quod ut homo complexionis equalem et temperatam habitet in quarto climate. Addit michi loquens quod ciuitas quam inhabitat sit perfecti aeris in bonitate et hoc quoniam regiones distantes a mari sunt sicce et sic. Natura enim maris signat bone humiditatis equalitatem ciuitatis calide uel frigide. Intelleccio est cum dixit quod habeat perfectum aerem quod sit immunis a corrupcione. Addit etiam quod habeat speculum versus heremum et hoc simpliciter tempore hyemali et frigido. Et autem quarto clima minime temperatum sit et equale patet ex unione et coniunctione siluarum in eisdem. Hoc etiam iam asserit Galienus et hoc quoniam complexio equalis et temperata que signum equalis et temperati climatis non reperitur in quarto climate nisi valde raro. Et addidit quod sit orientalis quoniam pars illa et eius aer est subtilior prout dixit.

Tempore vero estiuo declinet ad montes sit quod habitacionis locus apertus a parte septemtrionali. Hoc etiam notum et hoc racione frigiditatis montium et cetera.

In noctibus quoque habitet et quiescat in superioribus locis et sedibus. In die vero descendat ad inferiores. Edificium quoque domorum subterranearum in quarto climate signat ipsum esse fortis et magne caliditatis. Propter quod in hac terra mea Sarracenorum et insula Hyspanie que in hac die est in quarto climate non fiunt fouee. Hec fouee siue cauerne subterranee. Caueat etiam et vitet pannos laneos et de bombace et descendat ad subtiles lineos. Hoc quod totum hoc tempore estiuo competit vetur racione caliditatis panni lanei et bombacis et etiam racione equalitatis et temperei ipsius lini et cetera.

Utantur autem etiam aromaticis fragrantibus sicut ex oleo rosarum et cetera. Et predicto quod tempore est urendum aromaticis fragrantibus puta mirra et oleis fetidis sicut oleo.

Protegat quoque oculos vestros suos a puluere fumo et vapore turbido et corrupto et a radio solis hora meridiei et feruoris necnon abocturum fortibus caligis ne etiam attente inspiciat figuras celestes et subtilis intricatas ne lesionem inmutatam et eius inuentionem patitur. Regimen digestionis cibi et signatur in estate et cetera.

Debet autem quilibet ad minus comedere semel inter diem et noctem et ad plus bis. Medium autem melior est si comedatur ter in duobus diebus. Magister quod temperatum modum comedendi est ut comedatur ter in duobus diebus et hoc quoniam operati sunt quarta digestionis perficitur in digestione in 18 horis. Propter hoc fiat tria comestio in duobus diebus perficietur digestio isto tempore ut patet et quod hoc spacium 18 horarum erit inter duas comestiones sic digestio perficietur tunc ut patet et cetera. Dicit quod breuitatis modus refrienandi est nec quibus refertur iam perfecta digestione cibi preassumpti et cetera.

Prolongetur etiam tempus refectionis ut fiat bona cibi digestio et fiant etiam parue bucelle ut bene digerantur. Tempus quoque masticacionis est prolongandum uel prolongamus donec cibus more bene conteratur. Due etiam bucelle paruitate natura iuuant nam omne id quod non digestionem tendere non poterit erit apte digestionis difficilis. Melius quilibet est igitur quod sit bucella parue quantitatis quia si propter magnitudinem sua esset difficilis contricionis et separationibus adherentibus natura omne tale est difficilis digestionis.

Attendatur etiam ut omne preter naturam et illaudabile cumcetur cum contrario eius conuenienti secundum gradum ipsius et maliciam. Attendatur in assumptione ipsius quod dixit remanere et expellere nocumentum corporis eorum que voluntas ex cibis malis assumptis ad maliciam eorum et ad contraria illius malicie. Unde si sint grossi refirmentur cum subtiliantibus

Et si inflatiuis cum dissoluentibus
ventositatem et frigidis cum calefacientibus
Sunt autem quamplures complexiones
inequales cum malicia cibi rectificales. Interdum reperiuntur quedam
complexiones inequales et illaudabiles quibus
cibi mali et illaudabiles conueniunt. Unde
non debet quod tales cibi similibus singularem
complexionem prohibeantur cum conueniant eis
ratione similitudinis. Inter utrasque autem con-
uertatur quod homo eis secundum usum
et consuetudinem nec sumit appe-
titus nec delectatio cibi obmittenda. Consuetudo autem nec simulatur
et est ac si diceret quod consuetudo naturalis
sit obseruanda quamuis etiam praua esset
et illaudabilis. Dicitur autem cuius nec appe-
titus nec delectatio est unum de preceptis
huius artis parte. Unde intellexit quod
attendendum est in cibis ut cum hic quod
eius boni et laudabiles in se quod etiam
appetitur. Unde dixerunt quod cibus ci-
barium illud quod magis est nutrimenti
magis tamen delectabilius et melius minus
delectabili et si sit malus maiorem in-
Cuius namque consuetudinem nutrimenti
do subito et cum grauedine abla-
ta noceret et ondit illud cuius est
Precepit hic ne subito consuetudo au-
feratur et hoc quia consuetudo iam conuersa
est in dispositionem naturalem. De ordina-
tione nutrimenti et de preparatione eorum

Est autem humidum et lubricum
stiptico proponendum. Esset sapor
dulcis acetosus vincendus et fri-
gidum cum humido rectificandum et frigi-
dum calido. Et si timeatur defecatio
a oleaginosi vel eius quod
est male digestionis ratione
pinguedinis addatur sal eis
aut aliquid acutum nam hec ad
subtiliandum iuuant. Et proponatur
humidum incipit ligminum sti-
ptico tamen est preceptum in regimine
et ordine cibi et hec quia ad con-
seruationem sanitatis exigitur quod mensu-
retur cibus in qualitate quantitate
tempore et ordine id est quod cibus est lau-
dabilis et laudabiliter ministratus cum
predictis quatuor conditionibus. Et vo-
addidit hinc est sumptio a quo ita
quod unus grauis vel grosso ad tempe-
riem reducatur. Notandum quod no-
cumentum et illaudabile est non sibi conferens
rectificandum. Unde ac si diceret quod

ex hoc siccus cum humido rectificetur
et frigidum cum calido et econuerso et pingue
vnctuosum cum salso et acuto. De ho-
ra et tempore refectionis

Post exercitium quoniam est refe-
ctio facienda et ipsum iterum
propterea exiuit fex ab eo. Hoc
quidem idest quoniam exercitium per di-
gestionem factam expellit super-
fluitatem a corpore et calorem
depurat naturalem. Unde exercitium fortem
per usum sumptionis efficit ipsum
acrius ipsum quod facit venire ad
membra indigestum.
Est autem querendus locus tran-
quillus et frigidus et a vento
orientatus ad laudabilem refe-
ctionem faciendam necnon ho-
ra et tempus. Unde debet
homine esse attentus in hoc
regimine hic quidem preceptum
sit eligere tempore frigido et hora
frigida tempore estiuo ad quos vo-
luerit comedere et hoc quia calor
extraneus calorem naturalem debilitat
sicut et sol ignem cum sibi oppo-
nitur quoniam ad agendum et confortan-
dum ad ignem vincit pene. De
regimine cibi in qualitate et quantitate
tempore et tempore estiuo etc.

Tempore quidem estiuo est cibi quantitas
minuenda. Est quod hic ad sub-
tilem intentionem declarandum.
Unde vitande sunt carnes
grosse et utendum oleribus
et lacte acetoso. Hic quidem
fit ratione debilitatis naturalis
contingentis corporibus ex dominio
caloris extranei super corpora estiuo
Et piscibus recentibus tempore
edo et agno mediocris etatis
et pullis gallinaceis et gal-
linis. Carnibus quorum sopedam
eius et continentem in aliqua ocul-
hadam. Hec quidem carnes sunt
laudabiles apud eos de quo-
rum bonitate concordati sunt et
quod de carnibus agni est inter-
ligendus prout agnos regionum
calidarum et siccarum sunt magis
quam agnis regionum frigidarum
et humidarum sicut in hac nostra
regione sicut dicitur auctoritate
non sunt in hac mea regione
insula hominibus etc.
Sunt etiam ex conferentibus tunc

ferula et coriandro et agresta composita et sacabech et tuscus. Hec quod ferula cum coriandro aceto et una agresta composita et condita sunt apud eos laudabilia.

Si quis Regimen potus aque velit ergo a morbis eiusdem dividat regimen suum in tria quorum unum attribuat anime et aliud cibo et aliud potui vel aque. Cum quis voluit egritudines evitare dividat regimen suum in tria tria quorum unum aeri tribuat et aliud cibo et aliud potui. et quod dixit hic de aere reperitur quod in suavibus et laudabilibus declarationibus etc.

Et quod parum aque frigide sanat et sitim sedat ad hec tamen non sufficit multum tepida. hec quod preceptum suadet et inducit ad utendum aqua frigida quoniam parum ex ea sitim sedat quod minime facit multum ex tepida. et licet hec sit verum in climatibus calidis contrarium invenitur in multis usus aque tepide in regionibus frigidis et precipue tempore hyemali et propter contrarium [illegible] tamen valde potum aque frigide in regione sua ratione consuetudinis ipsorum.

Non est autem potus nimium frequentandus eo quod nimis obesset. Ex hoc dicto videtur quod ipse non concessit usum aque nimium quod quidem si unquam fecit hoc fecit tempore estivo et calido.

Non etiam est offerendus potus aque nivis nisi pingui sanguineo multe carnis. Hoc quidem notum est. Nam si macer extenuatus habens modicum sanguinem bibat aquam nivis necesse est [illegible] quoniam accidat ei inde stupor et dormitatio membrorum. Retulit etiam G. quod accidat cuidam pueri post potum aque nivis adeo nocumentum in gutture suo quod nichil potuit glutire et tandem mortuus est inde. Est etiam vitandus potus aque in mensa nisi ratione adherentie et tarde descensus buccelle. Cavendum quidem est ne bibatur in mensa nisi ad provocandum transitum buccelle cum tardat descensus eius.

Non est etiam sumenda aqua cum cibo nec in egressu a balneo. Causa quidem huius est quoniam sedatur aqua super cibum preiens quod stomachus calefecerit ipsum infrigidat et mundat. Est etiam causa quare supernatet cibus sumptus in stomacho et quare etiam non adhereat et [illegible] eidem quod contrarium ipsum sicut exigeret. Actio namque stomachi super sumptum cibum fit comprimendo et constringendo simul.

Unde sicut cum infundit semel et in magna quantitate aqua in olla postquam quod teratur cibi decoctio. In eodem sic quidem esset inde ipsi stomacho. Aqua autem sumpta post balneum nocet valde cum [illegible] exeunt tunc in motibus. Confortantur enim fortificatur ex cursu suo [illegible] et ob hoc non est securum quoniam infrigidatur infrigidatione mirabili. Sicut bibentium [illegible] post egressum eorum a balneis. Unde est ac si quis [illegible] in hydropisi

nec est post forte exercitium et coitum hoc est malum et illaudabile. Causa huius dicti est quia dicam in assumptione eius post balneum [illegible] infestum est potus eius nocumentum in corpus eo quod debilis sit calor naturalis in corpore eius qui usus est coitu et calor naturalis auctus et fortis. Si tamen quis ex modica [illegible] tolerandi potentia sibi [illegible] sitiat ex ea parum tantum sic quod declinatio et impulsio cibi ad inferius stomachi compleatur quando ibi [illegible] digeretur. Suadetur tamen ex aquis illa que sitim sedat sanat a' ex vino quod et cibum congravat et suffocat. Hec quidem relationem fecit hic de vino est verum. Proprie [illegible] descendit [illegible] ab ore stomachi adeo inferius. Et si sumpta aqua ad satietatem aut vino sufficienti accidat sitis vitetur potus eorum quoniam talis sitis est mendosa. Hec quidem est preceptum ut expellatur sitis mendosa. Nam si sumpta aqua vel vino ad satietatem contingat sitis in eadem sit quod illa erit mendosa. propter quod credo quod tunc tollatur omnis potus donec cesset sitis illa.

Non est curandum de assumptione multi vini debet enim sufficere modicum ex fructu nec est continuandus omni die potus vini nec bibendum in ieiunio nec etiam post sumptionem cibi subtilis ut [illegible]

Est quia omni tempore vite nisi semel
in mense ebrietas evitanda. Et
quamvis precepta in potu vini facta sunt
apud medicos multa ex quibus
est una ne bibatur ex eo multum nec
etiam omni die sed solum una die et
alia non et precipue tempore calido.
Et inquit dyascorides et non hoc etiam
congruit in die qua bibitur aqua
sit sola aqua et qua die potus
vini sit vinum lymphatum. Potus
autem vini nocumentum in ieiunio eo quod
vinum habet potentiam pungendi nervos
et nocendi eisdem. Potus autem super
cibum subtilem quia convertitur cum eo cito
in coleram. Et similiter accidit si sumatur
cum cibo acuto. Continuacio autem
et plurimum ebrietatis est prohibenda
dubio sine resistencia et contra
dictione. Assensus autem ebrietatis
semel in mense est erroneus quamvis li-
cet vinum teste [illegible] sit ex magis con-
venientibus calori naturali et sit [illegible]
[illegible] in gradu vel quo est oleum et lu-
men ad ignem. tamen sicut multum et
superfluum oleum extinguit lucem sic
etiam multum vinum calorem naturalem
percuciat quod et si ipsum sit ex magis
convenientibus calori naturali ipsum in-
[illegible] est ex magis nocentibus
calori animali et sensibili et organis
eius scilicet cerebro et nervis. Et ob hoc
aqua in talibus utilior vino eis
quamvis debiles naturaliter habent nervos.
Priores autem medici concesserunt eum
convenientibus corpori forti calore ipsi-
us. concesserunt tamen parum ex eo senibus.
Et bibat vinum et decerpit
aromaticum adiuncta sibi aceto-
sitate malignati aut succo ci-
toniorum et [illegible]. Ille cui
accidit ex potu vini dolor ca-
pitis supercalefacto et ebrietas
bibat quod eum cum aqua mixtum.
Hec etiam precepta data sunt quam
ex potu vini incurrit dolorem capitis
fortem et quibus accidit ebrietas
ex eo. hec enim nocumenta contingunt
precipue ex potu vini. Per contrarium expedit
magis ei cui hec accidunt quod mi-
nuat quantitatem eius aut dimittat
penitus ipsum. Et vinum quod aceto-
sum est melius ex vinis apud
medicos. Vinum tamen album est me-
lius ei cui hoc accidit dolor ex
potu vini capitis. Item etiam super

calefactum. est enim principium ex eo eius ne
Sed dandum est in potu || aque
ei qui querulosus est circa
ventositatum in corpore suo eximi-
um vinum purum et citrinum. Na
forcius ex eis congruit eis am-
plius. Expedit etiam ut non sal-
sis mutatur. Ex magis quod
conferentibus consumentum ex ventositate
indigestione sua existente est vinum pu-
rum et ex eis citrinum cum sit calidum
ex eis. Expedit etiam ut non salsis
vinatur. Et hoc quia ventositates
contingunt et generantur ex diminucione
et pluitate calidi radicalis et elementalis.
Tempore autem estivo sumendum
est vinum album et aquosum eo quod
sit subtilis et simplicis complexionis
non addantur acetosa. Et super
comedentibus sumptura. hoc quod
est notum intellexit autem per subtili-
tatem et simplicitatem eius caloris
temperatum. Regimen sompni conveni-
entis Bentine
Non prolongetur
sompnus quia hoc obest anime
sic et vigilie quia inde debili-
tantur sensus. Prolongacio
quidem sompni et eius profundacio no-
cet anime. et si sompnus sit [illegible]
[illegible] ad calefaciendum et anima
opprimitur et agit tempore vigilarum. Cum
enim prolongatur sompnus super eam [illegible]
[illegible] quod vita eius et tenebro-
sa efficitur. Extinguitur quia inde ca-
lor eius sic extinguitur ignis cine-
ribus receptis multum. Cum autem ex-
cedit quis et conatur ad vigilandum
et multum debilitatur inde sensus
eius et calor eius infrigidatur sic
infrigidatur calor ignis ex superfluo.
Prolongacio tamen sompni || moti-
[illegible] congruit in eis quorum
cibus est indigestus aut sic
malicia cibi non recipient
digestionem. Sompnus quidem est
ex conferentibus digestioni ad digerendum
cibum. Prodest etiam corruptioni ipsius
in stomacho contingenti eo quod con-
ficit et corrigit corruptionem in eo
ex [illegible] sue [illegible] et
[illegible] decoctione.
Nec est sompnus prolongandus
in ieiunio et tempore famis quia re-
pletur caput fumo et vapori-
bus a febribus et superfluitatibus
elevatis. Sompnus quidem superfluus

super fumi fetus fugat caput
ratione fetum et aliarum superflui-
tatum in corpore existencium nam in
sompno ut dictum est fit revocacio
caloris naturalis naturaliter ad interiora et
augmentum et intenditur calor naturalis
in digestione et inde est quod cum non sit
ibi cibus quod agat in humiditatibus cor-
poris et generet ex eis fumum seu vapo-
rem corruptum qui elevatur et vadit
Est quoque immediate ad cerebrum
te post comestionem dormiendum ambu-
lando donec ad digestionem perveni-
at cibus per sumptus Congruit
quidem ut sic qui immediate dormiunt
post comestionem dormiunt accubitu
de capite sursum erecto donec cibus ad in-
fima corporis descendat et hic ut
repletio capitis ex fumis et vapori-
bus minuatur Nam sompnus immediate
post comestionem sumptus replet caput
fumis et vaporibus Et ob hoc iussit et
dixit in sermone meo quod post comestionem
debet homo aliquantulum incedere et deam-
bulare Et in sumo tempore digestionis con-
gruit sompnus et vigilia. quia sompnus
iuvat et meliorat digestionem. et vigi-
lia diminuit replecionem capitis ex
vaporibus tunc contingentem. et ob hoc
etiam iussit ut homo dormiat post come-
stionem matutinam. et quod non dormiat
post comestionem serotinam. quia tempus
matutine refectionis est tempus to-
tum vigilandum. et tempus serotinum
est totum tempus sompni
Non est exercitandum exercitio
magno et forti nec est tantum
quiescendum quod omittatur omne
exercitium Immo quod hic est vi-
tandum Causa quidem huius est quia
excedens exercitium puritatem corporis
dissolvit. et privacio exercicii et quies
omnimoda in corpore superfluitates col-
ligit et calorem naturalem extinguit
Exercitium autem equale et temperatum super-
fluitates expellit et calorem natu-
ralem et elementarem fortificat et
Sunt ergo membra // confortat
experiencia et per exercitium
adiuvanda ne colligatur quod
timetur colligi in eis ex malis
humoribus Cum enim membra collecta
o superfluitatum in aliquo ex mem-
bris ex debilitate ipsius erit
quod conveniens ut exercitio id non exer-
cito speciali et convenienti eidem
talis ut utatur in expulsione illa-
rum superfluitatum et diminutione ge-
neratarum earum in eodem
Cantando vel clamando si volueris
donec appareat vox et cita ex-
piratio. Exemplum quidem exercitii apud
eos est quod ducitur in eo qui
exercitatur anhelitus et expiracio ve-
lox et corpus incipiat sudare
Macer autem et extenuatus non debet
exercitari ne ipsius dissolutio
amplius augeatur hic quidem est
dictum ypo. scilicet quod non debet ut corpora
calida exercitentur
Vim debet exercitari pinguis et
multe adipis et amplitudinis et max-
ime atingendum est si habuerit ven-
trem magnum Debet quidem nimis
pinguis exercitari vel exercitium tempe-
ratum continue ex pinguedine minuitur
et dissolvitur Cum augmentum corporis
pinguis supra naturalem dispositionem est
verendum Debet ergo ut si magnus fu-
erit venter eius quod zona super ven-
trem ipsius posita astringatur
Tempore vero estivo est minuendum
exercitium sic tunc dissolvitur homo
et subtiliatur per sudorem Exer-
citium in estate debet esse minus quam in
hyeme eo quod tempore estivo minuitur
et dissolvitur homo continue
Iam quidem retuli in tercio theorice
regimen eius cuius corpus indi-
get evacuatione superflui aut retentione
contrarii addens huic quod michi
placuit Item quidem relatum est
in alia parte huius tractatus quod
ex humiditatibus debeat evacuari et quid
retineri. et quo etiam tempore debet hic fieri
et in quo corpore Et intellexi
commemorationem eorum supra ubi tra-
didit doctrina de rebus necessariis
hic tamen esset locus magis ydoneus
ad hoc et intelligere cum dixit addens
huic quod michi placuit confert
ad memoriam de convenienti regimine
attendendum aere in conservatione sanitatis

Regimen sanitatis secundum quatuor tem-
pora anni

Congruit
quidem usus aeris quorum primi
sunt relationem secundum qualitatem
dictam in tempore estivo sep-
tentrionalis in yeme et civitatibus me-
ridionalibus Usus quidem corporis
regionis relati in regimine quietem

corporibus estivalibus et temperatis tempore
estivo cuius qualitas causa est ante.
Congruit quidem supracalefactio secundum quod
et si non sint in estate. Dicit etiam fa-
ciendum esse in locis et civitatibus meri-
dionalibus locis expressis caliditatis

De regimine itinerantium tempore hyemali

Et tempore hyemali est uten-
dum quidem rebus omnibus eis que
retulimus ut obvietur et resista-
tur frigiditati ipsius. Tempore
quidem hyemali utendum est in regimine
corporis temperatorum corporum rebus omni-
bus eis que retulimus quantum ad ca-
lefactione resistere ipsi acris frigiditati.
Vere quidem et autumpno mediocre
dum est inter estatem et hyemem.
Vere et autumpno sunt corpora rege-
nda regimine medio inter caliditatem
et frigiditatem et inter regimina contraria con-
gruentia tempore hyemali et estivo.
Congruit quod regimen exsiccativum
in vere et humectativum in au-
tumpno. Unde fugienda est
exsiccatio in eodem. Vere quidem
congruit ut mitigetur [illegible]
[illegible] sit exsiccativo utendum quam tempore
hyemali. Est etiam quod utendum re-
gimine humectativo in autumpno. Est
quod vitanda exsiccatio in eo [illegible]
complexio sit sicca etc.
Est autem utendum regimine
convenienti tempore estivo in fi-
ne veris et in principio au-
tumpni. Corpora quidem sunt re-
genda in fine veris et in principio
autumpni regimine in estate conve-
nienti aut ei proximo. Nam na-
tura estatis dominatur super predicta
tempora cum vincitur [illegible]
Verum in principio veris et in fine
autumpni debet regimen conforma-
ri regimini hyemis. Unde uten-
dum tunc rebus calefacientibus.
Corpora quidem principium veris assi-
milatur assimilatur fini hye-
mis ratione caliditatis et unionis
vinculi ex eis scilicet autumpni cum primo
hyemis et alterius scilicet veris cum fine
et ideo tempus et propinquo agentium
ut regantur corpora in predictis
hyemis regimine hyemis.

De regimine mercatorum

Regimen autem mercatorum
tum relatum predictum est congru-
it habitantibus et residentiam
facientibus in civitatibus et ca-
stellis. Unde mercatores sunt regen-
di regimine iter agentium. Quod
relatum est de convenienti regimine
convenit quidem eis qui in civitatibus
et castellis habitant. Diu residentes
in eis. Unde iter agentes habent
proprium et speciale regimen cuius ipse
mentionem facit hic.

De regimine iter agentium et primo navigantium

Est quidem vitanda navigatio
in hyeme et volens naviga-
re debet assumere et colligere
aquam multam et multa vasa
munda cum preparanda et offeren-
da sunt cibaria humida et venti
et nam aliud est cum medicinis molli-
ficantia. Unde si timeatur vomitus
solere evacuetur per secessum. Nul-
lus patiens ingrediatur navim et
imponat semen succos acetosos
et cum eis stipticos. Quod hic di-
xit scilicet quod non est navigandum per mare
tempore hyemali necessarium est de arte
medicinali sed potius ex arte con-
siliativa. Et similiter quod subiungit quod
volens per mare navigare debet col-
ligere aquam multam, hic enim dicit eo
quod timendum est ne mora maris
moretur plus quam vellet. Ignora-
tur dixit preparanda cibaria humida
volens mare ingredi cum naviga-
tores sint in ultima siccitate nisi
forsan hic dixit et intellexit ad
minuendum potum aque. Unde non
videtur hic ex operatione esse medi-
cine. Est etiam possibile quod intelle-
xit ex hac mollificatione ventris
et non faciendum. Unde et hic ad-
didit esse mollificandi nam eius
cum mollificativis medicinis. Quod
vero ipse dixit quod si timeatur vo-
mitus solet quod evacuetur per seces-
sum. Est intelligendum convenienter
si per vomitum purgatur. Cum
humor collectus est per vomitum ex-
pellendus. Quod vero iussit ponere
debentes ingredi in mare semen
succos acetosos vomitum abscin-
dentes et stipticos confortan-
tes esse de cibariis huius artis.
Et ad evitandum defedamina
et sordes, appareat sibi mun-
das vestes. Probabile quidem
est hic preceptum. Unde communis
iter rebus agente seu iter
agat per mare seu per terram cum ne[illegible]

ingredi balneum etc.
Cum autem in aliquo ex iter agen-
tibus multiplicantur pediculi
quos non potest interficere lana
contexta immersa oleo in quo ar-
gentum vivum fuerit extinctum
appendatur vestibus eius donec
videantur cadere pediculi eius
ab eo. Hoc ingenium est laudabile
iter agentibus pediculos habentibus
nam argentum vivum necat pedicu-
los. Unde quod dictum est de hoc ma
Iter autem agens per infestum
situm regitur cum regimine fri-
goris etc. Intellexi quod nunc
refert de regimine euntis per hie-
mem et sicut est sicut regimen quod
referret de eo tempore frigido et in loc-
is frigidis. De regimine iter agentium per
Est autem terras et partes in frigore
calefaciendum ne obviet ei frigus
quando movetur ratione algoris
et congelationis. Intellexi quod
si obviaret alicui inde quod posset
inde congelatio contingere et perimere
Et reficiatur ipse ad satietatem morosi-
tate ne moriatur fame
Iter agens per terram et situm quod
refert ad salvitatem ne contingat ei ac-
cidens mortale ex fame quando frigi-
ditas est fortis valde in fame
quod attritione et forte immutatione
in corporibus famelicorum.
Et si fuerit frigiditas ingre-
diatur balneum et ungatur cum
unctionibus corpora pinguia et car-
nosa et silvania quae nutriunt se-
num etc. Et si caligine oculi eius
et visus ipsius disgre-
gatur ex gelu ponatur super fa-
ciem eius peplum nigrum. Cum
offendit gelu ex sui violentia
oculos ponat super vultum suum o-
vale vel peplum nigrum et intueatur.
Et eius extrema res nigras
tegantur a frigore et oleo fome-
tentur. Unde involvantur pedes in-
tus cooperimento post hoc sotula-
res calcientur. Extrema quoque
eius sunt a frigore protegenda et
proprie pedes. Quod fit si multi-
plicent cooperimentum primo quod calciat
sotulares post et cooperiendo post magis.
Unde si cessante dolore extre-
morum non recuperent sensum

sentio ea esse dissoluta et mor-
tificata a frigore. Per quanto un-
guenter tunc sunt fricanda et fo-
venda cum oleo de sinapi cale-
facto et quod fricationis fasciata.
Si cessante dolore extremorum non
sentiat sensu quod sanguis iam mor-
tificavit et dissolvit ea et retinere (?) ...
ptionis ipsorum per quanto dissoluta
tunc cooperimenta eorum sunt con-
tinuo calefacienda et postea confri-
canda ut potest cum oleo de sinapi
calefacto et aliis ab eis calidioribus
si possunt reperiri etc.
Et si pedes inde fuerint nigri
lividi scarificentur et si fuit in
eis putredo mundentur et si aliquid
dissolutum abscidatur illud ab eis.
Si pedes inde denigrentur scarifice-
tur cum instrumento ferreo donec sanguis
corruptus emanet regrediatur ab eis
et si fuerit putrefactio mundetur ab eis.
Qui si vero lassitudinem incur-
rant curentur cum oleo et servet
regimen et dietam subtilem fi-
ant quod ipsius membrorum in balne-
o et requiescat aliquibus diebus
quoniam ungendum est corpus iter agen-
tis in balneo cum oleo subtili cum accidit
lassitudo ex laborum violentia. Est
quod fricandum corpus eius cum eo. Nam
fricatione corporis eius dissolvuntur
superfluitates remanentes in eis, nonne
quas immoderatus labor efficit in
eo. Sed natura immoderati laboris
est quod dissolvat humiditates in membris
similibus in natura sui seu quae omnino sui
sanie et ob hoc sunt ea dolores
quod perpetitur vexatus et fessus dissol-
vuntur autem huius superfluitates hu-
mide seu humiditates ab equitatione
et tempestate fricatione facta inter
vexatos et fessos. Prohibentur autem
illi qui laborem ad tollendam cau-
sam lassitudinis faciunt. Iter enim
est causa lassitudinis. Non est ali-
quis modus idoneus ad curandum
aliquod nocumentum nisi per
ablationem eius. Regimen iter
Iter agens agentium calido tempore et estivo
tempore estivo et calido sic est
regendus ut sic prohibeatur ei
ne aggrediatur iter suum hora
estus et fervoris in meridie.
Est quod primo minuendus ne
super calefiat ex labore iti-

neris per quanto exiguus sanguis
ab eo in magna quantitate et
sic effluens semper ab aperte scilicet
per fleubotomiam. Flebotomia quidem vitanda
est et necessaria volenti iter agere
quia de natura motus est generare calo-
rem et de natura calidi est calefacere
nimis sanguinem. Est etiam de natura cor-
poris cui obviat iter agentis calefacere
in eo existentis. Primo si sanguis
ergo est iam calidus augebitur amplius
eius caliditas et tunc vene angu-
stiabuntur sicut angustiantur vites
ex musto bullienti. Cum autem sic an-
gustiantur vene ipsius corporis tunc ipsum
tolerare constat quod infunderet sanguis
ipse ad cor et ex membris emanabit quod
in eo apparet. Similiter per minutionem
sanguinis in tali per fleubotomiam calefacere
fit residuum in venis aliquantulum ne
quando angustiantur sic ex eo vene et
cor quandoque minuunt et homines
maxime in fine vero sic sanguinem
et in principio estatis et hec cum ipso sola
experientia sunt certa. Et si hec
rationes laborant. Ut minuere est in
tempore multum sanguinem in estate pri-
mum si calefactio in eo . . . secundo sanda
minuere quod sufficere ab eo et sic
satis materia alleviare aut tol-
letur. Est quod aut aggressio iti-
neris sitis convenientibus ex-
tinguenda aliquas verendum est
ne calore ipsius periculo expo-
natur. Si directe in eo calor
magni actus et violentie evacu-
etur per eductionem eo . . . vere fleu-
botomia et cum succis infrigidantibus pu-
ta succo vitis acerbe citoniorum et ma-
lorum granatorum acetosorum calor cor-
poris eius ante ingressum itineris.
Et fiat ut aliquis . . . extinguatur
calor comedat ex herbis frigidis
et simul et semel satietur aqua
et quod quiescat cum poterit necessa-
tur fortasse aliquantulum et mo-
retur in locis umbrosis et vi-
tet seu diminuet clamorem et
sermonem non etiam bellum et
luctam et non moretur diu in
loco nimis calido et sumat in
potu syropum ex succo vitis acer-
be cum succo portulace et aqua.
Hec totum est mandatum Na. Hug.

preceptum est ad vitandum ea que flam-
meam efflant calorem et ad prendendum eo
quo fetorem vitat et voluit quod sa-
tietur potu aque simul et semel
sic enim mitigat amplius sitim.
Et si sitiat in meridie tene-
at in ore pillulam unam ad
quantitatem lupini factam ex cro-
co et camphora. Et si timeat ne
facies sua alteretur a sole et
ingrossat cutis eius dissolvat
sive liquefaciat ceram eius oleum
cum cera sic uncta et precipue in
mulieribus. Quod hic dixit si quis
teneat quis in ore suo ceram ex cam-
phora. Et quidem eo quod ipsa abscondet
sitim et quoniam infrigidet. Quod etiam
precepit oleum et cera extendatur super
vultum ne immutetur et alteretur a sole
est quia preceptum de se notum cum
cera liquefit et dissolvitur a calore
solis per quod melius est propter ea
lumen et motus absque cera et
dixit precipue in mulieribus quia
actio et durities solis in facie
earum est fortior eorum debilitate et
passibilitatis ipsarum. Regimen in-
fantis cum adhuc est in utero
Custodias talis infans in utero ne
contingat corporis eius aliquod
nocumentum. Sed ut mater caveat
se ne patiatur venter ne corrum-
patur aliquod membrum infantis.
Et eligatur nutrix que allactabit
et portabit eum ut sit boni nutri-
menti apud eum. Boni nutrimenti
id est lac bone complexionis vel bene nutrix in
scientia in regimine puerorum.
Talis est etiam apponenda mate-
ria super stomachum pregnantis ne
contingat corruptio in deside-
riis sive appetitibus eius. Cum
accidit magis sibi conveniunt praegnantibus
ipsius stomachi et hic in principio impre-
gnationis earum accidit quod eis
malis appetitus. Ideo inquit quod
ponendum est in regimine earum stoma-
chi precipue ministranda sunt ei
secundum quod conforta earum stomachum et
que auferant illaudabiles appe-
titus. Rectificetur etiam
sanguinis eius et ipsius super-
fluitates educatur ne infans
superfluitatibus offendatur. Unde
si sanguis excitaverit in eis

minime tamen minuatur sed vice pre-
dicte evacuationis inscindetur
sanguis seu eius fervor ex-
tinguatur. Intellexi quod si pre-
gnanti offeratur in potu quod san-
guinem eius rectificet et clarificet seu
corrigat superfluitates et corruptiones
ipsius quatenus fetus ex materia mutatur
non tamen minuatur. Quibus etiam excitatur
sanguis seu in quantitate augetur. Si
comprimitur ei sanguinis in secunda loco
[illegible]. Hic autem sic iussit hoc primo quod
per flebotomiam pregnans habeat abortire.
Si etiam flegma in ea excitetur
minime tamen evacuetur. Si excessivus
utatur [illegible] tempore quem
ex cibis subtiliantibus. Si excitetur
aliquis humor in pregnante minime
tamen erit sicut farmacia offerenda
erit [illegible] utendum in ea ca-
quod ipsam subtiliet et mundet et leni-
ter quod ipsam ad laudabilem dispositi-
onem reducat. Timendum enim ne
abortus ex farmacia paratur.
Cum autem instabit tempus partus
utendum erit parturientibus difficilem
partum habentibus. Unde sedeatur in
balneo ex omni parte cum oleo
ipsius [illegible] et quod [illegible] ungatur
venter eius ut sic nervi et mu-
sculi eius mollificentur ne partus
eius laboriosus efficiatur. Vide-
tur est efficientibus partum facilem pro
tempore approximante et hic faciendo
[illegible] et laxa membrorum et impregnantes
[illegible] et pinguia quatenus cum oleo
mollificentur nervi et ligamenta et mu-
sculis eius [illegible] ipsius allevientur et
faciles efficiuntur.
Unde utatur oleo in cibis eius
et sorbeat brodium sive ius pin-
gue. Hic id dixit quod pinguia le-
niunt et [illegible] faciles efficiunt.
Et precaveatur a clamore saltu
timore pugna et percussione et
[illegible] et violentia eius.
Offeratur ei decoctio dactilorum
et fenugreci. Pregnans quidem
a percussione [illegible] protegenda
eo quod abortum inde sepius patiatur
et cum erit partus difficilis et vi-
olentus detur ei in potu decoctio
dactilorum et fenugreci etc.
Expedit etiam ut in partu ha-
beatur obstetrix discreta que
non [illegible] pusillanimis
trahat fortiter pedes eius et impri-
mat ventrem eius caute tamen et
discrete [illegible] subito surgere
eam faciat. Congruit quidem ut
in hoc casu obstetrix parata habeat
que se trahat videntes pedes eius et
[illegible] ut surgat et subito erigatur
et cum surrexerit premat et constringat
cum [illegible] et similibus ventrem eius.
Et si tunc fluat ab ea sanguis
multus offerantur ei in potu [illegible]
[illegible] de [illegible] [illegible] de
[illegible] in antidotario. Rasis capitulo de me-
dicinis emorroydarum. Si vero [illegible] aliquo
impedimento non egrediatur ab ea san-
guis in convenienti quantitate sumat
in potu [illegible] ex [illegible] [illegible] ex [illegible]
[illegible] [illegible] capitulo de [illegible]
menstruorum et in antidotario. Rasis capitulo de
menstruis emorroydis. Quod hic dixit
est per se notum scilicet quod excedente fluxu
sanguinis in hoc casu comprimitur in po-
tu [illegible] ex [illegible]. Si vero [illegible]
egredi retineatur [illegible] in potu de
[illegible] [illegible]. Sunt etiam [illegible]
[illegible] sunt [illegible] ad [illegible].
Et utatur fumigiis dissolutivis
ex [illegible] [illegible] sulphure sa-
pina et [illegible] [illegible] si
secundina non egrediatur. Vel
quod omnia [illegible] descensum
et egressum secundine procurant etiam
descensus et egressus secundine [illegible]
[illegible]. Sed autem secundina pannicu-
lus quo involvitur infans in utero matris.

Electio nutricis laudabilis bone

Est autem nutrix eligenda que
sit mediocris etatis et carno-
sa non tamen laxe carnis [illegible]
suam approximans equalitati seu
temperata alti et erecti corporis
et magnarum mamillarum habens
caput mundum et sanum et oculos
immunes ab omni nocumento [illegible]
[illegible] et quod sit sana [illegible] in
membris et iuncturis suis. Hic
est per se notum et patet toti [illegible].
Et habeat multum lac cuius color
sit albus nec sit nimis subtile nec
nimis grossum et sit sapor eius
dulcis sine horrore aliquo sed
[illegible] in [illegible] et non [illegible].
Congruit [illegible] [illegible] [illegible]
ut [illegible] et pinguibus et
piscibus cum oleo nutriatur.
Hic docet quod [illegible] et cibus

habens generare sanguinem qualis
est dulcis et virtuosus et pinguis et
temperatus. Unde intellexi ex dicto suo
pinguia et oleaginosa. Debet ergo ut
nutrix attenta sit in cibis bonitate
digestionis sicut hoc est necesse et Re-
gimen infantis post egressum eius
ab utero et
Ungatur ergo et
limatur stipticis, cum fasciabitur
donec magis interius indurescat cutis eius
et calefiat et ab humiditatibus eius
emundetur et mediocriter ligatura
fasciatur. Cum ligatur et fascia-
bitur ungatur primus oleis stipti-
cis et calefiat cum aqua temperata cali-
ditatis ad mundificandum ipsum a sordi-
bus et non permittatur sugere multum lac
quoniam corrumpitur inde eius digestio.
Nec etiam est longo tempore
prohibendum quoniam calefieret inde. Pu-
er ergo lactandus mediocriter et temperate
non excessive quoniam corrumperetur lac
assumptum nec nimis parum dandum
quoniam semper flere poneret et consumetur
inde. Sunt ergo vitanda et tol-
lenda omnia ipsorum ad iram ex-
citantia et ipsius sompnum impe-
dientia. Si enim velit quis pu-
ero sompnum providere ponatur stratum
eius tapeix et latus eius satis in
loco obscuro et etiam ponatur papaver
in cibis suis. Si ex ablactatione sompni
seu vigiliarum instantia contingeret
et ei aliquod nocumentum, contra patet
Et cum surget a sompno et excita-
bitur vertitur ad videndum lucem
taliter etiam quod assuescat aspectum
in celo videat etiam in die colo-
res varios et diversos quoniam
in hiis excitetur. Commentum patet.
Et ponatur mel in ore eius le-
niendo et fricando paulatim et
gingivas et linguam eius et
addatur cum eo aliquantulum thuris et
liquiritie. Hoc quidem est totum ad hoc
ut facilior sit ortus dentium et ad iu-
vandum eum ad loquendum.
Et provocetur ei sternutatio quatenus
ipsius nasi oppilationes aperiantur
et mundentur; hoc etiam rectificat et
clarificat vocem suam et omnes sensus
eius et cum hoc dilatat pectus et
anhelitum bonum facit. Sternutatio
prodest sensibus quia cerebrum mundificat
et mundificat meatus ipsius anhelitus.
Et vitet flevorem et firmari

cum donec ad etatem adolescentie
perveniat. Ne resistatur appetitui sive vo-
luntati seu excitatione eidem contingenti
cum attractione. Non debet nimium
esse puerum a formatione et si occur-
rat exigentia a natura morbi. Sed
sufficerit in eo etas pueritie que contingit
anno nono et xv. Quod autem dixit
ne resistatur appetitui ne voluntati tempo-
re quid intellexit quod non proveniret
tractus et divisio materie ad partem
aliam et opposita membri et appa-
re per flevorem illius partis oppo-
sita. Hic quidem iam intendebatur
et conveniebatur sub prima instigatione
generali quam de flevore fecerat. Se-
cundo intellexit per hoc ne opponantur
membris predictis medicine attrahen-
tes. Hic est etiam propter generali-
tatem in pueris quoniam in aliis aliis
non contingunt ei appetitus et volun-
tate. dicte arab alhelund in quo forsitan
est hoc melius et magis est sumendum
in pueris quam in aliis cum superflue
humiditatis. Commentum quare ...
Regimen qualiter convalescentes debet con-
valescentes ab egritudine sanari
existant eorum semper corpora non
sunt fortia sed debilia. Sicut
sunt debiles immunes a mor-
bis quorum victu[illegible] accidit
fatigatio et sanguinis privatio
in eorum corporibus. Istud est
per se notum et quoniam ipsorum corpora
debilia sunt et parum sanguinis
et virtutis quoniam sequuntur dispo-
sitionem corporum quorum sunt.
Si autem macies et extenuatio
corporis fuerit longi temporis
et reconvalescentia reducatur paulatim
ad confortationem pristinam ne fiat
hoc subito et festinanter. Si
vero demacrati sunt et extenuati
in tempore brevi reducantur cele-
riter ad solita. Est intelligendum
regimen gradatim subtiliandum
donec evacuatio corporis ipsorum
sit manifesta. Hoc quidem est
de modo qualiter reducantur con-
valescentes ad solita. Unde inquit
quod si macies corporum fuit longi
temporis et cetera. Hoc est ac si diceret quod
quamvis post etiam morbum reconvalescentia est
paulatim reducendus et gradatim
ad cibum solitum. Est ergo per longum
tempus in hoc augmento gradatim

incedendi donec redierit ad consue
tudinem solitam Cum vero brevi temporis
spacio passus est Sit translatio eius
maior et in breviori tempore ita s. quod
reducatur anus ad solita quam quale
scens ex contra passi et in summa sit
temporis eius in reducendo ipsum ad so
lita in sanitate et sit equale ad pro
lixum sicut tempus morbi Sunt enim
pueri velociores in reducendo conva
lescentes ab egritudine solita
sanitate sive sint morbus (?) cro
nici sive acuti et hic intelligit
et dixit methlonius regi .n. creatum
Detur aut ei potum de cibo q
uorum laudabilis sit virtutis et
chimi Dentur ergo cibi convalescenti
ab egritudine qui in sua quantitate
sumpti sit laudabilis virtutis et
chimi Cuiusmodi sunt vitella ovo
rum et testudines Debetur etiam sermo
de eis quod in istis congeritur penitus
sanguis de eis quando ipsi sunt
Et sint in quiete et tranquilli
tate eo quod eorum membra tene
ra sunt et mollia rectificentur quod
eorum anime sono consorcio et
laudabili sede et ministretur ei co
rona et omnes flores lauda
biles et gaudeant et letentur
ipsum exhilarantibus et per hoc re
cipiatur et vitet meditationem
et tristiciam et ingrediatur tinas
in balneo ne tamen ibi diu moretur
et ungantur membra eius cum de
bitis convenientibus non tamen cum forti
fricatione nam hic effugit i eis
calorem innatum Contra patet
Vires et vir- De regimine senum
tutes senum retrocedunt omni die
et etiam minuuntur Quare in
senibus existit indiminucione et consum
ptione et ob hoc dicitur quod senex
sit homo corruptus habens quod sit in via
corruptionis et iuvenis est homo qui
generatur habens in via generationis
Unde detur eis fortis cibus
in parva quantitate sumptibus
qui s. non aggravat membra
ipsorum Necessarius est his cibus nu
tri nutrimenti ipse corporis con
sumptionem et in parva quantitate qua
sunt cum debilitate virtutis et super
hoc regnauit se diabolus ingenium
quorum unum est quod sit cibus eorum
ille qui multum mutat dum est
ut comedant parum et pluribus vicibus
Et si evacuantur necessario ab eis
colera educatur sed potius dimitta
tur cum sit in ebiis corporibus me
dicina hic quando notum est natu
ra super quam senum fecit dicitur
timendum quousque et optimandum est
quod super ipsum humor fluens dormietur
Et enim humor quando colera generatur
ei e merita humorum precedent In
senibus hic autem unum est ut plurimum
videmus methlonius quod plures ex
senibus in quibus sunt morbis cit
rina colera generatis etc.
Nec prohibeantur eis totaliter fleu
bothomia si senum fuerint visi ca
pimo minuatur sexagenarius
si corpulentus fuerit et carno
sus in anno bis ne abducatur
in hic duobus anni temporibus pro
hibeatur tamen ei omnino flebotomia ex ce
phalica et sic erit eius regimen
bene ordinatum Anime quando
est minuendo sanguis est prohibenda
in etate senili ei qui usus est ea in
adolescentia et iuventute sua primo est
bis in anno minuendus et sexagenarius
si visus sanguineus fuit Est tamen minuen
dus vere et autumno . non tamen minuatur
de cephalica quod id iussit quando senum
capita sunt debilia i. frigida Est autem
quod hic aut magnum apud medicos si quod
sexagenarius bis in anno minuatur et
potissime in autumno et hic quando flebotomia
non exigitur hoc tempore ad conserva
cionem sanitatis cum soliti sunt co
tingere morbi in fine veris et in
principio estatis Et in summa minime con
gruit ut sic utatur flebotomia bibentes
aquam sicut bibentes vinum nec habi
tantes in climate calido sicut ha
bitantes in frigido vel temperato
Regiones enim que sunt inclinabiles
temperate sunt magis convenientes ex
eis ad hoc ut habitatores earum uta
ntur flebotomia Talia autem climata
sunt illa in quo ver est longior
ex inter anni temporibus Ex quo patet
quod tertium clima minime temperatum
eo quod autumnus in eo prolongatur
Ex quibus est signum quod eius ha
bitatio declinet ab equalitate
et temperamento sicut inquit G.
Qui cum etiam pervenit ad septua
gesimum annum minuatur semel
in anno nec secundum medios etiam

et si sit etiam corpulentus. Non etiam
exibit de mediana est minue
dus et si fuerit corpus eius con-
plenum unde cum processerit v. an-
nis amplius in etate minuatur
bis de basilica in duobus annis
incipit ut minuatur semel in anno prima
qui est ad 10m annum puerorum de
basilica tamen non de mediana eo quod
colligantia habeat cum cerebro ipsa
enim composita est ex cephalica que
est superior in brachio et ex basilica
que inferior in eo. Preceptum ergo ut
septegenarius minuatur semel usque
etatem consequatur septuagesimum annum con-
tra. hic tamen totum est quod racionem et trans-
gressio precepti servanda de florida
in arte. Ego michi longius bene con-
cederem ei si morbo eidem con-
tingente flebotomia esset necessaria unde in
regimine conservandi sanitatem eorum
prohibuo eis ipsum absolute

Post hanc autem etatem est eis
omnino prohibenda flebotomia nam
obest multum senioribus et decre-
pitis ut sunt eorum accuta miti-
ganda ut etiam attrectatio in eorum
corporibus fortificanda. hic totum
est racione debilitatis corporum ipsorum
est etiam retinenda fortificatio in apo-
stematibus quando augentur inde mini-
me quod durent membra acuta ad mortifi-
cationem propterea non est convenit minu-
endi post septuagesimum annum
Sunt multorum mundificandi
cum fricatione et sudore. Deinde
quod eis pingues sunt propter victualia
et mundificent etiam cum cibis mol-
lificantibus destructio autem eorum
cum medicinis est omnino prohibenda
In corporibus quorum senum augentur
superfluitates racione debilis digestionis
in corporibus propterea convenit quod est eis
necessaria evacuatio eorum quod ex eis in 3a
digestione existunt cum magna fricati-
one et balneo temperato. Decet etiam
quod eorum venter mollificetur continuando
esum vel usum cibariorum mollificantium
sicut dixit non tamen cum medicinis so-
lutivis eo quod non faciant et transferunt
ipsas. Sed aut iussit ut in hic casu
sumantur sicut pingues in kanunio
dixisset tamen ut usus eorum minuatur eo
quod opilationes faciant et hic intel-
lexit cum dixit deinde quod eis in po-
tu pinguia vel bruna pingues

Regimen eius cuius egritudo est diminuta in aliquo ex
membris et non in aliis et in aliquo
tempore et non in alio

Qui autem patitur in aliquo tempore determinato
curetur prius quam incurrat mor-
bum. Curari quia qui patitur aliquo
tempore cum convenit curari quod con-
tur illo tempore quod dicet quod cum per-
curabitur quibus sint tempore precedente
morbum erat convenit securius quod non
conveniretur morbus in illo tempore
unde constat si dicet quod non est de-
mit ambas curas nisi quoniam sanat
tempore precedente morbum id est quod fateret
tempore morbi. Et hic convenit intelligat
cum dixit et convenit tempus pro tempore

Regimen eius qui patitur in uno
ex membris et non in aliis

Si ergo patiatur in aliquo ex membris
suis attendatur et recipiatur cu-
ra eius ex hiis qui colligantur
in curis morborum donec libe-
retur et videtur ab illo mor-
bo. Quia fecit mentionem de cura
eius qui patitur in aliquo tempore
et non in alio. Cepit referre curam
eius qui patitur in uno ex membris eius
et non in aliis. Unde incipit quod cura
huius est sumenda ex curis ipsorum
morborum ut est de cura inferior sicut re-
ferimus quando in curis ipsorum inducit morbos
Sed si appareat in aliquo corpore
signum signis super morbum futu-
rum prohibeatur attente aduertens eius
quoniam occulta est causa in corpore
eius propterea quando auferatur prius quam
generatur. Iam retuli quid
significaret accidens apparens in
corpore et de qua egritudine
timendum sit ex eo unde attente
curandum est de eo faciendo cessa-
re causas eius ex hiis que re-
tulimus capitulo suo. Quia
tulerat remedium eius qui patitur
uno tempore et non in alio et de eo
qui patitur in uno membro ex
membris suis et non in aliis. Incre-
pit nunc referre regimen sani in
quo apparet cum aliquod ex si-
gnis pronosticis super futuram
generationem. Pro quo dicit incipit
prohibeatur attente adueniens eius
quod est tollatur causa eius in corpore
que scilicet parata est facere ipsum
Et iam convenit retuli signa que

cum ita apparent in corpore sani significant super morbum futurum propterea quod non apparent ea ratione in hoc loco. Offert autem primum sub specie ablationis ipsorum morborum hic autem premiserat ponere in subsequentibus et aliter utendum in ablatione cuiuslibet cause cuius apparent propria signa in corpore hiis que referemus in parte curationis horum contrariorum

Incipit secunda pars partis de reductione sanitatis in egris cum cibis et medicinis

Post quam ergo finivi contenta sub genere conservationis sanitatis nunc incipiam loqui de cura ipsius morbi. Et hoc quidem est unum ex generibus practice. Hic autem fit obviando eius cum suo contrario aut si fuerit morbus cum caliditate curetur cum frigidate et e converso et si fuerit cum humiditate curetur cum siccitate et abstersione et e converso. Propterea locuti sumus de regimine et conservatione sanitatis nunc quidem loquar super ingeniis curandi morbi. Dicta autem in hoc capitulo sub uno genere comprehenduntur quod ut obviatur contrario cum suo contrario. Unde dixit quod radix in hoc capitulo est ut incedamus in hoc genere sicut iussit ypocrates curando scilicet contrarium cum suo contrario ita quod si fuerit morbus ex caliditate curetur cum frigiditate et siccitate et e converso et si ex humiditate cum siccitate et e converso. Curetur ergo repletio cum evacuatione et sic fiat de mebrit aliis et in patiente obturationem ex opilatione fiat apertio donec eius malicia fuerit rectificata et levitas corporis nocivia exasperetur et simul asperitatis leniatur. Quia unum contrarium est cura alterius fuit quidem necessarium quod sit cura replendi cum evacuatione et cura opilationis cum apertione et e converso et cura augmenti cum diminutione et cura asperitatis cum levitate et e converso. Et summa quidem in hoc capitulo est quod contraria curantur per contraria que sunt velut radices in curatione. Sic enim in speciebus morborum curandorum et ceterum laudat multe species sunt que continentur sub istis ex rebus complexione et compositione et hec quidem sunt velut radix in ingenio sanitatis. Remediorum

specierum medicinarum curativarum

Hic quidem faciam mentionem medicinarum humores educentium per secessum. Quia una specierum morborum apparatorum membrorum similium et partium est morbus cum materia aut sine materia. Et quia cura morborum cum materia fit cum evacuatione humorum peccantium quod fit cum medicinis educentibus et etiam cum alteratione que fit cum medicinis alterantibus scilicet contrariis eis. Ille vero qui est sine materia curatur solum cum alteratione male complexionis egritudinem facientis. Sunt quidem non contentus ut in hac compositione referat medicinas hoc facientes et etiam medicinas curantes morbos efficientes i. efficientes quod est contrarium eis. Incepit autem in hoc a medicinis educentibus unde inquit hic quidem faciam mentionem medicinarum humores educentium. Unde referam illam super quia terminatur aliqua quo et habentem potentiam educendi aliquem humorem et habentem virtutem aperitivam aut mollificativam et habentem potentiam utendi vel putrefaciendi claudendi et opilativam apertionis et attractivam et excitativam et sanativam carnis generativam aut sigillativam et hiis similes in virtutibus 2is et 3is. Refert ex eis medicinas illas que per male complexionis diminuitur donec alterent ipsam et sic de natura sua non educat aliquem humorem sicut huius medicine note in primis virtutibus. Ex hiis etiam refert mollificantes aperientes urentes et putrefacientes claudentes opilantes excitantes et facientes nasci carnem. Hee autem ex eis similes note sunt in virtutibus suis. Et autem habentes compositionem in toto corpore habeant hoc facere specialiter in uno et determinato membro cum dixit hec virtutes tractabo

Rememoratio medicinarum solutivarum

Educit et primo coleram educentium autem fortiter coleram rubeam scamonea. Cuius dosis est a toto primus drachma usque ad unam karat habet etiam ponam super alios humores. Cuius quidem rectificatio fit cum citoniis ne ledat stomachum et epar. Hec quod intra est ex nocivis et fortioribus eo quod educentibus et nihil quod educit eam. Habet etiam sicut dixit dominus in super alios humores. et est ac si diceret quod si ponetur aliquid ex hac materia cum educentibus

aliorum humorum augetur et fortificatur
operatio et virtus illius eductionis et dosis
eius est a toto sicut dixit unius drachmam
usque ad drachmam semis. Est autem recti-
ficatio eius et nota est cum equa quan-
titate et pondere suo ex mastice. Citonia
tamen quorum species sunt meliores sunt
utilia in hoc casu. Nam frangunt et
remittunt maliciam quam ipsa insunt stomacho
et epati et etiam tollunt et remittunt calo-
rem et inflationem ipsius laudabilius.
autem est quod equaliter rectificetur ex omnibus
lateribus suis et in virtutibus eius primis
et secundis ita quod non intendatur ex ea super-
fluus fluxus sicut dicitur ex dicto suo
et necessarium sit id. Nam ipsum frangit
et remittit calorem et siccitatem ipsius et
sua aromaticitate resistit nocumento stomachi
et epatis. Mastix etiam laudabilis est huius
Detur autem ex aloe solidi corne-
rinus et si fuerit necesse duplicetur
pondus illud in speciebus co-
venientibus et si detur multum ex
eo rectificetur cum bdellio quod et
dragaganti. Hec quidem via est laudabi-
lior inter omnes medicatos com[…] a stomacho edu-
centes. Et quod cum hoc quod educit et eva-
cuat ea ab inde confortat etiam ipsum sui
stipticitate et ipsum abstergit sui ama-
ritudine et etiam expellit et educit humiditates
infixas sui substantiam et eas etiam si imbibi-
tas. Est autem multo melius si cum speciebus
convenientibus misceatur. Et proprium si humor
educendus vergat ad grossiciem aliquam
laudabilior autem ipso cum suis convenientibus
est quam retulit G. sub aute […]
et est yerapigra […] quam ipse reserva-
vit et notificavit in sua est magister […]
medietas aloes ex speciebus et medietas […]
dicitur tria ipsius. Sunt autem sex species no-
te in libris s. mastix cinamomum spica nar-
di cassia […] xilobalsamum […] mo-
derni ponunt de speciebus quantum de
aloe. Et intellexit cum dixit. Et si
sint necesse duplicetur pondus illud
cum speciebus. Est autem rectificatio ipsius
sicut dixit cum gummi arab. et dragag.
et bdellio ipsum tamen s. bdellium est solu-
tivum et tamen melicolonum et est corri-
pium quod inferet frequenter morsi-
cationem intestinorum et tenasmonem.
Ex myrab. cit. in potu ℥ i et tin-
dez offeratur de viat. sic etiam
fiat de medulla cassie fistule et
tamarindorum et non amplius
myrabolani quidem citrini sunt debiliores
aloe sunt melicolonum de lauda-
bilibus medicinis stomaci cum stipti-
citatis ipsorum. Dosis quorum est ab
℥ ii ad ℥ iii et per ipsos medulla
cassiafistule cui assonat per ipsum ta-
marindi. Valde autem sunt in hoc cete-
ris debiliores. Remedia ad medicina
flegma educentium
Dentur ad
hoc dantur a pondere ʒ quorum
ordei duo ex pulpa colloquintide
infusa etiam et rectificate cum bdellio
et dragaganto et similiter fiat cum
[…] a rectificato cum
pondere suo ex convenienti ad
hoc. Colloquintida quidem est fortior
ex medicinis flegma educentibus. Infert
tamen tenasmone et ideo rectificetur cum
bdellio et dragaganto. Dosis eius est
[…] duo. Et […] quidem est pon-
deris ʒ quorum. Quidam autem medi-
corum sunt qui non dant multum ex ea.
Raro dicentes quod non dant mul-
tum ex ea est quia est ut dicunt timor
maior casuum et molestia quam in-
fert intestinis eo quod tunc non invol-
vatur et perfundatur minimis in intestinis.
Sed raro opinamur quod dant bene
ex ea est quia timor est minus nocumenti
ipsius ut apparet et hoc conveniens
peritis eius. Ductus autem est minimi
experientie secundum rationem etc.
Detur etiam ℥ ss ex sale nitro
et sale nam expellunt flegma
si dentur ex turbith drachmam
duo et cum dabitur in potu pona-
tur ex eo in decoctionibus se […]
[…] ii. Turbith quidem est inter bona
et laudat eius proprietas et actio est
educere flegma a stomacho. Eligatur tamen
[…] non et corrupte ipsius […]
[…] et cavatum. Est autem rectifica-
tio cum ʒ et mastice et zinziber […] eum
medicos duorum drachmam pondus
medicorum antiquiorum etc.
Et detur ad minus ex agarico
drachmam i et tamen ex granis
agaricum est laudabilis valde non
indiget rectificatione quantum ad aliquam
proprietatem eius laudem. Educit a[d]
humores grossos. Et prima est se-
curior omnibus aliis medicine. Eius
dosis secundum est ab uno drachmam usque
ad ii. Sed in decoctione ponantur
drachmam iii et ipsum quidem curat
aquas descendentes ad oculos
sui proprietate in primo. Descensus

carum Est melior et securior quam sit
turbith Scamonea aut est medicina
fortis potens et non debet medicus
uti talibus medicinis nisi potest
securas invenire Rememoratio medicinarum

Hec medi aquam citrinam educentium
cine educunt aquam citrinam
si ponatur in eis dant laureole
et ponatur unius dant euforbii
nus antiqui et tandem ex titi
mallo rectificato sicut rectificatur
in ipsum aloen et etiam pondus
unius drachme ex centaurea
verendum quidem et periculosum est
offerre omnes istas sine aliquas
ex eis in ydropisi et precipue si fu
erit de calida et ex eis magis
euforbii et ex centaurea quidem videtur
laudabilior inter eas Rememoratio medi

Detur cinarum melancoliam educentium Et
ergo in potu ex sene polipodii
epithimi mirabolanorum indorum et etiam
ex fumo terre et buglossa secundum in
tensitatem quam exigit educere melan
colias Unde si equaliter et pariter velis
educere eam da ʒ .v. et ex lazu
lo drachmam i. Et ipse tamen est sin
gularis peritorum et verendus
efficatior ex aliis medicinis et lazu
lus et per ipsum epithimus et per ipsum
polipodium et per ipsum mirabolani indi
et kebuli Sene aut et fumus terre
educunt humores adustos Ergo
aut nec repono buglossam inter
educentes melancoliam dico melancoliam
quamvis sit ex resistentibus ei Et ut
sit ad unum dicere necessarium est con
venit dosis horum omnium per se sumptorum
sit equalis Unde ex sene est su
mendum in potu a quinque drachmis
usque ad ʒ .x. Et in decoctionibus
ponatur ex eo ʒ i. De novitate compo

Radix aut sitionis medicinarum
veridica esset ut si posset fieri
ministraretur quod unica et simplex
medicina in omni morbo cum
eius operatio pendetur secundum
intentionem nostram contra causam com
positio propter id quod inter dicam
Radix veridica esset si venire
inveniremus simplicibus quarum operatio
est iam experta et approbata in cura
cuilibet morbo non cogeret me
dicus componere eas propterea que
refecta componenti et

Si propter morborum compositionem
admixtionem et propter medicinarum
equationem et dulcorationem ma
li saporis et amari ipsius et ad
uniendum eas tristitiam si fuerint
difficiles et tarde et ad regu
larandum difficiles glutinatum
ipsorum et etiam in ventositate co
ditionem Causa novitatis
compositionis medicinarum compo
nere in arte hac est compositio mor
borum diversorum et sociorum ad in
vicem Et hec sunt nostre compone
mus eam ex simplicibus specialibus
membris cuiuslibet ex morbis aut
ex quibus componuntur compositum Sicut
exigerent sunt febres composite ex
humoribus calidis et frigidis In
tertium etiam nos componere du
as simplices medicinas simul ex
hoc quod medicina simplex cuius
exigentia erat in cura alicuius
morbi ut erat in casu specialiter in
malitia complexionis alicuius morbi
erat citra eam diminuta aut
aucta ultra ipsam Si sint aut
aucta qualitas eius ultra maliciam
morbi erat miscenda cum ei alia
medicina que eam in hoc debilitaret
et remitteret quamvis oportet eam
in alio Quinto etiam componimus
diversas medicinas simul ex hoc quod
est specialis et propria in cura morbi
erit tamen horribilis et saporis illau
dabilis tunc erat miscenda cum
alia que eam dulcoraret Et ob hoc
sunt composite medicine ut plu
rimum cum zuccara et hoc etiam con
fert ad conservationem ipsarum Sexto
etiam volo aliquotiens quod medicina
penetret et infixat ad aliquod
de membris corporis distantibus
a visceribus et ideo erat addenda
cum medicina alia specialis que
inveniret eam ad infixionem ad mem
brum illud Est aut medicina interdum
medicine facientes sicut aliam tr
ansire ei ad citus principalis sine
principale veniente ad curationem
Et licet misceret lepus marinus
in cura ulcerum vesice quoniam de
est simul medicine est quod transiret
referetur ad vesicam et etiam ut
teneret eam Et medicine fortes
potentia curandi morbum pertin

in hoc membro et quibus utimur
in tunica ipsius quam contingunt et veni-
unt ad hoc membrum secundum vesicam na-
non veniunt ad eam et nisi per di-
gestionem secundam in pluribus ex que-
bris mittimus et ob hoc additur eis
que festinant transitum ipsarum ad
illud membrum Et etiam faciendum
est in medicinis ulcerum pulmonis
nam in hoc casu miscende sunt
cum consolidativis et constrictivis que
ulcera mundificant abstergunt et le-
niunt et aliquid non confirmetur pulmo
ulceratus iuvamentum ex predictis
medicinis Non enim perveniunt ad ipsum
nisi per digestionem secundam in pluribus
ex membris mittimus et ob hoc additur
eis que festinant transitum ipsarum
ad illud membrum Et etiam faciendum
est in medicinis ulcerum pulmonis Nam
in hoc casu miscende sunt cum consolida-
tivis et constrictivis que ulcera mun-
dificant abstergunt et leniunt et ali-
non consequetur pulmo ulceratus iu-
vamentum ex predictis medicinis non enim
perveniunt ad ipsum nisi per digestionem
in corde et epate et stomacho Cum
autem medicina est difficilis conglutina-
tionis erit alia miscenda cum ea
que disponat et preparet eam ad fa-
cilius conglutinandum Sunt tamen multo
plures cause compositionis medicina-
rum quam sint iste quas s. retulit in
hoc loco Componuntur autem ut plu-
rimum medicine contra complexitates mor-
borum causarum et accidentium ad invicem
et est acsi diceretur quod in eodem membro
congregantur morbi cause et accidentes
que interdum contrariis indigent semper di-
spositione contraria sive natura ipsius
Cum ergo fueris attentus in com-
positione solutivarum pone de-
bitum ordinem et in cavere in
compositione Cum ergo tu dosis
scripseris et extimatus nimio me-
dicinas solutivas sicut volu-
eris rectificatas Et quidem con-
sequuntur certis proportionibus dosis
cavere et detur in potu ex ea secundum
virtutem componentium ipsum et sic
fiat cum sint composite fuerit
necessitati tempore opportuno
Necessitas quidem componendi diver-
sas medicinas solutivas est cum
necesse humores diversos educere Sed
cum est necesse omnes humores simul educere

secundum intentionem et secundum Unde si diceremus
quod offeren in huiusmodi compone est ut de
qualibet medicina quelibet ex pre-
dictis humoralibus educente sumatur
dosis completa nisi habeatur medi-
cina et sit composita sumatur et
sit composita per eos proportionat ex nu-
mero componentium Sed ergo preferre
doses earum fuerint 36. sumatur ter-
cium totius Sed si duo humores vin-
cunt quos volueris exigeri educere
cum intentione secundum Accipe dosem com-
pletam secundum scamonee pulpe col-
loquintide et lapidis lazuli rectifica-
tarum et diverso expressorum et duobus
ex toto tertium hic enim erit dosis com-
pleta illius totius et De stipticis
Quecumque sunt interea stipticis et
sidach kerberis et fex ferri
mirabolani acacia coralli et em-
blici lutum armenicum vel terra
sigillata et rumex sive acetus
galla quedam composita et ex substantia
stiptica et amara stipticitas enim
maior in ea quam amaritudo et ob
hoc est necesse quod frigiditas in ea dicitur
amplius quam caliditas Est etiam eius
maior siccitas quam frigiditas Nam
conveniunt duo sapores attestantur super
ipsius siccitatem et ideo ponamus ipsam
frigidam in primo sui gradus et siccam
in 2o Est autem medicina venteris con-
strictiva plus ceteris stipticis et
hoc quia nulla virtus solutiva vin-
citur cum ea cum quam contingit
in pluribus aliorum stipticorum De
sumac autem asserit G. quod exsiccat
valde unde est possibile quod eius exsicca-
tio sit in 2o aut in principio quarti
Caliditas autem frigiditas est forsitan in
3o. Capores autem berberis et
nucis sunt composite ex stiptico
et amaro Est tamen maior in eis
stipticitas quam amaritudo Et earum fri-
giditas est in primo et siccitas
in 2o In mirabolanis et emblicis
est stipticitas fortis et ideo videtur
quod frigiditas eorum sit in 2o et sicci-
tas in 3o Et acacia est frigida et sic-
ca unde est similis virtuti su-
mac Et coralla frigida et sicca est
frigiditas tamen ipsius est debilior et
minor siccitate ipsius et consimilis
sunt lutum et terra sigillata
Et accipe glandium sandalorum
gallarum mirtilli et balaustia cum

Spodio mixta et avellana in-
dica et coriandri siccu et folli-
cum plantaginis hec enim est sti-
ptica in actione sua Per cuppam
quidem glandium intellexit cooptorium
sive velamen glandium et est cortex
subtilis existens extra glandem Gall-
a constrictiva ulcerum/ gallica mus-
cata est frigida et sicca et sui potencia
stringens ventrem et abscindens
fluxum humorum qui effunduntur a
corpore Species autem est maioris
frigiditatis similibus predictis ac
si esset frigidum in 2° et sic est de avel-
lana indica Est autem mixtio ba-
laustie cum spodio movens fluxum
ex colera citrina sicut dicit Cori-
andrum autem est equale sive temperatum
seu in primo gradu frigidum Sapor
eius est compositus ex insipido et ama-
ro Sed folium est calidum et siccum simile
in natura sua spice eius tamen cali-
ditas non est magna et ideo dicit
quod mixtum cum plantagine est stipti-
cum et hoc quoniam quelibet plantago
est frigida et sicca in primo Cuius
virtus est frigida carnis regenerativa
Et vina qui sistit fluxum sanguinis
in corpore et maxime in mense
Et gallie lapparum rubeos
et berberis sunt frigida et con-
strictiva Hee medicine sunt
frigide et sicce Galle tamen sunt for-
cioris stipticitatis sicut fortis stipticitatis
causa et de proprietate quidem rubeos et
berberis et lapparum est ut faciat
sistere motum colere rubee De sim-
plicibus medicinis calefacientibus per
quas educunt

Scito quod calefacientes me-ne
sim quod retulerunt et expertum est
Sunt condisi thus cardamomum
piper et piper longum Hee
omnes medicine calide sunt et sic-
ce fecerunt autem quod condisi ca. sic et secundum
in 4° gradu et piper longum est etiam
equale est etiam piper magnum insi-
gnia e citra ipsum et videtur quod
cardamomum assimiletur ei in caloe
Et cartamum menta sinanatum
et cinamomum et passe montane
vel stafisagria et capparis Car-
tamum est noti ortulanum et est calidum
in 2° gradu et ferunt quod menta sit
in 3° caliditatis et de sinanato idem
inquiunt quod sit in 2° gradu caliditatis

et 2° siccitatis Et cinamomum sit
calidum et siccum in 3° gradu Et sic etiam
de capparis retulerunt Est autem cappa-
ris medicina que confert directe
spleni et menta etiam manifeste
ventris stomachi et passa montana sive
stafisagria est ca. et sic.
Et centonica vetita et mellissa
storax et ambra Centonica est
calida et sicca in 3° et vetita in 2°
Et ambra quidem confortat cerebrum
mediante tamen calido quamvis frigidum quod fa-
cit a tota specie Est storax in fine
secundi et in principio tertii
Et lignum aloes acorus mellilo-
tum rusiute et zinziber . lignum
aloes et acorus sunt ca. et sic. in 3°
et mellilotum et rusiute in primo et zinziber in
2° Confert autem lignum aloes mani-
feste stomacho et acorus epati et rusiute
potest vice absinthii cum nequit absin-
thium inveniri Et zinziber est conferens
ad confortandum digestionem in senibus
Et gentiana basilicon peo-
nia lacca et reubarbarum Her-
quidem omnia scilicet gentiana lacca reu-
barbarum sunt ca. et sic. in 2°. lacca
quidem et reubarbarum sunt ex specialibus
confortantibus epar Et gentiana quoque
fortiter subtiliat et mundat et abstergit
humores illaudabiles et pernicioso
Et ab hoc fuit una ex 4 medicinis
dyatesseron Et de proprietate quidem
peonie est quod iuvat pueros ab epilen-
sia suspensa ad colla eorum sicut retulit
G. Et cum sit rosa canina sicut dicit
est dubium apud nos cum non sit ita
Et folium laudanum et bacce lau-
ri et ameos Bacce et ameos
sunt cal. et sic. in 3° et laudanum in
2° et folium in primo gradu cali
Et anetum et catapucia alca-
na rubea mixta Anetum est ca.
in primo cuius virtus sua est matu-
rativa sed alcanna mixta rubea sic in 3° gradu
Praxium serapinum acorum et
anisum Praxium calidum aut
in fine 2i aut in principio tertii Serapi-
num et anisum sunt ca. in 3°
Et carvi cuminum et semen apii
campestris Hee omnes sunt calide
et sic. in 3° Sed quare nam et pro-
prietate est expellere ventositates
Et spica capilli veneris
satureia dictamnum Spica
et capilli veneris sunt ca. in primo

het aut spira, precem maturitatis
confortandi opa Centumorgia aut
et dactilsiam sunt in 3o gradu
Et cassialigna galanga celidonia
asari piretrum et spicis et alkitran
piretrum et balsamum et hec omnia
sunt in 3o excepto balsamo ipse
enim in 2o est cuius quod iuvamentum
est in venenis necantibus mani tibi
Unum est unum ex fundamentis in tyri
aca magna manifestum
Et maiorana et papaver ru
beum et calcatrepa calamus aro
maticus et camomilla Maiorana
in 2o sic etiam est de floribus
papaveris rubei et calcatrepa est de secundo
aut in 2o. et camomilla quidem et
calamus aromaticus sunt ex speciebus
aromaticis et calidis In quo est alie
gentilicio de virtute maturativa et ca
liditatis et siccitatis ipsius non sunt
magis et ipse quidem de speciebus ty
riace manifestum Nos autem minime ha
bemus ipsum in hoc regimine et
Et nigella asa fetida serapinum
tinig et sulfur armoniacum sinap
allium rubeum costum Sulfur
quidem est cal et sic in 4o et sic est
etiam asa fetida aut fortissima est
in principio eius Nigella autem in 3o
gradu calidum et sic est de sinape
et armoniaco est in fine 2i aut in
principio 3i Et costum est propter et allium
infra 3m et similiter est de costo
et similiter de rubeo Desiccantia quia
sicut humidum disiungit et gradus medicinarum

Omne autem forte et simplicium
calidum erit siccum sive molle sive
humidum Et de siccitate quidem
siccitatis cognoscitur et ex levitate
humiditatis Procul dubio omne
forte aut calidum siccum est vel humidum
et siccitas quidem ex stipticitate cogno
scitur. et humiditas ex levitate et laxitate
Est autem apud medicos nota
gradum diversitas Nam imu
tatio et alteratio solum intel
lectu et ratione percepta est in
primo gradu Apud quosdam me
dicos est diversitas nota cum dici
tur medicina est in primo gradu 2o
vel 3o . que quidem diversitas fuit
iam apud eos determinata Ubi qui
ex medicinis imprimunt in corpore
immutationem non sensibilem sed intellectum
et demonstratione perceptibilem calefaciendo

infrigidando ipsum exsiccando aut hu
mectando Sunt quidem medicine
que dicuntur egredi ab equalitate et
tempore ad primum gradum inequalitatis
Quod sic innuit cum dixit quod prima
diversitas non percipitur sensu
Omne autem sensu percipitur sive
violentia hec manifestans signi
ficationem quod sit in gradu secundo
Omnis eius immutare non solum in
tellectu sed etiam sensu percipitur sine
fortitudine non tamen membrorum quod
immutat corrumpendo est in 2o gra
du. Et elongatur multum a temperato
Omne autem quod est in 3o gradu
sui violenti ustione aut stupefa
ctione seu narcotisatione corrum
pit quod immutat ex nimia tem
perie usque ad quartum gradum In
telligi quidem quod omne corrumpens
membrorum cui supponitur ita quod urat
ipsum si fuit calidum aut ipsum stupe
faciat si frigidum fuit est si quidem ca
lidum aut frigidum in quarto gradu
Remaneat virtutum secundum me
dicinarum simplicium et primo
medicine maturative Dicto
quod in omni maturatione est diversi
tas cum calore mediocri et tempe
rato et proportionabili cum calore
membri in quo maturatio intenditur
Unguentum sicut adipes pix gum
mi et oleum cum cera simul mixta
et alium cum calida sit mixtum et a
gitatum et fermentum coctum in oleo
Ostendimus De medicina maturativa

Quod necessarium medicinarum appropriata ma
turativarum est quod habeant calorem
temperatum et vim oppilandi po
ros cutis et quod calor earum equa
lis sit et proportionalis calori
membri in quo est humor
ad cuius maturationem intenditur
sicut adipes pix et gummi ar
boris pini et cera cum mi
sceantur hec omnia cum oleo
Ex hiis etiam alium cum calidum agita
tum et fermentum cum oleo coctum
Est autem intentio de quod maturatio
fiat a calore naturali Ubi si calor na
turalis inficiatur aliquantulum ratione
humoris extrinseci erit quidem necesse
ut sit medicina maturativa
Cum intenderis ipsius humoris
maturationem que reducit ipsum
membrum ad suum calorem naturalem

Et si sic est, ex sequitur quod medicina
maturativa conveniens caloris naturalis
similis est. Et ob hoc ex maturativis
est preceteris farina in aqua cocta for-
tius tamen est exeo fermentum coctum
in eodem. Ob hoc etiam variatur ma-
turativa in pueris et senibus et in
rusticis habitantibus in campis et
habitantibus in villis et civitatibus
et etiam in quolibet ex membris secundum
diversitatem complexionis suarum. Nota
de variatione medicine secundum diver-
sitatem complexionis locorum et membrorum
Omnis De medicina mollificativa c.
medicina mollificativa est fer-
voris caloris et sit membrum
in quo mollificatio intenditur.
Non tamen est tante virtutis et
potentie quod sui dissolutione et
subtiliatione materie in cor-
pore nocumentum. Cuius modi est
galbanum bdellium armoniacum
storax medulla tibie ovine.
Medicine que mollificative sunt
in quibus intendunt medici dissol-
vere duritiem ex rheumatibus apostematibus
generatam in corpore aut etiam
ex illis que a principio ex grossis
humoribus generantur. Et quia inten-
tio in hiis medicinis est ut non eas
dissolvat quod in aliquo membro
inviscatum aut congelatum sint que
secundum intentionem ut calor eorum sit maior
calore corporum illorum. Et sic est
etiam de siccitate earum non tamen
multum. Quoniam si calor earum esset
magnus subtile quidem ex predic-
tis apostematibus dissolverent et re-
solverent et grossum eorum constringe-
rent et sclirosim efficerent. Appa-
ret intentio in hiis medicinis est
quod dissolvat quod est inviscatum
et congelatum in membro et quod
est subtile ipsius dissolvat con-
servat et resolvat. Et hoc quidem
intellexit, cum dixit medicina molli-
ficativa est fervoris caloris quoniam
sit membrum in quo mollificatio
intenditur. Nam eius virtus et
potentia debet esse propinqua complexioni
membri, scilicet quod dissolvendo subtiliorem
ex humore non mollificatio inten-
ditur neque putrificatio eius. Et de
huiusmodi medicinis incipiunt dicere quod
earum caliditas et cetera. Ex- exten-
ditur a primo sui gradus usque
ad finem eiusdem. Et sunt sicut
galbanum armoniacum bdellium storax
et medulla tibie ovine. Quedam
tamen ex hiis sunt fortiores quibusdam
eiusdem scilicet armoniacum est paulo for-
tius bdellio in calore. De medicina
indurativa predicte conservativa. Textus
Indurantes fere sunt sicut so-
latrum lentigo vallera et simi-
lia. Medicine quidem membrorum
indurative fere sunt propter
eius remedies et congregantes
et quia eorum operatio contraria est
operationi mollificantium. Decet quidem
ut earum complexio complexioni mollificantium
opponatur. Erit ergo frigida et humida in 2o gradu.
Omnis De medicina opilativa
medicina opilativa est validi-
tate et siccitate manifesta ex-
poliata, non mordificatio mem-
brum cum iungitur et non hic tre-
streis est aut viscosa. De na-
tura medicinarum opilantium dixit
non calefaciat ne mordeat mem-
brum cui obviat quando herere fuerit
membrum mordicativum et omne mor-
dicans habet asperitate et quoniam non hic
nature est quod invisceretur atque adhe-
reant membris ipsis enim poris et
foraminibus cutis sunt quidem notum
quod huiusmodi sunt terrestres sicut co-
ralli cornu cervinum et terpolinum
et plures aut viscose sicut gum-
mi et similes De aperitiva
Est autem notum quod omnis medicina
opilationis aperitiva incisiva
est et subtiliativa. Cuius sapor
salsus est vel amarus sicut amor
scope marine et radix lilii
et radix piretri salvia ca-
paris et folia sepina. Me-
dicine note opilationum gene-
rationem in meatibus membrorum aperi-
tive incisive que sunt subtiliative
et sunt amare aut salse aut
acute vel ex hiis composite. Hic
ergo est medicis et dispositio harum me-
dicinarum communi aut extra exem-
pla multorum in hac generatione et cetera
Et stiptica quidem potest esse ape-
ritiva, nulla tamen aperiet
exterius applicatum interius
in potu assumptum opilationem
aperiet in membris existentem.
Medicina quidem aperitiva amara
et stiptica interius aperit exterius
corpori applicata, agit tamen in membra

intiora racione latitudinis meatuum porrorum
membrorum ymo stipticitas iuvat illam
aperitivam et efficaciam suam extrait
operacione in membro Et hoc quod
dedit exemplum in hiis medicinis absinthium
Ypocras enim intellexit quod ipsum sit in
ultimo decopilacionis epatis non
tamen aperit poros cutis cum supponitur
exterius corpori racione stipticitatis
sue et constrictionis seu strictive po-
rorum cutis corporis De mundificativa
Medicina quidem abstersiva
mundificativa et abstersiva est maio-
ris subtilitatis quam sit precedens
sicut sunt sales fortius tamen
eis est dulce sicut mel et a-
migdale dulces Medicine qui-
dem abstergentes sunt medicine
subtiles magis tamen quam sint medicine
aperitive et hic quem ypocras predicte
ad hoc puenimus quod mundificet ab et
abstergat predicte super cutem
exteriorem preter quod aperiat poros
cutis unde calor harum medicinarum
debilis est et sunt sicut sales
mel et amigdale dulces Unctum a-
migdale amare aperit De aperitiva
Omnis quidem rarefactiva et resolutiva
rarificatio et solutio existit calor
temperatus sicut est catapucie
et camomille et oleum radicis
et feniculi Medicine rarefica-
tes et resolventes sunt calide tem-
perate seu in primo 2o gradus sicut
camomilla et aretum De aperitiva
Omnis et resolutiva
quidem medicina orificiorum
venarum aperitiva mundifica-
tiva est habens calorem mixtum
cum grossitie cuiusmodi sunt
allium cepe et scilla Medicine
que aperiunt orificia venarum
sunt quidem medicine grosse sub-
stancie valde fortes De stiptica constric-
Quicquid confert ad tiva
obturandum et constringendum me-
atus debet esse stipticum et mor-
dicacione privatum Intellexit quod
hec medicine sunt contrarie hiis que
venas aperiunt stiptice sunt et caren-
tes mordicacione et calore cuiusmodi
sunt ypoquistidos balaustia et
similes medicine De medicina u-
Omnis medicina ustiva stiva
est magni et fortis caloris
in ultimitate grossitiei Me-
dicine quidem urentes sunt ultima
in caloris et grossitiei De medicina
Omnis medicina putrefactiva putrefactiva
faciva est perfecte caliditatis
et subtilis substancie Medicine
quidem putrefacientes sunt habentes
caliditatis et subtilis substancie et corro-
sive De medicinis carnem diminuentibus
Medicine autem carnis diminu-
tive sunt debiliores predictis
sed scabillative ulterius abstersi-
ve sunt et desiccative Medici-
ne diminuentes carnem in alicubi ac-
tiva et corrosiva in ulceribus debi-
liores sunt medicinis nostris putre-
factivis et carnem corrodentibus
in ulceribus propter subtilitatem ulterius
sunt medicine desiccative De me-
Medicina dicina attractiva seu eductiva
que a tota specie attrahit
humorem sive humiditatem aliquam
est sicut besalhar et medicine
laxative sive eductive Me-
dicine attrahentes sunt sicut
lapis qui appellatur besalhar qui
sic attrahit venena nocentes ex
venenis et sicut medicine laxative
eductive quarum quelibet educit
aliquod ex humoribus vel humiditatibus corporis
Omnis autem actio medicine at-
trahentis racione qualitatis note
fit aut a calore ipsius naturali
et subtilitatis substancie cuiusmodi
sicut amomani bdellium aut
a putrefacente sicut egestionibus
et stercoribus Medicine quidem
attrahentes non a tota sua substancia
sed a calore sunt medicine calide
et subtiles quarum sunt due species
nam ex hiis sunt quedam quarum
calor naturalis est cuiusmodi sunt amo-
mani bdellium Et ex eis sunt qua-
rum calor putrefactivus sicut fermen-
tum et stercora De liberante a ve-
De scheir autem confert neno etc.
num superat aut racione qualitatis
convenientis et inimitantis aut
ex sui natura speciali aut etiam
eo quod confert educendo per
modum qualitatis nocentis a ve-
neno ipsius aut harum nam
est tempore sanitatis et id quod
utitur frequenter eius invenerit
inde nocumentum Ypocras in-
tellexit in hoc loco per besalhar la-
pidem proprio nomine pronominatum

De dilatante et rarificante orificia venarum

sed omnem medicinam tyriacalem et
huic similem, id est lapidi bezaar
ergo quod hee liberantes seu evadere
facientes a venenis ex medicinis
necantibus faciunt hoc aut ratione
qualitatum primarum ut cal. frig. sic-
ci. que quidem qualitates contrarie
medicinarum necantium quemadmodum me-
dicine calide conferentes medicinis
necantibus frigidis et etiam econtra
aut etiam ratione qualitatum seu vir-
tutum secundarum. hee ergo medicine con-
ferunt in proposito quia contrariantur qua-
litatibus medicinarum necantium per
qualitates suas. Ex hiis etiam me-
dicinis sunt que faciunt hoc a tota
sui substantia hoc est ex sui proprietate unde
est ac si diceret quod hee medicine
obviant medicinis necantibus etiam
ex tota sui substantia. hoc ergo intelle-
xit secundum opinionem meam cum dixit
aut ex sui natura specifica. Ex eis etiam
est species tertia et est illarum me-
dicinarum que per secessum vel vomi-
tum medicinam necantem vel vene-
num educunt sicut dixerunt de a-
moniaco et aliis alees in morsu
canis rabidi. G. autem dixit hoc
educere per modum qualitatis neca-
tis fabricatum est secundum quod michi
videtur sicut id quod dixit G.
scilicet quod medicine facientes evadere et
liberantes a venenis et medicinis
necantibus sunt in parte necantes
et venenose. Et est ac si diceret quod
sunt medicine medie inter corpora
nostra et venenosas medicinas
Sunt autem hee due medicine secundum
hoc de genere medicinarum necantium
et ex hoc sequitur quod non proveniunt in
corporibus sanorum quod faciat id
in eis quod faciant necantes et
venenose. Conferunt tamen in debilo-
ratis corporibus in quibus medicine
predicte necantes iam sunt o-
perate. et hoc quidem intellexit
cum dixit. et ipsa cum utitur frequenter
eis moveret in nocumentum. De

Hec medicina dolorum sedativa

Hec medicina calida est et ape-
ritiva et incisiva et mollifi-
cativa. Ex ea etiam est que stu-
pefaciendo confert illud sicut
opium et similes narcotisice
medicinarum quidem dolorem miti-
gantium et sedantium sunt due spe-
cies. una est illa que efficit in
membro et operatur contrarium eius quod efficit
dolor in eo hoc ac si diceret quod delectat
membrum et placet ei et tales sunt
mitigantes dolorem secundum veritatem. et sunt
autem hoc ex similitudine sui quam habent cum cor-
pore. Ex hiis quidem species sunt ax-
ungie gallinarum et anatum. 2a autem
species illa que sedat et removet dolo-
rem tollendo et abscindendo causam
eius et hoc quidem facit abscindendo causam
dolorem efficientem. et hee quidem me-
dicine sunt incidentes et subtiliantes
et aperientes. 3a quidem species est ea que
dolorem sedat et tollit stupefaciendo
et narcotisando membrum in quo est
dolor. Unde hec medicina sedat dolorem
paucis. Et quandoque auget causam ipsius
et mitigat efficit et necat mortifica-
tione membri patientis sicut facit
opium. Et obliti calidi sunt et prohibent
G. usum eorum nisi in hiis magne
et urgentis necessitatis. Intellexit
ergo speciem primam cum dixit calida
est et 2am cum subiunxit est aperi-
tiva incisiva et mollificativa. Unde
est ac si diceret quod 2a abscindit causam
eius. Rememoratio materiarum virtutum

Post relationem quidem predi-
ctorum reperitur relatio tercia
virtutum super hiis que con-
grunt et confrangunt. Ex quibus
est comminutio lapidis in renibus
et que quidem fit ex omni eo quod
dissolvit incidit et subtiliat
et sub mollificat dum tamen calorem
non habeat manifestum. Quo-
rum sunt radix sparagi et radix
arundinis et vitrum ustum passe
montane et stafisagria. Post
relationem dictarum virtutum me-
dicinarum referende sunt hic o-
perationes materiarum virtutum. Ex hiis autem
virtutibus sunt medicine que frangunt
calorem meatus minuunt scilicet calculum
Est autem calor earum in primo vel
2o gradu. at in primo et 2o gradu sunt
frigide radix arundinis. De
Et si [illegible] vena mostrans et lax
imiles istis habentes scilicet aliquam
caliditatem et humiditatem faciunt
egredi quod est in pectore per
screatum. Ex hiis etiam medicinis
sunt alleviantes per screatum a pectore
et hee etiam sunt pure caliditatis
et humiditatis. Unde sunt amigdale
dulces et butirum cum zuccaro et
eis similes. Que etiam opere

caliditat' sunt generant lac
Medicine quib' lactis genera
tiue et effectiue sut calit' in cpte
Et omnis medicina iuuans sic
ant menstrua puocat qu' aucta
habuit caliditatem pret' q' fer
uiq' exiget Medicine quid que
puocant mestrua sunt de na me
dicinaru efficientiu facilem sic
cat. sunt tn calidiores eis sed
non valde . et hic tn opones ga
len medicinaru sunt quib' for
nores opominb' medicinaru facilem
siccatu facientiu Et ob hic inquit
G . q' puocantes mestrua sunt de
gne pucienciu lac . sunt tn forti
Et hee omib' sicaderz · oes eis
puocant vrinam acute tn sunt
in hic fortiores et rect' res et
mag' gnemetes Intellexit q'
dem q' hee omib' s' minutiua lapi
dis et calculi puocanda q' iuuas
ad siccandu puocant vrina acu
te . tn in hic sunt rectiores Reme
moracio formacu seu maniera et modu

Post q' medicam et nomi operarum
retuli vires et virtutes omni
medicinaru Incipia nunc re
ferre modos medicaminu et an
tidotoru Referam ergo omnes
modos eoru quib' vtunt' tam
intus assumpt' qm exterius
applicant' . et sunt quib' velut
decoctiones pille sir' lohoch
elixia cerota abluciones fo
mentaciones suphe ul' pycia
balnea teorusti eleuaria suppo
sitoria syringa empla licinia
clisteria stille siue stillicidia in
iectiones magdaleones dentifricia
a acutoria syringa empla et
vngta pulueres collyri et syna
pisma sunt caputpurgia cum
nasali ul' sunt decoctio et
colatura oplare et fumigia
pessi cerota au' sed Constat inte
nome eius in hic ca lo fuisse referre
modos medicaminu quib' vtunt'
medici in cura egrotoru et practica
et eoru nomina specia vtunt' aut
medicaminb' vnde aut intus aut
exterius Et intus aut infrant'
a parte superiori ptis aut ab infe
riori . i . p viam ex qua egreditur
superfluitas stora et acuta aut
p illa ex qua egredit' superfluitas

liquida Et assumpt' aut p os
quedam dicit' electuaria et quedam sir'
et quedam lohor · et quedam dragee .
compente et conferre sola tractura
Et quedam dicit' pillule quarum
vsus in quibusda membris conduturs
intius per os sumpt' Eius aut
vsus congruit in gressu vrine di
mictio seu stillarum p syringam
Q' aut impom ad expellendu super
fluitate fecium vocatur mictio per
clisteres Si tn fuit illud liquidu
s' si no fuerit liquidu s' solidu
aut suppositu ul' tenta que etia
sunt ex toto filato et ponuntur
in volneribus siue vlceribus pro
fundis dicit' tente Et si ster
nutacionibus ponatur in hic genere
Vn' quib' et sunt medicine que
imponuntur naribus ad euacuand
superfluitates capit' Hec ergo
sunt nomina medicaminu que intus
assimuntur Eoru aut que exterius
applicant' quedam dicit' inunctio
nes et quedam fricationes abluciones
et decoctiones balnea cerota et em
pla synapisma fom' cu pulueribus
Et que ex eis ponit in oculis di
collireu magdalions seu trocisci
et stillatoriu et quo mudifici' os
dici' abstersiui et dentifricia et h
quedam sut comia et etia volgaribus
nota et multo forcius sapientibus
Ex hys aut omib' alteru quoru
intendit' s' alteratio sola cu 9tio
et cu erit mala 9° sine ma' aut
erit mala 9° cu ma' et erit tur
cius rectificatio et mutatio quietem
spiriti egrotudine facienti et expul
sio ipius a corpore Rememoracio rerum
sanant corruptos male 9plexionis dnanti

Omnis morbus et firomis ipius
quem firma relatum existit in
toto corpore vlr aut specialr
in aliquo ex membris eius que
si fuerint sn' ma' erit quib'
cu 9ornis sole 9tio eius cura
Corpus morbus siue fuit in corpore
9natus toto siue in vno ex membris
eius aut pluribus Et si fuit ex mor
bis membroru 9similiu et sine ma
erit quib' eius cura cu 9tio illius
male 9ornis sine materia

Differunt aut morbi repleti
corporis a morbo predicto sui
mendo experiencia absq' p
investigatione artificialem

si s. non affuit cum eo aliquod
ex signis super repletionem cor-
poris significantibus. Natura at-
que complexionis sive materia cognoscit et di-
scernit ab illa que est cum materia
si s. non appareat in corpore aliquod
ex signis significantibus illud quod
retulimus in hiis que precesserunt.
Si autem contingat nocumentum ex
operatione in cura morbi erit
quidem medicamine simile mor-
bo in complexione et recipiet iuvamen-
tum ex eo quod contrarium cause effi-
cienti corruptionem et membrum.
Cum dubitamus de specie male complexionis
peccantis ignorantes an sit calida vel
frigida, sumemus tunc significationes super
hoc utendo medicinis contrariis in cura
eius. Si ergo ex operatione medicine acci-
dat patienti in primo aliquod no-
cumentum sciemus complexionem illius mor-
bi conformem cum complexione illius medicine
sibi ministrate. Constabit quod tunc no-
bis contraria eius fiat cum eo quod de-
clarat illi complexioni. Si etiam in principio operationis
sic rectificetur operatione quod patiens con-
sequatur inde in manibus nostris ad-
iutorium. Sciemus quod complexio materie illa
contraria est illi morbo et ideo fiat cura
eius cum illa etc.
Potest etiam sumi significatio super
morbum ex sensu tactus et debi-
litate operationis. Sumitur quod
hec significatio super naturam morbi et ex
ipsomet tactu et ex specie seu modo
debilitatis et corruptionis operationis.
Sic quod sumitur significatio super membra
patientis et interdum significatur inde super
speciem morbi etc.
Et etiam ex eo quod apparet ex
laudabilibus secundum speciem et modos
suos et etiam ex eo quod videtur
de superfluitatibus exeuntibus.
Accipitur etiam significatio super mor-
bos et causas eorum et membra pa-
tientia ex eo quod est illaudabile et corru-
ptum secundum dispositionem membri pati-
entis. Sumitur etiam predicta significatio
ex egestionibus et urinis et aliis su-
perfluitatibus a corpore exeuntibus.
Si autem patientis urine fue-
rint sine ypostasi et reside-
ntia et pulsus inequales ne-
que ex repletione patietur sed
morbus eius reperietur po-
tius sub genere morbi ma-

nentis et consumptivi. Ex si-
gnantibus morbum de mala complexione
sine materia. Sunt pulsus egredientes
ab equalitate propter quod in urina
appareat aliqua ypostasis et reside-
ntia. Cum ergo apparuerint hec ine-
qualitates erit morbus de genere mor-
borum sine materia cum quo non est cor-
pus plenum sed potius sit macilentum.
Et si dolor est in aliquo loco
specialiter significabit super pas-
sionem illius loci. Sumitur quod
significatio ex dolore alicuius mem-
bri super morbum ipsius. Ubi enim
dolor est in corpore ibi est morbus.
Cum enim exigeret est dolor sub scacho
parte dextra significat quod epar est egrum.
Et si sit in ylis ventris significat
patientes de colica intestina pa-
tiantur. Et si fuerit punctiones in am-
bobus lateribus significat esse passio-
nem in velamine seu panniculo descendente
te a pectore et precipue si fuerit do-
lor pungitivus etc.
Sumitur etiam significatio super ipsum
ex etate et complexione corporis et
ipsius colore et ex quatuor anni tem-
poribus et eorum constitutionibus
et ipsius patria habitande et
proprietatibus et mutationibus eius
et ex eo quod precessit de regi-
mine proprio. Ex hiis enim fit
iuvamentum super cognitione
et prognosticatione morbi. Sumitur
autem significatio super naturam morbi
ex etate et complexione naturali et ex colore
corporis patientis atque constitutionibus
omnibus anni et quatuor temporibus eius
et ex habitationibus ipsius et ex contra-
ria qua inhabitat et ex mutationibus eius
et etiam ex ipsius regimine. Hec enim
singula provocant secundum in corpo-
ribus humores et morbos speciales
generare et sibi similes. Ex etia-
te enim iuvenis est exigeria complexione ca-
lida tempore estivo et habitationibus effi-
cientia corpora calefacienda colligi-
mus quod in corporibus eorum co. re.
Sic etiam contingit ex rebus calidis
et prava quantitate assumptis
et labore et exercitio superfluo
et immoderato. Nam tamen egressi
sumus ab eo quod intendimus in
hoc loco. Per Galenum quod dixit
Ex hiis enim fit iuvamentum super
re intellexit quod ex relatione

patientis de accidentibus sibi con
tingentibus assumitur significatio secundum
naturam morbi etc. De signis mor
bi et ex mala complexione calida significantibus

Si ergo corpus patientis de ca
lida leditur quidem ab omni calido
et tactu calidum reperietur erit quod
eius urina rubea et pulsus ve
lox et inquietudo cum siti et labo
re seu angustia et vigiliarum
instantia cum motu immoderato
et habitudine extenuata et colore
citrino et habitatione civitatis me
ridionalis et etate iuvenili et di
scursu eorum que calorem effici
unt Pro quanto curetur cum in
frigidantibus febrem urentem
Et omne quod laborem infert
curantibus et sit cibus eius secundum
quantitatem virtutis secundum qua
litatem eius quod apparebit
in appetitu eius Hec quidem omnia
que retulit sunt signa febris ex
co in quantitate et sunt sicut morbi
cum leditur usu medicaminum caloris
et cum tactu calido et eius urina ru
bea et pulsus subtilis velox cum siti
angustia et vigiliarum instantia et
si cum hiis iuvatur que calorem mul
tiplicant sicut etas similis regioni
civitatis et temporis erit quod determi
natum certum regimen apud medicum quod
sit febris colerica Est autem sciendum
quod febres colerice putride sunt due
species Una enim paroxismo affligit
continue aut una die interpollat et
alia affligit Est autem continua for
tior et magis violenta cum sit in
intra venas et cum co... ex qua ge
neratur febris ista scilicet continua expedia
tur multum a natura contingit tunc febre
eius urens Eius etiam cuius affli
ctio contingit una die et alia non
est quod tertia cuius paroxismus perdu
rat ... horis et ad plus in .x. prolon
gatur Est quidem harum cum cu
ra sicut inquirit... ... et huius
... ... et humiditatem ... ...
est secundum ... calorem febris huius
quidem Et radix quidem in curatione
tertiane febris est propria cordis me
surata secundum distantiam et propinquitatem
status eius et secundum virtutem patientis
Tamarindi etiam ex eis similes sunt
calorem extinguentibus apparet
etiam ut mollificetur natura in

hiis febribus Et ex fructibus infri
gidantibus et succis citrinis et ce
teris Et ex decoctionibus infrigidantibus
est sicut melius sumi ex aqua et zucaro
Et sunt multa medicamina opposita
aut medicina esse attenuans super acci
dens distrasis illius gradus De
signis morbi ex mala complexione frigida significantibus

Si vero frigida significantibus
ex mala complexione frigida patiens con
stat quod infrigidantia oberunt ei
et omnia calida proderunt eidem
Eius etiam frigidas proprietur sen
su tactus et color eius signum
albus reperitur quia tardus pul
sus eius nec patietur sitim nec vi
giliarum instantiam Et si patiens
non sit inde molestatur Et si
cum colore albo assit laxitas et
mollities corporis eius Etas
senectutis et locus que inclinet
sunt ... et tempus anni
hiemis Et usus fuerat in pre
terito infrigidantibus et erit quod
signo certa super ista pro
quanto si medicetur et curetur
ab aliqua curetur cum calefacien
tibus et breviter medicatur in
cura eius secundum curam qua cura
tur spasmus Hec quidem signa si
gnant super humore flatui et sunt
quod per iste leditur a frigido et conse
quitur a calido iuvamentum Et sentitur
eius corpus ... ... Quod quidem est
cum in cum huius humor collectus fuerat
et putrefactus et febrem generat
Et talis febris nominatur morbus
simplex sed potius compositus cum
apparet magno viscerum et intestino
rum Alia autem signa sunt iam
intellecta ex hiis que dicta sunt
in capitulo in quo est facta relatio de
signis dominii humoris flegmatici Et
aut febris due species quarum una
est interpollata et habet paroxismum suum
omni die et alia est continua cuius
materia est intra venas et hec quidem fe
est longi temporis cuius paroxismus
attingit tempus sex horarum Et
febris etiam melancolica est quedam inter
pollata et quedam continua et paroxismus
quarte est de ... in ... aut
... febris et alique putredinem
est duplex quarum una est ...
intendere ad curam febris fortalit
cum infrigidantibus et humectantibus

forma vero seu natura cuiuslibet febris
calida est et sicca Sed cum cause effi-
cientes ipsius fit per aperitionem
opilationum conversionem humorum et corru-
ptionem Quod quidem negari non potest
nisi per membris calidis et sic quanto
curationes febrium putridarum perficiun-
tur ex compositione harum duarum
medicinarum ingeniis aut medi-
cus quod aliquam ex eis diminuetur in
quantum secundum maiorem potentiam alterius
ex predictis duabus Debet autem ma-
gis attentus esse medicus in cura-
tione febrium fluxu quam in cura ipsius
febris et sic etiam contingit in cu-
ra contraria Unde in febre quotidi-
ana contraria esse intentio contraria Et
si dicatur quod maior est intentio
in cura circa naturam febris formali-
ter et propositum in principio ipsius debet appa-
reat et magis ita fit ipsius digestio et
similiter debet quod in febre marcedi-
nis et ethice fit medicina magis
attenta quam in predictis caliditas Et
secundum quod videtur quod febris generata
ex putrefactione sanguinis sit de genere fe-
brium calide Et probabile tamen est
quod cum putrescit sanguis generantur
inde tres febres putride et con-
tinue quoniam cum ex putrefactione
sanguinis et egressu eius ab equa-
litate una scilicet quia fortificetur et au-
geatur calor et siccitas ipsius re-
me augmentum cole supra ipsum generatur
inde febris de colera citrina
Si vero augeatur et fortificentur
eius siccitas et humiditas ratione
augmenti fleumatis in eo generatur in
febris fleumatica Et si ipsius fri-
giditas intendatur ratione melancolie au-
cte in eo contingit quod inde
febris mixta Febris autem
que secundum veritatem ex sanguine ge-
neratur est febris continua que
synocha dicitur que secundum hoc
est media inter febrem putridam
et effimeram Videtur si diceretur
quod sit febris generata in sanguine
cuius causa tamen est opilatio et
magnitudo sanguinis Et similiter qui-
dem febris exigit prolongationem
inter convenientes tamen compen-
dio et breviatio huius curationis Re-
latio signorum morborum de mala complexione
Hy quidem membra humida et sicca egritudinum
duo morbi non curantur alte-
ro ex duobus Unde si sunt mor-

bus siccus videbis patiente siccum
et si fuerit humidus videbis ipsum
laxum et spongiosum Duo qui-
dem morbi sunt speciales et particu-
lari ... et sicci non curantur altero pre-
dictorum duorum Cum ergo augentur
unum ex eis siccitas accipietur quod
significatio semper ipsum ex macie sic-
citate et ariditate corporis Sed si al-
teratio ex illis venerit humidi-
sumetur quod significatio sit eam
ex laxitate et mollitie Ex autem
caliditate cum siccitate est ethica in
qua calor unitur in aliis et qui-
escitur ipsis membris radicalibus
Ex vero cum siccitate est febris con-
sumptiva senum et decrepitorum Sed
ex caliditate cum humiditate est y-
dropsis cuius causa est caliditas
Unde frigiditas ex cum siccitate est fe-
bris consumptiva senum et decre-
pitorum Unde ex frigiditate cum humi-
ditate est ydropsis cuius causa est
frigiditas Sunt enim tres species ydro-
pis scilicet carnosa que fit ex fleumate et urina
aquosa et tympanites que ex vento-
sitate generatur Et que sunt ex duabus
causis scilicet caliditate et frigiditate Incipit ben
Morbum quod exercetur subtiliter
ter si fuerit cum caliditate sive
cum frigiditate et sicut ei sibi contrario re-
sistere et in omnibus sunt primo aufe-
rende cause efficientes si fiet
recta curatio Cum appetebit bruti-
dinem in aliquo curetur que penitate
subtili sive quiescatur humiditas caliti-
sive frigiditati Prius tamen quam curetur complexio
in se et formaliter cum suis complexio sunt
cause eius abscidende Cura namque
ipsius formaliter est mobilis nisi prius
cause auferantur Cause vero eius materie
malitia illius generis efficientes Unde
exigeret neccessarium per exteriori complexio fa-
cientis ydropsem carnosam nisi prius
educatur ex eo humor fleumaticus Et
etiam per exteriora quo patientis urina
nisi prius educatur aqua citrina
Unde si sunt mala complexio sine materia
intendatur solum ad curationes cum
complexio sicut contingit in ethica Cura
morborum de repletione et conditiones que
fuerunt sunt in evacuatione debent
Cum ergo erit morbus ex reple-
tione neccessarium curabitur nisi per
evacuationes Sed quando erit
morbus de repletione non curabitur
nisi per evacuationem sit tamen quando cum

augebitur sanguis in quantitate cum
flomia sit tamen corrumpetur in qualitate
cum sanitas sive cum medicinis educitur
ipse tamen intellexit hic per evacuationem
In omni evacuatione flebotomiam
sunt 10 que si non possint omnia
servari requiretur tamen quantitatis
et mensuretur secundum exigentiam eorum
quorum primum est laudabilis dispo
sitio etatum et 2m ut sint mor
bi de repletione et 3m etatis a
iuventute ad senectutem et 4m con
suetudo eius evacuandi et quantum
constancia virtutis pacientis et 6m
tempus veris vel autumpni et
7m calor ut in illud sit equa
lis in omnibus et temperatus et 8m
simul tempus prius et 9m ut 9o
pacientis calida sit et humida
et 10m corpus bene habitum sit
et bene carnosum Nam quidem e
vacuatione facienda et maxime sanguinis
sunt 10 conditiones observande vnde
si non possint omnes & aggregatis in
aliquo ut primis obseruari debet quo
& ut quantitas evacuationis minuatur
similiter quod ex predictis conditionibus
minuetur Nam interdum quedam ex
hiis conditionibus tollet et impediant
evacuationem faciendam sicut etas sene
ctutis et decrepita Prima ex hiis
conditionibus est ut dispositio eius
morbi attendatur Nam interdum quedam
greius phisebus et aufferant flebotomiam
facienda sicut debilitas stomachi
aut sincopis frequens et omnia ratione
ome raritatis et relationis corporis
et subtilitatis spirituum ipsius par
tam enim est quod fiat condicio scilicet
morbus de repletione quia causa
morbi de repletione necessitat evacu
ationem Aliquo ab ista posset
necessitare augmentum vel diminucionem
evacuationis faciende 2a vero est etas
puero a iuventute usque ad senectutem
et est etas sicca et sicca ista est
consuetudo Non enim minuendus masue
tus nisi vrgente necessitate tunc
etiam est minor quantitas attrahen
da sanguinis ista dispositio virtutis
hec enim prohibet fortius et tollet e
vacuationem tamen exigentiam secundum
naturam et dispositionem morbi primo
in hoc casu requiritur ut minuatur
vel minuatur quantitas evacuationis
quod natura morbi indicat evacu
ationem Et 6a est autumnus quia
quamvis in ipsis est in faciendo fle
botomiam et per omnes Et similiter
1a conditio ad hoc regio et loca
temperata et equalis ab equalitate
et temperie frigida 8a 9a calida et
humida sit in flebotomia facienda
et sicca et sicca frigida et extremi
ut hiis medicinis Nona tem
pus prius i dispositio etatis ut me
te caliditatis et siccitatis vel frigiditatis
vel humiditatis aut multum indicens
non purgetur cum medicina fortiori
nimie sicut precipit ypo. de substantia
quia tunc est excessiva caliditas
et siccitas et ad tamen hoc minimi
am facit enim et humidum Decima
pinguedo et humido corporis debet
attendi inter conditiones audiritas

De speciebus et modis evacuationis faciende

Dum bene eius quod gravatum
est in aliquo loco ex membris
corporis et volueris ipsum trahere
ab inde trahe ipsum per evacuationem
ab illo membro aut per attracti
onem ipsius solum ad alia membra
sibi contraria sive eius equipolle
na et interdum fiat eius attra
ctio ad membrum sive collum cum
membro paciente et sic fit attra
ctio cum ventosis positis super ma
mas in constrictione menstruo
rum materiis Intellexit quod
ut cum voluit quis evacuare san
guinem bene quod est gravatum
in aliquo ex membris corporis quod eva
cuatur a membro propinquo magis
eidem Cum tamen intenderit ad evacuationem
ipsius unde non intenderit solum
digestionem et attractionem sanguinis ad
[illegible] ipsius membri ad quod intenditur
debetur sive ipsius attractione fiat
ipsius ad partem exitum ex directo
membro quod evacuare intendit
aut collateralem eius aut habere
convenientiam cum membro infirmo
Et maxime si fuerit illa [illegible]
et sic faciunt medici in superfluo
fluxu sanguinis instaurant cum ponunt
ventosas super mamillas mu
lierum Nam enim colligentur
cum matrice mediantibus quibusdam
venis sive venis que ipsas ex
tendunt et ad utrasque pertinent
tibi et mamille etiam contrariantur
in situ matrici Sic etiam faciunt
in fluxu sanguinis narium ponentes

ventosas super epar cum est fluxus
a nare dextra et super splenem cum
est a nare sinistra. Interdum etiam
contingit medicum evacuare et attrahere
omnes simul ad contrariam partem in qua
est morbus. sicut exigeret facere
in primo principii corpore repleto exi-
te flebotomia a parte opposita. Cum autem
cessabit fluxus materie et rectificatio
ipsius minuatur si possibile fuit in
qua est apostema sine mora

Nam quidem primissimo signa
repletionis et medietatis educti-
vas. Ipse quidem posuit signa
replendines significativa et notitiam me-
dicinarum humores evacuantium sive
educentium. Rememoracio morborum ex
sanguine generatorum in quibus flebotomia est
facienda et primo de flebotomia flegmonis
unius in corpore generati etc.

Galienus quidem appellat venam
et sanguinem minuebat ut erat
tinnus acutus et magnificatus. Gabies quoque minuebat pro
apertarum vene cum et humores au-
gebuntur ultra et supra proportionem
ipsorum naturalem

Fiat ergo minutio sanguinis signis
in corpore apparentibus et po-
tissime cum apparuerit secundum con-
ditionibus istis non autem in aliis
humoribus. Galienus quidem fa-
ciat flebotomiam de minuto sanguine
apparente in corpore et specie cum
apparuerit. Cum autem dixit talem esse
minuendum istis conditionibus observa-
tis intellexit pro hiis conditionibus
in evacuatione fuerint quarum rela-
tionem prius fecit aut forsitan
intellexit per hec signa dominium in
sanguinis in corpore significativa. Et cum
dixit non autem in aliis humoribus
intellexit minutionem solum faciendam in
morbis sanguineis non autem in mor-
bis aliorum humorum

Erat autem flebotomia in hiis que
ipse intellexit in hoc tractatu
et in morbis illis et in quibus
ipse fecit eam. In hoc ratione te-
stificavit et scripsit cum intenderit in
hiis rebus per intentionem Galieni

Inchoetur autem a flebotomia in omni
flegmone huius testimonio isto
super ipso. Ypocras constabit
testimoniis patulis et manifestis quod
apostema generatum in pulmone sit flo-
mum inchoetur in hoc casu a flebotomia

Apostema autem sanguineum vocatur
flegmon
Fiat ergo sive sit in capite intus
vel extra non etiam in talibus sto
in visceribus. fiat etiam in apostemate fa-
cto sub auribus et in oftalmia ocu-
lorum et etiam in apostemate lingue me-
xi gingivarum et squinancie et in
apostemate in testiculorum et faucium et
splenis testiculorum renum et vesice
ysipilo in apostemate matrice et um-
bilici et ventris et in aliis speciebus
rubedinis. Hoc quidem totum est de se
manifestum. Cum flebotomia est ampli-
oris in apostematibus interioribus quam ex-
terioribus nisi cum essent magna a-
postemata illa. Et sic propinquitate flebotomia
flores interiores presertim ut in me-
bris principalibus existentes pro qua
tota est flebotomia amplius in talibus
necessaria et hec quidem flores sunt in
capite et diafragmate et sto et epate
et visceribus et vere in omnibus cumu-
lus pectoris pulmone renibus ve-
sica matrice et intestina. Apostema vero
sub aure sunt de genere apostematum
que arcant more dire et sunt illa
que in inguinibus sunt generata et
ascellis in quibus quidem flebotomia pro
omnibus est necessaria alias et respiciens
apostemata que super totum corpus et
faciem ad tumorem valde simul. Et
de collo quod apostema meum. Et squinantia
sunt apostemata gutturis et uvule
et cum dicat et in aliis speciebus
rubedinis intellexit omnes alias colle-
ctiones et apostemata sanguinea. De fle-
botomia facienda in ulceribus et vulneribus ulcerum

Fiat etiam in ulcere in corpore facti-
cibus capitis et oculorum et vul-
neribus autem stabiliorum. Flebotomia
quidem mentionem ovicat hic ulcera
secundum intentionem primam et hec quidem ul-
cera generantur ex sanguine malo
et mala qualitate inflammationis cum
flebotomia facienda quando malicia
qualitatis est sanguis excedentis
quantitatem etc.

Est etiam facienda in volatili-
bus et ulceribus pulmonis et oris
et fissuris et excoriationibus
Ulcera quidem volatilia ex colera fi-
unt rubea. Postquam evacuationem cum me-
dicinis factam melior est medicis quam
flebotomia nisi sit causa eorum esset
composita. Flebotomia est in ulceribus pulmonis

facienda dum tamen in principio existat
scilicet dum patientes adhuc nichil saniei
expuunt per os. Flegmon autem eorum tem
pus prolongabitur nisi minuat. Nam mi
nutione fit solummodo ratione attractionis
et diversionis. Non est cura patientes
ipsi etenim est abstersio causarum cura
cionis vel evacuatione. Omnis autem
evacuatio que est huiusmodi speciei in hac
arte indiget quidem magna consi
deratione et speculatione. Ideo Razis
dixit de fieri nisi magis urgente ne-
Et fiat in passione inte crassi ta
stinorum cum tamen constabit de natura
eorum et cum erit in eis caliditatis aug
mentum naturale. Per hoc quidem
intellexit quod apostema intestinorum ex
quo fit colica que forte appellatur
et inquit cum tamen constabit de natura
ipsorum ideo quod colica pluribus de cau
sis contingat. Non est facienda flebotomia
nisi in apostemate solummodo et cum dixit et
cum erit in eis caliditatis augmentum in
tellexit secundum opinionem meam ultra
talia et hoc quoniam caliditatis augmentum non
fit in eis ex multitudine sanguinis vel
alterius humoris

Est etiam facienda in variola ubi
cumque fiat et scabie humida postquam
fuerit notum et manifestum sicut
in variola oris et oculorum et
sicut in variola in ypocundriis
generata. Per variolam in
tellexit quedam grana seu pustula
cum quibus est forte dolor et tumor
membri et per humidam scabiem
intellexit sanguineam. De flebotomia
facienda replecione venarum et egressu sanguinis ab eis

Est ergo facienda in re
plecione venarum et egressu san
guinis ab eis sicut in fluxu san
guinis narium et emanante a den
tibus et gingivis et etiam in egre
diente ab auribus et ab ore ma
tricis et in emorroydis ani et in
fluxu sanguinis cum et in sanie
rubicunda. In hiis quidem omnibus
fit flebotomia ut fiat attractio ad partem
oppositam. Unde licet non evacuatio
sit evacuatione talis autem cura per
accidens est quoniam cura per se fit
cum morbi contrario. De flebotomia facienda
in particularibus et dispersis bene

Fiat etiam in dolore capitis
vertigine et fetore oris necnon
in dolore dentium et casu capillo-
rum sive allopitia. Flebotomia quidem
convenit in dolore capitis cum fit ex
sanguine et sic etiam convenit in ver
tigine in dolore dentium quamvis ut plu
rimum est ex calore licet interdum fit
ex materia frigida. Allopitia sive casus
capillorum contingit ex sanguine pravo
et illaudabili propter quod evacuatio eius
minus laudabilior est in hoc casu nisi
non adesset sanguinis multitudo. Igno
ro etiam qualiter flebotomia in fetore oris
oris acuminandum fit nisi ex alia in
tentione hic sunt. Hic posuit ac si diceret
contra racione replecionis humorum
infra corpus existencium ex quibus contin
git fetor oris

Et etiam in membri dislocacione
et fracturis egressu expulsione
et dolore arthetica et reumate.
In omnibus quoque percussionibus et
contusionibus convenit flebotomia eo quod ex
eis apostema generatur et per egressu
fracturis intellexit ipsorum multi
tudinem. Dixit ergo flebotomiam esse
necessariam cum augetur. Hic enim intel
lexit secundum opinionem meam. Unde in
dolore arthetico et cathareo sive reu
mate contingit flebotomia pacientis.
Unde est ac si diceret quod cum sanguis est
auctus in hiis duobus morbis ma
gis eis debeat secundum naturam quod tunc con
venit in eis flebotomia

Competit etiam in epilensia in febre
sanguinea et morbo necnon in casu
etiam et ablatione appetitus.
Febris est quedam tercia separata in
natura super omnes vincat etiam sitam
et morem quodam est apud ultercos
et sitim in fame in hiis quidem fit
flebotomia pacientis et sic fit etiam in
casu appetitus hic tamen non faciam
aliam mentionem

Et etiam pena est incidenda in
passionibus ani et sedis antha
rum sciatica et dolore stomachi.
Flebotomia est facienda in dolore stoma
chi racione apostematis contingentis
fiat etiam in dolore epatis
pungitivo et in opilationibus
eius. Fiat etiam flebotomia si
dolor fit in epate vel apostemate aut
etiam si cum eo timeatur in eodem necnon
cum sint in eo opilaciones

Intendamus ergo in cura et re
gimine horum morborum sicut
in cura et regimine synoche
cum edicione co. vel per flebotomiam

facitque et usu ciborum infrigidanti-
um et fuga calefacientium et quia
sanguinem auget et magnificat
et quia eis offertur declinet ad
stipticitatem et ponuntur ei arte-
tosa. In cura morborum ex sangui-
ne contingentium est procedendum sicut
in cura sinoche. Est autem synochus febris
continua nota ex sanguine genera-
ta cuius cura est a flobotomia inci-
piendum et quae ab evacuatione eius incipi-
tur. Et quia fervor et calor sanguinis exstin-
guendus cum cibis convenientibus sim-
plicibus et medicinis qualia sunt
acetosa sicut acetositas pomi citri-
ni et tamarindi et his similia.
Est etiam vitandum omne id quod au-
get sanguinis quantitatem sicut omnes car-
nes quemadmodum omne calefaciens.
Et scias quod extrahebat sangui-
nem in hac febre cum erat sanguis
immunis a putrefactione donec con-
tingeret inde sincopis. Sed in syn[oc]ha
non est artificialis cum ut plurimum
putrefactio est coniuncta eo quod re-
sit plurimum et videtur cum eo coniuncta. Et
ob hoc etiam movit G[alienus] quia qui mi-
nuuntur in istis passionibus et
ac si diceret quod interdum accidit sa-
nitas istis patientibus postquam consu-
lantur semel aut bis eorum et
ob hoc etiam iussit sapiens quod in
hac febre colera educatur.
Dimittantur autem signa super has
passiones significativa ex eo quod signo-
rum sanguinis dominium significavimus
et in summa declinare ad infrigida-
tionem et desiccationem est actus
medici expediti et ingeniosi.
Signa super hos morbos significa-
tiva sunt similia et signis dominii in
sanguinis significatis quorum iam re-
lationem fecimus. Et summa in sum-
ma sanguis calidus et humidus
est et cura fit per contrarium
ut quod notum quod medicus pro-
cedat in cura et regimine huius
morbi cum infrigidantibus et exsicca-
tivis. De morbis ex colera citrina contin[gentibus]
Morbi qui ex colera gentibus
citrina generantur sunt sic
ulcera in lubricitate intesti-
norum contingentia et permixtio ra-
tionis suffocatio inficitur ter-
tiana sciatica et fluxus san-
guinis per secessum. Ulcera
quidem in lubricitate intestinorum

contingentium sunt ulcera in stomacho
generata. Unde ex nocumento ex cibis illa-
to expellitur cibus a stomacho indigestus ante
tempus debitum. Unde hec est una
ex precipuis causarum morbi non solum
lubricitatis et levitatis intestinorum.
Et quod hec ulcera sunt quoque ex
materia calida et acuta. Contingit
melancolia levitas intestinorum in-
dum ex multitudine sanguinis in stomacho
lubricitas enim tunc ex humore multitudine
cibi ab eo debilitatur. Inde virtus
retentiva et regressus egreditur cibus
indigestus. Et hec quidem est fortior
et maior causa huius morbi permixtio
aut rationis et vaniloquium contingit
ex apostematibus cerebri et dyafragmatis
non etiam in statu febris acute. Et
quia huius apostemata fiunt ut plurimum ex
colera citrina id posuit ea sub
hoc genere morborum. Unde suffo-
catio est sincopis matricis contingens
in mulieribus adeo ut videantur esse
mortue. Contingit autem morbus
iste ex commixtione corruptione et pu-
trefactione in earum materiis con-
tale semper nititur super se eorum ... ...
Et ob hoc posuit etiam morbum istum
sub hoc genere seu in hoc genere. Est in
huiusmodi ut appareret ipsum sed ...
eo quod vitis oportunum ablatio fertatis
appropriatur sicut malum oppositum
et earum magis intensio in fortitudine
appropriatur caliditati.
De terciana iam fecimus men-
tionem in his que precesserunt.
Et in summa febris est calor ex-
traneus per totum corpus dispersus
nocens operationibus. Et hec quidem
febris est una ex eis que sub ea re-
ponuntur. Nam quedam ex eis sunt
in spiritibus et quedam in humoribus
et quedam in membris radicalibus.
Et que sunt in spiritibus dicuntur effi-
mere non transeunt in diem tertiam.
Que autem sunt in humoribus sunt
putride note que quidem in coleratis
multitudo fluxus et sanguis dicuntur.
Que vero sunt in membris radi-
calibus sunt ethice note. Iam
autem promisit istam remediatorum dif-
ferentie nihilominus in istis tantis
perfecta relatio febrium et apostematum
nec finisset quia potuisset sic
hoc tam speciale. Et nos forsi-
tan ponemus super hec si nobis

liniuerit tamen breue in fine horum
canticorum Et sciatica quod fit ex
alio quam ex eo ut plurimum tamen fit ex ea
Fluxus aut sanguis per secessum est
ex colera rubea que cito cessat Et aut
predictus fluxus sit a capite Et in
vereo est dux vie quam ex adustione
contingit aliud quod contingit ex e
patis debilitate Et differentia quidem
inter eos est quia in contingente ex adu
stione est sanguis niger sed in
contingente ex debilitate epatis est
similis lotture carnis hic est ad albe
dinem vergens et declinans
Et tussis et dolor capitis et
apostema quod secundum longum et latum
in corpore dispergitur Quedam
species doloris capitis contingit ex
specie colere rubee sed non omnis Et tussis
quod contingit ex colera rubea fluxibus
et catarris acutis Et apostema
dilatatiuus se in corpore dilatatiuus huius
modi est id formica nota ut fit vn
quam nisi ex colera rubea
Et fortis et acutus dolor au
rium et multitudo scabiei palpe
brarum Addidit in hic dolore con
dicionaliter fortitudinem quia dolor
fortis et violentus non contingit nisi
ex colera rubea Et similiter videtur
esse de multitudine scabiei palpebrarum
Et ulcera et apostemata in intestinis
et dolor pungitiuus et mordicatiuus
in eisdem et scissura digitorum
et panaricium vnguium et ma
cule apparentes in corpore len
tibus similes et morbus in extre
mitate dentium et vesice dolor for
tis Dolor quod fortis intestinorum
dum in colere signat et fortis dolor
vesice signat apostema ipsius ex colera ge
neratum citrina Et similiter extremitatis
dentium cor dum in flegmate et excessum
Et amorhoydos et fluxus san
guinis et apostema existens in extre
mitate oculi et cicatrices cutis
et variola 2, Flimenus quod sanis
contingit intercutaneus ex acuitate ipsius et
incidit propter aliud Amorhoydos est
morbus analis contingens calide
complexioni corporis vnde paruitas huius
morbi sunt forsitan colerici vnde
nescio qualiter apostema existens in extre
mitate oculi apparetur colere
Et macule subtiles et nigre
et opilaciones et apostemata matricis
et pleuresis et casus appetitus et
ablatio eius Apostemata quidem matricis
fiunt ut plurimum ex colera et similiter
apostemata dyafragmatis Et hic quoniam ma
trix est neruosa Talia autem corpora
neruosa et panniculosa non potest humor
penetrare nisi subtilis fuerit et ex
cedens talis autem est colera Ablatio
autem appetitus contingit ex colera rubea Nam
sicate et sicute viget appetitus vnde
est apostema dicitur vigere per delegationem
ex splene ad os stomachi ex humidis frigidis
Et vertigo ex scissura
labiorum et dolor vue fortis flu
xus ventris Quedam vertigo
est que fit ex colera Et quedam que
non fit ex colera Et sic est etiam de
dolore vue fortis tamen flumeus vento
dirimus arabi aliquando non fit nisi
Et ulcus quod dilatatur ex colera
et dubitatur et tumor existens
in ano Ulcus quod dilatatur fit
pruritus ex colera rubea Et dubitatur id est
apostemata interna fiunt ex grossa materia
et corrupta Et grossities autem fit
ut plurimum ex aliquo quam ex colera
et non etiam fit ex ea fit ex colera grossa
Et prurigo et variola aut for
mica et herisipila et pulmonis
ulcera Scabies aut sicca non qua
est magna prurigo et fortis contingit
quod ex colera Et sic est etiam de va
riola Et nichilominus propter hoc quod ea
fit etiam dicitur sanguinis vnde for
mica fit ut plurimum ex colera Et similiter
contingit herisipila Ex ulceribus aut
pulmonis fiunt quedam ex colera
et quedam ex alio humore influxo ad
ipsum De cura morborum in colera generatorum
In cura quidem horum morborum colericorum
est sicut in cura sanguineorum pro
cedendum Curatur ergo colera abs
que flebotomia et attenditur ad infri
gidationem corporum sicut in mor
bis sanguineis Vnde morbi coleri
ci specialiter hunmecten nam
predicti ambo morbi conueniant
et conueniunt in caliditate vnde et
in cura eo quod per eam insi
tur parentibus nonnumquam Dicuntur
tur autem signa super hos mor
bos significantia ex causis signorum
dominium colere significantium Proce
datur in cura quorundam horum morbo
rum secundum medicum curat febrem
terciane hic est que ducitur ex eius colera

pt' quod fiat flora et attendere qualis insequitur sicut in morbis sanguineis. Est tamen specialis in istis et non in aliis quod humectetur magis humorum morbi assignant. Cum sanguineis in caliditate sentitur tamen est in istis ipsa sicut humiditas in sanguineis maior aut debetur inflatio quam sanguineis. Signa autem super causam horum morborum significantia sunt ex predictis de colere signis assumenda rerum quod relatio iam precessit

De morbis ex humore flatico generatis

Omnis quidem morbus ex humore flatico generatus est sicut apostema tumidum et laxum paralisis et relaxatio dolor capitis de frigida et epilensia. Morbi quidem quorum causa est humor flegmaticus sunt ut apostemata tumida et laxa et paralisis scilicet relaxatio ac [illegible] ex partibus corporis cum privatione sensus et motus ipsius. Per epilensiam non intellexit morbum caducum sive oppilationem ex qua patiens cadit ad terram. Et sicut scabies magna et grossa et [illegible] constipatio et retentio et tumores colli id est glandule et reume capitis et diluvio et dolor aurium de frigida. Et coriat et macula alba sive morphea et apoplexia et tussis antiqua et tortura. Palam quidem est quod flatica est omnium causa. Apoplexia est morbus in quo fit subito sensus et motus privatio in toto corpore. Et quidem aut indicatur aut in paralisim transfertur et terminatur. Et tortura oculis est mollities et relaxatio [illegible] ex duabus partibus faciei. Et spasmus sive tensio [illegible] quod quidem duabus de causis contingit scilicet humiditate et relaxatione et spasmo. Et cum contingit ex spasmo tunc est spasmata pars egra. Et cum contingit ex relaxatione tunc est pars egra re[laxata]. Et sicut elephantia laxativa pedum casus appetitus peditum et tumor ani et antharia et carpia oculorum et ipsorum dilatatio et fetor ascellarum. Morbus qui elephantia nominatur est tumor pedum et tibie propter nam qui ex humore illius infusio generatur. Generatur autem ut plurimum in

ex humore melancolico. Generatur autem interdum ex humore flatico. Interdum autem generatur casus appetitus sicut dixit ex humore flavo sicut ex humore colerico. Et per aquam oculorum intellexit descensum aque ad ipsos oculos. Et [illegible] quidem dilatatio est extensio foraminis uvee in oculis ex qua visus debilitatur et hec quidem dilatatio cum contingit ex relaxatione efficitur ex humore flatico. Interdum etiam contingit ex siccitate.

Et ex passionibus ventris sicut lubricitas intestinorum et vermes. Lubricitas quidem intestinorum generatur ex humore flatico in stomacho existente et in intestinis aut ex ambabus simul. Et etiam generatur ex ulceribus predictorum membrorum.

Vermes etiam ex humore flegmatico generantur et difficultas partus et secundine retentio in eodem. Nequeo bene ymaginari quod [illegible] humor flegmaticus sit causa difficultatis partus aut retentionis secundine nisi per humorem flaticum intellexit magnam pinguedinem. Cum enim mulier gravida valde multe pinguedinis coarctantur et angustiantur meatus vagine et inde partus difficultas efficitur. Non etiam esset multum absonum [illegible] quod virtus expulsiva ex dominio humoris flatici debilitaretur. Similiter humor flaticus extra matricem [illegible] et penitus aborsum causa retentionis fetus.

Et dolor renum et febris quotidiana et frigiditas epatis et splenis et egressus seu eminentia umbilici et passio cum egressione sanici. Per febrem quidem quotidianam intellexit febrem ex humore flatico generatam et omni die affligentem et intellexit per splenis et epatis frigiditatem quod hec duo membra sunt ex humore flatico infrigidata. Dolor enim renum interdum ex humore flatico generatur. Et intellexit etiam per eminentiam umbilici rupturam vaginalem. Hec autem ruptura contingit [illegible] in testiculorum. Humor tamen flaticus est causa huius [illegible] et dilatationis illorum meatuum et per egressionem sanici intellexit humorem flegmaticum.

Et dolor acutus vel nigredo cor-
poris et vicor (?) cutis et superfici-
ei aut ipsius siccitas et morbus
ydropisis siue yposarca et yascites
et tympanites ydropisis pre-
dicte. Sunt tres species scilicet aquosa
in qua colligitur aqua sub pellibus
et panniculis in ventre ex qua
quando ex sono et gurgulacione co-
gnoscitur que auditur cum homo
mouetur et ut plurimum causa istius
ydropisis est in potentia attractiua
aquositatis a membris aut talis
dispositio predicte aquositatis
quod renes refutant ipsam eo quod est
inalis (?) et carnosa in qua quando
ydropisis non est perfecte consumitur (?)
cibus quod ipsis membris assimilatur
sed mutatur et conuertitur in humorem
flatuosum et aquosum et ideo tumescunt
membra et relaxantur. Ideo etiam
hec species ydropisis est facilioris
curationis ceteris et hic quando hu-
mor flegmaticus est semper mutandus
est. Tertia est ventosa que tympa-
nites dicitur. Cuius quando causa est de-
bilitatio et destructio naturalis caloris
ideo quod cibo nutritur ipsum cibum ad
hoc quod est similis membro nutriendo
sed solum ad ventositatem et fumosi-
tatem. Verum si non superest ei insuper actio
caloris solius et absoluti et hoc
quoniam iam est in hac specie ydropisis
forma caloris naturalis mitior quod
effectus caloris absolutus fuerit
ad hoc quod non agat nisi opera calo-
ris ingenita est calor solus, et ab
hac etiam specie ydropisis non re-
cipit curam

De regimine morborum ex humore flegmatico generatorum.

Procedendum est in cura huius
speciei sicut predictum in cura complexionis
frigide et humide super cuius
complexionem utendum est signis potius
in ista. Et signis humoris dominantis in
flatum (?) consideratis est sed uten-
dum in euacuatione horum predictorum
morborum eo quod retulimus in
cura etiam qua est euacuatus fle-
gmaticus humor est sed quando
utendum in hiis corporalibus hiis
que corpus calefaciunt et excitant
et cibis calidis et subtilibus et in sum-
ma excitetur calefacientibus intus
et extrinsecus sicut fit in paralisi
cum pillulis fetidis et hiis

similibus educentibus. Cum species
male complexionis naturalis perficitur ex du-
abus quarum una est affectio et immuta-
tio illius medicine cum membrorum ad
se conuenientibus cum suis qualitatibus pri-
mis et extrinsecis etiam que est ex ma-
licia complexionis illius membri cum non sufficit
nutritus aut potentie medicine in prius
vel in primis confusione et consumitione
Hec quando nascitur ipse ut in magna mor-
borum ex humore flatuoso generatorum pre-
dicta observentur. Unde inquit pro-
cedendum est in cura huius speciei et
postquam predictus humor eductus fuerit
cum predicta opera nutritur et alteretur
cum residuo ipsius cum medicinis et
cibis calefacientibus et excitantibus
et ob hoc quoniam causa humoris flatuosi
frigida est et humida. Et ob hoc in sum-
ma faciendo intus et extra. Inue-
nitur autem ex hiis causis in paralisi et in membris
spiritualibus ex sua natura humorem flatuosum
educere cuius sunt pure note medicine
scilicet fetide et alie medicine composite
in libris ad humorem flatuosum educen-
dum.

De morbis ex melancolia generatis

Omnis morbus ex colera nigra
generatus est sicut quartana quo-
tidiana emorroyde epilencia polipus
et spasmus. Omnis morbus qui
ex colera nigra in corpore generatur
sunt illi quos nunc referam scilicet quartana
et quartana hec enim ambo non ni-
si ex colera nigra generatur. Verum
epilencia fit tamen ex flate quam ex co-
lera nigra. Apostema vero in naso generatum
quod non est dialis (?) plures pedes
habentis nominatur scilicet polipus ge-
neratur ex colera nigra. Spasmus
vero fit ex humore flatuoso vel ma-
nifeste et ponite. Cum quidam
habet inquit hoc corde humo
dualibus de causis adeo tendantur
et spasmantur donec rumpantur
arterie etiam et nerui

Et dolor ventris et cancer
et morphea dolor capitis et
vigiliarum instantia. Dolor
quando ventris compressus et tena-
smon generatur ex ventositatibus
melancolicis et aliis de causis humor
etiam cum suis ypocondriis est
ut plurimum melancolicus. Cancer vero
et morphea fiunt ex melancolia. Do-
lor etiam capitis est interdum ex
melancolia et similiter vigiliarum instan-
tia et leuitatis sicuti ipsius et

Et apia dura et lepra et quod
ex cibo in corporibus corrumpitur
et tussis sicca et splenis duri-
cies et ventositas. Intellexit
per cibos qui corrumpuntur ad aretopites (?)
fortem sicut corruptos ex melancolia. Tamen
autem et notum est quod apia dura fit ex
ea et similiter splenis duricies.

Ventositas et melancolia passio in
capite et retentio urine mea (?)
Interdum colica passio fit ex opi-
latione melancolica in intestinis facta
sicut fit ex flatu et ventositate et
in capite allopicia enim fit ex humoribus.
Et ficus et lac coagulatum in cor-
pore et algor epatis. Recordor ...
dixisse quod lac coagulatum in corpore
... melancolie et quod etiam epar infrigidatur
interdum ex eadem.
Et caninus appetitus et ...
seu ruptura ... facta et
lapis factus in renibus et vesica
et tumor ... dolorosus et
tumor in duobus lateribus seu
ypocondriis factus. Item etiam tu-
mor in capite auribus palpe-
bris et pedibus generatus.
Intellexit per lapidem renum et vesice
interdum ex colera magis generatur. Tu-
mor autem fiunt ut plurimum ex eadem
quando non sunt ex humore grosso et
ventoso vel viscoso. De cura morborum ex

Procedatur in melancolia generatorum
hec cura morborum secundum quod predictum
in cura et regimine lepre acci-
piantur quod signa super ipsum ex-
... signorum ... in melancolie signi-
... Evacuetur ergo cum epithi-
mo ... polipodio et cum aliis que
retuli. Si autem quis utatur ca-
lefacientibus et humectantibus p-
sperabuntur ipsius opera medicus (?)
Inquit in hoc capitulo sicut in pre-
cedentibus quod sumatur signa super
dominium ... melancolie ex signis ca-
pitis ... signa dominii colere
nigre ... Inmediate quod in cu-
ra horum omnium secundum curam lepre ...
... primo ... et quod
alterando et diminuendo et si remansit
ex ea cum ... ad ...
... calidus ... humidus ... tu-
mor iste sit frigida et sicca. Incipit
pars practice et est manualis o-
perationis que in tres partes dividitur

Postquam iam perfeci primum re-
gimen curationis. Incipia-
mus in opere manuali ex quo faciam
primum regimen in venis magnis
et parvis et 2am faciam in carne
et 3am in osse. Quoniam per-
ficit optimam practicam ... et me-
dicinis oportet me loqui nunc de opere
manuali quod in 3s partes dividitur.
Quedam enim fit in venis et quedam
in carne et aliud in ossibus. De operatione

De opere in venis carne et osse
ratione manuali facta in venis
et flobotomia earum. Ex genere vena-
rum sunt quedam quas aperimus
et quedam quas ligamus et in
parte scindimus et sequestramus.
Vene non pulsatiles sunt que minu-
untur et aperiuntur. Et quas ligamus
et in parte sequestramus sunt pulsatiles
quando cum minuuntur et inciduntur non con-
solidantur. Accidit quod morbus inde qui
mater sanguinis appellatur.
Est autem mediana aperienda in
omni morbo capitis et pectoris
sicut in capitulis ipsorum. Mediana
... in morbis capitis et pe-
ctoris sicut in capitulis in ipsis et
hic quam mediana ... colligantia cum
vena capitis et cum venis cordis.
Et cephalica superior est aperi-
enda in forti dolore et in fluxu
sanguinis narium. Vena superior est
que cephalica nominatur et de capite
... est ut specialiter in mor-
bis capitis aperiatur.
Et inferior in meditacione no-
cumentorum pectoris et pulmonis
contingentium. Inferior quando dicitur
basilica et de vena cordis ...
dicunt ... una appropinquat
ascelle et est illa quam ... intel-
lexit et ideo aperitur in omni pas-
sione pectoris contingente et tamen ei ...
eidem supponitur.
Et que dicuntur almeriam ...
in melancolia ... morborum et
epatis. Hec quando vene ...
due basilice inferiores que etiam
vene cordis nominantur et existunt
super basilicam ascellarem.
Et in absentia basilice debet
... brachii aperiri. Hoc
fit ... a ...
... parti ... ex
Et existens ... morbi antiquitate
aures in omni ...

ulcere capitis. Hec enim fit ratione affinitatis et colligantie.

Sed que sunt in ambabus oculorum extremitatibus in morbis earum aperiantur. Intellexit quod hec esse faciendum in antiquis sive cronicis passionibus.

Et minuatur existens in supremo capitis in ulceribus et apostematibus sive pustulis in superficie et cute generatis. Vene autem colli sunt in lepra aperiende. Hee due vene sunt utiles aperiende in lepra sicut patet experimento et ita forsitan est inventum et forte ipse hunc colligantiam cum

Et vena frontis est post splene aperienda in passionibus oculi et in continuo dolore capitis et tynea et etiam aperiatur existens in parte posteriori in continuo dolore eiusdem. Existens inter naris meatus nisi ratione pustule seu variole faciei et existens sub lingua in synanantia. Hiis omnibus intendimus trahere aliquid sanguinis ex locis magis propinquis parti patienti quod minime faciendum est nisi cum morbus antiquatus et propter quod non infrigidant humores ad locum fluente et tunc aperiatur vena

Et aperiatur vena cavillae in morbis intestinorum sub umbilico existentium et saphena existens in tibiis in morbo eorum. Saphena quidem est vena propinqua cavillae apte hominis sit intrinseca

Et minuatur sciatica in sciatica et vena pedis in articulis eius. Sciatica est in morbis suis aperienda scilicet in dolore sciatice cum antiquatur et constat quod humores non infunduntur amplius. Et cum intenditur eius accidentia scilicet dolor pedis aperiatur vena

Modus operandi in venis pulsatilibus deinde

Vene quidem capitis sunt in dolore capitis incidende et sequestrande et in dolore oculi cum etiam timuerit ex violentia morbi ex fluxu et descensu aque ad oculum. Hic quidem fit tamen quando dolor capitis est continuus et existit inter venas pulsatiles. Unde quia nos non possumus eas aperire sicut non pulsatiles incidimus eas et sequestramus omnino sic ligamus enim primo cum filo de serico ambas earum extremitates et latam et continue incidimus et auferimus eam omnino et sic hic videtur quod materia que descendit et egreditur ab ea sit aliqua portio aquositatis posite et existentis in vena pulsatili.

Cum etiam generabitur apostema ex apertione ipsius propter quod fluat sanguis ex ipsius superficie incidemus et sequestrabimus eam vel cauterisabimus ipsam aut sicut maluit minuatur aut omnino abscindatur et stringatur fluxus sanguinis ab ea cum ligatura vel cauterio. Deinde incarnetur cum medicinis quibus incarnantur vulnera donec sanitas fuerit restituta. Scindatur et sequestretur vena pulsatilis in capite sita ex ictu ratione casus alicuius cadentis super ipsum. Generatur enim inde apostema ex sanguine et tumet membrum in quo est vena pulsatilis aperta cum non exivit sanguis a superficie ipsius. Et hoc est quod intellexit cum dixit. Cum etiam generabitur apostema ex apertione ipsius et est ac si diceret si supponetur ei medicina consolidativa tumescet amplius membrum et augebitur ipsius apostema. Donec corrumpetur et putrescet. Cum ergo generabitur tale quid in venis pulsatilibus curetur sic quod scilicet scindatur tota vena in loco tumoris aut porus in qua est apertio fluere permittatur et cauterisetur. Incidatur tamen unum extremum ab alio postquam ligata fuerit ipsius extrema aut fiat eius abscisio cum igne. *Capitulum manuale tertium est de apertione in carne facienda etc.*

Ex operationibus autem in carne faciendis sunt scarificationes incisio et cauterisatio. Sunt autem ex scarificationibus quedam quibus fluit sanguis a superficie cum ventosis et hec in corporibus puerorum ante ulcera et variolas. Intellexit quod in quibusdam scarificationibus supponimus ventosas post earum scarificationem. Unde fluit tunc sanguis mediante scarificatione in ventosis. Hec autem fit ut malus sanguis et corruptus existens ipse autem extrahitur et propter hoc convenit et hoc simple

est faciendum in corporibus pacientum ulcera et variolas quoniam materia eorum morborum consistit in cute corporis.
Ponimus autem ventosas sine scarificatione in eo in quo intendimus solucionem et diversionem materie. Unguem sunt ponende ventose sine scarificatione sicut cum intendimus attrahere et ducere sanguinem ab una parte corporis ad aliam et sic ponuntur ventose sub mamillis cum est superfluus fluxus sanguinis in mulieribus et super epar et splenem in fluxu sanguinis.
Et interdum coniungimus eas varias et interdum cum toto ventre ad consumendum illius loci ventositates et ad resistendum membrorum malicia cum caliditate. Intellexit quod interdum fit cum ventose sine scarificatione cum igne non cum cornu suctionis. Et fit appositio huius ventose cum toto ad consumendas ventositates dolores fortes in ... et intestinis generantes et etiam ad calefaciendum membrum infrigidata

Ars incisionis in corpore faciende dicit

Quod scindit abea est sicut clavum et altasar. Intellexit per altasar secundum opinionem meam apta per incisionem palpebrarum ... vel facientia etc.
Et omne quod superfluit et putrescit in extremitatibus sicut bothor nasi et digitus superfluus aut inseparabiliter coniunctio et coniunctio palpebrarum. Intellexit hic faciendum esse cum nascitur interius cum aliquo bothor aut in et intelligat per bothor nasi carnem generatam similem reptili pluris pedum et polipum aut porcellio et hoc unum cum non est nigrum tam.
Et verrucam eminentes et ... preputium claudentes canalem virge. Verruca quod eminet carne variolarum et pustularum precedentium. claudit virgam preputium ... ulcerum quod in ea natum fuit aut quia puer sic natus sunt.
Et caro in ulcere inaliter aucta et putrefacta et ulcus ex corrosione putrefactum. Abscisio quidem huius cum ferro convenit amplius quam incisus ex incipiens cum membrum putrescens. Et quam cum medicine putrefactive corrodunt carnem malam et illam etiam ledunt et corrumpunt et aliquando ex carne sana et sic remanet corruptio ut etiam causatur ulcus omnino.
Est etiam abscindenda quod naturaliter augetur in lingua et quod cadit in auribus. Intelligat quod nodus in lingua generatus abscinditur et pars aliqua posterior abscinditur ad ... quod cadit in eis.
Est etiam caro incidenda super vacua in membro inscisa et profundata spinam aut festucam ut et inde posita extrahatur. Mamme etiam hominum abscinduntur interdum et varices in tibiis apparentes. Abscinduntur etiam mamme hominum cum mollis mulierum similem. Varices sunt quidam vene valde grosse in tibiis apparentes plene humoribus grossis et nigris. Et accidunt ut plurimum valde laborantibus.
Et bausar et nausar. Bausar est caro inaliter aucta in extremitate oculi etc. Et nausar sunt fistule apostemose cum labiis et tunicis diversis que sine incisione et combustione predictarum pellicularum minime curatur. Debet autem quod etiam abscisio fiat ut plurimum cum ferro quam medicine potentes inficiunt aut augent et magnificant membra nocumenta.
Et quod fuit iam denigratum ex pinguedine aut putrefactum ex carne. Zirbum per pinguedinem intelligit zirbum discreta velamine et hic quam interdum egreditur zirbum et denigratur si vulnus fuit negligens in regione ventris.
Et etiam omne illud quod elongatur uvula et omne quod augetur super gingivas. In extremitate gingivarum ... contingit dum apostemata ... ipsa relaxatur ut curetur ... abscisi incisione ex quibus apostematibus quedam rumpuntur et curatur. et quedam ex eis non curantur sine incisione. Et interdum etiam generantur fistule in gingivis que etiam non curantur nisi cum incisione.
Abscindatur caro vene madam et omne quod in nobis claudit et obturat. Vena quod madam dicit est morbus quidam

qui in regionibus calidis inducunt
nascitur in tibia quedam vena
magna cuius extremitas egreditur
nec cessat sic egredi a tempore et an-
gustia. Et medici quidam incidunt
ipsum et ligant cum plumbo aut alia
re gravi donec cesset eius pullulatio
et consumatur et cadat, et G. quidem
refert se nunquam vidisse.
Et omne quod existit sic vi-
situm et velat ipsum et quod de-
nigratur in nobis ex spuriis
et quod claudit anum tussa et
sacera et tussea et non habens
sexum manifestum et ruptura um-
bilici. Tussa est apostema durum. Sed
sacera est incisio pulpe, et tussa
est unguis et ruptura umbilici contingit
ex intestinis aut zirbo.
Et vulnus quod contingit ex omni eo
quod scindens est utiliter cura
cum sutura et omne membrum vulnera-
tum consolidando. Intellexit quod
cura vulneris magni contingentis ex
abscisione cuiuscumque est cum sutura
sicut etiam curatur vulnus magnum
cum consolidatione donec curetur.

Ars cauterium faciendi in carne viva

Omne corpus cauterisatur ad
sistendum emorasagiam sanguinis
a vena pulsatili aut apertione
vene magne fatigante me-
dicum in sistendo fluxum sanguinis
ab ea. Cauteria quidem utimur ad si-
stendum fluxum sanguinis a venis pul-
satilibus aut ab aliis venis magnis
cum non cessat per usum medicinarum.
Sic etiam in corporibus humidis
ad siccandum ea et in carnibus la-
xis ad indurandum eas et ad cale-
faciendum corpora infrigidata nec-
non ad tollendum humiditates e-
gredientes a natura. Utimur
etiam eo in membris humidis ad
siccandum ea et sicut fit cauterium in
capite ratione stillicidii a cerebro
et etiam ad indurandum membra laxa
et propter hoc utimur eo in rupturis et
similiter utimur eo ad calefaciendum
membra propter naturam infrigidatum inde
etiam abscindimus humitates nocivas.

Ars perforationis faciende in carne per

Utimur in qua manuali operatione
cuiusque perforatione ad extra-
hendum humiditatem nocivam
sicut saniem qua sic exprimimus
a capite et sanguinem aliunde
corruptum vel aquam ab oculo
vel gravedinem et aquam a ca-
pite et negotium. Sectionis quidem
hoc est ab oculo est de genere perforationis
et quedam etiam dicitur perforatio. Intel-
lexit autem per aquam capitis humiditates
que generantur in tumoribus capitis.
Et sicut ydropisie … pectorum
et hernia aquosa et carnosa
ydropis in qua debet fieri perforatio
est ulterior hernie et sunt species
plures ex quibus aquosa et carno-
sa dicuntur perforari non aut nisi inte-
stinat aut zyrbosa propter carnea ma-
nuat operationis in ossibus cuius principium
debet esse in consolidationibus fracturarum
Quicquid fit per hanc … opere
operationem in osse est sicut
in fracturam aut dislocationem
ipsius cum qua vero aut quamlibet
fracturam cum consolidatione ipsius
et reductione ipsius fracture in
osse donec inde ad proprium situm
reducatur et ablatione cuiuslibet
pungentis et mordicantis ipsum
et ligatura manu facta que
nec habet neque laborem neque
molestiam inferat si non nimis
forti aut debili. Intelligitur ergo
fastinaculo a medico ipsius et
fortificare structuram super ipsum
amplius et ligetur et superad-
dentur pululli et desuper ca-
strelle …. Cura quidem
fracture cuiuslibet in ossibus facta fit
cum consolidatione ipsius que prius est
curanda reducatur primo unius
duarum extremitatum ossis fracti
impetum alterius secundum formam et
conditionem ipsius fracture taliter
quod inde redeat os ad figuram
propriam et si aliqua particula unius
extremitatis fracture non queat
ingredi extremitatem aliam aufe-
ratur cum instrumento radente tollatur
etiam quod poterat capi et astringi
manu ex eo quod stringit et mo-
lestat patientem. Deinde fiant li-
gature convenientes super locum frac-
ture inchoando ligaturam fa-
scie a medio fracture versus duo
latera prima ad locum supra
egentem versus duo latera pre-
dicta. Non autem inchoando a superiori

parte membri descendendo post et
comprimendo ad locum fracture Notum
est tamen quod modus ligandi tollit et pro-
hibet infusionem materie et humorum ad
locum fracture Oportet autem quod ligatura
non sit adeo violenta quod comprimat et
ledat os nec adeo debilis et laxa
quod infundantur humores ad locum predictum
postquam autem ligature sunt supposite a-
stelle ad conservandam rectitudinem cum
bonum extremitatum ossis fracti Conso-
lidatores autem nostri temporis ponunt
statim astellas a principio melius est tamen
differre appositionem earum donec
de generatione callositatis in loco incipio
sentiatur Deinde ligande sunt forti-
ter astelle hiis involucionibus
Subtiliabimus dietam eius a prin-
cipio et in fine ingrossabimus
generatio bene restauretur Utique
dieta eius cum os est fractum subti-
lianda erat eo quod apparitur generatio
timeatur Est tamen dicitur ingrossan-
da quando ossa eo quod sunt terrestria
cibis terrestribus praecipue nutriuntur
Est autem cavendum a repletione ne
apostema calidum generetur dirigen-
do et attrahendo ad locum fractu-
re quod infundit ex sanguine to-
to posse prohibendo fluxum eius
cum fasciis competentibus et pro-
hibendo donec curatus fuerit motum
patientis Cura enim eius sine
longa quiete non perficitur
Hoc quod dicit scilicet quod perservatione
ne fiat in eo apostema cum usu me-
dicinarum fractarum et stipticarum a
principio est utique per se notum propter
cum quod patiens debet vitare motum
donec generatum fuerit quod locum
fracture repleat et restauret Sed
autem sic generatur in loco fracture li-
cet sit simile ossi non tamen est os
et est id quod vocant medici poruum sar-
coydes
Cura autem dislocationis est cum
eo quod trahit ipsum os dislocatum
tum tunc ipsum ad locum proprium
redire faciat Cura quidem dis-
locationis ossium est ut quodlibet ex
duobus membris versus duo latera
attrahatur et paulo post eorum paulatim
tractus relaxetur donec unum ex eis
infra alterum ingrediatur iuncturam in-
veniat Et priores quidem habue-
runt instrumenta ad hec destinata per quod
faciebant operationem ipsam moderate
et cum facilitate etc.

Post quam autem sit reductum fuit
ligetur stricte et stet sic per
quanto tempore diximus et utetur
stipticis medicinis et comedat
cibos patiens acetosos donec
fuerit securus ab apostemate et time-
atur de collisione sanguinis Con-
tineatur autem ista cura ad minus per
mensem unum et interdum amplius
per XX quinque dies Jam ergo perfeci
curam omnium morborum et ex nunc ab-
scindam sermonem meum ex quo iam
perfeci librum istum Postquam me-
brum reductum fuerit ad proprias iunc-
turas permittatur sic usque ad tempus
perveniendi donec confirmetur et securus
sit de generatione apostematis quod sit
spatio trium dierum vel circa proponam
hic me in stipere cum hic enim evadet
a generatione apostematis et quiescat ad
in singularitate maneat membrum
patientis ad minus per mensem unum
Et interdum est quod morer per am-
plius per 10 dies Et in hic terminatur
sermo noster super expositione horum
canticorum sufficiente secundum exigentiam
intentionis nostre in eisdem etc.

Explicit translatio canticorum
Avicenne cum comento Averrois
facta ab arabico in latinum a
magistro Armegando Blasii de mon-
te Pessulano magistro in medicina Anno d. 1284
Scriptum per Johannem de Costrzin
hoc est Anno domini M° CCCC LX IIII°
ipso die Sancti Egidii confessoris gloriosi

Quoniam ut ait Galienus septimo therapeutice auctoritate platonis opus aliquam scientiam uel artem tradi tradentibus de causis sic ut quis satis faciat amicis 2o ut exercitetur ut ipse in opere exercitio quod est per intellectum 3o ut illi remedietur obliuioni que est ex senectute. Hinc est quod libros tradens de causis motus propositi meis scolaribus quoddam opus in medicina componere Et quia cognicio prius subiecti in medicina quod est corpus humanum que loca dissimilium appellantur sicut fundamentum parum medicine ut dicit Auicenna primo suo colliget capitulo de diffinitione medicine Hinc est quod inter cetera volens parum cognitionem corporis humani que ex anathomia insinuatur est propositum tradere non hic obseruans stilum aliud sed magis secundum manualem operationem volens tradam notitiam Situato itaque homine uel corpore mortuo per decollatorem uel suspensorem supino primo notitia totius habere debemus quo ad partes Nam cognitio omnis nostra cognitione incipiet a notioribus nobis Et que sunt confusa sunt notiora et totum confusius est partibus magis a cognitione totius debemus incipere Circa totum debemus cognoscere est in quo homo habeat differentiam ab aliis animalibus habet autem differentiam ab aliis animalibus in tribus in figura uel situ partium in moribus siue actibus et in partibus In figura quia statuere est recte et hanc habuit propter quatuor suas causas Nam corpus humanum primo inter cetera animalia habet materiam leuissimam spirituosam et aeream et ideo ad superiora eleuabilem 2o inter cetera animalia eiusdem quantitatis calorem habet ampliorem cuius semper est sursum ferri et ad superiora eleuari 3o formam habet perfectissimam que est angelis et intelligentiis quam uniuersaliter regunt quantitatem et ideo sursum eius sicut uniuersi sursum debet esse Ideo cum sit finis eius sunt figure et statuere recte quia ipse finaliter ordinatur ad intelligere ad quod deseruiunt species sensibiles et maxime sensibiles visus ut in prohemio metaphysice et ideo in superiori visum debuit statuere et maxime corpus et caput situatur taliter maxime ut posset sic magis diuersa sensibilia apprehendere et quia ad plura visibilia se extendit qui situatur in alto. quod apparet quia custodientes ciuitates ut possint a longe bene videre statuunt sua spectacula in locis altis et in turribus et huiusmodi ut dicit G. in quarto de iuuamentis membrorum et ideo ipse dicit ibi et cetera 3o canone in prima autem ipsius est nobilitas in creando caput superius in homine non fuit propter cerebrum nec propter aures nec propter nares sed propter oculos propter causam dictam et sic ex parte omnium quatuor causarum homo homo fuit statuere recte propter quod vocatur platanus id est planta conuersa et microcosmus id est minor mundus quia sursum et deorsum habet sicut uniuersum et mundus Et hec sicut prima dicta Secunda differentia est que ex moribus uel ex arte moribus enim inter cetera animalia habet magis mansuetos Nam est animal politicum et ciuile arte 6o a natura insita ut aranea apes et huiusmodi et hic ut perficiet omnem artem Quia enim aliqua haberet insita a natura tunc omnibus aliis careret ut dicit G. primo de iuuamentis Differet etiam ab aliis partibus Nam multas partes non habet quas a natura habent alia animalia Nam non habet illas que animalibus aliis a natura sunt date ut arma ad defendendum sicut sunt cornua rostra vngues longe et istis caruit quia habuit organum organorum quod est manus quas sibi potuit comparare et preparare omne genus armorum ad defensionem ut etiam dicit G. primo de iuuamentis Ideo caruit illis a natura ut omnia posset habere Caruit etiam partibus que sunt pelles pilose et ponnose siue squamose propter eandem causam et quia materiam non habet superfluam terrestrem que est materia illarum partium Caruit etiam cauda propter eandem causam etiam qui ad sit statuere recte quiete sibi operatur sedenda cauda aut sessionem prohibet. Hic est anathomia totius

De partibus autem et licet sint diuerses

s simplices et composite. De simplicibus
non ponitur distinctio anathomia quia
eorum anathomia non perfecte apparet in cor-
pore denso. sed magis hic perfecto a
quecumque aquatur. sed ponitur de ana
thomia membrorum organicorum. Sed de
consimilibus loquar si quod consimile ali-
quod in aliquo membro organico
commatur ut de carne in anathomia
carnis. de ossibus in anathomia dorsi et
pedum de nervis. et anathomia nervorum
in anathomia cerebri et nuche. De
membris autem officialibus sciendum quod in con-
plurimis corporum quantum ad anathomiam
fiendam in mortuis sex sunt viden-
da ut dicit Galienus allegatus in quarto libro
sectarum. que sit ipsorum positio. que
sit eorum forma et complexio. que
sit quantitas eius et figura et continuitas
eorum. Sed quantum ad anathomiam ipsorum
in vivis factam sunt duo conspici-
enda. que in anathomia mortuorum
possent apparere quedam. Primum est
que sunt innata ipsis et operationes.
Secundum. que sunt egritudines que in
ipsis possent contingere. Et si circa
aliquam apparatum habeant que
sit ista ostenderetur. Dico autem et
unius parvum communis est. quia partes
quedam sunt que extrema vel
extremitates dicuntur quedam vero
interiora et profunde. et istarum quedam
sunt que immediate ordinantur ad
conservationem speciei. quedam ipsius indi-
vidui. Prima sunt membra geni-
talia. Secunda sunt membra que in
ventribus continentur. Tres autem
sunt ventres in corpore nostro scilicet su-
perior qui continet membra animata ut
caput. Inferior qui continet membra
naturalia. et medius qui continet
membra spiritualia. Primo tamen inci-
piam a ventris anathomia inferioris
primo quia prima fenda est. et ideo ut primo
abundantur ab eo incipiendum est.
Secundo quia omnis nostra cognitio et spe-
cialiter que in manuali consistit
operatione a notioribus nobis inci-
pit. talia autem non sunt posteriora
non sunt nobis notiora. Primum autem
quod est videndum de hoc ventre est
de positione et forma eius. quia
positio eius satis est nota. quia
sunt positus ante alios ventres
propter membrorum impositionem que conti-
net ex quinto membrum eius supponit
de nobilitate et positione tanto loco

obtinet magis infimum. In genere autem
membrorum. sicut in mundo in genere omnium.
Item quia continet membra deputata
ad continendum et etiam expurgandum
feces vel superfluitates graves que
tendunt deorsum et specialiter. quia
accepte sunt per sursum. Et ita
quia substantia eius carnosa et pelliculosa
carnosa tamen magis ex hoc apparet quia
est complexionis calide et humide. Igitur ra-
tione complexionis fuit hic venter carno-
sus et pelliculosus et non ossuosus
est. quia hic venter habet continere
membra que propter assumptionem cibi
ut stomachus propter retentionem et repletionem
ex fecibus vel aquositate ut in ydropi-
si vel ex ventositatibus. vel propter impre-
gnationem ut matrix cum ipsa intume-
scere. Si igitur venter esset ossu-
osus non posset intumescere. Ter-
tium quod est videndum. est eius par-
tium similium quantitas et figura. Par-
tes autem eius duplices sunt secundum intri-
secere et extrinsece. quedam sunt directe
quedam collaterales. directe autem sunt
partes que dicuntur conrendere seu sto-
machi et est pars in qua sentitur
pars vel cartillago epyglot vel
que alio nomine vocatur malum granatum
de quo suo loco apparebit. Alia est
pars stomachalis que est super
umbilicum vel distat ab umbilico per
quatuor digitos. tertia est pars
umbilicalis ubi est umbilicus cum
quo sit alligatus fetus in matrice
cum venis matris. et postea in intus
apparet quedam vena que conti-
nuatur cum ipsa et prosilit per gibbum
epatis in cephalicum. illa tamen purgata
sanguine quia frustrata propter partum a
propria operatione et propter hoc continue
consumpsit et ideo minor apparet in
senibus et iuvenibus. Et sicut eva-
nescit arteria que cum vena descendit
ad umbilicum fetus. et quando est in
umbilico descendit inferius et per-
venit ad arteriam adorti iuncta spon-
diles renum vel alchatim alanus ut
infra dicetur. Et quando extrinsecus in-
cachy propter umbilicum considerata habet
arteriam. quia est ad modum nervi
vel corde. Quarta est pars que vo-
catur sumen infra umbilicum per
quatuor digitos et est pars in
qua vene quedam terminantur ad
cutem per quas prius in matrice exterius
emittunt aquositatem. Et ideo ut dicit

Dum tales vene et talis pars nocu-
ar est in non natis quam in perfectis Et
ego monstraui multotiens quoniam in perfectis
frustratur a tali opere Cutis est
pars quedam ut pecten in qua existunt
membra genitalia Partes vero latera-
les sunt duo ypocundria et ylia et est
ypocundrium dextrum vbi locatum est epar
sinistrum ubi splen et ylium dextrum
et sinistrum hec vero partes magnas
intestinas sic discernat spatium enim
quedam sunt continentes quedam contente
Continentes communi nomine vocantur mi-
rach Mirach autem quod componitur ex
sex partibus ex cute pinguedine pan-
niculo carnoso musculis et cordis eorum
et syphac Cum rasorio igitur incide
a fine oris stomachi directe usque ad
ossa pectinis leviter incidendo cutem
Deinde ultra umbilicum secundum latitudinem
incidas protrahendo a dextris et sini-
stris usque ad dorsum et postea excoria
et habebis primo cutem Post illam
statim apparet pinguedo in porco tamen
maior quam in homine Post pingue-
dinem locatus est panniculus carnosus qui
non est neruosus ut alii nec carneus
ut musculi sed permixtus ex carne et
panniculo Post eum sunt corde et mu-
sculi Musculi autem sunt 8 ut dicit G.
vi de iuuamentis capitulo penultimo Nam duo
sunt longitudinales quorum fila protenduntur
secundum longum a cipho oris stomachi
usque ad ossa pectinis et ideo dicuntur
longitudinales et isti non habent ma-
gnas cordas nisi breuales Post istos
sunt transuersales duo superiores unus
a dextris alter a sinistris et am-
bo oriuntur a superioribus iuxta costas
et desinunt in cordas circa ossa pecti-
nis sic quod dextra corda tendit ad
sinistram inferius et sinistra ad dex-
tram et per oppositum procedentes sunt
inferiores ad superiora quorum ortus
est ab ossibus pectinis et anche et
desinunt in cordas ad locum ubi fi-
niuntur coste ita quod corde eorum veni-
ant se ad invicem ad modum crucis
sancte Ultimo post istas sunt lati-
tudinales quorum fila procedunt per latum
unus dexter et alter sinister et or-
tus eorum magis apparet ad dorsum
versus superius et isti cum longitudinalibus
proueniunt se intersecantes ad angulos
rectos hic est iuuamentum et quantitas et po-
sitio et forma et figura et colligantia et
continentia horum musculorum Iuuamentum

eorum est commune et proprium Commune est
duplex primordiale et secundarium Primordiale est
ut continentes sibi intrinsece membra
intima tueantur a nocumentis extrinsecis
et caliditas eorum reuerberetur ad inte-
Secundarium iuuamentum est ut adiuuent
ad expulsionem eorum que a pectore ex-
pelluntur et ad expulsionem fetus Iuua-
mentum etiam adiuuet ut etiam dicit G.
circa vi iuuamentum proprie est quod musculi
longitudinales facti sunt ad attrahendum
sperma et vrinam sed feces ad expel-
lendum et quia hec operatio magis
in intestinis requiritur ideo isti musculi
sunt magni Expulsionem autem operantur
per contractionem filorum suorum quibus
contractis contrahuntur membra que comprimunt
et per consequens expellunt quod in eis continetur
Item hec faciunt cum dyafragmate
cum quo continuatur quod descendentes
a parte posteriori deorsum faciunt quod inte-
stina et membra que continent sunt
quasi inter duas manus et ideo quod isti
musculi contrahuntur cum comprimantur
ad dyafragma fit quod ista membra
exprimunt quod in eis continetur sicut
res aliqua contenta inter duas manus
expellitur per compressionem manuum
adinvicem Quod latius declarabitur
infra in anathomia dyafragmatis
Musculi latitudinales facti sunt ad
expellendum vrinam et precipue hic magis
et immediatius appropinquant inte-
stinis et quia intestina expul-
sionem faciunt per compressionem partium
a qua debet fieri expressio et expulsio
debet fieri a superioribus ad inferiora
hinc est quod musculi magis fuerunt
positi superius quam inferius sed transu-
ersales positi fuerunt ad retinendum
retentio enim fit per villos transuersales
ut apparet in de virtutibus naturalibus
Et quia retentio oportebat fieri
ne reascenderet superfluitas ad locum
superiorem unde venit et ne cito
descenderet sed contineretur ut totum iuua-
mentum exsiccetur ideo fuerunt non
tantum duo transuersales superiores sed eti-
am inferiores Sed quia maior re-
quiritur retentio ne regrediatur su-
perius quam quod descendat inferius
ideo maiores fuerunt transuersales
superiores quam inferiores et ad hoc etiam
facit dyafragma ut postea dicetur
Elevatis autem et abscisis hiis
musculis apparet syphac me-
diante quo est ut in una parte isti

inusculi refluerent propter id quod postea
apparebit vide iste Syphat est pannus sub
tilissimus et valde durus et ille situs
fuit ut prohiberet ne musculi expri
merent membra naturalia et ea contine
rent propter quod fuit nervosus ut possit
dilatari et constringi cum illa dila
tantur. fuit etiam subtilis ne ea gra
uaret. fuit durus ne faciliter rumpe
tur. Nam ex eius fractura accidit
passio que dicitur ruptura vel cre
patura. Intumescit etiam mirach
ut rupitur hic syphat. Sunt etiam
alia duo eius iuvamenta que possunt
dici in libro de animalibus tertio de ana
thomia stomachi scilicet ut per contractionem eius ver
sus dorsum cum quo alligatur ex
pellit id quod in stomacho et intestinis
et in urina continetur et hoc facit simul
cum dyafragmate cum quo continetur
ut predixi. Aliud iuvamentum est ut per
eam alliget intestina dorso et simi
liter stant pannuculi omnium alio
rum membrorum in eo contentorum. Secunda
utilitas secundum Galenum ii de iuvamentis membro
rum quia prohibet intestina a ruptu
ra quando inflantur a ventositate. et
ex hiis patet que sit forma mirach
et que compositio eius et que sit forma
eius et quantitas et numerus partium eius
et apparet que sint iuvamenta eius
Restat solum videre de passionibus
eius. Potest autem venter pati de
genere egritudinis scilicet mala complexione
mala composita et soluta continuitate. De
cura male complexionis nichil dicam
quia nichil habet proprium in sui curati
one quod ex anathomia dependeat
Mala autem compositio que est tumor preter
naturam in ipso duplex est. quedam
est apostemalis. quedam non. prima
non habet aliud proprium nisi ex rupti
one eius scilicet contingit intus et extra
sed est peior quando ad intra tamen vel ad
extra tamen. et causa prius. quia natura
non habet in quo se fundet in consolida
tione. mala compositio que non est aposte
malis proprie venteris est inflatio que
accidit in ydropisi tympanite et
asclite. Nam in asclite aquositas
continetur in gravitate venteris inter
intestina et syphat. sicut in tympa
nite ventositas continetur et faciunt
mirach intumescere. In curatione autem
eius debemus procedere cum hiis que po
nunt auctores. Modus qui magis
dependet ex anathomia est extractio

aquositatis per incisionem. Modus
autem est ut perforem syphat quia non in
cidisti cedulas super intestina ita ut
stet sicut in vino. et postea in ydropi
co situato supino debes cutem ven
tris trahere superius et postea habere
rasorium et perforare usque ad syphat. ita
quod incidas etiam syphat. et tunc statim
debes habere cannulam et ponere in forami
ne et attrahere de aquositate quam
sustinet paciens. et semper sis memor
quod melius est infra subsistere quam exqui
sitissime evacuare et faciliter in ydro
picis propter debilitatem virtutis. Post
ea dimitte cutem. quia redibit ad
locum proprium. et cooperiet volnus aliorum
et aqua non exibit ipsum. et cum vis
extrahere plus de aqua retrahe cutem
sicut primo fecisti. Aliud tamen volnus non faci
as nisi a lateribus non in medio. primo
quia volnus factum in extremitatibus non ita
faciliter consolidatur propter syphat
quod est solidum et grossius ibi
quam in lateribus. Secundo quia ibi propter cor
dis volnus est paratum adducere spasmum
3º quia aqua melius egreditur quando
gravius tendit deorsum. Si vero ven
ter patiatur solutionem continuitatis. tunc ista
solutio aut est penetrans usque ad pro
fundum aut non. si non. tunc non est
cura difficilis. si sic. tunc aut illud
quod egreditur est zirbus. aut aliquid
intestinorum. Si est zirbus. tunc debet
sui cum serico vel ligari. cum cutem
quantum possibile est. et postea descindi quia
totum quod de ipso tangit aer corrum
pitur et si taliter intromittatur. putre
fit et putrefacit alias partes. et
ideo debet abscindi et postea aliud intro
mitti et serici dimitti extra et re
tinere labium apertum. quia natura
consolidat zirbum et expellit quod
cum filo est alligatum. et hoc facto
debes consolidare volnus. Si vero id
quod est egressum est intestinum vel
aliud a intestinis. aut est volnera
tum. aut non. si non est volneratum
neque aliqua sordicies est ei maculata
quantocius potest debet intromitti. Si vero
aliqua sordicies ut pulvis vel san
guis est ei annexa debet lavari
cum aqua calida et remitti. Si
vero propter moram ventositas sit in eo
incarcerata et ex hoc intumescat. et non
possit remitti. tunc cathaplasma resol
utivum vel spongia madefacta in
decoctione resoluta debet supponi

et detumescet et intromittatur. Si autem non possit detumefieri neque retromitti, tunc dilatetur vulnus mirach donec intestinum intromittatur. Cum intestinum fuit incisum, tunc si ipsum sit ex grossis intestinis debent labia eius sui cum sericis sicut et aliorum membrorum. Si vero ex intestinis subtilibus, tunc non sustinet suiturum nisi profunda valde, et talis impedit operationem eius, propter quod melius est ut coniuncta teneantur labia vulneris cum capitibus formicarum magnarum. Debent enim labia intestini coniungi et habere formicas magnas et facere quod mordeant labia coniuncta et statim caput abscidere, et sic facere donec labia sint coniuncta, et tunc remittere intestinum ut prius. Et hoc facto ad suiturum ventris curanda redi. Et illud vulnus curatur reductione labiorum quia dum et reducuntur et reducta retinentur quia duo suitione facta cum hoc modo. Item in prima suitione debet accipi totum mirach ex una parte, ex opposita parte debet dimitti syphac et reliquum de mirach debet assumi, et ex alia syphac debet dimitti, et sic coniter ut labium syphac coniungatur et continuatur labio membri carnosi formis (?) ut fiat tumor et firmior consolidacio vulneris. Eodem modo curatur vulnus hoc si per ipsum intestinum sit egressum. Et hic de anathomia mirach quod est membrum continens etc.

Restat nunc videre de anathomia membrorum contentorum. Haec autem membra undecim sunt. Primum quod occurrit est zirbus, 2m intestinum, 3m stomachus, quartum est splen, 5tum epar, 6tum mesenterium, 7m renes, 8vum vesica, nonum testiculi et vasa spermatica et matrix in muliere, decimum virga cum collo vesice. De zirbo autem primum quod est videre est locus eius. Locus enim in homine est quia cooperit ab anterioribus stomachum et intestina, et licet non cooperiat in aliis animalibus intestina, hic fuit quia homo inter cetera animalia eiusdem quantitatis est debilioris virtutis digestive, et quia intestinis carnis exterioribus magis sunt disposita propter virtutem subtiliorem et ipsius et minus pilosum. Ex hoc etiam potest patere situs quod sit iuvamentum eius. Iuvamentum autem eius est confortare propter digestionem stomachi et intestinorum reverberando calorem naturalem ad stomachum, et propter hoc dicit G. 2o de ingeniis quod quidam miles fuit in bello in ventre vulneratus cui corpus a zirbus fuit abscisus, et cum ex vulnere sanatus esset, coctionem perfectam non potuit digerere. Ex hoc etiam quantum patet esse inquirendum de ipso, scilicet de substancia eius, quia substancia eius non fuit simplex sed composita et fabricata ex simplicibus que sunt calefacere, et propter hoc fuit compositus ex quadruplici substancia, ut ponit G. 6o de iuvamentis, scilicet ex panniculis duobus subtilibus, ex adipe separata, ex arteriis et venis. Ex panniculis primo ut illi panniculi contineret, aut etiam quia ille zirbus debet esse extensibilis et levis et densus ut calitem (?) reverberet; ad hoc autem magis sit substancia pellicularis quam aliqua alia. Sed in ipso fuit adeps quia calefacit cum sit valde in propinqua et in pro ad calidatem. 3o arterie et vene que insunt sibi multum calefaciunt. Ex hiis etiam possunt relinqui duo, scilicet que sit pareum eius, et etiam que sit colligancia eius. Nam habet colligantiam ad membra ad que terminatur ut stomachum, splenem, intestina et speciali colon propter causam que dicetur. Habet etiam colligantiam ad membra a quibus oritur. Oritur autem a panniculo carnoso qui alligatus est dorso iuxta diafragma. Et causa quare inde oritur est quia ad panniculum illum terminantur due extremitates panniculi sifac que debent investire zirbum. Sed quia ibi sunt magne vene et arterie a quibus iuxta stomachum oriuntur vene pappue (?) et arterie continentes zirbum. 3o ibi est mesenterium spongiosum a quo oritur adeps separata replens concavitates illius texture. Que autem sit egritudo istius determinanda per anathomiam propter ex hiis que dicta sunt.

Elevato zirbo quantum ad partem que cooperit intestina et non plus, ne moveas alia membra a suo loco, statim [occurrunt] tibi intestina. Circa que primum notabis primo et iiij (?) fuerunt enim plura et involuta et revoluta et non fuerunt unum intestinum rectum propter duo. Primum quia dato quod in quibusdam brutis tantum sit unum intestinum recte procedens, in homine autem et in aliis animalibus perfectis

sunt revoluta ut diutius retineret
in stomachis et intestinis. quia si non
contineretur oporteret ut animal esset in
continua assumptione cibi et continua as
sellatione. et ista continuatio impediret
occupatos in aliis perfectioribus opera
tionibus. Alia causa quia si intestinum
commune fuisset unum rectum. non quelibet
pars cibi fuisset contacta a superficie
intestini et ideo non exuxisset inte
stinum totam humiditatem contentam in
cibo. Ut igitur nichil remaneret de
cibo intacto ab intestinis ut tota
humiditas extraheretur ordinavit natura
ipsa esse involuta. Ex quo statim
apparet quare sint plura intestina
quia sex tria subtilia et tria grossa.
Incipiendo tamen ab ultimo quod voca
tur rectum vel longaon cuius extremitas
est orificium quod vocatur anus.
Sed ut anathomia aliorum non
destruatur ligare oportet istud inte
stinum circa medium eius in duabus par
tibus et in medio ligature incidere
et inferiorem partem dimittere vel cum
superiori exterminando ascendere. Et
nota circa illud intestinum multi con
veniunt meseraice que veniunt
ad sugendum si quid de humiditate in chilo
vel superfluitate remansit et illud
intestinum inter alia sunt posita. ubi
incipit intestinum colon quod plura
habet cella vel concavitates vel
cameras in quibus stercoris figura
accipit et in ipso diutius retinetur
propter has cellulas. Circa quod in
testinum debes considerare primo lo
cum quia multum circa renem sini
strum locatur et involvitur. et hec
est causa quare eius dolor ex parte
loci non distinguitur a dolore re
nali. Postea vero ascendens et co
operiens splenem incipit circa ex
teriora declinare versus partem
dexteram et cooperit stomachum et prop
ter hoc coopertam quam facit circa sto
machum contingit quod quando superfluitas de
scendit in hoc intestinum quod stomachus
ei compatitur et dolor et rugitus
tunc temporis apparet circa stomachum
et tunc homo desiderat statim
assellare et assellat. quod non
contingeret si in stomacho essent humo
res qui facerent hunc rugitum
et dolorem. et ex hoc apparet qua
re accidit in hiis qui purgantur
sincopis quod appetunt assellare
vel humores in intestino hic continentur
qui debent evacuari. quia tunc illi
humores existentes in illo intestino alte
rant stomachum et eius os. et ex alteratione
oris stomachi accidit sincopis. Sed du
bitabit aliquis rationabiliter de loco
istius intestini utrum sit de grossis inte
stinis debet esse inferius et non supe
rius oppositum apparet dicendum quod illud
intestinum sunt locatum superius iuxta
stomachum vel supra stomachum propter tria. Primo quia
illud est ignobilius omnibus generabiliter
et ideo sub inveniri debuit inter cetera
generalia positum esse in extimis. Secundo
quia illud intestinum continebat feces
et aliquando ille indurabantur et cum
de se private sunt omni humiditate et cali
ditate naturali ut a membris vicinis
iuvarentur ordinavit natura ut locaretur
circa superstomachum et ut recipia
tur a iecore a quo et stomachus reci
pitur quia subiungit ipsum humectat
et calefacit et propterea apparet quod non
est aliud intestinum in quo ita allega
tur sit zirbus sicut in colon. Tertia
causa est quia ipse illud intestinum factum
est ad continendum et expellendum feces
et magis ad expellendum et ideo ad
ipsum inter alia intestina propter pervenire
debuit ipsa colera que fabricat et
habet expulsivam stimulare. modo per
hoc quod sit locatum est colera ad ipsius
stomachum pervenit preter illam que ad
gravitatem intestinorum pervenit Nam
supra ipsum in parte dextra in qua
existit fabrica sub quia penula epatis
in qua existit cistis fellis et cum
ipso colligatur et hic apparet ad sen
sum et propterea tale intestinum in
tali loco apparet citrinum et amarum
in gustu. Et nota hic circa mira
bilem nature operationem ad id quod
dicitur solvitur quare intestina
non mediantibus superiora cardine
lari sed cardine colligantur ad
fundum stomachi sicut superiora aliis.
Nota ex loco superiori istius inte
stini apparet causa quare in
dolore colico dolor augetur tem
pore assumptionis cibi quia tunc
illud intestinum comprimitur a cibo
sed in tempore famis non sed inten
ditur dolor renalis. et hoc unum
est ex signis distinctivis inter unum
dolorem et alterum. Etiam ex loco
et colligantia dicti intestini appa
rent duo. Unum est nobile in cocon

aliud in operatione. Sinistra colica quia colica que fit incipit in parte sinistra et in illa magis molestat, tum quia illud intestinum superius est ibi, tum quia non tangitur a cisti fellis. Secundo quia in maiori quantitate est locatum circa renem sinistrum et est ibi etiam strictius. Tamen illa colica in parte sinistra non tam diu molestat, tum quia fit a causis facilioribus, tum quia causa eius in loco viciniori ad expulsionem. Et nos hoc per experientiam vidi multotiens quod cum ad opus vocatur confert patienti. Opere in colica ea que administrantur exterius debent magis applicari et approximari circa dextrum, et licet utrobique conferant. Sed quando fit clistere melius est ut corpus declinet versus dextrum ut intestinum colon non comprimatur ab aliis. Post immissionem clisteris vertat se super latus statim sinistrum et postea paulatim super dextrum sicut in expulsione que debet fieri per potionem administratam per partem superiorem, ergo cum incipit moveri. Hic et de loco et colligantia eius sufficiant. Substantiam vero eius considerabis solidam grossam et propter ventositatem generatam in eo multo tempore contentam quod in eo fortissimum interdum generat dolorem, hunc cum fiat in substantia solida et [illegible] apparet ac si intestinum terebello perforaretur, et ideo hic dolor huic assimilatur renali. Quarto debemus considerare figuram eius que apparet ex dictis: cellulosum est et in cellulis illis, quia via et transitus multum obliquatur superfluitatibus, et fit causa more superfluitatis in eo, propter quam moram superfluitates figuram recipiunt ad modum illarum cellularum, et ideo stercus figuram habet quod est. Que figura magis apparet in stercore retento et exsiccato ut in febre et in aliis egritudinibus in quibus retinentur sybale et [illegible] retinentur et sicut in [illegible]. Nam in concavitate cellularum est humor flegmaticus multus qui est sufficiens materia generationis vermium. Sed inter cellulam unam et aliam continetur paucus humor talis qui si non est sufficiens tamen ad generandum parvulum continuantem unum vermem generatum in una

cellula cum altero generato in alia. Separatio autem et iuvamentum et certitudo eius patet ex dictis. Hoc autem intestinum concreatum est in parte superiori cum monocula sive cecro, quod dicitur monoculum non quia non habet nisi unum orificium per quod attrahat et per ipsum expellat, quia hoc est impossibile, sed quia habet orificia duo: habet unum per quod attrahit et aliud per quod expellit; illud tamen per quod expellit non est situm sicut in aliis opposite locatum [illegible] sed ambo locata sunt invicem et infra hec orificia pendet [illegible] intestini ad modum sacci et ideo alio nomine saccus dicitur; et sic apparet eius colligantia et figura, et etiam locus, quia locatum est in latere dextro supra vel iuxta finem [illegible] sive [illegible] et infra renem dextrum. Substantia eius est eadem cum substantia colon. Egritudinem etiam patitur similem ei. Iuvamentum eius est ut pars cibi que venit ad ipsum retineatur in eo et revolvatur et ut reciperetur vel descensum prohibeat et recursum cibi ab intestinis superioribus. Et ista intestina superius dicta sunt grossiora et sunt 3. Nam hinc intestina continuatur intestinum yleon quod circa ylia situm et locationem habet et revolutionem, et in isto fit passio yliaca in qua est dolor vehemens circa ylia. Sic apparet locus et colligantia et passio eius. Substantia eius est subtilior et ideo gracile vocatur, et propter [illegible] vocatur yleon. Eius iuvamentum est quia [illegible] retineat [illegible] ut in illo [illegible] possit [illegible] et ideo multum involutum. Et ad ipsum pervenimus plures vene mesaraice quod ad aliquod aliud et ab eis mesenterium debes extrahere, et quando ad partem eius superiorem iuxta stomachum pervenies tunc quia invenies quod circa partem sinistram ad spondiles declinat et ibi de est cum mesenterio, et ideo cum cautela incidas ne frangas aliquid. Et post incisionem invenies ieiunum intestinum quod taliter vocatur quia ipsum plurimum reperitur vacuum in bene disposito. Igitur causa sue vacuitatis est duplex: rectitudo eius, quia rectum est sicut intestinum ultimum. Secunda causa est multitudo colere pure que premit ad hoc

intestinu a cisti fellis p canale q
continuat cum intestino duodeno cu
quo id vinete continua et dico illud
primu intestinu et vocatur duodenu
quia eius longitudo ut in pluribus e
duodecim digitorum ad hoc intestinu p
uenit canalis quedam a cisti fellis et
ideo caue tibi externas ne istu ca
nalem incidas Et incidere intesti
nu duodenu bis inferius et liga 7
tunc incipiendo sicut incipit aur
et habebis sex intestina primu duo
denu secundum ieiunu 3m yleon et ista
gracilia et superiora 4tu est cecum
5tu est colon 6tum est rectum hec
omnia intestina videbuntur esse invo
luta continuata alligata dorso sicut
alligata sunt quia omnia viscera per
quoddam membrum quod vocatur en
charas vel mesenteriu a meseraicis
que in ipso sunt diffuse et vocatur
et secundum Ranon vocatur intilo i
q interiora tenens illud membrum
Substantiam habet compositam ex cordis
pannulis et ligamentis ut pre
dicta membra possit ligare et
ex substantia seposita pinguedinis ut dura
membra qualia sunt spondiles cu
mollibus qualia sunt intestina et
alia viscera sine medio non con
iugantur ut molle a duro ~~non~~ pa
natur Reliquas vacuitates que
sunt in hoc replent substantie glan
dose que multe sunt inter membra
et hoc est unu iuvatium carnium
glandosarum Aliud est ut susten
tent venas meseraicas que in
hoc sunt sparse sicut non est lon
ginquum quod ille carnes sunt facte
ad generandum humiditatem quia intesti
na et fex interdum hic tenetur ut
lubricarentur cito ab intestinis et
ideo videmus quod stercus liquidum
est et dato quod omnia sunt dura que
sumuntur magna tamen pars car
nis glandose est in parte superiori
et grossa in qua congregatur frequen
ter propter propinquitatem ad splenem
in illa ex qua causatur mela
ncolia hoc scito eleua mesen
terum vel dimitte donec scias ana
thomiam venarum que veniunt
ad stomacum et splenem ad quam vide
dum et aliorum membrorum infra
stomacum cu cannula precedendum et liga
fortiter et abscinde intestina fac
aut incisionem infra locum ad quem

peruenit canalis a cisti fellis ad inte
Visso de intestinis vide continua
bis et predas ad 3m membrum ut
puta stomacum de quo videre debes ista
sex que de aliis primo enim notabis
eius locum et circa locum nota primo sub
stantiam eius quia non sit cella ubi stomacus
3o de iuvativo ca. 2o de iuvativo stomaci et
ibi habetur totum quod dicetur de stomaco
et dictum est de intestinis et habetur ab
aliabate 3o sue techonice dispositionis
regalis ca. xx Est ergo locus eius in
medio corporis superioris et inferioris
dexteri et sinistri anterioris et posterioris
Sed tu hic dubitabis quare stomacus non
fuit positus inferius ad hoc dico quod causa
fuit duplex una quia inferius debent
esse membra ampliata propter aeris attra
ctionem alia quia propter fecem recepta
intestina debent esse continuata cu stomaco
Talia aut infra dyafragma debent
esse contenta et ideo vides quod superius
habet cor mete dyafragmate inferius me
senterium et intestina a dextris habet
epar quod apprehenditur v suis pennu
lis sicut manus apprehendens caput
v digitis a sinistro habet splenem
quo calefiant racione arteriarum eius
a parte anteriori zirbum a posteriori
habet musculos dorsi et venam ma
gnam et arteriam que sunt super
dorsum ut prius videbis et ideo locus
eius est in medio propterea quia sicut
cella cibi omnibus Situs
aut eius est quia licet sit loca
tus supra dorsum pars tamen eius
superior declinat ad latus sinistrum
inferior vero ad dextrum Causa
istius situationis fuit Nam propter
causas que dicentur in anathomia
epatis epar debuit esse in latere
dextro eleuatum et ut sit magnum
totam grauitatem dextre partis occu
pauit splen aut non et id in dextro
non potuit pars superior collocari
sed sinistra pars ergo inferior debuit
ad partem dextram declinare quia
in parte sinistra inferiori debuit
ad partem dextram declinare quia
in parte sinistra inferiori iuxta renes
est intestinum colon grossum valde
et involutum multis involucionibus
et occupat magnum locum sed in
parte dextra inferiori sunt inte
stina gracilia et subtilia que
modicum et paruum occupant locum
et ideo stomacus continuum ad partem inferiorem

debet declinare ad partem dextram ut
repleat vacuitatem ibi existentem et reddat
locum colon. Ex hiis apparet quare est lo-
cus stomachi. Et in dictis quare stomachus non
fuit locatus directe supra spondiles
dorsi. Ad hoc dico quod causa huius potuit
esse duplex. ut quod est dictum. scilicet ut redderet
spacium in parte dextra et replet in sini-
stra vacuitatem etc. alia quia si esset dire-
cte locatus super dorsum tunc orificia di-
cta scilicet superius et inferius essent directe
et ideo homo cum sit stature erecte stomachus
non bene contineret cibum sed descenderet
ab eo statim cibus ut igitur non conti-
gat sic fuit situatus. Sic etiam causa
huius fuit quia quantum ad os eius et
partem superiorem debet recipere meliam
a splene qui est a parte sinistra et
quantum ad partem inferiorem debet recipere
coleram ab epate quod est in parte dex-
tra. Et in parte dextra inferiori sunt
intestina gracilia et subtilia que mo-
dicum et parvum occupant locum. et ideo
stomachus quantum ad partem inferiorem debet de-
clinare ad partem dextram ut repleat
vacuitatem ibi existentem et reddat locum co-
lon. ex quo primo apparet scilicet colligancia
sequitur apparebit melius quia habet
colligancias cum splene cum epate et cum
corde. et illud quod dicitur declarabitur quia
apparebit quod cum splene habet colliga-
ciam per venas que apportant meliam
ad os stomachi et per venas que perveni-
unt ad latus sinistrum stomachi ad inter-
endum sicut cum epate habet colligan-
ciam racione venarum reliquarum. Et
cum cerebro per nervos qui perveniunt ad os
stomachi et sortitur in ipso vera par-
tem superiorem stomachi. Cum corde vero
habet colliganciam racione arterie magne
que est sub eo. Ex hiis possunt pa-
tere 3a scilicet huius figura sit quia rotunda
quia talis magis a nocumentis remo-
ta. Item quia cum aliarum capacissi-
ma. Stomachus autem multa debet
continere sed non est perfecte figure rotun-
de sed actualis magis propter causam
dictam quia pars eius superior est
declinans ad sinistram inferior vero
ad dextram ad medium curvabitur retor-
te. Sic renitens. Nondum autem pro-
condicentes de stomacho amodo appare-
bunt melius per anathomiam membrorum
reliquorum subsequencium. Patet etiam 4m
scilicet que sit quantitas stomachi quia ma-
gnus valde est cum intendit apportat
ipsum recipere et continere magnam

partem cibi. Verum est quod non est semper
in magnitudine sua ultima sed equatur
quantitati contente quia extensibilis
et corrugabilis est. Secundo autem videas
parietes eius et membra parcium eius. Par-
tes autem eius sunt duplices scilicet consimi-
lares et integrales que sunt quanti-
tative et determinate. Primo sunt due
tunice eius. Prima et intrinseca est ner-
vosa. secunda et extrinseca est carnosa. Verum
est quod prima est spissior secunda. quia
illa debet primo continere cibum. et ideo
ut non ledatur ab eo debuit esse
spissa. Item propter ad quod stomachus per illam
tunicam est valde extensibilis quod
requiritur inteendum propter multam quantitatem
cibi sed exterior licet communicat propter
digestionem sunt subtilior quia digestio
stomachi adiuvatur a membris vicinis cir-
cumstantibus. sed extensio et constrictio cibi
non. Et ille tunice non solum diver-
sificantur in subita quantitate et loco sed
situacione villorum quia in prima tunica
in prima sit appetitus et appetitus immediate
ordinetur ad attrahendum villi sunt
situati ad attrahendum. tales autem sunt
longitudinales et ideo in eo sunt villi lon-
gitudinales et quia attraccionem statim con-
sequitur actio et retencio quia omne
quod attrahitur. attrahitur ut retenta
neatur. quia attrahitur ut in eo me-
lius valentetur. Hinc est quod in hac tu-
nica fuerunt positi villi transversales qui
deserviunt retencioni. Verum est quod illi
locati sunt non in parte interiori illius
tunice sed exteriori eius. In secunda vero cum
ipsa ordinetur ad digestionem et digestionem
expulsio deserviat expulsio quia ei con-
sequitur sunt situati villi ad attra-
hendum. Tales autem sunt longitudinales
et ideo in eo sunt villi longitudinales. et
ex hoc apparet quare interior tunica
sunt nervosa et carnosa. Nam sunt
intrinseca propter villos longitudinales qui de-
berent esse in tunica ex intrinseca quod
est vel debet esse primum appetitus propter
alia causa est quia intrinseca ordinata
est ad senciendum. extrinseca vero ad dige-
rendum et alterandum. unde ut sensus
melior sit quam sibi immediate conveniat
sensus vel membrum suum. aliter vero
potest fieri per medium et digestio et
hoc expresse ponit Avicenna capitulo
de membris. et hoc quod intrinsecam tu-
nicam stomachi scilicet nervosam carnosam
per naturam digerentem operacio ad
illud quod digestum est in primo. Sine

rucsu puenire sentiens uo illud quod sentitur non pt sentire nisi elevando et s sensu tactus Alie uo sunt partes eius qntitate et determinate ut pars stoi superior 7 orificium eius pars inferior et orificium eius quod dicitur portanarium pars superior est s uam por parte inferiori In inferiori debet fieri digestio et cibus debet contineri in superiori non sunt orificia tn harum partium conveniunt et differunt Conveniunt quia ambo sunt posita a lateribus et non sunt posita uel facta in ultima eminentia partis superioris et inferioris sed pars inferior descendit magis quam portanarium pilorum ut cibus non descendat sed contineatur in ea ut in bursa quadam sicut superior supponit ori stoi ut quando sto repleto homo inclinaretur non ascendat cibus ad meri et ad os et specialiter quando multum replent stom et ex hoc potes videre quare ex superflua quantitate cibi dyafragma comprimitur et cibus non egreditur Item conveniunt quia ambo orificia sunt in sto in loco in quo continuatur uel alligatur dorso Nam os stoi recte in principio sue alligationis dorso et propterea statim est alligatum os stomachi ad spondilem ubi finitur et terminatur dyafragma et ista est tercia decima eo quod in duodena costa ultima mendosa ad quam terminatur dyafragma et ex hoc etiam apparet quod quando uis extrinseca alteratiua uel conformatiua uel aliter operativa circa os stomachi quod oportet est in dorso Circa 12 uel 13 am spondilem hoc facere et specialiter quando predicta impugnatur ab epate uel splene dummodo actiua adiri non impediat que in dorso est posita ibi aut spondilibus que vocantur spondiles renum alligantur sto usque ad portanarium Ciuus uo alia pars inferior a spondilibus obliquatur versus sinistrum et ideo non tm conveniunt ista duo orificia sed etiam differunt quia superius orificium quod os stomachi vocatur est magis latum quam inferius s portanarium et hoc fuit quia os stoi debuit esse bene latum quia per orificium inferius tm res digesta et subtiliata et liquida debet egredi

ideo non fuit ita latum et hec de partibus tercius est dictum ex quibus apparet Et quod inquiritur de stoi s que sit substantia eius quia apparet quod cum tunica nervosa sit maior in eo sbe nervosa est a dominio et ex hoc apparet que sit quod eius quia frigida et sicca etiam apparet que operatio uel iuvamentum eius quia duplex Primum ad appetendum cibum ad nutrimentum corporis et hoc per tunicam extrinsecam carnosam et membra coadiuvantia Ex hiis potes videre egritudines sit pati omni genere quibus possit pati. primo s membra principalia ut epar cor cerebrum et cum toto corpore Curare tm eam ipsa ex anathomia non multum dependet quam aliorum et hec de stomacho dicta sufficiant

Splenis anathomiam perfecte videre non poteris nisi abstraxeris aliquibus mendosis ex latere sinistro quas non perfecte elevabis sed ut sufficit operi tuo quibus abstractis locus splenis tibi apparet quia iacet sinistro stoi adheret quantum ad gravum eius qntitatem uo ad gravitatem eius alligatur dorso et syphac permixtis subtilissimis ossibus a syphac apparet igitur quod locus eius non ita in alto sicut locus epatis figura eius est quadrangularis quia in homine est in modum quadranguli propter figuram stoi cum gravitatem circumstantem in parte sinistra licet splen reple 3o vide quantitatem eius quia in homine proporcionalis partis est in quantitate respectu aliorum membrorum Colligantia uo eius est quia colligantiam habet ad cor epar mesenterium zirbum et stom Colligantiam habet ad omnia ista membra preter cor per venam que venit a parte epatis ad splenem que colligantia apparet Nam si extrahendo procedas videbis quod a vena concava epatis provenit vena magna ad splenem a qua descendit unus ramus in medio transitus eius inferius ad mesenterium ad ipsum intestinum et portat aquosiorem et humidiorem sanguinem Propterea quando ista vena approximat splenem iterum unus ramus circumflexa ab ea qui vadit ad intestinum item inferiorem stoi sinistram Propterea

peruenit ad splenem et grauitatem eius et in eius grauitate ramificatur in duas s. in superiorem et inferiorem. Inferior descendit inferius ad intestina et aliquantum ad partem sinistram. sed superior ascendens per grauitatem splenis ramificatur in duas quarum prima peruenit ad partem sinistram superiorem ad intestina. Altera uero ad orificium stomachi peruenit ad portandum melancoliam que mulgando profluit ad os stomachi ut moueat appetitum quod non remaneret in splene magis nec ipsum inuiat. Et ex hoc apparet tibi cum quibus membris habeat colligantiam splen mediante vena concaua epatis. Et habet colligantiam cum corde per arterias que ad ipsum veniunt per arteriam adorti que in dorso est infra dyafragma a quibus arteriis stomachus multum calefit in latere sinistro uel a splene ratione istarum arteriarum. Et hec sunt vna causa quare multe et magne arterie perueniunt a splene sicut alia causa sunt ut calore arteriarum sanguis grossus qui mittitur ad splenem subtilietur et digeratur. Quia splen habet substantiam raram in qua debet recipere humorem grossum melancolicum. Et ex hiis apparet tibi quantum quod de splene debes uidere s. que sit substantia eius quia substantia eius est rara spongiosa, ut quod apparet secundum s. unam exterius sit quia in comparatione ad cutem calide et humide et licet essentialiter sit frigida et sicca propter nutrimentum melancolie. et ex hiis tibi apparet quod cum recipiat humorem et contineat grossum et ineptum ad euentandum ad euacuandum quod frequenter repletur opilatur et apatur et resoluentia omnia fortia multum resoluunt substantiam eius si sunt fortia et dato quod boni humores competant. Et hec de splene sufficiant.

Epar videtur esse magis locatum in dextro latere aut plectens stomachum inferius eleuatur valde et non decipiat te quod in animali mortuo multum locatur sub costis quia non est sic cum sit sub dyafragmate et dyafragma extra costas coniungitur. sed hoc contingit quod membra spiritualia multum euacuauerunt et ideo uacuitatem eorum replent epar comprimendo dyafragma. et ideo debes trahere inferius et alias suum corpus eleuare ad inuicem. Propter quantitatem eius maxima in homine cum sit animal calidum et humidum. Secundo considerabis partes eius quarum quedam sunt intrinsece integrales. quedam extrinsece magis. Intrinsece integrales sunt v. penule eius et licet in homine sint separate tamen ab inuicem et quelibet illarum penularum est composita ex venis diuisis et dispersis per eas ad modum retis cuius vacuitates replete sunt a carne que est propria substantia epatis que est sanguis coagulatus. et in hiis venis continetur chilus qui ducitur ad minima et secundum minima alteratur et coniungitur ab epate et ideo fit ut quod toti epati contingat chilum et hoc ordinauit natura ut melior et perfectior fieret conuersio chili in sanguinem. Quia alteratio que fit secundum minima perfectior est. Sed tu dices quare non sic ordinauit in stomacho sed in eo posuit concauitatem. Dico quod hoc fecit quia in stomacho perfecta digestio non debet fieri sicut in epate. Item quia in stomacho assumuntur cibaria grosse forme que non possent per strictissimas vias penetrare. sed ad epar tamen substantia liquida debet peruenire et penetrare. et ista decoctio. et si fiat in toto epate. maxime tamen fit in parte superiori et propter hoc pars ista magis est solidior. et compacta magis. Partes eius extrinsece sunt partes quibus mediantibus cum aliis habet colligantiam. Nam cum corde habet colligantiam per venam chili que oritur a gibbosa parte epatis et arterias ut videbis in anathomia cordis. et vena chilis habet colligantiam ad dyafragma cum suspenditur et ad spondiles siue dorsum cum alligatur per panniculum eius. Panniculus autem eius est duplex s. recipiens et inuoluens et suspendens. Primus est sua substantiam velans. secundus est suspendens ipsum superius ad dyafragma. Ex prima quidem patitur dolorem extensiuum. Ex secundo patitur dolorem aggrauatiuum a re aggrauante. quedam uero sunt partes que sunt exteriores et ille sunt duplices. s. vene et canalis a cystis fellis. De canali postea videbitur. Vene autem sunt duplices s. chilis que oritur

a gibbositate epatis / et grauia siue
porta que oritur a grauitate epatis
De anathomia chilis porta videlicet
porte aut / sunt 4 venarum intrantes
epar sicut sunt 4 penule epatis
iam dicte Egredientes vero ext
epar sunt octo · due parue in qui
bus non laborabis ad discernendum
quia sufficit tibi si sequeris discer
nes sex alias Prima vadit ad
dextrum stomachi ad nutriendum ter
tiam exteriorem stomachi et specia
liter partem inferiorem 2a vero va
dit ad splenem cuius anathomiam
iam vidisti in anathomia sple
nis · et ista est valde magna et
bene discernibilis / 3a tendit ad
latus sinistrum et vadit ad intestinum
rectum ad excitandum a cibo humi
ditatem si qua remansit innatura
Sed quarta vadit ad superiorem par
tem stomachi dextram ad nutriendum ipsam
in opposito eius que veniebat a
splene ad nutriendum latus sinistrum
Quinta pars dividitur quia una
vadit ad dextram partem zirbi ad
nutriendum zirbum in opposito illius
que veniebat a splene ad nutri
endum latus sinistrum zirbi Alia
vero pars vadit ad colon ad sustan
dum quod est in ipso ad nutriendum
et propterea in parte dextra cum colon
magis continuat zirbus Sexta
vero pars vadit ad ieiunum et re
liquum eius dividitur per intestina
gracilia scilicet ylion usque ad rectum
et in isto sunt plures vene mese
raice quam in aliquo alio · et propterea
ille ramus erit nobis valde ma
nifestus et hec de 2a videlicet circa epar
Quartum quod debes videre est
forma figura eius Nam figura
est lunaris quia grauitatem habet
et gibbositatem propter quod sunt apa
ratum in gibbo eius debet esse
figure lunaris Quinto apparet
tibi substantia eius quia admodo in
eo est caro propterea quia est sicut san
guis coagulatus ideo est etiam eius
complexio calida et humida Iuvamentum et
operatio eius est chilum sanguificare
et quia ydropis est proprium nocumentum
sanguificationis manifestum est quod ydropis est
propria passio epatis Quod autem
aquositas vel ventositas humida
perueniat ad totum ut in ypostasi epa
tis patet quia per venas · quam

aquositas et ventositas peruenit ad
grauitatem venarum ut in asclite et tym
panite determinatum est supra in anatho
mia ventris et stomachi
Cistifellis locus est in grauitate
epatis in media penula eius
et causa huius sunt quod coleram quam con
tinet debet transmittere ad intestina · propter
causam dictam superius unde aut aliquis
coleram transmittit leviter ad intestina · quod
si esset locatus in gibbo epatis item tunc
non attingeret intestinum colon propter nocu
mentum superius dictum Sed tu diceres quod
quo verificabitur dictum Galieni 3o de iuvamentis
membrorum capitulo 3o quod purgatorium colere
est in medio venarum · que portant san
guinem ab epate et venarum inferiorum que
attrahunt et adducunt chilum ad
epar Dicendum quod illud dictum habet
veritatem de loco colli cistifellis · quia
initium colli eius est in medio epatis
ut potes videre ad sensum · et debuit esse
initium sui actus cum in medio epatis
compleatur digestio humorum · ergo ibi
debet sanguinem deputare a superfluitatibus
omnibus · et ideo collum cistifellis debuit
ibi esse vel ortum habere / et licet
bursa sive vesica cistifellis sit lo
cata ut dictum est / sed tu debes videre
et colligantiam eius apparet ex ramis
suis quos discernes elevando cisti
fellis a parte inferiori / et tunc certe
videbis quod habet duplicem partem scilicet
vesicam continentem et collum suum
deferentem et deportantem / et illud
collum usque ad distantiam quandam
est unum et postea bifurcatur / et unus
ramus eius penetrat ad epar ad
medium sui · vel melius oritur a me
dio loco epatis ad attrahendum co
leram ab epate Alter ramus ma
gnus descendit ad intestinum duo
denum sicut vidisti superius · et ille bifur
catur · quia ab ipso parvus ramus
ramificatur quia vadit ad fundum stomachi
ad confortandum digestionem et ille
fuit parvus ut expulsiua non super
flue stimularet et illud est verum ut
in pluribus · aliquando vero iste ramus
est maior eo qui vadit ad intesti
num predictum Et ex hiis ad sensum
poteris videre solutionem cuiusdam
dubitationis que consueuit fieri 3a
de crisibus nathibus vero Quare
dicit Galienus quod per illud collum sup
cistifellis attrahit coleram et expellit
quia videtur tunc quod expellat ad idem

membrum et locum in quo attrahat
ad quod declaratum est quod id est ideo colli
usque ad quandam distantiam. Postea non
bifurcatur. Ex quo apparet tibi que
sit colligantia cistis fellis quia colli-
gantiam habet cum epate intestinis et
stomacho. Item habet colligantiam cum vene re-
nalium arteriarum et nervorum cum aliis
eo quod ad ipsum preter canalem pervene-
runt vene et arterie quas potes vi-
dere ad sensum ad ipsum intrantes. Quia
ex ipso non videtur quod pervenit
ad eius gravitatem secundum G. in commento 3o
sic ad ipsum pervenit nervus quibus
mediantibus habet sensum. Et ex hiis appa-
ret quis numerus parvus eius et quantitas
scilicet que sit quantitas eius et quantum
scilicet que sit figura eius quia figure
oblonge cum rotunditate substantia eius
pelliculosa est. Et iuvamenta eius pa-
tent ex dictis quia factus est ad at-
trahendum coleram rubeam et superflu-
am ab epate et ad expellendum eam
ad intestina ut dictum est. Ex hiis
potes videre que sint infirmitates
que in ipso possunt contingere et sunt
valde nocentes quia sunt opilan-
tes. Ista autem opilatio potest dupliciter
esse quia vel est opilatio facta
in collo eius quod tunc cum non ex-
purgetur colera ab epate cum sangui-
ne permiscetur per totum corpus et
si ipsa sit subtilis colera et corpus
sit aptum ad febrem tunc ipsa est causa
febris putride colerice. Si non sit gros-
sa causa erit ictericie et tunc ege-
stiones possunt esse colorate secundum quod
magis et minus secundum quod magis vel
minus de colera attraxit ad intestina.
Secundum autem accidit quod illa opila-
tio est in canali que pervenit ad
intestina quia clausus est canalis
et tunc putrefiet et generabit febrem
tertianam vel quotidianam et tunc ege-
stiones non erunt tincte sed tertia
est quod existit opilatio in canali que
pervenit ad epar. et tunc egestio non
erit tincta neque ad cistim colera at-
trahitur et ideo in eo non continebitur
et propter non putrefiet in loco pre-
cipuo et ideo colera generat tertianam
vel febrem quotidianam. Et nota bene
has opilationes quia multum va-
lent tibi ad curam et multotiens con-
tingit et ex hiis habes anatho-
miam perfectam epatis. Igitur hiis
expeditis poteris elevare splenem

et abscindere epar sed non in toto sed
circa gibbum eius ubi est origo ve-
ne chilis dimitte partem quandam ut
alia videas que reservamus ad po-
steriora de epate et vena illa. Stomachum
autem dimittas sed eleva mesenterium quia
eius anathomiam vidisti in anatho-
mia intestinorum.

Quibus omnibus elevatis apparet
tibi vena magna que est ramus
chilis descendentis et arteria magna
que est ramus adorti descendentis. Et
quia ista vena chilis est in directo
renum. Ab ipsa ramificantur due vene
que vocantur emulgentes. Quarum u-
na vadit ad renem dextrum. Altera ad
sinistrum. Orificia tamen istarum non sunt
in directo sed unum est altius et su-
perius altero. Et hoc ne unus renum im-
pediat alterum in attrahendo. Superius
autem ut in pluribus est orificium vene
que pervenit ad renem sinistrum. Et
licet aliquando sit econtrario. Et causa illius sunt
quia ut in pluribus ren dexter ma-
gis debet esse elevatus ad superiora quam
sinister. Et hoc causa quia calidi est ele-
vare ipse autem calidior est ipso sinistro.
Item quia monoculum intestinum lo-
catum erat in dextra parte sub rene.
Item epar erat elevatum superius. Splen
vero in latere sinistro magis de-
pendebat. Sed si aliquando epar esset ma-
gnum monoculum autem parvum esset. Colon
vero in parte sinistra esset elevatum
et pars sive ren sinister esset cali-
dior dextro. Tunc esset econtrario. Hoc tamen
raro est. Quelibet harum emulgen-
tium vadit ad renis gravitatem. Et
ideo debes circa carnem excoriare. Et
melius est ut excarnes illam que
vadit ad renem dextrum propter causam
que dicetur. Et in ea renes concava
et videbis quod ad concavitatem et
gravitatem venit renis. Cum renis
iam tibi apparet locus. Quia locus
eius est quod iuncta epar. Sed tu di-
ceres quare non sunt inferius
iuncta vesicam. Dico quod causa huius
fuit ut bene attraheret aquositatem
ab epate. Quando enim membrum attra-
hens est prope illud a quo debet
attrahere tunc attractio est me-
lior. Colligantia etiam eius cum
epate apparet quia magnam ve-
nam recipit ab epate mediante ve-
na chilis. Ut per venam illam aquo-
sitatem urinalem que annexa est

superflua corpori. Postquam sanguis e-
gressus est epar attrahit et expellat
sed cum hac aquositate attrahitur
aliquid sanguinis. quia secundum G. 1°
de iuvamentis membrorum capitulo 3° et 3° de
virtutibus naturalibus ad membra ad
que superfluitas aliqua attrahitur per
canalem latum simul cum superfluitate
iuvamentum s. sanguis simul attrahitur
Et est causa quare ad splenem
et renem simul cum superfluis propriis
utrumque attrahitur sanguis sed
ad utramque vesicam fellis s. et
urine pura superfluitas attrahitur
sine sanguine mixta sed ad ve-
sicam depurata et separata a san-
guine. ergo oportet ut in renibus co-
letur et depuretur colatur autem quod
ad concavitatem pervenit renum quam
videre debes scindendo renem in
parte gibbosa eius non concava et per
longum protrahe usque ad concavitatem
videas autem statim apparet tibi
quidam panniculus sine carne pen-
nis carens. et ista est vena emul-
gens raca facta ad modum cola-
torii. et per has porositates habet
urina transire. sanguis autem
non. et ideo colatur urina et distil-
latur inferius in rene ad orificium
vene cui continuatur porus uritidis qui
descendit inferius usque ad vesicam
et urina per ipsum descendit ad vesicam
et ex hoc apparet tibi quod habet colli-
gantiam ad vesicam. sicut habet colli-
gantiam per arterias que ad eum perve-
niunt cum corde et cerebro ratione
nervorum qui perveniunt a nucha ad te-
gendum panniculum eius. quo mediante
sentit et sanguis remanet in re-
ne et attrahitur ad substantiam eius
et nutrit eum. Ex hiis apparet
3m s. quis numerus. quia primo distinctum
est quod duo sunt. dexter et sinister
et causa una sunt ut si nocumentum
uni accidat alter operationem perficiat principaliter
secunda sunt ut totam superfluitatem
aquosam que multa est plus
quam aliqua alia sine digestione vel
complete possent attrahere Et ex
hoc apparet quod tamen unus sunt splen
et unus cistifellis Et cum dicis
quare non sunt unus magnus
potens attrahere totam aquositatem
ad hoc videtur G. in preallegato quod
si esset tamen unus magnus tunc corpus
humanum rectum non esset et in
lateribus esset inequale quod verendum
et enorme esset. Situs autem renum
patet. quia [illegible] gravitatem
et panniculi colatorium. Ergo notes quan-
titatem et figuram. figura oblonga
est ut ab ipso et in ipso distincta
forent duo orificia predicta. Appa-
ret et quantum quod que est substantia eius quoniam
carnosa est et solida multum ut ab
aquositate mordicativa non ledatur
vel solvatur. et apparent iuvamenta
renum Et ex hiis nota hic quod in renibus
ex quolibet genere egritudinis accidit
difficilis egritudo. Primo ex mor-
bo complexionali ut ex superflua cali-
ditate dyabetes quod secundum G. 6to
de interioribus assimilatur lienterie stomachi
quia tanta aquositas subito ex-
trahitur et expellitur sine digestione
a renibus. Patitur etiam morbum compo-
sitionalem proprium et specialiter in uno ut
lapidem pilos arenulas lapides
autem aut arene generantur ut plurimum in
eadem materia et in eodem loco. nam materia
omnium eorum sunt humores grossi
qui inspissantur et densantur a caliditate
renum. et interdum est quod pori in-
spissantur. tunc fiunt pili subtiles
et longi. quia materia eorum per poros
aliquos strictos paulatim expellitur
et continuata sunt a poris tales ex-
pelluntur paulatim. et continuo fit quemad-
modum pili et capilli. in qua illa materia
plus exuritur generatur arena que
aggregata generat lapidem. et
hic lapis est rubeus. quia renes
rubei sunt Et ille lapis si sit
ita magnus quod non possit egredi
per porum uritidem vel non frangitur
faciliter [illegible] cure. quia non
nisi per incisionem. a qua [illegible]
[illegible] Si non sit primus et frangi-
bilis difficulter curatur et expellitur
cum fortissimis doloribus cum transe-
at per membra valde sensibilia et
ingrediatur per tortuositates vesice
que sunt ita stricte. sed fortitudine
virtutis aperiuntur et dilatantur
et non est longinquum quod aliquem scin-
dant. Patiuntur etiam renes so-
lutionem continuitatis quantum ad venam
eorum ex qua accidit fluxus san-
guinis cum urina. Et nota quod
hec solutio continuitatis huius vene
que est causa fluxus sanguinis
proprie debet intelligi esse facta et
fiat in parte in qua vena illa

est subtilior et rarior et hec est pars panniculi velatoris ut apparebit tibi ad sensum et ideo quia illa solvitur cum debet sanguinem prohibere descendere non prohibet ideo sanguis egreditur cum vena et sic minuitur sanguis. Cuius est quod dicunt alii quod id accidit ex vena soluta super renes et dicunt sperma causa est eius quia vena dilatatur in generando. Sed tene primum dictum quia rationabilius est et sensui magis concordat. Quatur 3o sine quarto generatiunem oppositam ut apostema et tunc inhereret dolor in fixus propter substantiam suam solidam aggravans ac si lapis esset in loco infixus et in dolore est multum aggravat tum colica tamen de hoc dictum est supra. Hijs cognitis non eleves renes sed quere venas adversa spermatica ut videas ortum eorum et ideo dato quod vesica sit gravata quatuor membrum generationis tum similitas anathomiarum vasorum spermaticorum et testiculorum.

Debes ergo scire quod membra generationis in viris et mulieribus conveniunt in aliquo et in aliquo vero in aliquibus differunt. Conveniunt primo in vasis spermaticis quantum ad ortum eorum quia secundum Avicennam 3o canonis fen 20 et 21 de anathomia matricis vasa spermatica in viris et mulieribus oriuntur iuxta renes ita scilicet quod vasa spermatica que sunt in parte sinistra ortum habent a vena emulgente sinistra et dextra ortum habent super renes scilicet vene a vena chilis et arterie ab arteria adorti et quia hee vene ortum habent a corde et epate ut infra videbitur. Potes cognoscere quod vasa spermatica sunt diversa a corde quia non tangentur sed mete et hic in viris et mulieribus poteris videre licet dissonant in loco originis in locis tamen ad que terminantur in mulieribus et viris multum differunt quia in mulieribus terminantur ad matricem in loco exteriori ubi sunt testiculi. Primo propter loquendo extra matricem revolvuntur et exeauntur et exeunt tarnibus minutis glandosis replentur et ipsa non sunt veri testiculi sed viri vero sunt sicut testiculi leporum facti propter predictam utilitatem et ut generet quandam humiditatem

salivalem que sit causa delectationis in mulieribus. Praeterea illa hec vasa penetrant substantiam matricis et ad concavitatem eius pertingunt et fiunt ora ipsorum et vocantur cotilidones quia eis mediis alligatur fetus matrici per que etiam fit fluxus menstruorum et quedam perveniunt ad os matricis nervosum ad apportandum humiditatem salivalem iam dictam. Et ab hijs venis oriuntur vel ramificantur due vene a quolibet latere una que in matricem penetrat et ascendit et quanto plus ascendunt minus occultant et extra matricem magis apparent donec perveniunt ad mamillas. Et ideo in mulieribus quando tu facis anathomiam in matrice has venas considera et conserva huius locum in hac muliere scilicet in porca aut in alio animali habente inter mamillas in matrice ille vene oriuntur a matrice et manifestant in matrice et per hanc venam vel has venas descendit ad confinium pectoris inferius.

Sunt in directo pomi granati una vena que venit ad mamillas ad decoquendum sanguinem qui debet converti in lac et ista non videtur nisi una et in porcis pregnantibus valde apparet et tunc apparebit tibi colligantia matricis et mamillarum per venas et etiam apparet quare appositio ventosarum ad mamillas restringit fluxum menstruorum. Et ut conveniens sit sermo. Si facis anathomiam in muliere debes post vasa spermatica videre anathomiam matricis. Et sicut in aliis membris videas primo locum et colligantiam 2o figuram 3o quantitatem 4to substantiam 5to numerum partium eius 6to iuvamenta et nocumenta eius. Locum eius videbis quia est situata in granite alchatim et est granitas fundata spondilibus alcatinis et caude a parte posteriori et ex parte anteriori que dicitur pecten vel femur. Et ipsa matrice locata est inter intestinum rectum quod est sicut vesica eius a parte posteriori et vesicam a parte anteriori et specialiter quantum ad collum eius alter sit granite vesice inter dextrum autem et sinistrum est posita in medio

directe Ideo videas colligantiam
eius que iuxta est · quia colli
gantiam habet cum cerebro ratione
nervorum multorum et propinquus cum sto
paci ratione continuitatis cum membris
que in medio ut dyafragmati re
nibus et matrice Quia mediantibus
hiis cum predictis colligatur et spe
cialiter cum mamillis ut dixi · Uter
etiam cum eis sit colligans mediantibus
aliis venis que oriuntur a ve
na chilis ascendente que oritur
sub furcula ut infra dicetur · col
ligata est etiam cum membris inferio
ribus ut cum vesica per collum eius
· et intestino colon alligata est
anchis et vicinis partibus umbi
licum sive que sunt ligamenta
grossa et fortia alligantia ma
tricem ad anchas que iuxta ma
tricem sunt grossa et lata iuxta
anchas subtilia procedentia sicut
cornua a capite animalis ideo vo
cata sunt cornua matricis / Figura
eius est sicut quadrangularis tamen
quadratum rotunditate habens collum
longum in parte inferiori · et huius
figure sunt exigentia loci et v
tilitas vel necessitas per quam
sunt creata sicut post dicetur
quod propter talem figuram habet di
stinctiones cellularum septem que
dicentur Tercio videas de quan
titate eius Cuius quantitas ipsa
est mediocris secundum quantitatem re
sidue Variatur tamen ratione aliorum
quia maioratur et minoratur ratione
impregnationis quia mulier que fe
cundavit habet maiorem matricem
quam sterilis Ideo ratione coitus quia
mulier utens coitu maiorem
habet matricem quam in virgine vel
· in continente · sicut accidit viris
in pudendo · eo quod operatio magni
ficat membrum secundum Galenum · 6to de in
terioribus 3o ratione etatis · quia iu
venis maiorem habet puella et et
iam senili · 4to ratione complexionis et
habitudinis corporis Ista potes
colligere secundum Galenum 11o in ca. predicto
Et propter istas causas mulier quam
anathomizavi anno domini 13 · 71 ·
de mense Januarii maiorem
in duplo habuit matricem quam illa
que eodem anno de mense mar
tii Potuit etiam esse et quinta
causa quia posuit ibi auctor s.
quia prima erat vetera menstrua
et menstruata sed in tempore menstruationis
impregnata et ingrossata materia di
versificatur aut materia plurium ge
nerantium maior est quam materia v
nius generantis et propter tenuitatem ma
ior erat materie porte quia que
nathomizavi anno 1 3 · 06 quam umquam
viderem in femina humana Po
tuit tamen esse et alia causa quia
erat pregnans et in utero ha
bebat 13 porcellos et in ea mon
stravi anathomiam fetus sive pre
gnantis quam tibi narrabo · Sexto
videndum ad substantiam eius substantia
eius est nervosa et pelliculosa
ut possit dilatari ad fetum con
tinendum · ideo et frigida et sicca est co
plexionis · et substantia eius est spissa
multum quia spissa in dilatatione
non · Quinto vide debes numerum partium
eius · ipsa enim habet partes extrio
res et extrinsecas · extriores sunt la
tera in quibus sunt alligati testiculi
vasa seminaria etiam dicta cornu
a eius et collum eius extremitatis
est vulva Et circa collum nota
quod ipsum est longum in quantitate pal
mi ut virga latum et dilatabile
et ideo pelliculosum et rugosum
rugas habens ad modum sanguisu
ge ut titillatio ei ex motu
virge contingat et in extremitate eius
superiori vel anteriori est foramen
colli vesice infra vulvam per duos
vel tres digitos · et in extremitate
vulve sunt pellicule due se ele
vantes et deprimentes se supra
orificium predictum ut prohibeant
ingressum aeris et cetera extrem
peracta in collum matricis vel re
cte sicut pellicula pueris virginibus
(...)bicerum · et ideo vocat eam hali
albas loco pallegato (...)itia ma
tricis Partes intrinsecas poteris
videre scindendo eam per medium
· et tunc videbis quod eius est ner
vosa multum sicut ad modum cera
tuli iuxta nati · vel ut (...)ius
loquitur ad modum tele aranee
· et in superficie eius in virginibus
est velatum velamine subtili ner
voso · et hoc in violatis corrumpitur et
ideo sanguinatur Continentias vero
eius habet 7 cellulas · iii in par
te dextra · et iii in parte sinistra · et
unam in summitate seu in medio eius

eius et ille cellule non sunt nisi
quedam concavitates in matrice exi
stentes in quibus sperma potest co
agulari cum menstruo et contineri
et alligari orificiis venarum
Ex hiis omnibus apparent iuvamenta
matricis quia primum est fetus
propter conceptionem et ex consequenti ut
totum corpus superfluo sanguine
et indigesto purgetur et hoc in
homine quia alia animalia me
struorum fluxum non compatiuntur
quia tales superfluitates sumuntur
in eis in pellem pilos ungues
rostra et pennas et hiis homo
caret Et ex hiis patet quod multis
passionibus est submersa et mul
ta membra eius per compassionem
compatiuntur. que sunt ei passi
ones propter accidentia et cause et
cure longinquum esset enarrare
et extra propositum intentionis sed quere
illud in locis appropriatis ut in
3a canonis fen 21a et Serapione Ra
si et Iohanne Mesue et com
passiones sunt tot quot sunt me
bra quibus alligantur que iam
vidisti Unum tamen ex anathomia
poteris comprendere quod ponit Galienus 6o
De interioribus scilicet quod suffocatio ma
tricis non fit quia matrix cor
poraliter moveatur usque ad gu
lam vel pulmonem quia hoc est
impossibile sed hoc accidit quia ipsa
non potest expellere vapores per
partes inferiores propter aliquam
causam ideo movetur et constrin
gitur in parte inferiori ut ex
pellat ad superiora. et si isti vapo
res propter colligantiam iam dictam
pervenerint ad stomachum et per compassi
onem ad auriculam cordis faciunt
singultum et eructuationem frequenter
et tunc mulieres dicunt quod ma
tricem habent in stomacho Si vero
hii vapores ad pulmonem pervenerint
et impediant inspirationem eius et
dyafragmatis scilicet anhelitum. dicunt
mulieres quod matricem habent in
gula sive in trachea arteria
que ordinata est ad inspirationem
anhelitus inmediate Si vero illi va
pores pervenient ad cor quod
raro contingit suffocantur cum sin
copi pariuntur et tunc dicunt
mulieres quod matricem circa ad cor
pervenerit Unum est quod hec suffocatio

fit per compassionem ad dyafragma
propter alligationem quam matrix habet
ad dyafragma et ad lumbos Non
enim pervenit ad hec membra sed
vapor quo autem possit et per quas
vias pervenire potuisti videre Et
que sit curatio et cum quibus hec
queras ab auctoribus quia ana
thomia a nobis proposita dat notitiam locorum
et ideo narravi anathomiam ma
tricis et vasorum spermaticorum mu
lieris Et visa est convenientia
oppositum in viris et mulieribus quantum
tum ad originem. sed dictum est. quod
tamen in viris testiculi sunt extra
sicut sunt in quolibet animali
quod dicitur esse morosum in coytu sicut
omnia quadrupedia preter equum
vasa habet spermatica intra mirach
non terminantur sed egrediuntur mi
rach et testiculis copulantur ut
duobus suspensoriis Quia membra
nobilia non sunt tuta ab offen
sionibus extrinsecis debent igitur esse
velata panniculis Ista vasa non
contenta in mirach et contenta et
velata sunt panniculo orto ad
syphac quod nominatur didimus. cuius
orificium est in fine ylium clau
sum sed nimium existens in pressu
eius secundum quantitatem eius vasa
rum dilatatum existit in fine eius
dilatatur ad quantitatem testiculorum
et in parte ista vocatur bursa
testiculorum sive ozeum sic apparet osseum
tibi figura istius didimi et quan
titas et numerus panniculorum eius et sub
stantia et positio seu colligantia
Apparet etiam eius iuvamentum
quod factum est ad continendum ad
custodiendum testiculos et vasa
spermatica venientia ad eos. egri
tudo est specialis cuius cognitio
et cura declarata ex anathomia
Et est dilatatio orificii eius
propter nimium que causa est ut illa
que inter syphac continentur de
scendunt in ozeum et talis descen
sus dicitur hernia Et quia
illud quod descendit possibile
est quod sit ventositas vel aquo
sitas vel intestina. et secundum hoc
triplex est hernia scilicet ventosa aquo
sa et intestinalis Carnosa vero
non causatur ex descensu alicuius
Curantur autem hee passiones per con
strictiva emplastra et ligationes secundum

quod ponunt auctores sed illa que
est intestinalis specialiter quia per-
cessit iam circumgyra curatur.
Et modum videas quia supinatur
homo et intestina reintromittuntur
sive ad proprium locum redditur. Postea
ca testiculi reducuntur superius donec
sit in loco altiori in quo posset
esse et illum locum signa quia
tunc est recte super os femoris
et in loco illo debet fieri incisio
vel perforacio non super locum
illum quia tunc perforacio in-
carcerata vel aliquod intestinorum non
debet etiam fieri infra locum illum
qui remanet post consolidacionem
eminencia magna preter naturam
Significato loco debet fieri perfo-
racio et ista fit a quibusdam cu-
rasoris et circumcisis expediunt et ra-
dunt cum ea extraenando didimum
et testiculum ab orco et postea al-
ligant in parte superiori et ab-
scindunt didimum et non testiculum
et sumunt et ligant in parte su-
periori et ponunt medicamina for-
titer constrictiva et dimittunt
Vel fit illa perforacio cum cauterio
caustico corrumpente et adurente
cutim in loco illo postea ponunt
arsenicum sublimatum quod corro-
dit et causticat et stringit adu-
rendo et omnes partes didimi
corrosas extrahunt postea vero
consolidant

Expedito didimo debes scire
quod auctores ponunt scilicet quod va-
sa spermatica sunt duplicia pre-
paratoria et differencia preparato-
ria sunt hec que descendunt
a locis predictis ad testiculos
et iuxta partem superiorem testi-
culorum ingreditur et ista vasa
sunt nervosa magis et quanto
plus ascendunt ad testiculos
tanto magis sunt nervosa et a-
scendunt usque ad locum ossis fe-
moris ubi incipit didimus egre-
di et tunc profundantur in nervis
iuxta loca vesice et colli eius
et tamen procedunt usque ad vir-
gam et ad meatum virge per-
venit in loco qui est in fora-
mine ossis femoris et tunc per-
meatur qui ibi sunt duo scilicet
vasa preparata que emittunt ista
que appertinent a testiculis

quod ab eis generatum sunt in capite
aliqui et illud sperma emittunt in ca-
nalem virge virga vero postea ext-
emittit vm est quod illa foramina
non bene poteris videre nisi quia
anathomisatis virgam Et ex hys tibi
de testiculis hominis et vasis sper-
maticis apparet figura et substancia
quia testiculi sunt glandosi appa-
rnit quantitas et posicio et colligan-
cia apparet etiam iuvamentum eorum
Et ex hys apparet egritudo quando 172
inducuntur vel apostemantur vel opi-
lantur vasa vel alia de causa materia
spermatis non pervenit et cessat coy-
tus Sicut interdum propter opposita
causas fit emissio spermatis invo-
luntaria et maxime contingit propter
spasmum vel mollicies predictorum
membrorum et vasorum

His completis eleva et valde
extraenando vm pocius verticem
vel ambos et videbis quod terminantur
ad vesicam iuxta meatum eius Et non
est perforacio vesicam directe vero
foramine magno sed foraminibus
parvis et obliquis et lateralibus
procedentibus intra tunicam et tunicam
vel inter tunicam et receptorium et hoc
factum est ut quia vesica impletur
urina urina vero non redeat
ad renes urino quanto plus repletur
magis tunc illa foramina clau-
duntur quia paries urinis tunice
ad parietem alterius tunice sive
receptorii applicatur Scinde ergo
vesicam et videbis eius magnam
concavitatem que nervosa est et
videbis eius collum carnosum
et musculosum ut temporalibus deter-
minatis quando oportet et homo velit
expellat urinam et quando est
intrem remeat et quia muscu-
losum est eius collum si incidatur
vesica in eius collo consolidatur preter
si in fundo non Collum autem eius est
perforatum foramine recto per quod
emittit urinam ad canalem vir-
ge et extra egreditur nam illud
collum statim est continuatum cum
primo virge ut poteris videre
Et sic ipsius vesice pz quantitas
locus seu colligancia iuvamentum et
substancia et iuvamentum Egritudi-
nes potest pati omnium modorum
una tamen patitur que dicitur
litiasis nam in eius quantitate

grauitate pt' ḡnaū lapis ex humo
rib; inuiscillaginosis congregat' inea
et condensat' a caliditate superflua
et hic lapis creatur cū dispositio
nib; eius uel per missionem Na
hic lapis situato homīe debito
modo ne possit se mouē sedendo
dz cum digito posito in anū et
cū manu a posita super femur
conduci ad collum vesice et con
ductus ibi retineri Deinde dz fieri
incisio in loco colli et cū tenacu
lo violent' extrahi et hoc si la
pis est magnus si uō sit paruus
qd per canalem virge possit ex
trahi dz p compressionē factam
cum digitis ex collo uesice co
ducto usq; ad virgam et si non
egreditur cū tenaculo paruo
debet extrahi

Ultimo uō est virga continuata
cū collo vesice cauernoso con
tinuata cū ligamentis et cordis
que oriuntur ab osse femoris cū
multis neruis ortis a nucha
et id est valde sensibilis et exte
sibilis est etiā continuata cū ma
gnis venis et arteriis Quia ad
virgam et ad linguā veniunt
maiores vene et arterie qz ad
aliquod membrū eiusdem qn̄
titatis venis et arteriis ortis a
vena descendente et arteriā in
loco ubi bifurcat' ad duas an
chas et id in loco ptimeon in
volute sunt ille vene et ar
terie et sunt magne et ibi
est locus seu principiū virge
Et ppz hoc hee vene sunt sic
radices virge et ppter istas vir
ga tota est neruosa et sue cauer
nositates replentur ventositas
generata in predictis arteriis
et quia ventositate replentur
erigitur virga et ut melius
anathomiam eius videas debes
ossa separare femoris et eleuare
virgam cū vesica et intestino
recto uel sine illis et diuide
virgam in longitudinem usq; ad
canalem eius et tunc in principio
eius apparebunt tibi duo foramī
na predicta et apparebunt eius
cauernositates Ex hijs que vides
qn̄titatem eius quia qn̄titas siue
longitudo eius est unius palmi
sicut et longitudo colli matricis

Apparet etiā substā eius quia nō
vacua est preter extremitatem eius q̄e
vocatur sphincter Apparet etiā nūs
paruū eius apparet positio et colli
gantia figura uō eius oblonga
quia virga in homine est absoluta
non applicata ventri sicut in q̄
drupedibus et causa sunt quia
homines in coeundo non coniungunt
sm̄ dorsalia sz amplexando Et
si x cū virga eleuasti intestinū
siue extremitatem intestini recti cuius
anathomiam diximus supra tunc
in illo cognosce intestinū siue ex
tremitate eius que dicitur anus
musculos mouentes seu capientes
et constringentes Considera etiā et
venas emorroydales que in extre
mitate eius sunt et in aliquibus
sunt magis pfunde sicut in qui
busdā predictis terminat' aperiunt
et fit fluxus emorroydarum Et
in hijs completa est anathomia
membrorum naturaliū que conti
nentur in ventre Hijs expeditis
incipe excoriare ventrem me
usq; ad principiū colli quia us
qz ad principiū capitis sunt mem
bra spūalia Et nō sunt priores
ille hēt duplices partes s' partes
continentes et membra contenta
continentia sunt membra pectoris
Et pectoris sunt duplices partes
s' exteriores et interiores Exteriores
quedam sunt directe et quedā
laterales Directe sunt siue vo
cant' partes furcule et ille sunt
due sz furcula superior et furcu
la inferior siue pfuncyle late
rales partes vocant' latera pe
ctoris s' dextrum et sinistrum
Interiores aut' partes sut qnqz
s' cutis pinguedo que note sunt
mamille musculi et ossa et carti
lagines Secūm

Mamillarū primo videas figuram
quia figuram habent curuabili
te et rotundum quia debent esse
capaces sanguinis qui debet con
uerti in lac Item quia ut di
cunt G. s' scutū cordis et ideo
non debent habere figuram totam
anteriorē talis aut' est rotunda
habet aut' papillas ut fetus no
uiter nati possint sugere lac ex
eis Deinde videas substāntiam quia in
parte hnt' carnes glandosas quia

sanguis superfluus bene decoctus
in eis debet conuerti in lac et ista
conuersio est per infrigidationem eius
et ideo carnem habuerunt glan
dosam / 3o videas quantitatem · tu
primo scias quod in muliere sunt
maiores quam in viro · quia in mu
liere facte sunt propter duo · Unum
est ut generet lac · sed in viro non
Unde in muliere debent esse magne
Item in muliere facte sunt ut
caliditatem quam recipiunt a cor
de ad cor reducant reuerberando
et hec est magis necessarium in mulieri
bus ut minus habeant de calore
circa cor quam viri Quarto nota
numerum · quia due sunt in homine
sicut in quolibet animali quod ge
nerat vnum vel duo In anima
libus autem poligonis siue in ge
nerantibus multa · plures sunt ma
mille Quinto vide locum et col
ligantiam et positionem Primo in ho
mine mamille sunt situate in
pectore · sed in aliis animalibus non
sunt in pectore Et causa vna est
quam dat G. in 7o capitulo particule
quia mamille facte sunt propter
generationem lactis · lac autem ge
neratur ex superfluitate sanguinis
bene digesti · multa autem quantitas
talis superfluitatis in aliis animalibus
transit in generationem cornuum et
in dentium et huiusmodi Aliam
causam dat Aristoteles in 2o de p
tibus animalibus · quia alia animalia
habent plicas et tibias anteriores · quod
ad inuicem complicatas · et ideo
pectus habent strictum · propter quod
mamille in pectoribus eorum non
poterant locari · et ideo habent
iuxta anchas posteriores si sint
animalia generantia vnum tantum · vel
dispersas per ventrem si generat
plura ut in porca et cane Ho
mo autem cum habeat pectus latum
habuit mamillas in pectore lo
catas Item cum hoc habent iuua
menta Nam lac debet in eis
generari ex sanguine subtiliori et
bene digesto · maior autem digestio
fit circa pectus in mamillis propter
calorem existentem in illis quam in
omnibus aliis partibus · et propter
eandem causam natura ordi
nauit venas que veniunt ad ma
tricem · ut ibi dicit G. propter totum

esse ad hoc ut sanguis continue subti
lietur et bene digeratur Secundum iuua
mentum sunt · quia sunt sicut scutum
cordis · et in homine cor bene debet
tueri · quia est sine pelle · 3m est iu
uamentum quia caliditatem vel calorem
recipiunt a membris spiritualibus vel re
ceptum vel reuerberatum ad ipsum sicut ve
stimentum · ut etiam ibi ponit G. Ex
hoc apparet colligantia earum · quia
ipse colligate sunt cum corde et cerebro
per venam descendentem a qua iuxta fur
culam ramificantur rami qui descendunt
supra dorsum et intus testam tendunt
ad mamillas Colligantur etiam cum
matrice et mediantibus venis que ascen
dunt a matrice ad mamillas de quibus
dictum est supra · Et iuuamentum eius
potes videre nominata Post mamil
las sunt musculi Musculos autem
omnes pectoris ista anathomia discer
nere non potest · licet cum eis non
discernantur quia sunt musculi
quibus omnis motus pectoris com
pletur Tamen debes scire quod isto
rum musculorum quidam sunt tantum dila
tantes · et quidam dilatantes et con
stringentes Dilatantes tantum sunt
duo musculi diafragmatis qui sunt
in inferioribus pectoris · Sunt etiam
duo musculi qui sunt in collo · sed
dyafragma dilatant in parte infe
riori / ubi est spaciositas magna
· sed illi qui sunt in collo dilatant
grauitatem superiorem que est parua
Sunt etiam musculi qui sunt in
dorso ubi est origo testarum et
incipiunt iuxta originem prime
coste / sunt etiam multi musculi
parui Musculi vero qui sunt
inter costas locati quia inter
quaslibet duas costas sunt duo
musculi quorum vnus habet villos
latitudinis · et alius transuersales post
musculos sunt ossa Ossa autem
pectoris fuerunt plura et non
vnum continuum ut posset dilatari
et constringi Nam debet esse
in continuo motu Ad motum autem
localem et voluntarium requiri
tur ossa que sunt sustentamentum
motiuum Et hec est causa vna
quare iste venter non fuit mu
sculosus tantum ut superius · neque tantum
ossuosus quantum ultimus Ista ergo
ossa fuerunt duplicia scilicet coste et
ossa toracis Coste sunt 12 · quia

qui interdum generatur. Dz forte dubi-
sic dubitauerit aliquis de loco palleto quare
natura non fecit cor magnum ut
potuisset continere omnem multitudinem
sanguinis et spiritus. sed fecit illa ad-
ditamenta. Dico quod causa fuit
quia si cor fuisset valde magnum
esset causa debilitatis virtutis
propter dispersionem spiritus. Et propterea ani-
malia que habent corda magna
sunt timida ut lepus et ceruus.
Secunda causa fuit quia cum non semper
in nobis generetur multum sangui-
nis et spiritus ut plurimum in cordis
concauitas extitisset vacua. sed quia
ille auricule de facili possent con-
trahi quando non sunt replete igitur
non erit vacuitas. Item euitatur
ponderositas. Que autem sunt circa
a corde subsequenter apparebunt. Par-
tes autem intrinsece cordis sunt ventri-
culi cordis dexter et sinister et
medius. Scinde ergo cor primo in
parte dextra et incipe a cuspide
eius sic quod aliud parietem non
tangas sed a latere ventriculi me-
dii diuidas. et tunc occurret tibi
statim ventriculus dexter et videbis
in eo duo orificia quorum unum est
versus epar. et est orificium per quod
vel a quo ad ingreditur vena chi-
lis et est orificium maximum. quia
per hoc orificium cor attrahit san-
guinem ab epate et ipsum expellit
ad omnia alia membra. et quia
per illud orificium habet plus attra-
here quam expellere ordinauit natura
ut clauderetur hora constrictionis qua
debet expellere. Et apparet quia cor
dilatatur et attrahit tria hostiola
que ab extra aperiuntur ad intus
et quia per idem orificium fit etiam
expulsio sanguinis perfecte decocti.
et licet non totus expellatur quia
aliqua porcio eius expellitur ad
pulmonem et alia pars eius transit
in spiritum. ordinauit natura ne illa
hostiola essent multum depressa et
ut perfecta clausura non clauderetur.
Nota tamen hic duo. primum est quod sensus
tibi debilit quod vena chilis habet
(chilis) originem suam a corde quia cum
substancia cordis est continuata et ipsum
non perfixit. et est iuncta cordi sicut
stipes arbori. Et secundo aduerte quod
ab ista vena antequam concauitatem
cordis ingrediatur oritur vena que

circum circa radicem cordis circulatur et
ab eo rami oriuntur diffusi per substanciam
cordis. et ex hac vena nutritur cor id est
ex sanguine huius vene. Propterea secundo ver-
sus pulmonem est aliud orificium vene
arterialis que portat sanguinem ad pul-
monem a corde. quia cum pulmo deser-
uiat cordi per modum dictum ut cor ei
repletur et transmittit ei sanguinem
per hanc venam que vocatur vena
arterialis. Vena que portat san-
guinem arterialis quia habet duas tu-
nicas et habet duas tunicas quia
primo vadit ad membrum quod existit
in continuo motu. Secundo quia portat
et subtilem et colericum ut igitur talis
non euaporet et ut non statim sen-
darunt hec vena propterea habet duas
tunicas. igitur dicta est vena arterialis.
Et in orificio isto vel istius vene sunt
tria hostiola que aperiuntur ab intus
ad extra. et clauduntur ab extra ad in-
tus perfecta clausione. quia per hoc
orificium cor tantum debet expellere a se ho-
ra constrictionis et non debet retrahere
aliquid hora dilatacionis. Hoc viso scin-
de ventriculum sinistrum ita quod rema-
neat paries in quo est ventriculus
medius et tunc statim apparet tibi
grauitas ventriculi sinistri cuius pa-
ries est grossior parietibus ventriculi dex-
tri. et hic natura fecit propter tria. primo
quia hic ventriculus debet continere spiritum. sed
dexter sanguinem. Sanguis autem gra-
uior est spiritu. propter quod cum in con-
caua plus aggrauat partem dextram
quam sinistram. et ideo cor non fuisset
equalis stature. ut igitur sit equa-
lis ponderis fecit parietem sinistrum
grossiorem ut recompensaret sua gra-
uitate grauitati sanguinis. Secunda
huius causa est quia debet continere spiritum
qui facilis est resolubilis. ut igitur
non resoluatur paries sunt spissius.
Tercia causa est hic primum debet
spiritum generare ex sanguine. spiritus generatur
ex sanguine a forti caliditate subtili-
ante et euaporante. Fortior autem
est caliditas que est in maiori et profundiori
densiori. hic igitur paries huius ven-
triculi fuit spissus et densus in con-
cauitate autem circa radicem sunt
duo orificia. quorum unum orificium
arterie aorti que dicitur adorta
quia immediate a corde orta. vel quod
est principium originis omnium arteriarum
que sunt in corpore. et per istam

transmittit cor spiritum in ipso generatum ad omnia membra que constringit. et propterea natura ordinavit in primo principio ipsius orificii tria hostiola de sa valde que perfecta clausione clauduntur ab extra ad intra. et aperiuntur ab intus ad extra. et hoc orificium est valde profundum. Aliud est orificium arterie venalis que dicitur arteria quia vaporem portat et venalis quia tamen unam habet tunicam. quia natura non multum fuit sollicita de custodia eius quia per ipsam transit est vapor caprinosus vel aer que attrahit cor a pulmone et per istam venam cor attrahit et expellit. nam in hoc orificio tamen duo possunt hostiola quorum dicta perfecta clausione non clauduntur. et sunt hostiola ista multum elevata ut cadant parieti cordis quia expellit et transmittit spiritum ne per ipsum spiritus expellatur. et sunt ista inmeabilia aperta nec sicut inmeabile est opus ventriculi medii. Nam iste ventriculus non est una concavitas sed plures. ut late magis sunt in parte dextra quam in sinistra. Et hoc ut sanguis qui vadit ad ventriculum sinistrum a dextro quantum debet fieri spiritus continue subtilietur. Quia subtiligans eius est preparans ad generandum spiritus. et natura non transmittens eo ad membra vel viam aliquam nunquam transmittit oriose illud sed preparando ipsum ad formam quam dat susceptus ut frequenter ponit G. in libro de iuvamentis ut in c.° v.° de venis membri semper. et hec de partibus substantialibus cordis. Alie sunt partes que sunt orte et ille sunt 4.or scilicet vena chilis vena arterialis arteria adorti ad pulmonem unde anathomiam statim videtis

Ex dictis aliqualiter apparere potest substantia pulmonis et iuvamentum per cui eius. Nam ipse completus est ex triplici vase ex carne molli et pinnulis cordis que portant nutrimentum sanguinem nutrimentalem pulmonem. Secundo ex arteria venali que ex sinistro oritur ventriculo portans vapores caprinosos ad pulmonem. et per eandem aerem ad cor a pulmone. Et 3m est trachea arteria que ad pulmonem et portat aerem et ab ipso extra reducit et hec vasa omnia conveniunt in hec quod primo quando ad pulmonem veniunt in duos ramos dividuntur. Unus vadit ad partem dextram eius. alter ad sinistram, et quilibet eorum dividitur in duos ramos magnos quorum unus vadit partem superiorem pulmonis. et alter ad inferiorem. Postea etiam vadunt sic dividendo usque ad ramos capillares in minimos. et ad invicem continuantur et contexuntur sicut rethe. et componunt sicut rethe substantiam pulmonis. et sicut vene epatis substantiam. Et scias quod rami. tracheae arterie sunt iuxta ramos/ vene arterialis ut cibentur ab ea, et iuxta ramos arterie venalis ut aerem transmittant ad arteriam venalem ut eum portent ad cor. et a corde ducat ad tracheam arteriam. Iste tamen vie vel rami sunt inter has ita stricti ut sicut minimi sanguis et propter aeri intrantis et exeuntis. et ideo si dilatantur superflue propter fieri exitus sanguinis sine ruptura a pulmone ad concavitatem et vacuitates huius rethis replet caro mollis ipsius pulmonis; et hec est pars 4a eius. Tertia non pars eius est panniculus eius extra ad quem terminantur orificia horum vasorum. Unum est quod orificia vasorum tracheae arterie sunt maiora orificiis alterum vasorum et apertiora. primo quia orta sunt ex stipite maiora et largiora. 2° quia sunt cartilaginosa et non panniculosa. et ideo cum sint dura magis possunt stare aperta. Et ex hiis iterum nota viam per quam a pectore ad pulmonem et tracheam arteriam expellitur screatus vel sanies aut sanguis emanans a pectore. ut in pleuresi vel conciliter eius. ut in emoptoyca passione et empimate quod non in hiis locis est congregata. ipsa dividitur ad minima et fortitudine pectoris impellit a pulmone. Et quoniam pulmo dilatat orificia vasorum tracheae arterie magis aperiuntur et per illa extrahit materiam predictam et non per alia orificia aliorum vasorum. quia non sic sunt lata neque dilatantur secundum amplitudinem. et tunc ex vasis illis ille humor vel liquor expellitur ad vias largiores et ex illis ad maiores donec ad originem perveniat canne pulmonis Et cetera. nam tussis expellitur et tussis etiam adiuvat ad penetrandum humor catarrorum in canales iam dictos Ex hiis apparet quod expurgatur hec materia et data quod non

perveniat ad cor sed si experimentaveris
ad duo vasa bene de virtute perve-
niret ad cor. Hec omnia invenitur a 6to
libro de interioribus ca 2o. Sic ergo ha-
bet vitis parvum integumentum pul-
monem. partes eius quantitative
sunt v. scilicet due in parte sinistra
et iii in parte dextra quarum 3a
dicitur pomum granatum sive valet. quia *pomum granatum*
super ipsum sedet vena chilis et arteria
in directo cordis in loco ubi vena
ascendit ad cor. Ex hoc potes videre
quantitatem pulmonis quia si sit pri-
mus non inflatus si tu sufflando
sufflaveris videbis ipsum magnifi-
cari. maior est tamen quantitas eius in dex-
tra quam in sinistra quia in sinistra
est cor locatum et occupans locum
sicut eius patet quia ad figuram
... figuratur in parte posteriori
longiorem sive magnitudinem quam an-
teriori. Eius colligantie patent ex di-
ctis et iuvamenta et egritudines eius
satis sunt note. et debes excoriare
ramos trachee arterie et videre an-
nulos rotundos quos exprimit posteri-
ores vel posteriores quia illi sunt ro-
tundi. sed si inveneris ultimus in carnea pul-
monis de cuius anathomia statum pro-
sequendum est. nec exprimit anulos per-
fectos. Et si anulos exprimeret non
tamen rotundos ...

Expedita anathomia pulmonis
oportet videre anathomiam trachee
arterie que est via ad pulmonem. sed ut
eius anathomiam videas perfecte oportet
primo anathomiam quorundam que
in ea sunt colligantium. ergo ut
tu excorienes collum sive gulam et
videbis musculos longitudinis super
quos videbis venas ex utroque latere
quod quidem sit iuvamentum eorum dicetur in
in anathomia pectoris. illis elevatis
invenies duas amigdalas ab utro-
que latere una que sunt carnes
glandose facte ad formam et figu-
ram nuclei amigdale. quarum iuva-
mentum sunt ut humiditatem quam ge-
nerant et generant humectent tra-
cheam ne exsiccetur propter motum. item
iuvamentum sunt ut repleant et ade-
quarent loca gule. quia gula propter
epiglottum in parte superiori propter strictu-
ram trachee est valde gracilis
amigdale ergo illam partem inficiant e-
piglottum adequant. 3m iuvamentum
est ut sint scutum venarum et arte-
riarum appoplecticarum que portant
sanguinem ad caput. Et arterie por-
tant spiritum qui postea in cerebro quod
oriuntur cum conflato sub cerebro fit
alius. et ille vocantur appoplectice. quia
ex plenitudine earum frequenter fit appo-
plexia. vocantur etiam vene somni
quia ex nimia opilatione fit in cerebro in-
ducta tanta somnia. vocantur etiam
profunde quia sunt locate in profun-
do nimis sive super musculos spondili-
um colli. et ut eius originem vide-
as scinde furculas et cape venam
arterie adorte ascendentes et vene a-
scendentes et videbis quod antequam egredi-
atur furcula ramificat primo in
duos ramos. quorum unus vadit ad
partem dextram alter ad sinistram
et antequam ad sub ascellam veniat
alter istorum ab altero descendit ve-
na una per spondiles dorsi ad nut-
riendum 8 costas partes superiores pecto-
ris. postea penetrant per ascellam
quamlibet predictorum et vadit per dome-
sticum brachii et in cubito apparet
una manifesta. cubiti et dicitur basi-
lica. et est inferior dolor. Et ex hoc
potes videre partes pectoris superiores
et sic apparet causa quare in pleuresi
in qua ascendit superius dolor us-
que ad furculam competit flebotomia ba-
silice ut ponit ypo. 2o regiminis acu-
torum. et G. idem. Postea dum egredi-
tur furcula et ramificatur in ramos
quorum due obliquantur et unus eo-
rum vadit ad brachium dextrum et
alter ad sinistrum et ad silvestrem
partem brachii et apparet in plica
cubiti brachii et dicitur cephalica et
hec evacuat a capite quia est con-
tinuata cum venis duabus directe pro-
dentibus superius ad caput. et ille
dicuntur vene predicte appopletice
Et sicut dixi de venis ita et eodem modo
procedunt arterie. postea iuxta istas ve-
nas arterias appopleticas invenies
nervos duos magnos descendentes
a cerebro a sexto pari inventi unus
a latere sinistro alter a dextro
et ex utroque formantur et ramifica-
tur nervi reversivi qui sunt nervi
vocis quos videbis loco suo. Resi-
duum autem dextri cum ysophago pro
maiori parte iungitur et in os stomachi
ramificatur et tendit usque ad fun-
dum et licet aliqua pars eius infra
furculam cum venis et arteriis et capsula

coniungatur sed sinistra pro maiori parte cum membris spiritualibus complicatur et quantum ad ea que cure sunt naturalibus coniungitur huius membri extremitas. Eleua simul tracheam arteriam et ysophagum. et hoc non poteris nisi alia membra serues eleues. Inde ergo et eleua mandibulas inferiores a superioribus.

Ad hoc faciendum nota anathomiam oris. Nam ipsius oris primo occurrunt labia inferius et superius, et hec labia sunt composita ex neruis carne et cute mixta commixtione ita quod cutis a carne neque caro a neruis potest separari neque panniculus ab eisdem. et hoc fuit quia illa labia debebant moueri versus omnes differentias scilicet sursum deorsum ante retro dextrorsum sinistrorsum. Et ergo oportuit quod haberent diuersos musculos et plures quod est impossibile propter quantitatem. Ante oportuit quod carnem et neruos secundum eminentiam eorum haberet permixtos. Cooperiuntur etiam labia panniculo qui oritur a tunica intrinseca meri continuata cum tunica intrinseca stomachi sicut et omnia membra oris ut sint similia eisdem cum stomacho. et propterea contingit quod in vomitu facto tremit labium inferius. Post labia sunt dentes numero 32. scilicet duo duales inferiores duo mesaini duo canini et maxillares et sex molares et totidem superius. et dentes primo facti sunt propter contritionem et diuisionem ciborum. Et ideo carentes dentibus uel labiis non bene loquuntur. Post dentes est lingua cuius anathomiam reseruo. Postea vide palatum habens concauitatem in regione superiori ut fiat intonatio vocis et reuolutio agilius ipsius cibi qui dentibus conteritur. In fine palati videbis vuam pendentem ad modum grani vue. et ideo vocata est vuea siue vuula in substantia eius rara spongiosa. Quia primo est facta propter superfluitatem descendentem a capite hora reumatis ne ad membra inferiora descendat. et propterea frequenter apostematur. Est etiam facta ut vocem moduletur et formetur secundum aerem qui est in voce. Secundum iuuamentum eius est ut [illegible] aerem qui ad pulmonem vadit et attrahitur per nares et os respirando aliqua-

diu in ore retineat ne frigidus sit et alteratus perueniat ad pulmonem et propter hoc contingit quod habentes abscisam vuulam sunt catarrosi et ideo prohibetur ab auctoribus ne incidatur sed si sit putrida aut corrupta debet abscindi. Est etiam alia causa quia propter situm et substantiam eius que inciditur raro consolidatur sed sanies congregatur ibi putrida et semper sentitur fetor oris. et ideo melius est ut cauterizetur ferro ignito. Modus autem est ut habeatur cannula ferrea uel lignea linita luto sapientie siue creta. ut ponit Auicenna 3a fen primi canonis capitulo de cadere uuule et cauterium. et aperto ore interposito inter maxillas ligno rotundo in una extremitate cannule vuula postea ferrum ignitum per concauitatem cannule intromittatur et tangatur vuula et cauterizetur. Post vuulam vero sunt fauces et sunt loca ampla glandosa apta suscipere superfluitatem et ideo frequenter apostematur et apostema earum licet extra non emineat sed intra. eminet tamen intus et ideo si os aperiatur et in profundo inspiciatur apparet tumor. et ideo ibi fit squinantia in secunda specie et vocatur vulgariter gom epiglotti. Et in fine seu termino harum existit principium canne et meri et ibi videbis membrum unum cartilaginosum. Nam cum magna sapientia est fabricatum quod vocatur coopertorium quia hora transglutitionis ciborum claudit foramen epiglotti ad hoc ut cibus et potus non descendat ad pulmonem qui posset esse causa suffocationis. et ideo contingit si aliquis ridendo transglutiat quod tunc vadit ad pulmonem quia hora risus stat epiglottum apertum et tunc videtur suffocari. Postquam expedit eleua agiliter et leniter videas anathomiam reliquorum meri cum trachea et huius eleuata nota primo substantiam eorum. Nam substantia meri est pellicularis et mollis. sed substantia trachee est pellicularis et cartilaginosa. et causa fuit quia meri est via ciborum qui interdum in magna quantitate degluttiuntur propter quod oportet meri eius dilatari. sed trachea est via aeris penetrantis ad pulmonem qui cum

lenis sit et non solidus per viam
penetrat que stat aperta sed paries
unus cadit super alterum Et ideo pel
licularum non stat aperta propter molli
ciem sed cadit paries unus super
alium et ideo non sunt canna ista os
suosa quia debet esse flexibilis propter
vocis formacionem Item impediret tran
situm cibi multi et solidi per meri et
ob hanc causam non fuit tota car
tilaginosa sed sunt solidis continuata
per pelliculas et illi anuli sunt sic
circuli quidam non completi sed in
figuram c vel dicuntur cesformes Re
siduum autem cartilaginis continuat sub
stancia pellicularum in directo meri
et hec ne substancia dura cartilagi
nosa comprimat meri et impediat
transitum meri et impediat transitu
cibi et ideo sentire debes quod a parte
anteriori canna est cartilaginosa quia
versus partem illam non contangat
meri Item tenetur tunc magis a
nocumentis sed versus partem poste
riorem est pellicularum et hoc usque
ad epiglotum que tota est cartila
ginosa propter causam que dicetur
et sic apparet substancia canne sed
substancia meri est composita ex du
plici panniculo sive tunica intrinseca
que villos longiles ad trahendum
habet et extrinseca que villos habet
latitudinales aptos ad expellendum
illud quod attrahitur ab extrinseco
Unde quod prima principalior est quam secunda
et ex hiis patet invamentum horum
et inde partium preter partes tra
chee que partem inmanderi prin
cipalem scilicet que dicitur epiglotum
cuius anathomiam postea ponam
3a videas differenciam ex parte situs
Nam meri est longius et ma
ius quam canna quia tendit ad dy
afragma et infra ipsum continu
atur cum ore stomachi sed canna pul
monis non descendit infra nisi
per furculam et causa patet quia pul
mo statim est sub furcula sed
os stomachi inmediate sub dyafragmate
Quarto differunt in situ et loco
Nam meri est magis positum in
profundo versus spondiles colli
et dorsi Sed trachea est magis
posita anterius et causa fuit tri
plex Una est quod trachea sit
magis dura cartilaginosa Et
meri pelliculosum potest magis

meri cannam ab extrinsecis altantibus
quam meri quae magis sunt posita
exterius Secunda causa fuit quia
per tracheam arteriam attrahitur
aer cuius continuus ingressus debet
fieri et ideo debet habere situm
directum ad os et sic habet quod pona
tur anterius sicut os 3a causa fu
it quia si meri fuisset positum
anterius versus gulam vel oppor
tuisset quod per finem trachee meri
obliquinisset versus dorsum sive
quod ad finem canne usque ad prin
cipium oris stomachi fuisset varietas sed
utrumque est inconveniens nam finis est in
inmagle Primum autem patet quoniam
et impedimentum maximum transglutiendi
hoc vides clara meri incipiendo
a parte inferiori cum sollicitudine
ne tangas aliquem circum reu
sum Unde est quod anglice separatur a
trachea usque ad epiglotum i
nde differt Postea quod tunica me
ri dispersa est in epiglotum et
ideo ab eo non facile separatur
et hoc fecit natura sagaciter ad
hoc ut in hora transglutiendi cum me
ri elevatur ad os ad attrahendum
cibum epiglotus etiam elevetur
ne sui durities et soliditas impe
diat transitum cibi et ista continu
acio non sunt vera in tota tra
chea quia ipsa tota preter epiglo
tum non est cartilaginosa Et ex
hac anathomia manifestatur sententia G in
libro de motibus liquidis quod epiglo
tum hora transglutiendi non movetur
sursum quia aliquid moveat
ut ex se sed quia trahitur ab
ysophago propter continuacionem dictam
et hec sufficiant de anathomia
ysophagi

Elevato meri videas extre
mitatem pulmonis grossam
et solidam que vocatur epiglotus
Et hic epiglotus est compositus ex
quadruplici substancia scilicet pelliculari
qua velatur propter causam dictam
et ex musculis et nervis et car
tilaginibus musculi Ut dicit G 9o
de iuvamentis c 2o 12 inter cartilagi
nes eius et 8 preter epiglotum
et membra continuancia non tamen
omnes perfecte possunt discerni
Nervos autem invenimus ascendentes
ab unoquoque latere trachee
arterie Unde et isti sunt rami

orta a nervis sursum descendentibus supra dictis. Et oriuntur ab eis iuxta cor et sursum revertuntur et ideo isti vocati sunt nervi reversivi aut nervi vocis quia ipsi sunt principium motus vocis. Et causa quare hii nervi reversivi fuerunt et non directe ad epiglotum venerunt a cerebro est duplex ut dicit Galienus post a(?) in libro de ... motibus. Una est quia isti nervi sunt principium motus et fortes et spissi. propter quod debuerunt esse fortes et sicci quia nervi motivi quanto sicciores tanto fortiores. nervi autem sunt sicciores quanto magis a cerebro sunt remotiores. quia iuxta cerebrum et originem eorum nervi sunt valde molles. propter quod ut essent remoti a cerebro natura transmisit usque ad cor. postea reflexit superius et reflexit iuxta loca calida ut ad cor et arteriam adduci ut fierent sicciores. Secunda causa fuit quia cum vox sit motus quidam voluntarius vel factus a voluntario motu eius principium debet esse cerebrum et quia cerebrum non potest multum moveri. taliter ordinavit natura istos nervos ut cerebro mediante moto moveretur epiglotum secundum imperium voluntatis ipsius. Quod hoc fit per hoc quod nervi illi sunt situati ad modum freni et habene et ideo ibi dicit G. quod cerebrum utitur hiis nervis ad movendum sicut miles utitur freno et habenis. 3a causa est. illa vox licet dependeat a cerebro tamquam a principio voluntarii motus dependet et a corde tamquam ab eo in quo formatur spiritus et ideo cum sit operatio amborum cerebri et cordis. nervi qui sunt instrumenta vocis debent contra(?) ... cordi et cerebro, et ideo cum ortum habeant a cerebro transitum debuerunt habere iuxta cor. Et causa est quia nervi ad musculos deveniunt(?) ... iuxta principium eorum et non finem. Principium autem musculorum epiglot[i] est versus partem inferiorem quia nervi ad eos venientes ab inferiori parte debent ad eos pervenire. quare reversivi fuerunt et isti nervi. licet

manifeste appareat tamen duo tamen multiplicantur(?) propterea secundum multitudinem musculorum. et ex hiis potes videre quod ex incisione nervorum potest fieri lesio et amissio vocis. Item quod cum inciduntur nervi ascendentes simul amittitur vox et in motu ... Et cum inciduntur soli reversivi amittitur tamen vox et non alie operationes impediuntur. Post incisionem anathomia eleva nervos et musculos et conspice tres cartillagines. Prima anterior est maior omnibus clipealis vel scutealis appellata ad similitudinem scuti aut clipei. Item quia posita est exterius ad defendendum ut clipeus. Secunda vero est ad complendum totum quod deficit ex prima et hec vocatur innominata(?) ... Et causa quare facta fuit epiglotum complete cartillaginosa est ut sit magis sonora et ad ipsam fiat melior repercussio(?) et non impedit nec hec transglutitionem quia elevatur hora transglutiendi ad superiora cum meri propter causam predictam. 3a est que existit in medio. et vocatur cymbalaris. In medio autem eius est lingua fistule dicta fistula ad similitudinem fistule nasalis(?) et ... est dictum.

Expediens(?) hiis que circa pulmonem et cannam eius et epiglotum tunc remanet lingua que fabricata est prima(?) esse facta ad figuram laude ... habuit enim in sui fundamento os ut eo sustentaretur et quia etiam diversis et variis motibus debet moveri ut ei mutatur(?) et eidem affigatur quia omnis motus localis debet esse ad aliquod affixum. et hec est causa quare hoc os fuit figure laude. quia si fuisset tamen unum oblongum aut directe pressisset deorsum. et tunc penetrasset epiglotum vel meri vel strinxisset a latere uno et tunc lingua non existeret directa sed ad idem latus applicata. Postea scinde linguam per medium et videbis plures magnas arterias ad eam venientes ut facilius moveatur et magnificetur. Videbis etiam duo paria nervorum scilicet motivorum quorum magnus profundatur in profundo et radice lingue et sensitivorum qui in superficie et in panniculo eius expanduntur ad comprehendendum(?) sensum gustus

et tactus et sic iam pervenisti ad
anathomiam unius cum cerebro et
virtutum sensitivarum

Hiis expeditis assume caput
quod est venter extremus conti-
nens membra animata et specialiter cerebrum
quod est immobile et ideo caruit musculis
Situs eius est pars superior corporis
Causa autem situs eius est supra dicta
Ex hiis apparet primum eius scilicet substancia ipsius
quia de se ossiosum est porosum et
musculosum apparet 2o situs et locus eius
et ex superioribus et sequentibus apparebit
colligancia cum aliis 3o quantitas
eius quia hic venter in homine est magne
quantitatis respectu aliorum maioris quam in
aliquo animali eiusdem quantitatis cum ho-
mine Et hoc quia licet omne cerebrum
quod maius est in homine quam in ali-
quo animali eiusdem quantitatis cum homine
et debet habere ventriculos maiores et
magis distinctos figura autem capitis
et forma apparet Quia est figure
sperice pressa ex utraque parte ita
quod secundum anteriora et posteriora habeat
tuberositates quasdam secundum dextram vero
sinistram habebat planiciem Causa
vero quare sunt sic rotunde quia est
omnium aliorum capacissima et talis
figura sperica non potest tangi nisi in
puncto et periculo a rebus exterioribus
Et hiis autem duobus indiguit caput
quia debet esse capacissimum propter rece-
ptaculum Et quia valde expositum exte-
rioribus alterantibus debet esse tutum ab
eis quare sunt figure sperice non
tamen sunt perfecte figure rotunde sed
leviter presse ex utraque parte propter
ventriculorum cerebri dispositionem Et
propter ortum sensuum principalium a parte
anteriori quare sunt sic producte Et-
iam ex hiis apparet 7m scilicet quod consuetum
nominari in anathomia cuiuslibet membri
scilicet iuvamentum eius quod est commune et ge-
nerale et continet membra animata
et specialiter cerebrum et orta ab eo
Sequitur ultimo videre numerum partium eius
partes autem capitis secundum Avicennam 3o
kanonis fen prima capitulo primo sunt x scilicet capilli
cutis cerebri pannicullus exterior cranium
panniculi intrinseci sive duo cerebra
duo panniculi inferiores rethe mirabile
os maxillare et adde orta Capil-
li in capite sunt generati et ex
necessitate materie et finis Ex necessitate
materie quia cum caput sit camminus to-
cius corporis quia recipit fumositates

superfluitates a toto corpore que sunt
materia pilorum et ideo per cutem egrediun-
tur et formantur pili magni qui
dicuntur capilli Naturales fines sunt quia
cum caput sit expositum rebus exterioribus
alterantibus habuit capillos ut per eos
tueretur a nocumentis exterioribus alterantibus
Cutis capitis grossa est quia capilli
debent esse formati et infixi in ea quia
debent habere radices magnas et grossas
et ideo cutis grossa fuit et etiam est vela-
men et scutum ossis et cerebri cum super
cranium non sint musculi Etiam apparet
in fronte et temporibus et etiam mandibu-
lis elevata cute cranei apparebit tibi
pannicullus exterior sive tunica propter tria invi-
menta Primum ut cranium a cute et cutis
a cranio sine medio non tangatur Secundum
ut cranium per hunc panniculum servetur 3m ut
per hunc panniculum dura mater suspen-
datur a cranio quia hic pannicullus ge-
neratur ex nervulis et ligamentis per
commissuras et poros cerebri ex cranio
ex quibus contexitur hic pannicullus exterior
Cranium est os magnum continens
cerebrum extra in quo continue existit
cerebrum locatum et ideo magnum est hoc
os in homine sicut et cerebrum eius
situm est quia velatum est partibus
predictis propter nocumentum dictum et re-
lat cerebrum propter dicta etiam notandum quod
istud cranium non sunt unum continuum
sed potius habent et hoc propter multa
primo ut si fiet nocumentum in una
parte quod alteri non continuaret vel totum
Secundo quod fumositates possent per iuncturas
extra cranium expelli 3o ut vitam medi-
camina tempore necessitatis possit ad sub-
stanciam cerebri penetrare Iste par-
tes continuate sunt naturis que vo-
cantur adhuc scilicet serratiles non enim
fuerunt nodatiles quia non debent
movi ista ossa sed fuerunt serrati-
les ut fumorem facerent colligamentum
Et ideo dentales sunt et fuerunt
amplices scilicet vere et mendose Men-
dose sunt due scilicet in utraque tempore
una et dicuntur mendose quia non pe-
netrant ad intus vel intus sed tamen
apparet extra sed vere sunt tres
sicut tres sunt ventriculi scilicet coronalis
scilicet facta ad modum corone sagittalis
procedens secundum longitudinem ad mo-
dum sagitte vel lancee 3m adhuc
lauda que continuat cranium posterius
quod etiam sic laude Etiam sunt
sic istius ab posterius quia cerebrum

postius est sicut piramidalis que sit
causa istius apparebit in anathomia
similiter cerebri posterioris Ex hiis patet
quod in quo sunt ossa capitis scilicet os
frontis duo parietes cranei os laude
et pexillare quod statim videbis
Et ex hiis patet quod sit mutatio cranei
et figura eius et extitudines eius secundum
suum genera ut eum pati malam
complexionem et solutionem continuitatis Et
quod ipsa est periculosa valde quia disco-
opertum est aeri et appropinquat extrin-
secis alterantibus et maxime si fiat in
loco ulcerarum et specialiter in loco qui
dicitur bregma et est pars mollior et
gracilior quam sit in cranio et tardius
induratur in pueris et hoc quia ibi
fit coniunctio sive unio duarum commissu-
rarum de pia matre et dura matre
Expedito cranio videbis panniculos du-
os subiectos scilicet duram matrem et piam ma-
trem factos ut teneant cerebrum ut quod
non contingat a cranio quod est valde du-
rum et ideo inter cranium immediate est
dura mater que solida et dura est et
iuxta cerebrum pia mater quia mollis
et liquida est ut non ledat cerebrum
et etiam quia ipsa contexitur et contexte
sunt vene quibus mediantibus nutritur
cerebrum Etiam ex hoc apparet quare duo sunt
panniculi quod hoc sunt ut durus non con-
tingeret cerebrum et ut mollis non
tangeret cranium Est etiam alia causa
scilicet ut si nocumentum contingeret in uno
vel in alio quod ad hoc non intraret cerebrum
et dura mater magis est alligata cranio
ut suspendat ei et ideo per suas subtiles
porositates transmittit mullos et liga-
menta Habet etiam dura mater granite
ad cerebrum Unde penetrat per ipsum dividens
ipsum per medium in dextrum et sinistrum
usque ad ventriculum anteriorem et dividit
etiam ipsum in anterius et posterius et ideo divi-
dit anterius cerebrum a posteriori et sunt
hic nervorum quod unum est divise cognitionis
ab alio et sicut dividit dura
mater sic et pia mater uno magis quod
cum pia mater sit sustentaculum vena-
rum interiorum cerebrum divisa est
per concavitates cerebri ut nutrimentum
tribuat cerebro sic penetrant usque
ad ventriculos cerebri et cum ea re-
lata sunt duo panniculi subtilissi-
mo usque ad finem medii Nam ve-
triculus posterior panniculo non indi-
get vel indiget propter siccitatem eius
respectu anterioris

Panniculis elevatis apparet cerebrum
in homine magis in quantitate quam in aliquo
alio animali eiusdem quantitatis quod non habet ca-
lidius aliquid et indiget propter operationem in-
tellectus plurium spirituum animalium et hic
cerebrum duas habet partes anteriorem et
posteriorem partes posterior divisa est secundum
dextram et sinistram et hec divisio est
magis apparens in substantia cerebri et ex-
quod in ventriculis eius substantia eius est sicut
medullaris frigida et liquida divisa ab a-
liis medullis quia non est extenta ut ca-
neum intraret sed porus cranium intrat
et continuat cerebrum et huius natura est
ut possit virtutem suam communicare
ut fiat alia Post ea vero vade scindendo
lenite per medium donec pervenias ad
ventriculum anteriorem magnum et amplum
descendens usque ad latera ventriculi
esse divisum ut dixi in dextrum et sinistrum
et parietes hinc inde sunt descendentes us-
que basim dividentes dextram a sinistra
et tunc videbis amplitudinem originis
quod ventriculorum in anteriori parte eius
sicut in angulis anterioris locata est fan-
tasia que retentiva est specierum
sensibilium particulis receptarum in an-
gulis posterioris est ymaginativa quia appre-
hensiva est harum specierum in fantasia
retentarum et eas componendo dividen-
do et componendo non apprehendit hic in
medio vero huius est sensus communis qui est
apprehendere speciebus delatas a sensibus
particularibus et ideo hic tractatur ad locum
illud ut cum ad fortem ut videbis
Et hec omnia dicta sunt secundum sententiam aucto-
ritatis de utilitatibus membrorum Et hoc secundum
sententiam Avicenne 3 6 Item sit sensus
communis qui dividit et fantasia
et ymaginativa dicitur ut alias declaravi
Ex hiis possum petere natura huius
ventriculi quia natura sunt ut ymagi-
nationi vel fantasie deserviat et sen-
sui communi et ut omnibus sensibus seu or-
ganis sensuum spiritum tribuit qualem
ut sentiant Et ex hiis apparent nocu-
menta que in hoc ventriculo et cerebro
anteriori contingunt quod in ea possunt
omnes egritudines fieri scilicet solutio
continuitatis mala complexio que si fiunt in pan-
niculis causant dolorem et sic tota
contineat panniculum partem cum sic
si media partem compleverit Item etiam
pro egritudine que est apud et si
sit in panniculis calida vacat frenesis
et hoc frequenter contingit si sit frigida in
vocatur litargia Si vero sit in substantia

cerebri pessimum est et mortiferum. Post
etiam fit egritudinem complexionalem. Si e-
si est opilans non ex toto aut est substantia
vaporosa et sic est vertigo et scothomia
aut humoralis et sic est stupor et epilepsia
et huiusmodi. Si sit opilans ex toto aut o-
pilat ventriculos et substantiam simul aut
ventriculos tantum. Si ventriculos et substantiam
est apoplexia. Si ventriculos tantum epilen-
tia est. Post hec apilatio est scrutans ve-
tantur alios licet non tantum quantum an-
teriorem media vero est de genere male
complexionis. Sed anteriorem predicta ad medium
ventriculum consistit intime inter
et medium. Et sunt 2a anche que sunt
sicut bases huius anterioris ventriculi
dextra et sinistra et sunt de substantia cerebri
ad formam et figuram ancharum et a la-
tere utriusque inter ventriculos iam
dictos est substantia una rubea sanguinea
facta ad modum vermis oblongi substan-
tiva ligata ligamentis et venulis
aliquibus que ad sui elongationem con-
stringit et claudit anchas et viam
seu transitum ab anteriori ad medium et
econtra. Ut cum homo vult cessare a cogi-
tatione et sui contractione eleuat parie-
tes et dilatat anchas ut possit spi-
ritus ex uno ventriculo ad alium et
ideo vocatur vermis tum quia assimilatur
vermi subtilitatem in substantia et figura
Et etiam in suo contractu et extensione
Post hec descende inferius paulatim et
primo occurret tibi latina que est
sicut concavitas rotunda et oblonga in
cuius medio est foramen tendens infe-
rius ad palatum draconale et etiam est
et via directa que a medio ventri-
culo descendit directe ad colatorium
Et hec latina habet circumquaque eminentias
rotundas magnas factas ad sustentandum
venas et arterias ad descendendum a
rete mirabili ad ventriculos dictos. Et in
in vase eius apparent glandule que
sunt inter rete mirabile eminentes et
posita latinam ventriculi anterioris ad
cerebrum quantum ad medium emittit expur-
gant suas superfluitates. Sed cerebrum
quantum ad partes anteriores magis ex-
purgat suas superfluitates per colatorium
et narium. Istis expeditis statim
apparet tibi ventriculus medius qui
est sicut quedam via vel transitus ab an-
teriori ad posteriorem et in isto locatur
est virtus cogitativa et mito quia hec
virtus operatur inter ymaginata fantasiata
et memorata ut ex ipsis eliciat

non sensata. Item ipsa est virtus regi- 44
tiva et regimen aut cogitationum
consistit in compositione primorum medio a
phantasia et presertim futurorum et ideo
debuit esse in medio loci virtuti apprehensiue
et memoratiue post etiam
in medio horum ventriculorum ut sit directe
cum in directo ad cor eo quod virtus
cerebri deservit instinctu que debuit
esse in medio ventriculorum. Post istum pro-
cedendo tibi apparebit ventriculus pos-
terior qui est in cerebro posteriori situatus
et locatus et hic cerebrum est velatum
et distinctum a primis pannicullis iam
dictis. Et hic mollis sicut anterius et posterius
durum est. Sed cerebrum posterius est locatum
quia est principium nucha et quia est principium pri-
mum motum motus autem fit per nervos mo-
tivos qui quanto duriores tanto for-
tiores. Istud cerebrum est figure piramida-
lis quia ventriculus in eo locatus est
etiam sicut piramidalis. Et causa quare
iste sicut ventriculus posterior est
quia partem inferiorem que est eius
basis debet recipere et sic hec latitu-
dinem per partem superiorem debet stringere
et ideo acumine et strictura debet habere
in acumine quia sicut melius conservatur
in stricto loco quam in amplo. Ideo fuit
talis sicut. Et ex hiis patet quod ope-
seu virtus sit iste cerebri posterioris
quia virtus est ut sit principium motiva et in
nucha. Aliud est ut sit instrumentum virtutis
memoratiue. Et ex hiis patet quod passio partis
huius est quod lesa memorativa sicut
quod lesa est cogitativa contingit parte est in
medio ventriculo et quod lesa est ymagi-
nativa passio est contingens toti cerebro.
Omnis virtutes lese sunt et operationes
harum virtutum omnium. Sed tu dices quare
est causa quod ventriculus medius non
habuit cerebrum medium distinctum
sicut in aliis ventriculis dicendum quod
causa fuit quia ille ventriculus est si-
cut via et transitus istorum duorum aliorum
et ideo non debet esse distinctus ab eis
sicut cerebrum.
Hiis expeditis oportet eleuare cerebrum
leviter ita ut non rumpatur aliquo nervus
et incipe eleuare a parte anteriori et
tunc statim apparebunt tibi due caruncule
similes capitulis mamillarum et in sub-
stantia apparent similes substantie cerebri
et ideo medulla vel substantia sunt ...
velate subtilissimis pannicullis qui de
pia matre et ideo singulares sunt sicut
nervi quia debebant in hiis ... se...

et hoc quia cerebrum ex cordialibus confortatur
et fortificatur. quia cerebrum est homine frigidum et
humidum excedenter. cor autem ne sit finalis
euaporatio uel non sit finalis euaporatio
sue hec cerebrum et calefacere quod recipit
le[?] lapsum istud cerebri. et ideo ipsum licet
innatum. quia natura ordinauit ut non
elongaretur a cerebro. sed mittit circum
remanet in gemitu emunctoriorum an co
latorum natum et per porositates ossium
naturaliter recipiunt vapores et adeo
respirant usque ad ventriculum anteriorem
cerebri. Postea procede et videbis neruos
duos maiores qui sunt in corpore nostro
vocati obtici quorum origo est a substantia
cerebri. et si bene prodis videbis quod co
tinuati sunt substantie cerebri et ventri
culis anterioribus et ex panniculis piam
matrem cerebri cumque egrediantur coniungi
coniunguntur quia ad inuicem applicantur
Vel quia cruciantur existentes perforati
in loco cruciationis et unionis ipsorum
ut eis fiat locus unus communis ut species visi
rei recepta a duobus oculis et delata
per duos neruos ad unitatem redeat ut
una res non videatur duplex. sed una sicut
debet. et post cruciationem eorum egreditur
cranium et quilibet eorum ad proprium vadit
oculum. cuius anathomia postea declarabitur.
Per istos eleua tunc cerebrum secundum me
dietatem eius et videbis secundum parem neruorum
subtilium et duorum qui vadunt ad oculos
ad mouendum ipsos motu voluntario. Ter
cia est 3m par cuius una pars vadit ad
medium faciei et ad dandum sensum et mo
tum voluntarium. et alia pars eius admisce
tur 4to pari. et id quartum pare simul cum
eo quod ei admiscetur ex 3o pari scilicet
descendit ad inferiora ad loca dyafragmatis
et dat sensum membris inferioribus et visce
ribus. et isti remittunt ad stomachum et ex eis
oriuntur ramificationes quorum iuuamenta dicta
sunt supra et isti primum sunt nerui reuersiui qui
sunt nerui reuersiui sunt nerui proprie vocis
Postea isti nerui quinti paris qui vadunt
ad os petrosum quod est in radice au
ris et eius foramen per panniculum contextum
ex filis horum neruorum et sic sunt instru
menta auditus. Postea sunt nerui sexti
paris subtiles qui vadunt ad palatum
ad dandum sensum palato. Ultimus est 7m
par neruorum qui vadunt ad linguam
ad dandum sensum gustus et motum lin
gue. Et his procede et eleua totum ce
rebrum et tunc apparebunt tibi duo panni
culi inferiores existentes super os
paxillare seu basilare quod est basis

et fundamentum cerebri et tunc cor rete
et tunc eleua panniculos hos duos ab
osse et in medio papillari in directo co
latorum inuenies rethe mirabile contextum
textura fortissima et mirabiliter dupli
cata uel multiplicata ex arteriis subtilissimis
ad inuicem contextis qui sunt nerui arteriarum
apostoli ascendentium et in isto rethi sic
in venis istius rethis continetur spiritus
vitalis ascendens a corde ad cerebrum
ad hoc ut fiat alius. et quia spiritus hic
inclusus alteratur cumque ad minima quando
est contextus in arterias purissimas et sub
tilissimas. ideo id rethe fuit contextum ex
venis uel arteriis minimis et subtilissimis
ut spiritus in eis contentus a cerebro fa
cilius alteretur et proponitur ad formam
animalis mutatur. et licet postmodum ascen
dit in ventriculis cerebri sicut sanguis
in ventriculis cordis. Et hec est una ex causis
quare rethe mirabile fuit collatum sub
cerebro. ut patet .8. x. de iuuamentis et
in libro de utilitate pulsus. Sed est et alia
causa quia melius hoc est dignum inlta
custodia quare natura ipsum locauit in
loco tutissimo. et forte hic etiam fecit
natura ut ex vaporibus calidis et po
tius condensatis a frigore cerebri et ca
dentibus deorsum ut aliqua oppilatio ad
tempus fieret in hoc rethi mirabili. ex qua
oppilatione causatur sompnus. Illud re
the sustentant due carnes glandose
site primo ad sustentandum ipsum ad
replendum vacuitatem et ad sustentandum
duas venas ascendentes ad cerebrum
et duas arterias ascendentes ad ventri
culos cerebri.

Post hec omnia videbis os basilla
re quod durius est ceteris quia debet
esse basis et fundamentum et sustentatiuum
omnium aliorum. Quod autem debet alia suste
tare debet esse durum. fuit etiam durum
ut a superfluitatibus quibus submittitur
non putrefiat sed putrefactionem re
sistat. Istud os durum est in ossa
petrosa narium et oculorum et ossa
duo lateralia que vocantur ossa paris
et sic sunt v. et hic melius discernes
si decoquas tamen. Contra est quod ossa
narium sunt multum cauernosa porro
sa ut superfluitates possint descendere
uel vapor subtilis econtra possit
ascendere ad cerebrum. Postea similiter
aliter ossa oculorum et videbis
locum oculi et ad colligantiam eius
cum neruis motiuis oculi apparet etiam
locus eius quia non est positus multum

in profundo quia debet recipere species in me-
dio existentes non eminet multum extra
in homine ne ab exterioribus ledatur sed
tamen habeat valde molles et passi-
biles et ideo ad eius sive ad eorum cau-
telam in homine natura ordinavit
supercilia ut a capillis descendentibus custo-
diatur. et palpebras ut a capillis an-
terius custodiatur. Ordinavit et tube-
rositates maxillarum ut custodiantur
a telis inferioribus ascendentibus et a late-
re obviantibus sicut ab aliquibus lateraliter
obviat nares. In oculo autem sunt 7
tunice et 3 humores. tunicas autem
habebis circueundo oculum in duas par-
tes planas et leves scilicet in anteriorem et
posteriorem. et in anteriori quatuor sunt
tunice quarum 3 continuantur et coin-
cident. 3 intus quia vim ullarum formarum
non continuatur aliqua in profundo sive
intus. Sit ergo prima tunica est cornea
que dicitur cornea quia assimilatur cor-
nu in substantia et colore quia est transpa-
rens et sunt transparentes quoniam ad co-
lorem ut nullus esset coloris ne im-
pediret receptionem omnis coloris. Fu-
it etiam substantie solide quia rebus exteriori-
bus propinquissima. Secunda est coniunctiva quia
post corneam exterius est coniungens et re-
ligans et recooperiens totum et tunc in
parte posteriori sive interiori est sclero-
tica continuata cum ea et intus circundans
totum oculum. Postea subalterna in par-
te anteriori est uvea dicta. sic quia
similatur medio folliculo grani uve et e-
tiam in cuius medio usque tunicam est fora-
men quod dicitur pupilla facta ut species
visibiles possint pervenire usque ad cristal-
linum et non impediatur propter obscuritatem
uvee. Et causa quare non sunt to-
tum descripte hanc tunicam uveam est ter-
tia est quia ab eo suo colore viridi
et purpureo seu azurea confortat spi-
ritum visivum cum sint medii inter extre-
mos colores. Quarta est quia nimis si
ita quia non esset spiritus visivus a luce
exteriori resolveretur et dissolveretur
et ideo non staret uniter in uno loco
in directo cristallini. Sunt etiam hec
tunica unum habens foramen quod pu-
pilla vocatur. et ideo contingit quod si
hoc foramen dilatatur a natura vel
aliter quod impeditur visus et magis
impeditur quam si constringatur a natura.
Cuius causa est quia omnes species rerum
que videntur perveniunt ad oculum in for-
ma pyramidali cuius basis est res visa

et cuius conus est oculus sive eius angu-
lus est in cristallino. quia oportet ut
hoc foramen sit strictum. Dicitur etiam uvea
hec tunica quia continet humorem uveum
generatum ad humectandum oculum et ad
ut sit medium inter cristallinum et receptionem specierum
et quia hoc est medium non potest esse nisi a-
que vel aeris admixtione aut auxilio
et aer ibi non potest conservari. Ubi non ideo
illic non fuit aer. Item quia illic erat
spiritus visibilis actus admittitur et hic
humor continetur in uvea ut prohibeat cri-
stallinum appropinquare aeri exteriori et
ut cornea faciat distare a cristallino
Et etiam ut foramen pupille stet dila-
tatum et propterea egreditur foramen uvee
et intime sit cornea. et ideo contingit quod in
appropinquantibus morti cum exsiccatur hic
humor quod cornea cadit et applanatur
et hoc dicitur a vulgaribus quia tunc apparet
ante oculos et est signum infallibile
mortis. Contingit etiam propter huius extra-
nationem constrictio pupille. sed propter
eius infirmitatem causatur dilatatio pupille.
Et ideo potuisti videre notitiam passionum
que fiunt occulte et fiunt in oculo circa
humorem uvee. Nunc quod restat aliud dicere de
cathacrata. Cathacarta accidit quando
vapor generatur aut descendit a cerebro
vel ascendit a stomacho et pervenit in directo
pupille ad humorem hunc et exterius inter
cristallinum et pupillam impedit rece-
ptionem specierum et hic vapor in principio
est mollis species representans cum motu et
cum de se sit coloratus movet cristal-
linum secundum suum colorem et cum species con-
sueverit esse rei extrinsece que movet
visum iudicat virtus visiva res extrin-
secas esse motas et ideo iudicatur
causas volare et muscas vel formi-
cas super parietes ambulare. Postea
vero hic vapor in aliqua quantitate que
condensatur et in cathartam transit con-
firmatam. que si totam pupillam co-
operiat omnino prohibet visum. Si
autem non compleat ex toto aut erit
a latere foraminis aut in medio
Si a latere dimittit videt et iudicat
esse rem. Si vero in medio sic iudicat
rem esse perforatam. quia partem
quam videre non potest iudicat esse
foramen. Et ex hiis nota modum
curationis cathacarte confirmate que
fit per manualem operationem quia non
fit quod ista cathacarta penitus extra
exhauriatur. quia antiquam posset extrahi
egrederetur totus humor perforando

corneam donec sit in directo pupille
Postea ducit acum ad locum cathacte
vel aque condensate et tunc acum per
impellit infra ad locum infimum et ce-
teri fasciatione et aliis rebus prohibent
ipsam reascendere et ideo aliqui vocant ca-
thacte curationem scilicet vocant eam abas-
sare id est deponere cathacteam et apparet
tibi quarta tunica que dicitur uvea tamen
ista in parte posteriori seu interiori oculi
Secundina est tunica rethina que dicitur secundina quia
est ipsa sicut a secundina vel quia sicut
assimilata Post istam est tela aranea
circumdans cristallinum in superiore versus partem an-
teriorem cui in parte posteriori continua-
tur rethina et in medio istarum
continetur humor vitreus et in medio
eius est humor cristallinus rotundus sive
sphericus figure cum quadam planitie in
parte anteriori et hic humor est magis
versus partem anteriorem quam humor vitreus
in quo locatur et ideo hic humor factus
est ad cristallinum locandum et ad ip-
sum nutriendum etc. De aure

Hiis expeditis videbis aures positas
a latere capitis quia sonus propter
a dextris et sinistris ante retro
sursum deorsum et ideo instrumentum eius
poterat locari in dextra et sinistra
non autem in parte anteriori quia ibi erant
instrumenta aliorum sensuum Auris autem
fuit figure rotunde in homine vel ovalis
ideo ut esset capacissima et cartilaginosa
composita fuit ut esset ab allidentibus
exterius tuta et ut esset sonorosa cuius
foramen est longum tortuosum ad os pe-
trosum in cuius concavitatibus est spiritus
complantatus qui est instrumentum auditus
et eius foramina vel concavitates co-
operit panniculus subtilis contextus ex
villis nervorum auditus iam dictorum
et hic est ossa alia que infra basillare
non bene ad sensum apparent nisi tunc
ossa decoquantur sed propter partem durities
consueui Unde est quod mandibula-
rum ossibus potest videre principium et finem
Principium enim in commissura seu ad abstra-
cem que est inter cornu et basillare
in loco qui est in fine superciliorum
et procedit usque partem posteriorem iuxta
os petrosum et ad auriculam terminatur
a ad dentes. Sequitur de collo et eius
spondilibus

Capite expedito dividitur similiter lon-
gitudinem totius corporis in duas par-
tes incipiens a collo usque ad caudam
et primo occurrit tibi collum factum

propter pulmonem et tracheam arteriam in ani-
malibus respirantibus in quo sunt spondiles
et hee spondiles sunt generaliores et subti-
liores aliis quia alie aliis debent suste-
ntari et portari. Debuit autem esse le-
vis defensio licet autem sunt subtiliores
aliis foramina tamen habent maiora quia nucha
est grossior in collo quam in aliqua parte
spondilium quia ibi est principium eius et quia
sunt generales hee spondiles fuerunt du-
re et firmiter continuate ut non accidat
dislocatio et lesio ab obviantibus extrinsecis
Post istas sunt spondiles costarum que
sunt 12 sicut coste sunt 12 7 vere et
5 mendose Postea sunt 5 spondiles
renum que sunt et sunt valde grosse
et magne cum sint fundamentum et su-
stentaculum omnium aliarum et basis. Postea
sunt spondiles a lumbis que sunt in ple-
ratura que est a dorso usque ad caudam
et 3 minores parvi quia debent continu-
ari cum ossibus sive spondilibus cau-
de que sunt parve Ultimo sunt spon-
diles caude unde unum est quod hic debes no-
tare de ... spondilium que est
in foraminibus earum per que transeunt par-
va nervorum et divisiones et earum in
aliis sive additamentis ... ut no-
tat Avicenna Et hee divisiones sunt
magis note in corpore decocto vel
potius exsiccato et ideo non curo. Sed for-
te alias faciam anathomiam in tali
et scribam que ad sensum videbo et
experiar a principio In qualibet tamen spondi-
li est nucha que medulla est simi-
lis substantie cerebri nisi quia viscosior
est et solidior facta ut ab ipsa ema-
nentur sensus et motus toti corpori
a capite inferius. Et quia nucha est a cere-
bro divisa sicut dextrorsum et sinistror-
sum. Unde est quod in superficie eius apparet
filum dividens eam per medium secundum dex-
trum et sinistrum tamen non penetrat hec
divisio vel separatio secundum profundum quia
nucha est creata a parte posteriori cerebri
que est divisa secundum profundum. Et ex
hac divisione sive separatione nuche
tibi potest apparere causa quare epilaticus
potest contingere in una parte nuche
et non erit in alia parte. Et ideo
paralisis potest fieri in una parte ut in dextra
vel sinistra contingere et non in alia
A nucha autem et a qualibet spondili
oriuntur varia paria nervorum qui vadunt
ad dandum sensum et motum membris
determinatis que sunt sicut membra
ad que pervenerunt illi. Nam

pt bene videbis in tali anathomia sed
luci animal lavatum in aqua fluviali et hec
non spectat ad presens et si vis hec me-
lius cognoscere lege in prima fen pri-
mi canonis scilicet de hoc capitulo de anathomia
nervorum ortorum a nucha et quia spon-
diles sunt 30 paria nervorum sunt 30
et a cauda oritur unum et ita erunt 31
paria nervorum / De brachio
Post expeditionem excoriatura brachium et
pariter etiam incipias brachium et excorie-
tur leviter ut videas venas superfi-
ciales que veniunt ad cutem bra-
chii et tunc videbis venam superficialem
que penetrat per salvatellam ad bra-
chium et procedit per domesticam partem
brachii et in parte inferiori cubiti
apparet et vocatur basilica et in
superiori parte cubiti est cephalica
que emanat a capite que ad bra-
chium venit super furculam orta a ve-
na ascendente ad caput ut supra dic-
xi et in medio istarum venarum ramus com-
municans in curvatura brachii cum ambabus
et hec vocatur mediana quia media est
et alio nomine vocatur communis. Considera
tamen illarum duarum procedunt ultra usque
ad manum et in silvestri parte manus
apparet cephalica que est inter anularem
et auricularem splen et tendit
basilica que vero est inter pollicem et
indicem et salvatella et fleubotomatur
loco cephalice. Post venas multas
multos nervos musculos et cordas
multas et magnas et grossas, que
anathomiam perfectam in tali corpore non
laboreis invenire sed in corpore exsicca-
to contra plenum propter tenuitatem aliarum
monstravi et numerum eorum perfecte decla-
ravi et anathomiam nervorum et illud
musculorum brachii et manus per
se scripsi in lectura quam feci su-
per primo quarti hoc in textu de iuvamentis ele-
ria ergo carnositatem totam usque ad
ossa et primo invenies os quod
vocatur adiutorium quod est quod situm extra
sinum pectoris a latere posteriori est
spatula habens sinum concavum spatu-
le ligneum quod latum est inferius
ut pectus et costas non impediat
strictum ut adiutorio conformetur est
superius et ideo in eius supremo extremitate
est aliqua concavitate superficiale
ad modum concavitatis … in
qua ut … adiutorium situata
est extremitas rotunda adiutorii cuius
caput primum est rotundum locatum in

pixide spatule. Post ea in medio obli-
quantur versus domesticam partem ut
plicatio et amplexatio eorum possibilior
sit extremum secundum aliud quod duas emine-
ntias quae duobus focilibus … et in
medio earum eminentia … habet
magis super se quandam concavitatem in
quam ingreditur extremitas focilis inferioris
que facta est ad modum … hamevich
aquam ut firmior et maior fiat con-
iunctio et colligantia et ideo dislocatio
rara et difficilis fit in hac iunctura
et quod sit raro est quod possit restituere
et focile inferius est longius quod conveni-
ens est quod illud quod sustentat al-
terum sit longius et maius eo quod
sustentatur. Ambo tamen sunt quod sunt
grossiora in extremitatibus quam in medio quia
ab extremis debent oriri ligamenta
et iuncture et in medio debent situari
musculi et focile superius non procedit
directe super inferius ut sit ita plicatio
manus et brachii. Post istud sunt fo-
cilia est rasceta manus ossa sunt plu-
rificata ut possit manus bene in plicatio-
ne eius plicari et extendi ad continendum
res fluidas et minutas et sunt
ossa eius octo in duabus ordinibus in quo-
rum … 4 que tendunt versus digitos
Post ea sunt ossa pectinis denominata
sua forma et sunt pectinis et sunt
sunt 4 que tendunt 4 digitis non
pollici non tendit aliquod os pectinis
quia pollex non est in eadem acie
cum aliis digitis. Post ea sunt digiti
5 in quorum quolibet … carnem in par-
te domestica ut possint complecti
ad capiendum et ex unione ossium eorum
non leduntur propter separationem a lateribus
et eorum est multa ratio ut inter ipsos
complicatos non cadat vel accidat va-
cuitas aliqua. Ex parte vero silvestri
non est tanta multitudo carnis quod digiti
non constringuntur versus partem silvestrem.
Post carnem vero sunt corde quarum
unaquaeque propria ad propriam venit iun-
cturam ingreditur per medium inferioris
corde quia continuat eam non pro
ut sit tota a … et propter hoc
superior est magis profundior inferiori
quod longius est per … Item non conti-
nuat eam ne tumor et ineptitudo
fiat in digitis non autem procedit ab
aliquo latere quod ossa propria debet
cingi in medio directe et non a la-
tere / Capitulum de ossibus inferioribus et
venis descendentibus

Ultimo autem deveniemus ad ossa que sunt fundamenta totius et supportamenta eius et sunt ossa inferiora. Antequam tamen ad ossa perveniamus excoria cutem subtilissime ut venas videas descendentes que ramificate sunt a ramo vene kilis descendentis que non erat in fine spondilium renum ramificatur in duos ramos quorum unus transsilit ad tibiam dextram et alter ad sinistram et post modum ad sensum. Et eodem modo ramificatur arteria descendens. Postea quilibet illorum ramorum ramificatur in duos magnos ramos quorum unus directe descendit per domesticum posterius tibie usque ad digitos pedis et hec vocatur saphena que propter directionem suam flebotomia magis elevat a membris nutritivis et genitalibus et ideo a matrice renibus et testiculis et similibus, et apparet super genu et infra supra cavillam, infra in calcaneo apparet in pectine pedis. Alius ramus obliquatur et ingreditur versus silvestre et ideo vocatur sciatica et propter obliquationem quam habet circa silvestrem flebotomia magis evacuat a passionibus silvestribus et apparet in anchis super cavillam in parte tamen silvestri. Postea eleva musculos et cordas et vide ossa et primo os est femoris super quod fabricate sunt spondiles dorsi et renes totius corporis. In parte inferiori habet pixidem quandam intus quam ligata est extremitas rotunda canne coxe que vertebrum vocatur et in medio eius a parte interiori est quoddam ligamentum quod alio nomine potest vocari vertebrum et quod hic ubi primum recipit foramen. Tunc notandum est claudicare quia neruus hic elongatur et frangitur non potest nec totum tamen potest supportare. Notandum etiam est ut neruus tabescat quia nervi qui continuant inferius per oppositionem obliquationem quia est intra obliqua et latus non parte et cutanea huius duorum ossium vocatur sciatica. Unde dolor eius denominatus est sciaticus. Postea huius videbis os quod vocatur canna coxe quod est maius omnibus ossibus que sunt in corpore quia debet esse sustentatum totius corporis. Et concavitatem habuit magnam ut esset levis et ut multam medullam contineret. Et quia melius sustentari potest quam non stat perpendiculariter sed quia fuit extra eius pluratum est versus domesticum et in medio pluratum est et gibbosum. Hoc est

quod non sunt ex omnibus omnino sed pluratum suum modum ductum. Post ipsum in iunctura genu sunt duo focilia tibie, versus tamen partem anteriorem in iunctura illa est os quod vocatur patella factum ad modum parmule ut iunctura sit fortior facta ex ligamentis ac si per nodum fuisset ligata. Et focilium maius id est in domestico et gibbosius quia illud maius onus habet corporis supportare, minus autem et subtilius est in parte silvestri non perveniens ad iuncturam quia factum est tantum ut sit appodiamentum maioris. Post ista duo focilia est os cui ista continuantur per iuncturam cartilaginosam normatam ab osse id quod carib nominatur. Postea est os inferius quod cahab nominatur et est os calcanei fabricatum depressum et grossum quadrangulatum ut possit bene figi et figere totum corpus et per fixionem bonam. Et ut quia figitur cum ad terram non atteratur nisi cute grossam callosam sub ipso posuit et multam. Postea est naviculare quod est ad modum navicule quadrangulare oblongum. Postea est rasceta pedis que composita est ex tribus ossibus et non ex octo ut rasceta manus quia pes non debet pluribus motibus moveri ad apprehendendum ut manus sed propter fixionem habet tantum tria. Postea est pecten quod est compositum ex quinque quorum pollex in eadem parte est positus cum aliis. Et postea sunt ossa digitorum 14 quia quilibet 4 digitorum habet ossa tria et pollex habet duo et tunc essent ossa pedis xxix. Quot autem et qui sint musculi et corde magis poteris videre in homine excoriato usque in tergum suspenso. Sed alias declaravi ad sensum quando legi librum de iuvamentis membrorum tamen. Tu scias quod corde extendentes digitos pedum oriuntur a musculis qui sunt in tibia in parte silvestri. Sed flectentes digitos oriuntur a musculis qui sunt in planta pedis. Nam pars inferior pedis fuit carnosa multum propterea ut pes magis figeretur et cutis etiam ab ossibus ad terram non atteretur. Et ideo in planta pedis tonaliter musculi flectentes digitos non potuerunt locari in parte superiori quia pes superior debet esse gracilis ne aggravet pedem. Et hec de anathomia humani corporis a magistro Mundino artium et medicine egregio professore. Amen

Incipiunt urine ysaac

In latinis quidem libris nullum auctorem inuenire potui qui de urinis certam et autenticam cognitionem daret. Unde ad arabicam linguam me duxi in qua quendam in huius noticia admirandum repperi quem ego Constantinus affricanus montis cassianensis monachus latine lingue destinaui ad transferendum dare. ut de labore proprio anime acquirerem et introducendis ad cognoscendam urinam amplificarem iter. Liber iste ex antiquis collectus est et excerptus auctoribus per quem cognoscende urine patet aditus et diuisionis ipsius et significationis. quem etiam filius Salomonis ysaac in arabica lingua fecit et eum diuisit in decem particulas. Prima est de urine essencia. Secunda quare urina nostrorum accidencium habeat significacionem esse dicit. Tercia que quos morbos significat urina. Quarta de eius iuuamentis et eius nocumentis. Quinta de eius diuersitate in liquore et colore. Sexta de liquore urine. Septima qualiter urina cum subtilitate et claritate iudicatur et qualiter cum turbiditate et grossitudine. Octaua de ypostasi urine et eius diuisione et significacione. Nona quod urina cum quali ypostasi. Decima de uniuscuiusque urine et ypostasis quid significet.

Urina est colamentum sanguinis et similiter ceterorum humorum de natura quorum animalibus natura complexio enim esse uidetur ut sanguinem sine ipsorum corpus mutaretur nisi de utrisque coleris prius et ex fleumate mundificaretur et a suo colamento purgaretur. quod urine liquor esse uidetur. quia urina liquorem uel ypostasim in se continet. liquor autem idem est quod serum quod est secundum rasis qui in renes descendit per maiorem uenam .i. kilim que est in interioribus sinus et a renibus ad uesicam dirigitur. sicut a stomacho ad intestina cibus. sed tamen hii duo descensus a se multum distare uidentur. Cibus enim in stomacho digeritur et decoquitur antequam ad intestina deducitur. stomachusque inde suum recipit nutrimentum. quare cibus ualitur medius colamentum est medius fex. Urina uero non est ita sed potius colatura quedam quam natura a puritate sanguinis separat. Digestio enim triplex est et tria in corpore loca possidet. prima est in stomacho secunda est in epate. tercia in omnibus membris corporis. In stomacho digeritur cibus et potus. Omnia enim que mordicatiua sapit siue sit cibus siue potus primitus ad stomachum trahuntur ubi digeruntur et exprimuntur et in sucum quasi ptisanam efficiuntur. Deinde in nutrimentum sui stomachus trahit sibi quod sue nature est simile et conueniens. et superflua deponit. et foramine suo inferiori quod porta uocant physici ad intestinum mittit huius foramen quod duodenum uocatur quia quantitas sua per mensuram augetur hominis duodecim est digitorum suis digitis dimensus. hoc intestinum in longitudine dorsi est erectum. et quantitas sue cauitatis est secundum quantitatem foraminis porte que ideo porta uocatur quia usque ad nature necessitatem cibum a stomacho deponendi clauditur. quem cum deponere incipiat aperitur illa porta. et descendit illa esca et clauditur porta post ea sicut antea. Cum autem cibus ad intestinum uenit accipit inde sua nutrimenta que nature sue assimilantur. Quod autem remanet per circulares circuitus deponendo ad intestinum sibi uicinum quod rotundum et globosum dicitur. a medicis uocatur ieiunum. Vulgus autem rotundum dicit et portam lacteus. ad quod intestinum cum cibus uenerit trahit sibi totum sucum et humectacionem epar. ac si magnes ferrum traheret. Intestinum autem illud emittit epati illam humectacionem quasi sudorem cum foramen unde exeat apertum non habeat. Accipit ergo cibus a quibusdam uenis sibi inuicem colligatis atque inter se et inter intestinum et epar positis. hee miseraice uene uocantur. Epar uero cum sucum ab hiis acceperit mittit eum continuo suis uenis. intestinum autem predictum in longitudine dorsi erectum et non rotundum et non globosum sed aliud fuit intestinum. quod ergo necessitas nature fecit duabus de causis. uel ut cibus ex continuo intus ad intestinum descenderet faciliusque nec locus ille impediretur in miseraicis uenis illis se coniungentibus. Et uena que ab epate progreditur et per alia plurima consistencia .i. pelliculas sue ad carnem glandulosam et similia. Aliud uero intestinum sibi uicinum necessitas nature excepit rotundum esse et globosum. ut tamdiu cibus ibi moraretur donec ab epate sucus et substancia sua humectatio traheretur quod ieiunum uocatur. quia cum ab epate post digestionem cibi humiditas exugitur remanet a cibo uacuum et ieiunum. quod comprobatur ex animalibus que interfecta comedimus. In hiis enim hoc intestinum semper uacuum inuenitur et sicut diximus. Epar uero de sucis cibi que exsuccatum suis uenis diuiserat sanguinem facit et

et grossum dividit a subtili sive nutri-
mentum et conveniens sive secundum assimilationem
accipit. Quod autem remanet omnibus mem-
bris mittens corporis. Unde omnia membra tra-
hunt sue nature sive secundum assimilationem. Fel
enim primitus sibi trahit coleram et co-
rum urina. mittens se de pinguedine
et sua rubicunditate quam a sanguine vi-
detur accepisse et sive inde simul est quod
remanet sola colera. Splen vero sibi attra-
hit turbiditatem et grossitudinem san-
guinis et quod secundum sue assimilationem in suum nu-
trimentum retentat. Quod restat simpliciter
est colera nigra. Pulmo quam sibi tra-
hit non ad nutrimentum sed ut calor per-
meat et flammam inde faciat. Unde ipse
investitur ut ad motum confortetur. Pulmo
enim et alia membra pectoris et eius
confinia tamen nutriuntur ex ciborum sup-
fluitatibus cordi remanentibus. Omnia
autem hec in parti a me erunt explana-
da. Postquam cibi aquositas in iecore et
colamentum renibus reddita parum rete-
net pinguedinis et ruboris sanguinis.
Unde renes sibi nutrimenta retinent.
aquositas vero remanet purgata et vocatur
urina. Hanc renes mittunt ad vesicam
parum pinguedinis et rubedinis de qua pin-
guedine et rubore mutata vesica
reliquum per virgam emittit et illud est uri-
na. Sanguine vero de utrisque coleris
et flegmate et aquositate hac sive co-
lamento mundificato corpus meliorem et lau-
dabiliorem atque temperatiorem sibi trahit
partem unde se confortat et mutat et re-
siduum subtiliat et de coleris et flegmate
et alia putredine mundificat per arteri-
as. et ad augmentandum calorem naturalem
mandamus ut eum in pinguedine sua
nutriat et per totum corpus dividatur.
Cor enim fundamentum est caloris natura-
lis. quod constat. quia partem quam sibi
traxerat sive sibi et nature assimilat
partem scilicet superflua ad membra pectoris
et capitis mandat unumquodque eorum
inde nutriens et sive secundum et congruen-
tiam nature assimilationis que etiam residua
per poros emittuntur corporis. Quorum in
locis sunt conceruos in per oculos
cum lippitudine per auriculas cum quadam
quasi cera inde egrediente per nares cum
emunctione. Per os cum sputo excreati-
one. per poros alios cum fumo et su-
dore. Postquam sanguis superfluit epar
mandat toti corpori unde singulum membro-
rum recipiat quod sue nature et secundum assi-
milari possit. Tercia vero digestibilitas

sanguinem digerit et carnem in carnem
et in nervo nervum. et in osse os inde
conficit. Sicut in arboribus et herbis nascen-
tibus videmus quod sive mutatorum secundum
elementorum in lignis lignum in frondi-
bus frondes in fructibus fructus faciunt
et in rubicundis rubicunda. et in citrinis
citrina. et in dulcibus dulcia. in ama-
ris amara. et similia. Quod superflui
cibi vel humoris remanet in membro
tria vocatur superfluitates quas ad poros
cutis expellunt membra et cum sudore
emittitur si sit humida. vel cum fumo si
sit sicca. De fumo nascuntur pili ut
patet in arboribus videmus in quibus
calor naturalis superflua cibi sui emittit
ad exteriora unde corticem pilos suos
faciunt. Si autem membrorum virtus de-
fecerit ne tria digestionis superflua expellat
per poros corporis redditur epati a natura
per easdem venas quibus ad eadem membra
sanguis fluxerat que superflua cum
colamento sanguinis renibus epar mittit
et cum urina exit. Hec autem est ypo-
stasis unde contingit urina in se
minus paucissimam licet ypostasim cum in
vase diu permanserit. quod est propter
virtutem membrorum expellentium superflu-
itates ciborum per poros corporis. Ypo-
stasis ergo monstrat quantitatem caloris
naturalis in tria digestione in mem-
bris existente et indicat qualitatem co-
ctionis ciborum vel humorum in concavi-
tate membrorum qui continuati sunt cor-
pori. Liquor autem urine ostendit
actionem urine nature in secunda digestione
que est in epate. et qualitatem coc-
tionis humorum qui sunt in venis. Si-
militer ergo ostendit actionem nature quan-
titatem que est in prima digestibilitate
i. in stomacho. et qualitatem coctionis ci-
bi in ipso. Si ergo membrorum natura ad
reddendam superfluitatem cibi epati de-
ficiat remanet clausa in grossitudine
que est in membrorum concavitate. vel in
ea que in venis est. i. sanguine. Hec
autem superfluitas humorum appellatur
cruditas cum membra eos non corripiunt
nec digerunt. nec in sua assimilant sub-
stanciam. vel quia non eis necessaria sint. vel
quia stomachus et epar non bene eos decoxerunt
quia cum cibus non bene in stomacho et epate
excoctus sit impossibile est ut in membris
digeratur et eorum substancie assimiletur
vel poros absorbeat neque in suum corpus
recipiat. Urina homo cum sibi ci-
bum accepit et in [illegible] mediante

et sic ipsam imperfecte digesserit et alterum appetit. Cum ergo primum digesserit et a stomacho descendere inceperit trahit secum cibum alterum crudum et non excoctum. qui crudus ad epar perveniens non recipit coctionem neque in perfectum mutatur sanguinem sed remanet clarus roseus atque crudus. Cum autem ad hunc urina venit non potest in eis digeri ut colore subrufo assimiletur. Si ergo ventosa urina invenit expellitur et per poros corporis emittitur sed si non remanet clausa ut diximus vel in cruditate gravitatis urinosum vel in sanguinem venarum. efficitur ergo etiam et materia morborum in corpore nascentium mutatus in diversas passiones secundum suas naturas vel complexiones. Calida enim et humida sanguinolentam facit materiam. frigida et humida fleumaticam. frigida et sicca melancolicam calida et sicca colericam. Cum autem hec materia aliquantulum moveat in corpore et calidis cibus vel potus vel aer calidus. alia re similia adiuvat et in malum confortaverint tur augmentantur et fientes putrefiunt et generantur putredines febrium. Si vero non putrescunt sed poros redesiccat notandum est quod sanguis calefiat. quod et frigide febris est causa inducitur (?). Si vero materie pars ad alia fluat membra secundum sui naturam in corpore apostemata generantur ut puta sanguinolenta materia flegmones generat. colera herisipilas fleuma zimas. melancolia scliros. Sed si natura confortetur ad expellendum ad exteriora. et victa virtus in emittendo deficiat remanet cibus clausus et inde diverse corrupciones generantur ut prurigo scabies serpigo et impetigo pustule morphea et variole et similia. Si vero aliqua materia in interiori cute se includat tuberculos generat. nodos (?) et scrophulas glandes et cancros et fistula secundum sui naturam.

Secunda particula. quare urina noctis maiorem habeat digestionem quam diei.

Urina noctis rectior est digestionis quam diei quia in tempore vigilat natura ad corporis exteriora ubi se tunc per spiritus dividit ad v. sensuum explenda officia que communiter homini necesse est exercere in die. Unde fit ut exterius calefiat et interius deficiat virtus tota. In dormiendo vero virtus tota se occultat intus ex desiderio quiescendi et vacandi sibi a diversis laboribus primo ut intus tota suis vacet actionibus scilicet coctioni ciborum et digestioni et superfluitatum sue subtiliande membrorum quoque dividende atque a corpore emittende. Notandum est ergo ut in interioribus confortetur et deficiat etiam in exterioribus et ideo urina noctis rectior et perfectior est quam diei. quia expletior est in coctione perfectior in digestione. et ideo aptior est in nature actione quam urina in die. Ideo quia fit notandum ut studeamus septempliciter urinam dividere in primis sed quo colligi tempore. Secundo quando debemus eam videre tertio quanta debeat colligi. quarto quo tempore sit consideranda. Quinto quid videri debeat. Sexto quomodo sit videnda. Septimo si per quam frangitur calefieri debeat.

De tempore collectionis urine.

Tempus collectionis opportunum est cum tota coadunata in vesica sit et perfecte digesta. Secundum hoc in duo dividitur urine colligende tempus. Vel enim est nature quod secundum cursum nature est scilicet quando sompnus expletus sit et nondum ad exteriora iam exiverit. Vel non nature quod contingit ex accidenti vel non festinata vesica impleri. et urina ante tempus nature excerni sicut sepe fit in infirmis cum natura acceleravit. et in tempus nature coctionem implevit. quia materia morbi camini (?) atque de die ante noctem digeri incipit. quod negant alii dicentes quia si urina ante tempus colligatur nature nec recta nec bona esse videatur. Unde similiter nec debent de urinibus carnium cognatur (?) et non foro exterioribus et non musto ad solem decocto. dicitur ergo si quaelibet horum conputatur antequam excoquatur et in duas partes dividitur turbidum et grossum invenitur. Si post completam digestionem colligatur non partes sue dividit turbulenta in fundo invenitur et desuper natat pinguedo quedam atque temperatus liquor. Quibus credendum est hanc similitudinem. Res enim exterior igne cocta ante coctionem et post convertitur accipi valet. Non similiter urina. quam impossibile est colligi antequam in vesica coadunata sit et natura sui posse in ipsam complevit sue fortiter et perfecte sue debilitet et mordenate (?). Si nec virtus fuit fortis et actio eius perfecta sit urina bene digeritur et decoquitur et secundum levitate sue feris et voluntate sui ad

obedientia actioni nature et durationi nature in sua decoctione. Si actio eius sit debilis significat grossitudinem febris et quantitatem atque durationem. Unde actioni nature fit impedimentis et non fit progressus ad coctionem.

Qualiter colligenda sit urina

Colligatur in vase vitreo albo claro rotundo in fundo ad vesice formam et cooperiatur a frigido aere ut in naturali perduret calore qua sit exit a corpore. Neque de vase mutetur in vas ne forte aer ipsi mutando corrumpat. Neque de loco in locum portetur quia ex deportatione turbida efficitur et ingrossatur et dura in veritate cognoscenda medicus decipitur.

Quanta colligenda sit urina

Colligi magis debet tota semel in uno vase vel etiam in pluribus et in vasorum multitudine tota quia melius quam partes actionem nature significat. Si in pluribus colligatur oportet quod in vase multo colligatur ut quantitas prima et tertia coctionis intellecta secundum fortiorem iudicetur. Tempus quo urina videatur.

Oportet ut cum a vesica exeat videatur antequam ab aere corrumpatur. Quomodo videre debemus. In loco sub lumine solis splendori opposito vas in dextera manu teneatur et sinistra manu retro moveatur ut claritas et turbulentia eius apertius videatur. Leniter vas moveatur et post quiescere permittatur ut levitatem, ypostasim et velocitatem sue videat motionis. Et hoc in die serena. Aliquando tamen in ex necessitate in lumine candele videndi erit sicut diximus de sole. Quotiens eam videre oporteat.

Oribus sunt varijs inspicienda urina et intermissive quiescat. Urina namque pessima exit in vase. Tribus modis mutatur. Quedam enim exit clara et permanet clara. Quedam enim cum clara exierit post grossescit. Alia grossa exit et grossa permanet. Alia exit grossa et clarescit paulatim atque paulatim ad grossitudinem remeat. Unde tribus viribus necesse est videatur. Ut cum exierit qualis exierit vel qualis exeat videatur subtilis vel grossa. Et post paulatim considerandum est si enim in eadem qualitate permaneat aut mutetur de subtilitate in grossitudinem an de grossitudine in subtilitatem. Si de subtilitate in grossitudinem mutetur tunc videatur an in grossitudine permaneat vel ad subtile redeat. Quia quando paulatim exierunt plenius in suo loco. Si per refrigerationem calefi dat

Qualiter urina pessima exierit et in vitreo vase frigescit illaudabile est quia aliqua urina turbulenta exit et grossa et propter ventositatem grossa permanet grossa vel indigesta. Neque divisa ex prima urina caloris naturalis ad complementum sui. Que cum ad fontem vel aqua caliam calescit, completa coctio reddit illud que natura defuerat et mutatur de grossitudine in subtilitatem et fiunt flam significationem.

Tertia particula que urina quos morborum signum significet

Urina in morbis maxime habet significationem et curam actionis nature quantitatem atque virtutem caloris et febris decoctione naturalem si sit in initio vel in medio vel in sui complemento. Cum enim urina sanguinis aquatici et colera humorum sit colatura. Aquosi sanguinis qui humano sit in vena necesse est ut morborum faciat significationem morborum in venis existentium. Quam extra venas positorum quia in vena coctionis et actionis nature fortior et manifestior est inspectio. Quando necesse est ut cum morbi et febres coniuncti sint communiter in venis et urina sit laudabilis et significativa boni vel illaudabilis et significativa mali, significatio eius sive in bono sive in malo certior est et apertior. Cum autem morbi in locis extra venas sint sicut stomacho intestinis sive renibus vel spiritualibus alijs ut hijs et urina sit laudabilis et significativa boni, significatio eius est debilis et a bonitate remota. Si illaudabilis et significativa mali eius significatio in timore certior est et manifestior. Quia morbus si extra venas sit et longe a loco decoctionis et urina laudabilis est non eius laude digeri morbi significat cum virtute nature conveniat agente intra venas et non fortitudine in morbi materia extra venas constituta. Ergo videmus cum urina talis sit pessima et mali timendi significativa significatio eius fortis est et certa. Pessimitas enim urine pertendit destitutionem actionis nature intra venas et longe coctionis extra. Si ergo eius actio in loco coctionis sit destituta, necesse est ut in locis extra coctionem sit destitutissima. Cum autem natura in hac coctionis quantitate deficiat non sumus securi quin morbus ipsum vincat et infirmus pereat antequam natura febres morbi continuas excoquat. Unde G. G. morbus inquit non intra venas sit et urina laudabilis sit significatio eius debilis est ad salutem et spes longa erit. Si illaudabilis eius ad timorem

signo fortissima est et certissima. sic ypo-
in capitulo. Urina laudabilis in colica pas-
sione et in neruis et spondilibus et pectoris
misterijs non plurimum nos certificat ut in-
firmus ad salutem veniat. Et in passi-
onibus hiis mala et illaudabilis sit. sig-
nificatio in timore fortissima est et cer-
tissima. Quod sic ypo. firmauit.
Vidi inquit mulierem yliacon habentem cuius
urina fuit grossa et cruda. unde mor-
tem ei iudicaui. et post dierum tercium mor-
tua fuit. Causa huius rei est. quia
passio de qua ipsa fuit in intestinis extra
locum actionis. quia ergo urina sic ipsa
testatur cruda fuit et indigesta. defectionem
naturalis ex locum significauit coctionis. Cum
ergo actio nature in loco coctionis deficiat
in locis ex coctione post quod exit de-
fectissima. Naturaliter autem deficiente in mor-
bo atque urina permanente in hac crudi-
tate et malicia maxima et certissima
signo est de huius timore. Unde oportet
ut urina non solum in morbis extra
venas nos certificet. Consideremus etiam
ad excreationes morborum pulmonis et
dyafragmatis et pectoris signantes. Con-
sideremus etiam digestionem colice passionum
et colica in intestinis pertendente. Con-
sideremus etiam vomitum et similia pas-
siones sedis euidentia. quia urina tamen
qualitates indicat omni corporum dum in-
tes et quantitate naturalis actionis in
loco coctionis i. in venis. Quidem de
infirmis exit membris significat qualita-
tem materie. Unde morbus sit vel bona siue
in mala subtile siue grossam. crudam
vel coctam. Quod si quod a membris exit
laudabile est. bonitatem morbi osten-
dit. Et urina tincta et digesta virtutem
naturalis actionis in loco est monstrans
coctionis. urina est signum salutis
et certum. quia si contrarium est appropinquat
timendum. Si uero urina signo urine
sit laudabilis. altera uero illaudabilis. uide-
tur secundum rectores erit signorum. Pone
Si homo pleuresim habeat et sputum eius
laudabile est cito et leuiter exiens
color eius albus et sputum mediocriter et con-
tinuum et urina cocta atque colorata
virtutes actionis naturalis in loco signans
coctionis certum et verum salutis est
signum. Si screatus sit pessimus et ex-
itus eius durus. color viridis et niger
liquor subtilis. odor fetidus. urina cru-
da et alba significans nature actionem in
loco coctionis deficientem. fiet urinam
minus ad mortem. Si sit medium sit

screare inter laudabile et illaudabile.
et exire suum sit medium inter velocem et
tardum. color eius lividus vel citrinus. liquor
eius subtilis. urina uero laudabilis et cocta
et tincta. Screatum autem illud. non in sua
est permanens qualitate si melioretur pos-
longinquum certificari. est enim impossibile bo-
nam esse penitus. nisi sputum in initio fuerit
illaudabile. Si sputum in illa quali-
tate permanserit vel etiam peiorauit ti-
more de longe significat. impossibile est enim
ut timor urinis sit. et urina sit lau-
dabilis. unum impossibile est salutem significare
et si urina sit laudabilis. cum sputum
sit pessimum. unde corruptionem et pessimi-
tatem signat morbi. quia permanere
sputum in sua mala qualitate et mu-
tare se in peiorem signat actionem nature
deficere vel in loco passionis vel extra
locum coctionis urine. plurimum enim certus
urine vel liquor actionem nature defe-
ctum in loco coctionis significat. et in loco
extra sui coctionem defectissima. quod
intelligitur de corruptione per membra exeunte
et eius cruditate. si urina in pessi-
mitate screandi sit pessima. mortem
significat sed tamen remotam. quia sputum ab initio
non fuit pessimum. Quarta particula
de iuuamento urine et eius nocumento

Urine exitus triplicatur in suis si-
gnificationibus. Vel enim est iuuatiuus
siue nociuus siue neuter. Iuuat autem
duobus modis. vel nisi ad multitudinem
liuorum in corpore coadunatorum expel-
lendam natura conforta per urinam. Vel nisi
ad humores corruptos et putrefactos a
natura dissoluendos et a corpore nisi uri-
na expellendos. Differunt autem hec
duo. quia primum in quantitate est multum
et habundantissimum. in qualitate uero
bonum. secundum uero sit pessimum. unde putre-
factum. Secundum in qualitate est pessimum
fetidum et putrefactum. secundum quantitatem est
laudabile nisi inter multum et paruum me-
diocre est in liquore. Quomodo est no-
cumentum urine dupliciter. unum aliud durum est
exeat et laboriosa. implens vesicam
grauans et molestans. Aliquando multa
et spissa et velut spiritalem corporis hu-
mectationem finiat membrum dissoluat
et uirtutem deficiat. De nocumento

Nocumenti urine tri. Urine
[...]plex est. ex qualitate sua vel a-
cumine et calore humores colatos ui
ipsa descendentes et ea incendentes si-
gnificantes. vel ex salsedine humores
salsos mordentes demicante. vel ex

sua acuitate pungente fl'a acetosum
pcendite Neutrum in duo dividitur vel
in corpus humorum corruptorum sive nocivorum
quorum habundantia noceat quos natura
in urina expellere oporteat nullum aut
fiat iuvamentum eisdem nisi non arte
mingendi solitus Vel quia si exire sunt
non multum sit spissum ut consumat corpus
humectandum neque adeo durum et labo
riosum ut implens vesicam gravet eam
neque ita mirabilis sit in qualitate sua
ut fiat calida salsa vel acida in exp
sione sua nulla facit nocumenta Unde
ypocras in epistola Urina naturalis est et sana
quae facile et sine dolore exeat et sine
ardore et putredine et sine fetore
et mingens servat sanitatem et delecta
tionem Valet ypocras multum quia facilitas
exeundi eam liberam esse significat ab
humoribus malis. Fetor ablatus corporis
significat esse mundatum de corruptis hu
moribus et putridis Delectatio mingendi
innuit perfectionem actionis naturalis. Capitulum
particulare de divisione in colore et liquore

Urina tribus modis diversificatur. aut
in quantitate sui tantum et qualitate In
quantitate quia multa sit vel pauca sive
mediocris Multa urina significat vel actionem
naturae secundum crisim. sive multitudinem urinae
in recta die propter dissolutionem superfluorum
humorum cum urina expellendorum vel ha
bundantiam in corpore quam generat quies
et suavitas et exercitiorum negligentia vel
multitudo cibi et potus. quia cibus non in
suo tempore nec ordine sumitur Unde pu
erorum urina naturaliter grossa est et multa
Decrementum significatum est varietas humorum crudus
cum urina sicut saepe aliquando fit in consum
ptione corporis cum deficiat calor naturalis
in custodienda interiori humectatione sba
li Unde hic urina multum pessima est
quia tymorem nunciat Etiam ex desiderio
est uti et contentive in renibus habitae
et appetitive consumptionis de externo
calore quum in renibus dominante Calor
autem in renibus si fortis est humiditatem a
que desiccat et cito trahit quod quod
bibitur Cum autem virtute contentiva in re
nibus invenit defectum. Descendit liquor
velociter et non diu permanet Ideo contingit
passionem humores non saturatae aqua
sicut videmus in diabete quam hebraei
dyarria urinae vocant. assimilantes
actionem cuius actionem sua. qui unde inci
pit edere tubis cito redit Unde intelligere
quod aqua sit intus et intrat similiter
extra redeat sine mora Si enim bibit

inde mingit Paucitas urinae vel pessi
mitatem morbi licet innuere. quod fit du
obus modis Vel ex destructione virtutis hu
miditatem sanguinis portantis ad renes vel
propter igneum calorem illius consumentem. quia vel
dominatur spiritus sanguinis humectationi desiccans
et faciens deficere eam. sicut in paucissimis
febribus quae molestissime esse probantur
Unde hic speciebus priori molestior est. sicut
testatur Pauca mingit urina in paucis
febribus est pessima. quia calore se constringit
qui humectationem sanguinis spiritualem fuit et
naturae instrumentum perdidit cum mortificatur
Aliquando urina minoratur et hundgit pro
per hiis causas superdictas. et non tamen ma
lum significat. quia aliquando augmentatur propter primum
sudorem et digestionem quae a corpore dissol
uitur. et alium ex parte habundantia mi
noratur Superfluitas enim corporis tribus
modis exit cum digestione. sudore. urina
quorum altero habundante reliqua mi
nuuntur. sicut ypocras in amphorismis testatur Si mingit
ergo augmentatur urina necesse est minorari
et e converso Si urina decrescit ergo necesse
est minuatur Urina mediocris inter pau
citatem et multitudinem temperati conditionis
corporis complexionem et virtutis in calore
naturali temperamentum. et sine crisi non autem
In qualitate quatuor sunt modi Vel
ex odore. vel de colore vel sapore. vel
liquore. De odore vel interiori. vel exterio
ri Exteriori sive de cibis foetum odorem
habentibus et odore urinae venientibus
sicut caulibus. marrubio. Asago. ferrugine
et similibus De interiori. vel acuto liquore
quo humores interius vel colera significat.
Vel ex fetentibus humoribus Vel ex cola
mixta cum urina. non tamen intensa De
sapore. vel amaro quo colera rubea vincens
et descensio eius significat cum urina. Vel
acido acidi fleumatis significat cum frigiditas
et humiditas dominantur Vel salso quo sal
si fleumatis est designativus De colore

Urine color consistit in duo dividitur
Vel enim est naturalis vel non naturalis Na
turalis temperatus est vel mediocris inter colo
res minor humorum inter sibi dominantium
singulorum ciborum colorum qualitates
cum remotis a suo temperamento. Iste color
est citrinus mediocris inter citrinum et i
gneum Extremus enim color designat
naturam in urina complevisse coctionem
suam. et de sua colore ibi amisisse
qualitatem temperatam Igneus color
ostendit urinam commixta aquositati. et
sanguinis putredini Unde hic ambo
colores medioritati sunt vicinates atque

temperamento · propter actionis caloris naturalis
virtute · et colorum inter utrasque colo-
rum extremitates scilicet albi et nigri me-
diocritate · Quod cum fit necesse est
ut color inter hos duos sit temperati-
or et rectior atque dignior et sanitatis re-
pletionis significator · Et si parum has
qualitates excesserit bonum erit ut ru-
beus sit vel citrinus igneo · quia significat
aquositatem sanguinis mixtam cum urina
Sanguis enim laudabilior est ceteris hu-
moribus et nature amicus Unde G. d.
urina incipit rubea vel citrina ignee
urina monstrat nam colore ru. in
se congrasse quantitatem temperatam · Idem
in libro crisis · Color naturalis citrinus
est et clarus · quia virtute actionis nature
signat esse in corpore · Causa diversi-
tatis coloris naturalis in urina est ut aliquan-
tulum sit citrina vel clara · citrina citri-
na vel ignea conveniens esse constat
Est enim diversitas nature humane in
etate · et secundum complexionem est et in dieta
quieta et in exercitiis · quanta in exteriori-
bus actionibus corporis · Etates absolute
sunt quatuor · puericia · iuventus · senec-
tus · senium · Puerorum urina multa
est et grossa albedini vicina · Grossi-
tudo et multitudo duabus de causis
est Una est gulositas et multitudo ci-
borum et humectatio eorum Altera per-
vitas humorum a corporibus se dissol-
vencium propter porositatem exterius et mul-
titudinem sue conspectus commoratio
actionis et vicinitas albedinis ex
puritate est et defectione coctionis
in pueris ex humiditate naturali eorum
corporibus dominante · Patet autem quod
si cum defectionem coctionis diximus in
pueris ex defectione caloris naturalis
intelleximus · quod absit Calor enim
naturalis in puerorum etatibus fortior est
quam in ceteris etatibus scilicet qualiter ea est ha-
bundancia sanguinis naturalis eorum comple-
xioni dominantis secundum quantitatem Iuve-
nibus calor naturalis est fortior secundum qua-
litatem ex co. ru. complexionem eorum dominan-
tia · puerorum hanc etatem transeuntibus
urina subtiliatur et tincta citrinitati
appropinquat · quod fit ex incremento
exercitii et confortatione sui caloris
naturalis In iuvenibus color urine est
igneus · rubeus vel rufus · quia co. ru.
eorum complexionem naturaliter dominatur · et ca-
lor naturalis vigorosus est in qualitatibus
In senibus urina est citrina et aquosa
cum calor naturalis in eis minoretur et de-

coctio urine minuatur In senioribus
subtilissima ponens albedini vel luci-
ditati et raucitati quod est ex puritate
caloris et defectione coctionis · quia calor
naturalis in senibus est parvissimus et in coctio-
ne defectissimus Urine mulierum al-
be et subtiles sunt naturaliter propter frigidi-
tatem sue complexionis et defectionem coctio-
nis caloris naturalis Differunt autem
urine mulierum et senum quia mulierum pal-
lidiores sunt et lucidiores quam senum
Senum crudiores quia calor naturalis ipsorum
quasi est extinctus Unde et pulcritudi-
nem perdunt et claritatem · Mulieres et
si calorem naturalem non habeant fortem
non tamen sunt prope sue extinctionem · quie
cum ad senectutem devenerit naturaliter ca-
rum calor calore senum defectior est
quare urina minus livida et magis lucida

De complexione

Complexio generaliter dividitur in duo
Vel enim est naturalis vel non naturalis
Naturalis composita est ex quatuor qua-
litatibus · altera alteram non superante
Hanc complexionem habentes · urinam in li-
quore et colore temperatam habent scilicet citri-
nam et claram · vel mediocrem inter
citrinam et igneam · liquorem medio-
crem inter grossum et subtilem Non
naturalis per multiplicationem in duo dividitur
Est enim simplex et composita Sim-
plex cum una qualitas corporis dominatur
complexioni Qualitates enim sunt 4or
Caliditas frigiditas humiditas siccitas Unde
et simplices quatuor sunt complexiones
calida frigida humida sicca Complexiones
calide et frigide actiones habent in colo-
re urine quia nullam habent in liquore
Calor urine prestat ruborem
et tinctionem Cum enim corpus et san-
guis calescunt · coctiones confortantur
humorum Unde fit ut urina tincta
sit et rubicunda · Frigiditas urine candi-
ditatem et albedinem prestat Quod enim
corpus refrigerat et congelat sanguinem
· coctionem necesse est ut destruat · quare
propter urina alba fit et cruda Com-
plexiones humide et sicce in liquore
urine actiones habent suas · quia humidi-
tas turbiditatem prestat · et grossitiem
Siccitas liquorem subtiliat et clarificat
Complexiones composite ex duabus qua-
litatibus sunt commixte Cum ergo complexio
fit ex qualitatibus 4or caliditate scilicet
et humiditate · frigiditate et siccitate · fiunt
complexiones 4or calida et humida · calida
et sicca · frigida et humida · frigida et sicca

Complexio calida et humida urine prestat
ruborem in colore · et in liquore spissi-
tudinem Calor enim sicut dixi sanguinem
calefacit · coctionem confortat · urine
tincturam et ruborem donat · humiditas
liquorem ingrossat et turbiditatem dat
Unde fit ut urina in conductu sanguinis
grossa et rubicunda fit · quia sanguis ca-
lidus et humidus est Complexio calida et
sicca dat urine ruborem in colore sub-
tilitatem in liquore · quia calor urinam
facit rubicundam et claram · siccitas
subtiliat liquorem et clarificat Unde fit
quod in co. in conductu urina habet rubi-
cundam et claram · quia co. ru. ca. est
et sicca Complexio frigida et humida dat
urine albedinem in colore · et grossitu-
dinem in liquore · quia frigiditas calorem
sanguinis congelat · et digestionem coc-
tionis et tincturam urine tollit · hu-
miditas grossificat liquorem dans sibi
turbiditatem Unde fit ut in conductu
fleumatis urina grossa et albam facit in
colore · claram in liquore · in frigidam
et humidam sit fleumatis Complexio frigida et
sicca urinam albam facit in colore
claram in liquore · quia frigiditas urine
aufferet tincturam · et siccitas subtiliat
liquores et clarificat Unde fit ut in
co. m. conductu · urina alba et clara
reperitur · quia co. m. frigida est et sicca

De diversitate urine propter cibaria

Diversitas urine propter cibaria duplex
est · vel in quantitate vel in qualitate
Quantitas cibi tribus modis erit Co-
mestus enim cibus vel multus vel paucus
vel medius Multus urine ruditatem
et albedinem largitur · et hec ex
causis duabus · quia ex multitudine cibi
seu potus calor naturalis gravatur
et digestio retrahitur Cum autem cibus
non perfecte digeritur · sanguis non
perfecte completur neque urina tingitur
sed cruda egreditur quod plurimum pati-
untur gulosi ex plenitudine potus et
cibi · maxime si vinum subtile sit et
album Secunda erit causa quia multi-
tudo cibi et potus corporis humectat
cum humore in corpore augmentatur
sanguinis calor minuitur et congelatur
atque calor naturalis in coctione deficit
Unde urina cruda et alba exit Par-
vus cibus · urine dat ruborem et cla-
ritatem · quia paucitas cibi desiccat
humiditatem corporis · humiditas minorata
calescit corpus unde urine rubor et
claritas accrescunt · sicut in ieiunantibus

maxime invenimus Unde G. inquit
Urina secundum quantitatem diversatur vini
quia si multum sit · liquor urine crescit
· et minuitur ypostasis · et tinctura mode-
ratur urine · quia ad albedinem appro-
pinquat Si sit paucum · liquorem facit
paucum · ypostasim multam et maiorem
tincturam et ruffitati appropinquat Item
vinum si ex multitudine sui coctionem
non accipiat urina non immutat et
exit sicut fuit bibitum · si album sit et
clarum · urina exit clara et alba · si
grossum et nigrum · urina exit grossa
et nigredinem retinebit Si grossum
et citrinum exit similiter Cibus me-
diocris inter subtile et grossum
multum paucum secundum levitatem suam
ad naturam · facit digestionem bonam et coc-
tionem temperatam · secundum quod actio est nature
et urina temperata est in colore et liquore

Capitulum De diversitate urine propter
qualitates cibi

Ex qualitatibus cibi urina est diver-
sa iiii^{or} modis Cibus enim est
calidus et humidus · frigidus · et siccus · Calidus
dat urine ruborem et tincturam Ca-
lor enim eius calefacit in primis Un-
de prius rubescit sanguis · et ebullit spiritus
cordis · urina tingit et calefacit sicut
videmus in hominibus sepe calida
cibaria comedentibus ut porte mel et
similia Cibus frigidus urine dat crudi-
tatem et albedinem · quia frigiditas calorem
spiritus mitigat · spiritum cordis congelat
· coctionem urine aufferet · que cum bene
non regitur · urina alba et cruda red-
ditur · sicut videmus cum pisces et similia
comedant sepe Cibus humidus dat
urine turbiditatem et grossitudinem et
plurimum facit eam albam et crudam et
raro tinctam et rubeam · Humor enim
cibi augmentat humectationem corporis
· humectatio augmentata naturalem est calo-
rem sanguinis minuat et spiritum cordis
congelet Si tamen si cibus calorem ha-
beat qui humectationem vincat et san-
guinem calefaciat · rubor et turbiditas fiunt
in urina Cibus siccus urine subtili-
tatem et claritatem largitur et plurimum
est color rubeus raro citrinus vel al-
bus · quia siccitas cibi desiccat humi-
ditatem sanguinis · que cum minuatur
calescit cordis spiritus · urina rubea et
clara efficitur Si tamen sicco contrario sit
frigidus ut congelet calorem sanguinis et mitti-
get fervorem sui · et tincturam vel ru-
borem urine contrahat · duplicem facit

causat in vrina · mutat enim in citrinam
sic in talem humiditatem quam generat · vel in alba
sic in quam generat humoribus frigidis // De di
uersitate vrine propter exercitia

Diuersitas vrine per motus exercitia
duplex est causa quia exercitia duobus
modis fiunt vel enim animata sicut tristicia
timor gaudium angustia vel et corporea
sicut labor fatigatio equitatio et similia
Anime actiua faciunt ruborem et accensi
onem in vrina · quia anima si multum sit sollici
ta naturam cogit et mouet eam que cum mo
ueatur plus quam oporteat calefit cor et
in toto sanguine fit ebullitio vnde vrine da
tur color et tinctura ut ita dicam acuitio
fit et tamen inter calorem ex angustia et ca
lorem ex tristicia magna est differentia · quia
calor ex angustia minus est acutus et
pugnatiuus cum ad cor veniat subitus et
recedat subitus anxietas frequenter complexio mu
tetur Calor ex tristicia est acutissimus
quia in corde moratur quousque causa eius
expediatur vnde et calefit complexio eius
vrina rubea est et indigna in vigilijs
rubor eius est · quia spiritus eius calefit
animatus et mouet naturam et conturbat vir
tute animata et spirituale propter vigilias
indigibilitas eius est quia naturalis calor
exit corporis et coctionis locum di
mittit varium vigilias de exercitio ani
me esse diximus quia actiones earum in
animate sunt spiritus qui est in cerebro
Exercitia vero corporea tincturam et rubo
rem et acumen prestant vrine cum subti
litate vnde subito calefaciunt membra
corporis propter fricationem partis in parte
et in toto corpore ebullitionem faciunt
et calorem Deinde subtiliat sanguinem
et vrinam acuit et facit rubicunditatem
subtilitas et claritas ex dissolutione cor
poris nimia de humiditate subita fa
cta fumo et sudore // De diuersita
te vrine propter quietem

Diuersitas vrine propter quietem con
traria facit est ei que de motu
fit · quia quies est ablatio motus
sicut tenebre luminis et cecitas visus
Cum autem motus anime sit et corporis
et quies animata erit et corporea · quies
animata ablatio est male su
spicionis et cogitationis Corporea
est ablatio mouendi corpus de loco
in locum Sophie tamen diffinitionibus di
citur quod quies corporis perseuerantia
sua in tempore et in temporibus fit
vnde utraque quies ponit vrine cru
ditatem et grossitiem Animata enim si

sit seu corporea congelat calorem et re
frigerat complexionem Animata enim si quie
scat a cogitatione · et motu cuius natura
est quiescere similiter cum virtutis spiritualis
et actionis naturalis defectio est caloris naturalis
Si autem corpus quiescat aufferatur dissol
lutio quiescentis quod ab ipso solet fi
eri et in corpore humiditas nimia adunatur
et superflua · De diuersitate vrine
propter extrinsecus accidentia

Diuersitas vrine propter extrinseca acci
dentia duobus est modis vel de
calore sicut solis ardore atque ex vene
no aut ex frigore congelante sicut
niue atque rigore Calor in vrina facit
ruborem in colore · quia calor dissoluit humi
ditatem corporis · et cum sudore expellit
vnde humiditas minuitur sanguinis Deinde cale
facit sanguinem et vrinam tingit Si ex
frigore sit exterior dat vrine cru
ditatem et albedinem duabus de causis · quia
frigus sit duplex vel fortia vel debilia
fortia refrigerant interiora et exteriora
vel ad locum coctionis frigus veniat
naturalem calorem congelans et coctionem vrine
constringens Debilia autem poros exteri
ores coaptant corporis et humiditatem
aufferunt que inde solet dissolui
et sub cute corporis remanet clausa
atque humiditas augmentatur vnde queritur
ad epar · quia cum per alimento sanguis
epar in renibus transmittit · et sic vri
na crescens prestat sibi albedinem et
grossitudinem Sufficiat tractasse de
essentia vrine naturalis et sua diuisione
et causis diuersitatis sue · Deinde est de v
rina ex natura et de diuersitate sui
coloris // De diuersitate vrine col.

Color vrine ex // ex naturali
natura diuersus est duabus de
causis vel per dominium humorum in corpore
et mutationem sui vel per dissolutiones pin
guedinis et carnium corporis Dominantia
humorum in corpore duobus fit modis · sim
pliciter vel composite Simpliciter de vno
fit humore corpus dominante Composite de
duobus humoribus Cum ergo humores cor
poris sint iiijor scilicet sanguis · ambe cole
atque flegma · notandum est vrina horum qua
tuor significare · vnde qui albus est et
grossus dominantia flegmatis signat Se
cundum nimium est citrinus qui vocatur
aureus qui et in xii dominantia pretendit
Tercius cum alchimiis vnde sanguinis
dominantiam intendit · Quartus niger et
colam nigram denotat · Denotat quod
complexiones componuntur ex duobus humoribus

mixti corporis dominantibus. Cum autem hee sunt iiii complexiones vel coniuncte. fit tamen due sunt impossibiles. et iiii alie sunt possibiles. impossibiles scilicet colerici et fleumatici et colerici nigri et sanguinei propter oppositionem utriusque repugnante. Sanguis enim repugnat colere nigre in calore et humiditate colera rubea fleumati calore et siccitate. Unde fit ut commixtiones sui impossibiles sint quia nisi secundum vicinitatem regiam. Si ad stomacum quod colera rubea descendat et illa fluidam humiditatem minuat incremat et non ipsam inficeat per de ipsius color citrinus nascitur. Vel fit sicut vitellum secundum dominantiam alterius alteri. Si enim colera rubea dominetur fit citrinus intensus si fleuma. fit sicut vitellum ovi. Si sunt equalia fit sicut citrinum pomum. Sunt autem iiii commixtiones possibiles scilicet sanguis cum colera rubea et cum fleumate per concordiam. colera rubea in calore et in fleumate in humiditate. colera nigra fleumate et cum colera rubea per convenientiam fleumatis cum siccitate. et colera rubea cum siccitate. Sed tamen sanguis non ita assimilatur fleumati sicut colera rubea cum concordat ex qualitate faciente colorem urine mutari. scilicet calore cum fleumate ex caliditate faciente liquorem mutari urine. scilicet humiditate et similiter colera nigra non ita concordat cum colera rubea sicut cum fleumate. quia cum fleumate concordat ex faciente qualitate scilicet frigiditate colorem urine mutare. et cum colera rubea ex qualitate faciente scilicet siccitate liquorem urine mutare. Sufficit quod diximus de complexionibus humorum et eorum qualitatibus compositis. Nunc ergo sunt attendende significationes urinarum quoque colorum secundum proprietatem suarum dominarum

De complexionibus compositis.

Complexio composita vel equalis est vel inequalis. Equalis quando qualitates due dominantes equali pondere nulla alteram superante in quantitate et sunt iiii. que totidem creant colores. Primus citrinus est alter rufus et igneus sicut flos croceus sive purpureus. quartus cinnamus. Citrinus compositus est ex citrinissimo et albo qui significat fleumaticam humiditatem cum colera rubea mixtam. que mutavit colorem et dedit ei citrinitatem et claritatem. Igneus compositus est ex rubeo et citrino Unde calidissimum innuit sanguinem vel coleram. Purpureus compositus ex nigerrimo et rubeo. Unde et innuit sanguinis incensionem colere nigre approximante. Cinnamus componitur ex albo et nigro qui colere nigre fleumatis significat commixtionem. quidam tamen credunt cinnamum et viridem esse citrinum colorem. sed falsum est. Calor enim faciat viridem. frigiditas citrinum colorem quod palam fit ex hiis que artificio extiorum fiunt in quibus viridis color ex citrino fit et nigro qui ambo colores sunt albi significantes. citrinus ex albo et nigro fraudem (?) significantibus ... Reprehendum tamen a quibusdam nobis obicientibus. Ecce proposuisti colorem ex citrino et nigro compositum. qui male dominationem colere rubee et nigre significat. et colorem compositum ex rubeo et albo qui dominantiam signat sanguinis et fleumatis. Quidem quoque impossibile est duabus de causis ipsis inveniri. Et si enim sanguis conveniat fleumati in humiditate tamen repugnat in calore. et licet colera rubea nigre conveniat in siccitate. tamen in calore repugnat. humiditas autem et siccitas nullam habent actionem in colore urine. Unde fit ut impossibile sit in urina eos in simul inveniri. Secundo quia impossibile est eorum inveniri in simul. et non invenimus sicut res contrarias. Rubor urine ... significat digestionis et principium eius ad complementum cum suum. Albedo vero cruditatem et grossitudinem et digestionis ablationem. que impossibile est simul conveniri nisi secundum vicinitatem et non commixtionem sicut quidam medici dicunt. Aliquando in corpore humiditates adunantur crude de quibus genere quas expellit natura cum rubea urina. mixtum tamen in simul color in respectu mutatur. Citrinitas urine subtilitatem et levitatem facit videri significare et naturam incipientem decoquere. Nigredo urine significat grossitudinem humorum et incisionem eorum et pugnam nature in coctione et propter quam non conveniunt medium et complexione inequali ubi humor alterum superat. et si ambo dominentur complexionem corporis. Sunt autem vi colores eas significantes. Unus est sicut ovi vitellum. secundus clara citrinitas. tertius claritas. quartus ... quintus plumbeus. Sextus ... Vitellinus et citrinus mediocres sunt inter citrinum et album. Unde significant colera rubea cum humiditate fleumatica mixtam. Si sit vitellinus fleuma plus dominari ostenditur. Si citrinus colera rubea superat. Rufus et ... inter rubicundum et citrinum medians. Unde fit ut colera rubea et sanguis dominentur. Si color rufus sit colera rubea dominatur plus propter vicinitatem citrinitatis ad rufitatem. Si ... sanguis superat cum rubore vicinetur ... Plumbeus et ... mediocres sunt inter album et nigrum. quibus colera nigra dominatur propter intensionem humorum ex

cal maxime et flamma dnatur propter virtutem
cal naturalis extinguendi In karano solo co-
m(m)i dnatur propter intensionem humoris ex cal
maximo quia viriditas habundancia cal-
signat virtute intensionis et plumbeitas
i. lividitas habundancia seratus et con-
gelationis quod manifestatur quia col sicli-
ni incipiunt in imino citrinitatem sicut in
cal confortatur et febris crescitur fit ruffi
Cum autem cal plus hundet et incendat
humores fit viridis plumbina in pri-
mis fit albus sed si augmentatur fragus
et ad extinctionem cal naturalis appropinquat
lucescit color et perdens suum splendo-
rem fit plumbeus Sufficit dixisse de
col urine complexione et quid dnantia
signat humorem simplex vel compositum
De coloribus consumptionem corporis significantibus
Modo dicuntur colores consumptionem
corporum et dissolutionem membrorum
significantes Urina consumptionem corporis
significans ventuosa et nebula in super-
ficie nebule huius urine ostendit cor-
poris consumptionem Et tamen permittitur dupli-
citer duobus modis Quedam enim dissol-
lutionem pinguedinis renum signat Quedam
totius corporis consumptionem Differentia
eorum est in tribus modis signis dissol-
lutionem pinguedinis renum sine febre est
Calor enim non est cordis intus incipit di-
ffusus per totum corpus incipit spiritum et
san(guinem) calefacit et febrem facit aut ut
febrem efficiat consumptionem totius corpo-
ris significans continuas habet febres quia
calor cordis intus et per totum corpus
diffusus spiritum et sanguinem calefacit et fe-
facit Secundus modus signis dissol-
lutionis pinguedinis renum in renibus li-
quor est corruptus digestus virtute de-
mostrans membrorum quia non dum ad ea
pervenerunt passiones signis consumptionis
corporis liquor est crudus et indige-
stus quia membra destructa sunt in co-
ctione urine per passionem eorum et
per incipiam consumptionem ipsorum Tercius
modus signis dissolutionem pinguedinis
in renibus ventuosa est nebula in su-
perficie urine apparens subito cum
corpus exeat et sine mora Non
enim proprietatem habet pinguedo cum u-
rina interius corporis tanta ut moretur
separata ab ea per brevitatem vie inter
renes et vesicam urine Unde ypo(cras) in li-
bris super urinarum pinguedo apparet
subito quia simul apparet non pau-
latim et rara media que consumptionem
significat corporis non apparet pinguedo

nisi propter ... moretur in vasis aliquamdiu
quia proprietatem habet cum urina intra
corpus tantam ut diu possit separari
per longinquitatem vie urine que intra membra
consumpta est et vesicam urine Secunda
species corporum signis consumptionis in iiii
Est enim citerina subtilis quasi alba ... proximus
albedini nebula huius ventuositas Co-
lor enim citerinus significat cruditatem et
grossitudinem humorum Ventuositas nebu-
le signat dissolutionem pinguedinis in cor-
pore cum extraneo et fortissimo cal
Unde hec species satis curari potest si quis
bene studet Unde liber noster de febribus
testatur Est et alia species i. citrinissima
huius ventuositate et liquore quasi
oleum et habet nebulam quasi habens araneam
telam signis augmentatorum passionis
et habundancia cal et perfectionem consumptio-
nis De illa humiditate que in mem-
brorum caritate et ... est coagula-
tionem quia propter iste color molestior est
et a sanitate longinquior non tamen propter
pessimitatem morbi sed propter fortitudinem
caloris quia calor fortis in humiditate
que est in membrorum caritate non dum co-
glutinata cum carne vel duris membris
que sunt fundamenta corporis Unde si
salubribus signa superveniunt possibile est
sanari et urina est ei crisis non ...
si non Tercia que erugionis est similis
col nimium intensa et primus viriditi
cuius liquor quasi viridis est oleum habens
nebulam aeris horribilis atque abhomina-
bilis odoris que signat consumptionem mel-
lum carnium que coagulatorum sunt et
incipiunt consumi dure carnes et omnia
membra dura Unde hec species mole-
stissima est i. a parte longinqua atque
mortem significat Unde ... dixit ven-
tuositas consumptionis pinguedinis signat
erugmosa incurabilem carnium consumptionem
et omnium membrorum durorum quia propter
et erugmosa peyor est et pestilencior
ventuosa et si ambe sint pessime e-
rugmosa signat mortem certam Ven-
tuosa a morte est remota si liquor
erugmosus erugmosum habeat ypostasim
sua fit morti propinquior signat consum-
ptionem durorum membrorum signis cum
calore igneo et intensiuo ‖ Sexta
particula de liquore urine

Liquor urine in tria dividitur est
enim aquosus et subtilis et gros-
sus et turbidus seu medioris Causa
diversitatis urine in liquore causa est
nature in ipso liquore qui vel naturalis

est vel innaturalis. Naturalis inter grossum et subtilem et clarum et turbidum est mediocris. et semper in eisdem qualitatibus temperamento subsistit. Hec perfectionem signat decoctionis permanere in eadem qualitate et temperatos innuit humores esse in qualitate et quantitate et levitate eorum ad naturam et potentem nec ad eos digerendos. Non naturalis dividitur in duo in aquosum et subtilem vel grossum vel turbidum. Aquosa et subtilis cruditatem significat humorum et grossitudinem humorum et naturam pugnantem eis repugnare et non valentem eos expugnare. Quod si sit sine febre duobus modis incidit. Vel ex nimia saturitate grossiorum ciborum et multorum nimium virtutum et calorem naturalem suffocantium. Vel ex multa aqua frigida ebibita et frequentissime sicut patiuntur homines in dyabete. Quod si sit cum febre continua vel lenta signat opilationem gibbi epatis et venarum inter epar et renes propter grossos humores ibi clausos et invisatos propter quorum dissolucionem deficit natura. Unde G.

Urina incipit aquosa et subtilis cruditate et defectione innuit coctionis duobus modis. Quedam enim subtilis exit sed non exierit in vase ingrossatur. et quedam est subtilis. et subtilis exiens et permanens. morbum adhuc crudum ostendit et calorem naturalem nondum humoribus repugnare incipientem. neque adhuc aliquid in humoribus facientem. Unde morbus extat. nec quod etiam facere potuit. Urina si talis moretur et salubria signa fuerint tunc morbi cum equalitate sub pronostico suspicari. Unde G. Urina in longo tempore subtilis et salubribus signis sequentibus apti sub pronostico exorti cadit. Quod si febre acuta et intensa sit pessimum quiddam minatur. quia calorem naturalem cum calore febris calefacti signat et cadit incendii et in superiora corporis ascendere atque capitis et dimittit loca coctionis vacua caloris naturalis sicut Ypo(crates). Cum febre sunt acutas et urinam faciunt albam et claram. signat ventura frenesim. Dixit Ypo(crates) ascensionem fumi calidissimi naturalis ex incensione utriusque caloris scilicet caloris febris atque naturalis. que in simul si sint in initio morbi. et postea urina tincta fuerit atque propinqua colori naturali et hoc in die critica vel nuncia sit et signis sequentibus laudabilibus sicut splendor faciei. levitas anhelitus. levitas virtutis. facilitas motus. prosperitas sitis

bonum somnum. sanat infirmum. post longum tamen tempus. quia significat calor exiens deferri. et est naturalem in superiora corporis dimisisse ascensionem et confortare loca coctionis et natura excitata in febribus subtiliandis. et solam fumi recessum ascendentis. Que si in die critica appareat crisim innuit futuram in die quarta. Quod cum urina in subtilitate et cruditate remanet per diem illam creticam in qua illa bona signa apparuerunt. cruditas significat morbi quia febres nature remanentes quas non subtiliavit nisi in sui initio. et hec innuit timorem. Quod remanet urina aliquandiu in cruditate sua naturam suam subtractam ab actione febris in epate significat neque potentem hunc eis repugnandi. Quod in quarta die postea grossa urinalis appareat et est divisa sicut orobi fractura humorum significat et ustos calore ignes et innuit virtutem perdicionis. Quod nulla habeat ypostasim. sed suspensionem nebula cum sit notabilis et hec in die nuncia vel critica. et laudabilia signa omnia habeat naturam motam in subtiliando febres monstrat. nunc virtus si augmentetur et confortetur actio eius in coctione nebula se febris complet et fex deponitur et dividitur. fex quia terrestris in locum suum descendit quod salutem morbi preponit.

Urina subtilis exiens et cum in vase mora grossior fit. significat quod natura coctionem incepit et humores commiscerit et ventositatem humorum dissolvit querit bonam partem subtiliavit per levitatem et subtilitatem et velocitatem sicut motum. sed ad coctionem duarum parcium defecerit per quantitatem se movendi. Sunt autem hee partes aquosa et terrestris que in cruditate et grossitudine sua permanent atque nullam receperunt coctionem. De urina grossa exeat pars aerea movetur ex subtilitate sua ut in loco suo naturali maneat cum obviat grossitudo humiditatis. Unde fit causa turbiditatis urine per fortitudinem sui motus et commixtionem eius. sicut videmus ventum mare turbantem per motus sui fortitudinem.

Urina grossa nam exeat in coctione significat et insinuasse febris in quibus ebullitionem fecerit et turbulentam que duobus modis fit. Est quedam grossa et turbida exiens et in sua grossitudine permanens et turbiditate. est et quedam grossa exiens et turbida. sed clarificatur postea. que grossa exit et grossa permanet significat maximam inter materiam

morbi et naturam confortacionem · secundum natura
superatura est que humiditates turbavit et con-
misceuit · et circa digestionem et subtiliacionem
inceavit · et si non esset quedam grossitudo
et residencie in materia morbi permanens · con-
plesset natura suam actionem · et diminuisset
illam materiam · et unamquamque partem in suum
locum misisset et liquorem clarificasset
in corpore vel extra · Si ergo in sua
turbiditate et grossitudine sua perman-
serint · et recturam diem transierint vel nu-
mero suo mutat non extimetur non turbi-
ditatem suam esse · sed ex igneo calore hu-
morum turbante et humores miscente in quibus
turbiditatem facit et ebulicionem · sicut calo-
re estivi solis facere videmus in tor-
tura vini · Et si inferimus quantitatem fiem
at in capite · futura fit · demeat · quod
si sit · post fit minuat dolor capitis festina-
te · Cephalea ista in duo dividitur · Aut
enim paruerit racionem et minuat eam fu-
turam · quia natura feres subtiliare in-
cipiat et humores dissolvit · ex ipsis humi-
dis fumi egrediuntur · qui ascendentes
cerebrum · dolores ibi faciunt · Vel ex
ebulicione est sanguinitorum humorum et igne
calore et turbiditate ipsorum et fu-
mis ascendentibus in eorum cerebrum · sicut
patet in amfora · In fine urina ventosa
lentibus dolor capitis prius · vel cito est
futurus · Vini malum nunciat · nisi lau-
dabile signum sequatur · sicut tinctura u-
rine et coctio eius et claritas facie
et bonitas anhelitus · levitas motus
que non significant coctionem et eius in mor-
bo pacalitudine · si hec bona signa in di-
e certa vel circa tuuta apparent · in-
telligimus naturam debere confortari · brevi
quia in tempore feres subtiliavi · si neque
in die certa neque sunt in circa tuuta
intendimus non eam posse in longo
tempore · Et si urina turbida sit et
grossa in lentibus dolorem capitis ex
humori grossis significat dissolucionem morbi
in urina urina · Urina exiens grossa
et postquam exierit in vase clarificata
naturam feres complesse coctionem significat
et subtiliasse eam · neque remansisse in
ut dividatur et unaquaque parte in loco
suo naturalem permanet · festinavit autem
exire antequam complevit natura actionem
suam in ea · que non exit extra potu-
it eorum natura unamquamque partem ad
naturalem separare per virtutem tal naturalem
quam habuit · Natura enim partem grossam
subtiliavit et digessit · Deinde unaquaque
pars sui locum naturalem petiit · et pars

aerea sursum ascendit · et deorsum terrestris
unde liquor permanet clarus et mundi-
tatis · unde intelligimus · quia si urina re-
mansisset in corpore parvo tempore · post
eius antequam exisset dividitur · unde et consequen-
ter urina que postquam exit clarificata significat
naturam prevalere in coctione et in feres
subtiliandis · durationem suam · et non nisi parum
remansisse in ea ut partes sunt dividentes
maxime si postquam exit foras velociter
clarificatur · quia urina clarificata cum
continue sit tempore non actionem signat
ad complendum vicinorem · corpus enim lo-
gincinitatis aerea partem aliquam deum
rat hec grossitudine · unde non est mirum
longinquum temporis antequam in partes suas
dividatur extra · Palam est ergo quod urina
que exiens spissa et clarificatur post
breve tempus non exeat · melior est · quam
que clarificatur post longa tempora · sicut
illa que exit grossa et clarificatur me-
lior est quam que numquam ad clarita-
tem movetur · ita et que post breve tem-
pus non exeat clarificatur · melior sit
quam que clarificatur post longa tempora ·
Grossa enim exiens et clarescens signat
quod natura coctionem suam complevit · et
quod non remanet nisi ut partes dividat · et
in suum unamquamque locum naturalem ponat
· que si clarescit · significat incepisse separa-
cionem humorum · turbat et ventositatem eorum
dissolvit · nondum tamen coctionem eorum im-
plevit · nec appropinquit complemento · feres
enim non subtiliavit · unde ea si extra di-
videre non potuit · que tamen non brevius sit
melior est quam que subtilis exit · et
post grossescit · sic subtilis exiens
· et postquam exierit grossescens melior
est quam que exit subtilis et permanet
in sua subtilitate et ruditate · Sub-
tilis enim exiens et post grossescens
signat naturam non dum coxisse · neque
feres digessisse · tamen appropinquit et
movere feres incepit · atque eas fer-
here voluit · antequam urina corpus exi-
ret · que subtilis exit et in sua sub-
tilitate et claritate permanserit · in-
dicat cepisse naturam vel movisse · vel
etiam voluisse movere · Unde urine
coctiones quatuor sunt · Una est grossi-
ssima atque crudissima · sicut exiens
clara et permanet in cruditate sua ·
Secunda est minus cruda atque grossa
sicut exiens clara atque grossescens post-
quam exierit · maxime si color eius sit
igneus · Color enim igneus signat ca-
loris naturalis virtutem et mediocritatem coctionis

Tercia vrina est cruda et grossa quia sub-
et plus cocta. sicut vrina exiens grossa
et permanens in grossitudine et turbiditate
sua maxime si sit citrina. Quarta
ex certis complemento coctionis appropinquat
sicut vrina exiens grossa et clarescens
postquam exeat maxime in vernali tempore.
Et si quidam dicunt quare vrinam grossam
exeuntem et postquam quiescit claram di-
ximus esse cocte coctione. Dicimus tamen quamquam
ea fecit perfecte coctioni. Diximus non re-
manere nisi vnamquamque partem dividere
et singulas in locum suum naturalem mittere.
Reddemusque causam quia dixisti non remanere
nisi partes suas dividere significasti mi-
noracionem coctionis complende. Non
quia significacio eius ad coctionem fuit perfecta
cum vrina in tempore suo naturali apparuit
sicut quando vrina de corpore exit. Verum
est signum minoracionis perfecta in actione
sua complenda. Quod dicimus plenius osten-
dit cum dixit. Significacio actionis si occul-
ta sit et non aperta sicut significacio vrine
subtilis exeuntis et post in vase in-
grossentur et vrine subtiles ignee
et similiter citrinissime. Omnes vrine
iste debilitatem signant coctionis et
morbos in initiis. et si sedimenta appa-
reant et maneant et ad perfectionem
non veniat. Sicut vrine turbide exeuntes
et permanentes turbide maxime si citri-
na sit. et vrine lenes vel albe vel me-
liore rubee vel ypostasis rubea. Dum
apparet in diebus imperfecte immo-
deratione sunt coctionis et augmen-
to morbi. et si sedimenta appareant per-
fecte. si tamen in suo naturali tempore. id est intra
corporis antequam exeat vrina. sicut grosse
exeuntes. et tamen in vase sit clare-
scens. actio appropinquat coctionis et
morbus est in extremitate sui augmen-
ti et non nisi declinacio tamen superest
sibi. et si sedimenta in suo tempore appa-
ruerit sicut vrina que clarescit cum
extra corpus exeat. significat complementum
coctionis et declinacionis morbi et
respice in mora temporis vero est de-
clinacionis. ex quo sedimenta in suo tem-
pore nullo apparuerit vsque ad ablati-
onem et incisuram morbi perfecte in to-
to corpore. Dicimus. Vrine inquit diuer-
sitatem receperunt. Est enim vrina cocta
que salutem significat. et est pessima que
mortem significat. et est cruda in coctione
defectu que grossitudine significat
fieri et diuturnam desinacionem. Cocta
vrina egrorum in declinacione. sanorum

vrine assimilatur. Sicut vrina ignea in
liquiditate et colore media. que extra
limites est in subtilitate vel grossitudine
cruditate vel defectione coctionis significare
videtur et si extremitas eius sit in sub-
tilitate et ignea in colore significat ex lau-
dabiliori parte nam equata in forma
coctione. Vrine enim tinctura et bo-
nitas coloris. vtraque bona sunt signa.
Claritas vero vrine et eius subtilitas
morbum aliquem esse crudum significat. Vn-
de. Dicimus. quedam est vrina que morbum cru-
dum et non coctum significat. Sicut ignea et
subtilis. que habet ypostasim a subtilem
vel suspensam. habet tamen neque leuis est neque
mollis id est continua.

Vrina que in fundo continet rubor-
em non in subtilitate sua alba sit et aquo-
sa. ablacionem coctionis demonstrat. non lon-
ginquitate et morbi pessimitate. si
extra illaudabiles appareat sedimenta
sicut grossitudo vrine non tinctura apparet
post salus. habet tamen post longum tempus et
non molestacionibus maioribus. Si autem
mutetur de grossitudine in subtilitate et
sit tinctura et remanet albedo et cru-
ditas. mutat turbiditate sua. non esse
de mente actione. habet de citrino et igneo
colore. quia natura non mittet humores et
turbidos faciet. nisi antea fumigat humo-
res. et significat mediocritate coctionis Vn-
de vrina grossa si sit tincta. virtutem
coloris naturalis designat maxime si
sit ignea. Dicimus. Vrina pessima que
perdicionem ostendit est quadruplex. Pri-
mum enim perdicionem absolutam ostendit. Sicut
que nigra habet ypostasim et liquo-
rem alterum colorem quam nigri quia ypostasim
in nigredine. Quedam in perdicione peior
est debilior. Sicut ypostasim habens nigra
habet natantem. Tercia vero est debilior
secunda. sicut que nebulam habet in superficie
nigram. Quarta perdicionem etiam et
mortem. sicut vrina nigra et ypostasis
nigra et maxime grossa. quia feces
granose esse designat perdicionem. ma-
xime si sint nigre. Dicimus. inquit. Vrina
que mutatur postquam in vrinali nigre-
dine in minori gradu est dicere. neque
debemus dimittere. quia plurimi medi-
ci decipiuntur. inde. Vrina inquit cla-
ra et subtilis. que postquam exierit
turbificatur et grossescit. deinde in sua
subtilitate et claritate redit. significat
quandam ventositatem permanere in vrina
postquam exierit. habet non ventositas illa
se mouet vt ad locum suum naturalem

ascendet · liquor est turbatus · cum autem se
separet et in loco suo manet liquor cla
rificatus est. Alii dicunt quod G. dixit uri
na aliquando grossa exit et postea clare
scit. Idem in sua grossitate et turbi
ditate redit et unum in claritate et sub
tilitate · quod dicunt esse causa cuiusdam
ventositatis grosse in urina permanen
tis · que cum clarificata esset prima
vice · et ad ascendendum loci sui natu
ralem se movet · liquor turbatus est
quod cum se separet et in loco suo mane
ret · clarificatus · quod dictum videtur impos
sibile · quia quando urina exit grossa in quam
naturam laborat subtiliandi cum exeat cum
tantam habuit grossitudinem et turbita
tem ut postquam semel clarificata sit ne
aliam vicem clarificari necesse sit · quoniam
si fieret talis naturalis non in urina grossa
eam virtutem haberet ut aliam vicem clare
ficaret cum a suo fundamento sit separata
Item si fieret non sic urine intra
corpus valet si autem talis naturalis tunc pos
set extra corpus continue et intra corpus
quod falsum est palam. Patent ergo osten
simus quod mutatio urine extra corpus
ex grossitudine et turbiditate in cla
ritatem et subtilitatem signum est com
plete coctionis fieri et digestionis causa
Quod cum in brevi sit tempore fit meli
or et laudabilior, et contrarium si tempore
movetur longo. Urine ergo naturales non
in suis qualitatibus permanentes, sed de
subtilitate in grossitudinem · et de grossitu
dine in subtilitatem se moventes · me
liores sunt · quam in una qualitate perma
nentes. Urina exiens in suis singu
lis temporibus sicut quod natura in ipsa opera
tur melior est quam que est in una qua
litate · et si mutatur non ex actione na
ture efficitur sed exit clara ut debet ve
nire turbida · et econverso ubi turbida
sit clara. G. Urina magis exiens et
grossior postquam exeat et si exiens
grossa clarescit · postea melior est quam que
in una qualitate permanet et cum tempus
sit brevius tanto plus meliora. et
mutatio de grossitudine in subtilita
tem melior est quam econverso · quia hec
tamen signat motum nature et inceptionem
in coctione. De grossitudine se mutans
in claritatem completam actionem nature
in coctione demonstrat et appropinquare ad
digestionem et dicunt et singulares partes
mittere ad locum suum naturalem. Urina
exiens in unoquoque tempore in qualita
te una subtilis seu grossa que si mutetur

non secundum cursum ordinem nature. tunc mutatur
que in quodam tempore subtilis · in quodam
tempore grossa · et sine ordine exit · si
gnum nature turbate · quia non in una qua
litate facit coctionem; et quia nec actio
non demittitur in coctione fieri per distri
butionem suam et defendimentum unde urina
sit diversa et confundata. Quidam tamen
reprehendunt G. atque dicunt quod G. non
facit differentiam inter grossam et turbidam uri
nam · sed potius esse facit unam ypo · tri
cas distare facit in postea cum dixit
Urina grossa non est turbida. Unde
magis hiis inutilis dicere videntur · et si contra
videtur esse · non tamen sensus est contrarius
intentioni · quia ita contrarietas sicut Aristoteles
affirmat · non est nisi ubi natalis sub
contraria · ut eadem secundum et in secundo sub uno
sit equivocatione secundum in secundo et in eo
tempore procedentis et in eadem relatione
reducimtur sibi positive · vel actualiter
neque discordent vel in negatione · quod
cum ita sit · palam est quod G. non contradicit
ypo. neque repugnat dictis suis. Non
enim contrarie positive neque actualiter · quia
G. intellexit actualiter quod dixit U
rina grossa est turbida, ac si in actu
diceret · quod sensualiter est videre · quia
urina non est grossa nisi ex humorum con
mixtione · et dilutione que cum sunt
in urina · necesse est liquoris separatus
turbiditas, ypo intellexit positive in
suis verbis dicens. Urina grossa non
est turbida · sed positive clara, quod di
cere est intellectuale · et si longius sit a
spiritibus corporis · principium est totum. U
rina enim grossa, et si actualiter sit
turbida · urina est ut in subtilitate
mutetur et claritate positive · quia post
naturam in coctionibus humorum separatus
et fecis comprensse et liquorem tur
basse neque laborare in mutationes re
bus nisi in subtiliandis fecibus · et
mittendis singularis in locum suum natu
ralem liquor clarificatur. Palam ergo intel
ligimus ypo intellexisse urinam grossam
non esse turbidam nisi ex mutationibus
urinitatem in claritatem et subtilitatem
Neque etiam nos videmus in quo mutetur
nisi in ista reaquiritatem. Ideo quia antiqui
dicere consueverunt urinam grossam an
quam clarificetur non esse turbidam. Sub
tilis enim in potentia. Alii intellexerunt con
trarietatem que est inter illa ypo et G.
in parte tamen esse urine non in actu
et potentia. Dicunt enim ypo cum dixit
urinam grossam non turbidam non intellexisse

turbiditatem liquoris. Secundum primus ypostasis. Et si diceret: urina grossa neque turbida, non intellexisset turbiditatem liquoris sed potius ypostasis. Et si diceret urina grossa liquore non esse turbida quoad ypostasim. Secundum hoc verba in quibus propositum similia. Humores enim quando ebulliant et commisceantur liquori urine, non est turbentes ita ut ulla ypostasis videtur, vel videtur neque clara neque turbida. Feces enim quando consistentes terrestres partes natat et miscetur. Si autem dixit ypo intellexisse nebulam, quod est impossibile esse nebulam claram et liquorem commixtum esse turbidum, vel nebulam esse turbidam et liquorem esse clarum, nisi redeat ad potestatem et actum; dicitur si liquor turbidus est actualiter, nebula subtilis est potentia. Secundum hoc in superiori non repellendum est. Unde patet qualis urina in subtilitate et claritate significat et qualis in grossitate et turbiditate.

Postquam de forma urine explanavimus et invenimus et nominavimus ypostasis et de densitate liquoris et coloris eius, oportet nunc prosequi in incolo [illegible] declaramus quibus color urine significat in subtilitate et cruditate naturaliter sive accidentaliter, et quis significat in turbiditate et grossitudine naturaliter sive accidentaliter, et quibus significat in turbiditate temperamenta. Ergo ab extremitatibus colorum qui sunt albus et niger. Quorum naturalis prioris sit vetustior et antiquior. Omnes enim colores alii ab istis sunt compositi, neque ipsi componuntur ab aliis. Impressionem autem est ab albedine. Ergo est color primus et minimus colorum est; in omnes alios cadit et nullus aliorum recipiat ipsum. Sed quidam dicentes nos reprehendunt: non ne invenimus rubore citrinitate aliisque coloribus de subito corpore ablatis remanere album, quibus respondemus impossibile est quod nullus colorum auferatur antequam appareat albus, quoniam succedit albedo vero ablatis coloribus; sed non de albedine similiter. Non enim natura est auferre lividinem ut succedat qualislibet aliorum colorum. Palam ergo est quod albus alios suscipiat colores et nullus aliorum ipsum. Unde Galienus: urina incipiens alba et grossa non convenit, quia albedo grossitudinem humorum significat et cruditatem eorum et naturam pigritantem in morbi repugnatione; grossitudo significat nimiam impossibile digestionem et humorum commixtionem

unde causa quare impossibile est nisi acuitate aliquam enim reducuntur humores grossi in corpore de cruditate fluis [illegible] natura expellit et exeunt cum urina. Hoc autem fit duobus modis: vel cum febre levi vel in diuturno morbo, vel cum intermittente febre et morbo acuto. Quando cum levi est febre et est in minimo morbo, diuturnitatem sui portendit. Sed si in die una appareat vel cretica, et maxime in die a morbo quarta, significat ab aegritudine membrorum liberationem. Si post diem sit cretica, recendium morbum innuit. Unde Galienus: urina alba lactea aliquando a grossitie morborum liberat, maxime si fit multa; multitudo enim sua humores grossos significat in corpore adunatos vel diuturnum morbum ut laborem. Si in die sit cretica, liberationem ab aegritudine significat, quod est per auriculas. Consuetudo enim laboriose facit ut generet apostema per auriculas et in auriculis. Quorum liberatio est duobus modis: vel enim [illegible] purgit nares cum suo acumine et subtilitate et tandem exit cum sanguine, vel natura deponit ad corporis inferiora et expellit cum urina, cuius causa est grossitudo et quantitas. Si diu urina in grossitudine permaneat neque mutatur, apostema sub ypocondria suspectandum. Vel si permanet non sumens saniem, quando excoctum fit et mutandum in saniem. Sanie autem veniente et laudabilibus signis apparentibus significat salus post longum tempus. Quod si signa mala fuerint, denunciat diuturnitatem morbi. Quod si cum acuta sit febre, timiditatem nature portendit et pigritiam in repugnatione nature et dimissionem nature in sequendo morbi. Unde ipse: urina lutea humores grossos significat indigestos vel in venis [illegible] vel in venis sive gravitate. Si fit cum levi febre, diuturnitatem febris significat; si cum acuta, angustias et timorem [illegible] demonstrat, quia materia morbi composita ex duobus ostendit contrarietatis huius. Unus est acutus colericus et alter est grossus fleumaticus. Hoc ostendit ex acuitate febris et intensione sui et grossitudine urine atque cruditate. Victa enim et intensio febris acuitatem et pessimitatem materie morbi demonstrat. Grossitudo urine et cruditas grossitudinem materie et durationem contrarietatis innuit. Quod cum sit morbus timendus est, sic ipse: [illegible] morbi pessimi et molestissimi qui ex duobus contrariis est compositus humoribus, uno acuto et velocissimo altero

grosso et tardissime · qr na acuime
me et pessimitate morbi no potest
pati · neqz velocitate motus sui · ni
alio morbo diro et tardo et longo
in recipienda digestione Si aut doleat
infirmus in dextro yponido multo pe
ius · et si sup vrina nebula alba qn
spuma appareat infirmitas periculosa e
vrina · qr nebula spumosa ebulicion
humorum ni igneo calore denunciat
· et si eruginosum habeat vomitus virum
ex e ad periculu qr significat colicam in
censionem **De vrina alba ni qua substa-**
tia quemat et

Vrina alba que ni
claritate et subtilitate naliter co
uenit · iiii or significat Primo defectum
coctionis et paruitate digestionis · 2o de
fectione caloris nalis in loco coctionis
vrine Tercio defectione membrorum
et dissolucionem virtutis eorum Quarto
opilacionem uel apam in via vrine ul in
membris pli vrinis Defectio coctio
nis et paruitas digestionis que sunt causa
albedinis vrine et subtilitatis sic in
tercia duudi Vel in defectione stoi
ad cibum digerendum sm qs opporteat
deficientis pp cibum humidis et multis
et inflatiuis et inordinate acceptis
Vn nalit vrina in gulosis 7 multis
frenetibus ventre cibus alba e et clara
Secundus modus e defectio virtutis di
gestiue in epate ni calor eius nalis
minuitur et epar deficit in digerendis
ad ipm venientibus cibis · neqz perfectus
sanguis efficitur sic paruitur ydrop
ex defectione digestiue virtutis in epa
te Vn h vrina e pessima · quia
ydropisim futuram nunciat · qr vtqs epa
tis sanguis mundificatus e quam mor
tua Vn G · sic in ablacione coctionis
stoi vrina nalit albescens et clara
exiens plenitudine ciborum in stoo ondit
· sic fit ni in epate non recte recipi
untur cibi Vrina alba et subtilis ypo
sarcham futura signt Tercius e de
fectio digestionis maxime i mbris orbus
sz tn maxime in renibus quorum vir
tutes si sint deficientes · qr digestiua
et retentiua et appetitiua 7 expulsiua
confortantur Vn mag' huitas aque rece
ptitur que qual' alba et clara bibitur
tal' ni vrina emittitur sic in dyabete
vrina · defectio caloris nalis in loco
coctionis vrine et in venis duobus mo
dis est Vel qr calor nalis ni inter
dum tal' se ad supora ascendens cor'
et vene de se mania dimittit et del'

minui ni molestia gignit in capite
pp alienatom in eo loco cal' nalis v'
tutis qz ignee inde vrina alba exit
et cruda · sic in freneticis Vn G · Vri
na alba et subtilis in febribus acuta in
censiuis alienatom presentem ul futuram
ondit · maxie si ni albedine sit luci
da · qr cal' et incensio animi co ni inuit
Vrina qo ita cruda defectom cal' na
lis in loco coctionis · et qr ad supera
ascendit Vn alienato e expectanda h
moris mina · qr cerebri ng defecit i
consumptom illius co calit incidentis
et ebulientis · quod ni ita sit impossibile
e vitam remanere sic ypo in acutis
se Vrina alba et liuida morte signat
maxime in frenesi Lata Sim no non ha
beat alienatom ut mentis corrupcione
laudabili suppurante signone · sic tincta
vrine · liquoris consuetudine · fauces sple
dore · iuuenis leuitate · motus leuitate
anhelitus facilitate · somni laudabili
tate sanatus · tn per multum tpis · ypo
in epydi de infirmo quodam reuitat hunc
nomen plenitatis fuerat Hunc vrina
ab initio morbi usqz in die xl · alba
fuit et turbida In die xl · affuit vrine
rubor prima huius fuerat Cu aut esset
dies lx · decreuit infirmitas exiuit ni mi
nima in fundo vrina Vn cum euasi
cum meditauit qs lxxx die egerit imp
possibile eni est tm esse vrinu et h
morbu tante prauitatis et tarditatis
fuisse Secundus e modus cal' naturalis
in loco coctionis vrine deficientis · qr
aliqui nascitur in corpore apa longe
coctionis vrine loco · ad qs digestionis
natura vadit et locu coctionis vanum
dimittit · sic videmus in vrina liuidi
apa in inguinibus et ascellis in collo
et similibus locis dissolucio mbrorum
et dissolucio humiditatis ex defectione
e virtutis retentiue in mebris ni subtilia
lis humiditas mebrorum non possit co
tineri · sed potius liquescit · et ni vrina
exit et effluit et mutatur ut alba fi
at · sic videmus in vrina lente fe
bricitantium et qui diuturnas humiditatis
mbrorum patiuntur liquefactiones

Opilacio viarum vrine · iiii or fit mo
dis Vel ex co ni et indigesta et
grossa descendente ad vrine vias et
opilante eas et habente consuetudinem
ne exeat sic in sed · strangurina Vel per
fla grossum vitreum quod in vrine vi
as descendit et opilat eas sic in
mulieribus mistaria patientibus et i hntibus

ad latere anteriori et oppilationibus viarum
que inter renes et epar sunt. Vel ex
eo quia in humiditate grossa et viscosa
non fere mixta descendente ad vias v-
rinales que grossificat colam et vetat
exire in vrina perdit colorem quem colera
habere debuerat. et subtilis facta est et al-
ba sic in ictericia ex oppilatis meatibus
vesice fellis quia colera exire prohibetur in
vrina et egestionibus. que utraque facta sunt
alba. vel ex lapidibus in vesica nascentibus
vias quia vrine oppilantibus ne color et gros-
situdo eius egrediantur, sed tamen causa albe-
dinis in vrina ex lapidibus vesice alia
est naliqua preter istum, lapides enim semper
trahunt sibi de vrina grossitudinem na-
lit collocata in nutrimentum suum. Vnde
vrina subtilis et alba creata quia
albedinis vrine sunt causa duobus modis
sic. Est enim aqua in vrine nascens via
stringens eam poros quia suos oppilans p-
hibens grossitudinem eius collocata quia
re. sicut facit aqua illud quod inter re-
nes et epar nascitur. et quod in venis
inter renes et vesicam et in venis vesi-
ce oritur. quas inmobiles oppilat ne
grossitudo exeat. et est aqua nascens
in inferioribus virtutis vias vrine. quas
constringit in impressione sui sicut in
colica passione que ex colico aqua
nascitur. Cuius color vrine nigre
Vrina subtilis et nigre. quemad-
modum non conuenit. nisi per nigredo
in vrina. in signat caloris vel sanguinis
incensionem. et sic humiditatis substantialis con-
sumptionem ex igneo calore. vel ex calore na-
turalis extinctione vel congelatione per nimi-
am frigiditatem vel humores melancolicos et
a natura subtiliatos et secundum crisim expul-
sos. qui in vrina exeunt quia grossa
fuerunt sic videtur ex natura actione
in febribus quartanis fine et intestinorum
aufferendorum apprehensione. Et aufferen-
tur ex melancolicis et grossis humoribus quos
dissoluit natura et expellit in vrina
Vnde fit ut utraque nigra in subtili-
tate et claritate quia sit impossibile. Et
aut contingat acuitate non nalit sit
nigra. Et humores fluxi grossi in cor-
pore sunt vel melancolici et grossitu-
dine descendunt ad vias vrine et o-
pilant eas retinentes grossitudinem ne
exeat. Et hoc fuerit fluxi vrina al-
ba exit. Et melancolici vrine dantur tincti-
ra et nigredo et exit subtilis et mag
acuitate non nalit. si vero leuis sit fe
significat angustia minima et destructio

et alienationem. hec maxime minat saniem
fluxu in die cretica. Propter in men-
struis mulieribus et emorroydibus. Et
in acutis sit sed sit pessima et ma-
xime in quantitate parua. quia nigredo
illa pertinet incensionem et humorum combustionem
perustas sine credit substantialis humectationis
in sanguine. Subtilitas grossitudinem
et crudidatem indicat materie morbi et
diuturnitatem sui. quia natura non potest digerere
et ideo cruditas et diuturnitas in longo
tempore permanet. Vnde ypocras. Vrina nigra
et subtilis in febribus pessima est
et maxime si parua sit. Et enim multa
et in vigiliis et surditate ypostasi
superueniente nigra et natatili et in die
cretica sanguinem de naribus fluxit. Et
quod sequitur superuenit laudabilis solum
significat morbi per sanguinem ex naribus
exeuntem. Nigra autem vrina que grossi-
tudinem grauat et turbiditatem dyemne ta
sufficere vel hundamina humorum melan-
corum a natura secundum crisim expulsorum in
vrina. vel incensionem sanguinis et con-
sumptionem humectationis substantialis et con-
gelationis caloris naturalis per nimiam frigiditatem
sui specialis naturalis actio fuit. secundum
crisim indicat et melancolicum humorum so-
lutionem sic tamen dixerimus. Vnde ypocras. in
capitis impossibile est saluari mistiones in
humorum vrinis dantur nigredo. et a
quibus secundum crisim exierint vrine. Vnde
misticua in aufferuntur [illegible]. si
nigra exit vrina sic precedenti causa
cito sanitatur quia secundum crisim vrina e-
xit ab capite mittendum est ypocras. hec non
dixisse sine causa. idest sine febre. vel alijs
nigredinem vrine portentibus in acutis
per misticua precedere solonibus. Vnde ypocras
in eodem libro. Et aufferam misticua fe-
minis. nigras superuenientibus vrinis
cito sanatur, quia secundum crisim vrina e-
xit ab istis. Vrina nigra que incen-
sionem humorum significat duobus est mo-
dis. Quedam enim incensionem significat
colere cum igneo calore, quedam incen-
sionem sanguinis. inter quas duas distat
quia peiore ad sequi molestiam et an-
gustia dolor capitis si in minimo sit
morbi. et signo sequitur laudabilis. atque
bona superuenit crisis possibile est sa-
nari. Et super capitis ypocras. aliquam in
fuerint in principio morbi, nigra vri-
na facit in acutis molestissimis
et febrilissimis. et hec saluari si virtus
sua sibi custodia et fortis sit virtus
bus et bona regula superuenit. Item

idem in eod loco aliqn in imis mor-
bi vrina venit nigra cu tumore acu-
tis et permanet usqz in diem vij post
id sequente bona vrina cu ypos.
alba terminatione morbi et salute nu-
ciat eius. Sz si sequa laudabil no se-
quitur sz angustia anhelitus sudor in
membris superioribus alienatio mentis
privatio desiderij cibi potionis ostendit
si sit in phrenesi et dulcem habeat y-
postasim in qua color post colorem
fit vel coloris sit quotta feb. et mor-
tem denunciat Si sit acuta sine
acute pessimum ad mortem denunciat
Eodem modo menstruis sanguinis li-
quorem pium habz. que si sequitur pessimu
mala sit temporum constrictio gravi-
tas oculorum contractio labiorum et pul-
pe aurium inversio pessima est. Que
duobus fit modis. Primus est ex a-
dustione intrinsecorum horum membrorum
per consumptionem spiritualis humiditatis cor-
poris inficientis. Alius est mediante
quadam mistura que trahere solent hu-
mectationem spiritualem et in intrinseca cor-
pora fuit defecta. Vnde hec species
pessima est max. si sit febris incensa
vrine vero nigre significatur congelati-
onem caloris naturalis et approximationem su-
e extinctionis causa est quia in quo na-
ture prevalet ex parte sua et calo-
re suffocat auferens sanguinis pulcri-
tudinem et splendorem unde significat mor-
tem. Quidam antiqui dixerunt vrinam
nigram aliquando significare vrinam
de oppilatione splenis recatam qui
deficit in attrahendo. ab epate
fecibus san. et aliud appareret in cor-
pore cute. Aliud intus occultatz
vnde membra ostenduntur. Cogitatur autem
ex vrine superfine communa cutema
lenite mixtz cu lividitate et nigre-
dine De viridi et plumbeo et sul-

Colores hij sunt fusco colore
cu grossitudine et turbiditate
quod sunt de genere co. iii. Sz tn sublivis
plus significat incensionem humorum
et consumptionem humectationis sanguinis
vnde significat pessimum. Quod si sit cu
febribus acutis alienationem significat
mentis et sui timorem. Si laudabilis
significatio sequentur vel in die cretica
exierit si morbo sit vrina. futuram
salutem nunciat Dicunt. Quod vrina in-
cipit virid. si in die cretica appa-
ret et insuper dolorem non habet
morbi dissolutionem significat Sulfureus

minor est sublivo in inflatione. Quod si
sit cu levi febre singularia protendit. Si
mortem aliquando et quantitatis vrine
maiorem. Attributa aqua quantitate
consumitur corporis. Si cu acutis sit febris
pessimus denunciat spasmus. Si subtili-
tas sequitur et extremitas corporis
frigescat et sudor in superioribus mem-
bris fuerit pessimus erit ex pessimi-
tate spasmi ex albo et nigro domi-
nante plumbeus congelationem denunciat et
siccatem vnde cal. naturalis significat defe-
ctionem et proximitatem ad extinctionem
vnde fit recta causa ypoparche pessi-
me et mortificative De vitellino.

Isti colores citrino et citreo colore
cu claritate gaudent et subtili-
tate quia magis cruditatem significat
et coctionis defectionem. Et si enim na-
tura incipit decoquere et prevalere in co-
ctione. Vnde color vrine est. tn pr
gerina incitat nature in completa
coctione cu post fuerit ypostasim. et e
contra levius et nature colorem quod
ypostasim. ypostasis enim non completur
nisi cu virtute decoctionis per totum corpus
et color est tm cum virtute caloris
naturalis in loco coctionis. Vnde hij co-
lores non bonam perfectionem significant simili-
ter quod perfectio bonitatis eius est cu ypo-
stasi. Quod cu sit verum est horum qua-
libet vrina habet tinctura defectio-
nem maiorem coctionis in eis esse
et a bonitate elongatur. Vitellinus
aut color minor est in tinctura. Vnde
a bonitate remotior et non albe vri-
ne in cruditate et defectione coctio-
nis prior. Sz tn quod tinctura aliquan-
tulum habet est melior cu significet
naturam incepisse decoctionem. Citri-
nissimo colore vincitur exspectatur non
designat in coctione. Vnde monstrat
bonitatem completam vrinante que
mediocris in coctione est completa
cu ypostasim non habeat. Citrinus
mediocris est inter citrinissimum et
vitellinum bonitate quo sua significat
nondum esse completum cu inceperit
bonitas. et tn nondum appareat. Sur-
rexit ypos. Citrina vrina designat
sanitatem non tn perfectam. Nam enim
et si colorem fecerat. non tn ypossta-
sim facere potuit. Quod si longius diu
permanserit defectionem nature in de-
coctione morbi significat. Vnde ypos.
vrina subtilis citrina morbum non
diurnum protendit. et si in diurno morbo

sit nō seruaciam ut infirmus permaneat
quousque morbū natura digerit. Si
aut fe. extenuaciones et alia p̄pisis
videatur et in liquore diu stare pe-
ior est. quia alia p̄pisis ante dige-
stionē morbi. nō ex corruptione ē na-
turali. sed potius ex matie morbi ḡs-
situdine et sui gravitate. quod ni sit
notā est. nē illa tam diu digerē
ut nō rectificet infirmus perma-
nē donec digestio possit complere.
et si h' urina in fe. sit laboriosa. ē
pessima. quia si fe. incipit ex reple-
tione spasmū ptendit. luciditatem
enim significat grossā et crudā et
in digerendo ea nam pigreā. que v-
rina si sit in palitus et opplenti-
ōs. nō est mala. quia pluries sue
venire ex nā matie morbi. nō ex
pugna ne morbi decoctionē. Unde quod
est intelligē. quia tenuis urina in acuta
fe. est pessima si nō sequitur lau-
dabilia signa. et appeat fortis tin-
ctura in die critica uel nuga. quia
natura excitata et in decoctione feris
confortata. Et pulcra rem recitat hinc
in ciuitate ad glauriū. Vidi inquit iuve-
nē xxii annorum acuta fe. patientem.
In tercia aut die se ad visitandum eū
quidā intrauit eorum qui dicunt me-
dici promisantes per vias et plateas
ut se vende possint. fuit aut eius
de consanguineis infirmi. qui cū intuit
digestionē quesiuit. Dixit aut patiē quia
constipatus esset. Deinde medicus. quō
dudū hunc locū neglexit 7 inspr
putauit. farmaciā laudabile esse an
decoctionē morbi. et accepit in ca-
tapucias quas secū habuerat et excori-
auit eas et cū pecio zucco miscens
et pistatas infirmo dedit biben-
das. et illa die habuit vii sellas. Unde
dissoluta ē virtus sua. In die aut al-
tera i. ab initio fe. quarta intraui ad
eum visitandū. et qualitates sui ha-
bitus extimui. Vidi enim faciem muta-
tā a facie sanitatis et urinā citri-
nā et claram. quod cū viderem i. die
nona timui et nulla medicina ma-
daui fieri nisi solū ptisana. et ex-
urgens ceto putaui esse ex debilita-
te nature in morbi repugnantē pro-
curare ea. quod cū videret pē eius
dixit. Domine ex habitu suo timui
si aliquid mali videtur. Unde nobis
Respondi hodie dies nona est. que
quod venire die vii significare debuerat

Ego aut hac die fecimus laudabilis ur-
dissē sufficere. nisi nō venit econtrario
Unde multū timeo. Dixit quia pr̄ infirmi
heri dixit melius se habuit quam hodie.
quidā enim parens me medicus heri
digestionē quesiuit. cū constipatū esse
dixi ipse in karcas extrahens decor-
ticauit et pistauit et cū zucco dedit
sibi bibere. quod cū audissē dixi. fac
me quales hi fuerint. nō cognosco
et dixit. sed corticem earum habeo. o-
stende michi. Et dixit. Quos cum
ostenderet vidi corticem esse catapu-
tie. et iratus nimis auium inclinavi
in nō febrientibus etiam periculosum
esse dixi. Et ideo magis ego in febr.
Cum tamen cognoscerem redij et con-
fortatus dedi psillum cū redderar et
x intui cū ptisana et sibilus alijs
ribariis. Octa aut die intraui et
urinā citrinā similiter vidi. sed tristis
quia facies aliquantulum restaurata
fuit. Ego aut idem feci ut refrige-
racione et humectacione. Urina tñ
sic exiuit citrina usque in diem viii.
in qua die in parte fere sciori, itunbosa
exiuit et in duabus inferioribus partibus
citrina. In die x. exiuit due par-
tes superiores nembiose et tria in
inferiori citrina. in xi. tota exiuit
itunbosa et in liquore temperata. in
xii die exiuit tercia pars superior
citrina et due inferiores itunbose. In
xiii die due partes superiores fuerunt
temperate et tria inferior umbrosa. In
xiiii die tota exiuit citrina et tem-
perata habens ypostasim al. et rotundam
in omni sua qualitate temperatā et
perfectam. Admiratus aut sui accione
nature et bonitate ordinacionis sue
paulatim indurate usque ad finem
morbi cū infirmus euasit. Unde
sophie nos reprehendunt dicentes quid
fuit crisis in die xiiii. cū dies nu-
na morata sit usque in diem ix.
an non dixit ypo. dies nuna si
usque in vii fuit morata constitudinē
matie morbi significat et grauitatē sui
motus. crisim aut sit ingyle an xiiii
diem. Unde inquitur. quia si nunatura di-
es usque in nonū diem moretur ma-
morbi grossior et grauior probabitur
et ingyle est crisim venire an diem
xx. Respondemus si mora die nuna us-
que in nonū diem pro constitudinē et gra-
uitatē matiei morbi fuisset. Unde esset
quod dixistis. sed hic modo fuit ex occasione

de forti vir' vomitu que natura
impediunt in regimine morbi advenientis
crisis in die xiiij. levem et subtilem
in sua mat' naturam significat. Item Sorte
Quare dixisti urinam citrinam et sub-
tilem cruditatem significare. et rationis
desinitione. tamen G. dixit quod urina
citrina et subtilis que est mi' citri-
nissima et ignea naturam esse vir-
tutis. Videmus etiam in libro med-
icine quod urina sani et rectitudinis hu-
ius sit calamentum. Unde notandum est ut color
urine correspondeat huic tot' dominantes.
Cum autem hic sit naturam et corpus sit
sanus et complexio temperata et sani'
et recti hu' in potestate sunt temperati.
notandum est ut urina ex iiij hu' sit com-
posita complexa. Nos autem videmus in
compositis hiis coloribus. i. rubore
sanguinis et fle' et aliis ut ipse colores citri-
nus et subtilis color albedinis per-
tinens igneo colori opponitur secundum
virtute caloris naturalis in membris et
eius dessiccationem in senibus et in aliis
etatibus. Unde quod complexio ex temperamento
sit et complexio sani tamen dicitur
aliis. notandum est ut laudemus urinam
ex hu' tot' dominantibus coloratam. Unde
urina citrina et subtilis in corporibus
sanis est laudabilis. Attesta' enim aqua
li proportionaliter humorum laudabilium et
in infirmis illaudabilis. quod manifestatur ex
temperamento liquoris in sanis et cru-
ditate sua in infirmis.

De crocea/flauo et russo colore

Colores enim
alii naturam significat inrepisse pas-
sionem. sed tamen non dicit complexisse. et pro-
pter claritatem diminuisse et subtilitatem
intrasse. Item tamen calor est russus omni-
bus. et amarior et color rubeus significat. Unde
si sit cum acuta febre acuitatem et crudi-
tatem materie et morbi virtute et au-
gmentationem et pigredam significat naturam
ad digestionem. Calore ergo parvitate
infirmi sunt et incensionem angustie
ad desinitionem vigilias maxime cum
crisis appropinquat. Conluctantur enim
humores calori naturali sicut in ter-
tiana est videri in tertio vel in quarto
periodo. que si sit longo tempore de-
sinitione sue nature et sue virtute de-
monstrat. si in superficie eius apparuit
spuma sic vini rubei alienationem
mentis significat. magis alienationis et
timore nunciat. in infirmo phrenetico
crisis magis vel diutius perdurare signi-
ficat tamen igneus calor consumationem nu-

nciat et consumat.

ex minusa urina claritati et subtili-
tati convenit. et tamen grossitudini ru-
bei russi et rubicundi media sit.
grossitudo sua aliquando est rubea. aliquando
clara. rubea secundum naturam hu' homini do-
minantium. Subtilis et clara urina ani-
mam reddit san' et febre in anhelitum et
extremam nunciat. Unde sequente alba
crisis levi et alba et rotunda cotto
nunciat. completa et sanitati urina
si crisis non habet levem et rotun-
dam. cotto est defitia et salus redi-
ta. quod fortis tamen. et si salutem sig-
nificat. tamen subtilitas sua et crisis a-
lata digestionem defectam. et morbum diu-
turnum forte nunciat. Unde G. si urina
in tota infirmitate sit bona salubris est
si cum bonitate est subtilis in liquore
salutem post longum tempus urine si-
gnificat. si infirmus evenit et in die iiij
levis crisis sit. in vij. crisis erit
imperfecta. sed salubris in nono. si tamen
laudabilis vel illaudabilis appareat sig-
secundum favorem et necessitatem iudicabitur. Sig-
urine subtilitas et decoctio deserta
manet. saniori crisim in nono. Natura
enim non potuit digerere propter cruditatem
et subtilitatem materie. Unde G. u-
rina bona salutem significat. et si in die
iiij. appareat salus erit ex necessitate
futura. Unde ypo. Urina rubea et
clara salubrior est. quod rubicundissima
propter splendorem et colores sui pulchri-
tudinem. grossa et humida et turbida
grossitudinem et humiditatem significat
materie morbi et febre molestam et an-
helitu[o]sam nunciat non temperata in
turbiditate et grossitudine. si diu
permanet grossitudinem et materie mul-
titudinem et febre protendit molestam
omnem atque minorem. quod in rubore urine
sanguinis exuberansque ex incenso color significat
in grossitudine sua grossitudo humidi
sanguinis demonstratur in loco suo permanere
ventositatis multitudo et multa ebul-
litio et motio cum calore extraneo. i. febre
non in actione extractione naturali. V-
rina turbida et rubea apparens in
die xx. crisim complet in die xl.
Calor enim humorum et ebullitio eorum
et non est nisi in die xx. appareat. quod
multitudine et grossitudine sui motus
denunciat. Unde impossibile est complere
digestionem ante xl. dies. Motus enim le-
vis et velox. voluntatem demonstrat eius
quod feces sunt leves et non obedientes

eius si grosse sint vt in ypo. habebis
crisim in die vii. nebula sicut in die
iiii. nebula in die iiii apparens in
levitate et motu sui significat levitatem
velocitatem et naturam non in digestione
pigritantem. verum si non usque in diem
vii apparuit grossitudinem sicut induit
neque salus in xi tempore potest. quia tem-
pus inter initium morbi et finem equale
est quantitati que inter quartam et vii
exit. si puma in die iiii non appareat
impossibile est crisim venire ante xiiii. si
nulla appareat in xx impossibile est com-
pleri ante xl. Si [illegible] non appareat
in die [illegible] nec in die [illegible] mo-
rata crisis in die alia [illegible]
die illa [illegible] Galienus [illegible] ve-
nit crisis. per longum tempus. ypo.
in epidimia quidam infirmus fuit in cuius
urina apparuit in viii die yposiasis
alba et sanatus est in xvii die. im-
possibile est enim sanari in [illegible] propter puta-
tem yposiasis et [illegible] quia in die [illegible]
[illegible] non apparuit.

Urina rubicundissima conveniens tur-
biditati et grossitudini. quia virtutem
significat nature et dominium in decoti-
one. sed si neque grossa neque turbida
appareat non ex sua est natura sed ex
accidentali passione. sicut si sanguis
dicitur [illegible] eam et
liquorem sui clarificat vel [illegible] ca-
pite alienationem in mente. si [illegible]
[illegible] supervenerit signa sicut acute
febris nigra et [illegible] ypostasis
[illegible] timoris. Si subtilis urina
per [illegible] grossitudinem demonstrat
augmentatum calorem [illegible] grossi-
tudini nature [illegible] et turbidi-
tati [illegible] quia quando
grossitudinem signat sanguinis et ru-
bedinem [illegible] in venis epatis et
venis diafragmatis et venis que
sunt sub [illegible] Vnde signat [illegible] vel
lateribus et pectoris et capitis in dia-
fragmate. Et omne genus pleuresis
capitis [illegible] cerebri. Vnde gignitur fre-
nesis que ex capite est diafragmatis
Galienus tamen significat salutem cum rubicun-
dissima sit et rubea. virtutem contro-
[illegible] et dominium nature digestionis sig-
nificat. maxime si yposiasis fuerit
alba et levis et rotunda. Urina
enim si fuerit [illegible] ex virtute [illegible]
et rubore coloris, urina salutem
significat. Si yposiasis fuerit [illegible] sed
tamen levis et rotunda tardam salutem

demonstrat. et si non habuerit ypostasim. li-
quor autem turbidus et permixtus fuerit
timorem a longe pretendit. quia turbidum
est ex igneo vel nature dominante. Vnde
ypo. in epidimia urina rubea si ypostasim
habeat salutis est certa, si vero cum lon-
ge grosso et turbido [illegible] est
quia grossum significat [illegible]
tem ponderositatem. quia calor dissolvit
morbi non calor naturalis. Si vero urina
cum acuta sit [illegible]. Do-
lorem [illegible] lingue asperitatem
molestiam significat et timorem. Si
vomitus [illegible] supervenit urina
timorem. Si in superficie rubedines et
albedo appareant descendentes usque in
sui partem terciam nature timorem et ca-
pitis nuntiat dolorem. alienationem quoque
et timorem [illegible] si rubedines et
albedo in tota sint urina magis timo-
rem [illegible] urina. Si [illegible] albedo appareat
nec rubedines. sed urina in suo rubore
et turbiditate permaneat in [illegible]
[illegible] mortis est. quia [illegible] destitutionem
significat digestionis epatis. que di-
[illegible] si [illegible] et urina in rubore
permaneat [illegible] ex [illegible]
sione sanguinis. [illegible] enim [illegible]
[illegible] fit modis vel ex destitutione
caloris vel ex augmentatione et forti-
tudine sui sicut videmus in exterioribus
[illegible] et [illegible] ex fortitudine ma-
[illegible] in duo [illegible]
[illegible] enim destitutionem virtutis
epatis significat in [illegible] san-
guinis [illegible] Alia destitutionem
in [illegible] de [illegible] sanguis [illegible]
[illegible] Hec due differunt
urine que significant destitutionem vir-
tutis epatis in [illegible] rubi-
cundior est et grossior et minus ha-
bens [illegible] plu-
[illegible] vel urina [illegible] cor-
poris. [illegible] destitutionem epatis [illegible]
[illegible] sanguinem de [illegible]
et [illegible] et alia fere. mittit [illegible]
ad membra [illegible] que ex plurima
parte [illegible] cum [illegible]
[illegible] Redit ergo ad epar et cum [illegible]
[illegible] sanguis mittitur [illegible] sic
quod cum urina sine mora egreditur
membra enim cum nutrimento careant
[illegible] et calor [illegible] mutatur
in [illegible] vel [illegible] et in [illegible]
[illegible] alios. Vnde [illegible] non [illegible] bona
vita [illegible] sine epatis sanitate
Alia urina destitutionem significans [illegible]

in duas partes dividitur. vel ex puritate sui ruboris et magnitudine sui splendoris. Epar enim forte est in digerendo sanguinem et sui purificationem. Cum vero digestus et mundificatus remeat ad membra corporis ea nutritura conforta[bi]s principale corporis in suis qualitatibus colamentum quod eius vero rubore petit renes vix mittuntur. Cum vero defecerint in digerendo colamento eiusdem vero remanet et rubore illo. Secundus modus defectionis in renibus dolorem in ventre minuat. et defectio sentitur in renibus. quia siccitas in renibus ostenditur. quia parva mittuntur propter defectionem suam in mundificando colamento sanguinis. Unde vero urina ille rubor exit

Urina purpurea generis grossitudinis et turbiditatis duobus fit modis. Unus est ex inflammatione sanguinis vero calore igneo. Alter ex combustione colere vero humoris et sanguinis et eorum commixtione. Primus est pessimus quia inflammationem humorum et molestationem morbi significat et sui timorem. si fetidus sit. Peior exit timor. sed si apparentiam habeat ypostasim et eneoremam fit morbus non adeo suspectus. Secundus modus est ex combustione colere intra sanguinem. signum venenum. Quam inter epar et fel sunt oppilationes. Vene enim oppilate contrahunt coleram rubeam in sanguinem que ad fel tendit et in sanguine se claudit. quod vero fit diffunditur per totum corpus unde citrina inde tingunt atque pessima yctericia generatur et cum vero colamento sanguinis ad renes vadit exiens. Inde vero urina tinctura prestat quasi latum rubeum propter modum ingrediendi alicubi et ideo pessima et significat timorem non laudabilis signum vel laudabilis superemi[n]at et tunc secundum fetorem iudicatur et terrorem

Urina subrosea subtilitati convenit et claritati. quia solubilitate significat sanguineam vero liquiditate non tota mixta. que sui rubore mutatur vero claritate rosea. Ideo talem quod est quia urina subtilissima vel consistentissima tenuitate et diminutatem morbi demonstrat. et longe est a coctione subtilitati permanente non consistendi. Grossa enim et si non sit tempus in completiva sua coctione ut subtilietur et dividatur atque clarificetur subtilitatem tamen magis est non tempore quia non sibi proximo ut commisceatur et ebulliat et turbetur. et tandem grossa efficiatur. Post non est tempus ut subtilietur et dividatur atque clarificetur. Urina temperate citrinissima et rubea et ruffa et similis sit urine. Colorum enim bonitas virtutem actionis nature in ipsis significat. Unde liquoris eorum temperamento sit urina. quia urina si sit subtilissima defectionem nature in coctione sua significat. Sed aut non possibile est ut adveniat in urina subtilitas liquoris. bonitas coloris. sed tamen non multum subtilis. Subtilissima enim etiam in coctione nichil agere ostendit. bonitas coloris virtutem significat nature actionis que duo non sibi conveniunt. Unde ipsa est subtilitas albedini et urina est sibi in colore. impossibile est ut urina sit tincta et subtilissima nisi prava sit tinctura. Fortis enim tinctura virtutem actionis nature in minore morbi significat quia in statu actionem suam complevit. Unde particula de ypostasi urine et sua divisione et significatione

Ypostasis urine generaliter in duo dividitur. Vel enim naturalis est vel innaturalis. Naturalis regulariter custodit suam vero in diffinitione suam excedit ut infra subsistit. Sed v. modis fit. colore. liquore. loco. forma. motu. Colore vero albissima sit ex necessitate. non alba enim non est naturalis. quod in sequentibus explanabimus. Loco ut sedeat in vasis fundo que si non sedeat in fundo ypostasis vocatur dicitur. In liquore ut mediocris inter subtile et grossum sit. quia non mediocris non est digna temperata vocari vel videri. In forma ut sit rotunda levis quasi pinea. ut inferior pars lata sit superior acuta. Motu quam in omni tempore levis esse in motu debet. ut si vas moveatur cito sine liquoris turbiditate ascendat superius. Cum autem vas quiescat subito ad inferiora descendat et in forma pinea redeat. Cum quod hic videximus absolute. oportet ut specialiter exequamur expressius ut melius pateat legentibus. De ypostasi alba

Ypostasis alba naturalis esse dicitur quia natura ostenditur humoribus et feces prius oportet compingitur. Quia ratio eius in semate testiculorum et lacte mamillarum et semine capitis testatur. quia natura si in coctione formatur producat semen quod oportet exit album sperma

inventa in liquore temperato odoriferam
quasi odorem novelli fructus malorum granatorum. Cum
autem a coctione deficiat vel aliquid ad eam im-
pediat sive repletio mala sive malo-
rum humorum in corpore habundantia et
corrumpi necesse est ut exeat in colore
odore horribili et liquore. Non enim
completi sunt in coctione ut consequantur
ab ipso sanguinis accidentia sicut in exter-
ioribus non extorquentur si non in coctione
compleantur ex odore et sapore eam ab-
hominantur. Idem fit de lacte in ma-
millis et sanie in apostematibus quibus deest
vel naturalis calor si ducatur alba in-
cocta mundificata et non fetida egre-
ditur. si natura in excoquendis impediatur
et a sua digestione deficiat. et extraneus
calor illi ducitur horribilis in odo-
re in emittitur et diversa in liquore
quia rosea vel subtilis si in talia fue-
rit, vel rugosa vel perversa si in natura sit
fetida. Sed tamen ypostasis non assimilatur
sanie est sanies sed potius comparatur lacti
quia natura membris sanie parum assimi-
lat. lac vero et sperma membris naturaliter
assimilantur. quod fit duobus modis. sper-
ma spermatice est membrum. et lac caro
lis autem mutatur in forma sua et con-
nam conuertitur videamus et informatur
membrorum mutentur. sperma vero illud est
quod mutat spermatice. et ipsa membra
in ipso sunt spermatice. inde enim gene-
rantur et efficiuntur, impossibile enim est
effectum non esse in causa efficiente
naturaliter vel spermatice. quia si esset per illa
esset vestitur ex gallo. et elephas
ex struccione. hoc autem impossibile obvi-
ate veritati. Secundus modus est quia
faciens sit sperma non est actu sua
sola. faciens tamen rebus aliis com-
miste non naturalibus. Actio enim cau-
se non naturalis non consistit equaliter
actioni naturali. quia si consistat in qua-
titate dispar tamen est in qualitate
actionis naturalis proprium est coctio
constituendi [illegible] et permittere [illegible] a
posse in actu res naturales. Rei non
naturalis proprium est destruens et putre-
faciens et per destructionem et putrefacti-
onem a sua natura rei egressio. quod
manifestatur quia cum calor naturalis con-
dam dimpsit [illegible] solitum
custodire naturalis et [illegible] superveniente
extraneo calore destruitur et pu-
trefacta corrumpuntur. ergo natura consistere
in rem naturalem esse causa et complendi
res vero ex natura [illegible] destruendi

et corrumpendi est complexiona. Repre-
hendunt tamen nos sophiste in ypostasis
albedine dicentes quare ypostasis alba
est laudabilis et signum eminens coctio-
nis digestive. albedo vero illaudabilis
et signum cruditatis et indigestionis in
urina. Respondemus hic duobus modis
fieri. Vel quia ypostasis est fundamentum coc-
tionis digestionis in membris quia in sua com-
plexione actionem et digestionem membrorum
spermatice exprimit similitudinem. Vel quia
ypostasis secundum [illegible] quasi secundum ex-
cessus post complementum [illegible] non
invenit in qua mutetur qualitate mem-
bris assimilatur nisi tamen albedinem
sicut iam diximus cum sit in sperma
et in lac mutatur. et similiter cum
in pinguedinem traducatur. quia pingue-
do in inicio nichil aliud est quam medul-
laris urina coagulationi. quam cum calo-
rem naturalem in se admiserit et suam
coctionem compleverit mutata in albe-
dinem fiunt pinguedine. Quod in libro
de animalibus [illegible] philosophus hoc ex-
planavit. sed tamen mee intencionis non
interest in libro meo intermittere. sed
si quis intelligere voluerit ad auctorem re-
currat. Urina est liquamentum
sanguinis et aliorum humorum est cola-
mentum quia ipsis assimilatur quia colat
ex ipsis componitur retenta in hu-
[illegible] i. sanguis cum flatu et
utriusque coloris. color mediocris
est et temperatus quia subtilis est et ex-
tremus. sed tamen si humor aliquis cor ducitur
[illegible] sit simplex sive compositus
sit. color et [illegible] eius in urina
apparebit. Necesse est ergo ut ypostasis
alba complementum significet coctionis
et digestionis. urina vero [illegible]
tutem actionis [illegible] et complementum
coctionis et digestionis sive palam
est ergo intelligenti quia albedo fundatum
est ypostasis naturalis. quod cum ita
sit. ypostasis non alba extra per-
mutatione exit et ad infirmitatem per-
tinebit. quia calor naturalis si a coctio-
ne [illegible] morbi deficerit. ypostasis non
completa in coctione exit et contraria
est albedini et movetur in colorem
[illegible] morbi ut rubea rufa vel
glauca vel citrina vel [illegible] viri-
dis. Sed magis sit rufe et glauce
[illegible] dicitur [illegible] tamen re-
tentionis significat virtutem et digestio-
nis [illegible] Unde sicut alte ad sa-
lutem sunt urine. non tamen tunc sunt

urine. Rubea ypostasis mediocritate significat coctionis et possibilitatem complementi. Citrina ypostasis significat quod non dum natura integrat coctionem. sed tamen possibile est illi quia calor est stabilis secundum calorem materie morbi. ut adhuc mutatur ad corruptionem vel in [?]tensione quod in loco suo descendit. Quod in fundo ypostasis significat virtutem nature operantis in febribus subtiliandis atque dividendis et singulis partibus in locum suum naturalem ponentis, ut pars aerea ascendat sursum, terrestris deorsum veniat. liquor clarus et mundificatus maneat. Ypostasis inter subtile et grossum mediocris temperamentum et complementum significat coctionis. et ideo temperamentum et mediocritatem inter [illegible] extremitates. hora enim utilibet [?] extremitas est. unde causa diffinitionis posita est. Cum si aliquid addideris superfluum est si minueris exit a positione mediocritatis. Si ergo ut infra subsistit ut ultra procedit posita esse testificatur superfluitate dicunt exire a complemento. quia minoratio minor est a complemento. verbi gratia decrescens luna vel lumen modo incresceare incipiat, quia minor est quam amplior sit futura. Deinde lumen et splendor paulatim augmentatur quo ad rotunditatem et lunaritatem perducatur. Cum ergo ad complementum et perfectionem pervenerit non completiorem nec perfectiorem certa quo ascendat invenit. Deinde redit in minorationem sui. Hic est positio signorum in re naturali et specialibus signis. Quod enim complementum excedit minoratio complementi habet et temperamenti exit. Unde fit ut mediocris ypostasis inter subtilem et grossam temperamentum sui et complementum significat coctionis. Levitas ypostasis et cumulus sui et rotunditas sue forme et acumen superioritatis subtilitate materie significat et levitate sui et ascensionem in angulos naturaliter erectos. quod vero plerumque in igne qui vero clarus et purus sit motus eius in acumen anguli ascendit. Hic sophie reprehendat nos et de sede ignis dicat quia sedes lata est et sparsa superior vero subtilia et stricta et acumen sue sedis [illegible] est quod sui acumini in igneitate et natura. Respondemus ignis non est lata et sparsa in igneitate sua et natura. si ex corpore subito formam

sibi accipiat sue latitudinis. quia quecumque pars ignis a subiecto se separat congregat se et subtiliat et quanto magis elongatur tanto magis subtiliatur quousque in acumine traducatur. Similiter cordis est forma pineata ut littera [?] caloris naturalis inde exeat, nunc [?] [illegible] in machine et natura secundum [illegible] ignis est. Unde sedes eius lata est et superius acuta. Hic specialiter reprehendam. Quod incipiunt infima pars cordis est lata superior acuta. ut in homine e contrario sedes cordis est sursum sit lata et acumen tendat in inferiora. Respondemus sensus tuus non est intellectualis qui iudicat tibi pedes radicem esse corporis humani et caput esse ramos sed e contra est tibi. Radix enim omni arbori fundamentum est suorum ramorum qui inde prodeunt et exeunt. Unde in omnibus terrestribus arboribus seu quibuslibet aliis si radices patiuntur destruuntur rami et consumuntur. Si rami lesi non mutant a suis qualitatibus radix. Idem fit in cerebro [illegible] audies quod si patiatur nocet toti corpori. Sed si quorumlibet membrorum sit passio nichil nocetur cerebro quia cerebrum sensus et motus est initium a quo incipiunt nervi qui fundamentum sunt corporis et ligamenta sunt. Hic manifestatur quia si nervus inciditur in manibus seu pedibus nichil cerebrum impeditur, et cetera membra inter cerebrum et membrum incisum media. Si autem nervus in cerebro patiatur omnia membra quorum actio ab illo nervo incipit dampnabuntur. Radix ergo corporis humani caput est et extremitates sui rami. corporis inter radicem et ramos medium erit. Unde antiqui hominem arbori assimilaverunt [illegible] ut radix sit superius rami inferius. Quod vero ita sit verum est initium cordis et sedes sui conti[?] cerebrum ramum et extremitas in parte infima. Cordis ergo forma pinea est ut sedes lata et superiora stricta sunt. Reprehendunt nos tamen de epate dicentes: quare epar non similiter est ut sanguis inde procedat naturalis et sanguinis corporis nutritivus. Respondemus non consequi. non enim vene ab epate exeunt et intelligis. Epar enim nichil aliud quam vene relata tum venis subtilibus quas non potes comprehendere visu. quod si non esset epar

non facit sensibile passionis · et vene at-
que vasa ex nervis sunt extrema · Unde
si quedam vene findantur in epate · quedam
nervositas corporis in locis illis contrahi-
tur · ut seperata et fixa restaurentur ·
Vene ergo non incipiunt ab epate · Unde
si dixeris epar fundamentum totius corpo-
ris esse · quia spiritus inde exit naturalis · cor
quoque similiter fundamentum fieri · cum in
spiritus procedat vitalis · Respondemus tibi
Unde virtutes exeunt in corpore est fun-
damentum · neque vie etiam per quas exeunt
si dixeris te dixisse · ideo fundamentum cor-
poris esse · quia sanguis ibi coquitur unde
totum corpus nutritur · Respondemus ergo funda-
mentum est stomachus · cum in eo cibus coquen-
tur · ut epati excoctus preparetur · similiter
et coquinis et pistor fundamenta erunt quod
sed apparet ridiculum quod inconveniens est

L evitas **De levitate ypostasis**
ypostasis et velocitas motus sui
ad superiora et inferiora · nam agentem
et in morbo materiam digerentem significa-
cat per levitatem materie et sua obedi-
entia nature · Si enim non obediret
et in aliquo impediret digestionem suam
dimittet et crudam et non bene cocta
emittet · Palam ergo misse quia re-
gule ypostasis v esse complentur · albe-
do sui coloris · sessio in fundo vasis
mediocritas sui liquoris et rotunditas
sue forme · levitas et facilitas sui
motus · Cum hec v assint · perfecta est acti-
o nature in temperamento complexionis et
sanitate corporis · Cum ergo aliquid ha-
rum proprietatum auferatur · et complures actio
nature facientes tollantur · similiter a
sanitatis · et tria actio auferatur membris
Si enim levitas motus ab ypostasi
tollatur et secundum modum non egreditur
actio naturalis et dominium sui in feri-
bus digerendi auferetur · levitate et
rotunditate forme ablata dominium
nature in omnibus partibus materie morbi
notatur tolli · et actio sua in omnibus
est equalis · Si enim in partibus ope-
retur · in partibus vero non · exiret di-
versa · et divulsa in partibus · et que-
dam subtilis et quedam grossa quia
cruda · Mediocritate et temperamento
liquoris sublata aufferetur et comple-
mentum coctionis in feribus · Si non
sedeat ypostasis in fundo dimissa materia
in partibus et propter inmagnitudinem
loci sui naturalem tollitur · Si albe-
do ypostasis aufferatur · et coctio fieri
aufferetur · et digestio non completur

Que si singula in simul aufferantur · ter-
tia digestio que in membris est neces-
se est tollatur · Reprehendunt nos sophi-
dicentes · quia non diximus sufficere ypo-
stasim ex fortitudine membrorum corporis
in superfluitatibus sui nutrimenti per poros
expellendis et non ex ablatione tertie
digestionis · Respondemus · quia membris fortioribus
in expellendis aliorum superfluitatibus
non necesse est reducere epati et inde re-
nibus mitti cum coctione sanis et exi-
re cum urina ypostasis formata ex hiis
que dicto · Urina in sanis non habet
ypostasim in prima cum moveretur in vasis fi-
de · quia virtus digestionis tertie ex for-
titudine membrorum est fortis · Respondemus huius
mirantur quod in libris suis se intelle-
xisse de corporibus sanis et temperate
complexionis sunt et perfecta in virtutibus
suis · neque plus recipiunt ciborum · nisi
quantum natura eorum digerat · quod cum ita
sit constat non habere ypostasim · quia mem-
bra fortiora sunt et infirma corpo-
ribus · Quoniam ex ablatione vir-
tutis defectum minuat tertie digestionis
membrorum enim deficientibus in expelle-
dis aliorum superfluitatibus epati redduntur
tur et cum urina emittitur · que cum
in urina non appareat · sed in mem-
bris remaneat · quasi illa diversos
morbos generet sicut superfluitatis na-
turas quas natura hic facit suo calore
naturali quod ligna ignem de foris · Ut
ergo intelligimus · quia si in ypostasi sit al-
bedo sessio in fundo · liquoris me-
diocritas · forme rotunditas · et levita-
tem non habeat ex hac una virtute di-
missa grossam ventositatem significat
quodam in tempore presentem sui dimittente
et nature actionem in se complexionis
prohibente · Unde alii leves ypostasis
erit et rotunde · et alii diffusa et
divulsa · cum ypostasi albedo · fundi ses-
sio · et mediocritas liquoris sint · et si
quando et levitas desint · intendimus
duas regulas sibi esse sublatas
Unde significat nature pigritia que
non in partibus ypostasis equaliter dimi-
tur · Hec ergo species peior est priore
· quia prior significat virtutem nature a-
gentem in quodam tempore ut vento-
sitatem dissolveret et feces subtili-
aret · quod etiam si in omni tempore non
faciat · aliquo tamen facere habebit · hec
species non defectionem in dissolvenda
significat ventositate et fecum di-
gestione hec quod omni tempore · Quia tamen

in priore contrario quoddam apportz ex-
clamare · quia ventositas grossa parte
ypostasis adunata prohibens alii con-
fortari die una et desinit paulatim
usque in fine morbi · Alii sit con-
trario · ut una die desinat · altera
confortetur · melior est ea que una die
desinit postea confortatur · peior est que
una desinens confortatur usque in fine
morbi · minor est in pessimitate que
una die desinit · altera non videtur de-
fine · Continua enim eius pessima si confor-
tetur melior est quam que una die
desinit et postea confortatur · quia una die
est desinens et altera confortatus luctari
cum morbo naturam significat · nam et prava
lere inter eam desinens unius diei
et confortatione continua significat fugam nature
cum sui desitione in medio morbi re-
pugnatione · et sic in pulsibus pulsatilis
intelligimus · quia si pulsus una die me-
lioretur · altera vero non · melior est una
die melioratus et postea fit peioratus
Unde ypostasis inferius unita necnon similiter
adunata peior est una die altera vero
non adunata Item una die adunata
altera non adunata peior est quam unita
Unde palam est multum quia si ypostasis cum
duobus supradictis auferatur sedere in
fundo et temperata esse liquoris scilicet le-
vis et levem esse · perdit suas regu-
lares et significat ventositatem et grossam
et indigestam in qua fluctuant humores tur-
bulenti liquores et natant feres fun-
di residentie prohibentes Si autem albe-
do auferatur cum ablatis supradictis
cum omnibus suis regulis perdit significat
desitione concoctionis et pugnam nature
in complemento digestionis Si ablata
albedine ypostasis citrina in fundo sedeat
secundum colorem significationem et qualitas intel-
ligitur nature morbi continuatis sive conco-
ctionis sive fortis sit sive debilis vel
contra Si ypostasis sit alba glauca
vel russa · designat quia albe ypo-
stasis sit citrina in virtute concoctionis et
complementi digestionis quia parum re-
manet ut alba fiat Si sit citrina
materia morbi est colerica et intellige
proprie nature in concoctione sua · sed tamen
pro statione habetur ut ypostasis in colore
nature morbi remaneat nondum muta-
ta in corruptionem et intensionem ut fa-
ciat se viridem Unde ypostasis si in y-
postasi urine colera dicitur levius
et subtilius motu nature morbus est
calidus Unde ypostasis mirant levitatem

motus levitatem esse in febribus et
eorum obedientiam non dicunt · subtilius sub-
tilitatem superiorem et latitudinem inferi-
orem · et tunc eius forma est quasi pinea
Si ypostasis sit rubea erit morbus
sanguinolentus · et mediocris concoctio eius
Vel viridis vel nigra inconvenienter livorat
demeat · et si ab obedientia sit remota
quia glauca ypostasis et russa propinqui-
ores sunt concoctioni quam rubea · rubea me-
lior est quam citrina · citrina melior est
quam viridis · quod alibi melius sumendum
dicitur Differt de ypostasi quantitatem
mediante concoctionis · et si quantitas conti-
nue · quantitate mediat actionis caloris
naturalis · et quantitas caloris naturalis · quantitate
naturalis completionis in sanitate vel infir-
mitate · ypostasis vero non suam exierit
naturam mutatorum significat completionis
corporis vel in una qualitate sit in co-
lore loco vel liquore · vel in pluribus qua-
litatibus vero · Si in colore solo ut rubea
vel citrina erit · vel sit diximus que-
libet alia · sicut nam sui loci exeat
suspenditur vel natat · vel in superficie est
nebulosa Si liquida subtilis est vel
grossa plus quam oportet forme
nam exeunt rara sit vel dispersa
in partibus diversa · ut partim sit sub-
tilis · partim grossa · pratura sui motus
levis exiens quoddam in parte exit
laudabilis · quoddam illaudabilis · prout dictum
est sumus De accidentali ypostasi

Ypostasis accidentaliter diversificatur
tribus modis · in loco · in quantitate
in qualitate In loco vel in residentia
fundi · vel in suspensione medii vapor · vel
nebulosa est in superficie sui · Diversitas
locorum innuit qualitatem concoctionis
sive sit in initio sive medio · vel in
complemento · ypostasis enim nebulosa est in
complemento erit in fundo · media in
medio vapor suspenditur Causa quia cum
natura hominis humores in membris
existentes facere ypostasim incipiat in
primis ea movens dissolvens suam
ventositatem · qua cum movit altitu-
dinem petit · cuius levis ventositates
naturalis · et cum ascendit · liquiditatem
turbidam reddit ingrossantem ea · et
terrestria sunt cum virtute sui portans
facit quasi quandam nebulam cum concoctio-
ne media · ventositatem subtiliat vir-
tus sui motus desinit in parte dum hu-
miditates subtiliantur · grossiores dimitti-
tur · pars terrestris in locum naturalem re-
greditur in media veniens urinam

quod ex grossitie remanet in liquiditate
habet terrestrem partem in fundum suum de-
scendere. Remanet ergo in medio uri-
ne natans et suspensa coctione ex-
pleta et in partibus diuisa pars aerea
natat effecta nebulosa. pars uero cum terrea
terrea in fundum descendit. liquiditas
autem remanet clara et mundificata unde
intelligitur nebulosa ypostasim signare mini-
mum coctionis medii et uirtutem nature in
faciendo ypostasim. Natatilis significat me-
diocritatem coctionis et inceptionem com-
plementi. et naturam in humoribus
digerendis et partibus suis diuidendis in
fundo complementum digestionis ostendit et
diuisionem rerum ponendo in naturalem su-
um locum. ex tota ergo ypostasis neque
bonum absolute neque malum significatur sed
quantitas boni siue mali complementi
siue inchoationis complementi et medietatis
ypostasis bona siue mala. Ex colore
liquore et motus leuitate est attenden-
da. sunt enim quidam colores bonum ab-
solute significantes. quidam diffinite de-
stringunt de significatione mali. Quidam enim
sunt mediocres inter malum et bonum ab-
solute et diffinite. Albedo tamen signi-
ficat absolute bonum et diffinite bo-
num. Si sit alba candida in liquore
temperata in forma rotunda leuis et
motu leuis quam non sunt signa sua sine
dubio sunt perfecta et in bono ypostasis. Si
alba ypostasis ab hac proprietate se mo-
ueat et aliquam harum regularum am-
mittat absolute curatur alba bonum
significans absolute significationes a bonitate
recedentes. Similiter quod de hiis regulis
erit minus. Color ypostasis signans ab-
solutum malum nigredo est. tamen diffini-
tum nigredinis in colore diuersa. viridis vel
asperata. que sine dubio sunt mala ma-
xime si urina sit nigra et pauca
inter bonum et malum mediocria sunt
rubor citrinitas viriditas. sed tamen ru-
bor est ceteris melior et bono vicinior
significans sanitatem. citrinus bonum meliorem. vi-
riditas est peior et timor eius propin-
quior. Citrinus liuidum significat incensionem
et liquiditatem sanguinis consumptionem. Cum ergo
color et bonum et malum significat quod
naturalis caritas et non coctos ostendit
colericos humores. Ideo utrumque significat esse
possibile ut calor se desinat. et animi
co... extinguatur et confortetur natura
in materiam morbi digerendam. ypostasis
quam mutatur in ruffedinem et claritatem
signat salutem. Et potest esse ut calor
se augmentetur. et animi co... confortetur
sanitatem et humorum alii incendantur. ypostasis
in viriditatem mutetur. Unde timor in
magis nunciatur. Signa ergo rubee
ypostasis non absoluta sunt. Vero ita
tamen reprehendemus ab obicientibus quare
rubea non dixisti absoluta similiter
non possit natura in complemento coctionis
confortari ypostasis in albedinem mutari
et salus significari. Item non possibile sit
ut natura in complemento digerendi fere
deficiat et liquiditatis calor se inua-
dat. et ypostasis in viriditatem mutetur
Unde mali timor pretenditur. Videmus
quod falsum est quod proposuisti quod rubea y-
postasis sine dubio significat bonum non
suspectum. vel ex essentia. vel ex sui for-
ma. ex certo quod rubea ypostasis san-
guinis est materia. Sanguis uero ceteris humoribus
est laudabilior et in actione nature est
facilior. ex forma quod medietatem co-
ctionis significat et vicinitatem sui com-
plementi. nec restat nature nisi digestionem
complere et in albedinem mutare
significat ergo bonum et certum. Si alia
in aliud colorem mutetur non est album. non
est naturalis ... sed accidentalis. Cum rubor
ypostasis uirtutem coctionis significat et
vicinitatem ad albedinem naturalem. Vide-
mus enim calorem naturalem in interioribus
corporis cum compleat suam actionem
in epate. sanguinem ibi mutare in ru-
borem et facere inde sanguinem. qui in testi-
culis et mamillis ... excoctus in
albedinem mutatur. ut sperma et lac in-
de concreditur. Respondeant nos tamen
dicentes quod et caro non alba sit
non sic sanguis excoctus sit. Tamen non
est ita. Caro enim sanguis est coagu-
latus cum suo colore et non perfecta
decoctione. Si enim perfecte decoqueretur
in albedinem mutaretur. et pinguedo
efficeretur quod nichil aliud est quam multum
caro sic decocta. ypostasis ergo rubor
coctionis significat perfectionem et pro-
pinquitatem in albedine. Citrina ypostasis
non ita. quod sua materia co... est rubea. for-
ma rubedinis. et defectus coctionis
Color autem rubeus naturalis ex annexione sua
est ponderosa si augmentetur se cum
calore non certi fumi cum humores
incendantur et natura deficiat in re-
pugnanda morbi materia. Si calor se
distemperet et animi co... extin-
guatur. natura vigere est confortetur et dige-
stio morbi compleatur. Significatio ergo rubee
ypostasis naturalis et essentialis. citrine sig-

est. non tamen naturalis nec eciam ... Repre-
hendimus tamen a quibusdam. Citrina inquit
ypostasis citrina non sunt meliores quam
rubea. cum sit inter viridem et rubeam
media. et cum prius diceretur media
extremis digniora. Respondemus mediastinam
non diminuendam. assimilasti non assimi-
landa. opponimus medioritatem inter bo-
nitatem et peioritatem que utramque re-
cipit citrinitas in rebus tamen diversis
et inter duo opposita quorum neutrum
recipit. citrina enim ypostasis est inter
rubeam laudabilem receptam et viridem illau-
dabilem receptam et est ad comparationem vi-
ridis laudabilis quia remocior est a
pessimitate. rubea enim sic diximus
recta salutis significatrix. et per viridem
timor recte. citrina et bonum et ma-
lum in diversis rebus significat. propter causam
extrinsecam. non per suam essentiam. Medioc-
ritas non ita est. De sua enim essentia
non de causa est extrinseca. neque ex com-
paratione ad alia. quod enim extat ab utraque
ultra se est. et si non ad utrumque preemi-
nat intrinseca se est. Regula. Si mel
sumamus et cum aqua mixta ea admi-
sceamus dulcorem suum moderatum suscipit.
Si autem ad finem extrahatur. aquositas
paulatim moderatur. dulcor augmentatur
et ad hoc quod ante fuit revertitur. Cum
ergo ad perfectionem prius habitam deve-
nerit. si prius extrahatur non in maio-
rem devenit quam prius habebat. sed po-
cius moratur et in salsuginem mutatur
et de salsugine in amaritudinem tende-
rit. hac ratione perfecta quod tempera-
tum inter duas inclinationes vel inter re-
pardores temperamentum si augmentetur vel
minuatur complementum et perfectionem egre-
ditur. quod vero complementum egreditur
constat quod moderatur. Si enim esset pos-
sibile per complementum aliud complemen-
tum sumere. vel per perfectionem aliud perfectum
esse. summa neque perfecta essent neque
completa. ypostasis ergo significans de ma-
lo ad bonum ex colore suo intelligitur
liquore forma motus levitate. con-
tinuitate bonum sive malum ex locis suis
intendimus. ypostasis enim laudabilis et si
continua rubea sit alba cum in fundo sit
perfectam bonitatem pretendit. natatio
bonitatem tamen minus perfectam. nebula
bonitatem non completam. quod ypostasis
fundi naturaliter locat significat fortem
coctionem et earum divisionem et unam-
quamque recepisse partem in loco suo
naturalem. Natans mediocrem significat

coctionem. et ad digestionem propinquitatem
et hanc duabus impedientibus. scilicet propter quan-
dam ventositatem grossam non tamen a
natura subtiliatam. que quia partem
substancie subtiliati remanserunt innixi. Unde
bonitatem non completam ostendit. Nebu-
losa naturam incepisse decoquere signat
et ventositatem dissolvere humorum
sed tamen superest actionem suae mediare pos-
se coctionem et subtiliare ventositatem
et motus sui facere quietem. ut sua
liquiditate subtiliet corpus ypostasis de-
scendens ad inferiora natet. Item adver-
tendum est tempus ut digestio completa
humores dividantur quorum unaqueque
pars in loco suo naturalem permanet. scilicet
quia pars terrestris in fundum descen-
dat et sedeat. Unde bonum complementum
signat. sed non cum apparente iuvamine.
Regula. Ergo continuitas in mala ypostasi
contraria est signis bone ypostasis. que
si in fundo sit completum malum ostendit.
si natavit significat malum esse minus
quam completum. Nebulosa malum non tamen
complementum ostendit. In fundo enim sedere
ypostasim malam extra coctionem est ne-
cessarie hanc grossitudinem et cruditatem
et suum motum continuitatem. cum vero longa
mora morbi sit qualitates non simplici-
ter de natura confortata in expu-
gnatione morbi. Fugit enim atque
recedit ante separationem suam. Ideo quod ma-
lum pretendit nimisque complementum ypo-
stasis inter laudabilem et illaudabilem
medioris citrina est. que si sit ne-
bulosa partem complementi significat. Si
natatilis sit sciamus minus quam com-
plexionem. Si in fundo sit cruditatem hu-
morum et continuitatem cum grossicie si-
gnificat. Notandum est ergo ne in longo tem-
pore sua digestionem compleat. Si na-
taverit humores leviores significat et
subtiliores esse. et naturam unam aliam
non complevisse. sed superest plus
subtiliare et nebulositatem per eam na-
tante fieri. Decet subtiliare et unam-
quamque partem in loco suo mittere atque
in fundo sedere. et nebulosa intel-
ligitur humores esse subtiliores et
leviores. et per naturam sua solucionem
complevit atque elevavit. Unde et nebulo-
sa fit. neque remanet nisi ut na-
tent humores. postquam dividantur. et per
terrea in fundum revertatur. Unde species
perfectionis pretenditur. Palam ergo intelli-
gitur quod ypostasis inter bonum et ma-
lum medioris in fundo humorum cruditatem

et morbi ondit diuturnitatem Si in mi-
no morbi apparuit et urina infirmi
assit spem a longe pretendit In statu
si natiua sit defitura urina timor est
quia non firmiter stetit per equalitatem m.
et eius grossitudinem quia virtus de-
ficiat ad morbi repugnationem et nat.
fugiat latebres anxietas morbi dugat
statali et nebulosa significat m. sub-
tilitas leuitas et morbi breuitas
In statu morbi si urina bona fuit spes
longinqua erit Si urina sit defitura
timorem a longe denunciat ypostasis in
quadam die morbi nebulosa et in se-
cundo die alia pessima est quia naturam
fugat fugere a morbi regimine per
grossitudinem et equalitatem m. In sub-
do enim subito sedere ypostasim et sine
ordine non ex nature est actione quia
actio est naturalis paulatim secundum ordinem
procedit secundum quantitatem virtutis Cum aut-
em ita subito res euenit timet natura
et fugit propter grossitudinem et equalitatem
m. morbi Quod affirmat ex dicto
G. ypostasis enim incipit si in medio
nebulosa sit subtilitatem m. significat
et facilitatem ordinem nature In fun-
do grossitiem et equalitatem si natiuit
mediocritatem ondit cum urina nebu-
lose sit Quibus ex verbis innuatur
quia si ypostasis a nimia subtilitate
et leuitate in grossitiem subito sin
mediocritate mutetur non ex actio-
ne nature est Unde pessima et timo-
ris est nunciatiua Insequitur nos Q.
de diuersitatibus Unde differunt subtilis
ypostasis rarita et subtiliata et que in
fundo est grossa atque rauda et
indigesta Item natans rauda et
indigesta quid differt a se rarita et
digesta Quoniam ypostasis in fundo rau-
da et indigesta nunquam color est cit-
rinus liquor subtilior quam opporteat
vel grossior forma superflua Uri-
na subtilis et rauda non rarita si-
cut ubi rarita et digesta alba est
et candida liquor eius mediocris
forma pinea Urina in liquore
temperata ypostasis que natat si sit
subtilis est uicta leuis urina est tin-
cta et pulcra Si grossa diffusa
et diuisa atque diuisa Urina enim ru-
bea et turbida si in qualitate eius
permaneat neque subtiliata pessima
et mali signatiua est Unde ypocras
Urina incipit natans et mixta in
fundo sedens cum sudore et dolore

sub yponidreis timorem et dolorem si-
gnificat De diuersitate ypostasis in quantitate
Diuersitas ypostasis in quantitate
tate vel multa vel parua vel me-
dia Multa vel in corporibus est sanis
vel infirmis In sanis grossitiem et
bonam significat lenitudinem et humoris
naturalis multitudinem In infirmis multa ca-
duna quantitas ex superfluitate pa-
stus et cibi Duabus ex causis vel quia
meseraica subtilis est et naturalis strenua
propter mollitiem et raritatem siue humiditatem atque
pinguedinis multitudinem quod ex subtilitate
intelligitur pilorum et paucitate horum vel
quia humiditas eorum est multa grossa et vi-
scosa calor non paruus Cum autem porisit
strictus humores grossi et viscosi cum
defensione caloris parum dissoluti in mixtis
ex superfluitate tertie digestionis Illa dum
superfluitas intra corporis claudatur intus
et ibi habundat quid oportet natura reddere
expulsam et emissam cum urine ferat ypostasim
Unde G. ypostasis in pinguibus est multa
in macidis uero parua est in mediocribus
media In corporibus neque grossis ne-
que pinguibus ypostasis est multa duobus
modis vel ex motibus vel exercitiis di-
missione et assueta quiete et suaui-
tate cum parum dissoluitur per poros et
multum cumulatur in corpore de su-
perfluitate tertie digestionis per putitates
exeuntium cum fumo et sudore Vel ex
multitudine ciborum et potuum sine or-
dine acceptorum maxime si cibus
in sua natura sit grossus et viscosus
Unde ypostasis in pueris multa fit quia
cibum accipiant plus quam digerant et
cum membra deficiant ad superfluitatem
illam expellendam redditur ea expulsa
Unde cum urina exit et multam facit
ypostasim et ideo multa est ypostasis in cor-
poribus sanis signans fortitudinem mem-
brorum ad expellendam superfluitatem di-
gestionis tertie Cum enim non possit
exire per poros corporis propter strictu-
ram pororum vel multitudinem sua redditur
expulsa et exit cum urina ypostasis quia
naturalis non differt a naturali nisi in
quantitate sua quia plus est quam in natu-
rali Unde G. Multa ypostasis et subtilis
in liquore mediocri sed tamen in colore
alba et rotunda et in motu leuis
sanitatem membrorum significat virtutem
ad actionis expletionem tamen eius mul-
titudo habundantiam ondit humorum mul-
titudo ypostasis in corporibus infirmis
vel alba est rotunda iuncta atque leuis

et diffusa non rotunda atque iuncta. alba
et rotunda morbi materiam a superiori-
bus ad inferiora descendentem nunciat et
maxime in dure retina apparens. Unde
G. ypostasis una alba et multum levis
ideo si in urina febricitantium appa-
ruerit et se non alienatione sit et ra-
pide rendere significat quietem mor-
bi minuens materia a superioribus ad in-
feriora descendente. Non alba non ro-
tunda neque iuncta multos humores
in corpore adunatos significat de genere
dicit grossi vel subtilis. si sit sine
febre oportet corpus purgari, sicut G. di-
xit. Consulta ypostasis in corpore hu... con-
dit quos necesse est me purgari si sit
cum febre rigorem nunciat superventurum
sibi. humores enim ca(lidi) si calore febris ca-
lefiant necesse est putrescant et rigo-
rem faciant maxime si ypostasis sit
furfurea. Unde G. ypostasis multa et
furfurea et cum febre cum salute renum et
vesice significat rigorem febris superventurum
ypostasis febre non mitigante neque mi-
nuta consumi corporis significat. Paucitas
ypostasis vel in corporibus sanis vel infir-
mis est. In sanis significatur siccitas ma-
nes et subtilitas superfluitatum ...
et potius in corpus reducentis ... est
Vel ex raritate pororum. et humores
grossi neque viscosi sunt. quod ex
multitudine iudicatur pilorum. grossitie
et asperitate eorum Vel quia humores subti-
les sunt et trangantes liquidi et calor for-
tis naturalis qui cum multus in corpore adu-
netur et ... cum subtilitate humorum
et raritate pororum dissolvitur multum
parum quo terre digestionis in corpore adu-
natur cum natura non inveniat quod ei
reddat. et cum urina exeat Unde re-
prehendimus a quibusdam aptum dantibus
exemplum et dicentibus Unde de cor-
poribus pinguibus ...que dissolvitur
quia quod in eis plus sudoris ...
... et si sensus ... hic. uni-
tas tamen est ita. quia macrorum calor
naturalis est fortior. humiditas subtili-
or et levior propter paucitatem pingue-
dinis et viscositatis Unde calore eo-
rum desiccant sine humiditatem sudoris
licet non appareat sensui Corpora vero
pinguia parum calent naturaliter. hu-
miditas eorum grossior et visco-
sior est et ideo calor deficit in de-
siccatione sudoris. aliquantum in su-
perficie cutis remanent et unde sen-
sui apparent. quod non videatur plus

dissolvi ab eis putatur. sed urinas repu-
gnat Paucitas ypostasis in corporibus infirmis
dum ostendit vel immensitatem exercicii
et laboris et multum ieiunii. et paucita-
tem nutrimenti. Calor enim fortis super-
fluitatem dissolvit corporis et quod su-
perfluum est terre digestionis minuit. non
quod inveniat natura quod ei reddat. et
cum urina ypostasim emittat. similiter cum
ieiunatur et parum cibus accipitur nichil
superfluum terre digestionis in corpore adu-
natur. maxime si cibus et potus subti-
lis et levis ad digerendum sumatur facil-
lis. paucitas ypostasis in corporibus infir-
mis significat paucitatem humiditatis san-
guinis. et pinguitudinem consumptionis. Unde
est pessima precipue si cum febre sit acu-
ta. temperamentum ypostasis inter multum et
paucum complexionis significat temperantiam
et virtutem meliorem in complemento finem
quod oportet actionum naturarum.

De diversitate ypostasis in qualitate

Diversitas ypostasis
in qualitate vel est in liquore
vel colore. liquor ypostasis naturalis
est vel non naturalis. naturalis inter sub-
tilem et grossum. mediocris est rotun-
dus et levis sicut iam dixi Non na-
turalis diversus est in liquore et ex tem-
peramento in subtilitate et grossitudine
Vel diversus est in partibus et granosus
propter ... digestibiles ...
sicut in molendino videmus. quod cum
non retineat granum integrum fere
emittit atque grossum. Et ... tempera-
mentum in subtilitate mediocritate signi-
ficat nature in coctione in grossitu-
dine grossitiem humorum et gravitatem
eorum et pigritiam nature ad dissol-
vendum ostendit. si in initio sit mor-
bi. longitudinem sui ostendit et diuturnitatem
sue dissolutionis. in statu morbi non
firmus fervor qui ... an-
te morbus digeratur. Granosus si fe-
sit ... et ... consumptionem cor-
poris significat. sed in ... in bre-
vitate ... et longitudine sui
secundum colorem diversa erit sive acuta
febris sit mensuratis humorum nimia est
et ...

De colore ypostasis

Color ypostasis vel naturalis est vel
non naturalis. Naturalis albus est et
candidus. Non naturalis in viii dividitur
est enim obscurus in albedine. ...
... est. et est glaucus vel ruffus. sive
rubeus. citrinus vel ... medius
vel niger Obscurus vel ex temperamento
est in liquore ypostasis subtilis seu

grosse vel in partibus diuisus et grano/sus extra temperantiam in grossitudine si sit sine febre humores grossos significat de genere flatus quorum natura dissolui non possit nisi est genere eam adiuuare in cor/poris mundatione cum fetum ipse illos humidus expellente sic febre significat gros/situdinem humorum cum uiscositate et du/ritie ipsorum soluendorum In minus aut modus si vnius assit ipsum tamen remo/tam pretendit Qui statu non et virtute di/screta vrinas cum tumore subtilis vel signi/ficat liquiditatem sanguinis vel fleumatis non bene cocti sed tamen aliquantulum · quia album neque rotundum neque uirtute sic febre sit et furfurea et color sit sanguinis sine aliqua re in renibus vel uesica rigo/re febrium superuenientem significat Differt autem hic ypostasis et naturalis · quia naturalis candida est in albedine et rotunda uirtuta leuis in motu · hic neque candida est neque uirtuta neque rotunda · sed supra/lata que cum moueatur sic pulueris dis/soluitur et cum vrina insteterit quiesc/centibus non velocius descendit · sed si aliquid inquit in vrina apparet in fundo albedo non clara que grossior est quam apportet at fleuma grossum significat Si subtilior est quam oporteat subtile fleuma demonstrat Si cum subtilitate sua sit spumosa ventositatem fieri commixtam designat · Nebulosa in uesica vel una ventositatem fuam et grossam ondit et inflatiua ad dissoluendum dura et longitudine morbi nunciat famosa ex odore intelligitur vel fetore maxime si exeat hora vrine vrina sic est uesica · exit enim cum qualita/te sua · et non mutata cum aliqua in aliam qualitatem Si autem a loris ab vrina longe remotis exierit et cum aliis humoribus fetorem feren/tibus sic insinuit intelligitur ex vrine cruditate et infirmum inquisitore si circa renes vel epar vel alia lo/ca vie vrine vrina dolorem sen/tiat in dolor ibi morbus exit ypo/stasis alba que est granosa et in par/tibus dispartita · vel cum febre est acuta vel cum solida et continua Si cum acu/ta hic fluxus calore febre incessos significat · que cum solida est et co/tinua · vel in centro sua famosa est sic piscium squama quod fit dissolu/tionem exteriorum membrorum durorum et subtilium Vel furfureum que dissolutionem humide et noue coagulate partibus membrorum significat Vel est sic farina grossa que durorum membrorum diu co/agulatorum consumptionem significat · que si mouit febre calor pinguedinem mollem et tenuem in primis calefacit et lique/facit et in superficie vrine nebula un/ctuosa videtur apparere · quanto magis fe/bris confortatur · tanto magis dura pinguedo dissoluitur et urina nebulosa quasi tela aranee egreditur Si tamen plus au/gmentetur · dura membra et eorum cor/tices liquescunt et sic firmiter vrina exit squamosa vel scintillosa febre plus augmentata et ad inferiora pertingente membra grauitatis membrorum lique/scit liquiditas · vrina exiit furfurea Vnde si ypostasis squamosa consumptionem durorum membrorum significat · furfurea ca/lorem fortiorem in membris perforationem ypostasis maior ac grossior calorem significat grossiorem et fortiorem ho ypostasis sicut farina grossa premissa est consumptionem in parte membrorum dura et morte tamen post longum tempus significat Si in vrina fluctuant ypostasis quasi farina grossa exit diuturnita/tem morbi pretendit Vnde plurimi mo/riuntur antequam morbus diminuatur Vnde vrina squamosa et furfurea licet con/sumpta sunt dura membra · alii tamen fingunt scabiem in uesica Differt uero quia consumptivas febre hec et continuas natat ypostasis · et vrina ex dissolutione membrorum est cruda · ex scabie ve/sice est sanguinosa · vrina sua est digesta quia virtus membrorum in coctione est for/tis · antequam vrina ad uesicam veni/at · non est febre continua · quia calor qui uesice inheret non diffusus est per par/tes corporis uideo quia non fit febre in hac specie prout in alia De ypo/stasi glauca et russa

Ypostasi glauca vel russa vel leuis est vel rotunda atque uirtuta vel diuisa in motu leuis albedinis est vrina in uirtute coctionis et leuitate significationis · sed tamen differunt iste et alba · quia alba nec morbi esse fluidam nunciat · glauca et russa solidam et calidam · quasi fa/rina grossa et in partibus diuisa consumptionem corporis ondit · glauca con/sumptionem noue carnis nouiter coagu/late · russa consumptionem dure carnis que diu coagulata fuit De ypo/stasi rubea

Ypostasis rubea vel in liquore est temperata uirtuta et rotunda vel distemperata diuisa et

ãgnosa temperata vel multum significat hy-
bundantiam sanguinis · vel non ratione
sanguinis rosei neque citrini vel tincti; sed
non signum mali est neque timoris tu-
men sua sanguinis sit · sanguinis vero aliis licet
sit dignior et nature familiarior · tamen
differunt · quia q̄ significat sanguinem licet et
rationem [illegible] colorem secundum rubicundum
liquorem temperatum. Urina ergo dictus est
laudabilis que brevitatem morbi significat
maxime si in quarto die vel quinto appa-
ruerit. Unde G. rubea inquit ypostasis
temperata et nitida si in initio morbi
appareat dissolutionem morbi in die per-
rasca [?] subtilis vel citrina et in li-
quore subtili diuturnitatem morbi signi-
ficat et demonstrat. Unde G. ypostasis
rubea et citrina morbi longitudinem
signat · si magis morbi sit levis cur-
sus in proximo remedium est. Rubea ergo
et citrina ypostasis rosea et subtilis
non bene coctum sanguinem ostendit. Intelligen-
dum est ex ruditate urine · quia impossibile est
in rubea ypostasi ruditatem esse liquo-
ris. Carnosus enim liquore levior est
ypostasis. Si ergo ypostasis cocta sit
liquore et non plus extorqueri [illegible]
sui est [illegible] quia rubea sanguis et subtilis
non bene sit coctus actione nature interio-
ris. Intelligimus enim quia calor cum non
rationem suam impleat intra stoma-
chum ut ptisana [illegible] aut sicut
sanguis in epate invenit ut sedes [illegible]
[illegible] sua ratio est mediocris, et sit sanguis
[illegible] et subtilis · et cum in ratione sua
completur fiet bene coctus et [illegible]
[illegible] ut temperamentum egreditur et [illegible]
[illegible] et sit colericus: neque plus in ra-
tione augmentetur vel intensive fit
melancolicus vel adustus · quod intelligi-
tur quia sanguinis in ratione sua completis inter
duas extremitates non temperatas
mediatur. Urina est non completa sed
in sanguine roseo vel subtili al-
tera est [illegible] flava in sola tota
Altera est non completa sed in san-
guine acuto et colerico, et post istas
extremitates in melancolico sanguine
acuto. Rubea ergo ypostasis si citrina
sit et liquoris rudi roseum et
subtilem significat sanguinem. Gradus
enim sanguinis sunt diversi per gradum
est sanguis in ratione complexi
secundum gradus flave ruditatis perve-
nit sanguis enim est. Gradus autem colerici
sanguinis · et acuti per gradum est sanguis in
ratione complexi · et gradus inter

et intensi sanguinis per sanguinem est colerici
et acuti. Ypostasis autem rubea et ãgnosa
in partibus diversa. Alia est lenticularis
sicut lentium fractura. Alia est orobina
.i. quasi orobi fractura. Alia est sanda-
racina .i. sandaraci fractura. Alia are-
nosa. Lenticularis passionis epatis est ipsa
designat caliditatem epatis complexioni
[illegible] et ultra digestive [illegible] virtute
in sanguine quod est [illegible]. Ostendit sanguinem enim
Unde ypostasis dissoluta exit et divisa
partim coagulata et grossa et partim
liquida et subtilis. Orobina et san-
daracina vel consumptionem significat totius
corporis vel renum sive solius epatis. Ca-
lor enim secundum quantum magis invalescit tanto
magis calefit medullas pinguedinis et
liquefacit · et exit cum urina nebulosa
oleagina et clara. Cum autem calor plus
remaneat dissolutum pinguedo solida
exit quasi nebula sicut aranee tela. Si
complexio renibus sit humida exit ypostasis
citrina. Si calor augmentetur [illegible]
renis dissolutum · si complexio infirmi
sit colerica exit ypostasis russa in com-
plexione sanguinolenta fit orobina que
tam epatis et renum consumptionem est ipsa
differens a significatione consumptionem totius
corporis cum sanitate · quia hic pulchritudinem
aufert corporis et in corpore nulla con-
sumptionem ostendit. Pulchritudo enim coloris cor-
poris cum sanitate complexionis est et cum
utraque actione sanguinis. Unde G. di-
xit non bene inquit vivitur nisi cum
sanitate complexionis et cum utraque ratione
sanguinis, significans totum consumptum corporis
ex consumptione in toto corpore apparente
intelligitur neque pulchritudo coloris aufertur
hic differt a significatione consumptionem solorum
renum quia in ipsa [illegible] est ypo-
stasis natat · in renum consumptione non
[illegible] ypostasis in fundo est indigesta
aliquando in urina ypostasis exit [illegible]
et cum pili qui de renibus exit sunt
Unde [illegible]. Si urina sit cum [illegible]
[illegible] fit in renibus arenosa et
cum rubea arena vel in liquore est
divisa vel ãgnosa vel in partibus
diversa que exit temperamentum liquo-
ris si sed assit diuturnitatem morbi
significat si sine febre lapides ad
renes descendunt sanguinolenti quod
firmatur ex dolore in ventre et
circa ancas. Ãgnosa et in partibus
diversa lapidem in renibus generatum
significat · quod fit ex renum calore
in mensura excedente · calor enim renum

urine exiens. et hu(mores) grossi illi descendentes cito faciunt lapidem. Si tamen ypostasis vel diffusa in liquore subtili sive grosso vel grossa est et in partibus diversis atque natat. diffusa in liquore si sit non secundum naturam esse coctionem ostendit. et per longum tempus salutem morbi. Unde ypo(stasis). Cum colo(r) dominetur colori ypostasis longitudo demonstratur morbi. Cum sit secundum hu(mores) descendit ad renes colorem in illis mollimen grex dolore in renibus et in ventre. Granosa et divisa lapidem significat ex humiditate grossa et viscosa cum colaretur dominatur ut lapidem faciat. Ypostasis granosa vel est tamen temperamentum liquoris in grossitudine sive in subtilitate vel granosa et in partibus divisa subtilior quam oporteat et non secundum figuram superficiei ostendit. sive secundum colorem ut non cum rotunditate. quod ... quam oporteat et non secundum grossitudinem fieri et viscositatem ... et morbi ... sive secundum eadem signa que diximus in ypostasi alba granosa et divisa lapidem in renibus de grossis et viscosis humoribus calore renum exeuntis. ... quia humores ad renes descendentes vel subtiles sunt liquidi et aquosi vel grossi viscosi liquidi et aquosi si poros renum apertos et largos invenerint cito renes exeunt neque tamdiu morantur ut lapis inde efficiatur. et exit ypostasis non vera sed renes intraverat. Unde ut ... est ut renu... sed ... calorem plus ... coloreata sanguinolenta colerica flava materia grossa et viscosa si poros renum strictos invenerit quod valet exire sed ibi remanet quod fiat arena. Unde petra coloreata ex humoribus ... quod intervenit ex ... aqua ... sed balnea et ... in quibus videmus humiditatem coadunatam et lapidem efficiunt. Unde lapis ... dissipatur ut unus exeat ... alter ... alius ... materia enim sua humiditas grossa est et viscosa ad renes descendens ... enim non necatur lapis iste est quod ... sunt si humores materie ... sicut quod formantur ... Calor ... renum ... et quod ... efficiens. Cum ... materia flava aut petra ... si colera ... si ... rubea.

Reprehendit ... quidam ... quod non differt materia rubea ypostasim faciens et renum signis dolorem et materia rubee ypostasis que lapidem facit. Rursus materia rubee ypostasis que dolorem renum ostendit liquida est et subtilis et cito a renibus descendens quia in ... expellitur neque tamdiu ibi permanere permittitur donec lapis efficiatur. materia lapidem faciens grossa est et viscosa et ad descendendum ... que quanto magis moratur petram facit ... calore renum ... etiam que vera lapidem ... non est ... sit colera sit ... et indigesta. Rursus quod lapis habet proprium ut pinguedinem et grossitiem ... in sui nutrimentum et ideo remanet non ...

De ypostasi nigra.

Ypostasis nigra omnino est pessima. Vel est ex intensiva calore ... humiditatem incendente vel de frigiditate nimia calorem naturalem congelante et extinguente. que due a se differunt quia prior est lurida. altera obscura. Que enim est ex calore in primis est citrina ... est. et ... calor augmentatur in ... Unde calore augmentato humores incendunt et nigra tamquam et lurida efficitur. Cum autem ... calor naturalis extinctus et congelat ... quod in minus est lurida et in liquore est ... Cum autem frigiditas ... et calor naturalis congelatur plumbina efficitur. frigiditate plus augmentato et calore naturali extincto fit nigra non lurida sed obscura et ideo ypostasis ... et plumbina pessime sunt. ... nigredinis in ... enim ypostasis significat fortitudinem caloris et ... plumbina fortitudinem frigiditatis et ... caloris naturalis. Unde ... ypostasis nigre vel absoluta ... non certa significat ... vel certa vel parum ... est et ... mali ... in ... absoluta velut nigra in fundo ... liquor non in suo colore vel nigredine permanet maxime si ... sit ... vel sit ypostasis rubea vel ... si sunt ... et ... grossa ... Certa aut ... est sit nigra ypostasis. si liquor ... assimiletur nigredini maxime si sit

dispersa et grossa [illegible]. Si tamen in re-
solutione parua est ypostasis natans atque
nigra viridis et plumbina in me-
dio s. natantis minus non malum si-
gnat. Si autem ypostasis nigra et
nebulosa viridis et plumbina in fu-
mo quidam contingentium de magis ypo-
stasi dixerunt. Quod si sit in fundo mor-
tem malum significat. Si natat minus
malum peiorem significat. Nebulosa
malum non tamen completum significat. De-
meat diuisa et grossa incensionem san-
guinis et consumptionem siue liuiditatis
significat vel consumptionem complementis ex
nimio calore. Viridis calorem incen-
dentem. Plumbina frigiditatem congelantem.
Et ideo intelligimus ex superdictis singu-
lis. Quia ypostasis bonum absolutum signi-
ficans est alba absoluta. Que autem
bonum tamen nunciat est alba que in
fundo est unita leuis et rotunda. Que
autem malum absolutum est absolute ni-
gra. In malis uero tertia nigra et di-
spersa grossa in liquore assimiletur
nigredini. Post hanc autem omnis ypo-
stasis dispersa et quasi oleagina et
granosa. Incipit capitulum quale vrina

Quoniam de natura cum quali ypostasi conueniat
vniuersaliter ypostasis et sue proprietati-
bus dictum sit quod volumus. Consequenter
nunc agamus que ypostasis grosso con-
ueniat liquori, que subtili, que
mediocri. Intelligendum est de alba y-
postasi naturali et non naturali. Alba y-
postasis leuis et rotunda atque unita grosso
liquori non conuenit. Quod si sit hic
coctionem fieri et dissolutionem morbi
ostendit. Grossa ypostasis minimam decoc-
tionis et ebullitionem fieri signat. Sub-
tilis liquor vrine ablationem [illegible]
coctionis et non [illegible]. Si alba ypo-
stasis in grosso uel subtili liquore appa-
ruerit impossibile est ut unita sit ro-
tunda et leuis. Quia grossus liquor
et subtilis grossitudinem fieri et gra-
uitatem et ruditatem ostendit. Que non
assint neque unita neque rotunda sit
ypostasis. Quia in qualitatibus huius con-
plementum coctionis et perfecte significatur
digestionis. Ruffa ypostasis liquori
grosso non conuenit. Grossities enim
liquoris minimum coctionis et ebullitionis
fieri ostendit. Ruffa ypostasis vero
nature albe et bene ypostasi in com-
plemento liquoris. Vero nunciatiua est
salutis. Impossibile est ergo ut ruffa in tem-
peramento liquori conueniat. Grosso tamen

me reprehendendum ab aliquibus quia
grossus liquor ruffe ypostasi conuenit.
Reddimus illum in liquore posse diuisa
et non diuisa. Diuisa grossitudinem fieri
et crudam ruditatem signat. Vero grosso
liquori conuenit. Si ruffa impossibile enim
eadem non ei fieret rudis et grosse
sint nature quod ypostasis citrina sit neque
in ruffitate mutata quod tertio digestionis
compleatur. Vero grosso liquori non
conueniat nisi infirmus vigilet uel ter-
stetur que nam in febribus interius
hebetant.

Glauca ypostasis temperato liquori con-
uenit. Quia vrina in omnibus qualita-
tibus est quasi ruffa. Vero ypostasis in
peracutis non potest esse diuisa nisi ter-
stitia uel vigilias pariat infirmo.

Rubea ypostasis grosso et temperato
conuenit liquori. Quedam sanguinem bene coctum
quedam subtilem significat et roseum. Que
vero complexionem in coctione existit san-
guis coloris est sandaracini et rosacei.

Ypostases iste grosso liquori rube-
re conueniunt quia incensionem et hu-
morum grossitiem et coctionem significant de-
fectionem. Vero et pessime sunt maxime
nigra si sit grossa.

Coloribus et liquoribus vrine et
ypostasis monstratis et que tempera-
tis monstrant complexionis non rectitudinem
corruptionem quam uel sanitate uel infirmitate
uel dictis. Oportet laborem complexionis in proprie-
tate uel ypostasis et liquoris. Impro-
prie dicitur de interno calore morbum signi-
ficare. Citrina vrina et subtilis in fe-
brienta diuturnitate febris portendit. In fe-
bri acuta non sumus certi utrum ad statum
perueniat. Citrina et subtilis cum alba
ypostasi malum significat in febre laboriosis
si in minus sit spasmum ostendit. Citrina
et subtilis in febre acuta est mala. Citri-
na et subtilis cum alba ypostasi in liquo-
re diuersa et furfurea timenda est. Vrina
colorata in febre laboriosis mala maxime
in initio morbi. Quia spasmum portendit in
pueris appetitum non habentibus et sitien-
tibus est laudabilis. Vrina colorata in
superficie spumosa et cum alba si san-
guinat a renibus est mala. Quia non
erit secundum viam digestionis. Vrina co-
lorata si in die tertia maxime quarta
in ordine cum nebula apparet cum lau-
dabilis erit. Vrina colorata in febre acu-
ta cum ypostasi alba pessima est. Quia
crisim morbi esse nunciat. Alba vri-
na non colore significat cum ardore fe-

dolore capitis vigilia et alienacione
mentis mala est urina quasi mortis. Sub-
tilis et alba urina in ydropisi mala est
et ydropisi pessimam demonstrat cu-
raturam. Urina alba et subtilis in a-
cuta febre mala. alba et subtilis in an-
thrace dolore et sine febre epilempsiam significat
in via urine de grosso fluxu in febre o-
pilacionem significat de colera grossa. U-
rina alba et grossa apparens in die
cretica maxime [illegible] a dolore arthe-
tico liberat et apostemate post auriculas
per recursum [illegible] significat
Urina alba et grossa si non pruriginem
sit corporis et inferioribus ventris are-
nam in vesica futuram erit. Urina alba
et grossa cum diagma mortalis est. U-
rina alba et grossa sine ypostasi tumo-
rem significat et dolorem. Urina alba et
grossa in febre [illegible] angustia et tumo-
rem significat. Urina alba et grossa
nebulosa cum spuma pessima est. U-
rina habens nebulam cum circa dolorem
in renibus significat et morbi diuturnita-
tem. Urina alba et putrida mala est
[illegible] Urina alba cum spa-
mis in medio febris mala est et maxime
in frenetico. Urina alba et grossa sine y-
postasi [illegible] grossos et viscosos significat
Urina alba et grossa non mutans se
longo tempore lapidem futurum in renibus
significat.

Urina aquosa et subtilis si in una
qualitate permanserit superfluitatem
in [illegible] si non febris [illegible] ade-
nat in corpore aqua [illegible] diuturni-
tatem morbi significat. Et non fit ex grossa
[illegible] solutione [illegible] per [illegible] ypostasi [illegible]
significant [illegible] residenciam
signum [illegible] Urina aquo-
sa cum dolore yponcondrie [illegible]
[illegible] in renibus. Urina aquosa si
ante fuit rubea et in febribus febris auffe-
rtur. Urina aquosa si [illegible] et
diu exeat in urina infirmos ydro-
pisim inducit. Urina aquosa et con-
tinua alienacionem mentis significat
[illegible] si debet confortari [illegible] in subtili-
[illegible] et de parte nebula in in-
ferioribus [illegible] liberacionem febris et [illegible]
[illegible] mentis. et [illegible] habeat nebulam
in initio febris acute mala erit. Uri-
na in febre acuta aquosa si cum [illegible]
[illegible] vel [illegible] habeat mala est
Urina in initio febris cruda si bona
sunt signa alia laborem significat
Urina cruda in initio febris est laudabilis

in statu et in diuturnitate casus est pessi-
ma. Urina cruda cum obscuritate [illegible]
ypostasim habens pessima est. Urina cru-
da in initio acute febris si ypostasim [illegible]
[illegible] grossa futuram est aliena-
cionem mentis et mortem [illegible] adest

Urina rubea in febre acuta bona est
Rubea urina non ypostasim multa in
initio [illegible] febris dissolucionem significat si muta-
ta [illegible] et subtilem febris [illegible] febris [illegible]
confortari et [illegible] Rubea [illegible]
[illegible] si subtilis sit pessima est. U-
rina rubea et subtilis et [illegible] dolorem
[illegible] significat et alienacionem mentis
Urina rubea et fetida non ypostasi
nigra et turbida cum [illegible] vel [illegible] [illegible]
[illegible] vel emunctiones pessima est et
mortis. Urina rubea non ypostasi [illegible]
et putrida et non [illegible] pessima est
Urina [illegible] et sine ypostasi est omnino mala
Urina [illegible] et grossa [illegible] clarificatur
in dolore auricularum surditate capitis
dolore [illegible] et alienacionem ypo-
condrie pessima [illegible] in vii die
significat. mutata et subtiliata non na-
turalis ypostasi et in colore obscura et
[illegible] signis consimilibus morbum [illegible]
[illegible] et mentis significat alienacionem. Urina
[illegible] et grossa in febre acuta dolorem capitis
et yponcondrie et colli [illegible] significat
Urina [illegible] rubea in ypostasi mor-
tem significat. Urina [illegible] sit [illegible]
[illegible] sine dolore corporis [illegible]
[illegible] diuturnitatem significat. si in equali-
tate illa permanserit futurus est lapis
in vesica. Urina [illegible] cum color [illegible]
[illegible] et subtilis mala est et maxime
in [illegible]. Urina [illegible] cum [illegible] in febre
acuta mortem significat et demonstrat. Uri-
na [illegible] urina a parte superiori alba
dolorem in capite et alienacionem mentis
significat. Urina [illegible] cum
[illegible] et pinguis [illegible] mor-
tem significat. Urina [illegible] cum color [illegible] in
acuta febre et tremore cordis et dolor
in dextro ypocondrio [illegible] mortalis
est. Si quis [illegible] mingit
et subito venam in renibus [illegible]
vel in epate vel in vesica significat vel
intestinis. Russe urine [illegible]
[illegible]. Urina russa et subtilis
in acuta febre sine ypostasi molestacionem
in die illa erit si diu permanserit [illegible]
[illegible]. Urina russa [illegible] in uri-
na dissolucionem morbi significat. Urina
russa in febre et [illegible] est pessima
[illegible] significat [illegible] in ventriculis [illegible]

et sit feruens ut a qua parum euadit
cum dol capitis pustulosa est Ruffa u-
rina cum pituita dissolucionem morbi si-
gnat Urina ruffa et grossa cum spu-
ma alienacionem mentis signat Uri-
na ruffa cum ypostasi nigra in splenetices
mala Urina viridis in die reti-
ta apparens si infirmus in capite do-
leat solucionem doloris signat Urina
viridis cum inmensione febris alienacionem
mentis significat si febris levis fuit et
infirmus multam aquam ebiberit consu-
ptione signat corporis Urina viridis vel
furfurea in inmensione febris et infirmus
subtiliatus fuit et in superioribus suda-
uerit et in extremis frigueit pessimum
spasmum signat futurum Urina nigra
in pluribus est pessima et mortalis U-
rina nigra in acuta febre et ypostasi nigra
et natante cum vigiliis et surditate
longitudinem morbi et solucionem sui cum
fluxu sanguinis e naribus Urina nigra
in febre inmensa et capitis grauitudine
angustia anhelandi et alienacionem men-
tis in tempore crisis et sanguinis fluxu
maxime mulieribus quibus menstrua ce-
lata sunt signat Urina nigra et
grossa per quod ebulicio et turbacio in
febre acuta pessimum et si alienati fu-
erint desiderium auffrerendi cibi et
mortem signat Urina nigra cum san-
guinis emissione in plerisque mortem Urina nigra
cum febre acuta et ypostasi conuulsa sepe
mutatus malum est Urina in febre acu-
ta et anhelitu et sudore in membris
superioribus malum est et mortalis U-
rina nigra et fetida sine dolore re-
nis mortale

Urina oleagina cum ypostasi uirta si
infirmus rigeat bonum est Urina
oleagina in superficie quasi aranee tela
consumpcionem pinguedinis signat Urina
virtosa quasi olium apparens pinguedinis
consumpcionem signat Si urina mutet al-
ternatim colorem consumpcionem signat cor-
poris et dissolucionem virtutis Urina
qua die mutabit pessima est maxime
si in apparentem dyafragmatis fuit Urina
discolorata in febre acuta pessima et sic si-
gnat venturam Urina turbida in
colore discolor in febre mala Urina
sub rubigo fere in acuta febre spasmum ve-
turam signat Urina discolorata quasi rubi-
go ferri in febre levi strangwiriam ve-
turam signat Urina clara et lucida
in febre acuta dol in capite minat ca-
da et indigestam alienacionem pessimam

menstruum cum febre signat Urina lucida et
bene cocta in magnitudine pulmonis bona
Urina lucida in infantibus stupore alie-
nacionem cum febre signat Urina lucida cum
ypostasi vitrosa vel ardens scintilla in ve-
teris dol et pectoris et tussi consumpcionem
renum vel strabuem vesice denunciat Si
autem in hiis locis non sit dolor alia
membra consumuntur Urina subtilis et co-
lica dolor intestinorum signat Urina sub-
tilis levis et aquosa maior aqua
ebibita pessima est Urina subtilis in
febre acuta dol capitis et colli et dor-
si signat Urina subtilis in fine febrium
apoplexiam futuram signat Urina subti-
lis cum ypostasi in febre acuta alienacionem pre-
tendit Urina subtilis cum alienacione men-
tis mala si grossa et cruda ypostasis
fuit turbida erit Urina subtilis et
multa in pleuresi et sicca tussi aliena-
cionem mentis signat Si sanguis a nari-
bus fluxerint vel sudor numerus morbus
dissoluitur Urina subtilis prius alba
in colore post cum ypostasi grossa et
alba vomitum crisis et morbi disso-
lucionem cum sudore signat Urina subtilis
quasi nigra in grauitate capitis et dolore
dorsi pluries fluxu e naribus ostendit
Urina subtilis cum acuta febre quasi nigra
cum natante ypostasi extenuacionem corporis
et plurium fluxum sanguinis e naribus et
crisim cum sudore signat Urina subti-
lis primus nigredinem vel coloris sanguinis
acuta madore arida in superiore pu-
stulosa cum ypostasi nigra timore signat
Urina subtilis in inmensione febris et quasi
nigra et in illud oleagina demonstrat
mortem in infirmo tempore epilen-
siam signat

Urina per grossa cum grauitate ca-
pitis febris sequenturam ostendit U-
rina grossa et turbida que numquam
fit clara si alia signa bona
laudabit Urina grossa et non clari-
ficata ventositate grossam et infla-
tiuam cum ypostasi permixta signat qua sur-
sum leuat et non deorsum descendat
Unde dolorem capitis ostendit preterite vel
future commixtio huius ventositatis
sanorum ypostasim prohibet ne clarifi-
cetur dum egrediuntur sed non exeat tur-
bida clara fit nec residet quod
calor per eleuat et mouet et fere
quieta facit Unde aqua dulcis vel
salsa ne calefit est turbida cum fri-
gescat est clara Urina grossa cum
grauitate capitis bona est Urina grossa

et turbida sine ypostasi mala est. Vrina
grossa et multa in se antita mala. V-
rina grossa cum ypostasi furfurea pustulas
in vesica significat. Vrina que lactea in
principio sit mortalis. Vrina grossa
et lactea cum vomitu eruginoso et
siccitate in lingua supervenienti mor-
tal est. Vrina viscosa cum dolore renum
mala est. Vrina grossa et multa cum
dolore capitis dissolutionem denunciat dolo-
ris. Vrina multa plus quam solet vel
pura in febribus mala.

Vrina maior aquam ebibita consumptionem
corporis significat plus quam soleat mundi-
ficationem corporis in ieiunantibus vel sudan-
tibus maximeque, finalis humiditatis et
consumptionem interiorum. Vrina multa et
grossa sine consumptione multitudinem
humiditatis significat. Vrina grossa cum gra-
vitate corporis et colore dolore in
colore et liquore bona exiens et
sine dolore dissolutionem doloris significat
maxime si cum ypostasi alba grossa et vi-
scosa vel mucosa. Vrina multa et
grossa in colica passione laudabilis est.
Vrina multa et viscosa habens ypostasim
vel mucosam laudabilis in dolore renum.
Vrina multa et grossa in yleon lauda-
bilis maxime si alba habeat ypostasim. Vrina
multa et spissa aquosa vel parum ru-
bea hemorroida sanguinis denunciat. V-
rina multa in tercio febris augmentata
cum multa ypostasi talis defectionem significat.
Vrina diu exiens cum ypostasi multa in fe-
diutina dissolutionem febris significat. Vrina
alba multa et spumosa epilenciam significat.
Vrina multa fluita et rubea que sanguinis
mansionem venarum in renibus signat.
Vrina in peticiis plus quam oporteat
et si continuati attineat pessima est
quia ydropisim signat, que cum venit
multitudo urine laudabilis est. Cum
aliquid accidentaliter accipiat si multum
urina alias multa, alias parva in se an-
ta pessima est, et in levi duratione
fe morbi significat. Vrina parva in acutis
febribus est pessima si ypostasis alteretur in
diversa colore diversa, et magis
in reumaticis. Vrina parva paulatim
exiens et guttatim pessima. Vrina
parva cum ypostasi rubea in se antita tim-
da est. Vrina parva et rubicunda
longitudinem morbi significat. Vrina
parva et subtilis et quasi sanguis ma-
la. Vrina parva et grossa in se anteta
pessima maxime in fluxu menstrua-
li. Vrina fetida putredinem et ne

mortificationem significat. Vrina si se stri-
xerit dolor lumbis capitis spasmum
denunciat. Vrina exiens sine voluntate
cum renum sanitate et vesice pessima
et morti vicina est.

Apostasis que grossa farina exiens
in diutina febre significans alias bonis
dissolutionem significat febris et quanto si in illa
qualitate permanserit per anticipationem capitis
mortale est et pessimum erit maxime
cum urina apparet signum pessimum. Ypo-
sis multa cum febre continua si febris non
mutetur vel minuatur, consumptionem corporis
significat. Ypostasis furfurea et ut san-
dolorata cum sanitate renum et vesice
rigore febris significat. Ypostasis multa cum lau-
dabili liquore et naturali per xiiii dies
dissolutionem febris significat. Ypostasis natans et
non in fundum descendens cum sudore et
attensione ypocondrie et dolore tam timida est.

Nebula post crisim apparens
morbi denunciat reversionem. Ne-
bula rubea acuitatem morbi significat. Ne-
bula que farina grossa diutinitatem
morbi. Nebula nigra alienationem
mentis significat. Nebula nigra in fe-
bre acuta et sine interpolationis custo-
ditiva mutatur febris in quartanam significat.
Vrina in superficie quasi spumosa in se
anteta dolorem capitis denunciat. Vrina
spumosa si sit viscosa et sine alia
significatione mala erat bona. Vrina
spumosa in superficie multa sit vera
dolorem renum signat

Expliciunt urine Ysaac

Urbes sunt Basilei praelium morata de rom-
lamora sanitate necessitas le quam neramte

Quod in primis coegit antiquos disputare de naturis ciborum studium fuit et investigatio eorum sanitatum custodiendarum egritudinum curandarum. Huius autem studio due cause fuere initie. Una in nutriendis corporibus, quia regerentur et conforterentur et restaurentur que ab ipso calore interiori naturali et aereo exteriori dissolvuntur. Unde necesse fuit supplere deficientiam, utitur ut cibis eidem congruis. Altera vero ut appellatur inventa que complexionibus corporum sint convenientia. Cum enim dissoluta omnino sibi similibus negant reperiri, prelatum quod non recipiantur ex toto similia nature que ad cibaria, quia non omnino corporibus humanis assimilantur. Pars enim quedam corporibus humanis similatur et hec in sanguinem mutata, per traduntur in membra eorum nutritiva et assimilativa. Pars autem altera id est fex cibi expellitur a corporibus a natura ut pote que superflua est neque corporis nutritiva. Cumque nature humane diverse sint in calidi frigidi humidi et sicci et virtutis destitutione necessitate et spissitudine pororum. Quibusdam enim primus sanguis dominatur. Aliis colera et singulis singula seu flegma principatur. Aliis pori cutis spissi et in dissolutione sunt diversi. Aliis rari et cito dissolvuntur. Aliis omnia membra sana. Aliis quedam infirma. Cum hec igitur omnia adeo sint diversa, compulit nos causa ipsa diversorum ciborum cognoscere naturas ut singulis possimus dare singula suis naturis convenientia, sanis scilicet similia, extra vero naturam dispositis dissimilia. Iuvamentum enim medicinarum et proprietas actionis eorum regimentum est et augmentum naturalium complexionum temperamentum qualitatibus eorum cum similitudinibus ciborum earum et reductione earundem complexionum temperamentum extremorum cum dissimilitudine ciborum et minoratione vel recessione malarum complexionum. Verbi gratia. Quibus sanguis dominatur clareus et purus, medicina eis cibaria clara temperata in qualitate et quantitate dantur, ut mala sanguinis generatio semper sanitas assequitur, reliquum emittatur a corpore. Quibus colera dominatur vel flegma, dandi sunt cibaria complexionibus eorum et naturis contraria, que mutent et diminuent complexionem malam superfluitatem et reducant ad temperata mediocritatem. Verbi gratia. Si colera dominetur eis dantur cibaria refrigerativa et male complexionis humectativa. Si vero propter flegma dantur calefactoria et desiccativa. Si vero colera nigra calefacientia et

et humectatam. Sed in quantitatem qualitatis alterationum contendentium oportet oppositam esse contrariam qualitatem malarum complexionum dominantium, non excedentem modum earum neque minus subsistentem. Si enim complexio est temperamento calidior quam unius gradus sit, dietandus frigidis, quia a temperamento unius gradus exierit. Idem in ceteris qualitatibus et gradibus particularibus considerabitur, ut qui a temperamento exierit gradibus sibi contrariis ad temperamentum reducatur mediocritatis. Particula quoque est intelligenda: inter duarum complexionum extremitates interpositam unum esse mediocre temperatum, inter duo quoque contraria intemperata unum esse temperamentum mediocre. Temperat ergo complexionibus contraria temperata et omni mala qualitate carentia necesse est. Demum similibus vero complexionibus et intemperatis similiter et particulariter contraria intemperata et sibi dissimilia dari utile est, quoniam male complexiones reddende sunt et temperatiores. Omnes vero mutationes rerum contrariis et oppositis fieri necesse est. Omne igitur temperamentum duobus modis est: unum naturale et verum, alterum accidentale et particulare. Verum est secundum cursum naturalem et inter ceteras mediocre extremitates, ut medium sit inter calidum et frigidum, siccum et humiditatem et asperitatem et similia. Particulare quidem temperamentum est ad comparationem omnium complexionum que extra naturam sunt. Unde et dicitur temperamentum contrarium ad ea ad quorum corpora reddendum est temperamentum. Verbi gratia: Si quis colericus est, cuius complexioni caliditas et siccitas dominatur, huic temperamento contrarium inutile est calidum et siccum; frigidum et humidum utile est, repugnans et refrigerans calorem ariditatem et humectans siccitatem et ad mediocritatem et temperamentum reducens. Temperamentum igitur contrariorum dicitur duobus modis(?), particula est intelligenda(?). Aut enim congruens et assimilans est sue complexioni, ut nutriat et augmentet cui simile sit; aut contrarium et oppositum ei cuius complexio exiit temperamentum, ut reducat ad mediocritatem. Hunc autem modum intelligimus in etate, temporibus, regionibus, artificialibus, consuetudinibus. Nullus enim physicus ambigit temperatum esse aliud alterius iuvenum quam senum; in vere vero alterum esse quam in autumno, in hyeme alterum quam in estate, in regione septentrionali aliud quam in australi, in exercitantibus et quiescentibus(?), in laborantibus alterum quam in quiete et plenius viventibus(?). Laborantes enim et exercitantes exigunt cibum grossiorem et ad digerendum duriorem atque ad dissolvendum tardiorem. Quietis vero et plenis(?) … competens(?) est subtilior cibus et ad digerendum velocior et dissolutioni de membris facilior. Idem etiam in corporibus intelligimus secundum

opilationem pororum et raritatem eorum. Si enim pori sunt rari et facile dissoluti, non sunt(?) in quantitate multi, quandoque sunt in qualitate grossi et viscosi, ut pre magnitudine sui impleant raros poros et viscositate tardent dissolutionem. Si enim cibus purus sit et subtilis, pori vero largi atque rari, non mirum si(?) quam plurimum dissolvatur et per poros cibi velociter egrediatur et ita membra nutrimento pereant(?). Si autem cibi multi sint et grossi, impleant raros poros et dissolutionem tardent, neque a corpore egreditur nisi que a natura expelli cogitur. Si autem corpora sunt opilata et non dissolutiva ex consuetudine eius, … parum in quantitate, subtilis in qualitate sit. Cibus enim multus et grossus in porosis(?) opilationibus … et ex tercie digestionis … superfluitatibus tanta generatur materia ut non … quandoque inde diutini morbi generentur, maxime nervorum dolores et arteticorum. Si autem subtilis sit cibus, cito de strictis poris egreditur, neque remanet in corporibus nisi quantum in nutriendis membris a natura expetitur, et corpora in sanitatis sue statu sunt constituta. Constat ergo antiquos de naturis ciborum disputationes intendentes ut cibi tales essent quales secundum illa que de corporibus dixerunt(?). Unde non tantum intelligere naturas ciborum in sanitate conservanda et restituenda sufficit, nisi etiam et corporum capientium eos naturas intellexeris. Naturis vero ciborum solum perfectissime intellectis, corporum vero suscipientium neglectis, nihil aliud prius exquisisse invenit in complenda intentione custodiende sanitatis in sanis et reddende infirmis. Corpora enim multa sunt sibi diversa in complexione et compositione. Unde etiam secundum eorum diversitates danda sunt cibaria diversa. Compellit ergo necessitas ad corporum diversitates inspiciendas, ut intelligamus qualia sunt rara et larga, qualia vero opilata et stricta. Complexiones quoque singulorum corporum sunt exquirende, tamquam(?) membrorum singulorum singule, sive membra singula secundum compositionem sunt sive non. Cum enim totum corpus aliquod calidum inveniatur, solus vero stomachus sit frigidus, et eius in ceteris membris intelligendum est. Intentio vero antiquorum in custodienda sanitate in sanis et reddenda infirmis non eadem fuit nisi tantum in dietis. In sanitate enim conservanda infirmis eadem(?) non intendit; semper esse reddenda per contraria, sive de plenitudine inanitionis et e contrario, sive de calore refrigerandis et e contrario, et sic in ceteris. In dieta vero non sic(?). In dieta vero intenderunt sanis esse congruens et consimile temperate complexioni. Contrarium autem

complexioni que ex natura fuit. Item intenderunt uel et perfecte ut cibaria primum in stomacho in qualitate essent digestibilia ut que de his ad certa membra perueniunt ad penetrandum sint facilia et conuenibilia singulorum membrorum quam certo quam traducibilia in assimilatione uniuscuiusque membri. Omne quod conuenibile nutrit et augmentat, contraria uero corrumpunt et destruunt. Unde qualiscumque cibus cuiusque animalis est contrarius aut numquam comeditur ab eo aut cum nulla delectatione in alio si comeditur si rogatur. Unde G. Qualiscumque cibus cuiusque animalis seu hominis seu arboris non sibi est conuenibilis augmentatiuus et nutribilis dicitur. Ubi aliqua natura est cum habet affinitatem et amicabilitatem cum suscipiente. Verbi gratia dulcis aqua natiua herbarum uel arborum assimilatiua est fenum et ordeum equorum et asinorum assimilatiuum [illegible] carnis leonis. Panis perfecte comis et caro porcina humane assimilatur complexioni. Unde et illud uidemus cibum esse conuenientem usitatum [illegible] passerum i. secundum [illegible] sine aliquo nocumento eorum. Procul dubio autem hoc hominibus sunt. Propter hoc autem quosdam inuenimus homines quosdam cibos bene digerentes, alios plurimos indigestibiles quos conspiciunt quibus ille nature suscipientis animati. Ex quibus stomachi accidentibus cibum non propter bonitatem sui decoque admirabilibus sed ex aliqua occasione [illegible] sibi competenti dicenda.

Quoniam

Quam in hac arte comprehensum non cibarum duabus modis fit experimentum et combinatio. Nulli enim dubium est quod experimentis sciatur uelocitas digerendi seu tarditas, bonitas quoque cibi seu malignitas, si stomacho conueniat siue non, siue solubilis sit uentris siue non. Sed qui experimentis sic sciunt, non tamen suis operant conbinationibus aliorum in dubium et insipientium horum cadere? [illegible] operationes seu passiones in corporibus tribus modis diuersificantur. Unum ex diuersis ciborum qualitatibus. Alter ex simplicitatibus uel ex compositionibus eorum. Tertium ex accipientium diuersitatibus, et quomodo accipiat. Eundem enim cibum quibusdam sepe inuenimus congruum, quibusdam uero non, quibusdam uero stipticum, quibusdam uero solutiuum. Unde Ga. quod et G. confirmauit dicens quod caro uaccina et similia grossa ad digerendum tarda bene digerunt. Et rursus quod carnes perdicum et galline pullorum sunt laudabilium peiorum. Similiter nos uidemus quibusdam mel laudabile et conuenibile confirmantibus illud solutionem eius facere et ita eius sanitatem prestare atque illam custodire. Aliis uero egritudo faciens diceretur sibi stipticum esse et nociuum ut parte [illegible]

mutatis complexionum, i. lentes quoque et caules non omnibus sunt stiptica, sed quibusdam aliquod contraria. Unde non absolute de quolibet est dicendum nociuum esse seu iuuatiuum solubile uel stipticum, nec absolute dicimus stomacho uel inimicum nisi prius tribus modis inuestigatum fuit. Quamuis ut non conueniunt corpori, cibum illum suscipientium et complexio et compositio earum. Sed dulcis diuersitates cibi cum et nature simplices quoque uel compositiones eorum. Tertiam quo cibus ille mutabilis sit in suscipiente, quibus sufficit inuestigatis quod quecumque facile est inuenire, et quare idem cibus aliis conueniat, aliis non, rectificare possimus.

Omnium humanorum natura corporum triplex est diuisa. Uel enim ex compositione, uel ex natura et complexione, uel ex accidentibus que aliquid extra naturam patitur. Stomachus ex compositione duplex. In omni enim corpore duo foramina dicuntur ex fellis ore unum maius, alio minus. Maius nascitur ut in [illegible] bus ad intestina dirigitur. Unde et multa colera a felle descendentia in ea peruenit quod nuntiatis expetit, ut quicquid de fecibus ciborum adunatum expellat ab intestinis colera mordicatiua intestinorum spinam ut ad emendas feces se moueat. Minus ad os stomachi uenit cum moderata colera mittit quibus adiuuetur in digerendis cibis. At quamque grosse humiditas inde coadunatur mundificet. Accidit in hominibus aliquorum diuersificatur ut minus ad intestina ueniat portans eis paruam coleram. Unde et cum accolere desinat in intestinis et ducitur in illorum [illegible] fla. et ingrossetur in alueis quod digeritur et feces egredi uelociter phlegmate et tempora exeundi discordentur. Unde plurimum incidunt passiones colericas ex grosso flate nascentes et humidi in intestinis lumbricum et ascarides et his similia. Maius autem in stomachi ueniens multam sibi mittit quantitatem co[lere]. Ut hac [illegible] ciborum subtilitatem uelociter digerendorum perueniunt in stomachi corruptiones et grossa et dure digerenda uelociter et perfecte digerat ea. Grossus enim cibus repugnat multis colibus, et contra eam mobiliores indurat eos efficitur et caloris naturalis actiones in eo comple[n]tur. Unde et perfecte digitur. Leuis quoque et subtilis cibus propter instabilitatem et uelocitatem non potest contra repugnare in stomacho multitudinem colericum quantitatem. Et ideo multorum mutatur in illa et colericis illis assimilatur. Eius quoque uirtus. Unde quidam medicorum ueterum corum complexionem et si flauia sit arbitrantur quoniam possibile est ut complexio sit flaua

et tamen multa de colera quantitate in stomacho adunatur propter maius foraculum a felle venientis ad os stomachi. Stomachum possibile est quod complexio corporis sit calida et calidissima. et que in stomacho adunatur sunt colera rubea propter quod os a felle veniens strictum et parvum est. Calor enim complexionis omnis corporis causa est multitudinis partis colere sanguini commixte que per totum corporis membra divisa est et causa multitudinis colere est in stomacho largitas est oris maioris in stomacho canalis a felle venientis. Aliquando vero hic os largum est et colera sanguini commixta que per totum corpus dividitur sunt parva. unde ad stomachum decurrentia sunt multa. et in complexionis econtra. pauca tamen sunt colerica. et alia colera sanguini commixta sunt multa et os a felle veniens ad stomachum strictum est. et quod colericum ad stomachum parum venit unde et complexio colerica est et calidissima. sed stomachus dissilis est.

Diversitas vero corporis secundum naturam vel complexionem duplex est. Quibusdam enim calor complexionibus dominatur sive naturalis sive accidentalis. Quorundam vero complexionibus frigiditas naturalis sive accidentalis dominatur. Ex quibus calor dominatur cibus subtilis ad stomachum eorum veniens a stomachi calore erit ad superiora stomachi ex sua levitate. et permanet ibi natans circa partem stomachi nervosam longe a loco carnoso remota. locus enim carnosus in stomacho est locus circumpositus inferior vicinans calori epatis et fellis. Cum ergo cibus ille aliquandiu permanet in stomacho in superiori loco calescit et ebullit propter fumum ad ipsum ab inferiori parte stomachi ascendentem et mutatur in genus colericum. mordens et generans in ore stomachi mordicativum dolorem et sitim fortem. et fumosam eructuationem. Cui autem hec naturam frigidam ad stomachum veniat cibus grossus. et ad digerendum durus grossitie sua repugnat calori descendens gravitate sua ad inferiora et quiescit in loco carnoso stomachi confortatus in eo ratione caloris naturalis. ut digeritur secundum quod oportunum fuit. Et si frigiditas quocumque dominetur complexionibus. cibus eorum veniens in stomachum duobus corrumpitur modis. Aut enim ex viscositate sua et humiditate lubricat et antequam digeratur descendit ad intestina que si humoribus mundis invenerit velocius ut exeat necesse est et non quiescat ibi. Si autem in intestinis humores flegmaticos invenit immoratur in eis ad digerendum indiget mutatur se et corrumpitur et rugitum generans et torturam dolorem inflationem in intestinis. Aut residet in stomacho propter defectionem caloris corrumpitur et mutatur in aciditatem et putorem. generans inflationem rugitum. acetosam

et putentem eructuationem. Et si putor eructuationi dicatur via melius fugitur. Et si acetosum flatum generatur. hic et in omnibus diversificatur secundum species diversas flatus. flatus enim dividitur v modis. Est enim sine sapore. et hic naturalis est species habitans in omnibus venis dividenda toti corpori propter bonitatem sui ad naturam sanum. Unde et natura aliquando operatur illo flatu in corpore ministerio propter nobilitatem sibi immittere. et corpus sanguine moratur. Iuvat autem ex hoc flatu corpus. ut conglutinat conglutinanda faciliter. et ut articuli et continue naturales faciliter et cito moveantur. et ut toto corpore lubricetur. et expellenda expellantur. Est et altera species flatus que dulcedini attinet. signum caloris naturalem flatum dominantem digerentem quod et mutantem illud in dulcedinem. Est et tertia salsugini attinens et nitrositati signum nimii caloris dominantis flatui et mutans illud in salsuginem et nitrositatem. Unde hec species flatus contraria est appetitui potandi aque. et nimis appetitui ciborum. Est et quarta pertinens aciditati et est in urina. frigiditatem nimiam flatui dominantem signans excoquendo ipsum flatum obviante et in aciditatem illud mutantem et ideo hec species flatus appetitus atque incitativa est. et desiderii ciborum augmentativa. Est et species quinta. que nominatur vitrea que albi ut fusi est assimilativa de qua dispositione hic nulla expetit notitia. Non enim nutrit corpus nec immutat sive [illegible] materie masse sua [illegible] adimixtione subtilitatem speciei flatus. Neque obedit alicui actioni nature. propter grossitiem et frigiditatem suam. Sed [illegible] et ideo in multiplex dividitur. Est etenim una que vocatur ruffi cuius color est ut rubeus et citrinus. et hec species est naturalis. cuius mansio [illegible] est fellis sacculus. Natura enim hanc odio habuit propter acuitudinem et acuitatem sui [illegible] et in urina [illegible] neque mandat ad sui [illegible] nisi quantum necessitas expetit ad appetitum confortandum in qualibet parte corporis. [illegible] et ipsa natura [illegible] exclusit huius et in splene conclusit. neque consumit sanguinem nisi quantum necesse fuit ad confortandum retentivam virtutem in quolibet corporis membro. Est et secunda species extra naturam in stomacho habitans et hec dividitur in quadruplicem. Alia enim vitellina quia in colore vitello est similis. Alia citrina quia in colore citro assimilatur. Alia prassina quia colori prassii assimilatur. Quarta est eruginosa [illegible]. Vitellina vero et citrina minoris sunt caliditatis et siccitatis quam naturalis quia causa eorum humiditas est flegmatica que colere est commixta. sed tamen [illegible]

est in calore quam vitellina. Similiter enim congregat
quia humiditas sua et commixtiones subtiles sunt et
pauca. Unde et calor confortatur et liquor sub-
tiliatur. Pessima vero et eruginosa calidior et
siccior est ceteris. Causa enim eius est extremus
calor est qui cum invenerit coleram ad stomachum
descendentem invenit eam et calefacit. Unde et pessi-
ma est et molestissima. Sed tamen eruginosa peior
est et corruptibilior. Unde et videmus destruit
et mortificat. Cibus vero comestus ex cibariis
que ex natura patitur stomachus duobus modis.
Aliquando enim est in stomacho cibus qui cum in digestione
mediatur stomacho cum cibis qui commixtione suscipiuntur
priore subtilior aut equalis priore. Ergo iam di-
gestio et a stomacho descendente deponit statim cibum
secundum et recentem crudissimum. Hic autem cum [illegible]
cibus ad epar venerit epar quia in eadem
cruditate ad cetera corporis membra dimittat
non minus suum quod cum per longum tempus pervasit
que preparata videtur generatur. Unde necesse est
non sumi cibum nisi stomacho mundificato precedenti-
bus et cibis aliis. Quando autem cibus commiscetur
quod aliquando cibus accipitur ab initio grossus et
ad digerendum durus ulterius. Post autem
subtilior et digestioni facilius qui ex
sui levitate cito digeritur et exire impedi-
ta a grossiori egredi prohibetur. Remanens autem
ibi aliquamdiu mutatur vel in fumositatem et
[illegible] stomachus est naturaliter calidus
vel in acetositatem et putredinem [illegible]
[illegible]. Unde oportet a cibis incipi levioribus
et ad digerendum facilioribus. Postea vero grossio-
ribus et tardioribus ut cum descendat subtilis
et digeratur non inveniat offendiculum a quo
retineatur. Respondendum tamen [illegible] quod
inveniunt [illegible] a subtili et ce-
leriori. Post autem grossior succedat cibum
grossiorem non [illegible] ei egredi [illegible] asse-
rimus et [illegible] mediante in digestione cui
si supervenerit eo subtilior vel equalis sibi
ambo in simul diffundentur. Unde est hoc
falsum opposuisse. Nos enim ubi posuimus
si cibus priore digesto et exeunte. Necesse est
alterum egredi sit subtilior vel equalis
priori in subtilitate. Priore digesto et exeunte
necesse est alium egredi ex sua subtilitate et le-
vitate. Grossior vero cibus leviorem sequi-
tur et priorem digestum, expulsiva virtus que
in stomacho est exire repugnat ex grossitie sua
que non actioni sue obediat quousque ad digestio-
nem expleat et stomachus lubricus et mollis
fiat. Cum tunc tamen virtus expulsiva ex-
pellere adiuvat

Diversitas
ciborum ex naturis [illegible] duobus modis
fit. Aut enim simplex est aut composita. Simplici-
ter intendo naturam sue forme et sui liquoris
in comestione apparentem. Unde compositis cum
due nature sunt commixte et opposite et ut
natura forme opposita repugnet liquoris sui nature.
Simplex cibus sapores forme simplicem
quam sapori sui liquoris in comestione apparentem.
Sunt autem sapores VIIII scilicet dulcis unctuosus
salsus amarus acutus acetosus ponticus
stipticus et [illegible] sive sine sapore

Dulcis sapor scilicet purus
Dulcis sit enim carens [illegible] acu-
minis sive viscositatis saporosior omnibus
aliis cibis natura erit quia naturaliter vicinior
est sanguini mundificans et consolidans nutri-
mentum gustus et sensus venter temperate
humectans sine labore nature. Unde et
actio eius temperata est in digestione et a stomacho
ad intestina egressione generaliter et naturaliter.
Penetrat autem venas non ex natura sua sed acci-
dentaliter. Cum enim membra corporis dulcorem
non compererint et sibi invicem traxerint
natura dulcoris ex unitate appetit intestina
[illegible] et festinat ea egredi ex relaxatione
sua et lotura. Cum ergo membra semper sibi alli-
ciant quod in nutrimentum accipiunt. Magis est
nutrimentum dulcis saporis omni sapore et
si sua substantia cocta sit et solida maior
erit membrorum confortatio sua quia multo plus
moratur et tardius dissolvitur. Cum autem cum
dulcore suo habet viscositatem sicut dactili ve-
lociter stomachum exit preterea quia cum lotura ad-
est sibi lubricitas. Cum autem inde ad ve-
nas penetrat dure et tarde. Necesse est
digeratur propter grossitiem et viscositatem suam.
Unde et sepe generantur opilationes in iecore
et epatis et splenis et mutationes in putre-
dinem et corruptionem fit. [illegible] quod inde de-
[illegible] febris. Et cetera commixtiones dulce-
dinis composite ex pasta et melle et [illegible]
sive frixa in oleo [illegible] et [illegible]
[illegible] sit. Quedam autem dulcedo sit naturali-
ter ut mel apium. Quod enim acuitatem habet ab
[illegible] illud [illegible] sibi [illegible]. Unde
lavativum et mundificativum et grosse et vi-
scose humiditatis fit [illegible]. Ideo quia si
invenerit ventrem preparatum ad expellendas
feces ab interioribus ad exteriora invenit
et [illegible] ad [illegible] cibos in re-
tentiva membra corporis adiuvat expulsiva
virtute in expellendo fecibus illis. Sit
causa fortis ad dissolutionem ventris.
Si autem virtutem ventris preparatam ad
[illegible] membris invenit et [illegible]
ad expellendas feces ab interioribus
suis [illegible] et [illegible] aperit
[illegible] usque ad cibum ut [illegible] penet-
[illegible] quam humiditatem [illegible] et
[illegible]. Unde fit causa ad

ad constipandum ventrem. aliud quod diversas
sunt in hominibus actiones quia in quibusdam
est salutis et sanitatis custoditivum. quibus-
dam vero stipticum et morborum generativum.

Quibus autem calidum sit ventri
coli sicut amigdale et similia
propter hoc esse sunt cibum prius significatur
sunt aliquid propter virtuositatem. Commixtus autem
cibis virtute dulcedinis ingrossat impedien-
tes digestionem. Cumque cibi digestioni incipi-
at et pilos stomachi amigdale sua virtuositate
emollescat calores lubricant et velocius eli-
minat. sed cum cibi illi velociter ad venas de-
veniat eas inflat et ingrossat. Continentes
desiderium ne aliquid affectant.

Quibus autem salsi sunt fructus propria pe-
netrandi sed mixtura mordicativa quia inte-
stinorum expellentes ut si contingit expellat
velocius. Unde G. Calefacta multum dulcia et in-
tropa penetrantes cruda sunt. proprietate pene-
trandi ad venas. et velocitate exeundi inte-
stina. sed tamen citrea ad hoc agendum duobus
modis sunt fortiora. Vel ex salsedine sua et
incisione sua intestina mordentibus ad ex-
pellendum velocius. Vel quia horribilitas sapo-
ris et immane suspiciens corporis natura
tamen grossissimum sibi inde attrahunt. Unde ex
multitudine sua in intestinis remanet continua
et integro expellat. Egestio. sed cibi
dulcis non eadem ratione sunt laxantes. Acetosi
enim ex delectatione sua eos sibi attrahunt
plurimum. et in intestinis parum inde remanet
Unde levius fiunt et velocius expelluntur. Unde
G. Dulcedo multum fieres fiunt quibus accidit
salsedo non multas incendit. quia de salsa-
gine sua multa fex in intestinis coadunatur
cum parum inde penetret ad venas ad nutri-
enda membra corporis

Cibi amari inducuntur sicut et salsi in
omnibus accidentibus suis. sed tamen minus stomacho
ex ponticitate sua sunt nocivi.

Acuta necesse est ut sint
incisiva sunt et laxativa. Unde G. Que
multum calida acuta sunt et citrea in accidentibus
suis incisiva sunt. propter quod et laxativa faciunt
ventrem. sed non impetu suo non sui voluntate
solventia. Id quia in corporibus non secundum cibum tamen
sed secundum medicinam operantur. acuta tamen naturaliter quia
citrea sunt fervida.

Acetosi cibi in accidentibus suis sunt incisivi
sine calefactione. sed tamen actio sua est binaria
Si enim in stomacho vel in intestinis ventositatem
humiditate grossam acetositas ciborum invenerit
incidit eam et deponit. Si vero ventrem siccum
humiditate reperit stipticum paulatim desiccat
feces et constipat et ventrem non solvit. cum hec
actio sua sit naturalis. hoc autem facit cum acetosi-

tas sua sit simplex sine admixtione aliqua dul-
cis. commixta enim vistoptica(?) sicut tamarindi
oxisacchara prima quia etiam laxativa.

Cibi pontici naturaliter sunt stiptici
cum sint constipativi et humiditatis ingrossa-
tivi et desiccativi. Unde faciunt ventrem quod
talis in corpore operantur. Unde et subtilitate di-
etarie volentibus nocivi sunt. quia penetrans eo-
rum est confortare stomachum neque dimittere a se cibum
et ita naturaliter constipat ventrem. Aliqui tamen la-
xativi sunt accidentaliter. Accepti enim ante cibum
aliquid descendentes ad inferius ab stomacho confor-
tat et inducit neque permittit exire ci-
bum sicut quod sit causa fortis ad constipandum. Et
si accipiuntur post cibum in actu superiori stomacho
exprimentes cum sit tortula(?) quod sibi appo-
nit et cum in interiora velocius. Unde dissol-
vit ventrem maxime si stomachi sonat in tenendis
cibis sit defecta et antiora cibaria subti-
lia fiunt. sicut herba feniculi et similia cocta
cum oxisacchara et oleo adaptata. hic enim
cum ut accepta post quia ponticia adiuvat
et solutionem ventris confortat. Unde G. de
tempore quedam dicit sepe inimicati(?) quod qui
cum maturaret pontica sicut pira mala co-
tana fortissima solutione solvit sibi ven-
trem. quod audiens G. ad id exprimendum accid-
erit et ratione excogitavit invitans eum semel
ad prandium ut videret quo tempore et quantum de illis
stipticis acciperet precipiens ne quod muta-
ret de assueta dieta. Necessarium fecit. Cum
autem ad balneum assuetum accederet. bibit parum
aque frigide. deinde herbam feniculi comedit
sicut quidam consueverunt tamen prandium. Post autem
bibit parum dulcis vini sicut quod comedit mo-
diolum cibum cum oxisacchara oleo et parum
vino. Deinceps vero accepit pullum colum-
binum et gallinarum et carnem porcinam bis
bibens vinum. Post aliquid accepit mala
stiptica atque pira. Unde valde dissolutum cepit
et fortiter magnum sibi faciens ridiculum
de medicis. Hoc autem G. consyderans ut altera
die secundum commedere rogavit. id quod gaudens
fecit. Exiens autem de balneo sicut consueverat
apposuit sibi mala atque pira iubens ut
illa comederet prima. atque fecit ita. Pira
comedit sicut prius consueverat. quod cum fecisset
non solum solutionem caruit sed etiam venter
constipatissimus fuit. Admiratus ergo fuit
interrogans. Unde hoc fuit. G. autem incipit
sibi. Cum cibaria acciperes grossa et sti-
ptica. post ea que venientis solutiva sunt
hoc constipandi fuit causa. Item G. de
quodam iuvene quiddam accipiente die se-
mel et in v. horis ad dissolvendum
medicinas deinde inimicatus de stomacho et infla-
tione ventris. confortatus est ultra modum

Dolor illius adeo ut sincopim illi incurreret in
acclamare. Ego autem suam considerans inscien-
tiam precepi ut mala citonia acciperet ace-
tosa et stiptica. quae cum explesset nimia fuge-
rente solutione quievit. Hinc vero iuvenem
rethoricum illum reprehendi et quid passus fuit
recitavi. Dixi ergo rethorici illi. sic tibi contin-
get si post cibos stiptica comederes. Causa autem
huius est defectio stomachi in retinendo cibos. nunc
superiora comprimendo precium continentia facile ev-
incit. Respondit rethor. Bene dixisti stomachum
meum scio forte defectum. Unde et stipticum post
cibum non comedo. nisi cum stomachus ad vomitum
moveatur. non enim post prandium comederem
mollia sicut melonem malum vel dampasce-
nas (?) et alia [illegible] vomitus. Respondit
ergo ad vomitum bene consuluisti. Res enim
mollis comminuta cum stomachum sit movet et
stipticum continet et stomachum confortat. Unde nobis
cum plurimum convenit cum cibo in fine acetosa
stiptica comedi et stiptica stomacho ob confor-
tationem et ab inferioribus humiditatem illam
emittentia.

Cibi vero absinthii sive sapore sunt acu-
ta et plura velocius penetrat venas
tamen ad ventrem constipationes sive solutio-
nes sunt mediocres. cum vero acrime sunt. nec
salsuginem unde faciat solutionem nec constipa-
tionem unde stiptica fieret. Unde si virtutem
ventris paratam ad penetrandos cibos in
membra invenerint moventur cum cibis propter
suam facilitatem et liquiditatem et velocitatem
sive mobilitatem. Et si virtus ventris ex-
pulsiva ad expellendas feces infimas pre-
parata fuerit. lubricat feces. fit causa
solutionis. Si autem ventris defectus fuerit
ut cibi neque penetrare possint. neque emitti
feces ab inferioribus, mutat stomachum et muta-
tur in corruptionem. generant rugitus. hec ad
est proprietas et natura sua. cum simplices fu-
erint non saporosi. nullo alio sapore
sibi commixto. Si enim comixti fuerint viscosi
sicut colocasia. atriplices malve. melo-
cine. auferunt virtutem lubricandi et stomachum
mollificant. Unde et hec olera facilius ex-
eunt. quam non saporosa alia propter humiditatem
et viscositatem suam maxime si post accepta
ambulaverint suscipientes ea per loca declivia
et in terra arenosa vel pulverea. Cum motu
enim velocius exeunt quam si quieverit digere-
rentur. quam quiescendo melius quam si ambula-
verint. Cibi vero hec natura habentes sunt
dulce vinum mora passa cerasa. precipue
si dulcia sunt. sunt et meliores. sed tamen alterius
proprietatis sunt. quod non habent illa. nec sit
diminutio propter suam collationem sive saporosi-
tatis. enim sunt aliis omnibus recentes acetu-

et acrimonie. Unde et cibi mundificantur inde
loca. hec tamen omnia non saporosa neque odori-
fera in stomacho ut quae dulcia et acetosa
vel stiptica et solubilia sunt mediocria
sicut diximus de melonibus sicut et de cucurbita
similibus enim sunt sive amaris. Unde si stomachum
purgatum invenerint ad penetrandos cibos
inter venas cito dissolvuntur. et ut ad hec
facienda stomachus adiuvetur. Et si purgatus ven-
ter sit in fecibus emittendis lubricant eas
cito dissolvendas unde solvitur ventris solutio.
Et si ad utrumque ventris sit defectus mutat
morantur et in corruptionem mutantur.
Unde ad dissolvendum ventrem hi accipiunt ma-
teriam videat si sit subtilis et feces liquide.
Si enim materia grossa et feces dure fuerint
acetosa melius videntur competere. neque so-
lum acetosa sed et salsa et acuta et amara.
Unde et cibi acetosorum in subtiliando
grossis humoribus acutorum acrium vicinantur.
Differunt tamen quia acuta subtiliant et cale-
faciunt. acetosa subtiliant et refrigerant.
Oportet ergo dici acuta cum materia grossa sit et
frigida. acetosa cum subtilis sit et calida. Post
dulcorem si parum acetositatis commisceatur magis
vincit. Amaris autem cum inter laxativa
et stiptica mediocres sunt. sed tamen hec et
propter ventositatem et inflationem plus quam in ceteris
que videntur esse insipida. propter dominantiam
aquose humiditatis eorum. Sed hec nimis
faciunt ventositatem et inflationem. Cum ca-
nis longe bene sunt diversa propter proprias hu-
miditates suas et mediocritates inter humida
et sicca.

Cum autem cibi ex duobus oppositis sunt
compositi ut stiptica sua suo liquori sit
contraria. verbi gratia si virtus substantie eorum terrestris
sit et stiptica. et liquor acutus et subtilis
acutus. ut potest videri in lenticulis et caulibus
et in aliis terrenis et similiter in quibusdam vola-
tilibus. quorum ambobus substantia virtus stipti-
ca est. et ad digerendum dura. unica vero
ut cetera sunt acuta sunt et subtiliativa et
ad digerendum velocia. Unde si hec in ventribus
sunt. accipiantur in fine unica sibi acuitate
et subtilitate. querunt exire. sed substantia ille
obviat illis. et sua duritie resistit. Unde
quedam in illis generantur repugnantie que
maxime dolorum tortiones inflationes et
ventositates sunt cause. et ventositates
unica ibi clausa hic faciunt. Et si virtus
ventris ad deponendum parata sit et
unica confortantur et solam invenerit descen-
dunt velocius. sic quod quievit inferius.
Cum vero virtus ventris apta sit constipa-
tioni confortantur substantie et virtutes unica
augmentatur doloribus diu inter constipate

immoratur. ideo quod lentes in quibusdam sunt laxative, in quibusdam vero constipative et in lite. Ubi enim utitur ventris preparata solutioni invenerint, adiuvat eam expellendo et cito solvitur venter. Si vero aliter eius contrarium, ergo consimiliter bonum coquit cum in aqua et prima aqua proiecta in aliam coquitur aqua ut vis prima suo actu in aliud traducta esse et sic constipando non sua careat utilitate.

Mel autem in quibusdam bonum laxativum sanitatis est custoditivum, in aliis vero non similiter, sed potius constipativum et morborum generativum. Generans igitur est natura sive saporum vel generum. Omnis enim alibus natura augmentat sua similitudine et confortat, dissimile sibi minuit vel omnino destruit. Mel autem in sua natura calidum et siccum est. Calor ergo et siccitatem suscipientis calidum et sic natura est ut augmentet et ut sua compleat actione. Frigiditatem ergo et humiditatem frigidi et humidi corporis econtrario minuet. Calida autem cum talis est et sic. Si ergo colericus est et mel comedat, notum est quod mel sanat ideo quod suum est: confortat enim et augmentat eam. Si ergo colerico calor et siccitas ducitur, mel susceptum utrumque augmentans et in eo contradicit ei quod vincitur sic quod fex desiccatur et venter constipatur, nisi in intestinis invenit aliquam materiam quam mel acuitate sua mordens excitat eam et ita solutionibus fit causa. Causalis que ex colericis fit intestinis. Si vero flegmaticus mel accipiat, cuius complexioni frigiditas et humiditas ducitur, talis fit eius complexio propter mellis complexionem et superfluitas desiccat humiditatis sic quod natura eius ad mediocritatem temperamenti revocatur, et causa fit prestande et custodiende sanitatis. Maxime si in stomacho humiditatem coadunatam invenerit quod eam lavat et intestina mundificat, eam movens ad colericas feces expellendas, adiuvat ad ventris solutionem. Unde A. in quodam sibi de ore stomachi communicat invenientem flegma coadunatum in ore stomachi et precepit sibi curam, scilicet lactucam et portulacas elixas coquere et cum sinapi manducare. Quod cum fecisset, flegma inciderunt, cum ab illis sumptis depeller(?) nimias feces ad inferiora quod per plures dies saturavit se usque ad fastidium de ultra(?) his acutis et inde in stomacho mordicatem sensit. Contrarium est autem hec acrimonia prioribus quia A. vocatus esse simul et manducavit simul cum sinapi sic antea semper curavit agrum sucredentia. Sed si fuerint causa in confortanda et augmentandam mordicatam stomachi ardentem, simili ergo est melli simul similibus confortare et augmentare. Dissimilia vero econtrario expleto.

Expleto quid utiles cibariorum secundum experimentum investigetur, nunc secundum rationem eligenda sunt dicere consequenter. Non enim solius experimenti intentio mea, de his prius. Cibaria autem secundum rationem distinguitur tribus modis: ex saporibus vel ex odore vel ex colore, et ex coloris complexionibus compositionibus intelligo soliditatem et raritatem, levitatem et gravitatem. Ecce in has qualitates rationem ab eis generatarum compositarum subtilium grossarum velocium seu tarde digerendarum. Omne autem cibarium duobus modis dividitur. Aut enim sensui est passivum aut sensui in illatum(?). Item aut sensui inferius duplicitur dividitur. Aut enim est corpus eius compositum sicut albugo ovi et similia, aut simplex sicut aqua et cetera elementa. Quod si corpus sit compositum ex qualitate grumbarum(?) vitium significat sapientum que sunt calida frigida. Unde et ipsa albugo mediocritatem quandam habet, sed tamen parum frigida attinet. Passiones insipientes sensui qualitates diverse sunt secundum consuetudinem liquorum substantie rei et subtilitatem eius ad mediocritatem. Si enim liquores terrestres sint et grossi natura rei de complexione frigida est et sicca et desiccativa, et dum frigida et sicca sunt terrea et materies causa et similia. Si autem subtiles sint liquores et aerei natura rei virtute ipsa erit inter istas qualitates mediocris sicut olim quidam vocant ensaron(?), id est de olivis natus. Simul quod si liquores inter subtiles et grossiores mediocres sint, sic etiam res inter strictum(?) et mollescere mediocris et vocabitur frigida et humida sicut albugo ovi et recens caseus. Alia que etiam aliter dividuntur secundum motum suum in qualibet extremitate. Si enim maior sit grossitudinem res viscosa et lenitiva erit sicut dragaganti et amigdali. Si subtilitas attinueret res mollitiva erit sicut liquida cera et raro pinguis. Nulla vero passiones gustui insipientes si sunt simplices, nil erga sensum sunt operantes. Non sunt simplices, id est prime compositionis. Natura res sensui operantes et inferentes sunt composite, sensibiles enim sunt composite. Simplicia vero non faciunt in compositis quod composita in corpore. Unius enim actio naturalis non operatur nisi in his quorum similitudines sunt in potentia qualitatis ut eam contrahat in actum, neque patitur nisi a similibus et non recipit nisi quales ipse habet potentie qualitates. Complex autem sapor neque potentie neque actu in corpore potest esse et econtra, neque sensus eum recipit neque in eum mutatur, sed mutatur circa composita que sunt sibi similia. Unde propterea plus refrigerat et extinguit sitim quam aqua, et si aqua naturalis sit frigidior quam pomum, quod simplex est aqua numquam operatur. Ideo quod acuitatem suam concordant, quod elementa non mutant corpora neque membris assimilantur aliquibus

fuga propterea quia virtutes eius separant. Acu-
ta autem et fortiora sunt petitis quia calor coniunctus
est subtilis. Salsa autem quia calida sunt in ii° gradu
minus separant et non minus fugit ea. Amarum
autem quia in 3° gradu sunt calida in actionibus suis
inter salsum et acutum sunt mediocria. Semper ergo
plus fugit ea quam salsa et minus quam acuta.

De passione vero

in inspexerimus sic actione ignis invenimus
in melle. Sicut enim cum igne excoquitur et igne
mediocri confortato ut calor temperamentum transgre-
diatur, sua humiditas minuitur et salsitudo ge-
neratur. Et si actio ignis in illud augmentetur et ad
vehementiam accedat, plurimum sua humiditas de-
siccatur et in acetitudinem mutatur. Et si plurimum
adhuc augmentetur actio ignis in illud et hu-
mectatio siccitatis sua penitus firmata, acutum effi-
citur. Unde autem quicumque sapor acutus est
aut amarus sive salsus, complexiones sive calide
nature in intelligantur. Quicumque ponticus aut
stipticus sive acetosus, complexiones eorum frigide
erunt. Dulces vero vel unctuosi vel abusive vel
non saporosi moderate erunt complexionis. Quorum
autem subtiles sunt substantie vel unctuose seu acute
vel acetose erunt. Quorum autem grosse vel dul-
ces erunt seu pontice vel amare. Quorum vero
inter subtile et grossum sunt moderate, que sunt
vel stiptice vel salse vel sine sapore. Cum autem
grossitates et subtilitates substantie diversitates et
caloris moderationes componantur cum caloris diver-
sitate novem species saporum confirmant. Prima dul-
cedo est ex calida complexione cum grossa substantia composita.
Secunda unctuositas ex calida complexione cum subtili sub-
stantia composita. Tertia non sapora ex moderata
complexione cum substantia moderata composita. Quarta
acetosa ex complexione frigida cum subtili substantia
composita. Quinta stipticitas ex complexione frigida
substantie cum substantia moderata composita. Sexta pon-
ticitas ex complexione frigida cum grossa substantia composita.
Septima acuitas ex calida complexione cum subtili sub-
stantia composita. Octava salsitudo ex calida complexione
cum moderata substantia composita. Nona est amaritu-
do ex calida complexione cum grossa substantia composita.
Cum autem substantiam calidam vel frigidam sicut vel humidam
dico subtilem vel grossam ad comparationem tem-
perate complexionis intelligo. Certe enim illi an-
tiqui omnium saporum investigatores posuerunt
aut saporatum aut non saporatum. Saporita vero
instituerunt esse temperata humane complexioni assi-
milata, cum non ea sensus abhorruerit vel ab-
hominati fuerit, sicut aqua tepida sed tantum
delectaretur. Que autem ex his sensui non assi-
milantur, sed quodammodo sensus patitur, sicut
aqua calida temperie excedens contraria sensui
est, sed si parum humane complexionem comprehenditur
contraria. Hinc etiam in primo gradu ponitur.
Augmentata vero plus, sicut aqua calida, in secundo gradu

constituitur. Rursus modum excedens adeo
ut ea sensus abhorreat, neque nisi mixta
ea tangat, tertio gradu attribuitur. Ita adhuc
crescens ut intendat et separent virtu-
tes et complexiones destruat, in iiii° gradu sunt
locanda. Ita in illis vero est de frigida sicut hu-
mida. Cum autem gradum aliquem intensionis
vel separationis virtutis non invenerint, simplicitate
in his tamen substituerunt et gradus in iiii^or
esse confirmaverunt. In his quia in iiii^or non inve-
nerunt nisi acuitas et ... complexiones diver-
siores, neque nomine eos imponere valentes omni-
nus gradum tres attribuerunt prius minus
... Constat ergo saporatissimam
eorum complexionem humane esse vicinam sicut dul-
cedinem, cum unctuositas secundaria est, tertia non
non saporata. Unctuositas enim temperamento vi-
cinatur in calido. Unde et calor suus in secundo gradu
ponitur. Non saporata vero invenimus in frigi-
dioris temperamento, id est frigida in primo gradu sunt
ponenda. Temperabilia humane complexioni sunt contraria
quorum amores sunt diversiores. Aut enim cum mul-
ta adiunctione sunt ponticitas vel stipticitas, aut
cum multa separatione sicut virtutes. Hec autem dua-
bus modis fit. Aut separatione sine calore, sicut sunt
acetosa. Aut cum calore sicut acuta, amara et salsa.
Constat ergo quod unctuositas et dulcedo eiusdem
sunt generis in calore, sed tamen differunt quia humores
dulcedinis viscosi sunt et grossi temperamento vi-
cini humiditatis substantialis corporis humidum assimilatum.
Humores autem unctuositatis subtiles sunt et aeris
humiditati similes sunt. Unde et naturalem calorem pervi-
nientes sunt quod palam sit in his que de ...
et pinguedine existentes et videri que ...
sunt nutrimenta ignis. Horum enim humiditates hu-
miditati aeris sunt similes propter colligantiam faciunt
qualitates ... caloris. Salsa vero et acuta et
amara eiusdem sunt generis in calore et siccitate
sed differunt quia humores acuti subtiles sunt et
ignei. Salsi inter grossum et subtile sunt me-
diores terrestresque sunt vicinates. Amari
grossi sunt et terrestres stipticitate vel siccita-
te ... Unde non sunt ita nocivi sicut salsi
et acuti. Stiptici et pontici et acetosi eiusdem sunt
generis in frigiditate et siccitate, sed differunt quia
humores pontici sunt grossissimi terrestres et
grossi. Humores vero stiptici sunt grossi mediocres
et temperamento vicini, acetosi plurimi et subti-
lissimi. Duobus tamen modis sunt aquosi, sicut
malagranata et mala citrina sunt et viscosi saporis
et aerei sicut ... et similia. Sine sapo-
re vero et si sint frigida sicut acetosi et stiptici
differunt tamen quia acetosi et stiptici sicci-
tatem ... sunt ... sine sapore vero sunt
aliqui humiditatis ... quia sapores sui sa-
pori aque sunt vicini. Aqua vero frigida est et
humida. Omne ergo frigidum et humidum aut sine

sapore est aut inter sine sapore et dulcedinem
mediocre. Amplius ergo sapores octo sunt
neque hunc numerum excederes neque infra subsistentes
scilicet dulcedo unctuositas salsedo amaritudo
acuitas acetositas stipticitas ponticitas. Quidam
tamen ponticitatem exceperunt et vice sua sine
sapore posuerunt. dicentes ponticitatem se movere
vice de stipticitate quare esse. neque se invicem
differre nisi in fortitudine et debilitate. Si
autem necesse sit ponticitatem in genere saporum nominari
et si de speciebus sit stipticitas. necesse ergo
erit acceptabiliorem saporem. et si de speciebus sit
dulcedinis. inter sapores tres esse computanda. Regula
ergo sit. Notandum quod dulcedo medietatem et temperamentum
sequitur inter calorem et humiditatem unde
etiam animalia aqua tepida dulcedine assimilantur
quae amplius humano assimilatur. ideo quod simul
nutrimentum conterit multum. secundum medium vero quod
sed humidis dissolvit et mundificat. diversas
res temperat. Durum enim mollificat cum humiditate
sua et mollia indurat cum caloris sui subtilitate
vel debilitate. Non ergo nocet sensui neque abhorret
ab eo. neque naturae sibi repugnat. et ideo plus quam
ceterorum saporum aliquorum corpus nutrit. maxime
si sua substantia aliquatenus viscosa sit. Unde A.
Omne inquit nutribile aliquam dulcedinis quantitatem
maiorem vel minorem oportet habere secundum quod
magis nutrimento approximat vel elongatur. nam nutribile
autem omnino caret dulcedine. Multa ad
hunc et alia dulcedinis sunt propria. Aliorum enim
assimilativa est cum assimilatio solet fieri una
quod in dulcedine fere contingit cum non assimilatur
nisi quod sapori suo vicinatur. Quod contra cum
tantus est sapores sicut contrarii salsa amara acuta
acetosa stiptica et alia. Unde nutrimentum contrarium
dulcedini videtur esse contraria. quanta plus
quidem minus secundum quod dulcedini propinquatur
vel elongatur. Similiter quod nullus de omnibus
dulcedinis obviantibus. quod nullus sunt
nutrimenti. nisi cum qualiter dulci re coronatur.
Unde A. Omne inquit amarum salsum acutum
stipticum proprissimum corporibus dat nutrimentum
sine sapore aut mixto plus nutrire videtur
quod sapori acceptabili vicinatur. proprius ergo
nutrimenti sapor est dulcedo maxime si solida
sua aliquam habeat viscositatem. est enim stabilis
in membris. et tarde inde dissolvitur
forte aliquis arbitratus est cum A. dixit
quae cibaria sunt acuta salsa vel amara proprissima
corporibus dat nutrimenta dare ea aliqua
quantula absit. Non enim intelligit simplicia
saporum composita. et si non appareat in eis
dulcedo. in eis tamen latitat quae dat nutrimenta
secundum quantitatem dulcedinis illi adiunctae.
Diximus iam non habere nutrimenta quaecumque
non sunt dulcedinem habentia. Quae nutrimentum autem
temporata sunt elata quae sic diximus sunt

simplicia. Unde dico ergo sapores omnes dulcedini
contrarios. nullus sunt nutrimenti. propter horribilitatem
suam et contrarietatem humanae complexionis. ideo
quod mixti sunt cum aliis saporibus ad se invicem
componendis contra horribilitatem aufferre et suaviter
ponticitatem private mollificet. Unde A. Non est
mirandum si duo sapores inter se horribiles
cum admixti invicem strati bonus sapor excitatur.
generatur. Item non est impossibile cibum quedam
in se non saporem rei cibaria admixtum ab ea
imperfectae saporem bonum habere. Cucurbita est
abhominabilis et non sapida. quae tamen cum oleo
sinapi. et pipere et aqua commixta. licet
haec non sint cibaria bonum saporem ei dantia
bonum cibum tamen eam efficiunt. Possunt et alia
similia quae sensualia erunt. Aqua enim calidissima
et infestissima et aqua frigidissima singula
sunt horribilissima. et sensui nocitura. haec
tamen commixta temperate generant sensui amica
et delectabilia. Reprehendimus tamen sophistas
nobis obviantibus. quod inquit A. dicit enim
cibum contrarium dulcedini nullus esse nutrimenti
cum dicat alibi. quod cucurbita et sicla vel bleta
et herbarum ceterae elixe et dulcedini carentes
sic oleo sinapi et pipere et aceto et salibus sunt
commixte. cibi sunt apti et delectabiles. Quibus
respondemus A. cum dixit cibaria dulcedini contraria
non esse nutritiva. non prohibuit quin commixta
esse bene saporata. Non enim est necesse omne
cibum boni saporis nutribile esse. Illa
enim illa sunt nutribilia quae melius sunt alimentum
et suis assimilant naturis. Sapor autem nihil est
aliud quod quoddam sensuale sensui gustus exhibitum
quod naturae vel abhorreret vel delectatur. Elixe vero
herbae non cum oleo sinapi acceperunt nutrimentum.
sed quandam potius qualitatem unde sensum
delectant. neque nisi ex parvissimo nutriunt
dulcedine licet sensui non appareat pro minima sui
parvitate. Constet ergo ex hiis dulcedinem ceteris
saporibus delectabiliorem et complexionibus naturae
temperatiorem ad nutriendum esse propter
naturam humanae complexionis similitudinem. Omnis
enim sapor sicut diximus duobus est modis.
Aut est sensui accommodatus sive non.
Non accommodatus sine sapore vocatur. Accommodatus
autem tripliciter dividitur. Aut enim gustui
abhominabilis et repugnativus et contrarius separatus
et aquae calidissimae tactui assimilatur
hic vero sunt acutus amarus salsus. quibus
sensus propter sui incisionem et contractionem separationem
recipit. Aut sensui nocivus propter
nimias constrictiones. et aquae frigidissimae similis
est. Horum autem est ponticus sensus ex
nimia constrictione nocivus. Aut sensui convenientissimus
ex suis temperamentis et sensus
mollificationibus. quemadmodum etiam nocivam
superfluitatem ab eo removentibus. qui

archonibus tantum ac tepide applicatur. hii autem
sunt dulcis ventuosi. Dulcedo autem quadru-
plicatur. Aut enim dulcedo est pura qualitatum cum
suo mediante extensa. i. sed hoc sic. et tali
hec non dulcedo invenitur in zucaro. Aut grossitudini
et viscositati commixta. hec autem in dactilis et qui-
busdam ex melle et pasta confectis invenienda
Aut non saporitati coniuncta nunc humidorum grossi-
ties in temperamentum est mutata. et ex puri-
tate in multitudinem redacta. Unde fit ut puritatis
caloris et puritatis dulcedinis sit in malis
dulcibus. id quod minus cal et magis humida
est dulcedine pura. Aut acumini commixta cuius
humores grossi in subtilitatem et ex multitudine
in puram siccitatem sunt mutati. Unde et dul-
cedo sic acumini est prestita sicut in melle a
parum. Hec ergo dulcedo est calidior et minus re-
tinens humida. Dulcedo enim pura et acumine
et viscositate expedita mediocritatem et tem-
peramentum signat et humidum oppilativum est
plenum. humida autem complexio temperate est
calida et humida in secundo gradu. et plus pura
dulcedo. Unde et melius sunt sibi quadam
assentanea et plus quod digerere possunt ven-
tris viscositatem. Ideo quod aliquam quedam dulcia su-
perflua vicera venarum ora sunt remanencia que
a magnis vulneribus venis a gibbo pre-
dictis epatis. quod grauium vocatur ab athono-
mis. et ab alta vena epatis in zima que
vocatur porta ubi earum anguinia extrema
. et in eisdem subtilibus quidam grossicies rosti
paciuntur generantur maxime si ibidem commixta
inveniuntur duricies et dulcedo habuit aliqui
viscositatis. sic in dactilis et ex melle et
pasta confectis. Dulcedo enim viscosa epati
et spleni est maxime nociva dupliciter ex ea
Una quod oppilationem duriorem est et grossior. Altera
quod cum putredinis est vicina. Unde inflationis
augmentum et rugitus et intepolationes fa-
cit motiva facile et valet in fumositatem et
coliam cum quexsiua et in putredinem et
oppilationem accidit. Unde G. Cum epar et
splen habent grossitudinem et duriciem prohibeo
et nocumentum maxime fiunt pro cibis et potibus
et dulcedine et maxime si hiis in membris
grossicies et duricies fuerint. et venarum
ora strictura sunt testatur hoc quod in melle a-
perte videmus. quod subtiliatum et acumine sui
nocivum est oppilationi splenis et epatis nisi
cum dulcedine sua minimum invisuus et
subtiliatis velud sic aceto et similibus. Unde
etiam oximel grossiciei epatis et venarum
splenis valde iuvativum est. Unde G. ait
Oximel quod non tantum hoc horribilitate sa-
poris contra retea invisiua. in hoc etiam quod
nec sic noceat nisi cum ipsi sic insit in-
nata siccitas. in humidis subtiliandis et

mundificandis aptissimum est maxime si subtili-
ter aceto mixtum sit. id quod oppilationibus splenis
utilius est squillaticum oximel. quod splen plus
sentit propter dulcedinem quam epar dualibus de cau-
sis. Una quod vene splenis strictiores et
arctiores sue nature in eo sunt debiliores cum
in epate hee arctiores sunt multitudine et in
predictis. In splene ergo adiunante cum sue
strictiones sint vie. et hee arctiores sibi de-
terrissime dulcedo plus sibi noceat necesse
est. Secunda quod cum splen valet sibi trahat
sanguinis feces sit maius vicium in grossicie
oppilationum. Constat ergo necessarium ei esse oxi-
mel squilliticum. Unde G. Grossis humoribus
in corpore adiunantibus utilissimum est non eui-
tare squilliticum acetum vel oximel sicut quod
experimentis testatur quem ipse se plurisse fatetur
multi enim sic per istud fuerunt sanitati
et a doloribus salvati restituti cum squil-
litico aceto et suo oximelle. propterea tamen sanes
volentes esse multum tempore opportet cum ex-
tremis et quietem dieta et sic dulcedo
si sit insipiditati admixta et suis humoribus
multum dicitur subtilitas. minor erit eius
caliditas. maior erit eius humiditas quam in dul-
cedine pura. Unde et dulcedo est moderata et
aque sapori propinqua. Confirmatur hoc quod omnis
humor dulcis admixtus aque minorat
sua dulcedine. et inde fructus arboris et terre
virtute minor est in dulcedine quam prope et
a terra remote. quod humores a terra ascendentes
prius ad fructus perveniunt vie propinquitate
quam digerantur et coagulentur. Propterea ad
arboris humores a terra sibi venientes
non pertingunt ad fructus nisi cum longitudine
vie digerantur et coagulentur et in dulcedinem
deducuntur. Dulcedo ergo aquosa minor est
quam pura. et oppilativa quam generat facilius dis-
solvitur quam que fit ex pura dulcedine. Si
autem aliqua rerum inveniat nunc similia dul-
cis et viscosa sic dragagantum nunc inuiscat
et consolidat quod in membris afficitur propter gros-
siciem viscositatis et dulcedinis. Dulcedo vero
acumini commixta cuius humores sunt par-
vissimi et acuti. maioris quam pura erit ca-
loris et humiditatis minoris. Unde etiam est et
sic in fine ii. gradus. Cum quod vicina est mediocritati
et temperamento mundificandi et lenandi
et subtiliandi grossos sicut humiditates vi-
scosiores. Mundificat enim grossos humo-
res et putridos. ex siccitate autem sua quod
acumini est propingua pungit intestina et
movet ad cibi feces expellendas. Unde
et hiis febribus prior est in emittendis
quam cibis pforcandis. oppilationes autem fa-
cit minores quam puritas dulcedinis. Dulce-
do ventuosa impedit digestionem et appetitum

propter viscositatem et calorem et mollitiem est in fine
ii gradus sic et in vicinia dulcedinis in saporitate
inviscativa et mollificativa. Humores tamen sui
sunt grossi multum. Unde et sensus gravativi
et in penetrandis poris tardi et duri ad digerendum
et a membris dissolvendum compressivum est
unctuositatis sue et viscositatis. Et saporum habentium
rum grossitie. Unde maxime opilant poros et
fumum claudunt in interioribus gravis membris
et venis. Ideo quia ebulliunt fumi dolorem generativum
tivi et pungitivi. Unctuositas quoque partium mixtura
est corporis. Quia per quantitatem suam inflat
moratur quia ibi et recessit. Parva quoque quantitas
unctuositatis tantum implet quantum et multum
aliis cibis. Unde et opilationes sue ad sanandum
sunt dure. Unde Ypocras: Cibi dulces et unctuosi
si cito satiant. Unctuosi duabus ex causis.
Una est causa sue unctuositatis et densitatis
et elapsitatis cibus inatant et digerere prohibent
qui non incipiat digeri mollificat villos stomachi et lubricantur cibi antequam sint
digesti. Secunda quia quod tamen illud vadit ad venas
et membra venit eorum gravitates implet et
resistere facit et claudens parvissimum illud ibi et
hinc appetitum retrahit ab aliis appetendis
ideo quia appetitum aufferunt. De pectoria. Dulces cito
satiant quia cum membra delectantur rogitur ea multiplus de eis attrahere. Unde venas et gravitates membrorum cito implet. Non quoque delectantur
membra ad alia ingredienda. Amaritudo autem
calorem suum in tertio gradu demonstrat esse. Siccitatem
vero in ii. Unde in salsis habet terrestreitas et compressio dominatur ideo quia ponticitatem quandam habet
sed tamen fortitudine sui caloris incisiva et desiccativa
est grossi humoris qui est in corpore et in venis.
Unde et amarus est durus et mistica prout
exteriora corporis mundificat a scabie et morphea. Et partes corporis est incisiva quia a sapore dulci remota est excitat tamen appetitum
duplici ex causa. Una quia virtus sua incisiva venarum aperit ora et subtiliat cibos plurimum quia
desiccat. Secunda quia est sceptica et stomachum ciborum adimat evacuans gravitatem membrorum
non cibos in unum conflat. Ideo quia appetitum in
replendo illam gravitatem preparat
Acutus sapor calidus et siccus
est in iiii gradu quia sua incisio vel actio
est ignea. Unde est corrodens incidens et subtilians magis ceteris saporibus. Est quoque ventositas
... excitativus appetendi quia ex incisione
et subtilitate sua ora venarum mundificat et
humiditates eorum desiccat. Et autem corporis
intrat pessimum est et in plus medicinis
quam cibis solet attineri.
Salsus significat calorem et siccitatem
tertiam suam esse in fine ii gradus quia sui humores
sunt compositi et subtiles sunt mediocres terrestres
vermantes. Unde virtute habet purgativam lavativam
et corporis aspiritatem mundificativam et humidi
in poris dissolventem. Deinde desiccantem mollens
geuri(?) indicat et desiccat.
Acetosus vero frigidum et siccum
statum in ii gradu esse demonstrat quia humores
sui subtiles sunt et penetrabiles. Parum tamen terrestres
ideo quia perforant et incidunt grossos et appetitum commovet. Hoc autem facit triplici ex causis. Una
quia frigiditate et siccitate sua adimat stomachum ciborum ut quantitate sua fanat(?) ... et ita longius remaneret varius et venarum et gravitas membrorum. Unde facit non esse nec alium cibum appetere ut
loca vacua valeat implere. Alia quia cum humores sui in natura et sapore simplices sunt melius humores appetitum generant et augmentant. Et confortatur appetitus huius acetosis humoribus. Tertia
quia subtilitate sua et incisione dissolvit ciborum grossities et ita venarum et membrorum est
mundantur feces. Ideo quia fiunt tamen in virtute digestiva confortanda et appetitum restaurandum habent et aliud propter subtilitatem grossos humores
in stomacho invenit. Et hic ventris solutionem generant
Et autem stomachum superfluus habet incrementat in maritum
desiccat autem et constringit.
Sine sapore cibus non saporem habet sicut
aqua nulla sua actio vel qualitas invenitur aprior quam stomachum humectans et sitis mitigans. Et propter hoc ad digerendum est velocior
et minus nutribilis quam alii cibi saporiores. Quantitates sui nutrimenti in grossitie vel subtilitate
velocitate vel tarditate consideratur ex sorte sue
compositionis vel raritate mollitie vel duritie
et viscositate et similibus. Exemplum: nutrimenta fungorum
grossiora et duriora sunt quam digerendum quam cucurbitarum. Cucurbitarum vero nutrimenta nutrimentis
respondent. Compressiora sunt fungorum nutrimenta propter soliditatem et duritiem. Respondentur propter
mollitiem et propter subtilitatem. Cucurbitarum vero
propter mediocritatem utrorumque. Unde Ga. Omnes
res non sapora valent sicut fungi acuunt
sicut lupini tamen habent nutrimenti et digestibilitatis
in velocitate et tarditate. Contraria est diversitas
sui subtiliti in duritie sive mollitie compressione
vel subtilitate. Si enim stomachum viscosus sit et mollis
sicut respondentia sequuntur digestionis velocitas
et expulsionis non tarditas. Si autem durus et
grossus sicut lupinum est dura quam nutrimentum et
tardius ad expellendum. Si autem mediocria
sicut cucurbita mediocria sunt nutrimenta.
Contrarietas vero
Humores sui puri sunt terrestres sicut ser
... et siccum est nature ut in fine iii gradus sapit
vinum sicut. Unde et nutrimenta sui sunt grossissima
et grossos habet. Farina et subtilia ducte vel
laudabilia. Sed tamen incitat appetitum excitativa
propter coadunationem ciborum in unum et locorum

mativonem. Unde et ponticitas vim habet desicca-
tiuam et constrictiuam in eo maxime quod stomachum cibis inani-
tum constringit et confortat sua foramina inferiora
Unde nimie constipationis fit causa. Si autem inveniat
stomachum cibo plenum cibum supernatat ex sua compressione
et superiorem stomachum coadunat exprimens sicut tor-
cular dimacerat a superiori oliuas. Unde sua fora-
mina dilatantur inferiora et emittitur intus contenta
sic quod fit solutionis ventris causa similiter ma-
xime si virtutem stomachi defectam vel mollem inve-
nit in retinendis cibariis. et cibum in natura
sua indigestum sunt. Unde et Ponticitas in
natura sua cibi desiderium excitat. quia in partibus
stomachi constringit superflua encies contenta. Unde pau-
patur in allinendis aliis cibariis stomachus. per-
veniens non eius ponticitas usque ad venas superfluos
ciborum coadunat et loca membrorum euacuat co-
gens membra appetere alia. Propter hoc dicit Ama-
ra acuta acetosa pontica omnia sunt appetitum
excitantia. Amara et acuta. quia venarum ape-
riunt ora et grossa subtiliant cibaria ad plenum
desiccantia et loca exinanientia. Pontica quia
ciborum superflua coadunat ut stomachum evacuet et
venas. Unde sequitur ut exinanita satagant in
replendo suis vacuitatibus. Acetosa propter utru-

[S]tipticorum R

[S]apor sive passio eadem est que et ponticorum
sed tamen subtiliora sunt quia sunt humores minus subti-
les et grossos sunt mediocres. Unde et potest pe-
netrare ponticorum humores quia sunt terrestres
dure interiora corporis sunt penetrantes. extrinse-
cus autem totum sunt opprimentes

[I]n odorandis cibis discordant

sunt antiqui. Quidam enim dicunt hos tamen distin-
ctiones sicut et saporibus provenire. Alii nullam distinctionem
nominum in odorandis esse indicant. Alii confirmant
significantia alia esse. etiam si non possimus a-
liquid ea certificare. qui vero odoratum propter te-
stantur sicut ex predictis saporibus. et dicunt se vi-
dere tunc odoratum in odorandis facere quantum
et sapores in gustandis. Non enim acuta et ace-
tosa minus odoratu percipiuntur quam gustu. Unde
certificaverit sunt ad utrumque intellectum obvia-
re. Hos talibus vult refragari fundamentum in
quantum quo innititur hec ratio solidum non est
et ideo quo fulciri debuit quod sufficiatur
hoc modo. Si enim cibaria acetosa et acrimina
applicaveris et ea odoratu perceperis acetosa
acuta confirmaveris neque negare possis
quin acrioribus acetositates et acrimonias nihil ali-
ud quam punctura quedam et morsio in sensu sunt
hec autem omnia odoratui non attinent sed potius
tactui. Omnis enim sensus sui obiectum sibi prop-
rium sic videmus quia visus discretionem colorum
et figurarum habet auditus sonorum et sonorum. O-
doratus fumorum odoramentorum. tactus mixti-
onem punctionis et similium. Unusquisque habet

membra habet suis officiis destinata. excepto
tactu qui in omnibus membris officialibus est
Unde et oculus sentit colores et formas natu-
raliter et specialiter et non solum sentit colorem
sed etiam mordicationem et morsionem propter virtutem
tactualem in oculo in qua habitatur. Constat ergo
quod visu sentit colores et formas non sentit
morsiones et mordicationes. Colorem enim et figuram
ex virtute sua visuali concipit morsionem vero
et mordicationem ex sensualibus suis nervis. Vide-
mus enim mordicationem collirii eum sentire et si clau-
sus sit neque videat. sed potius tactu sentiat
quid sit. Similiter et lingua et aures et nares
habent quibus sentiunt. id quod est proprium ad quod
posita sunt. et preter id calidum frigidum morsionem
puncturam et similia tactibus quibusdam nervorum
suorum sensibilibus. Palam ergo fit quod si nares
acrimoniam senserit et acetositatem non ex proprio
sensu suo naturaliter sentiunt sed potius ex tactu ner-
vorum mediorum. Unde ipso evitatur que
non attribuenda dat naribus. Qui autem dat eis
significantia. sed non facile discernenda dicit. quia odo-
ratus etsi significat ciborum naturas non tamen itidem
ut gustus. Ad linguam enim sex lacerti veniunt
a cerebro. quibus sensus tactus et cetera. quibus lin-
gua confortatur in discernendis saporibus sibi re-
medialibus. Unde et gustus non solum sapores sed di-
screcionis intelligit. sed etiam sibi congrua et incon-
grua percipit. Odoratus autem non sic ita a ce-
rebro unus solus nervus sibi veniat. per quem
solum sibi certificari nequit neque comprehendere
secundum quod oporteat nisi tamen generalia. scilicet aroma-
tica et fetida. specialia que hiis sunt me-
dia. in hiis non certificari potest. Unde non eis
ratio posuit nomina. Sensus enim ex debilitate
sua non potuit naturaliter deferre vera certa
ponere possit nomina generaliter ergo nominandum
ea. ponens eis saporum nomina. bonum quidem sive
malum odorem dicitur. scilicet indicat mediocria
certe nominibus cum nullatenus certificetur. A
subtilis ergo suis tamen ea nominant. Sicut diximus
odorem duarum camphore ambre et simili-
ter quia ex diversis rebus compositos non potuit
discernere odores. sicut visus compositos preter-
mittens colores comprehendit ergo colores simplices
quorum species simplex est. causa quia odoratus
sensus in ventriculis cerebri habetur longe
ab instrumentis suis remotus. Certificamus hoc
quia si qualibet speciem fortis odoris supposu-
erimus et in naribus sive vicinitate eius po-
suerimus nihil inde discernere possimus
nisi cum aer motus odorem cerebro ferat
cum flatu. Unde sensui odoratus nihil aliud
de specie illa venit nisi solus ille fu-
mus qui sibi inde ascendit. quia aer cum
qualibet contingens speciem quam fumose se
commiscens et in eum se tradens ad cerebrum cum

flatu deferet cinis . qui non spiritui animato reddatur
qui in cerebro continetur . et si simplicius subtile
sit simplex boni quia odoris habetur quicunque
ei applicatur ab eo spiritu suscipitur . Si autem odor
sit horribilis velit nolit in partes eius suscipit
sicut ignis violentiam prevalere videmus in
aqua ferventi . Unde si duos lichinos accen
sos unus quia extinguatur . calore tamen et rubore
in eo remanente si ignis in se extinctus
duobus digitis sub lichino ardenti subtrahitur
ignem ardentis visualiter ad extinctum redit et
coniunctum calore et rubori . extinctum cum ascen
dit Sed si rubor et calor ab extincto recesse
rit nisi ad eum redeunt nisi reaccendamus et
quia quandam vim ab ardente re accipit . sicut
de lepore quoque vincitur hostis . Palam est igitur
mirabile odoratus convenientia et quia quedam assi
milatione boni odoris capit . mali vero odorem
quadam passibilitate vincere . Unde et de composito
odore ex diversis odoratur in ventriculos cere
bri simplex tamen quidam venit maxime si ex bo
no odore et malo compositus sit . Longe enim
virtute sua . antequam malus penetrat duplici ex
causa Una quia subtilitas boni odoris virtute calo
ris naturalis in se continet quia grossitiem eius
mundificavit et subtiliavit ut levitate sui
facile dissoluta flatu aeris ad spiritum animalem
cito penetrare possit . De malo odore non
similiter contingit Ortus enim nature maxime in
eo deficit Unde superfluitas sua grossa est
nature . ut in eo coagulata remaneat . ideo quia non
tam facile sed dure cum firmo potuit dissolui
non ergo ad spiritum animatum valuit penetrare
quia spiritus hic subtilis est et longe remotus
in ventriculis cerebri . et ideo non nisi subti
lia ad eum sunt contingentia . sola quia rerum sub
tilitas non earum corporeitas eum perforat Gu
stus non similiter . quia sine subtili corporalitate
rerum corporalitatem et spiritualitatem tangit et
sentit quia sibi congrua et incongrua . similia et
dissimilia . certificatis sensualiter eius actio
nes antequam ad animatum sensum qui est in
ventriculis cerebri perveniret . Unde gustum plu
rimis contentant convenientia sive inconvenientia
sibi in gentibus sint admixta Sensus tamen
lingue . et si convenientia recipiat citissime
patitur tamen ex contrariis admixtis gentibus
antequam ad spiritum animatum convenientia ab eo man
dentur . ideo quia econtrario res apparet odoratui
et aliter quam gustui . cum odoratui solus ve
niat fumus in aerem dissolutus . et spiritui ani
mato tamen unitatis subtilissimus maxime
quia sibi congruus in quo accessores tante
delectatur Gustus vero cum sensum corpula
tates diversorum in corporis comprehendat conve
nit ... prevalent gentibus . quia sensus
accessit illis gentibus ex suis inimicem

assimilationibus Boni aut in convenientia tota sua
... movet et disturbat ut eius relutet ... te
stans ... cuius . qua et si odoratui conveniat gu
stui tamen est inconveniens . Et quia non dissolui
valorit nisi convenientia ut ad odoratum venit sub
tilior et tenerior Grossiores vero sive subtile
horribilitatis quam atreponticitatis que insunt
quia terrestria ad dissoluendum in odoratu ca
sum sunt difficilia nec imutat gustum nisi
cum gustus totam substantiam suam comprehendit Et
in hoc de aliis Odoratus magis non perceptibus
applicatur rebus . cum rerum certam delectationem
et horribilitatem et rerum mediocritatem accipi
ant . sicut visus albedinem et nigredinem et
mediocritatem earum gustus similiter dulcedinem
et acritudinem et earum mediocritatem Odora
tus non similiter . quia non nisi subtiliter suspi
cit et delectabilem odorem et fetentem non
earum mediocritatem Unde nec decrevit inter muscum
et aloen . nisi quia sibi convenibile istud est
illud vero inconvenibile Medium vero horum non
potest discernere Cum enim incomprehensibilis desi
nat non potest ea notare . et cum non notet neque
rerum nominare potest nisi quia bonum et malum
odorem continet quod perspici in animalibus
palpebris carentibus quorum oculi non clau
duntur ut species visibilis adinatus conforte
tur et quiescens reviceat . Unde et prius cor
est visus . quia oculi sepissime aperiuntur et fe
ras emittunt . species ergo visibilis vel dissol
vitur cum splendoris solis opponitur continua
rerum ... bestijs carentibus ut diximus
palpebris Itidem odoratus non discernunt
cum nares spatiose . et ab odoratu longe re
mote sint Respondemus tamen a corporibus diver
tibus odoratum non comprehendi nisi aeris ta
ctum Quod ergo quedam animalia odorant cum nares
non habeant Respondemus Nares quamvis non
proxima alia . nulla ab cerebri sive ventricu
los habent obstacula Unde et sine tactu ae
ris habent odoramenta Naribus vero non ca
rentia in supremis narium habent pelliculas
que aerem sine flatu intrare non permittunt
quas aer odoratum ferens penetrat ut
ad spiritum animatum perveniat . ideo quia quamvis
animalia habent palpebras oculos claudentia
non videt nisi oculos aperiant et palpebras
erigant Non habentibus palpebras her
non supponitur . quia apertos semper habent oculos
Desunt ergo eis species visibilis nec colores
discernunt . nisi tamen albedinem et nigredi
nem sub extrema earum media vero colorum
discretionem superat propter coloris subtilitatem
et visus sui defectionem Omnino tamen nos
respondendos Si insunt species in palpe
bris non habentibus est defectus . quod non
definat similiter odoratus in naribus

carentibus. Respondemus. Delectabilis alius splen-
dor enim visibilis cum palpitans exierit in ae-
rem extenditur et videnda comprehendit. Ideoque
cum in pluribus dividitur maior eius est defectus.
Sed spiritus odoratus faciens non exiens neque a par-
te se movens in ventriculis moratur cerebri ex-
pertas qua ad sensus affertur de foris sibi
non gradus deferre cum oportet. Cuius igitur adhuc deve-
nimus ut inter gustum et odoratum fumus diffe-
rentia atque ut fumorum species inveniamus et vir-
tutes actiones que eorum inveniamus.

Fumus generaliter dividitur triplex. Unus est cuius
nullus odoris neque motus. Secundus ve-
lociter movetur fortis odoratu et acris passivus
attingit. Hos duos est medietatis. Et sicut
movetur et aliquis sit odoris et acris est passivus
temperamento tamen est vicinus. Qui autem est quietus
et nullus odoris neque motus, substantiam ter-
restrem grossam et in aere convenit significat dissol-
vendam et [illegible] formandam in quo neque
calor neque siccitas convinci possunt. Sed tamen ex
se lucidamentum significaret neque naturam suam mo-
straret propter sui tamen motus defectionem et nullius
acris passionis compositionem suam et siccitatem suam
nature est comparet. Unde non ab eo dissolvitur quod
in aerem diffunditur. Velociter se movens for-
tis odoratus et acris passivus suam substantiam
indicat esse subtilissimam penetrativam atque ad
penetrandum poros velocissimam et calidissimam.
Omnis enim fumus velox in motu fortis ae-
ris passivus in dissolutione et subtiliatione
sui calorem habere significatur. Qui fumus in duo
dividitur. Quidam enim fumus sua virtute et ae-
ris perfectione complexionis est temperate et ani-
mato spiritui est convenibilis. Alter intemperate
complexionis et animato spiritui est inconvenibilis.
Per multitudinem malorum humorum et corru-
ptorum significat habere substantiam eo quod naturales
excedit qualitates et complexionibus corporis
repugnat et portendit odoris horribilitatem
sive substantie corruptionem. Que contingit aut
propter calorem non naturalem aut propter putrefactam
humiditatem. Si contingit propter calorem non natura-
lem erit odor fetens. Calor enim in humo
ebullitionem facit. Unde fit causa putoris. Hu-
ius inter mensura sit pessima et putredinem in
stomacho generat et pessimitatem fumorum
caput ascendentium. Similiter hoc corpus tale aliquod
non naturale fit calidum ut animalia naturalem calorem
amittunt et a motu suo cessant. Sive corpus pu-
tredinis perdit mundificationem. Si autem propter
putredinem humiditatem non odorem reddit fete-
tem sed minorem. Quorum inter mensura tamen sunt
pessima. Sed [illegible]. Quecumque inter calidus gra-
vis est in odore abhominabilis in sapo-
re nutrimentum est pessimum. Minoris tamen
nocumenti quam que fetentes fuerint sinistrum.

sicut in piscibus qui cum recentes sunt et calorem adhuc
naturalem continent sunt odorabiles. Ablato autem calore
naturali erunt fetentes. Mutamenta tamen melioris in
odore gravi sunt quam in fetenti. Si autem fumus
complexionis calidus fuerit competentis temperamentum
sive substantie portendit et virtute in ea calorem naturalem
et mundificationem de fecibus suis testatur. Hic
odor aromaticus fuit et delectabilis quales sunt
calidus. Et. Quecumque aromatica odorem
sive saporem habent substantia eorum procul dubio
calida est et sicca et subtilissima. Sed tamen inter hor-
ribilem odorem sunt et minus calida et minus
acuta. In tertio modo media sunt omnia. Ideoque
sensus plus acquiescit et delectatur. De horri-
bilis non se inmiscens contrahitur. Sed non illa aro-
matibus quidam sed sanitate est melius calida
et est confortativa odore aromatico atque spiritui ani-
mato convenit duobus ex causis. Una quia humiditas
fumi sui ingrossat retrahens ne ad spiritum
volent nimis. Secunda quia natura spiritus animati
attinet siccitas. Unde et si complexio sit frigida
ex siccitate tamen sua est aromatissima. Tercia species
que inter has duas est media licet motu sit
defecta et acris odoris parva. Mediocritatem
tamen inter subtile et grossum significat. Si enim
immoderatos et superfluos humores habeat ad-
re fit horrida et substantie sive corruptionem
et defectionem actionis nature in calorem significat
sed tamen parum est calidum. Testatur hic motus sui par-
vitas et actio sua in odore prava. Si autem
humor habuerit et superfluitatem caruerit odore
aromatico erit temperamentum sui et virtutem
in se ostendit actionis naturalis. Est tamen dua-
bus modis. Aut enim sicca est et pure acti-
onis in aere sicut videlicet sandalus et similia.
Aut temperata sicut camomilla et similia. Re-
prehendimus tamen azophrus nobis obviantibus
quae horum specierum arctius sunt sicca
horribiles non calidae. Cum inter subtile et grossum
mediocres sint utrique. Respondemus horri-
bilitatem odoris esse ex calore non naturali
et superfluitates eorum non mundificatas pro-
moventi aut humiditate putrefactam dissi-
dentiam. Quorum qualecumque fiat calorem signi-
ficat. Quia siccitas non potest esse nisi est
ebullitio et consumatio intercedit. Nec neque inve-
niatur nisi ubi est quies et nullus motus.
Velox [illegible] odor et fumus duobus modis dividitur
generaliter. Aut enim nullus motus est
neque ex se odoris aliquis et suam substantiam
significat esse terrestrem atque grossam et
in aere dissolvi duram. Unde a se neque
calorem neque frigorem indicat se habere.
Aut aliquis motionis ad in aere agit.
Quod si non fortiter fecerit temperamentum sig-
nificat sive actionis. Si autem fortiter calo-
ris sui virtute denotat et fortitudinem

Et si odor sit temperatus sicut sive temperamentum mon-
stratur. Sed aut horribilis fetidus erit seu
gravis. Sed defendus defectus caloris naturalis
et humidi naturalis significat. Sed quia ebulli-
tio et putrefactio denotant quidam. Obiciunt
tamen sophiste quod inveniunt in quibusdam rebus ca-
lor extraneus superdominatur. Cum omnes res calo-
rem naturalem habent similiter et substantialia accidentibus
sint antiquiora. Ex necessitate enim omnis sive
fetida calorem similiter habet quo ablato fiat
unum receptum ut calorem prius haberet naturalem
quo remoto extraneus submittunt calor quo
successit sibi fetor. Sic in aliquibus videtur quorum
corpus sit temperata et calorem naturalem fortem
habent eorum sicut bona est et non fetida. Ca-
lore autem naturali amisso corruptio succedit atque
fetor. Respondemus huius diximus in initio huius
operis temperamentum duobus modis intelligi.
Aut enim naturale et inter duo extrema mediocre
quod in neutram partem extremorum se vertit. Aut
privatum non habere simile sic videmus res compositas
temperamenta sua habere et si non sint naturaliter
temperate verbi gratia piper zinziber et similia et
si naturaliter sint intemperata propter calorem sive forti-
tudinem et siccitatem [illegible] tamen sunt temperata
quod ad ea quibus sunt convenientia ut restaurent per ea.
Similiter calor fetentium et si naturaliter inferat tem-
peramentum in se tamen temperati sunt et non similia
sunt differentia. Signa huiusque causa de odo-
ratus quibusque sufficere possunt qui non nisi ex-
trema rerum audire possunt. Unde neque caro
sicut diximus medium odoratus nominata ponere
potuit. Item sophiste de coloribus quae inveniunt
colores non ostendunt naturas rerum cum sensus
visualis sit subtilior et penetrabilior ceteris
testatur autem quod colores medios dissimiles et eorum
constitutiones [illegible] debilitat ut nomina eius in-
veniret. Eo quod horum media non perdiderunt no-
mina. Respondemus visus et si subtilior et pene-
tratior sit ut dixisti [illegible] non tamen comprehendit
rerum substantiam nisi colores et figuras tantum. Colo-
res autem et figure sensibilia sunt communia sine
substantiali corruptela. Non enim naturalia sunt nec
substantialia. Quod cum ita sit naturas rerum ostendere
impossibile est. Probatur hoc quod eandem rem diversi
coloris invenimus et diverse forme et diverse
figure et tamen naturaliter una eademque est sicut
rosa que rubea est et alba utraque tamen frigida est
et sicca et hec multa [illegible] et de forma. Vide-
mus enim eandem diverse forme sicut uva que
longa est et rotunda et parva et tamen sunt [illegible] et
hec. Color enim et forma sunt proprietates vel
qualitates accidentales non valentes naturas substantia-
rum suarum mutare. Sapores non similiter. Et
si tamen sunt substantiales [illegible] tamen horum
substantiam suam custodit firmatas suas speciem
manere certum prima [illegible] sed et calor

naturam ignis. Frigiditas naturam nivis. Humiditas
naturam aeris. Siccitas naturam terre. Sicut G. dicit
in libro de [illegible] confirmans illud quod in qualibus
rebus naturaliter diversitas vero sapor non inve-
nitur ut eadem res duorum saporum diversorum est.
Non enim duorum dulcium alterum [illegible] alterum sed
neque duorum fetidum. Alterum ponticum alterum
salsum. Itidem reddimus in ceteris saporibus
licet enim sophiste obiciat. Nemo dulcedo in
malis granatis et in melle atque [illegible] tamen na-
ture diversarum [illegible] enim [illegible] et sic [illegible]
[illegible] in [illegible] Respondemus ma-
le intellexisti [illegible] Firmitas enim [illegible]
rerum medium non [illegible] nos audisse [illegible]
[illegible] rerum firmantur [illegible] sed nos [illegible]
intendimus neque [illegible] firmari [illegible] quali-
tates non fuerunt per sapores sed sapor per qualitates
quia [illegible] rerum sapores firmantur. Dul-
cedo enim simplex signum est quod calor et humiditas
sit temperate [illegible] fuerint. Diversitates [illegible]
rerum dulcium ex sola commixtione sunt ceterorum sa-
porum [illegible] enim et [illegible] et si in [illegible]
dissidet in dulcedine tamen unum sunt nisi quod
alterum altero minus habet dulcedinis.

Cibaria tribus modis diversantur. Aut
enim sunt mollia tenera atque liquida sicut
melones mora et similia. Aut sicca et dura
sicut [illegible] lentes. Aut mediocria sicut perfecti
panes et bene cocte carnes. Mollia et te-
nera digestibilia sunt facile et in sanguinem conver-
tibilia et membris facile assimilanda sed [illegible]
corruptionem traduntur [illegible] et non diu in membris
permanentia. Ideo quod parva virtus corporis inde attri-
buitur. Qualiscumque enim rebus subtilibus est prissi-
mum et debilissimum nutrimentum tribuit membris.
Cibaria vero dura ad digerendum gravia sunt et
in sanguinem traduntur vel membris assimilari tarde
[illegible] Unde non sunt corporibus nutrimenta nisi cum
virtus naturalis superet ea [illegible] ad terrestra
[illegible] sed tamen ubi virtus naturalis ea superaret
et perfecte in stomacho et epate digereret grossum san-
guinem generant et multum dant nutrimentum. Unde
G. omnibus rebus grossis ex grossitie sua
terrestribus [illegible] Unde si natura eum vincat
plurima et [illegible] subtilis dat nutrimenta.
Item grossis et duris rebus [illegible] longitudinem
sive digestionis grossum sanguinem faciunt. Sub-
tilibus vero et mollibus subtilem gignunt. Quod
enim de eo corpori datur non multum a natura
sua elongatur quia natura de qualibus re non mu-
tat aliud nisi quod sive [illegible] rece-
ptat et vincat. Unde de lenibus et tene-
ris [illegible] impossibile est subtilem generari
sanguinem et si optime digeruntur et per-
fecte excoquuntur. Neque enim de melonibus et
[illegible] grossum et terrestre generatur nutrimentum

Hec enim utilitas est in illud que cibaria grossa quam subtilia dant nutrimenta. Si autem cibus viscosus sit et grossus et saporosissimus fit solidatus et magis nutritivus ad dissolvendum de membris durius permanet confortatus. cum substantia eius firmius membrorum applicetur quod ex saporositate sua meatur. Unde G. Cum cibus durus licet corpus non acuity neque ponitur scilicet etiam saporosus natura est virtute sua fit solidatus et asperitas membrorum mollitus quia substantia sua est de membrorum quibus. Si autem grossus cibus durus est et siccus fit pessimus et omnibus quae diximus contrarius. Unde G. Laudabilis magis est ille cibus qui durus est et siccus carens viscositate id est dulcedine et unctuositate. quia substantia sua super membrorum contraria est. Cum inter durum et mollem medians cibus est laudabilior omnibus aliis. cum sua digestibilitas et assimilatio ad membra sit temperata. Unde G. Inter duo contraria cibaria. cibus mediocris magis existit qui non ad neutram extremitatem pertingat melior est. quam qui in alterum declinat. Unde cibus inter ea et frigidum et calidum et siccum. subtile et grossum molle et durum temperatissimi sunt maxime si saporosi sunt faciliores enim ad digerendum et utiliores in sanitate custodienda et infirmis reddenda. non saporosos abhorret natura. Unde non sunt digestibiles secundum ... nocentes quos propter suas horribilitates neque digerit. neque retinet. Sunt horribilitates lenioris sunt. et in stomacho nutabiles vomitum fecerunt et abhominationes si quos velocius petunt inferiora. et exeunt indigesta. quia stomachus cum per facilius et plus nocentia expellet a superioribus sive inferioribus. Inde G. Si duo cibaria contraria in natura sua vel complexionibus consimilia sunt saporiora stomacho sunt utiliora et ad digerendum velociora. Similiter non saporata quanto minus saporita tanto minus utilia et cetera. Item si duo cibaria equalia sunt in sanitate custodienda et infirmis reddenda stomacho delectabiliora sunt et utiliora

Diversitates vero ciborum in subtilitatis et nutrimentis triplices sunt. Aut enim subtilia sunt. aut grossa. aut mediocria. Subtilia sunt triplicia. aut in actionibus subtilia et in substantia sunt illaudabilia sicut rapa agrestis radix et similia. Aut in passionibus suis subtilia et actionibus nature molle dicentia licet in substantia sunt laudabilia sicut napa levitas cucurbita blitus et similia. Aut in passionibus et substantia subtilibus sicut panis de grano tritici bene et coctus pedicii et pullorum. propterea quia actioni nature sunt obedientia

et laudabilissimus est sanguis quod generant et similiter nutrimenta. Ideo quia hic cibarius est utilissimum in sanitate custodienda in sanis et infirmis reddenda. Scilicet tamen quia de membris fortibus quam alia dissolvuntur cibaria grossa sicut caro vitulina porcina bovina minorem virtutem dat membris quam grossa. Unde G. dicta subtilibus et si sanitatem custodiendam dat non tamen membris fortitudinem prestat vel gressum et ideo cum aliquibus exercitiis laboribus pulsum vel peius dieteti nec dissolute debilitatem generant. Subtilia actione sua sunt que grossitiem humorum subtiliant et feces ciborum dissolvunt. hec non faciunt cum virtute mensura. mensura vel contraria intelligunt aut in odore sapore vel utrumque. hec inveniuntur in radicibus et similibus. hec et si virtutem habeant subtiliandorum humorum et oppilationes epatis aperiant aut splenis et grossos et viscosos humores pectoris mundificet et pulmonis. tamen has actiones suppleunt ut sanguinem incendant et corrumpat. id est quia corpora non sufficiunt nisi cum de fluxis humoribus grossis et viscosis plena sunt. Unde G. cibaria magis acuta non iuvat addita nisi quibus fluxi habundant humores viscosi grossi et similiter vitreis. Unde preter sunt cavenda necque frequentanda ne sanguinem incendant neque accipiatur nisi elixa et pluries aqua eiecta excoquuntur in alia ut sua perdant acuminam. et actiones sue definiat. neque etiam ita accipiatur. nisi ordinati sumentur secundum etatem temporis et complexiones. que si negligas non sumus inveniri quam ibi natura exeat et noceat quia in primis subtiliat sanguinem ut aquositatem faciat parum membrorum nutrimentum. et ita virtutes deficiunt. Post itaque sanguinem incendunt et in colerem reducunt. que si sepius inferceas maxime consumunt subtilitates sanguinis et desiccatur. atque in melius naturam acutam mutat. Sunt autem in rebus grossos humores et viscosos invenias incendunt et petrificant eos id est quia natura hic refutat. neque ut cibum recipit sed in eis ea esse diminuat. hec tamen multe talis complexionis sunt nociva et maxime invenium. Subtilia sine infectione. in eis modus sunt aut dulcia. aut odorifera et acetosa aut acetosa. aut salsa. dulcia mundificat lavat dissolvunt et nocumentum prestent id est quem sentiunt auferunt. dulcia tamen sunt in calefactione refrigeratione humectatione desiccatione. Unde mel aperit ex fortitudine sui caloris et virmitate siccitatis desiccat et calefacit. ordeum ex definitione dulcedinis. et virmitate humiditatis refrigerat et humectat. Sic etiam in illud est de fructibus. male generat

et siliquis dulcibus. Decoctura in duo sunt divi-
sa. Aut enim sunt sola decoctura. Aut vinosa
et aromatica. Sola decoctura superfluitatem
humiditatis desiccat. opilationes splenis et e-
patis aperiunt. stomachum confortant. cibaria
penetrabilia faciunt. appetitum excitant. humi-
ditate enim ciborum desiccata. cornu interiora
tur contrahitur. Unde et lora remanet varia.
scilicet propria virtus sua. stomachum confortat ex aroma-
tice sua. Unde G. aromatica confortantem
stomachum confortant ne debilitet. vinosa et-
iam et aromatica lavat mundificat stomachum
et confortat appetitum digestionem adiuvat
[illegible] audaciam prestant. calorem naturalem ex-
citat et virtutem suam augmentant. sicut vi-
demus in albi vini actionibus et rubei ma-
xime si clara et odorifera sint. ideo quia an-
tiqui elegerunt post sanguinis minutionem
potum augmentare. et cibum minorare. quia cum
sanguis caloris naturalis subiectum sit. necesse est
exeunte calore minuat naturalem. Unde et
virtus deficit eius in corporis interioribus et
ad restaurandum pervenit. Oportet ergo ut hic
potus multiplicetur et cibus minuatur. quia
vinum calorem auget naturalem et confortat vir-
tutes ne fatigat. Acetosa incidit et sub-
tiliat atque refrigerat. sicut in malis granatis ace-
tosis videmus et pomis citrinis acetosis
et similibus. Unde et acetositas calide complexioni
et humide est congrua et bona. Dulcia dissol-
vunt subtiliant et calefaciunt. ideo quia actiones
sue in iuvamento et nocumento acutis scilicet sa-
poribus sunt vicine. sed medium non excedunt
sicut acuta. quia propter sue actiones in stomachi
mundificatione et intestinorum lenitione ventris
emollitione. leviores et temperatiores sunt
acutis. quod contingit ex vicinitate caloris
et temperamento sui. et omnibus cibis medii
dicitur cum oxisaccaro et aceto mundifi-
catorem est et laudabiliorem. quia qui coniunctus
cum oleo et aceto. quia oxisaccarum multum
adiuvat in subtiliandis cibariis grossis.
Oleum vero non solum non dissolvit unde etiam vi-
scositate et unctuositate virtutem dissolventem
debilitat. Subtilia etiam passionibus re-
levia sunt ad obediendum naturalibus actionibus
in digestione et in sanguinis minutionibus velo-
citate. sicut [illegible] applicata male.
Sed tamen sanguis quem generant subtilissimus
est et aquosus [illegible] et ideo parvissimum
nutriunt et velociter dissolvuntur a membris
et parum confortant. Unde G. Subtilia cibaria
parum nutriunt cito a membris dissol-
vuntur. ideo quia frequentia sua virtus naturalis de-
bilitatur. Quidam autem arbitrati sunt quod illa
cibaria subtilia sunt in suis actionibus. quia
sanguis generatur ab eis grossus et subtilis.

Sed isti male arbitrati sunt. Sunt enim quedam
aquosa cibaria grossum sanguinem subtiliantia
in actionibus suis sunt subtilia. tamen ex nimi-
tate grossum sanguinem generantia. vocabuntur
actione subtiliantia. Sanguis enim inventus
subtilis et aquosus ingrossatur et ad temperamen-
tum reducitur. Et si sint cibaria grossa et subti-
lia in suis passionibus unam actionem fa-
ciunt. hec autem arbitrati in stultorum de-
sipientia erunt. Idem enim actio videtur communis
corporis. Omne quod patitur in eo re agit quod
patitur. Quod cum ita sit oportet dicamus quod gros-
sa cibaria tribus modis dividi. Aut enim gros-
sa sunt in suis actionibus et tamen non grossum
sanguinem generant. Aut grossa in passioni-
bus aliquibus et non laudabilis sanguis
generatur. Aut grossa in suis substantiis et ab
eis generatur. Que autem grossa sunt in suis
actionibus sed non grossus sanguis generatur
natura sunt triplicia. Autem enim fecit et coagu-
lativa caloris naturalis et repugnantia digesti-
oni sicut [illegible] et similia.
Aut ponticitate humectationes ciborum desiccati-
va et actioni naturali non obedientia et contraria
sicut palmarum flores dactyli maturi et
similia. Aut ventosa cibus materia quibus
commixta et eos ingrossantia. digestionem sunt
prohibentia. sicut pinguedo et similia. Grossa
vero in passionibus suis duo sunt modi. Aut
enim dura sunt et sicca et ad digerendum tarda
sicut [illegible] et similia. Aut viscosa et natura-
li actioni obedientia. sicut panis azimus la-
vatus porci agni. pisces non petrosi. Hec enim
cibaria propter viscositatem et grossitiem sunt
ad digerendum dura sicut ostrea in conchis
latentia. vel dorsa petrosa [illegible] sicut stu-
riones. Sed tamen si natura prevaleat et perfecte di-
geritur in stomacho et epate cibaria lauda-
bilia sunt et tarde a membris dissolventia
exercitantibus optima. et sanis visceribus
salubria. Alius naturis hominibus et visce-
ra naturaliter debilia vel [illegible] hec
cibaria sunt permittenda. Non enim si sepe co-
meditur invenit sunt [illegible] porci epatis et
miseraice opilentia. ista enim loca natura-
liter stricta. Item hec cum generant in se-
nibus grossum et viscosum humorem. Si autem
renum naturaliter in magna non calefaciunt et
desiccat et in lapidem vertitur. sicut calorem
estivi solis lutum desiccare videmus. Si
autem miseraice sunt opilate [illegible]
[illegible] sunt [illegible] et cibi sicut [illegible] ferre
fecit descendere et non ad epar [illegible]
Si porci epatis sunt opilati quantitate
generant epatis [illegible] et aliqui ex ipsis
[illegible] adiuvatur in [illegible] lo-
cus quod non recte sumus non putrefieri

et ita procreat apostemata mala generari. Omnibus enim hu-
moribus in corpore adunatis non habent duos effu-
giunt modos. aut calor naturalis eos vincit
et in sanguinem tradunt qui vere grossi
et viscosi nutrimenti corpori inducit. quod nutri-
mentum confortat membra. Aut natura deficit in
eis digerendis. Unde in more bulliunt ex
calore corporis et putrescunt et in corruptionem
vertuntur. Confirmatur hic ex hoc quod videmus
quia omnis grossus humor si in calido more-
tur loco ebulliens fit putridus. Idcirco quia multi
sunt antiqui in mediis sanitatis consuetudine
intitulatis uti diureticis dissolutivis mundi-
ficativis inspissativis et recto corr-
poris sicut oximelle maiore squillitico et re-
bus antidotis diureticis inspissativis et po-
ros epatis et splenis mundificativis similiter to-
tius corporis mundificativis. De hiis tamen et
de hiis generantibus temporibus
bet medicamina non multum oportet fre-
quentare ea. Si enim sepe et continuate su-
pervenerint non securi sumus quin humectatio
sanguinis dissolvatur. precipue in hominibus fle-
gmaticis et fiat aquosus. Deinde paulatim
desiccatur et in melius convertitur. Aut ca-
lefit in coleris dura desiccatas et dissolutas
humiditate corporis substantialem et fit consumptio
eius causa. Aut si invenit in renibus grossos
humores desiccat et fiunt eos lapides. Ci-
baria vero grossa in substantia sua tripliciter
sunt. Quedam enim melius et grossum gene-
rant sanguinem sicut carnes caprine cervine et
vaccine vetuste et caprine. Quedam du-
ra et siccum faciunt nutrimentum sicut milium et
lentes. quedam viscosum sicut fungi et asi-
nus panis. melius sanguinem generantia sa-
nitati in panis consuetudine et infirmis cibare
de sunt illaudabilia. quia ad digerendum dura
sunt et nature laboriosa et ad assimilandum
dura quia ab hiis sanguis generatus pessimus
et intensus est. Si tamen bene digerantur
et membris assimilantur multum dant nutri-
mentum et a membris tarde dissolvuntur. et
ideo ista non sunt laudabilia quietis et
non habentibus exercitia. In hiis enim calor
ex quiete congelato non digeruntur. id
quod caveant. Cum tamen diverse fuerint volun-
tates hominum ut petere quorundam grossitiem
querentium et fortitudinem volentibus u-
tantur aliter sed ab hiis caveat sibi
neque accipiat nisi cum grossitie et for-
titudine careat. neque corporis curandi
negligat sicut diximus superius in xx° capitulo
de subtili dieta regimine sanitatis utili-
ssima. Dieta vero aliter sunt pessima
quia cum duricie digerendi nutrimenta faciunt
sicca. Unde secundum medicos non sunt danda ad

nutrimenta. licet in doctoribus nominati sint quia
prima sanguis enim ex hiis generatus nunquam
est corruptus ex grossitie et viscositate
assimilandus. Si quis autem inter grossitiem
et viscositatem quid differat quesierat cum
utraque sint grossa differre tamen. Respondemus
Et si utraque dura in digerendo et tarda
sint in coctione. sanguis tamen quem grossa
generant siccitati proximus. Unde cito membris
assimilatur quia siccitas sua coagulationi
vicina est. Viscosa licet sint grossa san-
guis tamen quem generant fluxus est et dure
membris assimilatur propter longitudinem sui ad
coagulationem. grossities ergo viscositate est
utilior. Et si enim omne viscosum est grossum
non tamen omne grossum viscosum. Et quamvis
quam inter ea differentiam posuisti cum Galienus san-
guinem quem utraque generant equalem in
grossitie posuit dicens Cibariorum visco-
sorum et generantium sanguinem grossum sicut fun-
gi et grossorum non viscosorum. grossum tamen
sanguinem generantium sicut milium et ex hiis
verbis suis sumitur quia grossa viscosa
et viscosa grossa habentur. licet quedam
inveniantur grossa et non viscosa. et quedam
viscosa et non grossa. Si autem diceremus
eorum si investigas intentionem Galieni comprehendes
et si sanguinem ab utrisque generatum eiusdem
neque prima grossitie nominavit non tamen
in grossitie similem eiusdem. neque prima grossi-
tiem in se suo duritate. Cibus enim vi-
scosus cum dicit grossus humoralem grossi-
tiem et viscositatem intendimus et quia
tarde generatur et membris assimilatur. In grossi-
grossities intelligitur. siccitas et sue
duricia et obediendi longinquitas
licet ex siccitate sua velocius sint membris
assimilanda. viscosa ergo in humoribus sint
grossa et in nutrimento essentia grossa
et in corpulentia sua et in nutrimenti substantia
sunt dura. quorum nutrimenta in substantia sub-
tilia. palam ergo est quod subtilitati grossitiei
in grosso non est subtilium viscositatis in
viscoso

Fructus generaliter dividuntur in duo.
Aut enim terrestres sunt communiter sicci diu-
ti diu permanentes propter quod reservati sunt ab
arboribus suis sicut triticum ordeum et similia
que vocantur grana. Aut molles teneri
qui propter ab origine sua separantur non
durant quin putrefiant sicut melones mora
et similia mala citrania. Hi autem proprie di-
cuntur fructus. quorum qui molles fuerint
et teneri non diu permanent propter quod fuerint
collecti. et parum corporibus dant nutrimen-
tum. et non diu permanet in membris nisi tan-
tillo tempore quo dissolvitur et emittitur cum

sudoribus et urina Unde velociter a corporibus
eorum egestia emittuntur maxime si sunt pondera
ta et sapore intensa. Hec peiora sunt
quam non saporata Sapore enim non habentia in
hiis sunt subtilissima Unde fit eis ut velociter
penetrant venas et tota membra lavativa
In sapore vero intensa in humoribus sunt grossi
ora et ad penetrandum venas grossiora Inte
stina enim mordentia cogunt ea expelli an
tequam perveniat ad venas Ceterum enim fructus
et si mala nutrimenta largiantur ex citius
in corruptionem mutant et putredinem et infla
tionem et eructus generant maxime si ad di
gerendum morentur. Unde non sunt innativa in
laborantibus in nimio estu et longa via Hec
enim toti infundunt corpus refrigerat et te
pore humectat. maxime si cum hiis temperantur
cum aqua frigidissima refrigerantur. Ex humecta
tione humiditate naturali Refrigerationem vero non
habent tantam ipse ut forti calori repugnare
valeat. Ideo ea refrigeranda sunt extrinsecus cum
aqua frigidissima vel nive ut calori fortiori repu
gnet et estatis et splendoris calorem refrigera
ret. Qui autem fructus grani sunt et terrestres
super originem suam desiccati et diu permanen
tes proprium sunt calidi sicut duobus modis Qui
dam enim colliguntur virentes non perfecte siccati
sunt faba cicer et similia Quidam vero in sua
origine desiccati permutantur perfecte. Sed talle
tamen non bene sicci in digerendo et generando
sunt cito in velocitate fructuum virentium et
siccorum perfecte siccatorum sunt medii quia contingit
quod adhuc quandam humiditatem aque retinet
Ideo ea generant in stomacho superfluos humores et in inte
stinis ad digerendum sunt duri faciles in
flationes et eructus et si sepe comeduntur
humores acredinem et similia generant Sed et
in stomacho perfecte digeruntur non tamen meliores corpo
rum perfecte vitam ab eis alitur. neque bonum
sanguinem generant sed flegmam et ventositatem
Qui autem perfecte et secundum quod oportet siccati sunt
et duri meliores sunt et laudabiliores. Ra
tio quod artificialiter fieri etiam ex in
dustria facit. cum adhuc in origine sua
sunt perfecte siccando et exsiccando et humidi
et grossiori superfluitatem quam habere non
debuerant auferendo. et ideo sunt velo
ciores in sanguinis mutatione et meliorem
assimilationem. tamen ventositatem habent naturalem
inseparabilem Unde artificialiter auferendo
est aut perfecte macerando fricando et
exsiccando aut elixando vel assando quod
perfecte explanabitur in xi° libro huius li
bri. Ex quibus quidam fructus sunt dulces. quidam
stiptici quidam amari quidam molles et similia
Generaliter
sunt physici quod omnes fructus terre na

scentium ex subtiliori substantia humorum ad eos
venientium sunt Dicunt enim omnia confirmata
in terram radicantia humiditatem aque et eorum
terre sibi sunt trahentia. que scilicet sive complexiona
sunt similia Unde sui constituendo sunt nutrimenta in
fusa autem et inflata fiunt et terre infigun
tur a quibus quedam radix egreditur que eis
ad nutrimentum alicuius arboris esse prohibetur. quo
niam sui nutrimenti a terra exurgat confortan
tur autem et augmentatur calor solis sibi attra
hunt subtilissimos humores ad nutrimentum sui
venientes et sursum a terra evocat quanto
magis autem calor solis in eis augmentatur
et confortatur humiditas illa desiccatur Unde et
magis attrahit et quanto magis attrahit plus
excitatur quod in parte terrestre fit et in parte ae
rea quanto magis humores augmentantur
calore naturali intus et extrinsecus aereo extro
quatur et ascendendo allegerant et ramifi
catur et frondescunt. et quanto plus calor
aereo confortatur rami eius confortantur et indu
rantur. et foramina in cibus trahuntur
dilatantur et efflorescunt et aliorum fructuum
sicut in animalibus videmus cum in pueritia comple
antur. meliorum enim compago perficit et po
ri dilatantur et firmat perfecte complentur
tunc enim necessarie in eis sunt complexio
nes diversa parte habes operante ffrugiferas et
in omnibus terrenascentibus Cum autem fructus
terre complentur cum subtiliationibus in globo
ei venientibus tamen exorti a terre sunt pon
tositate in multis proprietatibus diversis mu
tantur secundum diversam generationem nature Sicut
iam diximus in frugibus. Ex quo de terrenascen
tibus infra caloris temperamentum transierit
et quasi ad rectitudinem propriam pervenerat
Cum humores sint subtiles et aquosi a
ponticitate sive sapore scilicet in magis saporem
mutantur Cum autem calor tractus sit hiis
et humores sint viscosi inter grossum et
subtile medii. fructus inde confertim in ali
quandam saporositatem sunt mutandi Cum autem
calor augeatur et confortatur et in mediocri
tate et temperancia deducitur quasi cale
scat in ii° gradu humoris. et humores sui inter
subtile et grossum mediantur et in dul
cedinem mutantur Cum autem calor progre
ditur parum quasi in fine ii gradu et humores
subtiles et acri sint in unctuositate
sunt traducendi Ex si calor plus transie
derit et humiditas fit prima inter grossum
et subtile medius secundum terrestri nature
virtutem humores hiis fructuum calefiunt
et in viscositatem et salsitatem transeunt
Calore autem excedente et ad tertium
gradum tamen pertingente humiditate parum et
grossa et terrestri existente fructus in

amaritudinem mutatur. Si autem adhuc plus
infrigidaverint et usque ad igneam impressionem perve-
nerint, tunc in [illegible] humiditas autem est purissi-
ma et siccissima, fructus in acuminem et acetosi-
tatem traducuntur et mordicativam siccitate aut
terrenascentibus durante et in [illegible] permanente
humiditate aut permanente inter subtile et
grossum mediocri, et quandam viscositatem habente
fructus in sapiditatem et dulcedinem traducuntur
medii. Et si siccitas infrigidaverit et usque ad me-
dium siccitatis [illegible] perficit humiditas vero multum
subtilis aquosa fuerit, sed tamen aliquantulum ter-
restris, fructus in acetositatem mutabuntur.
Si vero frigescens in fine [illegible] pervenerit
et humiditas purissima inter subtile et grossum
media, fructus in stipticitatem mutantur.
Et si siccitas ad finem in [illegible] perficit et humi-
ditas grossa sua terrestris ut fiat perma-
nens fructus in terrestreitate et sua potentia
et sue originis appropinquat sapori, ut glan-
des amittentes ponticitatem et retentis sapo-
rem propter sue originis sapiditatem. Unde et
canna melli et alia plura dulcissima non in
terra nascuntur frigidissima quia dulcedinibus ca-
lor fortis in [illegible] est notitie ut sunt
nutrimentum et humores et coagulentur. Palam
igitur est quod virtutes fructuum originibus suis
sunt vicine, sed tamen calidiores et siccioresque.
Unde et subtiliores originibus suis eunt, te-
stante autem hic nutrimenti sui subtilitate. Non enim
alimentum suum est aliud quam quod de terra subli-
venit subtile. Calor quoque et siccitas sunt
quae terre ab humore elongantur, et calor ae-
ris eis magis donatur. Ideo quod omne semen
fructuum subtiliat magis et mundificat et
plus agit quam sic radix originis unde nascitur.
Hic autem intelligitur ex semine papaveris quod fer-
gens minus movent quam illud unde oritur. Non
enim tantam dormitationem et tantum somnum
inducunt quantum sua origo. Unde lac quod
ab origine sua educitur et opium vocatur for-
noris [illegible] est in somno faciendo [illegible]
de lactuca et pluribus. Que autem de ramusculis
plantantur, ut ligna illa terre inseran-
tur infundunturque humectationibus influ-
entibus intra terre radicantur. Que radi-
ces tamen eis perstiterunt qualitatem et etiam in nu-
triendis animalibus per eas enim nutriuntur.
Virtutes autem humores in illis lignis an-
[illegible] et caliditate naturali intrinsecus et aeres
extrinsecus extorquentur inflamantur per eos quasi de-
latum. Unde et frondescunt florescunt et fru-
ctificant. Que autem diu fructificant sicut
olive et cerasi et plura diutius in terra durant
non marcescunt, quia de humoribus terrestribus et
grossis et ad dissolvendum et ad exsiccandum
duris sunt nata, ideo quod et diu durant

in aqua ut non marcescant. Que vero
velociter crescunt et fructificant sicut pe-
ra mala et plura parum durant infra quia
de humoribus subtilibus et rarioribus et ad dis-
solvendum paratis sunt orta. Si autem intelligere
quare quidam fructus duri et firmi, quidam
molles teneri, quidam vero mediocres sunt,
dicimus quod humores fructus nutrientes di-
versi sunt sicut diximus, quidam enim terrestres
sunt et grossi, quidam subtiles et aquosi,
alii leves et aerei, alii horum medii. Quibus
ergo fructibus terrestres dominantur humo-
res duri et sicci sunt eorum coagulationes, sicut
coagulationes ossium in animalibus qualis [illegible]
inveniuntur et pluribus. Si autem terrestribus aquo-
sitas miscetur parum et aquositas modum
excedat, coagulum fructuum fit mediocriter
sicut in animalibus carnes humidis, sicut est videre
in malis citoniis et pluribus. Si autem aquo-
sitas terrestreitate humidet nimia, coagula
tenera fructuum mediocres erunt, sicut pingue-
dines animalium ut patet in ficubus et pluribus. Et si
terrestreitates plus minuitur quantitas et hu-
miditas subtilis sit aquosa, sed tamen aliquantu-
lum viscosa continuatur fructus et quasi
humidus coagulata efficitur, sicut in moris vi-
demus et pluribus. Humiditas autem si fuerit
viscosa inter subtile et grossum media, et
a terrestreitatibus elongata efficiunt et plon-
gatur ut nuga et plura, ideo quod nuga est
longa, quia humores in grossitie medi-
ocres sunt effluentes et infusi sunt descen-
dentes. Et si humoribus viscosis pauce miga
nt aerea et generaliter levitate aeris superi-
viscositate non cogitur descendere infusus, et
ab omnibus suis equaliter movetur, unde et
rotunditatem efficit. Reprehenduntur tamen ab
dicentibus quod inveniunt galla est rotunda
et glans oblonga, cum tamen humores utri-
usque grossi sint et terrestres. Respondemus
humores galle parce terrestres sunt et grossi,
ideo adimatur partes sue et continuatur et
rotundantur. Glandis vero humores inter sub-
tile et grossum sunt medii quod eius indicat
saporositas. Unde humores sicut effluentes
eam elongant.

Constat
ex verbis libri mei huius quod universa
arborum et rerum terrenascentium ex inter
sunt elementis. Humores enim eas nutrientes
a terrestri quantitate et aquositate effluentes
et aeris levitate regunt quod subtilitate non
sunt expertes. Quarum esse arborum ali-
qui sunt equales in humoribus fructus nu-
trientibus, aliqui diversi. Si ergo fructui
terrestris et grossa similiter ducitur humores
non subtiles et aquosi miscentur quantitate

poris leviter penetrat intrinsecus et ibidem coagulantur et ossa constituuntur. Cum autem nulla in temperata et spiritualitate sint carentia cum parte terrestri, unde que nutrienda erant gignuntur ventuositates et spiritualitates cum parte terrestri et adunantur in medio austeri partis terrestris qui locus proprius est eorum ut stadium dorsi, sicut in animalibus videmus quorum medulle inter ossa continentur. Unde et omnia nascentia que ossa sunt habentia ex ossibus suis possunt generari. Pars enim ventuosa et spiritualis que intus continetur idem eis quod sperma in animalibus generandis facit, et hec est causa ossium et eorum que ab ossibus sunt generanda. Ossibus coherentia partim aeree partim terrestris substantie adimpletionem habent que levia faciunt ea et natatilia. Cum autem humores grossi et viscosi inveniuntur, grossitiem et viscositatem habent pertinacem, ideo quod supernatat et in extremitatibus se dilatat, et calor solis desiccat et cortices facit et generat. Partes vero ventuosa et spiritualis quandoque fructus generant. Cum ossa ubi lateant non reperiant, per totum corpus intrinsecus se dispergunt. Unde omnes fructus ossa habentes ex ossibus suis generantur, qui si non habent, necesse est ut ex radicibus et ramis arborum generentur, sicut nobis obviam possit. Quare quedam arbores habent caducas frondes, quedam vero non; quedam rotundas, quedam longas, quedam fissas, quedam non. Videmus frondium ab arboribus cadentium causa est ablatio caloris. Cum igitur frigora in hyemali tempore extrinsecus dominentur arboribus, calor fugiens sibi contrarium latitat in radicibus, qui cum ibi augmentatur a superioribus ramis et extremitatibus sibi humorem trahit funditus ut multitudo sui caloris temperetur ne inferiora incendantur. A superioribus ergo humore suo fugiente necesse est frondes cadere. Dicunt alii hoc ut calor inferiora petat omnibus ubique est et communis arboribus, sed quibusdam contingit cadere, quibusdam non. Dicendum est quod duobus modis specialiter fit. Uno quia radices sue naturaliter habent fortem virtutem trahendi, sepe humores a terra, et tante multitudinis sunt et complexionis ut multa humiditatis quantitate qua a terra simul sugerunt servare possint que ad regendum calorem sufficiunt ipsum, ne oporteat a superioribus auferatur ramis; ideo quod frondes non cadunt, quia non eis aufertur sui nutrimentum, sicut frondes palmarum. Sunt etiam arbores que radices habent crassas quibus non sufficit quod terra eis administrat, quia ita pauperrime ut velint nolint ad refrigerandum calorem expectant naturalem a superioribus, et sic fuit causa casionis frondium. Secundo vero modo quem diximus quia

quedam arbores oriuntur ex arboribus subtilibus raris frondibus cito dissolubilibus sicut mala granata et similia, quedam de humoribus grossis terrestribus continuis ad dissolvendum durans. Que autem de subtilibus fiunt et cito dissolvendis, virtute appetitiva que est in radicibus quicquid a ramis sibi trahit facile sibi ducit propter sui levitatem et subtilitatem. Quare sepe sugit sibi et facile, et cogitur inde frondes cadere. Unde et huiusmodi arbores parum in terra sunt durantes. Que vero humidum sunt grossiorum terrestrium, quia etsi virtutem suam appetitivam in radicibus manentem habent, non obedit in humoribus qui in ramorum sunt extremitatibus propter grossitiem et sui terrestritatem resistentem, neque potest violenter abstrahere nisi quod inest subtile. Humor autem pars remanens frondibus nutrimentum ne cadant prebet; ideo quod arbores iste diu in terra sunt durantes sicut olive, ebenus et similia, quod visu potest perscrutari. Plurimi enim per medium sensum si partim subtili aqua partim grossa infunditur, sicut supra perpendere et sensibus, et ultra quod pars soli siccanda exponatur, subtilis aqua infusione cito desiccabitur. Quare autem quedam longa quedam rotunda folia habent, alimenta frondium et humores eas nutrientes sunt causa, quia alimenta quandoque subtilia et levia sunt, aliquando grossa et gravia; humores similiter aliquando liquidi, alii fluidi, alii leves et aerei. Si igitur materia subtilis sit et levis, humores vero liquidi et fluidi, moventur in sursum levitate, deorsum vero humores liquiditate; sic quod frondes dilatantur et elongantur. Si autem materia grossa et humores subtiles, gravitas materie ex sua grossitie ne sursum ascendat; humores autem circumfunduntur subtilitate sua per circuitum, et ita rotunditas fit rei. Quare autem fissa sint vel integra, siccitas et humiditas causa sunt. Ubi vero frondibus siccitas dominatur, calore solis magis desiccate scinduntur. Ubi humiditas superest calori, repugnat et ideo integre remanent frondes.

Grana duobus modis

Grana plante aut ex naturali forma aut ex artificiali possident. Ex naturali reperiuntur: quedam enim continua solida generant grana farine multum habentia et paucum furfurem; quedam tenera rara levia, in farina pauca, in furfure vero multa, et sunt mediocria. Que vero sunt continua solida grana multum farinosa et parum furfurea, calorem naturalem sugunt intrinsecus ratione continui contrahentis et humiditatem ... fugisse. Naturale vero ... repetisse. Ideo quod nutrimentum ... est in multe quantitatis. Forte dicunt

a membris dissolui / ad confortanda ergo mem-
bra hec species est optima plus quam in sa-
nitate regenda et custodienda chemitrefem
confortandis noncupe sunt ubi grossi et ad dis-
soluendum dure. Regimento uero custodien-
de sanitatis leues ubi faciles actioni nec
obedientes quantum oporteat dissolubiles. Que
aut grana ulterius temperamentum sunt grandia
rara tenera. in farina pauca in furfure
multa significant humiditatem superfluam. Unde cal-
naliter rottione sua non expleuit. Ideo quod
cauendum est ne cibum nouellum ad accipi-
endum nisi aliquantulum superfluitatem istam
amittat. calorem acris hic facientem. humida
enim et viscosa pericibus sunt. Intelligitur
aut quoniam calor acris hic explere possit siccio-
lares in quantitates extremitates mutetur et co-
tinua sint et uita. Quamvis in vii mensibus
quedam in anno integro quam in antiquis
dilhemes duxit quod G. confirmauit. Grana
uero nouorum magis ante vii menses nutrimenta
grossa sunt et viscosa ad dissoluendum dura
sed tamen quamvis bene digesta sint multum dant nutri-
mentum et a membris dissolui sunt dura. Unde
eorum nutrimenta tam ad membra confortanda quam
in sanitate regenda uel custodienda sunt me-
liora. inueterata uero sed non corrupta in nutri-
mento sunt minora. ad digerendum et a membris
dissoluendum faciliora. Ideo quod in sanitate
custodienda meliora sunt. quam ad membra con-
fortanda. Inueterata autem et humiditas sue
per subtilis deserit sicciora sunt quam oportet
erat. et ideo illaudabilia. Que aut uetu-
statis modum excedunt ut et saporem et odo-
rem amittat naturalem. suam humiditatem subtili-
alem maxime significat esse deperditam. et
peiora inde sunt quam nouella. et si sint
inflatiua et viscosa. sed tamen non omnibus
hominibus illaudabilia. precipue humidis ut
desiccentur. Que aut per nimietatem uetustatis
tota deserit subtilis humectatio et odore
et sapore grana fuerit. Que aut frangan-
tur. et quasi puluis terreus confundatur pes-
sima sunt omnibus modis animalibus. Unde
G. Queruntur grana in odore pessima
in sapore abhominabilia. nutrimenta eo-
rum sunt omnibus modis abhorrenda. Vel quod
natura ex qualitate sui saporis recusat ea
digerere. Unde et cruda remanent et corru-
ptibilia. Vel quod sanguis qui ab eis ge-
neratur siccus est et pessimus melancolicus et
venenosus. Unde G. Que magis grana
per tam longa durant tempora ut suas expi-
ant naturas. nutrimenta et regende sanitati
sunt contraria. Secunde aut sunt. Que uero
inter hec duo sunt extrema sunt media in
sua actione et passione et sunt temperamento

et mediocritate perfecta. inter subtilitatem et ua-
liditatem et digerendi uelocitatem et tardita-
tem se habentia et ideo laudabilia sunt et opti-
ma in confortandis membris et sanitate cu-
stodienda. quod non uelociter nec obediunt ut dis-
soluantur ante ubi digestionem. neque naturam
in tarditate digerendi fatigant. sed propter
actionem suam et passionem mediocres faciunt.
Unde G. Que magis grana ualent sunt maxima
uel parua. sed tamen grana ad mastandum dura
sunt magis farinosa quam furfurea. et multi-
bilia et membrorum confortatiua ut potest ad
digerendum dura et ad dissoluendum longa
Rara tenera et leuia in farina pauca
furfuribus multa. parum nutriunt. sed sanitati
custodiende bona sunt. facilius enim digerun-
tur et a membris cito dissoluuntur. Media
utrorumque et membris confortandis et sani-
tati custodiende optima sunt. In suis ergo
actionibus grana talia temperantur. Grana
uel semina uel quelibet sicca pluries uolu-
eris infunde infundenda. elixa elixanda
assa assanda. quod uelociter inflantur et duri-
tiem suam amittunt laudabiliora sunt non o-
bedientibus et in duritie uel siccitate. Velocitas
enim actionis est signum perfecte actionis caloris
naturalis in actione sui. dum in energia sua
fuerit. et quod mundificata sunt de omnibus
acquitalibus superfluitatibus suis. Unde et tantis-
per et usque ad interiora sui calor et aqua
penetrauit. hec digestionis sunt in stomacho et esse
uelocioris et mutationis in sanguinem et me-
brorum assimilationis facilioris. neque solum in
his bona sunt. sed et eorum laudabile est nutri-
mentum. quod cumque facile digeruntur sani-
gnis est laudabilior qui inde generatur. Unde
G. Nullus cibus est utilior in laudabili sangui-
ne generandis quam qui perfecte digeritur in stomacho. Si
si digeritur bene. in epate quam perfecte. quod non pre-
sit nullum quod restat. quod in membris etiam per-
fecte digeritur. et membris uelociter assimilatur
Talis est intelligendum de his que extra corpus
preparata sunt. ratione elixationis assa-
tionis. Hec enim bene et perfecte cocta contrite fa-
cile dentibus masticantur et in stomacho digerun-
tur. Sicut uero patet ex his que in natione nate
uidentur. Multa enim natura preparat qualiter appa-
rere non oportet. sicut lac in mammillis et
fructus in arboribus. Que grana in sua
duricie et siccitate cocta elixata uel assa-
ta uel infusa permanserint superfluitates
humorum crassarum viscosarum se habere
innuunt. in quibus subtiliores et digerendi
natura deserit et ideo substantie eorum terrestris sit
et crassitie sunt partes earum sunt ut et ut
coria nodum apparata. Unde nec calor neque
aqua ea penetrare potest. hec sunt illaudabilia

neque in sanguinem nisi difficile mutabilia
sunt. Sed tamen in cibis naturalem actionem suam exple-
at sunt corruptibilia. et in grossum flegma con-
uertibilia que per intestina inferiora sunt maxime
maxime accepta ab hiis quorum corpora sunt
desiccata sicut senioribus. et ex egritudine exeuntibus
unde G. De granis assandis elixandis et co-
quendis de ordeo siue tritico dixit cum hec
sunt apparanda iusta ubi coquatur oportet ut
pista et cum siccari foco coque ut moueas
donec fiant bene cocta. Si enim moueris extra
eorum calefacit et interius tamen cocta sunt
. G. Omnia grana assata ex tostitate su-
a et inflationes amiserunt. Sed tamen dure sunt di-
gerenda et grossi sunt nutrimenti. Dixit Ser-
sam zophe. quod G. in hoc loco iterat cum alibi
iam dixisset. Grana elixa uel assa que celeri-
ter digeruntur. et que multum fiunt inflatiua
non preparata sunt inflatiua et in stomacho et in epate diffi-
bilia. Respondemus G. in hoc loco grana assata
et non inflatiua comparat hiis que sunt elixa et in-
flatiua. dicens assata. et si non sint inflatiua
ad comparationem tamen elixarum et inflatiuorum
sunt duriora. In alio uero loco assata et si
non sint inflatiua assatis et inflatiuis sunt ce-
leriora ad digerendum. Aliquid enim unum quodam
comparatur duabus diuersis rebus et cum corpo-
ra non mutetur ad quod comparatur tamen diuersatur
ut hic relatum ad patrem est filius ad filium
non pater. nec tamen unum est pater et filius neque
unum est filius et pater. Item et in hoc loco non
est mirum si assata et non inflatiua comparentur
elixis et duriora inueniuntur ut assata et
non inflatiua assatis et inflatiuis duriora
dicantur.

Cortices granorum ad
comparationem farine duriores sunt ad di-
gerendum. doloris et inflationis generatiui
quia sunt causa frigiditatis humiditatis et ...
... siccitatis et ... Unde eorum nu-
trimenta sunt illaudanda. Sed tamen diuisa ... quando
enim sunt farine applicantur. ... tritici
... quidam uero furfuracium sunt cortices leuium
et faciendum. Cortices enim leuium ... sui
subtiles sunt. Medulle autem ... sua et
stipticitate stiptice sunt. Cortices uero faciendum
stiptici sunt. Medulle uero ... causa ra-
ritatis et lauationis sue. Qui autem corti-
ces medullarum naturis sunt ... sunt lau-
dabiliores. contrarij autem illaudabiles et pes-
simi. et ad generandum torsiones et inflationes
proprij sunt. quod discordat medullarum et cor-
ticum nature. Altera enim laxat et dissol-
uit et exscreat altera constringit ut ... stringat
... Farinacium nata in duo diuiditur. Alia enim
uiscosa et grossa naturaliter. Alia artificialiter
quod omnis farina multum in ultimitate

malaxata et si a uiscositate remota fuerit
nichil farina. ex arte tamen sibi uiscosita-
tem comparat. farina uero naturaliter uiscosa nisi
tamen est mutata, et uiscosum sanguinem generat.
Artificialiter uiscosa nunquam mutet et semper
sanguinem generat. perfecte uero molita et cri-
brate et corticibus mundata meliorem ad
mutandum in stomacho. et ad uenas totius cor-
poris penetrando facilior et membrorum cum
corporis nutribilior. Que uero non bene
molitur neque mundatur non ... sunt uidelicet
quod ... non cito admisceri sunt ut in stomacho facile
digeritur. Unde est dura ad penetrandum uenas
et tarda. Velocius tamen exit sicut fuat indigesta
duplici ex causa. Prima quod non digeritur. neque per
uenas penetrat. Ideo quod in intestinis remanens
... ea expellens ut expellat foras. Al-
tera quod furfura cum sint celeriora mouentur
ea expellat intestina.

Fructus generaliter
in duo diuiduntur. Aut enim siluestres sunt
aut domestici. Quorum singuli in alios du-
os sunt diuidendi. Aut enim bene et perfecte in ar-
bore sua sunt maturati. aut immaturi inde
collecti. Peiores uero et ad nutrimentum illauda-
biliores sunt qui in arbore sua non maturescunt
maxime si sint siluestres. Cruditas enim
dat eis siccitatem et grossitudinem. G. Fructus
inquit crudi et immaturi pessimi sunt et illau-
dabiles et maxime siluestres. Qui uero molli-
ores et maturiores maxime domestici sunt lau-
dabiles. Constat ergo quod fructus domestici lau-
dabiliores sunt. quorum cortices subtiles sunt
et molles. humiditate enim similem in ...
esse subtiliorem et leuiorem cito penetrante
uenas. et aerem nature ... Ideo
fructus laudabiliores sunt ceteris fructibus corti-
ces habentibus que sunt hiis siccis. G. Quo-
rum fructuum cortices sunt molliores. cortices
duros habentibus sunt laudabiliores. et ideo qui
fructus bene maturi sunt non bene maturis me-
liores erunt. quod facile digeruntur et a uentre
cito dissoluuntur. Non maturi sunt contrarij
et stiptici. maxime si siluestres fuerint. Ideo
omnis fructus sunt mali. ... ...
fructus parum nutriunt et illaudabiliores sunt
in nutrimento. parum quidem ... nutriunt
propter tenuitatem et molliciem a membris cito
dissoluenda. et non laudabile nutrimentum pro-
pter ... in corruptionem putredinis
Unde G. Omnes fructus parum et malum dant
nutrimentum. Si enim digeruntur sanguis ge-
neratur qui facilis est ad corruptionem putredi-
nis adduci. Unde et inflat et grossitudinem huiu-
scemodi generant. Ideo quod a stomacho et intestinis diffi-
ciles dissolui et maxime si cito non sint dige-
sti. Si enim non digeruntur in malas qualitates

mutatur que veneris vomatur. Propter si post cibum accipiatur. Qui vero fructus grossiores et spissiores corticem habent [illegible] sunt cortices molles et teneros habentibus peiores sunt quia duriores et grossiores cortices substantiam grossam et terrestrem continent, in stomacho diu digeri [illegible] ad frigiditatem convertibiles. In stomacho [illegible] et exinanito [illegible] cito convertuntur in putredinem et ventositatem in stomacho [illegible]. Omnis enim fructus corticis terrestris non caret [illegible] et ventositate naturaliter. Ventositas autem et [illegible] ad convertendum in frigiditatem et [illegible] colica sunt plures et in putredinem et [illegible] remedia [illegible] ratione superdicta. Item Ga. Qui fructuum [illegible] cortices habent duros et siccos peiores sunt nutrimento sicut amigdale nuces et nucelle et similia maxime si sint silvestres, quia sunt sicciores et ad digerendum duriores propter autumni [illegible] a calore aereo mutuatur. Propter si non in arboribus suis bene maturati fuerint.

Oportet vero in fructibus comedendis ut mala citonia et [illegible] [illegible] temporibus nisi cum magnus labor comitatur vel [illegible] nimio vel estu fatigat[?]. Corpus tunc [illegible] est [illegible] siccitate corporis et calorem sui refrigerare, quando sint bone et humide dare fructus sicut mora pruna [illegible] ficus [illegible] cucumeres [illegible] melones et citrulos fructus humidos. Non tamen [illegible] extrinsecus refrigeratorie appetetur ut [illegible] laudatur et aliquando aqua infusa [illegible], quia tunc calori repugnat [illegible]. Non enim habet naturaliter [illegible] calorem stomachi et [illegible] refrigerent [illegible] temporis [illegible] frigidissima sive nive refrigerent fructus ipsi [illegible] vero [illegible] est omni tempore [illegible] et si [illegible] sit naturalis, sed tamen considerandum [illegible] temporis et consuetudinem utriusque hominis sicut si non consuetudinaria fuit nix in [illegible] aqua. Sic enim non fuit nix consuetudinaria multum est fugienda et si etiam corporibus iuvenum non appareat tamen nocumentum [illegible] paulatim se adunat [illegible] non sentiat, exeuntes autem a iuventute et subeuntes senectutem in multos et diversos morbos incidunt qui incurabiles sunt et dure in visceribus [illegible] nervis. Nix enim [illegible] membra [illegible] debilia vel multum sensibilia.

Herbe generaliter in duo dividuntur. Aut enim silvestres in altis locis nascentes et siccis, aut domestice in ortis crescentes vel locis aquosis et humidis. Domesticarum nutrimenta meliora et magis digestibilia et facile penetrant venas, sed membris assimilari tardius, quia cito membris assimilantur[?]

quaedam debent habere siccitatem ita ut facile coagulentur. Silvestres ad [illegible] domesticarum sicciores sunt [illegible] ad digerendum duriores et ad penetrandum venas tardiores, sed tamen si bene digerantur cito membris assimilantur et siccitate ad coagulandum [illegible]. Unde Ga. Silvestres herbe in nutrimento sunt male ex amaritudine et siccitate fortitudinis propter. Herbe et olera que in siccis locis et calidis nascuntur nutrimenti sunt sicci, ad digerendum duri, ad penetrandum venas tardi, sed tamen [illegible] siccitatis sue virtutem sunt in membrorum assimilatione. Humidis in locis et terra [illegible] ad digerendum et ad penetrandum venas faciliora sunt, sed tamen humiditatis causa ad assimilandum membris dura et [illegible] que generat utraque subtilis et aquosa est et cito a membris dissolvendum. Unde horum nutrimenta prava sunt et illaudabilia, et utraque sunt silvestria et domestica in [illegible] et [illegible] sunt [illegible] maxime si in intestinis et stomacho [illegible]. Unde Ga. Que naturaliter sunt dure et molles sunt [illegible] faciles sunt ad digerendum naturaliter tenere si [illegible] fuerint dure et ad digerendum tarde [illegible] videre. Unde de nutrimento herbarum pauca in corpore veniunt laudabiles, vero herbe in bonum sanguinem convertendo sunt lactuce quia sanguinem generant [illegible]. Secundo loco a lactuca sunt [illegible] bliti portulaca herba [illegible]. Adhuc aliter dividuntur herbe. Sunt enim quarum tota substantia super terram eminens est ad manducandum bona [illegible] frondes et rami sicut lactuca [illegible] caules et similia. Sunt etiam quarum tota substantia est bona, sed tamen tota sua nutrimenta sunt sub terra in radicibus sicut [illegible] radices [illegible] rapule et similia. Causa quia natura plus ramos et frondes nutrire studet [illegible] confortat ut faciat bonum nutrimentum. Radices vero ad superfluitates faciendas in quibus rami sunt maiores et longiores et fructus multi, et aliquando in solis radicibus [illegible] natura quas confortat ad maiorem et meliorem substantiam [illegible] frondibus et ramis mittit superflua sicut in animalibus agit natura que superfluitates [illegible] sunt expellit ad exteriora et quandam superflua generat sicut cornua lanas pilos pennas in piscibus squamas et similia. Unde etiam nutrimenta piscium squamas habentium meliora et laudabiliora squamas non habentibus sunt. Superflua enim ad squamas expellit natura et ita alios de ipsis mundificat. [illegible] herbe non in omni [illegible] tempore et si sunt magne. Rami vero et frondes in vere tamen necessarii [illegible]

crescunt atque florescunt. Omnes ergo herbe quarum radices sunt mutabiles complexionata non habent nutrimenta. Quarum vero complexionata non mutantur radices non nutritive sunt sicut [?]. Non enim radices comeduntur omnium herbarum sicut nec frondes nec ramos comedimus omnium radicum. Dicit autem Isteleus atheniensis: Omnes enim herbe quarum radices comeduntur complexionata habent nutrimentum melius et quarum complexionata maturati radices non sunt. Unde singulas herbas gustu et odoratu oportet experiri, quoniam conplexiones earum rectificemus et bonas a non bonis secernamus. Unde si acuta nascentia invenimus collaudabilia esse intelligimus, sicut dicimus acuta semina fluminis subtiliare et aquosum facere; coliculum vero desiccare et inflare facere, et humores in renibus et vesica petrificare ut lapides faciat. Non saporita sunt collaudabilia; humores enim flavos et rubeos generant, stomachum molliunt, ablactatione faciunt. Pistoria intelligimus complexa ad digerendum dura, quod nisi fiat omnia acuta herbarum nascentia constat esse collaudabilia et radices earum peiores sunt. Radices enim nascentium validiores et sicciores et ad digerendum suis frondibus sunt duriores. Sunt autem diversa acuta in parvitate et magnitudine corruptionis sue secundum magnitudinem et parvitatem in mollitie et duritie, quia quedam sunt in augmento adhuc, quedam vero iam augmentata, sed tamen adhuc tenera, quedam iam desiccare et descendere incipiunt. Que adhuc augmentantur virtutis sunt debilioris, nisi aqua conditur in eis. Ideo que sunt tenera acuta sunt subtiliativa, tamen frondes sunt adhuc multo meliores; frondes autem omnium nascentium naturaliter omnibus suis radicibus sunt minus acute et sicce. Que in augmento sunt perfecta sed tamen adhuc tenera humiditatis sunt causa potius virtute sunt fortiora et a subtiliatione mutata talia faciunt et desiccant. Unde non convenit ea accipere nisi in maxima necessitate medicina cogente ad incidendos humores grossos in corpore. Dum coquuntur autem elixata aceto et aqua mixta ut sua mitigentur vel oleo acuminia. Que iam desiccata et indurata a nubibus et imbre remote a calefactione enim ad inspissationem et ad unitatem separatione devenerunt. Unde neque radices neque frondes sunt tolerande. Nascentia enim non saporita humiditate abundante sibi repugnant. Ideo quod earum frondes peiores quia humiditas frondibus naturaliter abundatur stomachum emolliunt, ablactatione faciunt, humores flavos generant. Est ergo notandum in generandis humoribus maturis ut bonum saporem accipiunt vel oxymelle aceto et forti in principio vel in mixtione earum desiccati admixti cinerum et similibus, quoniam ablactatio et fastidium auferatur. Item nascentia aliter duobus modis sunt dividenda. Aut enim in terra siccissima et macerosa sunt, thymum vel saxifraga, hyssopus et similia. Aut in terra molli humida et aquosa et putrida sunt fungi et similia. Que in terra sicca et lapidosa nascuntur meliora et laudabiliora sunt ceteris in terra humida nascentibus, ideo quod thymum melius et a corruptione remotius est. Fungi qui in terra sicca nata et pluviali aquis nutrita sunt; fungi in terra molli nascuntur et aqua infecta putrida nutriuntur. Unde Ysaac: Omnia enim nascentia in serpente vel aranee non apparentia neque morsum vel maliquo alio serpente naturaliter sunt peiora. Huius autem fungi sunt peiores propter terre malignitatem et corruptionem humoris quibus nutriuntur. Et qui pessimi maxime si iuxta olivam nati fuerint ut pote nobiliores, quia oliva complexionem et viscositatem et acumine dat eis et ad dissolvendum tarditatem quam nisi ab oliva nutriret et ex sui parte sint mali, quanto peiores sunt dicendi. Ideo sunt causa acutorum morborum et mortifera sunt.

Animalia tribus modis dividuntur. Sunt enim alia terrestria, alia aerea, alia aquatica. Nulli enim philosophi dubitaverunt quin inter elementa omnium animalium arborum herbarum sint exordia, quorum duo sunt levia et sursum petentia, videlicet ignis et aer; duo gravia et deorsum descendentia, videlicet terra et aqua. Utrarumque horum duorum extrema sunt. Unum superius et aliud inferius, et unumquodque habet medium. Superiora vero extrema duorum levium subtiliora et digniora et motu velociora sunt sursum; inferiora vero minus subtilia et digna et ad motum sursum tarda. Media vero horum ab utroque extremorum qualitates sibi sumunt. Superiora vero duorum gravium et si leviora sint ad complementum tamen sui motus naturalis vel subtilius tardiora sunt. Subtilitas enim sua atque levitas prohibet ea ne velociter descendant. Unde et dicuntur gravia quia ad motum tarda. Inferiora vero extrema et si graviora sint et grossiora, tamen ad complementum sui motus naturalis sunt velociora, quia gravitas cogit ea cito descendere. Et ideo dicuntur digniora superioribus extremis, quia velociter complent suum motum naturalem. Horum autem media ab utroque extremitate sua sibi accipiunt competentia. Cum ergo sibi invicem commisceantur et digniora indignioribus immisceantur, gravia cum levibus, frigida

calida humida sicut recentia. Inde quecumque recentia sunt et diversarum diversitatem secundum qualitates diversarum commixtionum in temperamentis et non temperamentis earum multiplicantur secundum proprietatem predominantis vigorem. Que composita sunt ex materia in qua gravia dominantur duo elementa, inde ipsa fiunt que in terra sunt stabilia sicut arbores et herbe. Que vero ex materia in qua ambo principaliter levia fiunt tamen mobilia et motu locali sicut animalia a loco in locum mobilia. Que autem ex materia in qua equaliter mixta elementa dominantur scilicet gravia et levia commixta, fiunt animalia ad modum durica sicut testudo et similia. Unde in testudine quedam sensibile et quedam insensibile habetur. Item animalia ad se invicem sunt diversa in gravitate et levitate secundum loca invicem destinata superioribus vel inferioribus extremitatibus levium sive gravium elementorum contigua. Que enim animalium fiunt de materia in qua dominantur superiora levium et extrema gravium leviora sunt et similia volantia et aerem inhabitantia. Que vero de materia in qua dominantur inferiora gravium et levium extrema debilia sunt mobilia ut sunt reptilia. Que vero de materia in qua levium insunt media erunt inde mediocriter moventia et sunt animalia ambulabilia. Que vero de materia in qua superiora participantur gravium et extrema levium inferiora inhabitant aquas et flumina et sunt natatilia quibus dominatur aqua. Quorum vero animalium complexionis quibus nascentibus seu animalibus sunt vicinates de eisdem se nutriunt atque regunt. Que vero nascentia seu animalia quorum animalium complexionibus sunt contraria fiunt eis inimica nocitiva vel infirmativa. Reprehendimur tamen a sophistis nobis obicientibus quod insunt animalium complexiones nascentibus sunt similes cum animalia sicut diximus fiant de materia in qua elementa levia dominantur, nascentia vero de materia in qua gravia dominantur. Respondemus de suis etiam eos qualitates complexionibus. Cum enim nos duxis dixisse levia vel gravia dominari non negasti quin aliqua non dominantium contrariorum essent in eis. Si enim materia unde fiunt animalia a gravioribus esset aliena unde essent ossa quibus dominatur terrestria et quod forent humida quibus preest aqua et quod haberent virtutem contentivam frigidam et siccam terre, assimilativam et expulsivam frigidam et humidam aque repugnante natura. Cum ergo dicatur diximus non tamen omnia opposita in eis omnino negamus inesse. Non ergo dubium est quin insit animalibus quod nature nascentium applicetur et quod eis noceat aut repugnet. Ideo quedam animalia seu nascentia hominum sunt nutrimenta quedam vero mortifera quedam nocitiva. Unde concordant antiqui quod animalia generaliter in duo dividuntur. Autem

corporibus humanorum sunt nutritiva aut non nutritiva. Non nutritiva vel contraria et repugnantia in caliditate nimio sunt sicut tyria et serpentes et similia vel frigiditate magna sicut aranee scorpiones et similia. Aut nec humane non similia sed non repugnantia sicut ycineus vulpes lepus et similia, quorum nutrimenta sunt pessima sed tamen non mortifera, hec testatur quantitas odoris sive carnis et virinitas fetoris. Unde G. Co. in animalium carnes sunt graves vel fetentes sunt humanis complexionibus dissimiliores. Quorum non similiter humanis naturis sunt virimoces. Carnes ergo quedam humana nutriunt nam que complexioni sue sunt vicine sicut porcine agnine edulie. Quedam sunt mortifere sicut supradicta. Quedam sibi sunt medie refragantes vel calefaciendo vel temperantia ut hircine leporine et similia. Nutritive in duo dividuntur vel enim silvatice vel domestice sunt. Silvatice calidiores sunt et sicciores, sed tamen mixte habent proprietates quandam laudabiles quas in domestica ex caloris aeris inhabitant et dominante siccitate sue complexionis desiccat calefacit subtiliat sanguinem et alleviat. Secunda ex puritate herbe et aque quia pecu comedit et bibit, unde fit ei pinguedo pura ex superfluis humiditatibus minuta. Tertia ex sui siccitate nutrimenti fit durities carnis et aufferatur quantitas odoris, testatur hoc diuturnitas sue permanentie ne possum ... occisi raro eius cito putrescat. Quarta ex multitudine sui motus et laboris unde corpus rarefiunt et plurima sua humiditas superfluis consumitur, ergo caro sicca et dura et ad penetrandum venas dura. Unde nutrimenta sua partim sunt bona laudabilia partim illaudabilia. Laudabilia duobus modis fiunt. Uno quod si bene in stomacho et epate digerantur generant nutrimenta mundificata malis humoribus propter puritatem pinguedinis sue, quod ratione laboris et motus dissipabitur sunt superfluitates sue velociter membris assimilantur et tarde ab eis dissolvuntur propter puritatem sue humiditatis et duritie carnis. Unde ypo. Quecumque animalium et nascentium in calidis et siccis nascuntur locis, calidiora et sicciora sunt et ad assimilandum membris velociora, sed ad digerendum et ad penetrandum corpus duriora. Unde sunt illaudabilia quia caro eorum dura et sicca nutrimenta facit, unde minus sunt saporosa quam domestica. Secundo omnia silvatica animalia non saporosa neque nutrimenta sunt sicut domestica preter campolas que cum sunt silvatica sunt saporosiores et laudabiliores et nutribiliores. Ex nimio enim motu et labore subtiliatur sanguis corporis rarefactus pori aperiuntur humores qui sunt causa quantitatis odoris dissolvuntur quia saporositate quandam habent quam non invenies in domesticis

Unde ipse: caro rapina illaudabilis est neque in nutri-
mento neque in digestione laudabilis maxime si ma-
sculini animalis sit. Sanguinem enim quem generat calidior
est et siccior temperamento nisi non castratus vel
lactens fuerit sive silvaticus. quia in castrato
animalis minuitur caliditas eius et attenuatur
saporosior quam efficitur. lactens vero quia necdum
ablactatur. calor similem humiditatem naturali-
ter adeo ut sua siccitas temperetur et saporitas acqui-
ratur. Unde et bene digeritur et generat calidum et
sicce generationi. Silvatica ex nimio labore et
sepissimo motu et aeris sui subtilitate. sanguis
suus subtiliatur corpus attenuatur pori aperiuntur
de humorum superfluitate. ex quibus generatis eo-
rum est mundificata. Ipse habet insuper proprietates
licet capreolus non imitetur a ceteris animalibus do-
mestica aut animalia saporosiora et nutribi-
liora sunt silvaticis capreolis exceptis. sed mi-
noris sunt caloris et maioris humiditatis
silvaticis. et in laudabiliori non minores proprie-
tates habent. Una quia propter desiccationem sui de-
bitis insipiditati et multitudine sue humiditatis
causa vivere a calore solis eam opprimentis
sub arboribus seu in castris. calor enim mi-
nuitur et humiditas augmentatur. Unde viscositati
et grossiciei causa carnis confert et adaucti-
oni eius ignavie in stomacho et epate digestione
indiget. Secunda quia ex nimia quiete pori
sui clauduntur neque grossa eius humiditas
dissolvitur. Unde et caro mollescit et attenuatur
sed quia nutrimentum eorum facile vene pene-
trantur. Tertia quia cum minime comedat atque bi-
bant pinguedines crescunt et multiplicantur
sic quod superfluitates humorum augmentantur.
Quarta quia propter humiditatem ulteriorem et a-
quositatem eorum carnes emollescunt. testatur
hic quia corporum carnes periculosi putrescunt.
Quia proprietates primum laudabilia. primum faciunt
illaudabilia. laudabilia quia digesta in stomacho et
epate multum nutriunt et sapida fiunt
facile enim venas et totum corpus penetrant.
Illaudabilia quia ex multitudine viscositatis et
humiditatis superfluos humores generant
in stomacho et epate ad digerendum dura et mem-
bris assimilanda tarda. in dissolvendo faci-
lia. membris tarde assimilantur et minima hu-
miditate sua. Omnia enim humida ad coa-
gulandum dura et indurandum quia natura in
desiccando diu laborat. facile a membris dis-
solvuntur quia mollia sunt nutrimenta. Unde an-
tiqui domestica animalia commendabant debet
primo ad plura nutrimenta. silvatica acci-
dentaliter ad multa. Domestica enim et
si multum nutriunt valent quia cito a membris
dissolvuntur membra proprie minuuntur et aliud
cibum ad explementum querunt et sic parum
nutrimenti acquirunt. Inde silvatica vero
et si parum nutriant valent quia dura et a
membris dissolvendo tarda. sufficiunt tamen
membris ut non perurgeantur in cibis querendis
et inde antiqui multum nutrientia dixerunt.
Silvatica ergo animalia bona sunt ad confor-
tandum membra. Domestica ad sanitatem
custodiendam vel regendam si temperate sunt
diuturna. quedam enim in humidis locis et aquo-
sis ~~iuxta omnia sunt superdicta multum nu-
triunt~~ pascentia. quedam in montanis et siccis
locis. quedam in domibus nutriuntur et incrassantur.
In humidis locis et aquosis iuxta omnia
sunt superdicta multum nutriunt et in stomacho et
epate velociter digeruntur et cito dissolvuntur.
In montanis et siccis locis sunt mediocria
in omnibus predictis inter silvatica et domestica
id est quia carnes eorum ceteris laudabiliores et
generosiores sunt et proficiores in custodienda
et regenda sanitate et confortatione et membrorum
assimilatione. Que in domibus nutriuntur et
incrassantur carnes habent viscosiores propter
multas comestiones et sunt nimis corruptiores
et grossiores. Unde et duriores et in stomacho et
in epate tardiores ad digerendum. Attamen bene
digestis multum nutriunt membra confor-
tant et ad dissolvendum de membris indigent
propter grossitiem suam et viscositatem. Unde ipse.
Non solum naturas quorundam animalium scire sufficit
et qualitatem nutrimenti et qualitatem digestionis
in omnibus partibus suis. nisi etiam inve-
stigemus loca et pascua et aerem. [illegible]
ne sit an pecus et quantitate sui motus
atque quietis. De animalibus et eorum diversita-
tibus. quorum quedam maciosa quedam nu-
tritiva sunt satis dictum est. Utrum animalium
nutrimenta sint bona aut mala in digestione
velocia vel tarda dicemus.

Diversitates nutrimenti
de animalibus boni vel mali tarde vel ve-
lociter digerendi dividuntur sex modis. Unus
ex natura sua. secundus ex etate. tertius ex na-
turalium suorum et pascuorum. Quartus ex castratione
et macie. Quintus ex anni temporibus quale
in quolibet horum comedatur. Sextus ex artificio
apparandorum. Cum tamen quod de singulis horum
disputemus de differentiis tamen maris et
femine et neutri i. castrati dicamus. Non
dubitat philosophus quin horum masculus sit cali-
dior et siccior minus quam viscosos humores
et subtiliores quam femina nutrimenti. femina vero
econtrario. Ideo quod omnis masculina caro lau-
dabilior est et digestibilior nisi sola rapi-
na que in feminis melior est quam in ma-
ribus et hic valet quod sit. quia rapina
naturaliter sicca est. masculina autem omni ani-
malium caro est siccior. In rapina autem feribus
causa siccitatis adiunctam [illegible] ex natura sua

Altera ex sui specie, tamen quia masculina carne
siccior rapina est. ideo quia caro sua quam
caro decrepiti animalis est humida, feminina vero
quia naturaliter est humidior temperatur sua siccitas spe-
cialis cum humiditate sua propria feminali et ideirco
laudabilior est et ad digerendum melior. Quod tamen
si lactentis masculus fuit non potest dici illauda-
bilis propter laudabilem humiditatem lactis, femine
vero hircorum multo sunt meliores. Si enim laus lactis
simpla masculos bonos facit, multo magis
feminas et laus lactis et laus femineitatis
facit bonas. Redarguem tamen de vaccis
antiquis. Iste femine in bobus meliores non
sunt suis maribus. nam vacce naturaliter rapi-
nis sunt sicciores. Videmus enim vaccinam
duriorem esse et tardiorem et adhuc nature
inobedientiorem. Cum ergo femine non omnium animalium
similiter se habeant et vacce quia femine in
grossitie et in digestibilitate duplici extra
erunt male masculi autem quanto plus naturaliter ca-
lores in animalibus omnium et in corporali sua specie
meliores sunt in digestione tanto plus mas-
culis erit femina dignior in bonitate. tamen nu-
trimenti non melioris erit. quia humiditas fe-
mine naturaliter siccitatem temperat in sua specie
Unde et bos masculus melior est lactens et
laudabilior non lactente. quia humiditas lactis
complexionem suam temperat. Castrata vero ani-
malia inter complexionem maris et femine mediocria
sunt in specie sua tamen, ideo quia calores sue et
fortitudines femininis sunt vicinatas. quia cum qui-
libet masculus nascatur nobilissimus tamen mascu-
line naturalis caloris sunt fundamenta demptis in
calor deficit et complexio sua. attamen fe-
mine apparuit. quia nunquam calefaciunt masculis
plus femininis. tardius in animalibus. tamen fe-
minis digeruntur. Sanguis autem quem generant
melior est quam quem femine, peior quam quem
masculi nisi tamen in rapinis ut dixi. Castra-
ta autem maris masculis sunt nutrimenti. et fe-
minis melioris bonitatis.

Explecionem ergo differentiis maris
et femine et neutri redeamus
ad premissa et incipiamus a complexione na-
turali. Antiquiore animalium ergo triplex est
complexio. Aut enim mediocris in humiditate et
siccitate est. et hec duplex est. est enim secunda sicut
lactentium rapinarum carnium. est et talia
sicut animalium agnorum. Aut est cui siccitas do-
minatur. que iterum duplex est. Aut enim
talia sicut vetus pecorina. Aut secunda sicut ve-
tus caprina. Aut est cui dominatur humiditas
et hec duplex dividitur. Aut est talia sicut animal
agnina. Aut secunda sicut porcina. Concorda-
tur autem antiqui quod nulla animalia ambula-
bilia et bruta corporis nutrimenta porcinis
sunt peiora. Que autem animalia inter humida

et sicca sunt mediocria in velocitate digerendi et
bonitate nutrimenti multo meliores sunt ceteris
maxime si iuvencula sint non vetera ut la-
ctentia. Vetera enim sunt sicca et macra et
caro eius dincissa(?) est. Lactentia enim humida
sunt ad digerendum dura et viscosa et fluxus
generativa grossi nisi naturaliter animalia sint
siccissima sicut caprina et bovina. Hec enim in
vicinitate lactis laudabiliora sunt humidi-
tate quia sua reparatur siccitas quia quamvis sunt
siccissima naturaliter pessimi sunt nutrimenti
nisi in lacte sint vel vicinitate lactis. Hec
dant diversitatem nutrimenti bone complexionis sicut
ad secundam declinant. Ideo quia rapina vel
bovina lactentia iuvenculis vel veteribus sunt lau-
dabiliora. quia in natura sua sicca sunt, et iuvencula
erunt duplicant sicca et dura. et nimium famem
generantia. Si autem secunda sunt animalia sicut rapina
et bovina in contrario erunt media. sicci-
tas enim calore, iuncta ingenit et velocitate desiccat
nata in corruptionem mutanda. humida naturaliter
in teneris sunt mollia et tenera a stomacho et inte-
stinis cito descendentia. ideo viscosi flegmatis
generativa. Que tamen calidiora sunt animalia sicut iuvencula
pecorina secundaque sicut porcinis sunt meliora
quia porcina ceteris animalibus minus sunt calida
et magis humida. Unde antiqui dicens infirmo
applauserunt in sanitate. ideo quia ad digerendum
sunt dura et grossa et ad penetrandum venas
tarda. Ablata enim humiditate penetrare nature
est ut calor adiuvet vel contrahat dum at-
tenuat ut coagulet et ad digerendum et penetran-
dum inducat

Diversitas nutrimentorum ex
etate est quadruplex. Aut enim perfecta
sit nativitati vicina vel a nativitate remo-
ta. adhuc tamen secunda sicut annua vel iuve-
nilis iam completa vel decrepita. Lactentium
carnes sunt humidiores et ideo a stomacho lubricandos
ventris solubiliores. fluxum sanguinem et
multam superfluitatem generantes. nisi sint sicce
naturaliter. sicut bovine caprine. quarum nutrimenta
sunt ceteris laudabiliora. maxime bonum lac
sugentia. Unde G. dicit quod animalia sunt
lac sugentia et bono nutrita lacte lauda-
biliora faciunt nutrimenta. In multis quo(?)
themenis(?) Edulina et vitulina laudabili
lacte nutrita laudabiliores carnes sunt
et saporosiores. Quamvis autem lactentium carnes
et saporositate et digestione sunt meliores
Eduline tamen omnibus quas diximus lauda-
biliores. Unde sanguis quem generant subtilior est
et mutabilior et omnibus hominibus convenientior
maxime existentibus ab egritudine. Vituline
autem non similiter. quia sanguinem quem generant gros-
siorem faciunt. quia bones grossiores et dur-
iores naturaliter. Unde vituline carnes et si sit

laudabiliores non tamen sunt excedentibus ab egri-
tudine · nam membra eorum in digerendo grosso
cibo deficiunt Si autem lactentia naturaliter sunt
humidiora sunt pessima · quia naturalis humiditas et
etatis in corde se colligunt et in fiunt grossa
et viscosa et ad digerendum dura · corruptum
nutrimentum faciencia / Humide autem complexionis flu-
xos humores generant et grosses firmos et
corruptos Unde lactentia porcina et agnina
sunt pessima Sed plus porcina ex naturalis ca-
loris puritate et viscositatis et humiditatis
dominatione et ideo caucius Unde mirabiles
porcina nulla habet bonitatem ad nutrimenta
maxime si sit lactens Capris lactentia por-
cina durior et ad digerendum grossa porcinis
quidem inveniuntur Hec enim animalia naturaliter habent
venas strictissimas sanguinem purissimum pin-
guedinem multam · quod lactentibus solum dominatur
etiam minime nocetur nisi in necessitate co-
gantur comedentes si talia habeant complexiones
et siccas humiditates fortes exercitationes et laboran-
tes frequenter In etate secunda i adolescencie
fere minores sunt humiditatis et viscosi-
tatis quam lactentia quia a cibo matris et la-
cte sunt remota Unde sunt duriora minus
superflua i nutrimento temperata ad digeren-
dum velociora · ad dissolvendum a membris
dura · maxime si animalia naturaliter humida sunt
sunt porcina et pecorina quia nutrimenta
sua inter humidum et siccum sunt temperata
· nam sic complexionis humiditatem siccitas re-
spicit etatis · et ideo non invenimus neque for-
tibus neque laboriosis neque exercitatibus que-
[illegible] Unde [illegible] Adolescentes
porcine et pecorine carnes laudabi-
liores sunt ex quo a lacte separate sunt quasi
adusque perveniant ad nutrienda animalia Si
autem animalia naturaliter sunt sicca sunt duri-
ora et ad digerendum tardiora quia in eis au-
getur siccitas · ideo quod bovina et caprina
in hac etate sunt illaudabilia In etate
tercia i iuvenilia siccitas dominatur in
membris · ideo quod carnes duriores et grossiores
et ad digerendum tardiores sed tamen in isto
et exparte huius digeste nutrimenta sua dant
forciora et multa a superfluitatibus mun-
dificata tarde a membris dissolvuntur
ex paucitate sue humiditatis et viscositatis
Unde si animalia naturaliter sunt humidiora huius
digestioni sunt nutrimenti sicut invenimus ex-
certarum Ideo quod carnes porcine et pe-
corine iuvencule et si sunt humiditatis
grosse huius tamen digeste laudabiles sunt
in membrorum confortatione et durius plus
quam regenda sanitate Si autem animalia naturaliter
sunt sicca nutrimenta sua sunt pessima ex
siccitate sua duplici Iuvencula quod caprina

et bovina sunt pessima carnes dura in
digestione tarda · digesta grossum generant
sanguinem et melancolicum In etate completa i decre-
pita omnia animalia sunt pessima duplici
ex causa Una quia caloris naturalis extincti-
oni sunt propinqua alia quia ceteris temporibus sunt
sicciora ex humiditate sua carentibus Secun-
da quia ad digerendum durissima · quia carnes
sunt nervose et fere nimis digesta · maxime si
animalia sunt naturaliter sicca sunt bovina capri-
na · quia duplicant sunt pessima · ex naturali sicci-
tate et etate sua Unde G. Que animalium
naturaliter sunt sicca puerorum · carnes sunt me-
liores et nutrimento laudabiliores Que vero
humidiora sunt pecorina et porcina quanto perfecti-
ora tanto meliora Item G. Que magis
sunt carnosa membris sunt sicciora · et ad di-
gerendum duriora / quanto minora tanto melius
sunt tenuiora et ad digerendum velociora Ob
hoc lactentia erunt fluxa maxime si naturaliter sunt
humida Item omnia animalia volatilia vel am-
bulabilia dico sunt recentia carne sunt lau-
dabiliora · quoniam que sunt iam declinata ex-
media inter hec duo extrema laudabilia sunt
vel illaudabilia secundum extremum ad quod sunt
magis pendentia

Diversitates in animalium nutri-
mentis iam diximus secundum quod pascuntur
Itaque tamen ad memoriam reducamus Animalium
quedam silvatica quedam ut diximus dome-
stica Silvaticorum vero sanguis ~~lauda-~~
~~bilior est~~ subtilior est et acutior · quia minus
comedentia sunt et sicciora · ex nimio motu
et calore aeris vel alimento Sunt enim sole
cooperta Unde pori rarefiantur superflu-
itates humidorum dissolvuntur · quia parum co-
medunt atque bibunt Sanguis quidem dome-
sticorum datus est communis · quia durior et
grossior et viscosior atque mutabilior ex
puritate aeris et desitione movendi et
multitudine comedendi et bibendi Unde
pori oppilantur et nutrimenta sua ingrossan-
tur Dividuntur autem in terra Quedam
enim maiores herbas sunt pascentia sicut
boves et similia quedam minores et mino-
res sicut pecudes et similia / quedam tamen ra-
morum extrema sunt capre et similia Pa-
scentia herbas maiores pessima et me-
lancolica corrupcione sicut in hyeme sunt
et usque ad medium veris · similiter in temporibus
marcia sunt non bona nec inveniat sibi
pascua [illegible] a medio veris inantea
cum iam bona inveniat sibi pascua quia
venena increassatur augmentantur et
prosperitate nativitatis et laudabile fa-
ciunt nutrimentum Unde G. Omnia inquit
animalia sicut bovis competentes et sue complexioni

inveniatur. Unde pascentium carne salubriora
et laudabiliora sunt. Non invenientia herbas
sunt contraria. Pascua et minutas herbas
pascentia bonitate carnium sunt laudabilio-
ra ab initio veris usque ad medium estatis.
Herbe enim temporibus illis complexiones sibi inve-
niuntur. Unde et herbe temporibus crassiora et
teneriora et laudabilis nutrimenti esse vi-
dentur. Extrema ramorum pascentia
ab initio estatis usque ad medietatem hye-
mis sunt bona, tunc enim rami arborum
teneriores sunt et humidiores. Ypocras. Que
magis aliquando in pratis et campis pa-
scuntur sunt carne leviori et faciliori ad
digerendum plus quam ea que in domibus
nutriuntur, ex sui frequentia exitus et mo-
tus subtilior et serenior aer attrahitur
ab eis. Unde superfluitates humorum minuuntur
et sue complexiones temperantur. Que liberis
parum stratis et minutis pascuntur melio-
ra sunt quam que herbis nutriuntur humidis.
Que teneros ramos comedunt et frondes
meliora sunt quam que domi fructibus earum
aluntur. Que autem parum comedentia et
bibentia multum comedentibus et bibentibus
sunt meliora.

Diversitas animalium in
macilentia et crassitie triplex est.
Aut enim pinguissima. Aut macilentia. Aut
mediocria. Pinguissima sunt peiora quia pin-
guedinis superfluitas stomacho et digestioni est no-
civa. Primo enim cibus natat et facit
cibos inflatos et cito putrescentes. Velut aut
alii cibo admiscetur sua viscositate ingrossa-
tur alius et digestionem retrahit. Digestio impedi-
ens villos stomachi emollit et viscositatem
et lubricitatem eis tribuit. Unde continua
orexis ei deficit et expulsiva confortatur
in expressione. Inde plurimis lienteriam generat
eis quibus stomachus est humidus. Quibus est ca-
lidus fumositas fit calida de coleris continuis
bus. Quia calor stomachi ex pinguedine magis
intensus fit sicut exterius calor ignis pin-
guedine et oleo accenditur, ideo quia antiqui
studuerunt artificialiter adaptare, cum multo
sale assari forti et caseoso igne
ut mali humores sui plures sint desiccati et
ut accedat temperamentis. Prohibuerunt etiam in-
ungi carnes exterius oleo et aliis cum
assantur, ne forte cum assentur parum
clausis malos humores exire prohibeat. Inde
innuere me de pinguissimis animalibus nisi
sola carne rubea comedatur. Caro enim so-
la pinguedine nuda et si de pinguissimo anima-
li sit melior est et laudabilior. Quia que
commixta est pinguedini. Licet non sit de pinguissimo
animali duabus ex causis. Una quia caro pin-
guedine nuda et si naturaliter sit crassa
et virtuosa non tamen licet de pinguedinis superficie
per stomachum, possit innatari et lubricare. Im-
mo caro quia vel corrumpi quia subtilis adeo et
ad digerendum facilis est ut sit temperata. Unde
multum licet nutrimenti et fortitudinis et in-
tercede dissolutum a membris ut corporibus in
bona virtus restituatur humanis. Secunda quia tamen
licet virtuose subtilitatis commixte eiusdem
qua restituitur sanguinis nutrimentum et calori natura-
li et augmentationi sui. Calor enim naturalis
non nutritur nisi ex virtuositate sanguinis.
Unde et virtuositas quasi fundamentum et nu-
trimentum est caloris naturalis. Ideo prohibuerunt
antiqui infirmos febricitantes carnibus
nutriri, vel aliis virtuosis que causa sunt
augmentationis febris et confortandi eas.
Inde est. Sic oleum et alia virtuosa exte-
rioribus sunt alimenta ignibus sic et interio-
ri calori pinguedo et alia virtuosa. A-
nimalia vero macilenta carne sunt innosa
propter viscositatis et parum sanguinis habentia
parum humidi et parum nutrimenti. Sed tamen
causa sue prave viscositatis velocia sunt
digeri et venas penetrare magis nisi quam
carnes crasse et longe sunt remote
a stomachi lubricatione et intestinorum minus
calefactione et longe a commixtione in ge-
nerata colera a lubricatione stomachi et inte-
stinorum sunt remota dupliciter ex causa. Una
quia neque lubricitatem habent neque viscosi-
tate stomachi villos emollientes cum porositas
sibi deneatur. Unde antiqui et maxime caute
preceperunt ut carnes macre nulla pin-
guedine habentes acquiratur elixe vel
in persello carne est macra ab aqua fiant
humide. Unde siccitates temperentur sue.
Secunda quia ex perforationibus venarum velo-
citate non diu in intestinis permanet ut
ea gravat ad expellendum feces velocius
parum calefacere sunt in stomacho. Tarde enim
mutatur in generandam coleram ex ablatione
sue pinguedinis et viscositatis que mate-
ria sunt colere incensionis. Que animalia inter
crassitiem et maciem sunt media in natura
carnis et pessimis sive sunt mediocria et
continue carnes pinguissimorum animalium et pin-
guedine nuda valentia. Ideo quia temperatiores
ceterorum animalium carnibus et laudabiliora
cum non tamen pinguedinis habeant quod talis incre-
dat atque villos stomachi lubricet, neque adeo
macra ut carne fiat virtuosa et san-
guinis propria. Et ideo antiqui insti-
tuere non tamen sale adhibendum. Unde sua
desiccetur humiditas, nisi tantum eius so-
nus prevaleat ut sua desiccetur virtuositas
exterior quia oleo unguantur et sale assetur

igne temperato · continue oleo expletur cutis
et humiditas custodiatur similiter Ergo fiat
in carne pinguedine media et de pingui
bus animalibus facta carnem temperatam. Hec
conveniunt ibi causa sue sanitatis · Paulus
Carnes inquit iuvenilium animalium in pinguedine se
parata melior est quam pinguissima sive macilenta
Nutrita cibis digestibilibus melior est quam que
crescunt nutriente Que autem naturaliter humida ma
sculina quam feminina meliora sunt et in etate
perfecta meliora quam in imperfecta Contra naturaliter
feminina masculinis sunt meliora et in etate
imperfecta meliora quam perfecta ut patet de ca
pretis

De diversitate carnium

Carnium diximus ex temporibus anni · Nam que
dam carnium diximus esse quibus calor et sicci
tas dominantur sunt camelina et similia · Sunt
etiam quibus calor et humiditas sunt porcina
sunt et frigida et humida sunt ... · sunt et
frigida et sicca sunt bovina caprina · sunt et
temperata sunt edulina lactentia et vitulina
et animalia agni Que vero calida et sicca
illaudabilia sunt in estate · sed hyemi compe
tentia Que vero calida et humida in vere
sunt bona et in autumno congrua · frigida et
sicca illaudabilia sunt · tamen a principio
estatis usque in medium bona Adhuc enim
aer tamen habet humiditatis quod temperet sicci
tatem sue complexionis Que autem frigida et humida
a medio estatis usque in finem sunt optima
hyeme vero sunt pessima · In vere et au
tumno mediocria Que vero temperata in ve
re bona sunt in estate sicut ... ·
... inquit porcina in vere et autumno et hy
eme est non laudanda In estate vero bona
porcina in vere bovina in fine veris
et in initio estatis erit laudabilis

Diversitates

Diversimode carnium artificialiter sunt tres
Aut enim assantur et suffocantur aut in
aqua et sale elixantur · aut in vasculis cum
aceto vino ... et aliis condiuntur assa
ta et suffocata in nutrimento sunt ...
et ad digerendum duriora et siccissima · quia
humiditatem suam amiserunt · quia sine medi
ocritate ab igne tacta sunt ... Qui
assare carnes volunt que vero humidores et
laudabiles sunt sunt carnes nimie pingue
dinis oportet multum salsare et diu igni appo
ni ut sua humiditas illaudabilis firmatur
Carnes ergo laudabilis humiditatis assan
de sunt carnium mediocrium in crassitie vel
pinguedine non forti foco neque diu
sunt apponende · ne consumatur a sua lau
dabili humiditate Oportet autem de foris
ungi et ita poros opilare, ut sua hu
miditas interius valeat contineri Nos ergo carnes
pingues debemus comedere nisi assata cum multo sa
le super carbones ignis ut plurima sua
humiditas fiat desiccata Si enim humiditas
illa remaneat · lubricando in stomacho et in inte
stinis exit ... Si autem in stomacho calorem super
fluum inveniat et fortius sit tunc contenta
sua corruptetur et in fumositatem mutatur cole
ram Si autem carnes cum sale et aqua e
lixantur ex aqua humectant et teneratur
et facilius digeruntur Unde antiqui preceperunt
ne carnes macra nisi elixa comedantur quia aqua
humectat eam et temperat cum ipsa naturaliter sit
inopia et siccissima In vasculis vero cocta
inter has duas media est Si enim ex aqua
humectatur ex condimentis tamen desiccatur · et ideo
in vasculis non sunt condiende nisi carnes de
animalibus sunt inter macra et pinguia me
diocribus aut que ex pinguibus sunt elixa
demulcentur Iura enim si laudabiliter fiant
custodiunt humiditatem Sed tamen in fortibus co
mate multum diversum sicut condiuntur
Sunt enim condimenta que carnes custodiunt
in natura et bonitate sua Quedam vero educunt
a natura sua · quedam enim in aqua cocta et
oleo et ~~[illegible]~~ sale co
riandro cepis cimino Quedam autem cum
aceto ... vino et aceto ...
Quedam autem cum aceto ... et malorum dul
cium succo aqua ... et coriandri succo
quedam cum aceto ... · et aceto
pomi citri · et malorum ... · que cum aqua et sale
et oleo et aliis elixa condiuntur · quia humi
ditatem carnium custodiunt quam cum aceto ...
... vino et aceto ... condita
suffocantur in calore et siccitate ...
... autem inter hec sunt temperate Sed que
cum aceto et ... et malorum ... succo co
nduntur mediocres sunt et temperate inter ca
lidum et frigidum · et humidum et siccum Que
vero cum vino acerbo vel aceto pomi citri
vel malorum ... frigidiores sunt et sicciores et
stomachi confortativores Unde ... colica
sunt urinates que ex ... est ...
... in stomacho et in epate Que cum a
ceto ... et acuto ...
laudabiles sunt et suffocatas cum acuto ...
... id ... est ut quedam carnes
... oportet preparande sint Nos
... autem quedam carnium diximus esse sicca
quedam humida · quedam calida quedam frigida
Que vero naturaliter sunt sicca et macra cum
sale et aqua sunt elixanda aut cum aqua
et sale et oleo et coriandro cimino et ce
pis condienda sunt · ut ... pia ...
... siccitas Que humida sunt assan
tur et ... et cum oleo et ... ...

quidam ut sua humiditas temperetur et desi-
cetur maxime si pinguia fuerint Que ta-
lia in uva acerba et aceto ponuntur vel
malogranatis in xamino particulare apparent.
Si vero non suspicientes sicca sint in aceto
et succo ... cum omnibus ... tarde
laudantur sui calore temperantur Que
sicca in succo mete apparent hic absomo-
gato et talia in capsio et vino Que tem-
perata sunt sic erunt conveniencia ut in aceto
succo malorumgranatorum succo et aqua ro-
sacea ... reverentes succo pluribus temporibus ...
... prope ... Aut in succo malogra-
natorum vel succo malorum et aqua ro-
sacea. Dande aut sunt secundum accipientes complexiones
Si sint talia in aceto malogranatorum et succo sunt
accipienda et similibus Si sicce in absomo-
gato ... Si ventres sint solubiles as-
sate et in vino ... Si complexiones
sint temperate sunt in artificio de apparandis
carnibus erunt carnes dande

Sufficit nobis
disputasse quod carnes artificiales
sunt dande et que in talibus et sicut ...
humidis sunt meliores et mutuo apparande
et in diversorum animalium non sunt eodem modo
preparande non sunt equaliter laudande. Aliquid
enim in vino sit laudabile aliud erit illau-
dabile et econtra verbi gratia. Si perorcina assata
et caprina elixata comparentur equaliter
artificiali laude sunt efferende. Perorci-
na enim ex sua humiditate bona est assa-
re et caprina ex sua siccitate elixare.
Item si comparentur bovina assata et por-
cina elixata equaliter sunt illaudabiles
quia porcina ex sua humiditate elixata est
mala bovina ex nimia sua siccitate as-
sata est mala. Unde ... Non sunt comparande
assate quorundam animalium cum elixatis alio-
rum sed ut conferende sunt crassa unius gene-
ris cum alterius generis macris. Hic enim
non expetit ratio nostre comparationis conferende
ergo duorum animalium diversorum cum in eadem quan-
titate crassitudinis sunt et maciei et in eadem
specie artificiali ut meliora eligi possunt
verbi gratia Si perorcina et caprina sunt conferenda
et utraque crassa caprina erit melior
humiditatis enim sue pinguedinis temperat
siccitatem carnis propriam sive complexionis
humiditas vero perorcina laudabilior est
assata siccitas caprina melior elixa.
Similiter si comparentur vaccina assata et
porcina elixa inveniuntur utraque pessi-
ma equaliter quia vaccina ex nimia siccitate
sua ad assandum illaudabilis est porci-
na ex humiditate sua elixa est illaudabilis

Unde ... Carnes animalium alterius generis
elixe et alterius asse non sunt comparande
sed ut crassorum et aliorum macrorum non
enim expetit ratio vel comparatio. Duorum enim
animalium carnes diversorum comparande non
sunt nisi eiusdem quantitatis sint crassitiei
et maciei et eiusdem qualitatis artificia-
lis verbi gratia. Si comparentur perorcina et cap-
rina et utraque crassa et elixa caprina erit
melior quam perorcina quia caprine [illegible] aqua
temperatur siccitas humiditas vero perorcine
in grossitate et viscositate mutatur non
sit laudabilis Similiter perorcina et caprina
si comparentur assate perorcina erit me-
lior quia humiditas sua desiccatur siccitas vero
caprina augetur Ita ergo facienda est comparatio
Si perorcina assa et elixa comparentur as-
sa erit melior Si aut assata caprina
et elixa comparentur elixa melior erit

Animalium
membra triplicem sunt diversitatem primum
ex compositione sua, secundo ex locis, tertio ex
motu et quiete. Compositio est triplex. A-
lia dura et nervosa sicut venter cutis nervi
intestina cartilagines et plura alia mollia
et tenera sicut pinguedo medulle cerebri
mucha (?) et plura Alia media sicut caro mu-
sculorum et lacertorum et carnes carentes pin-
guedine nimie maxime si de animalibus in
crassitudine sunt temperatis Que membrorum
sicca sunt et nervosa siccitudo sibi dominatur
et siccitas Unde ad digerendum dura et stomacho
laboriosa in sanguine diu et tarde conver-
tibilia Talibus enim nascitur siccus paucus san-
guis et humiditas huius diu in stomacho moratur
et tarde digeritur et ideo dat nutrimentum pa-
rvum maxime si de macris sicut vetericibus (?)
sit animalibus sicut bovinis caprinis Si
aut de iunioribus pluris crassis vel natura-
liter humidis sicut perorcinis et porcinis
si bene post digestionem multum dant nutri-
mentum ad dissolvendum a membris du-
rat quia siccitas complexionis eorum membrorum
humiditate et crassitudine temperatur Que
membrorum mollia et tenera sunt ca-
lor et humiditas eis dominantur Humi-
ditas vero plus quam in terra dividitur
alia enim sunt liquida sicut pinguedo in-
teriorem et carnem admixta que est unctu-
osa alia coagulata sicut pinguedo re-
num et renum dorsi et locorum semino-
sorum et plura alia media sicut cerebrum
medulla mucha liquida ex liquiditate
sua nutrire est in te subtile et grossum
significat coagulata ex coagulatione sua
et grossitie grossum nutrimentum sui de-
monstrat Unde [illegible] Pinguedo est duplex

Alia enim mollis et liquida calore autem ignis
dissolvitur et infrigidata sicut oleum vetus re-
manet coagulata. Alia igne dissoluta
cito refrigeratur et coagulatur. que in
sua dividitur. Aut enim est de aquosis ani-
malibus sicut piscibus. Aut de terrestribus. que
de piscibus cito dissolvitur et cito coagulatur.
Que de terrestribus non cito dissolvitur
et cito coagulatur. Unde aquosorum pin-
guedo plus est quam unctuositas. terrestri-
um autem maior est unctuositas quam pin-
guedo. quod duobus modis intelligitur
ex sensu et ratione. sensu quia si tangimus
pinguedinem terrestrium animalium manibus
unctuositas sua inviscatur sicut oleum. Et sa-
poremque unctuositatem in sapore multum
sentimus. In aquosis autem non similiter.
Si enim tangatur. nulla unctuositas mani-
bus inviscatur. neque in sapore sic unctuosi-
tas terrestrium sentitur. Ideo quia de aquoso-
rum pinguedine plus comeditur quam de pin-
guedine terrestrium quia terrestrium ex nimia
unctuositate sua cito saturat. Ex ratione
quia aquosa naturaliter sunt humida humiditate
autem sua in corpore augmentata pinguia me-
mbra inde nutriuntur. quedam superfluitas
inde remanet quam membra expellunt
ad corporis interiora. ubi est locus ad quem
superflua expelluntur in quo coadunentur
et augmententur et a naturali sicco excoquuntur
et deinde inspissatur pinguedo quedam confirmata.
De terrestribus non similiter. quia humiditas ad
comparationem humiditatis aquosorum minor
est. Quod autem cum grossa sint membra pau-
periora sunt in nutrimentis. et non ab eis
separatur humiditas sed per totam carnem divi-
ditur in qua calor naturalis agens eam dissol-
vit et unctuositatem liquidam facit. ideo
quia omnia animalia naturaliter humida sunt pin-
guiora et minus unctuosa. Que autem na-
turaliter sunt sicca. unctuosa et minus pinguia.
Ideo quia in porcis pinguedo augetur. quia
complexioni sue naturali humiditas donatur.
Unctuositas autem in bobus crescit. quia
siccitas sue proprie complexioni confert. ergo
intelligimus unctuositatem esse calidiorem
et humidiorem quam pinguedinem. quia calo-
rem naturalem habet propter vicinum sibi carnis
calorem. Pinguedo autem frigidior est un-
ctuositate sua et siccior. quia a carnis calo-
re est remota et humiditate. Sunt autem
pinguedo et unctuositas in se super. pa-
rum nutriunt et illaudabiliter. Unde non ad
cibum. sed solum ad condimenta danda sunt.
Pinguedines enim horum primo stomachi est
inflativa saturativa cito et nauseativa
omnium aliorum. Invenit in stomacho et super

innatans. mixta vero villis inviscat et
inspissat illos et ad digerendum contrahit. sic
quia in stomacho moratur. neque alios cibos stomachus
appetit. Cum autem incipiat ille cibus di-
geri. asperitatem stomachi emollit. lubricatus
ergo fit et cito emittitur. Cum ergo ad intesti-
na devenit. subtilis cibi inspissatur et pe-
netrativus epatis per mesaraicas constringitur.
Unde membra pessimum et pessimum acci-
piunt nutrimentum. pessimum quia opilationem fa-
cit et in grossum vel subtile mutatur. Flegma
secundum qualitatem sui se tradunt. Si enim
grossus est et coagulatus sicut renibus et pin-
guedo renum. flegma generat grossum. Si autem
unctuosus liquidus sicut carnium admixtus sub-
tile flegma generat. Inde causa est membra inter
non de pinguedine vel unctuositate accipiunt
tantum nutrimentum. quantum plenitudinem et
saturitatem faciunt. Intendit autem quod satu-
ritas sua sit maior quam membrorum nutrimen-
tum. Ad stomachum enim veniens inflat implens
et cito saturat. Cum autem digeri incipiat cito
emollitur ad intestina. sic quia vene parum in
accipiunt nutrimenti. Inde est. Que magis
crassiora sunt plus saturant. magis exina-
niunt. que vero minus crassa minus satu-
rant et sunt tarde exinanientia.

Diversitas autem
nutrimentorum pinguedinis et sue acci-
dentis est. quia pinguedo calefacit et hume-
ctat. Sed in multum et minus diversantur
quinque rebus. Una ex animalium generibus. Secunda
ex naturis et complexionibus. tertia ex etatibus. quarta
ex novitatibus vel pinguedinis vetustatibus.
quinta ex castrationibus. Ex generibus autem va-
riant. aut enim masculina aut feminina
aut neutra. Masculina calidior est et
siccior ad comparationem femine sui generis.
femina autem minus calida et magis humi-
da ad masculinam sui generis comparata. Ca-
stratorum autem mediocres. Inde est pin-
guedo femine omnium animalium minus est calida
et humidior. Masculina calidior est et
siccior quam castratorum.

Diversitas
ex naturis sic consideratur modis. quia
non omnis pinguedo assimilatur naturali com-
plexioni animalis sui generis. Si naturalis est calidior
plus calefacit. si frigidior minus. Si medi-
ocris mediocriter agit. Similiter de hu-
miditate est intelligendum. si humidior magis
humectat. si siccior minus. mediocris me-
diocriter. Unde pinguedo porcina magis
ceteris corpora humectat calefactione nulla
apparente. Pinguedo autem plus calefacit
quam cetere et minus humectat. humidior enim
porcus naturaliter omnibus animalibus. et calor

mest ei temperatus sic calori naturali virium
Est enim sicut saporosissimum olei in calo-
re solum in humiditate autem non. Pinguedo
enim porcina humida, olei autem sicca. Unde
unctuositatem porcina liquida est et fluida. Et
pinguedo inveterata facit tenasmon in inte-
stinis et nimie mansuete. Sua enim subtili-
tate et liquefacere poros membrorum penetrat
et mordentium humorum nocumentum mitigat
licet autem hec eadem proprietas in pinguedine inve-
niatur anserina ex nimia humiditate sua
leonina certius naturaliter calidior et siccior est
ideo pinguedo sua dissolutiva et inflati-
ssima est sic quod certius (?) nature inveteratissima
ad duricies et ad diuturnam calidum apta. Bovina
mediocris est inter leoninam et porcinam. Ca-
prina et si minus calida sit quam bovina calidior
tamen est quam porcina quod caprina et si certius a-
nimalibus sit frigidior tamen ad comparationem tempera-
te complexionis calidior est et siccior, siccitate
autem sua testatur quod per se dissolutum cito coa-
gulatur. Unde vulneribus in intestinis est inve-
terata si clistere inde fiat, quod cito coagulatur
et solidat iuvat quam si cum ptisano coquitur
vulnera pulmonis et intestinorum. Similiter in
omni passione cui opus est consolidatione. Per-
cina et si porcina et caprina sit calidior
tamen siccior est porcina, et caprina humidior. Et
ideo magis in intestinis iuvat quod colon vul-
neratur, passiones malas quam pinguedo por-
cina quia est siccior ea. Porcina enim ex liqui-
ditate sua est fluida et non manet super
vulnera. Vervecina ex mediocri humiditate
sua melior est et si tardius coagulatur quam
caprina naturaliter. Unde G. De pinguedinibus
pinguedo inquit leonina siccior et calidior
est canina. Canina autem siccior est bovi-
na, bovina autem siccior est caprina, caprina
autem siccior vervecina, vervecina siccior por-
cina, porcina pluatura (?) calidior et siccior
est domestica

Diversitas pinguedinis

Ex animalium etatibus quatuor modis diver-
sificatur. Est enim puri et lactentis, est et vi-
rina lactentis, est et animalis iuvenis, est
et decrepiti. Qui autem lactentis aut
virina lactentis separata in calore erit in
humiditate multa. Iuvenis calidior est
et minus humida. Decrepiti pinguedo fri-
gidior et siccior est certius. Castrina ca-
lidior et siccior est femina. Tamen iunioris ca-
lidior et siccior est vetus.

Diversitas pinguedinis

Ordinis ex novitate et vetustate est
duplex. Est enim recentis virentis ab animali
separata est et vetus id diu servata. Re-
centis minus calida et magis humida. Vetus
autem calidior et minus humida. Et quanto vetu-
stior tanto calidior et minus humida, quia in ca-
lore aeris quanto plus elongatur tanto
magis sibi calor presentatur et humiditas desiccatur.
Unde G. pinguedo vetustissima magis est calida
et multo minus humida, et ideo magis quam re-
centis dissolutiva est. Dyascorides (?). Omnis
inquit pinguedo sive animalium vetustissima hu-
miditate minoratur et calore minoratur, testatur
autem hoc mel vinum acetum que quanto plus
sunt vetera tanto plus confortantur et acuuntur.

Diversitas pinguedinis

Ordinis ex artificiis duplex
erit. Aut enim simplex aut composita. Sim-
plex ex natura et generaliter et certius congregata, com-
posita ex admixtione alia naturali natura.
Unde pinguedo salsa calidior et siccior est
non salsa, quia sal calorem sibi prestat.

Medulla ossium saporosa

Sapor est et melior pinguedine et un-
ctuositate, quia media inter grossam pinguedinem
et subtilem unctuositatem. Et ideo actio sua inter
pinguedinem et unctuositatem media est.

Cerebrum et si naturaliter

sit calidum et humidum, quia ex genere est
pinguedinis et medullarum, tamen accidentaliter
est frigidum propter multum aerem frigidum recipit
rotunditate et propter puritatem cerei et pin-
guedinis super caput existentem. Unde quidam
arbitrati sunt cerebrum esse frigidum naturaliter di-
centes illud substantiam grossam esse et viscosum ta-
stantes hoc ex actionibus et suis passionibus.
Aliqui inveniunt inquiunt cerebrum coagula-
tionem et indigestionem ciborum, ubi debilitas
appetitus. Unde frigidum intelligunt esse comprobat hoc
ex verbis G. putantes suam intentionem inde
inveniri. G. enim dixit: Nam movet vis vomiti-
va post cibum cerebrum. Unde etiam non est con-
dicio in appetitus deficit ciborum. Ex actioni-
bus vero confirmatur ita. Cerebrum est sensus et
motus fundamentum. Unde frigidum esse meretur
et humidum. Si enim calidum esset, motus sensus sit
sepissime calefaceret et incenderet, et sic
animal periret. Quicquid intentio sustinet duplex
Artificialis et racionabile artificialiter quod
cerebrum et si ciborum sit ad digerendum in
stomacho et corrumpens appetitum non ex frigiditate
sed propter hoc fiat ex humiditate et visco-
sitate, et inter pinguedinem et unctuositatem
mediocritate. Si autem hec esset ex frigiditate
cerebri tunc in duplo accideret pinguedini
que proprie appetitum corrumpit digestionem
confundit, sicut ante dicta. Ad id autem ex verbis
confirmata G. Si vehementer vomitum movet
tunc post cibum cerebrum comedentibus. Si
hoc intelligeret substrahit intentionem su-
am G. non ex hoc quod faciat frigiditatem sed propter

humiditas et viscositas generantur. Hoc primo magis
humiditati attinet. quia frigiditas naturalis adu-
nat et continuat et appetitum confortat. Unde
et aqua appetitum auget cum vinum minu-
at. Humiditas autem et viscositas cibo ad-
mixta mollificat eum et vehementer prohibent
eum digerendum. Si autem calorem habeat cibus
vel ventuositatem incitat cibo et rugitum ex-
citat singultum. Si autem frigus aggregat et infrigi-
datur. Sicut dicitur et in aere videmus. Aer
enim frigida aggregata descendit infra. Aer
autem quia calidus fit et levis ascendit sur-
sum ex racione contraria. Dicit Constantinus in libro
de naturis animalium tertio. Cerebrum cum sit fun-
damentum sensuum et motuum. sensus autem
et motus ex virtute caloris naturalis sunt. impossibile
est esse frigidum cerebrum quia frigiditas humiditatem
naturalem claudit et mollificat. sensum supe-
rat et motum repugnat. Similiter si cerebrum frigidum
sit auferretur memoria fantasia et ratio homi-
nis que cum sanitate etiam impossibile esse. quod mani-
festum est ex hiis que palam videmus. Cum cerebro
frigida dominatur vel frigiditas dum est mediocris
... discretionis et celeritate rationis
Sciendum ergo est. Verum potest intelligi quod cere-
brum calidum et humidum temperate sit. non
tamen sentiunt et acuuntur frigiditatem partem ne
sepissime eum incenderet motus. Denique
vero autem superiorem sui testam de pinguedine
et carne ut exterior aer subtilius ad cere-
brum posset penetrare et acuitate calorem
ex nimio motu refrigerare sic cerebri sen-
dunt ex pulmonis et anhelitu per quem conservat
et calidum expellet fumositatem. et ne
sic redderetur temperamento ne suffocaretur ca-
lore naturali. Nucha vero que medulla est spon-
dilium est sicut cerebrum. Unde et de simili cere-
brum esse. est tamen durior. et magis parens
carne virtute inferior. quanto magis fiunt a cere-
bro remotiores tanto plus indurescunt et ideo
nutrit sicut cerebrum et medulle ossium
et pinguedo cum minus ventuositatis habeat et
humiditatis. Sic tamen bene digeratur non parum
nutrit

Membra interiora

Media et molle media sunt lacerti et
caro pinguedine media sunt respectu dictarum
qualitatibus. et ideo ceteris membris sunt tempe-
rata et ad digerendum velociora. et ad pene-
trandum venas facilius. et ad confortandum cor-
pus laudabiliora. Que in duo dividuntur. Aut
enim parva et carnosa sunt circa media et
similia. Aut sunt quorum motus sunt ultra similia te-
stiuli gutturis et colla et similia. Que pinna-
ture sint. sanguinea eis similia dominatur cum san-
guis sit rectus coagulatus lacertis nervis
venis et arteriis sensibilibus et sensui incorporati
sensibilibus delatis. Que vero sanguinolenta
ceteris membris temperatiora. et a viscositate et
grossitie remota. Hec ergo inflatas habet nec
inflat stomachum neque cito saturat sic ventuosi-
tas et pinguedo descendit autem quantitate sua
in loco remotis sicut quibus cum calor dominatur
ur naturalis sua actio completur melius. Unde fit
de ipsis commedi potest quod satietas experienciam
sit quia non tamen habent viscositatem ut lubricet et
exeat de intestinis parvis quod venas penetrare
possit. sed propter levitatem et facilitatem naturaliter
moveatur in intestinis quousque ex parte sibi tra-
xerit. quantum nature sue sufficerit. et ideo in ipsum
sanguinem minime mutatur. quod ad sanitatem cu-
stodiendam et conservandam melius utilissimum est
Que quidem vero sunt minus sanguinolenta. sicut
et in carne remota. quia in sicco cuius est
sanguis. et non sua inter carnem et pinguedinem
mediocris. ideo quod minus habent sanguinis quam caro. et
maioris ventuositatis et viscositatis. et plus
sanguinis quam pinguedo. et mediocris ventuositatis
et viscositatis. et ideo sunt mediocris caloris inter
pinguedinem et carnem sed tamen magis pingue-
dini attinentes. ad comparationem ergo pinguedinis
mutabilior et subtilior fit. grossior vero et
viscosior ad comparationem carnis. Dividitur autem
in duo. Sunt enim quedam non parum ad generan-
dam humiditatem vel actio completa virtutis ge-
nerative sicut ubera lactis et testiculi spermatis.
Sunt et alii quorum ita parum ut generatur humi-
ditas ad humectandum membra sibi vicina
sicut ea que sunt in lingua et in testiculis
et aliis locis

Qualitas membrorum

Ex motu et quiete est duplex. Aut enim
per quietem sunt venter cor caput et cor-
pus quiescentia. Aut per motum et hec duplicia
continuativa. Aut enim naturalia aut contraria naturalia que per
se sed et non naturalia moventur. sicut labia cu-
rule pedes. per aliud sunt carnes colli
virtute dorsi sic coxe. Bene ergo potest intelligi
quod quedam carnes per se per moventur. quedam
palam. mediocriter per moventes ad digeren-
dum sunt velociores. corporaliores veneris pe-
netrabiliores. motu enim humores subtiliantur
carnis longa calor temperatur. per quiescentes
vero sunt contrarie. quies enim refrigerat car-
nes aggregat et ad digerendum inducit. per
aliud sunt mediocres inter has sunt mediocres

Qualitates

Membrorum ex loco suo duplex modus
sunt. Aut enim sunt que in superficie sunt extra
vel interiora. Que exterius du-
rus sunt magis. Aut ossibus vicine sicut ossa
dorsi et colli. Aut non vicine sicut umbilici
et circa exteriorem ventris. Ossibus vi-
cine sunt duriores. quemadmodum sunt pectoris

fundamentis et cetera membra inter cor et caput media. Quedam sunt in inferiori parte corporis sicut que ab epate usque ad caudam quam inter hec duo media quedam in dextra parte felli vicine. Alie in sinistra spleni vicine. Que extremis sunt in medio corporis meliora sunt inferioribus quia ex vicinitate cordis et corporis quibus fumus et sudor dissolvitur alleviantur et saporantur et ad digerendum faciles efficiuntur inferioribus extremis. Que vero in parte dextra vicine sunt fundamento caloris naturalis scilicet epati et felli viliores et ad digerendum faciliores. De sinistra vero parte contrarie quia splenem vicine. Similiter anteriores posterioribus sunt meliores tribus ex causis. Una quia nutriuntur sanguine mundificato in corde. Ideo quia pectus et ipsum fundamentum ceteris membris in quibus sunt meliora ut laudabiliora. Secunda quia pectus voce et flatu semper movetur et ideo cetera sunt a levigatione mundificata facile digeruntur. Tercia quia in pectore cor moratur. Cor autem fundamentum est caloris naturalis et inde supposita membris contingit. In posterioribus autem ex causis non similiter. Una quia sanguine unde nutriuntur non mundificato in corde. Alia quia longe sunt a fundamento caloris naturalis. Unde calor eius in eis deficit. Non enim sunt saporis magis leves neque cito digeribiles. Media inter hec sunt mediocria. Si posterioribus tamen quam anterioribus sunt viciniora sunt deteriora, quia et si vicina sint fundamento caloris naturalis sanguis tamen unde nutriuntur non in corde sicut fuat mundificatus neque sunt in via caloris naturalis ad cerebrum a corde ascendentis qua mundificetur et subtilietur.

Volatilia universaliter
ad cibaria comparata minora faciunt nutrimenta. Ad digerendum tamen subtiliora et faciliora in membris pecorum immo contraria. Que tamen in nutrimenti bonitatibus et malignitatibus quattuor modis diversificantur. Primus ex complexionibus et etatibus. Secundus ex subtilitatibus et grossiciebus. Tercius ex crassitudine et macie. Quartus ex locorum membrorum positionibus. Ex complexionibus quinque modis deprehenduntur. Alia enim tepida sunt sicut gallinae galli et similia. Alia frigidiora temperamento proximiores sicut sturni pulli et similia, temperata tamen diximus hec quia carnes eorum naturaliter calide sint. Horum quia calor debilis est et subtilis et ad digerendum sunt faciles et ideo temperata eorum complexio dicitur. Alia calida et sicca recedentes a temperamento longe sicut passerum et iuvenum columbarum et similium.

Alia est cui dominatur siccitas sicut turturum perdicum et similium. Alia cui dominatur humiditas sicut anatum struthionum pullorum columbarum et similium. Que in calore sunt deficientia et temperamento attingentia sicut phasianum pulli et similia ad digerendum facilia sunt, facile venas penetrancia, cito in sanguinem mutabilia, maxime si in complexione sint temperata. Si enim non sunt crassissima sicut sunt confortaria laudabilem sanguinem generancia omni etati et complexioni congrua. Quia tamen ex subtilitate et velocitate sue dissolutionis non multum membris virtutem prestant. Unde ad regendum sanitatem sunt meliora quam ad membra confortanda. Meliora tamen longa via sicut in lacrimatione incipit maxime masculina. Quo in tempore calor eorum confortatur naturalis et humores minuuntur. Item si comedantur cocta cum aceto et zucaro stomachi extinguunt incensiones. Inde tussi. Si coquuntur cum bleta et cicere et pauco cinamomo solvunt ventrem. Gallina quia naturaliter senior est quam pulli tenera agit pullus quia pulli ventrem humectant gallina alimentum stringit. Gallus autem quia non calidioris est gallina atque pullis quamdam salsitudinem in sua carne sua acquirit. Unde fit solubilis et maxime si vetus sit et decrepitus. Unde G. Galli veteres et decrepiti cum sale cocti et cimino aneto porris et cetera. Cocto cum oleo humores deponunt fluxus et colice passiones et dolorem stomachi de ventositate compressa et inflationem mitigat. Dolorem quoque articulorum et tremorem dicunt tamen quidam quia istud non est in iunioribus gallis cum calidiores sint naturaliter et calidiores sint salsiores. Diximus hic esse duobus modis. Illud enim calor et salsitudo horum sunt fortiores sine digestionis sit causa quia carne duriori sunt decrepiti cum salsitudo sit temperata et caro mollior sit causa humoris breve solutionis. Item G. Galli decrepiti salsitudo levius non separanda carnes mollior. Unde facilior digestio et ventris emolliendi maxime si cum ficubus siccis nutriantur cum lacte pistatis. Item G. galli aliqui et capones si nutriantur siccis et pistatis ficubus inde preposita paratur et velocius digeruntur et cicius.

Domestice vola-
tilia calida sunt et sicca non sepe sunt accipienda maxime passeres nam calefaciunt et in frigiditate et colore incitatrices proprie pluvia et marem quia coitum desiderat et ventrem constringunt. Ideo quia non sunt accipiendi nisi domi nutriti et impinguati sint.

Que complexionis sicce sunt

Domestice calide nimium sicut turtures palumbes pavones et omnia paludes inhabitantia. carne sunt nimiosa grossa et ad digerendum dura tamen bene digesta multum sunt nutritiva ad dissolvendum de membris dura et ideo maxime dum est ad mollificandum carnes earum. Unde animal(ia) tunc temporis sunt comedenda si postquam sunt occisa per diem et noctem dimittantur ut carnes emolliantur. Testatur hic quod videmus carnes occisas una die dimissas estiva molles et teneras. hee tamen carnes ad digerendum velocius sunt bone. non tamen in creando bonum sanguinem. cum sanguis suus sit mutatus sit a calore naturali elongatus caloris externi percussionibus. quod sit palam quia cum carnes si diu dimittantur putrescunt et mutantur. Cum autem hic ex longo tempore fiat. et ex prius aliquid operit notum est. ideo quidem laudabiles sunt carnes iste si recentes sint maxime si multum calidioribus assentur et teneantur. quia licet inde melius confortentur tamen tarde ab eis dissolvitur quod ex recentia fit sanguis et longinquitate putoris et vicinitate caloris natalis. Inde G. Que avalium vel ... recentia sunt quod non oporteat aut non matura quod generat. aliquando reservata sicca teneantur et mollia eorum indurentur et cruda maturentur. sicut quod velocius digerentur. Obviat tamen quidam contra G. dixisse carnem duram diu dimissam esse mollescere et tenerari ex calore aeris. nec quod tamen de recenti aliquid indurasse ut si moraretur quoquo teneretur. Dummodo G. dixisse ubi de avalibus et recenter natis cum dixit carnem duram diu dimissam calore aeris emollescere. et post de recenter natis subintulit qui sicut cum molles tenere quod sunt cum magis moventur indurentur et desiccantur et sunt temperati. Qui autem duri sicci et mitti teneantur et mollescere temperatum. hic autem constat quod si magis perfecte ... humiditas sua consumitur et in pulverem redeunt. Palam ergo sit non de hoc mutatur carnem naturaliter duram et siccam necnon inhabitantibus paludinosa. nisi cum ante per duos dies sint occisa ut sue carnes emollescant et facile digerantur

Que autem volucrum

Utilius sunt humidi sicut anates pulli columbini strutiones carne sunt duriora et grossiora ad nutriendum et digerendum duriora et recentis strutiones sunt peiores. quia plus sunt fatigates. Unde sole ale et membra dant sunt. Hee enim in omnibus volatilium generibus temperata sunt propter nimium motum. Anates autem subtiliores strutionibus et serpentibus(?) magis sicut humidis nutrimentum quarum tamen ale sunt meliores inde ipso. Volatilium leviores partes sunt quam ambulabilium et minus humide levioresque et minus humide carnes sunt turturum ... strenorum. Humidiores autem domesticorum carnes aucarum paludes inhabitantium anatum pullorum columbe subtiliores sunt quam anatum ad digerendum faciliores sunt. quod fit ex puritate sue humiditatis et tenuitate sue carnis. ex multo tamen calore suo sanguinem incendunt maxime pullorum quam calidiores et minus humidi sunt. Unde facile in incensione convertuntur et in colera rubea. Ideo quod antiqui prohibuerunt dari cum frigidus sit in aere vine arte ponitur. Lactura porcellata coriandro stare ... et pluribus iuniores et leviores et subtiliores sunt pullis ut potest in dictis humiditatis diversitates volatilium ex etatibus ... pulli meliores sunt maxime calidiorum iuniorum maiores meliores maxime ...

Diversitas in complexione

Et subtilitate multiplex modus est. Quidam enim est magis in subtilissima sicut passeres aut quidam in medio sicut sturni perdices pulli et similia aut quidam in secundo sicut turtures ... anates. aut in primo sicut pavones et grues. Que in quarto sunt faciliora et leviora et minus nutrientia. Que autem in primo sunt grossiora et duriora plus quam nutritiva. Que autem inter hec media sunt mediocriter. sed tamen que in medio grado sunt leviora et subtiliora quam que in secundo. quia terminus quarto est vicinior et fortiori primo. Coturnices non recentes sunt peiores. sed hec in nutrimento et digestione laudabiles. Dixeret tamen aliquis quod G. pullos et passeres assimilavit in nutrimento cum tamen ... hic ... quia pulli humidiores sunt grossiores et temperatiores. Que non sunt huiusmodi maiores esse debent nutrimenti. Respondemus G. non dixisse ubi in massa multitudinem ubi puritate nutrimenti naturalem sed porcionalem. Intendit ergo ordinem grossitiei et subtilitatis velocitate digestionis et tarditate quod demonstravit quod facilia et subtilia volatilia cito a membris dissolvuntur grossa vero et dura ad dissolvendum tarda. Quod cum recte(?) testificavit intelligimus subtilia et a membris cito dissolvendo et si naturaliter multum nutritiva. ... tamen parum erunt nutrimenti. Quod enim a membris cito dissolvuntur velociter evacuatur. et ad aliud appetendum natura festinat. Unde parum dant nutrimentum. Grossa et a membris tarde dissoluta et si pauca nutriant naturaliter. multum tamen nutrire videntur. quia diutius sine dissolucione in membris non cito aliud cibum expetunt

ctio e qm multu mutabilis Ideo q3 grues
pauones mutabiliores sut anatibus Ana
tes tn sut mutabiles ppt sue humiditat
et sanguinis multas quantitates et grues
ppt maiorem humiditate et sanguinis pau
citate mutabiliores q3 carnes sue nuo
se sut sic et oim volatiliu ale Diret tn
aliq quae carnes gruum et pauonu a
lis asslasti oim volatiliu cu grues
et pauones grossa sint et tarde digestibilia
aues aut oim volatiliu subtilia et
ad digerendu faciliora alas et cruces ee
dicat Qudemq subtilitates membrorum
sut duplices aut naturales sic carniu la
certoru aut accidentales sic carnium ossibus vi
cinarum alarum aut subtilitates accidentales sut
cu macre sint et dure carnes quos natu
sunt ut assiduu motu et labore possit
pati Si tn ex nimio motu et labore so
lidant carnes et sunt sapidiores et ad
digerendu faciliores In se g° qm carnes
gruum grosse sut et dure et ex nimio
motu et labore temperatur et qm lacer
toru extremitates efficiunt

Diuisitates
Nutrimentoru volatiliu ex macie et
crassitie duobus modis sut Que vola
tiliu natural sut humida macres lauda
biliores q3 crassiores q3 macies sua
multa auffert humiditate et sua tempe
rat excessu Que natural sicca crass
sa macres sut meliora q3 crassiores sic
citate maxime muenuit tempat crassiores
etia horum et nutrimenta diuersant secundum an
ni tempora Queda enim crassa in hyeme
et vere sut laudabiliora sicut sturni tur
tures et similia Queda aut in autumno
et estate sut conuenientes

Diuisitas
Nutrimentoru horum ex diuisitatibus
membrorum triplices sut aut ex complexioni
bus aut motibus aut locis Complexiones
sicut iam diximus sicut cerebri et cutis
et intestinorum molliu et tenerum sut
et pinguedo et cerebru Queda aut temperata
sicut lacertoru carnes et pinguedine medie
Viscosa dura et parum nutrientia ma
xime sunt alia aut natural sicca Si enim
crassa et natural humida tn digesta multa dat
nutrimenta et ad dissoluendu dura emolli
enda aut et tenera sut pinguia et cerebra
calida sut et humida sz plus humida ma
xime de natural humidis Vn et parum nu
tritiua et illaudabilia sicut sepe dictu e

Diuisitates
pinguedinu volatiliu
secundum complexiones earum sut Si enim sut calidi

ora erit calida pinguedo et aptitis dis
solutiua Que sut frigidiora horum pingue
do e temperatior Que siccior corum pin
guedo minus humectat humidiorum humectat
maxime nisi si de humido naturaliter e calida
id q3 pinguedo anseru naturaliter valet
ad sane stom et intestinorum clisteri inde
facto Iuniorum pinguedo humidior veterum
aut siccior Nouit instrumentu in quo
calida est et humide longe consideru ca
lidior et minus humida

Diuisitates membrorum
Que volatiliu multiplices sut Que
da enim membra semper moueta naturaliter sic
ut ale colla pedes Queda quieta sicut
ventres Queda aut mediocra sicut venter
virina et ossibus dorsi Mobiliora sut te
nuiora sapidiora ad digerendu veloncia
sicut iam sepe diximus Ale tn volatiliu
sapidiores sut Primo gallinarum secundo
anserum Ale tn et si bone sut saporis
nullius tn sut nutrimenti Virine aut spa
tulis et costis partes ex motu suo sut
sapidiores et digestibiliores Pectora et
si caloris naturalis fundamento virina sunt
raro tn sine pinguedine nullius e sapo
ritatis et virtuositatis q3 calor naturalis de
siccat plurima partem sue virtuositatis
in nutrimentu sui Vn paruitatis e sapori
tatis et virtuositatis Obiicies tn ali
qui q3 carnes costarum virine aliis
no similes se sint q3 caloi natural vi
cinantur non e diximus costarum carnes
et alarum fundamenta pura carne sut
hyria id sut contraria ut virtuositas
ibi colligatur maxime que calore naturali
obediat et saporitatis virtuositas carnem
nes facere sufficiat Ossa no pectoris
subtilia sut et no adeo grauia q3 vir
tuositate etia temperat calori natural su
fficiente id q3 in nutrimentu sui etra
lons natural oppz virtuositates ala
ru et alarum carnium attrahi Si tn lige
nutiunt ppt vicinitate caloris et locam
mundificatione sui Carnes naturalium sa
poritate sut duplici ex causa Vna ex sui
remotione a naturali calore sua virtuosi
tate no sibi auffertente et inde sut vir
tuose Secunda q3 cu ossa sut grauia in pin
guedine multa temperata sut ydonea Car
nes coxarum saporitate sut laudabiles nu
trimenti et cito digestibiles sut duplici ex
causa Vna ex nimio motu et laxegi
tate grauitat ossiu multa virtuosi
tate temperantiu Secunda q3 cu lacerto
sa cu subtilissimis neruis e relata lacer
toru aut carnes et maxime extremitates

rectis carnibus sunt laudabiliores quia minus
movent cerebra et si ad reparationem rectorum
ambulabilium minus nutritiva sint tamen lau-
dabiles habent rectum quia minus humidi maxime
silvestrorum. Unde G. Quae magis volatilium
montes inhabitant cerebra et rectas car-
nes laudabiliores habent ubi. Castrata vo-
latilia ad comparationem ambulabilium sunt me-
liora maxime frixis et lacte nutrita. lau-
dabilem enim generant sanguinem. Testiculi
tamen si solubilia sunt vel scriptura Galli aut
repermatus plus est laudandus quia complexio
sui in magis temperata est qualitatibus et melius
nutribilior et citius augmentatur. Tero-
ni aut cortices motiores non commiscentur
sed tamen desiccati et pulsati ad dolorem valent
stomachi et fluxum ventris aut confortati digestiv-
ne non adiuvant. Carnes eorum ad digerendum
dure sunt sed digeste bene nutriunt. Anseria autem
et gallinarea meliora maxime frixis et la-
cte nutrita, ficatum. Iecur omnium animalium du-
rum est et non laudandum. anserinum autem et
gallinarum melius illum est. Intestina autem
a pluribus non comeduntur nisi gallinarum et
anserum. Unde G. Intestina gallinarum et
anatum et anserum cum sagina et frixis et
lacte nutritorum tamen confirmant et pessima va-
lent. Quamvis tamen Sterconi laudat intestina
sed prima sunt eorum quantum ad alia nutrimenta.
Unde G. Quamvis Sterconi fratris laudat
intestina, linguas autem et cristas vel rostrum non
est penitus esse valentia. Sanguis eorum du-
rus est ad digerendum. sed tamen gallorum gallina-
rum ~~[illegible]~~ volubilis perfectior est sicut et
perdicum. Unde G. Sanguis gallinarum et
columbarum non minus est laudabilis quam
perdicum. **De generali divisione ovo-**
Ova generaliter in octo dividuntur. **rum**
Aut enim de temperatis et sanis ani-
malibus aut extremis. Aut de recentibus aut
marcidis. Aut de masculis habitis sive
non coeuntibus. aut de veteribus sive iunior-
ibus. Ova de sanis sunt nutrimenti sunt lau-
dabiliores et maxime de recentibus maioris
et saporosioris. Similiter de coeuntibus
cum masculis cum calorem naturalem maiorem ha-
beant coeuntia quam non coeuntia. Similiter
de iunioribus quia plus caloris in eis ha-
bent. Ovorum autem naturam ubi temperate
sunt meliores et plurimum complexioni huma-
ne vicinates. Sed tamen albugines frigidiores
sunt ad vitellorum comparationem quam in iii° g.
testatur enim aque proprietas et ideo meato-
re vitelli graviora sunt et indigestibiliora
maxime si de veteribus volatilibus sint. Aut
masculis non coeuntibus. Vitella autem tem-
perata sunt et caloris vicinora et ideo ad

digerendum faciliora maxime si de iunior-
ibus volatilibus masculos habitis. Tamen enim
confortat membra albumen tarde dissolvenda
et si sic toti ova attineat quia in est et
nutrimentum omnium volatilium. Unde Ysaac. sp-
mati et lacti assimilavit quia in est et nutrimen-
tum ambulabilium animalium sunt. Quia magis
in in. et nutrimentum volatilium sunt animalium
nutrimenti sunt fortissimi unde est et multi
cum ulti quia totum assimilatur sanguinis confortat mem-
bra quia quanto plus calor naturalis in eis ope-
ratur tanto magis indurantur. sunt in ex-
neo calore quanto magis decoquuntur tanto du-
riora efficiuntur. et ideo duriora a membris
dissolvuntur et confortant. Dividuntur tamen ova
in nutrimento suo diversimode. Unius ex diu-
ersitate sui animalis. Alter ex etate, tercius
ex recessione et mane sui animalis, quartus
ex novitate et vetustate sui, quintus ex
artificiis. Ex quibus animalis ut si de sub-
tili et temperato sint animali sicut perdicum
gallinarum laudabile est nutrimentum fa-
cile digestivum et maxime de iunioribus vel
masculos habitis, a membris tamen facilius di-
ssolvuntur. Unde ad regimina sanitatis me-
liora sunt quam ad membra confortanda. Quae
de grossioribus sunt animalibus ad digeren-
dum duris et nutrimenti illaudabilis sicut sunt
nonnulli anserum mali sunt nutrimenti. ad
digerendum duriora eius odoratus. et maxime
de veteribus vel masculis coeuntibus. Quae tamen tarde
de dissolvuntur a membris meliora sunt ad
confortanda membra quam ad sanitatis regi-
mina. Ex etatibus tripliciter dividuntur
Aut enim de iuvenis sunt. aut de veteribus aut
horum mediocribus. De iuvenis volatilibus
leviora. de veteribus graviora, de medioc-
ribus temperatiora quia caloris sunt perfecti et
mediocris humiditatis iuvenis et duritie re-
cedentis. et ideo ad sanitatis regimina et
membra confortanda valentia. Similiter etiam
intelligendum de recessis et masculos habitis.
Recessa enim animalia et masculos habentia
caliores sunt maioris naturalis et humiditatis
substantialis. Similiter de veteribus et noviter
exeuntibus ovis intelligitur. Unde G. Ova
gallinarea et perdicum temperatiora et lau-
dabiliora sunt ceteris maxime masculos ha-
bentium tamen nutriunt. Iuniorum meliora quam ve-
terum. recentiora meliora quam marcidorum vi-
rinquam frescora quam vetera. **De diversitate o-**
Ex artificiis quadrupliciter **vorum ex artificiis**
aut assata aut elixa aut frixa
aut in mica cocta. assata elixis grossiora
sunt et ad digerendum duriora, quia fortis calor
lem eorum humiditatem desiccat. Unde desicca-
toria sunt et minus refrigerantia dulcibus

Unde desiccatoria sunt et minus refrigerantia. Duobus tamen modis fiunt. Aut enim
cum corticibus intra calidos cineres ponuntur
aut in testis franguntur. Fracta autem in
testis peiora sunt. Calor enim testarum
consumit et desiccat subtilem humiditatem
et a natura sibi exhibet. Anguste undique excocta
sunt ad comparationem autem inter calidos cineres
positorum hec peiora sunt. Que in cineribus
posita sunt laudabiliora prioribus.
Modis fiunt duobus. Aut enim inter cineres
ponuntur tota aut super carbones partim
discocta. Que autem in cineribus tota sunt
peiora quia calor foris circuit fumositatem
suam exire prohibet. Super carbones posita
fumositatem emittunt et munda fiunt. Elixa
in aqua meliora sunt quam assata quia
aque humiditas in desiccando humectat sua calori
foris repugnat et ideo minus sunt desiccativa et caloris magis refrigerantia. Que fiunt
autem duobus modis. Aut enim cum corticibus
elixantur aut inter aquam franguntur. Cum
corticibus autem peiora sunt quia fumositati et
grossitiei cortices repugnant exituris.
Que qui sepe comederit ventositatem inflativam et gravitatem patitur stomachi et totius
ventris. In aqua autem fracta calore aque temperate penetrat et grossitiem suam
subtiliat et aufert sibi quodammodo sui odoris. Unde hec laudabiliora sunt ceteris.
Sed tamen sola vitella plus sunt desiccativa
et minus solidativa. Sed albugines minus
desiccant et magis solidant. Aliqui autem
elixa sive assata multum coquunt ut indurentur et alii parum coquunt ut calefiant. Indurata sunt desiccatoria et a stomacho dure exeuntia venas quam tarde penetrantia. Si tamen digerantur dure dissolvuntur et ideo stomachum gravant
et intestina. Parum quam et grossa dant nutrimenta. Tamen si ad membra pervenerint bene confortant. Parum autem coagulata minus sunt desiccativa cito digestibilia et venas penetrantia
pectus humectantia parum tamen membra confortant. Inter dura et mollia in actionibus suis et passionibus sunt mediocria. Unde G. ad
expurgandum dura sunt illaudabilia nam prava
et grossa dant nutrimenta. Mollia tamen confortativa
cito tamen et parum facile digeruntur et penetrant
maxime in aqua fracta quia gravitatem odoris
amittunt. Unde propter asperitatem membranarum emolliunt. Unde unctuosissima sunt asperitatis gutturis et meatus pectoris mitigatoria caloris
catarrhantis a capite ad pulmonem descendentium. Ulcera pulmonis solidant et emolliunt

tandem et retentionem membranarum maxime vesice
stomachi et intestinorum quia in eis insistunt
et quia virgini nec oleo et aceto apparatur eis
fiunt. Ideo quia solidativissima sunt. Unde quidam
antiquorum dixerunt si non comedimus odoris
sunt tamen valent quantum et ptisanum solum
et parum plus. Calida non adeo sunt laudabilia quia in odore conveniunt. Item tamen quoad et
pinguia propter odoris gravitatem fiunt. Frixa
autem ceteris sunt peiora quia pinguissimum stomachi inconveniencia in fumositates et corruptiones sunt
mutabilia quicquid ibi invenit, oleum ...
... gravitatem stomachi gravantia fastidia
peiora quam alia faciunt. Ova et maxime si
sint frixa. In ustulis cocta inter assata
et in aqua fracta sunt mediocria tamen in ipsis
remanet odoris gravitas et tamen ea gravantia. Unde G. Que inter cineres
coquuntur graviora quam que in aqua elixa
sunt. Frixa pessimos chymos generant
et fastidia. In aqua autem elixa laudabiliora sunt et maxime mediocriter cocta
quam ex toto cocta mutatis in assatorum naturas et ideo non danda nisi cum re digestiva
sicut cum oxymelite oleo et facti vino

Lac generaliter dividitur tripliciter. Aut enim
dulce recens a mamillis exiens
aut acidum iam diu mulsum aut horum
medium. Dulce minus est calidum quam in
medio primi gradus et humidum in minori
stomachi quod ... sua saporositas et ...
saporis recentitas et facilis in eum mutabilitas. Unde et minus humidum quam posteris
et a flatu longe remotum. Ideo quia laudabilius est suum nutrimentum et ceteris quia
membris facile assimilandum. Ex tribus
tamen substantiis compositum in virtute et actione
diversis. Una subtiliativa et mundificativa
alia grossa et opilativa. Tertia mollificativa et extenuativa ut serum quia est aquosum acutum et subtiliativum. Caseata substantia sua est grossa et opilativa. Butirosa mollitiva et unctuosa. Unde cum sua
substantia aquosa et acuta sit incidit grossas humiditates et subtiliat lavat viscera
mordet intestina et movet adhibita in
stomacho valent expellenda. Ideo quia ventris solutivum est. Et aquositas lactis est laudabilis in hiis que suavis vis mundificativi
maxime si in corpore interiora vel exteriori
cute sint humores putredi et corrupti
vel acuti ... de incensione ... vel
... Item valet putrida flatu sicut

pustulis cutem excoriantibus. Diversitas autem
sive aquositatis ex diversitate est animalium
unde exit. Si enim ex lacte sit camelo in pu
stulis cutis et opilationibus splenis et epatis
et humoribus grossis inveteratis subtiliandis
et potus venenum et epatis constrictionem et yproie
valebit. Unde lac camelinum ipse ydropisi
cum est iuvativum si ydropisis sit ex opilation
ibus epatis vel splenis cum multa sit aquo
sitas et acuta. Et si ex acidibus temperatori
bus hys aliquantulum tamen frigidis humoribus
valet. Unius de morsione toxici et spiritus.
Unde sicut dicitur de lacte caprarum scabiei est iuva
tivum morphee impetiginis lentiginis ca
taractarum in oculis secundum illud quod oportet datum
fuerit. Si ergo clistere fiat intestina lavat et
mundificat de putredine pessima et vulnera
intestinorum de sanie mundificat. Inde G.
Si vulnera corrupta pessime sint saniosa
cum sero lava bibendo si sint peiora prout
in pectore cum clistere autem si in intestinis sint in
feriora. Vincentius ergo lactis maior est aquo
sitas salubrius est aliis et moderate nocu
menti etiam si sepe accipiatur. Quia a grossa
sanguine generando removetur. Inde G.
Ovinum que lac subtile est et aquosum sicut a
sininum et caballinum sanguinem generat
non grossum. Quod non plus humidat ad ca
lidum sicut vaccinum et porcinum sanguine facit
grossum. tamen valet plus vaccinum. Ovinum
in tribus substantiis suis est temperatum sicut femi
ninum et caprinum. Pressum generat nutrimentum.
Unde antiqui elegerunt potius caprinum. Inter
tisicos tamen diversitate sexus. Aliud enim cum
ovium. Aliud cum medullis porcis cum ortu
lani. Aliud cum aqua ca. Aliud super cali
dos cineres. Aliud cum oxisaccara. Cum
ovium in subtilitate augmentatur et mundifica
tione adiuvat ergo ad aperiendum opilatio
nes splenis et epatis et mundificationem
cutis a scabie et pustulis de intensi
one sanguinis. iuvat etiam oculorum cataracta
tas. Quod autem de medulli porcis cum or
tulani calorem sibi accipit et acumen
adiuvat ergo in pectoris flatum mundifica
do. Valet etiam febribus fluxis et diutur
nis. Mundificat etiam exteriora a pustul
salsi fleu. Quod autem de aqua fit calida
flitudinem habet et humiditatem mutuat ab
ea. Unde calorem et incensionem statim extin
guit. Statim autem de cinerem co. tollit.
Simile facit quod cum oxisaccara apparatur
plus tamen hic madet et mundificat et ventrem
solvit. Stomacum autem et intestina lavat ex

qualitatibus sumptis ab oxacari. Quod si
per omnes calores apparatur cum quod cum aqua
calida fit vicina plus tamen desiccat neque putri
aufferet. Butirosa substantia valet calida est
et humida. viscosa et unctuosa. quoniam humidum
vicina est autem quod vetus olim in calore non
in siccitate quod olim sicut est maxime vetus. Bu
tirum vero humidum maxime recens. Unde sepe come
dentes stomacum humectat ventrem dissolvit. et
ideo assilaverat illud antiqui oleo mixto pingue
dini dantes quia si quis accipit valet sicca
tivi de pectore et pulmone maxime si apta ibi fuit
vel in costarum pelliculis quia ipse maturat et humores
dissolvit sed tamen cum oleo acceptum maturat et parum
siccare facit. si cum melle vel zucaro numquam ma
turat et plus siccatum adiuvat. Substantia vero ca
seata frigida est et sicca et grossa. ad digerendum
autem dura tarde descendit a stomacho magis autem
nervis stipticum quam solutionis. Unde autem digesta
gravius est in stomacho et durum in epate et ideo illau
dabilis. Presa autem in generandi opilatione sple
nis et epatis et renum vias maxime si lacta
sta inveniat parata opilationi sic si vie sunt
eis valet stercore et maxime si acquirat cum
melle quia mel saporitatem proprietat ideo quia
intra sibi sumunt plus quam digerere possint
Et si calorem in renibus ultra temperantiam inve
nit valet vel acuit augmentat et lapidem
generat. Pala ergo est intelligi lac in quodam
laudabile esse in quodam non illaudabile. Laudabile
duobus modis. Si bene digeritur in stomacho et epate
intestina lavat aquositate sua et mundificat
butirositate autem sua venenosis repugnat humori
bus intra humectat asperitatem autem ceterum in
lota emollit. aspata ipsi dissolvit. caseositate
autem sua vulnera pectoris iuvat et pulmonis
gutturis renum vesice et intestinorum et repletione mor
sica acutorum humorum in intestinis mitigat quia
visceribus inviscatum humorum prohibet morsum. Unde
cum stipticis datum thenasmo fiet medicamentum
pressum et diarriae maxime assatum cum lapide
ut perdat aquositatem suam et adhuc plus prodest
si calefactum est cum ferro indurato vel calibe et
si lacti tandem aqua administratur. Sed cum semel scintil
la ferri cali ut aqua extincta solum lac re
maneat. Secundi laus lactis est cum maxime nutrien
ti amabilis sit aliis presta in nutrimento sim
et vicina sit imitationi sanguinis. et velox
in assimilatione carnis et cetera membra
accepta secundum quod oportet id est stomacho mundificato genere
temperata ipse naturaliter sit vere naturalis. Lac enim
vere est naturale in quattuor qualitatibus est me
diocre. G. autem dicam facit ut vere naturale
et non naturale in libro suo de genere dicens Ex si

quibus lac accipiat secundo mundificato sive non
temperato corpore vel in tempore non moderato cito
mutatur in fumositatem collecta quia generantur ventris
generatione talibus. Vel vertitur in acetositatem et putre-
dinem in pluribus habent sepe aliquando contingit
Sicut enim quoniam stomachi totam mutatam invenit
et ex natura sepe mutacio fit. Et si accidit
propter cibum vel qualibus occasionem fit racio. Pri-
mo lac et si in substancia sua sit laudabile racione leni-
tatis et subtilitatis et digestibilitatis aliquid vel propter
ex mutatis qualitatibus stomachi coagulatur et
in fumositatem mutatur et collecta generat aut
aliquando vel propter mutatur in acetositatem et futuram
putredinem secundum accidentia hic sufficientia. Causa
enim acetositatis est minimus calor et maxima
humiditas, fumositatis vero minima humiditas et
maximus calor. Ut autem lac mutetur mihi
duo contraria iam dictum est de generatione. Substancia sua aquo-
sa butirosa subtilis humiditate et caseitate
grossa. Cum sua ergo substancia butirosa in fumosi-
tatem mutatur et generat colica quia butirum na-
liter est nutrimentum caloris. Grossities vero casei
in acetositatem mutatur et putredinem. Unde lac
non est accipiendum nisi corpus sit temperatum et stoma-
chus examinatus de coleris et fluxibus humoralibus.
Corpus enim si ab hiis sit mundum et bonum lac
digestum multum dat nutrimentum. Laudabilem
sanguinem generat carnem augmentat totum cor-
pus laudabiliter humectat exteriora tenerat et
facit pulchrum. Inde Rufus lac bibentes ie-
iunos esse oportet et bibant calidum cum exeat
ubera neque ad comedendum quousque digeratur
et labor et nimius motus caveatur. Sicut
cum in imo stomachi invenit descensionem eius lac
antequam digeratur. Si vero forte invenit mu-
tatum in corruptionem non tamen quiescendum est
a deambulatione sed ambulandum sicut quo-
usque in stomachi fundamento descendisse senciatur.
Digestio autem illo secundo accipiat et tamen id
idem faciat. Sic enim facienti solucionem prestat
ventris cum acquisite sua virtute actu aquo-
sa desiccare incipit caseata laborare strin-
gens solucionem et corpus nutriens augmen-
tatis quam carnem quia sanguinem amabilissimum
generat nature.

Electum autem lac quatuor qualitates habet:
colorem, odorem, liquorem, saporem. Colo-
rem albissimum clarum a citrinitate rubore li-
viditate liberrimum. Odorem odoriferum absque
acre et sanitate aliquam. Liquorem inter grossum
et subtilem medium. Si gutta super unguem
et super aliud solidum corpus ponatur rema-
neat continua non liquida nimis neque lata superius
acuta. Saporem acceptabilem ab acritudine
salsitate et acetositate liberum. Omnium autem
lacte laudabilissimum est quod est subtilissimum
sicut feminis. Secundo non adeo tamen in subtilitate vicinum
est asininum grossissimum et plus nutrimentum maxi-
mum. Deinde pecorinum. Augis vero caseatum
pecorinum quam vaccinum plus acetosum porcinum
post hoc camelinum tercio caballinum et asininum.
Comparacione et in terciis sibi mediocris ferme in
secundo caprinum. Causa quia omne lac naturam et com-
plexionem animalis cuius est imitatur. Si ergo de grosso
animali grossum erit. Si de subtili subtile. Unde lac vacci-
num est grossius et nutrabilius et virtuosius
inbecaune quam confortabilius et frans. Camelinum
autem subtilius et minus virtuosum et peius nutri-
tivum magis calefaciens et dimittens. Quia came-
lus naturaliter est calidissimus. Calor ergo virtuositatem
sibi totam trahit sanguinis ideo quia sine virtuositate
remanet sanguis. Lac autem nihil aliud est quam san-
guis bis coctus et ideo sapor huius lactis sal-
sus et acutus. Unde invisum est humidum et sub-
tiliat grossiciem eorum. Cum vaccinum est contrarium.
Cum enim vacca non tantum caloris habeat quam virtuo-
sitatem sanguinis eius consumat, fit eius lac virtuo-
sissimum et nutrabilissimum. Obiicitur tamen nobis
de lacte porcino. Quare inquit non sit vel
eciam plus lac porcinum virtuosius. Sed cum porci
ceteris ambulabilibus sint frigidiores. Respondemus
Sic minus porci calidi ceteris sunt naturaliter. Ideo la-
cti auferunt colores virtuositatis. Lactis causa
coctio et digestio sunt completa. Si ergo inquit
adeo est subtile ut facilius. Sed non camelino in
actione diurectica et mundificacione similis sunt
dicimus subtilitates lactis porcini propter siccitatem
et ablacionem est coctionis. Camelinum autem ex ini-
micitate caloris et fortitudine coctionis. Di-
cunt etiam quod pecorinum caseatum est quam vaccinum.
Vaccinum vero grossius est et virtuosius. Respondemus
quia cum pecorinum sit calidius calor suo dat nu-
trimentum magis unde plurima virtuositatis sibi
dat et caseata augmentatur sub[illegible]. Vaccinum autem
cum non tantum caloris habeat sibi sufficit
virtuositas ideo caseatam cumbat et magis nutrit
quia sub[illegible] virtuositas nutrabilior est caseata ut
pote calidior et humor et calor sanguinis vicini-
or et in mutacionem sanguinis facilior. Concor-
dati sunt omnes antiqui et moderni testantur nulla
re melius nutrire corpora quam que facile in
sanguinem mutatur. Tamen de pinguedine nobis
dicitur. Quare inquit pinguedo non cicius in
sanguinem est mutabilior et lacte nutribilior cum
sit virtuosior. Dicimus pinguedo et si vir-
tuosior ceteris nutrientibus non tamen habet requisitam
subtiliatem liquidam et corpora penetrantem
unde generat et tamen cibis inmatat et cito coagulat

et induceat. lac non simul est nimis et aquosum sit liquidum et penetratiuum. Testatur illud quod in butiro et in caseo videtur. quae nimis ab aquositate separantur coagulat et tarde digeruntur. Quia ergo lac habetur ut ratio augmentetur nimis tercijs suis substantijs dicitur vaccinum pecorinum siue caprinum. Quod cum quis biberit ad refrigerationem caloris et restaurationem epatis aufferatur butirositas sua et nimis caseositate sua bibitur aquositas et solum accipiatur vaccinum. Qui autem mundificare velit humores aufferatur duo illa et bibatur sola aquositas. Si autem frigidi sunt accipiatur camelinum. Si calidi caprinum. lac enim in subtilitate et grossitie modis quinque diuiditur. est enim subtilissimum et minus subtilissimo et grossissimum et minus grossissimo. et horum medium. Subtilitas autem lactis duplex dicitur. Aut in substantia. aut in actione. In substantia autem sic quod homini assimilatur humanum lac ut potest feminum. secundo caprinum. Tercio feminum temperatius et mutabilius citius est et mortificis suauiores veneris. Valet quidem dolori diafragmatis volnibus pulmonis renum et vesice. maxime si exugatur a mamillis. melius enim est quam si multum aerem tangat et mutatur aeris sibi caloris naturalem auffert. Subtilitas autem in actione est nimis butirositas et caseitas aufferuntur. et aquositas et acuitas augetur sic camelinum esse videtur. Unde est minus nutritiuum et tamen incisiuum oppilationes corruptionem epatis de frigiditate et humiditate. Quidam medicorum asserunt quod cancrorum et splenis de calore adiuuat. quod ex subtilitate sua dicit istud facere et aquositate. est autem possibile si psalsedine caret et acuitate. Lac autem grossissimum a temperamento est remotum longe sicut vaccinum quod minus citius est aquosum et magis butirosum. sed tamen pecorinum magis est caseatum sicut dicimus. creatur autem hoc ex grauitate sui odoris. Item. lac pecorinum grauius est in odore quam vaccinum. et ideo magis flauum. Item lac vaccinum minus citius est aquosum et acutum et magis nutrit. stomachum conuenit. membra confortat. calorem stomachi et epatis refrigerat. Est etiam bonum ad alia. butirositate ablata et ad bibendum datum morsicationi calidorum humorum mitigat. calorem naturalem confortat et temperat. coitum augmentat. dysenteria coliricam aufferit. et tenasmo coliricam. volnera intestinorum vesice et renibus adiuuat. Est autem per se datum et optime ut tantum aqua ferue apponatur. quintum lactis. et tamdiu coquatur donec aqua auffertur. et quotiens feris tanto melius hic coitibus erit. Si autem aqua non appositum. lapis siue ferrum indutum calefiunt tamen erit apponendum. donec sibi sua deminuatur aquositas. lac ovium est medium quod in naturis suis substantijs existit temperatum sicut caprinum. et ideo post feminum magis omni lacte est temperatum. Si ergo contingit ad medium et nimis conuenit sit exhibitum volnibus valet pulmonis vesice renum. Si autem butirositas exhibetur. et in lacte unde aque ferre apponitur. et nimis lapide seu nimis ferro extrogitur quousque aqua deminuatur valet colicis egritudinibus et intestinorum volnibus plurimum autem inualidus detur. sed caueat accipiens ne in stomacho coaguletur. coagulatum enim grauitate generat in stomacho fumositate mittit capiti. unde suffocatio et angustia saepe generatur. Cui ergo coaguladum bibitur et I siue I et S mittit et parum salgemme accipiat. lac minus subtile inter subtilissimum est et temperatum sicut asininum et caballinum. quod est medium inter camelinum et caprinum. Sed tamen asininum et caballinum differunt. quia caballinum est calidius et camelino propinquius. asininum temperatius et caprino propinquius. Unde si detur asininum ad bibendum calidum non adeo coagulatur in stomacho sicut caprinum. Si autem mel et parum salis apponatur minus coagulabitur. ideo quod caprino est subtilius et femino in subtilitate non in temperamento est propinquius. quod caprinum laudabilem dat nutrimentum et feminum temperato est propinquum. Unde lac asininum solubile est ventris et molle nimis quam sit. inter calorem et siccitatem induceat. mitigat ergo anhelitum orthomiam tussim cuius catarracta est acuta. Item iuuat pectoris renum et vesice volnera. Caballinum propter propinquitatem ad camelinum in subtilitate et acuitate est incisiuum in oppilationibus interius aperiendis et ... purgandis si tamen eorum sint calitas et siccitas quam propter ... istud ab omni lacte remota. Lac minus grossum inter grossissimum et temperatum est sicut pecorinum quod est inter vaccinum et caprinum. Unde nutribilius est quam caprinum et fortius acuitas in egritudinibus stringendis et volnibus pulmonis renum et vesice et dissinterie. sed tamen minus nutrit quam vaccinum et minus stringit ventrem. Item. lac vaccinum fortius est omni lacte in stringendo maxime ablata butirositate et excoctione facta vel cum ferro vel lapide. Ordinum est hinc caprinum. pecorinum est subtile et aquosum quia ex frigiditate sua est incorruptum. ideo quod si sum medicina accipiatur est purgatiuum siue incisiuum. Si sum album cum succo ordei coctum bene generat nutrimentum et corporis humectatissimum

Aliter

Aut lac adhuc iiij modis diuersatur. Aut sum naturam animalis. aut pascue siue aut

ex temporibus anni aut ex novitate sui et
vetustate Ex natura animalis multis modis Vel
enim ex corpore animalis bene carnoso et eius lac
melius est maxime si ab uberibus noviter e-
mulgeatur Vel ex animali male complexionato infirmo
quia et macro et lac peius erit et illau-
dabilem sanguinem generabit maxime si diu e-
mulsum fuerit Ex pascuis multis diversificatur
modis Alia enim virentibus et teneris herbis
pascuntur alia ex pratis et ramorum extremita-
tibus alia herbis stipticis alia laxativis
sicut scamonea titimallo cucumeribus silua-
tris Que teneris et virentibus herbis sunt
pasta aquosum et subtile lac habent et stomacho
nocivum Que vero et ramorum extremitatibus
pastorum minus est aquosum nec solutivum
ventris et stomacho est congruum inde caprinum
magis stomacho est congruum quia capre pluribus her-
bis pascuntur et ramorum extremitatibus Con-
stat igitur quod que ramorum extremitatibus sti-
pticis vel frondibus pascuntur lac habent
stomachi confortativum et stipticum laxativis her-
bis pasta lac suum nocet stomacho mordendo
uinos sui et erit laxativum non ergo est lac
dandum nisi aliis quod laudabile sit pastum
cibo ne cito in corruptionem mutetur stomachi
Item G. lac malum non solum corpus corrumpit
sed etiam omnes laudabiles humores confundit
Dixit autem se vidisse puerum lactentem
cuius nutrice bonum lac habente mortua aliam
succepit pessimum lac habentem quia pluribus
utebatur herbis fames enim in vere fuit in
illa civitate Corpus ergo pueri repletum
est pessimis humoribus et pustulis. h'. m. G. co-
firmavit quia quosque easdem herbas co-
medentes reperit esse pustulosos vidit Alii
autem capre frondes glandium et similia
stiptica pascunt et ita fit lac stomachi conforta-
tivum et stipticum Alii laxativa pascunt
et acuta et lac ideo laxativum est et nocivum
stomacho Ex temporibus autem anni lac diversificatur
multis modis quia lac subtilius est in initio
veris et aquosius apparet in fine veris et in
initio estatis temperatum et laudabilius
erit omnibus In fine estatis et in initio
autumni grossius et minus fit aquosum
Causa quia in initio veris animalia sunt vi-
cina parturitioni et ideo subtilius et aquosius
est quia aquosis humoribus adiuvantur animalibus
tempore partus cum eis necessarium dandum quod
tunc sit et vincetur iam plurimi nocive est lac
humiditatibus istis administratur Ideo quia in hoc
tempore est aquosum stomacho nocivum et fastidium mo-
vens et vomitum stomachi emolliens aquositate

et lubricans et in ventrem laxans Sed per dies
xl usque in fine veris et in initio estatis
illa humiditas grossa consumitur et obediens
actioni nature coaptatur Perfecte enim in ma-
millis iam digeritur et laudabilius et nutri-
bilius efficitur In fine vero estatis et in initio
autumni calor augmentatur aeris et pars
substantialis humiditatis desiccatur per quod humiditas
induratur et ingrossatur Contra lactis tem-
peramentum excedit Fit enim grossum et durum
ad digerendum et stipticum Unde hoc lactis species
in stomacho maxime coagulatur et pessime infirmitates
generantur quia fumo caput ascendere faciunt
suffocationis anhelitus et doloris capitis
causa Cum autem ad finem devenerit autumni
iam humiditas sua substantialis penitus consumitur et
ingrossatur neque ita iam liquidum efficitur
Sub his mensibus autem lac tamen est humidum in partie-
ciatur per paulatim induratur et ingrossatur
et quasi coagulatur Dum tamen aliquid quod coagu-
latum grossius est et tamen prioribus animalibus
vicinum cum ea dixisset esse subtilius quod vi-
cinius est partui Diu in quo coagulatum in ma-
millis tamdiu immoratur donec calor naturalis
confortetur intus et calore aeris exterioris hu-
miditas consumatur Si enim ad mamillas pe-
nerit vel per diem unum emulgeatur liqui-
dius alio lacte invenietur Sed tamen in mamillis
tamdiu immoratur quousque humiditate sua consumpta
quasi caseus efficiatur et quasi caseus coaguletur
Ex novitate et vetustate lac diversificatur tri-
pliciter Aut enim noviter mulsum Aut iam
diu Aut medium Noviter mulsum magis
est calidum et temperatum cum tunc sanguinis vici-
num sit ad comparationem ergo aliorum lactis
laudabilior et nutribilior erit cibus maxime
acceptum secundum quod oportet Lac enim iam diu mul-
sum a natura lactis dulcis egressum est et ad fri-
giditatem accessit iam et siccitatem per accidens
naturale erit unum ad quod cum lac devenerit ad
digerendum stomacho temperato durum erit quanto
ergo durius fuerit calido tamen stomacho secundum medicos
parum prodest Multum enim acceptum grossum
et malum dat nutrimentum in renibus et ve-
sica arenam et lapidem generat maxime si
stomachus a cibis non sit mundificatus non tamen per
dulce coagulatur in stomacho quia iam due qua-
litates sibi ablate sunt scilicet humiditas et calor
unde aufferetur et coagulatur Lac inter hec
duo medium tardius est quam dulce ad di-
gerendum et velocius quam acidum ablata ergo
butirositate nutribilius erit alio lacte et
maxime vicinum Coagulatum ad digerendum
durum ex grossitie sua et peioris cibi

quam aliud lac. grossum humorem generat cito facit
fastidia maxime si sola sine melle uel ali
qua dulcedine comestum ad intestina ve
niens generat ex grossitie sua et cogitur ex
pulsiua uirtus ad expellendum ea velociter
et inde accidit lienteria sit ea. Que autem
sunt in aqua ea meliora sunt et humidiora
quam persone induata. Postquam alicui lac co
mederit uel aliquid insulsum non sunt dat pessi
mum nutrimentum

De caseo

Caseus ex tribus componitur substantiis. una
est lactea. altera coagularia. tercia ex
sale. Lac quod sit diximus ex tribus componitur
caseitate. butirositate. aquositate. post quam
diuisionem etiam caseus incidit temporalitatem
Aut enim recens et aquosus. Aut vetus et
parum aquosus. Coagulum enim uirtute sui acu
minis et caloris atque siccitatis sibi dominantis consumitur
sua humiditas finitur. Et si enim coagularia inse
pabiliter nullibus caseo insit. recenti tamen in
est insensibile propter multitudinem sue humiditatis
Aut siccus. inter humiditatem recentis et sicci
tatem veteris medius. Expleta autem diuisione
casei. de singularum singula est reddere
parte. Recens humorem non malum generat
nec mediocris inter lac et caseum sit. Reti
net enim parum dulcedinem et aquositatem la
ctis et ideo ad digerendum facilior et ad nutri
endum laudabilior et ventris solubilior
maxime si sale multo caruerit quod et sa
poritatem sibi auffert et dulcedinem vindicat.
Quamuis caseus tamen saporitatem habuerit
laudabilior erit eo cui salsitudo et acu
men dominatur. Salsus enim minus est de
siccatus et sic nociuus. recens sale est
nutribilior et humectans corpus magis est
carnem augmentans et non sic nocens nisi
minuatur sicut quod praedictum est. uel ex calido in firmi
tates uel in acetositates si sunt stomachi frigidi
Si autem tamen salsus ut saporitas lactis non
mutetur. erit melior et minus sic no
cens. Sic B. Caseus si sit saporitus non
omnino sale carens laudabilior est. Cui autem
caseus tamen salis habet ut non mutet saporem
melior est non salso et multo sale referto
Salem enim non habens in acetositatem mutatur
suppurabilis. Multum salis habens si sit sicca
et mordens stomachum est incendens sanguinem. Parum
salis habens neque lactis amittens saporem
subtilis est neque facile mutabilis et cito est
digestibilis. Adhuc caseus recens aliud
habet diuisitatem secundum lactis aquositatem. Sa
lem enim non habens in acetositatem mutatur
suppurabilis. Multum salis habens si sit sicca
et mordens stomachum est incendens sanguinem
Si enim aquosior est nutriens et velocius di
gerendus maxime cum melle comestus. Pa
rum aquosus magis est nutriuus et maxime
si cum melle sit ad digerendum durus. Vete
rum autem caseus est acutus siccissimus unde ad nu
triendum est grossus et corruptibilis ad exe
undum. Et sic durus quia aquositas lactis
sibi ablata est. Acumine autem et siccitas
coagulo ei dominatur unde et subtilitatem exit
et intensiorem subit. ideo quia superfluitas corporis
non ita inde subtilia sunt quibus subtilia aliis
subtiliatis. Duobus tamen modis ei nocet. Vno
no quia corruptio et grossities nutrimenti
superfluitatem suam ingrossat et corrumpit
Secundo quia propter acumine coaguli repugnat
omnibus alimentis nutritiuis et in nouo ad
eius ipsa adunatio traduntur. Vnde si quidem
in corpore inueniuntur humorum in renibus et
vesica fiunt lapides. Causa lapidis a
dunatio est grossitiei caliditatem et intensior
quae duo caseus in se habet. quanto magis
ergo nocebit si aliam grossitiem appositam ha
buerit. Est ergo caseus vitandus ita vetus
Nullum enim affert iuuamentum neque est
nutriens neque cito digestiuus neque bonum ge
nerans sanguinem neque ventris humectans re
quia venam suam. sed plurimam humiditatem in
ventre desiccans stringens venam cito in inte
riore se mutans et inde humorum corruptos mordens
et rebus subtiliatis concurrens. Caseus autem
inter veterem et nouum medius multum et fortiter
nutriens est. Multum quia grossities lactis fa
cit caseum. fortiter quia calor naturalis induratur
velociter cui cum magis calor dominatur naturalis
tanto plus indurescit diuersitate tamen secundum noui
et veteris mediocritatem et cui attinet communita
tem. Ita ysaac. Caseus inquit corpulentus est di
uersus. et durus et grossus est et siccus ut
cito in puluerem reducatur. et est porositate
sua spongiosus peior ceteris qui facile frangi
tur. Quae enim viscositatem et subtilitatem hu
miditatis consumptionis sequuntur. Sedius in ma
lignitate est durus. sed tamen uiscosus multa vmu
ositate se habere testatur. Laudabilior caseus
est viridis sed tamen recens et spongiosus. Si
tamen sit recens laudabilior est. Inde hali recens
humectat ventrem. vetus stringit et maxime
desiccatus. et si ab aqua extractum asserit
B. Caseus mollis subtilior est et ad dige
rendum facilior ceteris. Durus autem grossus
tarde digeritur. Intelligimus hoc ex euen
tibus. Vnus enim continuo paulatim et cito
frangitur et cito digestibilis et exire velociter

signat . sz ung diu(m) extremas dissolu-
sufficiat grossiciem et tardam digestionem
Petus quo rasceus naturalis est dure et ad digesti-
dum tardus de piscibus

Pisces ubi parvi nutrimenti et cito dissol-
untur et subtilis sui sanguis pertinet
fluuios subtiles dico ad reparationem ambulan-
tium Quando aut ad reparationem dico absolute
dico subtiles hic subtile segregavi Omne uero suo
subtiliorem grossiorem laviorem duriorem absolu-
te dico ad temperamentum comparationem stricta
quia respicua et ideo dico ad comparationem
ambulantium subtiles ut absolute differ-
ferentie Sanguis enim duo extrema habet
et unum medium Est enim grossissimus sicut
pix ut est ille qui a camelina carne
generatur vel ferina rapina ac ueti verna
Est et subtilissimus et aquosus sicut qui
ab herbis et fructibus generatur Est et horum
medius sicut qui a pullis prime et carnibus
pullorum sturnorum pullorum generatur edulo-
rum quam lactencium carnibus Est et inter sin-
gulum extremorum et suis medium altera
media sicut sanguis agnium animalis et vitu-
lorum lactentium Item inter subtilissimum et ipsum
suum medium alterum est sanguis quem generant
pisces de pelago et de claris fluminibus et petroso
habet enim duo genera piscium et sic sanguinem ge-
nerant temperatum subtilitate tamen pertinet ad al-
terum propter frigiditatem et humiditatem ad ceterorum
piscium comparationem Pisces enim dividuntur
generaliter multipliciter Quidam enim in dulci a-
qua habitantes sunt et vocantur fluviales
quidam in salsa et dicuntur marini Qui autem
in salsa habitant confluunt ad dulces aquas
quia delectantur in sapiditate sua dulces
habitantes aquas raro se comutant ad sal-
sas propter horribilitatem salsi saporis Unde non etiam
intrat nisi qui litoralibus maris vicinantur
nimius enim impetus fluvius cogit eos mare
intrare Differunt autem qui marini sunt
qui in fluviales sunt ex odore et spinis
suis quod marini minus grauis odoris sunt
et pauciores habent spinas et grossiores sunt
De aqua aut dulci grauioris sunt odoris et
plurimas habent spinas et subtilissimas In
natura et complexione differunt quod marini calidiores
et minus humidi et minus viscosi sunt Salsi-
tudo enim aque in habitatione calefacit eos minores
humiditatem et grossitiem eorum et pinguedo
sua moderatur pauci quod sunt nutrimenti sz tamen
laudabilis dure quod descendunt a stomacho et inte-
stinis Causa saporis sui parvitas est
pinguedinis . parvitatem nutrimenti facilitas
facit descensionis a membris duris a stomacho de-
scendunt et intestinis duabus ex causis Una
quia non tamen habent humiditatis et viscositatis
ut cito lubricare et descendere possint Alia
quia non tamen quantitatis et grossiciei habent quam
venas penetrare possint et non adeo quantum
stomachum et intestina ut cogatur ad expellendum

De piscibus fluvialibus

Pisces fluviales in actione et passione contrarii
sunt marinis quod aqua fluvialis facit est humi-
dior unde pisces sunt grossiores et viscosiores
ac pinguiores et ideo inferentes plus mali
sunt stomacho et ad digerendum duri minus sunt
sapidi ad penetrandum venas duri et ab ipsis
dissolvendum tardi A stomacho aut velociter desce-
dunt et intestinis Causa mali nutrimenti est
multitudo viscositatis et durities ad digerendum
parva sapiditatem facit quantitas odoris pin-
guedo quod et tenuitas sui multum quod nutrit
quod ad dissolvendum a membris duri sunt quam
non coguntur membra ad alia expetenda Velocitas
exeundi a stomacho et intestinis duabus sunt modis
Unus quia ex multitudine viscositatis et humi-
ditatis emolliunt villi stomachi et ita emittunt
eos lubricos Alius quod non venas tarde pene-
trant quantitate sua coguntur stomachum et intestina
ad expellendum Unde B. Omnes inquit pisces
fluviales et lacuales et stagnales habent car-
nes cito inde sunt corrumpentes stomacho nocentes
humores crudos generantes Ruffus dicit eius
de pisces sunt pisces marini tamen minus gra-
uis odoris sunt faciliores digestioni minusque nu-
trient cito in sanguine conversum velocius a me-
bris dissolvendi et ad exeundum tamen tardiores
a stomacho et intestinis Singule aut species ma-
rine inquam et fluviales multas habent diver-
sitates Marini inquam principaliter dividuntur
modis alii enim inhabitant pelagus et maris
profundum alii prope littora et maris petunt
plagas Pelagi inhabitancium alii petrosa
et loca dura alii mollia et lutosa inhabi-
tant et arenosa Litoralibus inquam a-
lii claras undas et aquas a fluviis remo-
tas alii putridis fluviis petunt vicinas et ci-
vitatum maceratores influunt fluviis et bal-
neorum lavature lumi infusiones et alia que
sunt cause corruptionis fluminum Alii inter
morantur medio et qualitates mutuant ab
utroque Dulces aquas inhabitantes dividuntur
tripliciter Alii enim in fluviis alii in lacubus
et stagnis fluviis innovantur ex fluminibus inno-
vantur Alii in maioribus spatiis tenentibus

longe a ciuitatibus et ideo claris aquis et mundificatis exeuntibus. alij in paruis fluminibus tarde fluentibus, vicinis ciuitatibus immundicias ciuitatum fedentes putredinibus existentes in lacubus simpliciter viuunt. alij sunt in lacubus quibus flumina illabuntur quorum aque mare ingrediuntur sic quod fluctibus maris crescentibus eleuantur. Alij in lacubus paludosis et longe a mari remote lutosis et putridis

(De naturis communi piscium)

Expletis piscium diuisionibus generalibus et specialibus oportet singulorum diuersorum naturas explicemus. Marinos igitur pisces cibo dicimus aptiores quam fluuiales. salsitate enim aque humiditates et viscositates sue auferuntur maxime si loca fuerint petrosa. Assiduo enim motu et collisionibus saxorum carnes emolliuntur et tenuantur pinguedo minoratur viscositas quoque sua diminuitur. Unde ad aliorum comparationem isti sunt saporiores et corruptionibus remotiores. Hinc antiqui assimilauerunt hos complexioni humane. sani enim sensu sibi assimilatis gaudeant. Sanguis quem generant est temperatissimus non grossus neque turbidus neque subtilis neque aquosus. Est tamen subtilis aquoso vicinus quia sanguis et si teneret terminos qui duas extremitates egreditur alium tamen ordinem non constituit. Vel enim duabus medius existit extremitatibus vel vni parum plus vicinatur. Sanguis igitur qui a petrosis piscibus generatur et si sit temperatus naturaliter tamen subtiliationi pertinet et velocius a membris dissoluitur. Est ergo melior in regendo sanitate quam in membrorum confortatione

(De piscibus marinis)

Pisces de pelago vicini sunt petrosis quoniam aqua in salsitate equalis vero est et clara. Unde nichil differunt nisi quia qui de pelago pinguiores et carnes sunt duriores. ideo sanguis quem generant et si sit temperatus ad comparationem petrosorum tamen grossior est et vicinior sanguini quem sturni et perdices et pulli faciunt. vicinior tamen in laude non in nutrimenti laudabilitate. quia sanguinis quem generant pisces naturaliter est fluuius quam sturni et perdices atque pulli naturaliter est temperatus. Creatura autem extra quoniam piscium natura frigidior et humidior est comparatione non sicut volatilium calidior est et humidior et ideo pisces plus nutriunt et tarde a membris dissoluuntur quia omnibus cibis cum duriores creatura permanet terrestribus. unde nutribilior est et ad dissoluendum durior. maxime si temperatus sit et conueniens nutrimento. Litorales pisces multas habent diuersitates secundum diuersorum locorum distantiam. Quedam enim loca maris sunt clara atque munda qui sunt appellandi pelagis molliores tamen sunt carnis et ad digerendum faciliores quia sunt vicini litoralibus et estu mouentur maris in turbida et in munda morantes aqua et putridis fluctibus ciuitatum putredines ferentibus vicinas sunt viscosiores et alijs marinis piscibus grossiores et ad digerendum sunt tardiores. Vicinum naturaliter fluuialibus cum nichil aliud comedat quam quod flumina de putredinibus ciuitatum eis afferunt. Unde pisces marini tussile peyores sunt ceteris marinis. quoniam aqua est immunda et multa flumina ea sunt in tantum putredine ciuitatum eis afferunt

In medio horum locorum inhabitantes utriusque mutuant qualitates et dicuntur mediocres inter eos. Fluminei pisces marini et cito currentia clara atque munda flumina inhabitantes ad comparationem ceterorum fluuiorum sunt laudabiliores. quia claritas aque aufferet eis humiditate odoris. forti fluuij impetu per saxa carnes tenuantur et grossities auferuntur. maxime si super petrosa currat. Petre enim carnes teneritatur et piscibus littoreis et in aquis claris assimilantur. Multotiens tamen littorei ex salsitate aque sunt viscosi minus. Qui in paruis fluuijs morantur et parum fluentibus immundis et vicinis ciuitatibus pinguiores sunt et grossiores atque viscosiores et ad digerendum duriores. mali saporis quia defectu aque motus vincunt eorum carnes sunt grosse et viscose fiunt immunde non mutamentum conueniens odores eos reddit. quod plus. quoniam extracti ab aqua cito putrefiunt quos sepe comedentes morbos pessimos et fluxos corporibus suis aggregant humores

(De piscibus lacuum)

Pisces de lacubus sunt viscosiores et conueniens odores quam qui in fluminibus nascuntur. quia aqua lacuum lutosior et pinguis est non mouetur. et ideo pisces sunt viscosiores minus saporei. conueniens odores et mali nutrimenti ad digerendum duri et in corruptionem velociter mutandi. nisi quia fluuijs adeos intrantibus et ad mare recedentibus eleuantur. Pisces lacunarum sunt pisces piscariarum et paludum peyores sunt ceteris et grossiores et in odore conuenientes et in corruptionem mutabiliores velocius ad digerendum duriores quia aqua quieta est et nimium lutosa. Unde maxime cauendi sunt. Et dicunt hunc pisces secundum vidisse quandam piscariam tarentum sub uita longi lati durent. aqua autem illa morata

fuit ibi tribus annis. sed tamen singulis tribus
sive iiii^or annis illa aufferebatur et altera indu
cebatur. Exeunt autem limum atque putredo et tamen
post duos vel tres annos aqua illa ablata est
omnino. inventi autem ibi sunt pisces qui pre visco
sitate sua teneri manibus non poterant. extracti
non illico sunt mortui. fissorum autem carnes
invente sunt viscose et putride et insipide. pin
guedo ventrium mollis et non coagulata co
lore nigra

Pisces aquarum dulcium ad salsas
transeuntes et a salsis ad dulcia se mu
tantes inter equoreos et fluviales sunt medio
cres. Sed tamen in duo dividuntur. Alii enim de maio
ribus et multum fluentibus mare ingrediuntur
aut de mari maiori flumina atque clara tradu
cuntur. alii de parvis et immundis fluminibus mare
illabuntur. sive a mari ad eadem flumina relabuntur.
Qui de maioribus multum fluentibus mare sive
a mari eadem flumina ingrediuntur meliores sunt
illis sibi oppositis piscibus. Pisces a mari dul
ces aquas subeuntes illis qui de dulcibus ad
mare venerunt sunt meliores. minus enim sunt vi
scosi et litorei appellandi quia in salsis nati
salsitudo humores desiccat naturales. Qui adul
tis in salsa sunt traducti sunt viscosiores et
grossiores. quia aqua dulcis humectat et emollit. Un
de intelligitur ex predictis quod marini pisces mi
nus habent viscositatis et humiditatis maxime in petro
sis morantes locis. Post hos illi qui sunt
de pelago. tercio loco veniunt litorei si aque
clare et munde fuerint minus laudandi hiis sunt
maioribus et currentibus morantes fluviis. Peio
res etiam hiis qui in fluminibus parvis morantes
et mutantibus virginis sunt. Omnibus autem peio
res et viscosiores et grossiores sunt qui in lacu
bus piscariis et paludibus nascuntur. hiis ergo
causis predictis generum piscium multis modis diver
santur que tamen xi esse videntur. Aliud enim ex
diversitatibus succorum generatur. Aliud ex diversi
tate aquarum sumitur. Tercium ex munditia
vel immunditia earum. Quartum ex motu vel quiete
operatur. Quintum de corporis piscium. Sextum de na
tura ventorum et eorum que sunt venti fuerint.
Septimum ex alimentis eorum. Octavum ex etatibus
eorum. Nonum ex anni temporibus. Decimum ex suorum
membrorum diversitatibus. Undecimum ex artificio a
parandi. Diversitates quantum duo sunt. aut
enim mollium carnium sunt aut duriorum et grossa
rum. Molles carnibus aut viscosi sunt sed lito
rei et marini dure cutis. aut non viscosi
neque grassi sed petrosi et parvi qui subtilis
sunt cutis. Duri vero carnibus aut viscosi et

grossi sicut qui de fluminibus mutantibus virgi
nis et de lacubus et paludosis sunt locis. Aut
duri sed neque viscosi sicut qui de pelago et
litoribus sunt clarus in nutrimento et temperato
laudabiliores sunt omnium genere. et ad digerendum fa
ciliores. Qui carnes habent molles nullius vi
scositatis neque grossiciei neque contrarius sunt odoris
sicut qui de pelago et de petrosis locis. sanguis
quem generant temperantio est communior. et id
non minus corruptioni et coagulatis et defectis sunt
feminalibus et egrotis convalescentibus et sanitate
custodire magis quam fortitudinem membrorum
amantibus. Nichil enim melius ad sanitatem custo
diendam quam bonus sanguis et laudabilis. Qui mol
lium sunt carnium et grossarum et viscosarum sunt
sicut litorei quibus flumina influunt magis sunt
nutribiliores et virtuosiores. sed tamen illaudabiles
ut pote ad digerendum duriores et malum sanguinem
generando verminosiores. Unde non sunt comedendi nisi ex
necessitate cum sinapi et salibus. Qui duras habent
carnes sed tamen non viscosas sunt pisces magnorum
fluminum et cito currentium ad comparationem petro
sorum illaudabiles sunt quia grossiores et ad digeren
dum duriores et ad dissolvendum tardiores atque
nutritiores. ad comparationem tamen litoreorum me
liores cum sint minoris viscositatis. Sanguis pro
quem generant est virtus sanguinem quem generant
pisces pelagi et tamen grossior. Ideo quia convenientior
complexionibus et calorem naturalem forte habentibus et
confortationem membrorum magis quam sanitatem custo
diendam amantibus. Duras et viscosas et grossas
carnes habentes contrarii quia dentes sunt fluminum par
vorum pisces mutantibus virginum minus sapori
et magis nutrimenti ad digerendum duri insipidi sunt
ex complexionibus eorum. Dure enim digeruntur duobus
modis. Vel quia carnes habent duras vel quia
pingues et viscosas

Diversitates
piscium ex natura aquarum iam diximus
cum quosdam in salsa quosdam in dulci aqua
habitare diximus. Qui in salsa minus sunt visco
si et minus gravis odoris a corruptionibus lon
gi ad digerendum cum minus sto nocivi quia aqua
quam involvit calidior est et minus humida naturaliter.
Qui in dulci aqua sunt viscosiores odore gra
viores in corruptionem se convertentes. dure digestio
nis sto nocentes. Unde eorum nutrimentum malum est.
Omnes pisces fluviales et lacuum. et si car
ne molliores sint. grossiores tamen et sto sunt noce
ntes et in corruptionem cito convertibiles

Diversitates piscium ex turbida et clara aqua
sunt huiusmodi quia qui de clara laudabiliores

et io longe mi(n)us corruptibiles maxime petrosi incedentes Vel si aqua salsa est quia mi(n)us sunt odore contrarii qui in turbida aqua morantur peiores sunt et magis corruptibiles maxime si sit aqua quieta et lutosa quia hii sunt contrariorum odorum ex aque motu contrario quia motantes in fortibus currentibus sunt meliores quam in aquis quiescentibus Similiter qui habitant ubi venti qui sufflant meliores sunt nutrimenti et meliores carnis quam si nullus ventus sufflat maxime si septemtrionalia loca illa sunt opposita quia ventus septemtrionalis naturaliter est siccus et frigidus eciam frigidus est ... habet ideo quod piscibus contrarietatem auffert odoris Qui vero inhabitant loca ventus occulta peiores sunt quia venti ablato aque motum tollit et quietam reddit Similiter pisces ubi austri flant illaudabiles sunt cum austri naturaliter sunt humidi et ... abhominacionem et contrarius est odori unde eciam piscibus augmentatur contrarietas odorum

De exercicio

Pisces semper se moventes et laborantes ... sunt meliores quia multum motum et exercicium eorum ... emolliunt carnes viscositatem et contrarietatem aufferunt

Secundum diversitates nutrimentorum quia pascentes herbas virentes et radices laudabiles opposito sunt meliores maxime si aque fuerint clare Diversitates piscium ex etate et magnitudine quia mediocres inter parvos et maiores sunt ... magis laudabiles quia parvi et si in uno sunt laudandi in alio tamen non effendi maiores vero laudantur ... unde parvus magnitudinem efficiunt unde parvus deprimitur quia parvus et si in parvitate viscositatem et grossiciem efficeret et quia velocius digeratur ... sed sunt nocentes in hoc tamen non est laudandus quia cito in corrupcionem mutatur Maiores et si non sunt laudandi quia grossi viscosi sed nocentiui tamen boni quia non corruptibiles sunt Mediocres ergo laudabiliores ut pote inter utramque extremitatem se habentes Qui tamen dividuntur tripliciter alii enim in carne duriores alii in genere suo molliores alii mediocres Qui in genere suo duriores fuerint parvi erunt laudabiliores quia parvitas etatis siccitatem temperat carnis Qui vero molliores maiores erunt meliores quia maioritas etatis mollicie eorum temperabit Qui mediocres in mediocritate meliores Ysaac dicit Pisces parvi meliores sunt carnis ad digerendum faciliores et minus sunt nocentivi sed cito in corrupcionem mutandi Maiores carnes sunt grossiores et ad digerendum duriores sunt nocentes sed non cito corruptibiles horum medii sunt laudandi quia ab extremitate utriusque ... sumunt quod magis est laudandum

Diversitates

piscium ex anni temporibus ex eorum nascentie et marie intelliguntur quia mediocres in hieme laudabiliores sunt cum multum grossi sunt ideo ad digerendum duri sunt omnino emolliunt grossum generantes flegma et viscositatem Si macra ad digerendum sunt dura et ideo utrique de utroque malo non laudandi Mediocres ergo sunt meliores et temperatiores et laudabiliores sunt cum ova facere incipiunt quia quidam ovis pleni incrassant et cum iam ova eiecerit macrae efficiuntur Quidam vero cum emiserit ova incrassantur et cum incorporati ... sunt macri ambo tamen non laudandi cum ova inceperit incrassantes enim ovis pleni sunt illaudabiles propter multitudinem sue pinguedinis Similiter non laudandi cum ova emiserit ex nimietate sue macrei qui etiam si incrassantur cum ova emiserit ex multitudine pinguedinis illaudabiles sunt Qui vero macrescunt ovis pleni non sunt amandi ex quantitate macrei mediocres ergo horum medii

Diversitates piscium ex membris sunt multe sunt Alia enim naturaliter sunt pinguia sicut umbilici auricule oculi cerebella minus crassa sunt ut latera et ossa dorsi renidinia Alia naturaliter viscosa sicut capita Alia enim naturaliter mobilia sicut cauda dorsi ossa alie Alia in motu rariora sicut umbilicum et coste Pinguia ad nutriendum illaudabilia sunt quia pinguedo facit ea viscosa et a stomacho et intestinis lubrica et ad penetrandum venas dura cito corruptibilia maxime si ipsi fuerint naturaliter Que enim inter pisces naturaliter macra si pinguia fuerint meliora sunt nocentivi quia macres naturalis pinguedinem temperat illius membri Que autem membra non sunt naturaliter crassa sicut latera ad exeundum a stomacho et intestinis sunt tarda propter parvitatem sue viscositatis sed tamen velociora ad digerendum et non cito corruptibilia et nutrimento laudabilia maxime si pisces crassi fuerint Piscis enim ipse pinguedine nutrit et membris adunat et ideo dorsa et latera minus sunt pinguia cum hec membra tamen piscis pinguis fuerint fiunt teneriora et saporiora et unctuosiora cum macra fuerint dura et grossa et ad digerendum dura vel tarda Que autem membra horum sunt mobiliora sicut cauda et dorsa et alie sunt carne pericia et minus pinguia ad digerendum velocia nutrimento laudabiliora maxime si crassissimi pisces fuerint Que minus mobilia sicut umbilicum et costa vel viscosiora sicut capita sunt grossiora et ad digerendum duriora et ad nutrimentum corrupcioni ... Ysaac dicit Circa umbilica et capitis enim piscium est illaudabilius quia stomachum inquinat propter viscositatem et suam unctuositatem vomitum et ducere dicitur In fundo autem stomachi descendentia pilos suos emolliunt quorum lubricari stomachi velocius currunt unde plurima generatur

licentia carne cando ale et ossa dorsi a ca
pite ad caudam circumdans tenerior est et ad
digerendum velocior est et nutrimento melior est
ex nimio motu suo et ossium siccitas carnem
teneram et molliorem ac saporitatem sibi preci
latam non et coste ad comparationem caude et ale pa
rum sunt dura quia minus mobiles. ad comparationem
non umbilici meliora et minus viscosa. et ideo
ad umbilicum computata sunt saporiora et ad di
gerendum velociora et ad nutriendum laudabili
ora

Diversitates piscium ex artificiis in duas prin
cipaliter dividuntur. aut enim recentium pi
scium. aut siccatorum. Recentium duo sunt modi
aut ex naturis piscium. aut ex qualitatibus ar
tificiorum. Ex naturis piscium quatuor modis sunt
aut enim carne molli sunt et non viscosi neque
grossi sicut petrosi. aut molles et viscosi
sicut maiorum fluminum et littorales. aut duri
et parum viscosi sicut de pelago. aut carne du
ri et nimium viscosi sicut de parvis fluviis lacu
bus et piscariis. Qui molles sunt et non viscosi
ad temperandum eorum carnes nichil erit ne
cessarium et laudabile est horum artificium cum aceto
et sale et aneto et paucis porris et oleo et
pipere. neque ~~noceret~~ ~~sed~~ purissimo. Sic enim hic
eis temperatior est et digestibilior. neque no
cet sed. hoc ergo modo pisces eorum expetunt ratio
maxime ab egritudine exeuntibus. Si tamen si aliud
sit faciendum ut si cum sua mollitie pisces vi
scosus fuerit et humiditas et viscositas sua plu
rimum sit minuenda. pisces hic assatus aut
cum oleo frixus dandus erit. frixus enim et cali
tus calidum desiccat humiditatem et viscositatem au
fferunt. non tamen sine oleo comedendus est et oxi
megaro. ut facilitatem exeundi adiuvet et
digestionem. sed frixo parum olei est addendum. piscis
enim cum oleo frixus stomachum emollit. et ideo necesse est
ut detur cum odorifero vino. Si autem molliores
et abhominationem stomachi inde paciatur. oximelli si
liturum detur. neque post nisi cum oximagaro
et aceto et odorifero vino sumatur. hec enim velo
citer exeunt neque stomachum emolliunt. Si autem pisces
duriores et non viscosi sint cum aqua et sale et
aneto et porro et oleo. vino quoque fortissimo et
oximagaro dandus erit. Si autem cum duricie
viscositas et grossities affuerit. et viscositas
et grossities auferenda sunt talis. talis apponatur
cineri ut viscositatem et grossitatem amittat et
deinde. deinde cum aceto detur et sinapi et calamento
pipere quoque et zinzibere. Sic enim. Si quando pisces coquinandi
erunt. inscrutum sunt cum aromatibus prius calefactis debet
et calido ebullienti apponatur piscis. hoc enim sa

poris colorem reddit et sanguinem laudabiliorem facit.

Ex qualitatibus

Et artificiorum diversa sunt artificia. Quedam
enim temperate sunt qualitatis. quedam intemperate
Temperatis dantur assati cum oleo frixi oximogaro
et vino condiores. tamen assati non temperatis repugne
tur qualitatibus contrariis cum sibi oppositis. Si ca
lide complexionis fuerint dentur in scutella frixissima vel elixa
ex condita cum aceto et pauco oximogaro. frigidis
cum fortissimo vino condiatur cum sinapi quoque zinzibere. pipere
calamento. humidis assati dentur condiendi cum aceto si
napi oximogaro forti vino oxigaro calamento
Siccis cum aqua et sale insulsa farcies et aneto.
Salsi pisces servati cum melle et vino sive cum
aceto sive sale servantur. Qui autem cum melle amittunt
calorem habent et siccitatem. a vino maiorem calorem
habent et siccitatem quam a melle. ab aceto siccitatem
vero caloris a vino dati et insimul habent partem
Sal enim dat calorem maiorem eius vino. et siccitatem
aceto fortiorem. non tamen sicut in aceto custoditi strin
gunt ventrem. sed potius subtiliat. neque salis su
stancia emollit propter et tenuat. sed aliud plus induat
Sal enim operatur in rebus secundum naturam rerum patientium
non secundum suam sicut in actione ignis videtur. qui
plumbum liquefacit. lutum non incendit. Causa est quia
cum corpora in siccitate et humiditate subtilitate et grossi
tate et viscositate esse diversa. Sal autem ex diversis
corporibus et virtutibus quedam calidus et subtiliatus
quedam siccus et indurantus. notandum est ergo ut in cor
poribus actiones suas diversificent secundum eorum corr
porum et passiones eorum. non secundum naturam suam et eorum
et ideo idem quod sopitus in corporibus facit quia ca. et
sicut est naturalis. sed tamen calor agit et fortior est sicci
tate cum infatuatur autem hoc. quia ubi colligens facile
salem capit tantus calorem liquidum sentit
Desinit tamen esse siccus. quia siccitas factus ocul
tatis. Cum ergo fortior et dignior sit ignis cum
corpus sibi aliquid oppositum fuerit prius calefacit.
et post humiditatem dissolvit. et expulsa sicci
tate sua desiccat et destruit. Idem et sal
facit. Cum enim humiditatem liquidam aliquam inve
nerit dissolvit et liquefacit. Si autem corpus par
ve humiditatis fuerit constringitur et durescit. Sa
le ergo apparata si fuerint tenera et liquidos et
subtiles humores habentia naturaliter dissolvuntur ab
humiditate sua unde mollities illorum corporum au
gmentatur. et cum magis subtilis sit humitas tanto
plus emollescunt corpora et teneratur. Si autem par
va sit humitas et non naturalis in qua operatur par
ve humitati contrahitur et velociter desiccatur sicut quoque
duriores efficiuntur sicut in corpore videtur et de
natura sibi auffertur. Si autem duriora fuerint. tamen
naturalis humitas et viscositas liquefit humiditas

illa et dissolvuntur. Propter quod corpus bene fit et tem-
peratum. Quod si corpus molle fuerit, secundum magis parve humiditatis
eadem dissolvuntur et corpus desiccatur et corpori
durities et temperamentum dantur. Palam ergo intelligitur
quia omnia animalia vilibus convenientia si adiungantur
extrema, id est mollicies carnis et multitudo humorum
sicut lactentium porcorum et agnorum, vel durities
carnis et mediocritas humorum sicut iuvenum boum
et porcorum, illaudabilia sunt ad saliendum. Quibus-
cumque autem in corporibus due extremitates opposite sunt,
mollicies carnis et paucitas humorum sicut edulorum
lactentium, aut durities carnium et multitudo humorum
sicut iuvenum porcorum, laudabilia sunt ad saliendum.
Corpora enim mollia et multe humiditatis humida si eis
accesserit sal dissolvuntur humiditates et liquefiunt et
per totas partes corporum illorum dividuntur. Propter quod fit
cum angustiate mollicie sive vi intimum dat
illaudabile quod non eorum siccitas est per salsum flegma in-
cidens propter vitream complexionem a sale habitam. Ideo quod
duplici ex causa sunt pessima. Una quod sanguis sunt in-
cessiva ex sua acumine. Secunda quod ex mollicie sive cor-
poris dure et tarde assellantur in ventre, maxime
si humiditas sua fuerit subtilis et liquida. Si autem in cor-
poribus durities et paucitas adiungitur humorum
et sal in eis pervenerit, neque in humoribus quid ope-
retur inveniat, revertitur ad subtiles humiditates et con-
sumit eas et propter durities angustiatur carnis illius
et nata ubi ... Corporibus vero ubi durities
et paucitas humorum adiungitur, si sal eis pervenerit
neque naturalem humorem ubi operetur inveniat, ad eo-
rum paucos humores revertitur et plurima partes eo-
rum desiccatur. Propter quod mollicies corporibus ad tem-
peramentum reducuntur. Similiter ubi est durities et mul-
titudo humorum adiungitur, sal accedens et multos
inveniens humores dissolvit et liquefacit eos et desiccat
quantum potest. Si autem in desiccandis humoribus non
prevalet ex multitudine eorum, natura est remanet pro
exterminanda. Que autem partes remanet adiungat
corpori illud ut ad temperamentum reducatur. Palam
ergo est intelligi lactentes porcos et agnos illau-
dabiles esse salsos. Iuvenes vero et veteres ut-
riusque generis esse bonos salsos. Veteres autem car-
nes bovine et caprine salse illaudabile sunt
et eorum parvi boni sunt salsi, quod omnia pecora
animalia ad comparationem et veterum mollicia et tene-
riora sunt. Si autem de humidis fuerit naturaliter sicut por-
cine carnes et agnine si fuerint salse dissol-
vuntur humiditates sive a sale subtiliter et viscosi-
tas desinit ex illarum plurima desiccatione et
sive humiditatis multitudine unde oportet remanere
et fit causa mollicie carnis et corruptione quod
a sale acumine accipit. Unde et sanguis accenditur
et tarde in ventre assellatur. Vetera autem omnium alium

siccior sunt ad comparationem sui generis et duriora
sunt. Si autem de animalibus naturaliter fuerint humida sicut
perdicibus et porcis et sal eis venit tantum naturalis
humiditatis habuit quod sal totum desiccare non potuit
illud. Ergo quod remanet illorum corporum duriciem
temperat. Si autem de animalibus naturaliter siccis fuerint
sicut bobus caprinis et sal eis venit cito illorum
humiditas desiccatur et consumitur et durities et sicci-
tas in eis augmentatur et nutrimentum corporis coar-
ctatur. Iuniora autem omnium animalium duriora et minus
humida quam pecora sunt. Si autem de animalibus naturaliter
humidis fuerint sicut perdicibus porcis et ad salem
devenerit, desinit in eis sal desiccando propter mul-
titudinem humiditatis. Unde aliquantulum remanet emolli-
tum et duricie corporis illius in temperamentum redu-
cit. Si autem de animalibus naturaliter siccis fuerint sicut
bobus caprinis et sal eis venit neque humiditatem
in qua operetur invenit, desiccat corporis substantiam
et indurat plus quam fuerat. Unde fit ut nam ...
... iuniora tamen bovina et caprina ad saliendum
sunt meliora quam vetera quod durities siccorum corporum
ex durine est ... et fortitudine caloris
naturalis. Dura vero sunt corpora veterum eorum ex de-
fectione substantialis humiditatis eorum et ...
sive consumptionis. Unde sunt illaudabilia. Dicet tamen
aliquis quod vetera omnium animalium sicciora et minus
humida naturaliter sunt et semper contraria fatetur. Quoniam
... decrepiti inveniuntur meliores
carnis et teneriores multo maioris humiditatis,
quod probatur ex superfluitatibus salivis et oculorum
lacrimis que apparent et humiditate narium
et lippitate. Respondemus ergo ... dixisti quoniam
ita est ut asseris, non tamen est eis naturalis
sed potius accidentalis, quod calor eorum naturalis de-
fectus in digerendo nutrimento eorum deficit
et superfluitatibus suis dissolvendis et per po-
ros corporis emittendis maxime in superflui-
tatibus tertie digestionis. Deficit vero humiditas
... in eorum corporibus et virtus emollitiva
salive lacrime et excrementorum semper in eis
augmentatur et adhuc plus dicimus sicut
... suorum veterum naturaliter deficiunt.
Unde quod sibi superest suorum nutrimentorum
subtiliare progrediuntur et ideo remanentia in
concavitatibus suis sunt clausa. Que cum vir-
tus expulsiva iam defecta ad remotiora
expellere non possit, ... ipsa per se dissol-
vuntur et locis sibi convenientibus et proximis e-
mittuntur sicut oculis et naribus. Non ... Quare
animalia bona sunt ad saliendum dixit non du-
ra neque grossa bona sunt si fiunt salsa
et bona dant nutrimenta duricia intendit pro-
pter vetera ... animalis grossa duobus modis

mittent. Que autem sunt sicut lactentes agni et porcelli nimie humiditatis, aut que multum sunt pinguia. Pinguedo autem naturaliter grossa et viscosa est que nisi ad salem remittat fit inde acuta et sic nocitiva. Venies autem ad venas sanguinem ingrossat et incendit et corrumpit. Secundum intelligendum est de piscibus. Ubi enim mollities carnis et multitudo adiuvantur humiditatis, aut duricies carnis et paucitas humiditatis ad saliendum non sunt boni ex eisdem rationibus. Sunt dicti. Qui autem duri corticis et precium humoris boni erunt salsi. Si autem dixit. Quamvis pisces molles sint corticis illaudabiles sunt salsi, sive multi humoris sive pauci sunt. Si tamen pauci humoris melius sunt salsi. In mollitie enim corticis et humoris multis deficit in eis desiderandus vinctus salis. Quod autem inde remanet auget mollitiem corporis et corrumpit, propter quod illaudabiles fiunt. Si vero enim humoris et si sale non consumitur totum, quod tamen remanet non auget mollitiem corporis. Quod tamen sunt non sunt pisces saliendi, nisi qui corporis sunt sicci et pauci humoris, tamen adhuc sunt molles et recentes. Et tunc corpora eorum duriora sunt et calor naturalis interius fortior.

Quibus ter in duo dividitur. Unum est quod non adeo decoquit et appareat ut nullum aliud apparatum oporteat adhibere, ut in lacte videtur et matris fructibus. Aliud est in quo non actiones suas non explevit quibus continualiter sunt reddendum est ut in bonis mali sunt immutentur sapores, odores, duricies quoque et asperitates quas non abhorret unus et... Oportet itaque ut cibos nullos habere sapores malos sic nocentes, neque odores horribiles vel crebro nocentes, paciatur fuscitates neque duriores sicut fatigantes neque morsivas quibus interiora eius mordeat. Quibus evitandis et nature amicandis studet invenit quod quoque fit modus. Aut solo foco aut aqua sola, aut tamen cum utroque, sive cum sale, aut cum aceto vel oleo et aliis condimentis. Pauca sunt ciborum quibus solus ignis sufficiat, de quibus triplex intendimus. Aut enim subtilia et consistencie mutat et durociem sicut ova assata, aut grossa et continua in tenuitatem et subtilitatem, ut assata carnem et similia. Aut spissa et dura in raritatem vel mollitiem, sicut grana et legumina assata ut desinat esse cetera. Dura quoque et spissa ut si ignis ea faciat scissura et a sic ad comedendum dura, quia focus humiditatem eorum desiccat et corporis sua rarificat. Vel secundum humiditatem desiccatam adiuvat et poros suos

inferiores oppilat.

Fori autem duo sunt modi. Alius enim ad assandum fit et panificandum. Alius ad elixandum et coquinandum. Focus panificii et assandi mollior est et quietior et sine flamma in calore spacii. Bonus erit ne ad exteriora corporis prevaleat et sua humiditatem consumat et dura et sicca faciat antequam interiora sint cocta. Si autem assatorum humiditas est laudanda igni diutius immoretur, ut sua humiditas consumatur et siccitas succedat. Focus coquinandi et elixandi calidior sit ad comparationem assandi propter aquam que est in coquinandis que foci repugnat actioni. Non tamen multa habeat flamma, sed prunis carbonibus vivinam. Carbonum enim focus reliquis habetur laudabilior, quia in calefaciendo equalis est et eorum interius virtus actio eorum in omnibus rei partibus coquinandis equaliter dividatur. Flamma non sic, quia a serpentis pinnata et acuta est, neque universa penitus equaliter fit ut coquinandorum non sit coctio equalis.

Aque intencio est duplex. Vel ut siccitatis teneat et emolliat, sicut fabas et cetera leguminum contenantur ad comedendum infusa aqua, velut fortis sapora et acerba saporem amarum amittant cum infunduntur in aqua et indulcorantur, sicut lupini et similia.

Salis quoque quadruplex est in aqua intencio. Aut enim viscosa et grossa in viscositate et grossitie subtiliat et incidat, sicut pisces et similia. Aut non saporis sunt cucurbite et similibus saporem dat. Aut humida desiccat. Aut eadem quibus humiditas sua auferatur crassities grossa et pisces pinguibus plus oportet salis apponatur.

Aceti duplex est intencio in ea. Aut enim abhominabilibus et sicut corruptibilibus aceti appositum abhominacionem aufert et saporem reddit et sicut confortat. Aut cum sine calefactione subtiliata fare velimus, uti ptisano aliquando farinis cum aliquantulum aceti apponimus, ut rei subtilitas sine calore augmentetur.

Olei triplex est in ea intencio. Aut enim saporositatem dat cibis. Aut cum siccitas dividat mollitiem et lenitatem apparat, sicut in oleis lentibus et similibus. Aut acutis et mordentibus ex sua viscositate acumen et morsivam temperat.

Mortirpre triplex est intencio. Aut enim propter speciales ad penetrandum venas naturaliter dura que nocivo sunt subtilianda ut facile penetrent vias corporis. Aut propter non saporosa in lind humida abhominabilia quibus horribilitas sua est auferenda et danda saporitas. Aut odore quibus repugnetur. Non autem in lind immortirpre apponendum est nisi condita sufficiunt ad malum saporem mutandum, quia sua in lind repugnat

humiditati cibi et obviat et mollificat et digestionem appetat. Utendo vero cum admixtione solo herbarum succo appendium est cum cibi sint grossi corporis et ad digerendum duri.

Intentio mea expleta est quod cibaria sint apparanda. Dicendum restat que et quod sint reficienda et a saporibus incipiamus quia anticipantes esse videntur. Sapores ergo non acceptabiles in temperatis sunt hii: aquosi, acetosi, salsi, pontici, amari, acuti. Si igitur aquosi cibi sint et insipidi, optime aceto sale et condimentis morem proprium condiatur. Si acetosus sit sal sufficit. Si salsus solum acetum. Horum duorum saporum qui communes sunt quorum unumquodque alterius vim suam mutuat cum tres qualitates sint fortissime singulorum quia solo sibi apposito possunt obviari sine tres qualitates alie sibi impendatur que gustum assentiente non patiuntur cum aqua primum mitiganda sunt et post subinfundendum est contrarium. Dicetur tamen aliquid. Si aqua horum acuitas mitigat, quare aqua sola non sufficit ut non apponatur alia contraria. Dicimus quod aqua insipida est si ergo sola aqua velimus mitigare saporem penitus auferretur quia detur. Quilibet autem saporum horum conmixti saporem acceptabilem largiri videntur. Si ponticus est cibus bonum est ut aqua dulci desuper infundatur et emolliatur et cum altera aqua elixetur. Si vero aliquantulum ponticitate conamur velimus non multum coquetur si omnino auferenda est excoquatur donec dissolvatur. Omnia enim elixa in aqua virtutem suam amittunt in ea. Unde G. Omnia insita in aqua cocta viribus suis debilitantur. Unde et si diu in ipsa excoqui morentur tota virtus sua amittitur maxime de aqua in aquam mutetur. Ideo quia insulsa cum in eis coquuntur salsa et ipsa efficiuntur salsa quia facius subtilitate cum fumo exhalat grossities vero et salsitas in eis remanet. Si autem cibaria sint amara et talia sunt que fiat elixa tamen aqua sunt elixanda et extracta ab aqua cum sale et aceto et ceteris sibi convenientibus sunt condienda. Si vero elixari non possunt sicut aquose olive in aqua frigida et sale ponenda sunt et sic suam amaritudinem amittunt. Deinde in altera aqua et salem cum aceto reducenda sunt. Si autem amara sunt et ventosa sicut olive viridem colorem conservant solum sal sufficit quia et sua humiditate desiccat et ea ne pereant indurat. Si acuta et simpliciter acuus sicut cepe et sinapis vides tamen aqua et sale infundantur et parum aceti apponatur. Si autem cum acuitate sua acuitudo et potestas immixta sint cum aqua et aceto coquuntur postea elixetur et post cum oleo condiuntur ut acuitas sua miti-

gentur. Unde G. Acuta et dura et aspera non nisi cum oleo sunt danda. Vel quelibet cibaria ventosa ventuositatem enim lenit acuitatem et mitigat et insipiditatem induat et temperat. Vegetabilia insita dura et acuta apparent cibaria et mundificatur ex opposito vero que non bona sint ut comedatur. Unde legumina et similia sint apparanda ut sint ad comedendum ydonea quia si pauca sint saporata apponuntur sicut duo danda. Ubi ubi colorem apponendum est secundum naturas accipientium apponatur et rei que danda intendimus alius sapor est dandus. Alia aspera leniuntur alia dura emolliuntur alia apertiva efficiuntur venena pucora ventres mollificant et constipant ut semine piper secundum quas naturas colere disposita que coquinata sunt ut suis ubi ras comedantur que ad comedendum in ipsis dimittantur que vero non exhaurientur. Si in estate caro coquatur multa aqua apponatur et carnes supponantur vero vasculum coquatur ut humiditas sui odoris emittatur. Si autem carnes odoris fuerint nature vel in contrarium mutata sunt auferantur ossa quia illa pus putredo influit ad medullas et ideo eicienda sunt ne infecta fiat mali odoris. Si vero carnes sint salvatice coquinande prius eas cum sale una die vel pluribus dimittende sunt ut sint tenere. Pisces vero recentes et adhuc moventes sunt coquinandi quia ex mollitie sue carnis non nisi salsi sunt servandi. Si autem duriorum carnes sunt coquinande animalium antequam occidantur multo fatigentur motu ut ita carnes dure teneriorentur. Indigestibiles vero et dure nature sicut senioribus et egrotantibus si grosse carnes dentur ad comedendum ille, carnes et cum pauco sale cimino quoque et calaminto in aqua ponantur et aliquandiu dimittantur sicut quia tandem minime lote coquentur. Idem facit in piscibus quia a sale humitas et insipitas aufferuntur. Unde sal oppositum augmentetur in carnibus pinguedibus sicut G. Que insite carnes sunt pinguiores et humidiores multum sanguinem habentes multum sunt salliende et foro flamma carceris permittende. Si vero marine non humide et pauce concludente pauco sale sunt condiende et levi foro sunt permittende et assande et interim sunt apponenda vascula plena aqua ut fumus eorum ascendens tempet siccitatem.

Tegimenta

Sanitatis et custodia impetrante morbis sint. Unus ut dieta sit subtilis temporibus suis et quibus competet sit deliberatus et quietus et rarior in temporibus non suis et in hijs in quibus non competit. Ordinatus est autem conservare diete in tempore suo et quomodo competeat sicut in exercitatibus et laborantibus que etiam vivunt in non suis temporibus et non egrotantibus

conplexionibus. tertius ut sint cibaria dentur tempe-
ratis et sanis quod oportet ordinetur. Ne autem hec
contraria fiant fugiat. Motus vita a cibis ma-
lorum humorum generantibus et statim corrumpentibus cor-
pus custodiatur. epar et splenem opilantibus
restaurentur etiam et refrenantur cibis et medi-
caminibus horum nocumenta removentibus. Subtilis
autem dieta triplex est. Prima cum cibaria in
actione et passione sua et substantia sua sunt subtilia
Passione propter facilitatem digerendi et velocitatem
et in sanguinem mutabilitatem. Actione cum laudabilis
ab eis generatur sanguis sicut a perfecto pane tri-
ticeo … et … lactentium eduliorum et lora
petrosa … Secunda dieta subtilis
in passione est sola et sanguinem illaudabilem generant
sicut atriplex et spinachia et plures herbe que
velociter digeruntur et in sanguinem mutantur. San-
guis autem qui ab eis generatur subtilis est et aquosus
et cito ambobus dissolvitur. Tercia subtilis est in acti-
one et econtra tamen illaudabilis. et si enim actio sua
sit laudabilis in … subtiliandis … incidendis
et viis aperiendis. sanguis enim qui generatur
ab eis est acutus et illaudabilis in nutrimento sicut
de aromaticis salsis acutis. Medicina sunt sicut
forte vinum et piper. Acuta sicut radices sinapis
et similia. Grossa quoque dieta triplex est. …
Prima grossa in actione et passione sua. In passione
prima ad digerendum dura et in sanguinem mutari
tarda. In actione quia sanguis quem generat grossus
est sicut de carnibus vaccinis caprinis …
veteribus bovinis. Secunda grossa est in passione
sola. in actione vero non laudabilis est sicut …
carnes … non bene fermentatus. quia ista si sint
grossa et ad digerendum dura. ex … tamen et
bonitate sua sanguinem generant non laudabilem
Tercia grossa est in actione et passione sua. Passione
propter indigestionis duriciem et in sanguinem muta-
tionis tarditatem. In actione quia quos invenit
humores ingrossat et coagulat et facit crudos
et indigestos. Est autem triplex. Aut enim solum
… sicut … lactuce et similia
Aut viscosa est et unctuosa sicut pinguedo aut
utrumque sicut … maxime ex … bestialibus
et durissimis carnibus sine aceto et aromatibus
Temperata et mediocris dieta est sicut panis …
… edulia lactentes et vituli similes
Mediocritas tamen ciborum non est unius modi. Sunt
enim cibi inter duo extrema mediocres sicut …
sunt. et alii temperati tamen alii extremitatem plus
sicut animales agni qui et si sint temperati aliquantulum
tamen calori attinent. Ptisana vero et medulla
panis in aqua frigida ter vel quater lota et si
temperata fuerint tamen pertinet frigiditati. Adhuc etiam

et mediocritas aliter esse potest duo extrema vel contraria
commixta. quemadmodum generatur cibaria ad temperamentum
unius solius mediocria. sicut est cibus ex ordeo cum
lentibus recto composito. quia malicies et bonitas
ordei temperant duriciem et siccitatem lentis
lentes similiter faciunt cum bleti et … quia
frigiditatem et siccitatem lentium temperant blete
et eius mollities

Dieta est autem ex anni temporibus ordinanda est
ut in vere custodientes suas actiones naturales
demum dietas similes temperatas et mediocres
hyeme et estate et autumno naturaliter oportunam
… dietam detur. et sicut quod natura sua
… egredientur dieta opposita ascendamus sive
descendamus. Si enim ver naturam suam non custodierit
et ad extremum quodlibet penderet plurimo fugiat
et ad sibi opposita … ut si ad calorem …
… temperata dieta debet dari sed tamen attinens
frigiditati sicut … pulli pisces petrosi vitella
ptisana panis lotus. Et si ad frigiditatem se
mutaverit temperata sunt danda sed tamen calori
attinentia sicut animalia agni. Si ad humiditatem
temperata. sed tamen … desiccativa … cum
… piper … et pluribus. Si ad
siccitatem humectativa dentur sicut agni lactentes
et herbe humide et similia

Considerandum sunt in hiis antiquorum etiam quia que
cibaria velociter sunt descendentia faciliter ve-
nas penetrantia. ante cibum sunt primum danda. que
autem ad hoc tarda postrema. Cibus enim facilis ad
digerendum si extremus acciperetur et digeratur et exire
festinans sit repugnat sibi … antiquior cibus
et exire non permittit. cum autem exire non possit
natat ibi et ex calore … ubi calescit et ebulli-
ens velociter corrumpitur. Set si primo accipiatur
et digeratur nichil sibi exeunti repugnat. Similiter
solubilia ante … sunt. stiptica autem post
et … Subtilis autem dieta absolute et
si corpori … neque … tribuat sicut grossa
… intendo inter viscosa et laudabilia …
… Utilis tamen est in custodienda sanitate
ex facilitate digestionis et velocitate ambobus dissol-
vendi et … laudabilis sanguinis. neque solum sanitatem
custodit sed etiam sanitatem revocat … Auc-
tores enim diutini morbi sunt … quanto
magis … acuti. Aliquando etiam sufficit sola
dieta ad infirmitatem sanandam sine aliqua
medicina. Unde etiam oportet medicum custodire vel
studere in morbis sanandis et subtilem dietam
adhibere ex medicina … et ex maiori utilitate
… quidam antiquorum dixerunt abstinentiam studiose
et subtilem dietam humidis calorem refrigerare et
siccitatem humectare. quia ex nimio calore et siccitate fit

in exercitantibus labore. Est autem primum intentione huius
necessarium aeris temperati et aquam dulcem esse neque diu
ibi stare, exiens autem vinum accipiat mixtum bibat
plus quam oportet. deinde totum evomat. et aliquantulum
quiescat paucas. deinde accipiens lactucas. hee
enim herbe sunt refrigerantissime sine aliqua gossi
ne. post ptisanam accipiat et expectet quousque
asto digeratur. deinde pulleam comedat alas et
anseris. Pedes quoque edulinos et bovinos coctos cum
aspamogrado pauco et aceto et ovorum vitella
accipiat elixa. De herbis accipiat illas que
laudabiles sunt cibi sicut molochia, i. malva atri-
plices bletas vinum mixtum bibat cum aqua fri-
gidissima. G. Cultores vero in suffit in temporibus
calidis sola ptisana cum ordinamento ciborum et po-
tum secundum consuetudinem quoniam homines vinum mix-
tum cum aqua frigida sive nive prout assueti sunt bi-
bere. Alii autem in estu laborantes et nimium
calorem sentientes parum comedentes et aquam
frigidissimam biberet solet evadere infirmitates
Subtilis vero dieta cum cibis in actione sua subtili-
bus et si certa eorum laudabilis sit. multum iuvat
in corporibus suis habentes grossos et crudos et mul-
tos et duros humores et viscosos. et eos qui habent
oppilationem in epate et duritiem in splene. Unde G.
Subtilis inquit dieta oppilationes epatis aperit
et duritiem splenis dissolvit ipsum quoque minuit
et in naturam suam reducit. Idem Novi homines
asthmaticos habentes se dietantes subtiliter qui taliter
adiuti sunt ut evaderent asthmaticum non postha-
bere nisi parum et raro. Item scio multos ne-
fretecos arthriticos non in articulis lapidosas
passiones existere vel alleviatos cum diete subtilitate.
Intendit autem dieta subtilis grossos humores subtiliare
sicut exempli radices et similia. Epilentia quoque si pueri
sit et ab initio sui se ostendat cum abstinentia
et subtilitate diete perfecte sanatur. Si autem indu-
rata et elongata et si non sanetur tamen ex dieta
multum iuvatur. sed non est frequentanda quia si salsa
sit vel acuta vel amara et si consueta humidum
sit subtiliatum. maxime si temporibus sit solita. Non
enim hec dieta eos iuvat neque aliquos etiam
in quorum corporibus fluxus humorum adiunatur. Cali-
dior est nocturna hec dieta quia in primis sanguinem
subtiliat et post humiditatem desiccat et inducit
melancoliam quia facit. Unde G. Oportet acuta ciba-
ria et humorum subtiliativa ut perfecte quantitatem
dandi sapiat et quo tempore quibusve hominibus
sint danda

Grossa vero dieta, i. viscosa et ad digerendum
dura licet perfectam non det sanitatem. tamen
dat consistentiam et virtutem propter dissolvendi ambages
longitudinem. Ideo quoque solum exercitantibus convenit
et laborantibus ne cito a cibis dissolvatur et co-
rum deficiat virtus. cum quando desiderent plus grossi-
ciei et fortitudinem cum in perfecta sanitate sint quia
manet membrorum continuitate cum perfecta soliditate
numquam est hanc frequentare neque cum acceperit omnes
pos esse ab exercitiorum tempore antequam sumat
cibos. quod sanantes possunt uti grossis maxime
si eorum viscera sint sana. hec sana esse comprobantur
si grossis et ad digerendum duris utantur. neque
gravitate neque duritiem senserint in lateribus
Item oportet ut sit grossa secundum labores et exercitia. sepe
enim et fortiter exercitati sicut athlete et similes grossissi-
ma et viscosissima erant parantes dietam
minus non laborantes eorum. Sic ergo est ascenden-
dum et descendendum secundum quantitatem exercitii. Qui non
possunt exercere quia etas non patitur neque consueti minus
ibi sunt. grossam dietam fugiant et viscosam nisi
raro et hec modo. vel nisi prius cavallizaverit
vel pedites iverint. ut tandem valeant quantitatem ex-
ercere. Nichil enim mirabilius est regendo sanitatem
quam otiositas et quies. maxime utentibus grossa
dieta et viscosa. Ideo quia non patientibus neque vo-
lentibus exercere. dieta in passione subtilis et in cen-
na accipiatur laudabilis. grossa et viscosa caue-
ant quantum plus possunt neque solum hec sanetur sed etiam
corpora sunt mundificanda cum convenientibus farmacis et
temperata. et sepe sunt accipienda digerentia adiu-
vantia et sanitatem custodientia sicut exempli gratia max-
squilliticum. quibus grossi hic et viscosi sunt non
negligant etiam humiditatem stomachi mundificantia
et epatis et splenis oppilationem aperientia. que
si neglexerint. cito diuturnos morbos incidet
quorum causa erat multitudo humorum. Exercitantes autem
et laborantes hiis opposita erunt facientes. quia
in magnis exercitiis si dieta accipiant subtilem et cito
dissolubilem velocius deficient et consumuntur car-
nes et ptisim incidunt. Multi ergo homines
studiis aliis occupati cum dietas et exercitia
secundum quod oportet ordinare non possunt. cibum ergo
non accipiant nisi secundum quod digerere valeant. neque
mundificare corpus cum catarticis et clisteribus et si
liberis negligant. Sic igitur exercitia ante cibum ad re-
gendam sanitatem optima sunt. que post cibum
erunt. maxime impediunt sanitatem. quia antecedun-
te cibum calefaciunt et ebullientem antequam excoque-
tur eiciunt. qui cum ad epar venerit et indigestus
veniat in venis epatis humores adunantur
grossi diversorum morborum vel humorum et dure
dissolvendorum causa fiunt. Si autem calor stomachi
et epatis utrorumque sint. mutatur in sanguinem non
tamen laudabilem. quia de grosso fiat exitum unde
plurimum in arthriticam dolorem incidunt et similes
alios dolores. Unde G. Oportet inquit post cibum exercitia

et laboris vitant. sicut rether ante cibum frigid-
da erat quia exterius invertationem inanitur nat-
ura et corpus dissoluitur cum fumo et sudore. san-
guine aut minuto caterum invertante. trahitur
cibus de stomacho crudus et indigestus. ideo quod infirmitates
incidunt. unde ante senectutem moriuntur. Isdem quoque
multi sanos se esse stomacho confidunt et ad consumendum et ad
digerendum duram dietam sufficere illum estimant sicut
rusticos et communes et similia. neque sentiunt des-
infirmitates subeant ducte et cito moriuntur. In venas
enim sepe his comedentium notum est advenire consistere
et fortitudinem humidum durum in sanguine quantibilium
quia patera ex causa cito putrescunt et pessimarum
sunt cause febrium. vel calore corporis naturalem minu-
unt et digestivam vim sibi aufferunt. unde fit ut suc-
dat sepe hydropisis. Oportet autem intelligi esse ma-
ius studium regere sanitatem. cibos dari lauda-
biles chimos generantes sive subtiles sive grossi
sint. G. omnis namque cibus in essentia sua non
laudandi maxime studio sunt evitandi subtiles seu
grossi non cum morborum non sanitatem sunt genera-
tivi. Cibi quoque extantes et laborantes consistere in
digeste. Unde G. cibi grossi et ad digerendum
duri non tantum in cena mali non omnibus hominibus
sunt fugiendi quia exercitantibus et fortiter laborantibus
et perfectis in stomacho et corpore complexionibus non nocent
si sepe comedantur. tamen bonum chimum inde gene-
ratur. Generaliter quoque diximus qui consistere uti de-
beant sive subtilibus. Nunc restat dicere quomodo
accipiantur. Molles cibi et liquidi faciles sunt
ad digerendum ideoque ante duros accipiendi
Si enim postea accipiantur et digerantur adiucus exi-
re non permittuntur. In cena mali ante honor-
cibos sumendi sunt. Si enim post stomacho immergantur
et bonum eius corruptus corrumpitur. Qui in cena
non sunt laudandi non tamen humidi vel viscosi. neque
ante cibum neque post cibum. tamen enim sumendi
sunt in hora medio. Qui non cibi sunt illaudabiles
neque tamen lubrici neque indiscretates et hii neque
ante cibum neque post sed accipiantur in medio
Qui neque solubiles sunt neque stiptici sed tamen im-
discretatum neque non laudandi sicut amigdale
ventrasque sicut vel strams. ante cibum sunt su-
mendi. Mollibus vero post

Expliciunt diete universales

Complevimus in libro primo universalem
significationem generis ciborum et species
eius. Oportet nunc in secundo singulos de ciborum
unoquoque tractare. Quoniam huius libri et
finis de granis et fructibus. Cum cibo-
rum in sua substantia diverse substantiarum accidentibus
in quantitate vel bono vel malo. in quantitate multo vel
parum. et in natura calido vel frigido humido et sicco. duro
et molli. spisso et raro. notum est et quantum tantum
accidentia similem receptacula. Ideo maxime quia proprium
est ciborum ad humani corporis nutrimentum et eius naturalem
generationem similem. Proinde antiqui sapientes quia pitagoricos
recte composuerunt in sua substantia. tantum diversarum exi-
stere qualitatum et quantitatum. per modos. Primo
secundum genus suum. Secundo per terram ubi nascitur. Tertio
per regionem natam. Quarto per aeris qualitatem tempore
sui incrementi. Quinto per suum novitate ac vetustate

Generaliter vero

Generis modi sunt duo. Unum enim spissum est
et grave frangi difficile. coloris extrinsecus rubei in-
trinsecus vero albi. superficie leve et lucidum. Aliud rarum
et leve frangi facile. medulla eius albissima
superficies vero levis. Cuius quidem quod superius diximus
spissum et grave. farina et medulla ex stomacho vel
humidantia sui cortice vincit et furfure melius
est farine similem. quia farine nutrimentum eius plus
exigit. Ideo a stomacho tarda digestio eius dura. quoniam
inobediens est actionibus nature ad confortationem
membrorum et vires dandas quia ad sanitatis custo-
diam magis valet quam ad confortationem membrorum nocivi-
us est cibus durus digestu tardius dissolvi. ad
sanitatis custodiam nocivus est cibus levis digesti-
tus dissolvi. Granum quod leve est et facile
frangi cibus est levis digestus cito dissolvitur. furfur
sive et cortex farinam superat et medullam. Unde
facile dissolvitur minus autem nutrit. huius rei
gratia ad corporis nutrimentum minus est et ad disso-
lutionem facilius. Ideo quia ad sanitatis custodiam
quam ad membrorum confortationem magis valet

Tercium

Granum secundum terram ubi nascitur differentias
dividitur. Est autem terra grossa et pinguis atque
putrabilis. Est et marica et petrosa naturaliter sive acci-
dentaliter per multitudinem herbarum ibi nascen-
tium. Unde et aqua desiccantes humiditate et pinguedine
destituuntur. Est autem et naturaliter petrosa et marica
her. sicut ostendit herbarum asperitas exaratur dupliciter
et marcescit. Unde in superficie macra fit et sal-
sa. Granum igitur quod in grossa et pingui terra
nascitur granum grassius et pinguius gra-
vius quia in pondere. multiplicis quia existit. Quod
in marica et petrosa naturaliter sive accidentaliter macrum fit

et siccius leuius quod in pondere minus inuenitur. Alia
vero non naturalis et inventa pene nichil de mercede
fructuum ferax erit. si quos tamen ferat siccissimi
erunt et macri et a natura frumenti degenerantes me-
dulle nichil habent et zizania dicuntur. vel in aliena
egressi aut de natura alterius in naturam venenosam
ingressi sunt. unde et corporibus humanis nocivissimi
sunt

De diversitate tritici secundum regionem

Diversitatem tritici ex regionum natura ut na-
scitur iiii^or sunt modi. Est enim regio natura calida
et sicca ut meridionalis. Est frigida et sicca ut se-
ptentrionalis. Est calida et humida ut orientalis. Est frigida et
humida ut occidentalis. Triticum quod in calida et sicca na-
scitur humores parum sunt unde nutritur calor illius
est debilis quia calor regionis substantiales eius de-
siccat humores corpus quod rarefacit unde caloris
interioris vis minor est. fit etiam siccum et durum
parum quod mutabile. Nam in calida et humida hu-
mores multi sunt et humidi unde causa fit defensionis
eius caloris substantialis. Calor autem non substantialis
et ex aere veniens exterius eius humiditate substantia-
lem excitat unde ut rarum et leve sit necesse est
Terra quod frigida et humida natura necesse est ut umbro-
sa sit et roriculenta et puteulenta sive lutulenta
hec multiplicationem humorum e causa quibus
triticum nutriatur. cum hec sit frigiditas et aeris su-
perfundatur humiditas tenescit granum atque emolle-
scit. interiora eius exterior aeris frigiditas perfrangens
calorem naturalem extinguit hec medulle minu-
ende causa est et furfuris augendi. Regionis
frigide et sicce cum minus humident et glacies
aer densissimus atque siccissimus in ea excorti
tritici interiora non penetrat. exteriora claudit
et conspissat. naturalis proinde calor clausus intus
exire non sinitur fit quod hec causa ut nutrimentum et pon-
derosum medulle sit plurime corticis parum et
perfecte nutrit et cito digeritur

De diversitate tritici secundum tempus

Diversitatem
tritici secundum tempora nascentis eius diversi sunt
modi. Aliquod enim tempus moderatum est atque
vernale equale in calore et humiditate. Aliquod
modo deficit in aliquibus qualitatibus egressum
habens. Aliquod in minus moderatum et in intem-
perantia per corruptionem quod mutat. Si moderato
triticum nascitur in tempore in qualitate et quantitate
perfectum erit et crassum medulle plurime corti-
cis parum. Sin immoderato excorticum imperfectum erit
et macrum [illegible] male [illegible] aut hec
ex aeris [illegible] quemadmodum et ex regio-
num qualitatibus diversis. Nascitur autem aliquod
in tempore moderato. Sed messis iam proximo
tempore [illegible] crebris imbribus
humectantur. exterior quod aeris calor ingressus
eius desiccat humiditatem. fit itaque ex actionibus
causis macrum et siccum minime commutabile [illegible]
patitur si eodem tempore venti calidi et sicci flantibus attra-
ctetur

De diversitate tritici per vetustate

Ac novitate sui modi sunt plures. Ve-
tustum siquidem a longi temporis tractu siccum est et pa-
rum nutrit ad digerendum et durum. Quod cum [illegible]
eius humiditatem aeris penitus calor exhauriat
naturalem quod plurimum subtrahit. Novum contra
brevius quod tempus humiditate simul ac viscositate
terre humidum est atque viscosum densum digeri
durum et inflativum ventositate et rugitum fa-
ciens ventris. Si autem sit medium inter vetus et no-
vum habitum per tempore inter paucam et multam media
est. vetus enim humiditate [illegible] substantialem eius pre-
ter aeris calor excitat. propterea hec species me-
dia ceteris laudabilior consistit et melior. bene
enim nutrit et cito digeritur. Novum quod longe est
a viscositate terre per tempore densitatem viscositate
quod admittit. Aeris vero calor si accidentem eius
humiditatem excrescat substantialem prout expedit tempera-
vit. Sed tamen hec plus minus ve extinguit secundum qua-
libet temporum qualitatem. [illegible] quod diversitatibus
tritici exterioribus accidentibus ut de natura eius
propria et generali subscribimus oportet

De natura tritici

Secundum sui naturam substantialem
Triticum in primo gradu calidum est et humidum et
sic in medio. [illegible] ex eo fitus in ii gradu
calidior est. Calor eius in primo gradu adipiscitur
id ex calore ignis et coctione testatur hec [illegible]
[illegible] chelonites [illegible] in natura
sua [illegible] semen
desiccat ad solem. ordeum et fabam in [illegible]
na subtus sicca. si [illegible] in aqua humiditatem
assumunt. Si ergo sicut ex aqua humiditatem et
humidum siccitatem ex sole rapiunt necesse est
ut et calorem ex igne [illegible]. et frigiditatem ex igne
calescat. Habet preter hoc granum tritici pro-
prietatem ab omnibus granis exceptam quod nut-
ribilius et laudabilius est propter plenitudinem [illegible]
et corporis [illegible]. habet etiam ceteris granis [illegible]
tam atque [illegible] quod [illegible] est mundificativum
vel lavativum asserit hoc quod potentie [illegible]
[illegible] medium [illegible]
enim de eius farina [illegible] purgativum est pe-
ctoris et pulmonis. coctum quod asperitatem lenit.
Idem facit si ptisana faciamus sicut de ordeo
fieri solet. et plus medicativum ad tussim et san-
guinis fluxum valet. Et si coctum cum oleo et
duro supponamus apostema dissolvet. et si
aceto mixta et melli [illegible] apponatur [illegible]
nascitur in facie removetur. cum aqua et

cruda si coquatur et mamille superliniantur
dure propter lactis coagulacionem mitigans duricies
[illegible] in molliciem temperata cum succo ius-
quiami et cataplasmate ex ea super nervos facto
humores nervorum in eos descendentes prohibentur.
Granum assum vel masticatum appositum quod ex
rabidi canis morsu contingit suppositum mor-
bum fugat. De grano olim facta ad impe-
tiginem et auferendam serpiginem valet. Cum
in eodem locus asperso panno feratur. post
eo suppinguatur. De tenuissimo pulvere qui ex
molendino exit [illegible] si fiat ad fluxum sanguinis
et saniei per os egestum emoptoicis valet

Nature
cortex calide est et sicce. relaxative ac
mundificative magis quam farina. nutrimentum tamen
eius parvissimum est. in aqua calida missus et
expressatus atque colatus cortex quantum ut inde fiat
pectori et pulmoni a viscosis humoribus pur-
gat. et si vice aque mittatur [illegible] melior
fit et ventrem cito [illegible]. Si furfuris aceto mix-
ti cataplasma pustulis et vulneribus et scabiei adhi-
beatur valet atque mundificat. Si cum vino aqua
mixto coquatur et cataplasmetur de eo mamille propter
lactis congelacionem dure suppositum dissolvuntur.
Valet ibidem ad serpentis morsum tortu-
cerentis et nervorum nutrimentum parvum existit
et ventris flatum et inflationem rugitum et dolo-
rem lateribus commovet in putredinem cito con-
vertitur. [illegible] quod videmus la-
boratores [illegible] quod [illegible] assatum ad
ignem magis nutrit [illegible] minus facit
et stipticum est. in aqua coctum [illegible] est
et inflationem digerere [illegible] et rugitum movet
humores densissimos generat et viscosos. ma-
xime si [illegible] est farine. [illegible] furfuris pa-
rum habens. Si tamen bene digeritur multum nutrit
et membra confortat et tarde egeritur. propter-
ea competit eis qui magnis laboribus exer-
centur

De pane tritici

Panem de tritico calidum diximus
esse. diversa tamen sunt eius nutrimenta
iiii modis. Uno propter farinam unde factus est.
Secundo ex arte confectionis sue. tertio ex igne ubi
coctus est. quarto pro qualitate vel quantitate qua
sumitur. Farine modus [illegible] dupplex. Pri-
mus per essentiam sua. Secundus per qualitatem mo-
litionis. Tercius per [illegible] et longitudine
temporis ex quo mola [illegible] est. Essencie
modus in duos [illegible] dividitur modos. Unus
enim est viscosum et grave et medulle [illegible]
et corticis parum habens. nutrimentum eius multum
egestio a stomacho tarda digestio eius dura. Alterum

[illegible] nutrimentum eius duplex est causa. prima quod
membra quantitatem multam recipiunt ex eo
propter medulle multitudinem. Secunda quod in eis
propter viscositatem et duriciam suam diucius mo-
ratur. Tarditatis vero [illegible] egestionis eius a stomacho
vel intestinis duplex est causa. Una quod ex eo
multam recipiunt quantitatem. membra quoniam plu-
rimum eius assumunt. Unde necesse est quod intestina
gravata non cogantur ad egerendum. Altera quod fur-
furis parum habet qui per suam naturam [illegible] et
purgeret. Unde [illegible] quanto minor est
tanto plus est nutrimenti. [illegible] egestionis
tardioris et digestionis. Levis autem farina et
rara medulle pauce corticis plurimi. parum
nutrit. egeritur facile levius digeritur. Ra-
ritatis nutrimentum eius duplex est causa. Prima quod
quantitas ex eo parva membris accidit propter fur-
furis et corticis multitudinem. Secunda quoniam mora eius
in membris parva est. [illegible] levitatis quam causa
est facilis autem egestionis ex intestinis bifaria
causa designatur. Cum enim parum membra recipiant
magis pars intestinis accidit. unde gravata co-
guntur cito egerere. Furfuris vero relaxative sit
cortex nature humidissima eius facile [illegible]
[illegible]. Singuli etiam duorum modorum mo-
dos dividuntur in iiii. Est enim vero subtilis simul
adherendo cortice crassum et densum relinquunt
quod simila appellatur. Est quoque vero crasso tenui
quod [illegible] solum [illegible] furfure. Est vero in uno
grossum furfure et simila relinquitur. et vero
simila sola ablata furfure remanet et simile
Primus vero [illegible] et [illegible] sunt. Primus
enim nutrabilissimus est durus est et ad digeren-
dum tardus. [illegible] minime nutrit levior
est et ad digerendum citus. Secundus et tercius
medii

Diversitates farine ex molitione bifa-
riam proveniunt. Est mollis [illegible] tenta
et tota equalis. huius in stomacho [illegible] facilis
est. nutrimentum plus est. non [illegible] tenta
nec tota equalis. partim grossa partim tenuis
hec itaque propter has molitionis diversitates
demoratur in stomacho et digeritur durius et egeritur tar-
da

De diversitate farine [illegible]

Diversitatem farine secundum tempus triplex est
modus. aut recens est molitionum aut lon-
ginquum aut medium. Que recens est temporis
calefaciunt corpus ventrem quoque constipat. igneam
enim naturam ex molendi commolicione adepta
est. Unde stomachum calefaciunt et egestionis humiditates
excitat. Que vero longinqui temporis est parum ca-
lefaciunt et ventrem cito. Que vero media
est temporis et [illegible] est media potestatum

De duritie panis ex artificio

Duritie
panis ex artificio sui duo sunt modi. Aut
ex forma aut ex artificio. Ex forma aut simpliciter
est. Aut magna. aut parva. aut media. Ma-
gna medulle plus habet. corticem subtiliorem ac
duriorem. Cortex propterea parum nutrit. ad dige-
rendum durus. humiditatem digestionis excitat. unde
et ventrem constipat. Medulla grossa viscosa est
et humida unde est inflativa flegma viscosum gene-
rans. Panis parvi et subtilis interiora ignis per-
forat et humiditatem medulle excitat. unde pa-
rum nutrit et tarde digeritur et ventrem constipat
precipue si recens sit. et uno vel duobus diebus
a coctione longius. Unde ypo. Panis magnus
et grossus medulle est multe et nutrimenti plu-
ris ventrem solvit. Panis parvus et tenuis
medulle est parve nutrimenti parvi. et egestio
eius tarda ventrem constipat. Qui vero men-
sure medie est in forma. medie est et po-
testatis

De artificio panis

Artificium panis in quatuor dividitur modos.
Est panis quantum expedit fermenti ha-
bens et salis et bene confectus et sic optime coctus.
Est parum fermentatus atque male confectus et
in coctis materia temperantia diminutus. Est
fermentum et sal utrisque partis est habens.
Est enim azimus et sale carens. Qui moderatus
fit in omnibus supradictis in stomacho perfecte digeri-
tur et sanguinem in corpore clarissimum generat
unde nature confortat actionem. Propterea conve-
niens est eis qui in quiete sunt et delicato
delectationem dant. et eis quorum virtus di-
stinctiva patitur ut seniorum et egritudine exe-
untium. Ars enim adhibita extrinsecus sufficit
nature minus laborem. Exercitantibus autem
et laborantibus adeo incongruus est propter suam
subtilitatem et facilitatem dissolvitur
ex meatibus eorum. Panis fermenti parum
et salis habens nec bene coctus viscositatem
creat et grossitatem unde durior tardior
est pore. propter hoc aptus est exercitantibus
ac laborantibus humiditate caloris eorum ra-
tione fortitudinis et digestionis. Qui fermenti sup-
flui salis contribuit minimum nutrit et non
confortat. Siccitas enim salis humiditatem eius
desiccat. fermentum et commixtionem eius ra-
rificat. Azimus minime nutrit. nichilominus
et durissime digeritur. tardissime et ege-
ritur. propterea habet opilationem et ventositatem
generandi. ideo omnibus naturis incongruus
est nisi raro eis qui maximis laboribus
exercentur ut sunt messores.

De forti

Fortis duobus modis est divisus. Aut
ex natura sui. aut ex artificio coctionis panis. Ex sui
natura simpliciter. Vel enim est debilis et levis. aut
magnus et fortis. aut mediocris. Magnus
et fortis desiccat et induit exteriora panis
interiora vero non bene cocta remanent. quia cor-
tex velociter indurescit. non permittit fortitudinem inte-
riora penetrare. inde dualibus de causis est illau-
dabilis. Vel quia cortex est durus non nutriens in-
teriora sic fermentum miserum. Vel quia viscosa
est et grossa interiora. et ita utrumque est indigestum
diversorum humorum generativum. Dulcis coctus
et intensus sui fetidissimum sanguinem procreat
et constipat ventrem. Unde recte viscositates et
nimie grossities humores reddens et fluxus
facit et solutionem ventris adiuvat. Debi-
litas forni et defectus sui penetrare interiora
progressus bene in moram diutius decoquet. Si
enim ampliori coctus sit extra crescit viscosus
erit. Fortis digestionem exercitantibus necessarius. Si
viscosus coquatur diminuetur. sicut et durus est
et durus digerere et stipticus. Mediocris
fornus temperatus est qui toti corpori panis
par debet equaliter penetrat. Ex artificio duo
sunt modi. Aut in furno aut sub testis.
In furno ut si sint quod optime coquitur bene di-
geritur. penetrat fornus totum corpus panis
et intra cum cortice excoquitur. Sub testis
peior est quia fornus tunc in una parte. altera
grossa remanet et viscosa et ideo ad digeren-
dum durus est. Si ergo sepe comeditur post
multum temporis inflationes et dolores late-
ris generantur. Similiter subcinericii vel sup-
ra carbones vel cineres cocti velociter desiccati
exterius intus grossi et viscosi rema-
net et multum cinerum et terre ei admiscetur
maxime si ligna mollia sint et cito incen-
dantur. inde inflationes et gravitates membro-
rum et viscerum obstinatates fiunt

De dominis panis [illegible]

Divisitates
panis ex qualitate accipiendi. multi
sunt modi. Alius calidus accipitur sicut quod
a forno statim extrahitur. alius non statim. sed
tamen eadem die comeditur. alius per unum vel du-
os dies. alius fetidissimus accipitur. Calidus
magis est nutritivus et digestivus et venter
penetrator quia mollis est et cito dissolvitur
et digeritur sed a stomacho currit. durus accumulat.
non nihilominus a stomacho quia non descendit infimus
propter levitatem sui ab intestinis. quia tamen in
venas penetrat ut ad intestina
perveniat quod generat ea accumulat. Autem
quia natura ventrem lubricitat feces dissolvunt.
Qui recens eadem die comeditur. minus est

mutens cito quia digeritur tarde quia descendit
quia intrinsecus inflatur et poris clausis et
calore recluso intus mouetur fumus et inde
exire non potest propter opilationem pororum et re-
uertens inuenit aliam fumositatem cum qua conficitur
ventositas et inflationis generatur. et inde durus
et indigestus et inflatus stomacho redditur. Qui per
unum uel duos dies accipitur fermentatus intus et extra
durantur hic laudabilior est nutrimenti. et ad compa-
rationem tamen calidi est minoris et velocius dissoluitur
a stomacho et intestinis cito exit. duriter quia pene-
trat venas duras. Unde adimatus generat inte-
stina et exit. Siccissimus carens est et leuis
causa ablate humiditatis. Unde humiditatem stomachi
desiccat. duriter a stomacho exit cum diu comprimatur in
morari ut infundatur causa sue siccitatis et in-
generatur sitis per desiccationem stomachi. quod nisi
multa humiditas infundatur sibi. nocumentum virtutem di-
gestionis desiccat et ventrem constipat

Fermentum diuersis compositum uirtuti-
bus existit. calorem habet penitus et siccitatem
unde subtilem habet uirtutem humiditatem ex corporis intimis
ad exteriora extrahendi. et cum sale et oleo temperatum
carbunculis apponatur maturat et aperit — De tri

Triticum est grossum et uiscosum ad digeren-
dum. durat ventrem constipatum. viam epa-
tis et splenis opilat. lapidem in renibus ge-
nerat et in vesica cum fiunt ex massa cuius
nec sal habet nec cocta. cum tamen digeritur in corpore
grossum sanguinem generat. Si ex aqua ubi coqui-
tur humiditatem acquisierit. Unde hoc est et ... plus
aut humidum. inde pectus lenificat et valet ad
tussim et dolorem pulmonis cum ex calore natus
est et siccitate. Si cum portulaca coquatur aut
bleta aut atriplice aut cucurbita cum opti-
me valet. Tamen aliud cum oleo comestum. aut cum
amygdalis. aut cum carne galline aut car-
ne alia aut porcina aut ... multum
nutrit. Humores tamen uiscosos generat et opila-
tionem facit. Qui uero uult ne sibi aliquomodo
noceat oportet ut generat ... illud
mentam accipiat. aut origanum uel pulegium
aut calamentum et merum vinum bibat. aut
mellicratum cum speciebus uel ... conditum — De zizule

Zizule grossus est cibus ex
causis duabus nocet epati. splen... ac
renibus. vrina per uiscositatem ... per uisco-
sitatem farine. ideo quia flatum grossum generat
et uiscosum et venarum viam opilant et ...
Qui autem nocumenta hec cauere voluerit eas cum
melle manducet. ab eis proprie caueat
epaticus et spleneticus — De grano frumenti et simila

Granum frumenti et simila si cum lacte coquitur

sanguinem laudabilem generant et nutriunt mul-
tum. Si tamen sepe sumantur opilationem epatis faciunt
et duritiem splenis et lapidem in renibus et
vesica. maxime si venes calidi inueniantur na-
turaliter siue accidentaliter — De amido

Amidum factum est ex frumento. durum ad digerendum
digestum tamen non malum generat sanguinem. sed
uiscositatem grossam habet. propterea asperitatem leuit
pectoris et pulmonis. consolidatiuum enim est vulnerum
eorum. et si cum aqua coquatur et zuccaro et amygdalis
multum valet ad tussim siccam et ad humores qui
tenues sunt et a capite in pulmonem pectus quia
descendunt. Aliud coctum cum simila bene nutrit
et sanguinem generat temperatum. sepe tamen acceptum
lapidem in renibus creat atque vesica. proprie
si calidos inueniat renes naturaliter siue accidentaliter
Valet etiam ad expellendum humores in oculos
descendentes et ad vulnera in eis nascentia si cum
bolo mixtum sit medicina — De zizania

Zizania nascitur inter triticum sicut coc-
cinum... temporibus. in vim acutam habet
et venenosam. aliud mentem turbat et inebriat
Si farine ordei admisceatur minore ... et ...
et ... et ... inde suffumigentur apo-
... ... quia sunt causa ... mixta
et sulphure vino uel aceto et aceto ad impetigi-
nem et serpiginem valet cum vino cocta et ster-
core asinino et caprino et lini semine cocta
plantie ... apposita dissoluit et scrophulas
cocta etiam cum radice ... vlceribus iam pu-
trefactis apposita sanat et mundificat — De ordeo

Ordeum frigidum et siccum in primo gradu
virtutem habet mundificatiuam et exsiccatiuam
plus tamen faba exsiccat et nutrimentum eius ab
inflatione liberum. fabarum uero non similiter. plus
tamen ordeo nutriunt accidentaliter non naturaliter. Unde Galienus
Ordeum cetis grauis laudabilius et nutribilius
est. Ruffus tamen dicit ordeum nutri-
biliora sunt cetis ac laudabiliora. Nutribilius
est tamen triticum ordeo. Ne arbitreris hanc
disputationem sibi esse contrariam. Galienus enim dicit
accidentaliter. Ruffus uero intelligit substantialiter ac
naturaliter. ... Galienus nutrimentum ... et ordei pro-
nam... Unde substantialiter ordeum nutribilius inue-
nimus. plus enim substantie et medulle habet. Si uero
ponamus tamen accidentaliter ... maio-
ris esse nutrimenti propter grossitudinem suam
et moram in stomacho longiorem. Ordeum tamen acci-
dentaliter minus nutrire videtur propter digestionem citam
et facilem ex uibeis dissolutionem. Item. Galienus
De ordeo et faba secundum mediam dixit. Or-
deum et faba cum temperantur plurima sunt in
multis locis secundum mediam utuntur. sic terra

et oleo in unguentis et cataplasmatibus sic fit de ordeo con-
fricto utiles. Elixatur enim ordeum prius aqua donec
crassetur. inde farina facta cum zucaro confecta sit. et hoc in e-
stiuo tempore ad stomachi refrigerationem multum valet
et epatis et sitim aufert. cum aqua temperatum siue
coctum ut cum cocleari edatur. siue liquidum per mul-
ta bibatur. Item fit etiam ptisana hoc modo. Confri-
cetur ordeum dum cortex possit auferri et mensura
simul ordei una aque x. ac tamdiu coquatur
donec redigatur ad unam. deinde coletur et in potu
detur. hoc valet ad sanitatem custodiendam corporis
et humectandum. sic etiam refrigerium ex eo plus appetit
arcum penas administrat. Et si calide fuerint nature
parum addat seminis papaueris albi. Ptisana sa-
nis rebus uisu est clarissima et perfectissima in
eorum corpore generat sanguinem ut nunquam primis
mutet. hec ptisana sanis est danda. infirmis uero
pro unoquoque expedit infirmitati. Si sitim et epatis
calorem extinguere vis. bibe ut supradiximus. Si
etiam excolatam mundatam que ptisanam esse vo-
lueris cum cortice illud coque. Si laxatiuam et refri-
geratiuam cassia manna sirupo et mel violatum
uel aliud vel. Si propter epatis constipationem illud re-
lis accipe radices simul radices feni et appii et acci-
pe illud cum excoxeris. plurimum propter ventris solu-
tionem. Et dicit risi accipe non bene confortum or-
deum opinantur ualere. non enim stipticum est nisi
cortex eius rubeus. propterea stipticum magis al-
bo est risi rubeum
De natura risi

Natura risi calida est in primo gradu sicca in medio. Diu-
ersis autem modis homines illud accipiunt et
sumunt unusquisque actio eius est in plus minus ve.
Aliqui namque mola illud terunt et farinam eius
velut tritici coquunt. valet namque contra eis que
morsionem patiuntur in stomacho et intestinis. Sunt et que
integrum coquunt cum aqua. hoc autem valet ad
coleriam diarriam. Item cum lacte alii coquunt
et amigdalis. et contrarium si ita coquatur con-
stipationem suam et perfectionem mutet. et bonum sangui-
nem generat et sperma auget. et hec pietate quod
si cum oleo uel cum aqua [illegible] lentigines leues la-
uet aufferet eas et cutem mundificat
De milio

Milium siccum est in primo frigidum in secundo gradu
... testatur hoc leuitas eius et grauitas et
[illegible] uirtuositas que absentia. mutat
minus cetis granis ex quibus panis fit. san-
guinem minime ut laudabilem generat. sine tamen
cerea ponitate confortatiuum est stomachi. alioquin que
nobiliorum corporis. Ideo etiam ventrem constipat.
Diascorides milium dicitur esse dicat. assatum
ad corrosionem doloris que ventris calidum suppositum
valet. calidum autem in [illegible] mire et siccitatis nisi
albeis accipiendum est qui carnes suas au-
gmentari et pinguescere volunt. nec eis qui lau-
dabilem sanguinem suo corpori cupiunt generari
sed eis solummodo competit stomachi refrigerandi ac confor-
tandi. humorum que eius superfluorum desiccandi appe-
titur
De panico

Panicum in forma et natura simile est milio. minus
tamen eo mutat. ventrem uero magis constipat
decipitur item diuersis modis et per eorum diuersi-
tates actiones suas immutat. quomodocumque tamen modo pani-
co milium melius est. coquitur sepe autem cum pinguedine
cum oleo sepe cum lacte. Aliqui uero cum apozimate ce-
ruici coctum et amigdalis. coctum cum pingue-
dine autem oleo laudabile est. quoniam ponderositatem suam amittit
saporositatem alteris bonum que nutrimentum acquirat
constipationem etiam suam purgat. propter lubricitatem et
mollitiem pinguedinis et olei. Cum lacte uero uel apo-
zimate supradicto coctum laudabilius est eo quod cum aqua
coquitur sola. Conditionis autem eius cum aqua duo
sunt modi. coquitur panicum aut mola pistatum. panicum
scilicet ablato cortice et ad unam uncias uel panicum me-
suram xv. apponatur ex aqua. ita coctum grossum
est et durum ad digerendum ut est ventris constipatum
grauat enim stomachum et ex eo exitus integrum ad inte-
stina. hec etiam granata illud exeunt ideo que exitus
cito. hac igitur ratione stipticum non est. mola tamen
coquitur ita. farine mundate detur cum aque ad-
iungitur. et postquam bis uel ter bullierit frigidam
digitis excoletur. colamentum susceptum donec du-
rescat excoquitur. sic que commedere utile est et
ceteris subtilius digeri que facilius magis uero
stipticum et durum
De fabe

Fabe in natura sua frigide in ponitate diuerse
sunt. commeduntur enim uirides nec dum messi-
onis sue tempore completo. commeduntur sicce ac
perfecte temporalibus suis. Virides frigide sunt et
humide in primo gradu. nutrimentum earum minus
laudabile generant grossos et crudos inflatiue
ventositatem faciunt in superioribus ventris. propterea
stomacho nocive sunt. Sicce uero sunt que temporibus perfecte
frigide sunt et sicce in primo gradu. sanguinem non
laudabilem nutrimentum magis mutant acci-
dentalem non ualet ex duabus causis. Vna propter
subtilitatem sue grossitatem et tenuitatem dissolutio-
nis ex mbris. Subtilitas uero sicce ordei
et dissolutio est ex membris cito unde minus mu-
tat. Secunda propter sue multitudinem ventositatis
et grossitudinem eius unde ventrem inflat et
dilatat et operatur inea quod fermentum in fa-
rina et pasta. propterea in superioribus ventris ven-
tositatem plurimam grossam generant et infla-
tionem ex qua fumus in caput ascendit cere-
bro nocens et somnia mala et corrupta
inducit. Cum igitur hec ualeant habeant fabe. uo

eis aliquid corticis possunt auferre Unde et fa-
be si nimium coquuntur inflationem suam et ventosi-
tatem sic cocte auferre nequeunt minuunt tamen possu-
mus Experimento autem patet in eis qui fabis u-
tentes assidue [illegible] patiuntur et inflatio-
nem et si sanissimi fuerint Item de fabe sum-
tibus inflationem faciunt et dure sunt digestionis Sunt me-
dicinae adiuvant expellere humores de pectore
et pulmone qui colamentum sunt ideo quod non mo-
rantur in stomacho sicut alii grossi cibi manifestat ab-
stergunt colamentum carnis et mundificandi quod autem
exterius mundificativam retinent nam earum farina a-
bluunt et ideo ad lentiginem valet Cum ergo
cute corporis sui mundificare voluerit ex farina
fabe lavat consuevit apostemata in mamillis et
testiculis apposito cataplasmate cum vino facto dissol-
vunt Omnia autem que diximus carnis insuper me-
dulle tamen cortici autem nihil Cortex namque eius
stipticus est et colamentum nullum habet Unde alii fa-
bis cum cortice coctis in aceto dantur quod dysen-
teriam patientibus propter desiccationem continue ventris
in stomacho et intestinis. [illegible] est magna Alia non
ventris diversis remediis coquuntur Unde et diverse
eius sunt in corpore actiones Sunt namque cocte
in aqua sine apposito igne Cocte aqua [illegible]
[illegible] sunt cum aqua eius plurimum auferre
ventositatis et carnis grossitatis maxime si
abiecta aqua prima altera adiungatur [illegible] co-
ctio duobus modis fit Aliud cum cortice aliquid sine
cortice Cocte cum cortice grosse sunt ad digeren-
dum dure et inflative [illegible] enim cortex
egestionem prohibet ventris mora eius diuturna in
ventre ventositate [illegible] est et inflationem
non generant Cocte sine cortice minus sunt
inflative et cito digeruntur et si sumentibus fiat
calefactivus vel appositus ut [illegible]
vel amigdalarum facta est medicina ad [illegible]
[illegible] Sunt qui eis [illegible] alii
cum cortice alii sine cortice et de eis idem
ut prius diximus [illegible] Cocte tamen et come-
ste alii cum menta origano cimino et similibus
sua ventositate inflationem quod minuunt [illegible]
ventositatem minus habent et inflationis ad digeren-
dum autem [illegible] sunt [illegible] si aqua infundi-
tur post assationem et cum cimino menta et origa-
no comedantur [illegible] partes [illegible]
Fabe nove [illegible] [illegible] nocive sunt Fa-
be mixte farine [illegible] et cataplasmate facto
apud [illegible] valent et ad [illegible]
oculis similiter cum rosa mixte et [illegible] quod
albugine ad [illegible] oculorum
cataplasmate facto valent [illegible] et masticate et
temporibus apposite resistunt humoribus a capite
in oculos descendentibus Cum vino cocte si cata-

pla fiat ex eis testiculorum apostemata dissolvunt Fa-
rina eorum puerorum apposita [illegible] calidum me-
stringit. Lens in quibus pili nascuntur subtiliter
et destruit pilorum facit. Grosse vero in duas
partes cataplasmate facto super vulnerum morsum
sanguinem stringit Similiter per coagulationem la-
ctis mundificat apposite dissolvunt et lactis in-
hibent exitum Cum aqua alumine et oleo veteri mi-
sceantur scrophulas dissolvunt aqua carnis la-
nam tingit

De lenticula

Lenticula frigida est in primo gradu sicca in se-
cundo Investigata tamen eius natura ex duabus con-
trariis naturis composita invenitur uno et medulla
alio in cortice cortex eius acuitatem habet Unde ven-
trem movet ad solutionem inducendam medulla
est stiptica et confortativa stomachi et intestinorum et va-
let ad colica diarream. Lentes cum cortice sine
cocte aqua tolle et colamentum eorum sine [illegible]
potum quod stipticum debet et si aqua prior eiecta
dum coquitur altera adiungas solutionem minuit
Et si cortice ablato coquatur et prima aqua
eiecta secunda addatur melior fit ad digerendum
et ad egestionem colica restringendam Fortis Unde
dicunt [illegible] lentis grossum est et ad digeren-
dum durum [illegible] sanguinem generat maxime si
cum corticibus comedatur cerebrum grosso fumo im-
plet et inde vero [illegible] doloris et fallacia fa-
cit [illegible] et sompniorum stomachum et intestina ve-
tositate implet et inflationem et ventositatem facit
propterea retis generans nocivior est stomacho et pulmoni
ac [illegible] et pellicule cerebri et retis ner-
vis pellicularum [illegible] [illegible]
carnis desiccat et [illegible] sanis efficit [illegible]
[illegible] sive desiccationis [illegible] ve-
trem et intestina constipat et [illegible] ut exire
non possint ex venis [illegible] Lentis item cum
cortice cocta sicut [illegible] noxia et passionem
[illegible] in ea [illegible] morpheam
impetiginem serpiginem carnis deformitate
[illegible] Eis tamen qui humidi [illegible] sunt aliquid
[illegible] ideo si sine cortice [illegible] corporis va-
lent cum cortice non [illegible] propter ventosi-
tatem inflationem quod [illegible] Lenticula
laudabilis est [illegible] et nova [illegible]
Item etiam sumentibus et sumentibus mediam [illegible] me-
dicinae aut propter [illegible] confortationem
et calefactionem aut propter ventris solutionem
Cum ad confortandam virtutem [illegible]
[illegible] restringende colice [illegible] cum corti-
ce [illegible] et prior aqua coquatur eiecta aqua
secunda adiungatur cortex quod [illegible]
et arnoglosse [illegible] malorum [illegible] et
mala [illegible] mespila et similia Cum propter
confortandum et calefaciendum stomachum illam voluerit

simote · vinu ruffu odoriferu q̄ c̄mistcat
pro ventreis aut dissolucione acapiedda cum
sicla coquitur aut cu rapsalorina · aut cucur
bita sive melotria · Item sm abu diverse
acipit aliqn solu cum aceto 7 olo · aliq cum
carne recenti · aliqn cu sicca 7 salsa Que
cu aceto solu 7 olo mioris ē nutrimeti Que
cu carne recenti maioris Que vo cu sicca et
salsa carne pessimi cibus ac nocuissima
est Natura namq carnis sicce in se grossa
est et digestioni dura · mixta cu lente malicia
duplicat Vn ea ē causa fundamentis 7 incensionis
sanguinis · cu q in melancos cōvertit humores · io
pessima ē maxime si cu cortice cocta sint
Lente ut no noceat si temperare volueris emen
da eam 7 in aqua elixa · priorem q eiciens a
quam secundam admisce · et cu aceto eam condi
origano menta cimino pipe 7 olo amigda
lo aut sisameleo Dyascor Cu mellileto
7 celidonia olo ro · 7 lente cocta cataplato
fricto sup oculos ca pacientibus apia solvit
Cu malogranato cocta 7 rosis siccis pustul
vl apati in centribus pectoris valet · Valet
item ad herisipilam et fixuram in pedibus pp
frigus Cu aqua marina si coquatur vna
mill' q apponat lac coagulatu humbus
valet

Bdelie feve sunt in j · g° · medie inter
siccu 7 humidum · cortex earum stipticus
est · cortice go mundato laudabiles generant
humores nec inflationem nec ventositatem sic fa
be faciunt · ad usum edendi bone sunt in
estate et in calida regione · cataplata ex
eis in bicus frcatis apposita soliidat et dolo
rem aufferunt · maxime si cu sapa sint tem
perate · Jus ex illis velut ex faba factum · va
let ad raucitatem 7 tussim dolorem q in pecto
re Cocte cu olo 7 reapsolerdina aut bletis fe
pacientibus · idest · que ex sanguine nascitur
et ro ku · qui pp dyarere refecenatonem
illas volunt accipe coctas in vna aqua
7 altera amixtis portulace cannis 7 suco
malorum punicorum aceto 7 olo sumat

Cicer plures est nutrienti
ventrem humectat · vrinam movet · me
strua provocat · ventositatem tn creat 7 infla
nem · ideo spma auget coitu q confor
tat Est cicer viride nec completum et est
siccu 7 completum · Viride ad fabaru potest
mensurari comparacione Eadem enim doctrina
que fabarum est siccarum et viridium · cice
ris est viridis et sicci Siccum duobus dividitur
modis Est enim cicer albu · est nigrum · Albu
ē ca in j · g° · hu in medio · pp ea nutrimentu
eius q fabarum maius ē · no tn bonu · sed
ad digendu durum ventositatem 7 inflationem
faciens intus ut carnem inflet et dilatet 7
in ea idem faciet quod acetu in sicco luto
aut fermentu in pasta Vn qui eo utuntur
sunt pulcre cutis Dilatata enim 7 extensa
caro lucescit atq clarificatur · idem coytum
iuvat · q tres has causas ad coitu ptinen
tes · calorem nutrimentu et inflationem Vn ypo
Ciceris ptates due sunt diverse atq contrarie
quas cu coquitur eas amittit 7 in aqua ubi
coquitur dimittit Vna dulcedinis salsuginis
altera Cu dulcedine no sua mundificat et
excolat et nutrit · nutrimentu bonu hac
augmentat ventrem humectat et apia solvit
maxime quod in testicul est et retro auri
culam Cu salsugine rursus hu grossos
dissolvit ac minuit · vrinam et menstrua p
vocat ventrem q humectat Valet itm ycti
ris et ydropicis · et capitis et totius corporis
prurigini sicut urce lavetur impeti
gine serpigine q mundificat Et inest h
cicer quedam amaritudo quo aptum est et
menstrua provocans et facilitatem faciens ex
utero pueris exeundi · lumbricos cucur
bitinos educit · vitios de opilacione splenis
epatis et fellis valet lapides frangit d
renibus 7 vesica · nocivum tn ē renum vesice
ve vulneratibus Nigrum albo calidius est hu
midu minus · pp ea acuitudo eius dulcedine
manifestior est · io q plus albo in aper
tione opilacionis epatis 7 splenis atq lapidum
fractura ac lumbricorum curcurbitinis q
valet Valet et ad epatis opilacionem propie
si cu apio coquatur et radice ius q bi
bat ipsius · in augmentatione tn lactis et
spmatis et provocatione vrine albu est me
lius sive dulcedinis saporositatis q causa

Faseoli cali sunt in
medio siccitatis g° · humidi in fine · testa
hic q plum no perfite ut tota cōina desicca
ri 7 si desiccetur no multu tpis servari va
lent io q humores gignunt grossos infla
tiua ventositatem fumu q caput implen
te · somnia pessima et terribilia faciunt et
corrupta in duas dividunt partes Sunt
enim albi et sunt ruffi · albi minus calidi
humidi magis · inde eorum grossius est nu
trimentu 7 ad digendu durum · humores fla
ros faciunt et grossos · temperare volentes
grossitudinem eorum elixent · elixatos cce
terius mudent · mundatos cu sisimezgar
et cimino 7 pipe accipiat · Virides albi alla
tis cotidiebus sunt assumendi et sinapi origano

quia ac piper. Inerat vinum cum illis et forte
acriores. Cuius caloris plus humiditatis
albus minus habet. Ideo quia in suis fortitudinibus
sunt operationibus. Ius eius ad intestina proficit
dolentes in acetum et dicunt ubi necesse in
3 vel gallis 3 et illos calidum bibant

De orobo

Orobus calidus est in primo gradu, siccus in secundo.
Unde mundificativum est et solutivum et
aperitivum, mundativum cortinalibus, inde quia etiam eius
farina solidat ventrem humectat. Urinam et
menstrua provocat. Cutem quoque clarificat. Non tamen
illo plurimum assuescat ne forte sanguinem
mingere faciat et aliquando per nares sanguinis
effluat fluxus. Confarina orobi cocta cum capitis
quod species est tineas ydropicis [illegible] quia valet
quibus utrasque stringit ex epatis oppilatione
infirmitas temperata cum vino super rabiosi canis
morsum valet apposita. Temperata cum ceraque cum
melle lentiginem mundificat. Vulneribus et apostematibus
similiter valet

De lupinis

Lupini in 2o gradu calidi sunt et sicci. Farina eorum
cocta cum melle temperata et potata lumbricos
extinguit et expellit. Et omnem uisceram vel vesicam
purtredine expurgat. Si cum ruta bibatur
et pipere valet splenetico. Aqua in qua cocti
fuerint lote pustule aufferuntur. Et si cum melle
et nitra conficias et pessarium facias menstrua
dulcorata. Ad nutrimentum grossum est et ad
digerendum durum. Humores grossos generat. Propterea nec
inde habet digerendi virtutem sed extolatiue nec
stiptica sed conforatiue stiptice quia non vberancia
antiquorum et quadrupedum interimit lumbricorum pilo
ruum nascentium locis apponatur. Cibus est crescendi
di causa et natos adimit et exurgere alios minime
permittit ultimo. Aqua ubi dulcorati si lota
uniniam abluatur morientur

Fenugrecum calidum in 2o gradu siccum in primo. Farina
eius cum melle temperata si potetur mollitatem
facit et grossis intestina a viscositatibus humoribus pur
gat. In aqua coctum et cum melle mixtum idem facit.
Cum ficubus et dactilis coctum colamendum si decoquatur
donec spissetur ieiunus sumptum ad pectoris ca
lorem valet. Tussim quia diutina grossioria ac vi
scosiora flegmata quia nocumentum humorum expurgat
fecundum rute 4 3 cum melle temperate si cum
fenugreci bibatur apozimate necessario oppilationem
aufferet. Viscositates illa grossioris quia humorum purgat
et apostemata eius dissoluit

Sisamum in primo gradu calidum est in 2o humidum. Sisa
mum cum cortice est et sine cortice. Sed sine
cortice est virtuosius est. Ideo quia grossius. Durius
quia ad digerendum. Quaobrem offerre solo per se
tim nervis eius et nullis sua natura viscositate

eos emollit ac desiccare cogit virtute item
contentiua digeriuatur quia desiccat. In frigiditate
humores relictos generat ceto sitim generat et fastidium
odorem oris bonum in fetorem commutat. Et ma
xime si remaneat inter dentes. Cum melle sumptum
minus nocet et precipue si assum edatur. Quod cum
cortice est commotiuus modo acceptum minus nocet.
Aqua ubi sisami coquuntur frondes caput si
abluatur crines elongat fortificat quia mundificat.
Apozima sisami menstrua provocat. Antiquo
rum quidam dicunt quod venenum sisamum esse. Et
id non impossibile est. Ego quia dico sua enim viscositate
et virtuosiores poros oppilat corporis omnis nec
ad cor venenum penetrare permittit. Dyascorides enim
nullam inter sisameleon et misteleon differentiam facit
et sic misteleon illud valere testatur. Galienus vero non idem
affirmat

Papaueris due sunt species. Una silvestris
altera domestica. Domestica duobus modis
dividitur. Est enim album et nigrum. De nigro opium
fit. Album laudabilius est nigro et mirabilius
quippe quia minus frigidum est. Frigidat enim in 2o gradu
Dyascorides de speciebus ait quidam species re
stringit. Parum non iniuriat et durum est digeri. Sed
assuetis dormitationem et oblivionem generat. Quod aqua
in qua coquitur caput abluatur temperatum somnum
et bonum in febribus prestat. Farina de papauere
albo et syrupus valet ad tussim que ex calidis
subtilibus quia humor procedit qui ex capite in pul
monem pectus quia descendunt. Item valet ad co
lica et diutina egritudinem. Nigrum vero in principio
est non in albo. Confectiones eius et similitas in iiij est
gradu. Propterea vero illius in omnibus actionibus ma
ior est alio. Presertim in somno venientibus quia est
parare magne ut si syrupus illius plurimum aque
generat. Ideo quia cauendum ne sepe sumatur. Quem
si assueuerit maximum nocumentum infert cerebro
et naturalis meritis calor extinguitur. Succus autem
illius et lac opium dicitur. Ex lacte tamen factum co
melius est quam ex succo fit. Papauer siluaticum
domestica in omnibus fortius est

Agnus castus calidus et siccus in 3o gradu. Proprietas
eius est desiccare et enervare libidinem et
concupiscentiam mortificare. Inflationem aufferet
sperma desiccat non solum si cibo assumatur vel poto
sed etiam si aliquis carenti substernatur. Unde B. athe
nienses sacratum tempore festiuitatum diei deliu
borum suorum agnum porrigebat ut omnem libidinam
ab eis excluderet. Hanc vero herba greci pen
tafilon dicunt. Nomine autem super dictum i. agnus
species est dictus et castitatem munditatem quia signat

De semine lini

Lini semen in primo
gradu calidum est, siccum in 2o et humidum in medio. Peccum

maxime si dulcia sint. Item caricarum siccitas
ad gutturis dolorem et faucium vel vine valet
multum maxime cum cortice cum sepa et modico
zucaro. matura ac dulcia ad calorem pertinent
et humiditatem. plus autem ad humiditatem. quare
a stomacho currunt cito ventrem humectant. venenum
penetrat si cum cibo in stomacho ante se accepta fuerint
invenit et eius obsistentem commorantur et in corruptio-
nem convertuntur et stomacho nocet ac capiti. Si autem
stomachum vacuum invenerint bene digeruntur sed maxime
nutriunt ieiunis accepta et refrigerata in aqua
frigida aut in nive refrigerativa sunt valde siti
auferunt incensionem caloris extinguunt. Ra-
dix mori cum aqua cocta et potata ventrem
humectat lumbricos et tineas expellit
si frondes simul coquantur et radix et aqua eo-
rum retineatur ad dolorem dentium valet. Si autem
cum vino coquuntur et gargarismus fiat valet hu-
moribus ad uvam descendentibus et guttur. pri-
stata mori radix in aceto ponatur et ad solem
xiiii diebus relinquatur et desiccata redigatur in
pulverem hic pulvis dentes perforatos ac putre-
factos evellit.
de prunis

Pruna parum nutriunt quorum duplex est
modus. Sunt enim alba et nigra. alba dura
sunt digestione nociva stomacho contraria solutiva. hec quidem
sunt grossa comedi non debent nisi commoda et
bene fuerint maturata. Item pruna nigra bifa-
riam ponuntur in domestica scilicet et agreste. Rur-
sus domesticorum triplex est. nigrum perfecte matu-
ratum rubeum durum viride ponticum. rursus me-
dium maturatum et rubeum in sapore quoddam habens
acumen. Nigrum itaque perfecte maturatum et
dulce minus est siccum et magis humidum. siccitas eius
in i gradu in minori humiditas in fine. stomachum huma-
ctat et mollit et ventrem dissolvunt cito. cum prout
si sepe cum vitatis stomacho nimium nocet. rubeum du-
rum viride et ponticum pessimum est in cibo et
medicina. Durum enim est digestu et stomacho noxium
et nimie nutrit atque fatigat. Rubeum nigro
siccum magis est humidum minus. ideo refrigerat
optima sunt carnosa cortice subtilis et in
sapore quoddam acumen cum ponticitate habentia
cum cibum sumpta non nocent agrestia sti-
ptica nimis valent ad diarriam et dissinteriam
Gummi eius quidam valere dicunt ad lapidem
in vesica si cum vino accipiatur. Si autem cum
aceto temperetur ad impetiginem valet fisse
ad emoroydas valet. De ceteris eadem quae de
maturis prunis sentimus.
de cerasis ...

Cerasiola frigida et humida sunt in ii° gradu
corrumpibilia grossum flegma generant et visco-
sum in gravitate epatis et splenis. ideo dicuntur

ne causa sunt febrium. Hec omnibus modis sunt pessima
ideo accipi ante cibum semper debent stomacho manifesto
post cibum enim pleno stomacho in superioribus natant
et in aviditate cito putredinem convertuntur. Si
vero noxietates eorum vitare cupimus ieiuni acci-
piamus et postea anisum masticare et vetus vi-
num aut odoriferum. oleum ex nucleis eorum ex-
pressum valet emoroydis.

Persica frigida sunt et humida in ii° gradu plu-
rimum similia cerasiolis sed saporosiora stomacho conve-
nientia. non enim convertuntur ut cerasiola. corrupti-
bilia sunt quia eodem flegma generant. Persica ie-
iunis et vacuo stomacho sunt edenda et super vinum
vetus et odoriferum est potandum. Persica dividun-
tur in duo. Est enim genus album pilosum rubeis
lineis quoddam est parvum leve russum vel citrinum
grandis saporis est dulcis acerbis quoque longa
linea humidum est ac viscosum. Quare convertibile
est in flegma grossum atque putredinem. manifestatur
in hoc quod per cum sexto sexuum per paululum si naribus
appenatur odorem quasi putredinis sentimus. pa-
rum odoriferum est a conversione longinquum fri-
dum eius succus potatus lumbricos et tineas
occidit. idem facit si ex eo cataplasma feceris
umbilico si viridis apponatur amentulis ver-
mes occidit.
de pomis

Hec poma dividuntur in duo. in completum ma-
turum perfecte in arbore sua. et in rubeum et im-
maturum durum et ligneum. Primum rubeum
male nutrit et stomacho nocet. dolorem generat. propter
laborem quem in stomacho efficit ex quo cretum renibus
oppressum ut non penetret consumptum eorum causa
sit febris diutine durae dissolvuntur. et de ce-
teris intelligendum est similibus quae non sunt per-
fecte in suis arboribus maturata. Perfecte ma-
turatum in sua arbore divisum est per suorum diver-
sitate saporum. Est enim ponticum est stipticum
Rursus est acetosum est dulce. est sine sapo-
re. Ponticum stipticum frigidum est et siccum ter-
restris re-
manet eius quoniam stomacho calor et humiditas domi-
nantur. quam in ponticitate sue stipticum stomachum pre-
munit et humiditatem eius plurimum in inferiora de-
primit et quod remanet desiccat. quare stomachum confor-
tat et intestina. in se tamen grossum est et dige-
stu difficile. tarde penetrat inflationem facit nervis
nocet. Hec enim natura est in suo corpore liquor
vero eius est laudabilior et subtilior vel levior
ideo stomachum confortat et intestina. valet ad san-
guinis fluxum dissinteriam colicam egestionem et
vomitum. propterea horum pomorum succum oportet
mandendo exprimi carne aut proici vel inge-
niari quo eorum durities et asperitas auferantur.
Hoc itaque talibus fit modis. aut ... ...

in aqua ut ex aqua humiditatem attrahat et molli-
ciei aut super fumum aque calide suspendendo ut
humectetur et maturescat aut discerpta per medium
granis interioribus direptis eiectis coctum in coctis
mel aut zuccarum reponendo secundum naturam accipien-
tium ita commixtum postea est induendum pasta et
in cinere calido aut furnis dimittendum est
donec pasta exterius excoquatur. Hinc acres
mollitiem ei prestat ac maturitatem sue saporo-
sitatem et ad digerendum velocitatem nocivitatem
eius in venis et nervis aufert. Stiptici sunt terre-
stris et sicca aquositate licet propterea siccitatis
est maioris quam frigiditatis. Liquor quippe eius
superior subtilior et corpus est mollius. Quare
convenit ei isto tamen non multum humidus dicatur.
Vis namque eius debilis est humiditati eius plu-
rime repugnare ideo actio eius ad confortationem
stomachi et ventris et constrictionem egestionis et vo-
mitus valet. Item ad confortandum virtutem appe-
titivam et digestivam suavis est sine labore nature.

Acetosi nature

De pomis acetosis

Adiuvatur aquosa substantia cum terrestri exigu-
o ac dicta siccitas eius ac frigiditas temperatiores
sunt stipticis propter immeditatem liquoris acetose na-
ture unde humores generat frigidos tenuissi-
mos penetrabiles. Actio eius composita est quoniam
constringit et confortat stomachum et ventrem et egestionem
calidam et vomitum inhibet. Hec cum sua sti-
pticitate operatur cum siccitate vero et tenuitate
liquoris sitim extinguit et acumen colere
rubee cum acetositate cordiace colice vices
aufert et humores grossos quoniam calidi non
sunt in stomacho desiccat et chymos dulces convertit.
Dulcedo eius sine acumine existit. Humores
grossos dividit egestionem humectat et expellit
dulces vero chymos attenuat ut totum corpus
valeat penetrare. Huiusmodi poma ante cibum et
post cibum bona sunt edi preter pira sola quemad-
modum Dyascorides asserit. Pira post cibum bona
sunt edere ante cibum peiora quoniam pira ante
cibum nociva sunt.

Coctana et malagranata ante cibum sunt
stiptica aut pontica aut acetosa stomachum
confortant stomachum et intestinorum egestionem colicam
auferant morsionem quam intestinorum. Post cibum
aut ex superioribus ad inferiora stomachi deponunt e-
scas fumum salientem ad caput vomitum quam co-
lericum reprimunt. Dulcium substantia natura complexionis
aquosa ac temperata caloris aliquid obtinet id-
eo parum refrigerat et stomachum confortat exigue
quia stomacho calido aut molli non conveniunt nociva
eis sunt quoniam caliditatem egestionem habent et vomitum.
Non saporata pessima sunt in omnibus complexionibus

quia nature sicce sunt et humide magis aut hu-
mide quam sicce propterea nec sine cibum valent nec
sine medicina nec saporositatem quippe non habent
ut expedit cibo nec innatam expedit medicine
quoniam pontica non sunt ut stomachum confortent egestionem
quam inhibeat nec acida ut acumine colere extinguat
et vomitum nec dulcedinem habent ut nutriant sed
humores fluxos pessimos quam gignunt. Quoniam igitur
de malis piris citoniis et granatis simile
dicamus ergo de singulis particulariter dicamus.

De malis

Dum in natura et substantia sua mala
diversa sint quoniam quedam pontica sunt ter-
restria quedam stiptica ex terrestri composita et
aquoso. Item acida ex aquoso modico quam terre-
stri composita. Rursus dulcia temperata me-
dia inter intensas qualitates. Rursus insipida a-
quosa nature est utrique frondes et ramos corti-
ces quorum eorum peritur esse diversa. Pontica itaque
et stiptica frigidiora sunt et grossiora et tardiora
ad digerendum magis autem sunt confortativa stomachi
et constrictiva egestionis. Porro acetosa quam tenuis
sicca sunt minus subtiliora sunt nature est ac pene-
trabiliora quoniam acumine colere extinguunt. Defi-
ciente cordis ex calore confortat sitim miti-
gat. Item stomachum confortant virium excitant appe-
titivam egestionem vomitum quam coliticum inhibent
maxime si ieiunus accipiat quam cibi ancea co-
mesto prohibent ad loca descendere coctionis et
in superioribus natat os etiam stomachi superius com-
primendo inferius relaxando solutionem faciunt. In
hiis autem actionibus pontica stiptica quam sunt for-
tiora acidis habent acida propterea a ponticis
stipticis quam diversa et discreta. Si enim in stomacho
humores grossos non frigidos invenerit dum
dicit ac dissolvunt et ad inferiora deponunt
atque expellunt. Rursus si chymos dulces nec
acutos nec grossos reperierint acuunt et vias
faciunt totum penetrandi corpus. Cortex ex hiis
confectus ad idem valet.

De malis dulcibus

Dulcia vero quia temperata sunt inter contrarias qua-
litates media. Sed ad stomachum minime noceret
ad strictionem sive laxationem ventris vi ma-
nifesta non utuntur. Sunt autem alia inter dulce
et acidum media huiusmodi muza appellant a-
ctio eius media est dulcis et acidi ad sitim tamen
mitigandam colere quam non extinguendi acumen
acido est vicina. Cordiace vero que ex calore co-
tingit palam potest propter vinosum saporem
quem habent. Insipida eo quod aquosa humi-
ditas dicatur nec saporositatem habent nec virtutem
ideo abhominabilia et fastidia faciunt nec
stomachum confortant nec ventrem solvunt. Frondes et
rami cortices quoniam eorum stiptica sunt et acida

confortativa stomachi repletiva comprehendunt humores malos ad ea nocentes inclinent

De castaneis

Castanea generaliter dividitur in duo, in perfectam scilicet maturatam et viridem lignealem. Pessimum est quod grossum est et terrestre durum ad digerendum humores generat duros ac grossos secundum medicinalem mutant. Ideo ea vitare oportet. Castaneatum vinum frigidum est in fine primi gradus, siccum in medio secundi gradus. Ipsa ponticitas et stipticitas maior est quam in ceteris malis. Ideo valet ad sanguinis fluxum et egestionem ac vomitum; confortativum est stomachi etiam si moretur in eo multum tamen acceptum fastidium facit. Pistum quoque post cibum et manducatum si cibus viscosus fuerit aut grossus.

Ceresa citonia specialiter dividuntur in vii: in ponticum, in stipticum, acetosum, muzum ac dulce, aquosum vel insaporum. Ponticum vero terrestre grossum est ac terrestreque durum digestionis magis compriment inferiora proprie [illegible]. Quod tamen eius pessima est multitudine comprimere sue compressionis dividit membra quod acute rei actus. Ideo physici carnem illud circuitum auferunt. Ipsa assuescentibus totum generant passionem doloris quod nervorum [illegible] liquor eius non similiter stomachum confortat, urinam provocat, egestionem vomitum quod colericam constringit, ad fluxum sanguinis valet. Hec autem sunt mandendo expertum oportet coquere aut privare aut tamen ingeniari ut eius durina vel asperitas auferatur, ut elixando aut super aquam calidam apponendo aut scisso in mel reponendo duriorabus ciceris sic supra diximus. Stipticum vero natura et actio vicina est pontico, debilior tamen et temperior. Tenuior namque est liquor eius. Acetosum illud ponticum ut frequenter cum [illegible] confert. Acidum subtilissimum est et penetrabilius, ideo sitim extinguit et carnem [illegible] ex calore valet, egestionem vomitum quod colericam urinam provocat, vini appetitum auget, odor eius vomitum prohibet. Succusque post bibitum vinum sumptum deponit vini calorem ad caput compressione aut sui ventrem dissolvit. Post cibum in ieiunio acceptum illaudabilius est. Stomachi enim superiora comprimens indigestionem efficit. Acidus quod deponit dulce temperamentum quiddam caloris habet. Unde vis eius manifesta non est sitim extinguendi aut calorem. Muzum medium est acidi et dulcis. Ideo non solvendi ventrem nec stringendi virtutem habet. Differentia muzi et acidi eadem est que pontici et stiptici. De aquoso vel insaporo sufficiat in ulterius dicta superius disputatio. Differentia malorum et citoniorum est proprietas duplex est. Citoniorum una que in stipticitate sua est duretia, alia que non in corruptionem mutatur in stomacho. Mala autem cito corrumpuntur in stomacho quia humiditatem superfluam habent et crude. Citonia accepta immediate post cibos et humoribus ventrem constringit stomachum quod confortat. Unde Ruffus. Citonia non conveniunt [illegible] infirmis convenit minus in febribus. Diverse tamen sunt eorum actiones per diversa tempora sue acceptionis, quod si stomacho cibis vacuo et humoribus parvis accipiantur confortant stomachum et possunt ad restringendam solutionem et vomitum et sanguinis fluxum et urinam provocant. Si vero stomacho cibis pleno accipiantur permanent citonia in superioribus stomachi, os quod eius confortat et comprimunt superiora eius atque inferiora deponunt velocius cibum magis quod ita accepta ad stringendum vomitum possunt propter orificii stomachi confortationem. Ipsa stiptica cum post cibum accepta solutionem faciunt propter superiorum stomachi constrictionem et inferiorum dilatationem. Qui autem citonia voluit propter stomachum confortandum et egestionem stringendam accipere ieiunus accipiat stomacho inanito. Qui vero propter egestionem laxandam et stomachum evacuandum post cibum accipiat non multe tamen quantitatis, quia si multum accipiat stomachum gravat et egestionem expugnat. Solet quidam reprehendere et contrarie esse in ceteris malis non [illegible] et eorum virtute [illegible] quod mala humiditate habent superflua cruda ut bene digerantur hec eis prestant [illegible] nec sumpta stomachum exprimere et confortare. Eligenda sunt igitur citonia parva bene rotunda et odorifera ut Ruffus dicit.

De piris

Pirorum secundum cetera stiptica [illegible] sunt pirorum vero stipticitas vel aquosa dulcedine mixta est. Dividuntur tamen in duo, domesticam scilicet et silvestrem. Domesticorum quod crudum est ponticum grossum et durum nec potest stomachus ei [illegible] est bene maturum in primo gradu est frigidum, siccum in secundo, generat tamen stomacho humorem laudabiliorem quam mala et citonia propter temperamentum suum. Divisum tamen est et secundum saporem et secundum complexiones suas [illegible] quod est ponticum terrestre et grossum et est stipticum compositum ex aerea substantia et terrestri parva et est dulce temperatum ad calorem quiddam pertinens est et grossum et insaporum. Ponticum autem reliquis ceteris nutrit et plus egestionem ceteris facit vomitum quod colericam stringit magis quod stomachum et intestina provocat confortat. Per suam tamen asperitatem et [illegible] vel durinam nocet nervis stomachi. Unde nos oportet ingeniari ut mollescat et amittat asperitatem, ut videlicet aut elixetur aut super aquam calidam suspensum suspendatur ut maturatum asperitatem suam duritiam quod deperdat aut opertum pasta assetur

aut cum melle condiatur in fiasta consu-
etudinem complexionem accipientis. Diascorides
autem dixit poma ieiunis esse nociva nec
quare vel quomodo exposuit neque quod eorum
genus. Nos autem dicimus quod dyascorides vitupera-
vit poma ieiunis accepta si non secundum necessitatem
et medicinam accipiantur. sed secundum gule appeti-
tum accepta usque ad saturitatem, similiter et pre-
cipue si pontica sint. quorum proprietas est si mul-
tum a ieiunis accipiatur colicam generant passi-
onem duram et immutabilem maxime si crebro assue-
scat. sed secundum medicinam a ieiunis melius quam sa-
turis comeduntur. saturis enim solubiliora sunt
et stomachum debilitant propter superiora stomachi expressionem
et percussionem continue virtutis inferiore. Stiptica
vero que ex terrea et aquosa et aerea substantia composita
sunt. subtiliora et temperatiora sunt. magis quam
nutriunt. ideo quod stomacho minus nocent neque hominem in-
gravant. unde est sicut pontica. Acrizum vero quod
ad aciditatem pertinet subtilius ac levius stomacho quam
facilius ad digerendum cibum etiam eo tamen exti-
nguit et sitim aufert. Unde tam ad com-
tandum cum colericam complexionem laudabilius est
pontico. plus illo stipticum est. Illud hoc sophiste
arguunt cur sitim pontica non extinguant cum
frigidiora sint acrizis et non sit frigoris sitim ex-
tinguere. Quibus dicemus talibus ex causis fieri
sitim. aut ex siccitate in quibusdam membrorum
remotis a stomacho propter caloris ignei vim illis
inserta. Rursus si ex calore stomachi mordeat
moveri et dissolvitur liquor acidus et calo-
re eius utrumque sit mitigat inserta. aut ex
calore nimio in ipso stomacho. aut ex salso vel ni-
treo flate. Ex quocumque autem horum errore
exorta sint acrizi utilius et laudabilius est
quod liquor eius tenuis et acris in sapore gra-
tus. Si autem in membris procul a stomacho ex nimio
calore nascatur sitis. liquor acidi tenuis
acri et perforat grana membrorum et ad locum us-
que ad eum penetrat ubi calor latet vim extin-
guit incendii. sitim mitigat. Item si a salso
flate oriatur per tenuitatem suam liquor aci-
di flammam dividit et dissolvit eique commixtus sal-
suginem dividit sic quod fit sitis causa extin-
guende. quoniam aciditas salsugini opposita est.
Oppositorum autem intencio semper opposita sunt. sic in pri-
ma hinc libera parte ordinamus. Pontica vero
non similiter. liquor enim eius grossus est et durus
digeri. Unde perforare nequit et pervenire usque
ad locum sitis. Preterea si a calore procul a stomacho in
membris oriatur sitis et illuc liquor pon-
tici necdum pervenire augeret calorem ac siti.
Si autem in stomacho ex calore sitis generetur. ponticitas
fumum desiccat et cogit. Unde fit causa augende
sitis. Rursus si ex salso fit flate cogit pon-
ticitas partem flatis salsi quod prohibet et ita fit
causa augende flate actionis. Poma dulcia
temperate sunt complexionis. quoniam minus ceteris frigida sunt
quia propter calefaciunt et augent digestionem. Valent
quoque hiis qui in stomacho frigidi sunt et sicci, proprietas
eius est levius quam si cum frigore coquantur omne
eis auferunt lesionem. precipue si silvatica sint
propter ponticitatem suam. Celerius eorum agrestium omnis
debilitas in hiis qui frigora comestione sunt
suffocati multum valet. Insipida vero poma pe-
ssima sunt quoniam propter insipiditatem abhorreantur
a natura. ideo laboriosa et confusa sunt in stomacho

Malagranata utilia.

Magis sunt medicine quam cibi. nutrimentum quippe eo-
rum et si laudabile sit et bonum tamen parvum est propter
subtilitatem eorum facile quam digestionem. Mala granata
composita sunt. que tamen omnia sunt stiptica. Prima
cortex eius, secunda caro est, tertia liquor. Que-
madmodum liquor frigidus est. sed tamen diversis modis secundum
suos sapores et liquiditates. Quedam namque ponti-
ca acida acriza dulcia et insipida. Quorum li-
quor eius tenuissimus et aquosus et grossus prius
et mediocris. Pontica autem stiptica utile
est accipi secundum cibum. quod propter asperitatem et duritiam
abhorreret ea natura nec reciperet ea nisi secundum medicinam.
Acrizum levius malagranatis si parcius in sufficiente concoc-
tricetur et decorum succus aut cum vino aut cum
syrupo potentur laxando superflua stomachi expri-
mit et expellit humiditatem putrescentem de inferio-
ribus precipue si eo sit. Actio enim eorum in stomacho
sic mirabilis nota est et post mundificationem stomachum
confortant sine lesione humorum eius. ideo va-
let ad febrem continuam que ex putrescentibus humoribus
procreatur. Pruriginem quoque et scabiem de putre-
dine salsi flatis ortam extirpat. Acrizorum
tamen et si minus ceteris sit nutrimentum videlicet ma-
lis et piris et citoniis propter tenuitatem tamen liquo-
ris et aquositatis acceptabilius liquidis et tem-
peratis sunt nutrimenti atque facilia sensibi-
lius aut potestatis sunt propter paucitatem ter-
restris substantie. Unde in multis rebus quam cetera me-
liora sunt actionis et precedunt aliis omnibus eius est
potestas eo tamen extinguende sitis et egestionis
et vomitus. proprietate tamen leviter attemperandi colericos
eos quod nec urina eiciendi. calores extinctus ex-
tinguunt. membra confortant et proprium os stomachi ex-
(?) et cor. Unde valet ad colicam et cardiacam et do-
lorem qui nascitur in ore stomachi ex colera. Unde
ypocras in scientia particula exponit. De muliere paciente
in precordiis. Veteres enim eius ore stomachi precordia
inimpabat. pariebat autem morbum continuum ex

acutis acetum humoribus inflammatis utilius stomacho et nil repertum est quod ei conferret remedium. Non farina ordei cum succo malorum acetosorum et in uinea [?] farine ordei. Proprium est hoc febricitantes [?] re. Malum granatum acetosum humorum acumine extinguit et stomachum confortat. Habet etiam hoc proprium cum oculis [?] succus stillatus ruborem [?] aufert colorem. Preterea ablato cortice si mala granata acetosa etiam pistentur et succus extractus cum melle coquatur ut quandam unguenti similitudinem habeat valet ad unguium oculorum expulsionem purificat quoque [?] grossis [?] quibusdam [?]. Et si succus naribus infundatur reume superflua reddit et si ex eo gingiue urgeantur corrosiuas [?] et omnem fetorem expellit. Alius granati dulcis liquor grossior est et calidior et digestibilior et preterea calidis aliquantulum in stomacho ingerit. Cito quoque in c[olera]m [?] conuertitur et hec de causa calidis non congruens est et maxime febricitantibus. Lenificat uentrem pectoris asperitatem lenit tussis tribuit mitigationem maxime si fiat assatum cum oleo uiolaceo hoc modo agatur. Foramen in summitate mali granati in similitudine lardaris [?] denarii et impleatur oleo uiolaceo et super prunas ponatur quousque omnia [?] fiunt [?] in decoctione tamen aliud superaddatur quousque uidetur nihil ultra posse suscipere deinde ab igne tollatur et ablato cortice interior pars teratur cuius quoque succus tussientibus ad bibendum detur. Ista autem confectio uentrem lenificat urinam prouocat. Primum quoque ex calore precatam [?] mitigat. Et si mala granata dulcia succus cum acetosi succo misceatur bibentibus uentrem lenificat et rubeam [?] coleram [?] et calorem quoque fortiter extinguit. Et si dulcia et acetosa mala granata in simul cum coriis [?] pulueris pistentur ac succus bibatur fit ad confortationem stomachi utilis et coleras [?] hinc atque putrefactos expellit. Feces [?] ac eminentes [?] succurrit. Mium [?] uero quod est inter dulce et acetosum medium ad capitis calorem et stomachi non minus ualet quam acetosum. Et uim uomitum compescendi ac uentrem stringendi non habet. Pars enim sue acetositatis uetris [?] solutionem aufert dulcedinis quoque partes stipticitatem [?] soluunt. Unde fit ut inter stipticum et solubile constet medium. Insipidum autem quod est quasi aqueus sapor propter liquoris et aquositatis copiam ad siccitatem pertinet. Unde est incongruus secundum medicinam et secundum cibum. Dulcem saporem non habet ut a medicis attrahatur secundum medicinam quia propter aquositatem stomachum non confortat nec uomitum nec solutionem inhibet et ideo fastidium facit. Stomachum mollem reddit cibum in stomacho digeri non dimittit. Unde fit causa ructuum et inflationis. Sed tamen malorum granatorum nuclei a succo expressi sunt utiles ad extinguendum calorem uomitus

et eructationem. Precipue si assentur. Eorum quoque puluis bibatur. Calorem et stomachi atque ex [?] acumine extinguit. Coria uero corticis frigida et sicca sunt ac terrestres. Que si cum aqua coquantur rosis et ordeo prius assis et ex omnibus clistere fiat dissinteriis et diareis [?] remedium erit. Similiter ex corticibus eiusdem apozima factum gingiuas confortat. Omnis [?] quoque ex eo loco emorroidarum sanguis stringitur et sanguinis fluxus in mulieribus cessatur. Cortex autem mali granati in uino coctus cum radice potatus lumbricos ascarides et cucurbitinos de uentre mortuos abicit. Nuclei quidem mali granati cum stiptici sunt succus. Cortex uero stipticior est nucleis. Flos autem omnibus stipticior est et siccior. Dyascoridis flos inquit mali granati aliquantulum ad solem desiccatus et in uitreo uase conditus et uase ex oleo [?] infuso impleto et tribus diebus ad solem posito ualet contra dolorem [?] capitis.

Mespila frigida et sicca sunt in primo gradu. Proprietatem habent confortandi stomachum colericum eructationem ac uomitum auferunt urinam prouocant. Magis quoque pertinent ad medicinam quam ad cibum. Parum enim nutriunt et grossum faciunt chimum. Que meliora sunt si ante cibum sumantur quam post cibum. Que magis stomachi sunt confortatiua et minus stomachi [?] minus nociua.

Xilocaracta medicinam habent dulcedinis in illud quoque stipticitatis. Quorum substantia grossa est et lignea digestioni quoque inobediens. Sed tamen uiridia sunt solubilia stomacho quoque nociua. Sicca uero sunt stiptica et minus nocibilitatis stomacho inferunt. Hec de re quia liquores eorum minus habent acuminis. Unde uiridia solutiua. Cum autem desiccantur et liquorem cum acumine amittunt fit eorum substantia terrestris et lignea. Propterea fit constipationis causa et urine prouocationis. Est tamen eorum pessimitas quia tarde de stomacho descendunt. Preterea sunt causa grauande colice passionis si assidue comedantur. Unde Galenus [?]: Utinam xilocaracta non uenissent in meis partibus [?] asperiore regionibus. Ibi enim solutiua et ut ad nos ueniunt fiunt stiptica et corpori nociua.

Glandes frigide sunt in primo gradu sicce in secundo. Et sunt difficiles digestioni quoque inobedientes uentrem constipantes. Sed tamen prouocant urinam et corporis sunt nutritiue quam quidem generant. Tarde quoque de stomacho descendunt capitis dolorem faciunt propter earum fumum in stomacho atque dyafragmatis clausionem. Porro earum superficies est stiptica. Unde ualet ad sanguinis fluxum magis mulierum. Apozima quoque eius conuenit intestinorum uel ueretris [?] et est contra uenenum. Glandes etiam si urantur et earum puluis in mulieris uulua

mittit. humores putridos de vulva fluentes desiccat

Castanee calide sunt in primo gradu sicce in secundo constrictive calidis. earum est dulcedo earum cum quadam stipticitate et ponticitate simul siccitate. secundum vero ad glandium comparationem sunt ad digerendum faciles et nutribiles. sufficienter vomitum non mollificant nec multum stiptice nec diuretice. que penitus in medio comeduntur quia recentes esui dant inflationem et capitis faciunt dolorem propter dignitatis ...

... et simul in stomacho inclusum. Et ut ab eis nocumentum auferatur stiptici ores quod fiat aspere eas oportet ut earum corpus vacuefiet. que etiam siccitatem pectoris temperant et urine difficultatem dissolvunt si in aqua tepida infundantur. quia earum asperitatem temperant ex aqua mollitie et humiditate. prout sunt boni chimi in corpore generantis. coctis vero cum zuccaro comedantur. flatum vero cum melle. secundum medicinam virtute sunt laudabiles. quia ab hominibus ... et vomitus sunt constrictive. ventris ... intestinum sunt confortative. Fructus si cum modico sale terantur et cum melle temperentur ad rabidi canis morsum seu hominis seu anguum possunt. vino cum vino aut sapa temperate et magdaleonis forma redacte et in mulieris vulva misse sanguinem inde fluentem constringit. Cataplasma quod ex eis in farina redactis et aceto sive vino factum et super mamillarum tumorem impositum potentia eius amaliabit. Castanearum quoque corticibus ustis et pulverisatis et cum sapa temperatis capiti quod adolescentum in modum cataplasmatis positis eorum capillos confortat et augmentat et contra alopiciam valet

Olive duobus modis dividuntur. Sunt enim domestice et silvestres. Domestice vero trifaria ponuntur. Uno cum sunt pontice vel stiptice et nondum ad maturitatis tempus pervenerunt. Secunda quando sunt inique positam quasi in maturitate. Tertio cum sunt in maturitate et inmaturitate mediocres rubee sunt vel quas dyascorides appellant ... Viride quod que sunt pontice et inmature dividuntur in duas in aquaticas que proprea hoc nomine finguntur quando nullam ventuositatis ... patiuntur nec prius ... quod nullus ab eis potest manare propter sui liquoris aquositatis subtilitatem. Sunt et alie que albusiue aquatice nuncupantur de quibus fit oleum onfancinum. Olive quod que recte nuncupantur aquatice sunt sicce quod ponticitas sue quod ventuositatis indigentia testatur et ob hoc ad siccitatem

et siccitatem pertinent. Unde magis rectius oleum sunt stomachi confortative ventrem vero constipatiue et corporum ... omnibus nutritive et ad digerendum tardiores. Paucitas nutrimenti fit propter sue ventuositatis indigentiam et dignitatis tarditate ac siccitatem earum quod diversam quasque multi preparant cum sale et aceto. quedam vero cum aqua et sale. nonnulli cum aceto. Et que sunt sale et aqua condite a sale recipiunt quandam acuitatem et siccitatem potentem. Unde sanguinem incendium parant. stomachum quod nimis mordent et pungunt. Sunt etiam difficiles ad digerendum propter grossitudinem earum quod diversam. earum vero acuitate pungunt intestina ut tunc egerentur. Que autem sunt cum aceto preparate sunt tenuiores et frigidiores. prout ...

acuitate extinguunt. utraque excitant appetitum maxime si in medio prandii accipiuntur. que vinctum obedientes digestione optime stomachum confortant et ventrem reddunt stipticum. Alie vero que albusiue vocantur aquatice corporibus sunt nutribiliores minus quod stomachum confortantes propter earum ventuositatem et faciles a stomacho descendunt. Nigre quando que ad maturitatem pervenerunt calide sunt et medie inter siccitatem et humiditatem. quas vero dyascorides dicit siccam primo. Et vero testatur eas habere humiditatem. possibile enim est quod dicit. Earum enim sapiditas ac ventuositas innuit illas humiditatem habere. Hec de causa earum nutrimentum nutribilis et grossius molli ... stomachum tardius ad digerendum faciles quod ad egerendum. Tarditas dignitatis fit propter ventuositatem earum faucem natare in summitate stomachi et rohibetur cum in locis concavis descendere. Facilitas sue egestionis est propter ventuositatem in stomacho liberatem. Unde prius quam digeratur de stomacho descendit ideo ad petendum videlicet ... quorum sunt illaudabiles quando ingenti et abhominabiles generant chimum. Postremo si sunt cum sale condite nonnullum in eis comitatur. Percutiunt aut minus nigris sunt nobiles propter ventuositatem sue ponticitatis puritatem pro aliis stomachum confortant. Humoribus que iste et rubee generant olive est prout earum colores de nigris videlicet niger. de rubeis autem rubeus chimus vel inasutus. Et Rubee magis olive colorem faciunt sicut oui vitella. Item idem Rubee olive nondum nigredi ut maturitati accedentes stomachum confortant et ventrem constipant. Et nigre penitus mature circa in humorum ... prout redduntur. stomachum quod molliunt et ventrem lenificant. modo secundum mediam sunt utiles quod si terantur et super loca cum igne vel aqua cum pusta ponantur vesicas abhominasitam reprimunt

Oleum bifariam dividitur. Est enim recens no-
vum de olivaru[m] fructibus expressum. Est
et vetus tarde de eisdem fructibus manatum
Recens vero si sit de olivis ponticis et immaturis
oritur olim onfacion. Vnde tamen laudabilius o-
leum cognoscitur si sit odoriferum in sapore. Si sit
optimi saporis cuius ponticitas in lingua
sentitur. Acuminis indigens glutate. quia continuum
ponticitatis habet tantum siccitatem et stricticitatem preter
et ob hoc stomachum confortat. Primi antiqui assimilaverunt
capato oleo illud quod in balneis passionibus in
viris rosatum oleum dederunt. Oleum quinque recens
novum ab olivis manatum nigris et maturis
calidum et humidum est mediocriter. Stomachi mollitivum ventrem
lubricantem cito quia in colera vertitur. Oleum
vero quod longe ab olivis exit si ex olivis sit
immaturis cum tenebit malicia quia aliquid
retinebit ponticitatis. Sed ablata penitus ponti-
citate fit nocibile cito quia in malos humores
convertibile atque mollificans stomachum. Digestivam
tamen vim impedit. Quod si multo magis inveteravit
ut saporis fiat asperioris et horribilioris inde
veniens erat esui. Medicine tamen utile est

Iuiube calide et humide in primo gradu. Parum
nutriunt et ad digerendum sunt difficiles. Stomacho quoque
nocive sanguinis quoque flatum generative. Que
tamen non sunt pontice et inmaturitate sanguinis acuitatem
extinguunt. Et si ad maturitatis tempus per-
venerint pectoris ac pulmonis asperitatem lenificant
mitigant. Et iuiube nos sanos custodiunt ne-
que sanitatem egris restaurant

Mirabolani diversis componuntur virtutibus
Sed tamen est siccitatem et stricticitatem proprie dicimus
habent enim ponticitatem et modicum acetuditatis
tenuem quia dulcedine. Ideo quia propter suae dulcedinis
teneritatem valet contra tussim de calore ortam
atque pectoris pulmonis quia nocumento et propter sua
ponticitatem sunt contra pinguis fluxum et ventrem
solutionem et stomachi et vesice atque intestinorum sunt
confortativa. Kebuli propter eorum ponticitatis et
dulcedinis commixtionem venia provocant ventres
quia dolorem mitigant. Eorum etiam succus non minus
febribus valet. Citrinorum tamen huius quin sunt
nigri rotundi sunt meliores

Poma citrina ex tribus rebus sunt composita
Prima est cortex, secunda caro, tertia me-
dulla, quarta semen. Cortex quidem calidus est
in primo gradu siccus in secundo quod acumen eius quoque odor
ostendit. Cuius tamen substantia dura est et solida. Ideo
si per cibo accipiatur difficile digeritur tarde quia
a stomacho descendit. Et si propter eius acumine ac odo-
ris suavitatem exigua pars inde per medicinam
sumatur stomachum confortabit et digestivam vim
adiuvabit. Bonum quia oris odorem prestabit atque
erit contra venenum. Cuius succus et nisi primis inspissa-
tus a tineis servat involutos. Dyascorides po-
mi citrini cum vino expressus mortiferum potes-
ter destruit venenum. Kebuli idem cortex
scorpionibus esui datus earum mirabiliter curat asperi-
tatem. Caro autem frigida est et humida in primo gradu
cuius tamen frigiditas maior est humiditate. Unde propter
frigiditatem suam stomachi est refrigerativa et virtute mo-
deratis digestive ad digerendum quoque difficilis
ob eius corporis duriciem. Quamquam nocive est
stomacho mamito an omnine cibum accipiat. Quia
si in medio prandii aut in fine esui detur fit
causa et materia dure et grosse fe. Unde bonum
est ante eam cibum cum melle vel zuc. accipiatur.
Medulla vero subtilis est et aquosa. Cum quo ca-
ret nutrimento est et est ad omnium liquorum com-
parationem quasi simplex. Diversis tamen modis est
Est enim quedam sine sapore non mirum parum
habens saporitatis. Est et acetosa insipida
vero frigida est et humida in secundo gradu magis tamen frigida
tamen quia humiditatem continet. Unde caloris refrigerat et
tribuit mitigationem. Acetosa frigida est et
sicca in secundo gradu virtutem habet incidentem ex-
tenuativam et refrigerantem. Ideo fit caloris
epatis mitigativa. Stomachi quoque confortativa. Virtu-
te etiam appetitiva excitat cum colera cuiuus
potest mitigationem. Acetosa vero frigida et sicca per
nentibus prestite sublicens suspensionem atque ter-
stiana de colera cardiaca peccata removet
egestionem vomitum quoque colericum sedat. Impe-
tigines etiam ac lentigines vel ea secreta de-
struit. Quod testificatur quia panni maculis ma-
defacti si ea siccarentur ad pristinum redeunt
colorem. Semen autem calidum est et siccum in primo
gradu quod sua acuitudo ostendit. Ideoque secundum ci-
bum est ingerens secundum medicinam est utile et est
solubile epatum quia dissolutivum scilicet quia
odoris donativum. Est etiam contra venenum si cum
vino prematur. Frondes quinque arborum poma
citrina producunt quia sunt odorifere et quedam
habent acuminis sunt corticibus pomorum citrinorum
propinque in vivaminis actione

Dactili calidi sunt et humidi in secundo gradu grossi
sanguinis generativi et difficiles ad
digestionem in finibus tamen patris sunt digestibili-
ores magis quia venia provocant. Sed illis assue-
scentes epatis ac splenis constipationem et duri-
tiem et tumorem et grossitiem producunt. Gingi-
vis atque dentibus propter humiditatem et viscositatem
sunt nocivi. Dolorem in ore stomachi faciunt. Di-
versas tamen habent actiones secundum regionum vari-
etatem. Quidam enim in frigida quidam in ca-

nascuntur regione. Alii vero in mediocri. Calidam habitantes regionem sunt dulcissimi et viscosi: primum parum nutriunt. cito tamen digeruntur et ventrem lubricant. plus tamen ceteris constipationem epatis ac splenis et nocumentum capiti oris quia stomachum faciunt. Sicciores qui in terra frigida nascuntur in sua cruditate permanente et stipticitate permanent. Isti ceteris sunt sicciores et minus omnibus sunt nutritivi et duri ad digerendum tardi quia de stomacho ad descendendum. Restringunt tamen amplius stomachum confortant. In mediocri nascentes regione licet in perfectam consequantur maturitatem. tanta tamen illis abest siccitas ut in maturitate finali negantur. Cum in eis quedam liquoris superfluitas est unde corpora replent de copia crudorum humorum qui sunt materia diuturne et periodice febris. et ad dissolvendum inobedientes.

Muza calida est in medio primi gradus humida in fine eius. ventrem lubricat pectoris et pulmonis lenit asperitatem. est etiam nutritiva multum et grossi. quod assueta stomachum generat gravitatem et splenis epatis quia opilationem. Unde necesse est illa sepe edentibus ut post comestionem eius zinziber conditum accipiatur. aut oximel si maturatores fuerint sunt nature. Calidi vero calidum oxizaccaram accipiant. Canna mellis vero in natura est concavi muza. quod magis congruunt humanis corporibus quam muza propter sive dulcedinis habundantiam dulcior tamen est muza. Primum urinam provocat renes et vesicam mundificat ventrem lubricat pectoris ac pulmonis lenit asperitatem et subtiles humores extenuat. inflationem tamen facit precipue tamen post cibum sumpta. Quod si assa edatur fit melior asperitati pectoris ac pulmonis. ventrem tamen aliquantulum inflat. Postea si multum de canna mellis comprimetur. deinde aqua calida cum modico salis potetur. vomitum excitat et stomachum de grossis humoribus plenum mundificat. Idcirco multum est utilis ad circadas febrium putredinis si modo sumatur superiori.

Zucara calida in fine primi gradus humida in medio. colericorum dissolvunt et ventrem absque ulla sui morsura lubricant stomachum mundificant. nominatur tamen in. xii. ca. mutatur. si colericis non tribuatur. dulcia enim sunt. Dicit enim Aristotiles acumine colere sedat. sic dulce de que rei acetose contraria est regit et augmentat colere.

Mel calidum est et siccum in secundo gradu. aliquantulum tamen detergens. quod ab apibus natura acquisiverunt. Unde cacochimia corporum mundat et mundificat et malorum copiam humorum de interioribus corporis per poros cutis exit. Venatum quia sordes optime detergit. Ideo quia flavi et humide naturam convenit proprie senibus. cito enim in sanguinem mutatur. Calidis vero inconveniens est maxime si corum complexio sit sicca. acumine enim incendiosum in eis largitur et in colericos humores vertitur. Qui vero in sanguineum humorem vertatur cum calidorem reddit et nullum corporibus convenit dat nutrimentum. Mel tamen diverse qualitatis est secundum temporum varietatem et rerum apes nutrientium. Est enim vernale autumnale et hyemale quibus laudabilius est vernale autumnale aut peius hyemale pessimum grossum enim est. Unde propter sive sublime diversam virtutem in sua desinit communione. Diversitas rerum apes nutrientium multiplex est quarum una est flos amigdalinus et huic similes est etiam origanum calamentum thimum et similia. Est etiam absinthium eupatorium ysopus prassium et similia. Mel autem apum amigdali flores pascentium ceteris est temperatius et saporum humidius minus quia acutum. Unde in conveniens ceteris pectori stomacho quia nocivum est. valet ad gule et arteriarum dolorem et ad suffocationem si ex eo fiat gargarisma. maxime si dispumetur et cum modico olei amigdalarum misceatur. Utile etiam est ad suffocationem ex venenosis fungis procreatam quia si calefiat cum oleo amigdalarum vel rosato misceatur tusses mitigat urine difficultates solvit et ventrem lubricat. Quod decoctum fuerit et super loca impetiginosa mundificat super impositum. Item cum farina fabe temperatum lentigines quoque faciei abstergit. Mel apum calamentum cetera quia edentium calidiora ceteris et sicciora est. Ideo quia convenit epaticis paliditatem et putrefactos dissolvunt humores. vulnera etiam sanies mundificat maxime si putredo sit mancula. Sicut apes absinthium abrotanum et similia pascentes faciunt mel ceteris magis multum desiccativum aperitivum maxime opilationis stomachi et splenis. Ideo vero precipue sit innatum si cum camelorum lacte vel cum succo capino potetur. Et si dispumatum potui dimittitur valet ad canis rabidi morsum. Preterea mellis actio secundum sumentium diversitatem variatur. Quidam enim id accipiunt crudum. quidam coquunt cum mensura aque deinde spumam eius auferentes ponunt quia illud ad primas quousque videatur ad suam redire spissitudinem. Quidam illud coquunt absque aqua. Deinde in coctione completum atque dispumatum albedinis accipitur. Mel autem super dictum in sui videlicet cruditate permanens modicum diuturnalibus ventositatem atque inflationem generat asperitatem pectoris augmentat propter sui acumen

vomitum et egestionem provocat. Mel vero copia aque
sufficienti coctum et emigratum et humidius quia
ex eo nichil reperitur in eo acuminis propter suavitatem
sue dulcedinis minuit et ventrem facit humi-
dum ventrem tamen ipse inflationem neque vomitum
provocantem. Sed edemum corpo[...]to confortat ar-
terias mitigat pectoris quia lenit asperitatem
et venam educit. Mel quando coctum sine aqua
et dispumatum minus ceteris sed acrimonie est tamen
actio eius vero virtuti mellis cum aqua cocti
[...] tamen non dissolvit difficultatem.

Amigdale dulces calide sunt et humide in medio
primi gradus. Sed hunt inest amigdale ama-
ritudine sensui occulta propter suam ponticitatem
[...] amigdale acredo vetustati accedente
palam ostenditur. Sunt et carnes earum velut nuces
corporea nutritiva dure tamen sunt ac grosse stoma-
cho digestionem inobedientes propter sue unctuositatis
egestate. prima tardius tarde assellant humi- me
quod secundo ceu nuces sunt nocive. Hac de causa ca-
rum vero est secundum mediam quam amare amigdale ad
[...] pectoris et pulmonis vero quas sordes
mundificat. venam provocat epatis opilationem
reserat. id quod amare dant et medicina dulces
vero pro cibo. Cumque quibus olim [...] quod
ab eis effici quia carnes corporis dura est. sed si su-
perficietenus excorticetur esui quod dentur sunt
digestibiliores maxime si cum melle aut zuccara
accipiatur. Amigdale autem virides sunt tenui-
ores et laudabiliores propter carnem aquositatem id
[...] sicce si in aqua calida excorticate una
nocte iaceant. sunt in actione viridibus vi-
cine. Porro si virides prius quam habeant cortices
induratos edantur gingivas confortabunt stoma-
chi calorem refrigerabunt. Amigdale amare calide sunt
et sicce in fine secundi gradus. extenuant et perforant diu-
ritiem quia sunt et grossorum humorum et viscosorum
dissolutive. Unde pectus mundificant et pulmonem
ex humore flatum. epatis opilationem et splenis ape-
riunt grossam ventositatem in colon inte-
stino latam dissolvunt. venam provocant renum
et vesice sordes mundificant. coitum etiam constipa-
tione aperiunt. Que quidem cortice nitiori a
[...] potestate in [...] [...] potenter
educunt. Vermes a corporibus puerorum ex-
pellunt humores ventris doloremque mitigant
somnum inducunt. quibus etiam cum amido et men-
ta potui datis sanguinis fluxum omnem cum vele-
citate sedat. et si cum sapa potenter difficul-
tatem urine dissolvunt. lapides omnino frangunt
et si cum aceto temperentur faciei lentigines
abstergunt. Potui etiam date cum vino dulcissimo
se(?) [...] et [...] mitigationem prestant

Nuces duplici dividuntur. Sunt enim virides
et sicce. Virides sunt minus sicce calide aliqui-
tum sed humidiores sunt propter maturitatem imperfectam
unde parvam sunt sicce. parum tamen sunt stomacho nocive quia
si a ieiunis comedantur cum aceto et ex[...] cor-
pore humefaciunt cum zuccara maturitate fiunt contra
venenum. Sicce vero nuces sunt temperate. quedam enim
sunt vicine temperamento eas producenti quedam remote
et alie sunt inter has mediocres. Prime autem sicce
sunt unde medium unctuositatis habentes atque quidam
ponticitatis in eis inest quod quanto ab eis elon-
gant tempore tanto earum humiditas consumitur eius
quia unctuositas crescit. quantum maturitate vero
in humiores mutantur calidiores. Quibus utatur vete-
stioribus existentibus et unctuositate eius in colorem
quia crescente fit earum sapor quasi vetustissimum
oleum et cibi nutrimentum amittitur. Cetere quidem nuces
corporibus nocent quia difficiles sunt ad digerendum
stomacho nocive colerice assellant humorem. tale quia in-
vinatur tussi. Quare si nuces comparentur avellanis
morbum avellanis maiorem inferunt propter
sue stomachi spissitatem et unctuositatis [...]
Nuces enim minus avellanis nutribiles propter suorum
corporum raritatem et sue unctuositatis et vis-
cositatis copiam unde velle stomacho semper sunt contrarie
nisi cum inveniunt stomachum temperatum aut tantum
[...] fervitatis quantum calor in ea repugnat
valeat. Et idcirco sicut sicce sunt stomachi mutatio-
nem quia digestionis. Calidis vero hominibus stomachum
prestant ustionem et in colericos mutatur humores
ac fumosos caput quia dolorem faciunt et oculorum
vertiginem. Sed ut ab eis omne auferatur nocumentum
modus mundandi eas iste est et per noctem una in aqua
calida poni ut partem humiditatis aque sibi im-
buet fiat quasi virides. Secundum mediam vero
quia si ante cibum cum ficubus edantur contra venenum
venenosarum corporum defendunt. Quare si ex eis cata-
plasma fecerimus cum cepis sale et melle proficeret
multum morsui canis rabidi. Pariter cata-
plate ex eis facto cum cauthia vel melle super
apostema ex eo in ut plate imposita ea mire dis-
solvunt. Quare etiam cum suis testis corticibus
et super umbilicum imposite destruunt apostema in-
teriora manens. Cortices quoque vel semina sive
arboris unum exiguum esui dant cum vino stri-
gurie optime subveniunt et si cum aceto potentur
repugnat febris rigorem humilibus.

Avellane nucibus sunt frigidiores
et ponticiores earum corpora enim sunt soli-
diora et spissiora unctuositate carentia. Hac
de causa plus nucibus sunt corporea nutritive tar-
diores tamen ad digerendum et ad descendendum ex
corpore inflationem in ventre generant maxime

si cum maiori sufficientia comedantur. Que vero minores
cortice ablato eduntur sunt digestibiliores et u-
tiliores antiquam habentibus tussim. Precipue si
pistato cum melle esui dentur. Quibus etiam
cum modico piperis assis reuma parietes
relevat adiuvatur. Que vero non asse ie-
iunis sumpte sunt contra venenum. Preterea si
cum exteriori cortice asse pistentur cum vino
veteri vel adipe suis vel ursi sunt allopi-
ciam habentibus inunctione loci qui denudatur ca-
pillos revocat.

Fistici calidi sunt et sicci in medio ii gradus. Bonum
comedentibus prestant nutrimentum quandam
tamen acritudinem habent et ponticitatem unde sunt
epatis confortativi. Eius enim opilationem aperiunt.
Sunt etiam pectoris et pulmonis mundificatives. Que
si cum vino potui dentur sunt contra venenum.
Ipsi quoque propter fistici corpori conveniunt. Oleum quod de
eorum capiti dolenti mitigationem prestat. Quod dy-
ascorides dicit esse stomachi inimicum. Galienus autem illud
non affirmat dicit enim neque inimicum neque
lesionem stomacho facere neque ventrem solvere nisi contra-
parte secundum tamen talem habitudinem complexionem modicum ex
eis comedat. Que si assi fuerint comedentium
stomachum confortant.

Pinee sunt calide in fine ii gradus sicce in eiusdem
principio quarum due sunt species masculine
videlicet que parve sunt et feminine quarum forma
est magna. Masculine autem sunt calidiores et
sicciores femininis quarum calorem est in primo i
gradus siccitas vero in eiusdem gradus fine. Que si
in aqua calida infundantur prebent laudabile nutri-
mentum corpori et collectionem in pectore et pul-
mone habentibus subveniunt atque tussientibus ex
humorum putredine mitigationem tribuunt. Que
cum seminibus cucumeris date renum et vesice ar-
dorem urinam provocando auferunt. Feminine vero
sunt masculinis nutribiliores secundum grossitiem ac dif-
ficile ad dissolvendum faciunt nutrimentum.
Sunt tamen utiles secundum medicinam. Sunt enim lenitive
membrorum asperitatis humores putrefactos
dissolvunt et extenuant. Propterea hec sunt utiles
ad mundificandum pectoris saniem et expellen-
dam cum tussi. Que cum sapa permixte purificant
renes atque vesicam ab omni sanie urinam pro-
vocant lapides expellunt.

Quia comple-
vimus in hoc secundo libro
de granis leguminibus et fru-
ctibus prout oportune et in ru-
stadiem in sanis sanitate et
egrotis valitudinibus reddende
dis oportet itaque in hoc tercio libro exequi ca-
que diminuimus olera videlicet et condimenta car-
nes pisces et similia. Igitur ab herbis est incipiendum.

Melones estivi duobus
modis sunt rotundi scilicet et longi. Utrique vero
frigidi et humidi in medio ii gradus. Rotundi tamen sunt vi-
scosiores et grossiores causa rotunditatis eorum hoc
est liquor enim eorum quia grossius et viscosius fuerit
natando in superficie exterius diffundit se circa
latam. Longi vero liquor quia subtilis et aquosus
fuit effluit et dissicatur inferius ideo et ipsi e-
longantur quod testificatur hic ratione. Corpori enim
rotundi aliquantulum dulcedinis vicinatur. Longi quoque vero
in sapore quasi aqua est. Sapide autem dulcis quia rei
grossitudo et viscositas dicitur. Unde longi minus
nocivi et parum corrolativi et mundificativi.
Rotundi autem nobilior et magis scilicet urine
provocativus. Arenas etiam ac lapides a renibus
ac vesica expellit quod eius saporitas testatur.
Videmus enim corpora ab eo fricata ab omni im-
mundicia sordine utrique tamen ad corruptionem apparatum
mutantur etiam in humorem eadem qualitate sive melior fuerit
in stomacho existens sive colera sive fleuma fuerit. Ideo
stomacho nocent. Immo eius mollificant eius quia lubri-
citate prestant. Quia si cibum in stomacho invenerint infici-
tur cum eo et causa lubricitatis eius cibus egreditur
prius quam coquitur. Intestinum etiam virtutem retentivam
lepitate faciunt nonnunquam non faciunt ab hoc
in actionem. Ideo quia noverit quod illos comedi ante
omnem cibum stomacho ab humoribus munito naturaliter
accipiant alibi quovis videntur esse digestionis. Si
ita a comedentibus ut propter acceptionem digesti-
ue obediunt ut et humore chimi asssimilantur
licet eorum quosdam fiunt secundum. Quibus etiam da-
tis fiunt pessimum quia generantur humores sunt
quia causa malencoliam generandam fere magis eis
quam colera sunt et calor ut quod fit propter sive quieti
scilicet velocitate et mutationem sui in colericam
humorem. Sunt ab eis nocumentum auferentes dominentur
in fine eorum oxizacra ex malis crocus mastix fluvi-
us acripiat oximel quoque conditum aut quoque pruna
et humor mastix ambrotine cum qui in aut dya-
ciminum et puris vinum bibat. Semine melonum
atque radix inter intrinsece sicca sunt secundum ut desiccat
sunt secunda in fine ii gradus. Ideo plus con-
ne sunt colativa. Semen autem et radix urinam
provocant renes et vesicam mundificant ab are-
nis et lapidibus maiorem tamen in renibus faciunt
actionem quam in vesica. Renes enim sunt can-
nosi unde lapides et arene in eis nascentes
sunt molles. Vesica enim quoniam est nervosa
duros generat lapides et arenam qua de re ne-
cesse est fortiorem medicinam dentur. Quia semina cu-
curbite aut melonum pulvis eius fetorem tollit

si excalefiunt. Dyascorides: Semen vero melonum in superficie mundatum et cum radice melonis et cinere et farina temperatum et in modum trocisci compositum et ad solem desiccatum valet ad faciem mundandam et cutem extenuandam. Succus autem radicis eius pulvere dragma .i. cum mellicrato bibitum provocat vomitum. Est et aliud melonum genus quod pastinum vocatur, qui dicitur vulgariter sarcenni. Humiditas ipsius minor est citrulis. Frigidiores tamen illis sunt, propterea tardiores duriores quam ad digestionem. Dicimus etiam eos corruptioni esse inobedientes. Unde calore humidis in stomacho atque febricitantibus conveniunt, quoniam grossities eorum consistentias repugnando febrium calidarum ardorem extinguunt.

Bucumeres frigidi sunt et humidi in ii^o gradu; grossi sunt et duri ad digerendum et tarde e stomacho descendunt; ideo sunt stomacho nociui. Necessitate enim eius proveniunt, qui cibum in stomacho aliquamdiu invenientes cum sui frigiditate illum servant, quod non dimittitur a stomacho dissolvi. Sed tamen minus stomacho nocent quam melones si boni digesti fuerint, quia cucumeres digestioni inobedientes existunt, faciunt in stomacho laborem. Melones vero statim stomacho emolliunt et convertuntur in venenosos humores quibus stomachus patitur. Verum melones si bene digesti fuerint meliorem quam cucumeres generant chimum. Quia cucumerum chimus est grossus, flatum intus vertunt. Unde ipse cucumeres sunt grossi et difficiles ad dissolvendum et magis quam melones urinam provocant et ventrem lubricant.

Citruli sunt frigidiores cucumeribus et humidiores cucumeribus. Frigiditas enim eorum est in fine ii^i gradus. Propter grossum generant flegma et magis cum crudi nocent; augmentant stomachi frigiditatem propter suam duriciam et frigiditatem sunt grossiorum et frigidiorum humorum generativi, quod insuper quia natura illi in stomacho moram facientes corruptionem venenosorum subeunt humorum. Citruli ergo magis quibus stomacho nocent, medulla tamen eorum frigidiorem chimum generat.

Cucurbita est frigida et humida in ii^o gradu. Fleuma chimum generat propter talis naturam. Convenit et colericis febribus calidis, melior est quam sanguineis, quia eius humiditas statim liquefacit atque primum colericorum extinguit. Sed deterius cum in melancolicis(?) nonnulla flores plus quam melius. Cuius convenientia melius est si colericis tali modo detur: coquatur cum coriandro et cum malis granatis succo aut agresta uve aut aceto malorum citoniorum ac oleo amigdalino vel oleo omfacino condiatur. Fleumaticis vero detur elixa et ab aqua expressa cum sinapi pipere apio menta ut ex horum caliditate condimentorum temperetur. Calidum quia

generet chimum. Et condimentum eius sit cum coriandro et citrinis sumptis ut temperiem accipiat et ad extinguendum calorem et ad stomachum confortandum conferetur. Que quidem licet ratione medicine conveniat, quia si exprimitur pasta et assetur et succus eius intersperetur(?) in pasta in vetulorum potum detur, calorem febris mitigat siti extinguit. Preterea si cum cassia(?) vel juncta manna ad potandum detur, solutivus est et purgat. Postea si in aqua elixa eius quoque cum melle et modico vino potum detur eis qui febribus flammatis cum tussi(?) dracti(?), videtur eos summa celeritate adiuvare et iuvet. Cortex eius succus cum oleo rosaceo commixtus dolorem capitis ortum a calida complexione amputat. Succus si ex eo succo in aurem calidam apud humore distillet, minuere dolorem placat et apium repugnat. Sed tamen colerice passioni nocet quia acquis(?) laxatum assimilaverit propter sue lubricitatis indignitatem.

Lactuce duo sunt genera: est enim domestica et silvestris. Domestica licet sit frigida et humida, non tamen dicatur et ultra. Hec enim qualitates si quantitate lactuce dicuntur non tibi(?) vera est sed actio eius proprie medicine convenit maxime in fine sui temporis cum indurata. Ideoque antiqui dixerunt eam frigidam esse in ii^o gradu et aquis latum eam assimilaverunt, quoniam complexio in conveniens aquis fluminum frigida est. Propter solis calorem eam usque in profundum penetrante et propter vicinitatem terre et commixtionem sui cum lito. Lactuca vero cum sit mediocriter frigida et humida, est melior ceteris herbis ad generandum bonum sanguinem in quantitate et qualitate, quamvis non lateat quod melior est aqua enim pre frigiditate et humiditate tribuit augmentum. Lactuca cito digeritur, venam provocat, stomachi morsum de colera vel corrupta extinguit. Unde sit ratio tussis placandi; sanguinis ebullitionem refrigerat, somnum vigilias habentibus prestat laudabile; capitis dolorem de colera seu sanguine factum amputat. Cataplasma in temporibus ad superscripta opitulatur. Sed cocta plus quam cruda est esui ferens, quia eius laxat calorem ignis minuitur, per quod somnum erat inducens propter hoc lactuca in exordio sui cum lacte indiget, sit utilior stomacho et ad augmentum lactis mulierum et viri spermatis generandum. Causa stomachum humectat pinguitas est sui crementi propter humiditatem quam frigiditatis temperiem. Spermata et lac augmentat propter sanguinis bonitatem quem generat in quantitatis et qualitatis perfectione. Succus eius attio ne ventris solutiva nec constipativa indiget enim acuminis salsitate et dulcedine unde sit solubilis, nec etiam lenitate(?) stipticitate aut ponticitate per quam inducit constipationem. Sed tamen

ni indurat et lactis copiam habundat eius hu-
miditas minuit et fit amara saporis vnde fit
aquitina sanguinem tamen generat pessimum ideoque
assuetantibus fit nociua quia ad tenebrositatem ocu-
lis facit. comestatur materiam corrumpit
Causa visus obscuritatis est semper mortificato vn
spiritus extinguunt visibiles. non sua frigiditate calorem
suffocat naturalem. ideoque sperma coagulat. hac de
causa semen lactuce sepe pollutionem hominibus po-
tui dato eis sperma sustinet celitate. Cataplasma
frondium eius herisipila hominibus subueniunt ca et
apostemata destruunt. Lactuca siluestris in forma est
domestica est. rami tamen siluestris sunt longiores
et frondes subtiliores et asperiores minus quod vides
propter sue humiditatis paruitatem. quod testatur sue ama-
ritudinis et ponticitatis mixtio. ideoque minoris
est frigiditatis domestica. est enim quasi media inter
ea et frigidum in secundo gradu. Cuius amarities inuitatur quasi
eupatorium. lac quod eius quasi lac papaueris nigri mi-
nus facit. Vnde dyascorides lactis siluestris lactuce
ʒ v. vel ʒ i. siue domestice et aceto mixta et
potui data humores aquosos expellit. solum etiam
lac bibitum sompnum inducit. Alii dicunt eam
mistena peroratem propter sua acetitudinem

Endiuia duplex est do-
mestica et siluestris. domestica enim di-
uise dicitur est. habet enim acetitudinem ponti-
citatem et insipiditatem. Que iterum in duas ali-
as diuiditur partes. est enim hyemalis et esti-
ua. hyemalis autem insipida est propter sue amari-
tudinis et ponticitatis paruitatem. insipiditas autem
propter siccitatem et humiditatem temporis vnde frigida est
in fine primi gradus. Alii quidem illam dicunt in
primo non gradu. Quidam autem eam humidam dicunt
quod sensui non patet. Eius enim siccitas palam
est propter acetitudinem suam et ponticitatem. Secundum
medicinam vero est vtilis quia cataplasmata super stomachum
mirice eum confortat. Valet colicis cardiacis.
Estiue autem est acetitudo maior. sed mediocris
est frigiditas. frigida est in primo gradu. sicca in medio
primi gradus. propter hoc peiorem generat sanguinem
quam lactuca siue endiuia que maioris est aqua-
sitatis vnde deteriorem sanguinem facit. Esti-
ua tamen secundum medicinam est mediocris quod plus
est aquatica maxime constipationem epatis que
si cruda detur cum oxymogaro et dicto ad ede-
dum minus erit nociua. Cum vero cum aceto stomachum
confortat et ventrem constipat. succus quoque eius cortex
et dispensata et cum oxizacara bibitus epatis con-
stipationem aperit et humores putrefactos mun-
dificat. fit quod genus dum febricitantibus. Se-
nectus quoque frigida est in initio primi gradus sic
in eiusdem fine. ideo habet stipticitatem stomachum

confortantem. que si maduerit aut succus eius
potetur morsui scorpionis subuenit. cataplasma etiam
similiter operatur. radix eius si bibatur fit contra
venenum que ad mixta iuncta et in colica per
ta mistena prudentius perorat

Apium duplicis modi est. domesticum videlicet
et siluestre. Domesticum in duo diuiditur. Est enim
quoddam quod in aquis nascitur. et aliud montis. Aquatile
autem minus calidum est et siccum. propter hoc digestibilius
et est minus stipticum vnde conuenit ea non. et valet secundum
medicinam quod cataplasmatum cum mica panis super stomachum
eius sedat ardorem. Quod vero in ortis nascitur
calidum est in primo in gradu siccum in medio. hoc testatur ama-
ritudo eius quam cum in eo quod cortex seu cauda eius
datum opilationem aperit vrinam prouocat. ventrem stringit
proprietate etiam habet constipationem soluendi et vrinam hu-
moribus faciendi. eos que ad stomachum et colicam et caput ascen-
dendi vnde fit epilenticis nociuum maxime semen in vul-
ua eorum. Et pregnantes inquit assuete apium co-
medentes fit ea generandi in corpore fetus apostemata et
pustulas putridas. Quare non debemus secundum alios
apium laudare quia habet nutrimentum tamen corporis ad stomachum
conducit vnde vomitus generat. Semen magis speci-
dibus est diureticum. Radix autem magis omnibus est
diuretica que si cum lactuca et portulaca comme-
datur non corpori adeo non nocet quia de lactucarum
humiditate temperat acumen suscipit. Nonnumquam
in medicina mittit semen et prurit dolorem mitigem
atque tussientibus remedium fit quia contra venenum. Et
tamen apium vbi nocet epilenticis hominibus. Succus api-
valet contra amphimiam secundum si sola aut cum succo
marrubii potetur mixtus. Est et aliud genus
apii quod vulgus vocat trifolium calidum est in iii gradu
siccum in ii quod potui datum cum mellito vrinam et
mistena perorat. Lapidem dolorem renum atque vesice
placat ventris inflationem de grossa ventositate
mitigat. stomachi etiam ventositatem et omnium viscerum
dissoluit et opilationem aperit

Petroselinum calidum est et siccum in fine iii gradus.
ideo quia diureticum mouendo vrinam et menstru-
a perorat ventositatem et inflationem dissoluendo
proprie hic sperma facit vnde et petroselinum iunctum
cataplasmatis super pustulas scabiem et morphea
eas mire mundificat vnde fit pedrospicus inuna-
tus et prodita secundum parientibus. Renum dolorem
ac vesice placat quia corporis poros aperit vi-
as quia rarefacit et humores extenuando vri-
nam et sudorem prouocat. quare et vuluam mundificat
opilationem colon aperit vias quia rarefacit et humores
et apostemata maxime quod est in renibus ventositatem
calidam pessime dissoluit. quia pisticatus et vulua
[illegible]
[illegible]

fectus ab humoribus grossis et viscosis

Eruca calida est in iii° gradu humida in primo
Sola comesta capitis dolorem generat
ventositatem et inflationem facit. Cave si cocta
manducatur sperma reddit et augmentat et veneream
exigit. Augmentatio spermatis fit propter calo-
rem eius cum humiditate. Veneri inflando propter
caliditatem ventositatem quam generat. Sed tamen quia
capitis dolorem facit, utendum est colericis et san-
guineis eam tamen diligentibus quando illam
comedunt detur cum endivia lactuca portula-
ca. Sola autem accepta generat calorem et corrum-
pit digestionem ventrem constringit spermatis desiccat
humiditatem. Contra colericis defectat nascitur non
fluxis convenit contra coitum vim digestivam adiuvat
ventrem humefacit. Sperma et coitum augmentat
Dyascor. Eruca venerea provocat quod Ysaac ne-
gavit. Dixit enim venerem humectare quod
tamen dixit non enim vim appetitam habet. Sper-
ma non eius non est inflationem generativum. Sperma
indiget humiditate. Sed cum calore suo coitum au-
gmentat. Sperma enim non facit crescere

Porrus calidus est in medio iii gradus
siccus in fine, quod testificat sua ponticitas. Cum
sanguine e naribus manante constringit sed sedi-
mentum illaudabilis est. Nocet enim stomacho faciens
inflationem ac ventositatem et cum sua acumine ner-
vos eius mordet. Habet etiam proprietatem faciendi
fumum ingredi malum ponderosum qui ad caput
salientes visui tenebrositatem facit atque sompnia
terribilia inducit et timorosa. Unde oportet esse
cavendum ab omnibus lesionem eius aptas na-
turas humidis maxime colericis manantes et
opilationem in capite habentibus. Qui comedere dili-
gentes accipiat prius cum endivias lactucas
portulacas et similia ut eius calor ab istis
temperiem accipiat aut elixetur deinde bis vel
ter laventur et esui porri modo domet. Con-
tra fluxum medicinam valet. Succus enim comestus
canales pulmonis de grossis mundificat
humoribus. Epatis opilationem aperit. Extremam
humilibus reddit integrum. Succus eius cum
aceto et oleo ro. et thure naribus immissus
sanguinem de naribus fluentem stringit. Fiat
succus eius fere nature incrive distillatus
dolorem placat de siccitate et humiditate orta.
Folia eius cataplasmata super morsum serpentum
bene prodest. Elixatis quis si pistetur et super emor-
roydas cataplasmetur. Tumorem de humiditate factum
dissolvit. Caput eius coctum et cum sisamelleo
vel amigdaleo comestum vomitum suscitat et hu-
mectat ventrem. Valet contra colicam passionem
que fit de grossis viscosis et humoribus. Semen

porri siccum est et fortioris actionis. De quo
[illegible] in potum date cum aliis semine urtice sang-
uinem e pectore screatibus fluentem stringit. Gu-
le tamen et dentibus nocet. Quod si asseritur et cum
nasturcii semine misceatur emorroydas patien-
tibus prodest. Ventositatem intestinorum dissolvit
ventrem tamen constipat. Silvester non calidus est in iiii°
gradu et siccus in iii°. Primo grossos dissolvit
humores opilationem aperit venenum et menstrua
provocat. Succus eius in modum pessarii [illegible]
suppositus vel nastaricatus menstrua provocat.

Feniculi bifarie dividitur.
Est enim silvestris et domesticus. Domesticus
calidus est in fine secundi gradus, siccus in medio primi. Est melle-
dictus digestioni. Sed tamen secundum mediatam valet. Succus
endivie coctus et dispumatus atque cum oximelle potui
datus valet contra diuturnas febres et venena provoca-
tur desiccatus et in collirio commixtus sit utilis
claritatem luminis. Semen eius calidum est in ii° gradu.
siccum in fine primi. Lactis augmentativum. Opilatio-
nes epatis renum vesice aperit. Lapides fran-
git menstrua provocat. Valet contra diuturnas
febres. Silvestris autem fortius urinat. Lapides
venena et menstrua plus domestico [illegible]. Dya-
scor. Radix feniculi cum suo semine potata
valet contra ydropisim. Est etiam contra venenum

Menta calida est et sicca in iii° gradu. Habet
ponticitatem et aromaticum odorem.
Unde stomachum confortat. Appetitum excitat. Abhomina-
tionem de putridis humoribus amputat. Succus
eius cum malorum granatorum succo mixtus et cum
aceto potui datus singultum et vomitum co-
lericum sedat. Linguam etiam lenit asperam
si ex eo fricetur. Cataplasmata super mamas
lacte tumidas tumorem omnino dissolvit
esui assuefacta coitum suscitat

Borago calida est et humida in i° gradu. Habet
proprietatem letitiam generandi. Si in vino infusa
potui detur. Cor etiam confortat. Unde antiqui
infrebant eam in medicinis cardiace passioni
valentibus. Que cocta cum aqua cocta et cum melle
aut cum zucara potui data canales pulmo-
nis et gutturis optime mundat

Portulaca frigida est in iii° gradu, humida
in ii°. Ramus autem eius habet aliquantu-
lum ponticitatis. Unde propter frigiditatem secundum
eius valet ad incensionem stomachi et ad incensionem
renum et vesice morsionem calorem et febrium
acutarum extinguit. Et propter ponticitatem
quam cum humiditate [illegible] stomachum est confortativa et inte-
stina et valet contra colericam in cibo vel in
vesica [illegible]. Sanguinis fluxum [illegible]
manantem fluit constringit. Succus eius bibitus

lumbricos de ventre excludit. Et si in capite
seu in fronte vel temporibus inungatur dolorem
et calorem aufferet. Flamma eius si masticetur
dissinteriam et coleram egregiam humidis subve-
niet. Portulaca si masticetur dentibus
congelatis succurrit. lenit enim eos contra
asperitatem de acetosis humoribus natam. Catapla-
ta super emoroydas earum sanguinem constringit.

Nasturcium et nasturtium ortolanum est calidum et siccum in 4. gradu. Nasturcium est calidum et siccum in 4. gradu
urinam provocat. Et est herba magne (?) virtutis. Esus enim ligneos acu-
sus est eradere. quemvis enim medicine propter
suam viscositatem. Cataplasmata super capita illud
refrigerant maxime si sit herisipila. Semen enim
eius mundificativum et colativum est. Propterea utile
est pruritum humoribus qui nascitur de epatis
oppilatione. De quo 3. cum melle et aqua ca-
lida datum coleris vomitum provocabit.

Spinarchia frigida et humida in fine
primi gradus. Ventrem humectat et valent
gule dolenti de sanguine et colera et sunt me-
liora sunt quam atriplices.

Lactuca frigida est et humida in medio gradu laudabilem
chimum generat. ventrem lubrefacit et quemvis co-
leram sitim extinguit et cotidie tussim humectat.

Malva frigida est in primo gradu humida in
medio. Et malva minor (?) melior (?) est et frigida est
mediocris. quod testificatur eius actio quia dissolvit
flegmones et digerit saniem apostematis cuius ra-
dix et semen hanc agunt. Decoctio eius valet
sanguinis fluxui. Quidam enim hanc ponunt
que si cum vino potui detur dissolvit calculos
duriores et renum lapides frangit. Cata-
plasmata cum anseris adipe colice apostema dissol-
vit et maturat ad sanitatem eam perducens.

Sicla quam vulgus bletam
appellat calida est et sicca in 1. gradu. Illauda-
bilis tamen propter nutrimentum propter quandam suam acu-
minis et humiditatis sue multitudinem. que tamen si
in aqua coquatur et condiatur cum aceto
obsomogarum (?) et carvi et oleo onfancino aut a-
migdalino fit digestioni facilior. Pectora tamen
mitigat. ventrem lubrefacit. epatis oppilatio-
nem aperit maxime si sit de grossis vi-
scosis humoribus. que cocta in aqua co-
mesta fit stiptica (?) vinum ypo. Decoctio
bletis solutivum est. corpus vero eius constipativum.

Caulis frigida est et sicca in primo
turbidum et melancolicum generat sanguinem
horribilem odorem dantem. Qui duplex est.
Est enim quidam bletis similis. est et qui vo-
catur caulis. i. caulis romanus. Cuius
caramblerie eius actionis sunt. Cuius cortici
caulis plus tamen dura et indigesti. Decocta

quidem caules duobus modis sunt. hyema-
les scilicet et estivi. Estivi usionem continent sanc-
tam cum vicinitate quod mutat acutum acumen
partium sunt colativi et mundificativi. Hyemales
vero non tamen acuminis sunt sed minus. Cortex ventrem
lubricat et urinam provocat. Cortex vero corporis est siccum
unde est constipativum. Quorum ergo ius bibitum ventrem sol-
vit et sine iure comesti eundem constipant. ideo congruit
ab eorum nocumento temperent elixentur et aqua pro-
iecta in alia coquantur cum pinguissimis carnibus perdi-
cum vel suis. et conditi cum coriandro pipere cimino
et allio esui dentur.

Rapa calida est in medio secundi gradus humida in primo. vel multum non plus
ceteris herbis nutrit. durum tamen digeritur. molle
et inflatam facit carnem propter suam ventositatem et inflationem
propter coitum suscitat. sperma augmentat. que si in aqua
coquatur et illa aqua reiecta in alia recoquatur. durum
eius feculentie temperatur et mediocriter nutrit bonum et
malum nutrit. que vero bene cocta difficile digeritur
ventositatem generabit et in venis et poris op-
pilationem facit. ideo utilis est si bis cocta sit et ut
quod aqua reiecta recoquitur cum pinguissima carne.
Preterea secundum medicum congruum est quia si in eius urine
pedes podagricorum et arthriticorum loti fuerint do-
loris mitigationem prebebit.

Radix calida est in medio 3. gradus. sicca in 2. in moguss (?)
raphanum nutrit propter suam acuminem quod est forme
acuminis raphani. Nutrimentum eius grossum est et durum
digestioni. Stomacho enim nocivum est. enim virens oculis. den-
tibus gule et omnibus nimis dolorosis. secundum medicum
vero continet. Est enim lavativa renum et vesice. Decoctio eius
lenit urinam provocat. lapidem frangit. et si cocta co-
medatur tussi de humidis frigidis subveniet. Prandium
cibum masticata torsionem et inflationem generat et sic fit
illaudabilis quod testatur ructus eius putredinis qui fit ma-
xime ante cibum. Illa enim esui data elevat cibum et
cerebrum non descendat ad locum coctionis unde fit causa
indigestionis et nausiam nimis inhibere cibum
in inferiorem partem expellere. que fit vomitus causa
maxime eis qui nausiant. tamen ventositatem vel ex
constrictione in stomacho. quod tamen post cibum accepta inferiorem
agit ventositatem superius ascendentem et cum sua gra-
vitate descendit inferius deponit cibum in loco
coctionis et digerit ut oportet. Unde fit causa stomachi ad
digestionem confortandi. hoc est contra prave actionis quia
non humidis ventositatem impedit post cibum acce-
pta. Propterea valentes eam pro vomitu accipere ante
cibum sumant. Sed propter supplementum siccitatis vel tenere
digestionis post cibum manducetur.

Sinapis calidum est et humidum in primo gradu. qui dome-
sticus est et plurimus domesticus temperatior est
et ceteris herbis nutribilior. Propter sperma augmentat. sto-
machi et urinam provocat. Silvaticus vero calidior est

et siccior ideo plus est colativa. opilationem aperit epatis
et renum. urinam provocat atque utilius valet cum radix
et semen valeant minus. quia eorum apozima bibitum
morsibus venenatorum occurrit. elixaturae esui datum
ventrem lenificat. valet contra tortionem dorsi dolorem yliaca
ventositate orta. colico dolori mitigationem prestat. bucca
quoque eiusdem apozimate lota dolorem dentium ampu-
tat. Candida a nostris nominatur dicitur sparagus coitus
esse augmentativum. quod et Diascorides negat. Ego
quoque dico quod si coitum augmentaret non esset nisi ex co-
pia sui nutrimenti. Nimium enim calorem non habet nec
ventositatem unde venerem suscitet

Pastinaca calida est in medio secundi gradus. humida in primi medio
que duobus modis est. Est enim domestica et
silvestris. dura grossi quia nutrimenti est et minus quam rapa
nutrit. habet quidem acuitatem unde est extenuativa et dy-
aforesim faciens. ideo quia urinam et menstrua provocat
habet etiam aliquantulum inflationis unde coitus fit inma-
tura que assuefacta illaudabilem generat sanguinem
grossum ut temperetur bis oportet eam elixari et aqua eie-
cta tertio coquere cum lactuca coriandro cepe et con-
diatur cum oleo origano aceto pipere et carvi

Portulaca est radix plurimum in parte na-
scens. aliquantulum ponticitatis cum acumine ha-
bens unde videtur esse calida et sicca. que si elixetur
acumen penitus amittit et viscositas quam prius
latentem habuerat in ea parte fiet. ideo quia grossi du-
ri quia nutrimenti est generativa sed cum sui ponticitate stomachum
confortat et ventrem constipat. et tamen si moderate comedatur
bonum generat nutrimentum. Valet quia dissimiles cum vi-
scositate et ponticitate quam habet

Melongiana calida est et sicca in fine secundi gradus. quod
testatur eius acumen et amaritudo et mordacitas que
linguam inficit. ideoque comestibilis est cito in co. in-
versa. hec est eius proprietas unde cutem corporis corrumpit
lentigines impetigines cancros elefantiam dicta
quia ad dissolvendum apta generat et opilationes sple-
ni facit. Verumtamen ut minoris fiat nocumenti et tem-
peretur. findatur et sale impleatur. deinde diu in aq-
ua dimittatur. postea in alia mittatur et bibant ter
laventur ut aqua qua lavatur omnino careat nigre-
dine et putredine. Deinde elixetur et aqua eiecta
cum pingui carne bovum aut pecudum vel por-
corum et similiter recoquatur. Illam autem absque car-
ne comedere volentes coquant eam cum aceto et oleo
origano et aspromagaretis

Fungi frigidi sunt et humidi in iii. medio gradu. quod mollities
sui quia humiditate testificatur. quorum duplices sunt
mortiferi videlicet et non mortiferi. Mortiferi enim contrariam
habent humiditatem et viscositatem acutam. unde et digestioni
inobedientes. Non mortiferi illaudabiles ut porcini
rosi. ideo quia bonum est ut omnino caveatur. Eos come-
dere volentes eorum quia nocumentum patiuntur respicientes

eos elixent atque cum eis pira vel cotonia et cala-
mentum misceant. quia inter cetera in alia extrogitur
aqua. et cum pipere cimino et calamento origano
et similibus condiantur. et esui tribuantur. et in fine me-
rum et vetus vinum potetur. Sed vero non accipiat
in fine eorum quia condite dyacimini dyaton pi-
peron saxifragie et tyriaca magna. Mortiferi
vero sunt diverse maneriei secundum eorum diversitatem. Sunt
enim quidam eorum mortem inferentes cum sui frigiditate
et humiditate velut qui sunt frigidi et humidi in iii. gradu. Sunt
etiam quidam cum nimia accedentes viscositate et o-
pilatione quam in venis et poris faciunt et propter
fundentes eorum ad dissolvendum inobedientes. Sunt eti-
am quidam cum mala accedentes qualitate quam de
loco habent ubi nascuntur sicut qui sunt iuxta caligino-
sum ferrum aut pannos putridos aut foramen
reptilium vel arbores. Crassiores viscosiores quia humores
habentes mortiferorum signa hec sunt. mollities
et viscositas humiditas et spissitudo. qui si per medium
dividatur et aliquantulum in aere dimittatur putredini
invenientur procul dubio. Ignorantes eos comedentes
ita curentur. pira assata eis esui dentur et nitrum
cum oleo potui detur. aut cinis cum aceto vel sal cum
aceto. stercus galli seu galline cum aceto et melle
apozima etiam calamenti origani ysopi et similium iuvat
Cappares teste Ysaac. sicut modo. est radix
frondes et fructus. Omnes calide sunt et sicce in ii. gradu.
quod testatur eorum amaritudo ponticitas et acumen. ideo
mediocriter dissolvunt et mundificant stomachum a superfluis
humoribus. opilationes epatis et splenis quia diuretica aperiunt
urinam et menstrua provocant. quorum utiliores sunt secundum me-
dicos quia sunt albi. quia illaudabiles sunt nutrimenti et
porte calidi nigri quia sanguinem generativum. Veteres etiam
stomachum pervenit assueti unde dicuntur oportet maduratione
ablata eis aqua conditos cum aceto et oleo. qui si
cum carne vel alia re comedere acceperint absque
coriandro non madurentur. quia non coriandrum prestat
temperiem nocumento capparorum

Porri cepe allia hortorum cum utilibus an-
timen habent quia de subtilia acuta mixta cum
grossa et terrestri humida aquosa subtili et aerea
componuntur. Verumtamen sic possit intelligi. Si enim unum
horum pistetur et colentur et aliquantulum in quodam vase
dimittatur in fundo talis fex terrestris acuminen
habens invenietur et succus liquorem habet cum primo
calore aereo que inter se differunt. Quia cepa
est calida in iii. gradu. humida in iii.
Allia calida sunt et sicca in iiii. gradu. Porra calida sunt
in iii. sicca in ii. Secundum cepa pervenit come-
sta cum sui acumine et humiditate malum in stomacho ge-
nerat humorem. scilicet inflationem ventositatem capitis
dolorem atque insaniam faciunt propterea eius corpus
ascendentem ab eo et cerebrum pungentem. Unde

assuefacti erant eadem in mamma et stabilia po-
mina et multa timent presertim si consuetudine exeun-
tes ea manducaverint. Cruda autem propter medicinam mo-
derate sumpta concoquit, maturat, calorem inducit et
extenuat et incidit humores grossos et viscosos, ora
venarum aperit, urinam et menstrua, extremam miti-
gat, appetitum augmentat, superfluitatem rectificat, ideo et
sudorem et egestionem provocat, ventrem excitat cum suo
calore et siccitate. Prima recessit cum sua humiditate
mala non facit nutrimentum. Cruda vero comesta in-
civile nutrimentum corpori tribuit, sed si elixatur et aqua
prima proiecta in alia decoquitur dat nutrimentum bonum
et plurimum, maxime si cum pinguissima carne co-
medatur et cum bono condimento odoriferorum paratur. Alli-
a autem parum nutrimenti dant. Sunt nocitiva co-
lericis calorem naturalem habentibus, que si fuerint co-
mesta siccis et humidis valent, urinam provocant, ven-
trem humectant. Egros siccos natura faciunt.
Unde volentes ut eorum calor sibi ... nocumentum
inferat elixant ea bis. Deinde condiant ea cum
aceto et oximelle. Sunt etiam secundum medicinam
valet contra morsus rabidi canis remedium
prestant. Unde si per comestionem eorum vinum forte
bibitum fuerit valebunt contra morsum serpentum.
Prosunt etiam eis qui veneno sunt infecti et
frigidam passionem habentibus sic tyriaca magna.

Coriandrum diverse virtutis
est. Varietas sui saporis hoc testatur.
Habet enim acetositatem et ponticitatem, ideo quidem
ypocras dixit eum calorem habere per suam acetositatem
et propter suam ponticitatem dixit eum esse stipticum.
Unde invenitur coriandrum viride tale est et con-
stipans ventrem et extremam mitigans. Cum in
cibum datur somnum prestat. Unde dyascorides intel-
dit eum esse frigidum. Dixit etiam eum stecades dissol-
vere quod G. negavit. Simpliciter inquit est steco-
philas siccitate dissolvi quia stecophule sunt
grosse dure que hederas. Ego autem intentionem
dyascoridis intelligo non valere stecophilas de
siccitate curari et coriandrum frigidum esse. Dicitur
cuius sapor est amarus amaritudo vero signat
calorem extenuantem. Unde secundum cibum durum est
digestionem et inobedientes. Cum si misceatur cum
aceto vel malis granatis vel malis agrestibus
succo tempore et sumitur unde calorem extin-
guit stomachi. Quidam medicorum vero fit congeries
quod succus eius mixtus cum cerusa et aceto et
litargirio et oleo roseo fit contra calida apostemata et calidas
pustulas. Unde si misceatur cum mica panis et fa-
rina lentis valet contra herisipila de grossis
humoribus ortam. Unde dyascorides quod G. affir-
mavit. Oportet inquit hanc cataplasmationem
in statu apostematis et non in principio poni. Quoniam in

principio necessaria est res refrigerans et dolorem
mitigans non dissolvens et colera attrahens.

Ruta duplex est domestica et sil-
vestris. Silvestris calida est et sicca in tertio gradu,
domestica vero in secundo. Unde domestica melior
est ad digerendum quia virtutem incidendi habet et
grossos viscosos que humores extenuandi, ventositatem
et inflationem dissolvit, ventrem humectat, provoca-
tur unde ... intestina. Quare si coquitur eius quam
apozima potui detur tollit torsionem et ventris
dolorem de ventositate viscosis quia habet ... si ...
sue si coquitur in oleo et clisterizetur ex eo statim fit gro-
ssa dissolvit ventositatem grossam et globosam
intestinis suspensam. In vino cocta potui quod data
sit contra ypostasim.

Cuminum calidum est in secundo gradu, siccum in tertio. Ventositatem
et ventris torsionem et dolorem placat. Coctum cum
ciceribus ventositatem generantibus ea temperat. Si-
militer hoc faciunt nigelle. Habent etiam nigelle aliam
proprietatem, occidunt etiam lumbricos si potentur.

Anetum calidum est in fine secundi gradus, siccum in me-
dio. Ventositatem inflationem et tumorem dis-
solvit. Cum granum in oleo coctum sit diuretice
virtutis, inflationem dissolvit, dolores laboriosos
mitigat, somnum prestat. Humida apostemata ad
sanitatem perducit. Semen eius provocat urinam
bibitum et lac augmentat. Ventrem de humorum pu-
tredine mundificat, dolorem tuorum laterum quia
dissolvit. Habet etiam proprietatem extinguendi singul-
tum de plenitudine. Unde si uratur fit calidum et siccum in
medio gradu et valet contra colera putrefacta et diutur-
na in veretro nata.

Ameos calidum et siccum est in medio gradu. Habet aliquantulam
acuitatem. Unde fit congruus stomachos humidos haben-
tibus, ventositatem expellit, digestivam virtutem con-
fortat, inflationem dissolvit, urinam provocat, lumbri-
cos et cucurbitinos expellit.

Piper calidum est et siccum in medio gradu. Valet frigidos
et humidos stomachos habentibus, adiuvat enim vir-
tutem digestivam. Est etiam secundum medicinam quia si mi-
sceatur cum electuario optimum fit contra diuturnam tussim
que de grossis humoribus est et stomachum et pectus et
pulmonem de viscosis mundificat, flatum ventosi-
tatem et ventris inflationem aufert, urinam provocat.

Zinziber calidum est in medio gradu, humi-
ditatem habet licet sensui non appareat, quod fit
certum quia putredini est applicatum. Utile est frigidos
habentibus stomachos, ventrem solvit, humiditatem desiccat,
digestivam adiuvat virtutem, ventrem humectat,
urinam et menstrua provocat.

Cinnamomum calidum est in medio gradu et siccum. Sed tamen quia
aromaticum est stomachum confortat, oppilationem epa-
tis aperit et urinam et menstrua provocat.

Crocus ca(lidus) e(st) et sic(cus) in i g(radu) stomachum confortat
epatis constrictionem aperit anhelitusque iuvat
et membra debilia confortat

Mastix ca(lida) est et sic(ca) in secundo g(radu) stomachum confortat v-
omitum sedat et digestionem adiuvat

Sinapis ca(lidum) est et siccum in medio iiii g(radus) humidita-
tem capitis et stomachi desiccat et si cum bletis e-
xui detur stomachum de grossis humoribus mundificat
villis eius se annectentibus

Acetum moderate infrigidat et fortiter desiccat
causa desiccationis sue siccitatis est quia de du-
abus componitur naturis siccitate videlicet essentiali
que est propter sui acetositatem et accidentali humiditate acqui-
sita de ebullitione et putredine. Vinum enim ace-
tosum in initio dulce est sed non coquitur calore solis
vel aeris et bulliens non habet vim qua custo-
diatur putrefit eius liquor et in acetositatem ver-
satur. Ideo quia acetosum infrigidat in i g(radu) et de-
siccat in iii°. Vinum propter sue siccitatis debilitatem per-
forat velociter corpus usque ad loca remota et
facit ibi quod ad vicina non faceret. Causa subti-
litatis est calor quem acquisierat ab ebullitione.
Ceteri vero liquores non habent illam subtilitatem simili modo
sicut sucus uve agrestis liquor et malorum punicorum quia
citrini et plurium. Horum enim actio plus in vicinis
quam in longinquis operatur locis. Unde si volueris
stomachi refrigerare calorem aut membra sibi vicina
malorum granatorum sucum aut uve acerbe aut
pomicitrini accipiat. Utile est enim sibi quia in stomacho
moratur propter simplicitatem siccitatis eorum. Volens
quidem membra refrigerare a stomacho remota comedat
acetum. Habet enim vim viam faciendi qua ad
loca longinqua ducatur. Ideo dissolutivum et cale-
factivum est. Et ideo calefactum potui datum dethum
qui humoribus subvenit et sanguinem coagulatum in stomacho
et lac coagulatum dissolvit. Fit etiam contra venenosa
mortem inferentia sicut opium iusquiamus euforbium et
similia. Diutine tussientibus ex flegmate competit. No-
cet tamen nove tussi maxime sicca exagitatis. Et si
coquatur cum cibis vel alia re madidetur erit
stomachi confortativum. Appetibilem vim excitat et
augmentat. Et repugnat humoribus ad stomachum
fluentibus.

Obsomogarum ca(lidum) e(st) in i et sic(cum) in ii° virtutem
habet lavativam mundificativam et relaxativam. Pectus
enim mundificat et pulmonem atque stomachum de grossis
humoribus ac putridis. Saporem cibis prestat
ventrem humectat. In febribus dolorem vel siccam
humidis mitigationem tribuit si inducatur. Sive
si clisteretur vulnera sordida de eo lota mundificat
nervos sanas parietes dilatat. Caveant etiam
de piscibus ... caloris quia obsomogarum
pisces enim illa sunt et humidi

Sal calefacit moderate multumque desiccat
quia compositus est ex duabus qualitatibus una cale-
factiva est et incisiva, altera vero coadunativa et constric-
tiva, que utreque sunt desiccatives. Ideo quia sal
desiccat in iii° gradu et calefacit in ii°. Quod tamen
duobus modis est: metallinum videlicet et marinum.
Marinum autem aut fit in lacubus quos salinas
vulgus vocat vel fit de aqua maris cocta
estivo calore. Metallinum laudabilius est maxime
quod caret lapidibus et sint ... clarum obtusum
et equale. Marinum vero bonum est si sit candidum
non tamen equale metallino. Dyascorides sal me-
tallinum fortius est marino quod G(alienus) negavit. Di-
xit illorum actionem fore equalem. Utrumque etiam
sal in hac actione equale est. Et ideo dissolvit
et mundificat grossorum superfluitatem et putredinum
humorum. Deinde quod ex eis remanet desiccat
et consumit. Carnibus frictus talem corporis
coadunat humiditatem et substantiam conservat et
poros carnis claudit ut illa humiditas putre-
dini non appareat. Cum medium efficit. Dat enim
cibis condimentum saporitatem quidem acceptabilem
digestivam vim adiuvantem 486

In prima particula licet
competenter de animalium natura diximus et ipsorum
omnibus et narrative et nocumento eorum
alio scripserimus. Oportet tamen in hac particula specialiter
de singulis ipsis tractare ut hijs particule inter-
no ruralibus hi legentibus tenacius infigatur.
Scit quia nobis nature quedam superioris particule re-
petere de omnibus que sub elementis constant di-
sputare. Que videlicet aut sunt nascentia terre
aut alia. Utraque sunt humane nature repugnan-
tia ut potius mortifera veluti de animalibus sunt
serpentes, de terre nascentibus ut lolium. Aut sunt
humane nature competentia et nutrimentum, sicut de
animalibus caro pecudum et suum, et de terre nascen-
tibus grana. Vel sunt humane nature incognita
nullam tamen lesionem inferentia sicut de animalibus est
ericius et lepus, de terre nascentibus aut ora-
bus et lupinus. Que autem sunt humane nature
mortalia eadem quia nocentia aut sunt non sub
nutribilia sicut hec que diximus aut multum
nutrimenti continentia velut coloquintida scamo-
nea elleborus anacardus et similia. Et quoniam mea
est intentio de nutribilibus scribere non oportet
ut de aliis dicatur. Diximus quod omne animal
generatum bipertite dividitur. Aut enim est silvestre
vel domesticum. Silvestria vero animalia sunt calidi-
ora et sicciora et digestibiliora sed laudabilis nutri-
menti continentia propter multitudinem motus et labo-
ris eorum et propter calorem et siccitatem sui inha-
bitati aeris quod fit propter calorem solis et

propter indigentiam umbre ea a sole opponentis unde
silvestria animalia minus sunt bona nutrimento in quanti-
tate et qualitate nisi sola silvestris caprina quia super-
fluitate caloris motus et laboris quem assuetas eo-
rum naturalis temperatur frigiditas. Ideo quia nimio eorum
continuo corporis siccarum carnium ac ardoris quantitas ad-
aptatur adiutorium etiam digestive virtuti dat ut fa-
cillime optime concoctio digeratur. Certum vero animalia
domestica ad silvestrium animalium eiusdem ge-
neris comparatorum calorem et siccitatem habent tem-
peratiorem propter sue consuetudinis et aeris temperie
propter sunt nutribiliora et laudabiliora quamvis sicca
tamen et duriora ad digerendum. Rursus omnia sil-
vestria vel domestica animalia triplici dividuntur
aut enim sunt masculina aut feminina aut ca-
strata masculina aut omnia sunt calidiora fe-
mininis et minoris sunt humiditatis sunt etiam lau-
dabiliora et digestioni faciliora. Femine autem
quia minorem calorem habent et maiorem humiditatem
ideo ad digerendum tardiora. Castrata vero quia
eius propter suam humiditatem feminis sunt contraria in
calore tamen sunt discordantia quia calor eorum inter
utriusque sexus est medius. Castrata vero ani-
malia maiorem quam femine habent calorem et minorem
masculis ideo digestibiliora sunt femine. Rur-
sus unumquodque eorum femininorum ac masculinorum
animalium aut est lactens aut decrepitum vel
adolescens aut in iuventute perfectum. Lactens
vero naturaliter calidis et humidis omnibus animalibus atque
temperatiorem habet carnem propter sanguinem complexionis sue
est dominantem propter hoc igitur sunt quedam animalium
in suo genere humida sicut porci pecudes. Que ne-
cessario de duabus partibus habent humiditatem ex eta-
te scilicet et complexione. Carne quod ab eis generatur est
viscosum digestioni difficile facile tamen de stomacho
descendere scilicet in difficulter a membris dissol-
vitur viscosum generantes fleuma maxime si non
sint ex masculis. Quod si fuerint animalia in suo
genere sicca sicut caprina et bovina siccarum com-
plexionem siccitas eorum etatis humiditate temperatur
Unde sunt leviora et digestioni competentia maxime
si masculina sunt. Ideo quia lactentium corpora caprina
et bovina sunt laudabiliora pecorinis et porci-
nis. Carne quidem omnia perfectis laude indi-
gent. Animalia in iuventute materia cali-
dica sunt lactentibus in qualitate in quantitate
vero minore. Est et eorum calor fortior propter sue
nativitatis remotionem. Unde animalia si sint
naturaliter sicca sicut caprina et bovina habent
siccitatem de duabus partibus scilicet etate et complexione.
Sunt igitur dura et indigestibiliora et ad dissolven-
dum tarda illaudabile quod nutrimentum dant.
Quod si sint animalia in suo genere humida sicut

pecudes et porci naturalis eorum humiditas eo-
rum siccitate temperatur. Ideo iuvenes por-
ci et pecudes sunt iuvenibus bobus et capris.
Animalia vero inter lactentium humiditatem et iuven-
tutis siccitatem temperata sunt. Ideo quasi ista omnia v-
num animal humida sunt laudabiliora propter eorum
humiditatis et siccitatis temperiem. Meliora tamen
animalia que sunt naturaliter calida calor enim eorum
adiumentum sue digestioni dat unde laudabile
generatur nutrimentum propter animalia pecorina caprina bo-
vina ceteris sunt laudabiliora quoniam naturalis calor eo-
rum est vehementior et dominantior. Decrepita quidem
animalia sunt sicciora et duriora quoniam naturalis eorum calor
est defectissimus extinctioni quasi propinquus et eorum pri-
mitus humiditas est consumpta. Et quia virtus eorum di-
gestiva est defectissima sunt acriter corrupta hu-
miditate cauda et nutribilem ideo quoad digerendum
difficilia et ad dissolvendum tardissima illauda-
bile chymum ut potest viscosum fleuma generantia. Sed
tamen si naturaliter fuerint calida minus nociva erunt. Ex
visu si fuerint pessimam inferunt lesionem. Hac de
causa decrepite pecudes minus capris sunt nocive
constat quo sanguinem qui de veteribus hyrcis
capris agnis lactentibus et pluribus ovibus vetulis
generatur esse pessimum. Causa eius pessimitatis
non est una sed diversa. Hyrcorum enim et caprarum
pessimitas fit propter siccarum carnium duritiam
et digestionis tarditatem et propter acutum sanguinem
quem generant. Hyrci tamen peiorem sanguinem
sunt generantes quam capre. Pessimitas agno-
rum lactentium vel ovium vetularum fit propter sue
humiditatis et viscositatis copiam et superfluitatem
flatus quam generant. Unde comesta prius quam
sint digesta stomachum egrediuntur. Adolescentes
quidem pecudes ipsi licet malignitatem perimant
etatis tamen siccitas humiditatem eorum temperat et com-
plexionem unde sunt laudabiles digestioni quia faciles
atque bonum chymum generant. Vitulorum vero lacte-
ntium quia sunt in augmento iuventutis videlicet vicini sunt
sunt meliores et digestibiliores adolescentibus pe-
cudibus et lactentibus. Castrata vero bovina sunt
ipsis meliora propter porositatem siccarum carnium
et molliorem unde facillime digeruntur. Boves
autem et capre in ea quantitate vel qualitate
sunt dure carnis et sicce in qua porci et pecu-
des sunt viscosi et humidiores. Propterea iuvenes por-
ci et pecudes meliores sunt bobus capris in iu-
ventute permanentibus licet bobus capre sunt deterio-
res. Ideo lactentia edulina sunt convenientia
ad multas complexiones propter temperiem quam habent.
Sunt etiam comedentia consuetudine excedentibus homines
caprina et pecorina porcinis et bovinis ani-
malibus esse meliora fatentur. Sufficit vel met

disputacio de nutrimentis alia lux oportet ergo nos
particulariter que restat subscribimus et gratia deo
favente virginisque gloriose matris nostre et vinum (?) dicamus

Pecudes sunt calidiores bobus et capris et porcis
humidiores etiam bobus et capris minus tamen porcis
humide. Caro enim porcina ceteris animalibus siccior est
et humidior maxime domestica, que silvestris porcina
ad domesticam comparatione calida est et sicca. Unde innocuus
est nutrimenti domestica. Ergo porcina non oportet
accipi nisi recens et solum eius extremitates comeduntur
sunt pedes rostra et nares. Hec enim membra semper in
motu sunt. Docet tamen plus quod comeduntur exercitati (?). Re-
centes vero viventes causant silvestria multo magis etiam
domestica. Item caude sunt capre et boves iuven-
cique plurima multo magis domestica exce-
ptis vitulis et edulis nisi fuerint lactentes. Cau-
sa autem porcos capras boves quod non est una sed
duplex. Quiete enim viventibus et delectatione assuescen-
tibus modicus est calor et copia humidorum viscosarum
et frigidarum humidarum. Et ideo porcina simile sed sicca
est et humida ac viscosa. Unde fit tamen in eis augmenta-
di flegma humidum et viscosum. Calor igitur eorum necessario fit
defensus. Capre vero boves non iuvenes habent compas
digestioni quia imbecilles et calor in corpore viven-
tibus sit ... sit imbecillior necesse albus non
digerunt nisi sint lactentes. Tunc enim digestioni o-
bediunt propter suarum carnium tenuitatem et etatis
puritatem. Caro porcorum calida est et siccior por-
cina, bobus etiam et capris calidior est et humidior
unde tenerior est et ad digerendum facilior facilius
a stomacho descendit. Ventrem magis capra et bovina
constringunt minus quam porcina tamen humida est. Non enim
humiditate hec digestioni repugnativa sunt porcina, ne-
que humiditate lubricativa ut cancri sequatur a
stomacho egrediatur. Sed tamen eius nutrimentum diversum est in bo-
nitate et malignitate digestionis velocitate et tar-
ditate vel secundum etatis eius et complexionis diversitatem.
Nutrimenti diversitas ex etate quadruplex est. Est enim
lactens et sue nativitati vicina vel remota tamen
adhuc crescere sit annalis vel iuvencula iam re-
pleta et decrepita. Lactens inviscosissima est vicina
porcis plurimum. Causa duplex magis est. Una
vicinitas a nativitate, altera est lactis humiditas qua
nutritur. Propter eius caro est illaudabilis que indige-
bilis et sui lubricitate descendit de stomacho indigesta. Pre-
terea si comederetis stomachum humidum et defectum Gene-
ratorum quia Galenus vituperavit lactentes agnos et oves
cum viscosum generant flegma nisi maturatores sicce
complexionis sint ... aut manentes in iuventute
... sunt humiditatis et viscositatis propter etatis
siccitatem eorum complexioni adiuvantem. Porcorum carnes
eorum melior est ovibus et agnis quia si bene digeratur

bonum multum quod sanguinem generant maxime si sint
castrati quia caliditas et eorum humiditas temperata sunt
unde sunt boni saporis non tamen sunt decrepiti qui
procul dubio sunt pessimi. Cum non castrati existunt
eorum meliores. Omnes enim decrepiti naturali calo-
re sunt destituti. Quorum caloris destitutio duobus modis
est ex etate sed et testiculorum indigentia. Annu-
ales autem mediocrem habent complexionem inter lactentium
humiditatem et iuvenum siccitatem. Ideo recentes eta-
tibus sunt meliores et ad digerendum faciliores. Sangui-
nem enim meliorem generant et maxime iuvenes
iuvat ca. et su. humides gentes et habitantes in
ca. regione et sic. Decrepiti vero recentes deterio-
res sunt. Omnia enim decrepita sunt secundum genera-
tionem frigida et sicca. Sunt ergo lignea et insipida
sed tamen lacte propter senectutem sunt illaudabilia. Tamen quia
ca. et hu. sunt naturaliter recentes decrepiti sunt me-
liora. Hyrci ad comparationem pecudum sunt sicci-
ores et siccioris et sanguinem generant acutum. Quan-
tum sicciores sunt pecudibus tanto sunt cali-
diores et sicciores temperata gerentem habitibus
maxime si hyrci sunt iuvenes. Ideo quia non cito
sunt putrefactioni apparati. Castrati vero sunt meli-
ores quia non sunt tam acumentes siccitas etiam
temperata est. Sunt ergo saporosiores et ad digerendum
faciliores. Sed tamen non per omnia sunt mutantes. Quan-
dam enim male, quedam bene sunt corporis nutritiva. Quod
fit propter etatis et eorum quorum complexionis diversitatem. Sunt
enim quidam lactentes et sunt etiam vicini sue nativitati
iuvenes quoque et decrepiti. Lactentes vero sunt recentis
animalibus laudabiliores in sapore sed et nutrimento
et digestione et ad digerendum bonum sanguinem. Lac
enim talem eis prestat humiditatem. Unde omni ca-
ret acumine. Eorum quoque complexio est temperata in ca-
lore et humiditate absque ulla sui corruptione. Fa-
cile ergo digeruntur et subtilem dant dietam. Vi-
tuli enim sunt ca. et sic. consuetudine caventibus et quanto diu-
tius sunt acceptiu tanto meliores sunt et teneriores
et hii qui sunt sue nativitati vicini nutrimentum
dant subtile et laudabilem generant sanguinem
minus tamen lactentibus utiles sunt. Iuvenes vero
grassi dicti quia sunt ad digerendum pessimi, dat
nutrimentum sanguinem non generant melancolicum acu-
tum et pravum. Galenus vituperavit hyrcos et iuvenes ca-
pras que generant sanguinem melancolicum. Hyrci tamen ca-
pris sunt peiores quia femine minus habent acumen
et siccitatem quam masculi. Propter hoc igitur femine ca-
pre et hyrci castrati sunt meliores non castratis
quia humiditatem et saporositatem habent carnem et lau-
dabiliorem generant sanguinem. Sed videntur reprehendi
a quibusdam. Cum inquiunt hyrcos ca-
stratos non vituperasti nec castrati sint sicciores
non castratis. Quibus videmus supra sicut audisti

nos hyrcos non castratos animae habent et tem-
peratos esse ad comparationem temperate complexionis. Hir-
ci vero qui fuerint castrati propter carent animae fuit
vel temperati temperatas carnes habent maxime si
hyrci sint iuvenes. Sed si sint decrepiti pessimi sunt
carnes quia propter etatis siccitudinem sunt siccissimi. Cox-
qua calor est fere destitutus humiditate. Et quod ca-
strati habent propter siccitate generantur ...
Bovina caro ad ...

B parum carnis pecudum et porcina siccissima
est et sicior etiam caprina carne. Id quod sangui-
nem generat grossum turbidum melancolicum quod
dat nutrimentum. Inobediens est digestioni tarde
quia de stomacho exit et difficile in membris dissolvitur
et ventrem constipat. Et si eam assuetates mul-
te sint carnes splenetici fiunt et quartana patien-
tur. Carnes eorum corrumpentur et in ypocondria
... eis nascitur scabies et impetigo et
elefantia cancer lepra serpigo secundum Galenum
qua preparata hiis morbis inveniunt. Sed tamen di-
versum est nutrimentum propter etatum suarum varietatem. Est
enim lactentes adolescentes iuvenes et decrepiti.
Lactentis vero laudabile generat nutrimentum. Facilis
est digestionis quia calor et humiditas eius in equi-
tate mixta est propter lactis ... et lactis ex-
... bonum facit sanguinem et cito
etiam ... de stomacho expellitur maxime si comedentibus
calor naturalis ducitur, consuetudine ...
non noceat. Iuvenis tamen est digestioni propter ...
ne digestive virtutis eorum. Adolescentes vero mi-
nus quam lactentes et humida ... quia digeritur. Sed
tamen quod ab eis generatur laudabile est propter fortitudinem
sui caloris naturalis et propter ... sui adla-
... sive quia carnis temperatem. Ideo quia si cum
aceto ... comedatur si bibatur stomachum confortat et
intestina; est et utilis colericis habentibus ...

Iuvenes autem per sue nativitatis ... cali-
ditate et humiditate indiget quia de lacte et ...
... habeat. Quare carnis est sicce
et sint difficilis ad digerendum. Humorem generat
melancolicum maxime si comedentes huius carnes
calidi ... Decrepitus vero est pessimus
propter nimiam suam siccitatem et frigiditatem ...
... ut ... ex etate sui quia complexione gene-
ratam ... difficillima ad digerendum est ...
... nullum dat nutrimentum nullius
est saporis. Quamvis omnibus ...
... et laudabiliores. Hoc adolescentes precipue
si ... fuerint et in aceto conditi ... pe-
trosilino coriandro ... et ... sic propter cimino
et calamento.

Q ... equina caro melior est et dura ad digeren-
dum ... dura est ... est secundum

etates et complexiones eius. Sunt enim lactentes melio-
res ceteris. Adolescentes sunt ab ipsis secundi. Iuvenes
vero sunt hiis duriores. Decrepiti vero omnium sunt
pessimi. Sed iuvenes si fuerint castrati erunt me-
liores quam in calitate et siccitate temperantur.

Leporis caro ... siccam et grossum generat
sanguinem. Est tamen melior iuvenibus hyrcis et ca-
pris. Propter ... siccitas habentibus carnes. Carni
vero tenue ... dietam.

Hyricius vim habet dissolvendi et desiccandi.
Ipse stomachum confortat. Splen ... et co-
mestus multum confert splenetico. Ventrem solvit
et urinam provocat. Utilis quoque fit eis qui ...
... morbo sunt ... Porcina caro multum
est nutribilis. Bonum generat chimum. Ventrem lene
facit propter humiditatem suam quia ... copiam
urinam tamen non provocat et convenit dietantibus est
ingens. Diverse tamen qualitatis est propter etatum
sue quia complexionis varietate. Sunt enim quidam lacten-
tes adolescentes iuvenes et decrepiti. Lactentes
humidiores sunt ceteris. Propter sunt ... in malos
humores et in putredinem precipue si stomachum malis
humoribus invenerint corruptum. Sed stomachum forte
... vel ... complexiones sunt utiles. Bene
enim digeruntur et ... et multum dat nutrimentum
et generant. Humidis vero non sunt pessimi maxime
si stomachus eorum malis ... et putredine ... plena
... generat viscosum ... generat po-
dagra ... dolorem sciaticum morbum lapid-
... in renibus paralysim et alia secundum Galenum et ...
quam invenimus. Adolescentes ... sunt utili-
ores et bene nutribiles. Laudabilem enim generant
sanguinem. Iuvenes autem ceteris sunt meliores ma-
xime si sint castrati. Decrepiti vero pessimi quia
sunt enim sicci et dura habent carnem lignea et insi-
pida quibus assuescentes incidunt in melancoliam et
diuturnas febres sicut quartana et alia.

Capitulum de carne equina

C... et asinina licet hec animalia non ... man-
ducetur eorum tamen naturam dicamus. Equina
enim ... malum dat nutrimentum pessimum quia ge-
nerat sanguinem. Asinina autem difficile di-
geritur stomacho nocet ... quia ... Certa etiam
alia similiter agunt. Asinina tamen subtilioris est
nutrimenti quam equina. Equina autem subtilioris
camelina. Mulina autem ceteris durior est et pe-
ior. Vaccina caro est ... digestioni
quam inobediens. Pessimum dat nutrimentum ...
... quam alia. Taurina caro est
ceteris calidior grossa gravis difficilis ad
digerendum dolorem et torsionem in ventre generat
in superiori particula.

I ... ... esse diversa in

ǫpositione et commixtione loco motu quiete
membrorum aut compositio triplex est Aut enim
pinguissima uicinis uicina per quas superfluus
humorum expellitur aut parum habent pinguedinis et e
remota a viis humorum fere expellentibus vel sunt
inter hec duo mediocris sicut animalium loca et similia
Pinguissima uero compositio est indigestibilis cito de stomacho
descendens ventrem humectat velociter in corruptionem
conuertitur flatus viscositatem generat maxime si fuit
de huius animalibus sicut sunt porci et perdices Mem
bra aut modicum pinguedinis habentia sunt digestibilia
et stomacho competentia et bonum sanguinem generantia Mem
bra uero inter macie et grassitiem media habent qua
litates secundum vicinitatem extremitatum membrorum
sibi coadherentium Diuersitas uero compositionis est triplex
Aut enim compositio sicut naturalis est sicut interius cutis
intestina colica et splen Aut est humida naturaliter ut
cerebrum spondilia et ossium medulla pinguedo et
splen Aut est mediocris sicut caro pinguedini vicina
que inuenitur in cervice coxis et similibus Me
bra uero que naturaliter sicca sunt et sicca de digeruntur
tarde quam de stomacho exeunt et minus cetis sunt nut
rimentum maxime si fuerit de animalibus naturaliter sicci
sicut bobus et capris Que quamuis bene sint masti
cata et in stomacho et in epate digesta sicut tamen et pessimum
generant sanguinem Sed tamen omnibus membris naturaliter sicci
tati proximis cutis et neruus sunt meliora presertim
si de lactentibus et humidis nata sint Membra uero
naturaliter humida sicut cerebrum pinguedo et splen sunt
uiscosa et lubricatiua in stomacho natat suis humidita
te deficiat et corrumpitur sunt etiam in malos hu
mores conuertibilia si nimium inuenerit Membra mediocri
tate humida sicut caro pinguedini vicina sunt tem
perata et sapidiora et digestioni familiaria et lau
dabilem generant sanguinem maxime si fuerit de
animalibus temperatis complexiones habentibus sicut sunt
eduli et vituli lactentes et iuuenes porci seu pe
rdices iuuentute habentes Remotum inter inequalitates
harum extremitatum habetur aliud medioc sicut
tenera membra inter pinguissima carne et pin
guedine nuda mediocria sicut sunt mamille
testiculi costarum extremitates fundamenta lin
gue et eorum extremitates Hec sunt inter carne
et pinguedine mediocra testatur hec color eo
rum qui est inter pinguedinis albedinem et car
nis ruborem et eorum teneritas que est carne
tenerior pinguedine uero siccior Propterea sunt
boni saporis et si bene digerantur nutrimentum
bonum dabunt velut pinguis caro Si aut
male digesta fuerint liquidissimum et uiscosum
generant flegma secundum qualitatem sue substantie sic
ut quam animalium Diuersitas uero membrorum secundum
loca ubi sunt nascentia multiplex est Sunt

enim quedam cuti et ossibus longinqua sicut
venter et viscera Sunt quedam etiam cerebro vicina
altam sunt fundamento caloris naturalis vicina altera
ab eis remota sunt et quedam mediocra que cu
ti et ossibus vicinantur que sunt tenerioris carnis
minoris quam pinguedinis Sunt etiam sapidiora et
digestibiliora duabus modis Vnus propter multam
substantiam eorum dissolutionem que egreditur per poros
cutis cum sudore Alius propter eorum collisionem que
fit ex ossibus ea feriantibus Membra uero ab ossibus
et a cute remota caliditatem habent carnem mitte quam
sunt pinguedinis ideo sunt indigestibilia et insipida
et copiam malorum humorum generantia propter duas
res Vna quia viis sunt vicina per quas humorum
feces expelluntur et propter longitudinem porositatem cu
tis per quos sue humiditatis superfluitas necesse egre
di Alia propter ossium absentiam ut teneres ficti ne
collidi possunt siue conferiri Ideo quam venter et
intestina et splen sunt officiata et male nutribilia me
bra quidem inter cor et cerebrum extrema et caloris vicina
naturalis boni sunt saporis digestioni quam familiaria et bo
num nutrimentum generantia propter duas res Prima
per vicinitatem caloris naturalis superfluitate sui nutrimen
ti puri facta Alia quia bene bono quam sanguine
nutriuntur et sunt multa Membra uero que
sunt vicina cauide et a calore naturali longinqua sunt
duriora et indigestibiliora minus quam saporifera Quod
fit duabus modis Vno propter calorem naturalem re
motum Alio quia sunt nutrita sanguine male
in epate cocto Membra uero inter hec me
diocria sunt inter utrasque extremitates proxi
mitates et ab eis qualitates accipiunt Mem
bra uero dextre partis sunt meliora eis que
de sinistra parte sunt propter vicinitatem epatis quod
est fundamentum naturalis caloris fortiorem enim
actionem habent circa proxima loca quam circa re
mota membrorum aut diuersitas secundum motum
et quietem est multimoda Aut enim sunt mobilia
et modicum humiditatis habent que sunt saporiora fa
cile quam digestibilia aut quieta et que ipsis prehumida
multum aut membra mobilia sunt laterum ideo
parum humida sunt et bene digestibilia Cum ab
solute et uniuersaliter membrorum disputationem et eorum di
uersitatem explanauimus congruum est cedo diffinire
particulariter eorum naturam et proprietates dicere

Extremitates animalium

Que quoniam carent pinguedine tarde dige
runtur sunt enim de substantia cutis et neruorum Sed quoniam
semper sunt in motu et labore sunt digestibiliores ner
uosis membris inmobilibus et ociosis Et quia ner
uosa membra nec motum nec laborem humida sunt
viscosum dant nutrimentum lubricatiuum cito de
stomacho et intestinis descendens natura quo est ut extremitates

simile generent nutrimentum. sed tamen non tantum quod sit comprobatum. Cum enim coquuntur per suas partes dilatantur et sequitur levitatem sui quam subtilitatem. paruum tamen est eorum nutrimentum. Pedes autem secundum mediam sunt utiliores. pectoris et pulmonis asperitatem leniunt et tussi sicce valent. Adiuvant enim parietes vulnerum et excoriationes in vesica. quos si maduraverit eius qui dissinteriam patitur vulnera intestinorum solidantur et fluxionem acuitatis stringunt. Natura eorum est lubricativa propter viscositatem quam habent. Pedes tamen anteriores posterioribus sunt meliores propter fundamentum calcis eis vicinum. Labia autem animalium sunt laudabiliora quia auricule de cute et cartilagine sunt composite. Cartilago vero si de iuvenibus animalibus fuit et bene coquitur erit indigestibilis. Si de lactente et bene sit cocta erit digestibilis. Sed omnibus extremitatibus animalium pedes sunt meliores.

Diximus in prima particula quod antiqui discordati sunt de natura cerebri. Quidam enim arbitrantur illud acuitatis esse calidum naturaliter. secundum Galenum in libro de animalibus dixit ea esse naturaliter frigidum. Unde non oportet nos idem in libro repetere. Dicimus ergo cerebrum naturaliter esse calidum secundum acuitatis. Propterea humidum esse et viscosum abhominabile. appetitum corrumpit in stomacho cito quia in putredinem convertitur maxime si in fine cibi maduretur. Unde G. Volentes vomere cerebrum in fine cibi accipiat. vel comedat cum multa quantitate olei. Ideo quia oportet ante cibum et post cibum cerebrum comedere humidas complexiones habentes aut debilem appetitum in stomacho. Sed contra paruam habentes stomachum si illud comederint. bene quia digestum sit eis multum dabit nutrimentum. Cum tamen comedatur cum aceto pipere ʒ oximelle compositionis menta et similibus condiatur.

Medulla spondilium ad comparationem medulle ossium frigidissima est et humidissima. est enim sicut cerebrum. dulcior tamen est et magis humectativa. Sed que si bene digeratur grossum et plus cerebro dat nutrimentum. Medulla tamen ossium saporosior est sed facit fastidium. bene tamen digesta multum nutrimentum generat.

Pinguedo est mixta cum carne et ossibus sicut que in costis laterum et cauda et in similibus locis invenitur. Adeps vero a carne separata sicut axungia que in renibus est. Adeps vero grossior est cum pinguedine cum carne mixta fastidiosior et solubilior. Ambo etiam sunt fastidium inferentia. Dico quia inficiunt mollitiem et lubricitatem maxime villos stomachi. habent quia preparate super omnes cibos natandi et cibum grossum viscosum digestioni inobedientem faciendi. aut falsam saturitatem generandi. propterea que si cum dulcibus cibis comedantur. Unde [illegible] queritur quomodo inter membra pinguedinis [illegible] habundanciam paruum nutrimentum corpori subgerat. Pars enim pinguiosa propter subtilitatem sui stomachum aut intestina incocta egreditur. Unde solummodo ex carnosa parte corpori nutrimentum datur. Sed tamen carnosa est melior non carnosa pinguedine quia grossioris est viscositatis et digestionis tardioris et facile putredini apta. Propterea non oportet dari pro nutrimento sed eam cum carne mixta fuit. Que etiam propter quod condimento donetur ut cibis acceptabilem donet saporem. Namque si pro nutrimento data fuerit carnosa sive non carnosa pinguedo pessima erit. opilationem enim generat et humores fluxos facit. Sed tamen flata a ceteris generata inter se differunt. Carnose enim pinguedinis flata subtilis est et mobilis.

Oculi diversis substantiis sunt compositi. Habent enim lacertos. pinguedinem. pelliculas et humores. Quod autem a parte pinguiosa est prestat calorem et humiditatem. et quod est a parte pellicularum attinet siccitatem et frigiditatem. Ideo si de pinguibus fiat animalibus sunt calidi et humidi. Si vero de macilentis sunt frigidi et sicci. Et licet oculi facilius omnibus membris digerantur. tamen propter pinguedinem que est sibi admixta habent quiddam indigestibilitatis et glutinositatis et viscositatis. propter hoc non oportet ut accipiantur nisi cum aceto compositione pipere calamento ʒ et similibus condiatur.

Aures frigide sunt et sicce. sunt enim cartilaginose. ideo ad digerendum difficiles. parvum nutrimentum dant. edantur ergo cum aceto compositione sinapi carvi pipere ʒ et similibus.

Lingua inter lacertos et teneram carnem est mediocris. ideo sola comesta dat nutrimentum inter durum et molle mediocre. Quod si cum lacte sibi iuncto maduretur erit laudabilior facilius quia digestioni obediet. [illegible] si cum tenera carne que est sibi iuncta per quam palma descendit ori esui tribuatur durioris est et viscosioris digestionis. Unde bonum est sicut oximelle compositionis aceto pipere origano ʒ et similibus comedatur.

Guttur est frigidum et siccum quia cartilaginosum est. parum madidum dat nutrimentum digestioni inobediens. hac de causa cum calidis condimentis debet maduari et bonum prestat nutrimentum.

Cor durum est substantia natura lacertorum pertinens tarde de stomacho exit. sed tamen si bene digeritur multum dat nutrimentum.

Pulmo facilis est digestionis et velociter de stomacho descendit propter levitatem et raritatem substantie. pin

de medulla spondilis

cetiris membris minus nutrimentum generat flatus
pertinens humorum

De epate

Epar omnibus membris grossius est et durius
ad digerendum. sanguinem tamen generat lauda
bilem. Inter nutribilia est carne pinguedinem non habente
Sed lactentium epar ceteris est melius. galline vero
melius quam lactentis propter quod si nutrimentum galli
ne teneri farina fuit cum lacte et ficubus siccis

De splene

Splen illaudabilis temperata
est nutrimenti. corruptum et melancolicum generat
sanguinem. digestioni durum tardeque quod de stomaco exi
tur parum tamen ponticitatis habet propter quod in sub
dinante ideo assuefimus comedentium gingi
vas confortat. Splen autem porcinus ceteris me
lior est propter sue substancie subtilitatem et raritatem
Renes sunt duobus modis illau

Rdabiles. Uno propter sue substancie corrupcionem
duriciem et grossiciem. Alio quod eorum nutrimentum
fluat urine pinguedo unde sanguinem generant
grossum et pessimum

De lacte

In prima particula diximus lac temperata com
plexionem parum esse egressum in caliditate
et humiditate quam sit in prima qualitate. Unde mirum quod pa
rum est humidum flatus quod generatum virtute enim
est sanguis. neque aliud est nisi sanguis secundum
coctus in uberibus. habet enim de mamillis albe
dinem saporositatem et habilitatem. Sed reprehen
ditur a sophistis nobis hanc propositionem obicientibus
Si ex incipit est lac et humidum propter sedacionem sui
decoctionem, tunc itaque non diceretis nervos et
ossa et cetera membra que dicuntur esse frigida ca
liditate et humiditate habere cum sanguine. Similiter coraci
sit mater. Quibus respondendum est non bene coram
ipso consequi. quoniam sanguinem dicimus calidum et hu
esse aliis tamen qualitatibus non indiget. Compo
situm enim est secunda compositione. et omne quod secundo
compositum est omnes qualitates inesse invenimus
contrarias. quantitati pertineat sui denaturatione utpote
iuvenis hoc et si calide competit. puer quidem sanguinis
senex vero flatus. aliis tamen non videntur humoribus
tenere simile et corporis membra que per se
sunt materia diversas habent complexiones et naturas sicut
epar est sanguinem facere et splenis est sanguis fe
cem et nigerrimum sanguinem suscipere. et fellis
proprium est calidiorem sanguinis partem ad vesicam re
cipiendam attrahere. Sed lac non est ita per se neque a
sanguine separatum. non enim est aliud nisi sanguis
bis in uberibus coctus unde comprehenditur ab uberibus
albedinem et saporositatem. quod natura preparavit ad nu
trimentum animalium sed eadem est opera sanguinis ad fomenta
corpora. Unde lac in substancia sua divisum est. quoddam
est subtile. quoddam grossum. est etiam aliud facile
habens digestionem et aliud tardam quod fit quatuor modis

Unus secundum animalium complexionem ex quibus est. alius
propter diversitatem temporum anni. tercius propter inequa
litatem nutrimentorum animalium. quartus per vicinitatem
et tarditatem mulgendi. Diversitas autem sue essencie
triplex est. subtilis videlicet grossa et media. et quamvis
inter has extremitates alia habetur media tamen
non oportet ut dicatur. lac etiam in se tres habet
substancias. Una est subtilis clara quedam habens aqua
ginis alia est grossa terrestris tercia est tenuis
ventuosa. ideoque parvitatem caliditatis et subti
litatis quam habet est serum mundificativum confortativum
humorum et subtiliativum. purgat etiam splenem et epar
aperit opilationem. Pars vero grossa vel caseata per
sui terrestrem substanciam pertinet frigiditati et siccitati. tamen est ca
rens cum humiditati propinque videtur. cum vero desiccata
est grossa tarda ad digerendum ventris constipa
tiva et grossativa humorum et viscosorum generativa co
strictionis in epate et in splene et in renibus
lapidis generativa. Pars quidem ventuosa vel butiro
sa quia est aerea calida est et humida mollitiva et temperative
ventris laxativa et humectativa generaliter plus. Cuiusque
ergo lactis subtilis pars eius generaliter facilioris
est digestionis. Quod autem terrestri subiectum est
partem tardam facit digestionem. et quod aeree par
ti pertinet mediocre. lac tamen rectius est laudabilius
equaliter has tres substancias in se habens est sicut lac
melicius. Deinde caprinum. cunctis oppositum est
vaccinum. Sed inter vaccinum et caprinum pecori
num est mediocre. grossius enim est caprino et plus
terrestre. subtilius vero et aquosius vaccino. quod
humiditas plurima continet. lac enim pecorinum multum case
um facit et est gravius odoris. Vaccinum autem sua
vioris est odoris. Sed videmus a sophistis opponi. Cur
incipiunt lac pecorinum vaccino dicatis esse subti
lius. cum pecorinum magis humidet caseos et vacci
num butires. at butirum sit caseo levius. Quibus
respondendum est. pecorinum aquosius est et calidius et
humidius vaccino. quod natura pecudum calida est et humida. Vacci
num vero minoris aquositatis et caloris habet. Defen
sus enim animali frigiditas et siccitas dicatur. Est itaque
aliud lac inter caprinum et pecorinum mediocre sicut
est iumentinum et asininum. horum enim lac aquo
sius est pecorino et caprino. Iumentinum est vicinius
pecorino et asininum caprino. quod minoris est aquo
sitatis. ideo etiam non multum conglutinatur in stomaco
nisi cum calidum ab uberibus exiens bibatur. aut cum
fuerit cum melle vel modico sale mixtum. talium
partium nulla in stomaco conglutinationem exhibebit
Unde non sicut ceteris de caprino quod coagulatur
ergo non oportet nisi cum melle dari et sale. Cum autem
aliter dabitur in stomacho semetipsum coagula
bit et quantitate inflationes et suffocationem in gula
generabit. Unde dicimus in stomaco parietes quantitate

7 in gula suffocacionem propter lactis coagulacionem Sed
vicinum et caprinum quia coagulatur in stomacho propter sui
viscositatem 7 spissitudinem, palam ergo est lac inter
tam bonis aquositatem 7 parum casei sicut porcinum
et iumentinum asininum, nullam in stomacho facit coagu
lacionem ideo quia ventositas est hereditatum propter sue a
quositatis habundanciam Et quia eius aquositas
habitudinem acuminis est ergo ventrem solutum
propter quod quidam medici secundum x lactis aquositatem
dant potui ut stomachum ventrem quia corpus mundetur de pu
tredine malorum humorum Pars vero butirosa
que est aerea natat super illud sicut oleum super aquam
que est ex grossitate tribuit et viscositatem vero
indigestum manet Caseus etiam digestum incipientes
habitat 7 deponit a stomacho prius quam tempus certi
omnes expleverit, sicut secundum medicum aqua ma
ceracione dissolvit et intus durcia mollificat
Terrestris quidem pars id est caseata stomachum gravat
digestionem inducat inflacionem grossos quia ge
nerat humores que sit causa gignendi opila
cionem in epate et in splene 7 in renibus lapi
des maxime si eadem intra huius rebus inve
nit apta Sed si auffertur a lacte aquosi
tas ut terrestris 7 aerea pars remaneat sit per
fecta medicina humidis volucra in pectore vel ve
sica desiccat etiam ea 7 consolidat quod hec raro
ut testificatur Si enim lac agrestinum statim ut
ab uberibus fuit emulsum et talem ferrum
seu lapidem molarem per ... extingua
mus in eo Vel quousque scilicet lactis aquositatem ex
consumpta consumimus deinde propinandum demus
Sed tamen sit lac quod cito in stomacho caseatur propter
sue aquositatis ablacionem habet non in
vestigando sua mutare accionem ut nullam
in stomacho coagulacionem ingerat Anisi etiam
ergo propter eius decoctionem quamdam aque tercie 7
ut superiorem sue agglutinacionem Et si redar
guunt nos sophiste dicentes Tu eripuisti natu
ram lactis aquositatem abstulisti 7 aliam
accidentem sibi tribuisti Respondemus naturalis
lactis aquositas habet acumine unde est laxa
tiva 7 hec laxativa in se bonum est ingenerosum
volunt in pectore 7 pulmone humidis Non enim
firmus certi quoniam acuti humores a volunt ad
intestina effluentes alia faciat volunt 7
dissinteriam generant Diversitas lactis secundum
tempora anni est secundum neglectum naturam temporum
quod quadrifarie dividitur Est enim ymale autu
mnale estivale hyemale Vernale quidem
lac cetis mediis quia 7 temperatum est duobus mo
dis Uno quia ver ceteris temporibus temperatum
est Est enim mediocre inter contrarietates
alias propter naturam lactis Nam lac quod tri

gnatorum animalium est pinguius est aquosum 7 medi
gum propter humores in volucra coadunatos tempore
generacionis est in xl diebus a tempore quo animalia
genita sunt dirigentur superfluitas quam habu
erat ex sanguine menstruali quam collectus fuerat
in matre ad digerendum fetum desiccatur 7 con
sumitur 7 non restat in lacte nisi humitas natura
lis 7 substancialis que temperata est 7 laudabilis
facile digeri 7 inconvertibile in putredinem
malorum humorum maxime si dabitur sanis humidis
corpora Autumnale vero est difficile digeri naturalis
enim eius humitas ut plurimum finita est 7 cause
ata est multiplicata Unde grossum est et difficiliter
digeritur stomachum gravat grossam ventositatem et
inflacionem generat et putredini aptatur Estiuum
autem inter has duas extremitates est mediocre
hyemale vero raro invenitur Et si fuit pessi
mum erit quia siccissimum est 7 grossissimum propter longam
constante temporis animalium pluvienum ideo sui
humitas naturalis penitus est finita

Diversitas vero lactis
propter nutrimentum animalium multiplex est Ani
malia enim virides et teneras herbas pascentia fa
ciunt lac subtile 7 aquosum cito digerendum et ma
gis ventositatem ac inflacionem generantem lacte ani
malium siccantium arborum extremitates pascentium
vel sicca grana, lac etiam animalium stipites
arboris extremitatibus vescentium utile est stomacho ceteris
quia visceralibus Quod ex arcalibus fit solubilia
maduratibus omnibus est deterius propter lac ra
pennum plus ceteris nocet stomacho quia enim stipites
herbis vivunt id est extremitatibus arborum ma
sticant vitibus capreis hominibus dure 7 plures in
terdum etiam sint frondum pascitive arborem scilicet
scamonee titimalli elli et plurium Unde caprinum
lac pessimum est ut pote stomacho nocivum propter etiam
sive venenositatem quod diascorides testatur Vidi
inquit capras ellium album pascentes 7 in inicio
pascendi vomitum provocavit Cuius rei effectum
caprinum lac bibentibus stomacho destructionem vomitum 7
nauseam inferebat

Diversitas lactis secundum tempus
triplex est Aut enim vicinum est uberibus
aut longinquum aut mediocre Vicinum autem
est dulce aliud autem est liquidum ideo ceteris est
laudabilius et digestibilius cito quia in sanguinem
convertibile si prius oppositum accipiatur 7 quia inter ce
teris tolerancia valuit Si enim ultra quam opporteret
accipiatur natura aggravat et stomacho capiti quia
nocumentum infert dentibus 7 gingivis molli
ciem dabit 7 putrefaciet ea gingivis 7 den
tibus nocet quia lacte assuefacta 7 multum de
bilitata dentes gingivine mollificatur Unde non

putrescunt. Sit ergo notum ut os eorum lavetur
cum vino seu aceto ut quod de lacte dentibus
est immissum mundificetur. Caput ledit propter
fumum lactis in stomacho corrupti et putrefacti et ca-
put assedente (?). Notare stomacho cum multa sui quanti-
tas ex corrupcione digestionis in malos humores
convertitur in fumosos videlicet et acetosos. In fu-
mosos si calide nature fuerint maturitates. In ace-
tosos si frigidam stomachi complexionem habuerint. Que
stomachi caliditas vel stomachi frigiditas aut est accidentalis vel
naturalis. Naturalis vero est ab inicio forme in qua
stomacho lac optime est convertibile. Accidentalis vero cum
in stomacho gravitate coadunata est humorum
ut cibus ante lactis acceptionem sumitur. Lac vero
convertitur si in stomacho reperierit humores. Sed
opponi a quibusdam videtur. Cur mittunt lac
in duas qualitates contrarias sit convertibile, in fu-
mosa videlicet que caliditatem signat, et in ace-
tosa per quam intelligimus frigiditatem. Respondentes
dicimus lac in se duas contrarias qualitates habere,
aeream et terrestrem, casearea et butirosam. Ca-
searea vero pars propter frigiditatem sui quasi sentiens
indurat ad digerendum. Unde in acetositatem con-
vertitur. Propterea si invenerit cibum vel humores
in stomacho acetositati proximos. Butirosa quidem
per sui caliditatem et levitatem mutatur in fumo-
sitatem. Preterea si in stomacho sibi similem invenerit
humorem. Ideo quia non oportet lac potari nisi stomacho ma-
nito et ab humoribus mundificato. Sit quasi lac
de primis animalibus. Sed neque cibus neque de
eo multam quantitatem accipiat. In regimen
suum acceptum laudabilem generat sanguinem, ven-
trem humectat, pectus et pulmonem et vesicam
iuvat maxime si suam amiserit aquositatem.
Et alii cum aliis cortice cibariis maduerit sive
cum risis, milio, panico et similibus. Quamvis bene
nutriat, minus quasi ventositatis generativum est,
durum tamen est ad digerendum. Est etiam causa generandi
in epate et intestinis opilationes et in renibus
lapides. Nichilominus facit hoc maduratis
cibus sive cum melle sive zuccaro maduerit
et lenit pectoris et pulmonis. Sit iuvativum
epatis tamen et intestinorum opilationis est generativum.
Lac vero acetosum frigidum est et siccum, dignum (?)
moliedus (?) stomachum gravat, gingivis et denti-
bus nocet. Longum enim est tempus quo ab uberi-
bus fuit emulsum. Unde B. lac magis est
laudabile vel illaudabile secundum propinquitatem et lon-
gitudinem temporis quo ab uberibus exierat.

Butirum in prima petrela (?)
naturam butiri esse quasi pinguedinis
que est cum carne et ossibus coniuncta. [illegible]
vulnerabilibus pectoris et pulmonis et [illegible]

est [illegible]. Mundificat enim et colat et vulnera
ad maturitatem perducit. Gingivis etiam et
infantium dolentibus propter dentes nascentes mi-
tigationem dat. Quod si cum melle inveniri potu-
erit fit convenientius. Sed tamen assuetum stomacho no-
cet quia villos et asperitatem stomachi mollificat.

Caseus ulterior est [de caseo] et lenit (?)
pessimus gravativus stomachi et digestu diffi-
cilis. Ideo frequentissime illo utentes colicam
incurrunt passionem et lapides in eorum reni-
bus generantur. Sed tamen diverso modo est. Quidam
enim comeditur eo ipso die quo fit. Alius cum pe-
nissimus fuit et vetus. Nonnulli cum est me-
diocris. Recens autem inter ceteros est [illegible] et acutus.
Unde primus est frigidus et humidus quam in primo gradu
quod est propter humectationem et lactis aquositatem quam
habet in se. Caseus recens est nutribilior et ventrem
humectat absque ullo stomachi nocumento. Propterea
si sale indigeat. Vetus vero et siccissimus acumen
et calorem habet, propter sale et coaguli sentite
prius [illegible] in siccitatem et colericos vertitur hu-
mores. Quod duobus modis contingit. Primo quia
eius ventositas in principio est ab aquositatis
indigentia aliis parum quam acquisivit a
coagulo et sale. Secundo quia siccitas est propter
quam retinet a sale et coagulo. Ideo si cum aliis
cibis comedatur, virtute sublimativa et [illegible] ha-
[illegible] fit [illegible] quam est causa generandi la-
pides in renibus. Nichil enim est materia lapidis
nisi grossa copia humorum [illegible] cum
calore lenitum quod [illegible] in caseo invenimus. Caseus
ergo talis [illegible] est quia non est bonus ad
nutrimentum neque ad bonum sanguinem generandum neque
ad ventrem humectandum. Caseus igitur inter novum
et vetus mediocris sit laudabilis et illaudabilis
secundum alteram extremitatem vicinitatem.

Volatilia sunt valde levia et subtilia omnibus
animalibus ambulantibus. Inter tamen sunt nutribilia.
Sed pluraque magis domestica sunt humida et teneriora
[illegible]. Sunt etiam facilia digestu [illegible] ra-
ritatem [illegible] et per similiter [illegible] et sui
acris siccitate. Nota ergo comeditur [illegible]
Sed tamen domestica plus nutriunt. Sunt etiam tempe-
rata et laudabilem generant sanguinem per sui humi-
ditatis [illegible] temperie. Plures domestica tempore
[illegible] meliora sunt comedentibus in [illegible]
per sui motum et quia [illegible] sustinent [illegible] sunt na-
ture sufficere. Refert ceteris volatilibus [illegible]
est subtilior pullus [illegible] et pullus galline.
Post hec perdix, fasianus et gallina. Reliquis
vero avibus duriores et grossiores sunt grues et
pavones. Unde non oportet eos in estate manducare
nisi mortui una die manserint. In hyeme non

pregnum aut si fuerint duobus vel tribus maneant
diebus sic quod madurentur ut caro eorum fiat
tenera. Humidior carnis est anser ardea anas
sturnus et pulli columbini proprie si sint in ca-
sa nutriti. ideo sunt grossi et duri ad digeren-
dum maxime si pascuntur in paludibus lacubus
et siluis locis. Hoc testatur sui odoris saporisque
horribilitas. pulli tamen columbini sunt meliores.
Preterea anas anser et sturnus et similia stomachum
nocivum grauant enim et putrefaciunt eum propter
superfluitatem sui que odoris horribili-
tate. Sed tamen eorum ale sunt digestibiliores illis. neque
faciles sunt ad digerendum longe contra corruptionem
propter sui laboris motus quam nimietatem. propter hoc igitur
nil ex hiis est comedendum preter alas et collum.
Collum enim multotiens est in motu et in labore. ergo
subtilius est grauium carnis odore et sapore. Cum etiam
volatilia non habent talia membra ut alas et collum.
Aues autem terrestria et sicca incolentes loca me-
liores sunt in paludibus et lacubus habitantibus. O-
mnibus vero auibus aquosa habitantibus loca ama-
tes sunt deteriores. Preterea turtures omnibus sunt
sicciores quare non oportet eas comedi nisi cum iuue-
nes fuerint et madurentur incerto die quo
occise fuerint. taliter enim comeste laudabilem
generant sanguinem mediocrem inter grossum
et subtilem. Calidiores quidem omnibus auibus
sunt passeres. alie quam sicce aues. ergo sunt
stiptici et sanguinis incensi sui generatiui

Pulli gallinacei leuiores

Pulli gallinacei leuiores sunt digestionis ceteris domesticis volatilibus
et laudabilem generant sanguinem et appetitum con-
fortant sunt et omnibus naturis conuenientes. qui si cum
aqua coquantur et cum aceto modico quam cinamomi
conferunt mitigationem caloris habentibus stomachum igneum
eos quasi ad temperata ducunt complexionem maxime ex
egritudine ad sanitatem. Et si cocti fuerint absque
aceto sunt meliores et utiliores ventrem vo-
lentibus leniendum lenia. Rursus si vero eorum cum
aceto vuarum agrestium succo vel malorum granatorum ~~citoniorum~~
acetosorum aut cum sumac
conferunt stomacho erit confortatiuum et coleram habenti-
bus solutionem subueniet. Debilitatis et febricitanti-
bus appetitum calidum esui datum res est suauis
odoris suauis quam saporis ingerens desiderium pro-
uocat. Albumen etiam dat nutrimentum. Lauda-
biliores tamen sunt pulli masculi carne incompletes et
in temperata pinguedine existentes. gallina vero
magis pullis est humida. propter hoc ad pullorum compara-
tionem est difficilis digestionis. tamen bene digesta plu-
rimum erit nutrimenti. Et si de sua simplex ius
effinatur. erit melior quam ab aqua quandam
humiditatem acquirit unde stomacho est confortatiua. multum

dans nutrimentum. Si autem cum aceto vuarum
agrestium aut cum succo malorum granatorum agrestium con-
diatur sic superius diximus erit contra coleram
complexionem. Galli vero iuuenes sunt duriores
et ad digerendum grossiores magis quam sint humidiores
quam gallina. Decrepiti autem uniuersaliter sunt meli-
ores carnis. teneriores tamen sunt digesti. Et si coquantur
in xv libris aque multum quam salis ibi intermiscentur et
super prunas quousque caro sint consumpta ponatur
deinde una nocte mane dimittatur. mane vero cale-
factum ius et esui datum fit optimum coleram passi-
onem habentibus. Caro enim eorum quandam habet visco-
sitatem que in dissolutione dissoluta fit res salubris
nimis. Porro si vetus gallus findatur omnia quam
eius viscera extra educantur et de semine cnici carta-
mi polipodii pro ... cum salinis (?) impleatur
et in xv libris aque coquatur donec caro consumpta fiet
utilissima medicina contra passionem habentibus. visco-
sos enim et fleumaticos purgabit humores. coleram etiam
complexionem habentibus subueniet et grossam ventositatem
stomaci expellit. dolorem eius mitigat. tremorem
et arthriticum dolorem mouet et valet contra productam
febrium prolixitatem

Pulli columbini calidi sunt et humide carnis,
quapropter grossum dant nutrimentum quod
testatur facilitas eorum ad volandum. sed volare incho-
antes amittunt illa humiditate (?) fit caro eorum
leuior et acceptabilior ad digerendum. Est etiam conue-
niens flegmaticis habentibus complexionem, iuuenibus vero colericis et ca-
lidis natura contrarios. Iuuenes autem volucres in iuuentute
insperates dure sunt digestionis. laudabile faciunt
nutrimentum ut patet nocumentum generans

De extremitatibus volatilium (?)

Testiculi et extremitates

Testiculi volatilium ... esse ad tanquam corporis appetitum
quod sunt viscera animalium ad eorum corporis comparationem.
Venter enim volatilium laudabilius est ad digerendum
durus sed si digeratur multum dat nutrimentum. Ce-
terum tamen ventribus. ventres anserum laudabiliores est
propter copiam humiditatis sui animalis. post hunc galli-
nacei simul et pennarum. Hii enim carnis sunt nu-
tribiliores et generiores. Ale vero minus frigide (?) vo-
latilium sunt aliis membris laudabiliores propter sui mo-
tus laborem quam nimietatem. exercitium enim est multum
dum motus superfluitatem humorum dissoluit. Unde
fit ala saporosior et digestibilior. Rursus inueni-
mus volatilium ale sunt meliores pluralibus propter for-
titudinem motus eorum. Pullorum tamen ale licet bene
nutriant parum tamen dant nutrimentum. Colla lau-
dabilia sunt nutrimenti propter nimium motum quem ha-
bent sic diximus de alis. Sed colla anserum et
galline meliora sunt collis omnium animalium. Omnia
volatilia castrata omnibus animalibus ambulantibus
sunt meliora vel utiliora. Ut tamen galli castrati

omnibus volatilibus generosiores. Laudabilia enim
dant nutrimentum et perfectum generant sangui-
nem. Cerebella eorum nihilominus cerebellis
ambulantium sunt meliora. Cerebella enim vo-
latilium moderate humiditatis et viscositatis sunt
cerebellis ambulantium. quia eorum corpora sicciora
videntur habere complexiones ad comparationem animalium
ambulantium. propter hoc ergo invenimus eorum cere-
bella parum esse humida ad illorum comparationem.
Sed laudabiliora omnibus cerebellis volatilium sunt
pullorum sturnorum perdicum gallinarum et
Ova hec sunt qualibus gallorum
volatilibus quod sanguis et sperma sunt am-
bulantibus animalibus. Sicut enim sanguis et sperma sunt
materia et nutrimentum animalium ambulantium. ita
ova sunt materia et nutrimentum volatilium. Ova enim
volatilium masculis supercubentibus hec duo in se re-
tinere videntur. spermam videlicet et nutrimentum. primum
velocius et melius sunt mutativa et confortativa. Velo-
citer mutantur propter suae substantiae subtilitatem seu quia
liquoris temperamentum. corpus vero sunt confortativa
quia quanto plus calor naturalis in eis operatur tan-
to magis indurantur sicut videmus in exterio-
ribus fieri. Quanto enim plus calor ignis in eis
operatur tanto magis indurata incipiunt. nutrimen-
tum dant melius. cum tota eorum substantia sit mu-
tata in corpus omnino assimilatur per suam naturam humidae
naturae unitate maxime eorum vitella. quia in
calore et humiditate sunt temperata magis videntur
esse humana quam alba. Sed tamen si assentur ab igne
calore suscepto et siccitate unde sunt desicca-
tiva minus quia caloris refrigerativa. Sed si non aqua
sunt elixa humiditatem sumunt. propterea sunt minus
desiccativa magis quam caloris mitigativa. Albu-
men autem eorum albuminum frigidum et constipativum per-
tinet. Unde est durum ad digerendum tardum ad e-
gerendum. Postea ova inter se multis modis dis-
pariantur. Quaedam per animalium est naturas et alias eo-
rum etatibus. Secundo propter longinquitatem vel propter
propinquitatem temporis ovorum in aere manen-
tium. Tertio est propter artificium coctionis eorum, quia ce-
tus si plus quam oportet vel minus coquuntur. Diversitas
autem naturarum ac etatum animalium multiplex est. quia
si ova fuerint de [illegible] animalibus bene carno-
sis et iuvenilibus multo plus ceteris sunt lauda-
biliora maxime si masculi sint supercubentia
contra vero contrario. Propterea perdicum et galli-
narum ceteris sunt laudabiliora. sunt enim esse
propter quietem qua habent. Ova si fuerint iuvenes
et masculos habuerint multo plus erunt lau-
dande. Qualia enim masculis supercubentia
calorem habent vehementiorem. quia ardor eorum aug-
mentat [illegible]. unde sunt facilia ad digerendum. per hoc

hec anserum ova sunt humiditatem copiam habentia et
licet sint [illegible] dura quam ad digerendum. tamen si ca-
lor eorum erit fortis ita ut bene digerantur erunt su-
perioribus nutribiliora magis quam confortativa. Peiora
istis ova strutii sunt. Sunt enim gravis odoris. ideo
sunt dura gravia quam digestioni. Pessima vero omnium
sunt pavonis ova propter odorem sive carnis sive
horribilitatem unde sunt indigestibilia. humane quia
naturae contraria quam [illegible]. Sed calidiora ceteris
et ardentiorem sanguinem generantia sunt ova passe-
rum. post columbarum. minorem tamen habent calo-
rem et siccitatem. Diversitas vero ovorum ex tempore
in aere existendi triplex est. quia aut sunt recen-
tia aut vetusta. aut mediocria. Recentia vero
sunt laudabiliora. quia calor eorum naturalis fortior est.
Hoc testatur bonitas sui odoris sui quia saporis
acceptabilitas. propter hoc bene nutriunt et calorem con-
fortant naturalem. Vetusta vero pessima sunt. unde
corruptibile generant nutrimentum. Calor enim eorum
naturalis est defectus et ab aere alium suscipit. ideo quia
malorum humorum putredinem tunc subeunt. et
quanto sunt vetustiora tanto sunt deteriora. Unde Galienus
Nulla invenit inventa ova duro habere nisi quae
fuerint vetustiora. quia calor eorum naturalis est perditus
habent quam aliud acuitatem ab aere susceptam. fa-
ciente in eis ebullitionem atque putredinem. Sed si
reprehendunt nos sophistae dicentes. Si ova nihil
minus habeant nisi ea que sunt vetusta. cur dixi-
sti ova gallinae et perdicis omnibus esse meli-
ora. praecipue si masculos habuerint. Quibus respon-
dendum est falsa oppositione proponi. In superioribus
enim diximus ova esse secundum suorum animalium cen-
tra. Unde non laudabilis animalis ova sunt
laudabilia. illaudabilis vero illaudabilia. sicut in-
veniatur quam diximus non est contrarium. Sed animalis
idoneo omnibus quae praemittit animalibus. ergo si ova ani-
malium laudabilium fuerint vetusta. erunt illaudabilia.
Ova vero sunt ex illaudabilibus erunt pessima. Non-
ne vides quia in una cerima invenitur galli de-
[illegible] obedientes et galli inobedientes. Utrique vero
sunt in uno genere et in una cerima et non diffe-
runt inter se nisi in virtute et puritate. et non
est mirum ut aliqui copiam dant nutrimenti lau-
dabilis per puritatem. Donans illaudabilis. In-
venimus enim quidam parvam nutrientia illau-
dabilia esse et laudabilia multum quam nutrientia
esse laudabilia et illaudabilia. et tamen sunt unius
generis et unius animalis. scilicet lactentia vitulina
et camelina. quia vitulina multum nutriunt et
sunt laudabilia. camelina vero multum dat nu-
trimentum sed tamen illaudabilia. Sunt ergo in nutri-
mento concordia. in substantia vero contraria. quia
illa sunt laudabilia. illa vero illaudabilia. sunt

Item duas preparationes ovi sibi dissimiles invenio
una scilicet ad digerendum facilior et alia durior. Hec
ova in aqua elixa et mediocriter cocta facil-
lima sunt digestioni. Si non coquitur quousque indu-
ruerit tarda sunt digestioni. Sunt igitur specialiter si-
milia in coctione non dissimilia

Quesitum ovorum secundum artificium
multiplex est. Sunt enim quedam assa in cinere
vel in carbonibus. Sunt et quedam in aqua elixa
aliaque in patella cum oleo frixa. Sunt et que-
dam in aqua et oleo et sale cum condimentis sunt co-
cta prope cinnamo et pluribus cocta. Sunt et alia cum
carne et herbis instellata. Assa sunt grossa et
duriora ad digerendum elixatis quia calorem et
siccitatem ab igne susceperunt frigiditate etiam ac
aeris coniunctate. Elixa in aqua in sua natu-
ra custodiuntur humiditate et cum aque humectatione
sunt quia aeris coniunctate amittunt. Unde ceteris
ovorum preparationibus sunt laudabiliora propter
si mediocriter cocta fuerint. Frixa vero ceteris grossi-
ora et deteriora sunt cita quia in frigiditatem et co-
lericos humores ac putredinem convertibilia, que causa
sunt cum fastidii et abhominationis quia quasi in pu-
tredinem eadem [illegible]
misto inveniunt putrefaciunt. Que vero coquuntur
in oleo et aqua et condimentis sunt laudabilia
facilis digestionis [illegible] augmentativa et
spermatis multiplicativa maxime si cum carne
crassa fuerint cocta et calidis et odoriferis
condimentis sicut prope cinnamo et pluribus

Diximus in prima parte *(margin: de piscibus)*
regimus libri [illegible] disputatorum piscium
sui quia generis diversitate et natura. Volumus ac
in hoc loco compendia superioris disputationis
repetere ut facile cordibus legentium hec dispu-
tatio fundetur. neque contentantur ad superiorem
particulam nisi cum certa [illegible] volunt [illegible] aut
[illegible] facere. Diximus ergo naturam piscium
esse frigidam et humidam flegmatis generativam [illegible]
tem [illegible] et sicut [illegible] humidis et maculentis
maxime in estivo tempore et calida regione [illegible]
nientes non frigidis [illegible] quia nata et co-
[illegible] et arenosis maxime quibus molles
[illegible] fuerint et ad hyemale tempus venerint
vel frigidam regionem habitaverint. Natura enim
corpus eorum infrigidant et humectant [illegible]
bus [illegible] cor-
[illegible] et [illegible] augmentant [illegible] diver-
[illegible] modis generaliter. Sunt enim ma-
rini qui non nascuntur nisi in pelago maris. Sunt
et fluminei non nascentes nisi in flumine et
dulcibus aquis. Sunt et qui nascuntur in utro-
que. Nascentes quidem in pelago maris duplices sunt.

Sunt enim quidam ascendentes a mari ad dulces
aquas et delectantur in eis. Sunt salsas aquas
fugientes dulces et in eis non delectantes. Qui
autem nascuntur in aquis dulcibus salsas odio
habent unde non ad eas tendunt nisi cum prohibeantur
depositi impetu fluentis aque. Qui non in u-
troque [illegible] aquis sunt duobus modis. Aut de
dulcibus in salsas vadunt aquas vel econtra. Sed plu-
res inveniuntur a salsis in dulces ascendentes quam
a dulcibus in salsas propter delectationem dulcedinis
aque quos pessimos discernimus. Nam in ma-
ri nascentes spinas habent [illegible] duras et grossas
per similitudinem aque maris in qua nati fuerunt.
Qui non nati sunt in flumine subtiliores habent
spinas [illegible] et molles per mollitiem [illegible]
aque in qua nati sunt [illegible] spinarum sunt
ut sustentent mollitiem eorum quia tenuitatem. Et si
obiciat nobis sophista et dixerit quod spine eorum
non fuerunt grosse ut melius regerentur in
[illegible] teneritate, respondemus humiditas aque
eorum quia tenuitas repugnat ne ut necat duras
et grossas crearet spinas. Ideo natura multiplica-
vit per totum corpus spinas ut quod debet su-
stentare cum spinarum duritie et grossitie cum
eorum multitudine hec posset supplere. Marini
vero sunt duplices. Quidam enim nascuntur in pe-
lago et in altis locis. Sunt et alii in ripa
et planis aquis nati. Qui vero creati sunt
in pelago aut petrosis et arenosis locis
habitant aut lutosis aut mollibus. Qui vero
nati sunt in ripa et [illegible] puritate aque
habitantibus aut in lutosis et mollissimis na-
scuntur dulcibus aquis vicinantibus. Vel sunt
nascentes in arenosis et petrosis locis ab a-
quis dulcibus longe remotis. Qui non adeo
sunt puri [illegible] qui in arenosis locis et petro-
sis pelagi morantur propter putredinem et sor-
dicem terre. Sunt ergo subtiliores et lauda-
biliores omnibus piscibus marinis et ad di-
gerendum faciliores et ad generandum sanguinem
laudabiliores. Qui nati sunt in pelago et
habitant petrosa loca et arenosa sunt boni [illegible]
a stomacho et intestinis tarde exeunt per sue visco-
sitatis parvitate quod testatur sue pinguedinis
indigentia sive quia [illegible] habilitas. Sunt ergo
humanis corporibus convenientes. Omnis enim [illegible]
quanto [illegible] tanto delectabilior et corporibus
humanis convenientior. Et quanto longior a [illegible]
tate tanto minus delectabilis et minus conveniens
humanis natura. Propter hoc ergo horum piscium species
laudabilior est et digestibilior magis quam omni-
bus ad regendam humanam complexionem utilis
quod fit propter eorum temperamentum. Non enim sunt

subtiles aquosi nec terrestres nec grossi. Sed alti-
tudinem habent humiditatis propter humiditatem naturalem eius
ordinatam. Post hos sunt quidam aliquid bonitatis
habentes qui lutosa et mollia loca sunt incolentes
dulcibus aquis vicinantes. non tamen adeo sunt puri
ceu qui in arenosis et petrosis locis habitant
pelagi propter putredinem et sordinem terre. Tercio loco
sunt qui in arenosis et petrosis locis ripe habi-
tant. peyores ceteris qui habitant ripam maris
et lutosa et mollia loca precipue si fluvia seu pa-
ludes circa vicine fuerint

Pisces autem dulcium aquarum ubique sunt
grossiores et viscosiores tardiores quoque ad di-
gerendum et facilius a stomacho egrediuntur quam marini
sed tamen sunt nutribiliores. Sunt etiam duobus modis
quidam enim generantur in fluvio, quidam in palu-
dibus et lacubus. Preterea fluminei sunt meliores marinis
Sunt enim qui in magno fluvio crescunt clarissimi
super petras et arenas nimis impetuose fluen-
te. Clarissimum enim est per longinquitatem sor-
dium civitatis. Sunt et qui nascuntur in parvis
flumine debiles currente super lutum et putredinem
propter civitatis immundiciam sibi vicinatam. Pisces
autem lacuales sunt diversi. Sunt enim quidam in qui-
busdam lacubus nascentes ab impetu maris ingre-
dientibus et ad alia fluvia ab eis intrant. Sunt
et alii qui in lacubus creantur longe a mari seu remo-
tis fluminibus tamen in eis demorantur. Sunt et alii nec
ipsi in mare nec fluvia in eis sunt ingredientia. Unde
tamen pisces dulcium aquarum hii sunt meliores qui
magna inhabitant flumina impetuose fluentia
quorum fundus est lapideus et longinqua sunt a ci-
vitatum sordine. quia fortitudine cursus aque com-
mittuntur pisces super lapides unde tenero eorum
teneritati fit quoque causa digestionis et ab eis visco-
sitas et adversa gravitas expellitur. precipue si
non sit altitudo aquarum ut pisces terre
sint propinqui. quia ex tanta paucitate invenerunt
aque tanto a terra frequencius percuciuntur
et ob aque claritatem omni horribilitate
odoris carebunt. Ideo quoque sunt qui pisces petro-
sa loca pelagi inhabitantes. Pisces autem par-
vi fluminis debilis super loca lutosa currentis
et civitatis sordicie vicinatis sunt viscosiores
et horribiles habent odores colore et graviores ad di-
gerendum et deteriores sunt saporis unde dant malum
nutrimentum quia debilitas cursus aque quie-
tos reddit pisces. claudit quoque in eorum corporibus
compositos halitus qui fit causa viscositatis et hor-
ribilis odoris diffusio quam digestionis. Pisces
vero lacuales ceteris sunt peyores. grossiores enim
sunt odore et graviter digeruntur et maxime si la-
cus sunt a mari et fluminibus. habent enim requiem nec

flumen intrat in eos ut eorum putredinem lavet
unde piscium humores augmentantur. eorum pori clau-
duntur. quod sic confirmatur. quia in aquas exercitato
to in putredinem convertuntur. eorum enim viscositatis
multitudo claudit poros et suffocat et extinguit
calorem intrinsecum locatum

Diximus autem in prima huius libri particula huius
piscium disputacionis. fuit enim lacus quidam
Constantiense (?) situs cuius longitudo erat et ambitu
... latitudo ... cuius quoque sordicies per XII die-
rum spacio purgabatur. namque XXX. quia pu-
trificacionem per duos annos sicut dominus perierat enim
multis temporibus intervallo illorum unde multis fu-
erat vermis repletus sordine etiam et putredine
tandem per solitum foramen mundificato in-
venerunt ibi multa piscium genera qui adeo erant
crassi et viscosi et lubricati ut in manibus nulla-
tenus possent teneri. mox etiam ut a lacu eiciebantur
moriebantur. quorum viscositas et lubricitas
fuerat ex putredine et sordine illius lacus
unde porci comedebant. nullus potuit mandu-
care propter putredinem et horribilitatem odoris et sa-
poris eorum. Omnibus itaque piscibus meliores
sunt qui habitant in lacubus a mari remotis quos
per flumina intravit. quia per tum lavatur fluminis
aqua. Item meliores sunt lacus mare ingre-
dientes et flumina eos intrantia. Sunt enim pisces ea-
rum viciniam in bonitate piscibus qui flumina habi-
tantibus et mutant genera. Unde ipse. Pisces inquit
marini ubi minore ceteris habent humiditatem et visco-
sitatem. Post hos sunt pisces magni fluminis forti-
ter fluentis et pisces lacuum mare intrancium. De-
teriores ceteris sunt qui in lacubus habitant a mari
et flumine remotis sunt enim viscosiores et omnibus in-
digestibiliores. Rursus est unum genus piscium mare
et flumina et lacus habitancium. Sed marini sunt me-
liores et laudabiliores. Utrique tamen laudabiles. Alia
itaque piscium diversitas est. que quinque modis est.
Prima videlicet est generis varietas, eorum
quoque corporis inequalitas, secunda est ciborum diver-
sa, tercia est ventorum distancia, quarta
eorum naturalis a ventis diversarum impetuositas
quinta arteriorum qualitatis inaduncitur est dissi-
militudo

Diversitas vero complexionis piscium eorumque
compositionis est difformis. Habent enim qui-
dam habentes squamas. alii vero minime.
Squama vero aut est grossa dura multa
et est subtilis mollis et parva. Sed pisces
squamosi habentes squamas non habentibus sunt
meliores. Squama enim signat humoris pre-
varitate et aquositatis indigenciam. quia natura
superfluitatem humorum ab interioribus ad exteriora expellit.

ad intuendas squamas. Secundum aliud vero
tertium digitum exterioribus invadunt inferius conve-
re sunt convenientia ad nutrimentum carnis pisc-
ium et silvam. Unde pisces squamas habentes grossas
et duras meliores sunt habentibus molles et subtiles.
Squamarum enim grossiores humiditatem tenuit paucita-
tate. Econtrario vero habentes superfluam copiam humidi-
tatis et per hoc testificatur quod grossities squamarum
piscium marinorum maior est piscium fluvialium.
Squama vero dorsi dorsi maior est squamis ven-
tris. Dorsum enim siccius est ventre.

Diversitas autem ciborum pisces nutri-
entium est multiformis. Sunt enim quidam
retinentes olera pascentes vel radices aut grana
que omnia sunt bona. Unde bonum dant nutrime-
ntum. Sed quod illorum piscium genus ad comedendum
vile. Econtrario sunt contraria pascentes. Sunt enim
pisces lutum et immunditias edentes ideo quod eorum
pinguedines sunt male habentes saporem et horribilem
odorem digestioni male obedientes.

Diversitas piscium propter ventos est
multimoda. Pisces enim in plaga septe-
ntrionali et orientali habitantes si sufflati fu-
erint septentrionali et orientali vento erunt me-
liores illis quos occidentalis et meridianus perflat. Quoniam
orientalis et septentrionalis sicciores sunt.
Unde sunt eorum grossam expellentes et dissolventes
humiditatem atque ascendentem siccitatem. Me-
ridianus et occidentalis humidiores sunt. Ideo
sunt eorum firmiore grossitate a terra salientis
et claudunt poros corporis eorum. Similiter
et pisces fluminum a ventis perflatorum melio-
res sunt piscibus fluminum sine vento ma-
nentium quod impetu et fortitudine ventorum mo-
ventibus flumen commovetur et aqua. Quando quod
aqua movetur et necessario pisces moventur
et admirare se collidentes et perfricantes. Quoniam su-
perfluitates humidorum ab eis expellunt et fiunt quod
teneriores et viscositates et odores saporesque quod
horribilitas quas habuerunt ab eis exclu-
duntur. Quasi venti pulverem clarissimum pre-
stant et sicut melius est quod sit turbidus
et humidus. Diversitas vero piscium per artificio-
rum decoctionis multifaria dividitur. Sunt enim
assi comeduntur aut cum oleo frixi aut cocti
cum aqua et oleo et condimentis vel sola aqua
elixi. Assi quidem et frixi meliores quod sunt
siccitatis et viscositatis et humiditatis unde non
sunt ventrem humefacientes. Sunt tamen duriores
ad digerendum nisi potestatem comitantes. Assi
tamen frixis laudabiliores quod frixi quamdam
habent viscositatem propter oleum. Pisces autem cum
oleo et aqua et porris et aceto et similibus [illegible]

sunt ceteris digestibiliores et ventris solutivi.
Cum aceto vero cocti erunt refrigerativi. Communiter tamen
[illegible] Cum vero cum aqua salsa elixantur
sunt omnibus laudabiliores quoniam eorum viscosita-
tem aqua in qua cocti fuerint abstulit. Propterea
si madentur cum oleo [illegible] mixta apio
ruta carvi pipere et similibus.

Cancros et omnes pisces corticibus inhabitan-
tes G. testatur esse solubiles propter salsita-
tem eorum quod acumine. Propterea sunt stomacho nocivi ma-
xime sine nervositate.

Physici videntur esse concordati maxime
Ypo. et G. quod aqua sit composita in prima
compositione de duabus simplicibus qualitatibus
scilicet frigiditate et humiditate naturaliter. Propterea nullum dat
nutrimentum corporibus humanis nec augmentum
nisi composita cum illis. Sunt hec composita
de commixtione quatuor elementorum. Aqua enim quod
frigida est et humida naturaliter et [illegible] ad aliarum
rerum comparationem [illegible] nullum dat nutrime-
ntum calidi sicce quod contrarium quod est contraria et re-
pugnat omnibus calidis et siccis naturaliter. Quod non
ita sit nutrimentum est ut nihil in eis operetur non
sic operatur contrarium in contrario. Contrarietas cum-
libet contrariorum non est rei sibi [illegible] augmentativa
vel nutritiva sed repugnativa et destructiva
sicut videmus aqua igni resistere et albedinem
nigredini. Aqua enim ignem extinguit. Ignis
vero aquam calefacit. Similiter albedo vult de-
struere nigrum et nigredo vult album reddere
nigrum. Non enim conveniunt sed ponunt inimi-
citiam unum destruit alterum. Ideo
quod est aqua nullum dat augmentum vel nutri-
mentum humanis corporibus. Propterea dicimus aquam
esse simplicem et corpora nostra composita. Et simplex
non operatur in composito sed compositum in
composito. Simplex enim a composito dissimile
est. Compositum autem composito simile. Compositum
autem suum simile nutrire facit, simplex autem
econtrario facit id decrescere. Nutrimentum enim
nihil aliud est nisi cibi assimilatio in cor-
poribus [illegible] quod simile est potestati sibi.
Aqua enim non nutribilis est quod nec potestative
nec actualiter est simplex calori et siccitati corporis
nostri. Et si reprehenderint nos sophiste dicentes
Si aqua est sic ut dixisti quare necessitas fuit
ut aqua decreet nature. Liquet enim aliqua
nullo posse regi nisi carissime absque
aqua. Quibus respondendum est: aque necessitas
fit duobus modis. Uno quod deportat cibum
per totum corpus cum sui subtilitate et liquore.
Dissolvit autem et attenuat cibum ut possit
venas penetrare et totius corporis vias

Frigidus quia cum frigiditate sua et humiditate refrigerant et extinguunt caloris extranei acumina et similiter ab eo quantitatem mitigant propter continuitatem quam ut quia lenit et dissolvit firmiter [illegible] acuminata tamen confortat naturam in manendo sua. Sed tamen si invenerit forte caloris quantitatem adeo ut nequeat ei repugnare mutatur paciendo in ipsum sicut videmus in exterioribus aquam in igne infusam. Mutatur enim in igneam naturam per suam subtilitatem et levitatem unde ignis confortatur et augmentatur. Oportet ergo ut provideamus ut si hec infirmis tribuatur ingeniemur ei illam si volumus inspissemus eam grossitudine et eam quantitatem que sit in predicto tempore apposita ut psillium prius lotus et similia ut fiat grossior et durior neque calori obediat extraneo sed per eam calor extinguatur et sitis ab eo quantitas mitigetur.

De aq. laudab.

Laudabilis aqua duo in se continet. Unum est ex sui essentia, aliud sui nature origo. Ex sui essentia est claritas nitiditas nullum habens calorem nec saporem nec odorem nec colorem nec fetorem quia calor sapor et odor signum sunt impuritatis commixtionis ab alteratione nec oportet in corporibus fiat compositione de humiditate et siccitate. Non ergo debet habere calorem saporem neque odorem. Et si hec habeat signum est aliam rem in ea esse commixtam. Si vero habuerit colorem necesse est ut sit albus clarissimus et nitidus. Habet enim demonstrare aquam cum clarissimo et tenuissimo aere esse commixtam. Si vero habeat saporem necesse est ut sit acceptabilis conveniens et facilis sensui. Et si odorem habeat necesse est ut sit odorifera omni carens putrore et quantitate. Quecumque enim aqua talis est veneranda erit penetrativa et ciborum portativa et nullam agit ventositatem rugitum vel [illegible]. Origo sui nature necesse est sit ad orientem aut [illegible] septentrionali [illegible] plage ut septentrionales et venti eam perflent. Fluxus quoque eius necesse est ut sit fortis et velox currens super lapides puros et arenas clarissimas et nitidissimas nullas habentes immunditias aut currens super rectam lapidum [illegible] quoque munda. Color eius si rubeus sit aut niger [illegible] aqua subtilis est et levis que posita ad ignem seu ad solem citissime calefit. Calefacta vero si ad aerem ponatur velociter refrigeratur quia citissime eius mutatur de qualitate in qualitatem sive signum levitatis nec ostendit illam nichil terrestre habere. Ex omnibus aquis pluvialis est clarior quia virtute ab aeris similitudine reddit munda tamen si fuit ab omni putredine et ponatur in aqua cisterna optime lota. Talis enim aqua magis ceteris est humida et quandoque hoc suspicatur. Sed neque noceret stomacho sed potius eum confortat. Post hec aqua fluminis aqua magni longe a civitate remoti cuius liquor est clarissimus super arenas nitidissimas vel lapides currens. Melior tamen si fluit super lapides quam super arenas. Lapides enim illidunt aquam et eius grossitudinem attenuant. Que autem super cretas fluunt nitidas melior est quam pluvialis in cisterna longo moratus tempore. Omnis enim aqua moratus in cisterna malam suscipit quantitatem a fumositate terre. Post ea fontana est in quadam bonitate que fluunt ex parte orientis vel septentrionalis. Melior est etiam si ex oriente quam ex septentrione fluat sicut Ypocras et G. testatur. Plaga namque orientalis calida est et sicca quia ubi etiam omni mane oritur sol qui est causa aeris extenuandi et similiter mundificandi et consumendi in medio tempore. Subtilia dicit volentes aquas probare que sit gravis aut levis lineos accipiat pannos tenues et veteres eos quoque per medium dividat equaliter et madefaciat eos duabus aquis diversis. Deinde pannos equaliter expressis uno loco suspendant eodem quoque tempore. Cum vero prius erit siccus de aqua in qua lotus fuerat sciat eam esse leviorem et teneriorem. Et si voluit claritatem et mundificationem aque propter calidos et invenerit ceteros quoque talias [illegible] habentes cum pulvere boli [illegible] et plus fiat. Humidas vero naturas habentes accipiat eam cum amigdalis amaris et [illegible] et aliam mixtam temperatam. Naturam humidis [illegible] cum amigdalis dulcibus et tritici farina. Et si necesse erat aqua potetur fetissima aut turbida oportet eam commisceri vino albo [illegible] clarissimo. Et si hec neglectum fuit cito in stomacho convertetur stomacique destructionem tribuunt. Et cum stomachus deficit malos humores recipit ad eum fluentes sicut videmus assidue ieiunium ferventes in virtute deficere stomacho cum ieiunio calefacto. Et si hec aqua cum supradicto mixta vino fiet tenuis et digesta et malos humores dissolvit ad stomachum venturos. Stomachum etiam confortat et adiuvat ad expellendum malos humores cum egestione. Porro aqua fetissima pluvialis [illegible] nervorum pectorum stomachi intestinorum percussiva et generat dolorem in ventre et stricturam in pectore et omnibus interioribus spiritus et receptivam in suis venis. Quam qui assuete bibit incidit in spasmum et inbecillitatem [illegible] paralisim et tetanum et epilensiam. Unde oportet ut predicto commisceatur vino ut dictum est. Similiter est et omnis naturalis vel accidentalis humidas naturas habentes caveant aquam. Et si aliud non possunt [illegible] cum aliquantulo mastix et coquatur illam quousque ad tertiam vel dimidiam redeat partem

Preterea debet omnis cavere aquam salsuginis vel intestinam lenitatem; talis enim aqua corpora calefacit et desiccat ventrem et adurit et constipat. Cuius enim actio in initio dissolvit humores grossos et purgat intestina, unde fit solutio ventris; in fine vero humectationem ventris constipat, eo quod resistit ne per secessum exeat. Fit ergo causa constipandi ventrem et adurit.

Nix est frigidior et minus aqua

Nichil enim aliud quam aqua per nimiam frigiditatem congelata, unde sui humiditas occultatur, frigiditas autem palam est. Propter quod omnibus corporibus nocet nervosis et debilibus et maxime senibus propter defectionem suorum membrorum. Provocat enim stomachum eorum et pectus et omnia viscera, generat in intestinis spasmus, angustiam, spasmum, paralysim, et hec omnia in senibus cito sunt apparentia. Pueris vero et iuvenibus non cito talia veniunt propter naturalem eorum calorem frigiditati aque repugnantem. Sed tamen si eam assueverint nocet eis, precipue nervis. Cum autem hoc incidunt passionem de qua nullo modo possunt evadere. Pro certo enim assuetantibus oportet remedium querere cum balneo et per frequentem sudationem cum [illegible] castoreo et anetho et similibus ungantur. Bibat fortissimum vinum vetus et clarissimum. Aqua similiter super nivem refrigerata melior est nive, minus quoque nociva est; etiam melior certis que ad aerem refrigerantur, quia non est nervis vel aliorum membrorum nociva sicut nix. Cum autem magis marina seu salsa multos exercitus(?) capiamus(?), naturam et ordinem eius aque teneamus. Que licet diverse qualitatis ab aquis dulcibus, tamen in essentia unum et idem videntur. Dicimus enim quod aqua marina nimis est salsa, mordens et pungens, propter quod ventrem solvit et flata grossa et viscosa mundificat. Nonnumquam etiam eam potui damus aut sola aut cum oximelle mixta aut cum forti vino et veteri aut cum dulci, et propter ventris plenitudinem offerimus. Iubemus esse calidissime ut solidet puritura(?) et asperitatem quam acumine aque marine fereat. Et licet gloriosissimus Ypocras in pronostico(?) noxomato(?) absolute dixisset eam non esse laxativam, unde tamen cum dixisse patet quia si quam minus esset laxativa et alio propter se constipativa. Sed enim in initio sue actionis naturaliter solvit et dimordet humores, propter quod intestina ut expellat humores quos digesserat. Postea vero non inveniens humores quos liquefaciat desiccat corporis humiditatem. Fit quoque causa constipationis. Antiqui vero preceperunt dari eius calefacere calidissime in fine egestionis ut humectet et solidet asperitatem quam acumine aque marine fereat. Valet etiam secundum medicinam exterioribus corporis, quia qui balneati sunt in ea poros eorum aperiri videtur, et aquam procerans(?) usque ab exterioribus ad interiora trahunt superfluitatem totius corporis ad exteriora. Morsus etiam scorpionis et aranee curat. Que etiam iuvat dolorem de flate in capite patientes et gravitatem auditus si fumus eius odorando sumatur. Quod similiter facit fumus aque cum sale super ignem posite. Et si clistere ex ea faciamus valebit contra sciaticam de flate grosso et viscoso generatam et inferiora intestinorum ab ulceribus lavat.

Vinum bonum dat nutrimentum corpori.

Potum sanitatem reddit et custodit. Et si accipiatur secundum quod oportet et quantum natura valebit sufferre, digestibilem confortat virtutem non solum in stomacho verum etiam secundam que est in epate. Quia procul dubio physici concordati sunt quod complexio et actione virtutis digestive confortatur absque naturalis caloris fortitudine. Neque ullus invenitur cibus et potus qui adeo sit naturalis caloris confortativus et augmentativus sicut vinum, propter familiaritatem conformem quam cum natura habet. Et quia est cum humanis corporibus et eius calor similis est naturali calori atque cito convertitur in naturalem calorem et mundissimum sanguinem. Et hoc probatur experimento [illegible] duo homines in natura similes facta et etate equales et uno tempore equaliter florentes, et uni detur vinum ad potandum, alii aqua detur ad bibendum: bibens aquam in virtute et digestione debilitatur, alter vero confortatur. Unde Rufus(?) [illegible] intuentes quantum vinum operatur: non solum confortat calorem naturalem verum etiam turbidum clarificat sanguinem et aditus totius corporis et maxime venarum aperit et mundificat. Epatis opilationem aufert. Tenebrosam fumositatem tristitie generativam a corpore expellit. Totius quoque corporis colorem [illegible] rubeum. Et non solum propria bonitas in corpore ostenditur sed in anima operatur. Facit enim illam obliviscere tristitiam et angustiam, dat quod sibi letitiam, confortat eam ad investigandum subtilem ac difficilem rem. Et quia tribuit pulchritudinem et audaciam, neque se ab ea sentire dolorem vel laborem dimittit. Palam enim est sensus et labores anime quia motus non nature pertinere, quia actio nature non est aliud nisi processus ministrorum ut operetur cum eis omnia, quod testatur hoc quod videtur in arboribus. Nam videmus eas naturaliter dare fructus et attrahere sibi nutrimentum et augmentari absque sensu et sine sensibili motu. Patet

ergo iuvamentum et corpori una comprehendere. Quod autem
ita sit notum est omnibus sit generis hominibus et cunctis
temporibus regionibus, tamen cum sumptum fuerit
secundum virtutem et consuetudinem bibentis et secundum quod natura
ferre poterit. Quia videmus adolescentes et pue-
ros contra vini quantitatem sustinere, iuvenes vero
et viros maiores. Decrepiti autem licet eis opti-
mum esse videatur ad confortanda corpora eorum et au-
gmentandum calorem eorum naturalem et excludendum
suorum humorum superfluitatem, nihilominus est iu-
venes tollant quantitatem vini propter confectionem
capitis eorum et suorum humorum mollitiem. Cetero
ergo vini non eodem operatur in senibus quam in iu-
venibus pueris adolescentibus. In senioribus
enim est secundum mediam, in iuvenibus vero secundum
nihil. Adolescentibus vero et pueris secundum album
et secundum medium. Senioribus vero secundum mediam
quia calor vini repugnat eorum frigiditati.
Iuvenibus est secundum album quia vini natura non
iuvenum similis est. Pueris vero et adolescentibus
secundum album et secundum medium, naturalis eorum calor
licet sufficit sit fortis nondum tamen est in perfectione
propter habundantiam humiditatis eorum. Per vini
naturalem calorem eorum dat augmentum et nutrimentum
et eorum desiccat humiditatem. Unde est eis secundum
mediam. Palam ergo est vinum esse bonum o-
mnibus hominibus si secundum quod oportet accipiatur. Quod
nullus physicorum in omnibus hominibus seu tem-
poribus laudat vel vituperat nisi secundum quantita-
tem qua bibitur vel commixtionem cum aqua que ad
eo quia si multum et parum fuerit conveniet in hy-
emali tempore et frigida regione. In estate vero ca-
lida quia regione in vini parvitas melius quia
mixtum nature congruet, corpora enim refrigerat
et humectat propter aquam que commixta est cum eo. Re-
pugnat enim aereo calori nec calida et sicca
sanat corpora et portat album cum sui subtilitate
ad tota corporis membra velociter. Sed quia an-
tiqui applauerunt vinum tinctum magnum et
tinctura necesse quia competere eam ducere generandum
rerum esse innaturalia. Vinum similiter reperitur
esse proprium calefacit enim corpora frigida infri-
gidat quia calida humectat sicca et humida
extinguit eius sanitatem calefacit et desiccando est
naturalis humectando et infrigidando accidentaliter. Ipsa
cum sui subtilitate et perforatione portat aquam ad
membra que nature est refrigerativa et humectativa. Auctoritates
enim sitis ab eo magis quam ab aqua extin-
guitur. Preterea si causa sitis sit calor et siccitas
in membris a stomacho remotis quia cum sui termi-
tate ducit aquam ad eadem membra unde humme-
ctante et refrigerative sitis quia extingui-
tur

De diversitate vini

Sed cum licet hec diximus de actione vini
adhuc tamen dicemus aliud diversum secundum sui
generis diversitatem. Diversitas enim vini generaliter
est triplex. Aut enim est recens unius videlicet anni
vel parumplus. Aut vetus, id est a quattuor annis usque ad
septem transiens annos. Aut mediocre, id est a duobus an-
nis usque ad quattuor. Recentis vero calor est in primo
gradu. Unde plenus fecunditatis et humiditatis, ideo vetus
est mutabilis. Malos enim generat humores inor-
dinata somnia et ventositatem stomachi et intestinorum.
Unde Galenus: Vinorum quodcumque recens fuerit non habent
vim ducendi per corpus album ut vinum precedendi
oppositum quia humidas humores et frigidas natas id est
tamen ventositatem enim inflationem fastidium quia
generat. Ideo quia si fuerit novitas vinum eligatur
clarissimum aquosum diu a torculari expressum.
Vetus autem vinum quod transit ad septem annos vel
plus calidum est et siccum in quarto gradu et habet quandam
acuitudinis. Huius vinum parum nutrit quia
cito caput ascendit et mentem perturbat propter
sue punctionis acuminem, maxime si multum
ex eo bibatur et parum aque ibi misceatur. Propter
hoc igitur caveat illud nervosos debiles habentes
et illi qui semper acutos habuerint, magnum
enim eis prestat nocumentum nisi tamen in suis corporibus
habeant humiditatem que resistat acumini vini.
Unde Galenus: Auctoritates magis est vinum vetus convenientius
his quorum vasis multitudo humorum crudo-
rum est acumulata. Vinum vero inter novum et vetus
mediocre est bonum ut pote temperatum secundum quod est
ab utraque extremitate novi scilicet et veteris remo-
tum. Inter mediocritate vinum consistens dura-
ta et siccum in secundo gradu. Per hanc igitur vinum eligatur.
Vetustissimum vero quod propriam perdidit saporem
et acuitudinem habet comparatur. Similiter tamen
ad vinum quod nuper a torculari exivit, quod
adhuc est indigestum et ab ebullitione non quievit
ut terrestria ad suum locum descenderent naturaliter
neque quod aereum est ad suum locum saliuit. Licet
ad superiora neque liquor eius clarissimus me-
diocre stans mediocris et lucidissimus apparet.
Sed tamen debemus intelligere quod vinum vetustissi-
mum augmentat calorem ultra temperamentum. No-
cet quia pellunt cerebri et mentem perturbat
nonnumquam etiam extinguit naturalem calorem ut
sue acuminis sua quia siccitate. Recens vero
vinum per sui humiditatis habundantiam et caloris
paucitatem propter ebullitionem sui quia turbiditatem
malos generat humores turbida somnia in-
ducit ventositatem et inflationem stomachi nocivam
et opilationem in urinalibus viis creat. Unde Galenus:
Debet magister vini diversitates intelligere. Quoniam
recens quod vicinum est torculari calidum est in primo gradu.

Vetus vero vii annos transiliens calidum est in iiii°
gradu. Mediocre quod est a duobus annis usque ad
iiii°r calidum est in ii° gradu. Quanto enim vinum habet co-
loris puritatem tanto levius replicatur, et quan-
to calidius tanto siccius. Vini igitur laudabilis
alia est diversitas que est quintupla. Una est color,
secunda sapor, tercia odor, quarta liquor, quinta
debilitas eius vel fortitudo. Color generaliter
dividitur secundum diversitatem. Duo enim colores sunt
simplices: unus albus, alter niger, et
duo ex hiis compositi, scilicet rubeus et aureus. Sunt
et alii colores inter hos duos et inter extremita-
tes, scilicet glaucus et roseus qui sunt inter rubeum
et album, et palmeus et subalbidus qui sunt inter
aureum et citrinum, que possumus intelligere sen-
sualiter et intellectualiter

De vino albo

Vinum enim de uvis factum albis in primordio
est album propter aquositatem et cruditatem et
defectionem sui caloris naturalis. Sed cum aliquantulum inve-
teraverit et unum annum transierit, calor eius confor-
tatur et ipsius humiditas minuitur, fitque co-
loris subalbidi. Et si plus inveteraverit ut du-
os transeat annos, multoplus calor eius augmen-
tatur suaque humiditas minuitur, fitque suus
color palmeus. Et si adhuc plus fiat vetus
et iiii°r annos transierit et suam digestionem com-
pleverit et naturalis calor in statum venerit, cit-
rinus fiet eius color. Similiter vinum de rube-
is uvis factum in inicio cum adhuc est crudum
et eius calor defectus colorem habet vicinum
albedini. Cumque vinum transierit annum et con-
fortatus calor eius quoque digestio et virtus fit ro-
sei coloris. Et si inveteraverit ut duos habeat
annos et compleatur sua digestio et virtus
caloris, ruffum vel confusum habet colorem.

De nigro vino

Quod si vinum fuerit de uvis
nigris, in inicio fuit nigerrimum, obscu-
rum et turbidum propter terrestrem partem ei domi-
nantem et defectionem sui caloris et digestionis.
Et si vinum transierit annum et confortatur calor
et digestio eius et descendunt feces ad suum locum
naturalem et incipit clarificari, fit mediocre
inter nigrum et rubeum. Et cum duos transie-
rit annos et calor eius fit confortatior suaque
complevit digestionem et descendit terrestre
ad inferiora, clarificatur et fit rubei coloris.
Palam ergo intelligimus vinum album et nigrum
esse minus calidum. Sed album magis quam
nigrum humiditati pertinet propter suam subtilitatem
et aquositatem sibi dominantem, et spissitate et
terrestreitate nigro dominantibus. Hec testantur
videtur nigri videlicet ponderositas, albique
insipiditas que in sapore videtur aque

vicinam. In vi°. Nullum inquit vinum invenitur
ponticum et grossum nisi nigrum et nigredini vici-
num. Similiter non invenimus vinum subtile vel a-
quosum nisi album et albedini vicinum. Propter hoc
album est subtilius minusque gravativum, suscipit
et est consumptum facile, cito digeritur et velocius re-
narum aperitivum et perforativum et urinam provo-
cat; tamen mutatum propter sui levitatem, unde
cito caput ascendit. Debile quoque facit ebri-
etatem citoque dissolvitur. Nigrum vero contra-
rium est isti, quia grossius et durius ad digerendum
et difficile ad penetrandum viam renarum et
urinam provocandam. Grossumque dat nutrimentum,
tamen tarde ad caput ascendit, sed cum ascenderit
fortem facit ebrietatem ad dissolvendum tar-
dam. Vina vero colores mediocres inter utram-
que extremitatem habentia quanto sunt ab utrisque
extremitatibus remota, albi videlicet et nigri,
tanto sunt calidiora. Econverso quanto illis extre-
mitatibus vicinantur tanto frigidiora esse intelli-
guntur. Propter hoc ruffum quod est de uvis nigris et
aureum quod est de albis sunt calidiora, et quia calor
eorum est in iiii° gradu, ab utrisque extre-
mitatibus satis remota stant quia in summa me-
diocritate. Rubeum vero est nigro in spissitate
et duricie vicinum; ideo mutabilius est om-
nibus excepto nigro; parum tamen provocat urinam
et tarde caput ascendit; quod si ascenderit
diuturnam facit ebrietatem dissolucioni difficilem.

Roseum vero de uvis · lima
rubeis factum et palmeum de albis sunt
vicina vinis albis in levitate et digestionis
facilitate et ad venas perforandas et ad urinam
provocandam. Subalbidum est inter palmeum et
album in levitate et digestionis facilitate. Sed
album ceteris est levius quia nil ab aqua differt
nisi in aliqua ponticitate. Unde non suffert a-
liquam commixtionem.

Palmeum vero melioris est saporis et odoris
quam cetera. Primum nasorum perforativum est pe-
ctoris et pulmonis cum siccitatibus mundificativum
tamen. Subalbidum non adeo est laudandum in hac
actione. Album vero et aquosum multam facit
mundificationem, propter hoc sepius datur febrici-
tantibus quia facile cum urina, fumo et sudore
egreditur. Ideo quia Ypocras iussit valetudinibus pe-
ctora mundificare subalbidum dare vinum; et
dulce vinum melius est in hac actione quam sub-
albidum, quamvis dulce ventrem humectat pectusque
mundificat, urinam tamen non provocat. Grossum
enim et durum ad aperiendum poros. Sed subal-
bidum aperit poros citoque venarum vias
perforat et ad vesicam veniens faciliter exit; ceteris

quod ad pluendum venam generatur est. Citrinum vero et glaucum et rufum quia sunt ab extremitatibus remota scilicet albo et nigro, ceteris sunt calidiora et tenuiora scilicet leviora facilius caput ascendentia et magis ceteris mentem perturbantia. Replent enim caput pinguedine fumo facile quia commovet ebrietatem sed tamen levissime dissolvitur cum ipso talis fit nasus a sophistis. Circa dixisti vinum citrinum et glaucum ceteris esse subtilia et leviora cum album videatur subtilius esse et sicut aqua. Quibus sic videtur. Primo multis enim locis hinc inde libri dictum est subtile esse modis pluribus aliquid. Nam quia aliquod dicitur esse subtile propter sue actionis velocitatem et fortitudinem sue penetrationis sicut piper cinamomum etc et similia. Hec enim in suis actionibus sunt fortissima. Nam subtiliat humores eorum quia mundificat facere. Est et alio modo subtile sicut res facillime passiva id est obedientia nature et virtuti digestive velut sunt laudabiles pisces ova mollia. Est et alia subtilitas in tenuo quadrimo [illegible] et nutrimentum laudabile sibi ceu panis bene coctus et mundus et storni et pulli gallinarum. Hec enim laudabilem generat sanguinem. Vinum quod album licet sit subtile propter sui liquoris tenuitatem sue quia digestionis facilitatem. Rufum vero glaucum et citrinum subtilia sunt in suarum actionum fortitudine. Feces humorum attenuantia et expellentia, sanguinem etiam mundificantia, clarum quia facientia quod plenius in loco suo dicturi sumus.

Diversitas vini propter saporem multiplex est. Generaliter tamen maior modus est enim dulce acerbum et quod abusive dicitur insipidum est et forte in sapore et odore. Sunt etiam inter eorum extremitates alia mediora de eorum saporibus composita. Sunt et occulta ad comprehendendum eorum nomina. Dulce causa est in iiii° contra sicut in primo alimentum tamen humiditati pertinet propter hoc est grossum et illaudabile in omni sua actione. Inf[illegible] et ventrem solvit quia in omni re dulci vis laxativa et relaxativa invenitur. Quod vinum si abundanter inveniat in corpore quod illius vini comitatur sit actioni et cohibetur ad exeundum calefacit et bullit ascendit quia ad superiorem partem stat et currit in collitos hinc sitim generat et ventositatem inflativam in superioribus partibus et lateri nocivam. Opilationem in epate et splene generat et lapidem in renibus creat, maxime si invenit hec membra talibus passionibus preparata aut digestivam virtutem debilem. Unde caveat illud quibus grossa et humida dominatur natura quia si assueverat eo proficit ydropicam inducit passionem. Quia cum sui viscositate et viscositate liquoris implet venas de grosso et turbido sanguine et in omni [illegible] te consertam accumulat ventositatem que est causa generandi opilationem. Unde si dulce inest vinum est non solum opilativum sed inflativum ventositatis generativum in epate videlicet et splene omnibus quia membris excepto pulmone. Cuius enim opilationem aperit. Causa: epar et splen opilantur et pulmonem constipatum aperiens fit propter vias eorum. Quia cum venit ad epar per largas venas et magnam viam scilicet venam que vocatur porta, stans quia ibi digeritur. Deinde ad subtilissimas veniens venas que sunt in sua gravitate non potest exire transire per angustas vias que ibi permanens opilationem facit et aquam creat secundum suam naturam. Pulmoni autem hic non similiter contingit quia primum venit per angustas vias et subtiles venas. Nunc ibi digeritur venit in pulmonis canales qui sunt largi et portat secundum rotunditatem suam habitum et pro vie largitate expellit cum sputo et screatu. Propter hoc vinum adiuvat pulmonem ad mundificandum et expellendum abscessus [illegible] eius quia dissolvit opilationem. Illud tamen caveat quibus generat sitim. Coleram enim in colore augmentat et humiditatem salive desiccat et ingrossat sicut quia [illegible] recta et cum canalibus pulmonis unde indiget ad exeundum. Huiusmodi etiam vinum dulce distinctum est sapore odore atque liquore. Sed tamen hoc vino perventum est dulcedo cum nigredine consistente et turbiditate. Unde si aliquid invenitur vinum dulcissimum quod non potest ingrossari et grossum et contrario a nigredine consistente et turbiditate removetur, tanto magis est dulce et minus habet saporem et ideo quia quandoque vinum dulce ruborem et claritatem pertinet et bibitur contrarium oportet et secundum quod nature sufficit fit generis egritudine [illegible] in quibus fuerat necessaria multitudo nutrimenti. Sed tamen eorum corpora quia sunt debilia omnem non possunt sustinere [illegible] facile est repleri potu quia cibo. Iterum non oportet cavere vinum quibus grossitudo [illegible] sit magis si vinum pertinet ruborem et claritatem. Sed tamen qui paciuntur in visceribus defectum epatis videlicet splene renibus et [illegible] corpora ydropisi sunt apparata ab omni genere vini dulcis sunt cohibendi. Contrarium vero vinum quod acerbum dicitur durius est et gravius tardius quia digeritur venas quia difficilius [illegible] aperit penetrat quia dulce calidius est et acceptabiliorem habet saporem. Ponticum vero scilicet acerbum videtur esse [illegible] appetitum huius saporem. Unde difficile est ad penetrandum

venas · neque urinam neque egestionem aut sudorem provocat · non ergo bonum sanguinem generat ventrem tamen et intestina confortat · stringit igitur egestionem de sua consuetudine natam · maxime si per vicium caloris fiat · cuius signum est rasura intestinorum. Unde dyascorides: Vinum inspissatum acerbum diureticum est. Et nescimus qua intentione hic dixit · quod tamen per possibilitatem intellige · quia si parum fuerit ponticum clarum et subtilissimum in substantia multum commixtum fit possibile quod dixit. Unde G. Vinum ponticum si subtilis est liquoris et clarum multum quia commixtum non est nocumentum pectori et capiti · suo calore extinguit et urinam provocat. Vinum autem insipidum melius pontico · quia temperatum est ad comparationem pontici. Unde conveniunt calidas habentibus complexiones maxime suo · parum tamen nutrit · cito quia per urinam exit. Vinum quidem fortissimum ceteris est calidius et fortioris caloris · cito quia ad caput ascendit ac ebullire et fervescere facit corporis humores. Unde fumus caput ascendens nocet cerebro · mentem quia perimit. Non est ergo conveniens illud quibus natura calida dominatur nisi multum fuerit commixtum. Et si commixtum fuerit convenit senibus et ut decet accipiatur secundum quod convenit etatibus temporibus regionibus consuetudini laudatur · quia grossos dissolvit humores vias penetrat de putredine mundificat et sanguinem clarificat. Senibus autem et quibus etatem eorum vicinantur propter radicalem superfluitates in eorum corporibus fit frigora. Vinum optimum maxime si purum fuerit vinum · quia eorum calorem confortat · reumata quemadmodum dissolvit humorum [illegible] conveniunt quibus collecti fuerint et cardi grossi quia humores.

Diversitas vero vini propter liquorem triplex est. Aut enim est subtile aquosum · aut terrestre grossum · aut mediocre. Vinum autem subtile aquosum secundum virtutem vel albedine et claritate verificabile est in suo · cito enim digeritur et venas perforat urinam quia provocat. Febres utile est febricitantibus quia non fortiter calefacit · neque mentem perimit nullum etiam cerebro vel nervis infert nocumentum. Si non fuerit mixtum · erit melius maxime ad extinguendam sitim. Vinum vero terrestre et grossum oppositum est subtili aquoso. Unde quia grosse est plus ceteris suo modo generat durum est enim ad digestionem faciendam et difficile ad perforandas venas · urinam non provocat · tarde quia ad caput ascendit propter sui fumi grossitatem et grossitiem · ideo non facit ebrietatem quam tamen si fecerit non cito dissolvitur.

Diversitas vini propter odorem triplex est aut dividitur. Aut enim est odoriferum · cito sensum perforans et odorabilem pellicule cerebri stantem quod fit per suam levitatem · et quia est aereum et est et vinum melius odoris pro grossitate sua quia quantitate. Aereum est inter subtile et grossum leve et grave mediocre · quoddam horribile habet saporem et odorem semper corruptionis ablatum. Vinum odoriferum sive liquorem signat esse subtile et temperatum · omni quia sordicie mundificatum penitus quam digestum. Unde clarum sanguinem generat et laudabilem et mundum. Cordis ergo est confortativum animam quia letificat · tristiciam et angustiam expellit cum mundificat sanguinem a sordicie in corde consistente · expulsa quia sanguinis sordicie fumus grossus turbidus obscurus spiritus naturalis caloris lumen obscurans expellitur. Unde fit calidum · propter hoc ergo huiusmodi vinum omnibus etatibus et complexionibus convenientibus si accipiatur ut oportet et quod a natura sustinetur. Unde ysaac: Vinum magis odoriferum subtilius levius et digestibilius et ceteris est melius ac nobilius · quia significat naturam suam complevisse actionem · et omne contrarium ab eo esse ablatum · unde urinam provocat · cito quia caput ascendit et facillime ab eo inebriatur quis · cito tamen exinde liberatur. Vinum vero quod nullius odoris est venit sive proprietas grossitate quantitate et indigestibilitate ideo illaudabilis est nutrimenti · propter hoc ergo non mundificat · nec sanguinem clarificat neque confortat cor vel creat leticiam. Grossos etiam augmentat humores et fumum turbidum generat et obscurum quia fit causa tristicie. Sed tamen propter suam quantitatem et grossitatem non cito caput ascendit · et non cito ebrietatem generat. Et si fecerit dure tarde quia dissolvitur. Vinum inter subtile et grossum mediocre · cuius odor est mediocris fit actio et passio eius secundum quod est propinquum vel remotum ab eorum extremitatibus. Si enim remotum fuerit a bonitate · malum erit. Si vero a malignitate bonum erit. Et si stet in medio eorum erit mediocre. Vinum autem quod quantitatem et horribile habet odorem est pessimum secundum sui odoris horribilitatem et quantitatem nocet cerebro et gravat et perimit mentem · nervis cerebri quia pelliculis infert lesionem et pessimum generat sanguinem maxime si est ponticum. Unde G. Oportet magis cavere vinum horribile naturam et quantitatem habens maxime si ponticum est · quia durum est digestioni · digestum etiam malum generat sanguinem. de qualitate vini

Vinum triplex est. Aut enim est fortissimum · aut debilissimum · aut mediocre. Sunt etiam inter horum extremitates quedam que sensu discerni nequeunt. Fortissimum vero ceteris est calidius cito quia ad caput ascendit et mentem perimit quia caput

de multis et calidis implet fumis· qd ypo
cratiuit inuenit vinu Vinu quod e debili
ssimu actione sz superiori opposita qd ypo
crat aquosu vinu mediocre het amorem
fm qz e vinu aut remotu a bonitate ul
malignitate illoru Porro qz cplevimus sin
gle et simplic vini diuersitate et vnitugo ppri
etate· oppz nos totam finire vini compositi
disputationem Simplex e em vinu inuenire
aliquo carens sapore odore et colore Compositu
du e qd ab albo et nigro q sut om extre
mitates· et oms colores quos inuenimus
sunt ex istis compositi Albo vino ptinet de
fectu saporis et odoris· nulla qz sufficet co
mixtione qd raro inuenire possimus ut sit
dulce et ponticu Grossu vinu qd est sub
tile et debile et insipidu nulla qz sufficiens
commixtionis nimis citis talm est et facilioris
est digestionis et cito venas omis qz corporis
partes penetrat et velociter expellitur· pinde
citis e min? nutribile et plus aliis infrigidat
calore et sitim extinguit et vrina pvot
Et si ponticu fuerit noce e ut sit grossa
Impossibile e em vinu esse ponticu et suus hoc
no sit grossius· qd vinu talit existes illau
dabile dat nutrimentu durum ad digerendu
Vrina no pvocat· ventre constipat tarde qz
ad caput ascendit· stom tn et cerebru confortat
et prodest malas bibentibus aquas et siguas
corporis disturbates eos etia iuuat qui sapissi
ma potauerit aqua ul riuem· qz corrupti
bil aqua si bibitur in malos subito conuer
titur humores sic superius in tractatu aque
diximus Vn fit ca contempendi et debilitandi
stom· cuqz stomachus deserit a ceteris particulis
corporis currunt ad eu mali humores colici sic
in stomaticis videmus ieiunijs asuescentibus
Calefit em stom eoru ppter caloris indigentiam
stoi? quo eoru nutrio deficit· qz mali hu
res ad stom venientes· et quedam ab eis fu
mositas caput ascendit et ibidem dolore generat
Sz si aqua cu vino albo et pontico bibimus
mixta· subtiliat et attenuat illa siue qz min
grat amore sic aqua vinu meru tinguillat
ou qz stoi confortat et adiuuat ad deponendu
omne sua lesione inferius Sz aqua frigi
dissima absqz ulla commixtione bibita maxim
dat nocumentu senet iam diximus Neruis em
stoi et pectoris et pulmoni nocet· q si cu pontico mi
sceatur vino· peabitur ag fecitas et stom confor
tabit Sz tn caliam humbus nam no oppz
commisceri qz ad fecitas caloc eoru temperatur
Vn· G· Calidis humbus nas natis est amiliter

plus sit cns aqua frida cu vino Et si in
aliquo hre cotenu fuit eis vinu albu et
ponticu potent Et si vinu albu dulcedine
habeat mediocre erit m albu et tenue et ponti
cu Durius em et tardius erit ad digerendu qz
subtile· facilius no pontico· proin utrumqz est
nutribilius· ventre humectat stom tn nocet· ve
tositate creat et rugitum· Sz tn omne nocumentu
qd facit e debile et leue· sui em dulcedo no
est magna· na cu albo vino dulcedo no est
cns· quez si est noxio e parua Vino nigro
ptinet grossities liquoris et plenitas odoris
vn difficile e ad digerendu tarde ad ca
put ascendit· multu nutrit venas em
de grosso sanguine implet ad dissoluendu tar
dante Vn G· Vidi homines palestrabus lude
ntes hoc vinu frequent et assuete bibere vn
incrassabantur et fortitudine accipiebant· qd
eos ingrossauit et magna vim eis tribuit
eis etia dedit nutrimentu carnem pcreare
bonu· pim bonu e si in membris ante cibu
dari fuerit Senioribus e nocens et hoc an
cibu et post cibu· qz ppter destitionem caloris
naturalis eoru generat opilacionem et in renibus
lapides si in illo asuetat. hoc qz vinu e
mixtis modis aliqn e dulce· nonnumqz po
ticu aliqn utrqz sunt in eo ponticitas videlicet
et dulcedo Sz nigru nunqz inuenimus forte dicit
G· Omne nigrum dulce licz sit nigru· tn
no omne nigru noxio e dulce Nigrum em
inuenimus dulce· et nigru ponticu et alium
dulce et ponticu Nigru no solam habens
dulcedine calidius est et nutribilius et plus
citis ventre humectat et vrina no pvocat
Ventositate et inflationem creat, q si ppter
medicinam parum inde bibitur erit constipatiuum
solutionis et intestinorum destinationem generans
fit qz no adeo nocuit caput et neruis ppter
sue siccitatis grossitudine et grauitate vn tar
dius ad caput ascendit· ppter hoc tardissime ab
eo quis inebriatur· et si inebriatur· diu ab
ebrietate no liberatur De quo G· Vinu nigrum
nigredini ptinens no hz tantu caloris qntu
hz glaucu et citrinu· neqz tanta facit
ebrietate Vinu no qd dulce et ponticu est
grossius e durius qz ad digerendu et ventosita
tem et inflationem generat· lapide in renibus et o
pilonem in splene et epate magis qz ceteris
vomitu pvocat et dolorem in capite et ner
uis facit Vinu no rubeu· noxie e dulce
et ponticu hec saporem et liquorem inter
grossu et subtile mediocre· odor etia eius
sit inter odoriferu et comunem· vtriusqz eius fortis

vini virtuti est vicina. Preterea est mediocre inter
levitatem ruffi et grossitatem nigri. hac de causa
ad inveniendum citius est temperancius et mutatur
in sanguinem facilius propter similitudinem quam
habet cum eo in liquore colore et dulci sapore.
Post hoc vinum nigrum dulce bone saporis con-
vertitur in sanguinem. propter similitudinem habet cum
rubeo dulci, sed tamen sanguis qui generatur tur-
bidus est et grossus melancolico proximus humori.
Propterea convertitur in sanguinem. Vinum rubeum sub-
tile et clarum quia propter sui liquoris subtilitatem ne-
cesse est ut moveatur ad coquendum ut ingro-
ssetur et in sanguinem mutetur, sed tamen sanguis
ex eo generatus subtilior et levior atque laudabilior
est. Unde G. Vinum inter liquorem clarum et ru-
beum mediocre est inter roseum et subtile et nigrum
grossum et dulce. propter hoc non adeo grossos generat
humores sicut nigrum nec subtiliat eos sicut album
quod cum humoris sint fortis et odoriferum notandum est
ut fumus eius sit subtilis cito quia ad caput a-
scendens. caveat ergo illud quorum caput vel
corpus sunt debilia. Dulce vero et rubeum mul-
tum iuvat infirma diu habentes pectora et pul-
monem maxime quos necesse est mundificari cum
sputis et quibus sputum durum est et viscosum. hijs
sputum necesse est primum expelli cum remediis
calefactiva et lenitiva. Deinde subtiliativa et
mundificativa ne humores duri et viscosi re-
pugnando non obediant virtuti expulsive sed po-
tius generent et diutinam tussim. et per eam vena
in pectoris fiat rupta. Propterea si cum vino dul-
ci et rubeo res fuerint mixta pectoralis propter
gratiam perfecta et optima erit medicina eidem
passioni. Vinum vero roseum. De rubeis prius et
palmeum de communis hijs sunt mediocria inter ci-
trinum et clarum subtile et album. ideo ad com-
parationem eorum sunt mutabilia et in sanguinem
convertibilia. Roseum tamen facilius palmeo in
sanguinem mutatur propter suum colorem sanguini vi-
cinantem. que quia magis [illegible] possunt non
clara in colore et odore odorifera. nihilominus le-
viter caput feriunt. cerebro tamen et suis pelliculis
non sunt nocentia propter eorum levitatem quam
facile quibus ex eis inebriantur et levissime
ex inde curantur. Vinum autem aureum et ruffum
quia sunt mediocris temporis temperata sunt
in natura [illegible] tamen sunt vetusta dominatur
in eis in medio [illegible] calor. sunt quia eorum vapo-
res acuti et liquores clari et subtiles ascen-
dunt habentes odorem cito quia caput petunt
et implent cerebrum de calido et pungitivo
fumo. pelliculis etiam cerebri et omnibus nervis
nocent. Ideo quia si huius vina dentur eis qui

naturaliter vel accidentaliter sunt calidi vel colerici aut
tristibus vel laborantibus seu ieiunantibus non
modicum inferunt nocumentum quia corpora eorum
calefaciunt et ad se ea commovent. dolorem capitis
generant propter nocumentum quod in cerebro nervis eorum
faciunt. maxime si estivum tempus fuerit regio quia ca-
lida. Et non debemus arbitrari ut nocumentum faciat ex
mala sanguinis generatione. sed propter tales qui ca-
lefaciunt et desiccant corpora eorum que necesse est
inficere et [illegible]. Aliquando tamen hec vina dolorem
capitis de grossis humoribus in se placant quia dissol-
vunt et attenuant et expellunt humores qui sunt
causa doloris. propter hoc si dentur humidas habenti-
bus complexiones naturaliter sive accidentaliter. et qui de-
lectationem et requiem acceperunt sive eis data fu-
erit quorum corpora multitudine grossorum humo-
rum sunt accumulata tempus etiam sit hyemale
regio quia frigida. erit iuvamentum eorum optimum
quia humores maxime venas et corporis vasa
ab omni mundificant putredine cum urina et su-
dore. G. Bonum est inquit venas plenas haben-
tibus grossiorum humorum calorem prevenire dare vinum
album et subtile aut subalbidum vel roseum aut
palmeum mediocre temporis humida. Vinum si hu-
mores sunt grossi et frigidi. Bonum est vinum citrinum
et ruffum clarum que sunt mediocris temporis necnon
roseum et palmeum cum sunt vetusta

Vinum utile

Vinum bibitum temperate secundum etatem tempus regi-
onem et consuetudinem et naturam. et quantum natura
valebit sanguinem laudabilem augmentabit propter
sui naturam liquorem et colorem sanguini simila-
tem. Bonum saporem cibis et potibus prestat
cibi desiderium excitat. libidinem et coytum
augmentat et mutat quia vitalis et animalis vir-
tus per illud confortatur. et virtus naturalis que in
toto corpore est temperatur. vigorem quia et forti-
tudinem suscipit stomachum adiuvat ad cibum
appetendum retinendum et digerendum et ad fe-
ces excludendas et complexionem anime et corporis
cum sua compositione et odore et mundificatione
recipit et conservat. quod testatur eius actio que
palam videtur. Nam corporis illud tollit
tristiciam anime et letitiam provocat. et mutat
vicia anime in virtutes. vertit enim eam ab im-
pietate ad pietatem ab avaricia ad largitatem
a superbia in humilitatem ex pigricia in sollici-
tudinem. de timore in audaciam. mentem quia de-
sidiam et taciturnitatem mutat in astuciam fa-
cundiam et ingenium. Perseus. G. testatur quod Persas
et Helenes [illegible] vino [illegible] solebant disputare et
cum aliquo [illegible] consilium dare ad rem
publicam regendam et cognoscebant vinum esse

De [illegible] vini [illegible] secundum etatem tempus et regionem

mentis · confortatiui et rectitudinis et veritatis
demonstratiui · Helemi enim eo utebantur cum vole-
bant usus componere vel laudes cum instrumentis musice
arti pertinenti · quo experimento inveniebant men-
tes eorum vino acui et tamen augmentari · Sa-
cra de potate in actu puebi · hoc non fit cum
fuit oportet bibitur · Sed si usque ad ebrietatem bibitum
fuit generabit supradictis contraria · quia ebrietas ra-
tionalis anime lumen extinguit · et bestialem et
irracionabilem vim confortat · Unde permanet corpus
velut navis permanens in mari absque guber-
natoribus et militia indigens in tutore · prop-
ter hoc facit rei non animende et laudat quod
illaudandum est · hoc quod diximus facit sapi-
entibus · sed stultis et malignis cum ebrietas genera-
tur in primordio facit eos multa irracionabilia
loqui cum furore ira atque superbia et movet e-
os de loco ad locum et inde inducit madel-
tiam hermadia furta et cetera vicia · Ideo quia vo-
lentes familiam custodire oportet ut se vimo
custodiat nisi secundum quod eorum expedit nature
Sed tamen valet secundum mediam · Est enim omnibus
competens sana hutibus corporis · sanitatem enim
custodit · Sed eo tamen vimo diximus quod de vite
est et quod mediocre temporis est · i · a · duobus
annis usque ad iiii^or^ · cuius calor intercutaneus
et cuteanus est mediocris · odor quia eius aro-
maticus · Post hoc vinum cornu est calidius
bonum tamen et grossius · quia in decoctione ignee
partes evadaverunt vel ex desiccatione mul-
tiplicantur partes calide et liquidiores consumun-
tur · multum quia inveteres et difficile ad mut-
andum penetrandum tarde facit ebrietatem · que
si fuerit · diu morabitur

de sapa

Sapa grossior est isto et durior infla-
tiua · que si digeratur multum dat nu-
trimentum tamen est congesta patientibus in pectore
et pulmone et generat in renibus aut
vesica · Est enim mundificatiua et consolidatiua · Sunt
et alii potus non de vitibus sicut de melle
et uvis passis ficubus dactilis et similibus
Vinum de melle inflatiuum est · ventositatis
generatiuum · epatis et splenis opilatiuum · Vinum
de uvis passis confortat stomacum cum sit pon-
ticitate · Vinum de ficubus inflat ventrem
dissoluit et malos generat humores · humorem sit
ro pertinentes · Vinum de dactilis malos cre-
at humores · mentem perturbat dure digeritur
opilat splenem et epar · Vina de frumento
et ordeo facta si non sint bene et artificiose
composita et cum condito cocta sunt inacepta-
bilia et indigestibilia · fumos malos et humores
generancia · obstruunt epar et splenem et la-
pides in renibus creant · Bene autem et
inordinate composita ut fomius anni sit
siue biennii vel triennii sunt utentibus
valde sanabilia atque salutifera

Expliciunt diete particulares

Quoniam te fili karissime Johannes lacrimas mesto corde dolore pressum effundere perspexi eo quod ex alio nimio quidem calamitatum merore extenuatus in ultima paupertatis inopia te persistere fatebaris presertim cum in levacionem valitudinis sive tenuitatis libentius permaneres quoque medicine artis solida longo temporis intervallo penetralia ignaraveris in brevem oblivioni traditum te manifestabas. Unde ego constantinus montis cassiamensis monachus magno pietatis amore commotus te prima caritatis dilectione familiaritatis suscepi et quamquam artis ultima scripta seu in mente imaginata habui praeclud(?) tibi angelicum animo gaudere non negavi. At quoniam generalium et specierum febrium diversitates tibi super omnia difficiles esse videbantur me quidem humilibus peticionibus et dulcium verborum precamine indesinenter orabas ut in modico volumine omnium febrium differencias tibi planissime dictarem. tanti licet operis laborem hesitans diu facere denegaverim intolerabili ac simplici precamine monitus quod tu multociens facere cessabas tue flexus peticioni in hunc librum transtuli ex arabica lingua in latinam. Cuius verba quicumque legendi summa assiduitate perfecte intenderit causas et accidencia universas febrium evidencia aperte aspicere poterit. Cuius itaque cognicionis curas carere levissime impedire facit

De essentia febris

Liber igitur iste in quinque dividitur partes. Prima est de essencia febris eiusque diffinicione febris naturam et racionem ubi evidente. Secunda est de essentiis in tribus speciebus generatis. quarum prima vitalis dicitur cuius fundamentum est cor a quo procedit ad totum corpus arteria eius membra vivificans. Secundus autem animalis spiritus nuncupatur cuius fundamentum est cerebrum et ab eo interiora corporis membra venit sensum eis prestans et voluntarium motum. Tercius spiritus naturalis vocatur cuius fundamentum est epar. et ab illo epate ad totum corpus tendit. omnibus membris iiii^or virtutes dans naturales. que videlicet sunt appetitiva retentiva digestiva et expulsiva. Unicuique enim membro nature est quod sit virtus appetitiva ita et sic. sic quod ne eo cum ut desiderat humiditatem cibi et attrahat eam ad se. Retentiva est etiam quod unumquodque membrum virtutem habeat contentivam cuius natura sit secundum naturam eo modo. ut contineat cibum quousque digestionem suam compleverit actionem in eo. Tercia autem virtus eius hec virtus digestiva secundum naturam sanguinis existentem. cuiusmodi contentivum digerat cibum et eum

in suam mutet essenciam. Quarta virtus autem expulsiva dicitur nature eius sit necessaria ut per eam superfluitas et fex cibi ambiens expellatur. Tercia pars est de ethica que nuncupatur ptisis que nascitur in solidis membris sicut in carne venis lacertis nervis cartillagine et hiis similibus. Quarta de accidentibus est febris et accidentibus eas concomitantibus sicut frenesi pleuritide vomitu desudacione et hiis similibus. Quinta de putridis est febris que sunt in humoribus videlicet in sanguine et flamate et in utraque colera. Omnis enim cibus corpus ingrediens cum non totus sit laudabilis clarum quod creans sanguinem nature est ut a natura digeratur et mundificetur. eius quod fex cum egestione expellatur. si de prima digestione fuerit que constat in stomaco sive per secessum aut cum urina. Et si de secunda sit digestione que in epate consistit. aut cum sudore aut cum sputo aliis vero modis ut per oculos et per nares. aut per alia loca egredientibus eiciatur. Si de tercia sunt digestione in omnibus membris existente fit humor unicuique parti corporis preparatus. Sunt et alia que licet separentur a sanguine quedam tamen ministrum regimentum sunt corporis quibus non sunt nutrimentum. Sunt et alia que expelluntur a sanguine sed tamen cum eis regimentum est corporis quibus nutrimentum non sunt aut cibus sicut utraque colera et flama. Iste quod natura quedam eis preparavit loca. fel videlicet colere rubee. splenem colere nigre. stomacum pectus et pulmonem flati. Istorum quodcumque humorum in corpore augmentatum fuerit. sive quod preter consuetudinis modum extra preterit egreditur a loco suo Natura enim illud adversans cum deserit neque regit ipsum. permanens ergo in gravitate membrorum augmentatur. propter quod concavitas calescit et putrescit generatur quod febris putrida. que putrida nuncupatur secundum naturam seu materiam putredinis generatum nascitur. hec febris cum quolibet humore in quantitate augmentatur sed non propter diminucionem vel detrimentum alterius humoris qui est oppositus ei. Non enim ipse a loco suo propterea egreditur aut putrescit propter diminucionem alterius humoris ei contrarii. Sed tamen totus eius corpori dominans illum in sua convertit qualitatem. qua de causa morbus generatur secundum suam naturam. Unde quod flama nimium in corpore augmentatum si putrefiat febris generatur. Si autem non putrescit rigorem absque febre facit aliquotiens.

Oportet eos qui aliquid volunt investigare primum hec iiii^or ante animum suum ponere. id est an sit. quid sit. quale et quid sit. et quare sit. At quia omnis investigacio fit iiii^or modis ratio et visio sit condicionibus. Igitur ut dicunt creature utrum media sit. Decet videri utrum credendum sive medie ergo videndum est

si no ei recedat Quid sit oppz investigae de
reru essencia · id est de ea no pos videri nisi data
diffinicione sua naturam ondente · quadmod interoga
ti quid sit medicina · dd' e · medicina e scia regen
di corporum naturalem in eo consist · et conuertendi eam
que e ext naturam ad naturalem · Qualis et quid sit
ondetur ex subsequenti descripcione · sic si dicatur
qualis e medicina Rndendu e · reru naturalium racio
nabilis conprehensiua · 7 cu eis sint nature e operati
tiua · Quare sit medicina si interogemus · note
e ut videamus · ppter mor hanc fuisse · i · naturam
formam · artificio 7 formalem medicine videlicet per
tinentes · Querenti igitur quare sit diceremus medi
cinam esse naturam integritatis vel nobilitatis humanoru
corporu · que ea sint temperata ad nutrimento
custodit et seruat ea in sua propria sanitate et re
uocat ea ad sanitatem si a temperamento sint egressa
In hac ergo rensione sunt illa iiii or que medicine
pertinent diximus · Materia enim medicine sunt humana
corpora · que ei videlicet subiecta · forma medicine
temperamentu est corporis · sive quod complexi
onis perfectio · Artifex e ubi 7 medicina et me
dicus cu eis operans · Perfectio e regimentu
sanitatem custodiens · et infirmitatem ad sanitatem
reducens · hec e intencio 7 causa quare sit medi
Palam ergo est omnium · quod si queritur quare sit me
dicina et qualis sit 7 quid sit · note e ut investi
get ex reru substantia 7 natura in eo quod sunt ext.
Quod tamen qualis 7 quid sit no e investiganda it
ex sola tamen reru substantia · Primum solum sufficit ei
Dei de materia 7 forma quare sit · et si no solum
investigari conueniat ex reru substantia · sed etiam per
quam ex sua causa · note e videri de quatuor
rebus · quas superius diximus an sit · quoniam
no integrat nisi ad sciendum utrum sit inuenta
necne · sufficit hinc responsio aut no est · Sed
qualitatis sive integrando quod exit ex sola natura
reru · sufficit hinc responsio · est si illam habeant
naturam · vel si ea caruerit · Quod si reprehende
rit nos sophiste dicentes · quia de re tacuisti
qualis sit · cu eius investigando no esset nisi
ex reru essentia · et videlicet utrum esset necne
quadrum cu diximus · homo e animal racionale 7 morta
le aut no · Rndebimus eis · no sequitur · vera
investigando sola est 7 corrupta · Veniam enim
proporcionem perfectam 7 veram essentialem inve
stigata que nullo modo pt deseui nisi ablatis
eius rebus quibus e inuenta · Opposuisti aliquis
impositive 7 in substantia quam possibile e poni 7 no poni
cu suis rebus · Verbi gratia · Homine essentiale in ho
mine · quod impossibile est removeri aufferri ab eo nisi
ablata sit humanitas · propterea negamus dicere
hominem no esse racionalem nisi abusive · Nota
e igitur ut videamus de qualis quid et
quare sit ex substantia reru · hec enim interogando
nihil aliud significat nisi de qualis sit e absoluta
vel abusiua interogando · ex sequentibus rebus et
eius proprietate investigata · Verbi gracia evidentibus
multis modis reuolue quaestionem donec sciatur
scientes ac sciri de proprietate que integratur
Quare videlicet interogando · si vera videtur esse affir
metur · si falsa negetur · Unaquaque enim res mul
tas 7 diversas habet proprietates · quidem quandam proprietas
e a substantia inseparabilis sicut calor ab igne 7 risibilitas
ab homine · Sunt et alie proprietates reru accidentes
ondentes sicut ustio igne lucere 7 artificia
in homine · Sunt 7 alie proprietates reru consequentes
quadmod carmines in homine · quod cu ita sit
note e no videri de qualis sit nisi questio
prius reuoluatur et investigetur · ut proprietas
de qua sit questio ~~prius reuoluatur~~ pateat · Verbi gratia
Si fuerimus interogati · qualis sit homo · respon
demus · homo e compositus de multis qualitatibus
7 diversis rebus sicut risibilitate arte carmine 7
huius similibus · De qua igitur harum qualitatum di
xerint videamus · quam si viderimus esse veram
oppz nos eam affirmare 7 falsam negare
Palam ergo quod omnis questio debet esse responsionem
opposita 7 sicut numerum questionis debet esse numerus
responsionis · interogando enim si e iiii or modis · eodem
modo note est responsio fiat · quod palam ondit
dux cu dixit · Investigando inquit reru no explicit
sit numerus · quod optime dixit · Equalis enim nu
merus iiii or habet angulos · Verbi gratia longitudo sit
duo · 7 latitudo sit duo · quam latitudinem per
longitudinem multiplicauimus fiunt iiii or · Sed re
prehendimur a sophistis dicentibus · Cur aristoti
cam intencionem no dixisti esse de vi · Inuenimus
enim nouem iiii or angulos habere · quod eius longi
tudo sunt tria · 7 latitudo tria · Quod si multipli
cata fuit latitudo cu longitudine fiunt ix
Quibus respondendum est · corrupta proposicione du
obus modis opposuisse · Uno quia si aristoti
intencio no esset de iiii or · oporteret eu no
strare de quo alio numero quatuor angulos
habente sua fuerat intencio · sicut vi xxvi xxxvi
7 huius similia · hec enim iiii or angulos habet
Rursus si eius intencio no fuerit de iiii or
oportuerit eu dicere de quadrangulo secundo vel
tercio vel quarto · aliquin quatuor e prior
et dignior omni quadrangulo · 7 peruenit longi
num sit complementu · Verbi gratia incipiamus ab uno
quod e dimidium 7 ca numerus · Cui si iungamus duo
que sunt numero numerus fiunt tres · Quibus ta
ntis si addamus tres qui sunt ei uicinades
fiunt vi · Deinde si ponamus iiii or qui sunt naturales

ei veniunt sunt x. sed quia numerus completus pala-
tum est cathegoricarum intentio de numero non
fuit nisi propter numerum. Et licet diximus omnes
questiones quatuor modis fieri dicimus tamen quod
tunc sit quadruplex ea quod tamen scientia veritatis est sen-
sualem incomprehensibilem. sed tamen sicut patet non esse
necesse nisi prima questio dicta .i. an sit. Interrogare
enim utrum sit homo necne maxima stultitia est.
Nam si insipientibus est hec cognita quanto ma-
gis et sapientibus. Palam enim hic patet sensui
quod testatur aristoteles in libro quem dixit apodixis. Omnem
inquisitionem quod modo cognita est intellectum alia-
lia accepimus scientia. sed quia una ab alia procedens
venit ad eam scientiam que non habet mediationem
inter se et intellectum. sicut si dicatur. Omne
duo est par. et omnis numerus est par aut impar. et
omne equale si minuitur ab equali necesse est
quod ab eo remanet sit equale. et si equali iungitur
equali necesse sit unum equale. Huic scientie nulla
est mediatio inter se et intellectum. Nulla
ergo necessitas est querendi utrum sit homo. quia sensui
patet hoc invenire. sed convenit investigare quid sit
et quale sit. et quare sit. Congruere si fuerimus interro-
gati. quid sit homo dicimus. homo est animal
rationale mortale. hec igitur diffinitio est ei propria
et suam ostendit naturam. atque eum facit differre
ab aliis animalibus. quoniam animal est sicut genus
et cetera. et est sicut forme substantia. Rationalitas
autem et mortalitas sunt eius forme et species. De
quali sit sic est respondendum. homo est compositus ex
anima immortali et sempiternali et de corpore dissolu-
bili et destructibili. Testatur enim sempiternalem esse a-
nimam post corporis separationem. Veritas quia ipsa in
[illegible] indiget et motum eius que sit per se spiritualis
et non per aliud. Omne enim quod per se movetur
est indestructibile et infinitum. sed corpus necesse est de-
structibile esse ac finitum per motum eius qui fit de
contrariis oppositis et de operatione unius in alio
et quia sic redeunt naturaliter [illegible] ad sua elementa. Sed
opponitur a quibusdam nobis obicientibus quod [illegible]
[illegible] est ablata ab anima tamen [illegible] sensualem
videmus [illegible] tempore. Videmus enim eam mu-
tari de scientia in stultitiam et de stultitia in scientiam
que utraque sunt contraria. Quibus sic fiat responsio.
Scientia et stultitia non accidunt anime spirituali. sed qua-
litatem quia [illegible] est .i. [illegible]
[illegible] corporis complexionem naturalis videlicet et instru-
[illegible] vita in potestate humilibus. Anima ergo [illegible]
nullam habet contrarietatem. Quare sit homo si fuerit
interrogatum fiat itaque responsio. homo enim tamen de
naturali corpore sit constitutus est organum rationalis
anime ut tamen eo veritatis [illegible] vel unitatem
valeat discernere et operetur [illegible] eo [illegible] quod rationi

attinet. Sed si dicatur quare sit homo rationalis. Re-
[illegible] hoc modo ut discernat bonum a malo verum a falso.
Ratio enim nichil aliud esse comperitur nisi discretio
boni a malo. Igitur prima complevimus de quid sit
homo et quid et quale et quare sit. Necesse est ut incipi-
amus de febre quid sit. quale sit. quid sit et quare
sit. Superfluum enim et magna stultitia est inter-
rogare an sit. cum ipsa sensui pateat. Est ergo
incipiendum a febre quid sit. hec enim investigatio-
ne veritatis scientia ostenditur

Febris est calor preter naturam cor in primo
petens et per mediationem arteriarum. Deinde se
subito diffundens tamen naturali per totum corpus. naturales
nocens actiones. Extraneus enim calor ad cor acce-
dente naturalis egreditur a temperamento. Cumque ipse
per totius corporis membra diffunditur ut eis in-
[illegible] tribuat. quod est egressus a suo temperamento
necesse est ut cum membra recipiat in ea qualitate
qua est [illegible] calefaciunt et vincit ea generatur quod tocius
corporis [illegible] actioni naturali subito nocerent. Pala-
m ergo est quod febris nichil aliud est nisi calor extra naturam
[illegible] actioni nocens naturali. Sed tamen absque calorem
dicimus ostenditur calor febrilis. et alii calores
sicut calor naturalis corporis regitivus. et alius ca-
lor extraneus sicut calor solis ignis balneorum
et his similium. Cumque diximus calorem extra naturam
[illegible] cum a naturali calore corporis regitivo
quia calor naturalis proprie est ab animalibus inseparabilis
et calor febris est extraneus et ab eis separabilis. ergo
sicut diximus cum diffunditur per totum corpus licet natura-
li noceat actioni. differt tamen ab aliis calori-
bus sicut a calore solis balnei et his similium. hoc
tamen enim calor extraneus sit extra naturam in primis tamen
interiora et exteriora corporis non calefaciunt neque
actioni nocet naturali. et quamvis ei noceat. eius
tamen lesio [illegible] seu [illegible] quia primum mu-
tatur ad febrem. Deinde febris nocet actioni. illud ergo
nocumentum est propter febrem et non propter solis calorem.
Cum naturalem dicimus [illegible] actionem. intelligen-
da sunt cibi appetitus. sompnus et vigilia
sedere ambulare et alia multa his similia
hec enim omnia [illegible] et mutatur propter fe-
brem [illegible] febris ceteris morbis est molestior eius quod
disputare dignior. quia omnes morbi preter
febrem uni tamen membro eveniunt et permanentes a-
liquo tempore in [illegible] subito actioni naturali non
nocent sicut podagra. ydrops. [illegible] et his similia.
Nam utraque [illegible] unius corporis
membro accidit et non omnibus. febris autem est
[illegible] qui per eam corporis intus et ext-
[illegible] Nocet autem [illegible] et virtutibus ani-
malibus et actionibus naturalibus. Et licet dixerimus
actioni naturali esse nocivam. non tamen eam destruit

De diffinitione febris

Actio enim naturalis numquam destruitur nisi cum fit se-
paratio corporis et anime. Et si reprehendat nos so-
phiste quidam dicentes quod calor extraneus prius ad
cor per arterias veniat quam ad cerebrum per nervos
et ad epar per venas. Respondemus. Cor enim sumimus
esse naturaliter calidius et siccius cerebro et epate
quia est fundamentum caloris naturalis et ab ipso ad to-
tius corporis membra procedit. Arterie etiam calidiores
et sicciores sunt nervis et venis naturaliter. Sunt etiam
vie caloris naturalis propter quod si aliquid habent sangui-
nis habuit et spiritum qui est levissimus et velocissimum
habet motum. Cor ergo et arterie quia sunt calidiores
et sicciores naturaliter, necesse est ut calor extraneus
citius adhereat eis quam venis et nervis propter proprietatem
et similitudinem quam habent. Unde ignis citius in siccis
lignis accenditur quam humidis et viridibus propter
siccitatem quam utraque habent cum siccitate. Similiter
hac ratione credendum est quod calor extraneus
velocius accidit cordi et arteriis calorem et siccita-
tem naturaliter habentibus quam aliis membris. Sed tamen quidam
huius caloris ustionem cor citius et citius pa-
titur et quidam tardius secundum quod est materia febris. Quemadmodum
sanguis et colera. Sanguis enim augmentatus et sua
vasa egrediens et a natura spretus mox putre-
scit quia sanguis est calidus et humidus. Colera vero licet
cum una qualitate putredini repugnet, id est cum sicci-
tate, cum calore tamen convenit illi. Sunt et alie materie
que sunt tardiores sicut colera nigra putredini repugnans
cum utraque qualitate et flegma cum frigiditate. Sed reprehendi
videmur a sophistis nobis dicentibus: Si veraciter
est sermo quem dixistis nulla putredo fiat
nisi cum materia regimentum a natura relinquitur, san-
guis ergo quando a natura relinquitur vel cum materia
regimentum relinquitur a natura. Sanguis enim quando
a natura dimittitur cum omnibus pateat quod sanguis sit
eius nutrimentum et ab eo ad totum corpus procedit et
tamen confortat. Atque ipse sit eius nutrimentum. Qui-
bus respondendum est. Sanguis licet sit quamquam nature
tamen cum fuerit ultra temperamentum augmentatus nimium
aggravans actio tenetur ab eo quia quamvis ab
illa non regitur nec custoditur, necesse est putrefiat.
Sicut videmus patrem filium spernere et a se expellere
cum ei sit inobediens et tamen dilectus eius est. Cum
vero si dixerit quid fieri possit de flegmate
cum flegma sit febri naturaliter oppositum. Febris enim ca-
lida est et sicca, flegma vero frigidum et humidum. Respondebimus ita:
Non dicimus febrem posse creari de flegmate in sua
natura existente sed cum egreditur a suo naturali loco et sua
natura ebulliens putrefit et ex ebullitione accidentem
sumit calorem. Quod plenius supra diximus in
suo loco cum de putridis febribus disputabimus.
Completa ergo hac ratione oportet nos inve-
stigare utrum febris possit esse an aliquis morbus
de tribus qualitatibus necne. Ubi dicimus quia impossibile
est ut febris contrariis qualitatibus generetur. Quemadmodum
de calore siccitate et frigore. Frigus enim repugnat
calori et destruit eum. Similiter morbus impossibile
est ut sit ex calore humiditate et siccitate. Quia sicci-
tas humiditati repugnat et destruit eam. Et si sophiste
dicant: Cur negasti morbum esse ortum de tri-
bus qualitatibus et dixisti unam corporis complexionem
esse de quattuor qualitatibus cum in minori sint magis re-
pugnantes quam tres. Tres enim in uno loco repu-
gnant et in minori in duabus quia calor repugnat
frigiditati et siccitas humiditati. Respondebimus: humana
corpora sunt composita de iiii qualitatibus equaliter
ad invicem repugnantibus et una aliam non domina-
tur. Que cum egrediuntur a temperamento ut una
super aliam, impossibile est ut due contrarietates aliis
duabus dominentur ac eas destruant. Quia non
est dominatio nisi in una natura destructa est cum
ea que sibi fuerat opposita. Sed febrem tres
dicimus habere qualitates. Cuius enim est genus tri-
plex etc. quia humana corpora sunt iii modis
composita membris videlicet solidis, spiritibus
et humoralibus. Cumque sint ex tribus composita necesse
est ut eius genus febris sit triplex. Unum in so-
lidis membris sicut carne pinguedine venis
nervis cartilaginibus et hiis similibus. Aliud in
humoralibus quemadmodum in sanguine et in flegmate et ut
quam colera. Tertium in spiritibus, id est in vitali qui
est in corde quod est fundamentum caloris naturalis,
et in spiritu animali qui est fundamentum sensus et vo-
luntarii motus, et in naturali qui est fundamentum mi-
nistrationis naturalium, id est appetitive, contentive, dige-
stive, expulsive. Unumquodque enim corporis membrum
hiis iiii virtutibus habet. Sed tamen stomachus et epar fortius habent
virtutes. Non sunt plus eis familiares
quam ceteris membris. Quia licet cum eis operentur propter
nutrienda semetipsa, illa tamen faciunt operatione
propter omnia corporis membra. Propterea quidam anti-
qui naturam sublato et custodi regi assimilaverunt
dicentes: Cuncta enim membra ferunt esse dele-
ctabilia aliorum membrorum actione et quedam membra
ferunt esse laboratoria causa innata alia propria.
Etiam arbitrati sunt stomachum et epar duas et duce-
ptas habere actiones. Quarum una propria sit ad eorum
nutrimentum, alia sit communis omnibus corporis
membris conferens etiam augmentum. De harum
actionum diversitate et de connexione earum
non in uno tempore venientium. Dicunt enim stomachum
in initio ciborum actionem facere et cibum mutare
in chimum quod ptisanam dicimus. Deinde suam petit oportet
perficere operis actionem cum proprietate quam
habet et digerens cibum convertit eum ad nutri-
endum sua membra. Hac ratione autumnat eum

duas habere actiones propriam videlicet et communem Quorum
intencio sic est destruenda quia argumentum eorum
duobus modis est corruptum Uno quia si duas
dignitas virtutes propriam videlicet et communem prout
dixerunt stomachus habeat necesse est ut sint remote ac
diverse una scilicet in uno operans tempore et altera in
alio aut sint commixte ut utraque in una habeant
suas faciat actiones Et si unius actio ab alte-
rius differt operatione et tamen utraque in uno
sint loco atque in uno membro impossibile est non mu-
tari corpus secundum illius membri naturam Et congregatur
et assimilatur essencie illius membri quemadmodum
videmus cibum omnibus membris corporis assimilari
Naturalis enim actio nichil aliud in omnibus
membris corporis operari videtur nisi convertere
ad eorum essenciam quod sunt similia Stomachus igitur
cum est unum membrum una virtute necesse est ut
habeat digestiva cum si ille due virtutes et communis
duo stomachi loca haberent necesse est ut ille stomachi
partes cibum pro toto corpore digerentes perma-
nerent absque nutrimento Ipsa enim indigeret virtu-
te qua cibus possit digeri et mutari ad eorum
similitudinem Cum omnia membra propriam habent
virtutem per quam cibus convertitur ad eorum essenciam
unde reguntur nutriuntur et augmentantur Rur-
sus si fuerimus interrogati utrum virtus digestiva
unius sit nature videlicet calide et humide aut di-
verse ut in quibusdam membris sit calide et sicce
etc. et in quibusdam frigide et sicce et in aliis
calide et non nullis frigide et humide Respondebimus
Virtus digestiva in omni corporis membro calida
et humida est necessario sed tamen ab unoquoque membro quan-
dam sumit proprietatem per quam cibum mutet
ad eorum similitudinem quia si taliter non esset
caro et ossa et omnia corporis membra fuissent equa-
lia in forma et substancia Ossa scilicet essent caro
et caro ossa et sic de ceteris Item si dixerint
quod sensualem actionem stomachi videmus esse
diversam sicut est una Nam in quantum sentimus cibum in
stomacho in peruisam mutari et per ea videmus eum
converti in essenciam stomachi Respondeo fiat hinc
utraque actio virtutis digestive in stomacho vide-
antur esse diversa una tamen et eadem est cum digestio
cibum in stomacho mutatur in peruisam quemadmodum est
preparatio cibum convertens ad stomachi similitudinem
Deinde finita digestione quicquid accipit partem
stomachus que est ei similis et mutatur ex ea Ce-
terum autem quod ex cibo restat desinit abire
quod est scilicet superfluum quod ideo non dimittit ut
alia mutarent membra sed quamvis stomachus aggravat
nequit ab eo teneri Unde ¶ Causa inquit
nutrimenti v modus est prima est causa frigida secunda
est causa humida et frigida Prima enim est inanicio
humiditatis membrorum et dissolucio eius que fit
per corporis poros Secunda est naturale desiderium
in omnibus membris consistens quod cogit membra
ut appetat cibum Tercia est conculcatio similis stomachi
ac intestinorum propter mesentericas ea sugentes
Quarta sensualitas stomachi cibi inanicium sentientis
Quinta quidam est unus appetitus famens qui fit
per eo in a splene ad os stomachi descendente quia
ipsa os stomachi mordente fit appetitus Et si quidam
sophiste dixerint Cur non dixisti quod causa appe-
titus sit inanicio et paupertas cibi in stomacho existens
quemadmodum dixisti sensibile membrorum inanicionem et
ob permocionem esse causam evacuandi venas et ve-
narum evacuacionem esse causam premendi stomachum fa-
mes similiter Que est causa stomachum constringens Respondendum
est Cum appetitus sit in stomacho propter membrorum et ve-
narum evacuacionem necesse est ut eius actio non
sit naturaliter sed racionabiliter Cumque non eius actio
fiat propter aliud et desiderat ad longe ab ea
remotum necesse est ut sit non racione quamquam si
possibile est fieri in una qualitate necesse est ut
fiat in omnibus Oportet ergo ut igitur non ac-
cedat nisi non volumus ad vivere unus conformis
similitudines palam patet inmittimus Et testatur ypo-
crates dicens Omnis inquit digestionis complementum
fit non attractive rei attrahende et mu-
tacione eiusdem Et causa omnis attractionis est de-
siderium omnis etiam desiderii causa est paupertas
eius quia rei indigencia quam desiderat Unde ser-
monis intencio talis est Virtus digestiva non
digerit nisi prius virtus operatur appetitiva que ap-
petit causam digestivam Similiter appetitiva non operatur
nisi prius sit inanicio cibi Appetendo ergo cibi et
inanicio et sensualitatis appetitus que sunt in stomacho
non sunt propter aliud nisi propter se causa videlicet intendi

Febris sit propter

aliquod accidens humores et spiritus calefaciens
et ultra temperamentum egrediens Que tribus modis
est est enim causa febrem generans est et alia causa
custodiens eam est et alia causa qua febris custoditur
et augmentatur sicut videmus in igne Est enim causa
qua ignis generatur et alia est per quam custoditur
est etiam altera per quam augmentatur Causa quoque ignem
generans est putredo aut vehemens motus quemadmodum
aliquod cum putruerit sicut sordities que cum reperta
cibatur et constringit calefit et putrefit ac vertitur
et ignem generat Similiter videmus forte et
velocem motum loca calefacere cum vindemia
et ignem generat Hoc testatur molendinus qui
cum suo motu calefacit aerem et vicinitatem quod
si multum augmentatur in sua motione frequenter
ignem generabit Causa vero ignem custodiens res
est cum recipiens ab accensis pressione ac cum

Reflexiva fe

aeris motus dupliciter fieri potest necesse est duos in
igne faciat quia si aer fuerit mobilis ignem cum
suo suscitat motu et excitatio confortat amorem
in corpore quod est ei subiectum donec illud
dividat atque consumat. Deinde quia caret subiecto
extinguitur. Si vero aer fuerit quietus et immobilis
cum sua naturali virtute id est humiditate et actuali frigiditate
ignis superficiem prunarum extinguit qua ex-
trinseca enervat alterationem sicut quia paries partem de-
scendens omnino ignem extinguit. Et reprehen-
dunt a quibusdam de ventis dicentibus quare
inquiunt venti sufflantes ignem suscitant
et confortant eum etiam si cum flabello moveatur aer
igne illico excitatur. Quibus sic fiat responsio. Per
flatum ventorum non est causa custodiendi ignem sed con-
sumendi eum. quia venti super ignem exsufflantes
expellunt ab eo cinerem et trahentes partem corporis
quod est ei subiectum primum augmentatur ignis et confor-
tatur. Sed si venti plus super ignem moti fuerint
omnes partes corporis in quibus ignis constat
aperientur. Unde ventis ignis multo magis augmenta-
tus devorat ac consumit corpus. Deinde carens
subiecto extinguitur. Venti ergo non sunt ignis cu-
stodia. Nulla enim causa ignem custodit nisi
ea que ignem tegit ab aere ne extinguatur
a naturali humiditate et actuali aeris frigiditate
sicut diximus. Illa tamen res qua tegitur ignis
necesse est ut habeat inter se et ignem vacuum
in quo aer permanens flat calidus causa
caloris ignis et custodiat ignem cum sua calidita-
te. Propter hoc ignis in hyeme magis extinguuntur
quam in estate propter frigiditatem aeris hiemalis
calori ignis repugnantem. Res vero tercia
ignem augmentans est ea qua nutritur sicut
oleum cera pix et huiusmodi similia. Similis intelligenda
est hec ratio in febribus. Tres enim cause in
febribus considerantur. Una febrem generat
alia causa custodit. Tercia vero eam augmen-
tat. Causa vero febris generativa est fortis et
nimia corporis et anime motio et putre-
do atque humorum bullitio. Causa autem qua
febris custoditur ut non dissolvatur corporis est oppi-
latio et pororum constrictio per quos clauditur
fumus in corporis interioribus. Causa vero eam
augmentans talia sunt cibaria potus et talia
medicamina. Febris autem est generaliter triplex:
generativa, custoditiva et augmentativa. Sed ge-
nerativa duobus modis est, aut est presens aut
preterita. Presens est sicut est causa corpus exurens
prunarum que corpore clauditur. Una nimius
est fervor sicut solis et ignis. Secunda nimia
est fatigatio sicut nimis et similia. Tercia est putri-
dus et horribilis et corruptibilis odor sicut

cadaverum bestiarum reptilium et huiusmodi similia. Pre-
terita causa est quemadmodum egritudo que fit
propter angustiam et tristiciam et humorum copiam
ad putredinem preparatorum sicut diximus de ratio-
ne nature. Quia autem natura cum non est immo-
derata cibum omnino laudabilem et humano corpori
similem illam sibi parat quem corpori est ingens
ac dissimilis separat a simili et congregat et claudit
eam in quibusdam locis corporis. Pars vero
que est immundificata et corpori inhonesta nutrit
totum corpus. Superfluitate cibi itaque augmen-
tata ac in loco quo clausa fuerat multipli-
cata egreditur foras implens locum suum, natura ne-
quaquam dimittit nec ab ea regitur. Cum cum
fuerat in loco quo natura eam posuerat rexit
et custodivit eam. Egressa vero inde odio te-
netur nec ab ea regitur sed permanet in aliqua
inordinata gravitate. Unde cum aliquid evenit contra
suam naturam temporum aut regionis loci aeris et huius
similium illa superfluitas mutatur contra naturam et pu-
trefacta generat morbos. Hac de causa antiqui
assimilaverunt naturam temporum anni absolute calidam et
frigidam et compositam. Et naturam regionum atque locorum
habere etati. Et naturam aetatis non exeuntem sed com-
plexionem temporum anni assimilaverunt habere nature
que non est secundum suam compositionem comparari in cor-
pore sicut actio sue complexionis et compositionis que inea
operatur. Respicerunt etiam regionis complexionem
id est aerem que non est secundum complexionem temporum anni
facere in corpore sicut agit in eo actio complexionis
anni temperata que non est secundum corporis complexionem
vel compositionem ac etatem. Quoniam si humani
corporis complexio est similis vel prospera ad similitudinem
anni regionis augmentatur et regitur. Si autem
fuerit contrario minuitur et destruitur. Et quia
in hoc loco intentio disputationis est finis et non
sicut absolute complevimus intentionem dicendo
quid sit febris qualis sit et quare sit oportet nos
dicere disputationem universaliter febris singulariter.
Incipiendum est igitur ab effimera que sit dispu-
tatio propter multas rationes faciamus. Una quia hec febris
cito ad corpus de parva venit occasione. Se-
cunda quia est eius disputatio et significatio ad alia-
rum febrium comparationem facilima et planissima.
Tercia quoniam curatio est levissima sed secundum quod oportet
fuerit. Caret enim materia unde medicus expectet di-
gestionem et solutionem. Quarta quia plurimum
hec febris est causa aliarum duarum febrium. Septem non
habet nisi per quam calor manat causa febris. Consimiliter
autem febris que est in humoralibus et in solidis membris
quia licet naturam permanet in corpore calor causa febris
pereunte. Ideo quia febris effimera est causa aliarum dua-
rum febrium que fit duobus modis, quia aliquando humores

sicut diximus in corpore augmentati a suis e-
xcitatis locis sunt separati ad putredinem. Unde
cum effimera febris accedit ad spiritum et eum inflammat
necesse est ut calefaciat illum. Manet eam putre-
faciat quia putrefacta febris non est ex ea generata. aut
quia indigentiam nonnumquam exeat in nulla effimere febre. et
fauet infirmo ante congruum tempus cibum sumere
aut quem iubet ei abstinentiam habere quousque
status febris transeat. Deinde cibum ei donat et balne-
are eum facit prius quam digeratur cibus. Unde calor
balnei cibi digestionem facit quod oppositum non valens
ferre et [illegible] cetera corporis exteriora egredi
enim. cutis poros cum sua claudit frigiditate atque
viscositate. Unde illic permanet illius substantias
frigiditate non potens per poros exire. Similiter
fit in solidis membris quia aliqui habent quidem humi-
ditatem non valentem ad suscipiendum calorem effi-
meram. aut habent siccitatem consimilem calefiat. per effime-
ram definitur non valentia illum calorem a se
expellere. Sed permanens ille calor inde febris generat
ethicam

e effimera febre.
De signorum effimere
e effimera que est propter calorem solis et eius cura
De effimera que est causa frigoris et congelationis
e effimera que est propter balnea aquarum stipticarum et cura eius
De effimera que fit propter calorem potagre [?] causa et cura eius
e effimera propter labores
De effimera propter ieiunium
e effimera que fit propter bubones in inguine generatos et
in collo et subassellis
De effimera que fit propter vigilias et eius cura
e effimera que fit propter iram et eius cura
De effimera et differentia inter angustiam et tri-
sticiam. duodecim enim sunt diuersitates

[E]ffimera est abusiuum nomen. Sumit
enim a quadam bestia maris ablatum
que non vivit nisi per unam diem
quia febris quia non permanet nisi per
unam diem. hoc nomen est ei a se-
nibus impositum. Sed tamen G. dicit se vidisse eam
usque ad terciam diem et quartam protendi. quod tunc
contingit cum pori corporis sunt clausi. maxime
cum fumus qui ab eo dissoluitur sit grossus
quia pororum corporis oppilatio naturalis sive acci-
dentalis grossum fumum non sinit resolui. Unde fit eius
elongatio febris usque ad multos dies. que si quar-
tum diem transit sanguinem calefaciunt et incendit
a sua natura egreditur et mutatur in causon. Cui-
usmodi si in multoplex morabitur ut naturalis corporis hu-
miditatis consumatur in ethicam febris mutatur. Sophiste
dicunt quia effimera est causa aliarum febrium et nulla
alia est causa effimere. Sed reprehenduntur a quibusdam

sophistis dicentibus quia dicit G. effimeram esse unius
diei et Ypo. dicit eam posse venire usque ad quartum
diem. Quibus respondens G. diuisit febres generaliter
in tria secundum spiritibus humoribus et solidis membris. Cum
igitur effimera in spiritu moratur et ut plurimum non tran-
sit nisi unum diem et raro ad multos dies ascendit
recepit aliud nomen inanime quod ei imponeret. Unde
appellauit eam effimeram. Ypo. vero non diuisit eam ab-
solute quia determinauit eam cum dixit sic. Si effimera
transeat diem quartum mutabitur in causon. possibile enim
est ut causa effimere diu in corpore morata putrefaciat
sanguinem et febris nascitur continua. Causa vero effimere
generaliter in duo diuiditur. Aut enim fit propter aliud
morbum. aut unumquodque est morbus. Illa autem que non
fit propter aliud morbum in duo partitur. aut fit intrin-
secus aut extrinsecus. Que fit extrinsecus utrum diui-
ditur. Unum est calor solis et estatis magnum incen-
dium faciens. Aliud est inunctio aliquorum et emp-
lastrorum et balneatio in stipticis aquis sicut est alu-
minosa nitrosa et sulphurea. Tercium sunt ea que sunt cor-
poris contraria. Quartum sunt ira tristicia angustia cogi-
tatio. Corporis vero sunt nimius labor ambulandi et
currendi. Aut fit intrinsecus sicut ex cibis et potibus
et ceteris omnibus talibus. Febris itaque facta propter aliud
quedam est sicut apostema sequens in inguine in collo
subassellis et subauricularibus nascentia. hiis enim predicti-
bus febris est accidens. Hic morbus sicut accidens morbis
quia accidens duobus modis est. aut simplex aut compositum.
Simplex est sicut febris non facta causa alicuius sed ipsa sit morbus.
Compositum quidem est febris propter aliud creata. Sed G.
diuidit accidens duobus modis. Unum in quo est [illegible] et
aliud est [illegible]. prolatum vero est sicut illud quod non propter
aliud sed propter ipsum est morbus. [illegible] vero [illegible]
accidens alicuius morbi subsequens quod est duobus mo-
dis. aut est inseparabile sicut dolor capitis sitis [illegible]
angustia que [illegible] accidit febri neque ab eis sepa-
ratur. Que licet sint in quibusdam febribus fortiora
in quibusdam debiliora. febris tamen sine istis minus
potest esse. sicut corpora nullo modo inueniuntur quin [illegible]
[illegible] omnino careant. Aut est separabile ut fiat
aliis. aliis vero non. sicut est vigilia alienatio stupor
que quibusdam accidunt febribus quibusdam non. tunc enim
febres eueniunt peiores aliis. Sed potest nobis obici a
quibusdam dicentibus quia febrem de causa inguinis per apo-
stema dixisti esse de effimeris cum Ypo. manife-
ste dicat. quoniam omnis febris de inguinis apostemate nata est
pessima. Quibus respondendum est. Philosophus ipse sua
intentionem determinate dixit cum dixit si non effimera
febris. apostema enim in inguinibus duobus modis fieri potest
aut cum illud sit per se morbus. aut cum sit propter
aliud. propter aliud cum est palam omnibus [illegible]
sicut cum sint vulnera in [illegible] pede et alia que
sunt palam. et accidit febris cito dissoluitur. pro inde

etiam eam ~~pessimam~~ pessimam in genere effimere febris. Sed si ipsum est propter morbus sive causa sensui apprehensa fit febris eius molesta et pessima. significat enim aliud aptum esse de humoribus grossis et putridis et in interioribus corporis contentis et pestilentialibus morbis creatis. ideo de ea determinavit illud propter non dicit si non est effimera febris. Contrarius. Sed si opponatur nobis dicentes. multos videmus homines amicitia et corporis laboribus utentes tamen in effimeram non incidunt. Respondebimus. Accidentia corporis est ueniunt in modo moris. aut propter eorum complexionem corporis plenitatem sicut est oleum circa propter adeps. que sunt ignis pabula. aut propter corpus ad comprehendendum accidentia preparatum sicut calamus pili et palea. que sunt preparata ad comprehendendum ignem. aut propter eorum accidentium virtute corporis consuetudinem sicut est vita operum que consuevit omnibus corporibus multa eius quantitate accipientibus. aut propter illorum accidentium continuatum per longum tempus corpora pervenientem. sicut sensualiter videmus aquam guttatim lapidem pervenientem perforare propter continuitatem longi temporis. Sed cum ita sit. notandum est ut effimera generetur in corpore ad eas febres preparatos consuetudinarias. sicut corpori calido et sicco. oportet ut ipse cause sint multum fortes aut sint multum debiles. vel multum continue. Quibus quotidianis causis corpus si careat impossibile est ut in effimeram incidat

De pronosticationibus effimere

Effimera secundum pronosticationes quibus differt ab ethica. habet et alias quibus differt a tercianis. Multas enim habet alias cum febre putredinis non communicat. Differentia vero quam habet cum ethica est hec. quia effimere est ex parvo tempore causa. aut ethice ex longo. in hoc quoque differunt sicut et in calore conveniunt. Causa enim effimere febris est ex duobus vel tribus diebus. causa vero ethice ex duobus vel tribus mensibus vel pluribus. Sed febris putredinis nulla concordia habet cum effimera et ethica. quamvis cum effimera concordat in uno. quia causa effimere et ethice est una. scilicet angustia tristicia fletus cogitatio et his similia. Secundo quia effimera et ethica sunt de simplicibus qualitatibus materia carentibus. Tercio quia calor effimere et ethice non est multum fortis. Sed febris putredinum sunt istis opposite. quia causa earum est qualitas cum materia et ille sunt compositae. iste vero composite. Aliud quia calor et causa istarum est fortis et pungitivus propter ebullitionem et incensionem putredinis. Undecima que est earum maior distantia vero effimere et tercianae hec est quia si effimera fuerit secundum quod expedit nec infirmo nec medico aliquod accidit preter. Determinabitur in primo die. Terciana vero non solvitur. Cum effimera sicut diximus si nullum habeat impedimentum in primo die erit dissoluta cum immutatione urine et sudoris. quia a balneo egredientium sudor tercianae

non habet ratio habeat sudorem. in primo tamen die non est secundum rectum. sed propter levitatem materie et subtilitatem eius cutem et carnem latitantis. neque tantus febris fuit ut omnino possit illam desiccare. proinde debilitat eam calefaciens eam et excitat modicum. Quod si reprehensi erimus a quibusdam sophisticis dicentibus quod effimera febris est de sola qualitate materiam non habente. quare determinatio eius fit cum sudore et fumo. Respondebimus: effimere sudorem et humorem esse negavimus. quia de tribus digestionis superfluitate est hoc quod dissolvitur per corporis poros cum sudore et fumo et urina. propter febris calorem et virtutem actionis nec impedientem. quod admodum videmus homines sanos pati propter nimium motum vel propter aeris vel balnei calorem. Invenimus enim hic humiditatem sub cute existentem dissolvi nonnumquam et usque ad corporis interiora perforantem. et interiorem humiditatem extorquendo eliquatam cum urina expellat eam. propter hoc sepe videmus quod qui balneum temperatum huius calorem ingrediuntur. si statim biberint propter corporis eorum siccitatem. irritantur a siti. quoniam calor balnei cum sua subtilitate dissolvit humores et siccata liquefaciat interiora que sunt causa sitis. Effimera vero effimera tercianae secundum significationes quibus a febre putredinis differt. Prima quia calor effimere est levis et suavis. que cum ad statum venit. nulla facit angustiam et laborem nature. quia caret materia in qua natura laboret ad digerendum et ad expellendum. Secunda quia urina effimere humida est quia urina sanorum in colore liquore et hypostasi quia licet inter se differant. modica tamen erit eorum discordia videlicet in colore. id est rubore. Tercia quia pulsus effimere parvum non distat a sanorum pulsu. nisi in dilatationis velocitate et constrictionis tarditate. Tarditas enim constrictionis pulsus significat materiam esse in corpore parte arteriarum constringente ut illa extrinsecus expellatur. quia velocitas dilatationis pulsus acuta et calidam secundum immutationem. id est qualitatem. Unde notandum est ut natura organorum propter velocitatem dilatet. ut multam aeris quantitatem attrahat. per quem illius qualitatis ardorem refrigerentur. Effimera igitur febris que fit ex sola qualitate. id est calore sine materia non est ei necessitas ut constringat velocitatem propter organorum. quia non habet quod expellatur. Ideo enim fit motus pulsus in dilatatione ad attrahendum aeris subtilitatem qua calor refrigeratur plus et velocius quam cum pulsus constrictione.

Effimera que fit propter fervorem solis intelligenda est. si capita patientium toto corpore sunt calidiora. quia calor solis primum

calefaciat aerem et vitalem fortiter et velociter
sine mediatione. Alius species calefit ex fervo-
re solis caput primo ratione spiritualis propter sub-
fervorem cito ad cor perflatum venientem. Sed tamen
illa que est de calore solis maiorem capiti in-
fert calorem quam toti corpori propter plenitudinem capitis
repugnantem qui ei opponitur. Propterea nimium capitis
patiuntur dolorem et in facie fervorem et vena-
rum plenitudinem in temporibus extremum. Nonnumquam enim
anima fortiter exagitatur cum nimio calore et
natura intensione. Subtilitas enim caloris et
eliquat capitis humores et facit eos ad nares
descendere. Illa vero que est propter estivum aeris calo-
rem plus calefacit corpora quam caput quia calor
aeris facilius ad cor propter flatum ascendit quam
ad caput. Cuius signa sunt hec. Corpora
enim patientium sunt incensa et sicca propter aeris
calorem. Unde magnam habent sitim et frigidum
desiderant aerem. de cura

Utilius hiis fit curamentum est ut infri-
gidemus et humectemus aerem et in pavi-
mento domus sternamus frondes et flores infri-
gidantes et calidos fumos extinguentes sicut viol-
e nenufar. Similiter frondes populi et salicis
frondes vel flores basiliconis et etiam ...
sint cum aqua frigida vel rosacea infundenda. Et licet
basilicon sit calidum in primo gradu tamen proprietate habet du-
cendi frigiditatem aque per nares. Sed oportet
nos patientium nares sepe humectare cum oleo
violaceo nenufare et similibus. Ungenda sunt tem-
pora cum oleo rosaceo et aceto mixtis et cataplasmata
de sandalis camphora et aqua rosacea si non fuerint
reuma. Et si reuma fuerint de humorum
frigiditate fovenda sunt de aceto et camphora.
Ad nares eorum apponamus fumum aque ca-
lide in qua cocta sint viole et camomilla. Caveat ab
omnibus aliis calidioribus. Et si non fuerint capita
de humorum frigiditate plena neque reuma, bo-
num est ut capita eorum coremus post declina-
tionem febris cum aqua in qua cocta sint viole et
camomilla. Et si capita eorum plenitudinem habue-
rint abstineat ab hac aqua et solummodo fumum
eius odorent. Succum unius generis malorum
granatorum accipiant. Comedant melones pale-
stinos uvas hiemales medullam cucurbite
et cucumeris omnia cum nive refrigerata si in
nive fuerint assueti. Vinum bibant mixtum cum
sirupo malorum et violarum. Cibus eorum si fuerint
sicca humectantia erit cum sirupo violarum facto de
ptisana ... et similibus. Post febris declinationem
bonum est si balneetur in temperato balneo
aerem et aquam temperatam habente. Comedu-
ret in initio prandii medullas cucurbite meloris

et cum ... et mica panis lota cum aqua ... humidificato
aut sit de humorum copia et febris frigiditate expulsa
deinde pullos gallinarum perdices coctas cum ... condito
de succo malorum et aceto ... agrestium cu-
...amis portulaca lactuca et similia.

Patientes effimeram
Propter siccitatem et congelationem aeris cogno-
scuntur cum signis oppositis effimere propter solis et
aeris calorem generate. Quia hii qui patiuntur effi-
meram de solis et aeris fervore generatam habent
exteriora corporis calefacta unde cutis rarificatur. Isti
vero qui ex siccitate ab effimera molestantur habent
superficiem suorum corporum siccam et frigidam et poros
cutis constrictos et opilatos. Quia calor ad interio-
ra corporis clausus sanguini unitur et venit ad
epar et naturali virtuti unitur plus quam vitali et
animali. Propterea color cutis eorum mutatur ad plumbeum
et obscurum colorem. Facies etiam eorum est subtumida
et sentiunt nimiam frigiditatem et gravitatem in capite.
Nares eorum aut nichil emittunt aut si aliquid ab
eis exit est spissum et viscosissimum. Pulsus eorum
est parvus et velox. Causa parvitatis est opilatio poro-
rum. Causa vero velocitatis est conclusio caloris in corporis
interiora. Sed tamen parvitas et velocitas pulsus minor
est istis quam eius qui in stiptica et infusa aqua se
balneaverit. Illi enim perfectius opilatos habent
poros et cutem siccam. Urina eorum alba est et cru-
da duobus modis. Uno quia fumus solitus exire
per poros quia est clausus ad interiora venarum
cum eo sunt augmentatus sanguinem humectant
et eum adiuvat aer qui per flatum intrat. Unde
infrigidato et humectato sanguine calor eius de-
ficit propterea sanguinis color mutatur in albedinem et quia
urina est colamentum sanguinis necesse est ut sit alba et
cruda. Alio quia humores ad corporis interiora
coadunati naturalem impediunt calorem ad digeren-
dum urinam. Unde in isto urina est alba et cruda. de cura

Oportet hos cum omnia curari.
Ubi a balneis plus quam morbi fiat digestio
et violentia febris sit declinata. Cuius morbi vi-
deris digestum et febrem declinatam esse introduci
sint pedes eorum usque ad genua in aqua calida in
qua cocta sint camomilla. Sed fiet sicut ... sisimbrium
vel abrotanum et similia et ipsi inclinentur super fumum
eius. Deinde balneum temperatum ingrediantur et fricen-
tur ut pori eorum aperiantur et cutis humectetur.
Digitis cum cogitamus quod pori sint aperti et calor
qui ad corporis interiora coadunatus fuerat sit
diffusus et dilatatus quamdam etiam eius partes sint
ad corporis exteriora progressa. Lavabimus caput
eorum cum aqua calida in qua cocta sint camomilla
anetum et mittemus in aqua quamdam olea vir-
tute dissolutiva huiusmodi sicut camomilleon anetinum

yret narcotic. et caruncli sunt ab epitiantibus nisi
cum omnis sudor fuit egressus ne eam epitia
tum pori claudat et materia que nata est cum
sudore exeat non exire possit. sed permanens ad
corporis interiora maximum generet nocumentum
et ducat pacientem ad magnam molestiam. preterea
caveat ne diu in balneo moretur. quia aqua
balnei corporis superfluitatem magis resoluit vel
eius tamen calor perforat corpus usque ad interiora
Unde cum fumi interius exeuntes in corpore calefiunt
repugnat eis contrarietas aque. ideo melius
est si in aere moretur quam in soliis quia solium
implet poros et claudit eos cum humiditate aque
Aer vero balnei et poros aperiens est et fumo
sitate corporis dissolvens. ideo contraria usus
sunt generia Et quia contraria temperata dissoluunt
et calefaciunt corpus et vias per quas fumi cor
rumpuntur. oportet illos cibos accipere subtiles vi
delicet laudabilem chimum generantes et multam
eis sanitatem ingerentes. sicut modo edulina anu
alie agnus et similia Et quia secundum mediam inten
cionem oportet corpora eorum humectari cum arti
ficio quo aptata sunt intra gdita ut videlicet
cum parvo tepe et modico vino rarum cinamo
et similibus destinat a virtutibus cibis et consimilis
Potent vinum cum aqua commixtum multum o
peratur indurunt et unctione eorum latus porredi
sunt cardiaci ugmo ut repugnet siccitati ae
ris Naribus eorum odorifera apponantur que
temperate sunt calefacientia sicut sanguinea preros
et cinamomum et de fructibus sicut sunt citrulli et
similia Quicumque etiam eorum reuma habuerint ca
veat sibi a balneo nisi cessante morbo

Quicumque
etiam paciuntur cum balneorum
stipticam aquam et desiccantem habeant. sicut est nitro
sa aluminosa et sulphurea. cutem habent sicciorem
et magis opilatam quam superiores. propterea quia calor
est clausus ad interiora corporis eorum et cremat
sanguinem et veniens ad exterius primus amor no
cet naturali quam vitali et animali Quorum signa
sunt hec. Si tangatur cutis eorum invenitur exte
rius et aspera contradicens coriacea longo tempore infecta
gallas et cortices malorum posita Item si
manus alicui parti corporis imposita diu
moretur ut cutis calefiat cum caloris opilati
plante manus fumum senciunt qui de illo
corporis loco dissolvitur. calidum et acutum esse
et pungitivum Pulsus etiam eorum in initio se
minor est et velocior pulsibus superiorum
quia cutis eorum est siccior et magis opilata
Unde cum siccitas contingit usque ad interiora corporis
membra sit pulsus eorum tardus et largus Ca

tarditatis est siccitas organorum. quia siccitas
et fixitas in interioribus et exterioribus partibus
corporis creantur Causa largitatis est multitu
do et coadunatio illorum fumorum in organis et
non dissolutorum Urina eorum est multa et tur
bida et aliquantulum permixta ad albedinem et cruci
tatem Multa vero est propter humiditatem ad corporis
interiora conclusam. que solita fuerat per sudorem
exire et fumum Cruda est et alteri duobus mo
dis Uno quia urina non permanet in loco concocionis
ut coquatur et calefiat rol. Alio propter nimiam
humiditatem sanguinis commixtam

Hujus se curacio similis est superiori. oportet
etiam postquam exierint ne balneentur nisi
declinante sole Et deponantur pedes usque ad
genua sua in aquam que supponatur Deinde in
temperato balneo balneentur Caveant sibi
ab omni unctione Bonum est si aliquantulum exercitiis
utantur. cibos leves accipiant qui sunt
faciles ad digerendum et bonum generant chimum
aliquantulum sciant per interiorem ut valeat fumo
rum ad interiora coadunatorum acuimen extin
guere Vinum non bibant nisi corporum ple
nitudine careat et cum omnis superfluitas a cor
pore expulsa fuerit

Effimera que fit propter cibos
calidos vel potus vel calidos. in initio ad spiritum perveniat
naturalem Omnis enim cibus sive potus prius venit
ad stomachum et ab eo exit. qui cum calidi fuerint
necesse est ut calefaciat sanguinem et spiritum naturale
Deinde venientes ad cor per totum corpus dif
funduntur. ideoque urina eorum rubicundior est ce
teris omnibus per effimeram Augmentata igitur
se senciunt dolorem et calorem in capite Unde
oportet studiose exire mictum cum exasse et succo
malorum. inferius cum aqua ro. et camphora Ci
bos accipiant porcellana videlicet atreplices
sive pullos gallinarum et similia Cataple
ma exire et stomachum a cibis invenitur de san
dalis re. fari. orde. aqua ro. camphora et similibus
Comedat melones palestinos malorum
poma pira. medulla panis etc. castanea me
spila migas mora et similia

Effimera que est propter ieiunium
differt ab omnibus effimeris. quia pacien
cium est macilenta externa quam facies egri
tudine exeminant. habent omnes graves pul
sus quia debiles et velores Urina autem
et rubicundam Causa debilis pulsus est de
fectus virtutis eorum subtilitas eius est propter
inanitionem organorum Velocitas eius est
propter necessitatem aerem attrahendi ad cor et
calorem mitigandum et acutos fumos ab inte

extirius expellendi. Rubor vero sit cum naturalis
puritatis humiditatis et siccitatis corporis durantis. Unde oportet in statu se nullus dieta cibi sed
suorum accipiat malorum et potum accipiat aquam
palestine vinacium hyemalium suorum sorbeat
et si hec ergo non suffirmit et fames eos prema
at. dandum erit sicera micerinus cum zucara locte
dermatum itaque se si videbitur siccarum esse digestis
daringe ptisanam cum et expectabimus usque digesta
erit. Deinde mittamus eos in balneum et cum
corpus calefactum incipiet et sudorem emittere oleo
ungendum erit cum oleo violato ut claudens poros
repugnet humiditati corporis ne extriserit exe
at. Deinde dietentur cum cibis levibus et subtilibus et ad digerendum facilibus atque tenuem sanguinem generantibus.

Effimera que fit cum laborerus sit propter equi
tare ambulare et subito tardius vincitur
accidit spualibus sed tamen ad spiritum animalem magis
est pertinens quia in exterius membra siccantur et
calefiunt quibus natura est ut careant et necesse sit
calefieri et ut calor ad cerebrum prius quam se asce
dat. Unde se remote et calore cerebra durante
natura est quod virtus caloris cerebrum primo dispositus
fiat angustiones hec sunt corporum eorum
sunt debilia et sicca. Et si labor eorum multus
fuerit et sudor eorum paucissimus aut nichil
sudat et hec duobus modis. Uno quia sudor qui
debet exire in se est finitus tempus laboris A
lio quia spiritus plenus per poros emittere sudo
rem est defectus. Cum etiam si parum laborave
rit, sudant tamen parcissime quia humiditas eorum
ex labore dissoluta et consumpta est. Proinde
pulsus eorum parvus est subtilis velox et
duplex in dilatacione propter necessitatem attrahendi
aerem ad interiora ut mitigetur animam cale-
ris corporis. Eorum parvitas et subtilitas pul
sus est propter membrorum destructionem et privationem
spiritus vitalis. Plaborans enim in inquietate disso
lutus est. Coque magnum in articulis et in contra
tenacione membrorum dolorem patiuntur. Cum ut
curetur oportet ad regimen ingeniari. Deinde
cum oleo rosaceo vel nenufarino unguentur. Et si labor
mediocris extiterit siccetur corpora eorum multum
Si autem multus fuerit post parum in tempera
to balneo laventur sepe neque ullam moram
in eo faciat. ne spiritualis eorum humiditas consumatur
et in ethicam incidat. In solium descendant ut
corpora eorum humefiant. Exeuntes autem cum oleo
violato et nenufarino unguantur ut clausis eorum
poris humiditas accidentaliter intus in corpore
accepta permaneat. Coytum fugiat ne cor
pora eorum desiccentur. Dietam accipiant

sturnos perdices pavones pullos gallinarum edulos
agnos annales pisces laudabiles digestioni
in obedientes. potent vinum leve et aquam mul
tum mixtum quod membra eorum humectet. Vinum
enim penetrativum est corporis quo cute aqua
cum vino ducitur et humefaciat membra. De fru
ctibus comedat malagranata. prunia mala et similia

Effimera ex bubonibus
in inguine collo et subassellis accidentibus
duobus modis est. Aut enim causa eius est in apparatu
la. aut est cronicio. Causa vero cuius causa est non
in apparatu ab ypocrate in amphorismis testante cogno
scitur. In bubonibus inquit omnes se male ex
cepti effimeris. Que autem est manifesta fit propter
pustulas vel apostemata et vulnera in manibus et
pedibus sive capite nascentia. Causa vero horum
bubonum hec est. Natura enim nascentibus hiis pu
stulis vel apostematibus currit ad regenda et custo
dienda eorum loca. Spiritus et sanguis et vitalis spiritus
cum eo portatur. Sanguis ergo per mollia et laxiora
loca pertiens replet ea et moratus in eis generat
apostemata. nomina alioris. Familia. quam diu ibi per
manens calefit nunc calor ad cor perveniens fe
generat. Unde pulsus eorum est magnus velox et spissus
urina rubea et alba. facies eorum rubicunda et hu
mida. Febre quoque cessante quedam in superficie apparet
infusio. Causa magni pulsus est multitudo sanguinis
et caloris. vitalis spiritus inmunitas velocitas et spissi
tudo fiunt ex necessitate nature multum aerem ad
cor attrahentis ut refrigeretur et extinguatur caloris
anime. Albedo et rubeditas est propter sanguinem
et calorem naturalem a cordionis loco remotum ad loca
infirma currente. Rubor faciei propter sanguinis sup
ficiei corporis dominante humor propter sanguinis
plenitudinem. Sudor deficiente febre evenit quia
natura humiditatem sudorum inutiliter coadunatorum
excludit vel expellit. Unde oportet nos cum omnia
studere ad curandas pustulas et apostemata que causa
bubonum fuerant. Deinde balneentur et in aere
balnei moveantur ut sudorum copia dissolvatur
paulatim neque cum ungantur. qui nolentes
in solio descendere non in eo moveantur. Dieta
accipiant subtilem ad digerendum facilem et sub
stantiam laudabilem habentem

Effimera que fit propter vigilias in spiritu con
stat animali. que hiis signis cognoscitur
Pinguium facies et totum corpus est exterius oculi
gravi palpebre molles et graves ad movendum
tarde. pulsus eorum est parvus. Urina subtilis
et indigesta. vultus tumidus. Tinctas est propter re
cessum ad exteriora propter vigilias moventem. Tumor
faciei est propter ventositatem et ciborum cruditatem
quia propter vigilias calor naturalis ad exteriora egreditur

Unde locus cerebri absque calore permanens cauda et frigidam ventositatem faciens facit autem tumefactionem. Contractio oculorum duobus est modis. Uno quia spiritus vitalis visibilis solens implere substantiam oculorum defectivus est. Alio quia carnes intimentur propter vigilias. Parvitas pulsus est propter virtutis causa vigiliarum deficientem. Subtilitas urine est propter sollicitudinem qua patitur anima in vigilia. Cruditas eius est propter vigilias naturam in coctione urine impedientes et actionem sensuum etiam ad exteriora producunt. Unde cum sit humor frigidus ut ex aiali spiritu in cerebro generatur necesse est ut turbetur cerebrum propter inquietatem sui motus. Propterea oportet magnum impendi studium sicut provocemus sompnum cum fricatione pedum. Hoc enim trahit humores in capite existentes et repugnat fumo ad caput ascendenti. Cibum accipiat modicum qui sit facilis ad digerendum quia natura propter defectionem non multum sufficeret cibum. Vinum bibant temperatum in quantitate et virtute. A coitu omnino caveat quousque ad priorem usum eorum conversi fuerint.

Effimera que est propter iram virtuti animali et vitali dominatur. Animalis vero propter impetum anime ad faciendam vindictam se moventis. Spiritualis vero propter nimiam sollicitudinem ad corporis exteriora exeuntis. Propterea oculi eorum sunt rubicundi foras exeuntes cito quod huc et illuc se moventes palpebre eorum sunt sicce. Pulsus magnus et fortis. Rubor faciei et colorum eminentia motus quoque eorum velocitas sunt propter sanguinis ebulitionem et propter naturam ad corporis exteriora exeuntem et propter anime furorem se vindicare volentis, sicut dicit Aristoteles. Ira namque est ebulitio est caloris nature ad exteriora tendente propter animam se vindicare volente. Sed si precedenti ira timor fuit mixta erat color eorum modo rubicundus modo citrinus. Quia cum natura movetur ad exteriora cum anima causa vindicta faciendi sanguine cum eis egrediente facies sit rubei coloris. Anima vero et natura ad interiora redeuntibus ad custodiendum cor propter aliquem timorem qui venit cum eis sanguis. Unde facies sit citrina. Siccitas palpebrarum est propter nimium caloris motum atque oculorum quem patiuntur propter sollicitudinem anime. Unde desiccatur oculorum humiditas. Magnitudo pulsus duobus modis fit. Uno propter fortitudinem cordis et ad illud sollicitudine. Alio propter virtutem corporis in effimera fortitudinis sue permanentis. Non enim prius aliquem morbum habuit quo virtus corporis debilitata est sicut. Unde nondum urina eorum fit digesta nullius lesionis animam. Digestibilitas eius fit quia calor naturalis est in loco

coctionis. Indigentia animus est propter exitum caloris cito ad interiora intrantem et cito exeuntem.

Oportet ut in initio cure ingeniemur quo cor eorum confortetur et calor extinguatur quod fit cum expulsione ire que ipsi obtinuit. Deinde in tepido intrantur balneum si prius eorum fuit consuetudo. Et post sudorem ungantur cum oleo violaceo. Postea descendat in solium ibi tamen non moretur. Egredientes a balneo frigida comedat et humida et abstineat a vino quousque calor eorum declinabit. Sin autem illud mixtum accipiat. Caveat sibi a coitu ne putrefiat eorum humoribus putredinis inducat febre aut quidam ab eorum capite humores descendentes apostema generent.

Differentia est inter angustiam et tristiciam quia tristicia ad rationalem pertinet virtutem in cerebro existentem. Angustia vero ad spiritualem in corde existentem. Ideo quia angustia plurimum fit in pectoris quam tristicia. Sed tamen quia causa utriusque et curatio eorum est una, non ideo disputatio earum est una. Communiter ergo effimera que sit propter angustiam et tristiciam hec habet signa. Oculi patientium aliquantulum foris eminent et veloces sunt ad movendum et aliquando graves et difficile mobiles. Nonnumquam etiam neque gravantur neque foris sunt eminentes. Causa tristicie diversa est. Aliquando enim est tristicia propter magnam sollicitudinem vel appetentiam cogitationis et aliquando propter magnam suspectionem et timorem et aliquando est neque timorosa neque suspecta. Si ergo cum fit cogitatio et desiderium de rebus letificantibus oculi eorum sunt foris eminentes huc et illuc nonnumquam mobiles quia anima desiderat videre quod amat. Unde natura egrediens ad corporis exteriora exit sanguis cum ea. Ideoque facies et color eorum rubicundus et urina eorum nigra habet animus solito et pulsus eorum magnus est. Quod si tristicia et cogitatio fuit propter aliquem timorem et suspectionem sunt oculi eorum gravi et quieti. Quia natura coniuncta est ad interiora ad custodiendum cor. Ideo splendor faciei mutatur et corpora eorum sunt macilenta. Pulsus subtilis et urina acuta. Si vero tristicia fuit inter rem amabilem et odibilem mediocrem erant oculi eorum quieti neque gravi neque foras exeuntes. Conducitur tristicia etiam duobus modis. Uno in cognitione vel cogitatione et investigatione rerum laudabilium ad rationem pertinentium sicut est cogitatio divine bonitatis, instructione nature rerum superius et inferius que naturalis ad animam pertinet. Alio videlicet in cogitatione pessime et immunde rei atque illaudabilis apud

anima sic est amor qui hereos dicitur. Ludus
et carnalis leticia. Quecumque vero cogitacio sit
de laudabilibus, erit cogitacio semper laudabilis
et acceptabilis apud animam. Cogitacio vero de
pessimis et vituperabilibus rebus profecta valde cor-
rupta et pessima anime est incerema. Igitur
quia perfecta medicina est que cum egritudinis tollit
naturam, ut ab ea incipiamus et ingeniemus quod
possimus auferre a libris cogitacionem et suspicio-
nem cum diversis musicorum generibus et cum ammi-
nistra leticia prudente ut oblivioni tradat tri-
sticiam. Et consequuntur anime eorum a labore. quia anima
per cogitacionis nimietatem debilitatur atque infirma-
tur. Similiter et corpus debilitatur propter animam sicut dicit
Alexander. Anima que sequitur corporis complexionem. et
corporis complexio animam comitatur. Unde oportet
nos non negligere corpus sed adiuvemus illud
cum rebus huic facientibus. Caveat sibi ab omnibus
aliis desiccantibus ne eo eorum veniat ad pti-
sim. quia ethica magis pertinet ad ptisim quam ad ce-
teras effimeras. Siccitas enim istorum corporibus
dominatur et corda eorum calida sunt. Unde oportet illos
humectari sed in balneis temperato et descendat in pe-
lvim. Deinde ungatur ex oleo violarum. Dietam acci-
piat frigidam que sit facilis ad digerendum sicut
ptisana cum edulina vel ut aliqui portulacam
blete. Vinum bibat quod non sit vetus et multum
sit mixtum. De fructibus vero humectantibus comedat
sicut sunt melones palestini et similia

de ethica et ptisi et curacione eorum
de ethica composita cum febre putredinis
de ethica que non est propter aliud morbum
de dieta simplicis ethice

Plures quidem de ethica et ptisi di-
sputaverunt. Notandum est ut eius diffini-
tionem dicamus. Dicimus ergo pti-
sim esse humiditatis corporis con-
sumpcionem. que in duobus modis
dividitur. Aut enim naturalis est
aut non naturalis. Naturalis est sicut patiuntur senes
vel decrepiti. cum naturalis calor eorum tardus in digerendo
eorum cibis et in humiditate nutrimenta attrahendo de-
ficit ut restauretur corporis humiditas que per su-
dorem et sudorem dissoluta est. Hec est causa con-
sumpcionis decrepitorum corporum. Aliorum vero et
senescentium causa consumpcionis est tribus modis. Vel
quia nimius calor similem humiditatem desi-
ccat sicut calor solis facit in estate. Secundus est
humorum interiorum ablacio sicut fit in hyeme
non pluviosa. Tercius est humiditatis nutrimenti corrum-
ptio et eorum ad malas qualitates permutacio sicut
ad amaritudinem, salsuginem, aluminositatem et
similia. Dicit et in humanis corporibus contingit. Consumitur

enim ablatis humoribus ea in membris et non possunt
oportet in digerendo cibo deficiente neque membra que
dissoluta sunt restaurare valente sicut senibus eve-
nire diximus. Unde antiqui vocaverunt hanc speciem
ptisis decrepitorum. Corpus eciam calore ignis cor-
dis ardente et similem membrorum humiditatem desicca-
te consumitur sicut fit in acutarum egritudinum causa
precedentium. Similiter intellige de angustia et diu-
turna tristicia. Ptisica corpora aliter consumitur cum san-
guis corporis dominetur a sua dulcedine et sapo-
rositate mutatur. quando plus per diutinam egritudinem
mutatur. quia sanguis in diutina egritudine corrum-
pitur et propriam perdit saporem. Unde a membris
non adeo tenetur neque ex eo nutriuntur. Membra
igitur nutrimento carencia insiccantur desiccatione et
consumuntur. consumuntur quia non nutriuntur. infrigi-
dantur quia sanguinem qui est calidus et humidus necessitate
nature est membra infrigidantur quod solebat de sanguine
calefieri. Quare si reprehendat nos sophista et dicant
quare antiqui dixerunt seniores esse corpora
cum semper ondat quod iuvenibus enim seniores
maioris esse humiditatis quam iuvenes. Respondebimus
ut in prima huius libri particula diximus quod humiditas
decrepitorum fit accidentalis propter defectionem caloris
naturalis eorum cibaria que sunt oportet digerere nequeunt
et propter debilitatem membrorum tercie digestionis
superfluitates non valent. quod testificatur videre
potes. Corpora enim eorum plena sunt multitudine aq-
uositatis. membra tamen habent macilenta et consumpta. Suffi-
cit hec species naturalis consumptionis. Non naturalis itaque con-
sumptio in tribus modis est. aut cum febre aut sine febre.
Sine febre est aut calida aut frigida. Frigida vero consumit cor-
pus vel per diutinam opilacionem vel per alios di-
uturnos morbos. Hii enim morbi qui sunt diutur-
ni nimium de corporis humiditate dissolvunt. Unde
in frigidato corpore virtus digestiva deficit. Radix quoque
viscera cruda ac indigesta remanet. cum vita sit
membra corporis abhorrent ea neque eis nutri-
untur. Quare patientes molestia pacientes pulsum habent
debilem tardum et strictum. urinam albam et
candidam et subtilem. Pulsus est debilis ex disso-
lucione virtutis corporis propter egritudinis diutur-
nitatem. tardus propter naturalis caloris defectionem
sui quam congelacionem. candiditas in urine propter
frigiditatem complexionis corporis dominantem. et propter
calorem naturalem in loco cocionis defectum. Sub-
tilitas et claritas sunt propter corporis siccitatem
et naturalis humiditatis indigenciam. urina in grossa-
re solent. Consumpcio que est calida et sine fe-
bre fit propter calidos humores cordi appositos quarum
fumus ad cor ascendens eius mutat complexionem
ei quam accidentalem prestat calorem unde sanguis
corrumpitur et ipsa eius saporositas mutatur.

et membra illius ad eumdem tunc ab eo multa con
sumuntur. Vnde G. Vidi mulierem huius extremi sensu
alterius. Dixit enim se voluisse interiora corporis
perscrutari, scilicet stomachum intestina et alia. Precepit qui
dam summam in spatioso loco simul poni et sepe
reponi ut cognosceret qualiter corpus eius consume
retur. tandem per medium dividens eam, invenit ad
cor eius humores corruptos quorum fumum cor
ascendisse et suam complexionem corrupisse credidit.
Quoniam antiqui hanc consumptionem ptisim vocaue
runt deceptam. Et quia completiones disputa
tionem de ptisi naturali et non naturali. Oportet ut incipia
mus de articulo qui est scilicet. Dicimus igitur quod ptisis que
est naturalis scilicet duobus est modis. Aut ipsa ptisis est
morbus per se. Aut per aliud. Illa vero que per
se est morbus fit ex rebus calefacientibus et desicca
tibus plurimum tamen causa eius est estimativa. maxime si propter
accidentia anime fuerit. sicut propter vigilias cogi
tationem tristitiam angustiam. multum legere
et investigare. Ex omnibus enim istis animalis spiritus
fatigatur et spiritualis. et acutum accipiunt calo
rem quem calor cum morabitur spiritualem desiccabit
et consumabit humiditatem. maxime si corpora fuerint
ad hec preparata sicut sunt corpora ca et propter communem
lineam. macilenti strictam habentes pectora et ca
pita spatulas foras eminentia sicut accidit ale
in etate statis invenibus. videlicet que est a xviii
annis usque ad xxxv. precipue si estas fuerit
vel calidus aer vel regio calida. Nonnumquam etiam
fit propter corporea exterma sicut propter estatem ambulare
alios ne labores facere. Aut propter calida ciboria
vel potum et medicinam. Ptisis vero que est naturalis
fit per aliud morbum est multis modis. Aut est
de estimativa quod moratur in corpore et spiritum ter
minus tristit et fomentum calefaciunt. Aut est propter
acuta scilicet cum calefacit et extenuat sanguinem
et consumit spiritualem humiditatem. Aut est
propter febrium putredines cum concurrunt et suas
mutant impositiones. Aut est propter diutinas egritu
dines consumentes membrorum humiditatem sicut contin
git ex tussi dolore capitis et pectoris et pul
monis dyafragmatis renum vel dolore qui est
de calore et omnibus apostematibus accidentibus que
sunt plurima corporis calefacientia et consumentia
Digestiones aut ptisis vero sunt multis modis.
Vnus quod scilicet totum corpus invadat et omnibus m
embris humidis et spiritualibus dominatur. equaliter
tamen solidis membris multo plus est familiarior.
Propter antiqui hanc scilicet naturalis calor non intem
perato sed inconsumato assimilaverunt que est
inviscata membris nec ab eis segregatur. sed in
sertur calori naturali et assimilatur ei. quare ipsa est
a membris inseparabilis. sicut calor naturalis. neque

enim augmentatur. neque decrescit. sicut et ipse. sed tamen
nonnumquam declinat ut scilicet putrida intra vasa consistens
Differt tamen ab ea quia ethica declinat sine causa
manifesta sicut scilicet putredinis. sed scilicet putrida intra
vasa permanens. alium declinat in modum cum toto
Secundo quia calor eius licet totum corpus invadat est
tamen levis neque pungitivus vel impetuosus scilicet nullam
scilicet pati autumat. Tercio quia color eorum est
plumbeus et lividus aut citrinus splendidus
cum sanguine indiget. Quarto quia ipsa eorum sunt
aspera oculi graves. similiter concavi tenentes cavitatem
quia intima eorum humiditas ab eis est ablata
hoc testificatur tenuis corporis siccitas. hec
sunt significationes ethice vel particulares non sunt
diverse. Ethica enim multis modis est causa quia corporis
humores sunt multi. Vnus est in vasis sanguineus
humor videlicet in venis existens. sicut humiditas
arborum et herbarum recentium permanens in summita
tibus eorum. quemadmodum humiditas in ramis existens
viridibus. Secundus est humiditas que est in membro
rum concavitate in quibus adhuc natura non operata
est tertiam digestionem nec assimilavit ea membris
sicut aquosa humiditas que in arboribus nascentibus
est. Vel humiditas que est in fermento et rivus
inmaturitatis. Tercius humiditas est membrorum in
quam operari natura incepit. sed tamen non coagu
lavit neque complevit eam sicut tenera caro que
non est membris assimilata. et sicut humiditas fer
menti quod incepit coagulari et saporosa fieri.
mollis tamen adhuc permanet et sicut humiditas que
incipiens coagulari et dulcis fieri. sed tamen non
est desiccata neque ad durum conversa. Quar
tus humiditas est qua reguntur et custodiuntur me
mbra. sicut humiditas in membris coagulata et ad
ea conversa. et ipsa cum membris una effecta quod
admodum humiditas fermenti coagulata et firme fer
menti assimilata. illud ne putrescat custo
diens et humiditas ficuum passarum caricarum similiter
observans ne putrescat. Igitur quia cor
porea humiditas quadruplex est. nomen speciebus ethi
ce sunt multe. Vna quia humiditas est in liberiore
concavitate permanens in qua natura non est adhuc
operata tertiam digestionem. nec assimilavit eam
membris. Secunda humiditas est membrorum in quam
operari natura incepit et tamen non coagulavit nec
eam perfecit. Tercia spiritualis est humiditas qua
reguntur et custodiuntur membra. Causa primi
est. quia humidus sanguis in vase existens si
augmentetur et superet naturam calor temebit nec
ab ea regetur nec mundificabitur. quia quanto plus
morabitur. tanto plus bulliet calefiet
putrefiet ex calore corporis et augmentabitur
sua putredo intra vasa secundum suam naturam

Et si no augmitat̄ nec a natura dimitta͞ sed
plus calefiat ppt rem quā in effimia diximus
et veniat calor usq̄ ad inudiferam sanguine
qui ē in arteria augetur in eo 7 ꝯfortabit̄ et
calefaciet venenū et arterias ꝯiam Calor
etiā usq̄ ad humiditatem in membrorū raritate
ꝑmanentem accedet 7 eius humiditatem desiccabit
virtuositatē in membra eam ꝯponat. qz virtu
optatē 7 saporositatē perdit. membra igitur
ꝯsumabunt̄ 7 desiccabunt̄ carentia nutrimento
hec ē prima genus ethice ꝑpterea istud genus
facile ē ad curandū si par in manu sapientis
inciderit Medicus enim si inceperit velocit̄ calorē
extinguet cū frigidis 7 humidis cibis. potu aere
odore 7 similibus citissime calorē extinguit 7
sanabit infirmū Cū nisi suffocat̄ et per
maneret calor in corpore augmitat̄ atq̄ ve
mens ad humiditatē membrorū que ē coagulatorum
vicina calefaciet eā 7 eorū humiditatem desicca
bit 7 saporositatē membra admittent eam intrassi
milabunt vnde ꝯsumptio 7 siccitas eorū augm
tata fiet. 7 hec ē scdā spēs ethice que dura
est 7 molesta ad curandū Et si calor fuerat
plus augmitatus et spāli membrorū condabitur
humiditati eam qz desiccaret. et veniens ad hu
miditatē membrorū que fuat cū eis ab initio co
plexionis desiccat 7 ꝯsumit eam 7 fit tertia spēs
ethice que ē incurabilis Calor enim exterius
desiccauit humiditatē membra custodientem 7 spaā
tius ē in ea sicut calor solis in lapide 7 ligno
qz videmus calorē in longo tpe lapidis et
lignorū humiditatem desiccare et eorū virtu
tes separare 7 ꝯ cinerem facit ea Causa eius
hec ē qz lapis 7 lignū sunt de nr̄ elementis
composita. pꝑterea calor illa in eis facit actionem
hec testificatur actio quā videmus fieri ꝑ igne
in lapide. inuenimus enim cū ex calore desicca
tur 7 ad calcem mutatur Est ergo possibile ut simili
modo operetur calor solis in longo tempore
Nulla enim dertia ē inter calorē solis 7 ignis
nisi qz ignis velocit̄ ille vero tarde operatur
Possumus igitur intelligere qua lapides secundum
suā humiditatem cū arbores 7 herbe in montibus
ex lapidibus nascuntur. que si humidi non
essent non possent nutriri neq̄ augmitari
Igitur quia compleuimus disputationem de e
thica que ē ppt aliū morbum. oportet ut nos
sequamur de ethica que non fit ppt aliū morbū

Causa ethice

Que non est ppter aliū morbū
humiditas est cordis que ē in sua grauitate
et venis et arteriis inhabitans. que si calefiat
et mutetur a sua natura in calorem 7 siccitatē ppt

amissa extrinseca sicut diximus sine ulla sui
diminutione fiet prima 7 simplex ethice spēs
que ē per se ipsam morbus. hec utraq̄ facile
curatur. qz calor extraneus non est nisi in humidita
te sanguinis qui ē in corde et suis venis 7 ar
teriis 7 nichil nisi solum in eo facit calefacti
onem 7 ebullitionem Et si calor augmitabitur
ut calefaciat secundam cordis 7 arteriarū atq̄ ve
narū 7 desiccetur humiditas eius que ē vicina
coagulationi fiet scdā spēs ethice Et si plus
augmitabitur calor ut desiccet substantialem cor
dis humiditatem et suarum venarū atq̄ arteriarū
illam custodientē ac regentē potentē fiet tertia
spēs ethice huius. erit qz incurabilis ut diximus
Et quia compleuimus causam ethice que ē ppter
aliū morbū. et causam eius que non est ppt a
liū morbū sed ē morbus per se. notū est ut
dicamus vniuscuiusq̄ speciei significationem. diximus
igitur quod ethica que fit ppt aliū morbū sicut
ppt effimeram intelligenda est ita. quando enim vi
derimus aliquē effimeram habentem de angustia
7 tristicia 7 ira 7 similibus accidentibus 7 febris
ꝑmanet usq̄ ad tertiū diem ꝯsistens in vna
qualitate. s. ut non augmitetur neq̄ minuatur
7 appareat in cute infirmi desiccitas lenitas
ac tenuitas. duricia 7 ꝯsumptio. 7 manus super
infirmū imposita sentit calorem pungitiuus et
acutus 7 nulla hora augmitatur nec diminuitur
aut declinatur. hec ē prima spēs huius febris
Et si appareat cū his signis augmitata febris
cū infirmus maduerit intelligimus secundam speciem
huius fe. esse Sed tamen subtiliter oportet inuestigare
Quia si dabimus ei cibū temperatum 7 laudabilem
tribus diebus in diuersis temporibus. in primo s. die
mane. in scdō ad sextam. in tertio ad vesperam
7 videamus in unoquoq̄ horū dierū tpe febrem
augmitari 7 ad corporis exteriora exire. pro
certo credenda erit scdā spēs huius fe. Causa
est qz calor infirmorū ē intra corpus gene
tus. ad quem cū cibus 7 potus veniat. su
scitatur 7 diuiditur exiens extra corpus. hec
testificatur illud quod in calido lapide 7 calce
videmus qz cū aliqua aqua super eos inciderit
illico calor eorū in interioribus recondita
surgit et extra corpus egreditur. causa est qz
aqua calori ē opposita cū frigiditate 7 humiditate
sua. que calcem prius consumens humefacit eam cū
sua humiditate vnde sui aperiuntur pori 7 veni
ente aqua usq̄ ad calorem suscitat eū ei qz re
pugnat et fugit eā. exteriora petens Cognoscimus
intelligi sunt cibi 7 potus in illis infirmis facere
Quidam vero arbitrati sunt quod calor fe. in cibo
augmitatur. qz accipiunt cibi in augmento fe.

Unde si inveniens materiam recessit et extra corpus
exit et ducitur lucerna ad testimonium quod dum
calor hec recessit et augmentatur igitur Sed postea de-
struxerunt suam intentionem cum hac solutione
dederunt itaque in diversis temporibus cibos et postea vide-
runt equaliter se augmentari Unde estimaverunt quod
calor se in cibis augmentatur propter cibi humiditatem
cui calor repugnat sicut dicimus fieri in calce et
calidis lapidibus et hec est secunda species ethice Ter-
tia vero plus palam patet sensui quia facies infirmi
mutata est in plumbeum colorem aut lividum que
significatio ostendit substantialem humiditatem esse desiccatam et vir-
tutem naturalem fore destructam Nares sunt subtiles
et ante oculi cavi sicut cathiam habentes quia
nutrimentum veniens ad oculos non est de bona qua-
litate et virtus digestiva que est destructa nequit illud
digerere Unde pinguedo clausum in angulis oculorum et de-
siccatur ex calore acuto et sic que est intus et mu-
tatur septem compositio oculorum conditionum et tempora sunt
aspera motus palpebrarum et sentiorum fit gravis
propter siccitatem eorum qui si iaceant claudunt oculos
sine ulla voluntate quasi a somno sint aggravati
propter defectionem et dissolutionem virtutis Et si ponat
manus super illos inveniens siccam et sitim sed manum
ibi moratam donec calefiat corpus ex calore
manus sentitur calor a corpore eorum cathamo-
dum ascendere Et si discooperiant ventrem vi-
dentur quasi non habere viscera et tactus eorum est quasi
tabule subtilis Sed cutem eorum cum duobus digitis
constringas aliquantulum extendes per maxime exten-
sa neque in suis descendet caret enim humiditate
qua mollis fiat et qua convertatur ad suum locum Quando
autem se qui inveniunt morte prolongatur minuet
Pulsus eorum est debilis parvus durus et spissus
tantum eius est quasi corda Causa debilis et parvi
pulsus est defectio et consumptio virtutis Spissi-
tas est propter multitudinem fumi cogentis ut exeat
Urina eorum est in liquore sicut oleum habens quod si
super petram fundatur sonabit quasi oleum Causa eius
est propter consumptionem substantialis humiditatis in so-
lidis membris existentis Et si causa dissolutionis et
consumptionis est propter siccam generationem in cerebris domi-
nantem vocatur decrepite senectutis morbus
neque sanabitur nisi cum eius natura conversa fuerit ut an-
te fuit Stomachus eorum est quasi stomachus decrepitorum quos
impossibile est ut convertatur in qualitatem qua fuerat videlicet
in iuventute Unde stomachus eorum semper est defectus et pau-
ca recipiens stomachus eorum impeditur vel digestio Simili-
ter parietes siccitate in quibusdam membris so-
lidis cum subtilia corda aliquanta patitur sicci-
tatem cito consumitur Si vero siccitas fuerit multa
mors erit proxima Post hoc corpus et stomachus si
in siccitate mutatur periculum significat sed tamen

non cito mortiferum sicut sunt priora Oportet etiam in-
telligi quia si omnia membra solida fuerint desiccata
et multo tempore taliter permaneat necesse est ut infrigide-
tur quia siccitas cum sola venit non permanet lon-
go tempore quin membra nutrimentum non recipientia
infrigidentur et desiccantur Nutrimentum enim eorum est
calidum et humidum i. sanguis Unde cum videmus membra de-
siccari et nullam humiditatem habere vel spissitatem hu-
mectantem ea Si vero fuerint desiccata et infrigidata
nullam faciamus eis curam quia molestum est
Galienus dixit
Ipse autem se vidisse compositam cum alia febre
de putredine et vidisse eam solam nullius habere
commixtionem Cuius compositionis signum hoc est in speculando
videlicet febrem putredinis et commixtam ethice febri
illa precurrente in speculatione Et nos nullam ab
antiquis vidimus disputationem de eius cura-
tione cum est composita difficilis enim et dura est quia sunt
contrarie et opposite febris enim putredinis indiget
rebus lavativis et colativis et etiam desiccativis et
ut lavet et colet et desiccet humores qui sunt
causa putredinis et ethica querit res refrigerativas
et humectantes ut infrigidet et humectet calorem
febrilem et laudabilem corpori prestet humiditatem
Unde utraque cura est inter se opposita primum convenit
medico ut investiget et studeat ne aliquam
incurrat fallaciam Utilior ergo est hec curatio si
febris est commixta ut custodiam naturalis humiditatis et
expellam putredinis materiam Sed prius oportet ut causa
ethice auferatur postea curatio sit labor cum quiete
et vigilia cum somno tristitia cum letitia mu-
tetur Similiter necesse est ut custodiatur substantialis
humiditas corporis membrorum regitiva et ca-
lor extinguatur accidentalis et naturalis confortetur sed
cum cibis et potibus laudabilem chimum generanti-
bus refrigerantem et humores extenuantem
quemadmodum est ptisana et similia que diximus supra
Caveat a medicinis quanto plus possit nisi
cum magna fuerit necessitas Deinde eligat medicinam
que est levis ac facilis necesse et investiget vir-
tutem medicine utrum sit attenuativa absque ca-
lefactione et desiccatione Danda est sola aqua
calida cum accessio putride febris venit videlicet cum
rigor incipit fieri Et si vomitus sponte ve-
nerit bonum est Quando non vomere sinis cum
pudore necesse est ut fiat ne levissimo vomitu Cum
autem febris cessaverit et angustia infirmi quie-
verit et appetitum sibi senserit Deinde ptisa-
nam et panem bis vel ter lotum cum aqua frigida
et zucaro Deinde etiam ordeum cortum cum lentibus
si lentes sint mundate et a corticibus eiecte
et prima decoctionis aqua auferatur Deinde misce-
atur cum ordeo et ramis portulace lactuce adde

De ethica que ... post putr.

cum modico coriandri recentis aut veteris aut cum
aceto et zucaro et modico croci. Si vero fuerit putredo
de fleumate ponendum erit in ore portulaca lactuca ali
quantulum mente et apii et blitis. Summo mane
accipiat zedoariam et in ore teneat vel mixtam
Et si cognoscimus propter calorem febris ethice non
esse in inbecillitate caloris que non dum venit
ad humiditatem que est coagulum virtutis. nutre
est dare infirmo succum scariole et lupuli et aque apii
et similia. raro. ne illos sepe assuefaciat maxime
succum apii quia calidus est et siccus. Similiter
si voluntatem habet recipiendi de rosis agrippinis sive
seu de liliis. aut si sit mastix nova et mara
thrum cum zedoaria raro tribuatur. et cum necessi
tas fuit egrotantem oportebit tamen ab aqua
frigida omnino. Item si magis fuerit necessitas co
ctana etiam vel cocta dabimus cum modico ma
stice mixto cum aliis utili sirupo. Et si paciatur
apostemata in visceribus omnino abstineat ab aqua
frigida. non cum calidissima erit apostemata. Calida enim
apostemata trahunt ad se frigidam aquam et prohibent
eam ne ad cor veniat. quoniam si ad cor venerit cum
sua frigiditate naturalem extinguet calorem. Oportet
igitur ut caveamus ne cibum in accessione pu
tride febris tribuamus neque parum ante. quia
angustiam dabit infirmo et febris augmentabit
et tempus etiam exacerbationis prolongabit. Et si vi
derimus accessionem mane fieri aquam calidam
dabimus rigore incipiente et impedimus in
fumum surgentem malagma in tempore accessionis
accessione vero cessante dabimus ptisanam. de
cocta itaque ptisana. offerimus cibum secundum
quod nature expediet. Si autem febris in medio diei
incepit augeri mane danda erit ptisana
rigore incipiente calidam dabimus aquam
ut vomitus provocetur. Recedente autem febris
accessione et infirmo quiescente dabimus cibum
secundum quod oportebit. Et si febris a vespere incipiet
mane dabimus ptisanam. cuius digesta fuerit
cibum dabimus prout oportebit. Et tamen in modo
cibi quantitatem quia natura digerere valeat. Incipiente
itaque rigore vomitum cum pennis
Sufficit quantum disputavimus de ethica que
est cum putrida febre coniuncta. Hec enim est regula
per quam medicus potest addere et minuere die
tam secundum quod utile patet et febris cognoscitur

Simplex
ethica est duobus modis. Si autem
corpus mundificatum ab humoribus aut vene
et arterie sint plene de humoribus ad putredinem
preparatis. Unde oportet nos incipere curam
cum ethice expellentem predictam sive dyamargariton
sive trisandali cum letitia. vel cum purgatione et

silia. cum succis quorundam predictis expellemus materiam
putrefactionem incipientem cum medicinalibus cibis atte
nuantibus et mundificantibus absque calore et sicci
tate sicut est succus lupuli cum zedoaria et zucaro
vel mirabolani citrini cassiafistula et similibus mixtis
Cuius vero succus quam materia corporis sit pur
gata. ordinabimus aerem locum et indumenta
cibum et potum odores cataplasmata et similia. et muta
bimus ea ab inutilitate ad utilitatem. quia necesse
est ut sit aer frigidus et humidus. loca septentrionalia
indumenta sint naturaliter frigida et humida sicut linea
vetusta lota aromatizata cum sandalis et aqua ro.
Cibaria sumat infrigidantia et extinguentia ex
traneum calorem et naturalem confortantia et substantialem
humiditatem custodientia. sicut est ptisana panis
lotus bis aut ter in frigida. aut panis infusus
in vino albissimo levissimo et bene mixto
lactuca portulaca cucurbita blitis atriplex omnia condi
ta cum amigdalis. De fructibus sint uve acre
malagranata melones pulestini mala mitia pira
uve hyemales et similia. De siropis. syropus
malorum et julep accipiat. Mittamus in
aquam quam bibere voluerit bolum cum pulvere san
dalis albi semen portulace et similia. De odoribus
sicut frondes et flores confortant et refrigerant
sicut rose salices mirta viola nenufar sandali.
Caveat a camphora propter frigiditatem quam habet
nisi cum ceteris sint hec in suis capitibus subtilem
humiditatem que repugnet frigiditati camphore. Et si
humiditas est parva et capitis est humiditas accidentalis
caveat a camphora quanto plus possit. quia cere
brum licet sit calidum tamen camphora noceret eis
quantumvis sit frigida. quod est duobus modis. uno quoniam
propter frigiditatem suam repugnat humiditati accidentali que
est in capite et eam ingrossat. unde fit causa augmen
tandi reumatis. Alio quia cum sua frigiditate na
turalem desiccat capitis humiditatem. Nonenim
humiditas capitis frigiditati camphore valet
repugnare nisi maioris fuerit quantitatis quam
frigiditas sit camphore. Cataplasmata non conve
nientia sunt apponenda credimus ut habeat
camphoram. quia naturalis capitis humiditas repugnat
frigiditati camphore et convertit eam ad temperamen
tum. Et reprehendi videmus a quibusdam sophistis
nobis sermonem opponentibus de cerebri humiditate
Quare incipiunt humiditas cerebri frigiditati cam
phore non repugnat cum cerebrum naturaliter sit humidum
ceteris corporis membris. Respondendum erit cerebrum
enim semper movetur propter imaginationem et rationem
quia est fundamentum sensuum et voluntarium mo
tuum et fumi semper ascendunt ad illud. Calorem
etiam accidentalem plus patitur quam ceterae partes corporis. Cerebri
humiditas est fortius capite licet ceteris membris

naturalis sit humida Nonnunquam dabimus ei ceras de
spodio et bolo cum sirupo quos diximus Et aliquando
dabimus psillium si egritudo non sit humida Bolo
enim ventris in hac passione pessima est
quia materia eius acuta est et pungitiva et humores
in hac egritudine soluti sunt ad intestina descendentes
dico quia membra sunt debilitata ad dissoluendum et
expellendum eos per poros qui ad interiora corporis
clausi revoluuntur et descendunt ad intestina
et in eis duas faciunt actiones aut lubricantes
ut egritudo nequeat retineri aut excoriant ea
et nascitur dissinteria ¶ Igitur quia usque adhuc
locuti diximus meam disputationem et intentionem
plane quia circa huius se est cum ordinamento
aeris loci indumentorum cibi potus exercitii
balnei et unctionum necesse est ut plane dicamus
quid et ubi sint omnia ordinanda et incipiendum
est ab aere qui est familiarior nobis ¶ Igitur
si tempus fuerit hiemale non tamen nimium sit
frigidum non deceret illud aliquo ingenio mutari
bonum enim est Et si fortius fuit frigidum necesse est
illud ingeniari videlicet pannis operiantur ne
frigida aeris virtus corporibus exterioribus dominetur
et cutem desiccet atque fumos ad interiora claudat
Si autem sit estivum tempus oportet ut infrigi-
detur et humefiat sitque mansio infirmi sit spa-
tiosa et porte septentrionales ¶ In pavimento ster-
namus rosas violas nenufar salices la-
ctucas spinam ramos brusci ramos vitium
et cucurbitas mediocrem aquam super eos roremus Et
si corpora eorum induratam materiam ad putredinem
preparatam bonum est ut ungamus corpora eorum
de succo lactucarum portulace vinearum acetosarum solatri
cum oleo ro. mixtis Hec tamen unctio se eorum pecto-
ra diu non moretur quia in sedenti spiritus est per-
nissima ¶ Ingeniemus etiam prout melius possu-
mus ne humiditas eorum dissoluatur Et si vir-
tus eorum fuerit debilitata et membra eorum dissoluta
et vene apparent albe propter sanguinis inanitionem
ossa quoque brachii subtilissima eorum quoque co-
rrectionem inanita proxima eorum potencia incres

Quicumque hec se
Aliquando ipsa per se est morbus
et aliquando per alium sicut est frenesis pleuresis et alii
morbi huius simplices aut est propter putredinem febris
aut propter se in quibusdam membris excitem sicut
in dyafragmate pulmone aut propter diuturnam
tussim aut propter epatis dolorem renum et illi
est necesse ut cum cognoscimus eam esse ex a-
liquo istorum phisicamus per ab aqua frigida
et ab unctione sudorosa quos supra diximus
nisi cum apta per quod est se est calidissimus Deinde
ex ea mediocrem dabimus quia calor epatis

ad se humiditatem ac et prohibet eam ne va-
dat ad cor et noceat calori naturali Et si apta
non fuerit calidum abstinebimus eos ab aqua
frigida mitigabimus calorem eorum in aere
vel frigido quia ardoribus Unde R. Aqua in ip-
sa ethica que est propter alium morbum pessi-
ma est et proprie si morbus fuerit diuturnus Ea
quia morbus qui est in ethica necesse est ut sit
calidus sicut frenesis et similia aut diuturnus
sicut putrida se excaturi quarta et similia Si
non fuerit acutus moratus ex parvus tempore
preussit radicalem humiditatem et desiccavit ea
et dissolvit virtutem membrorum Unde calor cor-
dis est defectus et nequit humiditati aque re-
pugnare fit igitur humiditas aque contra calorem na-
turalem extinguendum Si autem morbus fuerit diu-
turnus consumavit sanguinem membrorum et emi-
davit ea caterue Unde membris infrigidatis
calor defecit naturalis necesse igitur est ut calor
cordis sit defectus per vim frigidam aque calor cor-
dis nequit resistere maxime si fuerint in venis
materia et arthris ad putredinem preparata quia
humiditas aque illa augmentat materiam et
induceat eam ut nequeat digeri Proprie si in
urina nullum signum coctionis appareat Pla-
tonem ergo intelligimus quia non decet dari aquam
in ethica nisi cum contingit per se morbus fuerit
et si utique eorum fuerit custodita Et si utique eorum
debilis fuerit caveat ab aqua Unde oportet arbitrari
qualiter corpora eorum humefiant et exciteatur
virtute eorum cum cibis qui sunt faciles
ad digerendum et multum mutabiles quia sanguis
corporalis suorum licet sit laudabilis mediocris
tamen est Similiter spiritus animalis et vitalis et propter
sanguinis puritate membra minuuntur que
sunt totius corporis fundamentum et propter puritate
spiritus animalis et vitalis deficit calor naturalis Unde
necesse est ut festinemus ad restaurandum eorum
corpora in virtute et in initio cum cibis et
potibus qui sunt faciles et subito et multum
mutabiles sicut est vinum al. aut ru. grosse
sicut ait ypo. in amphorismis facile est replere potu
quam cibo Sed tamen prout oportet et quod oportet
dandum est ei primum vinum purum neque leuius
ut penetret membra et maxime secundum calorem et
siccitatem sicut non deceat accipi nimium et subito
et velociter ut minus velocitas exeat neque
membra mutat neque nimium grossum ut mo-
rans in angustis locis oppilationem generet
¶ Ideo quia oportet nos illud negare egritudine
excitibus et maxime ethicis Sed vinum accipi-
ant mediocre facile mutabilem et quedam
consimiliter humiditatem ut permanens in membris mutat

et confortet ea. Neque intelligere debemus ut inten-
tio ypocratis esset de potu absoluto vel humidis cibis
absolute, sed quemadmodum nos novimus, quod intentio
eius fuit de cibis corporaliter nutrientibus leniter
et faciliter sicut sunt vina quedam consuetudinis humida
et in febribus per maxime. Nutrimentum cibis in-
ferunt. De cibis similiter facile nutrientibus et non
obedientibus sunt lac, ptisana, panis lotus et
similia. Cum vero cum predicto noscitur se esse recreata
neque alia re indigeret nisi augmentatione
et nutrimento corporis, accipiat mane lac ca-
prinum statim emulsum, misceatur quod ei aqua ca-
lida in parva quantitate et ad suavem ignem coquatur
quousque tota aqua consumatur. Deinde potum detur
calidum prout ab uberibus fuerat emulsum, quo bi-
bito oportet expectare quousque digestum sit. Deinde
dabimus eis carnem perdicum, pullos gallinarum et con-
similia, distillata vinum album et ponticum mix-
tum mediocriter potent. Et si non potuerint solum
lac bibere, miscendum erit cum ordeo vel tritico
et similibus secundum quod virtus digestiva eorum fuerit
fortis. Sed tamen si cognoscimus corpora eorum nulla
egere maturatione seu humores qui sunt ad putredi-
nem apti, cavendi erunt ab istis cibis et dabimus
solummodo ptisanam et panem lotum, maxime si
in eorum egestione colera appareat. Volo etiam dica-
mus quod non debemus dare lac pauperes et
similia aut vinum ponticum nisi cum certissime co-
gnoscimus febrem ab eis esse ablatam. Quando vero
balneare novimus, balneabimus eos in balneo
tepide aque et in temperato aere, et calor
aque sit quasi calor lactis cum ab uberibus est
emulsum, et ingeniemus ut balneum man-
sioni eorum sit vicinum, et ducatur in vehiculo
aut in lecto, ne motus eorum pedibus eorum nocu-
mentum faciat, vel aut faciat eos sudo-
res aut calefaciat et debilitet eos ut in
balneo stare nequeant, quia necesse est eis in so-
lio balnei morari, quia aqua solii que est
temperata prestat corporibus eorum humiditatem
augmentum et virtutem. Oportet vero ut sit solium
iuxta ostium et hostio balnei vicinum, ut non am-
bulet per aerem balnei, ne propter eorum hu-
miditas substantialis desiccetur. Notandum est etiam ut
aqua solii sit in temperamento perfecta, quoniam si
calida plus quam oportet fuerit, condempnabit cutem
et indurabit eam. Si vero fuerit frigida plus quam oportet,
debilibus corporibus tribuet frigiditatem et calorem
extinguet naturalem et cutem claudet et oppila-
bit. Et secundum meam intentionem pori horum de-
bent aperiri et cutis mollificari, quia pori in
istis sunt clausi et oppilati naturaliter, et nulla pro
invenimus dilatans et apperiens poros eorum

sicut aqua que temperate est calida, quia membra corpo-
rum delectant se in ea et natura excitatur et per totum
corporis membra dilatatur propter delectationem
que est ei similis. Unde natura se delectante sanguis
eam sequitur et veniens usque ad corporis extre-
ma poros mollificat, aperit et dilatat, quia
actio nature in hoc loco quo delectatur est oppo-
sita actioni loci quem odit, quoniam a re non-
civa fugit natura ad interiora corporis. Unde extre-
mitates de sanguine et naturali minuuntur ca-
lore, unde patiuntur rigorem, oppilationem et du-
riciem in cute. Oportet iterum nos investigare
ut determinemus quantum patientes morari de-
beant in balneo. Que mora talis sit: cum
si videbimus rubicunda et inflata fieri corpora
prius quam consumatur et minui incipiat, eos a
balneo abstrahemus, quia si dimittamus eos
plus quam oporteat consumetur. Postquam vero volumus car-
nem in corpore augmentare, dimittamus eos in
balneo quousque fiant rubicundi et inflati. Si
vero eam minuere volumus per inflationem, dimitta-
mus eos in balneo donec inflatio transeat et ipsi
ad suam naturam fuerint conversi. Sed tamen debet inve-
stigare illa corpora, quia multum sunt sterilia
et etiam acuta propterea si carnem volumus augmen-
tare. Postea vero timemus cum a balneo debet
egredi et rubor corporis ne ipsi ultra pa-
rietes ad detrimentum deveniat. Egredientibus ita
quod a balneo inungimus corpora eorum cum oleis
frigidis et humidis vel ungentis ubi custodiat humi-
ditatem quam ab aqua susceperunt, ne aer illam
consumat. Paciens oportet ut in diversis temporibus
balneetur, primum balneum sit mane antequam acci-
piat lac aut ptisanam ut infrigidet et humec-
tet corpora eorum. Secundo die vespere postquam
lac et cibi sint digesta. Et si virtute infirmi
fortem perspexeris esse ut possit amplius bal-
neari, bonum et optimum etiam est si lac sup-
ra infirmum fuerat emulsum prius quam in solium
descendat et mittatur in solio frondes
et herbe frigide et humide sicut lactuca, viola, nenufar
et similia. Si autem infrigimus ab humiditatibus est
mundificatus ad putredinem se preparantibus.
Deinde eius balneum exeuntibus lac asininum
cum ab uberibus fuerat emulsum. Hoc enim lac
huic passioni optimum est, quia ceteris est sub-
tilius et tardius ad coagulationem. Sed oportet
eligi asinam iuvenem et sanam et pharetre
eius lac utrum sit album nec multum liquidum
nec multum spissum, et nutrias eam cum lactucis,
porcina, coriandro et bono ordeo et bona aqua.
Lacte autem digesto iterum ad balneum committantur.
Et si patientes in balneo delectentur eo quod

eius assuetum fuerit. vno ad balneum dirigatur. siquidem
cum vrina albalis sit vel bezarum. propter hoc teneat pectores
pullos gallinarum et alias gallinaceas. Caueat ab
omni cibo qui grauius est. Secundo oportet ut lactis
quantitatem fieri talem que stomacum non grauet. quam
possumus intelligere hoc modo. quod si dederimus
cibum et inflationem stomacum extensionem patiatur et
acidum vel fumosum eructat. cognoscimus eos non
bene digerere. vnde nutrimentum quantitatem decrescimus
aliquando donec perpendimus eam optime digerere esse.
Rursus si viderimus eos multa refectionis quantitate
tate carere. dabimus lac vaccinum. prius butyrum
vel aliquo sit abstractum. deinde primo vice do-
nabimus eis duas vncias. sicut quod ascendamus usque
quod ad maius. Et quando lac determinauimus determi-
natione illud volumus cui horam conueniat et cui non.
Dicendum dicimus quod cum lac rectis cibus fuerit et
corporis in febra mutaciat. erit omnibus nutri-
bilius et laudabilius ad ptisim. maxime eis qui
alium nequeunt sumere cibum. Et laudabilius re-
rum est lac mulieris. maxime si puellam lactauerit.
Post hoc est asininum. Secundo quod quidam odiunt
vtrumque et eis est abhominabile. oportet dare caprinum.
Est enim medium inter subtile et grossum. Secundo prius
quam dicemus decet ponere capram in pulcro loco
et nutriamus cum ordeo et herbis sicut scariola en-
diuia lactuca coriandrum frondibus rosis et huius
similibus. Et debemus esse solliciti ne infirmus
patiatur solutionem. Propter hoc oportet calidum lapidem vel
ferrum in lacte extingui ut aquositas eius consu-
matur. Et si vtique solutiones fuerint confortata dabimus
eis cancros fluuij cum ordeo aut simila aut tere-
8 bintina. Quia sequitur quod sufficienter de lacte disputauimus oportet
nos quibus conueniat potus frigide aque vel alie res
frigide inuestigare. Secundo prius quam disputationem eorum in-
cipiamus. inuestigabimus quid sit calidum aut frigidum
absolute sine alicuius rei comparatione. Physici
vtique sunt qui credunt dicentes nullum corpus esse
calidum aut frigidum. humidum vel siccum absolute. sine
alicuius rei comparatione nisi solummodo elementa.
Dicitur enim secundum se respice ignem calidum non ad al-
terius comparationem. Quod si fuisset calidus ad compara-
tionem alterius. necessario esset frigidus ad alterius comparationem.
Nos nullam inuenimus rem igne calidiorem.
Ideo cum dicimus calidum vel frigidum. humidum aut siccum
absolute sine alicuius comparatione non dicimus illud
ad comparationem humanorum corporum que sunt
temperata. quod humana corpora ceteris corporibus sunt tem-
peratiora. propter hoc cum aliquam rem inuenimus nullam
passionem in eo sensu ingerentem. sed cum eo delec-
tantem et congruentem cum quadam similitudine nihil
in illa esse temperata quam humani corporis tem-
peries. Rursus si aliam rem inuenimus. que

in corpore patiatur sicut sine vllius doloris
horribilitate intelligimus eam temperamentum huma-
ni corporis transcendere esse vno gradu. Postremo si
aliqua res maiorem in eo sensu faciat passionem
et tamen eam tolerare corpus valeat. dicimus eam duobus
gradibus vltra temperamentum esse. Si autem adeo sen-
sum in eo vincatur ut dolor ingeratur in tertio gradu
cognosci esse. Si vero magnum faciat nocumentum
ita ut destruat et membra sensibilia
videtur fore in quarto gradu. Et illam igitur est quod calidum
frigidum humidum et siccum sunt ad comparationem humanorum
corporum temperati excepto solis elementis. Vnde
quantamus similiter ad eos quibus aqua frigida conueniat
et alia frigida et quibus non. Cum ethica sit per se mor-
bus et est simplex. et corpora patientium sicca absque ulla
putredinis materia optimum est ut demus ethicam
eos in sua natura naturalit. ea quod antisiropi frigida
faciamus sicut ptisana lactuca portulaca lotus cucur-
bita et aqua demus frigidam. et oportet maxime
si vrina eorum non fuerit imbecillis et digestio appareat
in vrina. Si ethica fuerit propter aliud morbum
acutum vel diuturnum. Similiter aqua frigidam
et cetera in sua natura sunt melius possumus. maxime
si nullum signum digestionis in vrina appareat et
corpora non sunt pura de materia putredinis generante.
Causa autem duobus modis est. Vno quod membra cor-
poris egritudine diu patientium sunt desiccata et calor
eorum debilis est et paruus. Vnde aqua et alia frigida
sunt membrorum propulsiua et naturalem calorem extin-
guunt. Et si corpora eorum fuerint tumida propter
apertum aut humidum residentiam aliquas reliquias
aqua et cetera frigida inducat et ingrossent eas
ut nequeant digeri. Vinum vero natura quia cale-
facit et naturalem confortat calorem oportet corpora
consumpta habentes propter diuturnum morbum accipiant
moderate. Sit tamen mixtum sitque album et leue. Cum
siccum vero corporis que est sine febre et est eius
causa substantialis humiditatis corporis consumatio na-
turalis etiam calor eorum est extinctus propter sanguinis
paucitatem. oportet ut restituamus corporis calefa-
ctionem et incipiamus cum modico calore et paulatim mo-
dicum ad maiorem ascendimus. ne subita corporis
mutatione infirmus deficiat. Dabimus itaque eis
syrupum factum de zuccaro et bene sit calidum precipue
cenamen. vinum non multum vetus ne dolorem
capitis faciat et corpus eius desiccet. Sedeant
in aqua in qua cocta sunt camomilla baccalaur
frondes ysopus et fuerint de ligno a-
loes. Caueat omnino a coitu. Quorum vero
si augmentatur incipit. dabimus tyriacam et
metridatum. Plus itaque si sint confortati bal-
neantur. et balneum egredientes comedant an-
imalem agnum instellatum et conditum cum specia

ʒ. et bibat vinum ut provocet eis somnus. Si
aut aliqua paciatur fe. modica videlicet aut
tussem si fricent album viscosum et grossum des
apozimata de ysopo et electuarium quod ℞ sebestem
.l. iuiube .xxx. liquiricie ʒ. i. uvarum passarum
enucleatarum ʒ. xv. capilli ve. ʒ. i. ficuum sicce
.x. et ordei m. x. lib. aque coquuntur quousque ad .ii.
redeat et da ex hiis quatuor ʒ. colatas ad bibendum
cum ʒ. i. de redozacea. postea comedat ius seminis
et fenugreci. et hic accipiat electuarium quod ℞ se. lini
ʒ. i. et s. orobi ʒ. s. medulle se. bombacis ʒ. i. succi
liquiricie ʒ. ii. fiat pulvis et cum cum oleo amigdal.
fricta. deinde mell. adde quantum sufficit. al. ℞
succi caul. lib. iii. mell. despu. lib. ii. coquuntur quo-
usque ad mell. redierit spissitudinem postea me-
dullas fistici tere et cum melle tempera. deinde cum
potum dare volueris. da cum lacte caprino aut asi-
nino aut peroino cocto cum ʒ. ii. leuistici. al.
℞ marat. rad. apii rad. ana ʒ. v. i. maratri se.
an. ana ʒ. ii. malve se. ʒ. iii. lini se. iuiube
xx. ʒ. ficuum sicce uvarum passarum enucleatarum
ʒ. xv. liquiricie ʒ. v. amigd. dulc. et amararum
mundatarum ʒ. v. hec omnia in viii lib. aque coquuntur
quousque ad duas redeat. dabis omni die ad
bibendum ʒ. vi. cum redozacea et viol. zucari ana
ʒ. i. Et si calorem non habuerit et tempus quod fuerit
hyemale cum mell. ʒ. v. accipiat illud. Tro-
cisci valentes ad pthisicos epaticos cardiacos
qui recipiunt gummi arabici berberis boli ana
ʒ. iiii. ro. spodii se. portul. ana ʒ. ii. et s. camco
cum flum. assatorum ʒ. vii. bapl. arnoglo. bo-
rag. ana ʒ. ii. coriand. sicci ʒ. ii. et s. infusi
in aceto et postea ad solem siccati. postea assi
dragagan. amid. se. cit. se. cucur. ana ʒ. ii.
se. cucite ʒ. iii. se. malorum citoniorum se. her-
be arctose ana ʒ. ii. liquiricie ʒ. iii. zeub. ʒ. i. et
s. carabe gemarum non perfor. ana ʒ. ii. omnia
terta cum aqua ro. temperentur et trocisci exeis
fiant. dabis inde ʒ. ii. Alii valentes similiter
℞ boli spodii sandali al. ana ʒ. iii. ro. ʒ. v.
se. portul. citri cucu. cucur. ana ʒ. i. et s. dra-
gagan. gummi arab. amidi ana ʒ. iiii. boli
ʒ. iii. carabe gemarum non perfor. ana ʒ. ii.
tempera cum succo arnogl. al. ℞ spodii ro.
boli ana ʒ. iii. gummi arab. dragagan. se. ar-
nogl. ana ʒ. iii. berberis ʒ. ii. fac pulverem et
tempera cum aqua ro. Alii valent ad digestionem
defectam post lienteriam. ℞ ro. spodii ana
ʒ. iiii. berberis ʒ. vi. coriand. infusi in aceto
et assati ʒ. iii. se. cucite herbe arctose ana
ʒ. iii. se. portul. sumac ana ʒ. v. se. malorum
c. ʒ. iiii. boli ʒ. v. gummi arab. ʒ. iii. ypo-
quistid. ʒ. iii. pulvisentur et cum succo citri

temperentur et da potum cum succo citoniorum. Alii
valentes contra dissinteriam cum tussi que pthisim
paciuntur. ℞ gummi arab. se. citri ana ʒ. iii.
se. bapl. ʒ. ii. et s. se. cucite ʒ. iii. se. herbe
arctose ʒ. iiii. se. portul. ʒ. iii. hec omnia
assata ad pulverem reducantur. Dosis eius
ʒ. iii. cum syr. cucite. Electuarium generis pthisis tussi
humidis conferens cum syr. viol. maxime quibus in
pulmone et pectore humores descendunt grossi
et viscosi. ℞ sebesten c. iuiub. l. uvarum passa-
rum enucleatarum ʒ. xx. se. malve ʒ. iii. can-
crorum assatorum lavatorum ʒ. xx. capilli ve.
arnogl. ana ʒ. xv. liquiricie ʒ. i. omnia in aceto
vel aqua coquuntur quousque ad .ii. redeat. Deinde
ʒ. i. sape adde et zucari ʒ. iiii. et cum ad mell. spi-
ssitudinem coquuntur. Deinde accipe gummi arabici
dragagan. se. citonii ana ʒ. viii. se. cucur. ʒ. i.
amigd. dulc. ʒ. viii. se. portul. ʒ. vi. amidi
ʒ. vii. se. papaveris al. ʒ. v. fac pulverem et cum
supradictis tempera. Pille sub lingua po-
site valent contra tussim. ℞ gummi dragagan.
se. portul. se. citonii ana ʒ. iii. se. mun. ʒ. v.
amidi ʒ. iii. amigd. ʒ. vi. fabe mundate ʒ. ii.
se. malve ʒ. iii. liquiricie ʒ. v. omnia in pulverem
reducantur temperentur cum succo psillii. Cataplasma
contra tussim pectora humectat. ℞ se. malve
visci farine radic. et frondium malve ana ʒ. iii.
dragagan. ʒ. ii. tere al. olei viol. ana ʒ. iii. fiat
cataplasma. Trocisci valentes contra sanguinis scre-
atum qui fit pthisis. ℞ dragagan. se. portul.
ana ʒ. v. succi liquiricie ʒ. vi. boli thimelee ana ʒ.
v. succi ypoquistid. acacie ana ʒ. iii. coralli ca-
rabe ana ʒ. ii. spodii ʒ. vi. ro. ʒ. iii. se. cucite
ʒ. iii. coriand. in aceto infusi et assati ʒ. vii.
tempera cum aqua ro. Cataplasma valens contra
sanguinis screatum tussem febrem calorem. ℞
cucur. tere cum medulla ʒ. iii. camphore ʒ. i.
sandali al. et cu. ʒ. ii. ro. sicce ʒ. ii. et s. tere
al. ʒ. xxx. olei ro. ʒ. l. fac cataplasma. Syropus
iuvat sanguinem screantes qui ℞ succi ar-
nogl. succi cucur. cucu. citri aq. ro. ana lib.
ii. succi mucillaginum lib. i. succi pirorum citoni-
orum ana lib. i. omnia coquuntur donec fiant cum
sapa et cum fac. potum detur. Electuarium valet contra
hu. sanguinolentos qui sunt in pectore et pulmone
cal. extingunt vulnera sanat pectoris. ℞ ami-
di se. citoniorum ana ʒ. v. fabe boli ana ʒ. vi.
se. malve se. melonis ana ʒ. iii. gummi ʒ. xx.
dragagan. liquiricie ana ʒ. iii. omnia pulvisata
cum sapa temperentur. Et si non fuerit se. neque humo-
res grossi et gravenit melius mundificatum iungantur
orobi ʒ. vi. ysopi ʒ. viii. matricarie se. apii
ana ʒ. ii. Et si vero humores fuerint grossiores

et putrescit pollinis fenugreci seminis lini tracii equo
ponderis cum oleo amigdalarum 7 mille temperabis in
Al' sic crassi orobi medulle seminis bombacis ana ʒ .
iii semis lini fenugreci ana ʒ . ii . omnia in pulverem
redacta cum mille temperentur

De i

De causon 7 frenesi
De frenesi de crisi quid sit
De signis nunciativis
De scientia futurorum morborum
De scientia dici crecire
De cognoscenda crisi ventura
De sinocho sine putredine que inflativa di
citur 7 pleuresi
De cura digerenda naturam adiuvare apta incipiente
De sputo laudabili 7 illaudabili atque mediocri
De diffinitia vere et non vere pleuresis 7 cura apostematis sive perplexionis
De diffinitia alienationis que fit propter passionem
diafragmatis 7 alienatos qui fit propter passionem cerebri
De significatione tribus istorum morborum communiorum
De dieta et cura eorum . De sinropi
De cetina . De sinocho inflativa 7 pleuresi que
eam sequitur . De pleuresi non vera
De sinocho causon et frenesi

Causon est calor continuus et naturam impetuose opprimens . corporis enim nature repugnat . cuius nocumentum 7 molestam ab initio quevis propter acumen materie qua creatur . Eius enim materia est ignea acutissima in gravitate coadunata venarum videlicet 7 arteriarum cordi vicinarum 7 maxime venarum circa stomachum 7 in gravitate epatis 7 pulmonis . Ideo quod differt hec sinocha a sinocha que est intra venas . quia illa colera est in venis a corde remotis . Et ideo quia causon generatur magis in gravitate venarum que sunt in corde vel sibi vicinantibus . hec testatur diutina sinochus fugacitas sui quod acumen 7 fortitudo 7 continuatio sinoche 7 sitis . Causa vero fortitudinis 7 acuminis et continuitatis hec est . quia materia eius in venis est cordis . ita continue 7 fortis sinocha . quia materia est in venis que sunt circa stomachum 7 epar . Huius sinoche duplex est modus . Unus quia acutissima 7 ferventissima est . sua enim materia pura colera est nulla humiditate mixta . Est 7 alia que non tantum est ferventis . quia materia sua est colera citrina cum quadam flegmatis humiditate mixta . Primam vocaverunt antiqui primam causon propter suam urstionem . Eius enim materia de pura colera est 7 ardentissima . Secundam vero vocaverunt acutam absolute . quia materia eius est aliquantulum sanguinolenta prima aut plurime in membris accendit . cum cor corpus naturaliter calidum est 7 sicca . Precipue in estate . Estas enim huius sinoche naturaliter est confortativa 7 augmentativa . quia cum suo calore corporis humiditatem cum sudore 7 fumo dissolvit 7 desiccat . Unde notandum est ut vene extremi enim propter hoc in extremitatibus dicte vene trahunt ad se fumum acutum de qua re ideo : vi maxime si regio calida fuit 7 sicca . Que sinocha ipsa habet accidentia que ab ea sunt inseparabilia . Habet etiam que sunt ei separabilia 7 aliis sinochis communia . Inseparabilia sunt hec quibus acumen caloris 7 fortitudo devina et continuatio sinoche 7 sitis que in statu morbi sunt fortiora . Separabilia vero accidentia ei 7 aliis sinochis communia dividuntur ii . modis . Aut enim significat spem 7 salutem . aut destructionem 7 perditionem . Illa vero que spem salutis significat sunt virtutes infirmi semper bonitas . levitas corporis . et calor sinoche in toto corpore equalis . spiritus non impeditus 7 laudabilis . compositio iacentis infirmi digestio perfecta 7 liberrissima cibi appetitio vel acceptio . pulsus fortitudo naturalis assimilans . Digestio coctionis in urina 7 egestione apparentia sunt sicut urina rubicunda clarissima equalis in liquore . alba huius ypostasim levem continuam in fundo vasis permanentem . Egestio vero in quantitate qua cibus 7 potus fuerit 7 expulsio in tempore quo sani fuerat . in colore quedam perfecta in liquore huius inter liquidum 7 spissum mediocre cum colera tincta . quia eo quod habet mixta significat digestionem . Causa virtutis infirmi 7 semper bonitatis 7 levitatis corporis cibi quod appetitus salutem significat . quia sanitatem cerebri demonstrat et virtute nervorum 7 lacertorum omnibus membris sensu et voluntarium motum prestantium . Omnes enim plurimi pulsdus . creduntur nervos 7 lacertos a cerebro procedere . eius quod esse mistica . Unde cum fundamentum est forte . necesse est ut fortia sint eius mistica . ut cum misticorum salute animalis actio operetur et compleatur 7 cum animalis actionis complemento spiritus permaneat semper naturalem confortans actionem . 7 cum naturalis actionis confortatione . corpus sit leve et desiderium cibi forte . Equalitas vero caloris in toto corpore equaliter permanentis 7 spiritus facilitas et virtus pulsus licet infirmum virtutem habere significet . sunt enim tria nobilia membra esse robusta de quibus vita procedit et ministratur . cor pulmo 7 diafragma et cetera pectoris mistica . quia cor est naturalis caloris fundamentum . pulmo vero et diafragma 7 pectoris membra sunt cordis mistica . Demum ergo fundamento et sana sunt eius mistica . Unde flatus completur 7 pulsus confortatur . 7 cum confortatione pulsus calor per totum corpus dividitur . Digestiones vero laudabiles

morte pruinates duplici modo sunt. aut
significant morbi fortitudinem et molestiam sine
timore. aut innuunt suspitionem et timorem.
Ille aut que fortitudinem morbi significant
est febris continuatio et vehementia doloris sitis for-
titudo vigilia stupor et alienatio mentis
augmentatio febris in paroxismis diebus diuersitas ca-
loris in corpore permanentis. videlicet quod quidam
locus est frigidus. quidam calidus. sudor calidus ca-
lorem febris et sitim non mitigans. Vomitus et egestio
ignea nulla citrinitate humida. ruditas et
grossities vrine. viscositas et limositas de-
tes recipientes. sanguis e naribus in rigore
emanans in fine morbi. que omnia diuinus
non timorem significare. quod alia bona accidentia
ea sequitur et nonnumquam mala. Vnde fortitudo
febris et magnitudo sitis significant acumen et
ustionem co. que est materia febris. Et si in cretica
die laudabilis purgatio venit et febris et sitis
mitigata fuerit. salus pertendit. Si aut
in die cretica febris et calor et sitis augmen-
tantur. timorem significabit. Vigilia significat
calorem et siccitatem cerebri dominari. et non
numquam significat dolorem esse in corpore sompnum
auferentes. sed eo cessante. vigilia cessabit. Stu-
por autem mentis ostendit fumum co. et humidum
implere cerebri ventriculos et virtutem eius hume-
ctare. Que si laudabilis crisis sequatur sive
vrina egestione aut sudore expellentibus mate-
riam illum fumum generantem et aliquod signum dero-
tionis appareat in vrina. salutis indicium pro-
nunciabit. Si aut vrina augmentabitur in cru-
ditate et grossitie et mutetur malitudine et
timida erit alienatio. Alienatio vero significat
fumum co. et spiritum cerebri dominari et sua hu-
miditate desiccare. Que si bona sequitur crisis
et febris vinceat utramque et confortet salutem pronun-
tiabit. Si vero mala ut augmentetur febris acu-
men et virtus pereuntis debilitatem incipiat
malum significabit. Sudor calidus in die cre-
tico si appareat et totum corpus circundet. febris
quoque mitigetur. salutiferum erit signum. Si autem
eo apparente febris non desinat longitudinem
morbi significat humiditatem enim generatiuam hu-
moram intus accumulatam ostendit. quasi lon-
go tempore naturam est purgari et digeri a natura
Et si non circundet totum corpus et febris au-
gmentetur timorem innuit maxime si non fuit
in die cretica. quod significat actionem defectam
in toto corpore equaliter. Calidus vomitus
ostendit co. in toto corpore dominari. Qui si
continue non conueniret accidat. et fuit plus quam vir-
tus tolerare potuit et ex eo corpus fuit alie-
natum salutem pronunciabit. Si aut plus quam vir-
tus tolerare potuit fuit neque pro natura
appareat non signum securitatis quia natura defici-
at in repugnatione morbi. Egestio itaque ig-
nea seu citrea significat acumen co. Que si
in die cretico appareat. aut in declinatione
morbi et eam sequitur leuitas corporis et bonitas
virtutis est laudabilis. Crudita vero crisis cru-
ditas et grossities vrine duobus modis sunt
Aut sunt in colore. aut in liquore. In colore
vero si fuit citrina. significat actionem caloris naturalis
esse defectam in loco coctionis. Quam si bona cri-
sis sequitur et virtus naturalis incipiat fortis di-
gerere et extenuare. atque vrina sit rubei coloris
habentem huius liquorem. sit quod in die cretico lau-
dabitur. indicia salutis pronuncians. Et si vri-
na crudior appareat sicut alba et subtilis. aut
grossa. aut cruda. mala erit et timorosa. In
liquore vero potest fieri diuersitas motus. quod aliquando
exit subtilis et clara et in ea permanet subtilitate
et aliquando exit grossa et turbida. postea vero clara
fit. Est et alia exiens subtilis et clara re-
sidens vero fit turbida. Que aut est clara ex-
iens et clara permanens. ostendit naturam in ea nullam
facere actionem coctionis. Que aut turbida in-
greditur. deinde sit clara. significat virtutem esse a-
ctionis complementum. Illa quoque que exit tur-
bida. et in sua turbiditate permanet. et ea que
exit clara et residens fit turbida sunt medio-
cres inter salutem et timorem. Que qui plenius
et apertius cupit audire. legat librum nostrum
de vrina. Limositas dentium innuit vir-
tutem consumi caloris dominio. Calorem enim ex-
tra neque si dicitur corporis humiditatem ingrossat
eam fit quod viscosa. Que si dentes recipiat
longitudinem morbi significabit. Sed si virtus infir-
mi fuit fortis et morbum queat sustinere
salutem spirabis. Si aut debilis. molestum erit
Prius quam disputemus de sanguine per nares
exeunte in rigore. opportet nos dicere quod
impossibile est coadunari in hac febre. hi duo acci-
dentia simul. quoniam sanguis ex naribus flu-
ens significat co. que est materia febris esse intra
venas mixtam cum sanguine. Rigor vero osten-
dit materiam febris esse extra venas et in membris
sensualibus vicinam esse. quod propter co. que est
materia morbi currentem et membra mordentem
tem vel morditatem sensualia fit rigor
Rigor ergo non fluxui sanguinis exeunti per
nares contingens in causon et in omni tempore
Sanguis per nares exiens licet sit vna de
purgationibus huius febris. si in die cretico appareat
tamen si sit secundum virtutem patientis et continue nature fuerit

et maxime in fine morbi, et antea apparuerit signum decoctionis in urina et egestione, erit laudabile et salutem pronunciat. Si vero decoctio sit in debilis ut non eveniat in die critico sit quod per unius guttatim fluens aut si multum plus quam virtus tolerare queat, malum erit et timorem propinquum si sit in initio morbi prius quam illud signum coctionis apparuit. Rigor itaque si in acuta febre et maxime in causon veniat neque salutem significat neque timorem si non sunt cum eo alia accidentia que sunt salutem vel timorem ostendentia. Sed tamen si mala cum eo consentiunt accidentia erit molestum, si vero bona bonum significabit. Rigor si appareat in fine morbi in die videlicet critico et eum laudabilis sequitur purgatio febris quemadmodum [?] generatur salutiferum erit indicium quia significabit naturam esse confortatam et expellere feces morbi ab interioribus vasis exterius. Proinde rigor in fine morbi cum aliquo coctionis signo veniens in fluxum sudorem pronotat. Cum si in initio morbi veniat prius quam morbus incipiat digeri molestiam minabit maxime si non fuit in die critico. Palam igitur est quod ubi sanguis de naribus fluit in acuta febre non est rigor, et ubi rigor non est sanguis fluxus per nares. Cum si aliquid fuit malum preminabit, significabit enim quod materia huius febris in interioribus venarum et arteriarum et exterioribus et toti corpori dominari. Et si permaneat et faciat interpolationem erit pessimum duobus modis: quia cum vomet aut erit cum virtute aut cum defectione. Si potest cum virtute et purgetur sunt fortis et laudabilis erit quia usus est nature ut per rigorem faciat purgationem. Purgatione vero facta et rigore non cessante diuturnitatem morbi significat. Ostendit enim materiam morbi esse grossam et duram ad digerendum vel non sunt [?] quem virtus potest. Deficiat prius quam morbus digeratur quia nequiunt pati ... et diuturnitatem morbi et assiduum motum rigoris. Et si rigor ab initio morbi fuit defectus est pessimum duobus modis. Uno quia si solutio rigorem sequatur necesse est ut virtus fiat debilior nec valens eam pati. Secundo aut nulla cum sequitur purgatio ostendit virtutem esse defectam quare non potest malos humores expellere qui sunt causa rigoris. Accidentia vero preludia timorem ostendentia sunt hec: defectio virtutis et eius inter morbum nequiuntis pati; corruptio spiritus et appetitus; pulsus abscisio; angustia; timor; suspirium; alienatio; gutte sanguinis per nares manantes in die non critico; frigidi sudores et sudor non in toto corpore; rigor in initio morbi; urina si ante

septimum diem appareat; siccitas exteriorum corporis et maxime in extremitatibus; subita spiritus ablatio sine causa manifesta ut in die critico; repentina suffocatio sine gule apostemate; involuntarie lacrime et sine ulla oculorum passione; pruritus et nigredo urine, albedo et lividitas egestionis sive quod viscositas et unctuositas et eius sentitur divisio cum furfuribus. Causa corruptionis spiritus malum denuntiat quia significat virtutem nimium esse defectam et morbi pessimitatem nimis mortalis. Corruptio enim spiritus aut facit pulsum magnum et velocem id est anhelitum, aut magnum et tardum, aut parvum et velocem. Magnus et velox apostema esse in cerebro aut in diafragmate significat. Differentia inter utrumque hec est: quia apostema cerebri sequitur alienatio mentis et rubor oculorum foras prominentium. Apostema quod est in diafragmate habet angustiam spiritus et pectoris strictionem. Magnus vero et tardus pulsus alienationem mentis significat quia paries pectoris metus distemperationem retinet flatum deinde subito eum emittit sicut faciunt hii qui gravi detinentur sompno et subito excitantur. Pulsus vero qui parvus est et velox significat extinctum calorem naturalem et suffocare virtutem spiritualem et plus eum ne fortiter egrediatur. Cum vero parvus est et tardus ostendit propinquitatem extinctionis caloris naturalis. Abscisio pulsus cum signis malis innuit virtutis defectionem et dissolutionem. Angustia significat acutos humores et nocivos ori stomachi dominari quod est nobilissimum membrum et sensibile et acutum sensum habet. Unde sincopalia patiuntur cum eo membra videlicet principalia scilicet cerebrum et cor compatiuntur passionem stomachi. Sequitur cardiaca et cordis tremor. Ideo quod cum ori stomachi acuta et nociva dominatur colera patiuntur alienationem mentis et cordis tremorem quia calefacto corde ex igneo calore ad eius purgationem deficiente tremor ei accidit. Similiter et cerebro si dominatur incenso caloris naturalis subtilis eius humiditas desiccatur unde fit mentis alienatio. Unde singultus in causon veniens timorem minat quia significat spasmum in ore stomachi fieri propter desiccationem sive spiritualis humiditatis. Similiter dolor in visceribus si causon patientibus accidat malum portendit: quoniam intestina ostendit esse apostemata. Timor suspirium et stupor in acuta febre molestiam innuit quia pessimos denotat humores esse in ventriculis cerebri, lumen naturalis virtutis extinguentes. Mali enim humores cerebri ventriculos implentes aut sunt humidi et fumosi aut fumosi et sicci

Si fumosi et humidi stuporem generant. Si
fumosi et sicci. lumine carentem utuntur sexti
genit et timorem et suspicionem faciunt. Sed
plurimum hoc accidit infirmis cum a somno fue
rint expergefacti. quia illi humores in somno sunt
ad interiora retracti sicut videmus calorem naturalem
esse ad corporis interiora retractum esse in
somno. Frenesis videmus eos qui post sa
turitatem ubi dormierit. quia fumus ubi ad
caput eorum ascendit et cavitatem generat. Si
liter et eis illi humores ascendunt in somno
et implent cerebri ventriculos. Infirmo autem
a somno surgente. quia natura ad corporis exteriora
subito movetur et illi humores cum eo movent
tur et animate virtuti dominantes lucem eius ob
scurant et timorem et suspicionem et mentis stu
porem generant. Alienatio enim cerebri porro
non significat propter intensionem caloris febris. proinde
calor apostematis in cerebro nascentis alienationem
rationem significat. Gutte sanguinis de naribus
fluentes pessime sunt quia significat morbi lon
ginquitatem. neque sunt sicut creticus qui moris
est fluere. quia sanguis manans per nares
una est de purgationibus quas natura sine crisim
operatur. Que si fiunt in die cretico si tamen
non sit perfecta quantum oporteat. longitudinem mor
bi minabit. quia natura monstratur non posse to
tam egritudinis expellere materiam. Proinde illud
accidens non est alicuius bonitatis demonstrati
vum. Quod si non in die cretico appareat est peius
quoniam non est ex actione nature. sed ex materiei acu
mine quam natura neque expellere vel tolerare.
Sudor frigidus malum prenuntiat duobus modis
aut enim significat intensissimam caloris naturalis
extinctionem. aut humiditatem humidum secundum
calorem naturalem et calor febris superatum et ex
tinguentium. Cuius differentia hec est. Sudor enim
quoniam propinquitatem extinctionis caloris naturalis si
gnificat est cum acuta febre. alius est cum leni
Proinde prior vicinam minatur mortem quemad
modum si in quarta die appareat. moriens erit ex
pectanda in sexta. Causa quare moriens non sit
in vii hec est. quia cum apparet signum propinqui
tatis extinctionis caloris naturalis in quarta
die non habet natura tantam vim ut possit natura
lem regere calorem usque ad alium terminum
Sudor vero qui diuturnitatem morbi significat
est dubius. quia si confortata natura illam calefa
ciat materiam et per sudorem eam expellat
salutem significabit. Si autem humores augmen
tati nature dominentur et calorem extinguat
naturalem mortem minabitur. Sudor non to
tum corpus complens malus est duobus modis
Aut enim est calidus. aut frigidus. Si sit calidus lon
gitudinem morbi significat. quia natura nequit to
tam morbi materiam expellere. ideo non fit in
toto corpore. sed si natura confortetur et illam dige
rat materiam. eam quoque per sudorem totum corpus
complentem expellat. salutem innuet. Si non
desinat timorem. propterea necesse est ut longum
sit tempus. Quod si fuerit frigidus. vicinam ostendit
esse mortem duobus modis. Uno quia est frigidus
et vicinam caloris naturalis significat extinctionem
Alio quia est parvus ostendit naturam esse defe
ctam. quia licet sit parvus. tamen nequit natura in toto
corpore illum facere propter sui defectionem. Ri
gor in initio febris si apparuit et ante signum
coctionis pessimum est. quia rigor factus ex acti
one nature est in cretico die ullo signo dige
stionis apparente. sed cum natura humores qui sunt
intra vasa ad exteriora expellit. Cum cum non
sit in die cretico. nullo digestionis signo se ma
nifestante intelligitur non ex actione nature esse
sed potius ex virtute materie intrinsece et extrinsece
pravis dominantis. Unde ypocras. Rigor incipit in
acuta febre si appareat in secundo aut in sexto die
malum erit. quia in secundo timorem. in sexto lon
gitudinem morbi minatur. Yctericia si ante
vii diem apparuerit malum est. quia natura assue
ta est in vii° yctericiam facere. Unde si noverimus
eam fieri ante vii diem. cognoscimus eam
non esse ex actione nature. sed potius ex corrupta
quarum dominante. Aut propter passionem epatis con
genitam prohibentem ut non dividat colera a sanguine
et mittat eam ad folliculum fellis. Quod tribus modis
Aut propter calorem epatis apostema. aut propter dura
ciem. aut propter oppilationem capitis que est in via epatis
que vadit ad fel. De qua yctericia si fiat
acuta humidis febris. timida erit. Cuius in die
appareat cretica sicut ypocras in amphorismis ait
Quibus in febre vii. aut ix. aut xi. aut xiiii
yctericia supervenerit bonum. si dextera ypocon
drium durum non fiat. Si vero non. non bonum
Intentio eius fuit ut nos faceret intelligere
quia yctericia cum cum loci duricia passione
epatis significat. et yctericia propter hoc quod superius
diximus est mala. quia si yctericia de hac passi
one nascens in die cretica sit mala. quan
to magis erit mala si in aliis diebus na
ta fuerit. Confortatas extremitatum significat
pessimos humores naturam aggravantes et naturalem ca
lorem suffocantes et eum prohibentes ne possit
diffundi per totum corpus. Proinde cum moratur
caloris suffocatio. mittitur calor extincta
tum in lividitatem aut viriditatem. Sed tamen
nonnumquam lividitas extremitatum est de actione

natura per crisim. Que cum tali modo fiat
nullum malum prenunciabit. quia causa eius sunt hu-
mores putridi quos expellit natura a nobilibus
membris ad ignobilia membra. quod philosophus testatur
quia solucio in die cretica apparet et insignalle-
uiatur. Nonnumquam exteriora corporis sunt frigida propter
magis apostemata in visceribus orta. quia apostemata tra-
hunt ad se sanguinem calorem a longinquis
locis sicut ventosa. Cumque sanguis in apostematibus
calefiat cum illo calore qui attrahat eum. et sic
infirmi interiora intensa nimio calore et exterio-
ra frigida calorem non habentia quod malum significat
Aliquando corporis extremitates sunt frigide propter passi-
onem aliquorum membrorum principalium. Unde natura
ad ea pergit loca cum naturali ut ea defendat. et
dimittens exteriora remanent frigida naturalem ca-
lorem non habencia quod non est malum. Subita si-
tis ablacio sine causa manifesta pessimum est
quia significat sensibilis virtutis mortalitatem que
est in stomacho. Et alibi dicit philosophus in feliz propter siccam
tussim in extrema parte mouentem et humiditatem
a vicinis locis attrahentem quod non est malum
sed tamen hoc non sit subito quia cathamodicum sus-
tinet. Subita suffocacio in febre pessima est
quia significat apostema fieri in gutture aut in suis
lateribus aut pelliculis eum circumdantibus. Ergo
guttur est os canalis pulmonis. Unde cum apostema
ibi nascitur prohibens spiritum ab eo exire suffo-
cat infirmum subito quod significat perdicionem. quoniam
infirmo aerem trahere nequeunte calor extinguitur
naturalis propterque si infirmus inglutire nequeat
Ostendit enim apostema gutturis pelliculas et me-
ri prohibere ne cibi inferius descendat cum stomachus
volt trahere cibum. quia cum stomachus cibum attrahit necesse
est ut inferior pars meri inferius ducatur. Cumque
inferior pars meri inferius descendit necesse
est ut superior pars inferius ducatur. et superior
pars gutturis superius ascendat. Superior ergo
gutturis pars cum superius ascendere nequeat. in-
ferior pars meri necessario descendere nequit.
Unde ypocras. Si a febre habito collum conuertatur ut vix
deglutire possit tumore non existente in collo
mortale. Intendit ypocras fieri de apostemate quod
nascitur in gutture. quod in gutture nascente spiritus
sine ulla temporis mora suffocatur. Via enim
eius angusta est. Aliud apostema est quod non fit
in gutture sed in pulmone et ceteris spiritualibus membris
si in gutture non venit subito spiritus suffocacio
sed cathamodice. quia via eorum est longa. Lacri-
me autem sine voluntate malum significant. quoniam
ostendunt contentiuam oculorum virtutem esse pre-
mortuam propter subtilitas eorum humiditas nequit
contineri cum lacrimis exiens. Nonnumquam etiam lacri-

me in diuturnis morbis significant sanguinem
de naribus esse fluxurum. quia lacrime in diutur-
na febre signant copiam sanguinis ad caput a-
scendisse et pelliculas cerebri impleuisse.
Unde vene oculorum sanguine plene emittunt illud
cum ~~lacrimis~~ lacrimis. Sanguinem ergo per nares si-
gnificat esse fluxurum. Obscuritas urine et
sui nigredo pessimitatem significat. quia nigredo in-
nuit intensionem caloris. que est eius materia. Ob-
scuritas duo prenunciat. aut ostendit similem hu-
miditatem corporis esse consumptam ex igneo calo-
re. aut in ista urine colarium sanguinis tra-
here soluta esse cum prinorma. Unciditas eg-
ritudinis denunciat extinctionem caloris naturalis et
intensionem interiorum membrorum propter igneum calo-
rem eius dominantem. Unctuositas eius et viscosi-
tas significat feruentissimum febris calorem dissoluere un-
ctuositatem ac viscositatem intestinorum hu-
miditatem facere solentes. Dicitur tamen stercoris unctuo-
sitas et viscositas duobus modis est. aut est
alba aut citrina. Si est alba significat quod dissolucio
in interiori fit pellicula intestinorum. Si citrina
ostendit calorem esse perforatum usque ad interiorem
partem que est vicina nervose parti et hoc est pe-
ior priore. Egestio a propria usu mutata ve-
lut si innatura sit liquida et aquosa. alia
vice sit grossa et spissa. et alia vice sit citri-
na. maxime ignea cum sanguine mixta pessimum
est et mortale. quia significat pessimos humores
dominari et eam superatam habere. et egressi
sunt cum egestione maxime si non appareat in die cre-
tica. Et nonnumquam significat defectionem digesti-
ue virtutis. Aliquando egestio exit spumosa
que innuit ventositatem esse cum ea mixta
se mouentem et spumam illam facientem sicut
videmus fieri in tempestate maris. aut si-
gnificat nimium et feruentissimum calorem in
egestione facientem ebullicionem. Unde fit spu-
mosa quemadmodum videmus fieri in olla cum
sit super magnum ignem posita. Sufficiat
nobis quantum disputauimus de causis et acciden-
tibus et signis ante febre.

De frenesi vera

Frenesis est absolute dictum calidum apostema
nascens in pelliculis cerebri ex ebulli-
cione sanguinis in corde existentis quam sequitur
vigilie et alienacio. Et nonnumquam frenesis est
apostema in ventriculis cerebri quod est peius et
molestius. Causa frenesis duobus modis est
aut est intensio caloris in ventriculis cerebri
existentis et ebullicio sanguinis existentis in corde
quia sanguis cordis bulliens cum caloris emittit
fumum ad caput. generat ergo apostema calidum et co-
lericum. hoc est causa vere frenesis quod est propter morbum

et no ppr aliud Quida arbitra sunt q fumus
qui de bulliete cordis sanguine ad caput a
scendit sit calidus et humidus. qd falsum est. fu
mus enim ad caput saliens si fuerit humidus
eligabitur et infusus ducetur et in pectoris con
cavitatem descendet Si aut illius fumi humi
ditas ad pectus descensa tendat ad diafragma
apostema generabit et pleuresim incurrabit Ceteros
vero fumi que in capite remanserit dissoluta
per poros cum sudore egredietur Sed frenesis que
fit ex ebullitione sanguinis sicut diximus non
est simili modo. quia fumus quo oritur est calidissi
mus et siccissimus de genere colere qui ad cere
brum ascendens nullam habet humiditatem que
possit eliquari et usque ad diafragma descen
dere ut illic generet apostema Unde necesse est ut cere
bro insideatur et apostema generet quod frenesis dicitur
Differt etiam frenesis a pleuresi. quia frenesis
est de fumo colere et sicco et igneo est Causa
pleuresis est calidus fumus et sanguinolentus. Propterea
antiqui frenesim febrem appellaverunt causon
et febrem pleuresis acutam

Et est alia frenesis accidentalis alium
morbum sequens sicut frenesis que fit propter
pleuresim que fit duobus modis Uno propter
fumum calidum et humidum ad cerebrum ascen
dentem sicut diximus Alio propter nervorum colliga
tionem quia cerebrum cum diafragmate habet quia
admodum cerebrum patitur ex passione stomachi et
intestinis propter colligantiam nervorum quam habet
cum eis Unde aliquando frenesis fit propter passionem
intestinorum et aliquando frenesis fit propter putredinem que
est de flegmate quod cum putrescit ascendit fumus
ad caput et generat frenesim et aliquando fit propter
ustionem colere et mutationem eius ad coleram nigram Sed
hoc genus frenesis est pessimum et difficile ad cu
randum Et quia disputatio nostra de acuta fe
bre est et diximus certam et veram frenesim esse propter
coleram rubeam in cerebro ebullientem aut propter fumum
sanguinis sive colere in corde bullientis ad cerebrum
ascendentem Diximus ergo eius signa hec
frenesis plurimum invenimus accidere cum labores
magnos faciunt et comedunt oppilativa calida et sicca et tem
pus estivum et regio et aer calida sunt et sicca Sed
oportet nos intelligere quia cum quedam res aliam
superat extinguitur virtus rei que vincitur sicut
videmus fieri in ebrietate. fumus enim vini cor
poreat et vincit lumen mentis et virtutem et
actionem sensus et voluntarii motus Similiter
fit in hoc morbo. quia igneus calor cum naturalem
corporeat ac vincit calorem et lumen et splen
dorem eius extinguit et facit alienationem et
stuporem atque destitutionem habet etiam hec

egritudo accidentia que sunt ab ea separabilia
neque ei accidunt nisi cum se augmentat habet
et alia accidentia que sunt ei inseparabilia sicut
dolor capitis et pectoris angustia Et cum status
se approximabit. alia ad eum eveniunt accidentia
sicut nimia sitis. siccitas oris et palati asperitas
et nigredo lingue et angustia cordis tremor
stupor destitutio mutatio faciei a naturali ad ma
lum colorem sive ad citrinitatem Si tamen frenesis fit
propter coleram in cerebro bullientem. aut in calorem si
tamen causa fuerit ebullitio sanguinis in corde existen
tis Et si pacientes hoc in tempore estivo fuerint
calor eorum est pungitivus et intolerabilis in to
to corpore et alienationes et vigilie eis gene
rantur et cetera accidentia que superius diximus
Sequitur quia de causis signis et accidentibus frenesis di
ximus disputationem. oportet ut nos sequamur tem
pora acute egritudinis et dicamus que bona
crisim sunt indicantia et que malam Diximus
ergo tempora esse iiii.or Initium augmentum status
et declinationem Initium est cum incipit morbus
apparere et accidentia ad eum veniunt cathamodice
quousque erunt completa. hoc enim tempus dicimus
esse initium. non sicut alii arbitrati sunt dicentes ini
tium acute egritudinis esse cum sola apparet febris
Sed cum omnia accidentia morbi initiativa appa
ruerint dicimus esse initium Cum que in incipiunt au
gmentari cathamodice usque dum ad summum
ascensionis terminum veniat et natura moveatur ad
repugnationem morbi. appellamus augmentum
accidentibus itaque ad ultimitatem venientibus
et actione nature in magno labore ad resiste
ndum morbo existente. usque dum se et omnia accidentia
quiescere incipiant vocamus statum In hoc tempore
crisim cum qualitercumque fiat purgationem expe
ctamus. quia aut fit cum sudore similiter morbi
extremitatibus corporis sive naribus fit urina Aut cum
urina si fit intra vasa mixta cum sanguine
Aut cum vomitu si more stomachi fuerit. aut cum
egestione si in fundo stomachi vel in intestinis exti
terit Et absque ea quia crisis apparet et omnia
accidentia molesta mitigantur usque ad morbi
digestionem et perfectam eius dissolutionem vocatur
declinatio. in hoc tempore salutem infirmo nunciamus
quia impossibile est ut mors assit in hoc tempore
Nam neque experimentum neque ratio ullam ostendit
Impossibile est enim ut mors veniat morbo digesto
et dissoluto et natura incipiente dominari. quia si natura
infirmi sit fortis et stabilis ad repugnandum
fortitudinis morbi ultimitatem. necesse est ut bene
contra valeat complementum digestionis morbi. et
impossibile est ut in hoc tempore morbus naturam dominetur
maxime si medicus eam adiuverit Dicemus ergo

nō venit nisi tribꝫ morbi tpibus · inicio videlꝫ
augmento ⁊ statu · In declinacōe uō impossibile est
qꝛ declinacō nō ē nisi ubi crisis sit laudabilis
Impossibile ē enī ut materia morbi grossa ⁊ indi
gesta existēte ⁊ actioni nature nō obediēte · mor
bꝫ habeat declinacōnem · qꝛ signa mortis apparent
que sunt cruditas durina materie eiꝰ cū mole
stacō nō declinantis · que nullū habet vero mor
tis signū quū hic qd diximꝰ qꝛ ubi ē
deterrima in statu morbi · neqꝫ valet tolera
re suorū ultimitate accidētiū · necesse ē ut
mors sine dubio sit proxima · Mala ergo crisis
tria morbi tpa habꝫ · s · inicium augmentū et
statum · Impossibile ē aūt ut declinacōnē habeat · qꝛ
declinacō nō pōt fieri nisi bona crisi precedente
· cū signis ostēdunt moderamē morbi esse
sēm ordinacōnem s · quā natura sustinere valeat
Vnde hec signo salute ⁊ dissolucōnem morbi nun
tiat · Et si morbi motus cronicus fiat signabit
pessimitatē morbi · neqꝫ ullā faciet declina
cōnem · Vnde G in libro crisios · Cumqꝫ incipit
morbꝰ fit in suis tpibus cōtinuo ordinatꝰ salu
brior ē · qui uō fit inordinatꝰ nō perveniet ad
declinacōnem · qꝛ prius mortē infert · Accidit enī
in inicio · aut in augmento · aut in statu · Et alius
motus morbi inter hec duo ē medius · cuiꝰ in
diciū erit sēm significaciones que magis in eo appa
rebunt · qd in alio loco plenius dictū sunt · Causa
stabilitatis motꝰ morbi ⁊ sue ordinacōis que
ē sēm qd oppositū ē subtilitas ⁊ levitas materie et
fortitudo virtutis · Causa uō instabilis motꝰ
et ordinacōis que nō ē nisi oppositū ē grossities
materie ad subtilitatē ⁊ debilitatē virtutis · Cuiꝰ
fortitudo cū debilitate virtutis cōponitur ⁊ grossities
materie cū subtilitate sit sex modis cōmixtio quo
rū iiiior sunt possibiles ⁊ duo impossibiles · sic fortitudo
virtutis cū debilitate virtutis · subtilisqꝫ materia cū grossa
Certa ergo cōmixtio · iiiior modis ē fortitudo virtutis
cū subtilitate materie · et fortitudo virtutis cū grossa
materia · debilitas virtutis cū grossa materia · et
debilitas virtutis cū subtili materia · Ergo cū fortis
fuerit virtꝰ ⁊ materia subtilis sit motus morbi sēm
ordinē et significaciones in suis apparebunt tpibꝫ
sēm qd oppositū · qꝛ per virtutis fortitudinē natura
movetur ad expellendū morbū ⁊ materia propter sui
levitatē obedit ei velociter · Ergo hec sit signat
laudabilē morbi qualitatē · Vnde necesse ē ut bona
appareat crisis in suo tpe sine aliquo rei dubita
cōne ⁊ cōtrarietate · Et cū materia morbi ē grossa et
virtꝰ fortis sit motus morbi cōtinuus · sꝫ tn̄ in suo
tpe · qꝛ cū virtꝰ ē valida · movet materiā mor
bi in suo tpe ad dissolvendā ⁊ digerendā eam
Et tn̄ propter grossitudinē sue materie · morbꝰ

cōtinuū nō obedit · Vnde crisis incipit a vii die in
xiiii · Et si natura neqꝫ illā expellere materiā extra
corpus propter suā grossitudinē · movet eam a nobili
bꝫ ad ignobilia membra · que ibi aliquā faciens
morā putrescit et in saniem mutatur · Propter hoc ca
sis aliquādo venit cū apostemibꝫ post auriculā ⁊ in auri
culis nascentibꝫ · sꝫ tn̄ hec materia ⁊ hec actio si fit in
iuvenibꝫ apostemata erunt magis ⁊ molesta · qꝛ vir
tus in iuvenibꝫ plurime ē fortitudinis · et materia
morbi que paciuntur ē acuta ⁊ velox · Vnde fortitudo
virtutis cōtinuū movet materiā morbi · que
quia levis est et velox citissime ad illa lo
ca vadit · Hec de causa magna generant apostemata
⁊ molesta · In senibꝫ uō cronicus · qꝛ si virtꝰ
fuerit debilis et materia subtilis · licꝫ eā digerere et
expellere debuit nequit propter suā debilitatē · materia
tn̄ que ē subtilis et levis prius virtuti obediet et
dissolvetur cathamedialiter · et extenuabitur et
exibit per extremitates corporis cū sudore
et fumo · Vnde aliquando venit crisis cū sudore
Si aūt fuerit debilis virtus ⁊ materia grossa deficit
virtus ad repugnacōnē morbi propter suam debilitatem
Vnde materia propter suā grossitiē inveterata nō obedit
actioni nature · qd cū ita sit · motus morbi
distrahabitur ⁊ suus ordo cronicus fiet · Vnde
virtute infirmante ⁊ morbū fugiente · pacientes
peribit · Diximꝰ itaqꝫ qꝛ acuta egritudo aliquando
determinabitur cū vena et sanguine de naribꝰ
fluente · qꝛ materia eiꝰ ē inter venas et ar
terias cū sanguine mixta · et aliquando determinatur cū
egestione ⁊ sudore si natura potest materiā morbi ab
interioribꝫ venarū et arteriarū ad exteriora
trahere · Diximꝰ etiā qꝛ si virtus fuerit fortis
⁊ materia grossa neqꝫ valet virtus eam extra
corpus expellere · mittit eā a nobilibꝫ ad igno
bilia membra · Vnde oppositū nos mittere qꝛ hec actio
nō ē nisi in acutis ⁊ cōtinuis febribus · qꝛ materia
earū ē inter venas et arterias · et vene ⁊ arterie
sunt membra nobiliora · a quibꝫ natura solet mo
vere materiā ad alia loca · In interpolatis uero
febribus nō fit ita · qꝛ materia earū est extra venas · ubi
natura solita ē materiā ab interioribꝫ venarū
⁊ arteriarū extrahere · Ideo dimittit eā natura
neqꝫ illā in aliquo membro claudit ut mutetur
in saniem · que permanens in suo loco · neqꝫ
in saniē conversa mutatur de morbo in morbū · Propter
videmꝰ tercianā mutari in amphimerinā · aut
tetrateū · eā qꝛ cū sit de putredine co[l]e[re] pu
re si aliquando aliquātulū grossiorū humorū ei
cōmisceatur · aggravatur · et motꝰ eius fit tar
dior sit qꝫ diuturna ⁊ mutabitur ad amphimeri
nā · Que si nō fuerit mixta grosso humori · sꝫ ex
nimietate sui caloris incenditur · mutatur in

quartana · quia ista co · tu · mutabitur in co · iii · hec itaque febrium mutatio quam dicimus non fit nisi cum febris ipsa per se est morbus · et non propter aliud · quia febris que sequitur alium morbum sicut est passio epatis aut stomachi aut aliorum principalium membrorum non mutatur febris in febrem quia non est de materia que posset mutari · quia tamen eius aliquis fuerit morbus ea precedens quo morbo permanente et febris permanet · illo quoque absente et febris abest · Set decet nos instruere quod acuta egritudo tribus modis est · aut enim est acutissima · citissima habens motionem · aut est mediocriter acuta et tardius secundum motum · aut est mediocris · Et quoniam acuta egritudo est triplex · notandum est ut eius crisis sit triplex · Una est velocissima sicut est in quarta vel in tercia die · alia vero est tarda sicut xxxiiii die · Tercia vero mediocris sicut xiiii die licet inter has extremitates alia habeant mediocritatem sicut in vii xi xiiii et xx · Unde · Et in hoc tres mutationes inest morbi · id est modis · tres inchoat salutem · et tres timorem · Quarum que salutem incipiat · Una est que subito veniens inchoat salutem que vocatur laudabilis crisis sicut est illa crisis cuius significationes subito apparent velut in tercia aut in quarta die · Alia est quedam mutatio cathamodinam signa salutis indicantia ostendens que incipiat digestionem · id est salutem quedam crisis paulatim apparens usque in xx diem · aut xxiiii · Tercia mutatio est inter has mediocris que significationes habet indicantes ab inicio morbi que tamen non apparent usque ad xiiii diem · set in xiiii die omnes veniunt cum crisi · aut in inicio morbi non apparent nisi modicum · set veniente crisi in xiiii die subito assunt · Illa vero mutatio que est timorosa dividitur in tria · Una est cuius significationes ab inicio morbi apparent timorem indicantes ante certam diem que mala crisis incipiat · Secunda est mutatio cuius significationes paulatim sunt apparentes suspicionem inducentes et tendunt usque ad xxiiii diem · Tercia mutatio est pluima ab inicio morbi habens plurima accidentia per notam ostendentia · set tamen tendunt usque ad xiiii diem · in xiiii omnia apparent · aut ab inicio morbi non nisi modicum apparent · Veniente vero xiiii die subito ostenduntur · Quandoque autem morbus velocissimam habet crisim · nox que est ante crisim difficilis est · Quandoque autem tardam nox illa molesta est · aliquando nox nullius est molestie · Circa vero mediocres noctes que sunt ante omnes dies creticos erunt difficiles usque ad xiiii diem · Causa velocitatis et tarditatis crisis est fortitudo et debilitas virtutis et commune materiei et subtilitas eius et fervor ipsius aut grossities · Materia enim si fuerit acuta et fervida · invadit et commovet naturam ut commoveat hec ab inicio morbi unde cito venit status · et horribilia apparent accidentia morbum nature repugnare significantia cum sit fortitudo et duricia febris · dolor capitis · angustia vigilia incensio sitis · extremitatis superficiei corporis frigiditas · dolor colli · iactatio capitis huc et illuc que omnia cum in inicio morbi amplius videmus aliquando aut plura et maxime duricia febris et dolorem capitis precipuamque acutissimam esse morbum et citissimam habere motionem · unde iudicare debemus in quarto die crisim · Et si febris non adeo fuerit acuta eius quia motus non tamen velox · iudicium erit in quarto die expectandum et in vii° crisis · Si autem materia fuerit grossior erit et frigidior · signum erit expectandum in vii° et crisis in xiiii° · Set tamen aliquando incipit signum in quarto et terminatur in vii° · in xi° vero fiunt crisim Et aliquando iudicium movetur usque in xi diem et crisis prolongatur usque ad xx · Causa huius est quia motus morbi est cum fuerit tardus · in illo signa indicantia poterunt ante xi diem venire unde significat grossam esse materiam · ideo notandum est ut moveatur et fiat crisis perfecta in xx die · Set tamen aliquando iudicium festinans incipit in vii° et terminatur in xi° · sicut quod crisis in xiiii aut xvii · Et si status morbi · id est duricia febris et capitis dolor et alia accidentia que diximus esse significantia prolongata fuerint usque ad xx diem · significant materiam parum habere calorem et tardum motum unde significationes eius apparent per quinque ebdomadas · et ideo indicant non esse crisim perfectam · in xxiiii set perfectam esse in xl · quia ab inicio morbi usque ad xxiiii terminum est quintum a xx usque ad xl · propter non potest in xxiiii die bona fieri determinatio · quia motus morbi quanto est tardior tanto crisis fit tardior · Cum vero motus morbi sit velox · notandum est et crisis fiat velox

Opportet nos intelligere in acuta egritudine quod cum morbus augmentatur fit quod furiosius in ultimo statu natura est ei opposita · unde inter naturam et morbum fit bellum a quo incipiente actio que nascitur vocatur crisis · Set tamen si natura prevaleat morbo et ipse ante eam fugiat bona dicetur crisis · Si vero morbus naturam superet · mala incipiet crisis · Set prius quam bellum appareat natura et morbus indicabunt qualis debeat esse crisis · id est qualiter et quando fiat in die crisis · verbi gratia · Si natura crisim facere debeat in vii incipiat nobis in quarta · et incipiat in xi · quod admodum faciat in xiiii · Quarta ergo dies et xi · sunt indicativi · vii vero et xiiii sunt cretici · et alii vii incipiat xiiii · Set si reprehenderit nos quidam sophista et dicat · Si vii est indicativa xiiii · quare xi non est plus quam vii · xiiii indicativa · xi enim xiiii propinquior est vii · Respondebimus · materia morbi cum est grossa et frigida secundum motum ut significationes eius prolongentur usque

quid per crisis

ad vij · nequit natura suam actionem complere nisi in
alia vij die · quia ut diximus cum materia morbi est
grossa · eius decoctio necesse est ut sit tardius · econtra
si sit materia levis

Signa minativa duobus modis sunt, aut
sunt certa aut sunt dubia · Dubia sunt sudor
ca non in toto corpore veniens aut in toto corpore
fetidus cum febris non cessat · quia sudor totum corpus
sudans laudabilis est · Sed si febris non cessaverit
propter eum est dubius · Sudor vero fetidus qui non sit
in toto corpore malus est · Sed cum est calidus est du-
bius · Signa que sunt certa duobus modis sunt aut
enim sunt laudabilia, aut sunt illaudabilia · Unde anti-
qui dixerunt · xviij genera signorum esse · scilicet novem
laudabilia et novem illaudabilia · Primum signum est
sanitas virtutis sive morbum tolerantis · Opposi-
tum eius est destitutio virtutis sive morbum pati nequen-
tis · Secundum levitas corporis facile se moven-
tis · Contrarium huius est gravitas corporis inerte
motum habitis · Tertium est sanitas mentis et fa-
cilis appetitus cibi et levitas · Oppositum corrup-
tio mentis · difficilis appetitus et gravitas cibi
Quartum effigies infirmi sano similis · Oppositum
eius est mutatio faciei sicut cum sit cutis livida
vel viriditas caturis corporum extensio · flen-
tis ductura · acumen nasi · fetitas aurium et
palpebrarum inversio · labiorum extensio · apparitio
veluti orbi inter quasi altius · concavitas oculorum
lacrime involuntarie · obscuritas nigredo ocu-
lorum et turbulentia · aut rubor · aut viridis aut
sicca tota in eis apparens · aut palpebrarum
spasmatio et insueta albedo oculorum in sompnis
apparens · Quintum est bonitas spiritus et facilitas
eius naturali assimilans · Oppositum huius est disturba-
tio et angustia spiritus · aut magnitudo et parvitas eius
Sextum bonitas sompni in assueto tempore veni-
entis et infirmum iuvantis · Contrarium corruptio
sompni infirmo nocentis · maxime si sompnia vide-
rit terribilia et timeat et spasmetur in sompno
Septimum fortitudo pulsus et eius equalitas
naturali assimilans · Contrarium debilitas et diversi-
tas pulsus maxime si fuerit formicalosus aut
vermiculosus · Octavum fortitudo actionis naturalis
in loco coctionis et apparentia digestionis urine
in die critica · Oppositum est destitutio actionis natura-
lis et in loco coctionis et urine indigestio · quem-
admodum si sit alba subtilis et clara · aut tur-
bida vel grossa et maxime in die critico · No-
num laudabile est purgatio cum sudore videlicet
si materia fuerit subtilis et extra corpori vicina
aut cum sanguine de naribus fluente · si plu-
rime materia sit intra venas capitis · aut cum
sputo · si sit in pectore pulmone et constringente

Vel cum vomitu si sit in ore stomachi · Vel cum urina
si sit materia mixta cum sanguine · maxime si fuerit
in gibbo epatis · quia materia si fuerit in gibbo
epatis necesse est cum urina exeat · Sed aut sit in
sua gravitate cum egestione egrediatur · quia vene con-
cavitatis sunt iuxte cum intestinis · Sunt etiam que
dam significationes bonum ostendentes · sicut sudor si fuerit
in toto corpore et febris per eum mitigetur sive
quasi extinguatur · Sanguinis fluens e naribus
in die critica si sit competente quantitate quam natura
pati valet · et infirmus eo currente alleviabitur
Sputum autem si appareat in iiij vel in quinto die et
fiat parvum · album dulcem viscosum et tinctum et
facile exeat cum una aut duabus tussibus · Vo-
mitus si fuerit citrinus quasi vitellum ovi mixtum cum
flature albo · tantum liquorem habe et eradicato
de quo infirmus alleviatur ab angustia quam
prius habuerat · Urina si fuerit bene tincta et tem-
peratam liquoris · ypostasim quasi habens albam et unitam
et levem · pinee formam habentem · Sextum si fu-
erit plus naturali equalis in quantitate cibi quem
sumpsit et exeat in tempore quo consuetudo fu-
erat · cuius liquor sit temperatus inter subtilem
et grossitiem · nullum habens fetorem aut acu-
men · colorem habeat tinctum cum aliquanto citri-
nitatis · aut ignei coloris · significat enim talis
egestio habere de cetero · quantum oportet ad expellendam
et subtiliandam feces · Sunt et alie significationes
que hiis omnibus sunt opposite unde timorem inu-
niant · sicut sudor non in die critica apparens
frigidus et non totum corpus sudans · maxime si in
solo fuerit capite et descendat in faciem et
frontem · gemmosus et rotundus guttas habens
Sanguis per nares exiens si in cottione in ini-
tio morbi appareat · maxime in secunda die · Spu-
tum si moveatur usque in fine morbi et sit mul-
tum citrinum aut rufum viride nigrum subtile
grossum aquosum diversum dissolutum · maxime
si horribilis ac putridi fuerit odoris · Vomitus
si fuerit igneus aut citrinus mixtus cum hu-
moribus subtilibus et aquosis aut viridibus ni-
gris et eruginosis · Urina purissima et albissi-
ma aut nigra aquosa · aut grossa turbida
et lactea · Propterea si habeat ypostasim rubeam aut ci-
trinam vel nigram · aut sicut ovi vitellum et
furfureum · Sextum si fuerit maior cibi quantitate
aut minor · multum citrinissima vel ignea aut
viridis nigra subtilis · aquosa grossa diversa
et sicut facterosa unctuosa · aut oleaginosa
fetidissima acuta et horribilis · maxime si
sine consueto tempore exeat · Oportet nos intelligere
autem quia certissima omnium significationum sanitatis
est unica fortitudo virtutis · Et pessima omnium

signum perditionem inventum est debilitas
virtutis. Preterea debet nos cognoscere quod cum
videbimus bona signa in die cretico appa-
rentia que omnia diximus aut plurima expe-
ctanda erit bona crisis in die cretica que
est numerative vicina. Si vero mala videbimus
signa in die numerativa erit crisis mala in
die cretica numerative vicinante. Et si bona
cum malis appareant signis indicabimus for-
tia pugnare debilibus et mixta puris. Verbigratia
Si multa mala appareant signa cum uno aut
duobus bonis indicabimus ea istis pugnare ma-
xime sicca quod sunt multa et fortiora et contra. Et si fu-
erint equalia in omni tempore mortem esse ventu-
ram ostendunt. Sed tamen si ipsa signa laudabilia fuerint
fortiora et fortiora in prolixo tempore demonstrant sa-
lutem esse futuram quia mala signa minant
grossam materiam et duram ad obediendum. Unde
notandum est ut crisis ab illa die cretica que precedit
diei eius numerative. Et si omnia mala signa
seu plurima bonorum ad bona mutentur in die cre-
tica significabunt citam salutem aut tardam secundum ve-
locitatem et tarditatem temporis in quo signa
fuerant mutata. Si autem non mutentur ostendunt
timorem in longo tempore esse venturum. Verbigratia
Si appareant quinque digestiones in quarta die et
plurime earum fuerint laudabiles et salutis cer-
tissime, alie vero sint illaudabiles et mortem
debilem digestionem habentes significant salutem esse ven-
turam in xiiii die quia mala signa que cum
bonis apparent significant morbum malam habere
qualitatem. Propterea crisis a vii ad xiiii transit. Si
autem ille digestiones male mutentur ante vii
aut in vi ad bonas possibile est veniat crisis
in xi. Que si non mutentur in vii timorem si-
gnificabunt in longo tempore esse venturum quia non su-
mus certi quando digestiones male cessant et confor-
tentur si in sua stabilitate permaneat virtutis
nature deficiet et bone digestiones ad malas
mutabuntur. Bonum etiam est medico ut non
solum bonas et malas consideret digestiones sed
etiam oportet eum investigare illas que sunt fortio-
res et fortiores atque eas que sunt debiliores et
instabiles. Verbigratia Si quinque videamus laudabilia
signa et tria illaudabilia plus erit indicandum
ad quinque quam ad tria. Sed indicium forsitan erit
fallax quia impossibile est ut sint tria fortiora et cer-
tiora quam quinque. Quemadmodum si insaniam et angu-
stiam spiritus patiatur et nec sitim aut capitis
dolorem habeat. Tamen hec duo non sunt maiora illo
uno signo. Significatio enim angustie spiritus pessi-
mitatem vite innuit. Frenesis significationem defe-
ctionis humane vite. Sed plenitas ... et

dolor capitis non sunt plus. quia facilius patitur dolorem
capitis infirmus et sitim quam angustiam spiritus.
Angustia enim spiritus nihil aliud significat quam defe-
ctionem vite humane. Palam ergo intelligimus quod
acuta egritudo determinatur in quarta aut in vii aut
xiiii die si a medico ab initio cognita bene fuerit.
Bene enim nosse poterit utrum sit mortifera an non
tribus modis. Primo ex sanitate et fortitudine
virtutis et ordinatione et perfectione actionis
naturalis aut contrario. Secundo ex bonitate laudabilis
qualitatis morbi et levitate materie et subtilitate
et facilitate sui motus aut ex horum oppositis. Tertio
ex levitate corporis et subtilitate sui motus et fa-
cilitate spiritus et bonitate pulsus et somni et appeti-
tus qui sunt contrario opposito et ex signo coctionis
in urina apparente maxime in die numerativa
aut ex contrariis. Dicuntur vero morbi qui sunt de
grossis humoribus tarde se moventibus sicut quarta-
na et ceteri tarde moventes non potest medicus inve-
stigare ab initio utrum sint mortiferi necne quia
non habent in initio furiositatem aut velocitatem motus
per que medicus cognoscat ab initio ad quid
sunt conversuri. quia materia propter suam grossitiem et sui
motus tarditatem non obedit actioni nature ut citius
eius moveatur et in initio digeratur et possit me-
dicus investigare ab initio. Unde oportet nos in diu-
turna egritudine investigare motum eorum et actionem
eorum per unamquamque ebdomadam. quoniam motus diutur-
ne egritudinis per vii movetur propter grossitiem et gra-
vitatem sue materie. Motum vero egritudinis per
quartanarium debet cognoscere. quia materia sua est
subtilis eiusque motus levis et velox. Cumque infirmus
sit in diuturna passione et in unaquaque ebdomada al-
leviabitur et bona apparebit digestio bona morbi
qualitatem ostendens et firmitatem virtutis bonam et
salutem significat. Si autem infirmus in unaquaque septimana
sit debilior et gravior et malum signum appareat ma-
le qualitatis numerativum et debilitatis virtutis
timorem indicat. Sed oportet intelligere quod sunt quedam
diuturne egritudines quarum motus et digestiones per
vii cognoscuntur et moventur. Sunt et alia qua-
rum motiones et signa per tria septenaria mo-
ventur et cognoscuntur. Verbigratia Si primus motus est in
xxi secundus erit in xlii. tertius autem in homine
causa est grossissima et durissima materia cum im-
becilli virtute. Unde palam intelligimus quoniam mor-
bi quorum motus fit per quartanarium significat acu-
itatem et subtilitatem materie et velocitatem sui mo-
tus cum virtutis fortitudine et morbi qui plurime
moventur per septenarium sunt aut propter grossitudi-
nem materie et caloris paucitatem et motus tardi-
tatem et virtutis debilitatem morbi ergo qui moven-
tur per tria septenaria notandum est ut sint grossiores

et duriores et tardiores motus habent. Cumque morbi suos servat ordines secundum quod oportet contingit seduciones habere qualitates et levis esse materie et virtutis fortitudinem. Si vero suas non custodierit ordinationes ut tempora prius consueverunt servaverunt significat malas qualitates et materie duritiem et virtutis debilitatem. Instabilis morbi motus duobus modis est. Aut enim ante tempus suum venit vel progrediatur acumine et mala materie qualitate fit quia ipsa per se sive causa motionis ante suum tempus. aut post suum tempus moratur vel grossitie et materie duritie et non surgit progressum ac defectionem virtutis. Unde et in hoc crisium laudabiles inquit morbi motio facta secundum ordinem est ad sciendum apta et non dubia. Et morbi quorum motus et tamquam motus sit illaudabilis et inordinata est dura ac dubia ad cognoscendum. Sed et cum magis atque difficilis cognoscitur investigatione. Unde dico quod investigationis sit triplex. Aut est inventio eius vera. aut possibilis. aut impossibilis. Vera sicut investigatio que fit secundum rationem et discretionem. Hec enim investigatio est inevitabilis quia eius inventio est vera. tamquam investigationis inventio si non veniat non fit propter sua culpa vel propter alia accidentia impedimentum aliquod faciens. Possibilis fit investigatio que fit secundum experimentum in qua investigatione rectum et inventum sunt equalia verbi gratia. Si quidam res aliqua plurata possit nulla ratione ea affirmare possibile est aliquando noceat sine aliqua rationis affirmatione. Impossibilis predictio vulgarium qui non secundum rationem neque secundum experimentum venit. quia si veniat fit secundum fortunam verbi gratia. Quidam puteum propter aquam fodiens invenit aurum. tamquam inventio neque secundum rationem neque secundum experimentum erat. sed secundum fortunam quamque vult.

Oportet futuras agnoscere morbos utrum sint ad salutem necne. oportet ut premeditatur egritudinis ante motum. neque eius oblivioni tradat et ea que de significatione iudicativa apparent statum videlicet ac ultimitatem morbi cuidentia sive diuturnitatem seu augmentationem. Dolorem capitis sive fortitudinem laboris spatiis angustia attractionis ypocondriorum dolor colli et motionem membrorum inferiorum de loco in locum. Hec cum novit et invenit cum defectione virtutis et mala morbi qualitate intelligat defectionem nature cum morbum fugiens et certissime predicat malam crisim venturam esse maxime si non fuerit in die iudicativa ut in recta sive in sexta vi viii xi et hiis similibus. Et si virtutis fortitudinem et morbi qualitatem bonam viderit esse sive in die iudicativa bonam crisim esse futuram predicet et salutem. proprie si fuerit in nocte diem rectam precedente. aut in die noctem rectam antecedente. Hiis enim visis si

appareant visibilia accidentia sicut alienatio que prius non fuerat et excitatio insompni non sit formidolosum. quia illa accidentia tunc sunt solita venire. Causa quia fumus illius materie caput ascendit. natura enim in crisi illorum coadunavit humorem qui si fuerit colericus eos in ventrem deponet ut egestione expellatur. Si vero fuerint sanguinei in epate coadunantur ut cum urina egrediantur. De quorum adunatione et humorum quadam nascitur ebullitio. fumum capiti dirigens. Unde illa visibilia vocantur accidentia. Sed et humorum materia cum egestione aut ventris fluxu expulsa insignis mitigat illorum accidentium transitio. Unde ypocras in amphorismis. Non secundum rationem alleviatis non oportet credere neque vereri valde mala que fiunt irrationabiliter. multa enim talium incerta et non valde permanere consueverunt neque morari.

De secundi ... [illegible]

Dies recta duobus modis est. Aut plurime in ea fit crisis laudabilis et salutis significativa. aut non venit in ea crisis que si veniat erit pessima. Dies itaque recta que sit laudabilis est tertia iiii v vii ix xi xiiii xvii xix xx xxi. Illaudabilis vero ii vi viii x xii xvi xviii. Crisis enim in hiis diebus facta pessima est. quia bellum quod tunc fit inter naturam et morbum est de morbi actione eius quod fortitudine nature dormiente. propter hoc significationes in hiis diebus apparentes si fuerint male cito mortem pronunciant. sicut bone significant futuram recuperationem et morbi recidivitatem. xiii vero et xv sunt mediocres inter laudabiles et illaudabiles. quarum rationem in suo loco explanabimus. Sed dierum laudabilium quedam sunt proprie recte quedam sunt iudicative. Ille que sunt proprie recte sunt quia laudabiles ac fortiores dicimus esse vii et xiiii. Post has sunt xx et xxi. Proprie ac recte iudicative sunt iiii et xi. Post has v ix et xvii. Post has xiii et xix. Et aliquando iudicativa venit in recta. et recta in iudicativa. Causa est grossities et gravitas materie et subtilitas eius atque levitas. Si materia grossa fuerit et gravis. natura est ut tarde veniat status. Preterit tempus recte et venit in die iudicativa que est post illam rectam. Et si levis et subtilis fuerit materia fit status in die recte iudicativa verbi gratia. Tertiana secundum naturalis eius terminus est xiiii dies. Sed si eius materia sit subtilior et levior maturatur sit quia terminatio in xi. Et si multo plus sit levior citissime festinat. fit quia eius crisis in ix aut in vii. Sicut fuerit mixta cum aliquanta alterius materie coniunctione detinetur usque in xvii aut xxi moratur. Si vero cum maiori misceatur coniunctione plus eius terminus

prolongabitur. Dies itaque illaudabilis fortiorem
et terribiliorem male qualitatis significationem
habens est sextus. post hunc vero decimus, octavus et X.
post hunc XII, XV, XVI et XVIII. Causa pessimi-
tatis sexte est quia materia morbi est cruda
neque ulla coctione aut digestione potuit
natura ante IIII diem operari. quibus ergo appa-
rentibus ante coctionem istius morbi cogno-
scimus naturam esse stupidam propter furorem morbi
et sue qualitatis pessimitate. Propterea signi-
ficationes ante coctionem morbi apparentes. ideo
quia vituperavit ypocras sanguinem de naribus in sexto
die manantem in acutis febribus. Dixit enim eum
mortis nuntiatum fore. Ideo dies illau-
dabilis quanto longior fuit a sexto die. tanto
minoris erit timoris. Sexta vero significat
virtutem morbi et nature debilitatem. sexta enim
septime tyranna. Cum enim natura nequivit mor-
bum pati usque in diem creticam que septima fu-
erat sibi propinqua. significat eius destructionem et
morbum eam dominantem. Sed tamen diversitatis diei
cretici duobus modis est. aut propter diversitatem
nature unius. aut propter diversitatem figure lune
inequalis motus lune a sole recipientis. quod
utrumque explanavimus in libro meo pantegni.
Et si quis fatigatus intelligere desiderat. legat
capitulum de ypocratiseos scriptum in eodem libro.
ibi enim plane diximus et monstravimus quod im-
pares sunt apertiores et fortiores paribus. Sed
ypocras in epydimia inquit. inpares fortiores
sunt paribus. Intendens ypocras tales fuit impa-
res esse fortiores. Omnis enim numerus aut est par
aut impar. Impar autem habet in se utrumque. par
vero non habet in se nisi unum. aut parem aut impa-
rem. hic testatur quod si numerum dividimus imparem
fit divisio in simul in parem et in imparem. Et
si parem partiamur non invenimus in eo nisi unam
in partem scilicet aut parem aut imparem. Impar ergo
totum continet in se numerum. par vero non. Verbi gratia
Si dividimus septenarium qui est impar. invenie-
mus unam partem esse parem id est quatuor. aliam
imparem id est tres. Si autem octo qui est par numerus
partimur. reperimus divisione in utraque parte
esse parem id est IIII et IIII. Item si quatuordecim
qui est par numerus dividatur invenimus in eo im-
pares duos videlicet VII et VII. hac de causa di-
xit ypocras imparem pari esse fortiorem. quia
utrumque numerum in se continet. Similiter hic inve-
nimus in ypocratiseo. Galenus et aliorum anti-
quorum. Unde quidam sophiste sic obiciunt di-
centes. si bene dixisti de ypocrate. Galeno et ceteris anti-
quis quia eorum intentio de die critica fuerat
et de numero et de luna. tunc vero imparem pari

dixerunt esse fortiorem. quia XIIII omnibus
diebus creticis et quarta omnibus diebus indicati-
vis dixerunt esse meliores cum utraque sit paris
numeri. Respondemus simpliciter loquentes dicen-
tes naturaliter dies cretice pares tamen ei sunt
accidentales. quia si crisis incipiat in XIII die
et natura suam compleat actionem in XIIII. dicitur cri-
sis in XIIII computata. quia actionis nature complementum
in eo ostenditur. Similiter in tertio natura suam inci-
pit actionem et in quarto finit eam. Propterea or-
dinaverunt creticos dies quia enim viderunt
parem non esse creticum ex actione nature set acci-
dentaliter ex appositione operis nature in eo com-
plete. iussi sunt ad imparem et dixerunt eum
esse pari digniorem

De prenoscione crisis venture

Quicumque cupit nosse diem qua
crisis sit ventura seu hora noctis aut
diei. attendat investigare initium morbi ut fiat
certitudo dierum indicativorum et creticorum. His
enim sine dubio cognitis debet cognosci qua-
lia appareant signa in urine initio. Verbi gratia
eadem die si igitur ostendunt indicativa omnia seu
plurima et apparebit actio nature seu sit fortis
seu sit debilis. expectanda sit in die cretica
quam ipsa indicativa precedunt. sicut verbi gratia quarta septi-
mam antecedit. et quarta .b. quam VII antecedit. pre-
cipue si morbus fuerit in ultimitate status. Crisis
enim in ea die est ventura. maxime si bona fu-
erit crisis. mala autem nocumentumque in eadem die. et
alii in alia. aliqui in initio morbi. et alii
in statu quod sepius diximus venit. Sed si vis
scire utrum crisis sit laudabilis necne. oportet
virtutem infirmi prius cognoscere si sit fortis
seu debilis. Si enim sit fortis et sit species fa-
cialis laudis sanguinis boni et pulsus eius quasi
pulsus sani fortis et bene ordinatus. et
signum coctionis in urina appareat citissime
bonam crisim futuram pronuntiat esse. Econtra
si contraria viderit iudicet. Et si vis scire
qua noctis aut diei hora crisis sit ven-
tura. Stude ab initio morbi ut cognoscas
horam in qua augmentum fuit febris et angustia
infirmi. quia in eadem hora crisis est ventura. Si
autem velis scire per qualem purgationem crisis fiat
cognosce initium morbi atque suam speciem et materiam
quam cognoscere potes per infirmi etatem eius et
complexionem. naturam temporis aeris etatis et regi-
onis et consuetudinis et per artificium et consimilia
qualia omnia fuerunt dum sanus erat. et per figu-
ram etiam si sit macilenta aut grossa aut rufa aut
fusca. Verbi gratia Si infirmus fuerit iuvenis eius quod
complexio calida et sicca. estas natura calida et sic-
ca. et regio pariter in sanitate sua fuerit sollicitus

laboriosus vigilatus macilentus fuscus significat materiam esse colericam et minuant purgationem colere si per vomitum si sit materia levis et na tatilis aut cum egestione si sit grossa et infe riora petens Et si infra xx annorum sunt et eius complexio sicca et calida tempus vero regio et aer similiter calida et sicca et infirmus in sua sa nitate quietus ac delicatus crassus et russus cognosce quod materia est sanguinolenta et crisis est ventura cum sanguine de naribus si materia fuerit levis et acuta aut cum menstruis vel emorroy dibus si materia fuerit grossa Sed tamen si sanguis flu xurus est per nares antecedit angustia pecto ris gravitas dolor capitis tenebrositas ocu lorum et apparicio ante oculos quasi lampadis vel la pidis rubei Causa quia natura crisi appropinquan te humores qui sunt materia morbi in corporis in terioribus coadunavit Unde si sunt colerici ad in testina deponentur si sanguinolenti ad epar di riguntur Humor ergo in corporis interiora cum co adunatur et ebullire inceperit si sunt leves faciunt fumum ad caput ascendere Graves vero si fuerint descendunt ad inferiora Rarius si fuerint sanguinolenti et subtiles ac fumus eorum ad caput saliat generabit extensionem temporum angustiam pectoris gravitatem dolorem capitis et pectoris Et si quedam pars illius fumi ad primam partem ventriculi ad cerebrum exeuntem va dit qui sunt via spiritus visibilis turbidum fa cit visum et generat ante oculos ymagines ru beas et minuat sanguinem procul dubio de naribus esse fluxurum Si autem materia grossa fuerit et gra vis deponitur ad inferiora et generat dolorem ve ris et punctiones femorum et gravitatem pe tenis et minuat sanguinem fluxurum de pre in strua si sunt femine aut per emorroidas si fu erint masculi maxime si fuerit consuetudo Et si humores sunt calidi leves ac subtiles fumus eo rum ad caput ascendit et faciunt dolorem et sicci tatem narium et oris tenebrositatem oculorum et vultus citrinum Unde innuit purgationem cum vo mitu esse venturam Si autem fuerint grossi ac graves descendunt ad inferiora et generant ven tris dolorem et inflationem minuat quod solutio Sed opportet multi purgationes crisis cum fluxu san guinis venientis duobus modis Quia sunt vel e unt precedunt Vel sunt per continue scilicet aucto quod calor plenitudo corporis rubor faciei an gustia spiritus magnitudo pulsus ac latitudo frequencius magis superius quam inferius mollicies organorum rubor et spissitudo urine exten sio laterum gravitas epatis hiis enim cognitis sanguinem fluxurum minuat maxime si tempus

etas consuetudo atque aer eis concordant Si autem in firmus senciat dolorem in capite temporum exte sionem ruborem ante oculos pruritum in naribus expectabis sanguinem de naribus Et si hec signa in utraque parte videris ex utraque nare sanguis est fluxurus vel cursurus Si autem ex una per unam narem sanguis fluet Si vero viris consistere uterum per menstrua fluat perpetue vel cum significationem cum qua si videris gravitatem pectinis et lumborum et mulieres sunt expectabis menstrua venire Si autem fuerint masculi emorroydis fluere attendes Si cum sudore crisis est ventura rigor in die creti ca debet venire ante sudorem et per cor eius exteri ora fumus egredietur calor et cutis fit rubicunda pulsus humidus longus mollis calor et spissitudo urine in die minuatur maxime in quarta si in apparuerit expectandus est sudor in die cretica Si cum vomitu fuerit crisis ventura debet habere dolorem capitis et in ore stomachi abhominationem cor dis tremorem obscuritatem oculorum et inferioris labii titillationem pulsum durum et inordinatum et gravem His precedentibus vomitum minuat Et si cum omnibus hiis signis pulsus fortis sit et latus expectabis sanguinem de naribus et vomi tum quia pulsus cum est latus et fortis significat de naribus fluxurum Si autem fuerit gravius vomi tum innuit Causa tremoris inferioris labii in vomitu fit ideo quia pellicula oris stomachi sunt iuncte cum inferiori labio unde cum movetur ille necesse est ut labium moveatur Signum crisis cum urina est gravitas et extensio pectinis cum subtili materia et egestionis ablacione Signa crisis cum solucione ventris sunt gravitas in infe riori ventre cum dolore et fortitudo virtutis cum multa materia sive quod grossitudo et urine pau citas et alvi cum inflacione et retencione Si autem materia mutetur de nobilibus ad ignobilia membra hiis signis cognoscitur virtute fe conssione materie quantitate doloris subtilitate urine et albedine fortitudine virtutis mor bum facere valentis ablacione siccitatis et omni purgacione Et si natura velit materiam ad superiora membra mutare precedunt gravitas capitis stu por mentis surditas creditas urine co stipacio ventris Si autem ad inferiora membra fi at mutacio morbi precedunt gravitas et dolor genuum cum tumore et ablacio siccitatis et omni purgacione

De synocha inflatione

Peracuta febris de putrido sanguine et calido nascitur intra vasa id est intra venas et arterias absque ulla corrupcione et putrefactione cuius signa sunt hec videlicet precedit eam fatigacio gravitas membrorum rubedo et calor Cuius febris apparet

continuus sit in consideracione grauitas et dolor ca-
pitis rubor faciei plenitudo venarum vrina spissa
corporis oculorum eminencia pulsus fortitudo et
plenitudo vel velocitas quia eius motus vrina subtilis
aliquando Causa vero velocitatis pulsus est puritas
sanguinis magnitudo et plenitudo eius est propter san-
guinis copiam organa dilatancia motus velocitas
est propter sanguinis humiditatem propter faciem parit
et mollis rubicunda et humida quia fumos sanguinis
melius congerunt Causa subtilitatis vrine ac rubedinis
de ebullicione et puritate sanguinis propter [?]tatem
licet hic sit propter [?] inflammacionem et facit ventosita-
tem quia materia eius sit proxima et sanguis pu-
rissimus qui est in corde et pulmone qui cum
calefit et ebullit fumos ad caput salientes
et dolorem generat qui fumi si poros capitis
angustos et opilatos invenerint continuantur
ad inferiora scilicet pectus et pulmonem eorumque vias
opilant et propter faciunt angustiam ac anhelitum
et ortomia Medici antiqui voluerunt hanc esse
inflatiua quia causa inflacionis spiritus plenius est
calor pectoris et pulmonis eius quia deficiente non
numquam iste calor inflat pectus et pulmonem
prius quam caput ascendat et inferius continuatur Et
si illa materia que a capite inferius descendit ad dya-
fragma incidat et coadunetur apostema generabit
quod dicitur pleuresis quia pleuresis non est aliud nisi calidum
apostema in dyafragmate ortum Et aliquando illa materia que
a capite descendit venit ad latus et carnem
quibus coste sunt induite et facit apostema quod abusi-
ue vocatur pleuresis Certa enim pleuresis continuus
morbus [?] signa que sunt ab ea inseparabiles scilicet
continua febris angustia spiritus punctione et dolor
lateris et tussim Sed pluries venit pleure-
sis calidis et humidis hominibus complexionis in vere
enim nascitur in hyeme accidit maxime si ver
fuit egressum a termino in caliditate et humi-
ditate et hyems fuit humidior quam oportet
hyemi enim humiditas si desinatur sanguis in
corpore augmentatur frigiditas temporis repugnat
dissolucioni corporis vnde necesse est ut calefiat
cum calore cordis interiori et ascendens caput
si poros invenerit clausos inferius descendet
sicut videmus ad caminum saliat quia nequit
cum penetrare continuatur inferius et dissoluitur si ad
dyafragma peruenit diuersimode incidat apostema generabit
quod pleuresis nuncupatur quo remanente continuus
morbus eius signa apparent que sunt continua
continuacio febris angustia spiritus punctio lateris
ut nequit infirmus moueri de latere in latus
continuacio tussis in inicio cum materia morbi est
indigesta et tussis sicca Sed dolor lateris si vs-
que ad furculas vel spatulas ascendit significat

apostema esse in superiori dyafragmatis parte Si
vero descendat usque ad ypocundria incipiat
apostema in inferiori esse Causa duricie et continua-
cionis febris est propter apostema cordi vicinas punctio
lateris et nimius dolor est propter apostema in membro por-
ti nervoso acutum sensum habentibus cum cerebro
unitis propter colligancia quam habent cum nervis
prout plurimum fit apostema sequitur frenesis alie-
nacio angustia spiritus est propter pressionem instrumen-
torum spiritus Tussis quia materia est in instrumentis spiritum
trahentibus vnde natura adiuuat se ad expellen-
dam illam materiam ab illis locis cum tussi et scre-
atu maxime si in sinistra nasi parte propter
[?] illi parti dominantem et desiccationem dis-
solucionis que fiunt propter vicinitatem splenis
Rarius tamen in dextro latere oritur propter calorem
in ea parte existentem et fortitudinem dissolucionis
Epar enim et fel in latere illo consistunt Sed
aliquando in inicio morbi paciens screat propter
materie leuitatem actioni nature obedientem vnde
significat morbi leuitatem et velocitatem sue disso-
lucionis et aliquando moratur sputum propter grossita-
tem materie actioni nature non obedientem quia de eo
significat grauitatem et diuturnitatem morbi et
duracionem sue dissolucionis Causa tarditatis
sputi est propter materiam grossam in membris viscosita-
tem vnde indiget ad exeundum cum sputo Necessarium
ergo est spacium temporis ut sputum attenuetur ac dis-
soluatur et facile exire valeat Nonnumquam etiam
non exit sputum propter sui liquorem Si enim li-
quidum fuerit et aquosum diuidit ac illud
perforat spiritus vnde descendit inferius quia aliunde
caret continuacione et viscositate per quam spiritu vale-
at annecti et cum eo extrinsecus egredi Proinde
sputum in inicio morbi exiens quadam [?] vel tercio
aut in quarto die est laudandum quia bonam [?]
[?] est precipue si fuerit parcialiter cum leui [?]
album et facile ut cum vna aut duabus exeat
tussibus tale enim sputum significat materiam non esse
grossam multum aut viscosam ut induretur
visceribus quia se inuiscerari possit neque intelligendum liqui-
dam ut ab vnu spiritus diuisum inferius deponatur
Palam ergo est quod secundum sputi facilitatem est morbi
leuitas et spiritus leuitas Sed huius morbi materia
aut est de vno humore aut de duobus aut de omnibus
que autem sit humor per colorem sputi agnoscitur Si
enim rubeum fuerit intelligitur sanguinolenta esse materia
Si citrinus colera rubea dominans sanguini Si albus
fleuma intelligitur Si niger significat aut inde-
positionem sanguinis aut adustionem colere rubee in nigre-
dinem tate aut extinctionem caloris naturalis Et si
colores fuerint mixti diuinit commixtionem hu-
morum aut omnium aut quorundam secundum copiam

diuiscerum colorem aut paucitatem in sputo apparente. Sed omnibus coloribus laudabilior est color rubeus quia materia eius est sanguis. sanguis autem est amicus nature sue quia actioni obediens et cito in albedinem conuertitur. propterea si ab inicio non aliquantum mixtam fuit albedine. ostendit enim naturam actionem suam bene incepisse et optime operari. Unde ypo. in pronosticationibus Sputum magis laudabile excepto albo bene digesto est album non rubeo mixtum non multum liquidum neque grossum. Post illud est rubeum a citrinitate liberum non aliquantum spume mixtum Significat enim bonitatem actionis nature morbi tamen diuturnitatem innuit. quia rubei est coloris et rubeum hoc ostendat naturam coctionem incepisse. necesse est tamen ut spacium temporis habeat ut ad albedinem mutetur. Sputum quod rubeum non albedine mixtum melius est quam citrinum. quia citrinum significat naturam nullam incepisse coctionis actionem. Unde necesse est ut spacium temporis habeat quousque mundificet materiam de illa citrinitate et eam conuertat in rubeum colorem. Deinde etiam ut aliud habeat tempus quoad mutet eam a rubedine in albedinem. Ideo quod si sputum appareat tercio aut quarto die album unctum et uiscosum et equale significat perfectam salutem in die vii esse venturam. quia natura si in tercio aut quarto coquat ad ac digerat materiam sufficiunt sibi alii iii vel iiii dies ad expellendum eam. maxime si in quarto sputo veniente bone appareant significationes sicut mitigacio febris. fortitudo uirtutis. facilitas spiritus. bonitas appetitus. puritas sensus. quies insompni signum coctionis in urina. Et si sputum in inicio morbi sit rubeum et sequuntur iste bone significaciones. ostendit naturam coctionem in die vii complere et mutare eam in albedinem suam quia actionem salutis conuertit ad ix. si autem xiiii. Si autem citrinum in inicio morbi appareat sputum. demonstrat crisim esse venturam in xl die aut lx. Et nonnumquam laudatur sputum si in inicio fuerit grossum et deinde subtile aut in inicio subtile deinde grossescere incipiat. Velox enim mutacio eius significat unam ex duabus rebus aut levitatem materie vel obedienciam aut fortitudinem virtutis naturalis quia autem materie subtile ingrossat materiam et grossam extenuat maxime in iii aut iiii aut xiiii die. hoc enim demonstrat levitatem materie et virtutis fortitudinem. propterea si fuerit parum album unctum et facile ut cum una aut duabus exeat tussibus. quod in inicio egrediente indicat materiam esse levem et materie actioni obedientem atque virtutes fortis esse. puritas sputi materie puritatem. facilitas exeundi virtutem expulsiuam esse fortem ostendit et robustam. Tali ergo sputo apparente necesse est ut in vii die sanitas sit ventura. Et si sputum in vii appareat et sit in colore album

rectius erit expectanda in xiiii. Si autem appareant in prima die digestum et bene coctum rectius in iiii veniet Si autem in prima aut in secunda liquidum aut subtile fuerit et in quarta mutetur in rubedinem. et in vi exeat digestum album humidi coloris. crisim in xiiii die significat esse venturam. Et si in sua permaneat crudidate et subtilitate usque in iiii. diuturnitatem morbi significat Si autem in quarta appareus coctionis nullam coctionis habeat. erit diuturnitas morbi secundum coctionis quantitatem in eo apparentem. Rursus si morabitur in sua cruditate usque ad vii et egrediendum cum angustia et magno dolore significat virtutem esse defectam Unde non similiter poterit ut possit morbum pati. De quo dicitur in libro crisecos Sputum magis dignum exiens ubi non siccatur. indignum autem dicitur sputum

Sputum autem cum siccatum
seu cum tussitatione exiens. tempore duorum aut est laudabile et salutis significatiuum. aut illaudabile et timoris indicatiuum. aut mediocre Laudabile est paruum leue unctum facile exiens sine putore. nullam spiritus faciens angustiam. quod egrediente pacienti sentit leuitatem. maxime si exierit iii. iiii aut v. vii. die. Et si in prima aut in secunda die exierit licet non sit malum. melius tamen esset si in iiii. aut in 3a fuerit egressum. hii enim dies sunt inicialis et in ipsis natura complet digestionem et facit coctionem. et sputum melius est si postquam fuerit coctum exierit quam prius. quia si ante coctionem egreditur significat naturam illud odio habere et contentiua virtute ei non dominari. Si autem sputum iiii. transierit diem et in vii appareant futuram significat salutem esse in longo tempore Signum salutis est quia est bene coctum atque dignum Tardat salutis. quia cum moratum fuit sputum usque in vii diem. duo significat. aut duriciem materie vel inobedienciam. aut virtutis debilem defectionem coctionem in die quarto complere nequeuntis ergo quanto magis signum coctionis fuerit in inicio morbi vicinum. tanto citissimam indicat salutem. quanto ab inicio elongabitur. tanto tarditatem salutis innuit quia natura necesse est ut tantum habeat temporis a die inicialis usque ad crisim quantum fuerat ab inicio morbi usque ad diem inicialem Illaudabile sputum timoris significatiuum est viride liuidum ueneticum. id est camelinum nigrum. hii enim sputi colores ostendunt. aut sanguinis ustionem aut extinctionem caloris naturalis et eo cum ustionem oriuntur diffinitur inter se. quia sputum conplexionem de materia procedens secundum pacientis aut eo cum primum fuerat viride postquam mutatum in ueneticum. deinde nigrum. hoc enim sputum quod naturalis caloris significat extinctionem primum est columbinum. id est fuscum. post venetum. id est camelinum

Deinde mutatur in nigredinem. Mediocre est citrinum et album. Si fuerit aquosum aut grossum viscosum per se est rubeum per se vero apparens. Hoc enim ostendit esse illaudabilem motum et materiam indigestibilem. Sed tamen huius laudabilius est rubeum et citrinum. Quia rubeum significat sanguineam esse materiam et sanguis est ceteris laudabilior humoribus et facilior ad digerendum. Quia natura eius tota est humida et non calida et humido digestiva virtus operatur. Citrinum vero rubeo significat quae ponderosior est ceteris humoribus praeter solam nigram. Quia est sicca et siccitas durissima est contra actionem coctionis quoniam non dividitur neque dilatatur. Propterea indurata coctioni et ebullitioni non obedit. Ideo quod sputum rubeum in initio morbi apparens fit laudabile maxime si cum eo fuerint signa salutem ostendentia ut temperati somni, levitas infirmi absque angustia, bonus appetitus et in tempore quo solebat dum sanus fuerat. Propterea si nullum passionis sue habeat timorem et urina eius et pulsus sicut sani. Si vero illud permaneat sputum neque ullum coctionis signum cum eo in vii aut xiiii appareat significat grossitiem materie et duritiem atque quantitatem sive motum et nuntiat tarditatem crisis in xx aut xl. Unde non sumus securi in temporis longinquitate quoniam parte infirmi aut in mutatione temporis vel aeris in malas qualitates et morbus mutetur et timorem innuat. Sed tamen per longum tempus quia materiam significat esse defensam in coctionis actione et longitudinem timoris ostendit quia est rubeum et rubedo sit levitatem materie nature actioni obedientem. Sed tamen male significationes si sequantur illud ut diuturna scilicet defectio virtutis, spiritus angustia, fortitudo sitis, cruditas urine acuta significat materiam et timorem esse vicinum. Citrinum autem licet in initio morbi apparens et in crisi mutetur et fuerint in eo coctionis signa ut sputi rubedo, albedo urine et laudabilia illud sequuntur significationes nuntiat salutem in longo tempore esse venturam. Quia citrinitas eius scilicet significat. Unde nature est ut natura longum habeat tempus ut immutet illud in ruborem et parva habeat aliud tempus ut convertat illud a rubore in albedinem. Propterea in longo tempore salutem denotat esse venturam. Et si in illa permaneat citrinitate atque turbiditate usque in vii diem fit pessimum maxime si mala illud accidentia sequuntur ut diuturna scilicet defectio virtutis et sitis et spiritus angustia, cruditas urine. Tunc cum fuerint mors est vicina. Unde ipso. Sputum mixtum citrinum in ini[tio] die apparens parum absque ullius boni coloris mixtione fit pessimum, quia significat pugnam ac virtutis digestive defectionem. In qua defectione si natura et sputum in ea permanserit qualitate usque ad vii, intelligimus naturam non esse permansuram usque ad coctionis complementum. Unde fit pessimum et vicine mortis nuntiatum, videlicet in xiiii et aliis festinantius in xiiii et aliis tardius secundum quantitatem pessimarum significationum accidentium et mutatarum et laudabilium accidentium et mutatarum. Secundum Galenum ergo intelligimus sputum rubeum esse laudabilius citrino et vicinum saluti. Citrinum vero deterius rubeo et vicinum timori. Sputum vero tenue et album melius est grosso et propinquius saluti. Quia significat levitatem materiei actioni nature obedientem. Grossum vero continuitatem materiei durissimam ad coctionem significat. Quia natura necesse est ut habeat tempus spatium ad subtiliandam materiam ut virtuti digestive obediat. Deinde necesse est ei ut habeat aliud tempus in quo materiam morbi digerat. Igitur peius est subtile si cum sua grossitie viscositas fuerit et cum arenositas vel granositas. Quia significat grossitiem materie et virtutis defectionem. Grossa enim materia si virtutis debilitatem invenerit morans in pectore nequit egredi. Quod calefactum de pectoris calore desiccatum fit quasi rotundum sicut grando. Nonnumquam sputum talem aliquando invenit in pectore flegma et utraque mixta in simul egreditur. Unde apparet sicut digestum. Numquam sputi speciem pessimam intelligere hoc signo quia pauces per screatum non quiescit neque morbus alleviatur quoniam illa albedo non fuerat de materia morbi, sed de flegmate in pectore existente. Sufficiant quantum ad disputationem de sputo laudabili et illaudabili et mediocri. Oportet nos itaque scire qui significationes coctionis materie et coctionis vicinitatis et tarditatis recipiant sapientis. Unde dicimus significationes coctionis materie et non coctionis intelliguntur ex rigore qui sentitur infirmi eo in tempore et scilicet duratione et nimio dolore et extensione membrorum in quibus est apostema et venarum ligamentorum et cordarum cum membris ligatarum. Causa rigoris est propter acumen materie membra pungentis sensitiva. Durationis scilicet est propter materie motionem et subtilitatem. Quia cum natura commovetur ad coquendam materiam calefit sanguis, unde calor ad cor venit et a corde cum vitali spiritu per arterias ad totius corporis membra. Fortitudo doloris fit et extensio membrorum propter materiam bullientem et cum coctionis virtute calefacientem. Unde deliquatur et augmentatur et simul locum per sua quantitate extendit. Ubi quoniam generat dolorem. Quia separationis nuntiatarum. Huius signis apparentibus perfecto coctionem materie speramus et vicinitatem complementi. Cum ergo sua complet coctionem eius ebullitio mitigatur, febris quoque refrigeratur, dolor et extensio minuuntur. Hec cum videmus intendimus complementum coctionis fore vicinum et tempus

recipiendi apostatis esse propinquam sicut ypocras in am
phorismis ait Circa generationes saniei dolores et fe
bres accidunt magis quam facta sanie Et quare aut in medio
die aperto sit siccatio puncta alba iuxta 7 certis
significat crisim in vii esse venturam. manere si
significationes bone sint donec cum ea apparuerit Et
si fuerit cum alimentula saniei commixtione invenit
mediocritatem coctionis et minuat complementum coc
tionis in vii et crisim in xiiii. Si vero fuerit citri
na sit pessima Sed tamen si laudabiles significationes
cum ea venerit et mutatur in rubore aut in al
bedinem in v.o aut vii.o minuat crisim in xl aut
lx. Si autem citrina cum coctura apparuit 7 mutata in ru
bedinem aut albedinem in processu non est mala 7 signi
ficat crisim in xxi esse venturam Et si appareret
citrina post v aut post vii erit pessima 7 timoris
minatiua quia non significat non fuisse de antece
dente sed de duabus rebus aut de acumine materie
aut multitudine quantitatis et angustia loci in
quo sit Et causa quia si materia fuerit acutissima que multa
separat naturam et cogit eam ut faciat ante tempus
complere apostema Et si insuper nil siccauerit 7 pecto
ris fuerit. durities spiritus anhelitus quam cito
mea 7 fe. inercia nil mortuus computatur Si
aut siccauerit saniem neque prout oportet mundifi
cetur ante xl aut lx ab illo die quo apertum fuerit
apostema futurum est aut mors aut ptisis propositum
mus aut cognoscere quando est ventura per bonas
et malas significationes. Et si bone significationes plu
res fuerint et meliores 7 apostema ante xl aut lx
mundificatum fuerit minuat salutem Et si apostema
non mundificetur ante xl mutabitur in ptisim
Si autem plura sint signa timoris 7 mora an
tequam volunt sit mundificatum mors erit expectanda
Sed nonnumquam rumpitur apostema de exterioribus causis
sicut ex ratione insimul se commouentis in ira voce
et susurratione. a culpa medici sed ad medicandum
festinantis apostema cum calidis et acutis prius quam
aliquid coctionis signum appareat Quedamque at
torum accidentium accidit nimis malum

Multis modis
Madiuuatur materia ut digeratur apostema 7 ape
riatur Sed tamen prius oportet scire unde fiat Vnus
modus est natura materie aut natura membri in quo fit
apostema etas et complexio insimul tempora anni aer et re
gio Vnde Si materia morbi fuerit calida aut san
guinolenta membrum ubi apostema est calidum aut sit me
bra nobilia ut carnosa insuper iuuenis. tali
etiam complexio tempus estiuum aer et regio talia si
confirmat velocitatem digestionis materie 7 aperiendi
apostematis Plurimum etiam hoc fit in vii die Et si
fuerit contrarium ut sit materia frigida non membra. me
bra neruosa 7 dura. tempus hyemis. etas similis
aer et regio frigida indurant materia apostematis 7 tardant
ad aperiendum Si autem fuerit commixte talium videlicet
cum frigidis 7 humidum cum siccis fit velocitas et tarditas
coquendi apostematis secundum plus et minus harum qualita
tum. quemadmodum si acuta tamen sit maior fit volunt
velocius quam inter vii et quindecim Si autem frigida sit
plus morabitur volunt. aut in xxiiii aut in xl aut in lx.
Si autem cause fuerint equales fit apostematis ruptura
non inter xxiiii 7 xiiii. Aliquando confortatur membrum in
quo est apostema 7 expellit materiam ab illo in alium
locum. quod possumus cognoscere per medicum motum
quia si mutatio materie fit post febrium extenuationem
7 signum coctionis appareat in urina sputo 7 egestio
ne 7 virtus fuerit fortis ad expellendam materiam
cum urina aut egestione aut sudore fit quod hoc
est ad salutem Si enim fit purgatio per urinam
exit turbida 7 multa Si autem cum egestione exit
tincta 7 liquida Si vero per sudorem erit multus
7 calidus 7 forte habet odorem Et si expulsio
materie fit antequam signum coctionis appareat 7 vir
tus erit fortis expellet materiam ab interioribus et
nobilibus membris ad exteriora 7 ignobilia. que
sunt preparata ad recipiendos corporis humores
naturaliter sicut ad alas. fundamentum testiculorum
inguina 7 retro aures membrorum gratia. et
aliquando materia mandatur ad superiora membra 7 aliquando
ad inferiora materia enim si fuerit subtilis 7 leuis
ascendit ad superiora membra 7 vadit ad alas
aut post aures Si autem fuerit grossa 7 grauis
descendit ad inferiora scilicet ad testiculos aut
ad inguina uel genua Possumus intelligere
si materia sursum aut deorsum fuerit. quia cum
sursum vult ascendere antecedit dolor capitis
pectoris. spiritus angustia Si autem ad inferiora
est descensura. precedunt dolor ventris 7 la
teris extensio et pectinis equitas Sed stul
ti medici materiam videntes esse commotam
ab interioribus ad exteriora. putent bonum esse si
confortent exteriora ut illa materiam non recipiant
Vnde cataplasmata 7 res confortatiuas ponunt super
eas 7 faciunt confortationem fauentes Quod cum
faciunt commouetur materia ad priora loca vnde perit
infirmus Sed peritus medicus videns materiam
ab interioribus ad exteriora esse expulsam studet
quantum omnino extirpetur ducatur ut interiora me
bra sanentur. quod melius explanabimus cum de
cura disputabimus Sed cum mouetur materia morbi
neque illum in virtute posse inuenit per quod
adiuuetur ut foras expellatur neque apparet in
urina aut egestione aliquod signum nobis de
monstrans materiam extirpatam esse expulsam
neque in aliquo membro exteriori tumor seu
aliquid appareat apostema per quod sumus certi quod

materia foras sit ducta timorem minuat. Illo enim signo sentit quoniam materia ruptura sit ad exteriora aut ad aliquod membrum nobile. Unde peior priore morbus nascitur.

Vera pleuresis differt a non vera cum ipsis vero signis que sunt dura scilicet angustia spiritus, tussis in medio morbi sicca, punctio in latere que acuta scilicet sentitur, extensio pulsus et durus pulsus dentibus serre. Cumque apostema maturatum fuerit et ruptum, nec tollitur ab omni mundificatione, sanie velociter movetur et mutatur materia ab interiori dyafragmate ad exteriora et iuncta cum pulmone generat peripleumoniam qua de causa dolor quiescit, quia pulmo est insensibilis et aliquando inducit in peripleumoniam prius quam apostema rumpatur. Non vera autem pleuresis hec signa habet, videlicet continuitatem lateris absque tussi et sputo, quia morbus est extra spiritus instrumenta. Unde pulsus eorum est mollis et punctura extrinsecus manu supposita locum passionis mox sentiunt dolorem et aliquando tumor apostematis apparet extrinsecus, quod in fine cum incisura curatur. Et postea creatur quoniam videtur esse pleureticus cum non sit. Talium itaque apostema creatur congeritur per curationem multum usum quia crepare est fundamentum sanguinis quod cum deficit in mundificatione sanguinis, communiter permanens sanguis et corpus in tenuem mutat illud in rubeitatem et propter tussim quia materia extra spiritus instrumenta est. Pulsus eorum est durior pleuretico pulsu. Peripleumonia vero intelligitur cum rubore faciei prominentia et lingue plumbeitate, labiorum caliditate, extremitatum corporis frigiditate, egestionis et urine tarditate et copia eius plurima et supinus iacet. Qui deiciuntur somno nec excitantur nisi cum magna voce aut sono. Cumque dormierit os habent apertum, pulsus eorum est inordinatus et debilis velut si cibo potu quasi pleni essent, et aliqui alienationem patiuntur et semper contra principium propter frigiditatem humiditatis eorum quibus morti appropinquantibus multus quidam sudor accidit, extremitates eorum inficiantur et sepe deficiunt. Pulsus quasi eorum sit parvus et spissus.

Et si confortentur et sputum sit tante continuitatis qua partes pulmonis mundificetur et in bonas qualitates mutetur ut sit album unctum leve facile quia ad egrediendum atque pauram multam faciens dolorem et recessus putrefactionis urina dicunt salutem. Sed si sputum fuerit rubeum et sanies sit putens cum virtute deficiente et intolerabili vicina indicat mortem adesse. Que passio plurime fit in hyeme et in fine autumni et in vere et in estate licet raro. Fit etiam in omnibus etatibus et in pueris in statu senectutis et plurime senioribus. Virtus enim eorum est deficiens et intolerabilis. Unde senes hanc passionem incidentes moriuntur. Iuvenes vero plurime salvantur quia hec passio multum facit dolorem; pulmo enim insensibilis est. Porro passio que semper habitaculis et tribus contingit velocius mortem in membris que semper infert. Iuvenes enim propter acutum sensus et calorem complexionis eorum sensibiliores sunt, unde morbi dolorem pati nequeunt. Senes autem seu seniores propter frigiditatem suarum complexionum morbi dolorem non multum sentiunt, unde non cito moriuntur.

Alienatio que

Fit propter passionem dyafragmatis non est continua quia dolor vehementer se recipere augmentatur et illis mitigantibus mitigatur. Morbo vero dyafragmatis incipiente patiuntur dolorem et in ventre et in ypocondriis extensionem. Spiritus eorum est inordinatus. Quoniam aliquando alienationem a principio inveniunt et spissus. Remittente autem alienatione fit magis magnus et tardus et magis spissus et velox. Causa fortitudo est et defectio alienationis quoniam alienatio si fuerit parva fit spiritus parvus et spissus. Si fortis et spiritus fit magnus et tardus, quia cum alienatio confortatur, partes continet et recipit flatum intrinsecus. Deinde subito et fortiter emittit. Alienatio autem que fit propter cerebri passionem incipit augmentum seu continuamodum continuatur nec se recipere et mitigare quia fit ipsa passio in essentia cerebri et idcirco flatus eorum insensibilis est et spissus. Facies et caput eorum nimium patiuntur dolorem et calorem, oculi lacrimantur, nares aquam distillant et os eorum emittit liquorem.

Prius quam circa hanc passionem incipiamus, oportet de universali morborum temporis ratione disputemus ut possimus venire ad sciendum quando curatio in quo tempore debeamus cibum et medicinam offerre et in quo non. Unde dicimus quod tempora morbi sunt quatuor, sicut dicimus etates esse in nobis, que tamen sunt duobus modis. Aut enim velocem habent impetum et motum et cito ad finem deveniunt sicut in acutis passionibus aut sunt diuturna sicut in interpolatis febribus et morbis. Tempora acutorum morborum duplicia sunt aut ab initio usque ad finem sunt procurantia infirmum ad salutem sive ad mortem aut ab initio quadam die sunt extrema. Reliqua sunt tempora que diximus eorum in nobis sunt hec, scilicet initium videlicet augmentum status et declinatio. Initium est cum incipit morbus apparere et eius accidentia paulatim veniunt quousque vel omnia vel plurima appareant. Augmentum cum incipiunt complere

acuitā 7 molestiā 7 acuitā fieri incipit et
usq; repugnātō morbi et nate ondit. Status
est utriusq; repugnatioe apparente usq; ad finem
in purgatione eiusque fiat spāi quo in tempe
separationem morbi sive ad bonū sive ad malū
expectamus declinato ē ab initio recept. febres
interpolatis scilicet acuitū fixoribus sic febres
febres sctis et similiū usq; ad salutē. tempa aut
sc. quacumq; die exitīa licet sensui nō appeant
qr vnius qualitatis .i. continue eē videtur. Raro
tn ondit illā aliquā esse quietis sive i nocte
ul in die. qd duabus modis testificat. Uno quia
se quiescente incipit ē prolixta 7 suavis. qd plu
rimū fit in acuta ppr sua ficitatē caloi febis
repugnatē. Alio ex sccā certū nō naturā. Omis
enim ustio licet fine sit omīs motus. qd ergo habz
finē. nō in hinc initiū. Si ū initiū hinc. nō nō
paulatī ascendit usq; dū ad finē accedat 7 q̄e
scat. deinde incipit. hc enim ū ita fiunt neq; ini
tiū neq; finē habuisset. Hc incipit ē corpus pa
ti multū et magnū offensū si subito venit. pe
videmus i mortiferis passionibus subito corpus agg
diētibus et illud nullo sibi repugnante desiciētibus
natā enim tū subito sibi aliquod offensum venit nō
potest illud sustinē fugiens an illud. Sz si cathe
maticū veniat tolerandū ei repugnat. Concor
dat itm omīs phi qr ex omnes calor qui ē cauza
se. nō calefacit totū corpus nisi prius veniat ad
cor 7 calefaciat illud 7 a corde calor toti cor
pori mandat. Prairn diffinivit esse se. calorē
nō nalem ad cor prius venientem 7 a corde
ad omnia mēbra corporis actioi qr nali nocē
tem. Vnde incipit ē calor a corde p omnia cor
poris mēbra dividatur. subito si paulatī 7 pre
dat ea fatigatio 7 dolor ppr calorē se ad se
pblia mēbra moventem. Sz calor nū p totū cor
pus dispersitur nō incendit et calefacit mēbra
subito. qr si calor ille talē hinc virtutem
mēbra omnē destruant. s; paulatī incipit
quousq; ad finem venit. scdm qd virtus cor
poris illi fee potuit. Vnde quiescit 7 siccā
incipit sic videmus fieri in omni re nō nali nō
in vna re pmanente. Palam ergo ondit. qa
continue sc. hinc initiū augmentū statū
et declinatione. licet sensui nō pateant. Tem
pora ū diutini morbi 7 interpolati dividunt
dupliciter aut sunt ab initio usq; ad finem. aut
sunt in vnaquaq; exacerbatione. Tempora itaq;
diutini morbi difficilia sunt ad cognoscendū
qr ratio ē investigatē diversitatē incepcionis
7 declinationis accessionis. quas talibus modis
intelligit. Vnq ē festinantia 7 tarditas se.
exacerbationis. Scdus ē longitudo 7 brevitas

temporis. Tercius magnitudo 7 diuturnitas eius. aut
paruitas 7 levitas. festinantia se. si prius qz so
lita erat incipiat signat in augmento esse
morbū. Si tardat. declinationem morbi ondit.
Si aut custodierit sua tempora fit qz pg inna
turalium signorum apparitionem. demonstratur esse in
statu. Et si prius qz signa appeant exacerba
tiones venerit initiū morbi in initio esse.
De longitudine 7 brevitate exacerbationis. qz si sit
at longior qz solet esse signat morbū esse
in augmento. Si aut brevior ondit declinatione.
Si ū fuit equalis fit qz pg apparitionem innat
uralium signorum. statū morbi denotat. Si aut
initiū morbi eē initiū ūgz se. tritane rigor
incipit in prima hora diei et quiescat se. in sc
vi. et stat quieta a sexta usq; ad finē noctis
febrē ergo intelligimus esse per vi horas et qe
tem per xviii. Et si hunc terminū custodierit
signat morbū in initio esse adhuc. Si aut
exacerbationis tempora incipiunt augmentari et
tempus quietis minui. intelligimus morbū
esse in augmento, quadrupliciter si tpa accessionis
fuisset xii hore aut xviii. et tpus quietis
vi ul xii appellatur augmentū. Et si hunc or
dinē servaverat 7 appareret signa morbi
ultimitate denotantes dicimus morbū esse
in statu. Si ū tempus accessionis minuit. et
tpus declinationis augmentatur. ut tpus accessi
onis sit per vi horas 7 declinationis p xviii
intelligimus morbū esse in declinatione. Si
ū fuerit equalia ut tempus accessionis sit
xii hore 7 quietis xii duo signat. qz si fuerit
antequam appeant innaturalia signa denotant
initiū morbi. si post. augmentū innat. Tem
pus quietis talibus modis est. aut festinat
aut tardatur. aut elongatur. aut abbreviatur. aut
adequatur. aut allevatur. quanto fit tarditas
tanto magis augmentatur accessio. et quanto plus
est festinans tanto detrimentū signat. Si aut
fuit equale post apparitionem innaturalium
signorum statū morbi innuit. Si aut ante
innaturalia signa initiū morbi indicat. De
levitate temporis 7 gravitate eodem modo intelligit. qa
si quietis tempus fuit grave. augmentū signat.
Si leve. detrimentū. equale et ante innat
uralium signorum apparitionem initiū ondit. Post
existens statum morbi denotat. Effectus
aut predicte investigationis facile intelligitur
quod patet sensui. cum ab initio rigoris 7 fa
tigationis ac siccitatis extremitatū ppr ca
lorē nalem ab exterioribus ad interiora fugi
entē nū se. paulatī incipiens p totū cor
pus dispergitur. quousq; mēbra calefacit extrema

que cum rigores sicca fuerit inicium se toti
et a lumine se augmentans incipiens usque dum
corpori toti in illa caloris augmentacione equalis
esse apparet augmentum incipit. Quoniam ab illius
caloris tempore equaliter in toto corpore permanentis
usque dum in ultima fervoris et sucorum accede-
rit accessionem se fuit augmentata et infirmi
magna paruit passim et angustia et pedores
quibus sue corporis erant et sicca quam minimi
caloris intensionem infundi desiderat sudore
per corpus appariente et omnibus accidentibus quiescentibus
incipientibus statum appellamus. Et a principio
sudoris deinde in toto corpore apparente se quod
declinavit et paries quiescunt. appetitus et
sompnus venire inceperit declinationem dicit.
Sufficit quantum de sicca acutorum morborum
disputavimus

de cura et dieta

Oportet autem nos incipere quod possimus
morbos secundum sua tempora dietare et curare
sed dicimus quod que nobis capitis dolorem et ca-
loris angustie ultimum investigare. Nam
si videmus hiis morbis incipientibus sicut mor-
bos parvitos esse intelligimus cum quod maxima
acutissima motu velocissimum habeant. Sed si
cum capitis dolore signum corrosionis aliquid in tercio
die apparuerit rursum in iiii° die expectabimus
Si in iiii° rursus erit in vii° in vii° appa-
rens innuat rursum in xi vel xiiii°. Et si fuerit
tercio quod rursus in iiii° veniat significantibus dicit
hic detinentibus bonum est prohibere cibum in hiis
iiii°r diebus nisi aliquid contrarium fuerit. per pueri-
lis etas talia quod infirmi complexio vel parva longi-
tas et multum fluat de corpore solito more
dissolutum. aut consuetudo fuit ei multum co-
medendi. hiis enim omnibus non oportet cibum pro-
hiberi quod virtus puerorum debilis est et mollia co-
rum sunt in augmento unde nisi fuerit cum cibo co-
fortata virtus eorum deficiet. Sed tamen debet nos
cavere ne cibum offeramus in statu morbi ne
impediamus naturam ad repugnandum morbo. Similiter
calidas habentibus complexiones et dissolutionem corporis
non oportet cibum prohiberi. Et hiis qui soliti sunt
in sanitate multum comedere cibum si denega-
verimus et prepara prohibito eis dederimus. hec
subitanea mutatione molestat incipiet contra
cibus non sit solitus per corporis multitudine sed
virtute confortacionem aut custodiendam ne de-
ficiat aut destrictionem regat ne fiat defectior
propterea oportet nos ne omnino hiis cibum auferamus. Sed si pro certo rursum in iiii° die expe-
ctamus damus medicamentum si complexio sto-
parentis fuit sicca. Si autem talia reparatur
credimus ei sirupum aut violatum vel succum
maliogranati mamma et similia. Et rursus si eis non suffi-
ciat ad virtutem regendam dari convenit ptisa-
nam colatam sed tamen non multum ne aggravans im-
pediat naturam ad repugnandum morbum aut virtus
nature defecta neque cibum digerere unde dicitur
cum et multi in malos chimos sit contra pe-
nitus infirmi. Propterea oportet nos cum volumus dare
cibum aut medicinam perpendimus declinacionem
se et dissolucionem angustie omnium accidentium
quod non in hoc tempore nullum sed impedimentum et quidem
debet prohiberi cibum in ultimo se accionem sit
in die status licet sit par aut impar abstinen-
di sit a cibo et medicina ne impediat naturam
contra morbum confortare. Dies enim status est punctum
infirmi ad bonum sive ad malum. Si ad bonum
impedit naturam ad complendum illud quod malum
est. Si autem ad malum angustia et labores ne
geminantur. hic testificatur quod plurimum in statu
mors venire apparet. hac de causa non debet
medicus motum morbi accidentis neglige-
re ut sit fidus utrum morbus sit velox aut tardus
an acutus aut talia an sint sicca talis enim
investigatio medicum morbi facit intelligibilem
esse et utrum morbus sit acutus et status eius
venimus. aut non acutus et status eius non ve-
nimus. hiis enim dissertatis potest medicus scire
in quo tempore debeat cibum dare et in quo pro-
hibere. Ut si in iiii° die noverit medicus mor-
bum esse parvum et rursum in iiii° die sit pro-
hibeat cibum et det quendam sirupos convenien-
tes ei. Confirmamus enim cum hac medicina
et illius accidentibus fame in iiii° hiis diebus
sustinet. Si tamen quibusdam impedimentorum contra-
rium non habeat sit puerilem etatem vel calidam
complexionem aut raritatem pororum. seu consuetu-
dinem multum comedendi in sanitate. Nam
si unum ex istis habeat dandum ei est ptisanam
colatam primo secundo et tercio et quarto prohibeat. Et
si rursus usque in vii permanserit damus ptisa-
nam colatam a primo die usque ad v. In vi°
et vii° negamus et solum sirupos ei tribu-
imus. Similiter oportet ut faciamus in omni sta-
tu acuti morbi licet sit longus aut brevis
Ergo in periodus faciendum est. prohibeamus
si cibum in die accessionis neque concedamus
ei cibum nisi quiescente se. In interpolata
aut die convenit dari cibum quantum natura
sustinet et virtus sufficit. Notandum est quod sit cibus
conveniens ei et bonum chimum generans. Et
si morbus videtur esse diuturnus et ad siccitatem
pertinens dietam debet infirmus cum subtilibus
cibis moderatum calorem habentibus et humida
sunt sicca et strictura ne morbus durior et grossior

fiat et ad digerendum dulcor et quod inobediens. Item in animos et pravitas cibi diutino non reduxerint morbo quod virtus antequam veniat status defecit neque potest morbo repugnare. statum autem appropinquante et natura morbo resistente et eum expellere incipiente abstinendum est cibus et dandus est mellicratum quod cibus in hoc tempore impedit naturam ad complendam suam actionem naturam morbi expellentem. Sed si egestionem nature fuerit inveterata dabimus oxizaccarum et similia et cavebimus eius a fluxu laxante. Cum vero videmus quod hanc dieta attenuatam et alleviatam ad actionem nature purgamus eam cum levi et facili farmaco aut clisteri. sicut non cognoscimus quod aliquid horum fuerit conveniens. Cavendum tamen est donec materia fuerit cocta ne cibus ab animo ei farmacum non obediat natura ipsi sua consuetudine. unde generatur angustiam et laborem infirmi. Sed bonum est si faciamus epitimata et cataplasmata fomentum emplastrum calefactivum et huiusmodi similia. Sed tamen prius investigemus naturam uniuscuiusque membri et quantitatem sui caloris frigiditatis humiditatis et siccitatis. et si acutum habet sensum vel non et ut repugnent unicuique loco secundum suum naturam et virtutem et sensum. Et si genus corruptionis aut in toto sit corpore. aut in uno. aut in duobus membris aut pluribus oportet item intelligi quod sensibilia membra cito patiuntur quam alia maxime si fuerint nobilia ipsius acutum sensum que habent.

Possumus itaque naturam uniuscuiusque membri cognoscere per exitum a corpore sicut per humorem naturam cerebri euidenter. et per screatum pectoris et pulmonis per urinam epar et renes et vesicam per vomitum stomachum per egestionem intestina. per sudorem loca que sunt vicina exterioribus corporis. Rursus oportet investigemus quantitatem morbi cum generalitatis sit ut in inspectione cuiuslibet quantitatis cibum et medicinam apponere sciamus. ne peccantes quod quantitas est morbi sua mutemus complexionem. Sufficiunt que iam diximus de acuta febre et circa eius et eius significationibus.

Sed utique morbi qui sunt molesti atque suspectuosi ad timorem. oportet nos ab initio studiose aspiciamus prout humana ratio eos investigare potest. maxime in initio robur studium huic quam ipso auctoritas ac precepit cum dicit oportet non solum seipsum prebere quod oportet facientem etc. Item huius in visitatione ordinis miscat nobis ipso. tam corporis sanitatis infirmi fieri interest medicorum precipit medico. sicut infirmo tercius ministros et visitantibus extrinsecus causis sicut aeri induments loco et ceteris huius similibus. Natura infirmum naturale est ut sit medico obediens ministra fideles dilecti et studiosi in artificio cibi et potus et medicinarum ministracionibus et domus lectus et similia. studeat visitatores ne veniant ad eum nisi felice mitigata et corpore infirmi alleviante. ne infirmus suspectionibus animum impediant sensibus et naturam. neque aliquid ei dicant nisi que sunt acceptabilia delectabilia risibilia neque diu moretur cum eo. Camera vero id est aer non sit calidior aut frigidior quam oportet. Indumenta opportuna sint temperata secundum tempus. secundum eum sicut campos sit undique visibilis. porte eius septentrionales sint. tectum altum. pavimentum secundum de marmore. de aqua frigida infusum et plenum arboribus frondibus floribus sicut salicibus mirtica rosa viola basilicone nenufare et similibus. Medicus licet in hac arte sit perfectus et non solum in logica sed etiam in methaphisica. necesse est ut sit studiosus et longo tempore usitatus ad visitandos et fruendos infirmos. et ad cognoscenda initia tempora morbi id est initium augmentum statum et declinationem ut unicuique tempore operetur prout oportet. Hyppocras. Si videris in initio morbi quod natura sit fortis et flegmatica festinat eam agat. prius quam morbus confortetur et augmentetur et natura debilitetur.

Possumus autem melius quando fuerit necessitas purgandi per proportionem materie et subtilitatem eius se de loco in locum moventis et extrinsecus exeuntis modo cum vomitu et modo cum egestione. Possumus etiam scire utrum cum vomitu debeat egredi materia aut cum egestione. quod si vomitu videbimus alienationem et ymaginationem ante oculos et dolorem in capite habet. itaque apparentibus cognoscimus materiam esse subtilem et facilem ad movendum. Et si materia cum egestione debeat exire per inferiorem partem sentiunt dolorem et gravitatem in ventre. Si purgatio fuerit materia. aut gravitatem et extensionem si fluxa fuerit. Si autem levius et naturaliter appareat materia provocanda erit cum vomitu in principio accessionis et oxizacaram et modico salis aut ptisanam cum oxizacara. Si non fuerit necessitas purgandi infirmus fiat purgatio cum oxifenicia prunis iuiubis violis cassiafistula manna reubarbaro et similibus. Et si febre fuerint levis et iuncte forte hoc catarticum accipiat quod sit vij. ȝ. in rebus curnox inundationum. Sed si aliquid generavit nobis in initio morbi abundavit. pro quod non audeamus hoc catarticum facere propter crudites et duritiam materie vel virtutes. Sed declinis cavendum est quanto magis possumus ne faciamus illud in augmento neque in tempore statum vicinante. Hec enim si facerimus naturam impedimus et repugnationem morbi dimittit et materiam ipsius sui consuetudinem relinquit ut obediat catartico. et materia non obediente generat farmacum ad subalterum corporis humiditatem unde natura morbum deserens generatur se ad repugnandum potentem. Propterea non sumus securi quam a morbo natura vincatur et antequam fugiat

Oportet igitur corpus cataracticum negari et studium esse impendi ab initio usque ad statum cum supplemento virtutis ut virtutem custodire valeat alias ut utraque custodire valeat. Quod fit cum dieta ad digerendum facili et laudabilem chimum generante et virtutem custodiente sicut cum ptisana et mica panis loti. Hoc tamen est faciendum cum comitantibus circa materie maturationem propter acutas [?] caloris febrilis in illa hora repugnante. Et cum hec sic ab initio morbi fiunt usque ad statum fiunt acuta et [?]. Notandum est [illegible] in omnibus cuius temporibus subtilis debeat dieta. Item generaliter si in omni acuto morbo qui velocem habet motionem et statum brevem. Gravior autem et tardior si fuerit ingrossanda dieta in initio ut utraque custodiat. Appropinquante quidem statum subtiliamus eam. Bonum etiam est si calorem stomachi extinguamus in illis temporibus videlicet cum succo malorum granatorum, uva, hic mali, melone palestino et hiis similibus. Cavendum tamen est ne dormiamus in hoc statu nisi magna fuerit necessitas. Et si [?] fuerit natura [illegible] faciamus ei ante statum cum manna viola [illegible] in aqua calida aut cum succo cucurbite assate. Si autem fortiori volumus [illegible] mundatur. Et si propter hoc non solvatur faciamus pessarium quod recipe viole ℥ i, [?] ℥ ii, centauree maioris, dragaganti ℈ v, [?] ℥ i in modum ossium dactillorum fiat et ungatur cum oleo violaceo deinde supponatur. Si autem hec ei non sufficiant clistere ei faciamus quod recipe viole, spine, agrimonie, malve, ordei mundati ana ℥ i, furfuris frumenti contusi in utraque manu quot capi potest, frondes x, [?] xxx, [?] xx, omnia coquantur in [?] libris aque quousque ad tertiam partem redeant. Deinde colatur [illegible] ℥ i, olei violati ℥ i, [illegible] ℥ ii, salis ℥ ii, [?] ℥ i. Appropinquante autem statu et natura morbo repugnare incipiente stomachi debiliorem esse [illegible] maxime nos cogit necessitas ad refrigerandum stomachi calorem [illegible] cum succo malorum granatorum aut succo melonis palestini. Et si dubitamus ne virtus deficiat in statu neque morbo resistere nec tollerare eum possit, confortemus eam cum ptisana colata et pane loto. Et tamen parum dormiat quantum virtus sustinere poterit et quiescat infirmus semper. Si autem dolorem capitis patiatur fricentur nares cum oleo violato et nenufare. Similiter tempora et plante pedum fricentur cum palmis puellarum unctis oleo violaceo et nenufare. In temporibus ponamus cataplasma quod recipe sandali albi rose

farine ordei assati omnia pulverizata cum succo semperviue terantur aut cum aqua rosacea, oleum rosaceum cum modico aceti mixtum incorporandum est fronti et temporibus. Cataplasma ponatur super epar et stomachum quod recipe sandali albi et rubei ana ℥ ii, ℈ v, corticis cucurbite ℥ iiii, frondium viridium violarum ℥ iii, camphore ℥ i, omnia temperata cum succo semperviue. Ponende sunt in pavimento frondes salicis rose [?] et plantaginis et sepe roremus super eas aquam. Ponamus autem ante infirmum magna vasa argillea clausissima aqua plena et moveamus ea ante illum et aquam [?] mittamus in alio et aliquid in alio. Cavendum quoque est ne unguatur aut cataplasmetur caput de oleis aliis vel cataplasmatibus. Et si vigilias habuerint ungamus in cataplasmate [?] fronti et temporibus supponamus semen papaveris et lactuce. Infundamus nares ex oleo violato et nenufare. Si autem dolor capitis non cessaverit [illegible] fomentemus caput cum aqua tepida in qua cocta sit viola, camomilla, rosa [illegible] mundatum. Et si adhuc dolor non quieverit infundamus super caput [illegible] et fomentemus illud. Cavendum tamen est ne aliqua [illegible] aut aliquam rem quam superius diximus in statu faciamus neque cum sentiamus humidis fumis esse caput plenum. Item si fecerimus augmentatur et geminatur dolor in capite. Cognoscimus autem fumos humidos si sunt in capite ponderositate quam sentiunt in capite. Et si sicci fuerint sentiunt dolorem cum vanitate et levitate capitis. Si quidem certi sumus quod humidi fumi sunt in capite [illegible]. Hec enim omnia claudunt illos fumos et non desinunt eos dissolvi maxime [illegible]. [illegible] enim corporis cum sua [illegible] opilat. Unde oportet omnia hec negari. Infundamus autem pedes et manus de aqua tepida in qua cocta sint camomilla et viola, fricemus plantas pedum cum oleo violato [illegible] in aqua, fricemus etiam crura et ligemus ea a superiori usque ad inferius. Hec enim actio illa deponit materiam dissolvit. Infirmus etiam sentit quod descendit fumus per medium spondilium dorsi. Extrema vero manifestat hoc cum ipsa est in calore et quiescit infirmus. Hinc [illegible] intelligimus materiam esse descensam. Unde oportet illa sepe fieri. Bonum est in hac causa si dolor capitis non cessaverit ut ligemus fundamentum testiculorum. Descendente autem materia et dolore capitis decrescente ponimus caput infirmi super fumum aque in qua decocta sit

camomilla et uiole et semina fenugreci que sunt
digerencia. Puerperis si patiens cum dolore capitis senciat lenitatem et inanitionem, sompnumque firmum illi
amicum esse et sacculum unum ponimus in capite calidum
et aridum. aridum enim attenuat et aperit calidum
autem inflammat. Et si dolor non cessauit sanctura
capiti apponimus sicut succum portulace cucurbite cessante curcumine et psilium mixtum cum oleo uiolarum
et nenufaris frontem et tempora cataplasmamus de
sandalis rosis uiolis et psilio. Caueda est camphora in hiis locis propter siccitatem suam, ponenda tamen est in illis cataplasmatibus que apponuntur fronti et capiti. Si autem patiens nimium senciat in capite et uigilias habeat addimus cataplasmati quod supponendum est capiti semen papaueris lactuce et tempora illius cum succo
lactuce. Et si ardor est et nimium in stomacho sentit calorem damusque pulpam malorum granatorum aut de
oxisacro uel de prunis si pectus habeat pannum et tussi careat. Set si pectus habuerit infirmum et cum tussi moueatur damusque sirupum
uiolarum cum psillio. Siccitatem in ore et asperitatem in lingua si patiatur lauamusque eam cum
psillio et succo cucurbite curcumine semine citonie et hiis similibus. Potum damusque aquam
hordei et melones pulcherrimos cum siropo uiolarum
et nenufaris confricamusque linguam cum hiis succis
si fuit niger ut cum primat ... Postmodum autem
ipse ... lingua quousque ingrediendo ... ceperit
Si autem nocte dicta fuit ingrossatur damusque
... non colatum et panem lotum. hec tamen
ei concedenda sunt in aureis se mitigate. Et
si patiuntur cordis tremorem tabuimusque psillium
cum succo curcumine et sirupum de aceto ponimus ...
et de succo uiaceu agrestium ... Conferendo valet ad cardiacos. Et herbis ... de semine portulace. ... cementi ... et
seminis curcuminis citrulli coriandri infusi
in succo ... agrestium ... fac
pulucem et da ... patiens cum succo ...
agrestium uel cum succo curcumine aut citrulli.
Si autem lenis fuit febris uigendum est illi confectionem succi ... Et si coguntur patientem tanta in corpore sudatum habet humiditatem quod camphore siccitatem pati ualeat ingere debemus cataplasmati ... camphore. Cataplasmamus ... et stomachum de sandalis rosis
uiolis et hiis similibus quod si utique non fuit forte
Cauendum tamen est ne stomacho ... pleno ponatur
... sanamusque de succo portulace curcumine
... et psilium. Vitetur de cucurbita portulace lactuca et similibus hiis. Et si febris non
fuit fortis et uirtus bona. damusque ... potionem

pullum gallinaceum cum uastellata cum
aceto uiaceu agrestium. Si patiens fluxum habuit damusque ei hec electuarium gummi dragaganti
... mundati ... amidi ... et ... curcumine ... et ... tempora cum succo ...
Si autem timorem habuerimus ne fluxum ... eadem ... tempora ... cum ...
... et dabimusque cum in modum ... et teneat
... lingua donec eliquetur. Si ... uolumusque ... damusque ... quod
... xxx ... xx ... portulace ... dragaganti gummi ... ana
coquitur in duabus libris aque ad ... deinde
cola et da cum ... uiolarum. Si expuat ...
et uiscosum ... quod fuit ... uiginti ...
... liquiricie ... capillis ueneris ... ungi
... pectus cum hic unguento quod ... dragaganti
... malue et ... sufficit ponatur in mortario et agita quousque ad spissitudinem ... redierit. Deinde ... al. ...
olei uiolarum ... et mixtum ...
et agita quousque in modum unguenti fuit. Et
si status ... et crisis ... per oppositum uenerit
et uirtus ... fortis fuit mutamusque dietam
in attenuantes cucurbita et hiis similia. Set tamen
non subito sed paulatim ad hanc dietam mutetur. Si autem crisis non uenit per oppositum. Deberet
prima tenere dietam quam dictauit cum statu
donec alia ueniat crisis. Deinde dieta mutetur
ita dico quadruo utique febricitantes uideri faciunt
Set tamen studiosus medicus bene potest uentura
noscere crisim cum ... uidit signa
que diximus in crisi. Sincopis autem et ...
... que sunt ... haec sunt ... non
est de hiis disputare

De sincopi

Sincopis est cordis defectio et longa uirtutis in se coadunatio et firmiter ... omnis ablatio que nascitur duplex de causis. Set
tamen duo omnis eius causas comprehendunt. aut enim
fortis coadunatio. aut fortis dilatatio. Causa
coadunationis triplex est. aut nimia plenitudo aut nimius timor seu subita mutatio
complexionis de calore uidelicet in frigorem. Plenitudo siue longi corporis aut ... stomachi
... ad cor ueniens naturalem suffocat calorem. unde per cor incidit in sincopim hec testificatur quod cum plena quod sincopizantes uomitu
... Timor autem cor adunat
et constringit ac se ad calorem naturalem trahi facit et ... ne spiritus possent dilatari unde
sincopis generatur. Diuersitas quoque subite
mutationis complexionis de calida uidelicet in
frigidam generat sincopim. quod fortitudo ...

claudit poros unde accidit fumum exire neque
uirtutes naturalem suffocant calorem. Item sincopis
generatur fortis dilatatio uiarum tripliciter est. Pri-
ma est nimia inanitio sicut sanguinis per nares
egredientis aut alterius corporis parcium. Secunda
est nimia leticia. Tertia est subita complexionis mu-
tatio de frigore in calorem. Nimia inanitio
corpus extenuat et euacuat unde naturalis calor
deficit et spiritus eius absumit. Item sincopis
nascitur, leticia uero subito aperit cor et ca-
lor naturalis diffugit per totum corpus. Unde cor
de inanito spiritus eius extinguitur. Mutatio
complexionis de frigore in calorem generat sinco-
pim quia calor calefaciat corpus subito et natura-
lem dissoluit calorem. Quandoque dicunt sinco-
pim aliquando fieri propter passionem ad defectionem
cerebri unde uirtute sensibili non ad cor uenientes
nascitur sincopis. Sufficit generatum diximus
de causa sincopis. Oportet etiam intelligi quod sincop-
sis fere non accidit nisi ex plenitudine aut ina-
nitione. Si aut fuerit ex plenitudine corporis
inanire est necesse. Si de inanitione illa sincopis
quinque inanitionem et restaurationem eius quod fuerat
de corpore dissolutum. Et hec plenitudo aut est
in stomacho aut in intestinis aut in toto corpore. Si
materia fuerit in stomacho intelligimus hiis signis pa-
titur enim imaginationem ante oculos. nauseam patitur
abhominationem. dolorem in stomacho et in capite. Si materia
fuerit in intestinis sentiunt ibi dolorem et puncti-
onem et torsionem. Si colica fuerit materia aut
fit cum grauitate et inflatione si fuerit inflata. Et
si in stomacho extiterit uomitum prouocamus cum oxi-
mel et aqua calida et sale et succo raphani aut
atriplicis aut cum ptisana et oxizaccara. Si aut
in superioribus intestinis aut in superiori corpore
fuerit purgabimus eam cum succo lupini uiola
zuccara. manna cassiafistula oxizaccara prima et similibus.
Et si utique fortis fuerit et statim surgit et morbus
declinat incipit dabimus catarticum de mi-
rabol. absinthium. prunis cassiafistula manna et simili-
bus. Et si materia fuerit in inferioribus intestinis cli-
stere faciamus hinc cum quo decoctione uiol. camomille
ordei malua sebesten iuiube. Item uiol. zucca-
rinum et similia. Si aut sincopis fuerit propter
inanitionem necesse est aut sit nimio uomitu
aut nimio fluxu uel multo sanguine per nares
fluente aut nimia solutione. Et si nimius
fuerit uomitus dabimus succum malorum granatorum
aut eorum sapam. aut sapa uel succum mala
citoniorum. dabimus summitates uitium cum
succo de succo uuarum agrestium. aut sirupum
de succo acetosi malorum citoniorum. dabimus
etiam summitates uinearum rosarum spodium lignum

aloe mastix equali pondere trita et in pul-
uerem redacta unum exagium ex hiis dabimus
cum aliquo superiorum sirupum. Cataplasmamus
stomachum cum sandal. rosa laudano ana ℥ ii
ligni aloe ℥ i. ri. ℥ i. camphore ℥ i. omnibus
cum aqua rosarum temperatis aut succo mirte. Et
si fuerit propter nimium sudorem ungimus corpus
cum oleo mirtino psilino rosato et hiis similibus.
Refrigeramus mansionem cum odoriferis et stipti-
cis floribus et frondibus. Si aut inanitio fit
de nimietate sanguinis a naribus fluentis
sit quod per curationem morbi et signum curationis
appareat in uena est bonum quia salutem nunciat.
Si sit plus quam oportet ponimus in temporibus
et in fronte cataplasma quod fit de sandali rubei
succo ypoquistidos semine psillii medulle citoni-
orum omnia trita deinde succo mirte cum mo-
dico camphore aceti mixtus temperentur et po-
natur super tempora et frontem. Et si hec non su-
fficerint pannum infusum in succo mirte portula-
ce uuarum agrestium malorum granatorum aceto super capi-
tis imponimus. Camphoram cum aqua rosarum et aceto tem-
perata naribus applicamus uel similiter sa-
nguis cum succo uuarum dimittamus. Camphoram cum
oleo rosarum aut cum succo ypoquistidos camphoram cum oleo
rosarum aut cum succo plantaginis manus et pedes
a genu usque inferius ligamus. Ungemus pedes
cum succo portulace et super uentrem uentosam
ponamus. fronte cataplasmamus de succo ypoqui-
stidos et opio cum aceto temperatis. Et si non fuerit fe-
bris. accipe gallas non perforatas missas
ad ignem et in aceto extinctas. deinde eas ad
puluerem redacto et misce ibi modicum cam-
phore et licinium lineum in mastice infusum et
illi puluere inuolutum naribus imitte. Facere
caput cum gipso sale alumine conchis ma-
rinis ustis. omnia cum modico camphore puluerizata
naribus insufflentur. Succus ypoqui-
stidos cum alumine et camphora naribus instille-
tur. Stercus asininum mox egestum et de ace-
to coactum fumum accipiat similiter incen-
sum et in puluerem redactum naribus insuffla-
tum iuuat. Si aut inanitio fiat propter egestio-
nem coliticam dabimus psillium assatum et
spodium cum sirupo citoniorum et aqua frigida. Et si non
tenuerint uentrem bis panem. tabulimus sirupum
mirte. dabimus et ptisanam cum ordeo assato
et amigdalas cum suis corticibus interioribus
assatis. panem lotum cum amigdalis assatis.
Succum accipiat mespilorum citoniorum
piriorum. Si ei hec non sufficiat dabimus tro-
ciscos de spodio in quibus semine herbe aceto-
se intrat cum stipticis. trociscos de mal. piris

citoniorum mirte tribuimus et cum hiis quod est
de milio assato. damusque etiam pulverem malorum
granatorum assatorum acetosorum. Trociscos valentes ad hoc
sic fac. Rx berberis ʒ iii. gumi arabici boli armeni ʒ v. ro
ʒ iii. amidi seminis mirte assati ana ʒ iii. seminis por
tulace assati ʒ ii et s. seminis herbe acetose ʒ
iii. omnia pulverisata et ad modum trocisci re
dacta da ʒ ii cum sirupo mirte aut citoniorum
aut succo malorum granatorum acetosorum et similium. Si e
gestio fuit fortis et colica ut videatur esse intesti
sed refrigerativa intestina puerorum cum veniunt ex
mensura cole. Clistere tale sic fit. Rx corticum por
tulace cum aqua ro. tractorum succi colati lb s. vi
telli ovi i. olei ro. ʒ i. boli ʒ ii. Quidam cum eo
glo vitella ovorum cum oleo ro. et bolum similiter
sunt iuvativa. Cataplasma stomachi ex cataplasmate
quod sic fit. Rx olei mirtini flores mirti salicis pe
ra mala panis affirmativi camphore et cor
le pondus cum aqua ro. tempera stomacho imponatur.
Nota hic electuarium de citoniorum purgatorum mag
et extremis lb i. malorum prunorum mundatorum ana
lb s. coquantur cum aqua ro. Deinde pistentur ut
fiant sicut medulla. sinapi ro lb ii. omnia
in simul cum aqua ro coquantur donec inspissari
incipiat. Deinde pulveris berberis ʒ ii spodii
ʒ i addito et datur ʒ iii aut imponatur cum sirupo
mirtorum agrestium aut malorum granatorum et aqua.
Et si egestio fuit cum lenitiva ... significat conti
nuam ... quod est in corpore esse destructum. Vel
tunc pulverem accipiat qui sic fit. Rx boli spodii
ana ʒ ii. coriandri infusi in succo mirtorum
agrestium aut malorum granatorum acetosorum. Deinde
siccati et triti ʒ iii. sumac mundate ʒ
iii. granorum malorum granatorum assatorum ʒ iii.
gumi boli ana ʒ ii. seminis herbe acetose ʒ
iii. terre sigillate seminis mirte ana ʒ ii et s.
omnibus pulverisatis dabis pondus ʒ iii cum
sirupo citoniorum et aqua fluvii. Trocisci similiter
valentes sic. Rx spodii ʒ iii. rose v. berberis
gumi ana ʒ v. seminis herbe acetose ʒ ii. terre
sigillate seminis mirte ana ʒ iii. castane
arum siccarum ʒ iii. amidi assati ʒ iii. su
mac assati ʒ iii. malorum granatorum acetosorum
assatorum ʒ iii. omnia tempera cum succo
citoniorum et potui da ʒ iii cum sirupo mi
rtorum agrestium et aqua fluvii. Accipiat prandium
de ordeo assato cocto cum amigdalis assatis
panem assatum. panem affirmativum mala granata
sumac et similia assata. Et si hec dicta pa
tienti non suffecerint. Deinde lentes hoc modo
preparatas. lentium mundatarum et elixatarum
aqua in qua pueri fuerint cocte parva. Deinde in
alia aqua coquantur et mutatur ubi tamen perfecte

et acetum mirtorum agrestium. Cataplasma imponitur
super de sandalis rubeis rosis floribus vitium
mali et prunis omnibus temperatis cum succo mir
torum aut aqua ro. Si autem dolor in superioribus
intestinis fuerit. bonum est medicinam superius recipit
in inferioribus insignis. quia medicina data superius
raro venit ad locum inferiorem sine superiori ex
tinctu. De inferiori autem data licet ad locum in
feriorem necesse penetrare cum tamen confortat ne
prohibeat a cola descendere ad eum descendente. Vel
oportet hunc pulverem dare qui sic fit. Rx gumi assati ʒ
i et s. seminis herbe acetose ʒ iii. seminis plantaginis
assati ʒ iii. seminis portulace assati ʒ iii. fac pul
verem da iii ʒ cum sirupo mirtino et aqua fluvii. Si
autem cola in inferioribus intestinis fuerit. fac tamen
clistere refrigerativum et confortativum de succo por
tulace oleo ro. et similibus. Et si sanguis veniat
cum rasura intestinorum hoc clistere est faciendum
quod sic fit. Rx ordei assati lentium mundatarum assa
tarum balaustie corticis mali granati mirte seminis
mirte ʒ i et sepi renum capreoli ʒ i. rosi
ʒ xx. omnia coquantur in vii lb aque quousque
ad duas lb et s. redeuntur. Deinde pulveris bo
li gumi arabici acacie assatorum ana ʒ ii.
ceruse ʒ i. tolle horum pulverisatorum et vitell
ovi assatum in dimidia superioris decoctionis
lb adde et fiat clistere. Dieta huius acci
piat lentes ut superius diximus. micidum panis
assatum. et si pondus vincat lavetur in aqua
in qua cocta sint balaustia rosa mirta
cortex mali granati et hiis similia. Deinde loca
ungeantur oleo ro. Si autem fuerit superaverit et
permanserit pariens indissimile. oportet quod cum
egestione sanies aut sanguis. nulla tamen inte
stini substantia. sequens egrediente adde clisteri
quod diximus ʒ ii. trociscorum arsenici qui dicuntur
de sumach et ʒ i. olei ro. et cave ne hoc fa
cias cum videris aliquid de intestinorum substantia e
gredi. Et si eas feceris quasi substantia intestinorum sana
fuit. sed tamen vulnera sunt dilatata et putrefacta
deinde trociscorum arsenici ʒ ii et rasi ʒ ii.
vitell ovi assati olei ro ʒ i. vini cocti
lb s. et fac clistere. Si vulnera videris esse
purgata lavare ea debet de humido cli
steri quod superius diximus. Et si non fue
rit mundata lavanda sunt cum absinthio...
et melle. Deinde cum superdicto humido clystere
laventur. Vel sic. Avicenna inquit nobilis re
mansit parvula hanc passionem absque feb
quem bonum medicaverunt medici bone expe
rtis. qui quanto magis applicaverunt medicam
enta tanto magis vulnerum putredo augmentabatur
quem adeo peioraverunt ut illum contenti sunt

anxius serviens nullo modo posse evadi. tandem
audiens parens meus Rome morari iussit ut
ad eum venirem. ad quem cum intrassem desperatum
inveni. qui cum verbis blandis plus confortatus
interrogavi qualem passus fuerat illam passionem
qui narravit mihi causam et medicinam quam
sibi fecerat expertam medici. Deinde intesti-
norum virtutem eius esse illius passionis. tolerabilem
appetitum et digestionem bonam. et videns fecem egestionis
esse saniem non solum sanguine mixtam. et nullam
intestinorum excoriationem particula cum eius egestione
confisus sum eum sanare. quod fecit quamvis omni-
bus incredibile et quasi impossibile hic fieri ab omni-
bus estimatur. per verba quae eis potest dice-
re vel medici. Novissime [illegible] confirmativos
ei feci et cum [illegible] et vitello ovi et oleo ro(sato) et vi-
no cocto clistere feci per unam vicem et cum
illo egrediente exivit multa sanies. Deinde
alia vice sibi feci et exivit cum eo pauxillima
saniei quantitas. Unde confisus sum vulnera esse
mundificata. hic autem apponens [illegible] cum
[illegible] cum [illegible] clisteribus et [illegible] me-
dicine die. [illegible] quondam matrona romana
molestabatur hac passione quam me curante fuit in-
narravit passionem. [illegible] suam videns egestionem appa-
rere eam magis saniosam esse quam egestio illius
viri fuit. Unde clistere feci de [illegible] multe
cum qua multa saniei quantitas egressa est. Iussi
autem sibi alia vice fieri et exivit cum eo la-
pis sicut solet de vesica egredi. forma tamen
eius fuit sicut ovum galline. Recipe [illegible] iterato
[illegible] fieri clistere cum duabus [illegible] arge-
mon et sanata est. [illegible] argemon [illegible]
[illegible] argemon [illegible] et [illegible] feno greco
[illegible] ana ʒ iiii. [illegible]
[illegible] ʒ ii [illegible] ʒ i. fac pulverem tempera
cum vino rubeo et [illegible]

Omne quod volumus intel-
ligere tribus modis oportet intelligi. aut
suo nomine quod est ad placitum. aut diffinitione
sua naturam ostendente. aut actione sive effectum
demonstrante. Unde et ictericia tribus modis
similiter intelligi: nomine videlicet suo et sua acti-
one. sed non diffinitione quia non habet genus unde diffi-
nitio procedat. Nomen quod ictericia abusivum est. sum-
ptum est enim a quadam ave aureo colore lucente
in montibus [illegible] [illegible] et
nullo tempore nisi media estate apparente quae
tota die dormit et sonum facit flebilem. color eius
est [illegible] et sanguinis mixtio et per totum corpus
diversa exteriora corporis tingens. [illegible] quidem
[illegible] dividitur. aut enim fit actione nature

aut non nature. De actione nature potest comprehendi
in febribus apparet in die critico ut in vii. ix. xi.
xiiii. xvii. quia confortata ad digerendas colericas
feces et eas extrinsecus expellendas cum sudore [illegible]
subtiles et pori corporis larga. [illegible] eos cum su-
dore et fumo. Et si fuerint grosse et graves et
pori angusti permanet sub cute et tingunt
eam. [illegible] tamen salute [illegible] ante vii
diem. Cum enim [illegible] non esse acti-
one nature. sed [illegible] morbi [illegible] cogentis
[illegible] inflammationem ante tempus. Unde [illegible] ali-
quando [illegible] corporis apparuit [illegible] si
ante vii diem appareat [illegible] timorem [illegible]
it. Causa autem ictericie non actione nature fit
duobus modis. Aut est exterior sicut morsus re-
ptilium vel venenosa potio. aut potus [illegible]
vel medicina calefaciens et incendens sanguinem
et in coleram [illegible] mutans. aut interior procedens
et in corpore [illegible]. Que iterum tribus modis
fit. aut ex passione fellis aut epatis aut
mutatione complexionis in calorem totius corporis
[illegible] quia subito [illegible]
[illegible] sanguis et in coleram mutatur. Que autem de
passione fellis fit subito fit sine causa mani-
festa [illegible] in epate [illegible]
Que iterum fit duplex. aut de passione substantie
fellis. aut de quibusdam accidentibus in sua con-
cavitate nascentibus. Ea vero que fit de passione
fellis aut est de corruptione sive complexionis
aut de officialibus membris. De corruptione com-
plexionis duplex fit. Aut enim suum calorem au-
gmentat. aut eum minuit. aut desiccat. Si
calorem eius augmentat epar calefit et sanguis
eius uritur et in coleram rubeam mutatur. Si
minuit deficit sua virtus attractiva ad
trahendam ad se coleram partem sanguinis vel
coleram in epate remanens cum sanguine per
totum corpus diffunditur tingens corporis exteriora.
Si desiccatur sua virtus expulsiva deficit neque
post [illegible] et intestinis colera emittitur. perma-
nens ergo in epate cum sanguine totum corpus
[illegible] et exteriora tingit. Ea quidem que
fit de officialibus morbis aut est de apostemate in
substantia fellis nascente per quod impeditur non va-
lens [illegible] ad se trahere. aut fit de apo-
stemate in sua foramine [illegible] ne
valeat ad eum pervenire. permanente [illegible] in san-
guine corpus tingitur. Differt autem ea que
fit de officialibus morbis ab illa que fit de vir-
tutis appetitive destructione. quia que evenit de offi-
cialibus morbis venit subito [illegible] aut paulatim
[illegible] aut consistit in gravitate sua [illegible] est
in gravitate fellis corruptio. qui autem est

flauus aut uiscosus aut sanguineus 7 turbidus
mixtus serum cum felle et ingrossat eam vnde necesse
penetrare ad stomachum 7 intestina propter suam grossitiem
nullam tamen felli infert lesionem Quando humidans
in felle generatur ad epar 7 mixta cum san
guine citrine tingit Nonnunquam uia ad
stomachum opilatur et alia uia intestinorum Si
uia ad stomachum opilatur colera generatur in fundo 7 tendit
ad intestina vnde vrina 7 egestio tinguntur Vrina quidem
exit turbida rubea et spumosa. egestio etiam citri
na. quia decoratur flegmate in stomacho augmentato. unde sua
digestio deficit propter indigentiam colere stomachum de
flate mundificantis soluentis Alia ita colera que
vadit ad intestina augmentatur 7 desiccat egestio
nem generatur contra constipationem 7 colicam cum nimio
dolore Si aut in fundo foramen fellis opilatur
per quod colera ad intestina defluit augmentatur
in stomacho vnde siccitas et amaritudo in ore generan
tur 7 nimius calor et sitis in stomacho fit quia vrina
citrina propter puritatem colere eam tingentem Egestio
est alba propter ablationem colere Yctericia uero que fit
propter passionem fellis .v. modis aut de augmen
tatione caloris epatis aut puritate aut defe
ctione expulsiue aut caliditate in ore eius aut
opilatione que in vijs fellis fit. Yctericia que
fit propter epar duobus fit modis aut naturaliter que
fit sine crisim cum natura diuidit feces 7 confortat
epar ad expellendum eas extrinsecus aut non natura
liter et venit paulatim quam precedit corruptio
virtutis naturalis in epate existens propter defectum nu
trimenti 7 color corporis mutatur circa egre
matur cum dolore dextri lateris. et alia ante
dicta caliditas sub ypocondriis orta 7 diuturna et
opilatio epatis Item alia ictericia que fit propter epar
.v. modis fit aut de calore cum sanguis calefactus
epate in coleram mutatur aut de frigiditate cum
virtus epatis digestiua deficit et non digerit san
guinem ut oportet neque utramque coleram 7 flegma ab
eo diuidit quibus cum sanguine permanentibus
fiet vrina obscuri coloris 7 totum corpus
tumet Vrina fit alba 7 grossa minus
fumica propterea vnde Si autem cibus in stomacho
cum bene digeritur exit vrina alba 7 rarida atque
turbida sicut et colamentum cibi non bene digesti
7 optime in epate exit vrina alba rarida
atque turbida propterea non citrina Iterato
de uirtutis expulsiue defectione que manet
in epate non potens a se ad fel coleram expel
lere vnde permanens in epate augmentatur et
mixta cum sanguine exteriora corporis tingit
exit tamen egestio 7 vrina naturalis Color etiam
huius urine est clarus quia sanguis est digestus
7 purgatus ab utraque colera 7 flate Dicto

de calida caliditate 7 diuturna epatis vnde impeditur
non potens diuidere coleram a sanguine. perma
nens ergo cum sanguine unita citrine tingit Dicen
do de opilatione vie qua ducitur colera ad stomachum
vnde non potest ab epate ad splenem fluere coadu
nata ergo in epate 7 cum sanguine citrine tingit
postea nunquam vrina fit aliquando propter defectionem vir
tutis appetitiue que est in splene cum deficiat
fere sanguis trahere ad se quibus in corpore
permanentibus sanguis turbatur et superficiem cor
poris denigrat Vrina quoque dimissa et
rara et spissa quoque vrine. opportet circa interpretationem
eius vrine qua sequitur febris ex huius
libro uniuersali de febribus interiorum 7 me
canica quoque vnde diuinitus Omnis enim ycteri
cia cum fit est pessima nisi sit propter actionem nature
sicut crisis velut in die decretorio signo ic
tericie predicte in vrina sicut et egestione appare
te sompne si sit saluum signum sicut forte
victus sanitas semper laudabilis spiritus et
fortitudo appetitus hec enim species ycterice lau
dabilis est Ea enim que est propter opilationem fellis
aut epatis pessima est cum sicut earumque ex in
dicta 7 medicina coleram rubeam mundificante sicut
cathartico diaprunis oxizacra succo malorum
granatorum ptisana et similibus Cum febris acu
ta generat 7 morbus declinare ceperit pur
gansque paruenta cum succo cuscute lupini so
lat cassiafistula manna viola ʒ ii. Si vomitus
accidit ei detur succum malorum granatorum cum spodio
7 oxizacra cum modico lactis 7 aceto malorum
granatorum sorba mespila citonia catapucia stomachus
7 epar cum sandali rosa camphora et psillium
etc. omnibus temperatis cum succo solatri aut
portulace Si sic febris diminuerit 7 egritudo re
tinuerit 7 tamen cutis sit tincta accipiat aporisma
maratri cuscute solatri cum modico aloe 7 a
Diamarciaton frondium radicis sicut cum eis
mixtum vtile est. lauetur oleo cum aceto ac
fere mixto. aut succo coriandri aut aqua
ro. accipiat perdices starnas pullos galli
naceos 7 iuta cum aceto 7 menta condita ex
cussis vales ad hanc passionem sicut ro. spodij
ana ʒ ii lacte sicut eupatorij vel sicut por
tulace ana ʒ i et semen cucumeris ʒ i et semen ma
ratri ana reubarbari ana ʒ i. puluerisata cum
cum succo lupini temperentur 7 cum succo ma
rati et oxizacra potentur Cataticum ad hoc
utile Recipe mirabolanorum citrinorum ʒ vii. bellirici ʒ v.
semen fumiterre ʒ iiii absinthij ʒ ii lacte
cuscute ʒ iii eupatorij ʒ iii. maratri
ana ana ʒ iii lacte ʒ iii vinacium passarum
enucleatarum ana ʒ i omnia coquantur in taberna

tb aq ad medietate · deinde mane cassie fi
an ℥ j singule addatur ℥ j. colatur · ℥ j re
rep ℥ ℥. agitetur cum oxizacara temperatis catar
tis ungentur et pg in diem bullantur vel
bullat semel cum his pillis et oxizacara q. Rx
absinthij mirabolanorum kebuli an ℥ iii an
marat an ℥ iii succi eupatorij ℥ ii a
garici ℥ vii lacce ℥ ii se atiphis ℥ iii
et s. scamonee ℥ iii et s. terentur cum succo fed
dui cadmi fac pillas et da potum ℥ iii
et s. cum sero facto cum oxizacara tali modo lactis
capiam lb ii. fac bullire · deinde misce cum
eo oxizacaram ℥ iii quantum bulliat · postea spon
giam marinam in aqua calida infunde et cum
ea interiora lateris caldarie terge · deinde in spad
infunde et cum ea ...tum in lacte quousque
ebullicio extinguatur · deinde colet et iterum mittatur
in caldario cui admisce ℥ ii sal gemme et
bullire permitte et spumam que in eo surrexit
expellito · cumque spumam non emiserit coletur
et dabis cum media libra cum predictis pillulis

[illegible]

Quia hoc fit
de calefactione sanguinis
pura et augmentatione et uirtute ipse sive spiritus
multitudine · natura est ut ingemeremus ut eius
sefluitas euacuatur extra prius quam interius sua
augmentetur et extra non possit expelli · sed tamen
prius oportet considerare uirtutem infirmi · et si for
tem eam esse uiderimus cum flobotomo succurre festi
nabimus et sanguinem de media brachii vena
minuere iubemus si sanum pectus fuerit · si
aut infirmi basilica illius lateris ubi passio
est incidatur · hoc facto se extinguunt quia causa eius
non est aliud nisi multitudo sanguinis pura
sine aliqua male qualitatis commixtione · uiri
sefluitate sanguinis extra expulsa nulla e
ius qualitas in corpore manet · primi antiqui
vocaverunt hanc se effimeram quia plurime in v
na die soluitur · Nam G. in megategni dicit
se uidisse hoc in multis hominibus perfusse · iussit
aut adeo sanguinem minui usque ad defectionem
veniat · dicit aut de quadam iuvene hac
se laborante que iussit flobotomari et sanguinem usque
ad defectionem minui nec quo multi nobiles eius
amici et consanguinei fuerunt · quamvis apparentes
esse deberent admirare ceperunt murmurare et
galienus dicunt · heu heu mortem meruissem cor
disti · paulo aut post ubi pectoralibus omnibus
se mitigata est et infirmus euasit · de quo
stupefacti prudentiam tamen viri mirabantur
· Igitur cum ab eius se ita curata fuerat · oportet nos
tamen viri precepta tenere · Investigata tamen v
irtute etate complexione tempore aere regione

et consuetudine si sunt peroportet · Nam si hec
non sint contraria virtuti tamen bona iudicamus
que est fundamentum certior quod si post bona
alia minime si alepellemus in ute flobotomie
quia in virtute forti sanguine minuto se
curam aspe salutis licet pariens etiam a
liquam penam molestiam inde · maxime si
sint in initio morbi prius quam natura in statum
impediatur in repugnando morbo · Ex si na
tura vel virtus sint indigens · et multa alia contraria
sanguine minuto perit infirmus · quia for
titudo et stabilitas virtutis fortis repugnat
morbo et permanens est intencio medici et
non alia · sed etas regio et aer et consuetudo
si sint contraria non debemus intelligere ea esse
contraria ipse se sed ipse adiutorium nec mor
bo repugnare volentes · sed virtus consideretur
ff et accuratissime eam investigemus utrum
morbo possit repugnare prius quam incipiamus
flobotomiam · qua forti existente maxime in initio
morbi sanguis minuitur · sed in statu et augmen
to omnino negamus · quia in hoc utroque tempore
non sentimus sentire ut virtus sit fortis quia est
impedita in morbo repugnando · qua si c
ho cataractico aliis ve rebus impediremus
deficeret et corpus non regeret infirmus quod per
flobotomiam quod sana virtute existente quia est mo
lestissima et parientis nociva si sint in au
gmento vel statu · quanto magis erit pessima
cum sit in illis temporibus virtus debilis · Verum
etiam si sint in initio morbi debilis · negetur
flobotomia · quia mala est · minus tamen est mala
quam si sit in statu · Nam si sit in initio inf
irmi longa erit pedito v. in ... vii vel xiiii.
In statu vero exitus minatur periculum aut
in illo die aut in alio in tria · Non sufficit
nobis testimonium et auctoritas que fuit ex
articulo infirmi · quia plurime apparuimus naturam
in his morbis sanguinem per nares et per alia
loca purgare · Unde manifeste si virtus sit
bona quesierit infirmus quod est in iuvamentum salu
tis proprie si sit in die recta · Natura vero
si sit debilis morbus augmentatur et natura de
bilior efficitur et periculum creditur · maxime
si non sint in die recta · Palam igitur est
quod flobotomia in defectione nature licet etas
complexio infirmi regio et aer sint bona mo
lestum est · Virtus enim est fundamentum omnium ali
orum · et ipsa omnia sunt propter ea · Unde G. quidam
testatur ex flobotomia in hac passione mortem
subisse · sed quidam medici in aliis locis
si egrotantibus confisi virtute debilem negligentes
cum flobotomiam iusserunt quod causa mortis extitit

Cum sit ergo hic sanguinem minuere non audeamus
cum flebotomia neque cum scarificationibus oportet nos calo-
rem sanguinis eius et ferrorem mitigare cum succo
malorum granatorum et oxizaccara. Bonum est quod aquam
frigidam ieiunus bibat quia calorem extinguit.
Sed tamen non temerarie nisi cum sciamus pectus et visce-
ra esse sana et principalia membra ac debilita-
tibus aliqua quia aqua frigida noceret pectori et omnibus
visceribus et principalibus membris si apostema habu-
erint. Omnia etiam membra frigida noceret nervis
et materiam morbi crudificaret et ingrossaret. Sed si
apostema tanti sit caloris ut frigiditati aque valeat
repugnare damus potum aque. Item negandum
est aqua frigida et si hec loca sint sana nisi nullum
signum coctionis in urina appareat. Sed tamen prius
considerandum est egrotus cum vel sanguis animam
extinguentibus. Nam si sanguis multum fuerit
usque dandum est [illegible] cum succo granatorum
decoctione violarum, sirupus de prunis et oxi-
sacchara. Demus etiam ptisanam cum succo granatorum.
Et si egrotus per ista non liquefiat sanguis quia perma-
neat in sua ustione dabimus cataputia oxisac-
chara et prunorum. Sed tamen si pectus sit sanum quia acetositas
calorem naturalem mitigat quod quidem moderate gre-
datur non multum ne noceat pectori et nervis
stomachi cum sua acetositate maxime quia inflatio et
dyspnoea hanc frenesim sequitur. Et si pectus et nervi sint
sani et sciamus quod acetositas non noceat eis
oxisacchara ℥ i, [illegible] et pruna xx, [illegible] ℥ i vel
℥ v coquantur in iiii lb aque ad medietatem decoctionis
colentur et misceantur ibi pulpa tamarindorum
cassie fistule ana ℥ i que sicco colata potui tri-
buatur. Et si sanguis non multum sint calidus
negemus aquam frigidam et liquefaciamus ege-
stionem cum succo [illegible] apparate additis sin-
gulis ℥ manne et cassie fistule. Si autem egrotus
per hoc non liquefiat supponantur de penidiis [illegible]
[illegible] [illegible] et [illegible] [illegible]
non sufficientibus clisteri ex [illegible]
malva silvestre [illegible] in aqua ad
tertiam et in dimidia lb coctionis mittantur sin-
gule ℥ penidiarum [illegible] et [illegible]
ana ℥ i sal gemme ℥ ii nitri ℥ i. Si pa-
tiatur dolorem in capite liquefiat [illegible]
cum oleo [illegible]. Cataplasmata in utroque tempore
apponantur [illegible] sandalorum [illegible] malvas
[illegible] cum succo [illegible] vel aqua rosacea. Insi-
dant manus et pedes in aqua tepida in qua
cocta sint camomilla et viole. Crura ligentur
cum fascia. Studeamus etiam in hac frenesi ut non
ponatur in capite ullum cataplasma aut fomen-
tum quia plurimum in hac frenesi catarrus et [illegible]
evenit. Et si febres habentes stuporem in[illegible]

patiuntur et extremitatem in oculis ut non possit
eos aperire neque loqui caveat unctiones
cataplasmata et fomenta ne capiti appropinquent
neque naribus. Sed pedes et manus in aqua
mittantur in qua cocta sint camomilla et viole
et fricentur manus et crura fortiter. Plante
quoque pedum in aqua cum sale et oleo fricentur. Ab-
stineat a nobis [illegible] plus possunt et accipiat
pecium panni lotum cum succo granatorum. Et
si infirmus subito excitetur a stupore et vertit
se ad dextram et sinistram venter eius etiam
sonet quasi tonitruum et post permanat venter
solum illa inflatio non solvatur mortem pre-
nunciat quia tunc eius somnus est pestilentialis crea-
tus de corruptorum humorum ebullitione cum ex-
traneo calore sicut fit in cadaveribus mortuorum
cum non regitur calore naturali et non mundifican-
tur fetores eorum et putredines ab eis ma-
xime si in extremitatibus corporis apparuerit
pectoris livide et obscura vel pectora livida
et obscura et magnum corporis locum tenu-
erit. Hec enim significant ustionem humidam et
vomitatem extinctionis caloris naturalis. Et
si hec frenesis apostema fuerit in diafragmate cure-
mus eam hoc modo. De pleu[resi] [illegible]

Superius diximus quod vera pleuresis est ca-
lidum apostema nascens in diafragmate propter humores
a cerebro ad pectus fluentes. Aliquotiens tamen
materia descendit ad latera costas relatas
et aliquando in pulmonem et non manet in diafra-
gmate. Sed si fuerit in pulmone erit dolor levior
quia pulmo est insensibilis propter humores ab eo a-
latos. Spiritus tamen est angustior quia pulmo
est maius instrumentum spiritus. Et si materia in diafra-
gmate venit fit spiritus levior et dolor fortior
propter multitudinem humorum in eo existentium et colli-
gantiam quam habet cum cerebro. Propterea si vel
vera pacientur sunt dicta ad sanandum maxime
si fuerint in nervosa parte diafragmatis care-
rem non habentes. Valde enim in loco nata
nervoso incurabilia sunt. Que si fuerint
in carnosa sunt dicta ad sanandum propter vi-
cinitatem suam motus quem habet. Et non solum
vulnera diafragmatis sunt difficilia ad curan-
dum sed etiam ea que sunt in omnibus locis sub
diafragmate existentia sicut continentia ventrem
et intestina quia corruptio omnium humorum ad
hec loca venit quia sunt ultima loca fere
propter hoc oportet medicum vulnera describere que
fuerint in hiis locis quantum unctus tolerare
potuit. Superius diximus quod pleuresis fit de
puro sanguine et aliquando de colera aut fleumate
et aliquando de turbido aut mixto generatur et non

mixtis de omnibus aut pluribus horum generatur
Sed differunt inter pleureses species in colore sputi
qualitates quas insinui. quia si materia sit sanguinea
sputum erit rubeum tussis humida. corpus plenum
tactus mollis et suavis sitis parva. pulsus
magnus et largus vrina rubicunda et tem
perata in liquore. aut aliquantulum grossa. Si autem
sit colerica sputum erit citrinum. tussis sicca.
corpus macrum calor pungitivus et acutus si
tis nimia pulsus velox et acutus vrina
subtilis et lucida et ignea. Si autem sit fleumatica
sputum est album tussis humida corpus pingue
effigies mollis et parum colorata febris est de-
bilis. sitis parva pulsus latus et tardus v-
rina vitellina aut ut citrinum pomum. liquor
eius grossus et aliquando subtilis et albus quod est
malum. Materia vero melancolica sputum nigrum
corpus macrum et siccum pulsum subtilem et tar
dum vrina columbina aut aliquantulum viridem
Materia si de omnibus pluribus vel humoribus fu
erit mixta sit color sputi mixtus secundum
humorum commixtionem. Similiter cetera parentes
qualitates erunt mixte secundum autem Ysaac
digestionem materie sputum album sit et aliquantulum ru-
beum quod significat materiam esse levem necque obedientem
Signo igitur sanguinis apparente quod morbus
est sanguineus. detur quod ad fistulas ascenden
te cum omnia flomabus. Deinde succurre cum ca
taplasmatibus calorem sanguinis extinguentibus
et dissolutis sicut est succus malve viscus viol. et
(?) mundum omnibus coctis et colatis. et addito
oleo viol. et pannus in eis infusus parienti
loco ferveus imponatur si tempus est calidum. Si vero
frigidum calidus. Et si calor febris non est fortis addi
mus cataplasmati camo. Item si virtus sit forti
or etas competens insimul temporis regio et consuetudo
et cetera sint convenientia detrahatur sanguis primo quia
morbus augmentatur incipiat et febris confortetur
Malum enim est si postea minuatur propter nimiam debi
litatem. Et si plus(?) … materia est sanguinea et virtus
est fortis. flomia convenientior erat. et si cetera
sint convenientia. caveat tamen ne tenuis sanguis mi
nuatur cum virtus debilis est quod molestum est. Et
si minuatur caveat tamen ne sit de basilica et de in
fimo latere. Da manne ptisanam colatum cum
amigdalis et zuccaro. aut cum sirupo viol. si patiens
constipata est. vespere micam panis cum amigda
lis lota et zuccaro trita. Sorbeat dulcia
granata. Et si consuetudo fuerit eius multum
comedere et ptisanam eius non sufficiat. Da
maluam cum placentibus(?) comedat cum … cicera
cocta cum amigdalis. In die tamen … sub
tilietur et solum ptisanam detur. Et si sputum

in iiii° die sit album leve vincitur facile quod ege
ditur cum vna aut duabus tussibus; recipiet curam
in die vii. Si autem in iiii° rubeum est cum signo
coctionis apparente et sputum sit leve vinctum
viscosum et aliquantulum album et leviter exeat
bonam crisim expectabis in xi vel xiiii maxime
signis salutis apparentibus scilicet virtute levitate
bono sompno et appetitu. maxime in hora
qua erat solitus illum habere insanitate et signum
coctionis in vrina eadem hora sanitatem. Unde
si nimia tussis appareat et maneat has pillas
dabis. Recipe gummi dragaganti seminis citonii mu
dati ana ℥ iii seminis portulace ℥ ii seminis cucumeris ℥ iii
amidi ℥ iiii omnia pulverisata cum sirupo viol.
temperentur et fiant pillas in modum ciceris quarum
vnam sub lingua teneat donec liquefiat. Deinde
aliam accipiat sic plurimus. Et si passio sit colerica
et acuta cataplasmabis pro de sandal albi viol.
ana ℥ ii psillium … ℥ i et ss. cortice …
℥ iiii. rad. malve ℥ ii et ss. omnia pulverisata
temperentur cum succo semperviue et oleo viol. acci
piat ptisanam tritam cum amigdalis et zucc.
deinde accipiat panem lotum cum zucc. Vespere sugat
mala granata et vvas hiemales maduret. Si
egritudo sit constipata lenifiat cum manna viol.
zucc. cassiafistula soluta in aqua … Et sic
Unde si dolor in capite vel alienatio timue
rit linificant nares cum oleo viol. aut memi
fare. Cataplectur frons de sandal et ros.
temperatis cum aqua ros. Caveat ne aliquod
cataplasma imponatur capiti ne clausis poris
fumus in capite augmentetur. Et si sputum
rubeum sit in iiii° die minatur crisim in xiiii
aut xxi secundum quod materia levis gravis ve fuerit
Et si citrinum in iiii° die apparuerit longitatem
morbi significat. sed tamen nondum timorem aut
salutem significat. Sed in vii mutetur in ru
borem et alia bona signa sint in longo
tempore salutem ostendit esse futuram. Si at
usque in vii permaneat citrinum et illaudabilis
appareat significationes timoris viridum demon
strat. Si autem significationes sint mediocres. fit
tarditas timoris secundum significationum commixtionem
Cataplasma valens contra pleuresim que est cum
febre acuta. Recipe malve psillium … ana ℥ v.
viole sandal albi ana ℥ ii seminis portulace ℥ x
omnibus pulverisatis acetum ros. albi ℥ v. olei ros.
℥ xv que liquefiant ad … pulvis mi
sceatur. Magister quod intendit materia libri sunt in
hoc loco de acutis febribus et accidentibus eas se
quentibus. sit quod pleuresis vna de illis acutis
sed quod eius disputationem in modo completiva est
tamen alia pleuresis que non sit cum acuta febre

est enim de materia fluida vel mixta de qua librum
meum nolumus dementare. Vel disputavimus de
ea. Nam si certissime noverimus plenissime fluidam
esse aut mixtam assuefaciemus cataplasmata
sic dissolutiva. Recipe hic. Recipe seminis lini ℥ iiii. semi-
nis ... ℥ ii. radicis malve ℥ iii. ordei mundi ℥ ii.
coctis in aqua et colatis et addito amigdalarum
oleo ... vel et spongia in eo infusa loco
patienti supponatur. Accipiat patiens cum sebe-
sten liquiricie et iuiubis cum zuccaro apozima. Recipe
sebesten xl. iuiubarum xx. ficus v. liquiricie ℥ iii.
seminis lini assi ℥ iii. omnia coquantur in libris iii aque
ad medietatem et addita ℥ i. mellis violati et cola-
tum potui detur. Electuarium suppositorium valens. Recipe dia-
gaganti ℥ ii. gummi ℥ xx. seminis lini assi ℥ iii. liquiricie
℥ iii. amigdalarum ℥ iii. seminis ... ana ℥
ii et semis. tempera cum melle violato. Da ei ius cice-
rum rubeorum et spinachie ... decoctione ... dactilorum (?)
passularum mellilote ... ex camelea
vel et pilulis. Et si ... ante xl. dies ... non
mundificetur mutabitur in ptisim ... Unde ac-
cipiat hic mundificativum apozima. Recipe radicis
maratri et apii ... malorum granatorum ana ℥ i.
xxx sebesten l. iuiubarum ficus v. liquiricie ℥ iiii. ma-
rathri ana ana ℥ ii. seminis malve ℥ ii. amigdalarum
amararum et dulcium ana ℥ v. coquantur in v. libris
aque ad tertiam et xiiii ℥ colate potentur. Et si
fortius vis mundificare adde cum predictis ℥ ii
ysopi et ℥ v capilli veneris. Aliud apozima. Recipe
... mundate ℥ ii sebesten xxx. iu-
iubarum xxx. liquiricie ℥ v. ysopi ℥ iiii. seminis lini
assi ℥ iiii et coctis in libris iii aque ad me-
dietatem libra i et colatis dabis potum cum ℥
v zuccari. Electuarium pectus et pulmonem mundans
de grossis humoribus. Recipe foliorum ℥ i. pinearum
℥ ... xx. amigdalarum dulcium et amararum ana ℥ vii
seminis lini assi ℥ x. mellis quantum sufficit. Da in mane ...
Aliud suppositorium valens. Recipe succi liquiricie amig-
dalarum amararum ana ℥ i. gummi malorum granatorum ana ℥ i
et mellis quantum sufficit. Aliud. Recipe succi liquiricie ℥ i.
pinearum amigdalarum dulcium et amararum medulle
seminis bombacis ana ℥ vii. uve passe enucleate
tantundem ponderis quantum omnes species prestate (?)
cum medulle ... et penidiarum quantum sufficit. Pillule.
Recipe succi liquiricie ℥ i. ... ℥ i. amidi seminis li-
ni assi ana ℥ ii et semis. medulle seminis bombacis
℥ ii et semis. tempera cum lacte asine et fiant pi-
lule in modum ciceris quarum una sub lingua
teneat quousque sint deglutita. Deinde aliam
accipiat. Aliud. Recipe amigdalarum amararum et dulcium
seminis lini assi medulle bombacis pinearum ana
℥ iiii. ana ℥ iii. fabe munde ℥ iii. gummi dia-
gaganti ana ℥ ii. zuccari ℥ iii. penidiarum ℥ iii.

coquantur zuccarum et penidie in succo maratri donec
ad spissitudinem mellis venerit et cum eo
speciarum pulvere temperato fiant pilule in mo-
dum ciceris.

De febre putrida.
De causa putredinem adiuvante.
De sinocha que fit de putredine sanguinis.
Que de causa accidunt valde et eorum curatio.
De continuis.
De febre que alios morbos sequitur.
De quartana et causis eius.
De febre que dicitur epiala et lipparia et curis eius.
De diversitate febrium interpolatarum propter quantitatem et qualitatem.
De compositione et duplicatione febrium.

Quia disputavimus de fe-
bribus in spiritu nascentibus
id est effimeris et de eis que
fiunt in solidis membris
id est ethicis et de utriusque
accidentibus quarum una est
nascens de ... id est
causon altera vero nascitur ex putredine sanguinis in ma-
teria et vocatur inflativa. Oportet nos or-
dinate de putridis febribus disputare. Unde
primum dicendum est quid sit putredo et qua
causa generatur et quid et que corpora putre-
dinem cum suis qualitatibus recipiunt et que
non cum una qualitate et que non recipiunt eam
nisi accidentaliter. Unde dicimus corporum compositorum
que sunt extra naturam et temperamentum sit quadru-
plex complexio. Prima est calida et humida. Secunda calida et sic-
ca. Tertia frigida et humida. Quarta frigida et sicca. Qua-
rum nulla putredinem recipit vel generat nisi
calida et humida quia putredo in ea naturalis est. Causa
quia putredo vero generatur ex humiditate
qua liquefit et dividitur materia que putrefieri
debet dilatans eam ad extremitatem et faciens
eam leviorem facilem motum currendi. Et calor
... ex calore calefiat ... et fer-
veat. Unde non naturales ... qui sunt con-
tra calorem naturalem cum ebullierit ... quia pre-
valuerit fit eorum ebullitio extra actionem
nature. Que ebullitio et ... cum fiunt
non ex actione nature eius ... in ea
neque dividit ut mundificet neque expellat.
Unde fit ea materia conveniens ad corruptionem et
putrefactionem. Quia putredo non est aliud nisi
corruptio humiditatis et liquiditatis corporis
per ebullitionem et ... extranei caloris
venientis. Proinde putrefactio non est nisi cum qua-
litatibus ad exteriora se moventibus id est calore
et humiditate. Quia humiditas eam dilatat et
dividit materiam et calor eam dividit in exterioribus faciens

eam tenuem inveniet longum calorem quo possit bulli-
re et turbidam eam facere quam bulliendo calor
penetrans et tamen non diu sua complens digestionem
neque partem illaudabilem a laudabili dividens
sed miscens utramque corrumpit eam quia putre-
facit quia putredo sicut diximus non est aliud quam
corruptio humoris actionis cum bullierit per ex-
traneum calorem. Partes enim illaudabiles a laudabili
non potens dividi ac mundificari corrumpit
eam tota ac putrefacit. Quamvis autem quando
motus ab extremitatibus recedit sic frigiditas
et siccitas non recipiunt putredinem quia sicci-
tas desiccat coadunat et repugnat dilata-
tioni et divisioni, sic etiam frigiditas congelat resfri-
gerat et resistit calori et ebullitioni. Eodem modo
si quidem sunt composita de duabus qualitatibus quarum
una ad unam movet ad interius et alia ad
exterius sicut calor et siccitas, humiditate et frigiditate
que non recipiunt putredinem quia calor licet
materiam ad extremitates suas dilataret, siccitas
tamen coadunat et desiccat eam et prohibet eam dila-
tari et bullire neque eius actioni obedit. Simi-
liter humiditas quamvis materiam liquefaciat dila-
tet et tenuem faciat ad exteriora, frigiditas tamen
congelat et ingrossat eam et prohibet eam ne ali-
quam humiditatem educat. Palam ergo est non
posse fieri ebullitionem et putrefactionem nisi
cum humiditate mollificante et dilatante et cum
calore faciente ad extrema. Res ergo quarum
partes non dividuntur nec dilatantur et bulli-
unt raro putrefiunt. Quod per testificatione. Nam
ebullitio non est nisi propter calorem et humiditatem.
Cum videmus omnia que in aqua coquuntur quod
dissolvuntur et mollificantur. Que non assa-
tur desiccatur et induratur.

Maior causa putredinis generans est constri-
ctio corporis et pororum opilatio et gelu-
sio humorum ad invicem in eis. Poris enim clau-
sis et constrictis raro feres tunc digestionis
in interioribus corporis remanet. Quibus si ali-
quid evenerit propter defluat per causam cibaria et
cumulatur aut corrupti putredo ut aer
per aeris perflationem de corporibus mortuis exi-
ens corrumpit omnium corporum complexiones et generat
pestilentiam et pessimam in eis infirmitatem. Causa
constrictionis pororum generaliter in duo dividitur:
aut fit de interioribus aut de exterioribus. De
exterioribus sicut de aere frigidissimo balneis sto-
pticis vel sulfureis aluminosis vel nitreis. De
interioribus ut sicut grossities humorum et viscositate in in-
terioribus corporis coadunatur propter requiem
et delectationem et exercitii ablationem et assi-
duitatem grossiorum et viscosiorum ciborum

et multe quantitatis non per ordinem acceptorum
neque cum stomachus est inanitus quia in talibus requiei
et suavitatis corporis inficiat. Vinum album non
digestum sed ingrossatur et spiritus efficitur. Primum
superfluitas tunc digestionis ad poros cutis gros-
sa et viscosa veniens et non potens egredi clau-
dit et opilat poros cutis. Sicut fecem vini ce-
demus claudere foramina doliorum et prohibere
grossitudinem vini ne exeat. Eodem modo si cibus
grossus et viscosus sit naturaliter multum etiam co-
medatur iterum aggravat ventrem neque eum digerere
et permanet crudus. Similiter cibus acceptus post-
ea non diu manens indigestus permanet. Que causa
similiter grossitatis et viscositatis ciborum. Bal-
neum etiam post cibos non diu digestos: calor balnei
trahit cibi humiditatem ab interioribus ad exteriora.
Unde per suam cruditatem non potens egredi constipat
poros. Contra qui comedunt ultra quam virtus to-
lerare sufficiat quo imperfecte digestum aliquid sumi-
tur. Unde postea egrediente trahit cum eo quod
non diu fuerat digestus quod vero descendens et
ad poros veniens in sua grossitie et viscositate
eos opilat. Hec sunt cause putredinis fe. putri-
das facientium. De signis fe. putridarum

Signorum autem putridarum febrium sunt ex-
prima est quedam pruritus et in corpore inveterata
tamen nunquam fit. Non nascitur de pruritibus scabies aut
exterioribus ut fiat accidit. Unde effimera de
pruritibus exterioribus causis nascens et inveniens
aliquid in corpore inveteratum calefacit et putre-
facit illud. Secundum ergo est causa quedam accidit
putrefactionem eam antecedens. Sicut videmus
hiemem accidit extremitates corporis urere
et eius virtutes separare quia propter vicinitatem sue
frigiditatis calor ad interiora coadunatur. Qui
ad exteriora nequiens egredi incendit et urit
extremitates. Tertium ergo est causa inceptionis licet
non sit naturalis. Quartum signum est quia rigor semper
antecedit putridam febrem et frigus maxime sit ex
vaporibus et sensualibus membris veniens. Sed tamen
non omnis febris rigorem vel frigorem habens sit
putrida quia aliquando rigor accidit effimere acci-
dentaliter. Namque effimera si malos in corpore
humores inveniat calefacit eos et fumum per-
vorat quo semper in ea membra pungente rigor
nascitur. Talis enim rigor non diu permanet.

Rigor autem differt a frigore quia in rigore sen-
tit patiens punctionem quasi acus et spine sint in
eis infixe et non permanet diu quia causa eius
acuta sit cum motu humores. Frigus
sentiunt infirmi quia minus congelatio sit de eis
mixta quia causa eius sit crassi humores et tardi
ad movendum. Tertia quia putrida incipiat

et melius in paroxismis interpolat non pessima et levissima materia exit. Unde disputavimus de causa sanativa interpolationis et duplicationis. Unde dicimus quod causa putredinis febris est materia in corpore coadunata dum que vel de morbis humoribus est mixta vel est pura. Si sit commixta interpolatur infinite. Propter causam putrefactionis materiam febris calor non naturalis est. qui si invenerit materiam putredini convenientem calori obedit, sive autem actioni eius repugnat. Propterea sanguis qui cum utraque qualitate putredini convenit cito extraneo obedit calori. Unde fit febris continua interpolatio enim non est propter aliud nisi propter materiam extraneum calorem impedientem in sua duritia. quod necesse est ut calor extraneus dividat. Deinde calefaciat et eam fluere faciat. Secunda ratio est quod colera cum una qualitate putredini convenit et cum alia non fit cum calore conveniens et cum siccitate non impeditur ergo calor donec illa siccitas sue actioni obediat. Flegma quod cum una qualitate putredini obedit id est humiditate et cum una non convenit id est frigiditate necesse calor moratur in frigiditate quousque sue actioni conveniat. Tertio modo quod cum utraque qualitate putredini repugnat multum impedit calorem naturalem vel extraneum. Propterea interpolatio eius tardior et longior est ceteris. Quarta signum est quod calor putride febris est fortissimus et sensui pungitivus. Nam manus super patientem imposita cum febris adest sentit punctionem caloris manum perforantem manu etiam ablata permanet calor. Quinta signum est quod predicta febris maximam generat angustiam propter contrarietatem fumi putredinis in sito bullientis. Unde si materia sit subtilis et virtus sit fortis fumus eius dissolutus et partes conquiescunt pulsus temperati et convertuntur ad suum ordinem. Et si sit grossa et humida tarda quod ad movendum naturam aggravat ut propter eius dissolutionem deficiat. Unde fumus ingrossatur in corde et angustia augmentatur. pulsus quod convertitur a sua naturali qualitate ad innaturalem.

Sexta signum est quod in statu putride febris signa ostendunt complementum putredinis id est dolor capitis sitis siccitas oris et angustia. Septima signum est quod corpus in putrida non mundificatur cum febre in unaquaque quiescit accessione quod materia putredinis est in interioribus corporis clausa. Octava signum est quod putrida materia si sit inter vasa fit calor inseparabilis. qui licet aliquando fortis aliquantulum tamen sentitur. Et si sit extra vasa fit cum interpolatione. Nona signum est quod urina in initio putride cruda est et indigesta propter cruditatem materie. Decima signum est quod pulsus putride durus est et plenus quod vasa sunt plena grossis et crudis fumis. Nam omnis homo febre patiens non sudat in initio. Sed in fine ad augmentum

remittente fit pulsus in prima accessione parvus et varius. Crescente autem vigore et calefacta materia fit pulsus plenus febre ad exteriora dilatatus. unde dilatatio maior est quam constrictio. Sed quidam medici attribuunt quod paucitas sudoris in initio febris putride causetur propter caloris fortitudinem corporis humiditatem paulatim extenuantem quod falsum est. Quia si paucitas sudoris fuisset causa caloris humiditatem desiccantis pulsus esset inanitus et varius, et nos in initio febris putride videmus pulsum esse plenum et durum. Sudoris ergo paucitas in initio putride febris est propter grossitiem materie et duritiem eius ad dissolvendum inobedientis. Sufficit ergo quantum disputavimus de causa putride febris. Incipiamus ergo et dicamus de unaquaque specie putride sicut ratio postulat. Et quod in epidimia ypocras iussit semper medicum sequi debere actionem nature. oportet nos suam auctoritatem sequi. dicit enim oportet medicum ministrum esse nature. Quare incipiamus a sinocha que fit de putredine sanguinis. quod sanguis est principalior ceteris humoribus. et hoc tribus modis.

Uno quia est temperatior et suavior ceteris. Unde fertur enim natura esse materiam et nutrimentum totius corporis et regimentum. Alio quod cum sit acceptabilior ceteris. fertur enim natura materiam esse et principium in adolescentia ad suum videlicet nutrimentum. quia propter debilitatem suorum membrorum adolescentes nequeunt pati nutrimentum alterius materie que sit longinqua a temperamento. Tertio quia propter amorem eius et dignitatem fertur enim maiorem quantitatem quam ceteri et diffundit cum natura per totum corpus. Sed igitur quia videmus tantam nature esse dilectionem in sanguine ut tam digniorem facere oportet inde principaliori et nature familiariori incipiamus. Sed si quis interroget quid differt inter sensum naturalem rationalem et animalem. Sciendum quod sensus tripliciter dividitur. Alius est animalis. alius rationalis alius naturalis. Naturalis est quem videmus esse in omnibus membris animalium. quod sentiunt materiam que est eis similis. et iste sensus dicitur esse tota species quod sit a virtute que tota species dicitur. Unde eam per se trahunt sicut fellicula amaritudinem sanguinis sentiens et eam ad se trahens et sic unumquodque corporis membrum suum simile ad se ducit. quemadmodum ossa quod siccus et frigidus est ad se trahunt, cor et lactis quod calidus est et humidus, cerebrum quod frigidum est et humidum. Animalis autem sensus est sicut lingua que sentit saporem. oculi quod cum sentiunt colorem formam et figuram. Aures autem que sentiunt sonitum et similia. Sed rationalis sensus pertinet rationali anime ut apprehendat rem rectam. verum virtute et verum a falso discernat

Sanguis secundum cursum nature existens in ve-
nis et arteriis clauditur. quia super eius
vero quas per totum corpus disponitur et ipsum nutrit
Cum vero a suo naturali loco digreditur non custoditur
a natura sed eius regimine dimittitur. Unde corrumpitur et
in diversos morbos mutatur. maxime si ultra men-
suram naturalem egreditur. Et si in suo permanserit loco
et sua propria quantitate. et agit quod ipse facere debet. nu-
trimentum et regimentum omnibus membris tribuit. Sed
si in quantitate augmentatur. mutatur a sua propria quali-
tate. unde coit cum natura. eius quia regimine dimittitur
unde permanet crudus et indigestus. et corpus non nutrit
Natura ergo putrescit et febrem putridam generat que sy-
nochus appellatur Et si reprehendunt nos quidam
dicentes. cum accidit sanguini putredo cum sit anima
eius necesse est et penitus negatur et mutatur corpus. Respondemus
Sanguis licet anima sit necesse tamen cum augmentatur et
aggravat naturam. unde odio tenetur ab ea. sicut pater
odit filium cum ei inobediens sit Sanguis ergo egressus
a temperamento egressus aut a naribus exit et per nares
exit. aut per alias corporis partes egreditur.
Quod cum quidem si non potest expellere dimittit eum
unde putrescens febrem synochum generat. Dicimus
quoniam sanguis. aut est intra vasa. aut extra vasa et
corpus. aut plus extra vasa Sanguis autem qui
est extra corpus. aut est accidens necesse secundum crisim. sicut vi-
demus in die cretica sanguinem fluere per nares per
emorroidas per fistula. aut non secundum naturam propter
aliquid occasionis accidens necesse eam cogens ut
extra exeat sanguinem. quod aut fit intus. aut
extrinsecus sicut sunt incisiones gladii aut hiis simili-
bus contingit. Etiam vero cum aliqua pectoris vena
rumpitur. aut propter multitudinem sanguinis vel orga-
norum superat angustiam. Sanguis autem compo-
situs extra vasa est. aut est in toto corpore. aut
in uno loco clausus. Si in toto corpore fuerit generat
tumorem ruborem et calorem in toto corpore Si su-
erit in uno loco et maturatur mutatur in saniem
Et si non digeritur generat tumorem ruborem in eodem
loco. Sanguis vero qui est intra vasa. aut est in omnibus
vasis. aut in quibusdam est. Si fuerit in omnibus
synocham generat. Si in quibusdam fiat in illo lo-
co febrem et aliud nomen accipit. quam cognoscimus
ex calore et dolore illius loci. Sed disputatio mea
non est de febre que fit in parte corporis. sed de
illa que fit propter sanguinem in omnibus venis pu-
trescentem. Unde patet quod de ea disputemus. oportet
nos invenire causam illius caloris generandi. Dica-
mus de re dicimus quod causa qua calor generatur vi mo-
dis est. v. sunt calorem facientes. et unus pessimus
Quorum primus est calor solis ignis et estus. Se-
cundus calida cibaria et potus ac medicina. Tertius
nimius motus et labor minuentes strictam membrorum

propter membra ad invicem se stringentia. Quartus est putre-
do. Quintus est gelusio pororum. Sextus est mansleria
corporis et privatio sue naturalis humiditatis. quia corpus
si in hac inscitiam fuerit fit paratum ad recipiendum
calorem Et quia hii sex modi sunt causa caloris et febris non
est nisi calor extra naturam Notum est ergo ut hiis vi stet
causa febris Sed si quis interrogat que sit
differentia inter febrem synochum que fit cum putredine san-
guinis et synocham que non fit cum putredine sanguinis
que inflationem vocatur Respondemus synochum
qui fit de putredine sanguinis parietes facit
putridam venam. propter putredinem sanguinis et pul-
sum facit inordinatum quia ostentio eius velocior est
quam dilatatio. propter naturam festinantem se ad expellen-
dum sanguinis putrefacti fumositatem Inflationem vero
sic demonstratur quia vena patente nullam habet putre-
dinem. quia eius materia pura est sanguis non putrefactus
Rursus si dixerint que sit differentia inter febrem que
est de putredine sanguinis et febrem continuam que fit de
putredine ceterorum humorum Respondemus febris
que fit de putredine humorum licet videatur esse
continua. Bene tamen medicus si bene eam investigaverit sen-
tit eius interpolationem que fit inter finem unius accessionis
et initium alterius Sed synochus nullam habet dimissio-
nem nisi aliquam singularitatem in extremitatibus diei
cum aer fuerit frigidus. que mitigatio non fit propter
febrem sed quia infirmus quiescit et gaudet de aeris
frigiditate febris autem mitigate que febris tribus
modis fit. quia quedam est equaliter ab initio videlicet
usque ad statum. est et quedam in initio debiliter inci-
piens et paulatim ascendit usque ad statum. est et alia
fortiter incipiens in initio. deinde [illegible]
descendit usque ad statum Causa quia materia que pu-
trescit de sanguine. aut est tanta quantitas dissolvitur
aut minor quam dissolvitur. aut plus Unde si tan-
ta sit materie putredo quanta eius dissolutio est
nascitur illa species synoche que dicitur homotena
quia quod in unaquaque die dissolvitur. idem et putre-
fit. que autem ita sit servat mediocritatem inter spem
salutis et timorem mortis Et si quod de materia
dissolvitur maioris fuerit quantitatis quam id quod
putrescit. nascitur illa species que dicitur epaugma-
stica que salutem significat Nam si quod de materia
dissolvitur maius est eo quod putrescit. finitur
paulatim materia unde notum est ut remittente morbo
ad statum vel ad crisim. nichil de materia illa aut
pusillum remaneat. quia virtus est fortis Rursus
si de materia plus putrescit quam dissolvitur fit illa species
quam dicunt augmasticam que species est pessima
et timoris minatrix. quia illius materie multa quan-
titate putrescit et pauca dissoluta. notum est
ut in omni die augmentetur febris angustia et mo-
lestatio. Unde timoris est dubietas. quia in unoquoque

dicte augmentante materia timemus ne in statu tanta illius materie quantitas augmentetur ut nullo modo natura eam pati valeat, qua de re natura cadente morbus dicitur. Significationes autem sinoche duobus modis sunt, aut antecedentes eam sicut fatigatio, gravitas et plenitudo membrorum, rubor et calor in exterioribus corporis, aut subsequentes eam sicut dolor capitis cum incensione et gravitate, rubor faciei, tumor timporum et extensio venarum, sufficienter eminentia, turbatio et tenebrositas oculorum et figure rubee ante oculos apparentes, pulsus fortitudo et velocitas et eius magnitudo et plenitudo atque mollities organorum, fames parietis est quasi fames labrorum egredientium, urina rubicunda et spissa in liquore. Causa fortitudinis pulsus est propter fortitudinem virtutis naturalis. Eius magnitudo est propter sanguinis calorem. Organorum mollities propter sanguinis humiditatem. Ruborem urine rubor seu rubedo et calor sanguinis faciunt. Splendor urine propter sanguinis claritatem. Sed tamen cum illa species de sinocha magis plus putrefit quam dissolvatur, augmentatur putredo in corpore et urina fit turbida atque color eius fit arsenicus. Accidit etiam hac febre patientibus inflatio quadam membrorum eis quam inflativa molestatur. Non enim differunt nisi quia ista est cum putredine sanguinis, inflativa vero minime. Et quia huius febris sunt accidentia, id est variole et cetere pestilentiales passiones accidunt, notandum est de eis disputatione prius quam curam eius incipiamus.

De fe. pestil.

Causa pestilentialium febrium plurima est mutatio et corruptio aeris in iiii^or temporibus anni. Et mutatio aeris fit iiii^or modis. Aut cum dominatur ei una ex iiii^or qualitatibus, aut propter fumum et pulverem terre cum spissitatem et obscuritatem. Aut propter fumum maris et lacus atque paludum, aut propter magnum fetorem cadaverum corporum aut aliud quod est ceteris peius. Propterea pluviarum pariuntur pessimos morbos de pestilentiali genere et pestilentialis febris non est de genere humidarum, quia fiunt pessimi morbus vel acutus aut venenosus. Similiter aqua nocet et destruit subito eam accipientem neque salvatur nisi rarissimi. Sic aer si corrumpitur et putrefit, quamvis pariter non evadunt nisi paucissimi. Aer etiam nobilior est cibis et potibus, quia velocius perforat ad cor et pulmonem cum flatu attracto sine ulla remotione. Propterea omnes infirmi et sani plurimi infirmantur de aeris corruptione. Antiqui considerati sunt maxime Ypocras, quia si in iiii^or anni temporibus aer corrumpitur, generantur in illo anno pestilentie et mortales passiones. Dixerunt etiam si fuerint in talibus temporibus hiemis scilicet in decembri,

Januario, februario prefuerint et pulvis in aere augmentatur et aeris complexio in siccitate mutetur, nulla hora pluvia et dies in qualitate variantur, ut videlicet una dies sit calida et altera frigida fuit, hec sunt pessima signa in hyeme. Vere autem accidente pluviali et turbido, nubes spissitudinem non dissolvunt nisi in iii^o aut iiii^o aut v aut vii die raro fuit. Febres pessime in hominibus et plurime nascuntur, variole et pustule multe. Erunt etiam plurime eveniunt mortales pestilentie. Dixerunt si ver et hyemps tales fuerint, necesse est ut in estate sit aer turbidus et humidus et non clarus et caloribus et tenebrosis pulveribus dicantur. Unde fit cum in corpore desudationes et pustulas generans. Corpora etiam non siccata neque humectantur sicut solita sunt in estate humectari naturaliter. Porro si iniunxerint quod estas, ver et hyemps sicut ut diximus, fit in initio accedentis autumni mortalitas in animalibus. Cuius exemplum ventus autumnale apparent in aere videlicet septentrionali flamme ac lampades multe ac diverse. Et si postea quesierit huius intentio causam, dicemus non posse hec que dicta sunt ab eis intelligi nisi prius accidentia motus stellarum sciat et coniunctiones earum ad invicem que fit circulis suis et qualitatibus earumque stellarum que sunt loca et in circulis et in unoquoque anni tempore. Porro si dixerint quod hec que dicta sunt sunt per actionem motus stellarum que veritas sunt in libris stabilitur a precedentibus, cum ea defendere contra repugnatores nequeant. Videmus corruptionem aeris non accidit nisi corporibus ad eam corruptionem preparatis. Unde cum medicus videat regiones aeris in unoquoque tempore anni ventum, potest innotescere maxime de corporibus corruptionem preparatis, prius quam corruptio accedat eis, et etiam temperamentum preparatum faciat ut venture corruptioni valeat repugnare. Nam si providet motus stellarum debere facere nimium calorem in aere et nimiam siccitatem et ustionem, tunc festinet ad purgandam coleram corporum quibus inest colera complexionaliter ne illius caloris fervore facillime per plenitudinem recipiat, dans quod frigida et humida calori venturo repugnant, quia rationalis anima dignior est stellis. Nam actio earum ei minime accidit nisi cum ignorantia teneatur. Cum enim illa sciverit, ea omnino caveat, quod testificatur ab eo quem vidimus ab optimis mathematicis, quia cum certissime noverint dies periculum mortis insentientes eius qui in mare ingrediuntur satis possunt eos tueri. Similiter et eos qui in bello morituri sunt, in quo quidem homo differt ab animalibus. Nam rationis et discretionis

est semper inquinare bona et deperdere et mala respuere eis quia repugnare. quia non est salubritas naturali actioni et pestiliali deperditio nisi cum ig-
norantia tenetur est. Sed cum sciat et discernat bonum
a malo verum a falso et iustum ab iniusto. que-
rit sibi bonam partem que est ei plus utilis
est. etiam proicit malam que non est ei plus
conveniens est animal

[de causa quare variole et morbilli]

Causa variolarum omnibus aut pluribus
nascentium materia est in compositione
fetus in vulva existentis. quando natura quibusdam
locis clausis a principalibus membris remotis
cum quibus viciniis propter debilitatem membrorum
fetus qualitatem illius materie non sustinerent. Sed
si materia cum movetur propter aliquod extrinsecum scilicet propter
pessimos chymos aut corruptum aerem a
suo loco egreditur. tunc natura repugnans expellit
eam ad cutem quia sibi vicinia est. Hac de causa
fiunt variole ut nullus remaneat qui eas habeat
quia causa materia fit in conceptione fetus. Sed plurime
adolescentulis et pueris fiunt. raro iuvenibus
et senibus. decrepitis vero numquam. Simplex est enim
illa materia in corpore usque in decrepita ma-
nere propter mutationem etatis temporis calidioris
et subtilioris et retardat duplicitatem. quia natura eam asse-
fert. Unde non movet nisi cum ipsa per se movetur.
Ideo quia adolescentuli et pueri plurimum hic patiuntur
quia sunt gulosi et cibos inordinate sumunt. neque
cavent aerem alia quam acutum. et illis quibus
est calida et humida complexio debetur que est putredini sa-
miliaris et generat. Signa quando nondum appa-
ruerunt hec sunt. dolor capitis in initio febris. rubor
et tumor faciei. turbulentia oculorum et lacrime
capitis et totius corporis gravitas pruritus in na-
ribus stimulatio pectoris asperitas vocis raucitas
punctio in corpore quasi ex aculeis missas. quia
materia volens egredi cutem et carnem separat ut fa-
cilius exeat. Sed plurimum in tertio die egreditur
et aliquando in primo vel secundo festinat propter magnitudinem
caloris febris. Sed variole in quatuor modis fiunt. aut
de puro sanguine. aut flegmate. aut colera aut
melancolia. Que de puro sanguine fiunt sunt rubee
superiusque acute et inferius late. cito quia maturan-
tur et in sanie conveniunt. sunt quia salubriores. quia
materia earum est sanguis et sanguis est amicus nature
et digestioni obediens quia calidus et humidus est. Si
sunt colerice sunt corpore citrinitatis prominentes par-
ve rotunde. tempora earum acuta et quando animus
pungitiva propter acumen materie earum. Precedentia signa
earum sunt ad timorem et ad salutem dubia. quia
si laudabilia signa eas sunt concomitantia sicut
coctio digestionis in urina in die secundo appa-
rens et febris calor statim mitigetur et variole

apparentes et ab eis humiditas effluit. bonum
nuntiant. contraria signa contrarie. Si sunt flegmatice sunt
albe late lenes dure quia ad digerendum vel sunt
indigestibiles quando materia sub cute putrescit. in-
imicus sub cute pruritus generatur. maxime si plura
salsa sunt. Que cum pruritu reperiuntur discoloratie
et fluunt ab eis putredo sanguinolenta. quod nuntiat
mortem maxime si urina crudia sit. Citrine aut
in initio sunt livide postea sunt venete vel omnino
de[illegible] nigre. in quibus non raro maxima humiditas. Sunt
enim parve et dure quasi dure grandine. unde sunt pessime
quia nulla humiditas quantitate quam materia aut humores
tempore valeat. unde sincopis et similia unde generantur
sincopis alienatio et defectio quibus apparentibus im-
minens est mors. Sufficiunt que diximus disputationes de
variolis. Incipiamus nunc de cura synochi

[De cura synochi]

Quia hec febris fit de putredine
sanguinis in vasis. debet flebotomia plus quam
non putrescens sanguis putrefiat. plus tamen consideranda
virtute etate tempore aere regione et consuetudine an sit
competentia. Deinde minuamus sanguinem ante statum. quia flebo-
tomia omnibus aliis synochi et synoche est utilior
et synoche tamen competentior est quia sanguis eius putridus
est. Et si omnia supradicta sit competentia victoria quam
non sit imbecillis. hiis sufficiendum est. Item omnibus
supradictis bonis et virtute existente debili ne te-
mere sanguis minuatur sed dicimus in circa
synoche in qua incarnatus sanguinem non debere
minui in statu nec in augmento quia mole naturam
impeditur. Nam virtus licet in hiis utrisque febris sit
fortis in augmento tamen et statu non opportet nos ei
recedere in initio morbi nisi virtus defecerit mi-
nuatur. Si autem in initio non audemus extingua-
mus ardorem sanguinis cum suco sanctis oxisacra et
pluribus. Deinde ptisanam cum amigdalis et zuccaro. Si sint
consuetudines liquefiant cum refrigerativis attenuatis
et dissolutivis. quia licet tamen febris sit acuta. putre-
do tamen eius oppilationem generat. Unde in refrigerativa
attenuativa et dissolutiva debemus putredo au-
gmentatur et morbus noxio confortatur. Solis enim datur
refrigerativis putredo augmentatur quia refrigerativa
non dissolvunt. Deinde ergo attenuativa refrigera-
tiva dissolutiva putredinem cum urina et egestione
et sudore provocantia in cum materia acutissima est. Sum-
mus enim in hac febre iii modos. aut est acutissima
et colericus aut gravis et fluvius. aut medius. Si est
acutissima. deinde suca et ardorem extinguentia
sit psillium succus cum ginatore oxisacra syrupus prius
notatis violarum suco mane et pluribus. Ptisanam
quam colatam et panem lotum et similia. Item si sit
grossior et fluvius dabimus succum lupini vel
endivie cum manna cassia fistula et pluribus. Si autem
sit medius deinde sunt. unde constituent

et pessarium sive suppositorium faciat. Si dolore
capitis patiantur nares liniantur cum oleo viole
et nenufaris. Tempora liniantur oleo rosarum cum ace-
to. Pedes eius infundantur in aqua calida in qua co-
cta sint camomilla et viole. Si habeat vigilias fiat
lotio cum aqua in qua cocta sint cortices papa-
veris semen lactuce viole et similia. Cataplasmetur ca-
put ex succo violarum portulace semperviue cum oleo viola-
rum nenufaris et similibus. Et si senserit in ventre
ardorem aut punctionem accipiat succum citoniorum
et malorum granatorum. Deinde etiam succum melonum. Palesti-
cis quia sicut dolore capitis non cessante fiat lotio
in eo lac mulieris cum oleo violarum. Pedes et crura
in aqua imbibantur in qua cocta sint camomilla
viole. Crura eorum ligentur quia ligatura trahit
materiam a superioribus ad inferiora. Si stupor est in men-
tis neque oculos possint aperire calefiat capita
eorum cum aqua in qua cocta sint camomilla centaurea
mellilotus viole et similia. Si uterque sit debilitas
et calor fortis calefiat solum cum viola et camomil-
la. Fiat etiam cum cantibus delectabilibus et dulcibus ad au-
diendum de genere musicorum quia anima delectatur
et confortatur et natura ad dissolvendum materiam excitatur.
Sed quidam arbitrantur naturam ex hoc impediri adeo
ut materiam nequeat digerere sicut alias et medicina
quod falsum est. Natura enim non impeditur nisi ex di-
gerenda re et mundificanda. Ea igitur quibus impe-
ditur confortat eam. Ita dico si in ea delectatur.
Et si dixerint de senectute nec facias accipites.
Prohibeas ne ad aliquod cogitandum se impediat
ne ad aliud cogitandum mentes inducat. Quia di-
citur naturam offendi in dividenda materia et eam
digerenda propter eorum impedimentum. Prudentes inter
hec duo magis est dicenda quia anima si in cogita-
tione aut in aliqua re fuit dedita coadunantur in
se virtutes et ad actiones operandas natura impeditur.
Sed sonitus delectabiles eam habent. Nichil enim
anime aut nature impediunt nisi solam delectationem
qua confortantur et fortiores fiunt. Hoc sic testifi-
catur. Videmus enim in adolescentulis cum ali-
quos facimus eis delectabiles sonitus statim
furor eorum mitigatur et sompnus eis procuratur.
Et si parietes singentes a stupore hinc et illuc
se vitant vel in vino lacte modo malis et cum
magis angustia pessimum denotat et mortis
denunciationem. Et si habuerint inflationem et sonum
quasi timpani habentem et post ventris solutionem et in-
flatio non cessaverit sit tercium signum ad mor-
tem quia significat pestilencialem fumum sive est inflatio
mortuorum cum naturalis calor abiens est ablatus.
Et si in corpore quedam pustule appareant livi-
de aut nigre sit pessimum signum maxime
si in brevis principalibus vicinantes fuerint. Et si

hiis accidentibus careat et patiantur fluxum san-
guinis ex naribus et urinas sit bona febris quia sit mi-
tigata et morbus sit in declinatione. Cephali-
ca incidatur. Quibus non sufficientibus curentur
ex medicina quam diximus in cura fluxus sanguinis
qui est in causon. Si patiuntur cordis tremorem im-
ponimus super sandalos secundum ordinem malorum cam-
phore. Cum in fornace febrium temperatum cum succo
portulace semperviue citrulli arnoglose et aceto. Su-
per eorum manipulos sternantur frondes vitium sa-
licum mirte basilice et vasa aqua plena in cir-
cuitu mansionis imbibantur. Cataplasmentur ex o-
leo rosarum. Citrini nucis (?) et similibus. Cataplasmentur ad
ex succo citrulli citonii vitis agrestis et succo ar-
noglosse cum oleo rosarum. Et si febres fuerint propter apostema
herisipila accipiat succum polatei coriandri et se-
minum cum cassiafistula manna violarum et zuccaro. Ponatur
super apostema sandali rosarum memita cum succo malve
plantaginis coriandri si calor sit fortis. Si ca-
lor non sit fortis aliquod constringentes eis. Si
apostema sit declinatione nature sive maturativum ponimus
dissolutiva sicut memita maliua camomilla cum po-
lenta et similia. Si autem febres fuerint propter variolas
et desudantes et profert per signa que pre-
diximus in initio oculorum regimentum custodiatur.
Laventur primo cum iure aut succo malorum granatorum acetosorum
sicut ut putredo eorum mundificetur. Deinde laventur
cum aqua rosarum et siccentur et ponatur ibi antimonium
cum zuccaro temperata et cum succo coriandri. Et adiu-
vetur natura ad expellendas variolas in exterioribus
cum hoc apozimate. Apozima ad expellendas vari-
olas: psillii ... ʒ v. lentium mundate ʒ vii. dra-
gagant ʒ iii. coquantur in lb. iii aque ad tertiam et dabis
potum guttatim. Et si febris fortis non fuerit urgens
hoc apozima recipiat ʒ ii et domestice quod apozima
de apio recipiat cum ordeo zuccaro et cetera et gargariset
et accipiat ptisanam ... portulace lu-
tas humefiat venter in prima decoctione cum
manna cassiafistula reubarbaro et similibus. Solutio
autem ventris hiis passionibus sponte solet venire
quia materia cum ardore sui pinguia intestina ... so-
lutio fit. Quibus cavendum est artificiose solutio.
Accipiat mala granata. Uvas passas cortana et similia.
Et si tempus fuerit hiemale et secundum facias sicut
in hospitio infirmorum cum lignis vitium et tama-
risci. Et si valde desiccatur natura est balnean-
tur cum fetida ordei rizo milio et similibus. Si
habent solutionem ventris accipiat trociscos spodii
quorum factura: gummi arabici amili ʒ iii. amidi ʒ ii. et s.
seminis spodii rosarum ana ʒ iii. sem. lactuce acetose ʒ
iii. mirte ʒ iii. ... ʒ i. temperata cum succo ci-
tonii et da potum mixtos cum succo citoniorum.
Et si variole sint plumbee et sicut nigre

late aut nigre mortales sunt Si aut in
fine synochi uis purgare reliquias et extinguere
Si corpus reliquias synoche extinguentes R
spodii ʒ iii sandali rubei. portulace. semi. ana ʒ iiii. semi
endiuie. intubi ana ʒ iii. semi draganti a-
midi ana ʒ ii. sebistis ʒ iii. liquiricie ʒ v. tem
pera cum aqua rosacea et potetur cum siropo conue
niente et similibus.
Oportet autem nos intelligere quod causa febris pu
tride calor est extraneus operans in fetore
humorum que fit de mala digestione in omnibus
membris corporis existente que febris ideo est quia
que accipimus siue sit potus siue cibus non
sunt omnino laudabilia Unde cibi venientes ad
stomachum et fiunt quasi ptisana. epar trahit cola-
menti eius ad se quod digerit et in sanguinem conuer-
titur mandatur membris ut ex eo nutriantur quod
sue complexioni conuenit. febris aut quod non conuenit per
poros cum fumo et sudore expellitur. Et si uir-
tus fuerit debilitata ad expellendam febrem propter
mutationem suarum complexionum uel compositionum. aut
propter opilationem pororum. aut propter quantitatem materie
si sint in quantitate multa. aut grossa aut
viscosa in qualitate. febris permanet in grauu
tate membrorum et raritate cordis clausa sicut
raritate pulmonis et splenis et grauitate
stomachi et venarum et similium. Et si mouetur in conuersis
temporibus uel propter mala cibaria quantitate eius
augmentata. aut propter aeris mutationes et similium
adiacentium a natura propter suum contemperamentum non re-
git eam Quare sine regimento permanens ca-
lefit intrinsecum calorem et sua fetiditate. Proinde
bullit et putrescit sicut humores calidi et bu-
lientes corrumpuntur et putrescunt cum naturalem per-
diderint calorem et regimentum nature. que
putrefacta generant febres secundum viam generationis
Unde nomen accipit a suo elemento Si enim
materia fuerit colerica terciana vera generatur. xii ho-
ras tenens et xxxvi quiescens Si sit flegma am-
phimerina facit xviii semper mouens horis et viii
quiescens Et si sit melancolia quartana generatur
que xxiiii horas mouetur et xlviii quiescit
Causa diuersitatis harum quantitas et leuitas est
materie ad putredinem conueniens uel inconueniens si-
cut diximus cum de synocha disputauimus
que fit ex putredine sanguinis Namque
putredo non fit nisi cum calore et humiditate
Concurrentibus ergo materia humida fuerit propinquius autem ei
vicina sit facilior ad putredinem. Contraria
huius existentis in quartana quia materia eius frigida est
et sicca. et colera putredinis est calida et humida repugnat
putredini cum utraque qualitate suum dissolutio
Ergo eius est xlviii horis et motio xxiiii

Necesse est enim ut calor extraneus xxiiii habeat
horas in mutanda qualitate illa. iste terminus
ideo non maior uel minor est xxiiii horis ut apparet
eam ad putredinem et naturam sunt etiam alie xxiiii
in mutanda alia qualitate putredini conueniente
Et si quidam sophiste nos reprehendunt dicentes
quare iste terminus ideo non maior uel minor est
xxiiii horis et non plus neque minus Respondemus
quia omne quod construitur et destruitur quod est sub
lunari circulo est ex iiii elementis ad inuicem
oppositis Destruere enim est quodlibet unius esse
in aliud verti. Elementa mutantur in alterum
alterius in humores. humores in membra. Item
cum destruitur corpus humores redeunt ad aquam
spiritus ad aerem. ossa ad terram Actio quorum
elementorum fit per motum lune et solis. omnium
quasi stellarum motum habentium Sol quoque est causa
lune et aliarum stellarum et dominator et cursus
eius ab oriente suo exiens et ad eundem rediens
non maneat nisi xxiiii horis Unde si materia in ali-
qua parte putredini obediat fit tempus ac-
cessionis unum. id est quotidiana quia calide sicce quia
materie est et cum una qualitate id est calore conuenit
et cum alia non. Unde calor extraneus moratur
xxxvi horas in mutanda illius siccitate in pu
tredinem Unde si reprehendimur quare ca-
lor extraneus in quartana mouetur xxiiii horis
ad unam qualitatem id est siccitatem. et in terciana
ad eandem qualitatem mouetur xxxvi Respondemus
Siccitas corporis duobus modis est. aut enim
calore aut cum frigiditate Calor autem desiccat cor-
pus quia illud rarefacit et humores desiccat fri-
giditas uero materiam coadunat et congelat Unde hu-
mor in ea clauditur ad quem calorem extraneum
accedente constipata apparitur materia et humor
eius defluit putredini obediens Materia autem que
est per calorem desiccata quia humores non sunt
in ea clausi nec coagulati Unde calor extraneus
tardat in ea liquefacienda et diuidenda Similiter
si opposuerit de amphimerina. cur amphimerina
sit facilior ad putredinem quam terciana cum et repu
gnet putredini cum una qualitate id est frigiditate Respon-
demus flegma est sanguis semicoctus et in albedinem
et frigiditatem mutatum Videmus enim naturam mutare
menstrualem sanguinem in lac in mamillis. et in te
sticulis in sperma Ideo natura mandauit flegma cum san
guine per totum corpus neque clausit illud in
aliquo membro neque loco propter utraque causa quia ali-
quando corpus ex eo nutriatur cum penuria sanguinis
fuerit Igitur flegma est conuenientius obediens putre
dini sicut sanguis. et non differt nisi per putatam
sue frigiditatis in qua calor extraneus aliquanto tem
pore moratur in mutando illius qualitatem in

putredine. Postea dicemus quam febris tertiana de co-
lerico citrino et putrido nascitur propter id quod diximus
quia colera cum reddundatur in corpore aut putrescit aut
non. Que non putrescit aut est in uno membro
aut in toto corpore. Si sit in toto corpore generat
ycteriam sine febre. Que aut est in quibusdam
membris facit herpetam. Putrefacta autem aut est in
toto corpore aut in uno membro. Si sit in uno
membro generat apostema quod dicitur herisipila. Si sit
in toto corpore in uno autem intra vasa aut extra.
Si sit intra vasa aut tertianam sine rigore ge-
nerat aut causon. Si sit extra vasa facit tertia-
nam interpolatam. Ea enim materia que est intra vasa non
facit rigorem eo quod clausa in vasis non potest
transire per loca sensibilia et pungere ea. Rigor
enim non est aliud nisi materia pungens membra sen-
sibilia. Sed hec febris licet intra vasa sit cum inter-
polatione in die tamen remissionis non quiescit
sicut ea que fit extra vasa quia cuius materia est com-
mixta cum sanguine et cum eo movetur. Sed tamen in die
tranquilla quiescit et mitigatur aliquantulum. Unde
a die exacerbationis differt. Que itaque febris
a causone differt quia materia tertiane continue intra
vasa existens continua est in omnibus venis corpo-
ris. Sed materia causon plurimum consistit in venis
cordis vicinatibus sicut sunt vene cordis stomachi epa-
tis et pulmonis. Propterea est acutior et molestior
materia autem tertiane fervencior est in aliis locis
corporis quam in illis. Sed tamen hec utraque febris concor-
dant ad morem quia materia est utriusque colera et utraque
etiam est continua. Causon tamen aliquando fit de sal-
sa flate sicut ypocras in epydimiis febres inquit que-
dam est amara et quedam est salsa. Tertiana vero
que licet interpolatam intelligitur cum reliquis significa-
tionibus quas ostendit rerum naturalium et non
naturalium et rerum contra naturam. Res vero naturalis est
sicut etas complexio. Non naturalis quemadmodum tempus
aer regio. Res extra naturam velut accidenti-
a que sequuntur morbi materiam que sunt infir-
mi accidentia et morbi significationes sicut rigor
siccitas velocitas et tarditas accessionis et
alia similia. Per rem naturalem sic cognoscitur quia
plurimum patitur hanc febrem iuvenis complexio calida est
et sicca. Etas iuventus a xxv annis ad xxxv.
maxime si fuerint macilenti et corpus compul-
los habuerit corporis tenuem. Per rem non natura-
lem cognoscitur quia plurimum creatur in estate
et cum aer fuerit mutatus in calorem et siccitatem.
Similiter et regio et exercicium infirmi et in sua
sanitate fuerit laboriosus et vere studiosus ac
sollicitus. Cumque natura tempus anni est quam natura
complexionis infirmi et si complexio humana ad sperat
naturalem est ubi natura tempus ostendat et natura aetatis est quam

non parentus et natura regionis quam natura
etatis. Unde quoniam hec significant notio illa
eandem indicant. Similiter labor et sollicitudo
sunt quam macilentia et extenuatio. Macilentia
enim calorem et siccitatem signat et sollicitudo
atque labor faciunt calorem. Per rem extra naturam
sic intelligitur. Sunt enim quedam in quibus hec febris
cognoscitur quia hec febris cum sit de materia colerica calida et sicca
est et vicina sensibilibus membris notandum est eam
precedit rigor molestissimus pungitivus quasi
acus aut spine. Acumen enim colere transiens
per sensibilia membra quo non fuerant assueta
pungit ea et generat tremorem qui rigor dicitur.
Hoc testificatur quia si aqua calida in media corpora
inciderit plus quam eis fuerat assueta tremorem
patiuntur et repugnat aque. Sed eam assue-
facienda utraque una res efficiuntur propter
proprietatem quam habent in calore. Et si materia
colerica tanta fuerit aucmentis ut membra sensi-
bilia per eam perfunditur natura fugit ad inte-
riora corporis propter illam rem nocivam unde
exteriora infrigidantur quousque materia calefit
et fervescat eius quia calor per totum corpus dividitur.
Quod cum ita sit notandum est paciantur infirmi inde
flamme et nimium calorem scilicet vigiliam do-
lorem capitis sine gravitate et sentiat puncti-
one in epate et cum fumi de cute egre-
diuntur appetitum perdunt et aliqui eorum
extremitates refrigerantur propter inquietatem
angustie et nituntur pannos quibus sunt
operti a se expellere aut eos in aqua in-
fusos se inducere maxime si fuerint in cer-
ta accessione. Tunc enim est ultimitas et
status morbi. Cumque venerint in fine certe
accessionis dissolvitur materia cum sudore si fuerit sub-
tilis et levis aut cum egestione si fuit grossa
et gravis. Solet etiam hanc febrem vomitus eveni-
re colericus et tincta egestio maxime in tertia aut
quarta accessione. Propterea cave oportet ne in hiis
temporibus detur farmacia quia natura per se purgat
materiam in hiis temporibus. Et si febris sine aliquo
cum humore commixtione fuerit hec signa apparent
pura et simpla. Si aut febris fuerit commixta et sig-
nis erunt composita secundum commixtionem materie.
Sed si in principio dicte huius febris signa appa-
ruerint predictam digestionem ostendentia finitur in
tertia accessione. Que si non fuerint predicta completur
in quarta. Prorsus si digestio fuerit debilis
finitur in vii accessione. Et si nullum signum
decoctionis dementiam apparuerit sit febris diu-
tina et incurabilis non vera. Que si fuerit
vera eius accessio ut in pluribus xii horas tenet
et dimissio xxxvi et finitur in vii periodis quod

sunt xiiii dies Et si accessio xii horas ti-
sierat 7 vii periodos intelligit non esse vera
Urina pacientium hanc fe. est rubicunda ignea
subtilis Ca rubeus calor est co. Ca subti-
litatis eius siccitas e cole Pulsus in inicio
accessionis prius quam calor fuerit per corpus
dispersus e paruus ac subtilis ppt naturam ad inti-
oria corporis se coadunatem Sed calore in to-
to corpore diuiso et accessione ad ultimitate
appropinquante fit pulsus magnus et velox quia
tunc virtus eius fortior est in dilatacione quam
in constrictione ppt multitudinem fumi ad interiora
corporis coadunata uel accumulata in qua
natura laborat ut exterius ea expellat velo-
cit Sufficit quantum diximus tiane fe Oportet
nos plane dicere quare et quid co. cu. recipit
putredinem cum eius natura calida sit 7 sicca Dixi-
mus quod putredo e ubi calitas et humiditas se
conueniunt Item diximus quod siccitas fit tribus
modis aut enim res sicca e in natura aut in
substancia aut in utroque quia quedam sunt naturaliter sicca
7 substancia earum est liquida sicut mel vinum co-
cu aqua salsa et similia Et sunt etiam quedam in
natura humida 7 in substancia sicca et dura sicut
psyllion zz cc et similia Sunt etiam alia in substancia
et natura sicca et dura sicut ferrum lapis 7 similia
Sed quod in substancia e siccum et in natura humidum re-
cipit putredinem quia calor extraneus humiditatem
in eo inueniens dilatat eam faciens illam flu-
ere Item diximus quod omnis bulliendo 7 ptinc-
tando que sunt extra actionem nature faciunt
putredinem Quod etiam in natura est siccum 7 in
substancia liquidum suscipit putrefactionem quia
calor extraneus inueniens liquorem in eius substancia
dilatat et facit eum fluere Sed aut in substancia
7 natura siccum est nunquam recipit putredinem nam
de utraque parte siccum est proinde calor ext-
neus in ea nullam recipiens humiditatem sit
ea eam sicciorem et duriorem facere Palam
ergo intelligimus quod quod in suo corpore erat humidum
suscipit putredinem licet naturaliter sit siccum Unde
co. cu. licet in substancia sit liquida in natura tamen est
sicca recipit ergo putredinem similiter et co. nigra
Palam ergo est quod co. cu. 7 nigra non recipiunt
putredinem ppt earum complexionem sed ppt substancialem
humiditatem Maxime atque liquorem Et quia diffi-
nivimus earum putredinis co. cu. absolute Oportet
nos diffinire speciem co. cu. que recipit putre-
dinem 7 eam que non Unde diximus co. cu-
modis diuisis esse est aut naturalis et non naturalis
Naturalis est russa latens in felle et vitus
cuius in epate Non naturalis in stomacho est tridiui-
sa est quia quedam e vitellina alia citrea alia

prassina et alia eruginosa Vitellina 7 cit-
rea minoris sunt caloris et siccitatis quam russa
que e naturalis Prassina aut 7 eruginosa maio-
rem habent calorem et siccitatem quam naturalis
Causa quia naturalis co. ad stomachum veniens cum humo-
ribus miscetur in stomacho existentibus Cum si fuerint
laudabiles 7 temperati sicut humores qui oriuntur
de pane fermentato bene coctis agno edu-
lo lac adhuc sugente conuertitur co. in citrea
naturali vicinatem Et si humores quibus co. est
commixta fuerit ad frigiditatem et humiditatem perti-
nentes sicut eis qui nascuntur de piscibus 7 frumentis
mutatur co. in vitellinam Ideo quia vitellina minus
est calida 7 sicca quam citrea et citrea minus quam ru-
ssa Et si inuenit humores in stomacho calidos 7 acu-
tos sicut sunt humores qui generantur de pipere sinapi
porris alleis et similibus augmentatur calor cole sit
quam prassina caloris Si aut illa co. in suo permanserit
acumine 7 calefaciat eam calor extraneus sicut calor
temporis aut aliarum rerum incenditur fit quam eruginosa
sa Citrea vero aliquando nascitur in epate cum sanguis
sit huius quam decet Proinde naturalis co. in iuuenibus e
russa Senibus aut et pueris est citrea senioribus
bus vitellina Prassina aut inuenire est in epate
generatur neque transit a stomacho neque generat fe. quia
tanto tempore in corpore non permanet ut putrescat
et fe. generet Natura enim semper se adiuuat ut ea
a corpore expellat ppt eius malignitatem Et si natura
deserit ea expellere negligens intenditur 7 corpus
7 homo moritur Igitur si talia de prassina accidunt
tanto maiora 7 teteriora de eruginosa eueniunt
Notandum e ergo ut russa citrea et vitellina recipiant
putredinem et fe. generent Sed si in natura fe. fuerit
vera co. i. russa generatur causon Si fuit citrea
fit tiana Si e vitellina nascitur emitercia

Febris tiana

Fit molestior e ceteris putredinis fe. ppt acuien-
ciam eius me et quia e vicina causon Que cum fuit
vera fit eius crisis in vii periodis sicut ypo. dixit
Si non sit vera transiet habitur tamen et secundum
materiam cum qua miscetur fit longitudo sine deter-
minacione quod aliquando incipit in autumno et durabit
in vere Solet etiam pacientibus euenire in nocte
antequam accessio venit angustia 7 vigilia De-
niente aut accessione accidit parua frigiditas si-
cut calor Prima quando accessio aut iiii ho-
ris permanet aut vi aut vii Deinde dissoluitur
cum aliquanto sudore Causa sudoris in prima acce-
ssione subtilitas e materie Paruitas eiusdem duobus
modis Uno quia materia non diu ubi digesta e Alio
quia calor fe. desiccat 7 consumit eum in fumum
unde sudor paucus apparet Unde aut accessiones
communia sunt quam prime sed tamen longiora quia permanet

De fe. tiana 7

x horis Remete vero tertia exacerbatione molesta
natura est enim minativa ideoque signones appa
rent incantes quia febres preclari et bullici in
capite. i. dolor capitis. vi nimia intensio an
gustia sitis. vomitus colicus Remete quod
ceterata accessione indurat et augmentatur febris. qua
status morbi venimus ideo dolor capitis augmen
tatur et fiunt sitis vomitus angustia desicatio
siccitas labiorum rubor oculorum et aliquando cut
faciei sit livida aut nigra et etiam non pronostic
tertiam exationem sim tercium qua dies creti
ta est et morat accessio xii horis et aliquando
xiii si materia fuerit grossa. Deinde cum inmectate
sudoris dissolvitur. maxime si egritudo fuerit estivo
quia hec materia solet dissolvi in accessione. Et
si materia subtilis fuerit atque levis. egreditur per po
ros cum sudore si egrius in exitione meliorat
exius in vomitu evitatur huius itaque accessionis
misarius in sinus quiescit alleviatur et ceterata
Quinta aut accessione accedere paucis minoris
est molestationis quam sit in quarta. hec enim mole
stationes terne accessionis malignitati vinatur. Sex
ta aut accessio debilior est et modicum sudoris acti
demum appareat Septima aut accessio ut multum
xii horis permanet. Deinde ab infirmo recedunt
omnis molestationes et angustia. et ipse ultra ab egri
tudine egreditur. et aliquando hec febris in tertia accessione
finitur et nonnunquam in quarta sed plurime in vii
quod mitte ex signone decretionis in urina. aliis
quoque locis sic diximus apparentibus Et si in prima
die apparuerit erit brevis Si aut septima tar
dabitur Quod tamen si vera fuerit transit vii periodos
sicut ypocras determinavit Unde oportet medicum in hac
febre sibi cavere ab initio ut non det infirmo rem
que calefaciat ne materia calefacta cum suo acumine
caput saliat et frenesim generet. fiant quoque terrores
et molestationes peiores quam materia qua generantur
Rubor enim et acumine et velocitas non sustinent
medici stultitiam et ignorantiam infirmi
Tertius huius febris curatio taliter
est. ut in primis ponatur utrum sitis
sit fortis vel non Que si fortis fuerit et materia
morbi sinopa catarticum detur quoniam et cal
iditates eius quoque acumine extinguens sic oxisac
cum et in primo xx inncalil cit cassiefistula ma
na et huiusmodi simplicibus Si aut egritudo coram scriptura fu
erit et e novitas cum liquida facere. ali
quotiens diagridii oportet miscere. sed non in die acce
ssionis catarticum detur sed aut in prima die aut
in tertia. aut in quinta Cavendum est etiam quantum
plus potest fieri ne impediatur nam in die accessio
nis volens morbo repugnare et materiam eius ex
pellere cum catartico contra illos Sufficiat autem in die

accessionis psillium cum siruco malorum granatorum. aut siruco
aliquis qui sit ei congruens. sed hec danda sunt nisi
nimium aut fortis sit calor et sitis Si aut talis
calor naturalis non exsistit sufficit solus sirucus. quia
psillium aliquando congelat et inducit materiam Si aut
accessio inceperit post prandium. sufficit infirmo
solus sirucus ei datus mane. febre quoque transacta
ei ptisanam detur tussienti cum liquiricia et portula
ca cum amigdalis vel prunis vel spinachiis Et
secundo agresta si non tussierit et cibi. coquatur ve
spere panis lotus cum zuccaro. Et si accessio ad me
dium diem inceperit mane ptisanam accipiat nihil
quod sumat aliud nisi febris cessaverit. Premente tamen
febre pane cum zuccaro accipiat Si aut febris in ve
spere. aut in prima hora noctis inceperit ma
ne sumat ptisanam et cum febris cessaverit panem
lotum. Generaliter oportet ne in hora accessionis ad
ei cibum nec tribus horis ante accessio
venit. quia si aliquid in hora accessionis acceperit
stomachus illud evomit. quia tunc stomachus movetur ad
expellendam putredinis materiam que in eo continetur
Unde si in tempore accessionis vinum ad datum fuerit
fit calor febris augmentatum et materiam ingrossat
et ponderosam eam facit. est enim febris sicut olim arde
tis lampadis Et si in initio huius febris non au
deas dare catarticum propter virtutis defectionem
aut propter paucitatem etatis et aerem. da in die
quieta manicam cassiafistulam vel zuccarum oxisac
cum prima radegarum In die aut accessionis
sirupi mali granati cum psillio Et si hec non suffi
ciunt supponitur necesse est fiat de linio mixto dya
credio zuccaro et huiusmodi simplicibus. huius non sufficientibus
clistere fiat de decoctione mundato viola malva
bleta solestre furfure orsimorozato zuccaro olo
vial nitro sale comuni dyacridio Et si quinta
dies transierit et puer et morbus ad ultimum ter
devenit. plurime cibum. et da infirmo solum pti
sanam mane. vespere panem lotum cum zuccaro
Cogito dicta in v. aut vi die urtate sunt
in die accessionis fiunt ut vemente vires corpo
sit inanitum et natura libera possit morbo
resistere. nullum huius impedimentum. et in vi
die solum accipiat ptisanam mane si acce
ssio ad vii est ventura Et si aliquis fuerit suppo
to ne cibus in isto augmentetur. ipse sui ma
niconem extinguere cum catamodium cum sir
malorum granatorum et melo pulcesti. febris aut inte
grata et angustia et accessione ab infirmo rece
dentibus si parmitione in cere stomachi formicat
accipiat panem lotum cum aqua aut rosatum
aut solum. aut cum modico zuccaro Si gule
siccitatem cum intensionem habuerit in palato
gargariset siruco iuxta et psillium potet et aporiam

prunorum et oxizacari Si dolore capitis patitur
fumigentur nares cum oleo viol. caput infundatur
de mulieris lacte vel asinino vel caprino Em-
plastrum de psillio sippone capiti Psillium ponatur
et temperetur aque ro. immisce et diu agita
donec incipiat inspissari et sepone fronti
et timporibus Vel sandali al. fricentur in testa
intincta aqua ro. et ex eo quod inde elicitur
fiant trocisci admixto modico camphore
et siccati confricentur cum aqua ro. et cum stipio et cum
feres succeserint aqua senatate intingatur
pannus et seponatur timporibus et fronti Et
sepone timporibus oleum ro. aut viol. cum ace-
to mixtum et infundatur Si autem siccitas augmen-
tata capiti dicitur et insuper alienationem
paciatur stimulationem fac cum lacte et oleis que
dictum sumus et lavetur etiam caput ex eis pe-
des etiam et renes immittantur in aqua in qua
cocta fuerint viola cortex ... lactuca et
aliquantulum camomille extrahat aqua si fuerit
necessitas lavetur caput Et si in die uno solu-
tio ventris aut vomitus supervenerit sit quia ex
amore nature nullum artificiale ingenium oportet
coadaptari quoniam si solutio permanserit si fuerit
unde oportet et secundum quod oportet et consuetudo natura su-
stinuerit Oportet nos etiam mitigare incisionem
stomachi cum syr. malorum granatorum aut malorum et spodio
Et si augmentetur sitis et defectio in ultimi te
status et mutetur pulsus in calidum et velocem
et mordicatio urina non fiat rubicunda et inten-
sa et insuper sit pusillanimis aut timida quia
usque videtur causam venire unde oportet et
secundum quod oportet Et si ventris solutio augmentata
sit quod necessitas ut confortetur natura cum cibo dabis
ptisanam factam de ordeo assato et panem assa-
tum lotum farinam mali granati cum aqua ro. Et
si propter hec solutio non cessaverit da trociscos de spo-
dio cum syr. de suc. uve agrestis aut de
aceto pomi citri Nutrimentum conveniens de milio
rizo cum sumac et amigdalis ustis et similibus
Bibat mane ieiunus aquam ro. cum pane de r-
. in al. de rizo sive milio Et si in mediatio-
ne fuerit augmentata et dubium est ne excoria-
entur intestina ~~.....~~ et ne pa. dissim-
ntiam paciatur confortentur intestina cum ... et
... se herbe acetose et cum clisteri de succo ar-
noglosse virga pastoris caulis portulace deco
ro. terra sigil. testis ovorum al. vitellis
assatorum et similibus in causon dictis Acci-
piat pul. boli ... terre sigil. ana ℥ iii ami-
di spodii ana ℥ iii se. malve assati se.
mirtete ana ℥ iii fac pulverem et dabis ℥ iii
cum oleo ro. temperatas et cum syr. mirtino et
aqua ro. vel aqua frigida Et cataplasma fiat
de flore vitis salicis mali citoniorum ...
... florum ana ℥ iii galle ℥ ii
ro. sandal. ... palmis accacie ana ℥ ii
omnia in pul. redacta cum aqua ro. aut succo
mirtete distemperentur Si calorem nimium habu-
erit modicum camphore admisceatur et ante in
aqua quam potui dabis spodium boli gummi
arab. omnia assata cum sumac ... et aqua
frigida mixta Sumat citonia ... simplice
et diaruodon Et si dissinteriam patitur aut sin-
copim vel urinam circa eam cum medicinas ha-
bemus ... quam diximus in causon ubi etiam
plane diximus quid opportunit Unde non est
opus illud repetamus hic

De fe. ...

Humphimmus de febre dicimus nasci
flamma enim si corporis complexionem dicatur aut
putrescit aut minime Non putrescentem aut in
toto est corpore aut in parte Si fuit in toto
corpore generat ypostasim aut siccitatem continua
sine se. Causa huius diuersitatis est fortitudo et
debilitas membrorum quia membra cum fortia fuerint
expellunt paulatim illud fleg. neque dimittunt
illud coadunari ut ypostasim generetur Et si
fuerint debilia coadunatur in corpore unde ypo-
starca nascitur Si autem fuit in uno loco facit
humidum apostema quod zima nuncupatur Si vero
fuerit putrescens aut est in toto corpore aut
in uno membro Si est in uno membro generat vel
in ea aut pustulas de quibus hic fluunt sa-
niosi et aquosi Si fuit in toto corpore aut est
intra vasa aut extra Si est intra generat continu-
am humphimmus sin rigore ypostasim quam superius
diximus de aliis hic cum fuerint intra vasa
Si est extrinsecus facit humphimmus cum interpo-
latione quem tribus modis cognoscimus sicut
in tertiana diximus i. re nali. non nali. et re
extra naturam Res naturalis est etas et complexio
non naturalis est tempus regio aer et artificium
insuper Res extra naturam sunt accidentia
que ex hac se generant que sunt insuper acci-
dentia medium non significans De re naturali quia
hec se plurime accidit frias et humidas hu-
midus naturas etate decrepita aut puerili
propter flegma senioribus naturaliter dominans et defectionem
caloris eorum ut cibaria non digerant sicut
quod oportet Neque sufficientas tue digestionis ab
eis expellatur Tu quia in tellinus de omni cor-
pore unde complexionem siccitas et humiditas do-
minantur Pueri vero accidit super flegma
propter eorum gulositatem quia accipiunt cibum
ultra quam possit calor naturalis pati et eum
etiam sumunt moderate Unde humidi ...

in eoru corporalibus augmentant. accidit quia
calor naturalis in pueritia fortior est quam in ce
teris etatibus naturaliter, et in iuuenibus humidi
tior est qualitatiue sicut. Et aut Calor in ipsis
naturalis in pueritia plus est in substantia quam in quali
tate. sed in iuuenibus est humidior in qua
litate quia in pueris est sicut sanguinis temperatus
in iuuenibus sicut colera rubea in antiquis epaticis
Phlegmam quod est pueris flegmaticis propter gu
losiltatem et cibi inordinationem. Est in
telligendum est in omnibus gulosis album po
tum quia multum sumentibus mordicatiue et maxime
ebrietate assuefactibus. et maxime si cibo
non digesto superfecerint. Phlegmam quod est
quia hec febris naturaliter accidit senioribus et eis qui
similes fuerint complexiones. sicut glaucis aut
rubeis albis crassis humidis non pilosis
et angustos poros habentibus. Nascitur etiam
in pueris et eis qui similes sunt eis .i. gu
losis multum comedentibus ebriosis sepe et mul
tum frigidam aquam bibentibus. De re non natu
rali sic intelligitur. quia plurimum hec febris nascitur
in hyeme. aut cum aer mutatur in frigidatem
et humiditatem. Similiter cum natura regionis fuerit
mutata. maxime si pacientes in sua sanitate fuit
assueti requie delitatione. et neque ulla
exercitatione sollicitudine et labore fuit usus
Res aut extra naturam sic cognoscuntur. quoniam hec fe
bris sit de putredine flegmatis. notandum est in unaquaque
accessione precedit pacientis quam materia putrefiat
ac calefiat nimius frigor quam glacies re
frigerans totum corpus usque ad extremitates
et permanet quam una hora plus quam tria. Cumque
flegma fuerit putrefactum et incepit calefieri insur
sit calor quia leuis est et grauis calor quoniam
sed tamen est diuturnus ac formidolosus. Leuitas
et diuturnitas febris quia materia eius est flegma et flegma
est durum ut digeratur. Tremor uel timor eius
est propter naturam laborantem ex communitate et
frigiditate sue impulsionis. quia tempus sue ac
cessionis est xviii horis et requiei vi. Vnde
plus quam sentiat infirmus unius dimissionem
incipit altera. neque perfecte mundificatur de cor
pore sicut tertiana. Materia enim tertiane propter ca
lorem et suam subtilitatem cito cum extremo calo
re incenditur. et consumitur quasi in cinerem. Vnde
pacientes quiescit donec altera veniat accessio. Sed
quotidiana non fit similiter quia materia eius propter
spissitatem et viscositatem suam tarde dissoluitur
et currit corporis. eius quia calor seruatur
unde pacientes non quiescit neque sentit continuo
laboratur. ideoque naturam fatigat. Vnde est mo
lesta ac timorosa. Pulsus pacientis non sudat

in modicum propter grossitatem et frigiditatem in ip
Remente aut morbo in ultimitate labo
ris et signis maturationis apparentibus nasi quia
appropinquante dissoluitur materia. et nimium su
dare incipit infirmus. Habet etiam hec febris
proprietates que sunt abea inseparabiles. i. dol.
stomachi et splenis. sed tamen maior est in stomacho. quia
flegma proprie est in ore stomachi. propter hoc patientes eius
mutant flegma et facies eorum fit tumida et mutatur
in liuidum aut plumbeum colorem. os eorum
semper est humidum aut insipidum neque ullam
patiuntur sitim. et si in statu fuerit fit
modica. que sitis non est propter siccitatem materiam
sed accidit propter calorem flegma calefacientem et pu
trefacientem. sicut sunt ei qui pisces et me
lones comedunt. Hec enim alberca si calor
in stomacho esse accumulatum inueniat. cito
in eius naturam conuertuntur et sitim generant. quia
naturaliter sunt conuertibiles. Et si ultimitas cal
in unaquaque febris venit mutatur facies eius in
citrinitatem. Vrina fit rubea et pulsus fortis
sed sunt propter calorem flegma putrefacientem. Cessan
te quidem calore conuertuntur facies eius in albu
et plumbeum colorem et vrina in albedinem et cru
ditatem. eo quod materia eius est cruda. pulsus eius
fit latus tardus diuersus debilis. latitu
do fit propter humiditatem et humidam materiam. De
bilitas et tarditas propter paruitatem naturalis
caloris. diuersitas eius quia natura aliquando materie do
minatur. Vnde pulsum facit fortem et aliquando materia
naturam superualet. quare de ea fit pulsus debilis.
Remente aut morbo ad finem et materia digesta
fit urina digesta rubea et rubicunda. et minuat
frigiditatem ruffis. Et si quidam sophiste nos re
prehendant et dixerint. Si natura febris est ea et sic
et flegma est frigidum et humidum. quid febris ex eo na
scitur. Respondemus. Non dicimus febris de fle
gmate generari secundum suam propriam naturam contraria. Sed dicimus
quia omnis materia fluida siue solida aut mixta
cum putrefit bullit et calefit. Vnde febris ge
neratur. Que si non putrefit febris nullo modo ca
liditas naturalis sit ea. Hoc testificatur per vrinam
que nascitur de colera rubea mixta cum sanguine
per totum corpus et per parietes. nullam febrem
patiuntur. quia colera non est putrefacta. Palam
ergo intelligimus quia flegma non generat febrem naturaliter
sed propter suam ebullitionem de putredine pro
cedente. Vnde aqua calida incenditur non propter suam na
turam sed propter calorem quem ab igne recepit
Sufficit quantum disputauimus de dicta causa et si
gnificationibus cum nunc incipiamus curam

Quia hec febris de fluida nascitur
materia et flegma naturaliter est frigidum et humidum. notandum

est het fe cucet cu rebus cossorati hu attenu
ans et subtiliatis Sz tam qz fla dusp
est qz qdam spes flatis est cossior 7 sicior
nali 7 qdam calior. nece est cum mata
est sicior dari plus attenuata qzm fu
erat calior. Vn mediu oppz investigare ut
ctissime cogitat quo debeat ea curare
7 fiat hoc sm oppositom qualitatu. Res
em subtiliates 7 attenuates dusp suc
in qualite. fla um similit est diuorese
in qualite. qz e fla sicu 7 humidu cui ospes
est nalis que est de colameto sanguis
agnosci. pcom sangs no pcepte dignus
est fla Est 7 fla sicus 7 grossus qd di
acetosu qd signat sicatem sanguis dnan
tem Est 7 aliud calius 7 leuius sic sal
su qd ostidit calore aqstati sanguis ee
dnantem Simile 7 attenuata dusa st
qz queda cu nimio caloe 7 incesioe sunt
attenuata sic radices oxygaci calamin
ti 7 silia Et sut qdam que attenuat als
qz mixto caloe 7 frigoe quadmo matecu
lupulu apiu 7 silia Sut 7 alia attenu
ancia 7 acumne co extinguencia ex mitio
ri sic ptisanu 7 oxizacra et his silia Vn
qz attenuancia tali modo sut. ytinn eis ta
li modo Si fla intelligi ee sicus 7 cossus
medicet cu re calefatiua 7 humectatia Si
fuit calidior 7 humidior. curet in initio cu
extenuatis 7 refrigatis. fe aut mitiga
ri incipiete curet pa cu re extenuatia
7 no calefatiua aut aliquti caloris actia
Et si data fuint refrigatiua. caloe se
decrescete timendu ne ma induret 7 ingros
set. fla em licz calefiat acuilit. tn na
lit retinet sicitatem 7 humiditate Itm si
caliam mediciria asuefacis. maz plus
qz fuat prius augmitabimus Et si calo
rez cu fuit sicu susceperit tanto magis p
purga ad recipiendu caloren acuilet sit
calin. pcom est nece ut sit mediad me
diocs. attenuas sine caloe aut cu me
dio caloe 7 hc fiat ab initio usqz du digad
fuit mata Cumqz signu cocois in vrina
aliis ue locis apparuit. festinat oppz ad
expelleda mam extrusera hoc em si neglie
xerimus. timidu e ne ma ingrosset et
induret qz sic e eius na Signu etia cocti
onis si no pateat quadmodu si cruda appa
reat vrina 7 alia signa incant mota e
mam ne credas venire. possibile em e ut cru
ditas vrine fiat ex cibi aut potus inordina
cione vn tua curatione no dimittas ppter vrinaz

si purgas mam cu ventis solutive sm qd
oppz. i. si fla fuit salsu catarticu dab de
mirabol cit. kebul. capill ve. absinthii be
dego ci cuscute eupatorio cassief et mana
7 cu pill de yerap. et his silibs Et si fuit
acetosu fla purgabit cu pill de stomatu
co si tu no omno ma expella sitro sz ml
tis vicibs paulisp. qz si ma purgat vna vi
ce cu forti pocone timendu est ne repu
gnet ma pocoi cu sua cossitie 7 nitatz
poco ad spualem corpois huitate vn na
tm repugnet ei 7 fiat hoc etiamc ca infir
mu molestias ac pichitas Eodeo oppz san
amus in omi passi que fuit de gni ma
7 durea ad dissoluendu Potest itaqz ma
cognosci si fuerit salsa vl acetosa his si
gnis qz si fuit acetosa infirmus pcia het
sitim et sentit gnitate in sto et in vent
7 ventre het constipatu Ca qz fla cu sicu
fuit 7 cossu adhet se vie et phibet ea ne
euacuat vn pa sentit gnitate Et si ma
fuit salsa. fit sitis nimia egtio solubilis
7 pa sentit in sto punctiom 7 doloe 7 habz
os sicu 7 salsu cu nimia siti. qz fla cum
sua salsedine pungit stom 7 intesta 7 co
git ea ut expellat a se quicqd sens huerint
Sut 7 alia signa qz si ma fuit sal
sa e sicitas maior 7 calor fortior et acessio
fit breuior ppz leuitate 7 acumne mae et
egto sut signa si fuit acetosa Et si vrores
infirmi negat sufficientiaz tolerace. oppz inge
niu ut extenuet ma absqz ullo laboe
nature Itm Si ma fuit in capite deinet
ca capitis mundificatia cu rena sic tecor
de rosis 7 tecor de bbis commixte cu succo vl
apoziate herbarum s. rad apy caracat sicar
stolopd anicos. cosire cu modico mastic
si matia fuit acetosa Et si sit salsa deme
tecor de spodio cu ozo Sz si ma fuit exga
stom. mundificet stom cu lupulo 7 mille
si fuit acetosa Si salsa cu cedozaci Au
diuimus qsdam antiqs referentes se vi
disse aliqs quotidiana huisse de ace
toso fle. deim oximemia indeiciut 7 vomi
tu. qui qni salsa dicta vsi sunt sic blitus
elixatus cu absomogao et porcus. radicibs
spargis et simlr potauerit vinu forte et
vetus et posuerit epithima ca sup stom
cu a abis fuat marita de clo nacemo
7 sic euasi sunt qz ma dissoluta cu egtio
ne egressa est Alii aut comederet pi
sces cu sinapi 7 forte vinu potauerut 7 sa
ni sut effcti Sufficit qntu diximus de cura

amphimini absolute et ulr. Volumus mo
dre pertractare de ymaginibus sue eius. Vn dicimus
quod in initio egritudinis investigat qualitatem materie scilicet
utrum sint salsa. et sic in initio morbi detur
oximel cum aqua calida. Vomere aut accessione et
frigore incipiente. ponantur pedes patientis in aqua
calida in qua cocta fuerunt camomilla viola ane
tum fricentur plante pedum cum oleo violaceo et sale
Et si sponte patiens vomitum fit bonum signum
significat enim levitatem materie eius quam sanitatem
Et si vomitum non habuerit. ne rogatur ut c
grediatur in initio morbi quia significat grossita
tem et duritiem materie. Vnde cum vomere fecerimus
magnum secundum nocumentum tribuimus et extimet
se ipse fit secundum nocumentum. propterea non debet causa
fieri secundum lesionem inferius. si dare convenit
rodozaccarum cum aqua calida. Aqua enim calida in hac
febre est utilissima, materiam enim attenuat et dis
solvit et sitim extinguit. quia causa sitis in
hac febre est ebullitio et putrefactio materie. Vnde
cum fuit extenuata per aquam calidam sitis exti
guitur. Deinde accipiat ptisanam cum oxi. Et
si egestio fuit stiptica dabis mane ʒ. xxx.
oximel ʒ. i. aqua calida ʒ. iii. Si aut febre prima tran
sierit deducendum et signum coctionis appar
erit in urina. et materia mouet et digeri incipiat
tribue in initio accessionis oxi. ʒ. ii. cum
apoziate aneti. et provocabis vomitum sine
angustia. Et si venter fuit constipata. inie
ctur cum cum lupulo malva rodozaccarum et hiis si
milibus. Et si nondum hucusque fuit facies
ei clistere de violis camomilla spinis coquinare
malva ana ʒ. i. sene ℞ ortensis ʒ. xx. furfu
ris blete. centaurea maioris polipodii omnia
coquantur in iiii lb aque donec ad unam redeat
deinde colatis adde oleum violarum ʒ unc. olismogari
ana ʒ. i. salis gemme mice ana ʒ. ii. Et si fe
elongabitur ut xiiii transeat dies. et manifeste
patiens se sentire firmum calidum de suo corpore exire
aut pati alhorriationem aut rentris cu
guit. cognosce quod materia est perturbata et com
mota et vult exire per sudorem si frequentas
sentitur aut cum vomitu si alhorriationem ha
buerit. aut cum egestione si rugitum passus fu
erit. Vnde oportet festinare ut expellatur materia
cum hoc catartico quod Recipe mirabolani citrini. kebuli
ana ʒ. i. bedeguar ʒ. vi. ruta absinthii eu
patorii ana ʒ. iii. vue passe enucleate ʒ. i.
iuiube xx. pruna xx. omnia in tribus lb aque
coquantur ad medietatem. deinde mane rodo
zaccarum ana ʒ. i. adde colature omnibus potui
dabis. Pillule sunt plurimum valentes Recipe kebuli
ʒ. iii. citrini ʒ. ii. et s. yerapigre ʒ. ii. trocis

de ro. bedegar ana ʒ. ii. absinthii eupatorii cuscu
te ana ʒ. iii. mastices ʒ. s. tempera cum succo
apii aut lupuli et fac pillulas ad modum
ciceris dabis ʒ. iii. aut quatuor cum aqua calida.
Et si materia fuit acetosa in initio morbi dabis
mellicratum cum calida aut oximel cum calida. quia oxi
mel opilationem epatis et renum aperit vias
provocat. stomachum de fecibus chimus mundificat
maxime si cum aqua calida bibatur. quia aqua calida
multum iuvat Hec secundum raucedo est in hac
febre aqua frigida per neque dare oportet secundum po
tum vel secundum mediam quia materiam ingrossat et
congelat. Accipiat ptisanam quod est cocturam
cum radicibus apii maratri aneti calamenti
et modico piperis. Cum frigus accesserit po
nantur pedes in aqua calida in qua cocta fu
erint camomilla. anetum sansucus abrotanum
et salvia Et si frigus fuit forte quam glan
des. epithima dorso femori et ventri impo
natur cum oleo calido in quo cocta sunt precedentia
stafisagria nitrum piper et calamentum. dabis
oximel cum calida aqua in qua coctum fuit ane
tum Et si non venit vomitus sponte provoce
tur oximelle de radicibus apii de aneto et apo
ziate fasceolorum sale gemme. que omnia calida
accipiantur Si egestio fuit constipata dabis
succum lupuli cum caricis. ortensis ana ʒ.
vi. zuc. ʒ. i. Et si hec non dum suffecerint cli
stere fiat cum sene ℞ malva elogium centaurea
furfure bleta olismogario sisamoleon nitro
sale gemme dabis ptisanam cum radicibus ma
ratri apii et oximelle cocta. Si aut ptisana
in acetositate fuit conversum. negabis illud
et da mellicratum in quo cocta fuerunt spica
mastix cinamomo Et si vomitus in initio
morbi spontaneus venerit non constringas eum
Et si adeo augmentatus fuerit ut virtus patientis
pati eum nequit. constringe eum cum sirupo de fru
ctibus aut sirupo malorum. frigido cum menta
accipiat hanc confectionem quod Recipe thuris
mastices ligni aloes ana ʒ. i. apii ʒ. i. et
s. coriandri ʒ. ii. et s. mente sicce ʒ. ii. et
s. malorum cum ʒ. viii. omnia coquantur in
tribus lb aque usque ad tertiam et dabis potui
paulatim aliter Recipe spice mastices ana ʒ. ii.
galle ligni aloes. cinamomi ana ʒ. ii. fac pulverem
et dabis ʒ. s. cum odorifero vino Si fuerit
gravitatem capitis. ponatur fames super fu
mum aque calide in qua cocta sunt camomilla mel
lissa sansucus Caveat ab omni effusione
lactis aut aliarum rerum. nec capiti sunt
imponenda. olea etiam neque capiti neque fauci
neque toti corpori imponantur. quia materia febris est

multa et viscosa · et olim constipat poros
vini nequit materia dissolui · Dieta hanc ac-
cipiat · videlicet intra circulos blete non multum
recedat · ne stomachus aggrauato · cibus non possit di-
geri · neque multum subtilis parata dieta · ne
per longitudinem morbi paciens deficiat · Sed
si se incipiat ad medium diem mane acci-
piat ptisanam · Incipiente uero rigore oxymel
cum calida sumat · Cumque se cessauit rec-
dat · Rursus si mane se acceperit nichil
accipiat quousque cessabit · Sole quotidiano ut
in tercianis et accessionibus vi horarum fiat spa-
cium · Et si virtus pacientis deficerit in accipien-
da fasciana · da tamen suauiter attenuatiuam
et mundificatiuam · vero · Si materia fuit capiti
vicina · dabis rem capitis mundificatiuam · Et
si fuit in stomacho · dabis ea que stomachi sunt mundi-
ficatiua · sicut absinthium apozima de aloe ye-
ra pigra et huius similia · quemadmodum vides materiam
esse grossam aut subtilem · Bona autem
sunt cataplasmata aut epithimata calefactiua
et dissolutiua · in stomacho et epate · Sed tamen post mundi-
ficacionem · cum iustissime nouis materiam esse
dissolutam et digestam a precedente signo co-
ctionis in prima · iuuat cum tyriaca magna
post vomitum · Si fuit materia commixta cum co-
lera · bibe ea que sunt contra · et dabis inuice oxymel
oxizacram et inuice mel rosarum · zuccarum et
medicamen cum feris misceas · Et quia huius
se est species dolor stomachi · oportet stomachum confortari
cum cataplasmatibus et epithimatibus que sunt facta
de mastice absinthium spica et amo · et huius si-
milibus · Et si stomachus deficerit ut careat appe-
titu · confortamen eius cum oleo nardino et absinthii ·
Si duricies splenis haberet · curetur cum
medicina splenetica · Si pacientis in stomacho sic-
citatem et acetositatem mundificamus · stomachum
cum huius pillulis · cum de communi humoribus
inanientibus · Recipe · kebulorum ʒ ii · yerapigre ʒ
ii et semis · turbith ʒ iii · agarici ʒ i et semis · sucti
eupatorii · sucti absinthii ana ʒ ii · fac pulverem et
cum aqua calida tempera et fac pillulas · Et si vis
eas fortiores facere adde modicum scamo-
nee et euforbii · Aliud · Recipe · yerapigre ʒ ii · coloquintide
crocis ʒ i · dyagridii bdellii gummi ana ʒ i · eu-
forbii mi ana ʒ semis · tempera cum suco caulium sil-
uestrium · Aliud · valens ad mundificandum stomachum
de grossis humoribus et ventositate inflatiuam · Recipe ·
kebuli sal gemme anisi apii semen ʒ ʒ prec-
ter anisi ʒ ii · piperis longi ʒ iii · turbith ʒ vii
dyagridii ʒ ii · fiat medicine quantum omnes species
quantum sufficit · dabis ʒ vi cum ea · Apozima radicum
valens contra hanc se si sit dura et diuturna
Recipe radicum maratri apii radicum ana ʒ i · anisi apii
eupatorii ana ʒ iii · bedegar ʒ vi · origani
absinthii ana ʒ i · spine equipnare cuscute ana
ʒ iiii · squinanti aristologie rotunde ana ʒ v · omnia
coquantur in tribus libris aque donec ad vnam rede-
ant · deinde colentur · Apozima de eupator
valet contra hanc se cum est diuturna · Recipe eupa-
torii et succi eius ana ʒ iii · asari anisi
apii ana ʒ iiii · origani ʒ ii · absinthii ʒ iii · se-
finitee ʒ iiii · rosarum ʒ iiii · lacce amigdalarum ama-
rarum ana ʒ iiii · omnia coquantur in tribus libris aque
donec ad vnam quantitatem · deinde colatum da potum
ʒ ii · Aliud · Recipe origani ʒ iii · anisi ʒ iiii · ʒʒ
piretri ana ʒ ii et semis · coriandri ʒ iii · rosarum ʒ iiii
calamenti ʒ vi · liquiricie bedegar ana ʒ iiii · omnia
coquantur in tribus libris aque usque ad terciam partem
et colatum dabis potum · Tercia · B · valens contra
se diuturnas cum nimia siccitate · Recipe lacce
ʒ x · succi eupatorii ʒ iiii · spice ʒ vi · asari ari-
stologie rotunde ana ʒ iiii · aristologie longe ʒ iii · amigdalarum
amararum maratri apii ana · mente ana ʒ iiii
ci ʒ ii · yerapigre ʒ vi · tempera omnia cum succo
lupuli et dabis cum mellicrato et succo maratri
apii · Aliud · similiter valens · Recipe · anisi ʒ v · amigdalarum
ʒ ii · squinanti ʒ iii · yerapigre ʒ ix · succi eupatorii
ʒ iiii et semis · maratri apii ana ʒ iii · spice ro-
ana ʒ iiii · tempera cum succo maratri et dabis ad bi-
bendum cum apozimate radicum · Aliud · Recipe aloes
ʒ iii · coriandri ʒ iii · calamenti ʒ v · vue
passe enucleate ʒ vii · coquantur in tribus libris
aque ad terciam et colatum dabis potum · Tercia
Recipe spice asari anisi foliorum absinthii lacce
ana ʒ ii · ana ʒ vi · succi absinthii et succi eupatorii
ana ʒ iii · aloes loti ʒ v · apii semen ʒ i et semis · omnia
cum succo apii aut maratri tepenter et tere
in forrentur dabis eos ad potandum cum apozima-
te superiori · Et si nimius in hac se frigor
fuerit epithima super dorsum frigore accedente
ponatur cum oleo · ubi cocta fuerit piretrum
stafisagria piper calamentum · Aliud · Recipe thuris ma-
sculi piperis piretri equale pondus · fac pulverem
et tempera cum oleo · ex quo vngatur dorsum

Quotidianus nascitur de materia
colerica extra vasa existente et fleumatica intra
vasa que utique in quantitate est equalis vnius
ipso in primo hic capitulo · Quotidiana interpolata non dicitur
quod habundat quia vna sicut materia est intra
vasa alia enim cum fuit intra vasa non quiescit
per quod non habet interpolacionem · quamuis sunt interpo-
latas nature · Et quia hec se de duabus nascitur
materiis contrariis · scilicet fleumate et colera · fit in die tercianae
accidentis · sicut commixta et molestacio se va-
lida · quia molestacio est de duabus se contrariis

Jn die aut amphimine signa apparet sim
plicia et aperta · 7 molestatio se est melior
7 levior qz unig se est · Et si quida sophie
nos reprehendunt et dicat · Si est emitrica
de duabus se composita · i · amphimina 7 tiriana
et amphimine palam in eo appet · eius qz
signa satis patet · quare accipit nome
a tiriana 7 no ab amphimino · Sz dicimus qz
amphimine apte patz sensui et no est
nece sibi non imponatur · Sz tiriana quia
e omnio occulta si noie careret omnio · et
ipa negaretur · Si tn dixerit quod possim
nosse tiriane mam utrum sit ext vasa
7 amphimini ma intra vasa · dicimus qz
si feruitudo est soluta erat in amphimina re
mere no appet · et rigor tiriane apparet
intelligi ma amphimini esse intra
vasa · Jdcirco cu hec se quottidie accidat
cognoscimus cam scitam esse mam 7 qa
frigore caret · et rigore habz noscimus ei
collectam mam commixta esse

De ma[teri]a emitrice

Quintiens qz de colera 7 scita
ma est · nece e ut sit curamtu eius
mediocre int rem calefactiva 7 refrigati
va · Et qz omnis commixtio aut e in parte 7
actu equalis · vel e inequalis · aut una sicerot
est alia · Oportz utrumqz hinc emitrica ma aut
sit equalis · aut inequalis · Si fuit equalis sit
cura eius emitrice · unius curatio fit cu rebus
attenuantibus 7 dissolventibus nullum frigo
re aut calore facientibus · sic lupulo ma
cerat succo apii succo · mana viola zuc · ro
dozace · ptisano cu oximel · Et si co fuit ma
ior sit facilior 7 levior · quam curati debz
cu rebus incidentibus 7 medium refrigeran
tibus sic end macerat · rodozacce · zu · viol
mana prunis ptisano cu oxizac · 7 similibus
Si aut scita videtur dnari · sit emitrica mo
lestior quam medicinis cu incidentibus 7 disso
lutis 7 aliquantulum calefactivis · quadmodo mel
lite cu aqua ca · syr · absinth · ptisano in quo
cocta fuerit apii radix · marati radix · a
meni calamint · oximel accipiat · et decoctio
tibus · cama cu succo marati · vel oximell
Dat mel ro · cu mastic anis maceratis
7 aqua ca · Si vidis maz attenuata 7 mo
veri ut egredia · et signu coctionis in urina
apparuit · dab farim suavi solutivam
et lenivam e siripus album · vomitus provocetur
7 dulcetica tribuatur · sic ire / De absin
7 de laca cu succo marati endi · et apii
pulle valeteos · R · yerap · calamint · an · ʒ
v · marati an · apii an · ʒ · ii · fac pul · hta
cu succo apii dab · ʒ · ii · cu tep · Al' pte silr
valetes · R · yerap · calamint · an · ʒ · v · ma
rati an · apii an · ʒ · ii · succi absin succi eu
pat an · ʒ · iii · tempa cu succo fuitire 7 fac
pillas · dab potui · ʒ · ii · cu aqua ca ·

de ci[?]

Etrareo nascitur de chimo
melico · cuius ma aut e putrefacta aut
non putrefacta · Non putrefacta aut est in toto
corpore aut in uno membro coarctata · Si fuit
in toto corpore · nigra gnat urinam que
fit ex defluxione flegmatis sanguis feces ab
epate recalere defluent · Et si fuit in uno
membro · dicitur gnat apiam quod vocat silicos
Si fuit putrefacta aut e in toto corpore aut
in uno membro · Si fuit in uno membro gnat
cancrum membra comedens · Si sit in toto cor
pore aut e intra vasa · aut ext · Si e intra facit
quartanam sine rigore · neqz interpolatam · Si fuit
extrinseca e cum interpolatione · quam intelligimus
tribus modis · i · re nali et no nali · et re co
tra nam · De re nali sic cognoscitur · qz plurimum acci
dit quibus sicca 7 sicca dnatur complexio · cuius
etas e senectus a · xxxv · usqz ad · lx · annos
max si sunt cale al' tabidi 7 sicci · vene
eorum occulte 7 anguste · Et aliqui sit calas
7 siccas humiditas complexiones accidit · qz co · in
no inveni · ii in siccas 7 siccas humiditas complo
nes nali · et eis quorum complexiones fuerit ca · et
sic accidit · qz quasi chimi si fuerit in cor
pore clausi calido 7 sicco · et moretur ibi · vocatur
tur ex corporis calore eorum qz humiditates
desiccat et mutat · in co · m · De re non
nali sic cognoscitur · Nascit enim in temporibus fri
7 siccis · 7 in eis qui frigi 7 sicci fuit · nalr
7 dieta simili · frigida 7 sicca · simili in regione
7 aere similibus · ex cuius · De re ext nam
sic cognoscitur si queret · qz h se cu incipit magis
paucis eveniet frigor laboriosus 7 ossium
fractura · 7 feritas 7 consumes mei crescunt
ad sensibilia membra · 7 aggravat p minimum m
bra 7 ea frangit ac destruit · et sup ea
longo tempe moratur · qz ppter sua consumem
no cito recedit · que cu incipit rei · no in
minui facit cal · sed distruit corpus · ppter
maz hec laborem facientem · et aliis me no
dnatur 7 consumit infirmos · 7 aliis morbis
nec prestat · vn pa molestatur · Calore aut
se ad summitatem accedente · mutatur color eo
rum in plumbeum 7 nigrum colorem · Cuius se in
tegra · color eorum fit plumbeus a sulfure 9
7 cutis eorum fit sicca 7 dura · ca e siccitas
co · m · et sic tiriana ppter facit dolorem capitis
7 capitis amphimine dolore stomachi · se 7 tertia

dolor et durina oppilationis splenis servitur quartana id est siccitas et grossities materie. Nunc quid significat urina et quid alie species dictum est. Hec autem species xxiiii horis movetur et quiescit xlviii. Cum autem fe[bris] cessaverit et durities materie permanens quiescit in-terim mali senectus. Quia materia convertitur quasi ad cinerem. Unde nichil sue humiditatis in corpore permanet qua calor nutriatur quia humiditas propria est caloris custoditiva in corpore. Est enim suum nutrimentum. Hic testificatur quia extrinsecus videmus ignem sicca comburere ligna et ea ad cinerem producere. Sed si viridia incendit et firmat et in eis suum calorem optime videtur servare. Pulsus in hac specie est parvus in inicio et tardus et occultus. In ultimitate autem morbi fit magnus plenus. Causa parvitatis et tarditatis pulsus est in inicio frigiditas materie et grossitudo eius. Et causa magnitudinis et plenitudinis in ultimitate est fortitudo motus materie motui non repugnantis.
Urina in inicio species est alba subtilis aquosa et cruda. Sed species ad finem veniente fit nigra. Causa albedinis est cruditas et grossities materie. Claritas et subtilitas in morbis fiunt. Uno propter frigiditatem materie, alio quia propter suam grossitiem vie oppilantur. Unde prohibetur grossitudo liquoris urine ne egrediatur. Sic feces vini prohibent grossitatem eius ut a colatorio exeat. Preterea exit clarum et subtile. Causa nigredinis urine in fine huius speciei fit propter naturam digerentem et subtiliatem materiam et expellentem eam cum urina. Unde propterea significat crisim. Sed tamen urina est diversa in hac specie quia materia huius speciei est diversa. Est enim quedam que fit de incensione sanguinis et alia nascens de ustione colere et est quedam que generatur de incensione fleumatis. Causa huius diversitatis est quia humores cum fuerint incensi et commixti generant speciem calefactivam et commixtam, que cum sit diutina desiccata et in quantitate convertitur. Urina quedam patitur inanitionem manifeste et suum suscepit terminum subtile sue materie dissoluta. Nunc cum vomitu, nunc cum sudore, nunc cum egestione et pueris permanet grossa. Unde veniente autumno et natura temporis ad melancoliam mutata illam materiam ad suam convertit naturam et nascitur quartana. Colericus sanguis si putrefiat et generet speciem atque splen desiciat ad trahendum fecem sanguinis ab epate et permanens cum sanguine mixta et totum corpus perambulans generat speciem si putrescit. Que est in desiccata cuius tempus non potest determinari. Mutante autumno mutatur in quartanam. Similiter intelligitur de fleumate. Fleuma etiam magis frigidum est congruens ad mutandum se in colera in quo est

[s]plus in frigiditate et grossitudine tamen quo sunt diversitatis urine et pulsus in hac specie propter diversitatem sue materie.
Quartana species que fit de materia grossa et dura ut perfecte curetur, oportet medicum investigare et considerare curam eius et providere quatuor res quarum una est ut in inicio non det rem primitivam calefactivam ne calefaciat materiam et inde due species generentur. Una videlicet incipolata et diutina et alia acuta et continua quarum utriusque per desinat et ipse infirmus subeat periculum. Nam enim non tante virtutis est ut possit morbi acuminem eiusque prolixitatem tolerare. Secunda ne det res frigidam ne congelet et materiam coagulet. Unde inducet et moveret ad digerendum et dissolvendum. Fiat quia causa prolixi morbi et eius quia pessimitatis. Tercia ne consumat aut debile faciat corpus cum subtilitate diete et abstinencia que causa faciat mutare per ad ethicam et ptisim. Quarta ne confundat corpus cum ferro et maxime in inicio morbi propter quod materia morbi cluditur et fit obediens amori necesse. Quapropter oportet medicum magnum habere studium in sua curatione ut det rem maturantem et digerentem et cito curantem et ingeret purgare catamotum materiam cum levi vomitu. Studeat etiam in regimine et confortatione epatis et splenis quia epar generat sanguinem et splen mundificat eum. Qui si deserit eum quia non purificavit permanet commixtus cum putridis humoribus. Unde ipse putrescit et incenditur. Hoc de causa splen autem quia trahit fecem et turbiditatem sanguinis si deserit permanens fex in sanguine corrumpitur. Unde idem sanguis putrescit et incenditur. Hac de causa utilissima longa species est hec curatio sicut detur oximel cum appropriate radicum et herbarum et sirupus absinthii et tercor de cuscute et de scolopendria et de ceterac. Oportet etiam ne his tercor in inicio donetur ne desiccet humiditatem materie et induceret ad obediendum. Nec sequent dare purgationem materia fuerit maturata. Abstineat a pullis gallinarum. Starnis perdicibus per in ebdomadas inimicis species ne cum virtuositate ceterorum febris calefiat et ureat. Quia virtuosum in species est quasi olim in luna. Quod si materia non fuerit maturata per illas tres septimanas abstinentia habeant usque ad xl dies si vires patientis patiantur tam valeat. Et qualiter species de humidorum incensione generatur, scilicet sanguis fleumatis et colere, oportet disterminare de quo horum humorum tum species sit generata ut curetur. Prius oportet unum investigare utrum an hanc speciem sicut sanguinolenta species aut sanguinei morbi aut quoniam infirmum dicitur sanguis et vene eius sint plene, pulsus latus et spissus. Urina

ru et spissa. more eius dulcis sapor. tempus ver aer calidus et humidus sompnus par. gravitas sitis parva. paciens mansueta et pensitor. intelligimus eam scilicet de sanguine incensione ¶ Si hec febris tertiana contingit aliquem vel colica morbus et paciens fuit iuvenis macilentus colericus pulsus acutus et velox urina ruffa et ignea sitis nimia et vigilie vehementes intollerabiles tempus estas et aer et regio calida et sic intelligimus eam esse de incensione colere ¶ Si amphimerinus contingit aut fluxus morbus et paciens senior fuit et pinguis. complexio eius frigida et humida. pulsus latus et tardus urina grossa et cruda. sompnus gravis. sitis parva. tempus hyemps. aer et regio frigida et humida et pluvia fuit multa. cognosce eam de incensione fleumatis fuisse natam. Hic ita quod signis certeme dubitas [illegible] febris patet. Igitur si sitissime noveris eam esse de incensione sanguinis. da in principio rem attenuantem et dissolventem et tamen non calefacientem sicut ptisanam cum oximelle [illegible] zuccaro violaceo cum aqua calida. Vomitum provocabis in principio accessionis cum frigore incipit. Infundantur etiam pedes in aqua calida in qua cocta sit camomilla et viola. accipiat succum malorum granatorum et uvas hyemales ¶ Si materia incipiat digeri festinanter sanguinem detrahi conveniet de basilica vena sinistri brachii. aut de media. et minue quousque videris clarum sanguinem exire virtute permittente. Provocatur etiam egestionem similiter est hic catarticum quod fit de mirabolanis citrinis kebulis indis [illegible] emundeare se fumit fit cassia fistula manna [illegible] rad. macerat et apii et endivie ¶ Si febris elongabitur ut intersunt tres dies ieiunet infirmus per omnem diem accessionis. et in alio die non comedat multum quia sanguis per abstinentiam attenuatur

Notatur dieta sanguinis que febre egrediatur

¶ Si certiana de incensione colere fuit dabis in principio adiutoria refrigerativa et attenuativa. quia in principio caloris ingrossata non attenuatur nisi cum frigiditate. Propterea in principio dabis succum malorum granatorum cum oximelle et ptisano ¶ Si constipata fuit egestio inceptat tamen manna [illegible] prunis succo endivie cassia fistula ¶ Si non durum per hoc fuit intestina caue ne dones catarticum. prius quam materia digeratur sed fac clistere ¶ Si materia incepit digeri et de loco in locum moveri purga cum catartico de mirabolanis citrinis kebulis oxizaccara prunis cum viol. cassia fistula manna [illegible] absinthium [illegible] se fuit [illegible] et radicibus endivie ¶ Si materia fuit intra vasa et processisti bis vel ter cum hor

catartico. bonum est si minuatur sanguis de basilica vena sinistri brachii. Cavendum tamen est antequam materia digeri incipiat. In fine accessionis morbi laventur in aqua tepida in qua cocta sint camomilla absinthium [illegible] de vino odorifero mixto cum oleo rosarum. Cataplasma de farina ordei et semine lini rosarum calamo [illegible] cum succo maceratur. Comedat mala granata. uvas hyemales meliores [illegible] et similia ¶ Si dolor capitis paciatur inunguantur nares cum oleo viol. Si vigilias habuerint laventur pedes et tunc cum aqua in qua cocta sit papaver lactuca viol. et similia ¶ Si materia fuerit [illegible] dabis in principio mel rosarum et [illegible] apparente aut signo coctionis dabis succum maceratum et apii cum semine [illegible] et cum succo lupuli. Si egestionem vis inducere fac clistere de fructibus [illegible] camo[illegible] [illegible] 2us mitte sale gemme coloquintida et his similibus Epithima fiat cum [illegible] calefactionis inuncta [illegible] et apertivis. Nutriatur de [illegible] et lacte ¶ Si febris xl dies transierit. accipiat [illegible] et multum pinguedinis habentem. abstineat in die accessionis a cibo. in die [illegible] accipiat cibum assuetum sed tamen non multum. Caveat sibi a frigidis et humidis potentibus [illegible] vinum in colore [illegible] in calidis [illegible]. De avibus comedat eas que teneras habent carnes et facile digeruntur. Vomitum provocet. et post cibum [illegible]. Statim autem accedente et coctionis signo in urina aliisque rebus apparente subtilietur dieta [illegible] cum farina et [illegible] dabis etiam diureticam. et vomitum omni die accessionis [illegible] provocabis. In die qua non venit accessio provocetur [illegible] comedit. Abstineat a pullis et omnibus volatilibus [illegible] et plus donec digesta fuit materia. Deinde si virtus permanserit dabis ei animale agnum ¶ Si febris non fuit fortis neque [illegible] da [illegible] et provocata vomitum cum succo [illegible] radicum et [illegible] assuefaciat tyriaca magna. dyatesseron [illegible] et his similia, [illegible] valet contra [illegible] dolorem et splenis et febris [illegible] lacte [illegible] an. 3 iiii [illegible] absinthium [illegible] an. 3 iii [illegible] 3 vi [illegible] 3 v. [illegible] an. 3 iii macerat 3 iiii [illegible] an. 3 iii [illegible] an. 3 iii [illegible] cum succo apii. Alii similia valentes [illegible] an. 3 x. [illegible] an. 3 iii [illegible] 3 vi [illegible].

petroselini ana ʒ vi · maratri ʒ vi · cinnamomi ʒ iiii · piperis
albi ʒ iii · tempera cum succo apii et da potui cum
oximelle. Antidotum contra quartanam que fit de
intemperantia flatus ℞ mirre ʒ viii spice ʒ xvi
amomi ʒ iiii · aristologie rotunde reubarbari ana ʒ vii
opii ʒ iiii anisi apii seminis petroselini ana ʒ i castorei
ʒ v · seminis nasturcii piperis albi casselignee ana ʒ iiii
piperis in anteos ana ʒ i storacis ʒ vi cinnamomi ʒ
x · mililoti ʒ viii · siseleos ʒ iiii · tere ydi-
ot ʒ v ana quod sufficit dabis ʒ i et semis cum succo rute. Teros
ydiot ℞ floris hedere policarie albi et cir-
mince ana ʒ ii dauci calamenti acori ypericon
xilobalsami asari ligni aloes ana ʒ iiii cubebe costi
spice mastic(is) ana ʒ v tempera cum vino odori-
fero et fac trociscos. Aliud antidotum plus valens
℞ mirre ʒ xviii spice ʒ xviii cinnamomi ʒ vi castorei
ana ana ʒ c amomi ʒ iiii opii ʒ xii se-
nete ʒ xvi gumme malorum granatorum v ʒ sisele-
os ʒ iiii reubarbari ʒ iiii ana quod sufficit. Dyaco-
sta ad quartanam et ad suprascripta valens ℞
cinamomi albi spice casselignee costi ana ʒ iiii
mirre seminis nasturcii cinapis ana apii asa-
ri ana ʒ vii reubarbari aristologie rotunde cinnamomi ana ʒ
i absinthii ʒ vi ana quod sufficit da ʒ i cum aceto.
Alia similiter valens ℞ anteos ʒ x piperis
nigri ʒ iii zz ʒ iiii asari ʒ v calamenti ʒ
x casie ʒ viii spice ʒ x carvi ʒ vii
anisi ʒ vii mastic(is) ʒ vi maratri ʒ iiii ana
quod sufficit. Pille ulixis ℞ yerapigre ana
ʒ v agarici ʒ iiii turbith ʒ vi absinthii
ʒ iii sulfuris albi salis anteos ana ʒ iiii po-
lipodii ʒ iii mastic(is) anisi apii ana ʒ i et semis tere
pecia cum succo mente et fac pilulas quarum
ʒ ii cum ca(lida) dormitur · in die tinquilla. Trocisci
℞ cinnamomi ʒ ii sulfuris ʒ iii casselignee seminis costi
spice ana ʒ iii castorei mirre ana ʒ i et semis
leute amomi ana ʒ iiii opii ʒ iii seminis iusquiami
ʒ vi sigle ana ʒ iii succi liquiricie ʒ vi
tempera cum succo apii dabis ad quantitatem avellane cum
ca(lida) horis horis ante accessionem. Apozima
valens contra quartanam de flura ma(teria) natur(a)
℞ seminis nasturcii anteos ana ʒ iiii calamenti ca-
rui apii seminis anisi ana ʒ v succi eupatorii ʒ
vi absinthii rustici ana ʒ vi ... ʒ vii
uve passe ʒ i omnia in ... aque co-
quuntur usque ad tertiam que colabis et dimidium
lb potui dabis.

De fe(bre) quotidiana epyalos

Epyalos est febris qua corporis interiora incen-
duntur et exteriora infrigidantur · cuius materia
est fleuma grossum vitreum cuius quedam pars est
putrefacta et quedam minime. Pars autem que putre-
fit generat febrem. Altera autem que non est putre-
facta facit congelationem cum sua natura. Causa quare
non putrefit est grossitudo et durities materie quia
flata non naturalia sunt. Inter vinum dulce secundum
salsum tertium acetosum quartum vitreum. Dulce
vero est vicinum naturali. Sed tamen modicum est calidius
propter suam dulcedinem. Non enim est aliud nisi sanguis
non perfecte digestus. Propterea natura cum naturali indiget
flate licet dulce in corde eius et digerit illud in san-
guinem et emollit cum eo membrorum iuncturas
ut facile moveantur. Illud etiam expulsive
virtutis facit esse materiam. Salsum vero et
acetosum sunt in stomacho. Causa enim eorum aut
est calor extraneus stomachi complexioni dominans aut
nimia frigiditas quia fleuma naturale ad stomachum veni-
ens ad augmentandam et confortandam virtutem
expulsivam. Si in stomacho extraneum invenit calorem
calefit et in salsum convertitur. Et si frigiditatem
ibi repperit frigiditatem deficit calor naturalis et
sua augmentatur frigiditas et in acetositatem mu-
tatur. Causa autem eius salsuginis duobus modis
est. Aut est putredo fleumatis calefacientis naturale illud
quod gignens in caniditatem unde fit salsum
aut est nimius calor flatus humiditatem de-
siccans qua de re sua amittens sapiditatem con-
vertitur in salsum. Similiter causa acetosi flatus ii mo-
dis est. Aut est frigiditas aut calor, quia si frigiditas
aquositati sanguinis dicitur prohibet eum ne ad co-
mmotionem perfectionem veniat. Unde cum sua actione
complere nequiit neque in sapiditatem venit
eius aquositas permanet subtilis. Propterea cito
mutatur in acetositatem. Sic videmus fieri ac-
rem oporteat in musto cum putaverit sabium dul-
cedinis quia mutat illud in acetositatem. Calor
autem si sanguinis aquositatem invenit insi-
pidam et impetuosam quidam in ea facit bu-
lliciones et convertit illam in acetositatem. Sic ca-
lor solis et aeris in aqua mellis et musto
facit cum dulcedo eorum fuit parva. Calor enim
calefacit et excoquit. Unde quia in eis tanta
non invenit dulcedo ut custodiat eorum hu-
miditatem mutatur in acetositatem. Eodem modo
videmus calorem aeris agere in ptisana
et lacte cum non in eis tantam invenit dulce-
dinem ut sua custodiat humiditatem convertit eam
in acetositatem. Fleuma autem vitreum grossissi-
mum est et viscosissimum est quia causa eius nimia
est frigiditas naturali dominans flatui. Unde ingrossatur
et fundus eius fit quasi liquidum vitreum. Propterea
non permittit illud natura in regimento corporis
propter eius duritiem atque sue inobedientiam.
Unde non naturalis calor cum ad illud venit nequit
illud omnino putrefacere. Sed partem eius que
est facilior putrefacit. Alia putrefacere
non valet. Ideo quia in hac febre interiora corporis

sut ca et exteriora frigida quia propter inflationem interius exit calor extra. cum quia ipsa obedie vit putrefaciunt ea. Ideo aut circa corporis exteriora habitans quoniam illi non obedit calori non putrescit sed in sua constat natura. unde naturaliter generat frigiditatem. Amphimerina aut differt ab epyalos quia tota materia amphimerine putrefit unde calor eius totum corpus circuidat. sed epyalos non est huius similis quia tota non potest putrescere interiora calefacit et exteriora infrigidat. Alter etiam se aliter ab amphimerina differt quoniam vrina in ea rubdissima est et albior est vrina que apparet in amphimerina. pulsus similiter est parvus et debilis plus quam in amphimerina. Et aliquando cum materia epyalos inlicita infrigidat. materia unde sua augmentatur grossitudo et eius grossitatis ponderositas sue quia motus sit tardus. quia aliter de v in dies movetur. et aliter per vi non minus per x. De febre lippariis

Febris aut lipparias calida aut de colerica materia est intensa mixta cum modo fleumate aut cum multa materia unde generantur et a natura corrigitur. que differt ab epyalos quia illa interiora corporis calefacit et exteriora infrigidat usque ad corporis extremitates et opilans porosorum foramina. propterea ne fumus dissolvatur. et accidit propterea nimia sitis et asperitas lingue. asperitas propter calorem in corporis interioribus existentem. sed in lippariis hec omnia sunt contraria quia interiora sunt frigida et exteriora calida. Causa quia cum materia eius sit composita de multo et fluido humido. Colera vero cum hec mediatur et ingrossetur. dum dimittitur extra corpus et calefacit illud exterius. Vitreum aut fleuma et multus humor naturaliter sunt ponderosi coadunati et viscosi. unde in corporis interioribus prima sunt accumulati. qui quoniam in interioribus existunt et tamen non putrescunt. natura est ut interiora infrigidet. Et si quidam sophiste nos reprehendunt de erraticis dicentes. quare non interiora calefiunt et exteriora infrigidantur. cum materia huius febris sit colerica et fluida. Respondemus fleuma in erraticis est leve et mobile unde facile extrinsecus obedit calori et putrescit et calefit. sed in lippariis materia est dura. quia fleuma vitreum est putredini inobediens. propterea interiora naturaliter infrigidat. Preterea si in lippariis colerica materia cum sit intensa calefaciat exteriora. interiora minime. quare in terciana non similiter agit colera. Respondemus quod cum in terciana est simplex non tamen ut cum alia materia sit mixta. que quia est simplex equaliter sua operatur actionem intus et exterius. In lippariis vero quod cum fleumate est mixta unde actio inhibetur in corporis interioribus et fit ibi naturaliter

frigiditas. Si vero aliquis opposuerit quare vitreum fleuma in lippariis non generat se sicut facit in epyalos. Respondemus fleuma quod est in epyalos licet sit frigidissima et durissima tamen non in toto est equale. propterea cum extrinsecus calor ad illud evenit. partem eius liquidam et putrefiendi convenientem calefacit et putrefacit. aliam vero duram et putredini inobedientem putrefacere nequit. In epyalos vero fleuma est frigidissima et durissima et totum equale. propterea extraneus calor non valet ad illud accedere neque illud convertere ad putredinem. De cura epyalos

Epyalos quia de vitreo nascitur fleumate. notandum est ut curetur sicut amphimerina. Sed tamen fleuma quod est in epyalos quia est frigidius. oportet fieri medicinam eius calidiorem secundum quod materia eius fuit frigidior. Sed deberet ab initio incipi a medicinis que debiliter sunt calefacientes donec causas naturaliter assuefaciat. deinde paulatim ad calidiores ascendi. quousque ad illam caloris quantitatem veniatur in qua mea sunt intensa. Plurimum vero mea est intensa in hac febre ut indiximus. Postquam cum re purgativa et incisiva et colativa. per materia provomitus. et vrina cum oximelle et aqua calida in qua cocta sunt spica anisum et similia. Et si materia incipit se movere et signum coctionis in vrina apparuerit. materia cum apozimate de aloe et de yerapigra. pillule stomatice et pillule de fetida. Clistere fiat eis in quo intret sal et oleum centaurea anetum abrotanum yera policaria anetos bdellium serapinum colloquintida et his similia. Post purgationem me assuefaciat antidotum ubi assa et castoreum ponuntur. et pillule in quibus intrat mastix absinthium gariofil. coquantur spica nardi et similia intueatur. Dieta accipiat que sit laudativa et diuretica sicut est ius ciceris cum absinthio et cinamomo et amigdales bibat radicibus apii feniculi porri. ominibus coctis et cum absinthio condite. potent oximel squilliticum cum aqua accipiat zinziberum dyacuminum dyacalamentum dyacalamenti et his similia. De materia lippariis

Lippariarum aut quia materia eius est fleuma cum colera mixtum dari oportet minus calida quam in epyalos sicut mel rosatum et oxi. apozima de aloe yerapigra et oximelle cum succo marrubii cum mastice et similibus

Omnia complexionis quinque volumus dicere de iudicio putredinis. Oportet nos explanare causam dubitationis sed ad maiorem intelligentiam. et quare quedam non secundum inequalitatem sed parum quiescat quod non patet sensui. et quare alia

xiiii horas teneat et vi diminuat. alia etiam
xii horis moueatur et xvi quiescat. et alia
xiiii horas habeat cum motione et xlviii cum requie
Et quamuis superius in tractatu videlicet de hac disputa
tauimus. placet tamen nobis illud repetere ut fir
mius sit annexum memorie Unde dicimus causam
esse in modo Unus est qualitatum elementorum diuer
sitas suarum contrariarum Alius sunt quantitates
et qualitates medicinarum. Sicut et sensus ex elementorum
natura demonstrant qualitates esse iiii.or scilicet cali
ditatem humiditatem. siccitatem frigiditatem. Humana
enim corpora non videmus mutari neque quantitati
nisi ad eas et non sanari neque restaurari nisi
per eas Et si alia quantitas esset in nostris cor
poribus qualitas absque hiis iiii.or non ideo ad eam
mutarentur sicut ad istas quantitantur Necesse
enim esset ut alia haberent qualitatem ipsi quan
te contrariam ut cum ista mutarentur et restau
rarentur. quia medicina non est aliud nisi repu
gnatio unius contrarii ad aliud contrarium Nos enim
non inuenimus quod corpora nostra mutentur aut
quantitantur nisi ad calidum frigidum humidum et siccum. neque
sanari et ea restaurari non videmus nisi cum
calido frigido humido et sicco sicut autem contra in contrarium per
cla[?] metacrosmi per contrarium mutatur et curatur
et per simile augmentamus Quatuor ergo sunt
qualitates neque plus neque minus Oportet enim
intelligi quia de istis iiii.or qualitatibus due
sunt actiue scilicet caliditas et frigiditas. et due passi
ue scilicet siccitas et humiditas. quia calor proprie facit
siccitatem. Desiccat enim humiditatem corporum
frigiditas enim proprie facit humiditatem. quia claudit
et coadunat eam atque prohibet ne dissoluatur
humiditas etiam et siccitas nichil faciunt in
calorem et frigiditatem Calor ergo et frigiditas sunt
facientes humiditatem et siccitatem. et humiditas
et siccitas sunt illarum passiue Unde miror
de Johanne damasceno. quia negauit calorem
non facere siccitatem. et arbitratus est ut in
tempore est de calore siccitatem faciente ta
lis esset ut siccitas sit instrumentum per quod
calor suam operatur actionem. et fecit huic
quandam similitudinem sensualem cum dixit. quod
ignis sit quasi causa actiuus. et aqua sit eius
passiua. et olla que est sicca sit instrumentum et
mediatrix aque et ignis. ut per eam ignis
valeat calefacere ~~aquam~~ aquam Michi autem
videtur quod non excitauit se in similibus philoso
phis. neque inuestigauit eorum intentionem Non
enim planum fit quod eo modo intendit actiuam
qualitatem facere in passiua cum instrumento. quia actio
actiue operatur essentialiter. id est consubstantialiter et
naturaliter in passiua. et instrumentum est causarum actionis

adiutorium. actiue prestans actioni Olla
ergo non est aliud nisi instrumentum aque ne currat
retineat et custodiens ut ignis in ea operari
valeat Et si ignis non posset illud facere
sine mediatoribus et instrumentis. quid intendit de eo
et terra cinere et plumbo et multa alia cor
pora Vel ita quia actio sua est naturaliter cum medi
atore et instrumento Ego autem non pretendo scientiam
et prudentiam Johannis dei et dico suam intentionem
non esse ex ignorantia philosophorum illorum
sed spero in hac oratione intendisse sicut re
tiberi dicitur in litigatione dum ingeniatur
qualiter possint vincere aliquem. licet non
cum veritate Et quia palam intelligimus calorem
et frigiditatem esse qualitates actiuas. et humidi
tatem et siccitatem esse passiuas. debemus etiam
intelligere quia calor fortior est actiua. et frigidi
tas debilior. et siccitas est fortior passiua
humiditas autem debilior est Inuenimus etiam
calorem cum et fortius facere in nostris corpo
ribus quam frigiditatem. quia frigiditas non facit in no
stris corporibus. nisi per aliquod temporis spatium
proportione plus patimur frigiditatem minus quam ignis
calorem Siccitatem autem dicimus esse fortiorem
passiuam quia reperimus eam duriorem et magis
esse repugnantem ad recipiendum calorem vel
frigiditatem quam sit humiditas Hoc testatur ferrum
et lapis que sunt duriora et inobedientiora
ad recipiendum calorem et frigiditatem quam aqua
quia humiditas partem rei dilatat et mollificat
Unde inuenit caliditas viam ad profundandas certas
corporis partes velocius Siccitas autem coa
dunat partem rei et eam indurat Unde cali
tas in ea velocius nequit penetrare Omnes
enim qualitatum in quadam concordant et in quo
dam discrepant Inuenimus enim actiones calo
ris cum humiditatis actione esse concordantes ad mo
uendas partes rei ad exteriora Videmus enim
dilatari et expandi ac aperiri corpora cum
ipsa ad exteriora eam dilatauerint Actio enim
frigiditatis est cum siccitatis actione concordans. quia
coadunat res et mouet eas ad centrum. et
appropinquant partes earum ad inuicem Et si quis
dam sophiste nos in humiditate et siccitate repre
hendant dicentes quod siccitatem et humiditatem non
dixisti esse actiuas cum dicas quod humiditas
partem rei dilatet et eam ad exteriora exten
dat. siccitas et frigiditas coadunat rem et eam
facit ad centrum moueri et in superioribus ex di
ctis autem dixeras actiones ab eis esse ablatas
tas et eas esse passiuas Respondemus autem non
absolute abstulit earum actiones nisi in calorem
et frigiditatem Sed inter se ad inuicem videmus habere

actio est. quia invenimus humiditatem rem liquefacere
et dilatare et mollificare. et siccitatem coadunare
et induare eandem. quod etiam non humiditati
et siccitati actionem abstulit. non in caliditate
et frigiditate licet caliditas et frigiditas sint causa ac
ne. Invenimus enim calorem humiditatem minu
ere. et siccitatem augmentare. et frigiditatem decre
scere siccitatem. et humiditatem esse augmentati
vam minuit frigiditas eius. quia calor humidi
tatem desiccat unde qualitas eius est coadunati
va unde crescere facit eam. humiditas autem
et siccitas nichil faciunt in calore et frigiditate
Palam ergo intelligimus quod in elementis calor
est fortior activa. et siccitas fortior passiva
Ergo intelligimus quod calor et humiditas dilatat
et movet rem ad exteriora. et frigiditas et
siccitas coadunat et attrahit eam ad interio
ra ipsius corporis partes. Quod cum ita sit necesse
est ut cum utraque materia fuerint composita de a
ctiva fortiori et passiva debiliori sicut est
sanguis febris que ab ea nascitur fit continua
Ergo invenimus in sanguine fortiorem
activam scilicet calorem et debiliorem passivam
scilicet humiditatem. Et quia proprietas caloris et humi
ditatis est dilatare et movere rem ad exteriora
fit motus huius febris ad exteriora facilis et ve
nit levius calor ut eius actio fortior sit. quia calor
sanguinis est febris adiuvatus humiditas eius de
stinata est ad repugnandum calori et dilatationem
et ad exteriora motionem adiuvans. propterea febris que
fit de sanguine est continua Et quoniam in ea non
est fortior activa scilicet calor et fortior passiva
scilicet siccitas. et proprietas caloris est dilatare et mo
vere ad exteriora. et siccitas coadunat et movet
rem ad interiora. huius febris motus naturalis in
directa ratio et dilatatio eius ad exteriora aggra
vatur. unde calor impeditur ad continuandam actionem
suam. Propterea dum ipsa cum suo calore operatur et
eius materia circa suas extremitates egreditur per unum
diem repugnat ei siccitas ut non fiat febris conti
nuatio. et retardat eam usque ad tertiam diem
Et quia in flegmate est debilior activa scilicet frigiditas et de
bilior passiva scilicet humiditas. et frigiditatis proprietas est
coadunatio et motus compressio ad interiora. et
humiditas proprie dilatat et movet eas circa
extremitates. facilior necesse est ut huius febris habeat
motum et dilatationem ad extremitates. et mediam
habeat intervallum. quia repugnatio dilatationis ad
extremitates est debilis Et quia cum in debiliorem habet
activam scilicet frigiditatem et fortiorem passivam scilicet
siccitatem et utraque concordat ad restringendum
et retinendum vel movendum materiam interius
hinc febris materia necesse est indurari et tardatur ad

dilatandum se circa extremitates Propterea eius inter
polatio fit longior sua accessione quia non
invenitur in ea ulla res calorem adiuvans
ut ad exteriora dilatetur Et quoniam non invenimus
non utriusque qualitatem eam ad interiora commo
ventem. in sui tamen spissitudine ac continuitate
motus febris diu moratur ut cito extin
guatur. Post tempus sue exacerbationis ad compara
tionem aliarum putredinum febrium est lon
gissimum et ad comparationem sue interpolationis est
brevissimum. hoc testificatur Videmus enim la
pides et ferrum licet tarde calorem ignis re
cipiant. tamen susceptum difficulter extinguitur
Igne vero extincto nichil caloris permansisse
reperitur Caret enim humiditate in qua calor
adherere se valeat Quod si quidam sophiste nos
reprehenderint dicentes. Dic utrumque qualitas cum in
interiorem se commovet. quo calor eius circa
corporis exteriora dilatatur Respondemus dicimus
quia febris non nascitur de materia mixta. non circa
sua naturalia egreditur et putrescit. substantia enim
eius est liquida. licet sicca sit in natura unde propter
suum liquorem putrescit et febris generatur Dicimus tamen
febris circa corporis exteriora apparente si materia eius
naturalis sit calida. fit motus eius velocior ad exteri
ora quam ad interiora. sed si materia fuerit frigida. fit
motus e contrario

Diversitas interpolate
Febris propter qualitatem et quantitatem materiei mul
tiplex est. Est enim febris cuius materia mixta est in quan
titate et temperata in liquore et fortis licet calore
naturali et accendit per sui bullitionem ac pu
trefactionem. sicut febris que nascitur de putredine
sanguinis Est et alia cuius materia subtilis est
ignea habens calorem. quemadmodum febris que generatur
de sanguine Est etiam alia cuius materia est sub
tilissima et siccissima in natura et calidissima sicut
febris que fit de putredine colere rubee. Est item alia
cuius materia est mixta et grossa et humida accendit
habens calorem per bullitionem et putrefactionem
sicut ea que fit de putredine flegmatis. Preterea
est altera que est pauca in quantitate grossa et sicca
naturaliter liquida turbida habens accendit calo
rem per bullitionem et putrefactionem. non tamen ex
sui natura. quemadmodum febris nascentes ex putre
dine colere nigre. Verumtamen febris de mixta nascitur materia
temperata in liquore et calida naturaliter sicut synoc
ha febris adheret se interius mixtio in liquore
humiditatem Continua de re actio eius fit continua
nulla faciens remissionem ab initio usque
ad consumptionem Dicimus tamen huius febris accessio
plurime brevis est propter suam materiam que est
facilis et obediens actioni nature et tactioni unde

her fe plime in vii die finit Que
si vii tusserit fit pp̄ aliaz maz que
est sanguini ɔiuncta cu ingrossans et aggre-
nans hec de ca plongat usqz in xi
aut xiiii diem Causa velocitatis hanc
fe dissolues ē pp̄ sanguinem qui licet
velocit putrefiat sua tn̄ ɔemia tpata
est Vn̄ si accidit est putrefactus nale
tn̄ est tempatus proinde cito in sua qui-
tur nam Sz alii humores nō sūt hui
siles Sumunt eni putrefactionē et calo-
rē in ɔtitate et qualite fz sanguis
nō est ei silis nō eni putredinē su-
scipit nisi cū sola qualite Qualitas
eni eius cā ē et humida et calida et humida cō-
plō rctis ɔplonibus ē tempator Q si qui-
dam arbitrantur ut augmentacō caloris
et humiditatis sanguis fit cā qualitem
eius corrumpens putant hc eni nō ē alid
n̄ sue ɔtitatis augmentacō nō qualit
corruptō qz sine qualit corruptō nō fit
n̄ cuiusplus calor augmentatur et egreditur
a naturā sanguis fit qz calidus aut augm-
tatur eius humiditas et fit fluidus Sz si calor
eius qz humiditas equalit fuint augm-
tata fit augmentacō ɔtitatis nō corru-
ptō qualitatis Cuiusqz aut fe de mā
subtili fuit et sicca et ignea huerit ca-
lore nalit festinā calor in mā et facit
ea ɔsūi cinerem et mundū corpus a caloē qz
calor nō inuenit humiditatē cui adiunge-
re valeat hc testatur qd videmus in siccis
et viridibus lignis Sicca eni cito vicuntur
et in cinerem ɔuertuntur sed in viridibus aliq̄
gratia ignis diu seruatur Q si quidam
sophe nos reprehenderent dicentes quod calo-
rē seruat humitas cū utraqz sint ɔtraria
cū sicitate et ɔtrariū ipsi suo repugnet Dicimus
Audiemus humitas repugnet calori prius
qz calor operatur in ea Sz cū humitas in-
cipit pati calorē custodit ac seruat eum
qz regit mām in qua calor operatur ne
cito penitus ɔsumatur Proinde quecumqz
mā fe fuit sicca et subtilis sic calida inue-
nitur et ɔsumitur velocit fit qz ɔsumitur cito et
cito eius calor extinguitur et tardatur sua
reuisio qz nichil preteris mē in corpore
remanet ut velocit tempe valeat calo-
rem Sz si mā fe fuit humida et grossa
sic flā sua tardat ɔsūtionē quā cū inue-
nit pati diu sustinet eam et tarde calor
extinguitur pp̄ matiaz ei repugnantē quo
tn̄ extincto nō tn̄ omnō corpus ex caloē

mundificatur qz humitas et ɔsistencia mē re-
git calorē in corpore vn̄ cito in scdam rede-
uertit accessionem Calor eni prime exac-
bacionis aliam adiuuat qui est de scda
accessione ut cito frigescere incipiat pp̄
hc mora huius fe triplex ē qz sua di-
missio Eius eni accessio xviii horis mo-
ratur fz inequalitas vi matiā etiā si gros-
sa fuerit et sicca sit inliā repugnet calo-
ri ac sua ɔsuetudine quia tn̄ mām vere
incipiens ɔsumens ɔuertit eam qz ad cinerem
et mundificatur corpus ab illa Calor eni
caret humitate qua custodiri valeat pp̄
nalem sicitatem mē idcirco huius fe tempo-
racō tardatur qz sicitas mē sui qz ɔsistencia
nō obediunt calori ut cito in emaciamentum po-
ssit Corpus vn̄ de priori accessione ē mun-
dificandum vn̄ nō remanet in corpore aliqd
caloris p quod calor scde exacerbacionis ad-
iuuetur Hec de cā tpus inequalitatis huius
fe ē breue tn̄ ɔtū tpr accessionis Exac-
bacō eni xii in al xxiiii horis remanet
fz dimissio ē xlviii Q si sophe nos reprehe-
derit et dicat quia fe in maz operatur et
ɔsumit eā et alii cito et alii tarde finit
pp̄ subtilitatem et ɔsistenciam mē cū nos vide-
mus nalem calorem matiaz digerere et eam
extinsecus expellere Rndemus Omnis calor siue
nalis vl acnalis necē ē ut hēat matiaz
qua nutriatur quā si nō hūerit cito exti-
nguitur Vn̄ nutrimentū caloris nalis ē hu-
miditas sanguis in arteriis exiens sui qz vn-
ctuositate Et caloris nalis mā in qua
operatur sūt cibaria ea eni ɔcoquit et digerit
et laudabile diuidit et nimium a nō laudabili
et laudabilem mādat p totū corpus ut ex
eo nutriatur illaudabile uō extra expellit
Sz calor fe nō ē huic silis Eius eni
nutrimentū ē putrefacta mā p quā fe generatur
Sz subitum ubi operatur ē mā vn̄ fe na-
scitur qz nisi hc esset nalem incenderet hu-
miditatē et eā ɔsumeret quā impossibile ē inue-
nire calorē absqz mā in qua operet Ideo
qz mā fe cessante et ipā cessat et matiā
adhuc remanente et fe remanet Nullam
ergo intelligimus qz accio caloris nalis in
laudabilibus corporis sicut qd oportet et prout necē
est ad corporis regimen operatur quemadmodum
in aliis locis diximus Inuenimus eni calo-
rē nalem cibū subtiliare et digerere atqz
mundificare eius qz feces expellere p loca que
na adhc preparauit Sz calor fe operatur
cū sua na in mām que ē putrefacta p vndiqz

exacerbatione confirmatur ut eius unitatem per
unamquamque exacerbationem confirmat. Ideo quod cessan-
te materia transit febris. Hoc testatur quod videmus febrem
periodicam quiescere et incipere multis modis
in periodo. Et nulla actio nature in ea apparet
neque in urina neque in aliis pulsibus. Preter-
ea si solo motu febris per unamquamque accessionem
esset ex actione nature non fieret in prima
ut in secunda accessione quod natura prius attenu-
at dividit et digerit materiam. Deinde eam expellit
postea quod natura non facit actionem nisi in die cri-
tica aut recta. Ergo dissolutio melancolie amphi-
merine tertiane febris quod accessione in prima exa-
cerbatione vel in secunda non est ex actione nature
sed ex calore febris. Actio enim nature expellens materiam
febris non est in primo ordine ut prius attenuet
et digerat materiam et etiam dividat. Deinde expellit
in die criticativa aut rectura. Et si festinatio
ante tempus aut tardatio minatur malum. Eius
enim festinatio innuit acumen materie sive quod eius
leuitatis pessimitatem nam invadent ut fe-
stinet operari ante suum tempus. Tarditas vero
significat materie grossitatem et nature pigritiam. Et differ-
entia actionis caloris naturalis et caloris innaturalis
in materia febris hec est quod calor naturalis primus
digerit materiam. Deinde eam per convenientia loca ex-
pellit aut cum sudore aut cum vomitu aut
cum solutione ventris aut cum urina. Et calor
febris depascendo consumit materiam cum suo nutri-
mento neque eam digerit aut expellit. Unde
materia cum fuerit expulsa et finita febris quod
caret nutrimento extinguitur donec alia inve-
nit materiam et eam urat. Propter hoc in initio mor-
bi in interpolatione febris eius quod dimissione parvam
nullam sentit requiem vel quietem febris quod
natura nondum extraxit materiam nec eam digessit.

Febris

Febris que fit de putredine humorum composita
et valde duplicata multis modis aut secundum
complexionem aut secundum compositionem aut secundum vicini-
tatem aut secundum percussionem. Quod aliquando componuntur
due febres in una die et in uno tempore verbi gratia duplex
tertiana incipit in una hora diei et in alia
dimittit. Quandoque si prima hora diei inci-
piat et in fine diei dimittat. Hec enim fe-
re multum xii horis movetur. Et aliquando compo-
nuntur due febres de diversis materiis una sci-
licet colerica altera vero fleumatica. Que utraque incipit in
prima hora diei et dimittitur colerica in fine
diei et fleumatica in media nocte. Unde si hee
fuerint commixte et una materia fuerit intra vasa
et alia extra, fuerint earum significationes faciles
ad cognoscendum. Quod utraque si fuerint intra vasa
aut extra, fuerint significationes earum difficiles ad cognoscen-
dum et obscure. Proprie si unius fuerint materie
et uno incepit tempore. Sed tamen qui intente
et assuete in hac arte laborat et insenec-
tus antiquorum exercitati fuerit aliarum significatio-
nes eorum non latent. Quod si bene investigat
unamquamque materie proprias significationes et eas que
plurime et mediocre contingunt. Como praeterea
febre verbi gratia. Cum duas partes febris una coleram
et aliam fleumaticam. Quarum si fleumatica fuerit maior
fit rigor febris fortior. Extremitates corporis
manus videlicet et pedes inficiantur et augmen-
tum eius febris acuitatis tardatur neque preter
acuitatem aut sitis. Sed licet propter eo secundum liceat
parva tamen est sitis. Motus etiam molestie
febris vexantur. Quod si utraque materia fuerit equalis
in quantitate. Hec itaque species febris unius materie
fleumatica maior est non facit urinam multum
tinctam aut multum acutam. Nec patiens sudat
nisi parum in fine accessionis et vomit fleuma.
Et si colerica pars fuerit maior fit rigor
fortior et febris levior. Sitis et intensio
maior et accessio febris citior. Sudor multus
urina tincta et acutior et vomit coleram. Et si
utraque materia fuerit equalis in quantitate fiunt hee
significationes equales. Quandoque si rigor et febris
fuissent equalia. Augmentatio febris inter tar-
ditatem et velocitatem mediocris et vomitus
mixtus de fleumate et colera. Que utraque materia si
fuerit intra vasa caret rigore ac frigidi-
tate. Cum hec significationes fit quod febris continua
eius significationes ac diversitates potius communis
discretione sit dignus. Et si una materia fuerit
intra vasa et altera extra rigor ablatus
est ab ea que constat intrinsecus et permanet illa
cuius significationes per ordinem fit quod febris que con-
tinua sicut videmus in emitriteo qui est de
fleumate intra vasa existente et de colera que est
extra cum fuerint equalis in quantitate et qualitate.
Propterea est quod continua sit aut ypo in prima par-
ticula epidimie Emitriteus numquam
dimittit. Quod gloriosissimus sapiens et ve-
rus dixit quod cum materia fuerit intra vasa
licet nature sit interpolatio non tamen quiescit.
Que febris quod de fleumatica et colerica componitur materia
et secundum fleuma fit continua secundum colera vero una die
accipit et una minuit. Fiunt significationes diei
ad tercianam pertinentes composite de tercio in ter-
ciam et amphimerino. Fit quod sua molestatio
sit ea que fit de duabus diversis materiis
in die aut amphimerini significationes simpli-
ces apparent et febris levius. Hoc itaque mo-
do oportet intelligi duas febres de una materia

colera videlicet aut fleuma quod signationes earum
eas duplices esse demonstrantes Eadem co-
gnoscimus si quotidiana fuerat tertiana con-
tinua et quartana inspolata. quod nature est
ut a tertiana rigor sit ablatus. est enim mixta
vasa cum sanguine mixta et a sensibilibus
membris longinqua. et recte signationes perma-
net commixte cum quartana Unde de signis ter-
tiane nimia apparet ustio sitis colericus vo-
mitus acuitas vehemens pulsus fortis et ve-
locitas et cita sui accessio De signis au-
tem quartane sentiuntur. tremor nimia frigi-
ditas et fragmentum corporum et assiduum
quod consimiles et frigiditas membrorum frigent membra
et permanent signa tertiane xii horis. deinde
signa quartane sola apparent sine illorum
commixtione. et morantur quousque eorum tempus
finit quod est xxiiii horis. hac itaque de ca-
usa investigavi signationes febrium ut in capi-
tulo eius certitudo appareat et omnis ab eo
dubietas tollatur Compositio autem est quando
duarum materiarum diversarum in febre una. sicut est
lipparios que est commixta de colera materia
cum viscoso fleumate aut cum melancolia Compositio
non est sic due febres composite secundum vicinitatem
et prolongationem in duobus temporibus una sequens
aliam. hore tamen earum sunt commixte i. et
prima redit altera incipit. et earum signationes
ordinate apparent Preterea hec febris non habet
obscuram significationem. aliquando tamen materia utri-
usque febris in diversis locis corporis perma-
net. sicut cum materia est in splene dicitur quar-
tana. et ea que stat in stomacho dicitur amphi-
merina Preterea aliquando utraque materia est in uno
membro sicut materia tertiane et quotidiane in
stomacho existens Nonnumquam due febres sunt una
materia sed tamen propter eius diversitatem et grossitudinem
pars una putrescit. et pars minime. Pars
itaque que putrescit eius calor sentitur
sed ea consumpta secunda incipit putrefieri et calor
eius apparet. que utraque febris ex superiorum ac-
cidentium facilitate cognosci potest Sed nonnumquam
tres febres coniunguntur sic diximus. que sunt
aut secundum commixtionem. aut secundum compositionem aut
secundum vicinitatem Quatuor autem febres nunquam
coniunguntur nisi cum due unius sunt materie
et due alterius Verbi gratia Sicut si fuerint due febres
de colera et due de fleumate. aut due de fleu-
mate et due de colera. quarta de melancolia Sanguinis autem
signum impossibile est cum aliorum signis appareat
Sanguis enim plenus ac humidus in toto cor-
pore est et omnes alii humores Quare si putrescit
et febrem generat cooperiat omnes febres que cum ea

sunt commixte propter multitudinem sue quantitatis
et obscurat earum signationes. quod de omnibus re-
bus debilem denigrat. et multum parvum
et magnum parvum. quod testatur lumen solis
et splendor lucerne ignis operiens utrumque
in amphimerina duorum dolorum in maiore fito-
rum vincit et extinguit alterum. intendit ipse ut ma-
ior obscuret minorem ut sensum non appareat
Et dicit unum locum propter vicinitatem locorum
utriusque doloris qui sunt quasi unus locus. sicut
tempora oculis et tymmines dentibus sunt vi-
cinaria Palam ergo intelligitur quod sanguis
ceteros humores putrefactos si cum eo mixti fu-
erint obscurat. neque sanguis est cum alterius
febre Sed aliqua febris sit cum sanguine febris quod alius
putrefit cum propter alios humores calefiet. neque
ipse alios calefaciat humores. Eius enim complexio tem-
peramento vicina est Preterea si putrefit et
calefit non multum a temperamento egreditur
Sed ceteri humores in naturali corum ... existentes sunt
ultra temperamentum. quanto magis ab ... egre-
diuntur sanguinem de fe. [illegible]

Aliquando febris est propter epatis dolorem aut sple-
nis cerebri lateris pulmonis renum
et similium et cessante morbo qui est causa fe-
bris cessat et ipsa Unde utilis est febris huius curatio
ut citissime causa eius curetur. i. sanet membra
cuius occasione febris generata est Sed prius oportet
intelligi quod febris que alios morbos concomi-
tatur vel sequitur. aliquando est debilis sicut si fuit
propter splenem renes et vesicam Et aliquando
fortis et molesta. sicut cum fuerit propter epar
cerebrum et latus Et nonnumquam est debilis
et aliquando fortis. est autem fortis cum sit propter
pulmonem. dolor enim pulmonis si fuerit
propter sanguinem aut coleram febris erit mo-
lesta Si autem sit propter fleuma aut coleram ni-
gram erit levis Molestatio autem febris que
fit propter epar est. quod materia eius est sanguis le-
vitas autem eius que fit propter splenem
est propter coleram nigram que est eius materia Molesta-
tio febris que est propter cerebrum est propter nervos et
sensus animales lateris autem molestatio
fit propter coleram que est eius materia et propter vicini-
tatem cordis

Expliciunt febres Ysaac 1468

III

Rigor iste non fit ideo quod calor sit vaporosus vel vapor a [illegible] ferat plurima elevatus sed ideo quod
vapor elevatus [illegible] a [illegible] partes [illegible] est [illegible]

